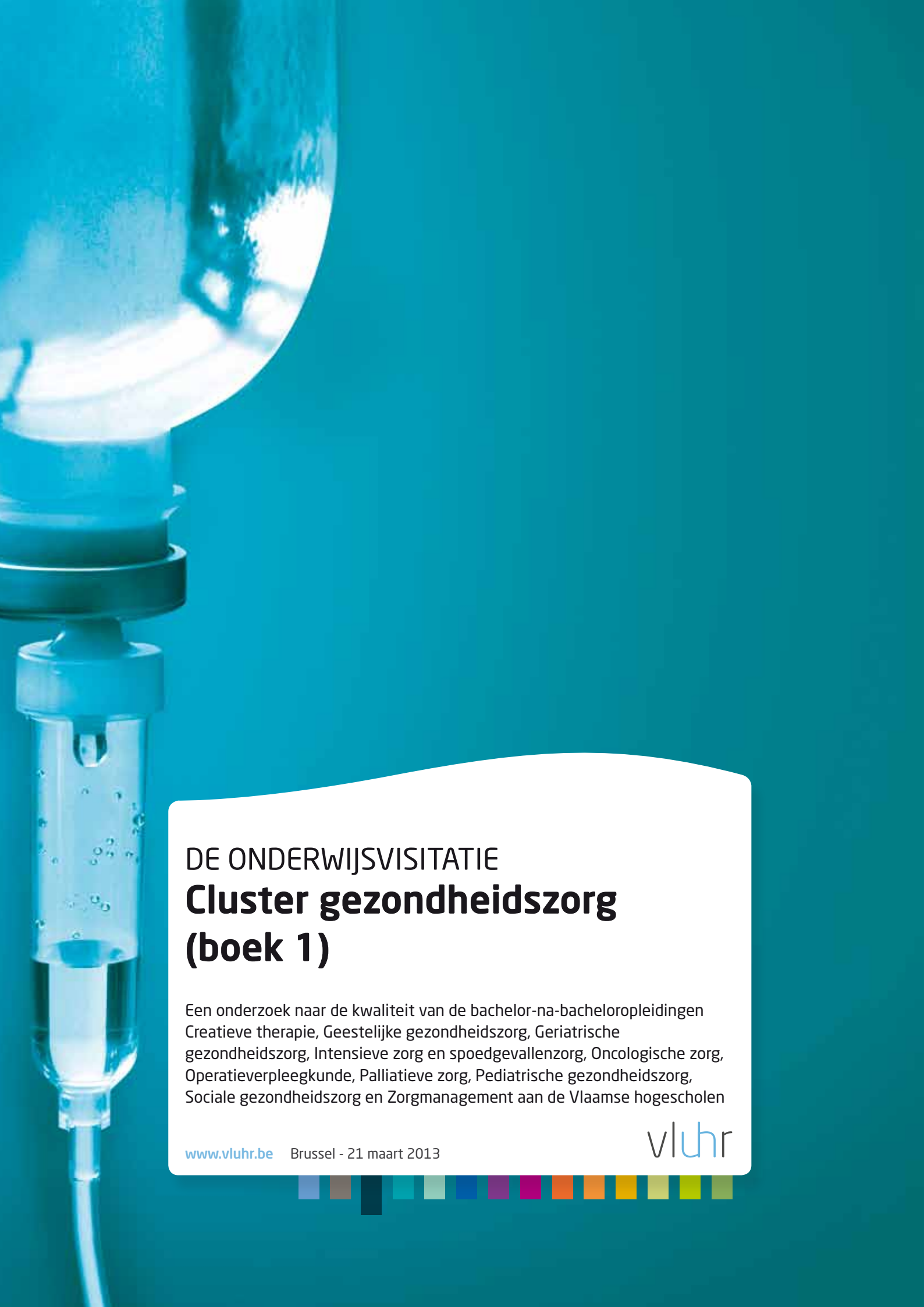

DE ONDERWIJSVISITATIE **Cluster gezondheidszorg (boek 1)**

Een onderzoek naar de kwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen
Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische
gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg,
Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg,
Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement aan de Vlaamse hogescholen

www.vluhr.be Brussel - 21 maart 2013

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
CLUSTER GEZONDHEIDSZORG (BOEK 1)**

Ravensteingalerij 27, bus 3 & 6
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
info@vluhr.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLUHR-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vluhr.be> > kwaliteitszorg > rapporten

Wettelijk depot: D/2013/12.784/2

VOORWOORD

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Gezondheidszorg. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de Gezondheidszorg in Vlaanderen. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleidingen. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de opleidingen Gezondheidszorg en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kunnen de opleidingen gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleidingen betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaren elk van de opleidingen dit rapport als een kritische weerspiegeling van hun inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in hun opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Ondervoorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

Boek 1

Voorwoord	3
DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	9
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Gezondheidszorg	11
1.1 Inleiding	11
1.2 De betrokken opleidingen	11
1.3 De visitatiecommissie	13
1.3.1 Samenstelling	13
1.3.2 Taakomschrijving	19
1.3.3 Werkwijze	19
1.3.4 Oordeelsvorming	20
1.4 Indeling van het rapport	21
BIJLAGEN	23
Bijlage 1 Curriculum vitae	25
Bijlage 2 Erkeningscommissie	35
Bijlage 3 Bezoekschema's	71
Bijlage 4 Lijst van afkortingen en letterwoorden	79
DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	87
Hoofdstuk 1 Creatieve therapie	89
Domeinspecifiek referentiekader	91
Opleidingen in vergelijkend perspectief	95
Vergelijkende tabel	105
Opleidingsrapporten	
- Arteveldehogeschool	107
- Provinciale Hogeschool Limburg	143
Hoofdstuk 2 Geestelijke gezondheidszorg	187
Domeinspecifiek referentiekader	189
Opleidingen in vergelijkend perspectief	193
Vergelijkende tabel	203
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	205
- Katholieke Hogeschool Leuven	237
Hoofdstuk 3 Geriatrische gezondheidszorg	265
Domeinspecifiek referentiekader	267
Opleidingen in vergelijkend perspectief	271
Vergelijkende tabel	281
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	283
- Karel de Grote-Hogeschool	315

Boek 2

	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 4	Intensieve zorg en spoedgevallenzorg	9
	Domeinspecifiek referentiekader	11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
	Vergelijkende tabel	29
	Opleidingsrapporten	
	- Artesis Hogeschool Antwerpen	31
	- Hogeschool Gent	63
	- Katholieke Hogeschool Kempen	89
	- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	121
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	156
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	191
	- Katholieke Hogeschool Leuven	227
	- Lessius Mechelen	253
	- Provinciale Hogeschool Limburg	285
Hoofdstuk 5	Oncologische zorg	321
	Domeinspecifiek referentiekader	323
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	327
	Vergelijkende tabel	337
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	339
	- Katholieke Hogeschool Leuven	371

Boek 3

	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 6	Operatieverpleegkunde	9
	Domeinspecifiek referentiekader	11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
	Vergelijkende tabel	27
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	29
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	59
Hoofdstuk 7	Palliatieve zorg	95
	Domeinspecifiek referentiekader	97
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	101
	Opleidingsrapporten	
	- Hogeschool-Universiteit Brussel	103
Hoofdstuk 8	Pediatrische gezondheidszorg	127
	Domeinspecifiek referentiekader	129
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	133
	Vergelijkende tabel	143
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	145
	- Katholieke Hogeschool Leuven	181
	- Katholieke Hogeschool Limburg	213
Hoofdstuk 9	Sociale gezondheidszorg	249
	Domeinspecifiek referentiekader	251
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	255
	Vergelijkende tabel	263
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	265
	- Katholieke Hogeschool Limburg	297
Hoofdstuk 10	Zorgmanagement	331
	Domeinspecifiek referentiekader	333
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	339
	Vergelijkende tabel	347
	Opleidingsrapporten	
	- Erasmushogeschool Brussel	349
	- Hogeschool Gent	379
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	405
	- Provinciale Hogeschool Limburg	435

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK 1

De onderwijsvisitatie bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg

DE ONDERWIJSVISITATIE BACHELOR-NA-BACHELOROPLEIDINGEN CREATIEVE THERAPIE, GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG, GERIATRISCHE GEZONDHEIDSZORG, INTENSIEVE ZORG EN SPOEDGEVALLENZORG, ONCOLOGISCHE ZORG, OPERATIEVERPLEEGKUNDE, PALLIATIEVE ZORG, PEDIATRISCHE GEZONDHEIDSZORG, SOCIALE GEZONDHEIDSZORG EN ZORGMANAGEMENT

1.1 Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg, Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg, Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement, die zij in 2012 in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) heeft onderzocht.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de universiteiten en de hogescholen en van de VLUHR met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 De betrokken opleidingen

De bachelor-na-bacheloropleiding **Creatieve therapie** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 10 en 11 mei 2012: Arteveldehogeschool
- 26, 27 en 28 maart 2012: Provinciale Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Geestelijke gezondheidszorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding **Geriatrische gezondheidszorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 10 en 11 januari 2012: Karel de Grote-Hogeschool
- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding **Intensieve zorg en spoedgevallenzorg** wordt door 9 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 26 en 27 maart 2012: Artesis Hogeschool Antwerpen
- 15 en 16 februari 2012: Hogeschool Gent
- 1 en 2 maart 2012: Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven
- 26 en 27 januari 2012: Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- 8 en 9 mei 2012: Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- 16 en 17 februari 2012: Lessius Mechelen
- 26, 27 en 28 maart 2012: Provinciale Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Oncologische zorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding **Operatieverpleegkunde** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 1 en 2 maart 2012: Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding **Palliatieve zorg** wordt door 1 hogeschool aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 5 en 6 maart 2012: Hogeschool-Universiteit Brussel

De bachelor-na-bacheloropleiding **Pediatrische gezondheidszorg** wordt door 3 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven
- 8 en 9 maart 2012: Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Sociale gezondheidszorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 8 en 9 maart 2012: Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Zorgmanagement** wordt door 4 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 19 en 20 april 2012: Erasmushogeschool Brussel
- 15 en 16 februari 2012: Hogeschool Gent
- 8 en 9 mei 2012: Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- 26, 27 en 28 maart 2011: Provinciale Hogeschool Limburg

1.3 De visitatiecommissie

1.3.1 Samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijs-visitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. Na de samenstelling van de commissie door het bestuursorgaan van de VLUHR, werd het instellingsbesluit verzonden op 19 december 2011.

Deelcommissie 1

Opleiding:

- Intensieve zorg en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

- Artesis Hogeschool Antwerpen
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Martin Valcke**, onderwijsdeskundige (Artesis Hogeschool Antwerpen en Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
- **Johan Didden**, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis Hogeschool Antwerpen)
- **Kurt Pieters**, vakdeskundige intensieve zorgen (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en Lessius Mechelen)
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)
- **Alfons Melis**, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis Hogeschool Antwerpen en Lessius Mechelen)
- **Valerie Heymans**, studente PHL (Artesis Hogeschool Antwerpen)
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde (Lessius Mechelen)
- **Sylvia Thirion**, studente KATHO (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg aan de Artesis Hogeschool Antwerpen is *Evelien Vandenhaute*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg aan Lessius Mechelen is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 2

Opleiding:

- Palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

- Hogeschool-Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige
- **Bart Hansen**, vakdeskundige palliatieve zorg
- **Elsie Decoene**, vakdeskundige palliatieve zorg
- **Leentje Smolderen**, studente

Voor deze visitatie is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 3

Opleiding:

- Creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

- Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Ludo Heylen**, onderwijsdeskundige
- **Egbert Hulshof**, vakdeskundige creatieve therapie
- **Truus Wertheim-Cahen**, vakdeskundige creatieve therapie
- **Sylvia Thirion**, studente

Voor deze visitatie is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 4

Opleiding:

- Geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

- Karel de Grote-Hogeschool

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige
- **Gert Peeters**, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Stefaan Sarens**, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Rebekka Rogiest**, studente

Voor deze visitatie is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 5

Opleiding:

- Zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

- Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

- **Danny Van Tiggelen**, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- **Ludo Heylen**, onderwijsdeskundige
- **Jos Geebelen**, vakdeskundige algemeen profiel
- **Luc Timmermans**, vakdeskundige zorgmanagement
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde

Voor deze visitatie is *Chris Peeters* aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 6

Opleidingen:

- Zorgmanagement,
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:

- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

- **Danny Van Tiggelen**, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- **Rita Rymenans**, onderwijsdeskundige
- **Rudi Logist**, vakdeskundige zorgmanagement
- **Johan Didden**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Yvo Quaeyhaegens** (HoGent)
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen)
- **Sylvia Thirion**, studente KATHO (Hogeschool Gent)
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde (Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen)

Voor de visitaties van de opleidingen Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en Zorgmanagement aan de Hogeschool Gent is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitaties van de opleidingen Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en Zorgmanagement aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen is *Evelien Vandenhaute*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 7

Opleidingen:

- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
- Operatieverpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

- **Yvo Quaeyhaegens**, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Rita Rymenans**, onderwijsdeskundige
- **Céline Scheirs**, studente Artevelde
- **Bart Vermeyen**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Philippe Boucherie**, vakdeskundige operatieverpleegkunde
- **Maarten Sterckx**, vakdeskundige operatieverpleegkunde

Voor deze visitaties is *Chris Peeters* aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 8

Opleidingen:

- Pediatrische gezondheidszorg
- Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

- **Rudi Logist**, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Romain Hulpia**, onderwijsdeskundige
- **Hendrikje Meyvis**, studente Artevelde
- **Theo Van Schaijk**, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- **Martine Vandendries**, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- **Martine De Vriendt**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Voor deze visitaties is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 9

Opleidingen:

- Zorgmanagement
- Creatieve therapie
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

- Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

- **Danny Van Tiggelen**, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- **Antonia Aelterman**, onderwijsdeskundige
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde
- **Rudi Logist**, vakdeskundige zorgmanagement
- **Bart Vermeyen**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Egbert Hulshof**, vakdeskundige creatieve therapie
- **Truus Wertheim-Cahen**, vakdeskundige creatieve therapie

Voor de visitaties van de opleidingen Creatieve therapie en Intensieve zorg en spoedgevallenzorg is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Zorgmanagement is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 10

Opleidingen:

- Geestelijke gezondheidszorg
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
- Oncologische zorg
- Pediatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

- **Anita Van Den Plas**, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Antonia Aelterman**, onderwijsdeskundige
- **Céline Scheirsen**, studente Artevelde
- **Greta Croenen**, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Veerle Hautekeete**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Gert Peeters**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Sylvian Leroux**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Inez Vereecke**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Martine De Vriendt**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Voor de visitaties van de opleidingen Geestelijke gezondheidszorg en Pediatrische gezondheidszorg is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitaties van de opleidingen Intensieve en spoedgevallenzorg en Oncologische zorg is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 11

Opleidingen:

- Geriatrische gezondheidszorg
- Geestelijke gezondheidszorg
- Sociale gezondheidszorg
- Oncologische zorg
- Pediatrische zorg
- Operatieverpleegkunde
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

- **Tarcitius Windey**, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige
- **Hendrikje Meyvis**, studente Artevelde
- **Stefan Sarens**, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Greta Croenen**, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Anita Van Den Plas**, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Theo Van Schaijk**, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- **Martine Vandendries**, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- **Sylvian Leroux**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Rudi Goris**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Inez Vereecke**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Martine De Vriendt**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Philippe Boucherie**, vakdeskundige operatieverpleegkunde
- **Maarten Sterckx**, vakdeskundige operatieverpleegkunde
- **Alfons Melis**, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Veerle Hautekeete**, vakdeskundige intensieve zorgen

Voor de visitaties van de opleidingen Geestelijke gezondheidszorg, Oncologische zorg en Pediatrische gezondheidszorg is *Evelien Vandenhaute*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitaties van de opleidingen Geriatrische gezondheidszorg en Sociale gezondheidszorg is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en Operatieverpleegkunde is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Indien een commissielid omwille van persoonlijke redenen niet kon deelnemen aan een (gedeelte van een) visitatiebezoek, werden diens aandachtspunten behandeld door de andere leden van de visitatiecommissie, eventueel steunend op de vragen en opmerkingen die het commissielid tijdens vroegere bezoeken aangebracht had.

Vanuit de VLUHR werden twee projectbegeleiders aangesteld. Voor de visitatie van de cluster Gezondheidszorg waren dit:

Projectbegeleiders: *Annelies Bloem* (tot 4 november 2012)
Klara De Wilde (vanaf 5 november 2012)

1.3.2 Taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.3.3 Werkwijze

De visitatie van de cluster Gezondheidszorg aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 8 en 10 februari 2012 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft voor elke opleiding een domeinspecifiek referentiekader opgesteld en aan de opleidingen bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLUHR heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. De bezoekschema's werden opgenomen als bijlage 4. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve

(tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4 De schriftelijke rapportering

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp-rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden – waar wenselijk en/of noodzakelijk – aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogescholen gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken. De visitatiecommissie stelde ook een vergelijkend gedeelte op. Hierin worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de visitatie vergelijkenderwijs weergegeven. Tevens werden de oordelen per onderwerp, per facet en per hogeschool in een vergelijkende tabel weergegeven.

Het vergelijkende deel en de vergelijkende tabel werden samen met het antwoord van de visitatiecommissie op de reacties van de opleidingen en het definitieve opleidingsrapport aan de hogescholen toegezonden.

Het vergelijkende deel en de opleidingsrapporten werden samengebracht in het voorliggende visitatierapport van de bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg, dat op 21 maart 2013 gepubliceerd werd.

1.3.4 Oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding Onderwijs-visitaties VLIR|VLHORA*, Brussel – september 2008. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen

een vierpuntenschaal: “onvoldoende”, “voldoende”, “goed” en “excellent”. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel “voldoende” of “onvoldoende” luiden.

1.4 Indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit 3 boeken. Het eerste boek bestaat uit twee delen. In het eerste deel vindt u in hoofdstuk 1 de algemene inleiding met betrekking tot de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallen zorg, Oncologische zorg, Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg, Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement. In hoofdstuk 2 vindt u de bijlagen. In deel 2 vindt u in hoofdstuk 1 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Creatieve therapie. In hoofdstuk 2 vindt u het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. In hoofdstuk 3 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg.

In het tweede boek vindt u in hoofdstuk 4 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallen zorg. In hoofdstuk 5 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Oncologische zorg.

In het derde boek vindt u in hoofdstuk 6 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Operatieverpleegkunde. In hoofdstuk 7 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Palliatieve zorg. In hoofdstuk 8 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. In hoofdstuk 9 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Sociale gezondheidszorg. In hoofdstuk 10 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Zorgmanagement.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Curriculum Vitae van de commissieleden

Antonia Aelterman

(1951) studeerde aan de Universiteit Gent en promoveerde er in 1995 tot doctor in de Pedagogische wetenschappen. Zij is hoofddocent aan deze universiteit, belast met een aantal algemeen onderwijskundige opleidingsonderdelen in de Specifieke lerarenopleiding en in de master Pedagogische wetenschappen. Haar onderzoek heeft vooral betrekking op het functioneren van leraren en hun professionele ontwikkeling. Als opleidingsvoorzitter van de Specifieke lerarenopleiding is ze o.m. belast met de ontwikkeling en evaluatie van het curriculum. Kwaliteitszorg is hierin een belangrijk element. Zij is lid van de werkgroep Lerarenopleiding van de VLIR en neemt deel aan diverse stuurgroepen voor beleidsondersteuning van het departement onderwijs. Zij is regelmatig lid van visitatiecommissies van de VLIR en de VLHORA.

Jozef Aendekerck

(1951) behaalde zijn diploma Intensieve zorgen aan de Katholieke Universiteit Leuven. Hij behaalde daarnaast een postgraduaat Rampenmanagement en Rampengeneeskunde, een didactische opleiding, alsook zijn getuigschriften voor o.a. de opleidingen Provider en Instructeur CPR en AED bij de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid en het ERC. Hij heeft twintig jaar ervaring in de urgentiegeneeskunde als Hoofdverpleegkundige en Gegradueerde verpleegkundige in de intensieve zorg en spoedgevallenzorg in het Algemeen Ziekenhuis Turnhout. Hij is daarnaast ook lid van de Opleidingsgraad van de APB VESTA, opleidingsinstituut voor politie, brandweer en dringende geneeskundige hulpverlening, waar hij ook optreedt als docent. Als gastdocent, is hij tevens actief binnen de BNB-opleiding in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg binnen Thomas More Kempen.

Philippe Boucherie

(1956) is afgestudeerd als gegradueerd ziekenhuisverpleegkundige. Later behaalde hij een kaderopleiding in de gezondheidszorg en volgde hij een opleiding leiderschap, management en coaching in de social profit en de publieke sector. Hij heeft een jarenlange ervaring op zowel operatieve als kritieke ziekenhuisdiensten. Sinds 1978 is hij actief in het Universitair Ziekenhuis te Gent, waar hij tot 1997 voor verscheidene chirurgische disciplines, instrumenterend en assisterend alsook anesthesieverpleegkundige was. Daarna werd hij hoofdverpleegkundige OK en uiteindelijk diensthoofd Verpleging OK, PACU, Chirurgisch Dagcentrum, OK-logistiek en Centrale Sterilisatie. Een functie die hij tot op vandaag uitoefent. Hij is daarnaast bestuurslid bij de Vlaamse Vereniging voor Operatiezaal Verpleegkundigen, en participeert aan meerdere opleidingsinitiatieven in diverse functiedomeinen. Hij is tevens adviserend lid bij de opbouw van een opleidingspakket OK-verpleegkunde voor de Vesalius Hogeschool Gent.

Greet Croenen

(1965) is afgestudeerd als Gegradueerde Psychiatrische verpleegkundige, en volgde daarna nog een opleiding tot Hoofdverpleegkundige. Verder behaalde ze een master Management en Beleid in de Gezondheidszorg en volgde ze een opleiding tot interne auditor. Zij heeft jarenlange ervaring in het Psychiatrisch Centrum Bethanië in Zoersel, waar zij over de jaren heen verschillende functies bekleedde. Tot 2012 oefende zij er de functie van stafmedewerker van het verpleegkundig en paramedisch departement uit. Sinds 2012 is Greet Croenen aan het werk als hoofd van het verpleegkundig departement in het Revalidatie en MS Centrum te Overpelt. In 2007–2008, werkte ze overigens een jaar bij familiehulp en in de periode 1998–2007 gaf ze les in de kaderopleiding voor Hoofdverpleegkundigen.

Martine De Vriendt

is gegradueerd pediatrische verpleegkundige en startte haar carrière op de afdeling Algemene pediatrie en kinderen met ernstige brandwonden aan het Universitair Ziekenhuis Gent. Tussen 1981 en 1983 doceerde ze verpleegtechnische vakken aan het Stedelijk Hoger Instituut voor Paramedische beroepen in Gent. Nadien keerde ze terug naar het UZ Gent waar ze eerst een tiental jaren werkzaam was op de neonatale Intensive Care Unit en vervolgens in 1994 hoofdverpleegkundige werd op de Intensieve Zorgen en Medium Care Unit. Momenteel is ze gepensioneerd.

Elsie Decoene

(1973) behaalde het diploma van Gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige, gevolgd door het diploma van Licentiaat in de Medisch-Sociale wetenschappen aan de Universiteit Gent. Zij heeft eveneens de Lerarenopleiding voltooid. Zij startte haar carrière als gegradueerde verpleegkundige aan het AZ Sint-Lucas in Gent. Vanaf 1998 was zij een viertal jaar actief als lector in de toenmalige Mercator Hogeschool in Gent (ziekenhuisverpleging). Sinds 1995 tot op heden werkt zij in het Universitair Ziekenhuis Gent, waar ze een drietal functies heeft bekleed. Zij startte er als gegradueerde verpleegkundige, en zette haar carrière verder als stafmedewerker directie verpleging. Momenteel heeft zij er de functie van verpleegkundig specialist oncologie.

Johan Didden

(1962) is afgestudeerd als Gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en houder van de Bijzondere Beroepstitel Intensieve zorg en spoedgevallenzorg. Hij volgde ook de kaderopleiding en een opleiding als Verpleegkundig kwaliteitscoördinator aan het VIK (Vlaams Instituut voor Kwaliteitszorg) te Leuven. Hij is sinds 1985 actief in het Sint-Franciscusziekenhuis in Heusden-Zolder waar hij van ziekenhuisverpleegkunde naar hoofdverpleegkundige Intensieve zorgen is geëvolueerd.

Jos Geebelen

(1957) studeerde Psychiatrische verpleegkunde en behaalde het licentiaat Biomedische wetenschappen: Sociale gerontologie. Daarnaast volgde hij verschillende bijkomende opleidingen, waaronder tevens de lerarenopleiding. Tijdens zijn loopbaan was hij actief in het St. Franciscusziekenhuis Heusden Zolder als hoofdverpleegkundige en later als verpleegkundig-Paramedisch directeur. Hij was ook lange tijd directeur van de Vereniging Geestelijke Gezondheidszorg vzw Limburg. Momenteel werkt hij als Verpleegkundig-paramedisch directeur in het medisch centrum St. Jozef Bilzen. Jos Geebelen is eveneens tot op heden voorzitter van Kindermishandeling Limburg en onafhankelijke deskundige van de Strategische Adviesraad van de Vlaamse Overheid. Hij is vertrouwd met zowel het onderwijs, kwaliteitsbeleid als ethische aspecten.

Rudi Goris

(1963) is als gebrevetteerde verpleegkundige afgestudeerd. In 2000 studeerde hij af als gediplomeerd verpleegkundige, en behaalde zijn licentiaat Medische en Sociale wetenschappen in 2009. Bijkomende studies omvatten studies als gerechtelijke expert, verpleegkundige pneumologie, verpleegkundige orthopedie en de Kaderopleiding. Hij was werkzaam bij verschillende werkgevers, waaronder het Sint-Jozefziekenhuis in Malle, het Universitair Ziekenhuis Antwerpen, het Rust- en verzorgingstehuis Sint-Vincentius Kalmthout en het Sint-Vincentiusziekenhuis te Antwerpen. Momenteel is hij als hoofdverpleegkundige werkzaam in het Universitair Ziekenhuis Antwerpen, waar hij verantwoordelijk is voor de afdeling Tropische geneeskunde en Pneumologie.

Bart Hansen

(1977) is doctor in de theologie. Hij is coördinator gezondheidsethiek bij de groep Emmaüs: een organisatie voor gezondheids- en welzijnszorg (www.emmaus.be). Algemene ziekenhuizen, geestelijke gezondheidszorg, ouderenzorg, zorg voor personen met een handicap, kinderdagopvang, bijzondere jeugdzorg en kindergeneeskunde en gezinsondersteuning zijn de domeinen waarin Emmaüs actief is. Sinds 2009 is hij deeltijds docent gezondheidsethiek aan de faculteit geneeskunde en verbonden aan het centrum voor biomedische ethiek en recht (KU Leuven).

Veerie Hautekeete

(1977) studeerde af als gegradueerd verpleegkundige, optie ziekenhuisverpleegkundige. Zij volgde aansluitend wat nu de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg is geworden. Vanaf 1998 tot heden is zij als verpleegkundige werkzaam in het Algemeen ziekenhuis Maria Middelaars in Gent op de dienst Intensieve zorgen. Tevens is zij secretaris van het VVIZV vzw, de Vlaamse Vereniging Intensieve Zorgen Verpleegkundigen.

Ludo Heylen

is sinds 1999 bij het CEGO-team. Voordien was hij werkzaam in de lerarenopleiding en was er initiatiefnemer om de opleiding grondig te herdenken vanuit sterk activerende methodieken binnen een modulaire werking. Het is hier dat hij erg veel praktijkkennis en ervaringsdeskundigheid opdeed rond activerende werkvormen en competentiegericht evalueren. Deze kennis heeft hij nadien verder kunnen verdiepen in nationale en internationale projecten. En dit op verschillende niveaus: basisonderwijs, secundair onderwijs en hoger onderwijs. Hij is ook internationaal actief en heeft als consultant onderwijsprojecten ondersteund in Nicaragua, Suriname, Ecuador, Vietnam, Cuba, Zuid-Afrika en de Nederlandse Antillen. Hij onderhoudt een goede band met het NIVOZ en het expertisecentrum E.G.O. in Nederland. Hij schrijft en geeft lezingen over thema's zoals 'De school van de Toekomst'; 'Competentie-ontwikkelen evalueren'; 'De leerkracht maakt het verschil'; 'Kansarmoede en onderwijs'. Gelijke onderwijskansen is daarbij een topic die – ook na de sluiting van het steunpunt GOK – zeer sterk zijn engagement bepaalt. Sinds een aantal jaren is Ludo directeur van Cego Vorming en Consult en stuurt het vormingscentrum aan. Tegelijkertijd blijft hij betrokken als wetenschappelijke medewerker bij diverse projecten van KU Leuven. Hij is ook LOP-voorzitter basisonderwijs Aarschot.

Valerie Heymans

is sinds 2008 is zij werkzaam op de afdeling hartbewaking van het Jessa Ziekenhuis te Hasselt. Zij volgde na haar basisopleiding Verpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Kempen een masteropleiding in de Verpleeg- en vroedkunde aan de Katholieke Universiteit Leuven en een bachelor-na-bachelor in Spoed en intensieve zorgen. Ze volgde verschillende stages en deed in haar masterproef onderzoek naar een ondersteunend opleidingsprogramma voor patiënten met hartfalen en deed haar bachelorproef over cardiale resynchronisatietherapie.

Egbert Hulshof

(1952) studeerde in 1973 af aan de Sociale academie van Sittard en volgde diverse bijscholingscursussen spel/creatieve therapie aan de Academie voor Interactie te Arnhem (HBO). In 1989 studeerde hij aan het VO Nijmegen nog af in de Creatieve therapie, methodiekontwikkeling en supervisie. Nadien bleef hij zich voortdurend professionaliseren, zowel nationaal als internationaal. Van 1973 tot 1991 werkte hij als dramatherapeut, waarna hij hoofd werd van de afdeling Therapie Onderwijs, Vorming en Arbeid binnen de Forensische Kliniek De Grote Beek in Eindhoven. Vervolgens was Egbert Hulshof medeoprichter van de TBS-kliniek de Rooyse Wissel te Venray, waar hij tot 2000 hoofd van de therapeutische diensten was. Sindsdien is hij directeur van de HBO-opleiding Creatieve therapie aan de HAN in Nijmegen, die differentiaties aanbiedt in psychomotorische, beeldende, drama- en muziektherapie. Vanaf 2007 werd hij eveneens directeur van de International Master of Arts Therapies. Sinds 2005 is Egbert Hulshof overigens treasurer van ECARTE, een Europees consortium van 36 universiteiten/hogescholen die Creatieve therapie aanbieden en met accreditaties in o.a. Duitsland, Estland en Oekraïne.

Silvian Leroux

(1983) behaalde haar bachelor in Verpleegkunde en aansluitend de master in de Verpleegkunde en Vroedkunde. Bovendien genoot zij een posthogeschoolvorming Oncologische zorg. Zij startte haar carrière in het Algemeen Ziekenhuis Maria Middelaars Gent als Verpleegkundige in de mobiele equipe, en werkte tot 2012 in het Universitair Ziekenhuis Gent. Daar was zij waarnemend verpleegkundig specialist oncologie en waarnemend verpleegkundig specialist geriatrie alsook verpleegkundig specialist digestieve en thoracale oncologie. Vandaag werkt ze als gegradueerde verpleegkundige in de mobiele equipe van het UZ Gent.

Rudi Logist

(1963) begon zijn carrière als kinderverpleegkundige op zowel pediatrische als neonatologische afdelingen. In 1992 werd hij hoofdverpleegkundige Pediatrie in het Regionaal Ziekenhuis Heilig Hart te Leuven. Daar was hij ook actief als systeemverpleegkundige en als stafmedewerker Algemeen Directeur en nadien als adjunct-directeur Verpleging. Momenteel is hij verantwoordelijke bewonerszorg en kwaliteitscoördinator van het woon- en zorgcentrum Dijlehof in Leuven.

Fons Melis

(1963) is van opleiding gegradueerd ziekenhuisverpleger. Nadien volgde hij onder andere een specialisatiecursus spoedgevallenzorg, een opleiding tot hoofdverpleegkundige en het postgraduaat rampengeneeskunde en rampenmanagement. Sinds verschillende jaren is hij verbonden aan het Heilig Hartziekenhuis in Mol, waar hij momenteel als hoofdverpleegkundige op de Spoedgevalendienst actief is. Fons Melis is er verantwoordelijk voor het Paramedisch Interventie Team.

Hendrikje Meyvis

(1988) studeerde in 2010 af met het diploma Sociaal werk onder de arm. Die opleiding voltooide ze in de afstudeerrichting Syndicaal Werk Sociaal beleid. Nadien volgde ze de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie, waarbinnen ze voor de optie dramatherapie koos. Daarnaast heeft ze zich als vrijwilliger reeds voor verschillende humane organisaties en goede doelen in binnen- en buitenland ingezet.

Gert Peeters

(1966) studeerde af als gegradueerde Verpleegkunde af en haalde daarna ook zijn licentiaat in de Medisch-Sociale Wetenschappen en Ziekenhuisbeleid. Hij volgde bovendien ook enkele opleidingen in leiderschapsontwikkeling en de Kaderopleiding. Hij werkte gedurende vele jaren in de Universitaire Ziekenhuizen Leuven alwaar hij verschillende functies heeft bekleed, waaronder hoofdverpleegkunde Geriatrie en Oncologie. Van 2006 tot 2009 werkte hij als directeur programmamanagement in het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg. Momenteel is hij actief als administratief manager van het Universitair Psychiatrisch Centrum KU Leuven (Leuven-Kortenberg). Hij werkte mee aan verschillende publicaties, waaronder rapporten gepubliceerd door het Federaal Kenniscentrum voor Gezondheidszorg en tijdschriftpublicaties. Hij was tevens commissielid in de voorgaande visitatieronde (2005) en docent in de kaderopleidingen van NVKVV en UZLeuven.

Kurt Pieters

(1974) is bachelor in Verpleging: ziekenhuiswetenschappen en master in de Verpleegkunde en Vroedkunde. Hij behaalde ook de bijzondere beroepstitel Spoed en intensieve zorgen. Kurt Pieters was reeds verbonden aan het Universitair Ziekenhuis Antwerpen en aan het Middelheim Ziekenhuis Antwerpen, waar hij respectievelijk als verpleegkunde Intensieve Zorgen en verpleegkundige Spoedgevallen actief was. Momenteel is hij werkzaam als verpleegkundig diensthoofd Kritische Diensten aan het AZ Gezondheidszorg Oostkust.

Yvo Quaeyhaegens

(1958) studeerde af als gegradueerd ziekenhuisverpleegkundige aan het hoger instituut voor verpleegkunde (HIV) Antwerpen. Hij is houder van de BBT intensieve zorg en spoedgevallen-zorg. Hij werkte als verpleegkundige op de intensieve zorgen afdeling en de MUG van het ZNA Stuivenbergziekenhuis in Antwerpen waar hij momenteel de afdelingen van het departement kritische zorg leidt. Hij volgde bovendien ook enkele opleidingen: Leertraject management voor de ondersteuning van het middenkader in de gezondheidszorg (UAMS), de kaderopleiding (HIV), het getuigschrift voor pedagogische bekwaming (PHA), verpleegkundig juridisch expert (NVKVV) en Management van patiëntveiligheid (NVKVV). Hij is daarnaast ook lid van de raad van bestuur van de het provinciaal instituut voor brandweer en ambulanciersopleiding, waar hij ook optreedt als docent. Als OLOD verantwoordelijke is hij tevens actief binnen de BANABA-opleiding in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg binnen de Artesis Hogeschool Antwerpen. Tevens is hij lid van de raad van bestuur van VVIZV vzw, de Vlaamse Vereniging Intensieve Zorgen Verpleegkundigen.

Rebekka Rogiest

(1982) behaalde het diploma bachelor in de Ergotherapie aan de Arteveldehogeschool en volgde nadien meerdere workshops en bijscholingen. Momenteel volgt ze de banaba Creatieve therapie aan de Arteveldehogeschool. Ze bouwde reeds ervaring op in het Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Norbertus en in het Universitaire Kinder- en jeugdpsychiatrie Antwerpen (ZNA Middelheim), waar ze meewerkte aan de oprichting van de dienst Ergotherapie.

Rita Rymenans

(1956) is licentiate Germaanse filologie en behaalde een doctoraat op het proefschrift 'Onderzoek naar kenmerken van effectieve scholen' aan de Universiteit Utrecht in 2004. Zij was sedert 1981 als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen (voorheen departement Didactiek en Kritiek) van de Universiteit Antwerpen. Sedert 2004 is ze docent vakdidactiek Nederlands en Nederlands aan Anderstaligen aan de Specifieke Lerarenopleiding van de Universiteit Antwerpen. Haar onderzoeksdomeinen liggen op het vlak van onderwijseffectiviteit, (taal)toetsontwikkeling, en de rol die taal speelt bij het leren. Ze heeft een ruime ervaring met onderwijsvisitaties in België en Nederland.

Stefaan Sarens

(1965) studeerde af als gegradueerde Ziekenhuisverpleegkundige aan het Sint-Norbertusinstituut voor Verpleegkunde te Duffel en later als licentiaat in de Medische-Sociale Wetenschappen en het Ziekenhuisbeleid aan de KU Leuven. Hij behaalde daarnaast een Postgraduaat Bedrijfskunde aan de KU Leuven en een lerarenopleiding. In 2008 voltooide hij ook het Middle management programma aan Vlerick Leuven Gent Management School. In het verleden werkte hij als stafmedewerker voor het Nationaal Verbond der Katholieke Vlaamse Verpleegkundigen en Vroedvrouwen. Sinds 1996 werkt hij voor het Wit-Gele kruis van Antwerpen, waar hij sinds 2005 algemeen directeur is.

Céline Scheirs

(1987) behaalde in 2010 de master in de Psychologie, optie klinische psychologie aan de Universiteit Gent. De jaren erna voltooide ze zowel de bachelor-na-bachelor Creatieve therapie, optie Drama, aan de Artevelde hogeschool als de Lerarenopleiding in de psychologie aan de UGent. In het kader van haar stage heeft ze reeds werkervaring opgedaan in het centrum De Kaap, Kinderen Jeugdpsychiatrie in Melle.

Leentje Smolderen

volgde na een opleiding Muziektherapie aan de Hogeschool Zuyd in Nederland en een postgraduaat orthopedagogie in het CVO te Geel een bachelor in de Verpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Kempen. Naast haar studies deed ze reeds relevante werkervaring op als pedagogisch begeleidster en als sociotherapeute bij verschillende organisaties in Vlaanderen. Tijdens haar werk en stages kwam ze vaak in contact met kinderen, en ook tijdens haar vakanties engageerde zij zich in kinderdagverblijven en in speelpleinwerkingen. Leentje was actief betrokken bij haar opleiding Creatieve therapie als actief lid en voorzitter van de opleidingscommissie.

Maarten Sterckx

(1973) is afgestudeerd als ziekenhuis- en operatieverpleegkundige. In 2008 rondde hij tevens een opleiding af als Zorgmanager aan de Artesis Hogeschool te Antwerpen en volgde hij er een opleiding Mentor klinisch onderwijs. Hij werkt sinds 1995 in het ZNA Middelheim te Antwerpen, waar hij steeds als verpleegkundige en hoofdverpleegkundige Operatiekwartier heeft gewerkt. Tot 2011 was hij er tevens Projectleider Opleidingen Operatiekwartier. Hij geeft en organiseert ook bijscholing gerelateerd tot het operatiekwartier.

Sylvia Thirion

is sinds 2006 actief als vroedvrouw op het verloskwartier, materniteit en neonatale dienst in het Henri Serruys Ziekenhuis AV te Oostende en in 2010 heeft zij een zelfstandige verloskundige praktijk opgericht. Sylvia behaalde na haar basisopleiding als bachelor in de Vroedkunde een bachelor-na-bachelordiploma Zorgmanagement aan de KATHO te Kortrijk. Sylvia hecht veel belang aan sociaal contact, patiëntgerichtheid en goede kwaliteitsvolle dienstverlening met respect voor de medemens.

Luc Timmermans

(1964) behaalde het diploma van Gegradueerde ziekenhuisverpleger, gevolgd door een licentiaat Biomedische Wetenschappen aan de VUB. Hij behaalde daarnaast ook verschillende getuigschriften en certificaten. Luc Timmermans startte zijn carrière als verpleegkundige in de Clinique St. Etienne te Brussel. Hierna werkte hij achtereenvolgens als stafmedewerker en verpleegkundige paramedisch directeur in de Kliniek Sint-Jozef Gentbrugge. Hij werkt sinds 2005 als Adjunct-directeur Strategie in het AZ Maria Middelaars in Gent, alwaar hij eerder ook de functie van Verpleegkundig directeur van de campus Sint-Jozef bekleedde. Hij is auteur van enkele publicaties en gastdocent aan de Hogeschool-Universiteit Brussel.

Martin Valcke

(1957) is doctor in de Pedagogische wetenschappen. Na zijn studies startte hij als assistent aan de UGent. Daarna werd hij docent, later hoofddocent bij de Open Universiteit Heerlen. Sinds 1999 is hij verbonden aan de Ugent, eerst als docent en momenteel als hoogleraar in het vakgebied 'Instructional Sciences' en departementshoofd Pedagogische wetenschappen aan de faculteit Psychologie en Pedagogische wetenschappen. Zijn huidige onderzoeksfocus ligt binnen het hoger onderwijs en het geïntegreerd gebruik van informatie- en communicatietechnologieën (ICT). Hij is actief in verschillende nationale en internationale onderzoeksprojecten. Daarnaast is hij redacteur en recensent voor tijdschriften, waaronder het Australische Distance Education, Computers in Human Behavior, en Online Medical Journal. Sinds april 2006, is hij gastdocent aan de Beijing Normal University, en sinds 2005 is hij een distinguished fellow aan de University of Western Australia (Perth). Hij was commissielid in verschillende visitaties van de VLHORA.

Tine Vandendries

(1951) studeerde af als maatschappelijk assistent en startte haar carrière op de sociale dienst van het Psychiatrisch Ziekenhuis Heilig Hart in Ieper. Later heeft ze gewerkt in de gehandicaptenzorg, bij de Vlaamse Liga Tegen Kanker en Blindenzorg Licht en Liefde. Sinds 2002-2003 werkt ze enerzijds op de sociale dienst van het Psychiatrisch Ziekenhuis Bethaniënhuis in Zoersel. Anderzijds is ze tot op heden ook verantwoordelijk voor het zorgproject rond dementie van het AZ Sint Jozef in Malle, en dit na het volgen van de opleiding "Referentiepersoon dementie".

Anita Van Den Plas

(1961) behaalde haar graduaat Psychiatrische verpleegkunde. Zij volgde verder enkele opleidingen zoals bevorderingsexamens voor Niveau A binnen de Vlaamse overheid en voor afdelingshoofd. Zij startte haar carrière in het psychiatrisch ziekenhuis Bethanië in Zoersel. Zij is sinds een vijftientigtal jaar actief in het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis Geel waar zij verschillende functies heeft bekleed. Momenteel is zij er werkzaam als afdelingshoofd van de divisie ouderen en volwassenen. Zij zetelt in de Raad van Bestuur van OGGPA (Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Provincie Antwerpen) als afgevaardigde voor ouderen van het arrondissement Turnhout, alsook in de Raad van Bestuur van SEL – Kempen (Samenwerkingsinitiatief Eerstelijnsgezondheidszorg) en is bestuurslid van het WZC Ter Kempen (DB, RVB en AV). Voor Vonk 3 (vlaams onderzoeks – en kenniscentrum voor de derde leeftijd) is ze als expert aanwezig.

Theodorus Van Schaijk

(1957) studeerde in 1978 af als maatschappelijk assistent en werd meteen daarna diensthoofd thuisvoorzieningen van het OCMW Beringen. Binnen die functie heeft hij tot op heden de algemene leiding over twaalf diensten binnen de thuiszorg. Hij is eveneens lid van de stuurgroep Woonzorg/Thuiszorg van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten.

Danny Van Tiggelen

(1966) studeerde af als gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en behaalde nadien het licentiaat Medisch-Sociale Wetenschappen. Hij startte zijn loopbaan als verpleegkundige op de afdeling Intensieve Zorgen van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen en werd niet veel later hoofdverpleegkundige in het AZ KLINA. Daarna gaf hij enige tijd les aan het Sint Aloysiusinstituut voor Verpleegkunde in Lier. Van 2005 tot 2008 was hij adjunct-departementshoofd Gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen. Nadien was hij directeur patiëntenzorg in het Ziekenhuisnetwerk Antwerpen voor AZ Middelheim, het Paola Kinderziekenhuis en het UKJA. Sinds maart 2012 is hij directeur patiëntenzorg van het RZ St Trudo.

Inez Vereecke

(1964) is afgestudeerd als gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en volgde daarna nog opleidingen zoals Specialistisch Verpleegkundige Opleiding Intensive Care Volwassenen en Management in de gezondheidszorg. Zij startte haar carrière in het Academisch Ziekenhuis Vrije Universiteit Amsterdam waar zij als verpleegkundige en verpleegkundig student van de ICV-opleiding aan de slag was. Sinds 1991 werkt zij in het Universitair Ziekenhuis Brussel als verpleegkundige en adjunct-hoofdverpleegkundige op de dienst N*-NICU (Neonatal Intensive Care Unit).

Bart Vermeyen

(1967) is gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en behaalde tevens de bachelor-na-bachelor Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Hij heeft werkervaring op verschillende afdelingen Intensieve Zorgen. Zowel in het Sint Jozefziekenhuis Turnhout als in het ZNA Middelheim was hij enige tijd hoofdverpleegkundige. Momenteel werkt hij als verpleegkundige op de afdeling Intensieve Zorgen 5 (Interne geneeskunde) van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen.

Truus Wertheim-Cahen

(1944) werkt als freelance Creatief therapeut en heeft haar eigen privé-praktijk. Ze heeft voornamelijk ervaring met de behandeling van oorlogsslachtoffers en is gespecialiseerd in PTSS. Afgestudeerd aan de "School for Occupational Therapy" in Jerusalem als Ergotherapeut, zette ze later haar studies verder in Nederland, waar ze zowel Psychologie studeerde aan de Universiteit van Utrecht en Groningen als afstudeerde met een Master in Professional Innovation. Doorheen de jaren behaalde ze verder een postgraduaat in Art Therapy aan de New York School for Sociotherapy en volgde ze verscheidene opleidingen met een focus op Creatieve therapie aan o.a. de Universiteit van Amsterdam. Tot op vandaag werkt ze met overlevenden uit W.O. II en met slachtoffers van psychologisch en mentaal geweld. Ze geeft tevens les aan het RINO N.H. in Amsterdam en de E.E.S.P. in Lausanne.

Jos Willems

(1945) is doctor in de wetenschappen (sociologie en psychologie), afgestudeerd aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Hij is ruim 30 jaar werkzaam in het hoger onderwijs in Nederland. Hij startte zijn loopbaan als docent statistiek bij de lerarenopleiding. Daarna was hij tewerkgesteld aan IOWO (onderwijsadviesbureau verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen). Tot 2002 was hij directeur van dit instituut. Vanaf 2002 tot heden is hij lid van het College van Bestuur van de Hogeschool Zuyd. Daarnaast is hij bestuurslid van de Hoger Onderwijs Vereniging voor Onderwijsresearch. Sinds 1993 participeert hij regelmatig in visitatiecommissies in Nederland en dit zowel in het academisch als professioneel hoger onderwijs. Sinds 2005 participeert hij eveneens in visitatiecommissies in Vlaanderen.

Tarcitius Windey

(1952) studeerde af als ziekenhuisverpleegkundige aan het Sint-Jans-Instituut voor Verpleegkunde te Brugge en later als licenciat Medico-sociale wetenschappen en het ziekenhuisbeleid aan de KU Leuven. Hij behaalde tevens een lerarenopleiding. In het verleden was hij onderzoeks- en onderwijsassistent binnen het project Integrerende Verpleegkunde, en voerde hij diverse kaderfuncties uit in verpleegkundige ziekenhuisdiensten. Zo was hij hoofdverpleegkundige en gedurende zeven jaar lid van de directie van het Geriatrisch Centrum Magnolia in Jette. Sinds 1993 werkt hij voor Zorgnet Vlaanderen(het vroegere VVI), waar hij momenteel sectorcoördinator ouderenzorg is.

BIJLAGE 2

Erkenningscommissie

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie) , **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

2. Nazicht van de criteria van onafhankelijkheid, vervat in het besluit van de Erkenningscommissie van 20 oktober 2004.

2.1. Art. 2 – Algemene onafhankelijkheid van de visitatiecommissies

De regels vastgesteld in de “Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA” die geldt als protocol voor de onderwijsvisitaties georganiseerd ten behoeve van universiteiten en hogescholen, garanderen in voldoende mate de onafhankelijkheid van de werking van de visitatiecommissies tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Art. 3 – Procedurele regels voor de samenstelling van de visitatiecommissie

De procedure voor de samenstelling van visitatiecommissies vastgesteld in de vermelde handleiding voldoet aan de voorwaarden gesteld in het vermelde besluit van de Erkenningscommissie.

Uit de meegedeelde documenten met betrekking tot de raadpleging van de opleidingsverantwoordelijken, de samenstelling van de lijsten van kandidaat-

voorzitters, van kandidaat-vakdeskundige leden en van kandidaat-onderwijsdeskundige leden, blijkt dat een ruime raadpleging omtrent mogelijke leden van de visitatiecommissie plaatsvond.

Mevrouw Truus Wertheim-Cahen vermeldt op de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring: In de periode 2003-2006 vervulde ik enkele malen een gastdocentschap in Hasselt. In de periode 2001 gaf ik één gastcollege in Gent'.

Gezien de aard, de periode en de frequentie van deze activiteiten is de Erkeningscommissie van oordeel dat de onafhankelijkheid op generlei wijze in het gedrang komt.

De studentleden zullen niet deelnemen aan het plaatsbezoek aan de instelling waar zij nu studeren. Dit dient op de installatievergadering meegedeeld en dient ook uitdrukkelijk in het visitatierapport vermeld.

2.2. Art. 4 – Onverenigbaarheden of andere bindingen met te visiteren opleidingen

Er blijken geen eigenlijke onverenigbaarheden aanwezig te zijn in hoofde van de aangeduide leden van de visitatiecommissie.

2.3. Art. 5 – Onafhankelijkheidsverklaringen

Alle leden hebben de onafhankelijkheidsverklaring ondertekend, bijkomende opmerkingen werden verduidelijkt.

De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkeningscommissie bekrachtigt de samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen (Raad van Bestuur VLUHR 14/12/2011).

- De commissie is als volgt samengesteld:
- **Deelcommissie 1**
- **Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen**
- Te bezoeken hogescholen:
- — Artesis Hogeschool Antwerpen
- — KaHO Sint-Lieven
- — Lessius Mechelen
-
- Effectieve commissie:
- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
- — Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
- — Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
- — Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)

- — Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
- — Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
- — Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)
- — Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

- **Deelcommissie 2**

- **Opleiding: palliatieve zorg**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Hogeschool Universiteit Brussel

- Effectieve commissie:

- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Sylvia Thirion, student
- — Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
- — Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

- **Deelcommissie 3**

- **Opleiding: creatieve therapie**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Arteveldehogeschool

- Effectieve commissie:

- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Leentje Smolderen, student
- — Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
- — Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

- **Deelcommissie 4**

- **Opleiding: geriatrische gezondheidszorg**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Karel de Grote-hogeschool

- Effectieve commissie:

- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Rebekka Rogiest, student
- — Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- — Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

- **Deelcommissie 5**

- **Opleiding: zorgmanagement**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Erasmushogeschool Brussel

- Effectieve commissie:
- — Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- — Martin Valcke, onderwijsdeskundige
- — Rebekka Rogiest, student Artevelde
- — Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel
- — Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

- **Deelcommissie 6**

- **Opleidingen:**

- — **zorgmanagement,**
- — **intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**

- Te bezoeken hogescholen:

- — Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- — Hogeschool Gent

- Effectieve commissie:

- — Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- — Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
- — Leentje Smolderen, student KHK (Hogent)
- — Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
- — Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
- — Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg

- **Deelcommissie 7**

- **Opleidingen:**

- — **Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**
- — **Operatieve verpleegkunde**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

- Effectieve commissie:

- — Yvo Quaeyhaegens, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
- — Céline Scheirsens, student Artevelde
- — Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
- — Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

- **Deelcommissie 8 :**

- **Opleidingen:**

- — **pediatrische gezondheidszorg**
- — **Sociale gezondheidszorg**
- Te bezoeken hogeschool: Katholieke Hogeschool Limburg

- — Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- — Martin Valcke, onderwijsdeskundige
- — Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
- — Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- — Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- — Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

- **Deelcommissie 9**

- **Opleidingen:**

- — **Zorgmanagement**
- — **Creatieve therapie**
- — **Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**

- **Te bezoeken hogeschool:**

- — Provinciale Hogeschool Limburg

- **Effectieve commissie:**

- — Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- — Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
- — Rebekka Rogiest, student Artevelde
- — Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
- — Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
- — Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

- **Deelcommissie 10**

- **Opleidingen:**

- — **Geestelijke gezondheidszorg**
- — **Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**
- — **Oncologische zorg**
- — **Pediatrische gezondheidszorg**

- **Te bezoeken hogeschool:**

- — Katholieke Hogeschool Leuven

- **Effectieve commissie:**

- — Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
- — Céline Scheirsen, student Artevelde
- — Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg

- — Silvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
- — Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- — Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
-
- **Deelcommissie 11**
- **Opleidingen:**
- — Geriatrische gezondheidszorg
- — Geestelijke gezondheidszorg
- — Sociale gezondheidszorg
- — Oncologische zorg
- — Pediatrische zorg
- — Operatieve verpleegkunde
- — Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
-
- Te bezoeken hogeschool:
- — Katholieke Hogeschool Kempen
-
- Effectieve commissie:
- — Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatriche gezondheidszorg
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
- — Gert Peeters, vakdeskundige geriatriche gezondheidszorg
- — Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- — Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- — Silvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
- — Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
- — Rudi Logist, vakdeskundige pediatriche gezondheidszorg
- — Martine De Vriendt vakdeskundige pediatriche gezondheidszorg
- — Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
- — Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
- — Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Brussel, 14 december 2011

C. O. Gaps Bestijs
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Situering

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

2. Aanvraag tot wijziging van de samenstelling

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

3. Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen (Raad van Bestuur VLUHR 13/1/2012).

- De commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHoSL)
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
~~Sylvia Thirion, student~~ Leentje Smolderen, student
Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
~~Jos Willems, onderwijsdeskundige~~ Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
~~Leentje Smolderen, student~~ Sylvia Thirion, studente
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4

Opleiding: geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student

Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 5

Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

~~Martin Valeke, onderwijsdeskundige~~ Ludo Heylen, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel

~~Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement~~ Luc Timmermans, vakdeskundige
zorgmanagement

Deelcommissie 6

Opleidingen:

zorgmanagement,

intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

~~Leentje Smolderen, student KHK (Hogent)~~ Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)

Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen

Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Deelcommissie 7

Opleidingen:

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Operatieve verpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:
Yvo Quaeyhaegens, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Céline Scheirsens, student Artevelde
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8

Opleidingen:

pediatrische gezondheidszorg

Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:
Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:
Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martin Valcke, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 9

Opleidingen:

Zorgmanagement

Creatieve therapie

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:
Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:
Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Erkenningscommissie – WIJZIGING bachelors cluster gezondheidszorg 27.1.2012

5

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Oncologische zorg
Pediatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheersen, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 11**Opleidingen:**

Geriatrische gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg
Oncologische zorg
Pediatrische zorg
Operatieve verpleegkunde
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

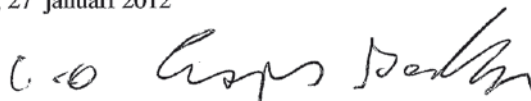
Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
~~Rudi Logist, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg~~ Inez Vereecke,
vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martine De Vriendt vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Bruissel, 27 januari 2012

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), studiegebied Gezondheidszorg

1. Historiek

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).
Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen op 27 januari 2012.

2. Aanvraag tot 2° wijziging van de samenstelling

Op 20 maart 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een tweede aanvraag tot wijziging.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 9 van de heer Yvo Quaeyhaegens door de heer Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallendienst, voor de bezoeken aan de provinciale Hogeschool Limburg (Raad van Bestuur VLUHR 12 oktober 2011: aanduiding als reservekandidaat. De Erkenningscommissie ontving geen beslissing van de RvB over deze nieuwe samenstelling van de visitatiecommissie).

De aanvraag vermeldt dat de visitatiebezoeken zullen doorgaan op 26, 27 en 28 maart 2012. De aanvraag betreft een spoedprocedure die de Erkenningscommissie nochtans 14 dagen voorziet voor de behandeling van het dossier.

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De gewijzigde commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Leentje Smolderen, student
Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4

Opleiding: geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student

Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatriche gezondheidszorg

Deelcommissie 5

Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Ludo Heylen, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel

Luc Timmermans, vakdeskundige zorgmanagement

Deelcommissie 6

Opleidingen:

zorgmanagement,

intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)

Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen

Yvo Quaeeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Deelcommissie 7

Opleidingen:

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Operatieve verpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

Yvo Quaeyhaegens, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

Céline Scheirs, student Artevelde

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8

Opleidingen:

pediatrische gezondheidszorg

Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Martin Valcke, onderwijsdeskundige

Hendrikje Meyvis, studente Artevelde

Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 9

Opleidingen:

Zorgmanagement

Creatieve therapie

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Jos Aendekerck, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Oncologische zorg
Pediatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheisen, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 11

Opleidingen:

Geriatrische gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg
Oncologische zorg
Pediatrische zorg
Operatieve verpleegkunde
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg

Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martine De Vriendt vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Brussel, 23 maart 2012

i.o. Gaps Beethijs
SECRETARIS

Namens de Erkeningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Historiek

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen op 27 januari 2012.

Op 20 maart 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een tweede aanvraag tot wijziging.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 9 van de heer Yvo Quaeysaegens door de heer Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallendienst, voor de bezoeken aan de provinciale Hogeschool Limburg (Raad van Bestuur VLUHR 12 oktober 2011: aanduiding als reservekandidaat. De Erkenningscommissie ontving geen beslissing van de RvB over deze nieuwe samenstelling van de visitatiecommissie).

De aanvraag vermeldt dat de visitatiebezoeken zullen doorgaan op 26, 27 en 28 maart 2012. De aanvraag betreft een spoedprocedure die de Erkenningscommissie nochtans 14 dagen voorziet voor de behandeling van het dossier.

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De gewijzigde commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Leentje Smolderen, student
Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4

Opleiding: geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student

Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 5

Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Ludo Heylen, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel

Luc Timmermans, vakdeskundige zorgmanagement

Deelcommissie 6

Opleidingen:

zorgmanagement,

intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)

Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen

Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Deelcommissie 7

Opleidingen:

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Operatieve verpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

Yvo Quaeys, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

Céline Scheirs, student Artevelde

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8

Opleidingen:

pediatrische gezondheidszorg

Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Martin Valcke, onderwijsdeskundige

Hendrikje Meyvis, studente Artevelde

Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 9

Opleidingen:

Zorgmanagement

Creatieve therapie

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Oncologische zorg
Pediatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheirs, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 11

Opleidingen:

Geriatrische gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg
Oncologische zorg
Pediatrische zorg
Operatieve verpleegkunde
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martine De Vriendt vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

De Erkeningscommissie bekrachtigde de gewijzigde (2° wijziging) samenstelling van deze visitatiecommissie op 23 maart 2012.

2. Aanvraag tot 3° wijziging van de samenstelling

Op 23 april 2012 ontving de Erkeningscommissie (elektronisch) een derde aanvraag tot wijziging van samenstelling. Het betreft de vervanging voor de bezoeken van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen op 8 en 9 mei 2012 van de heer Yvo Quaeyhaegens door de heer Jos Aendekerk (deelcommissie 6).

De heer Jos Aendekerk was reeds reserve-commissielid voor deelcommissie 6. Dit werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur van de VLUHR van 12 oktober 2011.

Het dossier bevat alle nodige stukken.

De Erkeningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van deelcommissie 6 (de overige samenstelling blijft ongewijzigd).

De deelcommissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 6

Opleidingen:

**zorgmanagement,
intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Rita Rymanans, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)
Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Brussel, 27 april 2012

i.o. Gys Berthijs
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), studiegebied Gezondheidszorg

1. Historiek

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

1. Aanvraag tot wijziging

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen op 27 januari 2012.

2. Aanvraag tot 2° wijziging

Op 20 maart 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een tweede aanvraag tot wijziging.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 9 van de heer Yvo Quaeyhaegens door de heer Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallendienst, voor de bezoeken aan de provinciale Hogeschool Limburg (Raad van Bestuur VLUHR 12 oktober 2011: aanduiding als reservekandidaat. De Erkenningscommissie ontving geen beslissing van de RvB over deze nieuwe samenstelling van de visitatiecommissie).

De aanvraag vermeldt dat de visitatiebezoeken zullen doorgaan op 26, 27 en 28 maart 2012. De aanvraag betreft een spoedprocedure die de Erkenningscommissie nochtans 14 dagen voorziet voor de behandeling van het dossier.

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkeningscommissie bekrachtigde de gewijzigde (2° wijziging) samenstelling van deze visitatiecommissie op 23 maart 2012.

3. Aanvraag tot 3° wijziging van de samenstelling

Op 23 april 2012 ontving de Erkeningscommissie (elektronisch) een derde aanvraag tot wijziging van samenstelling. Het betreft de vervanging voor de bezoeken van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen op 8 en 9 mei 2012 van de heer Yvo Quaeys haegens door de heer Jos Aendeckerk (deelcommissie 6).

De heer Jos Aendeckerk was reeds reserve-commissielid voor deelcommissie 6. Dit werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur van de VLUHR van 12 oktober 2011.

Het dossier bevat alle nodige stukken.

De Erkeningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van deelcommissie 6 (de overige samenstelling blijft ongewijzigd) op 27 april 2012.

4. Aanvraag tot 4° wijziging van de samenstelling

Op mei ontving de Erkeningscommissie een vierde aanvraag tot wijziging van samenstelling.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 11 van de heer Gert Peeters door de heer Stefaan Sarens (goedkeuring reservelid Raad van Bestuur VLUHR 12/10/2012).

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkeningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling.

De gewijzigde commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendeckerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)

Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Leentje Smolderen, student

Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg

Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Ludo Heylen, onderwijsdeskundige

Sylvia Thirion, studente

Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie

Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4

Opleiding: geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student

Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 5

Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel
Luc Timmermans, vakdeskundige zorgmanagement

Deelcommissie 6

Opleidingen:

**zorgmanagement,
intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)
Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
Yvo Quaeysaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg (voor Hogent)
Jos Aendeckerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (voor KATHO)

Deelcommissie 7

Opleidingen:

**Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Operatieve verpleegkunde**

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

Yvo Quaeysaegens, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Céline Scheirs, student Artevelde
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8

Opleidingen:

**pediatrische gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg**

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martin Valcke, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 9

Opleidingen:

Zorgmanagement

Creatieve therapie

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Oncologische zorg

Pediatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheirs, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 11

Opleidingen:

Geriatrische gezondheidszorg

Geestelijke gezondheidszorg

Sociale gezondheidszorg

Oncologische zorg

Pediatrische zorg

Operatieve verpleegkunde

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Hendrikje Meyvis, studente Artevelde

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg

Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg

Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg

Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg

Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Brussel, 11 mei 2012

i.o. Gaps Benthij's
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,

Prof. Dr. Jaap van Marle,

Voorzitter

BIJLAGE 3

Bezoekschema's

VISITATIE OPLEIDING BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET ÉÉN OPLEIDING

- Artesis Hogeschool Antwerpen
- Arteveldehogeschool
- Erasmushogeschool Brussel
- Hogeschool-Universiteit Brussel
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Karel de Grote-Hogeschool
- Lessius Mechelen

Dag 1

09:00 - 09:30	samenkomst in hogeschool
09:30 - 12:30	werkoverleg, inzage van de bijlagen en inzage werkdocumenten
12:30 - 13:45	lunch voor de commissie
14:00 - 14:30	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
14:30 - 15:30	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (bespreking referentiekader)
15:45 - 16:30	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
16:45 - 17:30	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
17:45 - 18:30	docenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
18:30 - 18:45	intern werkoverleg en inzage werkdocumenten
18:45 - 19:30	informeel moment
19:30	avondmaal voor de commissie

Dag 2

08:30 - 09:15	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
09:15 - 10:00	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren of als begeleiders van bachelorproeven, en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
10:15 - 11:00	begeleiders stage- en bachelorproef (max. 10 representatief samengesteld), en verantwoordelijke internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
11:15 - 11:45	ombudsperso(n)en, verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
11:45 - 12:15	administratief-technisch personeel
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:15	bezoek lokalen
14:15 - 14:45	opleidingsverantwoordelijke
14:45 - 15:15	vrij spreekuur
15:15 - 17:00	voorbereiding mondelinge rapportering
17:00	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET TWEE OPLEIDINGEN

- Hogeschool Gent
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- Katholieke Hogeschool Limburg

Dag 1

09:00 - 09:30	samenkomst in hogeschool
09:30 - 12:30	werkoverleg, inzage van de bijlagen en inzage werkdocumenten
12:30 - 13:45	lunch voor de commissie
14:00 - 14:30	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
14:30 - 15:45	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (bespreking referentiekader) opleiding 1 en 2
16:00 - 16:45	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
17:00 - 18:00	studenten opleiding 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
18:15 - 19:15	docenten opleiding 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
19:15 - 19:30	intern werkoverleg
19:30 - 20:00	informeel moment
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 2

08.30-09.30	afgestudeerden opleiding 1 en 2 (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
09.45-10.45	vertegenwoordigers werkveld opleiding 1 en 2 (max. 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren of als begeleiders van bachelorproeven, en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
11.00-11.45	begeleiders stage- en bachelorproef (max. 10 representatief samengesteld), en verantwoordelijke internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
12.00-12.30	ombudsperso(o)n(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
12.30-13.30	lunch voor de commissie
13.30-14.15	bezoek lokalen
14.15-14.45	opleidingsverantwoordelijke
14.45-15.15	vrij spreekuur
15.15-17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET DRIE OPLEIDINGEN

– Provinciale Hogeschool Limburg

Dag 1

10:00 - 10:30	inzage documenten
11:30 - 12:00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
12:00 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 15:00	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader) van alle opleidingen
15:00 - 15:15	intern werkoverleg
15:15 - 16:15	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling en verantwoordelijken internationalisering (van de opleidingen, het departement en/of de hogeschool)
16:15 - 16:30	intern overleg
16:30 - 17:15	verantwoordelijken studie- en studentenbegeleiding
17:15 - 17:30	intern overleg
17:30 - 18:30	rondgang
18:30 - 19:30	informeel ontmoetingsmoment
19:30	avondmaaltijd visitatiecommissie

Dag 2

09:00 - 09:45	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) opleiding 1
09:45 - 10:00	intern werkoverleg
10:00 - 10:45	lectoren (miv de stage- en eindwerkbegleiders), max 10 representatief samengesteld
10:45 - 11:00	intern werkoverleg
11:00 - 11:45	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma)
11:45 - 12:30	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12:30 - 14:30	lunch voor de commissie en intern overleg
14:30 - 15:15	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) opleiding 2
15:15 - 15:30	intern werkoverleg
15:30 - 16:15	lectoren (miv de stage- en eindwerkbegleiders), max 10 representatief samengesteld
16:15 - 16:30	intern werkoverleg
16:30 - 17:15	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld – personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma)
17:15 - 18:00	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
18:00 - 18:30	intern werkoverleg
19:00	avondmaaltijd commissie

Dag 3

09:00 - 09:45	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) opleiding 3
09:45 - 10:00	intern werkoverleg
10:00 - 10:45	lectoren (miv de stage- en eindwerkbegleiders), max 10 representatief samengesteld
10:45 - 11:00	intern werkoverleg
11:00 - 11:45	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma)
11:45 - 12:30	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12:30 - 14:00	lunch voor de commissie en intern overleg
14:00 - 15:00	opleidingsverantwoordelijken alle opleidingen
15:00 - 15:30	vrij spreekuur
15:30 - 18:00	voorbereiding mondelinge rapportering
18:00	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET VIER OPLEIDINGEN

- Katholieke Hogeschool Leuven

Dag 1

08:45 - 9:00	samenkomst in hogeschool
09:00 - 11:30	werkoverleg, inzage van de bijlagen en inzage werkdocumenten
11:30 - 12:00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd, adjunct-departementshoofd
12:00 - 13:00	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER (bespreking referentiekader) alle opleidingen
13:00 - 14:00	lunch voor de commissie
14:00 - 14:45	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling en internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
14:45 - 15:30	studenten opleiding 1 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
15:30 - 16:30	lectoren opleiding 1 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
16:30 - 17:30	rondgang
17:30 - 18:15	afgestudeerden opleiding 1 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
18:15 - 19:00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 1 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
19:00 - 20:00	informeel moment
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 2

09.00-09.30	intern werkoverleg
09.30-10.15	studenten opleiding 2 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
10.15-11.15	lectoren opleiding 2 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
11.15-11.30	pauze
11.30-12.15	afgestudeerden opleiding 2 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12.15-13.00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 2 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
13.00-14.00	lunch voor de commissie
14.00-14.30	intern werkoverleg
14.30-15.30	lectoren opleiding 3 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
15.30-16.15	studenten opleiding 3 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
16.15-16.30	pauze
16.30-17.15	afgestudeerden opleiding 3 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
17.15-18.00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 3 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
18.15-18.45	ombudsperso(n)en(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
18.45	avondmaal voor de commissie

Dag 3

09:00 - 09:30	intern werkoverleg
09:30 - 10:15	studenten opleiding 4 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
10:15 - 11:15	lectoren opleiding 2 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
11:15 - 11:30	pauze
11:30 - 12:15	afgestudeerden opleiding 4 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12:15 - 13:00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 4 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
13:00 - 14:00	lunch voor de commissie
14:00 - 15:00	opleidingsverantwoordelijken alle opleidingen
15:00 - 15:30	vrij spreekuur
15:30 - 18:30	voorbereiding mondelinge rapportering
18:30	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET ZEVEN OPLEIDINGEN

- Katholieke Hogeschool Kempen

Dag 1: locatie 1

09:00	samenkomst in de hogeschool
09:00 - 12:00	intern werkoverleg en inzage van de bijlagen
12:00 - 12:30	kennismaking met de algemeen directeur en het departementshoofd
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 15:30	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (bespreking referentiekader)
15:45 - 16:45	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
17:00 - 18:30	bezoek lokalen locatie 1
18:30 - 19:30	informeel moment
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 2: locatie 1

09:00 - 10:00	studenten opleidingen 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
10:15 - 11:15	studenten opleidingen 3 en 4 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
11:30 - 12:30	docenten opleidingen 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:30	docenten opleidingen 3 en 4 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
14:45 - 15:45	begeleiders stage- en eindwerken (max. 12 representatief samengesteld)
16:00 - 17:00	afgestudeerden (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
17:15 - 18:15	vertegenwoordigers werkveld (max. 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
18:15 - 18:30	intern overleg
19:00	avondmaal voor de commissie

Dag 3: locatie 2

09:00 - 10:00	studenten opleidingen 5 en 6 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
10:15 - 11:00	studenten opleidingen 7 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
11:30 - 12:30	docenten opleidingen 5 en 6 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:15	docenten opleidingen 7 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
14:30 - 15:15	begeleiders stage- en eindwerken (max. 12 representatief samengesteld)
15:30 - 17:00	rondgang
17:00 - 18:00	afgestudeerden (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
18:15 - 18:15	vertegenwoordigers werkveld (max. 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
19:15 - 19:30	intern overleg
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 4: locatie 2

09:00 - 09:30	administratief-technisch personeel
09:45 - 10:30	ombudsperso(o)n(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
10:30 - 12:00	intern overleg
12:00 - 12:30	opleidingsverantwoordelijken
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:30	vrij spreekuur
14:30 - 18:00	voorbereiding mondelinge rapportering
18:00	mondelinge rapportering

BIJLAGE 4

Lijst van afkortingen en letterwoorden

ABA	Academische bacheloropleiding
ADL	Activiteiten dagelijks leven
AKUL	Associatie van de K.U.Leuven
ALS	Advanced life support
APLS	Advanced paediatric life support
APA	American Psychological Association; werkten APA-richtlijnen uit om te citeren en bronvermelding te hanteren
ARTE	Arteveldehogeschool
ATP	Administratief en technisch personeel
AUGent	Associatie Universiteit Gent
AUHA	Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
AUHL	Associatie Universiteit Hogescholen Limburg
AVM	Audiovisuele media (Erasmushogeschool Brussel)
AZ	Algemeen ziekenhuis
BAMA	Bachelor-Master
BBT	Bijzondere Beroepstitel
BNB/banaba	Bachelor- na-bacheloropleiding
Blackboard	Elektronisch leerplatform
BLS	Basic Life Support
BSC	Balanced ScoreCard

BSL	Bohn Stafleu van Loghum (vakbibliotheek), Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
CAW	Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
Chamilo	e-learningplatform
CGG	Centrum Geestelijke Gezondheidszorg
CPR	Cardiopulmonary resuscitation (reanimatie)
CPR	Centrum voor Psychotherapie en Relatie
CSA	Centrale Sterilisatie Afdeling
CVO	Centrum voor Volwassenenonderwijs
CVVH	Continuous Veno-Venous Hemofiltration (nierfunctievervangende therapie)
DOC	Departementaal onderhandelingscomité
DOE	Departementaal onderwijs- en examenreglement
DOER	Departementale aanvullingen onderwijs- en examenregeling
Dokeos	Elektronische leeromgeving
DSR	Departementale studentenraad
DTO	Databank Tertiair onderwijs
EBM	Evidence-based medicine
EC	Expertisecentrum
ECARTe	European Consortium for Arts Therapies Education
ECHO	Expertise Centrum Hoger Onderwijs
ECTS	European Credit Transfer System
EFQM	European Foundation for Quality Management
EhB	Erasmushogeschool Brussel
EHSAL	EHSAL, Europese Hogeschool Brussel
EKK	Europees kwalificatiekader voor levenslang leren
EONS	European Oncology Nursing Society
EORNA	European Operating Room Nurses Association
Erasmus	Uitwisselingsprogramma voor studenten in het hoger onderwijs, onderdeel van het Project Socrates van de Europese commissie
ERC	European Resuscitation Council
ERNA	Elektronisch registratiesysteem
EVADIHA	Evaluatie van het didactisch handelen

EVC	Elders verworven competenties
EVK	Eerder verworven kwalificaties
G&T	Departement Gezondheidszorg en Technologie
GEO	Geïntegreerde eindopdracht
GIT	Geïndividualiseerd traject
GiBS	Gedragstherapeutische Begeleiding voor Studenten
GZL	Department Gezondheidszorg campus Lier (K.H.Kempen)
GZT	Department Gezondheidszorg campus Turnhout(K.H.Kempen)
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg (K. H. Kempen)
Artesis	Artesis Hogeschool Antwerpen
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
HBO5	Hoger beroepsonderwijs op niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur
HIVV	Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Vroedkunde (KATHO)
HOC	Hogeschool onderhandelingscomité
HOE	Hogeschoolonderwijs- en examenreglement
HoGent	Hogeschool Gent
HOR	Hogeronderwijsregister
HR	Human resources
HRM	Humanresourcesmanagement
HZS	Hogere Zeevaartschool
IABP	Intra-aortic balloon pump
IAJ	Individueel aangepast jaarprogramma
ict	Internet- en communicatietechnologie
ICTO	ICT en Onderwijs
ICTS	ICT-Systeembeheer
IKZ	Interne kwaliteitszorg
IMWR	Inspireren, Mobiliseren, Waarderen, Reflecteren (een instrument voor kwaliteitszorg)
INK	Een managementmodel, oorspronkelijk geformuleerd door INK (Instituut voor Nederlandse Kwaliteit)
INVERT	Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften (K. H. Kempen)
INZO	Intensieve Zorgen

IZ	Intensieve Zorgen
IZ-SPGZ	Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg
JAP	Jaaractieplan
KAHOSL	Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
KATHO	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
KdG	Karel de Grote-Hogeschool
KHBO	Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
K.H.Kempen	Katholieke Hogeschool Kempen
KHLEU	Katholieke Hogeschool Leuven
KHLIM	Katholieke Hogeschool Limburg
Lessius M	Lessius Mechelen
KISS	Kwalitatieve Informatie in verband met Studiekeuze voor Studenten
Kronos	Meetsysteem om studietijd en studeerbaarheid in kaart te brengen
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
KZ	(Integrale) kwaliteitszorg
LKI	Leuvens Kanker Instituut
MA	Academische masteropleiding
Metis	Systeem voor studietijdmeting met de techniek van schatten achteraf
MUG	Mobiele UrgentieGroep
NICU	Neonatal Intensive Care Unit
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
NVKVV	Nationaal Verbond voor Katholieke Vlaamse Verpleegkundigen en Vroedvrouwen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OER	Onderwijs- en examenreglement
OJP	Operationeel jaaractieplan
OK	Operatiekamer
OLOD	Opleidingsonderdeel
OLC	Open Leercentrum
OO	Onderwijsontwikkeling
OOD	Onderwijsondersteunende dienst

OOF	Onderwijsontwikkelingsfonds
OOP	Onderwijsontwikkelingsplan
OP	Onderwijzend personeel
OPO	Opleidingonderdeel
OPAR	Opleidingsadviesraad
PAP	Persoonlijk actieplan
PAZA	Post Anesthesie Zorgen Afdeling
PBA	Professionele bacheloropleiding
PBW	Dienst voor Preventie en bescherming op het werk (Erasmushogeschool Brussel)
PDCA	Letterwoord voor: 'Plan Do Check Act'
PHL	Provinciale Hogeschool Limburg
PICU	Pediatric Intensive Care Unit
PICC	Peripherally Inserted Central Catheters
PIBA	Provinciaal Instituut voor Brandweer- en Ambulancieropleiding
PIT	Paramedische Interventieteams
PNAE	Paediatric Nurses Association of Europe
PMDS	Patient Data Management System
PAP	Persoonlijk Actieplan
POP	Persoonlijk ontwikkelingsplan
PROZA	Projectgroep ontwikkeling Zelfevalautie (een instrument van kwaliteitszorg, kwaliteitsmeting; bevragingssysteem)
PSYNET	Samenwerking tussen verschillende studentenbegeleiders en studenten- psychologen van de Associatie Universiteiten en Hogescholen Antwerpen
PWO	Projectmatig wetenschappelijk onderzoek
QMP	Question mark perception
SID-in	Studie- informatiedagen
SISO	Schema voor de Indeling van Systematische Catalogus in Openbare bibliotheeken
SMART	Letterwoord voor 'Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden'
SOVEhB	Sociale Voorzieningen Erasmushogeschool Brussel
SOVO	Sociale Voorzieningen, bijvoorbeeld SOVOArte, de dienst voor sociale voorzieningen van De Artevelde Hogeschool
SOVOHA	Sociale Voorzieningen Artesis Hogeschool Antwerpen

SPA	Onderzoek naar de tevredenheid van Studenten, Personeel en de bezigheid van pas-Afgestudeerden
StAB	Studieadviesbureau
STUTRA	Studietrajectbegeleiding (Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende)
SWOP	Systeem voor Waarderingen en Ontwikkeling van het Personeel
SWOT	Letterwoord, duidt op een system waarbij "Strengths", "Weaknesses", "Opportunities" en "Threats" in de organisatie worden geanalyseerd
Toledo	Elektronisch leerplatform
TRIS	Transnationale Institutionele Samenwerking (een Instrument van kwaliteitszorg)
UA	Universiteit Antwerpen
UAB	Universitaire Associatie Brussel
UGent	Universiteit Gent
UH	Universiteit Hasselt
UZ	Universitair ziekenhuis
VBVK	Vlaamse Beroepsvereniging voor Verpleegkundig Kaderpersoneel
ViGeZ	Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie
VKS	Vlaamse Kwalificatiestructuur
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholenraad
VOOK	Vlaams Overleg Opleidingen Kankerverpleegkunde
VPN	Virtual Private Network
VTE	Voltijds equivalenten
VTO	Vorming, Training en Opleiding
VUB	Vrije Universiteit Brussel
Vzw	Vereniging zonder winstoogmerk
VVIZV	Vlaamse Vereniging van Intensieve Zorgen Verpleegkunde
VVOV	Beroepsorganisatie van operatieverpleegkundigen
VVRO	Vereniging voor Verpleegkundigen Radiotherapie en Oncologie
VVVS	Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallenzorg

WaNaBa	Wat na bachelor?
WOPST	Waardering onderwijsprocessen door studenten
XIOS	XIOS Hogeschool Limburg
ZER	Zelfevaluatierapport
ZOL	Sint-Jan Ziekenhuis Oost-Limburg
ZNA	Ziekenhuis Netwerk Antwerpen

DEEL 2

Opleidingsrapporten:
Cluster Gezondheidszorg

Hoofdstuk 1

Creatieve therapie

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding 'Creatieve therapie'

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Creatieve Therapie, Provinciale Hogeschool Limburg
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Creatieve Therapie, Artevelde Hogeschool
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin-descriptoren
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.
- internationale referentiekaders die onderschreven zijn door het werkveld
 - ECARTE-richtlijnen 'Basic criteria for training as an arts therapist.' Bron: www.ecarte.info. (Laatst geraadpleegd op 8 maart 2012.)

2 DOMEINSPECIFIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatie-commissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Creatieve therapie vijf competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De creatief therapeut in de behandelcontext kan na indicatiestelling en/of diagnostische observatie een behandelingstraject verkennen, uitwerken, begeleiden en evalueren binnen het creatief-therapeutisch medium. Hij/zij:
 - is in staat om via dossierstudie en het werken in het plastisch-artistieke medium het ontwikkelingsproces van de cliënt en het cliëntsysteem te exploreren en te inventariseren.
 - is in staat om, middels een medium, veranderings-, ontwikkelings-, stabilisatie- en/of acceptatieprocessen te bewerkstelligen bij personen met psychische klachten of stoornissen, lichamelijke handicaps of cognitieve beperkingen. Hij/zij zal hierbij invloed uitoefenen op cognitief, gedragsmatig, emotioneel, sociaal of lichamelijk gebied.
 - is in staat een stappenplan te ontwikkelen c.q. een structurele behandeling op te zetten met betrekking tot de specifieke problemen van de cliënt en het cliëntsysteem en de creatief-therapeutische interventies te plannen. Hij/zij kan hierbij handelen vanuit diverse theoretische kaders en vervolgens de transfer te maken naar de eigen creatief-therapeutische setting en het eigen therapeutisch handelen hierbinnen.
 - is in staat om de cliënt en het cliëntsysteem tijdens dit behandelingstraject procesmatig, gestructureerd en methodisch te begeleiden, te ondersteunen en te evalueren.
- 2) De creatief therapeut als beeldend therapeut kan oordelen over indicatie voor het beeldend creatief-therapeutisch medium en kan omgaan met psychische processen bij zichzelf en de cliënt. Hij/zij:
 - is in staat de aspecten van diagnose en indicatiestelling te herkennen in de cliënt en te beoordelen of de methodes van de creatieve therapie geschikt zijn voor de problematiek van de cliënt.
 - onderkent en stimuleert het verandering-, ontwikkeling- en acceptatieproces van zijn cliënt via het beeldende medium.
 - beschikt over de nodige introspectie om de psychische mechanismen van overdracht en tegenoverdracht te hanteren binnen zijn creatief-therapeutisch handelen.
 - is in staat binnen de transitionele ruimte van de cliënt psychische processen van inzicht, symbolisering, emotionele verwerking en symptoomvorming te herkennen en bij te sturen.
- 3) De creatief therapeut als artistieke begeleider kan de cliënt vanuit een persoonlijke creatieve ervaring in het creatief-therapeutisch behandelingsproject (individueel of in groep) ondersteunen en begeleiden in diverse media binnen een brede artistieke context. Hij/zij:
 - is voldoende vertrouwd (kennis en vaardigheid) met de brede waaier van artistiek-creatieve expressievormen, methodieken, materialen en technieken die in creatieve therapie aan bod kunnen komen.
 - is door persoonlijke creatieve ervaring gemotiveerd om de gepaste expressiemiddelen met voldoende diepgang aan te wenden en zijn kennis erover uit te breiden.
 - is op de hoogte van de actuele literatuur en weet op basis daarvan de cliënt een veilige structuur aan te bieden waarbinnen deze zijn gevoelens, gedachten en sleutelgebeurtenissen uit zijn eigen leven kan verwerken, ermee kan experimenteren en er oplossingen voor kan zoeken.
 - is vertrouwd met de internationale wereld van de outsider art en aanverwanten, op zodanige wijze dat hij de cliënt kan oriënteren, begeleiden en adviseren in de wijze waarop het atelierwerk in de buitenwereld wordt gepresenteerd.
 - is in staat om de eigen kwaliteiten en beperkingen te onderkennen betreffende deskundigheid en het emotioneel functioneren, en daarmee rekening te houden binnen de creatief-therapeutische setting.

- 4) De creatief therapeut als professioneel teamspeler kan professioneel functioneren binnen het cliëntsysteem, het multidisciplinair team en het beleid. Hij/zij:
- is in staat om te werken vanuit de doelstelling en het beleid van de instelling.
 - is in staat om samen te werken in en te overleggen met het behandel- of zorgteam en kan zich binnen dit team als creatief therapeut profileren.
 - kan op een professionele manier mondeling en schriftelijk rapporteren naar het behandel- of zorgteam, de cliënt en het cliëntsysteem en het beleid.
- 5) De creatief therapeut als beroepsontwikkelaar kan bijdragen tot ondersteuning en vernieuwing van de creatieve therapie binnen de brede context van de geestelijke gezondheidszorg. Hij/zij:
- is in staat om het beroep te ondersteunen en te profileren binnen de gezondheids- en welzijnszorg in een multiculturele samenleving.
 - kan internationale wetenschappelijke ontwikkelingen inzetten als basis voor het gespecialiseerd professioneel handelen.
 - vertoont een actieve houding voor beroepsvernieuwing en levenslang leren georiënteerd op een internationale context.
 - kan een creatief-therapeutische methodiek ontwikkelen die aansluit bij de eigen persoonlijkheid.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan. Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Creatieve therapie in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

Het is de commissie duidelijk geworden dat de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve Therapie, net zoals het vakgebied zelf, zich in een pioniersfase bevinden in Vlaanderen. De commissie is van oordeel dat de opleidingen een grote rol kunnen spelen in de ontwikkeling en vormgeving van dit vakgebied en zich kunnen opwerpen als visionairen en vormers van creatief therapeuten, die zich afstemmen en mogelijkwerwijze afzetten tegen de geldende theorieën en methodes.

De commissie heeft vastgesteld dat beide opleidingen reeds over een duidelijk competentieprofiel beschikken. In de ene opleiding krijgen de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden duidelijk aandacht in het competentieprofiel. Het competentiegericht leren is wel niet helemaal formeel uitgewerkt in de doelstellingen van die opleiding. Ook kan de eigenlijke formulering van de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden transparanter. Bij de andere opleiding dienen de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden nog meer aandacht te krijgen in het competentie-

profiel. Wat de internationale dimensie binnen de competentieprofielen betreft, is de commissie van oordeel dat deze bij de ene opleiding formeel gezien aanwezig is en bij de andere nog niet. De commissie ziet het echter als noodzakelijk voor beide opleidingen om dit nog nader uit te werken in zowel de opleidingsvisie als de opleidingsdoelstellingen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beide opleidingen onderzoeken adequaat hun profilering en de inhoud van hun domeinspecifieke eisen middels internationale benchmarking. De opleidingsdoelstellingen werden zo onderzocht aan de hand van de ECARTE-richtlijnen. Eén opleiding benchmarkte ook met de opleidingsdoelstellingen en domeinspecifieke eisen van een Nederlandse opleiding.

Bij de ene opleiding heeft de opleidingsvisie wel niet veel connecties met de eigenlijke praktijk in het werkveld. Er is dan ook nog verdere afstemming nodig. De formele visie is momenteel immers sterk gericht op het psychoanalytische, wat overigens niet stevast overeenkomt met de praktijk in de opleiding. Bij de andere opleiding is de visievorming nog niet voltooid. De visie dient volgens de commissie ook nog formeel vastgelegd te worden. Bij beide opleidingen dient de opleidingsgebonden visie ook duidelijker gecommuniceerd te worden aan de verschillende stakeholders. Bij één opleiding is de visie door het uitblijven van explicitering op dit moment niet steeds duidelijk voor het werkveld.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud

Bij de ene opleiding is het opleidingsprogramma logisch vormgegeven, volgens de commissie, en zijn er verschillende, adequaat uitgewerkte keuzeopties aanwezig in het programma naargelang het medium dat de student zich wenst eigen te maken. De verschillende media worden volgens de commissie wel niet op hetzelfde niveau gedoceerd, en dat zowel wat betreft het artistieke als het artistiek-therapeutische aspect. Bij de andere opleiding werd het programma gedifferentieerd naargelang de vooropleiding, wat de commissie apprecieert. Er is echter niet voldoende aandacht voor de therapeutische (en pathologische) component voor instromende studenten met een kunstvooropleiding.

De inhoud van de opleidingsprogramma's is daarnaast niet steeds in overeenstemming met de formele visie en de doelstellingen. Eén opleiding probeert zo het persoonlijk leerproces te koppelen aan het analoge proces dat creatieve therapie kenmerkt. Deze werkwijze kende op het moment van het visitatiebezoek echter nog geen duidelijke structuur in het curriculum. De verknoping van de drie 'bodies' (namelijk 'knowledge', 'artistic skills' en 'methods') zou verder centraal moeten staan in de uitwerking van het programma.

De inhoud van beide opleidingsprogramma's is onderdeel van bevestigingen die gehouden worden bij verschillende stakeholders, zo heeft de commissie vastgesteld. Bij de ene opleiding leiden de resultaten daarvan duidelijk tot curriculumherzieningen, wat de commissie apprecieert. Bij de andere opleiding zou de participatie van de betrokkenen nog verder uitgewerkt moeten worden. Ook zou de opleiding meer beroep kunnen doen op de hogeschoolbrede dienst Onderwijsontwikkeling in het kader van curriculumherzieningen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Bij de ene opleiding waarborgt de professionele gerichtheid de ontwikkeling van de beroepsvaardigheden van de Creatief therapeut. Er is tevens een duidelijke interactie met de beroepspraktijk

om de professionele gerichtheid af te stemmen op de eisen van het werkveld. Ook wordt er aan kennisontwikkeling gedaan via vakliteratuur. Bij de andere opleiding wreekt het gebrek aan een eenduidige, duidelijke visie op Creatieve therapie zich in de perceptie van het werkveld, waardoor de professionele gerichtheid in vraag kan gesteld worden volgens de commissie. De criteria voor de stageplaatsen zijn overigens niet eenduidig en moeten nog aangescherpt worden in het kader van een adequate professionele gerichtheid van het programma. Nu is het immers zo dat sommige stageplaatsen geen mogelijkheid bieden tot het inoefenen van de therapeutische vaardigheden.

Facet 2.3 Samenhang

Beide opleidingen proberen tegemoet te komen aan de individuele situaties van studenten door het aanbieden van verschillende, flexibele leertrajecten. Hiertoe voerde de ene opleiding verschillende trajecten per medium in. De eigenlijke samenhang van het programma is daarbij wel nog niet geheel transparant, wat volgens de commissie dan ook verdere aandacht verdient. De andere opleiding implementeerde twee trajecten (zij het met een focus op kunst, zij het met een focus gezondheidszorg), adequaat gebaseerd op de vooropleiding van instromende studenten. Deze differentiatie op basis van vooropleiding vindt de commissie wenselijk, gezien de uiteenlopende profielen in de instroom.

De volgtijdelijkheid van het ene programma wordt gevrijwaard door het bestaan van verschillende modules. De modulaire opbouw is een adequaat instrument om tegemoet te komen aan de individuele leertrajecten zonder de sequentiële opbouw van het programma in het gedrang te brengen. In de andere opleiding, is er geen duidelijke sequentiële opbouw van het programma aanwezig op het niveau van de opleidingsonderdelen. De commissie wil de opleiding dan ook vragen deze sequentiële opbouw op microniveau na te gaan en die alleszins beter te expliciteren.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studietoestand voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De studietijd van een modeltraject in de ene opleiding bedraagt anderhalf academiëjaar. De andere opleiding legt modeltrajecten in met een studietijd van twee academiëjaren. De spreiding van de studiepunten over meer dan één academiëjaar is in beide opleidingen het directe gevolg van de hoge studielast die ervaren wordt door studenten. De commissie is in dat kader van oordeel dat er moet worden nagegaan of 60 studiepunten wel voldoende is om in een allesomvattend programma in de Creatieve therapie te voorzien. De commissie heeft immers op basis van haar vakkennis, kennis van het beroepenveld en de uitgevoerde visitatiebezoeken, moeten besluiten dat die omvang haar inziens niet voldoet om in zo'n complexe programma-inhoud, die zowel therapeutische als kunstvaardigheden en -kennis verenigt, te kunnen voorzien. Het zou dan ook een inhoudelijke verbetering zijn indien er een uitbreiding van de studiepunten komt volgens de commissie.

Het is de commissie wel duidelijk geworden dat, ondanks de krappe omvang van de programma's, er momenteel een enorm potentieel aanwezig is om volwaardige opleidingen Creatieve therapie uit te bouwen, maar dat de randvoorwaarden en de huidige financiële omkadering dit niet geheel mogelijk maken. De ene opleiding Creatieve therapie heeft aan de commissie tijdens de gesprekken aangegeven dat ze reeds wil uitbreiden naar een studieprogramma van 90 studiepunten, ondanks de huidige problemen op het vlak van o.a. personeel en potentiële werkingsmiddelen. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken en dit initiatief ondersteunen.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

In de ene opleiding worden de didactische werkvormen afgestemd op de inhoud en bewaakt door zogenaamde 'procesboekjes'. Dit is een adequaat instrument om het didactisch proces vorm te geven en te bewaken. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding terugbuigt op het didactisch concept van de hogeschool, en dat er verder geen didactisch concept op opleidingsniveau geformuleerd wordt. De hogeschool vermeldt in haar het didactisch concept het competentiegericht leren, maar dit komt niet steeds terug in de werkvormen van de opleiding. Het gebruik van reeds aanwezige instrumenten ten behoeve van de afstemming van de werkvormen op de inhoud, zou de docenten kunnen bijstaan in het ontwikkelen van meer adequate, competentiegerichte werkvormen en evaluaties.

Het gebrek aan een opleidingsgebonden didactisch concept en een uitwerking van competentiegericht didactische werkvormen is ook binnen de andere opleiding een probleem. In deze opleiding is verder nog teveel ex-cathedraonderwijs en te weinig activerende werkvormen aanwezig. Het praktijkleren is binnen deze opleiding dan ook te weinig ingebed in het programma. De commissie vond de intervisiegesprekken wel een mooie werkvorm om een vinger aan de pols te houden binnen het uitgetekende leerproces, al zou de begeleiding hier beter liggen bij een creatief therapeut. Ook de (medium)ateliers zouden een uitstekende werkvorm kunnen bieden indien er ook op andere facetten van de opleidingsdoelstellingen zou worden ingezet, naast op mediumontwikkeling.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Wat betreft beoordeling en toetsing zijn beide opleidingen niet aan de maat. In de ene opleiding gebeuren er wel handelingstoetsen, die nodig zijn om de handelingsbekwaamheid van de student in kaart te brengen. De frequentie daarvan moet echter nog hoger; ook moeten de handelingstoetsen zelf omvattender gebeuren. In de andere opleiding gebeurt er enkel een gerichte handelingstoets binnen de stage. Ook hier dient de handelingstoets omvattender te gebeuren; momenteel worden immers enkel de handelingen met één cliënt beoordeeld. Wat de frequentie betreft, heeft de commissie vastgesteld, dat er binnen deze opleiding geen andere handelingsstoets aanwezig. De commissie vraagt hier dan ook aandacht voor in het kader van de noden van een professioneel gerichte bachelor.

In de ene opleiding, moeten de evaluatiecriteria in het algemeen volgens de commissie transparanter en explicieter worden geformuleerd. Het is immers noodzakelijk dat er voor de studenten inzichtelijk wordt getoetst. De criteria voor het eindwerk verdienen in deze opleiding aandacht. Ze zouden op de competenties moeten geënt worden. In de andere opleiding is de beoordeling van de stage niet geheel transparant, wat aandacht verdient volgens de commissie. De evaluatiecriteria van de bachelorproef dienen daarnaast snel vastgelegd te worden. In het algemeen is de commissie van oordeel dat er meer gestandaardiseerde formulieren voor beoordeling moeten bestaan om de objectiviteit van de beoordelingen te garanderen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De toelatingsvoorwaarden zijn voor beide opleidingen voldoende duidelijk omschreven en adequaat. In beide opleidingen is er ook een EVC- en EVK-procedure voor handen. De commissie hecht veel belang, in het kader van de bachelor-na-bacheloropleidingen, aan deze EVC- en EVK-procedures en -mogelijkheden. In de ene opleiding, wordt de EVC- en EVK-procedure sterk

uiteengezet en doen de studenten ook effectief beroep op de mogelijkheden die het beleid hun biedt. In de andere opleiding is er een procedure aanwezig maar laat de effectieve indiening van EVC- of EVK-dossiers nog op zich wachten.

In het kader van het programma en het leerproces zouden de toelatingsvoorwaarden van één opleiding nogmaals gescreend en geactualiseerd moeten worden volgens de commissie, en dan zeker in functie van de instromende studenten met een vooropleiding in de humane wetenschappen.

Momenteel moeten in een bepaalde opleiding niet-kunstenaars een academieopleiding moeten volgen, maar studenten die geen achtergrond hebben in psychopathologie dienen geen bijkomende cursus volgen. De commissie ziet hier echter een vergelijkbare kennis- en vaardighedenachterstand en vraagt dan ook aandacht hiervoor van die opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit personeel

In beide opleidingen zag de commissie tot haar tevredenheid een dynamisch docententeam, waarbinnen de betrokkenheid bij de opleiding duidelijk aanwezig is. In één opleiding is het de commissie specifiek duidelijk geworden dat er een collectief bewustzijn onder het korps heerst, waardoor de opleidingscoördinator, bij wie vele kerntaken worden geconcentreerd, zich ondersteund weet en de opleiding haar continuïteit kan verzekeren.

Wat betreft de kwaliteit van het onderwijzend personeel heeft de commissie vastgesteld dat het lectorenkorps voldoende hoog is opgeleid in beide opleidingen. In één opleiding kunnen de kwalificaties en diploma's van de docenten echter beter op de noden van het programma afgestemd worden. Er zou in dat kader dan ook een duidelijk professionaliseringsbeleid moeten bestaan in deze opleiding.

De commissie heeft ook kunnen zien dat de pedagogisch-didactische kwaliteit van de docenten wordt bewaakt doorheen hun loopbaan aan de hand van functionerings- en evaluatiecycli, die beide opleidingen hanteren. Gemeenschappelijk aan beide opleidingen is daarnaast nog de hoge werkdruk die de vaste docenten en (in het bijzonder) de opleidingscoördinator ervaren. Docenten ervaren over het algemeen een hoge werkdruk omdat ze hun lesopdracht vaak combineren met activiteiten in het werkveld. De commissie vindt dat deze combinatie aan activiteiten voor een professioneel gerichte opleiding echter cruciaal, gezien de professionele gerichtheid van het programma. Ze vraagt de opleidingen dan ook dit in de toekomst verder te bewaken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De waaier aan disciplines en expertises binnen het docentenkorps is aanwezig binnen de beide opleidingen. De combinatie van lesopdrachten en professionele activiteiten in het beroepenveld zijn daarbij cruciaal (cf. facet 3.1). De commissie stelt dat de eisen qua professionele gerichtheid voor het personeel in de ene opleiding sterk bewaakt worden. Ook de onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld via gastdocenten en -sprekers is zeer groot en vormen een aanvulling op de expertises die aanwezig zijn bij de docenten van het kernteam. In de andere opleiding, staan alle docenten met één been in het werkveld. Het is wel zo dat de commissie zich zorgen maakt of de professionele activiteiten van docenten wel steeds beantwoorden aan de professionele eisen die het programma stelt m.b.t. creatief-therapeutische ontwikkeling. De opleiding zou beter in kaart moeten brengen welke professionele gerichtheid ze mist en hier een gericht professionaliseringsbeleid rond moeten voeren.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

In beide opleidingen is een beleid voorhanden in het kader van de opdrachtenverdeling. Ook de student-lectorratio is overal onder controle volgens de commissie. De ene opleiding bereikt volgens de opleiding duidelijk optimale resultaten met de middelen die de bachelor-na-bachelors worden toegekend. De commissie heeft kunnen vaststellen dat er voldoende vaste docenten zijn aangesteld, die de continuïteit van de opleiding mee kunnen verzekeren. De werklast die de gastdocenten ervaren ligt volgens de commissie evenwel te hoog (in relatie tot de omvang van hun lesopdracht in de opleiding). In de andere opleiding moet het aantal lectoren dat vast aan de opleiding verbonden is hoger komen te liggen volgens de commissie. Het aantal kerntaken dat rust op de schouders van enkele docenten en de opleidingscoördinator ligt hoog, waardoor de continuïteit van de opleiding in het gedrang kan komen. Daarnaast zou deze opleiding de kwantiteit van lectoren met een achtergrond in de Creatieve therapie moeten verhogen door het personeelsbeleid in dat kader aan te passen.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De beide opleidingen beschikken over adequate leslokalen en voorzieningen. De campussen waar de opleidingen worden ingericht zijn over het algemeen in orde en studentvriendelijk. De ene opleiding maakt gebruik van vakspecifieke lokalen op de eigen campus alsook van lokalen op externe locaties. De commissie heeft kunnen zien dat deze externe locaties kunnen waarborgen dat de kwaliteit van de vakspecifieke lokalen aan de maat is. De vakspecifieke lokalen op de campus zouden verder afgestemd moeten worden op de activiteiten en noden van de opleiding Creatieve therapie. Positief bij de andere opleiding is dat studenten kunnen gebruik maken van de kunstateliers van de kunstopleidingen die tevens aan de hogeschool worden ingericht. Bij de inrichting deze werkplekken kan er nog beter rekening gehouden met de verschillen in infrastructuur die in de professionele praktijk bestaan. Specifieke skillslabs om geïntegreerd de competenties te oefenen zijn er niet, wat ook nog aandacht verdient volgens de commissie.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Specifiek op het vlak van studentenbegeleiding hebben beide hogescholen een sterk uitgewerkt systeem op hogeschoolniveau. In beide opleidingen heerst er verder een laagdrempelige communicatie tussen studenten en het opleidingsteam waardoor de studie- en studentenbegeleiding adequaat en vlot verloopt. Op beide plaatsen is mede daardoor een sterke individuele opvolging van de studenten aanwezig, ook al gebeurt deze in hoofdzaak informeel. De open cultuur die in de opleidingen heerst, mag er evenwel niet toe leiden dat docenten en opleidingscoördinatoren permanent beschikbaar zijn en daardoor overbelast geraken, zoals de commissie in een opleiding heeft vastgesteld. In één opleiding wordt er tenslotte adequaat een gerichte en geïntegreerde (preventieve) communicatie en begeleiding gegeven op het vlak van de psychische draagkracht van de studenten.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie heeft kunnen vaststellen dat beide opleidingen kunnen terugvallen op een uitgewerkt hogeschoolbreed kwaliteitszorgbeleid en -systeem. De ene opleiding maakt adequaat gebruik van de hogeschoolbrede instrumenten en gegevens, zoals perceptiemetingen, studie-

tijdmetingen, zelfevaluatieinstrumenten en vergelijkbaar cijfermateriaal om haar resultaten te evalueren. In de andere opleiding, gebeurt de planning en organisatie, in relatie tot de realisatie van de resultaten, tevens adequaat. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat deze nog verder geoperationaliseerd moeten worden door de opleiding.

Beide opleidingen hebben daarnaast een metingbeleid voor handen. Bevestigingen rondom de resultaten worden gehouden a.d.h.v. perceptiemetingen, die systematisch bij alumni en studenten gebeuren. In het kader van de bevestigingen wil de commissie wel opmerken dat het werkveld steeds dient meegenomen worden om een representatief beeld gebaseerd op de perceptie van verschillende stakeholders te bekomen. De communicatie over de ontvangen feedback en over de genomen verbeteracties naar de verschillende betrokkenen kan daarnaast nog beter geschieden.

Ook dient de responsgraad bij bevestigingen ten alle tijden opgevolgd te worden. Indien nodig, dienen mogelijkheden onderzocht te worden om de responsgraad (actief) te verhogen, volgens de commissie. Gezien het kleine aantal studenten, waaronder een hoog percentage werkstudenten, is het voor beide opleidingen niet steeds eenvoudig representatieve metingresultaten te bekomen. Het is wel zo dat men door de kleinschaligheid van de opleidingen kan terugbuigen op een groot aandeel informele feedback. Formalisatie is hier echter nodig volgens de commissie.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Wat betreft de verbetermaatregelen is in beide opleidingen gebleken dat deze adequaat een plaats kennen in het kwaliteitszorgbeleid. Beide opleidingen beschikken dan ook over operationele jaaractieplannen. De bevindingen uit de bevestigingen en de feedback die systematisch worden vergaard worden daarbij ook vertaald naar concrete verbeterdoelen.

In de ene opleiding wordt een duidelijk hogeschoolbreed beleid gevolgd waarin de verbetermaatregelen kaderen, de gehanteerde PDCA-cyclus lijkt daarbij echter nog niet volledig doorgedrongen tot in de opleiding zelf wat zijn gevolgen heeft voor het uitvoeren van de (geplande) verbetermaatregelen. Er schuilt een mogelijkheid voor de opleiding in het beleggen van een systematisch symposium met de verschillende stakeholders rondom de verbeteringslag. In de andere opleiding heeft de opleiding kunnen zien dat de wijze van formeel vastleggen van de verbeterpunten nog moet uitgewerkt worden. De commissie dringt dan ook aan op concrete formuleringen en concretisering van de door de opleiding geplande verbeterpunten in de actieplannen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De betrokkenheid van de studenten, het werkveld en de medewerkers is aan de maat voor de beide opleidingen. Door de kleinschaligheid van de opleidingen is er ook een voortdurende, informele dialoog rondom kwaliteitszorg aanwezig, wat de commissie positief vindt. In de ene opleiding ontbreekt echter binnen de overlegorganen een uitgewerkte alumniwerking om de betrokkenheid van die groep bij de opleiding te garanderen. De andere opleiding betreft studenten, alumni, en het werkveld wel maar door de beperkte terugkoppeling naar deze betrokkenen is er geen ware systematiek in deze betrokkenheid aanwezig.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

In de ene opleiding zijn de alumni en het werkveld tevreden over de verwerving van de eindkwalificaties aan het einde van de opleiding. Ze zijn verder ook globaal tevreden over het curriculum. Het werkveld is overigens over het algemeen tevreden over het niveau van de stagiairs en hun

kwalitatieve werk. In de andere opleiding is tijdens de gesprekken met de studenten, alumni, medewerkers en werkveld gebleken dat de meerwaarde van het vak niet toegelicht kan worden aan een potentiële werkgever. De commissie vraagt hier een sterkere communicatie van een eenduidige visie en opleidingsdoelstellingen. Hoewel de studenten en de alumni van deze opleiding aangeven tevreden te zijn over de verwerving van de eindkwalificaties aan het einde van de opleiding, heeft de commissie haar twijfels over de mate waarin deze effectief behaald worden. Er zou volgens de commissie meer aandacht moeten zijn voor de praktijkgerichtheid van het programma, in kader van de resultaten en de te bereiken eindkwalificaties door de studenten.

Verder is de kwaliteit van de eindwerken in de ene opleiding aan de maat qua oriëntatie en niveau. De geïntegreerde werkvorm die de opleiding voor het eindwerk voorziet, zit volgens de commissie echter niet adequaat in elkaar. In de andere opleiding heeft de commissie vastgesteld dat de eindwerken niet steeds een inhoudelijke focus op Creatieve therapie kennen, wat de commissie betreurt. Ook voldeden de ingekeken eindwerken vormelijk niet steeds aan de APA-normen.

Voor beide opleidingen zijn de internationaliseringsactiviteiten onder studenten en docenten beperkt. De commissie zou hier willen aandringen op een definiëring van wat internationalisering inhoudt voor de individuele opleidingen en vervolgens op het maken van adequate keuzes in functie van het studentenbestand wat betreft de concrete internationaliseringsactiviteiten.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

In beide opleidingen merkt de commissie hoge slaagcijfers op voor de afgelopen academiejaren. Er is overigens weinig drop-out. De studenten die afhaken worden door de opleidingen bevraagd in het kader van de studiebevorderende en -belemmerende factoren die eigen kunnen zijn aan het programma.

Wat betreft het eigenlijke studierendement heeft de commissie tevens kunnen vaststellen dat de opleidingen dit adequaat trachten in kaart te brengen en dat het eigenlijke rendement zeer hoog ligt. Aangezien vandaag streefcijfers ontbreken op Vlaams niveau, is het moeilijk voor opleidingen om hun studierendementsresultaten af te zetten tegen die van vergelijkbare opleidingen. De commissie heeft in dat kader moeten vaststellen dat beide opleidingen zelf geen streefcijfers formuleren, waardoor het onmogelijk is om hierover conclusies te kunnen trekken.

VERGELIJKENDE TABEL

Creatieve therapie

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Gezondheidszorg Creatieve therapie	AHS	PHL
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	V	V
Onderwerp 2 Programma	V	O
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	V	O
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	V	O
facet 2.3 Samenhang	V	V
facet 2.4 Studiomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	O	O
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	G	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	V
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	V
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	V	V
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	V
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	O
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	O
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V

ARTEVELDEHOGESCHOOL

Algemene toelichting bij de bacheloropleiding-na-bacheloropleiding Creatieve therapie aan de Arteveldehogeschool

De voortgezette opleiding in de Creatieve therapie ontstond in 1997 op vraag van het werkveld. In opvolging van het decreet op de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (i.e. het Hogescholendecreet, 2003) werd de opleiding omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding in de Creatieve therapie. Door de krappe financiering van de bachelor-na-bacheloropleidingen was de instelling initieel genoopt tot het omdopen van de opleiding in een postgraduaatsopleiding Creatieve therapie 'basis' en een postgraduaatsopleiding Creatieve therapie 'verdieping' vanaf het academiejaar 2006–2007. Vanaf dat moment werd ook gekozen voor een opsplitsing in vier disciplines, naar analogie met de door ECARTE (*cf. infra*) vier erkende therapeutische werkvormen, namelijk beeldende therapie, dans- en bewegingstherapie, dramatherapie en muziektherapie. Omwille van de herkenbaarheid en gelijkwaardigheid van het diploma is er echter vanaf 2007–2008 terug voor geopteerd om een professionele bacheloropleiding in te richten in de vorm van een bachelor-na-bacheloropleiding.

In 2007 stelde de opleiding zich kandidaat voor een associate membership bij ECARTE. Dit lidmaatschap werd unaniem aanvaard door de 34 andere Europese leden. Door een groeiende professionalisering van de opleiding en het beroep, en na advisering door ECARTE startte de opleiding in 2009 een intern overleg, dat uitwees dat de opleiding idealiter met studiepunten dient te worden uitgebreid. Op dit moment is het evenwel nog niet duidelijk wanneer en onder welke vorm deze uitbreiding zal plaatsvinden.

Op 31 december 2000 fuseerde de Katholieke Hogeschool voor Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen met drie andere hogescholen tot de Arteveldehogeschool, die zo meteen een van de grootste hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen werd. De Arteveldehogeschool is lid van de Associatie Universiteit Gent. De bachelor-na-bachelor in de Creatieve therapie is een van de 21 professioneel gerichte bacheloropleidingen die de Arteveldehogeschool aanbiedt.

In het academiejaar 2010–2011 schreven 92 studenten zich in voor de opleiding Creatieve therapie, in totaal goed voor 2323 studiepunten. Sinds de inrichting van de bachelor-na-bacheloropleiding in 2007–2008 groeide het studentenaantal (75, equivalent 3304 sp) in het daaropvolgende jaar licht naar 112 (equivalent 2834 sp) studenten. In 2008–2009 telde de opleiding 89 (equivalent 2027 sp) studenten. De daling in het aantal studiepunten is te verklaren door de uitbreiding in de tijd van het modeltraject. Zo dienden studenten in 2007–2008 de opleiding in dat traject nog af te ronden in één academiejaar; vanaf 2008–2009 veranderde dat naar anderhalf academiejaar.

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Creatieve therapie behoort tot het studiegebied Gezondheidszorg. De Arteveldehogeschool biedt daarnaast nog professioneel gerichte bacheloropleidingen

aan in de studiegebieden Onderwijs, Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Sociaal-agogisch werk en Industriële wetenschappen en technologie. De opleiding is gevestigd op de campus Kantienberg, een van de zeven campussen van de hogeschool. Zij deelt er de infrastructuur met de andere opleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Creatieve therapie over duidelijke opleidingsdoelstellingen beschikt. Het opleidingsconcept waarover de bachelor-na-bacheloropleiding beschikt, is opge maakt uit zeven krachtlijnen die richtinggevende beleidsdoelen formuleren. Het opleidingsconcept geeft aan dat de bachelor-na-bacheloropleiding een programma wil zijn dat studentgericht en gericht op de individuele leerbehoeften is (krachtlijn 1), dat de student tot actief, zelfstandig en samenwerkend leren aanzet (krachtlijn 2), dat gericht is op maatschappelijke ontwikkelingen en behoeften van het werkveld (krachtlijn 3), dat doorzichtig en evenwichtig is, en daarnaast onderwijs van een didactisch hoog niveau aanbiedt (krachtlijn 4), dat een wetenschappelijke en innovatieve onderbouw heeft (krachtlijn 5), dat gericht is op flexibiliteit, internationale samenwerking en uitwisseling (krachtlijn 6), en dat waardegeoriënteerd en persoonsgericht is, en waarbij de persoonlijke en professionele groei van de student centraal staan (krachtlijn 7).

Het competentiegericht leren, wat de commissie als cruciaal ziet binnen Creatieve therapie, is wel nog niet genoeg formeel uitgewerkt in de doelstellingen van de opleiding. Het is immers zo dat de opleiding ervoor opteert om creatieve therapeuten te vormen aan de hand van een analoog proces dat de competentie- en vaardighedenverwerving bij de studenten moet mogelijk maken. De student Creatieve therapie bevraagt daarbij initieel zichzelf in een therapeutische setting (cf. *infra*), om zo die ervaringen te extrapoleren naar een therapeutische praktijk waarbij de studenten/afgestudeerden zelf als therapeuten optreden.

Wat specifiek de internationale dimensie van de opleidingsdoelstellingen betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat die formeel aanwezig is via 'krachtlijn 6'. De commissie wil de opleiding echter wel vragen om duidelijker aan te geven wat zij ziet als de pijlers en dus als de te verwezenlijken onderdelen van internationalisering. Nu blijft men hier te veel op de oppervlakte

wat de opleidingsgebonden doelstellingen betreft. De eigenlijke internationaliseringsdoelstellingen dienen dan ook verder te worden geëxpliciteerd.

In het competentieprofiel worden de opleidingsdoelstellingen uitgedrukt in eindcompetenties voor de student. De commissie heeft vastgesteld dat er daarbij adequaat aandacht is voor het beheersen van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties zoals die voor het bachelorniveau geformuleerd worden in het Structuurdecreet (2003). Ook de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden komen terug in het competentieprofiel als beroepsspecifieke competenties. Zo is het in lijn met de ECARTe-richtlijnen¹ 'Basic criteria for training as an Art Therapist' (European Consortium for Arts Therapies Education), dat zowel aandacht voor het verwerven van een body of knowledge, een body of artistic skills als een body of therapeutic methods vraagt (cf. *facet 1.2*).

Qua beroepsspecifieke competenties onderscheidt de opleiding meer specifiek acht competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar. Deze competenties integreren ook de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties die van de bachelor-na-bachelor worden verwacht:

- 1) De creatief therapeut kan een groepsproces begeleiden als procesbegeleider en als groepsleider, vanuit een inzicht in cliënten- en patiëntengroepen.
- 2) De creatief therapeut kan handelen vanuit diverse theoretische kaders, en hierbij een transfer maken naar de creatief-therapeutische setting en het eigen therapeutisch handelen hierbinnen.
- 3) De creatief therapeut kan zichzelf bevragen als persoon binnen de therapeutische setting.
- 4) De creatief therapeut is in staat om de eigen kwaliteiten en beperkingen te onderkennen betreffende de eigen deskundigheid en het emotioneel functioneren, en daarmee rekening te houden binnen de creatief-therapeutische setting.
- 5) De creatief therapeut kan een creatief-therapeutische methodiek ontwikkelen die aansluit bij de eigen persoonlijkheid.
- 6) De creatief-therapeut kan zijn rol opnemen binnen een multidisciplinair team.
- 7) De creatief therapeut is in staat tot het methodisch begeleiden en ondersteunen van een creatief-therapeutisch behandeltraject (individueel of in groep) via creatief-therapeutische methodieken, materialen en technieken (non-verbaal en preverbaal), en kan deze interventies evalueren.
- 8) De creatief therapeut kan een therapeutische behandeling geven. Hij kan, na indicatiestelling en/of diagnostische observatie, met inzet van het medium, veranderings-, ontwikkelings-, stabilisatie-, en/of acceptatieprocessen bewerkstelligen bij personen met psychische klachten of stoornissen, lichamelijke handicaps of cognitieve beperkingen. Hij kan hierbij invloed uitoefenen op cognitief, gedragsmatig, emotioneel, sociaal en/of lichamelijk gebied.

De commissie vindt het competentieprofiel tevens in lijn met het vooraf opgestelde domeinspecifieke referentiekader. Wat de beroepsspecifieke competenties betreft zou ze er echter wel nog op aan willen dringen dat deze competenties transparanter en specifieker worden geformuleerd. Deels wil de commissie wel begrip opbrengen voor deze vage formuleringen, daar ze van oordeel is dat creatieve therapie als therapeutische variant zich nog in de pioniersfase bevindt in België. Bij gebrek aan sterke nationale beroepskaders en dat nationale kader in het algemeen, schreef de opleiding overigens een visietekst om vanuit haar visie gestalte te geven aan het prille nationale vakgebied (cf. *facet 1.2*).

¹ Het internationale netwerk ECARTE is een consortium van universiteiten en hogescholen. Het doel is de ontwikkeling van de creatieve therapie in kaart te brengen en te bevorderen, en dan in het specifiek met betrekking tot nationaal gevalideerde en erkende opleidingen in Europa.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Competentiegericht leren verder formeel uitwerken in de doelstellingen van de opleiding.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De domeinspecifieke eisen die gesteld worden door (buitenlandse) vakgenoten en het beroepenveld komen voldoende tot uiting in de vooropgestelde eindkwalificaties voor de student en in het opleidingsprogramma.

De opleiding heeft daarvoor haar doelstellingen onderzocht aan de hand van nationale en internationale referentiekaders. Omdat er geen nationale beroepsprofielen voorhanden zijn en er slechts één andere hogeschoolopleiding in Vlaanderen bestaat, heeft de opleiding als extracurriculair nationaal klankbord voor haar opleidingsdoelstellingen de Belgische Vereniging voor Creatieve Therapie (BVCT) aangegrepen. De BVCT is een prille beroepsvereniging, die sinds 2009 bestaat en zich tot doel stelt de beroepsuitoefening van creatief therapeuten te ontwikkelen en te ondersteunen, en die mee richting wil geven aan een voortdurende kwaliteitsbevordering in het vakgebied. Wat de internationale afstemming betreft, heeft de opleiding de eindkwalificaties van de student afgestemd op de richtlijnen van ECARTE (cf. facet 2.1). Daarnaast hield ze rekening met de beroepsprofielen van de vroegere Nederlandse Vereniging voor Creatieve Therapie (NVCT). De opleiding wijst er in haar ZER op dat een vergelijking met buitenlandse opleidingen onmogelijk is omwille van de krappe omkadering en het feit dat enkel in België de opleiding Creatieve therapie de vorm van een vervolgopleiding aanneemt.

De commissie heeft verder in de visietekst kunnen lezen dat de opleiding staat voor adequaat creatief therapeutisch handelen via een structurele diagnostiek die wortelt in een Lacaniaans perspectief. De opleiding geeft aan dat deze benadering ten eerste de techniek van het therapeutisch handelen bepaalt en ten tweede de ethiek ervan. Daarnaast heeft de commissie kunnen vaststellen dat de opleiding ook terugbuigt op het handboek 'Diagnostical and Statistical Manual of Mental Disorders', wat een vocabularium en diagnostische categorisatie aanreikt.

De commissie is van oordeel dat de opleidingsvisie en -doelstellingen formeel voldoende zijn uitgewerkt, maar dat ze niet expliciet genoeg zijn geformuleerd. De commissie vraagt de opleiding dan ook haar doelstellingen concreter en preciezer te formuleren. De visie van de opleiding is verder sterk gericht op het psychoanalytische; zo werkt men duidelijk vanuit een Lacaniaans perspectief. De commissie is van oordeel dat, hoewel de opleiding haar keuze om met vier specialisaties te werken voor elke behandelingsvorm, gebaseerd is op de eisen van het beroepenveld zoals die geformuleerd werden door het BVCT, een verdere afstemming met het beroepenveld toch nog nodig is. De commissie is immers van oordeel dat er naast de vraag om meer oriëntatie

op het medium door het werkveld, ook een vraag bestaat om zich meer te oriënteren op het zorgaspect van het beroep in de opleidingen. Dit heeft de commissie ook duidelijk kunnen vaststellen in de gesprekken die ze hield tijdens het visitatiebezoek met de afgevaardigden uit het beroepenveld. De commissie zou de opleiding daarom willen vragen om naast haar sterke oriëntatie op mediumspecialisatie en een psychoanalytische visie, een even zwaar gewicht te geven aan de zorgvaardigheden voor de afgestudeerde creatief therapeut in de doelstellingen. De commissie wil daarbij opmerken dat het vooreerst nodig is voor de opleiding om vast te leggen en te expliciteren wat het zorgaspect van het beroep behelst. Dit dient zich dan uiteindelijk ook te reflecteren in de eindkwalificaties voor de studenten. Momenteel wordt elke curriculumwijziging wel al voorgesteld aan de opleidingsadviesraad, waarvan naast medewerkers ook enkele vertegenwoordigers van het werkveld deel uitmaken. De commissie vindt dit een positief punt, maar vraagt dus om een uitbreiding van deze specifieke formele afstemming met het werkveld van zowel de opleidingsdoelstellingen, de eindkwalificaties voor de studenten als het curriculum om de professionele gerichtheid ervan verder te kunnen garanderen. De commissie wil hierbij wel duidelijk stellen dat ze wil aandringen op een formele dialoog en niet op een blinde afstemming op het werkveld. De commissie vindt het immers cruciaal dat de opleiding haar visie en profilering niet verloochent.

De opleiding biedt vier specialisaties aan, namelijk Beeldende therapie, Muziektherapie, Dramatherapie en Dans- en bewegingstherapie. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding hiervoor een keuzeonderdeel van 15 studiepunten voorziet in het programma (60 sp). De verschillende keuzeonderdelen zijn 'Beeldende therapie: verdieping', 'Muziektherapie: verdieping', 'Dramatherapie: verdieping' en 'Dans- en bewegingstherapie: verdieping'. Ze beogen elk dezelfde competenties maar steeds geformuleerd in relatie tot een van de media. De commissie is van oordeel dat de mediums specifieke onderdelen de mediums specifieke aard van de student z'n programmakeuze kunnen ondersteunen. Ze is tevens van aard dat de competenties die worden vooropgesteld in relatie tot het medium voldoende duidelijk zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Visie nog verder formeel afstemmen op de vragen van het werkveld.
- Visie duidelijker formuleren en de inhoud expliciteren.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding bestaat uit een modulaair opgebouwd opleidingsprogramma. Dit kan de nodige en door de opleiding vooropgestelde onderwijskundige flexibiliteit garanderen. De opleiding wordt immers geconfronteerd met een hoog aantal werkstudenten, dat niet steeds een voltijds programma kan of wil aanvatten. Daarom werd ervoor gekozen om met duidelijk afgebakende modules te werken, om zo voor iedere student een volwaardig programma te creëren, dat tevens logisch is vormgegeven. Doorheen de verschillende modules worden de doelstellingen omtrent creatief-therapeutisch handelen ook grotendeels afgedekt in de praktijk. De eindkwalificaties worden daarbij ook adequaat geformuleerd voor de studenten voor elke module via de ECTS-fiches, die raadpleegbaar zijn voor de studenten via het elektronische leerplatform. Uit de gesprekken met studenten heeft de commissie ook kunnen afleiden dat de docenten de competenties aan hen communiceren. Niettemin is de commissie van oordeel dat het overbrengen van de opleidingsdoelstellingen daar nog tekortschiet (cf. *onderwerp 1*).

De commissie is over het algemeen van oordeel dat het programma wel een voldoende concretisering inhoudt van de eindkwalificaties wat het 'algemene' gedeelte van het curriculum betreft. Meer specifiek ziet het programma er modulaair uit. Er worden vier modules ingericht, namelijk module 1: 'Therapeutische vorming', module 2: 'Creatief-therapeutische basis', module 3: 'Creatief-therapeutische verdieping' en module 4: 'Creatieve therapie in het werkveld'. Module 1 bevat de opleidingsonderdelen 'Filosofie en psychologie van de kunst' (3 sp), 'Therapeutische verdieping' (7 sp) en 'Psychopathologie' (5 sp). Een algemene inleiding tot theoretische reflectie over kunst, alsook de verschillende diagnostische en therapeutische modellen worden daarbij besproken, met een verdieping in het Freud-Lacanianse perspectief dat de opleiding hanteert. Module 2 bestaat telkens uit één keuzeopleidingsonderdeel (5 sp) per medium met een gelijklopende naam. De student leert binnen het opleidingsonderdeel de basiskennis, basisvaardigheden en basisattitudes verwerven die nodig zijn voor de uitoefening van het beroep. Reflectie over het eigen denken en voelen, en mediumexploratie staan daarbij centraal. De student zelf staat in de module centraal als individu en als speler binnen zijn medium. In module 3 gaat het dan over een verdieping in de groepstherapeutische aspecten en van de student als groepslid of -leider. Module 3 bevat één mediumgericht keuzeonderdeel (10 sp) (cf. *supra*) waarin de student de verschillende therapeutische behandelingsmethoden, -modellen en -technieken worden aangeleerd via het onderkennen en benoemen van eigen ervaringen c.q. experimentele benaderingen binnen het medium. Daarnaast bevat module 3 het onderdeel 'Groepstherapie' (7 sp). Module 4 ten slotte bestaat uit de 'Stage en supervisie' (11 sp), de 'Bachelorproef' (8 sp) en het opleidingsonderdeel 'Gevalstudies' (4 sp). In module 1: 'Therapeutische verdieping' wordt de bachelor-

na-bachelor-studenten een degelijke verdieping van therapeutische kennis aangeboden. Ook in module 4: 'Creatieve therapie in het werkveld' komen de hands-on en onderzoekgeoriënteerde skills voor het beroep voldoende aan bod. Meer specifiek wordt voor de 'Stage' 200 uur voorzien in de opleiding. De commissie heeft kunnen vaststellen dat deze duur door studenten, alumni, het werkveld, stagebegeleiders en de opleiding zelf als te minimaal wordt beschouwd. Ze was dan ook tevreden te vernemen dat de opleiding de intentie heeft dit aantal uren op te drijven, al heeft ze begrip voor de financiële beperkingen waarmee de opleiding te maken heeft en die deze plannen dwarsbomen. Binnen de huidige 200 uur moet de stagiair ten minste 25 cliëntcontacten gehad hebben, waarvan hij 12 sessies zelf therapeutisch dient te voorzien. De bachelorproef moet daarnaast een integratie zijn van theorie, praktijk, beroepsondersteunende leerinhouden, beroepsvorming en persoonsvorming. Het onderwerp moet relevant en vernieuwend zijn, en mogelijk maken een onderdeel van de beroepsuitvoering uit te diepen en kritisch te bespreken. In samenspraak met het beroepenveld reikt de opleiding ook titels aan die een directe relevantie hebben voor het werkveld. De bachelorproef kan de vorm aannemen van een casuïstiek, al dan niet met een literatuurstudie. Daarnaast is er ook de mogelijkheid tot toegepast wetenschappelijk onderzoek vanuit een specifieke vraagstelling uit de praktijk.

De commissie vindt dat het mediumgeoriënteerde gedeelte van het programma, dat zich in modules 2 en 3 'Creatief therapeutische basis' en 'verdieping' bevindt, te weinig is ontwikkeld. De doelstelling dat afgestudeerden vaardig dienen te zijn in het medium, wordt immers niet waargemaakt in het eigenlijke curriculum. De commissie wil hier ook benadrukken dat de inhoud van de mediumoriëntatie een verdere bewaking en eventuele verdere ontwikkeling van het medium kan inhouden, maar dat dit zeker in het kader van het beroep van creatief therapeut dient te gebeuren. Ze wil hierbij benadrukken dat het kader van de opleiding Creatieve therapie daarbij een (creatief-)therapeutisch gerichte studie van het medium vereist.

De commissie heeft kunnen vaststellen in haar gesprekken met het werkveld en met stagebegeleiders uit het beroepenveld dat de afgestudeerden, respectievelijk stagestudenten voldoen aan de eindkwalificaties die de opleiding vooropstelt. De verschillende media zijn echter niet steeds van hetzelfde inhoudelijk niveau. Daarnaast krijgt het artistiek-therapeutische aspect te weinig aandacht. De commissie vraagt de opleiding hier dan ook nog verder aandacht aan te schenken.

Bij het inkijken van het cursusmateriaal tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie ten slotte kunnen vaststellen dat het cursusmateriaal over het algemeen voldoende de doelstellingen van de opleiding ondersteunt binnen de verschillende opleidingsonderdelen. De commissie wil daaromtrent wel nog meegeven dat er soms andere, niet gekaderde visies aan bod komen in de vakliteratuur die in de OPO's wordt gehanteerd en niet stroken met de visie van de opleiding. Zo vertrekken niet alle gehanteerde handboeken vanuit een Lacaniaans perspectief. De inhoud van het curriculum is dus genuanceerder dan de strikte visie. De commissie ziet dit niet onmiddellijk als een minpunt, maar vraagt de opleiding toch de formele visie als grondtoon te hanteren in de praktijk, ook op het niveau van de opleidingsonderdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De inhoud van de modules sterker afstemmen op de visie en de opleidingsdoelstellingen van de opleiding.
- Verzekeren dat afgestudeerden vaardig zijn met het medium, opdat dit in overeenstemming is met de doelstellingen.
- Verzekeren dat de vier aangeboden media van een evenwaardig inhoudelijk niveau zijn.
- Verzekeren dat het studiemateriaal vertrekt vanuit dezelfde visie als die van de opleiding.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de professionele gerichtheid de ontwikkeling van de domeinspecifieke beroepsvaardigheden als therapeut bij de studenten voldoende waarborgt. In het opleidingsprogramma is hiertoe voldoende interactie met de beroepspraktijk gewaarborgd voor de studenten. In het curriculum gebeurt de interactie met de beroepspraktijk in eerste instantie theoretisch; in module 1: 'Therapeutische verdieping' wordt de relatie therapeut-cliënt sterk naar voren geschoven. Ook in de mediumgerichte opleidingsonderdelen (module 2) wordt praktijkgeoriënteerd lesgegeven en wordt het medium benaderd binnen de relatie therapeut-cliënt. De commissie heeft bij het inkijken van het cursusmateriaal van de verschillende opleidingsonderdelen in die modules ook kunnen vaststellen dat hierbij voldoende gebruikgemaakt wordt van vakliteratuur. De aanwezigheid van de mediatheek, die de studenten (en docenten) voorziet in actuele werkstukken en artikels omtrent het vakdomein, speelt hierin een grote rol.

In modules 3 en 4 leren de studenten dan voornamelijk in de beroepspraktijk. Zo worden de beroepsvaardigheden mediums specifiek aangeleerd. De stage en de bachelorproef passen dan ook binnen module 4. In de stage is er voor de student een directe interactie met de beroepspraktijk aanwezig gedurende 200 uur. De professionele gerichtheid van de stageactiviteiten is ook duidelijk vanuit de door de opleiding duidelijk omschreven groeilijnen voor de competenties en de duidelijke beoordelingscriteria (cf. facet 2.7). De bachelorproef heeft daarnaast ook een duidelijk professioneel gerichte intentie. Het doel is de student een eindwerk te laten schrijven over een voor het werkveld relevant en vernieuwend onderwerp. De commissie vindt het tevens een positieve zaak dat het werkveld gevraagd wordt om onderwerpen voor de bachelorproeven aan te dragen. Dit verhoogt de invloed van het werkveld op een actuele beroepsspecifieke inhoud van het curriculum.

De interactie met de beroepspraktijk wordt uiteindelijk ook binnen de opleiding verzekerd door het hoge aantal (75 procent) mediumlesgevers die tevens actief zijn als creatief therapeut. Dit garandeert een verdere relevante inbreng vanuit het beroepsdomein. De commissie is van oordeel dat de opleiding verder ook nog een informele afstemming van de professionele gerichtheid kan doorvoeren via de stagementoren en een formelere via de opleidingsadviesraad, waar enkele vertegenwoordigers uit het werkveld deel van uitmaken. De commissie is echter van oordeel dat met name die formele afstemming van de professionele gerichtheid nog niet aan de maat is (cf. onderwerp 1), waardoor er momenteel weinig tot geen aantoonbare verbanden zijn met het actuele werkveld.

Zoals aangehaald in de vorige facetten tracht de opleiding haar professionele gerichtheid ook internationaal af te stemmen, door haar doelstellingen en de eindkwalificaties voor de studenten te benchmarken met internationale referentiekaders. De commissie is van oordeel dat dit

voldoende gebeurt, maar dat de opleiding zich niet moet blindstaren op Nederlandse modellen. Hoewel de afstemming met de richtlijnen van ECARTE daarbij een goed begin zijn, wil de commissie aan de opleiding vragen om nog verder te kijken dan Nederland en ECARTE voor wat betreft internationale normen qua professionele gerichtheid. De samenwerking die bestaat in het kader van stages zou men hier bijvoorbeeld voor kunnen aangrijpen.

De internationale dimensie van het opleidingsprogramma bevindt zich ten eerste in de mogelijkheid om een stage te lopen in het buitenland. In 2009–2010 liepen twee studenten stage in Nederland en een in Zuid-Afrika. In 2010–2011 liepen twee studenten stage aan Derby University (GB) nadat Arteveldehogeschool een bilaterale overeenkomst met de universiteit sloot.

Het aandeel toegepast wetenschappelijk onderzoek is volgens de commissie te weinig aanwezig in het curriculum. Ze kan hier enigszins begrip voor opbrengen aangezien de opleiding dit wijt aan de geringe financiële omkadering van de bachelor-na-bacheloropleiding. De bachelorproef is voor studenten eigenlijk de enige manier om effectief praktijkgericht onderzoek te kunnen uitvoeren. Zoals aangehaald heeft de commissie kunnen vaststellen dat de onderwerpen van de bachelorproeven vaak worden aangereikt vanuit het werkveld, wat de professionele gerichtheid en relevantie van de eindwerken kan garanderen. De bachelorproef geeft de student ook de mogelijkheid een literatuurstudie uit te voeren. De commissie vraagt de opleiding echter het aandeel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in het curriculum voor de studenten globaal op te voeren. Ook wat het projectmatig wetenschappelijk onderzoek bij docenten betreft, vindt de commissie dat dit nog te wensen overlaat. In hoofdzaak wordt dit beperkt door zelfstandig wetenschappelijk onderzoek of het bijwonen van congressen en symposia door docenten. De commissie vindt het wel positief dat de Arteveldehogeschool projectmatig wetenschappelijk onderzoek voor zowel studenten als docenten in haar missie opneemt, en waardeert ook de aanvraag die de hogeschool heeft ingediend omtrent het verhogen van de middelen voor PWO, om zo een kwaliteitsverbetering op dat vlak te kunnen doorvoeren.

Een belangrijk aspect van de professionele gerichtheid voor de creatief therapeut is de beheersing van zijn medium. Aan de Arteveldehogeschool wordt de kunstpraktijk die hiertoe nodig is, aan de studenten bijgebracht in mediumgerichte opleidingsonderdelen (cf. *supra*). De commissie is er echter niet van overtuigd dat de beoefening van de kunsten en de artistieke vaardigheden die de studenten daarbij zouden moeten verwerven, ook worden gewaarborgd (cf. *facet 2.1*). Ze wil de opleiding hier dan ook aandacht voor vragen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De formele afstemming van de professionele gerichtheid met het werkveld aanzwengelen.
- Het aandeel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in het programma en de opleiding vergroten.
- De aandacht voor de verschillende gebruikte media dienen evenwaardig en met de dezelfde intensiteit te worden gedoceerd.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het opleidingsprogramma modulair is opgebouwd. Hiertoe worden vier modules ingericht, namelijk module 1: 'Therapeutische vorming', module 2: 'Creatief-therapeutische basis', module 3: 'Creatief-therapeutische verdieping' en module 4: 'Creatieve therapie in het werkveld'. Het programma probeert door de modulaire opbouw tegemoet te komen aan de individuele situaties/leertrajecten van de studenten zonder de volgtijdelijkheid en samenhang van het programma in het gedrang te brengen. Hiertoe worden individuele trajecten opgesteld, die rekening houden met de situatie van iedere student. De volgtijdelijkheid van het programma wordt daarbij gevrijwaard door de strikte opeenvolging van de verschillende modules. Vanaf module 3 is volgtijdelijkheid overigens een expliciet criterium. Werkstudenten kunnen verder rekenen op een vaste planning van de onderwijsactiviteiten op twee werkdagen. Er is ook de mogelijkheid om het programma te spreiden tot 5 semesters. Zo kunnen module 1, 2 en 3 apart worden opgenomen en kan module 4 zelfs over twee semesters worden gespreid. De opleiding stelt echter een modeltraject voorop van 3 semesters. Afstuderen kan dan ook in januari en juni. Hoewel de commissie het zeer positief vindt wat de opleiding tracht te ondernemen wat flexibiliteit voor individuele studenten betreft, heeft ze toch moeten vaststellen dat niet alle studenten de opleiding, en dan zeker het modeltraject, in de vooropgestelde tijdsspanne kunnen volgen. In de gesprekken met studenten en alumni kwam duidelijk naar voren dat de opleiding hoge eisen stelt en dat dit de nodige studietijd van de studenten vraagt. Een voltijdse of zelfs half-tijdse (50 procent) job blijkt dan ook maar voor weinig studenten haalbaar in combinatie met het modeltraject. Misschien biedt het een oplossing minder studiepunten aan te bieden per semester in het modeltraject om zo de studietijd beter te laten aansluiten bij de reële studietijd van de studenten. De commissie vraagt de opleiding alleszins mogelijkheden om de haalbaarheid van het curriculum te verhogen, te onderzoeken.

Inhoudelijk is het programma volgens de commissie minder transparant samenhangend dan bedoeld door de opleiding. Zo is de samenhang tussen onderdelen van één module vaak zoek. In het bijzonder bij module 4 is dat volgens de commissie het geval. Het therapeutische proces dat in de module centraal zou moeten staan, hangt niet genoeg samen met de eigenlijke invulling van de stage en de bachelorproef. Ook die laatste twee hebben niet noodzakelijk een inhoudelijk verband, wat de commissie toch als een tekort ervaart.

Daarnaast zou de opleiding in haar curriculum ook meer differentiatie moeten introduceren op basis van de verschillende vooropleidingen van de studenten in de individuele curricula. Het is immers zo dat de instroom zich laat kenmerken door zowel studenten met een vooropleiding in de zorg als studenten met een vooropleiding in de kunsten. Deze twee hoofdgroepen verdienen volgens de commissie een verschillende aanpak, aangezien de vaardigheden die ze bezitten bij het aanvangen van de opleiding van een geheel andere aard zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De transparantie van de samenhang van het programma vergroten
- Meer differentiatie aanbieden in de curricula van (individuele) studenten op basis van hun specifieke vooropleiding.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit twee studiejaar van elk dertig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van zestig studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het modeltraject dat de opleiding vooropstelt, bedraagt drie semesters. Zoals aangehaald in facet 2.3 ervaren de werkstudenten de spreiding over 1,5 academiejaar als zwaar in verband met de studielast en de haalbaarheid van het programma. Aangezien dit een aanzienlijk deel van de studenten Creatieve therapie betreft, wil de opleiding herhalen dat het vindt dat de opleiding haar modeltraject moet herdenken. De commissie is dan ook tevreden te vernemen dat de opleiding hier reeds mee begonnen is en vraagt de opleiding deze denkoefeningen verder te zetten en op te nemen in het operationeel jaaractieplan van de nabije toekomst. Misschien biedt het een oplossing minder studiepunten aan te bieden per semester in het modeltraject om zo de studielast beter te laten aansluiten bij de reële studielast van de meeste studenten. Misschien kunnen twee modeltrajecten ontworpen worden: een voor de reguliere voltijdse student en een voor de werkstudent. Op die manier zou het ook mogelijk zijn voor de commissie om de eigenlijke studielast beter in kaart te brengen. Nu wordt die door het hoge aantal individuele programma's vertroebeld weergegeven. De commissie vindt het dan ook moeilijk een volledig objectief oordeel uit te spreken over de gemiddelde studielast van de studenten. Uit de gesprekken met de studenten, alumni en docenten is echter naar voren gekomen dat, ondanks de hoge studielast, het modeltraject voor de reguliere studenten wel haalbaar is qua studielast. De commissie heeft dan ook vertrouwen in die stellingen, en heeft op basis van haar vaststellingen in de gesprekken kunnen concluderen dat de studielast wel degelijk aanvaardbaar is voor een voltijdse student in het modeltraject. Ze vraagt de opleiding niettemin haar modeltraject te herbekijken in functie van haar reële instroom. De commissie wil echter wel benadrukken dat de mogelijkheden tot individuele trajecten de studeerbaarheid van het programma voor de verschillende instromers wel garanderen.

Het aantal studie-uren heeft de opleiding tevens in kaart gebracht via een retrospectieve meting, die ze online heeft afgenomen tijdens het academiejaar 2009–2010. De bevroegde onderdelen bij de studenten waren 'Beeldende therapie: basis', 'Dans- en bewegingstherapie: basis', 'Dramatherapie: basis', 'Filosofie en psychologie van de kunst', 'Muziektherapie: basis', 'Psychopathologie' en 'Therapeutische verdieping'. De studielast van de gemeten onderdelen bleek daarbij overeen te komen of net lager uit te vallen. Dit staat volgens de commissie in contrast met de ervaringen

van studenten en alumni. Ze vermoedt dan ook, op basis van de visitatiegesprekken, dat de verlaagde studeerbaarheid te wijten is aan andere studiebelemmerende factoren, zoals de werkstudentproblematiek en de geringe tijd – zoals de opleiding ook zelf aangeeft – waarin de specialiserende opleiding tot creatief therapeut moet worden gegeven. Dit beperkt immers ook de duur van de periode waarin de studenten zich de nodige kennis en vaardigheden eigen kunnen maken.

De commissie is dan ook tevreden dat de opleiding het curriculum wil uitbreiden naar 90 studiepunten om tegemoet te kunnen komen aan de reële noden van het programma. Om de studielast fair en realistisch te kunnen weergeven aan studenten, is dit immers een *conditio sine qua non*. De opleiding Creatieve therapie kan volgens de commissie simpelweg niet vervat worden in de studielast gelijkwaardig aan 60 studiepunten. De commissie ondersteunt het uitbreidingsinitiatief van de opleiding dan ook.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitvoeren of verder onderzoeken van mogelijke acties om de studielast bij studenten te controleren.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat op hogeschoolniveau een didactisch concept werd vastgelegd dat als centraal uitgangspunt competentiegericht leren heeft. Dit houdt dan ook in dat de opleiding Creatieve therapie – zoals ze aangeeft in haar ZER – haar onderwijswerkvormen, leermiddelen en evaluatievormen daarop afstemt. De hogeschoolbrede diensten voorzien daarbij ondersteuning voor de opleiding in de vorm van 'CoWeb'. Dit is een instrument dat de opleiding en individuele lesgevers kan ondersteunen bij het selecteren van de meest geschikte onderwijs- en evaluatievormen, afgestemd op het competentiegericht leren. Het gebruik van CoWeb zou volgens de commissie de docenten effectief kunnen bijstaan in de competentiegericht werkvormen en evaluaties. Momenteel, zo bleek uit de gesprekken en het ZER, wordt dit echter niet frequent genoeg gebruikt. De commissie was wel tevreden te vernemen dat de opleiding in dit kader acties onderneemt om de lesgevers op de hoogte te brengen van de mogelijkheden van dit instrument.

In samenspraak met de andere opleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg van de hogeschool werd afgesproken om de volgende didactische onderwijswerkvormen te hanteren: hoorcolleges (met het oog op informatieoverdracht en demonstratie), werkcolleges (als voorbereiding op de praktijk in het werkveld), studiebezoeken (zoals een bezoek aan het museum Dr. Guislain), de stage (als meest uitgesproken vorm van praktisch en klinisch onderwijs, gericht op het verwerven en integreren van kennis, vaardigheden en attitudes), het daarbij horende stageverslag (dat kritische reflectie op de processen en ervaringen moet mogelijk maken) en de bachelorproef (gericht op een integratie van theorie en/of praktijk). De gehanteerde onderwijs- en leermiddelen leggen de nadruk op digitale middelen, respectievelijk op digitaal leermateriaal uit de mediathek, het gebruik van whiteboards, overhead of lcd-projectie, en op digitale onderwijsmiddelen

als 'DiLeaHS'. Lesgevers maken er gebruik van om extra studiemateriaal beschikbaar te maken voor de studenten, maar ook om discussiefora, het indienen van opdrachten, informatieverstrekking enzovoort mogelijk te maken. De commissie vindt dat de opleiding optimaal gebruikmaakt van dit elektronische leerplatform, en vindt het een interessante manier om achtergrondinformatie aan de student te communiceren. Tijdens het bekijken van de inhoud van het platform bleek dat voor bepaalde opleidingsonderdelen extra vakliteratuur via het platform wordt aangereikt. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat in een bepaald geval deze vakliteratuur inhoudelijk niet gekaderd werd. In de gesprekken met studenten bleek verder ook dat deze literatuur verder niet voldoende besproken werd tijdens de onderwijsactiviteiten. De docenten wijten dit aan tijdsgebrek. De commissie wil de opleiding alleszins vragen te verzekeren dat al het aangereikte materiaal ook voldoende gekaderd wordt voor de studenten en niet versnipperd wordt aangeboden.

De commissie heeft vastgesteld dat, hoewel de opleiding het didactische concept van de hogeschool volgt, ze niet beschikt over haar individuele didactische concept. Bovendien komt het competentiegericht leren dat in het hogeschoolbrede concept centraal staat, volgens de commissie niet steeds terug in alle werkvormen, zoals de hoorcolleges. Over het algemeen slaagt de opleiding er echter wel in de competentiegericht aanpak te garanderen in de andere werkvormen. De digitale leermiddelen dragen hier ook efficiënt toe bij.

De vorm van de stage zou volgens de commissie moeten worden herdacht. Er bestaat bij studenten en alumni de verzuchting dat de stageduur te kort is. Ook het werkveld is die mening toegegaan, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken. De commissie was dan ook tevreden van de opleidingsverantwoordelijken te vernemen dat men denkt aan een uitbreiding van de stageuren. De commissie betreurt het wel dat de gebrekkige financiële omkadering een verdere uitbreiding in de weg staat.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formuleren van een didactisch concept op opleidingsniveau.
- Uitbreiden van de stageomvang om deze beter te laten aansluiten bij de noden van studenten en het werkveld.
- Sensibiliseren van medewerkers om beschikbare tools die de afstemming tussen vormgeving en inhoud van het programma actief te hanteren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding en de hogeschool communiceren de richtlijnen voor evaluaties duidelijk aan de studenten. De commissie heeft kunnen vaststellen dat studenten bij inschrijving een studiecontract tekenen. Dit 'contract' bevat zowel het onderwijs- en examenreglement als een deel algemene afspraken waaraan de student binnen de hogeschool moet tegemoetkomen. Als aanvulling op dit hogeschoolbrede studiecontract reikt de opleiding de studenten een digitale studiegids (die concretisering van de bepalingen in het studiecontract bevat), een bachelorproefgids (met daarin

de beoordelingscriteria en quoteringsregels voor de bachelorproef, en de presentatie ervan) en een stagegids (met alle evaluatiecriteria die relevant zijn voor de stage) aan.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de evaluatiecriteria van de stage worden gecommuniceerd aan alle betrokkenen. Door een duidelijke uiteenzetting in de stagegids zijn de criteria dan ook duidelijk voor zowel student, stagebegeleider (van de opleiding) als stagementor (op de werkplek). De stagevorderingen worden concreet opgevolgd door een permanent evaluatiesysteem, waarin feedback van de stagebegeleider en -mentor centraal staat. De feedback wordt formeel vastgelegd op daarvoor bestemde sjablonen, en tijdens tussentijdse evaluatiegesprekken met de student en de eindevaluatie zelf. Tussen de stagiair en de stagementor, en tussen de stagiair en de stagebegeleider worden – telkens op initiatief van de student – minimaal drie overlegmomenten vastgelegd om de vorderingen te bespreken. In de stageopdracht wordt een schriftelijke neerslag van deze momenten door de student bijgehouden. De stagementor houdt een tussentijdse evaluatie na 100 uur stage; deze wordt teruggekoppeld naar de begeleider van de opleiding. Na afloop van de stage houden de stagebegeleider en -mentor een finale evaluatie. De stagebegeleider legt uiteindelijk een eindcijfer voor het onderdeel 'Stage' vast.

De commissie heeft echter moeten vaststellen dat voor het overige de evaluatiecriteria onvoldoende transparant zijn, omdat ze vaak te beknopt en onvolledig worden geformuleerd. De commissie is daardoor van oordeel dat er op die manier voor de studenten niet voldoende inzichtelijk wordt getoetst. Als er bovendien meer specifiek gekeken wordt naar de criteria voor de bachelorproef, wordt voor de bachelorproef bij de eindevaluatie beoordeeld volgens criteria op het niveau van het proces en van het product, en op de voorstelling van de bachelorproef die de student moet houden aan het einde van het opleidingsonderdeel. De evaluatiecriteria die daarvoor opgeleijst staan in de bachelorproefgids, zijn volgens de commissie niet geënt op de te behalen competenties. Naast de transparantie van de toetsing voor studenten wordt tevens de objectiviteit van de beoordelingen bedreigd door de gebrekkige formulering van de evaluatiecriteria. Het is immers aan de hand van de formulering van duidelijke en concrete evaluatiecriteria voor alle toetsingen en examens dat men de gelijkvormigheid van de individuele beoordelingen onderling kan verzekeren.

De opleiding richt zowel periodegebonden als permanente evaluaties in. De eerste categorie bestaat uit evaluaties die op een vast moment in de examenkalender plaatsvinden. Voor elke evaluatie in die vorm worden voor de student twee examenkansen voorzien. De eerste examenperiode valt in januari en september, de tweede in augustus/september. Voor het opleidingsonderdeel 'Creatief-therapeutische verdieping' en voor het leeronderdeel 'Groepstherapie: praktijk' wordt evenwel geen tweede examenkans voorzien, omwille van de praktische en procesmatige aard van de evaluaties. De commissie is van oordeel dat de opleiding hierin echter ook moet voorzien. Ze heeft echter begrepen van de opleiding dat de sterke procesmatige aard van de evaluaties in deze onderdelen een tweede examenkans onmogelijk maakt omwille van de potentiële juridische gevaren. Indien de opleiding voor een tweede examenkans in hetzelfde academiejaar een vervangopdracht zou ontwikkelen is dit volgens de opleiding wel theoretisch denkbaar, maar kan de student het principe van gelijkberechtiging inroepen om een mogelijk negatief oordeel in hoger beroep aan te vechten. De commissie vraagt de opleiding desalniettemin te onderzoeken of er bijvoorbeeld geen tussentijdse beoordelingen kunnen voorzien worden waardoor de studieduur niet steeds met één of twee semesters dient verlengd te worden, ook in het belang van de individuele student. De procesmatige aard van bepaalde toetsingen moet immers niet leiden tot het niet inrichten van herkansingen in het toetsbeleid.

De opleiding richt verschillende evaluatievormen in binnen de verscheidene opleidingsonderdelen. Deze zijn mondeling, schriftelijk of praktijkgericht. De commissie heeft op basis van de ingekeken

examen vragen kunnen vaststellen dat de vragen daarbij van een correct niveau en juiste oriëntatie waren. De opleiding geeft in haar ZER uitdrukkelijk aan competentiegericht te willen evalueren, in lijn met het didactische concept. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat, hoewel de intentie om competentiegericht te evalueren bij de opleiding aanwezig is, dit in de realiteit niet steeds het geval te blijkt te zijn en de opleiding ook niet over de juiste instrumenten beschikt om dit momenteel te garanderen. Zo wordt het hogeschoolbrede instrument 'CoWeb' onvoldoende gebruikt door de lesgevers (cf. facet 2.6). De handelingsstoetsen zijn daarnaast volgens de commissie ook niet uitgebreid en structureel genoeg in het programma. De handelingsbekwaamheid van studenten kan daardoor niet objectief en correct in kaart worden gebracht. De commissie wil de noodzaak van zulk een assessment bovendien aanstippen in het kader van de professionele gerichtheid van het programma en van het professioneel gericht evalueren.

Verder heeft de commissie moeten vaststellen dat er onvoldoende gestandaardiseerde beoordelingsformulieren voorhanden zijn voor de uiteenlopende evaluatievormen in de verschillende opleidingsonderdelen. De commissie is van oordeel dat een algemeen gebrek hieraan de objectiviteit van de beoordelingen niet meer kan garanderen. De opleiding geeft wel aan via een lijst met competenties en het ECTS-beoordelingssysteem objectief te kunnen handelen, maar de commissie is van oordeel dat dit zonder uitgeschreven evaluatieformulieren voor elk opleidingsonderdeel onmogelijk te bewerkstelligen is.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding wel over een correcte deliberatiewerking beschikt, en dat aan lesgevers duidelijke richtlijnen worden gegeven omtrent de evaluatieprocedures. Ook wordt een ontwerp van het examenrooster voorgelegd aan de studentenvertegenwoordigers. Dat ziet de commissie als een positief punt. Deze vaststellingen kunnen echter niet opwegen tegen de onvoldoendes die de commissie heeft gezien en die hierboven werden beschreven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Transparanter maken van de evaluatiecriteria opdat er inzichtelijk kan getoetst worden voor de studenten.
- Standaardiseren van evaluatiecriteria in de vorm van evaluatieformulieren om de objectiviteit van de toetsing/evaluatie te vrijwaren.
- De evaluatiecriteria van de bachelorproef duidelijk enten op de eigenlijke competenties in het competentieprofiel.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Creatieve therapie zich als bachelor-na-bacheloropleiding focust op instromers die al een professioneel of academisch bachelordiploma, en dus ook de algemene eindcompetenties hiervoor bezitten. Ook studenten met een masterdiploma komen in aanmerking voor de opleiding. In het verleden bood de opleiding enkel toegang aan ergotherapeuten, maar dat is sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur sterk veranderd. De verbreding van de instroom hing ook samen met een verbreding van de keuzemogelijkheden (naar vier media) binnen het programma. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding formeel haar toelatingsvoorwaarden met betrekking tot de vooropleidingen heeft vastgelegd. In 2009–2010 waren er in de realiteit instromers met een academische bachelor- en masteropleiding in de Beeldende kunsten, Pedagogische wetenschappen en Psychologie, en met een professioneel gerichte bacheloropleiding in de Beeldende vormgeving, Dans, Onderwijs, Orthopedagogie, Sociaal werk en Ergotherapie.

De commissie is van oordeel dat de opleiding haar toelatingsvoorwaarden zeer goed en duidelijk heeft omschreven, en dat deze samen met de sterk uitgewerkte instroomprocedure een accuraat toelatingsbeleid voor de opleiding vormen. Kandidaat-studenten moeten zo drie stappen doorlopen vooraleer hun inschrijving als definitief kan worden beschouwd. Ten eerste moeten ze een motivatiebrief schrijven en indienen bij de opleiding. Door middel van deze brief geeft de student aan waarom hij deze opleiding wenst te volgen. Leidende vragen daarbij zijn: wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de opleiding? Wat kan deze opleiding persoonlijk betekenen? Wat wordt onder 'therapie' begrepen? Waarom ervoor kiezen het gekozen medium therapeutisch in te zetten? Deze motivatiebrief telt minstens 500 en maximaal 1000 woorden. Indien het kernopleidingsteam deze motivatiebrief als voldoende ervaart, kunnen kandidaat-studenten ten tweede deelnemen aan een 'mediumadviesdag'. Deze dagen gaan door in groepen van kandidaat-studenten, en het handelen en de reflectie binnen het gekozen medium staan daarbij centraal. De opleiding peilt naar de intrinsieke mediumvaardigheden, en naar de bereidheid en mogelijkheid tot reflectie bij de kandidaten. Een medium hanteren op een therapeutische wijze is immers veel meer dan het hanteren van een medium als expressiemiddel. Tijdens de mediumadviesdag krijgt de kandidaat-student al feedback, advies en ondersteuning van de mediumlesgevers. Dit kan leiden tot een positief advies, tot een advies voor een andere mediumkeuze, een advies voor uitstel van deelname of een negatief advies. Indien een kandidaat een positief advies krijgt, wordt hij uitgenodigd op een persoonlijk adviesgesprek. Tijdens dit gesprek wordt gereflecteerd over de persoonlijke houding, motivatie en startcompetenties van de student. Meer specifiek wijst men op de intellectuele inspanning die wordt verwacht, en op het belang van reflectie en de inzetbaarheid van de eigen persoon in het professioneel handelen als creatief therapeut. Wanneer uit het adviesgesprek zou blijken dat het volgen van de opleiding moet bijdragen tot het oplossen van persoonlijke problemen, of wanneer het volgen van de opleiding samenvalt met een periode van persoonlijke instabiliteit, kan dit leiden tot een advies voor uitstel van deelname of tot een negatief advies.

Wat het EVC- en EVK-beleid betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat dit aanwezig is en dat de studenten binnen de opleiding hierop een beroep doen. De opleiding communiceert dit beleid ook aan de studenten, zo heeft de commissie tot haar tevredenheid kunnen vaststellen. In het kader van de EVC- en EVK-procedure is de trajectbeheerder de contactpersoon tussen de student en het voltallige opleidingsteam. Hij zorgt ervoor dat de aanvraagformulieren correct zijn ingevuld, legt de contacten met de lectoren om de aangevraagde vrijstellingen al dan niet goed te keuren en verzorgt alle communicatie tussen de opleidingsdirecteur, het -team en de student. Concreet neemt de opleidingscoördinator deze rol in de opleiding op. Iedere student die een individueel studieprogramma wil volgen dat afwijkt van het modeltraject, komt met deze trajectbeheerder in contact.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	onvoldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt daarbij een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. Wat facet 2.7: 'beoordeling en toetsing' betreft, is de commissie van oordeel dat de generieke kwaliteitswaarborgen niet aanwezig waren op het moment van het visitatiebezoek. De commissie dringt erop aan dat de opleiding onderzoekt welke instrumenten ze kan aanwenden om de kwaliteit van de beoordelingen verder te verzekeren. Het gaat dan vooral om het uitwerken van de evaluatiecriteria (aan de hand van het competentieprofiel) en het bewaken van de objectiviteit van de eigenlijke beoordelingen. In het kader van de in facet 2.7 beschreven tekorten beveelt de commissie de opleiding het volgende aan:

- Transparanter maken van de evaluatiecriteria opdat inzichtelijk kan getoetst worden voor de studenten.
- Standaardiseren van evaluatiecriteria in de vorm van evaluatieformulieren om de objectiviteit van de toetsing/evaluatie te vrijwaren.
- De evaluatiecriteria van de stage verder enten op het competentieprofiel.

Ondanks het feit dat de opleiding nog werk dient te maken van haar beoordeling en toetsing, is de commissie van mening dat voor de opleiding de generieke kwaliteitswaarborgen in de andere facetten van onderwerp 2: 'programma' grotendeels voldoende tot goed aanwezig zijn. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek ook kunnen zien dat de opleiding over een toegewijd opleidingsteam beschikt en de hogeschool alles in het werk stelt om de bachelor-na-bachelor-opleiding zo goed mogelijk te ondersteunen. Ze heeft er dan ook vertrouwen in dat de opleiding de aanbevelingen rondom de toetsing en evaluatie zal meenemen en gepaste acties zal ondernemen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft gezien dat het personeelsbeleid in grote mate bepaald wordt op hogeschool-niveau. In 2010 heeft het bestuur van de hogeschool de maximale vaste loonkosten moeten vaststellen op 83 procent van haar werkingsmiddelen. Opleidingen moeten daarbij ten eerste bestaaf zijn om in hun primaire taken te voorzien. Volgens een contingeringsmodel worden de financiële middelen verspreid over de basisopleidingen van de hogeschool volgens een objectieve sleutel. Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen ligt dit echter anders. Er wordt immers enkel rekening gehouden met de uitstroom aan studenten. Bovendien zit er een vertraging op de toekenning van het contingent OP ten bedrage van enkele academiejaren, om personeelsverschuivingen ten gevolge van een sterke groei of daling aan studenten tegen te gaan. Binnen het toegekende contingent OP vraagt de hogeschool de opleiding 1,5 VTE sokkelomkadering te voorzien. Dit om leer- en leertrajectbegeleiding, kwaliteitszorg, internationalisering, ombudswerking, onderwijsontwikkeling, digitaal leren, maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening enzovoort in de opleiding te garanderen. Voor de berekening van deze sokkelomkadering worden de OBE niet in rekening gebracht, wat een solidariteit tussen opleidingen met een hoge en lage coëfficiënt, en tussen grote en kleine opleidingen impliceert. Bovenop het contingent kon de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie sinds 2008–2009 tevens 5 procent extra middelen krijgen om te werken aan het optimaliseren van de instroom. Omdat de financiële omkadering van de opleiding ten gevolge van het Financieringsdecreet niettemin de kwaliteit negatief zou beïnvloeden, heeft het hogeschoolbeleid beslist om op basis van een strikt financiële logica en op basis van de totale beschikbare middelen extra contingent voor de opleiding vrij te maken. Volgens het opleidingsteam is dit de enige reden waardoor de opleiding nog kwalitatief kan overeind blijven. Het aandeel ATP in de opleiding bedraagt minimaal 0,20 VTE, maar wordt verder berekend op basis van het aantal financierbare studiepunten door de hogeschool.

Het rekruteringsbeleid van de opleiding laat zich kenmerken door een duidelijke procedure voor werving en selectie voor statutaire medewerkers. Vacatures worden zo via verscheidene rekruteringskanalen adequaat bekendgemaakt. Een onlinesollicitatieformulier maakt een verdere kandidaatstelling mogelijk. De procedure omvat ook duidelijke selectie-interviews, waarbij stevast wordt gebruikgemaakt van 'Persoonlijke Profiel Analyse' (PPA). Daarenboven worden specifieke selectie-instrumenten gebruikt naargelang de vacante functie. Ondanks deze uitgewerkte procedure voor statutaire medewerkers werkt de opleiding Creatieve therapie hoofdzakelijk met gastdocenten en -sprekers, omwille van de uiteenlopende specifieke expertise die ze binnen het programma kunnen verzekeren. Zij worden dan ook door de band actief gerekruteerd op basis van hun expertise. Nieuwe medewerkers worden ook opgevangen door de opleiding en de hogeschool aan de hand van een duidelijke onthaalprocedure waarmee de medewerkers het reilen en zeilen in de opleiding leren kennen.

Het loopbaanbeleid bestaat uit een ontwikkelingscyclus die zowel planningsgesprekken, functioneringsgesprekken als evaluatiegesprekken inhoudt. Decretaal moet iedere medewerker die

behoort tot het contingent minstens een vijfjaarlijkse evaluatie krijgen. De opleiding en de hogeschool in het algemeen volgen dan ook de procedure voor evaluatie zoals die is uitgeschreven in het Hogescholendecreet. Binnen de hogeschool worden daarenboven duidelijke evaluatiecriteria opgesteld, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen generieke en functiespecifieke criteria, om een zo correct en objectief mogelijke evaluatie op alle gebieden van het functioneren mogelijk te maken. Verder zijn er tweejaarlijkse functioneringsgesprekken, die het opvolgen van de functie door zowel het managementteam als de medewerker mogelijk moeten maken. De voorwaarden tot benoeming werden formeel vastgelegd in de protocollen van de hogeschool. De commissie heeft ook kunnen zien dat er een intern reglement voorhanden is met betrekking tot het loopbaan- en promotiebeleid voor zowel het OP als het ATP.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het onderwijzende personeel goed gekwalificeerd is voor de invulling van het programma omwille van het uitgewerkte personeelsbeleid in de opleiding. Daarnaast is er ook een collegiale sfeer in het opleidingsteam, wat het informele contact en de samenwerking vergemakkelijkt. De vaardigheden en de kennis van het personeel op zowel domeinspecifiek als didactisch vlak worden ook sterk opgevolgd binnen het professionaliseringsbeleid.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de visie op professionalisering van de hogeschool uitgaat van zowel de noden van het individu als die van het programma. Tijdens de gesprekken met het opleidingsteam en de docenten is ook gebleken dat het professionaliseringsbeleid op het niveau van de opleiding op die manier werkt. Zowel statutaire medewerkers als gastdocenten worden aangespoord om deel te nemen aan professionaliseringsactiviteiten in het kader van hun opdracht. Hoewel de opleiding werkt met een groot aantal gastprofessoren, beschikt het docententeam volgens de commissie in zijn geheel over een professioneel bewustzijn, net omdat de betrokkenheid wordt gestimuleerd. Van gastdocenten wordt zo immers tevens verwacht dat ze deelnemen aan opleidingsvergaderingen en teamdagen. Mede door deze sterke betrokkenheid van alle medewerkers heeft de commissie kunnen zien dat de opleiding beschikt over een dynamisch docententeam, waarbinnen de betrokkenheid bij de opleiding in haar globaliteit duidelijk aanwezig is.

Het gewicht dat de opleiding en de hogeschool hechten aan professionalisering binnen het takenpakket van de medewerkers, is ook duidelijk uit de taakinvullingsfiches (cf. *facet 3.3*), die een aparte categorie voor professionalisering voorzien. De opleiding organiseert jaarlijks één teamdag die een professionaliseringsactiviteit voor de gehele opleiding mogelijk moet maken. Daarnaast organiseert de dienst Professionalisering van de hogeschool interne vormingen voor alle medewerkers of specifieke doelgroepen, vormingstrajecten, vormingstweedaagsen voor nieuwe medewerkers en een jaarlijkse onderwijsdag, waarop het ervaringsgericht leren over de opleidingen heen centraal staat. Medewerkers worden via een wekelijkse nieuwsbrief ten slotte adequaat op de hoogte gehouden van een ruim extern vormingsaanbod. De opleiding heeft bovendien een prioriteitenlijst op het vlak van professionalisering opgesteld voor de medewerkers. Deze prioriteiten omvatten onder andere de bijscholing betreffende onderwijskundige en didactische vernieuwingen, de deelname aan Europese vakinhoudelijke/-gerichte fora en congressen, en vaardigheidstraining in relatie tot wetenschappelijk onderzoek.

De commissie wil graag haar waardering uitdrukken voor de kwaliteit van het personeel, dat adequaat ondersteund wordt door een uitgewerkt en efficiënt personeelsbeleid. De nadruk die daarbij gelegd wordt op zowel de instroom, de doorstroom als de professionalisering van medewerkers, is volgens de commissie daarin cruciaal.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat een aanzienlijk deel van het onderwijzende personeel recente ervaring en kennis heeft van de beroepspraktijk. Zoals in facet 2.2 aangehaald, is maar liefst 75 procent van de mediumlesgevers tevens actief als creatief therapeut. Dit verzekert volgens de commissie de relevante vakgebiedkennis en -ervaring voor de verschillende mediumkeuzes. Voor de overige opleidingsonderdelen werkt de opleiding Creatieve therapie voor het merendeel met gastsprekers en -docenten, die een onmiddellijke link hebben met het expertisegebied. Gastdocenten en -sprekers worden bovendien specifiek gerekruteerd omwille van hun expertise van het vakgebied. Naast didactische tekortkomingen in het lesgeverskorps brengt de opleiding overigens ook eventuele leemtes in vakexpertise in kaart om de opleiding inhoudelijk zo professioneel gericht mogelijk te kunnen verzorgen. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken. Ze is er immers van overtuigd dat de inspanningen van de opleiding ertoe geleid hebben dat er een gedegen expertise in het docentenkorps aanwezig is. Ook het aandeel onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld stelt de commissie sterk op prijs.

Ook het professionaliseringsbeleid (cf. facet 2.1) ondersteunt volgens de commissie adequaat de professionele gerichtheid en de vakkennis van de docenten. Op het niveau van de opleiding worden zowel statutaire medewerkers als gastdocenten aangespoord om deel te nemen aan professionaliseringsactiviteiten in het kader van hun opdracht. De communicatiemiddelen die de opleiding hiertoe aanwendt, werken volgens de commissie efficiënt. De opleiding wil door een gestructureerd contact met haar partners uit het werkveld het ook mogelijk maken dat de opleiding zicht heeft op de behoeftes van het werkveld. Medewerkers nemen dan ook deel aan congressen en fora binnen het werkveld maar ook binnen andere onderwijs- en kenniscentra.

De commissie was verder ook tevreden om te zien dat de opleiding, ondanks de beperkte omkadering, stafmobiliteit mogelijk maakt. Onderwijzend personeel wordt in dat kader uitgenodigd door opleidingen in het buitenland om er zijn ervaringen en deskundigheid te delen. Sinds 2009–2010 wordt een concrete kennisuitwisseling georganiseerd tussen de hogeschool, Derby University en de Hogeschool Nijmegen. De lesgevers die hieraan deelnemen, doen dit uit persoonlijk engagement, wat de commissie op prijs stelt en haar overtuigt van de goede wil die in de opleiding Creatieve therapie aanwezig is. De commissie wil de opleiding en de hogeschool echter ook vragen dit engagement structureel vast te leggen en te faciliteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de kwantiteit van het personeel binnen de opleiding voldoende is. Men zou zelfs kunnen stellen dat gezien de beperkte middelen die de bachelor-na-bacheloropleiding ontvangt, de resultaten optimaal zijn. Gedurende het academiejaar 2009–2010 beschikte de opleiding over een contingent van 3,95 VTE (zie ook facet 3.1). 3,25 VTE daarvan ging naar onderwijzend personeel, en 0,70 naar het administratief en technisch personeel (ATP). Aan de VTE onderwijzend personeel is ook een percentage VTE voor extra taken toegevoegd. In 2009–2010 ging dit ter illustratie om 0,05 VTE voor instroombeleid en 0,30 VTE om het zelfevaluatie-rapport te schrijven. In realiteit gaat het om zes docenten die statutair verbonden zijn aan de hogeschool en in de opleiding een (deeltijdse) opdracht uitvoeren. Van hen is de helft benoemd en de helft tijdelijk verbonden aan de opleiding. Vier van hen zijn aangenomen als praktijklector, de overige twee als lector. De kwantitatieve invulling van het contingent ATP gebeurt elk academiejaar op basis van de studentencijfers. ATP-medewerkers worden normaliter opleidingsoverschrijdend ingezet op een campus van de hogeschool en worden aangestuurd door de campusbeheerder. De medewerkers van het opleidingssecretariaat op hun beurt worden aangestuurd door de opleidingscoördinator.

Bovenop dit contingent werkt de opleiding vooral met gastdocenten. In 2009–2010 ging dit om 9 gastdocenten die voor meer dan 100 uren/jaar tewerkgesteld werden in het programma, voor de totale som van 119.784 euro. Zeven van deze medewerkers stonden in voor mediumgerelateerde vakken en voor bachelorproef- en stagebegeleiding, zo heeft de commissie in het ZER kunnen vaststellen.

De student-lectorratio is volgens de commissie positief, en volstaat om in een kwalitatief voldoende programma en begeleiding te voorzien. In 2007–2008, het eerste academiejaar dat de opleiding werd ingericht, ging het om 75 studenten die zich inschreven voor 3304 studiepunten en om 1 VTE die de opleiding verder aanvulde met 1337 uur voorzien door gastdocenten. In 2008–2009 ging het om 112 studenten, goed voor 2834 studiepunten, tegenover 1,10 VTE en 1428 uur voorzien door gastdocenten. In 2009–2010 schreven 89 studenten zich in voor 2072 studiepunten, ten opzichte van 1,85 VTE en 1118 uur voorzien door gastdocenten. In 2010–2011 kan de ratio gezien worden als 92 (2323 sp) tegenover 1,6 VTE plus 690 uur.

Wat de zes statutaire medewerkers betreft, kan men stellen dat er een genderbalans is met drie mannen en drie vrouwen in het team. Bij de gastdocenten gaat het om 75 procent vrouwen. De commissie is ook tevreden over de leeftijdsbalans, met drie medewerkers tussen 30 en 39 jaar oud en drie tussen 50 en 59 jaar oud. De commissie is van oordeel dat op deze manier de continuïteit aan lesgevers in het docententeam voldoende kan worden gevrijwaard.

De commissie heeft vastgesteld dat er een duidelijk beleid in de opleiding voorhanden is in het kader van de opdrachtenverdeling. Het taakinvullingsbeleid, zo heeft de commissie kunnen zien, bestaat concreet uit het opmaken van taakinvullingsfiches die opgesteld zijn volgens een sjabloon met daarop zeven categorieën: professionalisering, opleidingsonderdeelgebonden opdrachten,

projectmatig wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en posthogeschoolvormingsactiviteiten, opleidingsondersteunende taken, organisatie- en managementtaken, lidmaatschappen van overleg- en participatieorganen, en specifieke OLOD-verantwoordelijkheden. Deze taakinfillingsfiches worden ingevuld voor alle medewerkers die via het contingent worden gefinancierd.

De opleiding, zo heeft de commissie kunnen lezen in het ZER en gehoord tijdens de gesprekken, beschikt over een voldoende wervings- en selectiebeleid. Men houdt daarbij vooral de complementariteit van de competenties van de medewerkers in het oog. Zo probeert men kennis, deskundigheid en vaardigheden met betrekking tot de organisatie van de opleiding, de opleidingsondersteunende taken en het brengen van inhoudelijk kwaliteitsvol onderwijs in het docententeam te verenigen. De opleiding gaat voor de werving en selectie van statutaire medewerkers vacatures opstellen volgens een duidelijke procedure. Voor gastdocenten en -sprekers gaat men, omwille van de uiteenlopende specifieke expertise die ze binnen het programma kunnen verzekeren, actief rekruteren (zie ook *facet 3.1*).

De commissie heeft tijdens de gesprekken wel vernomen dat de werklast onder de medewerkers als hoog wordt ervaren. Deze verzuchting bleek voornamelijk bij de gastdocenten te leven, die hun lesopdracht combineren met andere professionele bezigheden. De commissie wil de opleiding vragen dit van naderbij te onderzoeken en desnoods gepaste acties te ondernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Beter bewaken van de werklast bij gastdocenten.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **Voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geleerd dat na de fusie van de Arteveldehogeschool een masterplan (2001–2010) werd opgesteld met betrekking tot het gebouwenbeleid van de hogeschool. Een van de punten daarbinnen was het creëren van een campus voor de opleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg. Dat gebeurde door de bouw van een nieuwe campus 'Kantienberg' in het centrum van Gent. Sinds 2009–2010 is het gebouw in gebruik door de opleidingen van het studiegebied. De opleiding Creatieve therapie voorziet er theorielessen, teamdagen en overlegmomenten. Ook 'Beeldende therapie' vindt er plaats in praktijklokalen. Voor de overige mediumlessen vinden de praktijkcolleges grotendeels plaats op andere locaties en campussen. In het masterplan 'Gebouwenbeleid 2010–2015' wordt evenwel gesproken over het creëren van bijkomende praktijkruimtes die op maat zijn van de opleiding.

De commissie heeft tijdens haar locatiebezoek kunnen vaststellen dat de campus Kantienberg een mooie campus is, waar duidelijk rekening werd gehouden met een efficiënt milieu- en preventiebeleid. De campus is ook zeer studentvriendelijk en aangenaam ingericht. De infrastructuur die ter beschikking staat van de opleiding, is in het algemeen ook adequaat en afgestemd op de activiteiten die de opleiding er plant. De campus bevat aula's en leslokalen die de opleiding kan gebruiken voor de theorielessen. Voor de praktijklessen die plaatsvinden op de campus worden opleidingsgebonden ruimtes gebruikt. In het geval van 'Beeldende therapie' worden echter de lokalen van de opleiding 'Ergotherapie' gebruikt. Wat de vakspecifieke lokalen betreft, is de commissie dan ook van mening dat deze op de campus tekortschieten wat betreft vakspecifiek materiaal en de afstemming daarop, en dan zeker ten opzichte van de externe locaties. De meeste aanwezige lokalen zijn 'generieke' leslokalen, wat de afstemming op de vakinhoud vanzelfsprekend miniem maakt. De commissie heeft immers tijdens het visitatiebezoek een visueel tour gekregen van deze externe locaties die voor de praktijklessen van de overige media worden gebruikt. Daaruit bleek dat de vakspecifieke ruimtes zowel voor theater, dans en beweging als muziek ideale omgevingen vormen voor de mediumspecifieke lessen. Ook de studenten en alumni gaven aan dat deze locaties volgens hen zeer geschikt zijn. De algemene gedeeltes op de campus Kantienberg omvatten de cafetaria 'De Kantiene', waar studenten tegen studentvriendelijke prijzen een warme of koude maaltijd kunnen nuttigen. De hogeschool sloot daarvoor een overeenkomst af met een extern cateringbedrijf, dat de cafetaria uitbaat. Er zijn tevens administratieve en ondersteunende diensten, een opleidingssecretariaat, gemeenschappelijke ruimtes en een cursusmateriaalshop in de campus ondergebracht. Uiteindelijk beschikt 'De Kantienberg' tevens over een mediatheek.

De mediatheek biedt een papieren collectie die te doorzoeken is met het catalogussysteem BIDOC. Naast handboeken gaat het hier ook om tijdschriften, losbladige werken en bachelorproeven. Voornamelijk met betrekking tot tijdschriften biedt de mediatheek ook digitale bronnen aan door het ter beschikking stellen van databanken als 'Web of knowledge', 'Swetwise', 'Ebsco' enzovoort. Het digitale aanbod is volgens de commissie studentvriendelijk verzameld via de catalogus 'ELIN', wat de werkbaarheid van de digitale collectie voor studenten en docenten aanzienlijk vergemakkelijkt. De commissie heeft tijdens haar bezoek aan de mediatheek kunnen vaststellen dat deze optimaal ingericht is en de mogelijkheid biedt aan studenten om ter plaatse individueel of in groep te werken. De collectievorming wat het vakgebied Creatieve therapie betreft, is aan de maat maar kan volgens de commissie nog verbeterd worden door de aankoop van bijkomende standaardwerken, en vooral meer actuele handboeken in de papieren collectie. De commissie was in dat licht wel tevreden te horen dat de bibliotheek al een actie onderneemt om de oude stukken in de collectie te evalueren op relevantie.

De informatie- en communicatietechnologie die men in de opleiding gebruikt, wordt in de eerste plaats centraal aangestuurd vanuit de hogeschool. Alle medewerkers hebben zo een persoonlijke homefolder, mailbox en toegang tot administratieve en educatieve werkbronnen. Studenten hebben toegang tot een homefolder, een mailbox en educatieve hulpbronnen. Een belangrijk element in de digitale infrastructuur waarvan de opleiding gebruikmaakt, is het elektronische leerplatform 'DiLeaHS' (cf. *facet 2.6*). De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vernemen dat dit platform technisch gezien functioneert, en dat zowel docenten als studenten tevreden zijn over de digitale communicatie die het mogelijk maakt.

De commissie heeft in het ZER en tijdens de gesprekken ook vastgesteld dat de hogeschool beschikt over gedegen sociale voorzieningen, die aangestuurd worden vanuit de vzw SOVOARTE. Wat huisvesting betreft, treedt de vzw op als bemiddelaar bij geschillen tussen student en huisbaas, en als plaatsingsdienst voor buitenlandse, inkomende studenten. Daarnaast biedt SOVOARTE zelf ook een honderdtal kamers aan, bestemd voor gaststudenten. SOVOARTE wil tegen 2014 het aantal kamers verhogen tot 400, zo heeft de commissie kunnen lezen in het ZER.

De commissie heeft tijdens haar bezoek op de campus gezien dat er bij de inrichting van de campus ook uitdrukkelijk rekening is gehouden met de toegankelijkheid voor andersvaliden, wat ze als een positief punt ziet. De openingsuren van de campus zijn daarnaast ruim genoeg (7.30 tot 18.30 uur op weekdays) en de ligging is zeer centraal in de studentenbuurt van het Gentse centrum. Dit brengt met zich mee dat de bereikbaarheid van de campus via het openbaar vervoer optimaal is.

De commissie heeft in de gesprekken met studenten, alumni en docenten ook duidelijk kunnen horen dat zij tevreden zijn over de infrastructuur waarvan de opleiding gebruikmaakt, alsook van het beleid dat daar rond wordt gevoerd. De commissie moet op basis van haar vaststellingen zelf ook besluiten dat de materiële voorzieningen meer dan voldoende zijn voor een gespecialiseerde opleiding met vier mediakeuzemogelijkheden, zoals de bachelor-na-bacheloropleiding in de Creatieve therapie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De vakspecifieke lokalen adequaat professioneel inrichten in functie van de noden en behoeftes van de specifieke opleiding.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding over een goede studie- en studentenbegeleiding beschikt, zowel op opleiding- als hogeschoolniveau. Hiertoe beschikt de opleiding in eerste instantie over een goede instroombegeleiding. Het is de commissie duidelijk geworden dat de opleiding daarbij het informeren van studenten ter harte neemt via infodagen en mediumadviesdagen. In totaal worden voor de start van het academiejaar vier infodagen georganiseerd

om potentiële studenten te informeren en te werven, op basis van inhoudelijke en organisatorische informatie over het programma, getuigenissen en een mogelijkheid tot het bekijken van het studiemateriaal en de leermiddelen. Daarnaast richt de opleiding een, volgens de visitatiecommissie, effectieve instroomprocedure in om de studievoortgang van de studenten realistisch te kunnen inschatten (cf. *facet* 2.9). Ook het bestaan van het studiecontract (cf. *facet* 2.7) dat bij de inschrijving wordt getekend, is een effectief middel in de instroombegeleiding, omdat het de student bewustmaakt van het onderwijs- en examenreglement. De opleiding richt tevens instapcursussen in om de gelijke startkansen van studenten te verzekeren. Vanaf 2010–2011 wordt voor de opleiding Creatieve therapie in het bijzonder een cursus 'Psychologische en therapeutische stromingen' georganiseerd, op basis van behoeften die de studenten in het verleden hadden gesignaleerd. Kandidaat-studenten kunnen zich hiervoor inschrijven na aanmelding via hun motivatiebrief. Ten slotte organiseert de opleiding ook een introductieweek, waarin de kennismaking tussen de studenten centraal staat – en wat de samenwerking in groep bevordert.

De opleiding heeft ten tweede ook een duidelijke doorstroombegeleiding. In functie hiervan heeft de hogeschool sinds 2004–2005 een raamwerk voor trajectbeheer en trajectcoaching ingevoerd. Het trajectbeheer in de opleiding Creatieve therapie gebeurt in hoofdzaak door de trajectontwerpen en procesbegeleider van de student bij het uittekenen van zijn studieprogramma. Concreet neemt de opleidingscoördinator deze rol in de opleiding op. Iedere student die een individueel studieprogramma wil volgen dat afwijkt van het modeltraject, komt met deze trajectbeheerder in contact. Hij vormt tevens de tussenpersoon voor een mogelijke EVC- of EVK-procedure. Gezien de maturiteit van haar studenten heeft de bachelor-na-bacheloropleiding beslist geen trajectcoaching te voorzien. Na het voeren van de gesprekken met de studenten en de alumni is de commissie tevens de mening toegedaan dat zulk een coaching niet noodzakelijk is voor alle studenten, aangezien studenten hieraan geen behoefte lijken te hebben. Studenten die toch problemen ervaren, kunnen hoe dan ook terecht bij de trajectbeheerder / opleidingscoördinator of de lesgevers. De commissie heeft immers kunnen vaststellen dat de opleiding wordt gekenmerkt door een grote laagdrempeligheid, die de begeleiding van studenten vanuit het lectorenkorps sterk bevordert. De commissie vindt dit een positieve zaak. De opleidingscoördinator vervult dan ook zelf de functie van zorgcoach binnen de opleiding. Deze functie bevat een takenpakket dat gefocust is op ondersteuning bij aanvraag van een bijzonder statuut, en op het te woord staan van studenten met een opleidingsgebonden zorg. De eigenlijke leercoaching is daarnaast duidelijk een zaak van de lesgevers. Zij begeleiden de studenten in het verwerken van de leerstof, en het onder de knie krijgen van vaardigheden en attitudes. Er wordt daarnaast expliciet extra leercoaching voorzien voor studenten die daar nood aan hebben. In dat kader organiseert men op hogeschoolniveau onder andere ook sessies studievaardigheden, workshops en taalbegeleiding.

Ten derde voorziet de opleiding in een uitstroombegeleiding. De Arteveldehogeschool biedt faciliteiten voor die studenten die zich wensen te heroriënteren wat het leertraject of het opleidingsprogramma betreft. Ze doen dit aan de hand van een individueel gesprek. Verder verstrekt men voor de alumni informatie over werken en verder studeren. De alumniwerking neemt de vorm aan van een vacaturedatabank, een regelmatige nieuwsbrief over bijscholingen en vormingen, de mogelijkheid om gratis gebruik te maken van de mediatheken van de hogeschool en een abonnement op het hogeschoolmagazine.

Specifiek voor de stagebegeleiding voorziet de opleiding een stagebeleider en een stagementor, die op de werkplaats zelf de student begeleidt. De stagevorderingen van de student worden opgevolgd via het stageverslag, waarin de student zijn ervaringen noteert en hierover kritisch reflecteert, via tussentijdse ontmoetingen met de student en een tussentijdse evaluatie. Het permanente evaluatiesysteem dat verbonden is aan het eindoordeel, gaat gepaard met een sterke

feedback vanuit de stagebegeleider en -mentor (cf. *onderwerp 2*). De commissie is van oordeel dat de begeleiding, die vooral voorzien wordt door de stagementor tijdens de stage, aan de maat is. Dat is ook gebleken uit gesprekken met de betrokkenen: de studenten en alumni waren tevreden over de manier waarop de begeleiding tijdens de praktijkervaring gebeurt. Ook voor de bachelorproef is begeleiding voorzien. In feite gaat het hier om een begeleid leerproces, waarbij een externe promotor uit het werkveld en een interne promotor uit de opleiding de student begeleiden in het schrijven van zijn eindwerk. Ze voorzien daarbij niet enkel inhoudelijke begeleiding, maar ook procesbegeleiding om de studievoortgang van de student en de voortgang van het eindwerk zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen.

Er wordt ook psychosociale begeleiding voorzien voor de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie. Dit gebeurt door SOVOARTE en op vraag van studenten of op basis van doorverwijzing door lesgevers cq. ouders. De SOVOARTE-medewerkers helpen de student een gepast antwoord te zoeken op de vraag die hij/zij stelt door de student te begeleiden in kortdurende veranderingsprocessen, of de student door te verwijzen naar iemand die de hulpvraag het beste kan beantwoorden.

Voor studenten is tevens een ombudswerking voorzien. De ombudsmedewerkers bemiddelen bij geschillen tussen studenten en lesgevers indien ze verband houden met het onderwijs- en examenreglement, de rechtspositie van de student of onbillijk ervaren handelingen en toestanden in de context van een examen. Tijdens de gesprekken is het de commissie duidelijk geworden dat de studenten op de hoogte zijn van de ombudsdienst en zijn taken, en dat ze tevens weten hoe ze de ombudsmedewerkers moeten bereiken. Het is de commissie daarbij tevens ter ore gekomen dat hierop zelden of nooit een beroep wordt gedaan.

De informatievoorziening aan studenten vanuit de opleiding en de hogeschool ten slotte verloopt volgens de commissie optimaal. Online, via arteveldstudent.be, kan de student allerlei relevante informatie over de hogeschool en haar activiteiten vinden. Via het gepersonaliseerde studentenportaal krijgt de student automatisch alle relevante informatie. Verder wordt de opleidingsraad, waarop alle studenten zijn uitgenodigd, door de opleiding ook gezien als een manier tot communiceren vanuit de lesgevers aan de studenten – naast een wijze om bilateraal overleg mogelijk te maken. ‘DiLeaHs’ vormt ten slotte volgens de commissie ook een belangrijk instrument in de communicatie aan de studenten voor de verschillende opleidingsonderdelen en voor de opleiding in het algemeen.

In 2010–2011 heeft de Arteveldehogeschool voor het eerst haar raamwerk ‘trajectbeheer en trajectcoaching’ geëvalueerd via een onlinebevraging bij de studenten. Concreet peilde de kwantitatieve bevraging naar de tevredenheid van de studenten over de studentenbegeleiding. Naar aanleiding van het visitatiebezoek heeft de commissie de resultaten van dit onderzoek kunnen bespreken. Ze concludeert daarbij dat de studentenbegeleiding volgens de analyse aan de maat is. Ook uit de gesprekken met alumni en studenten is gebleken dat de studie- en studentenbegeleiding zoals die bestaat binnen de opleiding Creatieve therapie, goed loopt en haar vruchten afwerpt. Studenten hebben de indruk dat communicatie met lesgevers en opleidingscoördinator vlot verloopt, en ze ervaren ze als laagdrempelig. De commissie is van oordeel dat de studenten- en studiebegeleiding dan ook een sterk punt is in de opleiding. Ze wil hoe dan ook toch aanstippen dat de begeleiding omwille van de kleinschaligheid en de laagdrempeligheid hoofdzakelijk informeel verloopt. Ze had de opleiding in dat kader graag gevraagd de begeleiding verder te formaliseren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Arteveldehogeschool formuleert kwaliteitszorg in haar missie als een van haar strategische doelen. De hogeschool hanteert het EFQM-model in haar kwaliteitszorgsysteem om zo excellent mogelijke resultaten te kunnen boeken. Op alle niveaus in de hogeschool en de opleiding wordt de PDCA-cyclus gehanteerd, wat aanleiding geeft tot voortdurend verbeteren. Op het niveau van de hogeschool ondersteunt de dienst Integrale kwaliteitszorg (IKZ) de opleidingen en diensten in het uitbouwen van hun kwaliteitsbeleid. In de opleiding Creatieve therapie is een opdracht-houder IKZ aangesteld in hoofde van de opleidingscoördinator. De opdrachthouder IKZ ent de kwaliteitscultuur in de opleiding op die van de hogeschool. Hij wordt hiervoor ondersteund door de medewerkers van de dienst IKZ. De opdrachthouders en de dienst IKZ komen zesmaal per jaar samen in de vorm van een forum met als doelen good practices te delen, de hogeschool-brede kwaliteitsinitiatieven te helpen verwezenlijken, het mee implementeren van de missie en de beleidslijnen van de hogeschool op het vlak van kwaliteitszorg, het signaleren van behoeften binnen opleidingen met betrekking tot kwaliteitszorg die een centrale aanpak vragen en professionalisering van de forumleden. De kwaliteitsborging is de eerste kerntaak van de kwaliteitszorg en wordt op hogeschoolniveau in de juiste banen geleid via de ontwikkeling van een kwaliteitshandboek, dat alle good practices in de hogeschool verzamelt. Doordat alle opleidingen deelnemen aan de inhoudelijke opmaak van het kwaliteitshandboek, wordt de communicatie over de kwaliteitszorgpraktijken tussen het hogeschool- en opleidingsniveau meer haalbaar. De kwaliteitsborging in de opleiding wordt gedeeltelijk gegarandeerd door de voortdurende ontwikkeling van gidsen, zoals de 'Opleidingsgids' en de 'Bachelorproefgids'. Deze vergemakkelijken de communicatie aan alle betrokkenen en maken het mogelijk duidelijke afspraken aan te houden. De tweede kerntaak van de kwaliteitszorg, de kwaliteitsverbetering, is zowel het resultaat van een top-down- als bottom-upbeweging. De top-downbeweging houdt in dat vanuit de missie en het onderwijsconcept van de hogeschool de opleiding een opleidingsconcept formuleert. Op basis daarvan kan dan een (toekomstgericht) opleidingsplan opgesteld worden, dat de strategische doelen van de opleiding op middellange en lange termijn vastlegt. Uit dit opleidingsplan stelt de opleiding jaarlijks een kwaliteitsplan op met daarin de operationele doelen op korte termijn. De bottom-upbenadering waarmee men binnen het kwaliteitszorgsysteem wil werken in functie

van kwaliteitsverbetering, neemt de vorm aan van een accreditatiescan die afgenomen wordt bij de lesgevers en dus een zelfevaluatie-instrument vormt. In 2009–2010 werd via de accreditatiescan tevens bij studenten gepeild naar de kwaliteit van de opleiding op basis van rubrieken. De derde kerntaak die de Arteveldehogeschool formuleert voor kwaliteitszorg is de rapportering die de hogeschool en opleiding verplicht zijn te doen naar de overheid omtrent de kwaliteitsborging en -verbetering. De dienst IKZ heeft in dat kader een raamwerk opgesteld dat een cyclus voor visitatieaccreditering uittekent voor de opleidingen en de hogeschool zelf.

De opleiding bevraagt de verschillende betrokkenen bij het programma op basis van een vastgelegde planning. Deze systematiek wordt vastgelegd door de dienst IKZ, waardoor overbevraging tegen-gegaan wordt, alle indicatoren en resultaten niettemin tijdig worden verzameld, en een boordtabel met belangrijke indicatoren kan worden ontwikkeld die transparantie schenkt aan alle belanghebbenden en richtinggevend is voor het beleid. In 2009–2010 werden studenten de laatste keer be-
vraagd in functie van hun tevredenheid over het programma door middel van de accreditatiescan. Dit ging nog in hetzelfde jaar gepaard met een studietijdmeting- en een bijkomstig studententevredenheidsonderzoek. In de bevragingen de studieomvang, het studiemateriaal, de programma-inhoud en de evaluatie voor als aspecten met betrekking tot het medezeggenschap van de studenten. Uit de resultaten van de accreditatiescan kwamen enkele specifieke aandachtspunten naar voren. Zo vroegen studenten om betere informatie omtrent de studietijd, het op elkaar afstemmen van de reële en begrote studietijd, het kritisch doorlichten van de evaluatiemethodes, het aanreiken van wetenschappelijk materiaal in het kader van de bachelorproef, en om meer te investeren in de mogelijkheden voor studenten/alumni om contact te leggen met potentiële werkgevers. Aandachtspunten uit de tevredenheidsenquête bleken bovendien de volgende: een realistischere weergave van het beroepsprofiel schetsen, de bekendheid van de studentenvertegenwoordiging vergroten en feedback na evaluaties nog uitbreiden. De sterke punten die uit de bevragingen uit 2009–2010 naar voren kwamen, waren zonder meer de professionaliteit van het personeel, het kennisgerichte aspect van de opleiding en het leveren van een positieve bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling door het programma. De medewerkers worden bevraagd via de accreditatiescan. Voor de opleiding Creatieve therapie gebeurde dit, zoals aangehaald, in 2009–2010. Wat de rubrieken 'kwaliteitszorg', 'afstemming programma' en 'personeel en voorzieningen' betreft, zijn de resultaten positief. Als verzueringen noteerde de opleiding dat ze blijvende aandacht moet schenken aan de afstemming van de opleiding op de noden van het werkveld, en dat kwaliteitszorg en -onderzoek verder moet worden uitgebreid. Afgestudeerden worden om de drie jaar bevraagd via een uitstroomonderzoek. Het bevat aspecten rond tewerkstelling, reflecties over het curriculum en een tevredenheidsonderzoek. Er werd al in 2007 en 2010 zulk een bevraging afgenomen bij de alumni, maar de respons was zeer laag. De commissie is daarom samen met de opleiding van oordeel dat er geen objectieve conclusies kunnen geformuleerd worden omwille van de kleine dataset. De commissie vraagt de opleiding om deze bevragingen van naderbij te bekijken en na te gaan hoe ze de responsgraad kan verhogen. Ten slotte bevraagt de opleiding het werkveld in de vorm van stageplaatsen en partners. Sinds het academiejaar 2010–2011 worden stageplaatsen aan de hand van een vragenlijst bevraagd. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat de eigenlijke informatievergaring in het werkveld informeel gebeurt via de stagementoren en andere partners in het werkveld met wie lesgevers contacten onderhouden. De opleiding ziet de afstemming met de behoeften in het werkveld van het curriculum, alsook de perceptie en plaats van de opleiding in dat werkveld als belangrijkste motivatie voor de formele en informele bevragingen. De commissie zou de opleiding willen vragen de bevragingen binnen het werkveld verder uit te breiden en te formaliseren, om zo gericht gegevens te kunnen verzamelen en een objectieve analyse te kunnen maken van de perceptie die het werkveld heeft over die aspecten.

De commissie kan besluiten dat de evaluatie van de resultaten adequaat gepland en georganiseerd wordt aan de hand van een hogeschoolbrede, uitgeschreven systematiek. De commissie is echter van oordeel dat deze planning nog verder moet geoperationaliseerd worden in de

opleiding Creatieve therapie, en dat bepaalde euvels die de opleiding tegenkwam bij de eerste bevragingen moeten worden verholpen. De vaak informele aard van de bevragingen en contacten die de opleiding en haar medewerkers hebben met de verschillende actoren, creëert volgens de commissie een voldoende bodem om kwaliteitsvol onderwijs te kunnen bieden en om de resultaten te kunnen evalueren. De hoofdzakelijk informele aftoetsing brengt echter ook met zich mee dat een objectieve beeldvorming haast onmogelijk wordt. Daarnaast wordt de opleiding ook geconfronteerd met een lage respons op bevragingen, en dan meer specifiek bij de alumni. De commissie wil de opleiding dan ook vragen deze zaken van naderbij te onderzoeken en desgevallend actie te ondernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verder operationaliseren van de planning en organisatie van de evaluatie van de resultaten van de doelstellingen bij de verschillende belanghebbenden.
- Formaliseren van de evaluaties en de informatievergaring, teneinde een objectieve beeldvorming rondom de evaluatie van de resultaten en de resultaten zelf mogelijk te maken.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft op basis van het ZER, de gesprekken en de documenten die tijdens het visitatiebezoek ter inzage lagen, kunnen concluderen dat de opleiding voldoende maatregelen tot verbetering neemt naar aanleiding van de resultaten van de evaluaties en bevragingen. In het opleidingsplan wordt naast de input die voortkomt uit de top-downbeweging, zoals onder facet 5.1 beschreven, een basis gevormd voor de langetermijndoelen door de resultaten uit PROSE en andere metingen (bottom-up). Binnen het opleidingsplan worden verschillende beleidsdomeinen onderscheiden: studenten-, onderwijs-, medewerkers- en middelenbeleid, communicatie en kwaliteitszorg. Het kwaliteitsplan dat op basis van het opleidingsplan vorm krijgt, is een 'verzamelstaat' van operationele doelen die in één academiejaar dienen te worden doorgevoerd. Afhankelijk van het doel gebeuren de verbeteracties in de opleiding door bepaalde betrokkenen bij de opleiding. De commissie heeft zowel de opleidings- als de kwaliteitsplannen van de afgelopen academiejaren kunnen inkijken, en is van oordeel dat deze voldoende bijdragen tot het realiseren van de verbeteracties. Ze heeft wel vragen bij de manier van formuleren in deze plannen. Volgens de commissie zouden de opgenomen verbeterdoelen concreter kunnen geformuleerd worden. Nu blijft dat vaak bij algemene beschrijvingen, waardoor de eigenlijke acties vaag beschreven blijven.

Zoals aangegeven worden de verbeteracties in de opleiding en de hogeschool zowel top-down als bottom-up vormgegeven. Wat de operationele doelen van de opleiding betreft, kan gesteld worden dat de top-downbeweging die het kwaliteitszorgbeleid enerzijds stimuleert, bijdraagt tot die vlakken waarop beleidsbeslissingen worden genomen. Enkele voorbeelden van deze verbeteracties die ondertussen reeds werden gerealiseerd door de opleiding zijn de introductie van het systeem van studentenbegeleiding dat de hogeschool aanhoudt, de concretisering van de mogelijkheden die het hogeschoolbrede digitale leerplatform biedt door de opleiding, en de verbetering wat de locatie en voorzieningen door de verhuis naar de nieuwe campus betreft.

Verbeterresultaten die bottom-up werden geïnspireerd door middel van evaluaties, overlegmomenten, accreditatiescans en feedback van partners houden onder andere in: het optimaliseren van contact met studenten door de introductie van een geïndividualiseerd studentenportaal, de ontwikkeling van de opleidingsonderdelen continu stimuleren door het functieprofiel van de vakverantwoordelijke te verfijnen en de ECTS-fiches jaarlijks aan te passen, de klachtenbehandeling meer transparant maken door een toevoeging ervan aan het studiecontract, de kwaliteit van de motivatie van instromende studenten garanderen via een instroomprocedure, en de internationaliseringsaspecten verhogen door internationale sprekers uit te nodigen en buitenlandse uitwisselingen mogelijk te maken voor de studenten.

De commissie is van oordeel dat de verbeteringsplannen die concreet worden opgemaakt op opleidingsniveau in het jaarlijks opgestelde kwaliteitsplan voldoende bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen zoals die op hogeschool- en opleidingsniveau worden vastgesteld. Dit wordt ook verder gegarandeerd door een systematische jaarlijkse evaluatie van de verbeterplannen op basis van de evaluaties die de opleiding c.q. de hogeschool uitvoerde. De commissie heeft wel vastgesteld dat de informele cultuur die het opleidingsteam in haar kleinschaligheid kenmerkt, ook met zich meebrengt dat de systematiek in de PDCA-cyclus in de realiteit niet steeds wordt aangehouden. De commissie wil in dat kader de nadruk leggen op de noodzaak van het uitwerken en aanhouden van een PDCA-cyclus in de kwaliteitsplannen van de opleiding, in lijn met het beleid op hogeschoolniveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeterpunten en -acties verder concretiseren.
- De operationalisering en de opvolging van de verbeter- en actieplannen formeel en systematisch vastleggen aan de hand van de PDCA-logica.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de betrokkenheid van de studenten, het werkveld, alumni en de medewerkers aan de maat is. De verschillende betrokkenen hebben inspraak in het opleidingsmanagement enerzijds en de kwaliteitszorg anderzijds. Medewerkers van de opleiding worden zo sterk betrokken bij de beleidsmatige thema's via de opleidingsvergaderingen en de teamdagen. Deze gelegenheden bieden zowel mogelijkheid tot het informeren van de medewerkers als tot onderlinge discussie. Bijsturingen in het curriculum worden dan ook daar besproken. De kerndocenten van de opleiding, de afgevaardigde voor kwaliteitszorg van de dienst IKZ en de opleidingscoördinator zelf doen ook voortdurend aan kwaliteitszorg. Aan de medewerkers wordt ook ten gepaste tijde gevraagd bijdragen te leveren in functie van de verbeteracties. Medewerkers worden dan ook expliciet betrokken bij het opstellen van het opleidings- en kwaliteitsplan. Verder zijn enkele medewerkers vertegenwoordigd in de opleidingsraad en de opleidingsadviesraad, waarin advies wordt geleverd en overlegd wordt over opleidingsgebonden materie. Alle medewerkers zijn verder betrokken bij de opleiding via de uitgevoerde accreditatiescan. Studenten worden bij het opleidingsmanagement en de kwaliteitszorg betrokken via de opleidingsraad, waarvan enkele

vertegenwoordigers deel uitmaken. De studentenvertegenwoordiging in andere overlegorganen door studenten van de opleiding Creatieve therapie is nagenoeg onbestaande doorheen de jaren, zo heeft de commissie moeten vaststellen. Ze heeft hier echter begrip voor, daar een groot aandeel van de studenten deeltijds studeert. Verder worden de studenten betrokken bij de opleiding via de bevestigingen (cf. *facet 5.1*). Wat de alumni en het werkveld betreft, wordt naast de eerder beschreven evaluaties veel belang gehecht aan de vertegenwoordiging van het werkveld in de opleidingsadviesraad. De opleiding grijpt dit overleg immers duidelijk aan om formeel advies en feedback te krijgen vanuit het beroepenveld. De alumniwerking moet volgens de commissie verder uitgewerkt worden om de betrokkenheid van deze groep bij de opleiding te garanderen. Momenteel is de alumniwerking immers beperkt tot het voorzien van informatie omtrent vacatures, bijscholingen en vormingen, en het reilen en zeilen van de hogeschool. Dit zou volgens de commissie moeten uitgebreid worden; de betrokkenheid moet ook worden gesystematiseerd en geformaliseerd.

Door de kleinschaligheid van de opleiding is er naast de hierboven beschreven formele betrokkenheid ook een voortdurende, informele dialoog rondom kwaliteitszorg en de opleiding in al haar aspecten tussen de betrokkenen. De commissie is van oordeel dat dit zonder twijfel de tekorten die er bestaan binnen de formele betrokkenheidsmogelijkheden kan opvangen, maar wil de opleiding toch vragen deze betrokkenheid verder te formaliseren.

De terugkoppeling van de resultaten van verbeterplannen naar de verschillende betrokkenen kan volgens de commissie nog beter. Tijdens de gesprekken is het immers duidelijk geworden dat de betrokkenen niet steeds op de hoogte zijn van alle bijstellingen die doorgevoerd worden in het curriculum op basis van hun meldingen en actieve deelname aan bevestigingen. De commissie is van oordeel dat dit te wijten is aan het uitblijven van een gesystematiseerde communicatie met de betrokkenen die deelnamen aan de evaluatieactiviteiten over de verbeteracties en -resultaten. Dit was het geval voor zowel de studenten als het werkveld. De commissie vermoedt dat de informele communicatie van de opleiding hier tekortschiet en wil de opleiding dan ook vragen eenduidiger te communiceren over de verbeteracties en -resultaten aan de verschillende betrokkenen en mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

De verschillende betrokkenen die de commissie sprak tijdens het visitatiebezoek, gaven wel aan dat ze zich voldoende betrokken voelden bij de opleiding. Dit is zoals eerder al aangehaald een positief effect van de kleinschaligheid en laagdrempeligheid van de opleiding. Zowel docenten, stagementoren, andere partners uit het werkveld als studenten en alumni voelden zich gehoord door de opleiding, en waren van mening dat hun behoeften wel degelijk de verbeteracties mee stuurden. De commissie was tevreden dit te kunnen vernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Alumniwerking verder uitwerken om de betrokkenheid bij de opleiding verder te garanderen.
- Verder formaliseren van de inbreng van de verschillende betrokkenen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding probeert na te gaan of ze haar verschillende doelstellingen heeft bereikt door te peilen naar de tevredenheid over haar doelstellingen bij het werkveld (via bevragingen bij stagementoren en via de opleidingsadviesraad) en de studenten, via de betrokkenheid in verscheidene overlegplatformen en enquêtes. Specifiek de accreditatiescan en de tevredenheidsbevraging die de opleiding doorvoerde in 2009–2010 peilden naar de waardering van studenten met betrekking tot de doelstellingen van de opleiding. Uit deze bevraging, waaraan 30 procent (25 van de 84) van de ingeschreven studenten deelnam, kwam naar voren dat de organisatie van onderwijs- en examenactiviteiten positief worden beoordeeld, een grote tevredenheid bestaat over de trajectbegeleiding en de reflectie rondom de studievoortgang, er kennis is over de mogelijkheden tot het bekomen van feedback en er weinig een beroep gedaan wordt op de ombudsdienst (5 procent, cf. supra). Uit de accreditatiescan bleek verder dat studenten de studeerbaarheid, studieomvang, onderwijsmiddelen en werkvormen, en de evaluatie van de studieprestaties positief inschatten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden met studenten van de opleiding Creatieve therapie, is gebleken dat de waardering voor de doelstellingen hoog ligt. Wat ze vooral positief vinden aan de opleiding, is de verstrengeling van theorie en praktijk, de focus op het therapeutische enerzijds en het mediumgerelateerde anderzijds. Wat specifiek de feedback na evaluaties betreft, is er volgens de studenten echter nog ruimte voor verbetering. De commissie wil die nood van de studenten dan ook onderstrepen. De commissie heeft echter begrepen van de opleiding dat sedert academiejaar 2011–2012 er standaard een mondeling feedbackmoment wordt georganiseerd voor alle studenten. Ze wenst dit initiatief te ondersteunen, maar wil toch wijzen op de onvrede onder studenten die ze tijdens de gesprekken heeft kunnen horen. Uit de gesprekken met de alumni kwamen soortgelijke pluspunten naar voren. De commissie kon ook bij deze groep betrokkenen vaststellen dat ze een positieve waardering konden uitspreken over de opleiding. De laagdrempelige communicatie met de lesgevers kwam daarbij ook uitdrukkelijk aan bod. De alumni gaven ook aan tevreden te zijn over de behaalde eindkwalificaties en de inhoud van het curriculum. Die tevredenheid kwam ook terug bij de gesprekken die de commissie hield met het werkveld. Ook zij waarden de eindkwalificaties van de alumni van de opleiding.

Hoewel de opleiding de alumni uit de afstudeerjaren 2004–2005 tot en met 2006–2007 al bevroeg over hun waardering van de opleiding, zijn de resultaten van deze bevraging niet betrouwbaar omwille van de lage respons (cf. supra). De tewerkstellingspercentages en -resultaten zijn dan ook vertroebeld, waardoor de commissie hier geen gedegen uitspraak over kan doen.

De voorbereiding op de instap van het werkveld wordt momenteel volgens de commissie grotendeels gegarandeerd binnen het programma via de praktijklessen, de bachelorproef en de stage. De stage, die de grootste rol speelt in het aftoetsen en aanscherpen van de vaardigheden en attitudes van de student, bedraagt momenteel 200 uur. De commissie is van oordeel dat dit te kort

is om te kunnen voorzien in een voldoende training van de vaardigheden en attitudes die nodig zijn voor een creatief therapeut. Zoals besproken zijn de opleiding zelf, de studenten en andere betrokkenen diezelfde mening toegedaan. De opleiding zou dan ook het aandeel stage-uren sterk willen opdrijven in de opleiding, eventueel door een uitbreiding van het studieprogramma naar 90 studiepunten. Dit zou volgens de commissie tevens een grotere theorieoverdracht mogelijk kunnen maken, die tevens nodig is om de diverse therapeutische en artistieke vaardigheden en kennis gedegen te kunnen overbrengen. De commissie wil de opleiding dan ook steunen in haar zoektocht naar mogelijkheden om de uitbreiding aan praktijken vooralsnog mogelijk te maken. Ze heeft daarentegen ook begrip voor de beperkte omkadering waar de bachelor-na-bacheloropleiding mee wordt geconfronteerd.

De kwaliteit van de bachelorproeven die de commissie heeft kunnen inkijken, is voldoende qua niveau en oriëntatie. De bachelorproef is volgens de commissie een integratie van theorie, praktijk, beroepsondersteunende leerinhouden, beroepsvorming en persoonsvorming. De bachelorproeven die de commissie kon inkijken, waren qua onderwerp relevant en vernieuwend. De bachelorproef kan de vorm aannemen van een casus, al dan niet met een literatuurstudie. Daarnaast is er ook de mogelijkheid tot toegepast wetenschappelijk onderzoek vanuit een specifieke vraagstelling uit de praktijk. De commissie was ook tevreden vast te stellen dat de bachelorproef het mogelijk maakt voor studenten om een onderdeel van de beroepsuitvoering uit te diepen en kritisch te bespreken. In samenspraak met het beroepenveld reikt de opleiding ook titels aan die een directe relevantie hebben voor het werkveld. De commissie heeft echter tevens enkele bedenkingen bij de bachelorproef. Het probleem dat de kwaliteit zou kunnen bedreigen, zit volgens de commissie in de beoordeling van de bachelorproeven. De eigenlijke beoordelingsmethode (cf. *onderwerp 2*) komt immers niet overeen met de visie die de opleiding op de stagebeoordeling heeft, namelijk het bewijs van bekwaamheid leveren betreffende de volgende aspecten: integratie van theorie en praktijk, de beroepsondersteunende leerinhouden, de beroepsvorming en de persoonsvorming. De commissie wil de opleiding dan ook vragen de stagebeoordeling in het licht van haar eigen visie te herzien en de (accurate) competentiegerichtheid op die manier te verzekeren.

De resultaten wat de internationale dimensie van de opleiding betreft, zijn volgens de commissie nog niet geheel aan de maat. Zij vindt het wel positief dat de opleiding bilaterale akkoorden afsluit met andere, buitenlandse hogescholen zoals de Stendenhogeschool en Derby University (cf. *supra*). Ook de mogelijkheid die studenten geboden wordt om een stageaanvraag in het buitenland te doen, apprecieert de commissie. Hoewel de opleiding ook via een beperkte docentenmobiliteit internationaal actief is, vindt de commissie dat de opleiding deze contacten nog verder moet opdrijven om betere resultaten te kunnen behalen. Het is volgens de commissie in dat kader nodig dat de opleiding in haar algemene doelstellingen definieert wat ze verstaat onder internationalisering, en welke speerpunten ze precies wil aanhouden in haar beleid. Hiertoe is een meer concrete formulering dan de huidige nodig. Dat is overigens ook het geval voor de internationaliseringsacties in het opleidings- en kwaliteitsplan.

Het wetenschappelijke aspect binnen de opleiding en de maatschappelijke dienstverlening zijn op dit moment nog niet uitgewerkt omwille van de beperkte omkadering. De commissie heeft hier dan ook begrip voor. In haar huidige vorm bestaat de opleiding bovendien nog maar zes jaar, waardoor van het kleine team statutaire medewerkers nog steeds wordt gevraagd om hun prioriteit te leggen op de organisatie van het onderwijs en het niveau daarvan. De commissie is echter wel van mening dat deze aspecten idealiter wel worden opgenomen in de activiteiten van de opleiding, daar ze een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de onderwijsactiviteiten en de professionalisering van het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het concept van de bachelorproef verder uitwerken in functie van het behalen van de eindkwalificaties door studenten.

Facet 6.2 Onderwijsrendement**Beoordelingscriteria:**

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding zelf heeft momenteel ook nog geen streefcijfers bepaald voor slaagpercentages, gemiddelde studieduur en studie-uitval. De opleiding haalt aan dat het formuleren van zulke cijfers zinloos is omwille van verschillende redenen. Zo lijkt het haar niet opportuun om bijvoorbeeld slaagcijfers te formuleren over het modeltraject heen. De hogeschool heeft zich in het kader van de streefcijfers voorgenomen eerst een grondige doorstroomanalyse uit te voeren om de leerpunten die hieruit voortvloeien om te zetten in een beleid. De commissie is echter van mening dat het formuleren van streefcijfers nodig is om haar taak met betrekking tot de beoordeling van onderwijsrendement gedegen uit te voeren, maar heeft er ook begrip voor dat zij nu geen uitspraken kan doen over het eigenlijke onderwijsrendement en de verhoudingen daarbinnen.

Het is de commissie wel duidelijk geworden dat de slaagcijfers in de opleiding Creatieve therapie hoog liggen. Het percentage succesvolle studenten stijgt ook jaarlijks wanneer gekeken wordt naar de cijfers van de periode 2006–2010. De commissie vermoedt dat dit veroorzaakt is door de invoering van de effectieve instroomprocedure. Daarnaast is de commissie tevens van oordeel dat de opleiding de studievoortgang van de studenten tracht op te krikken mits een efficiënte trajectbegeleiding. In 2006–2007, zo blijkt uit de cijfers die de opleiding aanleverde, werd 41 procent van de opgenomen studiepunten verworven. In 2007–2008 steeg dit naar 51 procent, in 2008–2009 naar 58 procent en in 2009–2010 al naar 76 procent. De opleiding wordt over het algemeen ook gekenmerkt door een laag uitvalpercentage. In 2006–2007 was er geen studie-uitval, in 2007–2008 bedroeg dit 24 procent, in 2008–2009 16 procent en in 2009–2010 amper 9 procent. Het lage studie-uitvalpercentage gaat gepaard met het hoge studiesucces van de studenten. Met de studenten die uitvallen, wordt een individueel gesprek gehouden om de reden van opgeven te bepalen en een eventuele verdere heroriëntatie mogelijk te maken. Wat de studieduur betreft, heeft de commissie in de tabellen in het ZER kunnen zien en tijdens de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken kunnen vernemen dat de gemiddelde studieperiode zich op 2 jaar en 2 maanden bevindt, wanneer gekeken wordt naar de volledige periode waarin de opleiding werd ingericht. De commissie vindt op basis van deze cijfers dat de opleiding, ondanks de hoog ervaren studielast, de studietijd voldoende bewaakt via een sterke begeleiding van de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formuleren van streefcijfers in het kader van het onderwijsrendement.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van oordeel dat het ZER zelf vlot leest, helder en begrijpelijk is. Het ZER vertoonde echter wel enkele tekorten aan informatie, alsook enkele concrete, correcte verwijzingen binnen het geheel van zelfevaluatie rapport en bijlagen om een volledig consistent beeld te krijgen. Zo ontbrak er een duidelijke competentiematrix waarin competenties en opleidingsonderdelen aan elkaar werden verbonden, de criteria voor de stageplaatsen en specifieke resultaten voor de BNB Creatieve therapie bij recente studententevredenheidsbevragingen. De commissie is echter van oordeel dat er genoeg transparantie aanwezig was.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN²

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	onvoldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

AHS Arteveldehogeschool

CT Creatieve therapie

² Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

PROVINCIALE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie aan de Provinciale Hogeschool Limburg

De opleiding in de Creatieve therapie ontstond in 1999 als voortgezette opleiding in de Creatieve therapie. Bij het opstarten gaf de onderwijsinstelling waarin de opleiding wordt georganiseerd, de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL), aan nv Dimarso een onderzoeksopdracht die leidde tot een haalbaarheidsstudie. Vanaf het academiejaar 2004–2005 werd de opleiding uiteindelijk aangeboden als bachelor-na-bacheloropleiding, met een duidelijke professionele gerichtheid als doel en een omvang van 60 studiepunten. De opleiding beslaat twee academiejaren met een programma van 30 studiepunten per jaar. In 2009 werd de opleiding associate member van ECArTE.

De PHL werd in 1995 opgericht na de fusie van zes provinciale instellingen voor hoger onderwijs in Limburg: PHIV, PHIKO, PHHI, PIHO, PHAI en de Provinciale Normaalschool. Het departement Gezondheidszorg van de PHL omvatte van bij het begin de opleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Ergotherapie en Kinesithérapie. Sinds 2003 behoort de Provinciale Hogeschool Limburg samen met de Universiteit Hasselt en de XIOS Hogeschool Limburg tot de Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL).

De hogeschool beschikt over vier campussen. De opleiding Creatieve therapie wordt hoofdzakelijk georganiseerd op de campus Guffenslaan in het centrum van Hasselt. De PHL biedt naast deze opleiding de volgende professionele en academische basisopleidingen aan: Agro- en biotechnologie, Bedrijfsmanagement, Beeldende kunsten, Interieurarchitectuur, Lerarenopleiding, Officemanagement, Pop- en rockmuziek, Toegepaste informatica, Ergotherapie, Revalidatiewetenschappen en Kinesithérapie, Verpleegkunde en Vroedkunde. De laatste vier opleidingen behoren tot het departement Healthcare, waaronder ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Zorgmanagement, Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en Creatieve therapie vallen. Het departement staat daarnaast ook nog in voor negen postgraduatoren.

In het academiejaar 2010–2011 schreven zich steeds 32 studenten in voor de opleiding Creatieve therapie. Sinds de inrichting van de bachelor-na-bacheloropleiding in 2004–2005 bleef het studentenaantal nagenoeg stabiel. Dit wordt veroorzaakt door het onder controle houden van het aantal inschrijvingen door de opleiding op basis van verschillende selectierondes. In 2006–2007 en 2008–2009 lag het aantal studenten lager, namelijk respectievelijk 23 en 24 studenten. Door het vrijmaken van VTE binnen de opleiding kon men het aantal studenten opdrijven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding zich tot doel stelt afgestudeerden uit de bacheloropleidingen in de Beeldende kunsten, Gezondheidszorg en Sociaal-agogisch werk, en afgestudeerden uit de masteropleidingen in de Beeldende kunsten, Humane wetenschappen en Gezondheidswetenschappen voor te bereiden op het beroep van creatief therapeut binnen het beeldende medium. De opleiding oriënteert zich daarbij, bij gebrek aan wettelijke of decretale eisen, naar de eisen van het werkveld en buitenlandse beroepsprofielen.

De commissie stelde vast dat de opleiding haar opleidingsdoelstellingen vastlegt in een 'opleidingsprofiel' aan de hand van competentieomschrijvingen. Dit profiel valt voor de opleiding dan ook samen met het eigenlijke competentieprofiel. De opleiding houdt daarnaast de algemene, hogeschoolbrede visie aan. De commissie is echter van oordeel dat de opleiding met deze visie en het opleidingsprofiel niet over een uitgewerkt opleidingsconcept met een duidelijke visie en doelstellingen beschikt. Hiervoor neemt het opleidingsprofiel te zeer de vorm aan van een competentieprofiel en is de visie te algemeen geformuleerd op hogeschoolniveau (cf. *infra*). De commissie vindt het dan ook nodig dat de opleiding naast het opleidingsprofiel/competentieprofiel een duidelijke opleidingsgebonden visie op papier zet, en de opleidingsdoelstellingen duidelijk expliciteert in een van het competentieprofiel losstaand opleidingsconcept. De commissie kan de algemene doelstellingen verder enkel beschrijven vanuit het opleidings-/competentieprofiel dat voor de opleiding bestaat.

De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel van de opleiding op zich wel duidelijk is. De commissie heeft gezien dat er bij het formuleren van de eindcompetenties voldoende aandacht is voor het beheersen van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties, zoals die voor het bachelorniveau geformuleerd worden in het Structuurdecreet (2003). Het competentieprofiel werd adequaat opgesteld aan de hand van vijf basisrollen van de creatief therapeut. In de rol van behandelaar kan de creatief therapeut een behandelingstraject verkennen, uitwerken, begeleiden en evalueren binnen het beeldend creatief-therapeutische medium. Rol 2, beeldend-psychotherapeut, houdt in dat de creatief therapeut kan oordelen over de indicatie voor het beeldend creatief-therapeutische medium en kan omgaan met psychische processen bij zichzelf en de cliënt. In de rol van artistieke begeleider kan de creatief therapeut de cliënt vanuit een persoonlijke creatieve ervaring begeleiden in diverse beeldende media

binnen een brede artistieke context. De creatief therapeut kan in rol 4, professioneel team-speler, professioneel functioneren binnen het cliëntsysteem, het multidisciplinaire team en het beleid. De vijfde rol, die als beroepsontwikkelaar, bestaat erin dat de creatief therapeut kan bijdragen tot de ondersteuning en vernieuwing van de creatieve therapie binnen de brede context van de geestelijke gezondheidszorg. De commissie is van oordeel dat de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden, zoals die door organisaties als ECARTE¹ werden vastgelegd, wel nog meer aandacht moeten krijgen in het competentieprofiel. Zo zijn er op dit moment onvoldoende aandacht en een onduidelijk evenwicht tussen de te verwerven body of knowledge, body of artistic skills en body of therapeutic methods (zoals ECARTE deze benoemt). De commissie zou in dat licht tevens graag willen adviseren om meer de nadruk te leggen op de verbinding van die bodies. Concreet bedoelt ze daarmee de verbinding tussen enerzijds atelierwerk en anderzijds creatief-therapeutische (beroeps)vaardigheden en kennis. In het algemeen was de commissie echter tevreden over het competentieprofiel en de daarin opgenomen eindcompetenties voor de studenten van de opleiding Creatieve therapie. Ze is tevens van oordeel dat dit uitgeschreven profiel voldoende overeenstemt met het domeinspecifieke referentiekader dat de commissie opstelde ten behoeve van deze visitatie.

Wat specifiek de internationale dimensie in het competentieprofiel betreft, en bij uitbreiding de opleidingsdoelstellingen, is de commissie van mening dat dit aspect nog meer moet worden geëxpliciteerd en ontwikkeld. In het opleidingsprofiel staan in dat kader enerzijds kwalificaties in verband met de internationale/interculturele context, kennis van de kunststromingen van de 20e eeuw, kennis van de invloed van de socioculturele achtergrond op het individueel, sociaal, psychisch en creatief functioneren van het individu, kennis van de nieuwe ontwikkelingen in het beroep, kennis van de geschiedenis en nieuwe ontwikkelingen van 'Kunst-uit-de-Marge', Art Brut en Outsider Art, een brede culturele ontwikkeling, kennis van de maatschappelijke context van de kunst (musea, galeriewezens, markt...), en de beheersing van de functie en de artistieke toepassingen van het medium binnen een brede cultuurcontext. In het competentieprofiel wordt anderzijds de internationale/interculturele context benadrukt in rollen 3 en 5, respectievelijk in de vorm van vertrouwdsheid met de internationale wereld van de outsider art, op een zodanige wijze dat de student de cliënt kan begeleiden en adviseren in de wijze waarop het atelierwerk in de buitenwereld wordt gepresenteerd, en de bijdrage tot ondersteuning en vernieuwing van de creatieve therapie binnen de brede context van de geestelijke gezondheidszorg (in een multiculturele samenleving, binnen internationale ontwikkelingen en levenslang leren georiënteerd in een internationale context). De commissie is van oordeel dat dit al een aanzet bevat tot opleidingsdoelstellingen op het vlak van internationalisering en een internationale dimensie in het congruerende competentieprofiel, maar is van oordeel dat de opleiding op dit moment niet duidelijk genoeg aangeeft wat zij concreet ziet als de pijlers en dus als de te verwezenlijken onderdelen van internationalisering. De eigenlijke internationale dimensie moet dan ook verder geëxpliciteerd worden in het competentieprofiel, en tevens vastgelegd worden in de internationaliseringsdoelstellingen van een duidelijk opleidingsconcept. De commissie was wel tevreden te vernemen dat de opleiding volwaardig lid wil worden van de organisatie ECARTE, waarvan ze sinds 2009 al associate member is. Het statuut van associate member biedt de opleiding immers de mogelijkheid om het curriculum in een termijn van vier jaar verder te ontwikkelen tot op het niveau van de internationale basiscriteria zoals door ECARTE omschreven: "The university training should be postgraduate or consist of a minimum of four years' study specialization in the Arts Therapies, i.e. art therapy, dance-movement therapy, dramatherapy or music therapy. Training should include: the development of artistic skills, the study of Arts Therapies theories, the study of related scientific studies, supervised

1 European Consortium for Arts Therapies Education. Het internationale netwerk ECARTE is een consortium van universiteiten en hogescholen. Het doel is de ontwikkeling van de creatieve therapie in kaart te brengen en te bevorderen, specifiek met betrekking tot nationaal gevalideerde en erkende opleidingen in Europa.

professional practice, therapeutic experiential work.”². De ECARTE-richtlijnen zitten vervat in de ‘Basic criteria for training as an Art Therapist’, dat aandacht vraagt voor zowel het verwerven van een body of knowledge, een body of artistic skills als een body of therapeutic methods. Dit zou ook betekenen dat de opleiding haar competentieprofiel zou moeten herschrijven naar de zwaartepunten die ECARTE legt inzake de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden (cf. *supra*). De commissie zou de opleiding in dat licht dan ook willen aanraden ook deze mogelijkheid tot het inbouwen van een concrete internationale dimensie in de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel te onderzoeken.

De commissie kan besluiten dat de opleiding Creatieve therapie haar visie en opleidingsdoelstellingen nog los van het huidige opleidings-/competentieprofiel moet vastleggen, dat overigens wel adequaat dienst doet als eigenlijk competentieprofiel. Volgens de commissie is er omwille van het ontbreken van een duidelijk opleidingsgebonden opleidingsconcept, geen duidelijk onderscheid aanwezig met de doelstellingen die zouden kunnen gesteld worden voor een afstuderend ergotherapeut volgens de commissie. De opleiding maakte de commissie erop attent dat in het competentieprofiel de beroepsrol ‘Artistiek begeleider’ dit onderscheid mogelijk maakt, aangezien de beroepsrol en de competenties die deze rol omvat specifiek voor een opleiding beeldende creatieve therapie is ontworpen. Zo wordt er expliciet verwezen in de beroepsrol naar ‘werken met het medium’ als competentie. De commissie is echter van oordeel dat dit segment in het competentieprofiel niet voldoende is om de onderscheidende kracht van de opleiding Creatieve therapie duidelijk te maken. De commissie heeft dan ook moeten vaststellen dat het gebrek aan zo een opleidingsconcept het de opleiding moeilijk maakt om te kunnen voorzien in een duidelijke visie die later vertaald kan worden in doelstellingen voor het programma. Dit is volgens de commissie nochtans belangrijk in functie van de pionierspositie die de opleiding bekleedt binnen het Vlaamse onderwijslandschap. Het is immers zo dat de visie op dit moment geen explicitering kent waardoor het vertalen van eenduidige doelstellingen in het programma (onderwerp 2) ook onder druk komt te staan. De commissie heeft echter kunnen vaststellen dat het opleidings-/competentieprofiel aan de hand waarvan de opleiding haar programma vorm geeft wel duidelijk is en adequaat dienst kan doen om het niveau en de oriëntatie van een professionele bachelor te verzekeren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitwerken van een volwaardig opleidingsconcept dat losstaat van het competentieprofiel.
- De internationale opleidingsdoelstellingen verder ontwikkelen en expliciteren.
- Meer aandacht schenken aan de creatief-therapeutische vaardigheden in het opleidingsconcept/competentieprofiel.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

² ECARTE, ‘Basic criteria for training as an Arts Therapist’. Bron: http://ecarte.info/about_us.html#basis. Laatst geraadpleegd op 3 juni 2012.

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De doelstellingen van de opleiding sluiten volgens de commissie voldoende aan bij de eisen die door binnen- en buitenlandse vakgenoten en het beroepenveld worden gesteld. De opleiding heeft daartoe haar doelstellingen adequaat onderzocht aan de hand van nationale en internationale referentiekaders. Ondanks het bestaan van beroepsverenigingen in België (BVCT), Nederland (FVB), het Verenigd Koninkrijk (BAAT) en Europa (ECArTE) – waarop de opleiding zich actief afstemt – bestaan er echter weinig functie- en/of beroepsprofielen voor de creatief therapeut. Nationale beroepsprofielen zijn al helemaal niet voorhanden, wat een afstemming ermee natuurlijk onmogelijk maakt. Er bestaat daarnaast ook slechts één andere hogeschoolopleiding Creatieve therapie in Vlaanderen. Met deze opleiding van de Arteveldehogeschool stemde de opleiding zich wel gedegen af, zo heeft de commissie kunnen vaststellen, om op die manier haar eigen competentieprofiel gedeeltelijk te kunnen stroomlijnen, maar ook om haar profilering ten opzichte van deze opleiding duidelijk te kunnen stellen. Dit deed de opleiding verder ook internationaal door zich af te stemmen op de doelstellingen die de Stendenhogeschool (NL) stelt voor haar opleiding Creatieve therapie (die in Nederland wel in de basisopleiding verweven zit). De commissie is van oordeel dat de opleiding getracht heeft om zich in de mate van het mogelijke af te stemmen met de nationale en internationale referentiekaders van beroepsverenigingen. Ze apprecieert het ook dat de opleiding haar doelstellingen actief afstemt met de andere Vlaamse bachelor-na-bacheloropleiding en een Nederlandse opleiding. Het onderzoek dat de opleiding in dat kader voerde bij Stenden en de internationale vereniging ECArTE, stelt de commissie specifiek op prijs. Het is immers sowieso zo dat er weinig afstemming en vergelijking voor de opleiding mogelijk is. De reden hiervoor is volgens de commissie de pioniersfase waarin het vakgebied creatieve therapie zich duidelijk nog bevindt in Vlaanderen. Ze vindt daarbij wel dat de opleiding verder zou mogen kijken dan de Lage landen en Europa in haar benchmarking, zij het steeds in functie van de opleidingsvisie.

Om de opleidingsdoelstellingen en de te verwerven competenties voor de student zo goed mogelijk op de eisen van het werkveld te kunnen afstemmen, heeft de commissie in het ZER ook kunnen lezen dat de opleiding terugplooit op het Dimarso-onderzoek. De opleiding merkte in dat kader in deze studie verschillende tewerkstellingssectoren op voor beeldend creatief therapeuten, zoals in een algemeen ziekenhuis (oncologie, geriatrie, palliatieve zorgen, ...), de forensische zorg, het (bijzonder) onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, maatschappelijke integratie, de bijzondere jeugdzorg, de sociaal-artistieke werkingen en projecten, en de zelfstandige praktijk. De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding probeert haar programma en de resultaten zo goed mogelijk op deze verschillende sectoren af te stemmen, zo heeft de commissie tijdens de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken gehoord. De commissie apprecieert de inspanning die de opleiding doet om haar opleidingsdoelstellingen en competentieprofiel initieel via het Dimarso-onderzoek zo goed mogelijk op de realiteit van het beroepenveld af te stemmen. Daarnaast is de opleiding vigilant voor recente evoluties in het werkveld in functie van de doelstellingen. Gezien het gebrek aan duidelijke nationale referentiekaders en doelstellingen voor het beroep van Creatief therapeut kan de commissie overigens enkel aanmoedigen dat de opleiding op zoek gaat naar uiteenlopende manieren om zich zo juist mogelijk af te stemmen op de eisen van het werkveld.

De commissie heeft ook kunnen zien dat de hierboven vernoemde afstemmingsonderzoeken en de resultaten daarvan degelijk gebruikt werden bij het opstellen van het opleidings-/competentieprofiel. De opleiding ontwikkelde dit competentieprofiel immers uitdrukkelijk gebaseerd op een algemene omschrijving van het beroep van creatief therapeut en het medium beeldende kunst, uitgesplitst naar de kwalificaties die in de feasibility studie van Dimarso werden onderzocht. Het opleidingsprofiel werd verder nog getoetst aan het eigen onderzoek, de toetsing en werkervaring binnen het beroepenveld, en de internationale beroepsprofielen en reglementeringen.

De visitatiecommissie wil er wel op wijzen dat de voortrekkersrol die de opleiding zou moeten opnemen, op dit moment nog niet steeds wordt waargemaakt. Het competentieprofiel dat de opleiding opstelde en de opleidingsdoelstellingen die ze tracht aan te houden, zijn hiervoor nog te eclecticisch. De commissie zou de opleiding dus willen vragen om haar visie nogmaals onder de loep te nemen, deze eenduidig te formuleren en ook op die manier uit te dragen (cf. facet 1.1). Omdat er nu geen eenduidige visie wordt gecommuniceerd, is deze ook niet steeds duidelijk voor de verschillende betrokkenen, onder wie het werkveld, alumni en studenten, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken. Volgens haar is dit te wijten aan de onduidelijke communicatie omtrent wat de opleidingsdoelstellingen zijn en specifiek wat de te verwerven, specifieke competenties voor de student zijn. In functie van de verlenging van de ECARTE-aansluiting en de eisen die daarvoor gesteld worden, wil de commissie dan ook vragen om gepaste maatregelen te treffen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Therapeutisch aspect evenwichtiger in de domeinspecifieke eisen van het competentieprofiel.
- De bekendheid van de opleidingsdoelstellingen vergroten bij de verschillende betrokkenen, in het specifiek bij studenten en alumni.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het gebrek aan een duidelijk geformuleerde visie (cf. onderwerp 1) speelt de opleiding parten in de uitwerking van haar programma-inhoud. Het ontwikkelen van een duidelijke visie en het vastleggen van een focus binnen deze visie is immers een cruciaal startpunt om de opleidingsdoelstellingen adequaat te kunnen vertalen in het programma. De commissie wil de opleiding dan ook wijzen op de primaire nood om de visie formeel vast te leggen, en in deze visie zeer

concreet aan te geven waarop de opleiding zich wil focussen in het opleiden van beginnende creatief therapeuten.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding wat betreft de leerinhouden van het programma een selectie heeft gemaakt binnen de vakgebieden creatieve therapie, beeldende kunst, psychotherapie, agogische technieken enzovoort. De opleiding focust daarbij ten eerste adequaat op het beeldende aspect, met een klemtoon zowel op kennis van de beeldende kunst (en dan vooral 20e eeuw en Outsider Art) als op beeldende vaardigheden op technisch en praktisch vlak (atelier). Het opleidingsonderdeel Psychobiografie maakt ten tweede binnen de kunsttheorie een verbinding tussen de beroepsaspecten van beeldende kunst en beeldende therapie. Binnen het therapeutische aspect wil de opleiding ten derde de klemtoon leggen op kennis van psychotherapeutische begeleiding. Wat de commissie lovenswaardig vindt, is dat de opleiding werkt met gedifferentieerde programma's naargelang de vooropleiding van studenten. Zo wordt in het eerste academiejaar van de opleiding meer gewicht gegeven aan het therapeutische aspect voor studenten met een opleiding in bijvoorbeeld de Beeldende kunsten of Humane wetenschappen, en wordt vice versa meer gewicht gegeven aan de beeldende vaardigheden en kennis van de beeldende kunst indien de vooropleiding van de student zich in het gebied van de gezondheidszorg bevindt.

Het curriculum is concreet opgebouwd uit vijf groepen opleidingsonderdelen, namelijk 'Kunsttheorie' binnen de creatieve therapie, 'Psychotherapeutische begeleiding' binnen de creatieve therapie, 'Beeldende therapie', 'Atelier' en 'Beroepspraktijk/atelier'. Binnen het docententeam gebruikt de opleiding de indeling van deze vijf groepen in de volgende drie modules om het geheel te bewaken: de theoretische module, de praktijkmodule (atelier) en de beeldende therapie-module (stage). De commissie heeft kunnen vaststellen dat het opleidingsprogramma concreet bestaat uit opleidingsonderdelen waarbij de opleiding bewaakt dat elk opleidingsonderdeel gekoppeld wordt aan de competenties uit het competentieprofiel. De leerinhouden worden daarnaast geactualiseerd in functie van externe ontwikkelingen, ontwikkelingen in het vakgebied, binnen onderzoek en in het domein van de beeldende kunst. De commissie heeft uit de gesprekken met de studenten en de alumni echter begrepen dat de aandacht voor de therapeutische en pathologische component in het programma onvoldoende aanwezig is. Ook uit de gesprekken met het werkveld is die zorg gebleken op basis van de kwalificaties van stagestudenten en alumni. De commissie heeft dit verder geverifieerd op basis van het studiemateriaal. Ze heeft hieruit moeten concluderen dat dit cruciale gedeelte van het programma inderdaad nog niet aan de maat is. Ze vraagt de opleiding dan ook dit van naderbij te onderzoeken en gepaste actie te ondernemen. Uit de gesprekken die de commissie met de opleidingsverantwoordelijken en docenten gehad heeft, is daarnaast duidelijk gebleken dat in de opleiding creatieve therapeuten worden gevormd aan de hand van een analoog proces dat de competentie- en vaardighedenverwerving bij de studenten moet mogelijk maken. De student Creatieve therapie bevraagt daarbij initieel zichzelf in een therapeutische setting, om zo die ervaringen te extrapoleren naar een therapeutische praktijk waarin de studenten/afgestudeerden zelf als therapeuten optreden. De commissie is van oordeel dat dit een gepaste werkwijze kan zijn om de verschillende componenten van het programma ook efficiënt te integreren in het leerproces van de student. Ze is echter wel van mening dat dit proces nog een duidelijke structuur moet krijgen in de opbouw van het programma. Het is de commissie uit de ingekeken documenten en de gesprekken met de opleiding immers niet duidelijk geworden op welke manier de opleiding dit proces effectief kan opvolgen, en of ze dit adequaat managet doorheen het leerproces van de student. Er is immers geen volwaardig instrument voorhanden om dit te realiseren. De commissie vraagt de opleiding dan ook de structuur van dit gekozen leerproces expliciet vast te leggen, opdat deze transparant is voor alle betrokkenen. In het licht van de aansluiting bij ECARte is de commissie van oordeel dat daarnaast het evenwicht tussen de te verwerven body of knowledge, body of artistic skills en

body of therapeutic methods, en de verbinding daartussen centraal moeten staan in de uitwerking van het curriculum (zie ook *onderwerp 1*).

De opleiding ziet de stages als onmisbare schakels in het leerproces van de student. Zij voorziet twee stages: een van 252 uur in het eerste jaar van het modeltraject en een van 168 uur in het tweede jaar van het modeltraject. De commissie kan het belang van de stages en de integratieproef onderschrijven, maar heeft problemen met het stageconcept (*cf. facet 2.2*). Daarnaast heeft de opleiding als sluitstuk voor het programma een integratieproject voorzien dat ingaat op een onderzoeksvraag die relevant is voor het werkveld en het vakgebied van de opleiding. De neerslag hiervan is het resultaat van een integratie van de competenties die de student heeft verworven binnen de verschillende opleidingsonderdelen.

Wat betreft de internationale dimensie in het programma, kan gezegd worden dat in het curriculum gebruik wordt gemaakt van Engelse literatuur en studiemateriaal. Verder is het ook zo dat de student met het integratieproject de mogelijkheid krijgt zich te verdiepen in internationaal onderzoek en internationale ontwikkelingen, en worden internationale sprekers en creatief therapeuten uitgenodigd voor symposia en workshops. Sommige studenten lopen ook stage binnen interculturele stageplaatsen en projecten. De commissie is van oordeel dat dit enkel een aanzet is tot het verwezenlijken van een internationale dimensie. Ze wil de opleiding dan ook vragen deze nog verder uit te werken.

Aan de PHL wordt gebruikgemaakt van een aantal instrumenten die de opleiding ondersteunen in het werken met competenties, namelijk de 'competentie-order' en het Elektronisch Portfolio OpvolgSysteem (EPOS). De competentie-order is eigenlijk een systeem dat digitaal alle competentieprofielen van de hogeschool verzamelt. Door het verbinden van de competenties met competentiecategorieën wordt het mogelijk deze informatie aan te wenden voor andere toepassingen; in hoofdzaak is dat echter voor de ECTS-fiches. Op het einde kan door de database ook een competentiematrix opgesteld worden aan de hand van al de gelinkte informatie. EPOS is een hogeschoolbreed instrument dat het voor lesgevers mogelijk maakt om bij evaluaties de relevante competenties uit de ECTS-fiches te verbinden aan de evaluatieonderdelen en deze te concretiseren in gedragsindicatoren. Per gedragsindicator kan dan een cijfer worden toegekend of feedback worden gegeven. De commissie is van oordeel dat deze instrumenten de opleiding ondersteunen in het bewaken van de afstemming van de programma-inhoud en -doelstellingen. Uit de resultaten van de competentiematrices leidt de opleiding daarnaast af welke herzieningen in het programma mogelijk nodig zijn. Uit de matrices van het jaar 2008–2009 en 2009–2010 bleek bijvoorbeeld dat een aantal competenties onvoldoende aan bod kwam, wat de opleiding vanaf 2010–2011 heeft opgevangen door curriculumherzieningen in functie van de diverse vooropleidingen door te voeren (*cf. supra*).

De commissie heeft verder in haar gesprekken met het werkveld en stagebegeleiders uit het beroepenveld kunnen vaststellen dat de afgestudeerden, respectievelijk stagestudenten in het algemeen niet voldoen aan de eindkwalificaties die de opleiding vooropstelt. De vaardigheden van studenten met een verschillende vooropleiding zijn immers niet steeds van hetzelfde niveau voor starters. Het werkveld haalt daarbij vooral de (creatief-)therapeutische en pathologische vaardigheden aan (*cf. onderwerp 1*). De commissie vraagt de opleiding hier dan ook nog verder aandacht aan te schenken in het programma, opdat de alumni van het programma zo goed mogelijk zijn voorbereid op hun instap in het werkveld.

Uiteindelijk wil de commissie nog opmerken dat uit de gesprekken duidelijk is geworden dat de opleidingscoördinator en het team statutaire docenten de opleiding grotendeels vormgeven. Omwille van de al beperkte omkadering die de opleiding als bachelor-na-bacheloropleiding kent,

wil de commissie in dat licht opmerken dat het opleidingsteam meer een beroep zou kunnen doen op de dienst Onderwijsontwikkeling, die binnen de hogeschool goed ontwikkeld is. Ook de formele participatie van het werkveld en alumni in het richting geven van het curriculum zou verder moeten worden uitgewerkt (cf. *facet 5.3*). Op hogeschoolniveau bestaat hier een beleid voor en de opleiding zou zich hierin kunnen werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Ontwikkelen en formeel vastleggen van een duidelijke visie (cf. *onderwerp 1*), opdat deze ook kan worden vertaald in het programma.
- Centraal plaatsen van de verknoping van de bodies in de uitwerking van het programma.
- Meer aandacht schenken aan de creatief-therapeutische kennis over pathologie in het programma.
- Aandacht besteden aan de concrete implementatie van het analoge leerproces binnen de programmaonderdelen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel van de opleiding Creatieve therapie situeert zich op niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de opleiding het competentieprofiel hiertoe actief heeft afgestemd met deze kwalificatiestructuur en met de Europese kwalificatiestructuur. Bij het onder de loep nemen van het eigenlijke programma en het aandeel professionele gerichtheid daarbinnen, heeft de commissie echter moeten vaststellen dat dit niet voldoende tot zijn recht komt in de verschillende opleidingsonderdelen. Doorheen de twee academiejaren die het programma duurt, evolueert de confrontatie met het werkveld volgens de opleiding wel van een kennismaking en oriëntering naar een gerichte toepassing, doordat studenten in aanraking komen met (internationale) vakliteratuur en aan de (internationale) beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal, symposia, workshops, studiedagen, bezoeken en gastsprekers, casuïstiek en simulaties, stage en integratieproject. Het is de commissie echter duidelijk geworden uit de gesprekken dat de meeste nadruk inzake professionele gerichtheid op de stage en het integratieproject wordt gelegd. De andere opleidingsonderdelen zijn niet zo doordrongen van de professionele gerichtheid, en daar zou de opleiding dan ook aandacht moeten aan schenken.

De stage is voor de opleiding, zo heeft de commissie kunnen afleiden, een van de belangrijkste stappen in het (analoge) leerproces van de student, maar ook in de professionele gerichtheid van het programma. Onder begeleiding en met toenemende zelfstandigheid ontwikkelt de student immers beroepsvaardigheden en attitudes die nodig zijn voor een zelfstandige uitoefening van het beroep van creatief therapeut. De stage bestaat binnen de opleiding uit twee afzonderlijke stages voor een totaal van 15 studiepunten. De opleiding heeft gekozen voor twee kortere stages,

in functie van de diversiteit van de stageplaatsen. Ze probeert daarbij te mikken op verschillende tewerkstellingsplaatsen. De stages zijn opgebouwd uit vier opeenvolgende fases. Vooreerst is er het kennismakingsgesprek tussen de stagementor van de werkplaats en de stagiair, waarbij de stagiair wordt gewezen op de mogelijkheden/regels binnen de stage en een wekelijks overlegmoment wordt ingeroosterd voor beide partijen. Ten tweede is er de introductie-inwerkfase, die ongeveer een week duurt. De student wordt gedurende die tijd op de hoogte gebracht van de dagelijkse gang van zaken op de stageplaats, en van de visie en ideeën op creatieve therapie op de werkplek. Daarnaast ontvangt hij/zij informatie over de cliënten en hun behandeling. De student loopt gedurende deze fase eigenlijk mee en wordt op de hoogte gesteld van de activiteiten. In de derde fase biedt de student zelf activiteiten aan in het bijzijn van de stagementor. De duur van deze periode is afhankelijk van de mogelijkheden van de student en de specialismen van de stageplaats. In de vierde fase gaat de student uiteindelijk zelfstandig handelen. Zo komt de stagiair tot het einddoel van de stage. Over deze vier fases en het stageboek krijgt de student uitleg in het opleidingsonderdeel 'Stage en casuïstiek 1' voor hij de eerste stage aanvat. Doorheen de stage dient de student een stageboek bij te houden met daarin een korte dienstvoorstelling, een theoretisch of praktisch werkstuk, en een gevallenstudie of volgpatiënt. Het theoretische of praktische werkstuk draait daarbij om een welomschreven problematiek of behandelingsvorm eigen aan de stageplaats. Studenten dienen een theoretisch model uit te werken, zoals een observatieschema, waarop het team en de stagementor feedback moeten geven. Deze feedback neemt de student dan op in zijn eindverslag. Voor praktische werkstukken, zoals een nieuwe techniek, dient deze in de praktijk getoetst en geëvalueerd te worden. De gevallenstudie neemt de vorm aan van een volgpatiënt die iedere stagiair heeft. Dit deel in het stageboek bevat zowel een patiëntentvoorstelling als drie verslagen of therapieplannen waarin de therapeutische sessies met de volgpatiënt worden uiteengezet. Hoewel de stage de professionele gerichtheid van het programma zeker bevordert, is de commissie niet van oordeel dat alle vaardigheden en attitudes zoals de eindkwalificaties die vermelden, worden geoefend (cf. *infra*). Het integratieproject is het eigenlijke sluitstuk van de opleiding, en is het resultaat van een zelfstandig onderzoek over een voor de opleiding en het werkveld relevante probleemstelling. Aan het integratieproject werden 6 studiepunten toegekend. Studenten dienen hun verworven kennis, vaardigheden en attitudes te verzamelen uit verschillende opleidingsonderdelen om dit project tot een goed einde te brengen. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het integratieproject een neerslag krijgt die zowel een literatuurstudie, een wetenschappelijk onderzoekbare vraag, het verloop van het praktijkonderzoek en de conclusies inhoudt. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat studenten worden voorbereid door een degelijke methodologische en heuristische inleiding, omdat de competenties op dat vlak ongelijk zijn bij de verschillende instromers; normaal gezien dient een afgestudeerde bachelor de basisonderzoeksvaardigheden al te bezitten. Uit de ingekeken integratieprojecten heeft de commissie ook kunnen besluiten dat deze qua professionele gerichtheid en dus relevantie voor het werkveld voldoen.

De professionele gerichtheid is echter een zorgpunt binnen de stage voor de opleiding volgens de commissie. Ten eerste, wrekt het gebrek aan een coherente visie zich in de receptie van creatieve therapie in het werkveld. Dit komt dan ook tot uiting tijdens het praktijkleren bij de stageplaats, waar de student er niet in slaagt zijn visie over te brengen naar het werkveld. Ook de commissie zelf raakte niet overtuigd door de studenten hun begrip van waarvoor de opleiding staat. De commissie vraagt daarom aan de opleiding de visie dringend onder de loep te nemen. De opleiding Creatieve therapie leidt immers op tot een specifiek beroep, en het ontbreken van een coherente visie binnen de opleiding maakt het voor studenten en werkveld niet steeds eenvoudig zich ook op die manier in het werkveld te oriënteren. De commissie is dan ook van oordeel dat de uitwerking van de visie in het programma een vitaal onderdeel vormt in de professionele gerichtheid van de opleiding. Ten tweede, wordt de professionele gerichtheid van de stages in gedrang gebracht door het huidige aanbod van stageplaatsen. Het is de commissie immers duidelijk

geworden tijdens de gesprekken met de studenten, de alumni en de stagementoren dat sommige stageplaatsen niet steeds een mogelijkheid bieden tot het ontwikkelen van de creatief-therapeutische vaardigheden bij de studenten omdat de stageplaats zelf een andere focus legt dan de creatief-therapeutische. Beide elementen hangen natuurlijk samen met de pioniersfase waarin creatieve therapie zich in Vlaanderen bevindt, maar het is aan de opleiding om studenten bewust te maken van de eigenheid van hun competenties als creatief therapeut opdat zij ook deze rol kunnen verdedigen en aannemen binnen het werkveld. De commissie is dan ook van oordeel dat een sterke visie hier het beginpunt van is. De commissie heeft daarnaast wel kunnen vaststellen dat het stagebeoordelingsformulier van goede kwaliteit is (*cf. infra*). De ondersteuning van de stagebegeleiding die het werkveld uitvoert moet daarnaast wel nog verder uitgebouwd worden volgens de commissie. Het stageformulier is een positief element in deze communicatie maar er zou daarnaast structureel contact moeten bestaan tussen stagementor op de stageplaats en de opleiding. Momenteel is er geen dergelijk eenduidig contact. Vaak zijn structurelere contacten informeel en is systematische ondersteuning voor de stagementoren niet formeel vastgelegd. De meeste begeleiding vanuit de opleiding gebeurt op dit moment, zo bleek uit de gesprekken, op vraag van de werkplek/stagementor. De commissie vraagt de opleiding deze begeleiding te hervormen, zodat er ook een preventief voordeel aan de begeleiding verbonden kan worden. Het zou tevens een mogelijkheid kunnen bieden om de kenmerken van de stageplaatsen beter in kaart te brengen en om de visie die de opleiding Creatieve therapie heeft op het beroep uit te dragen.

Het is ook nodig voor de opleiding om de professionele gerichtheid, in samenspraak met het werkveld, verder af te stemmen op de realiteit en de rol die een creatief therapeut kan spelen binnen een instelling. Momenteel is het wel zo dat er een zekere afstemming bestaat. De contacten en praktijkervaring die elke docent van de opleiding heeft met de beroeps- en onderzoekspraktijk, waarborgen in het bijzonder de ontwikkeling van beroepsvaardigheden bij de studenten. De commissie is echter van mening dat die professionele gerichtheid niet voldoende gestroomlijnd wordt binnen de opleiding. Er bestaan dan ook geen voldoende en formele afstemmingsinstrumenten. De opleiding vraagt de opleiding dan ook dringend werk te maken van formele bilaterale contacten met het werkveld om de professionele gerichtheid aan de maat te kunnen houden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Onderzoeken hoe de professionele gerichtheid, namelijk het therapeutisch werken, sterker geïntegreerd kan worden binnen alle onderdelen van het programma.
- Dringend aanscherpen van de ondersteuning van de stagebegeleiding voor de participanten in het werkveld.
- Aanscherpen van de criteria voor stageplaatsen, opdat deze overeenkomen met de doelstellingen die gesteld worden door het programma en de eindkwalificaties die de student moet bereiken.
- Verder ontwikkelen van de afstemming van het programma met het werkveld in functie van het therapeutisch werken.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie van 60 studiepunten wordt volgens het modeltraject gespreid over twee academiejaren. De lessen worden georganiseerd op donderdag

en vrijdag, wat ervoor zorgt dat studenten de opleiding kunnen combineren met deeltijds werken. De stage kan de student daarnaast zelfstandig inplannen in het tweede semester, al gebeurt dit in samenspraak met de stageplaats en de stagebegeleider. Er moet daarbij zijn voldaan aan het vooropgestelde aantal stage-uren van 168 uur in het eerste academiejaar en 252 uur in het tweede. Door de flexibiliteit die geboden wordt met betrekking tot de planning van de stage, kan de student ruimte creëren indien hij/zij dat wil voor de uitwerking van het integratieproject in het tweede semester van het tweede academiejaar (modeltraject). De stage en het integratieproject worden individueel begeleid op het digitale platform EPOS en op afspraak, wat de flexibiliteit binnen het modeltraject nog vergroot.

Tot 2009–2010 was het curriculum voor alle studenten opgebouwd rond gemeenschappelijke opleidingsonderdelen zonder keuzeonderdelen. Op het moment van het bezoek (academiejaar 2010–2011) werden voor het eerst in het eerste programmajaar twee opties georganiseerd, gericht op enerzijds de vooropleiding Beeldende kunst en anderzijds op de vooropleidingen Gezondheidszorg of Sociaal-agogisch werk. Daarnaast voorziet de PHL voor elke student in flexibele leerwegen omwille van studieduurversnelling en studieduurvertraging. De opleiding maakt hier nochtans minimaal gebruik van. Door de strikte volgtijdelijkheid tussen de opleidingsonderdelen is een samenhang met het modeltraject gegarandeerd voor alle studenten. Dit moet zowel de individuele student als de groep ten goede komen in hun leerproces. Er worden daarnaast geen vrijstellingen wegens EVC of EVK toegekend voor het bachelor-na-bachelorprogramma Creatieve therapie, aangezien het een korte opleiding betreft van 60 studiepunten en men de samenhang van het traject op die manier wil vrijwaren. Enkel in het geval van het moeten uitsluiten van een opleidingsonderdeel of het niet slagen voor een opleidingsonderdeel, wordt een individueel traject toegekend. Gezien de visie op de samenhang van het modeltraject kan de student overigens geen opleidingsonderdeel volgen in een andere instelling. Enkel wat betreft de stage zijn er mogelijkheden in het buitenland of in Wallonië. Voor studenten met een functiebeperking, studenten met het statuut van topsporter of studenten met psychosociale omstandigheden kunnen ten slotte tevens faciliteiten worden verleend in de vorm van afwijkingen van de reguliere onderwijs- en examenregeling. De commissie apprecieert het dat de opleiding met haar programma probeert tegemoet te komen aan de individuele situaties en de vooropleidingen van de studenten. De opleiding toont hiermee dat ze onderzoekend en flexibel is met betrekking tot curriculumhervormingen en de samenhang van het curriculum.

De vijf groepen in de opbouw van het programma (*cf. facet 2.1*) verbinden het verwerven van kennis binnen de theoretische module, vaardigheden in de praktijkmodule, kennis in de beeldende therapiemodule, vaardigheden in de beeldende therapiemodule en attitudes in de beeldende therapiemodule. De theoretische module en de praktijkmodule monden daarbij uit in de beeldende therapiemodule. De beeldende therapiemodule leidt dan uiteindelijk naar de stage en het integratieproject. Hoewel er de intentie is om een sequentiële opbouw van het programma te voorzien op macroniveau, is het de commissie op basis van het ZER en de beschikbare informatie tijdens het bezoek niet duidelijk geworden waar die sequentiële opbouw inhoudelijk zit op het niveau van de opleidingsonderdelen. Ze wil de opleiding dan ook vragen deze sequentiële opbouw op microniveau na te gaan en die alleszins beter te expliciteren.

Wat de eigenlijke bewaking van de samenhang van het programma betreft, is het de commissie opgevallen dat dit afhangt van twee docenten binnen het team. De commissie heeft gezien dat dit voldoende moet kunnen garanderen dat er een samenhang is, maar vraagt zich af of het niet nodig is het volledige lesgeversteam te betrekken bij die oefening, opdat het team ook in zijn geheel beschikt over een professioneel bewustzijn. De commissie heeft daar op dit ogenblik twijfels bij omdat het aantal gastsprekers zeer hoog ligt en hun betrokkenheid hoofdzakelijk informeel is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeteren van de sequentiële samenhang op het niveau van de opleidingsonderdelen.
- De transparantie van de samenhang van het programma verhogen.
- Meer concretiseren van de link tussen opleidingsonderdelen, gebaseerd op bijvoorbeeld de verstrengeling van de 'bodies'.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie heeft vastgesteld dat de studenten de studielast van de opleiding voldoende kunnen inschatten en zelfstandig kunnen inplannen wanneer de studielast het hoogst wordt in functie van bijvoorbeeld de stage. Door een evenwichtige verdeling van de studiepunten over twee academiejaren (30/30) in het modeltraject, de planning van de lessen op twee weekdays, de mogelijkheid om de stageperiodes zelf in te plannen en de mogelijkheden van begeleiding op afstand via het elektronische leerplatform, is het haalbaar om de studie te combineren met deeltijds werken zonder dat de samenhang in het gedrang komt.

De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de opleiding aan de hand van individuele en groepsgesprekken, feedback bij opdrachten en evaluaties, EVADOC, afhaakgesprekken enzovoort een zo goed mogelijk zicht probeert te krijgen op studiebelemmerende factoren en de complete studielast. Op basis van individuele en groepsgesprekken stelt de opleiding vast dat de studenten geneigd zijn meer studietijd te investeren dan voorzien in verhouding tot de studiepunten. Het team én de student moeten dus waakzaam zijn voor overinvestering, vooral aangezien de student de opleiding in dat geval moeilijk of niet meer gecombineerd krijgt met een (deeltijdse)

tewerkstelling. Vanaf het academiejaar 2010–2011 maakte de opleiding voor de eerste maal gebruik van de SBU-meter, i.e. een Excel-instrument dat ontwikkeld werd om de docent toe te laten de studiebelasting van zijn opleidingsonderdeel in te schatten. Tijdens de gesprekken die de commissie hield met de studenten en de docenten, werd tevens duidelijk dat de beide partijen de studielast als te hoog ervaren. De hoofdreden is tevens een belangrijke studiebelemmerende factor, namelijk het samengaan van studies en een gezinsleven, en in de meeste gevallen een baan. Daarnaast is het ook zo dat de belasting van bepaalde onderdelen sowieso al aan de hoge kant ligt. Er worden zo twee stages voorzien door de opleiding: een van 168 uur in het eerste jaar van het modeltraject en een van 252 uur in het tweede jaar van het modeltraject. Het gaat dus om een totaal van 420 uur stage ten bedrage van 15 studiepunten. Gekoppeld aan de stage zijn er 16 uur casuïstiek en 10 uur intervisie, wat de totale belasting op 446 uur brengt. Samen met het bijhouden van een stageboek betekent dit dat de totale belasting voor de student wel aan de hoge kant ligt, rekening houdend met het feit dat de belasting voor 15 studiepunten zich tussen 375 en 450 uur dient te bevinden. De commissie wil de opleiding dan ook vragen de studielast nog verder te bewaken, al heeft ze begrip voor dit probleem. Het is immers zo dat de opleiding binnen 60 studiepunten een zeer uitgebreide opleiding moet voorzien, die zowel ingaat op het therapeutische als op het beeldende aspect dat de creatief therapeut in zich verenigt. De commissie heeft vanuit de verschillende stakeholders en het opleidingsmanagement zelf kunnen horen dat ook zij vragende partij zijn voor een uitbreiding van de studiepunten. De commissie wil dit, ondanks de gebrekkige financiering, ondersteunen en apprecieert het dat de opleiding toch nadenkt over zulk een uitbreiding en hiertoe mogelijkheden onderzoekt.

De opleiding wordt tevens met enkele andere fundamentele studiebelemmerende factoren geconfronteerd. Zo bestrijkt het programma een breed domein van de creatieve therapie, die in Vlaanderen nog in een fase van vormgeving en definiëring zit, en dat moet samengevat en overgebracht worden binnen het korte bestek van 60 studiepunten. Hiertegenover stelt de opleiding dan studiebevorderende factoren; in dit geval een heel erg persoonlijke aanpak door individuele opdrachten, begeleid zelfstandig werk en keuzemogelijkheden die zo dicht mogelijk aanleunen bij de persoonlijke interesses en talenten van de student, en de diversiteit in het werkveld. Sommige studenten hebben ook een te idealistisch beeld over het beroep en de opleiding, of starten met heel diverse verwachtingen. Daartegenover zorgt de opleiding voor duidelijke informatie op opendeurdagen, tijdens persoonlijk contact via e-mail, op selectieproeven enzovoort. Zo wordt de opleiding geconfronteerd met een groep studenten die kiezen voor een voortgezette opleiding als rustperiode tussen afstuderen, en nog niet willen/kunnen gaan werken. Deze studenten struikelen vaak over meer theoretische opleidingsonderdelen. De commissie heeft in dat kader ook kunnen vaststellen dat een aantal studenten de impact van de opleiding op hun persoonlijk psychisch functioneren onderschat (naar aanleiding van het analoge proces dat de opleiding hanteert). De opleiding peilt daarom, waar mogelijk, naar de persoonlijke doelstellingen van studenten en organiseert intervisiegroepen in het tweede academiejaar, specifiek met het oog op het persoonlijk psychisch functioneren. Het komt daarnaast ook voor dat er plankenkoorts bestaat bij studenten op beeldend artistiek vlak, aangezien de competenties van de instromers erg verschillen. Daarom voorziet de opleiding sinds 2010–2011 een betere afstemming op de vooropleiding, en geeft de opleiding aan studenten zonder vooropleiding Beeldende kunst de raad om tijdens de opleiding minstens één jaar deeltijds kunstonderwijs te volgen in een beeldende richting naar keuze. Ten slotte is er ook nog een groep studenten die problemen ervaren met de graad van zelfstandigheid die van hen, omdat ze al afgestudeerde bachelorstudenten zijn, verwacht wordt, en een groep studenten die problemen ervaart bij het langdurige, wetenschappelijke opzoekwerk dat gepaard gaat met het integratieproject. De opleiding stelt daartegenover een uitgebreide introductie op de opleiding en voorzieningen binnen de PHL en legt een duidelijke planning op met een aantal deadlines; een planning die gepaard gaat met een individuele procesbegeleiding, portfoliobespreking en organisatie van peer-jury's.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Waakzaam zijn voor de hoge studielast die zowel docenten als studenten melden.
- Mogelijkheden tot uitbreiding van het programma verder onderzoeken in functie van een verlaging van de ervaren studielast bij studenten.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud**Beoordelingscriteria:**

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding over een didactisch concept beschikt, dat opgebouwd is rond 'het sociaal-constructivisme in een krachtige leeromgeving'. Uit de gesprekken die de commissie met de opleidingsverantwoordelijken en docenten gehad heeft, is duidelijk gebleken dat binnen de opleiding creatieve therapeuten worden gevormd aan de hand van een analoog proces dat de competentie- en vaardighedenverwerving bij de studenten mogelijk moet maken. De opleiding geeft aan deze visie te willen beantwoorden door een mix van studentgestuurd en docentgestuurd onderwijs, met een focus op competentiegericht leren.

Om dit te kunnen realiseren, werkt de opleiding met aparte opleidingsonderdelen met omschreven leerinhouden. Zelfwerkzaamheid is de rode draad doorheen de opleiding, en wordt ondersteund en geoefend zowel op theoretisch niveau, praktijkniveau als creatief-therapeutisch niveau. De opleiding heeft gekozen voor een mengeling van werkvormen. De klemtoon ligt volgens de opleiding op individuele opdrachten, begeleid zelfstandig werk en groepswork, ondersteund door hoorcolleges. De opdrachten zijn daarbij zo opgebouwd dat ze voor de studenten een herkenbare, realistische situatie weergeven, de voorkennis van de studenten kan worden geactiveerd, de opdracht interessant en relevant is en de complexiteit van de opdrachten aangepast is aan het kennisniveau van de studenten. Voor elke leerinhoud probeert de opleiding binnen de beperkte omvang een werkvorm te kiezen die zo adequaat mogelijk aansluit bij de beoogde leerresultaten en kenmerken van de studenten. De commissie heeft in het ZER kunnen lezen dat binnen de theoretische module wordt vertrokken van hoorcolleges, interactie- en responsiecolleges met daaraan gekoppelde practica, en binnen de practica wordt gebruikgemaakt van instructiecolleges en vaardigheidstraining gebaseerd op uitgeschreven opdrachten, documentatieklappers, individueel en groepswork enzovoort. Binnen de praktijkmodule wordt daarnaast gebruikgemaakt van begeleid zelfstandig werk, ondersteund door dezelfde vormen als bij de practica. De commissie is van oordeel dat het evenwicht tussen de werkvormen echter niet steeds aanwezig is. Zo is er volgens de commissie op dit moment, zo bleek uit de ingekeken documenten en de gesprekken met de studenten, een te grote nadruk op het ex-cathedraonderwijs. Ze wil daarbij opmerken dat dit niet in overeenstemming is met de sterke nadruk die de opleiding wenst te leggen op het competentiegericht leren. Ze vraagt de opleiding dan ook om te onderzoeken hoe ze het aandeel ex-cathedraonderwijs gedeeltelijk kan vervangen door meer activerende werkvormen. De werkvorm 'atelier', die een groot gedeelte van de praktische module omslaat, is sterk omkaderd aangezien de studenten toegang hebben tot voldoende uitgeruste ateliers waar ze zich het beeldende medium eigen kunnen maken. De commissie heeft echter haar twijfels met betrekking tot het aandeel therapeutische vaardigheden dat aan bod komt tijdens deze werkvorm. Ze wil de opleiding dan ook vragen te

bewaken dat de ateliers niet te sterk overhellen naar mediumontwikkeling. Het praktijkleren in de opleiding zou volgens de commissie structureel moeten ingebed worden in de opleiding. Uit de gesprekken met studenten en alumni is dit ook duidelijk naar voren gekomen. Nu staat het praktijkleren te geïsoleerd. De commissie vraagt de opleiding dan ook om het evenwicht tussen praktijk en theorie doorheen de verschillende onderdelen van het programma beter te bewaken, en te onderzoeken hoe ze het praktijkleren beter structureel kan inplannen in het leerproces. Nu wordt er nog te sterk teruggegrepen naar de elementen atelier, stage en integratieproject om dit te verantwoorden binnen de opleiding (cf. *supra*).

De commissie wil daarnaast haar appreciatie uitdrukken voor de intervisievorm die de opleiding sinds het academiejaar 2010–2011 hanteert, omdat die volgens haar perfect past binnen de opzet van het analoge proces dat de student dient te doorlopen. Ze denkt echter dat hier nog enige verbetering mogelijk is, door de begeleiding te laten gebeuren door een getrainde creatief therapeut. Ze wil hiermee geen afbreuk doen aan de kwaliteiten van de persoon die deze intervisie op zich neemt, omdat ze uit de gesprekken met studenten duidelijk heeft begrepen dat dit nu al een sterk element is binnen de opleiding. Ze denkt echter dat de inzet van een creatief therapeut de relevantie van deze intervisies kan verhogen in functie van het leerproces dat studenten doorlopen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het leermateriaal van de opleiding Creatieve therapie aan de maat was. Ze wil echter wel opmerken dat meer (internationale) vakliteratuur moet gelezen worden in directe relatie met de leerstof. De commissie heeft tot haar tevredenheid wel kunnen vaststellen dat internationale vakliteratuur wordt ontleend uit de bibliotheek. Ze betreurt echter dat er geen verplichting is tot het lezen van verschillende internationale handboeken, wat volgens de commissie zou moeten geïntegreerd worden in de opleiding. De opleiding maakt wel vermelding van 'The Discovery of the Art of the Insane' van J.M. MacGregor en 'Het handboek beeldende therapie' van C. Schweizer. Dat laatste is volgens de commissie meer een naslagwerk dan een handboek, en is dan ook moeilijk zo te gebruiken. De opleiding, zo heeft de commissie kunnen vaststellen, heeft wel al aandacht voor kwaliteitsversterkende aspecten wat betreft het gehanteerde leermateriaal. Actuele leermaterialen worden zo systematisch gekoppeld aan de geactualiseerde leerinhouden, en men biedt ondersteuning door een breed aanbod aan leer-/leesmateriaal als achtergrond ter beschikking te stellen van de studenten.

De PHL profileert zich als 'de hogeschool met de laptop'. In de opleiding Creatieve therapie wordt ICT gebruikt voor het verwerven van ICT-vaardigheden, en de ondersteuning van het leren via het Blackboard-platform en EPOS. Gezien de opleiding focust op het beeldende medium binnen de creatieve therapie, kan het een valkuil betekenen om het verwerven van vaardigheden hiervoor te veel te verleggen naar ICT (digitale beeldbewerking). Het concreet en in de praktijk werken met en in de fysieke media, is daarom een must. Ook daarom opteert de opleiding niet voor afstandsonderwijs. De commissie ondersteunt dit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Competentiegericht leren beter implementeren in het programma, naar analogie met de didactische opzet van de opleiding.
- Meer implementeren van (internationale) vakliteratuur in de leerstof van de verschillende opleidingsonderdelen.
- Structureel inbedden van het praktijkleren in het programma.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Creatieve therapie organiseert geen examenperiode. Het examen sluit aan op het einde van het opleidingsonderdeel. In het geval van individuele opdrachten en een bewijsportfolio wordt een indieningsdatum of voorleggingsdatum opgegeven. Iedere docent is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de evaluatie van zijn opleidingsonderdeel. De commissie is echter van oordeel dat de opleiding een instrument zou moeten ontwikkelen om die kwaliteit ook centraal te bewaken en aan te sturen. Momenteel is er wel EPOS, een hogeschoolbreed instrument dat het voor lesgevers mogelijk maakt om bij evaluaties de relevante competenties uit de ECTS-fiches te verbinden aan de evaluatieonderdelen en deze te concretiseren in gedragsindicatoren. Per gedragsindicator kan dan een cijfer toegekend worden of feedback worden gegeven. De commissie is van oordeel dat deze instrumenten de opleiding efficiënt zouden kunnen ondersteunen, maar is niet van oordeel dat dit ook de effectieve kwaliteit van de beoordelingen kan bewaken. Bovendien is de commissie tot de vaststelling gekomen dat de opleiding niet voldoende een beroep doet op de beschikbare services van de centrale diensten van de hogeschool in functie van de evaluatie. Ze wil dan ook aandringen op een verdere consultatie van de diensten Onderwijsontwikkeling in functie van de doelgerichtheid van de evaluaties.

De opleiding richt verschillende evaluatievormen in binnen de verscheidene opleidingsonderdelen. De eindcompetenties worden beoordeeld via evaluatievormen als schriftelijk open boek, schriftelijk gesloten boek, mondeling gesloten boek, individuele opdracht, permanente evaluatie, bewijsportfolio werkstukken en bespreking van de werkstukken, mondeling met toepassing van een vooraf gekregen opdracht en individuele opdracht, en presentatie. De opleiding geeft daarbij expliciet aan dat ze de evaluatievormen niet wil afstemmen op het reproduceren van kennis, aangezien studenten deze reproductievaardigheden al hebben bewezen in hun vooropleiding. De opleiding wil daarom de evaluatievorm afstemmen op de didactische werkvorm en die inpassen in het onderwijsconcept. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat hoewel de intentie om competentiegericht te evalueren bij de opleiding aanwezig is, dit in de realiteit niet steeds het geval te blijkt te zijn en de opleiding ook niet over de juiste instrumenten beschikt om dit momenteel te garanderen. De handelingstoetsen die cruciaal zijn in functie van de professionele gerichtheid, zijn daarnaast volgens de commissie ook niet aanwezig in het programma. De handelingsbekwaamheid van studenten kan daardoor niet objectief en correct in kaart worden gebracht.

De belangrijkste vaardigheden- en attitudeassessments in de opleiding kunnen momenteel herleid worden tot de evaluatievormen stage en integratieproject. Bij de stages wordt sterk gefocust op de praktijkvaardigheden, waar bij integratieproject sterker gefocust wordt op de onderzoeksvaardigheden en de integratie daarvan met enkele andere verworven competenties. De eindbeoordeling van de stage gebeurt op basis van het stagebeoordelingsformulier (75 procent), het stageboek (15 procent) en de permanente evaluatie in de lessen Casuïstiek (10 procent). Het stageformulier voorziet een tussentijdse en eindevaluatie. De evaluaties gebeuren in aanwezigheid van de stagiair en de stagementor, en tijdens de eindevaluatie met de stagebegeleider van de

opleiding. De commissie apprecieert het dat de opleiding heeft getracht de volledige competentiematrix te koppelen aan het evaluatieformulier. De student heeft voor de beide evaluaties de kans zelf het formulier in te vullen, en daarbij sterke en aandachtspunten aan te geven. Op basis daarvan krijgt hij ook feedback tijdens de evaluatiegesprekken. De stagementor schrijft uiteindelijk een eindverslag met een voorstel tot beoordeling. De eindbeoordeling gebeurt door de opleiding zelf, en het finale beoordelingsformulier wordt ondertekend door de stagiair, stagebegeleider en -mentor. Voor de stage is er geen tolerantie mogelijk, noch een tweede zittijd. De beoordeling van de stage is echter niet geheel transparant, waardoor de commissie zich niet in staat voelt dit te beoordelen. Hoewel er wel een degelijk beoordelingsformulier aanwezig is, maakt dit maar 75 procent van de punten uit. Het stageboek en de permanente evaluaties van casuïstiek worden hierin niet meegenomen. De commissie heeft tijdens de gesprekken en het inkijken van de documenten voor deze twee delen van de beoordeling ook geen formele evaluatiecriteria kunnen zien. Voor het integratieproject moet de student voor de eindbeoordeling een mondelinge presentatie geven over de opbouw en de resultaten van zijn theoretische en praktische onderzoek voor een publiek van medestudenten, een onafhankelijke lezer en een promotor. 20 procent van het cijfer is uiteindelijk gebaseerd op peer-assessment, 30 procent op het oordeel van de onafhankelijke lezer die zich ontfemt over de probleemstelling en de conclusies, en 50 procent door de promotor van de student. De promotor en de onafhankelijke lezer maken daarbij gebruik van een beoordelingstabel, die zowel ingaat op het product als het proces van de opdracht. De commissie stelt vast dat er voor de uiteindelijke beoordeling van de integratieproef een aanzienlijke rol is weggelegd voor de promotor, die tevens de begeleidingsrol volledig op zich neemt. In combinatie met de grote rol die de stagementor en -begeleider spelen in de eindbeoordeling van de stage, stelt de commissie zich vragen bij de objectiviteit van deze beoordelingen. De commissie heeft immers moeten vaststellen dat de opleiding gekenmerkt wordt door een laagdrempeligheid tussen docenten en studenten. Deze laagdrempeligheid vindt de commissie positief, maar ze heeft moeten vaststellen dat deze open cultuur ook resulteert in een zeer sterke betrokkenheid van de lesgevers bij het individuele leerproces van de individuele student. De commissie is van oordeel dat de rollen 'begeleider' en 'beoordelaar' beter gescheiden blijven in het huidige klimaat van de opleiding, of dat het aandeel in het eindoordeel van de directe begeleiders wordt verlaagd. De commissie vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden te onderzoeken en uit te voeren om de objectiviteit van de eindbeoordelingen te vrijwaren.

In 2009–2010 werd voor het atelier de organisatie van een peer-jury getest en later ingevoerd. Op deze manier krijgt het evalueren een bijzondere didactische waarde, waarbij de student de rol van evaluator op zich neemt, een rol die hij later in het werkveld ook zal moeten opnemen bij het evalueren en beoordelen van beeldend werk van cliënten. De commissie wil de noodzaak van zulk een assessment bovendien aanstippen in het kader van de professionele gerichtheid van het programma en het professioneel gericht evalueren.

Afhankelijk van het opleidingsonderdeel en de evaluatievorm voorziet de opleiding feedback voor de studenten. Dit is bij permanente evaluatie en begeleid zelfstandig werk ad-hocfeedback, bij individuele opdrachten is er de mogelijkheid tot individuele tussentijdse bespreking, voor atelierwerk is een tussentijdse evaluatie voorzien in de loop van de tweede module van het academiejaar in de vorm van een individuele bespreking, voor de stage is een tussentijdse evaluatie voorzien tussen de stagiair en de stagementor, voor het integratieproject zijn drie verplichte overlegmomenten voorzien en voor de evaluatievormen mondeling/schriftelijk open/gesloten boek en individuele opdracht organiseert de docent een feedbackmoment met de studenten. Na overleg met studenten bleek in 2009–2010 dat er te veel tijd zat tussen het examen en het feedbackmoment. Daarom is beslist om de maximumtijd te beperken tot één maand. De commissie wil voor deze intenties haar appreciatie uitspreken, maar heeft moeten vaststellen dat deze nog niet steeds gerealiseerd zijn. Zo is er, allicht mede door de beperkte omkadering of betrokkenheid van

gastdocenten of -sprekers, soms weinig feedback voor de studenten voorhanden. De commissie wil dan ook aandringen op inhoudelijke feedback voor de studenten en op een systematisering van hoe de studenten kennis kunnen nemen van deze feedback.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Instrumenten onderzoeken of ontwikkelen om de kwaliteit van de beoordelingen centraal te bewaken.
- Meer competentiegericht evalueren.
- Aanwezigheid van handelingstoets(en) dringend bekijken en verbeteren.
- Transparanter maken van de beoordeling van de stage. Beschikbaar maken of uitschrijven van evaluatiecriteria voor alle evaluaties.
- Bewaken van de objectiviteit van de evaluaties.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Creatieve therapie zich als bachelor-na-bacheloropleiding focust op instromers die al een professioneel of academisch bachelordiploma bezitten. Ook studenten met een masterdiploma komen echter in aanmerking voor de opleiding. De voorkeur wordt gegeven aan de afgestudeerden van de volgende professioneel of academisch gerichte bacheloropleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg of Beeldende Kunsten, namelijk bachelor in de ergotherapie, bachelor/master in de beeldende kunsten, bachelor in de verpleegkunde (psychiatrisch), bachelor in het onderwijs (secundair onderwijs beeldende vormgeving), bachelor in het sociaal werk, in de orthopedagogie, bachelor/master in de psychologie en bachelor/master in de kunstwetenschappen. Kandidaat-instromers moeten zich sowieso aanbieden op de selectiedagen (juni en september). De opleiding organiseert deze selectiedagen, waarop gekeken wordt of zij voldoende kennis, vaardigheden en attitudes hebben verworven om te kunnen aansluiten bij de vooropleiding Kunst of de vooropleiding Gezondheidszorg of Sociaalagogisch werk. Tijdens de selectiedagen, die de opleiding organiseert, wordt er bij kandidaat-studenten overigens uitvoerig gepeild naar de motivatie van de kandidaat-student, het inzicht in het beroep, het beeldend kunnen vertalen van een abstracte opgave, het inlevingsvermogen in een beschreven casus, en de passieve kennis van de Engelse taal. Naast de bedoeling om de instroom te kanaliseren, wil de opleiding met de selectiedagen ook een realistisch beeld geven van wat de opleiding inhoudt, wat het verwachte niveau is en de gemiddelde studielast.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding werkt met gedifferentieerde programma's naargelang de vooropleiding van studenten (*cf. supra*). Zo wordt in het eerste academiejaar van de opleiding meer gewicht gegeven aan het therapeutische aspect voor studenten met een

opleiding in bijvoorbeeld de Beeldende kunsten of Humane wetenschappen, en wordt vice versa meer gewicht gegeven aan de beeldende vaardigheden en kennis van de beeldende kunst indien de vooropleiding van de student zich in het gebied van de gezondheidszorg bevindt. Hoewel de commissie het lovenswaardig vindt dat de opleiding sterk de instroom kanaliseert en opvangt door het inrichten van twee trajecten gebaseerd op de competenties die de studenten al bezaten vanuit hun vooropleiding, is ze van oordeel dat er door de verhoogde interesse in de opleiding van afgestudeerden uit de Humane wetenschappen, met een academisch bachelor- of masterdiploma, een herziening van de toelatingsvoorwaarden in functie van deze groep aan de orde is, wat zich volgens de commissie zou moeten reflecteren in de uiteindelijke selectie van de instromers zonder dat expliciet moet worden gekeken of zij voldoende kennis, vaardigheden en attitudes hebben verworven om te kunnen aansluiten bij de vooropleiding Kunst of de vooropleiding Gezondheidszorg of Sociaal-agogisch werk.

Wat betreft het EVC- en EVK-beleid heeft de commissie kunnen vaststellen dat dit aanwezig is en de opleiding hier een duidelijke stelling tegenover inneemt. EVC en EVK zijn immers niet toegelaten binnen de opleiding. Elk opleidingsonderdeel is daartoe gedefinieerd als kernonderdeel, wat concreet betekent dat er strikte volgtijdelijkheid bestaat voor alle opleidingsonderdelen in het modeltraject (cf. *supra*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De toelatingsvoorwaarden zouden nogmaals gescreend en geactualiseerd moeten worden in functie van de verhoogde aandacht die de opleiding kent van afgestudeerden in de Humane wetenschappen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [onvoldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	onvoldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	onvoldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging.

De commissie heeft moeten vaststellen dat er wegens een gebrek aan een duidelijk opleidingsconcept voor de opleiding er geen voldoende relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma (facet 2.1) kan aanwezig zijn. Het gebrek aan een eenduidige visie heeft daarbij directe gevolgen voor de invulling van de generieke kwaliteitswaarborgen wat betreft de relatie ervan met de inhoud van het programma. De commissie beveelt de opleiding dan ook aan een

duidelijke, eenduidige visie te ontwikkelen en deze formeel vast te leggen, opdat deze ook kan worden vertaald in het programma. Daarbij zou volgens de commissie alleszins de verknoping van de 'bodies' moeten centraal staan in de uitwerking van het programma. Verder zou de opleiding erop moeten toezien dat bij een grondige kijk op de opleidingsdoelstellingen deze ook consequent worden vertaald in het programma.

In het kader van de vastgestelde tekorten adviseert de commissie de opleiding met klem het volgende aan:

- Ontwikkelen en formeel vastleggen van een duidelijke visie (cf. *onderwerp 1*), opdat deze ook kan worden vertaald in het programma.
- Centraal plaatsen van de verknoping van de 'bodies' in de uitwerking van het programma.
- Meer aandacht schenken aan de creatief-therapeutische kennis over pathologie in het programma.
- Aandacht besteden aan de concrete implementatie van het analoge leerproces binnen de programmaonderdelen.

In het kader van de professionele gerichtheid van het programma heeft de commissie tevens zware tekorten moeten vaststellen die leiden tot een beoordeling 'onvoldoende' op facet 2.2 'Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma'. Het is momenteel immers zo dat het effectieve 'therapeutisch werken' dat noodzakelijk is om de professionele gerichtheid van het programma te garanderen, onvoldoende aanwezig is in alle opleidingsonderdelen. Een bijzondere bezorgdheid heeft de commissie in het kader van de professionele gerichtheid van het programma over de kenmerken van de stageplaatsen en de eigenlijke afstemming van de professionele gerichtheid met het werkveld. Ze is dan ook van oordeel dat op het moment van de visitatie het programma niet voldoende aantoonbare en effectieve verbanden had met (de actuele ontwikkelingen in) het vakgebied en de beroepspraktijk daarvan. Ze adviseert de opleiding dan ook het volgende:

- Onderzoeken hoe de professionele gerichtheid, namelijk het therapeutisch werken, sterker geïntegreerd kan worden in alle onderdelen van het programma.
- Dringend aanscherpen van de ondersteuning van de stagebegeleiding voor de participanten in het werkveld.
- Aanscherpen van de criteria voor stageplaatsen, opdat deze overeenkomen met de doelstellingen die gesteld worden door het programma en de eindkwalificaties die de student moet bereiken.
- Verder ontwikkelen van de afstemming van het programma met het werkveld in functie van het therapeutisch werken.

Wat betreft facet 2.7 'beoordeling en toetsing' is de commissie tevens van oordeel dat de generieke kwaliteitswaarborgen niet aanwezig zijn. De commissie dringt erop aan dat de opleiding onderzoekt welke instrumenten ze kan aanwenden om de kwaliteit van de beoordelingen te verzekeren. De commissie heeft verder moeten vaststellen dat er momenteel onvoldoende competentiegericht geëvalueerd wordt, en dringt dan ook aan op een systematische implementatie en verzekering hiervan. Momenteel zijn er te weinig handelingstoetsen aanwezig in de opleiding, wat de commissie zorgen baart. De commissie is dan ook van oordeel dat de opleiding niet voldoende garanties kan bieden dat de huidige evaluaties inzichtelijk toetsen of de eindkwalificaties worden behaald. In het kader van de in facet 2.7 beschreven tekorten beveelt de commissie de opleiding met klem het volgende aan:

- Instrumenten onderzoeken of ontwikkelen om de kwaliteit van de beoordelingen centraal te bewaken.
- Meer competentiegericht evalueren.
- Aanwezigheid van handelingstoets(en) dringend bekijken en verbeteren.

- Transparanter maken van de beoordeling van de stage. Beschikbaar maken of uitschrijven van evaluatiecriteria voor alle evaluaties.
- Bewaken van de objectiviteit van de evaluaties.

De commissie is wel van oordeel dat de opleiding mits de juiste kritische houding en gepaste verbetermaatregelen het studieprogramma in kwaliteit kan verhogen. Ze vraagt de opleiding en de hogeschool dan ook de aanbevelingen ter harte te nemen, en de besprekingen rondom de visie en de richting die de opleiding moet volgen als leidende elementen aan te grijpen bij mogelijke hervormingen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft gezien dat het personeelsbeleid in grote mate bepaald wordt op hogeschool-niveau. In de PHL wordt binnen de mogelijkheid van de enveloppe en rekening houdend met de 80/20-regel, in de verhouding personeelskosten/werkingskosten, maximaal geïnvesteerd in de omkadering van personeel. Het omkaderingsvolume voor onderwijstaken wordt voor de opleidingen berekend op basis van de OBE-factor van de studiegebieden. Dit zijn het aantal studenten en het aantal opgenomen studiepunten van de laatste drie academiejaren. De opleiding staat autonoom in voor het verdelen van de beschikbare VTE's voor opdrachten en taken. De uiteindelijke verdeling wordt voor de bachelor-na-bacheloropleiding besproken en goedgekeurd in de curriculumvergadering, waardoor er een gedegen evenwicht kan behouden worden door het toetsen van de verschillende taakstellingen aan verschillende indicatoren, zoals de inhoud van de taken/opdrachten toewijzen aan de juiste profielen, de continuïteit van de opdrachten, de coherentie van de taken, het juiste taakvolume enzovoort. Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in het algemeen worden de onderwijstaken en de coördinerende taken sinds 2010-2011 ingevuld op basis van een model van toewijzing en verdeling omkadering. Onderwijstaken kunnen daardoor toegewezen worden aan statutaire lesgevers, gastprofessoren en gastsprekers, wat een optimale mix van vak- en onderwijsdeskundigen kan teweegbrengen volgens de commissie. Voor ondersteuning op het vlak van internationalisering, studentenbegeleiding, relatie met het werkveld en dergelijke kunnen de bachelor-na-bacheloropleidingen aanleunen bij de onderliggende basisopleidingen.

Het rekruteringsbeleid van de opleiding wordt centraal aangestuurd door de directie Personeel en organisatie op basis van informatie die de opleidingscoördinator aanlevert. Elke wervingsprocedure start bij het opmaken van een profiel voor de in te vullen opdracht(en). Op basis hiervan wordt de vacature bekendgemaakt via de website en diverse geschreven media. De commissie heeft kunnen vaststellen dat bij werving en selectie kandidaten voldoende worden gescreend op wetenschappelijke of domeinspecifieke deskundigheid, op onderwijs- en didactische deskundigheid met extra aandacht voor ICTO-competenties, vertrouwdheid met en/of ervaring in het

werkveld, en eventuele interesse in projectmatige dienstverlening en onderzoek. In de bachelor-na-bacheloropleidingen wordt in het wervingsproces vooral het accent gelegd op de bijzondere expertise en de relaties binnen het professionele netwerk. Dit leidt over het algemeen tot een groot aantal gastlectoren in de opleiding. De bachelor-na-bacheloropleidingen nemen een bijzondere positie in het personeelsbeleid in, omdat ze bemand worden door slechts een klein vast kernteam dat de vele taken moet opnemen, en daarnaast externe experts (gast sprekers), die nog een functie in de sector vervullen en dus minder beschikbaar zijn voor taken buiten de eigenlijke lesopdracht en het volgen van onderwijskundige of didactische nascholingen. Uit het gesprek met de alumni bleek dat dit betekent dat het docententeam in zijn geheel vaak wijzigt, waardoor de opleiding sowieso geconfronteerd wordt met kwaliteitsverschillen van jaar tot jaar. De commissie heeft echter kunnen vaststellen dat er weinig wijzigingen waren in het vaste lecorenteam de afgelopen tien jaar. Gezien het kleine aantal hiervan wil ze echter toch wijzen op de kwaliteitsgevolgen die wissels binnen de gastlectoren kunnen veroorzaken. Ze vragen de opleiding dan ook dit strikter en systematisch te bewaken. De commissie heeft ook gezien dat het lecorentekorps voldoende is opgeleid, maar wil toch opmerken dat hun opleiding daarom niet steeds in overeenstemming is met de noden van het programma. De huidige docenten zouden hiervoor een beroep kunnen doen op het beroepenveld. Naar toekomstige aanwervingen toe zou de opleiding zich volgens de commissie beter kunnen richten op het in huis halen van masters Creatief therapie. Dit is immers nog een tekort binnen de huidige profielen.

Voor het onthaal en de begeleiding van nieuwe personeelsleden werkte de opleiding een onthaalbrochure uit. Onthaal en begeleiding vinden zowel op hogeschool- als op opleidingsniveau plaats. Jaarlijks, kort na de aanvang van het academiejaar, wordt ook steeds een ontmoetingsmoment voor de nieuwe personeelsleden georganiseerd, waarop de departementen, opleidingen en centrale diensten worden voorgesteld, aangevuld met een vragenronde en een informele drink om nader kennis te maken.

Het loopbaanbeleid bestaat uit een ontwikkelingscyclus, die zowel plannings-, functionerings- als evaluatiegesprekken inhoudt. Decretaal moet iedere medewerker die behoort tot het contingent minstens een vijfjaarlijkse evaluatie krijgen. De evaluatie van het onderwijzende personeel wordt in overeenstemming daarmee centraal gecoördineerd (de eerste evaluatie na drie jaar, daarna vijfjaarlijks). De departementale raad geeft jaarlijks advies over de personeelsleden die voor evaluatie in aanmerking komen, terwijl de HRM-dienst zorgt voor de praktische organisatie en uitvoering van de evaluatie van het volledige takenpakket van een lid van het onderwijzende personeel (onderwijstaken en randtaken). De feitelijke evaluatie gebeurt door een externe, 'technische commissie', die zich voor haar oordeel beroept op het evaluatiedossier, dat alle documenten bevat die de beroepsernst voor en de bekwaamheid in de opgedragen taken staven. Het dossier bevat onder andere een verzamelmap (portfolio), resultaten van reguliere interne metingen, resultaten van de centraal aangestuurde studentenenquête 'Evadoc', de taakfiches en de verslagen van de functioneringsgesprekken, en de eventueel daaraan gekoppelde adviezen tot remediëren en bewijzen van nascholing. De opleiding en de hogeschool in het algemeen volgen dan ook de procedure voor evaluatie zoals die is uitgeschreven in het Hogescholendecreet. De voorwaarden tot benoeming werden formeel vastgelegd in de protocollen van de hogeschool. De commissie heeft ook kunnen zien dat er een intern reglement voorhanden is met betrekking tot het loopbaan- en promotiebeleid.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het professionaliseringsbeleid voornamelijk van de hogeschool uitgaat. De PHL voert wat betreft professionalisering een VTO-beleid (vorming-training-opleiding), dat evolueert van een eerder administratief naar een strategisch VTO-beleid, en wordt gehanteerd als reactief en proactief instrument. De deskundigheidsbevordering van het onderwijzende personeel op het vlak van onderwijskundige en didactische competenties is

een opdracht voor de dienst Onderwijs, die jaarlijks een inventaris maakt van de vormingsbehoeften op onderwijskundig vlak, en op basis hiervan een aanbod van vormingen en trainingen samenstelt, dat het personeel elektronisch kan opvragen. Het streefdoel is om via concrete verbeteracties in de opleidingen innovaties ingang te doen vinden en om de strategische deskundigheidsbevordering in een team te optimaliseren. In de opleiding zelf is er een algemene visie op professionalisering, zo heeft de commissie tijdens de gesprekken met het opleidingsteam kunnen vaststellen. Momenteel is het echter zo dat docenten individueel beslissen welke nascholingen ze volgen in functie van de relevante domeinen voor de opleiding. De commissie is echter van oordeel dat de deelname aan studiedagen, congressen en bij- of nascholingen zou moeten gestroomlijnd worden via een professionaliseringsbeleid. Ze is dan ook van oordeel dat de opleiding haar professionaliseringsbeleid verder moet uitwerken. Lectoren moeten daarbij actief aangezet worden tot navorming die een directe relevantie heeft met de tekorten binnen de opleiding, en die afgestemd is op het beroepenveld en internationale opleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Zich in het aanwervingsbeleid beter richten op profielen die nog nodig zijn in de opleiding.
- Uitwerken van een sterker professionaliseringsbeleid, waarbij men actief motiveert en aanstuurt vanuit de opleiding.
- Meer aandacht schenken aan profielen met een diploma in Creatieve therapie in het wervingsbeleid (met betrekking tot vaste docenten).

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat een aanzienlijk deel van het onderwijzend personeel recente ervaring en kennis heeft van de beroepspraktijk. Voor het merendeel werkt de opleiding Creatieve therapie met gastsprekers en -docenten die een onmiddellijke link hebben met het expertisegebied. Gastdocenten en -sprekers worden bovendien specifiek gerekruteerd omwille van hun expertise in het vakgebied. Er is hierdoor een waaier aan verschillende inhoudelijke disciplines aanwezig in de opleiding. Alle docenten die actief zijn in de opleiding, staan tevens met één been in het werkveld. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken. De commissie maakt er zich echter zorgen over of deze professionele activiteiten wel altijd beantwoorden aan de eisen die het programma stelt met betrekking tot de kennis van de creatief-therapeutische ontwikkeling. Er zijn immers vaste lectoren die niet in het werkveld van de creatieve therapie werken. De commissie apprecieert het wel dat de opleiding probeert te verzekeren dat deze toch voldoende vertrouwd zijn met de recente ontwikkelingen in het vakgebied. Ze deed dit door de activiteiten in het beroepenveld, de internationale contacten en de betrokkenheid bij internationale netwerken en samenwerkingsverbanden met binnen- en buitenlandse partnerinstellingen in kaart te brengen.

De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de opleiding voldoende inspanningen levert om de professionele gerichtheid van de docenten te laten beantwoorden aan de eisen van het programma in haar wervingsbeleid (cf. *facet 2.1*). Door het gestructureerde contact dat de opleiding heeft met het werkveld door haar docenten, is het voor de opleiding ook mogelijk om voldoende zicht te hebben op de behoeften van dat werkveld.

Hoewel de commissie denkt dat de opleiding voldoende inspanningen levert om een voldoende niveau van professionele gerichtheid te bekomen onder het lectorenkorps, zou ze toch willen aandringen op een duidelijk uitwerken van een opleidingsgebonden professionaliseringsbeleid (cf. *facet 2.1*) en een vakgebiedgebonden professionaliseringsaanbod, en op het mogelijk maken en stimuleren van stafmobiliteit in functie van de professionele gerichtheid. Alleen zo is het immers mogelijk om ook ervaring op te doen binnen een pedagogische/didactische setting waar het vakgebied Creatieve therapie niet meer in de startblokken staat. Een inhoudelijke vergelijking van programma's tussen de opleiding en internationale opleidingen is al een goede start, maar de commissie denkt dat enkel stafmobiliteit de personeelsleden ook een ware kijk kan geven op de (internationale) gang van zaken. Gezien het kleine team vaste docenten heeft de commissie wel begrip voor het feit dat stafmobiliteit binnen de opleiding als een luxe wordt gezien. Ze wil bij de instelling en de opleiding niettemin aandringen dit op te nemen om in de pioniersfase waarin de opleiding zich bevindt, zo veel mogelijk (good) practices te kunnen leren kennen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitwerken van een opleidingsgebonden professionaliseringsbeleid en vakgebiedgebonden navormingsaanbod.
- Aanzwengelen van de stafmobiliteit is noodzakelijk.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de kwantiteit van het personeel in de opleiding voldoende is. Vanaf 2010–2011 werkt de opleiding binnen het 'model van toewijzing en verdeling omkadering', dat men hanteert voor alle bachelor-na-bacheloropleidingen. Binnen dit model zijn aan de opleiding Creatieve therapie 0,8 VTE per academiejaar (30 studiepunten) toegewezen. Dit is een voortzetting van de toewijzing uit het verleden voor een gemiddelde van 21 studenten. De student-lectorratio is positief volgens de commissie, en volstaat om in een kwalitatief voldoende programma en begeleiding te voorzien. Gezien de gelijke instroom aan studenten de afgelopen academiejaren kan immers gesteld worden dat 0,8 VTE-lector ten opzichte van 21 studenten neerkomt op een student-lectorratio van 26-1. De inperking van attributies voor een aantal niet-onderwijsstaken liet de opleiding overigens toe het studentenaantal op te trekken tot 30, en de groep op te splitsen in twee groepen van 15 voor de practica, wat meer volstaat om vaardigheden te trainen in beperkte groepen, en de nodige ervaringsgerichte individuele begeleiding te voorzien die een beeldende en therapeutische opleiding vergt.

Doordat het vaste lectorenteam veel initiatieven neemt, neemt het aantal randtaken steeds toe, waardoor de werkdruk wel hoog is. De opleiding geeft dit aan in haar ZER als een algemene verzuchting, en de commissie heeft deze ook kunnen terughoren tijdens de interviews met de betrokkenen. Docenten ervaren een hoge werkdruk, omdat ze de opdracht combineren met hun activiteiten in het werkveld. De commissie wil de opleiding vragen dit evenwicht mee met de individuele docenten te bewaken. Ze is immers wel van mening dat deze activiteiten in het werkveld essentieel zijn voor het raakvlak van de opleiding met het beroepenveld. Er zou dus een balans moeten worden gevonden. De commissie apprecieert het daarnaast dat de opleiding wel probeert de toegewezen middelen op een doordachte manier te besteden, zodat de draagkracht van het team zo veel mogelijk bewaard blijft.

Het aantal lectoren dat vast aan de opleiding is verbonden met een statutair contract, ligt volgens de commissie structureel te laag binnen de opleiding. Het aantal kerntaken dat daardoor rust op de schouders van enkele docenten en vooral die van de opleidingscoördinator ligt hoog, waardoor de continuïteit van de opleiding in het gedrang kan komen. De commissie wil de opleiding vragen hier aandacht aan te besteden, en een balans te vinden tussen statutaire docenten en aantal gastprekers. Ze beseft echter wel dat het hoge aantal gastsprekers essentieel is voor de professionele gerichtheid van het programma, en wil dus zeker niet aansturen op een groot vast team aan vaste lectoren zonder een been in het werkveld en een beperkte directe inbreng vanuit het werkveld (cf. *facet 3.1*).

De commissie heeft vastgesteld dat er een duidelijk beleid in de opleiding voorhanden is in het kader van de opdrachtenverdeling. Het taakinvullingsbeleid, zo heeft de commissie kunnen zien, bestaat concreet uit het opmaken van taakinvullingsfiches. De taakinvullingsfiches bevatten een belastingspercentage voor zowel onderwijsgebonden als ondersteunende taken. Onderwijstaken kunnen daarbij toegewezen worden aan statutaire lesgevers, gastprofessoren en gastsprekers. Een voltijdse opdracht komt binnen de hogeschool overeen met 1482 jaaruren. Lesuren worden concreet verrekend op basis van een coëfficiënt die bepaald wordt door de taaklast die aan een bepaalde lesopdracht is gekoppeld. Die last wordt onder andere bepaald op basis van de groepsgrootte, de intensiteit van de voorbereiding en het aantal lesuren. Voor ondersteuning op het vlak van internationalisering, studentenbegeleiding, relatie met het werkveld en dergelijke kan de opleiding in de realiteit aanleunen bij de onderliggende basisopleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Beter bewaken van de werklust van de verschillende lectoren en daarbij een balans zoeken/bieden tussen hun activiteiten aan de hogeschool en die in het werkveld.
- Controleren van de hoge werkdruk die docenten ervaren in combinatie met hun activiteiten in het werkveld.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	voldoende
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft de lokalen van de opleiding kunnen bezoeken op de twee campussen, Guffenslaan en Elfde Linie, waarin zowel de theorie- als praktijklessen plaatsvinden. De opleiding Creatieve therapie maakt gebruik van leslokalen en ateliers van de departementen PHL-Arts (Elfde Linie) en PHL-Healthcare (Guffenslaan), die op wandelafstand van elkaar liggen in Hasselt-centrum en een weerspiegeling zijn van de artistieke en therapeutische aspecten van de opleiding. Afhankelijk van de onderwijsvorm en de groepsgrootte worden passende leslokalen gebruikt. Deze zijn voorzien van draadloos internet, een videoprojector en projectiescherm. Bijkomende apparatuur kan ook gereserveerd worden bij de campusbeheerder. Voor de initiaties drama, muziek en dans maakt de opleiding gebruik van vakspecifieke lokalen van het Kunsten-centrum België, dat tevens op wandelafstand ligt van de campussen van de PHL.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het beleid inzake huisvesting en materiële voorzieningen op centraal niveau wordt uitgetekend door de directie Facilitaire diensten, waarvan de diensten Aankoop, Logistiek, Preventie en welzijn, Campusbeheer en Bibliotheek deel uitmaken. Een meerjarenbeleidsplan werd tevens opgesteld om de studie- en werkomgeving blijvend te renoveren en te moderniseren, opdat de infrastructuur voldoet aan de hedendaagse normen. Tijdens haar bezoek heeft de commissie kunnen vaststellen dat zowel de campus Elfde Linie – waar de ateliers zich bevinden en waar de centrale hogeschoolbibliotheek is gevestigd – als de campus Guffenslaan in een mooie staat verkeerden. Hoewel men op het moment van het bezoek werken uitvoerde aan de campus Guffenslaan, is het de commissie duidelijk geworden dat men er alles aan doet om de campussen studentvriendelijk te houden. De infrastructuur die er ter beschikking staat van de opleiding, is in het algemeen ook adequaat en afgestemd op de activiteiten die de opleiding er organiseert. De campus bevat leslokalen die de opleiding kan gebruiken voor de theorie- en praktijklessen. Voor de praktijklessen, die plaatsvinden op de campus Elfde Linie, worden voornamelijk atelierruimtes gebruikt. De commissie vindt het een positief punt dat de studenten gebruik kunnen maken van de kunstateliers van de kunstopleidingen die tevens in de hogeschool worden ingericht. De opleiding Creatieve therapie beschikt er echter ook over een eigen lokaal waarin de studenten kunnen werken en waarin men kan lesgeven. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de infrastructuur in de Elfde Liniestraat netjes en in orde is. Het is haar daarbij ook niet ontgaan dat de studenten zelf instaan voor het op orde stellen van hun werklokaal. De commissie raadt wel aan bij de inrichting van het atelier of de werkplek rekening te houden bij de verschillen in infrastructuur die studenten vroeg of laat in de praktijk kunnen tegenkomen. Zo kennen verschillende werkplaatsen vaak verschillende budgetten en een andere omkadering, waardoor van de creatief therapeut flexibiliteit wordt verwacht.

De algemene gedeeltes op de campussen bevatten een cafetaria. Op de campus Elfde Linie kunnen de studenten tegen studentvriendelijke prijzen een warme of koude maaltijd krijgen. Er zijn tevens administratieve en ondersteunende diensten, een opleidingssecretariaat, gemeenschappelijke

ruimtes en een cursusmateriaalshop in de campus Guffenslaan ondergebracht voor de bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. De PHL-bibliotheek is een informatie- en studiecentrum voor studenten en medewerkers van de PHL, en is gevestigd op twee locaties, namelijk de campus Elfde Linie en de campus Diepenbeek. De commissie heeft de eerste bezocht, omdat zich daar de collectie rond de vakgebieden creatieve therapie en gezondheidszorg bevindt. Ze heeft kunnen vaststellen dat de collectie is opgebouwd rond de opleidingen van de hogeschool en er dus ook een sectie aan creatieve therapie is gewijd. Naast een papieren collectie verzamelt de bibliotheek boeken en tijdschriften in elektronische vorm, op video's en dvd's. De catalogi en databanken zijn elektronisch ontsloten en beschikbaar via het draadloze netwerk, wat de studentvriendelijkheid ten goede komt. De collectievorming wat betreft het vakgebied creatieve therapie is aan de maat, maar kan volgens de commissie nog verbeterd worden door het aankopen van bijkomende standaardwerken en vooral door meer actuele handboeken in de papieren collectie.

De informatie- en communicatietechnologie die de opleiding gebruikt, wordt in de eerste plaats centraal aangestuurd vanuit de hogeschool. Alle medewerkers hebben zo een persoonlijke mailbox, en toegang tot administratieve en educatieve werkbronnen. Studenten hebben toegang tot een mailbox en tot het elektronische leerplatform Blackboard. De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vernemen dat dit platform technisch gezien functioneert, en dat zowel docenten als studenten tevreden zijn over de digitale communicatie die dit platform mogelijk maakt. Op ICT-vlak is vooral op te merken dat de PHL tien jaar geleden startte met het 'laptopproject' ter bevordering van het actief leren van de student en het efficiënt gebruik van de onderwijstijd. Concreet betekent dit dat alle studenten beschikken over een laptop (eigen of aan te kopen tegen een sterk gereduceerde prijs). In alle campussen is draadloos internet beschikbaar waar alle docenten en studenten toegang toe hebben. De IT-dienst die ressorteert onder de directie Personeel en organisatie garandeert het functioneren en up-to-date zijn van dit netwerk. Daarnaast beschikt de PHL over een aantal interactieve borden waarop het mogelijk wordt tijdens de les lesmaterialen te bewerken en bordschema's op te bouwen die achteraf in Blackboard kunnen worden geplaatst.

De commissie heeft in het ZER en tijdens de gesprekken ook vastgesteld dat de hogeschool beschikt over een dienst Sociale voorzieningen, die aangestuurd worden vanuit de vzw Socius. Deze studentenvoorzieningsdienst voorziet een huisvestingsdienst, de catering, de sociale dienst, studiefinanciering, sport en cultuur, een jobdienst en de bookshop.

De commissie heeft tijdens haar bezoek aan de campus gezien dat er bij de inrichting ervan ook uitdrukkelijk rekening is gehouden met de toegankelijkheid voor andersvaliden, wat ze als een positief punt ziet. De ligging van de campus PHL Guffenslaan is centraal in het centrum van Hasselt. De campus is makkelijk te bereiken via het openbaar vervoer. Ook de verbinding tussen deze campus en de campus op de Elfde Liniestraat is optimaal via het openbaar vervoer, al bevinden de campussen zich zoals gezegd tevens op wandelafstand van elkaar.

De commissie heeft in de gesprekken met studenten, alumni en docenten ook duidelijk kunnen horen dat zij tevreden zijn over de infrastructuur waarvan de opleiding gebruikmaakt, alsook van het beleid dat daar rond wordt gevoerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Meer rekening houden met de verschillen in infrastructuur die studenten en afgestudeerden ontmoeten in het werkveld bij het praktijkleren.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding over een voldoende studie- en studentenbegeleiding beschikt op hogeschoolniveau. De PHL bouwde in het kader van studie- en studentenbegeleiding een studentenbeleid op dat gesteund is op vier pijlers: studenten opleiden, studenten informeren, studenten begeleiden en studenten laten participeren aan het beleid. Ongelijke kansen wegwerken, vormt het fundament van dit beleidsplan en jaarlijks wordt dat vanuit de centrale administratie bijgesteld. De PHL organiseert haar studie- en studentenbegeleiding op verschillende begeleidingsniveau's en implementeert die door de aanstelling van centrale coördinatoren, studiebegeleiders in de opleidingen, ombudspersonen en leercoaches. Samen zorgen zij voor een geïntegreerde studie- en studentenbegeleiding, die vier fasen omvat: de begeleiding van de kandidaat-studenten, de instroombegeleiding, begeleiding tijdens de studie en tot slot de uitstroombegeleiding. De studentenbegeleiding wordt ondersteund door elektronische instrumenten zoals de elektronische procedure ter ondersteuning van de trajectbegeleiding en het StudentVolgSysteem dat deel uitmaakt van EPOS (Elektronisch Portfolio StudentOpvolgSysteem). In het departement PHL-Healthcare staan twee types begeleiders de studenten bij: de studentenbegeleidster en de leercoach. De studentenbegeleidster heeft een vast aantal taken: instroombegeleiding, trajectbegeleiding, voortgangsbegeleiding en psychosociale begeleiding. Daarnaast neemt ze ook meer algemene taken op zich, bijvoorbeeld tussentijdse rapportering aan de opleidingscoördinator, vertegenwoordiging studentenbegeleiding in de examencommissie, opendeurdagen, introductiedagen, SID-in's, externe studiedagen, interne werkgroepen enzovoort. Aangezien de opleiding geen VTE beschikbaar heeft voor studentenbegeleiding als bachelor-na-bacheloropleiding, moet ze terugvallen op de begeleiding die geboden wordt binnen het departement Healthcare. De commissie heeft daarbij tijdens de gesprekken wel kunnen horen dat de opleidingscoördinator duidelijk fungeert als eerste schakel in de studie- en studentenbegeleiding. Hij ontfermt zich in eerste instantie over de studenten en stuurt ze indien nodig door naar de juiste begeleider.

Wat betreft de begeleiding van kandidaat-studenten focust de opleiding Creatieve therapie zich op informatieverstrekking door docenten en studenten tijdens SID-in's, info- en opendeurdagen, informering via folders, brochures en website over opleidingsaanbod, de eigenheid van PHL en studeren in de PHL, individuele informering via e-mail en op afspraak, toelichting over de opleiding tijdens de selectiedag en een individueel gesprek met elke kandidaat-student die zich aanmeldt op de selectiedag. De studenten die uiteindelijk instromen in de opleiding, krijgen begeleiding bij de inschrijving en introductiecurriculum. Voor hen wordt tevens een introductiedag georganiseerd aan het begin van het academiejaar, waarop bijzondere aandacht wordt besteed aan de PHL-website, de onderwijs- en examenregeling en de ECTS-fiches in de studiegids, Blackboard en EPOS. De commissie heeft wel vastgesteld dat de opleiding geen formele instroomscreening houdt bij de aanvang van de opleiding, aangezien er al individuele gesprekken worden gevoerd met elke kandidaat-student. Er is wel de mogelijkheid tot een optioneel gesprek, waarin onder andere bijzondere studiesituaties worden gedetecteerd aan de hand waarvan risicostudenten kunnen worden herkend en hen studentenbegeleiding wordt aangeboden.

De opleiding heeft ten tweede ook een voldoende doorstroombegeleiding tijdens de studies van de student, die leunt op het departement Healthcare. De PHL bouwt een basisbegeleiding uit die iedere student tijdens de studie ten goede komt. Deze omvat de communicatie van de beoogde competenties/leerresultaten (via de studiegids, tijdens de les, tijdens de stage), permanente leerbegeleiding door de docent tijdens de onderwijsleeractiviteiten (onder andere via individuele opdrachten en begeleid zelfstandig werk), communicatie van de onderwijs- en examenregeling, en feedback bij leerresultaten en examens door de docent. Ook sluiten de examens zo dicht mogelijk aan op het einde van het opleidingsonderdeel, en geeft de opleidingscoördinator na de deliberatie individuele feedback aan de student over het rapport. Wanneer de student dat wenst, bestaat binnen het departement PHL-Healthcare een heel aanbod aan trajectbegeleiding, studiebegeleiding en psychosociale begeleiding. De eigenlijke trajectbegeleiding bestaat hoofdzakelijk uit het bieden van ondersteuning bij flexibele leertrajecten en ondersteuning bij de aanvraag van examen- en/of onderwijsfaciliteiten. Zoals besproken wordt de opleiding niet geconfronteerd met studenten die een beroep doen op de EVC- of EVK-procedure. Er is immers geen mogelijkheid hiertoe voorzien; elke student volgt het modeltraject met al zijn opleidingsonderdelen. De commissie is van oordeel dat de sterk uitgewerkte studentenbegeleiding op hogeschool- en departementsniveau voldoende de trajectbegeleiding en doorstroombegeleiding kan bewaken en opvangen. Zo is een bereikbare en gekende studentenbegeleider aangesteld op departementaal niveau, op wie de studenten ook effectief een beroep doen.

Op opleidingsniveau worden de studenten daarnaast ook sterk informeel begeleid tijdens hun studies. Deze informele en sterk individuele opvolging heeft volgens de commissie zowel voor- als nadelen. De oorzaak van de informele individuele begeleiding ligt volgens de commissie vooreerst in de kleinschaligheid van de opleiding en de sterk laagdrempelige communicatie die enkele vaste docenten voeren. Deze informele communicatie en begeleiding stimuleren de studievoortgang sterk volgens de commissie. Omwille hiervan verdedigen de docenten ook deze vorm van begeleiding. De opleiding apprecieert deze vorm van begeleiding sterk in het licht van het drukke leven dat vele studenten er op nahouden in functie van de combinatie van studies, werk en/of gezinsleven. Ze vraagt zich echter af of dit de belasting bij bepaalde docenten niet te zeer opdrijft. Dat is volgens haar zeker het geval bij de opleidingscoördinator, die de verantwoordelijkheid met betrekking tot studentenbegeleiding binnen de opleiding duidelijk op zich neemt. De schijnbaar permanente beschikbaarheid van docenten tijdens de vakantieperiodes vindt de commissie echter eveneens zorgbarend. De commissie wil de opleiding dan ook vragen deze begeleidingslast te bewaken. Dit kan volgens haar enkel indien de begeleidingsactiviteiten van de docenten ook eerst allemaal formeel worden vastgelegd en in kaart worden gebracht.

Specifiek voor de stagebegeleiding voorziet de opleiding voor de student gedurende de stage tijdens het eerste en het tweede academiejaar twee halve dagen (of acht contacturen) stagebespreking en casuïstiek. Via de permanente individuele stagebegeleiding, die de opleiding op tien uur raamt, valt de opleiding terug op het elektronische platform EPOS. De begeleiding die de opleiding daarnaast voorziet voor de stageplaatsen, neemt eerst de vorm aan van het informeren over de opleiding op dat moment. Het eerste concrete contact dat de stageplaats en de -mentor hebben, is echter met de student zelf. De afspraken die gemaakt werden tussen deze partijen, worden dan verder besproken met de stagebegeleider van de opleiding. De student bezorgt ook zelf de stagerichtlijnenbundel aan de stagementor. De verdere begeleiding van de stagementor is vraaggestuurd. De commissie is van oordeel dat deze vraaggestuurde begeleiding van de stagementor in combinatie met de twee halve dagen stagebespreking en casuïstiek die de student krijgt, te weinig zijn om voldoende op de hoogte te zijn van het eigenlijke stageverloop, en dus ook te weinig voor de opleiding of de stagebegeleider om werkelijk sturend te kunnen optreden. De commissie is in dat aspect wel tevreden dat de opleiding ervoor gekozen heeft intervisiegesprekken in te richten, die tevens het stageproces mee ondersteunen (cf. *infra*). Bij het integratieproject

krijgt de student een promotor toegewezen. Er staan elk jaar ongeveer drie docenten in voor de begeleiding; voor elke student is ongeveer tien uur begeleiding geraamd. De toewijzing van de promotor gebeurt op basis van diens kennis in het onderzoeksgebied van een integratieproject. De eigenlijke begeleiding neemt de vorm aan van procesmatige feedback en advies. Communicatie over het integratieproject loopt verder voor de voltallige groep via Blackboard. Ze kunnen er ook een uitgeschreven planning terugvinden waarbinnen de studenten hun eigen activiteiten kunnen plannen, maar waarin ook ruimte is voorzien voor drie verplichte besprekingen rondom het integratieproject met hun promotor. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het proces voldoende gestuurd werd in functie van de voortgang, maar dat er tevens genoeg vrijheid werd gelaten voor de student.

Ten derde voorziet de opleiding in een uitstroombegeleiding. Bij het afstuderen (uitstromen) worden studenten begeleid om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken door onder andere cv-training, contact met het werkveld tijdens de stages, kennismaking met de Belgische Vereniging voor Creatieve Therapie, de jaarlijkse jobevent enzovoort. Ook worden de studenten geïnformeerd over vervolgopleidingen, actuele evoluties binnen het werkveld en permanente vorming. Daarnaast krijgen ook vroegtijdige uitstromers ondersteuning bij het maken van een definitieve keuze tijdens een afhaakgesprek waarin de redenen van afhaken worden geïnventariseerd.

Er wordt ook psychosociale begeleiding voorzien voor de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie. Omdat de opleiding Creatieve therapie latente psychosociale problemen bij studenten versneld naar boven kan brengen, heeft de opleiding geopteerd voor een sterk individueel georiënteerde voortgangsbegeleiding. Vanaf het academiejaar 2010–2011 wordt in het tweede jaar ook vijf keer twee uur intervisie in groepen van acht studenten opgenomen in het curriculum. Deze intervisie wordt begeleid door een onafhankelijke intervisor, en stelt de student in staat concrete en intense ervaringen in de opleiding en vooral in de stage te verwoorden en te plaatsen. Naast ondersteuning binnen de opleiding kunnen studenten met psychosociale problemen terecht bij de studentenbegeleidster van het departement. Daar wordt de student na een eerste opvang doorverwezen naar hogeschoolbrede trainingen voor specifieke problematieken (zoals faalangst of uitstelgedrag), de sociale dienst vzw Socius, de studiebegeleidingsdienst vzw Socius, de centrale studentenbegeleider (metaniveau) en het Centrum voor Algemeen Welzijn (CAW) Sonar. De commissie denkt dat de psychische draagkracht van de studenten zou kunnen ondersteund worden door een integratie van een gerichte (preventieve) communicatie en begeleiding. De alumni gaven in de gesprekken ook aan meer begeleiding op dat vlak te wensen in functie van het analoge proces dat ze doorlopen tijdens het programma.

Voor studenten wordt tevens een ombudswerking voorzien. De ombudsdienst onderzoekt en bemiddelt bij onderwijs- en examenklachten, biedt bijstand tijdens de procedure bij onregelmatigheden tijdens het examenverloop, woont deliberaties bij, regelt examenverplaatsingen en wijzigingen van de examenvorm, en zorgt voor een jaarverslag. Tijdens de gesprekken is het de commissie duidelijk geworden dat de studenten op de hoogte zijn van de ombudsdienst en zijn taken, en dat ze tevens weten hoe ze de ombudsmedewerkers moeten bereiken. Het is de commissie daarbij tevens ter ore gekomen dat hierop zelden of nooit een beroep werd gedaan.

Voor studenten met een functiebeperking worden individuele afspraken gemaakt tussen de docenten en de student voor die opleidingsonderdelen waar de functiebeperking doorweegt. Daarnaast is individuele studiebegeleiding mogelijk bij de studentenbegeleidster op vraag van de student. De dienst Internationalisering en de departementale coördinator staan ten slotte in voor de organisatie en begeleiding van de internationale uitwisseling van studenten. De begeleiding van uitgaande studenten omvat het informeren over de mogelijkheden en ondersteuning bieden bij de aanvraag en administratieve opvolging van het dossier. Voor het begeleiden op afstand

wordt binnen de PHL gebruikgemaakt van webconferentie via Adobe Connect Pro. Inkomende studenten worden onthaald en ondersteund bij het vinden van huisvesting en de administratieve afhandeling van hun dossier.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De psychische draagkracht van studenten preventief ondersteunen door een integratie van (preventieve) communicatie en begeleiding.
- Bewaken van de begeleidingslast van individuele docenten en de opleidingscoördinator.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Becoördelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding kan volgens de commissie terugvallen op een voldoende uitgewerkt kwaliteitszorgbeleid dat de hogeschool voert. Kwaliteitszorg binnen de PHL is gericht op zowel het borgen als het verbeteren van de kwaliteit, en wordt hogeschoolbreed en systematisch aangepakt volgens 'Plan-Do-Check-Act' ofwel het PDCA-model. Begin 2007–2008 werd de domeinwerking in de PHL opgestart met als doel de kwaliteitszorg binnen de opleidingen te organiseren, ze te ondersteunen vanuit de centrale diensten, en ze meteen ook af te stemmen op de kaders voor visitatie en accreditatie. In de domeinwerking onderscheidt men zeven domeinen: curriculumwerking/onderwijsontwikkeling, kwaliteitszorg, internationalisering, studie- en studentenbegeleiding, relaties werkveld en onderzoek & dienstverlening, personeel, en ICTO (Informatie Communicatietechnologie in het Onderwijs). Normaal wordt per domein in elke opleiding een domeinverantwoordelijke aangeduid en wordt elk domein vanuit de centrale diensten aangestuurd door een domeincoach. Elke opleiding beschikt volgens het kwaliteitszorgplan van de hogeschool ook over een opleidingsraad, die is samengesteld uit de domeinverantwoordelijken, wordt voorgezeten door de opleidingscoördinator (die waakt over voldoende afstemming tussen de verschillende domeinen), instaat voor het dagelijkse bestuur van de opleiding, en zowel een adviserende als beslissingsbevoegdheid heeft. Het geheel van verbeteracties binnen alle domeinen krijgt zijn neerslag in het kwaliteitsplan van een opleiding, dat is opgebouwd volgens de PDCA-cyclus. De bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie, zo heeft de commissie

moeten vaststellen, beschikt echter niet over een systematische samenkomst van een opleidingsraad. Het overleg dat nu plaatsvindt, zijn eerder interne vergaderingen die ontstaan op vrijwillige basis. In het kader van onder andere de systematische opvolging van het kwaliteitsplan (cf. *facet 5.2*) acht de commissie het echter noodzakelijk dat de opleidingsraad met een hogere frequentie en duidelijkere systematiek dan nu het geval is, formeel samenkomt.

Om de kwaliteitszorg in de opleidingen te ondersteunen, kunnen de opleidingen gebruikmaken van een aantal hogeschoolbrede instrumenten om onderwijsindicatoren te meten en te beschrijven, namelijk kwaliteitsprocessen (beleidsplannen), perceptiemetingen, studietijdmeting, zelfevaluatie en cijfergegevens. De opleiding bevraagt de verschillende betrokkenen bij het programma op basis van een vastgelegde planning. In juni 2009 werd een docentenperceptiemeting (TRIS-light) uitgevoerd, waarbij in het algemeen opviel dat docenten een hoog aantal 'weet ik niet'-antwoorden gaven. Reden hiervoor was het feit dat het om een webenquête ging en er geen gelegenheid was voor de docenten om bijkomende inhoudelijke uitleg te vragen. Daarom wordt TRIS-light nu afgenomen tijdens een intern overleg. Om tegemoet te komen aan het hoge aantal 'weet-ik-niet'-antwoorden, werden de resultaten van de bevraging uit 2009 overlopen in het eerstvolgende interne overleg. Voornamelijk de vragen in verband met niveau en oriëntatie, professionele gerichtheid, samenhang programma, afstemming vormgeving en inhoud, beoordeling en toetsing, stage en eindwerk werden positief beantwoord (68 procent van de vragen). In oktober 2010 werd via 'Lime-survey' en e-mail een bevraging van 97 alumni 2003–2010 afgenomen. 37 alumni vulden de vragenlijst in. Deze omvatte de opbouw van het curriculum en de noodzakelijkheid van de diverse opleidingsonderdelen, coördinatie van de opleiding, assessmentvormen, tewerkstelling en alumniwerking. In het algemeen is een meerderheid van de alumni tevreden met de opbouw van het curriculum, de stagewerking, de coördinatie en de marktwaaarde van het diploma, en haalt de opleiding volgens de alumni een cijferwaardering van 6,26/10. Alumni worden systematisch om de twee jaar bevraagd. In oktober 2010 werd via Lime-survey tevens een bevraging van de stageplaatsen en het werkveld afgenomen. Hiervoor werden 39 voorzieningen aangeschreven via e-mail, waarvan 17 de bevraging invulden. De bevraging vulde de bespreking aan die de opleiding met het werkveld hield tijdens de resonantiedag van 24 juni 2010, en omvatte vragen naar de tevredenheid over stagiairs en werknemers afgestudeerd aan de PHL, de score van beroepsattitudes en de doorgroeimogelijkheden. Ook hier klinkt de visie van de opleiding met de klemtoon op beeldende atelierervaring door in de score van de beroepsattitudes door de stageplaatsen en het werkveld. Het werkveld is over het algemeen zeer tevreden over de intradisciplinaire communicatie en de beeldende artistieke voorkennis. De opleiding scoort slechts redelijk voor de voorkennis van problematieken en behandelingen/therapieën. De stageplaatsen worden elk jaar systematisch bevraagd, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Een echte systematische bevraging van het werkveld blijft daarbij nog uit, zo heeft de commissie moeten vaststellen. De opleiding geeft dit tekort ook zelf aan in haar ZER. De commissie wil bij de opleiding aandringen om hier werk van te maken.

Vanaf het academiejaar 2010–2011 maakte de opleiding voor het eerst gebruik van de SBU-meter (studietijdmeting). Het overzicht van de belasting eigen aan het opleidingsonderdeel, vergeleken met een vork gevormd door minimaal 25 uur/studiepunt en maximaal 30 uur/studiepunt gaf aan dat een aantal opleidingsonderdelen een evenwichtige studiebelasting heeft, een aantal opleidingsonderdelen (onder andere stage) aan een maximale studiebelasting zit en dat de studiebelasting van een aantal opleidingsonderdelen mocht verzwaaard worden (bijvoorbeeld Cliëntproblematieken in de ggz mod. 1 en Ethiek). De SBU-meter blijkt geschikt te zijn voor meer theoretische opleidingsonderdelen, maar moeilijk in te vullen voor meer praktische vakken (of atelier), aangezien de opleiding daar vooral werkt met individuele opdrachten, waardoor de student zelf voor een deel zijn studielast bewaakt. De commissie heeft kunnen horen dat deze studietijdmeting wordt uitgevoerd op basis van een docenteninschatting. Hoewel ze het enkel kan aanmoedigen dat de opleiding de studietijd in kaart brengt, is ze toch van oordeel dat de

studietijdmetingen tevens dienen te gebeuren bij de studenten om een representatief beeld te kunnen scheppen. De commissie zou hiervoor dan ook aandacht willen vragen.

De commissie kan besluiten dat de opleiding terugvalt op de hogeschoolbrede instrumenten voor studietijdmetingen en perceptiemetingen. De opleiding voert zo een studietijdmeting uit (SBU) op basis van de docenteninschatting en houdt verschillende, systematische perceptiebevragingen bij alumni, het werkveld en docenten. Hoewel er een zekere systematiek is in de bevragingen bij de alumni en het werkveld, zou de commissie in dat kader ten eerste toch nog meer aandacht willen vragen voor een systematische formele tevredenheidsenquête bij de docenten. Ten tweede ontbreekt een systematische representatieve bevraging van de studenten. De reden hiervoor is dat de respons van de studenten bij bevragingen te laag ligt, zo bleek uit het gesprek met de opleidingscoördinator, waardoor er geen sprake kan zijn van representativiteit. Volgens de commissie is dit echter geen reden om de systematische evaluaties bij studenten af te stellen. Ze denkt dan ook dat de lage responsgraad aandacht en actieve opvolging verdient. Momenteel is het wel zo dat studenten in groep gevraagd worden om vrijwillig feedback te geven over het programma. Die huidige aanpak van het openbaar feedback geven door studenten, zou volgens de commissie al meer valide kunnen zijn indien de anonimiteit van de studenten voldoende zou worden gewaarborgd. Ten derde wordt het werkveld momenteel te weinig bevraagd. De commissie heeft immers moeten vaststellen dat de opleiding zich nu nog bijna uitsluitend beperkt tot bevragingen van de stageplaatsen. De vaak informele aard van de bevragingen en contacten die de medewerkers van de opleiding hebben met de verschillende stakeholders, creëert volgens de commissie momenteel een onzekere bodem om de resultaten te kunnen evalueren in combinatie met wat formeel aanwezig is qua bevragingen. De hoofdzakelijk informele aftoetsing brengt met zich mee dat een objectieve beeldvorming haast onmogelijk wordt voor de commissie. Ze vermoedt dan ook dat dit voor de opleiding tevens een probleem vormt op basis van de beschikbare gegevens. Ten slotte wil de commissie nog opmerken dat de communicatie van de feedback en de verbeteracties aan de verschillende betrokkenen door de opleiding tekortschiet. Ze vraagt dan ook om werk te maken van een tijdige terugkoppeling van de resultaten van de bevragingen en de opvolging daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Meer aandacht voor systematische formele perceptiebevragingen bij docenten, studenten en het werkveld.
- Onderzoeken van mogelijkheden tot verhogen van de responsgraad bij formele bevragingen bij de verschillende stakeholders en uitvoeren van verbeteracties hieromtrent.
- Aandacht voor de actieve studentenparticipatie in de studietijdmetingen in functie van de representativiteit ervan.
- Verzekeren van een tijdige terugkoppeling van de resultaten van bevragingen en verbeteracties naar de verschillende stakeholders.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft op basis van het ZER, de gesprekken en de documenten die tijdens het visitatiebezoek ter inzage lagen, kunnen concluderen dat de opleiding voldoende maatregelen tot verbetering onderneemt naar aanleiding van de resultaten van de evaluaties en bevestigingen die ze doorvoert. Uit de TRIS-light-bevestiging bij de docenten uit 2009 bleek dat voornamelijk de vragen in verband met niveau en oriëntatie, professionele gerichtheid, samenhang programma, afstemming vormgeving en inhoud, beoordeling en toetsing, stage en eindwerk positief werden beantwoord (68 procent van de vragen). Enkele punten scoorden negatief. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding aan deze uitkomsten verbeteracties heeft gekoppeld en heeft uitgevoerd. Zo werd bij de bevestiging negatief gescoord op de integratie van de opleiding in internationale samenwerkingen. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding ondertussen lid is geworden van ECARTE om daaraan al structureler tegemoet te kunnen komen. Vele vragen die betrekking hadden op een systematische controle van onder andere de doelstellingen van de opleiding door benchmarking met het werkveld en met het internationale beroepenveld en internationale opleidingen, en van de doorstroom van verschillende instromersgroepen gebruikmakend van de kwaliteitsindicatoren, scoorden tevens negatief. De 'Lime-survey' die gehouden werd bij de alumni in 2010 gaf aan dat de opleiding iets meer dan een 6 op 10 behaalde. Er dient daarbij, volgens de commissie, rekening te worden gehouden met de evoluties en al opgezette verbeteracties tijdens de periode 2003 tot 2010. Zo werden recent nog verbeteracties doorgevoerd, waarvan de meeste alumni nog geen effect hadden kunnen ondervinden. Er werd bijvoorbeeld een uitsplitsing gedaan van het modeltraject van één naar twee academiejaren, en de samenwerking met bepaalde stageplaatsen werd stopgezet. Zeer recent, sinds 2010–2011, werd de opleiding ook opgesplitst in twee verschillende trajecten, gebaseerd op de vooropleiding van de studenten. De commissie is daarom van oordeel dat de opleiding tracht tegemoet te komen aan de verzuchtingen van de alumni en de studenten met betrekking tot het programma.

Bij het inkijken van het kwaliteitsplan dat de verbetermaatregelen verzamelt, heeft de commissie moeten vaststellen dat de verdere uitwerking van het hogeschoolbrede kwaliteitszorgplan en specifiek de PDCA-cyclus nog aandacht verdienen. Het is immers zo dat het kwaliteitsplan niet weergeeft of en hoe de verbeteracties tot stand moeten komen, omdat ze over het algemeen niet geconcretiseerd werden opgenomen en de opvolging van de uitgevoerde verbeteracties te summier worden beschreven. Het is de commissie dan ook niet geheel duidelijk geworden welke acties precies werden uitgevoerd en wat de resultaten daarvan zijn. De commissie wil dan ook vragen om de opvolging van het kwaliteitsplan te concretiseren, om duidelijker aan te geven wie verantwoordelijk is voor de verbeteractie en de opvolging ervan, en wat de (verwachte) uitvoerdatum is geweest. De commissie is dan ook niet van oordeel dat het opvolgingsplan zoals het nu bestaat, voldoende kan bijdragen aan de kwaliteitszorg binnen de opleiding. Ze vraagt verder ook dat de opvolging gegarandeerd wordt door een systematische jaarlijkse evaluatie van de verbeterplannen op basis van de evaluaties die de opleiding c.q. de hogeschool uitvoerde.

De commissie is wel van oordeel dat ondanks de formele tekortkomingen de verbeterplannen die concreet worden gemaakt op opleidingsniveau, voldoende bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen zoals die op hogeschool- en opleidingsniveau worden vastgesteld. Ze vraagt echter wel aandacht voor de formele tekortkomingen binnen de opvolging van de verbeterplannen en wil toch nog eens wijzen op de pionierstaak van de opleiding in functie van haar oordeel hierover.

In functie van de verbeterstag die volgt op de bevestigingen, zou de commissie de opleiding tevens willen aanraden om bijvoorbeeld jaarlijks een studiedag of symposium te houden met het werkveld, de docenten en de studenten. Dit zou alvast de informele opvolging kunnen formaliseren. De commissie was verder tevreden te horen van de studenten en alumni dat ze een grote inbreng hebben en vrij feedback kunnen geven met betrekking tot de curriculumherzieningen die de opleiding doorvoert.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitvoeren van een verdere uitwerking van het hogeschoolbrede kwaliteitsplan en de PDCA-cyclus op opleidingsniveau.
- Uitbreiden en versterken van de formele actieplannen.
- Verbeteracties concretiseren in formele verbeterplannen.
- Verbeteracties nog verder toetsen bij de verschillende actoren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld**Beoordelingscriterium:**

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende****De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de betrokkenheid van de studenten, het werkveld, alumni en de medewerkers aan de maat is. De verschillende betrokkenen hebben inspraak in het opleidingsmanagement enerzijds en de kwaliteitszorg anderzijds. Buiten de formele overlegstructuren worden de betrokkenheid en participatie van het personeel ondersteund door een structuur van communicatiekanalen en -lijnen, onder andere een website met informatie voor internen en externen, intranet met informatie voor studenten en personeel waarop officiële documenten toegankelijk zijn, Blackboardcursussen 'Communicatie met docenten Creatieve Therapie' en 'Communicatie met studenten Creatieve Therapie', de maandelijkse interne PHL-nieuwsbrief en e-mail. Naast regelmatige algemene overlegmomenten voor het volledige opleidingsteam wordt de betrokkenheid in de opleiding ook versterkt door de informele activiteiten (nieuwjaarsreceptie, proclamatie enzovoort). Alle lectoren zijn slechts met een beperkt percentage aan lesopdracht verbonden aan de opleiding Creatieve therapie. Een deel bestaat uit collega's van het departement PHL-Healthcare, een ander deel uit collega's van het departement MAD-faculty. De intrinsieke motivatie van het lectorenteam en talrijke informele contacten binnen de gemeenschappelijke interessesfeer van gezondheidszorg, kunst en creatieve therapie bevorderen verder een spontane communicatie en betrokkenheid van alle docenten bij de opleiding. Al zijn er ook tekortkomingen. De opleiding Creatieve therapie beschikt bijvoorbeeld niet over een ware opleidingsraad (cf. *supra*). Gezien de geringe omvang van het team verloopt de informele communicatie wel bijzonder vlot. De lectoren zijn verder vaak slechts met een beperkt percentage aan lesopdracht verbonden aan de opleiding Creatieve therapie. Deze manier van werken heeft als gevolg dat te veel taken terechtkomen bij de opleidingscoördinator en er te weinig mogelijkheid is tot het uitbouwen van een systematische kwaliteitszorg. In samspraak met de dienst Personeel en de dienst Onderwijs streeft de opleiding wel naar meer systematiek in de interne organisatie van de opleiding. Tijdens de gesprekken die de commissie hield met zowel de docenten die vast verbonden zijn aan de opleiding als met gastdocenten en -sprekers, is het duidelijk geworden dat deze systematiek inderdaad moeilijk te bereiken is, gezien het hoge aantal gastdocenten en -sprekers. De commissie wil er echter op wijzen dat een fysieke bijeenkomst niet steeds noodzakelijk is om de docenten met een beperkte opdracht toch structureler te betrekken bij de opleiding. Ze vraagt dan ook de mogelijkheden hiertoe verder te onderzoeken.

Gezien de kleine groep studenten, en het directe en persoonlijke contact met het docententeam zijn de studenten op een spontane en directe manier betrokken bij de interne kwaliteitszorg

van de opleiding. Ook organiseert de opleiding overlegmomenten met alle studenten op alle belangrijke schakelmomenten van de opleiding, en kunnen de studenten via Evadoc de docenten beoordelen. Curriculumherzieningen werden doorheen de jaren doorgevoerd met een grote inbreng en feedback van de studenten. Studenten geven ook aan zich sterk betrokken te voelen bij de opleiding, zo bleek tijdens de gesprekken die de commissie met hen hield. De commissie apprecieert de laagdrempeligheid van de docenten en de betrokkenheid die dit met zich meebrengt, maar vraagt toch om de studenten ook te motiveren om op systematische en formele wijze meer betrokken te zijn bij de opleiding en hiertoe bijvoorbeeld een overlegplatform te voorzien.

Ondervraagde alumni vonden contacten met studiegenoten, een professioneel netwerk en informatiedoorstroom over vorming belangrijk, zo bleek uit de bevestigingen die bij hen werden uitgevoerd. De hogeschool en opleiding komen aan deze vraag tegemoet door het opzetten van een alumniwebsite op de PHL-website, de organisatie van een reünie, informatieverstrekking via e-mail met betrekking tot navorming, studiedagen en vacatures, het opzetten of ondersteunen van intervisiegroepen voor alumni, en de bevestiging van afgestudeerden door een tweejaarlijkse enquête.

De opleiding onderhoudt met betrekking tot kwaliteitszorg een intensieve relatie met de beroepspraktijk en het werkveld door het organiseren van resonantiedagen, individuele bevestigingen van de stageplaatsen naar aanleiding van de stagebeoordeling van de studenten, en bevestigingen van de stageplaatsen en werkveld. Door de kleinschaligheid van de opleiding is er volgens de commissie tevens een voortdurende, informele dialoog tussen het werkveld en de opleiding. Een aantal lectoren is, binnen hun vakgebied, ook actief in het werkveld en in beroepsverenigingen, en zijn op die manier betrokken bij wetenschappelijke en maatschappelijke evoluties binnen de creatieve therapie met betrekking tot hun vakgebied. Zoals aangegeven vraagt de commissie wel om een structureel formeel betrekken van het werkveld, los van de stageplaatsen, bij de opleiding om een voortdurende afstemming van de doelstellingen op de eisen van het werkveld te kunnen verzekeren, onder andere in de vorm van systematische bevestigingen.

De commissie is van oordeel dat wat betreft de betrokkenheid van studenten, alumni en het werkveld er te veel sprake is van eenrichtingsverkeer. Er is immers te weinig terugkoppeling naar deze betrokkenen, noch zit er een systematiek in deze terugkoppeling. Wanneer een zekere systematiek zou bewerkstelligd worden bij de formele bevestigingen van de verschillende betrokkenen en in de terugkoppeling daarvan, zou de betrokkenheid volgens de commissie structureel kunnen worden geborgd (volgens het systeem van PDCA, Plan-Do-Check-Act).

De verschillende betrokkenen die de commissie sprak tijdens het visitatiebezoek, gaven wel aan dat ze zich voldoende betrokken voelden bij de opleiding. Dit is zoals aangehaald een positief effect van de kleinschaligheid en laagdrempeligheid van de opleiding. Zowel docenten, stagementoren en andere partners uit het werkveld als studenten en alumni voelden zich gehoord door de opleiding, en waren van mening dat hun behoeften wel degelijk de verbeteracties mee stuurden. De commissie was tevreden dit te kunnen vernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formaliseren en systematiseren van de betrokkenheid van zowel docenten, gastdocenten, studenten, alumni als het werkveld.
- Systematisch resultaten van bevestigingen en daaraan gekoppelde verbeteracties terugkoppelen naar de verschillende betrokkenen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding onvoldoende kan aantonen of de gerealiseerde eindkwalificaties in overeenstemming zijn met de beoogde oriëntatie en het beoogde niveau van de bachelor-na-bacheloropleiding. Wegens het gebrek aan een eenduidige visie slaagt de opleiding er volgens de commissie niet in om de verwachte eindkwalificaties zoals ze die zelf vooropstelt en zoals het domeinspecifieke referentiekader van de commissie vermelden, te bereiken. Tijdens de gesprekken met de studenten, alumni, medewerkers en het werkveld is overigens gebleken dat de student de meerwaarde van het opleidingsonderdeel vaak niet kan toelichten aan een potentiële werkgever. De commissie ziet hier een directe relatie met het gebrek aan een duidelijke visie en opleidingsdoelstellingen (cf. *onderwerp 1*). Ze vraagt hier dan ook dringend aandacht voor van de opleiding. De opleiding zou bovendien het tewerkstellingsprofiel van de creatief therapeut en de visie die daarbij gepaard gaat, beter moeten overbrengen aan de studenten, opdat zij weten wat hun positie in de arbeidsmarkt is/kan zijn en hoe ze deze kunnen verdedigen.

Zoals aangegeven heeft de commissie kunnen vaststellen dat, ondanks de schijnbaar kleine markt voor creatief therapeuten, de opleiding wel al begonnen is met het blootleggen van die markt en dat ze probeert tegemoet te komen aan de verzuchtingen van het werkveld. Op het vlak van tewerkstelling was een kleine meerderheid van de respondenten van de bevraging van alumni tewerkgesteld als creatief therapeut binnen het jaar na afstuderen, zo heeft de commissie vastgesteld. Het diploma van de vooropleiding van de alumni speelt echter wel in belangrijke mate een rol bij het vinden van een job. Een aantal afgestudeerden heeft ervoor gekozen om in het diploma van hun vooropleiding te solliciteren en te werken, zo stelde de commissie vast. Daarnaast zijn er ook afgestudeerden die aangeven dat ze de opleiding volgden als een persoonlijke verrijking zonder stappen te zetten in de richting van de arbeidsmarkt. Wat betreft de voorbereiding op de arbeidsmarkt binnen de opleiding klinkt er vooral ontevredenheid door in

de bevragingen over een aantal ateliers in het werkveld waar (nog) niet expliciet creatief therapeutisch wordt gewerkt, maar onder een mengvorm. Tot slot is 94 procent van de respondenten tevreden tot bijzonder tevreden over de huidige alumniwerking van de PHL. De eindconclusie van de bevragingen bij de alumni is dat een kleine meerderheid volgens de bevragingen tevreden is met de marktwaarde van het diploma.

De commissie is van oordeel dat deze tevredenheidsgraad momenteel te laag ligt, en vraagt de opleiding dan ook om te onderzoeken hoe ze de tevredenheid bij de alumni over het niveau van de bereikte eindkwalificaties kan vergroten. De commissie heeft tijdens de gesprekken met alumni en het werkveld kunnen horen dat, hoewel de betrokkenen uiteindelijk de verworven eindkwalificaties en het behaalde niveau aan het einde van de opleiding wel aan de maat vonden en ze ook globaal tevreden zijn over het curriculum, de professionele gerichtheid een zorgpunt is. Het eigenlijke therapeutische werken komt immers niet voldoende aan bod in het huidige programma. Ook de handelingstoetsen schieten daarbij te kort om te kunnen verifiëren of studenten de competenties wel geïntegreerd kunnen inzetten. Momenteel zijn de handelingstoetsen de facto beperkt tot de stage, zo stelt de commissie.

Tijdens de gesprekken en uit de bevragingsresultaten heeft de commissie wel kunnen vaststellen dat het werkveld in het algemeen tevreden is over de kwaliteit en het niveau van de stagiairs. De visitatiecommissie stelde echter ook vast dat het werkveld van mening is dat met betrekking tot de stagiairs nog meer kennis van psychopathologie en therapeutische vaardigheden nodig is. Dit ligt in dezelfde lijn met de verzuchting die de alumni hebben over het inoefenen van de creatief-therapeutische vaardigheden tijdens de stage. De commissie moet hieruit concluderen dat de opleiding nog strengere voorwaarden moet stellen aan de stageplaatsen. Ze vraagt de opleiding dan ook om te onderzoeken hoe ze hiermee kan omgaan in de toekomst. Het is immers noodzakelijk dat de opleiding zelf enerzijds voorziet in een voldoende training van alle vaardigheden; anderzijds is het ook noodzakelijk dat deze vaardigheden allemaal samenkomen in de handelingstoetsen zoals de stage.

De commissie is daarnaast van oordeel dat wat specifiek de stage betreft, deze een voorbereiding moet vormen op de instap in het werkveld, naast het aandeel dat de praktijklessen, het integratieproject en de bachelorproef hierin hebben. De stage, die de grootste rol speelt in het aftoetsen en aanscherpen van de vaardigheden en attitudes van de student, is volgens de commissie momenteel te kort in duur om te kunnen voorzien in een voldoende training van de vaardigheden en attitudes die benodigd zijn voor een creatief therapeut. Uit de gesprekken met alumni en het werkveld is dit tevens gebleken. De commissie wil de opleiding dan ook vragen om te bekijken of het aantal stage-uren nog kan worden opgedreven.

De kwaliteit van de integratieproeven is aan de maat. De schriftelijke neerslag van de proeven die de commissie kon doornemen, was van een gedegen inhoudelijk niveau voor een bachelor-na-bacheloropleiding. Het is de commissie echter wel opgevallen dat enkele eindwerken niet voldeden aan de APA-normen, wat ze als een grote vormelijke tekortkoming ziet. Daarnaast kennen niet alle integratieprojecten een inhoudelijke focus op creatieve therapie, wat volgens de commissie noodzakelijk is. De commissie vraagt de opleiding dit in de toekomst sterk te bewaken om de relevantie van het eindwerk voor het beroep van de afstuderende creatief therapeut te vrijwaren.

De resultaten wat betreft de internationale dimensie van de opleiding zijn volgens de commissie nog niet geheel aan de maat. Wat betreft internationalisering moet de afgestudeerde in staat zijn om in een internationale en interculturele context te functioneren, en moet hij kennis hebben van de internationale en interculturele ontwikkelingen en aspecten van de creatieve therapie. De commissie is van oordeel dat de eigenlijke internationaliseringsactiviteiten onder studenten

en docenten nu te beperkt zijn om zo een doelstelling te kunnen realiseren. De commissie denkt dan ook dat een deelname aan een internationa(l)e congres/studiedag/activiteit actief moet worden bevorderd.

Het wetenschappelijke aspect in de opleiding en de maatschappelijke dienstverlening zijn op dit moment nog niet uitgewerkt omwille van de beperkte omkadering. De commissie is echter van mening dat men deze aspecten wel moet opnemen in de activiteiten van de opleiding, daar ze een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de onderwijsactiviteiten en de professionalisering van het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verzekeren dat de stage inhoudelijk creatief-therapeutisch is gericht.
- Bewaken dat alle integratiewerken een focus kennen op creatieve therapie.
- Beter communiceren en overbrengen van de visie op creatieve therapie van de opleiding bij studenten om hun marktwaarde te versterken.
- Internationaliseringsactiviteiten inleggen voor zowel docenten als studenten in functie van de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding heeft zelf momenteel ook nog geen streefcijfers bepaald voor slaagpercentages, gemiddelde studieduur en studie-uitval. De commissie is echter van mening dat het formuleren van streefcijfers nodig is om haar taak rondom de beoordeling van onderwijsrendement gedegen uit te voeren, en is van mening dat zij hierdoor geen uitspraken kan doen over het eigenlijke onderwijsrendement en de verhoudingen daarin. De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat de opleiding een gedegen studie uitvoert naar de profielen van haar studenten en de doorstroom.

De commissie heeft wel kunnen vernemen dat cohorteonderzoek en datarapporten aantonen dat de opleiding erin slaagt om de beoogde doelgroepen te laten instromen in de opleiding. De opleiding ziet wel een lichte afname van de Bachelors Ergotherapie en een opvallende toename van de Bachelors Humane wetenschappen. De verschuiving binnen de groep van de humane wetenschappen heeft implicaties voor het aansluiten van het traject gezondheidszorg en sociaalagogisch werk op de vooropleiding. De verschuiving binnen de totale groep van humane wetenschappen naar artistieke vorming wordt opgevangen door de uitsplitsing van het curriculum in het eerste jaar in de twee trajecten.

Tot op heden, zo brengt de opleiding in kaart, stroomden geen studenten in die al substantiële werkervaring hadden op het vlak van creatieve therapie. Vooral vrouwen kiezen Creatieve therapie als studierichting. Regionaal gezien stromen vooral studenten uit de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant in de opleiding in. Slechts één buitenlandse studente volgde de opleiding, en één allochtone studente meldde zich op de selectiedag. Zij kon onmogelijk weerhouden worden wegens onvoldoende kennis van het Nederlands, zo heeft de commissie kunnen vernemen.

Wat betreft de doorstroom blijkt dat een meerderheid credits behaalt voor 100 procent van de opgenomen studiepunten. De slaagratio's zitten tussen 86 en 99 procent, en tonen dus een hoog studierendement aan. De commissie ziet deze hoge slaagcijfers bevestigd en kan dit enkel toejuichen. Gemiddeld haalt 84 procent van de studenten het diploma binnen de normale studieduur van twee academiejaren, wat een hoog percentage is voor een groep die grotendeels bestaat uit werkstudenten met een gezinslast. Alle studenten slagen overigens voor hun stage in het eerste en tweede jaar, en halen respectievelijk gemiddeld 14/20 in het eerste jaar en 15/20 in het tweede. Voor het integratieproject slaagt tussen 88 en 100 procent van de deelnemende studenten met gemiddeld 13/20.

Cohorteonderzoek toont verder aan dat in de twee laatste cohortes het percentage vroegtijdige uitstromers die het diploma niet halen, tussen 10 en 12 procent ligt. De commissie stelt inderdaad vast dat er nauwelijks sprake is van drop-out, wat wellicht te danken is aan de inspanningen die de opleiding levert om afhaakgesprekken te voeren met kandidaat-uitstromers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formuleren van (opleidingsgebonden) streefcijfers bij gebrek aan streefcijfers op Vlaams niveau.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [onvoldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	onvoldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging.

De commissie heeft moeten vaststellen dat de gerealiseerde eindkwalificaties op het moment van het visitatiebezoek niet in overeenstemming waren met de noodzakelijk nagestreefde competenties qua domeinspecifieke eisen. De commissie is van oordeel dat de opleiding ook onvoldoende kan aantonen of de gerealiseerde eindkwalificaties in overeenstemming zijn met de beoogde oriëntatie en het beoogde niveau van de bachelor-na-bacheloropleiding. Wegens het gebrek aan een eenduidige visie slaagt de opleiding er volgens de commissie niet in om de verwachte eindkwalificaties zoals ze die zelf vooropstelt en zoals het domeinspecifieke referentiekader van de commissie die vermeldt, te bereiken. Op het ogenblik van het bezoek was de professionele gerichtheid die noodzakelijk is voor het programma onvoldoende aanwezig in de verschillende curriculumonderdelen. Het eigenlijke therapeutische werken komt zo niet voldoende aan bod in het huidige programma, en ook de handelingstoetsen schieten te kort. De creatief-therapeutische vaardigheden kunnen binnen de (enige) handelingstoets van de stage overigens niet steeds

getoetst worden door het huidige aanbod stageplaatsen. Ook de geïntegreerde toetsing van de verschillende types kennis en vaardigheden baart de commissie zorgen.

In het kader van de vastgestelde tekorten adviseert de commissie de opleiding met klem het volgende aan:

- De professionele gerichtheid van het programma vrijwaren in functie van de verwerving van de eindkwalificaties.
- Verzekeren dat de stage inhoudelijk creatief-therapeutisch is gericht in functie van de verwerving van de eindkwalificaties.
- Bewaken dat alle integratiewerken een focus kennen op creatieve therapie.
- Beter communiceren en overbrengen van de visie op creatieve therapie van de opleiding bij studenten om hun marktwaarde te versterken.
- Internationaliseringsactiviteiten inleggen voor zowel docenten als studenten in functie van de opleiding.

De commissie is wel van oordeel dat de opleiding mits de juiste kritische houding en gepaste verbetermaatregelen het studieprogramma in kwaliteit kan verhogen. Ze vraagt de opleiding en de hogeschool dan ook de aanbevelingen ter harte te nemen.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van oordeel dat het ZER zelf vlot leest. Het ZER vertoonde echter wel tekorten aan informatie, alsook aan concrete, correcte verwijzingen binnen het geheel van zelfevaluatie-rapport en bijlagen om een consistent beeld te krijgen. Dit maakte het ZER initieel moeilijk te doorgronden. De commissie vindt dan ook dat er meer transparantie kon worden gecreëerd. De informatie die middels het ZER werd aangeleverd, was volgens de commissie echter wel waarheidsgetrouw.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	onvoldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	onvoldoende

is de commissie van mening dat er onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Intussen onderzoekt de opleiding, in overleg met de andere opleiding Creatieve therapie aan de Arteveldehogeschool, de mogelijkheden om een effectieve studieduuruitbreiding te realiseren. De opleiding heeft de toestemming van het PHL-beleid om deze mogelijkheid te verkennen en hiervoor een eventuele aanvraag in te dienen.
- Ook heeft de opleiding de nood aan een duidelijke opleidingsgebonden visie, die als rode draad doorheen het terugmeldingsrapport loopt en ook reeds bleek uit de mondelinge terugmelding, onmiddellijk opgenomen. In juni 2012 is de opleiding gestart met een stappenplan met als eerste stap het opstellen van een duidelijke visie in het kader van een opleiding van 90 SP. In een volgende stap zal deze visie vertaald worden in een opleidingsprofiel om vervolgens het opleidingsprogramma te hervormen in overeenstemming met de visie en het opleidingsprofiel.
- De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN³

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	onvoldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	onvoldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	onvoldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	voldoende
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	onvoldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	onvoldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende
Bijzondere kwaliteitskenmerken	
Facet 1 Differentiatie en profilering	niet van toepassing
Facet 2 Kwaliteit	niet van toepassing
Facet 3 Concretisering	niet van toepassing

De oordelen zijn van toepassing voor:

PHL Provinciale Hogeschool Limburg

CT Creatieve therapie

³ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 2

Geestelijke gezondheidszorg

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg, Katholieke Hogeschool Kempen
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg, Katholieke Hogeschool Leuven
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.

2 DOMEINSPECIFIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen. De commissie wil tevens benadrukken dat ze bij het opstellen van dit domeinspecifiek referentiekader ervan uitgaat dat de studenten die instromen in de bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg reeds beschikken over de verwachte startcompetenties (van een verpleegkundige).

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Geestelijke gezondheidszorg vier competentie-rollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes. Hij/zij is:
 - is empathisch, tactvol, respectvol doch besluitvaardigheid en assertief zowel naar de patiënt en zijn naasten als de leden van het interdisciplinair team en van de gehele organisatie.
 - onderneemt actief en autonoom de nodige acties om de opdrachten als verpleegkundige gespecialiseerd in de gezondheidszorg in de omgang met anderen naar waarde te volbrengen.
 - blijft efficiënt functioneren vóór, tijdens en na nieuwe/complexen en moeilijke situaties, onder sterke druk, bij tegenslagen/fouten of kritiek.
 - kan knelpunten in het verpleegkundig handelen omschrijven in functie van de algemene en beroepsgerelateerde wetgeving.
 - reflecteert voortdurend kritisch op het eigen handelen en de eigen positie en stuurt waar nodig bij.
 - herkent ethische en juridische dilemma's en maakt deze bespreekbaar in het team en met de patiënt en zijn naasten.
 - kent en bewaakt eigen valkuilen op praktisch, emotioneel en professioneel gebied.
 - maakt bewust gebruik van de eigen en externe krachtbronnen en voedt ze.
- 2) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als hulpverlener en klinisch beoordelaar:
 - kan gespecialiseerde hulp- en dienstverlening aan cliënten en cliëntsystemen in de geestelijke gezondheidszorg bieden, en dit op verschillende vlakken: het menselijk bestaan op zichzelf, de vitale levensverrichtingen, de dagelijkse levensverrichtingen, de primaire leefsituatie, de directe sociale omgeving en het functioneren in de samenleving. Hij/zij voert daarbij preventieve en hulpverlenende interventies uit op medische wijze.
 - heeft kennis van de psychopathologische ziektebeelden en hun behandelvormen. Hij/zij kan individuele behandelplannen uitwerken waarbij 'zorg op maat' centraal staat. Hij/zij gaat hierbij actief, samen met de patiënt op zoek naar symptomen en klachten van psychische of somatische aard en legt verbanden, ook op existentieel vlak.
 - kan verpleegproblemen en -behoeften zowel schriftelijk als mondeling weergeven volgens hun prioriteit en ze plaatsen binnen een holistisch mensbeeld.
 - heeft kennis van psychofarmaca; de werking, de toedieningswijzen. Hij/zij observeert de nevenwerkingen, heeft kennis van het metabool syndroom, ...
 - heeft kennis van de evidence-based denkkaders zoals client-centered, gedrags- en cognitieve therapie, de systeemtherapie, het oplossingsgericht denkkader, een psychoanalytische behandeling, ...
 - kan een professionele relatie uitbouwen binnen de specificiteit van de geestelijke gezondheidszorg.
 - kan hulpverleningsprocessen binnen de geestelijke gezondheidszorg ontwerpen, plannen, begeleiden, realiseren en evalueren. Hij/zij kan daarbij zijn/haar menswetenschappelijke en ervaringsgerichte kennis aanwenden.
 - kan structurele problemen i.v.m. de geestelijke gezondheidszorg aanpakken.
- 3) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als organisator en coördinator:
 - kan in en vanuit een welzijnsinstelling of geestelijke gezondheidszorgorganisatie werken. Hij/zij kan daarbij multidisciplinair samenwerken in een medisch-psychiatrische context, zowel met vakgenoten, andere beroepsbeoefenaars als vrijwilligers.
 - ontwikkelt professionele relaties met derden.

- kan ondernemend denken en handelen, en bijdragen aan het functioneren van de arbeidsorganisatie via kwaliteitszorg, het ondersteunen van beleidsontwikkelingen, samenwerken in netwerken, medewerkers en vrijwilligers aansturen.
 - kan de missie, doelstellingen en het beleid van de organisatie realiseren in de specifieke context van de geestelijke gezondheidszorg.
 - kan kritisch beleidsmatig meedenken over beleidsdoelen en strategie in de geestelijke gezondheidszorg op micro-, meso- en macroniveau.
 - heeft kennis van de binnen de geestelijke gezondheidszorg actuele thema's, hun behandelconcept en de door de overheid ondersteunde projecten; rouw en verlies, zelfdoding, vroegdetectie van psychose, verslaving en middelenmisbruik, omgaan met agressie, zorg voor ongedwongenheid... Hij/zij kent daarbij de algemeen geldende procedures, protocollen en klinische paden hieromtrent.
 - is vertrouwd met de nieuwe tendensen binnen de geestelijke gezondheidszorg zoals de recente reorganisatie van de geestelijke gezondheidszorg door de vermaatschappelijking van de zorg en de verdere ontwikkeling van de transmurale zorg.
 - verleent zorg vanuit een wetenschappelijk perspectief, neemt regelmatig literatuur door en streeft naar een maximale 'kwaliteit van zorg'.
 - bevordert de kwaliteit van de hulpverlening.
 - kan groepstherapie aanbieden en psycho-educatieve programma's leiden.
 - kan plannen en organiseren.
 - denkt en handelt bewust ondernemend.
- 4) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als professional:
- heeft een betekenisvolle bijdrage binnen het multidisciplinaire team. Hij/zij voert de afgesproken doelstellingen uit, evalueert ze en koppelt ze terug tijdens het teamoverleg. Hij/zij heeft daarbij een open, constructieve en flexibele basishouding, en staat open voor inter- en supervisie om de eigen draagkracht en deze van het team op een constructieve wijze te ondersteunen.
 - kan professioneel, en juridisch en ethisch correct werken. De mensenrechten (rechten van patiënten en cliënten), duurzaamheid, democratische beginselen worden daarbij gerespecteerd en het burgerschap versterkt binnen de sector van de geestelijke gezondheidszorg.
 - is getraind in gesprekstechnieken, zoals motivationele gespreksvoering, overdracht en tegenoverdracht. Hij/zij heeft ook kennis van coping mechanismen, en beschikt over voldoende relationele en sensitieve eigenschappen alsook communicatieve vaardigheden. Hij/zij is mede daardoor in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen.
 - heeft een brugfunctie in de contacten met het systeem rond de patiënt, namelijk de familie, de mantelzorgers, de referentiepersonen.... En hij/zij kan indien aangewezen een zorgoverleg coördineren. Patiëntenparticipatie staat voor hem/haar centraal.
 - kan de eigen professionaliteit en deze van anderen ontwikkelen en bevorderen. Dit betekent alle taken uitvoeren die bijdragen aan de eigen professionele ontwikkeling en deze van collega's en studenten binnen de geestelijke gezondheidszorg, alsook onderzoek en innovatie en het ontwerpen van diensten en methodieken voor klanten of klantgroepen binnen de geestelijke gezondheidszorg.
 - is emotioneel stabiel en stressbestendig en kan adequaat reageren in crisissituaties en wisselende omstandigheden.
 - heeft voldoende verantwoordelijkheidszin.
 - creëert een gezond evenwicht tussen de professionele en de andere rollen.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan. Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Geestelijke gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen. De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidings-team aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat het niveau en de oriëntatie van het competentieprofiel op associatieniveau vastgelegd werden en dat ze in lijn liggen met de decretale vereisten. Het competentieprofiel is gevalideerd door het werkveld. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat de geformuleerde doelstellingen reeds tegemoetkomen aan een toenemende maatschappelijke vraag, maar ook aan de ondertussen bekrachtigde bijzondere beroepstitel. De opleidingen hadden daarop reeds geanticipeerd. Bovendien apprecieert de commissie dat het competentieprofiel rekening houdt met een brede instroom in de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg.

De opleidingen kiezen ervoor om de doelstellingen onder drie rollen onder te brengen die verder zijn vertaald in duidelijke gedragsindicatoren. Beide opleidingen geven aan een expertniveau na te streven. De commissie stelde voor een van de opleidingen vast dat de nadruk gelegd wordt op

een holistische oriëntatie waarbij de geestelijke gezondheidszorg vanuit een multidisciplinaire context benaderd wordt. Hoewel de commissie het verbredend karakter interessant vindt, vraagt ze de opleiding te blijven waken over de verdieping. Voor de andere opleiding maakte de commissie de opmerking dat het competentieprofiel ook aandacht mag besteden aan evidence based learning en evidence based practice, aangezien beide deel uitmaken van het programma. In geen van beide opleidingen werd de internationale component verwerkt in de competenties. De commissie vraagt om daarin verandering te brengen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Bij het opstellen van het competentieprofiel hebben de opleidingen enerzijds rekening gehouden met de profielen van de basisopleidingen Verpleegkunde en Sociaal werk. Anderzijds werden zowel binnen- als buitenlandse bronnen gebruikt. In een van de opleidingen is de internationale ambitie de commissie positief opgevallen. Ze onderschrijft het belang van een internationale benchmarking.

De commissie heeft voor beide opleidingen opgemerkt dat de vakinhoudelijke doelstellingen, in het bijzonder met betrekking tot de psychiatrische zorg, gedetailleerder in het competentieprofiel moeten worden opgenomen.

De domeinspecifieke eisen zijn gekend bij studenten, personeel en werkveld. In beide opleidingen werden de doelstellingen voorgelegd aan een resonantiegroep dat als klankbord fungeert. In een van beide opleidingen is er eveneens een opleidingsadviesraad. De commissie vindt het positief dat de opleidingen op die manier het werkveld betrekken bij de kwaliteit van hun onderwijs. Ze maakte bij een opleiding echter de bemerking dat de brede sector nog weinig bekend is met het bestaan van de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. Daarom benadrukt ze het belang van een duidelijke profilering en communicatie van die opleiding naar de externe partners.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen de doelstellingen omgezet hebben in een adequaat opgebouwd programma en daarbij een competentiematrix hanteren. Beide curricula bevatten verschillende disciplineoverschrijdende elementen, dankzij projectwerk en de stage, wat door de studenten en het werkveld gewaardeerd wordt. In een van beide opleidingen pleit de commissie ervoor om de interdisciplinariteit nog te vergroten door bijvoorbeeld gemeenschappelijke opleidingsonderdelen te organiseren in samenwerking met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. Voor de andere opleiding valt de opmerking dat de holistische oriëntatie niet ten koste van de specialisering in de geestelijke gezondheidszorg mag gaan. De inhoudelijke verdieping op het vlak van psychiatrische pathologie moet daar nog versterkt worden. De procedure bij curriculumherzieningen verschilt bij de opleidingen, maar de commissie waardeert in beide gevallen de systematische aanpak en de dialoog met de stakeholders. De commissie heeft opgemerkt dat er reeds curriculumwijzigingen werden doorgevoerd op aansturen van de studenten. Ze stelt daarnaast tevreden vast dat er bij de curriculumwijzigingen aandacht blijft gaan naar de afstemming op de vooropleidingen van de studenten.

De commissie kon tijdens haar bezoek besluiten dat beide opleidingen belang hechten aan de internationalisering van hun programma. Hoewel een langdurig buitenlands verblijf binnen het bestek van de bachelor-na-bacheloropleiding niet evident is, worden er door beide opleidingen

andere alternatieven aangeboden in het kader van internationalisation@home. De commissie wil de verdere uitbreiding van de internationale elementen in het programma aanmoedigen. Ze spreekt zich uit als een voorstander van korte buitenlandse studiebezoeken, waaraan ook de werkstudenten kunnen deelnemen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie trof in beide gevallen een actueel en multidisciplinair programma aan dat inspeelt op het wijzigende zorgmodel en ondersteund wordt door personeel met relevante werkervaring. De studenten waarderen de expertise van de gastdocenten. Sommige docenten van een van de opleidingen zijn actief binnen de expertisecellen van de hogeschool in kwestie, waardoor volgens de commissie de verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek zeer goed mogelijk is.

De opleidingen besteden in voldoende mate aandacht aan praktijkervaring en kennisontwikkeling. In een van beide gevallen is de commissie positief over de invoering van een overall-werkstuk, waarin studenten een casus uitwerken die gekoppeld wordt aan vier opleidingsonderdelen. De andere opleiding kan volgens de commissie haar curriculum nog verbeteren door een grotere rol toe te kennen aan evidence based learning. De interdisciplinaire seminars en de nauwe samenwerking met een universitair ziekenhuis zijn dan weer sterke punten in dat programma. De studenten van beide opleidingen komen ook dankzij de stage in aanraking met de beroepspraktijk. Een van beide hogescholen opteert voor een opdeling tussen een kennismakingsstage en een vervolmakingsstage. Op die manier komen de studenten reeds vroeg in het programma in het werkveld. De commissie vindt dat een sterk punt. In beide opleidingen wordt de stage gekoppeld aan een opdracht, hetzij in het ene geval projectwerk, in het andere geval de bachelorproef. De commissie vindt die koppeling zeer leerrijk voor de studenten en is ervan overtuigd dat het eindproduct in veel gevallen ook een win-winsituatie oplevert voor de stageplaats. In het algemeen is ze tevreden over de vakinhoudelijke verdieping die door de stage mogelijk wordt gemaakt. Twee opmerkingen wil de commissie echter meegeven wat de invulling van de stage betreft. Ten eerste geven de studenten van beide opleidingen aan dat zij meer stagebegeleiding en feedback vanuit de opleiding wenselijk vinden. De commissie wil een frequenter contact tussen de student en de stagebegeleider stimuleren en suggereert de opleidingen om stagebezoeken in te stellen. Ten tweede benadrukt de commissie voor werkstudenten het belang van een stage op meerdere stageplaatsen, aangezien dat meer leereffect heeft dan een stage op de eigen werkplek. Die opmerking is vooral relevant voor de opleiding waar veel werkstudenten instromen.

Zowel het projectwerk van de ene opleiding als de bachelorproef in de andere opleiding leiden tot een concreet product, dat het werkveld effectief kan implementeren. Die vorm van maatschappelijke dienstverlening draagt de goedkeuring van de commissie weg.

Het cursusmateriaal wordt van beide opleidingen voldoende degelijk en toepassingsgericht bevonden, al raadt de commissie een van de opleidingen aan om de kwaliteit en de actualiteit van het cursusmateriaal meer centraal te bewaken.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie constateerde tijdens beide bezoeken dat de opleidingen een samenhangend curriculum hebben uitgebouwd. Daarbij was ze voornamelijk lovend over de modulaire structuur van het ene programma, dat een doordacht evenwicht creëerde tussen theorie en praktijk.

Beide opleidingen kampen met overlappingsen in het programma. Enerzijds zijn dat overlappingsen tussen opleidingsonderdelen, wat vaak verklaard kan worden doordat die opleidingsonderdelen door meerdere (gast)docenten worden ingevuld. De commissie vraagt een blijvende

aliertheid omtrent die overlappings en vindt de communicatie tussen de gastsprekers en de opleiding wenselijk. Het aanstellen van opleidingsonderdeelverantwoordelijken kan in een van de opleidingen een meerwaarde betekenen volgens de commissie. Anderzijds zijn er ook overlappings in beide curricula die gerelateerd zijn aan de vooropleiding van de studenten. Met name de studenten die de bacheloropleiding Verpleegkunde hebben gevolgd, signaleren overlappings. Ook dat dient verder opgevolgd te worden, hoewel de commissie in beide opleidingen gemerkt heeft dat er reeds verbeteringen zijn doorgevoerd. De opleidingen zijn zich bewust van de problematiek.

Het feit dat de opleidingen studenten de mogelijkheid aanbieden om een flexibel traject te volgen draagt de waardering van de commissie weg. Verschillende werkstudenten opteren immers voor een persoonlijk traject waarin ze het programma kunnen spreiden. Een van de opleidingen biedt voor hen een gestandaardiseerd deeltijds traject aan, dat het modelcurriculum opdeelt in twee jaren. De commissie vindt het eveneens positief dat die opleiding zich al voorbereidt op de toekomstige instroom van studenten die via een overgangstraject de bijzondere beroepstitel willen behalen.

Facet 2.4 Studietoegang

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen qua studietoegang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie begreep van de studenten dat een van beide programma's zwaar maar aanvaardbaar is. Voor de andere opleiding gaven de studenten aan dat de studielast meevalt, aangezien de koppeling tussen stage en bachelorproef tijdsbesparend is. Wel vraagt in beide gevallen de combinatie van de opleiding met werk een extra tijdsinvestering van die studenten. Daarom appreciëren de studenten de planning aan de hand van vaste lesdagen per week. In een van beide opleidingen merkt de commissie op dat de studielast anders gepercipieerd wordt naar gelang de vooropleiding van de studenten. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding die verschillen onderzoekt en opvolgt.

De commissie vraagt de opleidingen om de studietijdmetingen zowel kwalitatief als kwantitatief te organiseren. Ze toont er begrip voor dat de resultaten van metingen aan de hand van Metis en/of Kronos voor kleine opleidingen zoals Geestelijke gezondheidszorg niet altijd betrouwbaar zijn, gezien de lage responsgraad. Niettemin wil de commissie voor beide opleidingen de nadruk leggen op het belang van frequente kwantitatieve en kwalitatieve metingen, zodat de opleidingen niet achter de feiten aanlopen. De opleidingen hebben echter een vrij accuraat beeld van de studielast, door de organisatie van focusgesprekken.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie kon vaststellen dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. In beide opleidingen wordt er gevarieerd in de werkvormen in functie van de praktijkgerichtheid of de kennisontwikkeling van de studenten. De commissie waardeert bij een van de opleidingen dat de vormgeving van het programma afgestemd is op de instroomprofielen, wat geheel strookt met de holistische oriëntatie die de opleiding in kwestie nastreeft.

In het didactisch concept van beide opleidingen staat de zelfstandigheid van de studenten centraal: aan de hand van reflectie en zelfstudieopdrachten stimuleren de opleidingen zo de persoonlijke groei en de competentieontwikkeling bij de studenten. In dat kader is ze ook lovend over het gebruik van een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De commissie heeft bedenkingen

bij het hoge aantal hoorcolleges in een van de opleidingen en vraagt in het verlengde daarvan om ook de gastsprekers didactische ondersteuning te geven.

De opvolging van het cursus- en studiemateriaal blijft aan de orde: binnen een van de opleidingen is een grotere eenvormigheid tussen de cursussen wenselijk. In dezelfde opleiding vragen de studenten ook meer toelichting bij het gebruik van het elektronische leerplatform, Toledo. In de andere hogeschool gaven de studenten dan weer aan dat zij de link tussen de lessen en de zelfstudie van de handboeken niet altijd terugvinden. Dat verdient meer opvolging volgens de commissie.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie kon vaststellen dat er een aantal verschillen zijn tussen beide opleidingen wat het toetsbeleid betreft. De ene opleiding legt meer nadruk op permanente en procesgerichte evaluatie, aan de hand van evaluatievormen zoals het persoonlijk ontwikkelingsplan, de intervisiegesprekken en peerassessment in bepaalde modules. Bovendien zijn de examens binnen die opleiding erg competentiegericht, zoals blijkt uit de overalltoets waarin de studenten meerdere opleidingsonderdelen integreren bij het oplossen van een casus. De commissie is lovend over dat concept. In de andere opleiding is er nog meer aandacht voor competentiegerichtheid en casuïstiek nodig. De commissie vindt het echter positief dat de docenten daar een opleiding over competentiegericht toetsen hebben genoten.

De controle van de toetsing van opleidingsonderdelen met meerdere (gast)docenten wordt in beide opleidingen aangestuurd door een centraal figuur: een vast aangestelde docent of de banabacoördinator. De commissie is enthousiast over de gehanteerde werkwijze waarbij de lectoren een aantal vragen met verbeterleutel opstellen waaruit de examinerende lector een selectie maakt. De commissie is van mening dat de studenten goed geïnformeerd zijn, mede dankzij het Onderwijs- en Examenreglement en de ECTS-fiches. De commissie waardeert de transparantie en de feedback naar de studenten. In de ene opleiding vragen de studenten wel om duidelijkere richtlijnen bij het persoonlijk ontwikkelingsplan.

De commissie vond de evaluatie van de stage en de eindwerken over het algemeen evenwichtig: zowel het proces als het product wordt in rekening gebracht. Aan de opleiding die het projectwerk koppelt aan de stage, vraagt de commissie echter om een afzonderlijke stage-evaluatie. Het gebruik van een jury met zowel interne als externe leden bij de presentaties van de bachelorproeven vormt volgens de commissie een sterk punt.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft. De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt gekenmerkt door een zeer gedifferentieerde instroom, aangezien alle studenten met een vooropleiding in de gezondheidszorg of in de sociaal-agogische studiegebieden zich kunnen inschrijven. Die brede instroom impliceert grote verschillen in voorkennis, wat een grote uitdaging vormt voor de programma's van beide opleidingen. Zij benadrukken dat de verzameling aan vooropleidingen eveneens een meerwaarde vormt, aangezien dat de multidisciplinariteit van het werkveld reflecteert in de opleiding. Ook de commissie ziet voordelen in de kruisbestuiving, maar ze vraagt daarnaast permanente aandacht voor de afstemming tussen de vooropleidingen en het programma. Zoals al eerder werd aangehaald kunnen de verschillen in voorkennis een hindernis vormen

voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Een van de opleidingen kiest ervoor om een inleidende module aan te bieden, waar eventuele tekorten gedetecteerd en geremedieerd kunnen worden. De studenten spraken zich positief over de module uit, al blijft verdere waakzaamheid volgens de commissie noodzakelijk aangaande de heterogeniteit van de studenten. De commissie merkt ook op dat duidelijke informatie aan kandidaat-studenten van groot belang is. Andersom is het noodzakelijk dat de opleidingen de instroomprofielen nauwgezet registreren en eventuele tendensen in de studieresultaten opvolgen. De commissie stimuleert daarom de organisatie van intakegesprekken, zoals dat in een van beide scholen reeds gangbaar is.

Voor studenten met een ruime werkervaring vraagt de commissie een van de opleidingen om na te gaan of zij niet gediend zijn met een of meer vrijstellingen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie trof in beide opleidingen een dynamisch en enthousiast team aan dat gesteund werd door een duidelijk personeelsbeleid. Voor personeelszaken zoals aanwerving, onthaal van nieuwe medewerkers, evaluatie- en functioneringsgesprekken zijn vaste procedures opgesteld. Bij beide opleidingen waardeert de commissie dat er voor het onderwijzend personeel belang wordt gehecht aan de pedagogische bekwaamheden van sollicitanten. Bovendien vindt de commissie het positief dat ook voor het personeel de competenties een centrale rol spelen, bij aanwerving, maar ook bij het opstellen van de takenfiches en competentiekaarten.

De commissie waardeert dat de opleidingen voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein gastsprekers aantrekken die deze expertise willen delen met de studenten. Ondanks het grote aantal gastdocenten met beperkte opdracht doen beide opleidingen verdienstelijke pogingen om hen bij de kern van de onderwijsprocessen te betrekken. De communicatie met hen verdient blijvende aandacht.

Het professionaliseringsaanbod voor het statutair personeel is binnen beide opleidingen zeer ruim. De commissie vindt het goed dat de opleidingen en de hogescholen levenslang leren bij het personeel stimuleren. De commissie staat achter het registratiesysteem dat een van de opleidingen hanteert om aanvragen voor navormingen te faciliteren en te registreren. Hoewel ze begrijpt dat een structureel aanbod voor tijdelijke gastsprekers minder nut heeft, vindt ze het belangrijk dat ook de gastsprekers op onderwijsondersteuning kunnen rekenen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen voldoende aandacht spenderen aan de professionele gerichtheid van hun personeel. De studenten zijn zeer tevreden over de expertise van hun docenten. In de beide opleidingen stelt de commissie vast dat het team multidisciplinair is opgesteld en op de hoogte is van actuele ontwikkelingen. Enerzijds wordt dat versterkt door het aantrekken van gastsprekers, anderzijds combineren ook verschillende vaste personeelsleden hun onderwijsopdracht met een job in het werkveld. Voor een van de opleidingen vraagt de commissie om meer profielen met onderzoekservaring aan te trekken. Verder waardeert de commissie het wanneer de opleiding ook een vorming voorziet voor stagementoren.

De inspanningen rond internationalisering variëren binnen de twee opleidingen. In een opleiding drukt de commissie zich positief uit over de inspanningen omtrent de internationalisering van het personeel. De andere opleiding wordt verder aangemoedigd om de docentenmobiliteit uit

te bouwen. De commissie wil beide opleidingen stimuleren om initiatieven te blijven nemen omtrent deelname aan internationale congressen en samenwerking met internationale gast-sprekers.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

De commissie heeft moeten vaststellen dat de werkdruk in beide opleidingen hoog ligt. Vooral de werklast en werkdruk van de opleidingscoördinator is zorgwekkend, in die mate dat bij een opleiding door het wegvallen van de opleidingscoördinator de continuïteit en de kwaliteit van de opleiding mogelijk in het gedrang zou kunnen komen. De commissie vraagt dan ook om, zeker met de verwachte toenemende studentenaantallen door de komst van de bijzondere beroepstitel, daarop te anticiperen en dit gegeven te remediëren.

In beide opleidingen is het personeelsteam echter gedreven en vinden ze de werkdruk voorlopig aanvaardbaar. De commissie merkt in een van beide opleiding op dat er gewaakt moet worden over een te grote versnippering van het aantal lessen over te veel docenten.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie vond dat de kwaliteit van de voorzieningen overal aan de maat was. De infrastructuur van beide campussen van een van de opleidingen kunnen kwalitatief onderwijs garanderen, al was de commissie voornamelijk onder de indruk van de doordachte nieuwbouw op een van beide locaties. Ook de nabijheid van een ziekenhuis in de buurt van de andere opleiding, is volgens de commissie een pluspunt.

In een opleiding was de commissie onder de indruk van de organisatie en uitrusting van de skills labs, die voor simulatieonderwijs gebruikt worden. In de andere opleiding vielen de audiovisuele technieken op, die het mogelijk maakten om vaardigheidsoefeningen en simulatieoefeningen op afstand door een grotere groep te laten volgen. De commissie vraagt de opleidingen om te exploreren in welke mate dat voor geestelijke gezondheidszorg een meerwaarde kan betekenen. De bibliotheken, maar ook het studielandschap in een van de hogescholen, kunnen op de waardering van de commissie rekenen. Beide bibliotheken bevatten een relevante collectie voor de bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg. Eén bibliotheek is zelf een Nederlandstalige literatuurdatabase voor Verpleegkunde gestart, wat de commissie waardeert.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie is over het algemeen tevreden over de studiebegeleiding en de studentenvoorzieningen die beide opleidingen aanbieden aan hun studenten. Potentiële studenten worden volgens de commissie in beide opleidingen duidelijk geïnformeerd over het programma en de doelstellingen via verschillende kanalen: de website, opendeurdagen en infodagen, opleidingsbrochures en folders, de WaNaBa-beurs (Wat na Bachelor?), enzovoort.

Bij een opleiding vond de commissie de studiebegeleiding een voorbeeld voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen, waardoor dit facet voor deze opleiding hoog werd gescoord. Deze opleiding is erg studentgericht en mikt bij haar studenten niet alleen op persoonlijke studievoortgang, maar biedt hen ook een bredere competentiegerichte persoonlijkheidsvorming.

Hoewel de intenties van de andere opleiding ook goedbedoeld zijn, constateerde de commissie dat studiebegeleiding voornamelijk bij de opleidingscoördinator ligt. Ze vraagt de nodige admi-

nistratieve ondersteuning voor die persoon. Wat de begeleiding van werkstudenten betreft, die vaak specifieke trajectbegeleiding nodig hebben, moedigt de commissie de opleiding aan in haar plannen om voor die doelgroep meer begeleiding op maat te voorzien.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie Resultaten

De commissie kon vaststellen dat er in elke opleiding een aanzet is tot een systematische kwaliteitszorgcultuur, maar dat de uitwerking daarvan verschilt van opleiding tot opleiding. De commissie zag dat beide opleidingen zich baseren op het EFQM-model met hun TRIS-instrument en is tevreden dat dit voor een van de opleidingen resulteert in een kwaliteitshandboek. De commissie waardeert het wanneer de opleiding haar kwaliteitszorg beleidsmatig vastlegt in jaar-actieplannen of meerjarenplannen en in het bijzonder wanneer blijkt dat er een heuse bottom-up kwaliteitszorgcultuur aanwezig is in de opleiding. In een van de opleidingen is er op dat vlak nog verbetering mogelijk, aangezien de respons op de enquêtes erg laag was. Daar vraagt ze de opleiding om studenten meer bewust te maken van hun stem ten aanzien van de kwaliteit van de opleiding. De commissie vindt het echter wel nuttig dat de opleiding haar studenten betreft bij de kwaliteitszorg via meerdere focusgesprekken per jaar. Ook de andere opleiding maakt gebruik van kwalitatieve perceptiemetingen, naast kwantitatieve meetinstrumenten. De commissie vindt de combinatie van beide belangrijk, maar ziet in dat de kleinschaligheid van de opleidingen de betrouwbaarheid van kwantitatief onderzoek doet verminderen. De metingen gebeuren frequent en geven aanleiding tot verbeteracties.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie zag dat beide opleidingen een verbetercyclus volgen in de uitbouw van hun interne kwaliteitszorg. Dankzij de ontwikkeling en de uitvoering van verbeteracties hebben zij beide al resultaten geboekt en curriculumwijzingen doorgevoerd, wat de commissie positief vindt voor deze toch vrij jonge opleidingen. Toch merkt de commissie op dat de kwaliteitscultuur in een van beide opleidingen al sterker verankerd is. Ze kent aan de bevragingen een knipperlichtfunctie toe, wat haar de kans geeft om kort op de bal te spelen. In de andere opleiding verlopen de verbetermaatregelen nog iets meer ad hoc. De commissie hoopt dat de opleiding verder werk maakt van een structurele implementatie van acties. Hoewel het in een kleinere opleiding verleidelijk kan zijn om te kiezen voor een informele aanpak wil de commissie toch vragen om de eigen interne kwaliteitszorg systematisch te organiseren. Ook de opvolging van de verbetermaatregelen verdient in beide opleidingen een meer formele structuur en aanpak.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon constateren dat de opleidingen alle stakeholders consequent betrekken en met hen in dialoog gaan. Dat gebeurt door middel van onder andere formele en informele bevragingen, opleidingsadviesraden en via de stages. Bij een van de opleidingen voelde de commissie aan dat de betrokkenen vertrouwd waren met de bottom-up aanpak. Zowel studenten als personeel voelden zich gehoord door de opleiding. Bij de andere opleiding is er meer aanmoediging nodig om alle geledingen van de studenten en het personeel te overtuigen om zich te engageren voor de kwaliteitszorg: werkstudenten en gastsprekers lijken er minder betrokken, hoewel het goede contact met de opleidingscoördinator helpt. Ook kan daar de werking van de opleidingsadviesraad nog geoptimaliseerd worden: de commissie voelde een grote wens bij de werkveld-vertegenwoordigers om meer input te geven aan de opleiding. Beide opleidingen moeten volgens de commissie bijkomende inspanningen leveren voor de uitbouw van een formele alumniwerking. Wat de terugkoppeling van gerealiseerde verbetermaatregelen betreft, kan dat bij een van

de opleidingen nog meer gesystematiseerd worden. De andere opleiding werkt met posters of tienpuntenrapporten, wat de commissie lovenswaardig vindt.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleidingen. Ze erkent dat de opleidingen tegemoet komen aan een toenemende maatschappelijke vraag en apprecieert in dat kader de aandacht voor multidisciplinariteit binnen de opleidingen, aangezien de alumni met een diploma Geestelijke gezondheidszorg in verschillende takken van de gezondheidszorg en sociale zorg nodig zijn. De alumni wijzen er ook op dat zij vlot tewerkgesteld worden in de sector. Zij zijn tevreden over de bachelor-na-bacheloropleiding, enerzijds omdat zij meer maturiteit en zelfkennis ontwikkeld hebben en anderzijds omdat ze een extra stage-ervaring binnen een specifiek psychiatrische context hebben opgedaan.

Uit de gesprekken met het werkveld kwam bij de ene opleiding een grote appreciatie voor de diepgang in de psychopathologie en de aandacht voor ethiek en juridische omkadering tot uiting. De andere opleiding moet zich volgens de commissie nog sterker profileren in het werkveld, want uit de gesprekken met alumni en werkveldvertegenwoordigers bleek dat het diploma nog te weinig bekend is. Overigens gaven daar de afnemers uit het werkveld aan dat vakinhoudelijke bijscholing van de alumni nodig blijft, aangezien de afgestudeerden het expertniveau nog niet helemaal bereikt hadden. De commissie waarschuwt in dat kader voor de spanning tussen de verbreding en de verdieping binnen de opleiding die hierboven al eerder werd aangehaald. In diezelfde opleiding werd wel de aandacht voor de praktijkgerichtheid door de stakeholders gewaardeerd. Het werkveld was bij beide opleidingen erg positief over respectievelijk het projectwerk en de bachelorproef, aangezien de eindproducten vaak echt bruikbaar zijn voor de stageplaatsen. Alumni bevestigen dat verschillende afdelingen blijven gebruikmaken van de eindwerken.

De commissie kon vaststellen dat er weinig tot geen studentenmobiliteit is. Ze waardeert weliswaar geleverde inspanningen rond docentenmobiliteit en internationalisation@home en moedigt verdere initiatieven omtrent internationalisering aan.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoge studie-efficiëntie halen. Een van beide opleidingen zet een formeel streefdoel voorop en behaalt dat ook voor de voltijdse studenten. Ze bezat nog geen gegevens van de deeltijdse studenten, gezien de recente opstart van de opleiding. Ook exitgesprekken ontbraken voorlopig, hoewel de opleiding zich op een informeel niveau wel informeerde naar de reden van afhaken. De commissie motiveert de opleiding om formele drop-outgesprekken in te richten om zicht te houden op het rendement en de uitstroom. Voor beide opleidingen geldt echter dat de drop-out vrij laag blijft. Bij deeltijdse studenten, die de opleiding meestal combineren met een job, is de studieduur en de studie-efficiëntie weliswaar gemiddeld lager. De verklaring daarvoor ligt echter grotendeels bij externe omstandigheden.

VERGELIJKENDE TABEL

Geestelijke gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

	K.H.Kempen	KHLeuven
BNB Geestelijke gezondheidszorg		
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	V
Onderwerp 2 Programma	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	V
facet 2.3 Samenhang	V	G
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	V	E
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	G
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	V
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	G

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding terug. Op de campus Lier is er het departement Gezondheidszorg, en op campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven) sinds 2002.

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Turnhout binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Turnhout organiseert naast de opleiding Geestelijke gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Pediatrische gezondheidszorg en Oncologische gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen. De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg is een aantal jaar niet ingericht wegens beperkte interesse en een beperkt aantal studenten. Vanaf het academiejaar 2009–2010 heeft de hogeschool deze opleiding weer ingericht. In de toekomst wordt het behalen van een Bijzondere Beroepstitel na het afwerken van deze opleiding mogelijk.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 19 studenten ingeschreven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding gebruikmaakt van een goed uitgewerkt competentieprofiel. Het werd opgesteld met aandacht voor de verbreding van de instroom van de opleiding naar andere zorgberoepen. Bij het opmaken van het competentieprofiel hebben de departementen Gezondheidszorg en Sociaal werk van de KHLeuven en de K.H.Kempen samengewerkt. De commissie waardeert het dat het werkveld het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg (GGZ) in het academiejaar 2009–2010 heeft gevalideerd.

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming met het decreet. De commissie kon vaststellen dat het competentieprofiel van de opleiding het resultaat is van de samenwerking tussen hogescholen binnen de Associatie KU Leuven. Zo is binnen de associatiestuurgroep Verpleegkunde en vroedkunde de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming opgestart, die het advies gaf om het competentieprofiel van de opleiding Bachelor in de Verpleegkunde als basis te gebruiken voor het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleidingen. De sleutelenrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisopleiding Verpleegkundige, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. Wel werden, zoals gezegd, ook andere uitgangspunten (Sociaal werk...) gekozen voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, aangezien de toelatingsvoorwaarden voor deze opleiding ruimer zijn.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool, de strategische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool, de ministeriële besluiten voor de bijzondere beroepstitels en het advies tot ontwerp voor de Bijzondere Beroepstitels, waarvan de uitvoeringsbesluiten nog niet werden ondertekend en gepubliceerd. Dit laatste is van toepassing voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. De mogelijkheid om een Bijzondere Beroepstitel te behalen binnen de geestelijke gezondheidszorg, wordt echter in de nabije toekomst verwacht.

Het competentieprofiel is opgebouwd uit drie taakgebieden waarin de afgestudeerde tewerk gaat. Binnen die taakgebieden zijn zes (kern)competenties opgesteld. Twee competenties worden nog eens opgesplitst in meerdere (deel)competenties. In totaal beschikt het competentieprofiel van de opleiding dus over tien competenties. Het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg ziet er als volgt uit:

- 1) De zorgverlener biedt hulp en dienstverlening aan cliënten en cliëntsystemen.
 - De zorgverlener bouwt een professionele relatie op.
 - De zorgverlener ontwerpt, plant, begeleidt, evalueert en herzielt processen binnen de geestelijke gezondheidszorg.
 - De zorgverlener gebruikt menswetenschappelijke en ervaringsgerichte kennis.
 - De zorgverlener voert preventieve en hulpverlenende interventies uit op een methodische wijze.
- 2) De zorgverlener werkt in/vanuit een zorginstelling (organisatie).
 - De zorgverlener functioneert als medewerker vanuit de missie, doelstellingen en het beleid van de organisatie.
 - De zorgverlener werkt multidisciplinair samen met vakgenoten, andere beroepsbeoefenaars en vrijwilligers, en ontwikkelt professionele relaties met derden.
 - De zorgverlener bevordert de kwaliteit van de hulpverlening.
 - De zorgverlener opereert kritisch beleidsmatig en denkt mee na over beleidsdoelen en strategie op micro-, meso- en macroniveau.
 - De zorgverlener denkt en handelt bewust ondernemend.
- 3) De zorgverlener werkt aan professionele ontwikkeling.
 - De zorgverlener ontwikkelt de eigen professionaliteit als gespecialiseerde hulpverlener in de geestelijke gezondheidszorg en bevordert ook de professionaliteit van anderen. Dit gebeurt binnen een ethisch/juridisch kader.

De opleiding heeft in de ter beschikking gestelde documenten aangegeven dat de bachelor-na-bacheloropleiding een expertfunctie tot doel heeft. In het competentieprofiel van de opleiding worden de competenties van het startniveau van een Bachelor in de Verpleegkunde dan ook aangevuld en verdiept. De commissie is van mening dat de competenties voor de te behalen verpleegkundige expertfunctie nog meer specifiek en expliciet mogen worden gemaakt. Studenten, afgestudeerden en werkveld geven namelijk duidelijk aan dat de verwachte en gewenste verdieping wordt bereikt. Ook meent de commissie dat evidence-based learning en evidence-based practice, die duidelijk in het curriculum aanwezig zijn, specifieke aandacht mogen krijgen in het competentieprofiel van de opleiding.

Het competentieprofiel bevat geen internationale component. De commissie is van mening dat de visie en de ambitie van de opleiding omtrent internationalisering in het competentieprofiel nog meer ontwikkeld moeten worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en een duidelijkere visie te ontwikkelen op internationalisering.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de verdieping die de commissie in de praktijk heeft vastgesteld, beter uit te schrijven in het competentieprofiel.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld heeft de opleiding verschillende bronnen gebruikt om haar doelstellingen op te stellen. Gezien de afwijkende instroom in de opleiding zijn vooral de competentieprofielen van de basisopleiding Verpleegkunde en het competentieprofiel van de opleiding Sociaal werk belangrijk geweest bij het opmaken van het competentieprofiel. De commissie meent dat de opleiding nog meer gebruik had mogen maken van buitenlandse bronnen voor het opmaken van het competentieprofiel. De commissie heeft uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek vernomen dat in het competentieprofiel rekening is gehouden met de basiscompetenties van een verpleegkundige, maar dat men binnen de opleiding Geestelijke gezondheidszorg op bachelor-na-bachelorniveau minder werkt met verpleegtechnische handelingen. De commissie waardeert het daarom dat er in het competentieprofiel meer aandacht gaat naar specialisatie, inzicht en het projectmatige, en dat de verpleegkundige competenties wat meer op de achtergrond blijven. Ze is daarentegen ook van mening dat er in het competentieprofiel meer aandacht nodig is voor de vakinhoudelijke doelstellingen. De commissie heeft bijvoorbeeld gemerkt dat de opleiding zich in de praktijk profileert door verdieping in psychiatrische zorg wel in het programma bewust op te nemen, maar de commissie zou deze verdieping ook graag in het competentieprofiel willen zien. Verder is de commissie van mening dat het competentieprofiel van de opleiding voldoende overeenstemming vindt met het domeinspecifiek referentiekader dat de commissie zelf heeft opgesteld.

Volgens de commissie is het competentieprofiel door de betrokkenen van de opleiding gekend. Sinds kort is het competentieprofiel afgestemd met en gevalideerd door het werkveld in een resonantiegroep. De commissie moedigt de opleiding aan deze ontwikkelingen nog verder op te volgen. Zo vernam de commissie dat een opleidingsadviesraad is opgericht om de doelstellingen te laten aansluiten bij de eisen van binnen- en buitenlandse vakgenoten in het relevante beroepenveld. De commissie is positief over de oprichting van een dergelijke raad en kijkt uit naar de verdere operationalisering ervan. Verder zijn vooral de mentoren in het werkveld op de hoogte van de competenties. Zij krijgen immers een stagebundel en -evaluatiefiches, waarin de competenties waaraan een student moet voldoen, zijn beschreven met verwijzingen naar de gedragsindicatoren.

De doelstellingen van de opleiding zijn beschreven in ECTS-fiches, die via de website van de K.H.Kempen openbaar worden gemaakt. Ook de studenten zijn bekend met deze fiches, die ze in het begin van het academiejaar in een bundel ontvangen. Aan de hand van deze bundel worden ook de stage en de tijdens de stage te verwerven doelstellingen besproken. Tijdens het gesprek met de studenten vernam de commissie dat de combinatie van werk en studie er bij veel studenten voor zorgt dat zij onbewust al heel wat competenties verwerven door het onmiddellijk kunnen omzetten van theorie in de praktijk. Voor het maken van hun projectwerk (eindwerk)

maken studenten een projectplan op, dat gekoppeld wordt aan competenties. Dit projectplan wordt ook door docenten geëvalueerd. De stage- of projectmentor is via dit projectplan eveneens op de hoogte van de beoogde competenties. De commissie is van mening dat het opmaken van een dergelijk projectplan van de studenten een zekere mate van zelfstandigheid vergt. Ze waardeert het dan ook dat de leerdoelen per projectwerk vermeld staan, en dat studenten een evolutie moeten aantonen in hun competenties door middel van een score op een vijfpuntenschaal. Volgens de commissie kunnen studenten nog meer bewust en systematisch omgaan met de te bereiken competenties. In die zin staat de commissie achter het voornemen van de opleiding om in de toekomst te gaan werken met een portfolio.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijker dat de opleiding in haar competentieprofiel gedetailleerder de vakinhoudelijke doelstellingen uitwerkt.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het programma van de opleiding onder de loep genomen, en stelt dat de competenties op een adequate manier zijn omgezet in een programma. De commissie waardeert het dat de opleiding een concordantiematrix heeft opgesteld. Hierdoor is het duidelijk welke competenties aan bod komen in welk opleidingsonderdeel. Verder meent de commissie dat het programma bijdraagt tot de realisatie van de doelstellingen. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat ze door de opleiding en de gevolgde opleidingsonderdelen tot verdieping komen en dus de verdiepende competenties hebben verworven, dat ze geleerd hebben om zelfstandig te werken en dat ze werden uitgedaagd, zodat persoonlijke groei mogelijk werd.

De inhoud van het programma komt volgens de commissie tegemoet aan de gestelde doelstellingen. Naast een inleidende module studeren de studenten in het eerste semester opleidingsonderdelen als Stoornissen bij ouderen en Stoornissen bij volwassenen. Verder komen in het eerste semester de opleidingsonderdelen Psychopathologie/psychofarmaca en Werken met groepen aan bod. In het tweede semester worden de opleidingsonderdelen Maatschappelijke fenomenen (zoals suïcide, geweld en complexiteit van samenlevingsvormen,) Stoornissen bij jongvolwassenen, Stoornissen bij kinderen en adolescenten en Bijzondere doelgroepen gedoceerd. In dit laatste opleidingsonderdeel is er aandacht voor afhankelijkheidsproblematiek, justitiecliënteel en cliënten met een mentale handicap. Daarnaast worden de opleidingsonderdelen Maatschappelijke fenomenen en Stage en projectwerk over het hele academiejaar gevolgd.

De commissie is van mening dat er in het programma gefocust wordt op disciplineoverschrijdende elementen. Dit komt vooral tot uiting bij het uitwerken van het projectwerk. Wel vindt de commissie het jammer dat er geen opleidingsonderdelen gemeenschappelijk met een andere bachelor-na-bacheloropleiding uit het departement Gezondheidszorg worden aangeboden, zoals het geval is met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen, die een opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen gezamenlijk organiseren. Mits het evenwicht bewaard wordt tussen de eigenheid van de discipline en transparantie enerzijds en de praktische haalbaarheid anderzijds, vindt de commissie het een meerwaarde indien de opleiding Geestelijke gezondheidszorg ook kan instappen in het organiseren van gemeenschappelijke lesonderdelen. Het eventueel gezamenlijk organiseren van de opleidingsonderdelen Maatschappelijke fenomenen of Ontwikkelingen in organisatie en beleid door de opleidingen Sociale gezondheidszorg en Geestelijke gezondheidszorg, vindt de commissie een positief alternatief dat verdere aandacht verdient. Verder is de commissie positief over de aandacht voor de interculturele dimensie in het programma.

De commissie kan een duidelijke aanwezigheid van procedures van curriculumherziening, met betrokkenheid van alle stakeholders, bevestigen. Verder is ook de banabacoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert. Bij het opstellen en wijzigen van de curricula streeft de opleiding naar een maximale aansluiting bij de basisopleiding Verpleegkunde en/of andere basisopleidingen voor zorgverleners. Docenten, gastsprekers, studenten en het werkveld kunnen wijzigingen in het curriculum aangeven, die besproken worden door de opleidingsverantwoordelijke en -coördinator en de directie. Na voorlegging op departementale raden en alle betrokkenen wordt het nieuwe curriculum ook voorgelegd aan de opleidingsadviesraad. De (gast)docenten konden aan de commissie bevestigen dat zij door contacten met de opleiding mogelijkheden hebben om programwijzigingen voor te stellen. Ook met de mening van de studenten wordt rekening gehouden bij bevestigingen of focusgesprekken.

Volgens de commissie levert de K. H. Kempen inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(en)t een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. Ook korte buitenlandse bezoeken zijn schaars, aangezien de lessen slechts op één dag per week plaatsvinden. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-

na-bacheloropleiding(en). Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat in de lesinhouden ook buitenlandse voorbeelden aan bod komen. De commissie waardeert het dat docenten hun buitenlandse ervaringen delen met de studenten, en internationale literatuur en studies hanteren in hun cursusmateriaal. De commissie vindt het eveneens positief dat de statutaire docenten deelnamen aan een internationale uitwisseling gedurende meerdere dagen. De commissie hoopt dat de vertaling van het hogeschoolbeleid rond internationalisering in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering binnen de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het programma van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg de actuele ontwikkelingen in het vakgebied nauwgezet opvolgt. Door de gemengde instroom – studenten mét en zonder werkervaring, die al dan niet (deeltijds) in het werkveld staan – is er interactie met het vakgebied. Ook door externe bezoeken (bijvoorbeeld in een gevangenis) worden inzichten uit het werkveld doorgegeven aan de studenten. Volgens de commissie mogen nog meer studiebezoeken worden georganiseerd. De gastsprekers en docenten delen hun ervaringen met de studenten. In de ter beschikking gestelde documenten geeft de opleiding aan dat vernieuwingen in het vakgebied worden gevolgd via stages en stagecontacten, externe bijscholingen, de gastsprekers uit het beroepenveld, contacten met het beroepenveld in overlegplatformen of beroepsverenigingen en via de projectwerken, waarvan de thema's meestal zijn aangebracht door het beroepenveld. De opleiding geeft aan dat in het opleidingsonderdeel Ontwikkeling in organisatie en beleid expliciet aandacht wordt besteed aan nieuwe ontwikkelingen in de geestelijke gezondheidszorg. De docenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij door contacten met collega's en werkveld tot actuele kennis en uitwisseling van deze kennis komen.

In de opleiding wordt een inleiding gegeven in het wetenschappelijk denken, wat verder wordt uitgediept in de opleidingsonderdelen. De commissie waardeert het dat docenten cursusmateriaal aanbieden waarin recente vakliteratuur is opgenomen. Via de computers op school of van thuis uit kunnen studenten databanken met vakliteratuur raadplegen. De voorbeelden van opdrachten die de commissie heeft ingekeken tijdens het visitatiebezoek, tonen aan dat de studenten vakliteratuur ook in hun opdrachten integreren. De commissie vindt het eveneens positief dat enkele docenten verbonden zijn aan de expertisecellen van de hogeschool (zijnde Mens en maatschappij, Wetenschap en technologie, Gezondheid en zorg), waardoor de link met wetenschappelijk onderzoek is gewaarborgd.

De commissie heeft het cursusmateriaal ingekeken en is van mening dat het materiaal goed is uitgewerkt. De cursusinhouden zijn toepassingsgericht en actueel. Ook komen volgens de commissie voldoende literatuurverwijzingen aan bod en wordt gebruikgemaakt van wetenschappelijke teksten (ook Engelstalige literatuur).

Studenten maken een overall-werkstuk waarin ze voor verschillende opleidingsonderdelen vier recente en relevante artikels zoeken en deze moeten toepassen op een casus. De commissie vindt dit overall-werkstuk, waarin interdisciplinariteit ook een plaats heeft, een meerwaarde. Er wordt bij het maken van het overall-werkstuk expliciet een literatuurstudie verwacht. Volgens de commissie zou het een meerwaarde zijn indien men vroeg om hierbij ook een internationale bron op te nemen. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat de studenten in het academiejaar 2010–2011 dit overall-werkstuk niet maakten. Dit kwam omdat de opleiding, gezien de hoge belasting, had beslist het werkstuk te laten wegvallen. Aangezien de opleiding vond dat dit een gemiste kans was, is het maken van het overall-werkstuk het volgende academiejaar weer ingevoerd. De commissie vindt dit een zeer positieve beslissing, en staat achter het afwerken van het overall-werkstuk door de studenten.

Daarnaast hecht de opleiding veel belang aan het projectwerk, gecombineerd met de stage. In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg vormen de stage en het projectwerk één geheel, dat over een volledig academiejaar loopt. Studenten werken met andere woorden gedurende hun gehele stage aan hun project, vertrekkende vanuit een probleemstelling of een verbeteringsproject binnen de stage. De bedoeling is om een concreet product aan hun werksituatie of stage aan te bieden dat een oplossing biedt voor het vooropgestelde probleem. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie een gesprek voerde, apprecieerden dit projectmatig werken en ervoeren het als een belangrijke meerwaarde.

De studenten houden een logboek bij over hun stage en formuleren persoonlijke doelstellingen voor de stage. De studenten lopen per academiejaar 14 weken stage, maar kunnen na overleg met hun stageplaats zelf bepalen wanneer ze dat doen. Een stage op meerdere stageplaatsen is eveneens mogelijk. De studenten met wie de commissie in gesprek ging, waren positief over deze mogelijkheid. Ook het feit dat studenten die werken terwijl ze de opleiding volgen, stage mogen lopen op hun eigen werkplek, mits ze de nodige leerkansen krijgen om een relevant project uit te werken, vinden ze positief. De commissie stelt dat de studenten meer aangemoedigd mogen worden om stage te lopen op verschillende plaatsen. Volgens de commissie bevordert een stage op meerdere plekken immers de leerkansen van de studenten.

Voor de begeleiding van het projectwerk en de stage doet de opleiding vooral een beroep op de mentoren en stagebegeleiders van de stageplaats zelf. Zij volgen de studenten op. Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat begeleiding vaak op vraag van de student plaatsvindt. Studenten kunnen, indien zij dit wensen, ook aan de stagebegeleiders van de hogeschool feedback vragen en daarvoor afspraken maken, wat volgens de studenten vlot verloopt. De begeleiding vanuit de hogeschool blijft echter beperkt. De commissie is van mening dat meer begeleiding vanuit de hogeschool een meerwaarde kan hebben. Zo zou het afleggen van een stagebezoek door de lectoren of stagebegeleiders van de hogeschool wenselijk zijn. De afgestudeerden die met de commissie in gesprek gingen, konden dit bevestigen. Zij waren vragende partij voor meer contact tussen de stagebegeleider en de begeleider van de hogeschool.

De commissie is tevreden te vernemen dat er aandacht gaat naar maatschappelijke dienstverlening en permanente vorming. De opleiding biedt aan het werkveld de mogelijkheid aan om een specifiek onderdeel van een module bij te wonen, indien hier vraag naar is. Verder werken de studenten bij voorkeur projecten uit die in het werkveld daadwerkelijk worden geïmplementeerd. Uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld blijkt eveneens dat de stage- en eindwerkbegeleiders de mentorenvormingen vanuit de hogeschool appreciëren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de stagebegeleiding vanuit de hogeschool, bijvoorbeeld door het afleggen van stagebezoeken, te verhogen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het programma van de opleiding samenhangend is. De opleidingsverantwoordelijken bewaken de samenhang van het programma. Ook de banabacoördinator, die zicht heeft over de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen binnen de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool, wordt zoals vermeld (zie facet 2.1) betrokken bij het vastleggen van het curriculum, wat ook voor samenhang zorgt. Het programma is verder afgestemd met de andere leden van de Associatie.

Volgens de opleiding is er in het programma aandacht voor het beroepsinhoudelijke, het wetenschappelijke en de integratie van competenties en kennis (projectwerk en stage).

De commissie heeft de verslagen van focusgroepen ingekeken tijdens het visitatiebezoek en heeft daaruit afgeleid dat er veel aandacht is voor het bewaken van overlappingen. Studenten kunnen overlappingen in focusgesprekken en bevestigingen over opleidingsonderdelen aangeven. Zo bleken er overlappingen te zijn tussen het opleidingsonderdeel Psychopathologie/psychofarmaca en de opleidingsactiviteit Denkkaders. Dit werd bevestigd tijdens het gesprek van de commissie met de studenten.

Verder blijkt ook de vooropleiding van de studenten aanleiding te geven tot voortdurende waakzaamheid voor overlap. Studenten met een andere vooropleiding gaven in het gesprek met de commissie aan dat de opleiding soms iets te sterk gericht is op het verpleegkundige aspect. Voor verpleegkundigen is er anderzijds dan weer te veel overlap. De opleiding plant bewust een opleidingsonderdeel Inleidende module om het verschil in vooropleiding enigszins op te vangen. Anderzijds worden de verschillen in voorkennis interactief in de lessen gebruikt en in sommige gevallen als een meerwaarde ervaren. De studenten geven aan dat sommige zaken dan wel eerder een opfrissing zijn dan overlap. Deze herhaling van een aantal zaken in de inleidende module biedt volgens hen ook kansen tot verdieping. Niettemin stelt de commissie dat overlap een blijvende alertheid van de opleiding vergt. Veel van de opleidingsonderdelen worden immers vrijwel alleen verzorgd door één of een aantal gastsprekers, wat de samenhang kan bemoeilijken. De opleidingscoördinator is de eindverantwoordelijke van de opleidingsonderdelen, maar het overzicht bewaren en de samenhang garanderen, is hierbij geen sinecure. Wel is de commissie tevreden te vernemen dat er tweemaal per jaar een overlegvergadering wordt gehouden, waarbij onder andere de inhoud en de samenhang/overlap van de opleidingsonderdelen op de agenda staan. Verder heeft de opleiding plannen om vanaf het academiejaar 2012–2013 meerdere opleidingsonderdeelverantwoordelijken aan te stellen, wat de commissie aanmoedigt.

Studenten kunnen het programma voltijds volgen in één academiejaar, maar het is ook mogelijk flexibele trajecten samen te stellen, waardoor studenten zelf een leerpakket kunnen samenstellen

dat gespreid is over verschillende academiejaren, dit om tegemoet te komen aan hun persoonlijke of werksituatie. Studenten zijn tevreden over deze mogelijkheid. Bij het opstellen van een dergelijk persoonlijk leertraject dient de student wel rekening te houden met de volgtijdelijkheid. Zo worden de stage en het maken van het projectwerk als afsluitstuk van de opleiding gezien. Ook dient de student eerst de opleidingsactiviteit Wetenschappelijk onderzoek op te nemen, alvorens het projectwerk en de stage af te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan blijvende aandacht te schenken aan overlappingen binnen het programma. Het aanstellen van opleidingsonderdeelverantwoordelijken die de samenhang van hun opleidingsonderdeel bewaken, is hierbij een meerwaarde.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studiejaar worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de stakeholders met wie de commissie gesproken heeft over de studiebelasting, is de opleiding zwaar maar toch studeerbaar en is de algemene studiebelasting dan ook aanvaardbaar. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat er niet echt sprake is van piekbelasting. Vooral de combinatie van de opleiding met werk of met een gezinsleven verzwaart de opleiding, en dit hebben de studenten soms onderschat. Ook wanneer men de stage en het projectwerk moet afronden, is het voor de studenten vaak veel werk. De commissie meent dat hier

nog meer nadruk kan worden op gelegd in de informatievoorziening aan studenten. Uit de ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat studenten enerzijds vragende partij zijn voor meer contacturen, zodat de hoeveelheid leerstof vergroot kan worden maar toch op een trager tempo kan worden gegeven. Anderzijds is het beperkte aantal contacturen volgens de studenten ook een voordeel om de combinatie met het werk te vergemakkelijken. De opleiding heeft op basis van deze gegevens (uit focusgesprekken) geen aanzienlijke aanpassingen gemaakt in het curriculum.

Het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs (stage) heeft na afspraak met de Associatie KU Leuven voor de bachelor-na-bacheloropleiding een studiebelasting van 27 studiepunten. In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg van de K.H.Kempen blijken de 27 studiepunten ook verspreid te zijn over andere opleidingsonderdelen, onder andere door de combinatie van stage en projectwerk, en het maken van het overall werkstuk. Volgens de commissie kan dit gerechtvaardigd worden gezien de specificiteit van de opleiding, waarin werken met casussen centraal staat.

Studietijdmetingen worden in de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en zoals vastgelegd in een meetkalender om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wanneer wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht of wanneer voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastpreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 is er op hogeschoolniveau een studietijdmeting geweest op basis van de methode Metis: schatten achteraf, in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen zich vragen bij de nuttigheid van de meting en de gegevens. Daarom werd er geopteerd voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. Over twee jaar wordt de volgende studietijdmeting gepland. De commissie meent dat focusgesprekken waarin studenten studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar meent dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen dat de opleiding inzake studiebelasting achter de feiten kan aanlopen. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen onder de vorm van focusgesprekken zouden plaatsvinden.

Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten, blijkt dat zij vooral de flexibiliteit rond de stage enerzijds en de strikte jaarplanning (vaste lesdagen) anderzijds appreciëren om de opleiding haalbaar te maken. Ook het goede contact met de opleidingscoördinator en de docenten waarderen ze.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te onderzoeken waar kwantitatieve metingen de kwalitatieve perceptiemeting van focusgroepen kunnen onderbouwen of ondersteunen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactische concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie. Er wordt in deze opleiding dus de nadruk gelegd op zelfsturend leren, empowerment en coaching, en kennisuitwisseling, eerder dan op louter kennisoverdracht. Deze variëteit blijkt uit de gesprekken met de docenten die de commissie heeft gevoerd. De studenten ervaren deze studentgestuurde oriëntering als een uitdaging waardoor persoonlijke groei mogelijk wordt, en zij de beroepsspecifieke competenties kunnen bereiken en verdiepen. De commissie heeft dan ook uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat studenten gemotiveerd worden om te reflecteren rond praktijkervaringen en het inoefenen van theoretisch onderbouwde verklaringsmodellen in de eigen praktijksituatie. De uitwerking van het projectwerk tijdens de stage is hiervan een goed voorbeeld.

Volgens de commissie is de integratie van de praktijkdimensie duidelijk aanwezig in de opleiding en de werkvormen die daarvoor worden aangewend. Zo zijn de skills labs, studiebezoeken en het gebruik van multimedia in de lessen goede manieren om praktijkervaringen uit te wisselen. Verder maakt de opleiding gebruik van een diversiteit aan werkvormen, zoals werkcolleges, zelfstudieopdrachten, casuïstiek, inoefenen van gesprekstechnieken enzovoort. De commissie waardeert het dat de opleiding in het opleidingsonderdeel Werken met groepen bijvoorbeeld gebruikmaakt van rollenspelen. Ook de studenten lieten in hun gesprek met de commissie weten dat zij dergelijke werkvormen ten zeerste waarderen. De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat in de departementen Gezondheidszorg op de beide campussen geëxperimenteerd wordt met simulatieonderwijs. Ook voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg verdient dit verdere exploratie.

De commissie heeft vastgesteld dat er ook nog vaak gedoceerd wordt en er bijgevolg iets te veel hoorcolleges zijn. De opleiding geeft aan dat dit te maken kan hebben met het doceren door gastsprekers, voor wie het vaak moeilijker is om didactische werkvormen te gebruiken. De commissie vindt het positief dat de opleiding voor de vaste docenten investeert in vorming over didactiek. Dit kan ook voor de gastsprekers worden aangewend.

De commissie heeft vastgesteld dat er in de opleiding gebruik wordt gemaakt van het elektronische leerplatform Toledo. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de stakeholders, bleek dat het cursusmateriaal en de syllabi die vaak door afzonderlijke docenten zijn opgesteld, op punt staan en op tijd beschikbaar zijn. Ook is de commissie van mening dat de cursussen in orde zijn, en dat de inhoud volledig en diepgaand is. Wel is het gebruik van Toledo voor sommige studenten niet evident en is vaak meer toelichting nodig. Ook de materialen van gastdocenten mogen meer op Toledo worden geplaatst. In de ingekeken documenten geeft de opleiding aan dat er sjablonen beschikbaar zijn voor het cursusmateriaal om eenvormigheid te bevorderen. In het cursusmateriaal dat de commissie kon inkijken, bleek er echter nog geen gebruik van te zijn gemaakt. De studenten met wie de commissie sprak, gaven dan ook aan dat elke cursus anders

is opgesteld en met een andere structuur, verschillend van docent tot docent. Zij kunnen het verschil opmerken tussen cursussen die zijn opgesteld door vaste docenten en door gastsprekers. De commissie meent dat eenvormigheid in het cursusmateriaal studiebevorderend werkt en pleit dus voor een maximaal gebruik van de ter beschikking zijnde sjablonen. De commissie is positief over de deelname van de hogeschool aan een project over taalvaardigheid in het hoger onderwijs, dat docenten methodieken moet aanleveren om het studiemateriaal te verbeteren. Zij hoopt dat ook de opleiding Geestelijke gezondheidszorg toegang heeft tot deze methodieken en zij deze kan doorgeven aan de gastsprekers van de opleiding.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevraagd wordt in de onderwijsevaluaties. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, doet de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. Dit konden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, bevestigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om meer eenvormigheid in het cursusmateriaal na te streven. Het gebruik van het daarvoor beschikbaar zijnde sjabloon kan worden verhoogd.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer toelichting te voorzien aan de studenten betreffende het gebruik van Toledo.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen tijdens het visitatiebezoek, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt, dat nu ook is opgestart vanuit de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. De docenten hebben vanuit de hogeschool een opleiding over competentiegericht toetsen genoten, wat de commissie positief vindt.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat de opleiding bezig is met het uitwerken van een concordantiematrix om de beoogde competenties uit de opleiding te koppelen aan de gepaste toetsvormen. De opleiding maakt gebruik van verschillende toetsvormen, zoals mondelinge en schriftelijke examens, het overall-werkstuk en het projectwerk. De commissie waardeert het dat open vragen en casusvragen de meerderheid uitmaken van alle examenvragen. Ook studenten zijn tevreden over deze werkwijze en prefereren zelfs mondelinge examens. De commissie meent dat de competenties nog meer expliciet zouden mogen worden getoetst. Volgens de commissie worden sommige opleidingsonderdelen immers nog te theoretisch en te eenzijdig getoetst, waardoor het expertniveau van de opleiding soms niet altijd zichtbaar wordt. Er mag dus nog veel meer gebruik worden gemaakt van casuïstiek in de examens. De docenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat de opleiding geëxperimenteerd heeft met het maken van één examen waarin een casus bevraagd werd over verschillende docenten heen. Dit bleek echter zeer tijdrovend te zijn. Daarom werkt de opleiding nu bij het opstellen van examenvragen vooral met kleine casussen per docent die studenten moeten oplossen. Om het overzicht

te bewaren en een kwaliteitscontrole uit te voeren, worden de examenvragen naar de banabacoördinator gestuurd.

De studenten verklaarden in hun gesprek met de commissie op de hoogte te zijn van de evaluatiecriteria. De opleiding zorgt ervoor dat deze voor de studenten worden bekendgemaakt aan het einde van de lessen en via de ECTS-fiches. Studenten kunnen feedback ontvangen na het maken van examens en kunnen, indien zij dit wensen, deze examens inkijken. Aangezien vaak verschillende docenten instaan voor een enkel opleidingsonderdeel, organiseert de opleiding het inkijken van de examens en het geven van feedback niet standaard. Het gebeurt dus enkel op vraag van de student. De studenten weten dat deze mogelijkheid er is en gaven in hun gesprek aan dat de docenten bereikbaar zijn. Ook is er een examenreglement, dat de opleiding via het elektronische leerplatform verspreidt. De deliberatiecriteria zijn daarbij duidelijk.

De evaluatie van de stage en van het eindwerk (projectwerk) valt in deze opleiding samen. Er is met andere woorden geen afzonderlijke stage-evaluatie, maar de stage wordt onrechtstreeks geëvalueerd aan de hand van het projectwerk dat de studenten op hun stage hebben uitgewerkt. De doelstellingen die de studenten trachten te behalen of waaraan de studenten tijdens de stage werken, worden dus in het projectwerk behandeld. Volgens de commissie kan het een meerwaarde zijn om de stage ook meer rechtstreeks te evalueren in het licht van het bereiken van een expertniveau.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding sinds het academiejaar 2009–2010 een evaluatie-instrument hanteert dat gebaseerd is op verworven competenties voor de beoordeling van het eindwerk. Het is dus zowel een product- als procesevaluatie. De commissie waardeert het dat het werkveld wordt ingezet om het projectwerk mee te beoordelen. Bij de beoordeling let men op de beoogde competenties, het eindproduct, de schriftelijke neerslag en de mondelinge toelichting van het project tijdens een presentatie. De promotor van het projectwerk beoordeelt het proces, de lezers uit de jury beoordelen het product.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om nog meer competentiegericht te toetsen, door het gebruik van meer casuïstiek in de examenvragen.
- De commissie vraagt aandacht voor het afzonderlijk evalueren van de stage.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding is rechtstreeks toegankelijk voor studenten Bachelor in de Verpleegkunde en Bachelor in de Vroedkunde. Voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg zijn de toelatingsvoorwaarden daarnaast nog uitgebreid. Zo hebben ook Bachelors in de Ergotherapie, Sociaal werk, Logopedie en audiologie, Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie, Geneeskunde, Gezinswetenschappen en Orthopedagogie toegang tot de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

Volgens de opleiding is het een meerwaarde om te werken met studenten die een verschillende achtergrond hebben (zowel wat betreft hun vooropleiding als het aantal jaren werkervaring). Hierdoor wordt immers de multidisciplinariteit van het werkveld weerspiegeld. De commissie meent ook dat er kruisbestuiving ontstaat door de verschillende vormen van instroom, en erkent de meerwaarde in het programma van een niet-verpleegkundige instroom. De studenten die met de commissie in gesprek zijn gegaan, haalden de meerwaarde van de Inleidende module in het programma aan. Door deze inleiding kan beter gedifferentieerd worden binnen de verschillende vooropleidingen. De commissie merkt op dat deze inleidende module blijvende aandacht verdient. Voor sommige vooropleidingen kan het immers een bijkomende moeilijkheid zijn om op hetzelfde niveau mee te kunnen met de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. Uit de ter beschikking gestelde documenten vernam de commissie dat bijkomende informatie uit de basisopleiding Verpleegkunde – waar nood aan is door de verschillende beginsituatie van de studenten – via Toledo ter beschikking wordt gesteld. De commissie vond deze bijkomende informatie echter niet onmiddellijk terug op het leerplatform. De opleiding moet er met andere woorden blijvend op letten dat de nodige informatie de studenten bereikt.

Op hogeschoolniveau is het EVC-en EVK-beleid op punt gesteld. De opleiding maakt er echter geen gebruik van. In de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in het departement Gezondheidszorg, kunnen masterstudenten een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. Aangezien in de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg het projectwerk gelinkt is aan de stage, kunnen masterstudenten geen vrijstelling verkrijgen voor het projectwerk. Eventueel kunnen ze wel voor de opleidingsactiviteit Verpleegkundige wetenschappen een vrijstelling krijgen. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erop letten dat – gezien de gevarieerde instroom – de juiste bijkomende informatie tot bij de studenten raakt.
- De commissie adviseert de opleiding te overwegen om studenten vrijstellingen toe te kennen op basis van hun eerder opgedane werkervaring.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat er op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. Bovendien dienen alle leden van het statutaire personeel een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. De opleiding geeft zelf de wens aan om uitdrukkelijker gast-

docenten bij effectieve onderwijsprocessen te betrekken, wat de commissie positief vindt. Ook het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen, waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld en appreciëren hun praktijkgerichtheid.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basis-ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten goed verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging; deze docenten worden daar in het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een online vragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijsturingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement krijgen nieuwe docenten een peter of meter ter beschikking om hen wegwijs te maken. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 3.1 appreciëren de stakeholders de praktijkgerichtheid van de docenten. Vooral de gastsprekers, die onmiddellijk verbonden zijn met het werkveld en die dus praktijkvoorbeelden in de lessen kunnen introduceren, zijn een meerwaarde. Zo vonden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, de combinatie van de ervaringen van de gastspreker en de gedoctrineerde theorie leerrijk en een pluspunt van de opleiding.

De commissie heeft vastgesteld dat de gastsprekers vaak uit dezelfde voorziening komen (voornamelijk ziekenhuizen). Het biedt volgens de commissie een meerwaarde om een grotere variëteit aan gastsprekers uit verschillende werkvelden – bijvoorbeeld (psychiatrische) ziekenhuizen, beschutte werkplaatsen, gevangenissen enzovoort – trachten te betrekken.

De commissie is van mening dat ook de statutaire docenten die verbonden zijn aan de K.H.Kempen voldoende geïntegreerd zijn in het werkveld. Een aantal van hen is deeltijds werkzaam in het praktijkveld; een aantal andere is betrokken bij recente ontwikkelingen in het werkveld via de onderzoekslijn en via hun lidmaatschap in bepaalde commissies of werkgroepen. De commissie pleit ervoor om ook bij de gastsprekers mensen te vinden die betrokken zijn bij onderzoek of onderzoekservaring hebben. Daarom vindt de commissie het positief dat de opleiding via de competentiekaarten nu ook naar de onderzoekskwaliteiten en -ervaring bij de gastsprekers peilt. Ook blijft volgens de commissie de link naar de basisopleiding Verpleegkunde via de docenten bewaard, aangezien de statutaire docenten in de bachelor-na-bacheloropleiding ook werkzaam zijn in de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie is ook positief over de systematische opleiding waaraan stagementoren vrijblijvend kunnen deelnemen, en die volgens de commissie op een krachtige visie steunt. Verder zijn docenten vaak betrokken bij het werkveld via de stage of het begeleiden van bezoeken aan instellingen en voorzieningen.

Zoals aangehaald worden levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op team- en personeelsvergaderingen. Er is minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

Tijdens de gesprekken met de docenten vernam de commissie dat de opleiding ook inspanningen heeft geleverd om gastsprekers of docenten te zoeken in het buitenland. Zo heeft de opleiding

geprobeerd om in Nederland gast sprekers aan te spreken. Volgens de opleiding is het, aangezien de meeste aangesproken personen in privéorganisaties werken, geen sinecure om iemand te vinden die bereid is als gast spreker in de opleiding aan te treden. De commissie wil de opleiding toch aanmoedigen verder te gaan met het zoeken naar internationale gast sprekers, aangezien deze een meerwaarde betekenen voor het onderwijs in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het betrekken van een grotere variëteit aan gast sprekers uit verschillende voorzieningen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout in 2010 kon rekenen op 22 medewerkers die behoren tot het onderwijzende personeel. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het departement Sociaal werk, waarvan ook een aantal lectoren opdrachten heeft binnen de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, heeft negen medewerkers van het onderwijzende personeel ter beschikking. Het administratief-technische personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 12,2. In het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout werken 15 medewerkers voltijds, 10 medewerkers deeltijds en zijn er nog enkele medewerkers die een gecombineerde opdracht hebben tussen verschillende departementen in de hogeschool of een gedeelde opdracht met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. In het departement Sociaal werk zijn er twee voltijdse medewerkers.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden, die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt in 2010 1,25 VTE statutair personeel uitgerekend. Volgens de commissie is dit eerder weinig statutair personeel dat toegewezen is aan de opleiding, maar gezien het relatief lage aantal studenten in deze opleiding is het volgens de commissie werkbaar. Er dient wel aandacht te zijn voor een te grote versnippering van het aantal lessen over te veel personen.

Er worden 37,5 uren gerekend voor de gast sprekers. In de opleiding is, zoals de commissie heeft kunnen vaststellen, een elftal gast sprekers actief. Dit aantal en het aantal uren dat men actief is in de opleiding, is eerder beperkt in vergelijking met het aantal gast sprekers en de uren die de gast sprekers leveren in de andere bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool. De commissie meent dus dat er aandacht moet zijn voor het bewaken van de ratio vaste docenten/gast sprekers in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

Uit de gesprekken heeft de commissie kunnen afleiden dat de werkdruk voor de personeelsleden hoog maar haalbaar is. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek een gedreven team docenten en gast sprekers ontmoet. Bij het inkijken van de verslagen van de focusgesprekken uit juni

2011 bleken de studenten bezorgd te zijn voor een overbelasting van de opleidingscoördinator. Ook uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten en de docenten, blijkt deze bezorgdheid. Tevens meent de commissie dat de opleiding tijdig plannen moet maken voor een eventuele uitbreiding van het personeelsaantal bij de verwachte toename van de studenten. De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011–2012 voorbereidingen getroffen zijn om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempen te verdelen. Verder zullen vanaf het academiejaar 2012–2013 meerdere of verschillende opleidingsonderdeelverantwoordelijken worden aangeduid binnen de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om aandacht te hebben voor de werkdruk van de personeelsleden en een te grote versnippering van het aantal lesuren over te veel personen.
- De commissie adviseert de opleiding om de ratio statutaire docenten/gast sprekers te bewaken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermij-ninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op Associatie-niveau en lid is van verschillende werkgroepen, zodat een onderlinge afstemming van de infra-structuur binnen de Associatie wordt beoogd.

De commissie is onder de indruk van het doordachte infrastructurele concept van de nieuwbouw op de campus in Turnhout (Open Poort), die door openheid en lichtinval uitnodigt tot studie, en bestaat uit twee lesvleugels en een dwarsvleugel over verschillende verdiepingen. De functiona-liteit van de verschillende onderdelen in het gebouw (bibliotheek, ontspanning, onderwijs en de bureaus van de directie, administratie en docenten) wordt aangeduid door het gebruik van verschillende kleuren. Er is volgens de commissie ook nagedacht over de ergometrie van het

meubilair. De studenten beschikken in de gemeenschappelijke plaatsen op de campus over meer dan voldoende ruimte.

De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Er zijn ook een boekenwinkel en een ruime cafetaria aanwezig op de campus.

In het departement zijn zeer moderne en goed uitgeruste skills labs aanwezig, waar de hogeschool en het departement ook experimenteert met simulatieonderwijs. Dit is iets minder van toepassing op de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, maar verdient ook voor deze opleiding een verdere investering en exploratie, bijvoorbeeld het simuleren van bepaalde situaties of gesprekstechnieken binnen de geestelijke gezondheidszorg.

In de docentenlokalen hebben docenten geen vaste plaatsen. De drie departementen van de campus Turnhout worden niet gescheiden, om meer overleg en gezamenlijke input te stimuleren. Opleidingscoördinatoren hebben wel een vaste werkplaats. Iedere docent beschikt over een eigen laptop. Er is draadloos internet aanwezig op de hele campus, en er is een lokaal met pc's waarvan de studenten kunnen gebruikmaken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen wel – indien nodig – laptops ontlenen bij de servicedesk van de bibliotheek.

De commissie waardeert eveneens de ruime en mooie bibliotheek en de bibliotheeklounge, waar 275 werkplekken ter beschikking zijn voor de studenten. De collectie in de bibliotheek biedt werken aan voor de gehele campus en dus de verschillende departementen, en is ingedeeld volgens het SISO-systeem. Er is een driehonderdtal tijdschriften ter beschikking voor de hele campus, waarvan twee derde naar het departement Gezondheidszorg gaat. Verder biedt de bibliotheek ook elektronische literatuur aan via databanken. De bibliotheek is twee decennia geleden zelf met het aanleggen van een Nederlandstalige literatuuroidatabank voor Verpleegkunde gestart: 'INVERT' (de Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften). De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheek rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert. Verder is de commissie onder de indruk van de technologie die in de toekomst zal voorzien in een zelfuitleensysteem.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus in orde is. De vzw Campinia Media is verantwoordelijk voor de aankoop, verkoop en reproductie van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast, indien ze dat wensen, nog andere werken aankopen. Ook de kopieertoestellen van de campus worden door deze vzw beheerd.

De campus is gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Tussen het station en de campus (een afstand van één kilometer) kunnen studenten gebruikmaken van pendelfietsen of van de uitgetekende verkeersvrije wandelroute. Studenten van de K.H.Kempen kunnen fietsen huren, en er zijn overdekte stallingen en vestiaires met douches voorzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempfen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen en dus ook van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werkervaring of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinator volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding grotendeels bij de docenten en de opleidingscoördinator ligt, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De opleidingscoördinator is het centrale aanspreekpunt en tracht vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich, die verlicht zou kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient, en ze onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project 'Werkplekleren', waaruit bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs (Wat na Bachelor?) van de Associatie K.U. Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan aandacht te schenken aan de werkdruk van de opleidingscoördinator inzake studiebegeleiding.
- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding van werkstudenten, die vaak specifieke behoeften hebben wat studiebegeleiding betreft.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie Resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het operationeel jaaractieplan op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad ondersteunt voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert een kwaliteitsraad, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld die de frequentie van de bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), TRIS-score bij de banabacoördinatoren, instroom-enquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gast-sprekers.

Aangezien de opleiding Geestelijke gezondheidszorg klein is en relatief weinig studenten telt, stelt de opleiding dat dit de responsgraad van de bevragingen en de validiteit van de resultaten kan beïnvloeden. De opleiding werkt daarom voor de onderwijsbevragingen met focusgroepen, die vaak betere resultaten opleveren. De commissie heeft in het gesprek met de studenten vernomen dat er meerdere focusgesprekken per academiejaar plaatsvinden, wat de commissie

positief vindt. Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek en het inkijken van de verslagen van de focusgroepen, heeft de commissie kunnen afleiden dat de studenten de inhoud van de opleidingsonderdelen als positief beoordelen. Hier en daar stellen ze kleine veranderingen voor. De docenten die vanuit verschillende expertisedomeinen lesgeven, ervaren ze als een verrijking.

In 2009–2011 werden de studenten bevraagd over de stage en de stagebegeleiding door de mentoren. Deze bevraging is per stageplaats, waardoor er geen afzonderlijke resultaten voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg beschikbaar zijn. Gezien het belang van de stage/het projectwerk in de opleiding vindt de commissie het wel aangewezen dat er blijvend zicht is op de tevredenheid of ontevredenheid over de stageplaatsen.

Er is in 2008–2009 een instroomenquête geweest op hogeschoolniveau, die in 2010–2011 werd herhaald. De commissie heeft echter geen zicht gekregen op de resultaten van deze bevraging. In 2009–2010 is er een uitstroombevraging (onmiddellijk na het afstuderen) geweest in de beide departementen Gezondheidszorg die peilde naar de tevredenheid van de studenten met betrekking tot het net gevolgde programma. Deze bevraging was anoniem en werd uitgevoerd door middel van het computerprogramma 'Online'. De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat er echter geen respons was vanuit de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, en betreurt dit. Het is wenselijk om de studenten van de opleiding te motiveren om deel te nemen aan deze bevraging. De commissie vindt het een goed initiatief dat de opleiding verdere bevragingen plant om de opleiding zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen en noden van het werkveld. Dit wil de opleiding doen door middel van drie vragenlijsten: een voor de studenten onmiddellijk na het afstuderen, een voor de afgestudeerden die zes maanden in het werkveld hebben gestaan en een voor de werkgevers van de afgestudeerden na zes maanden in het werkveld. De commissie kan zich vinden in deze plannen om een dergelijke bevraging te organiseren.

Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout is een TRIS-scoring uitgevoerd bij de opleidingscoördinatoren. De resultaten kon de commissie inkijken in het kwaliteitshandboek. De verbeteringsacties die uit deze TRIS-scoring voortvloeiden, zijn opgenomen in de operationele jaaractieplannen van de departementen.

De commissie heeft via de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, waardoor de bevraging niet zal worden herhaald. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend de gastsprekers te betrekken bij de bevragingen binnen de opleiding.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rondom verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd werden gerealiseerd. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijkertijd te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Ook de opleiding heeft verschillende acties lopen, die geconcretiseerd zijn in de operationele jaaractieplannen van de departementen en die de commissie heeft kunnen inkijken. Aan het begin van een academiejaar worden de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd en wordt een timing opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. Gezien geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De prioriteiten en actiepunten liggen, zoals de commissie heeft kunnen vernemen uit de gesprekken met de opleiding, bij het herzien van het projectwerk, het koppelen van indicatoren specifiek voor de bachelor-na-bacheloropleidingen aan de metingen, begeleiding van werkstudenten en internationalisering. De commissie onderschrijft deze prioritering en waardeert de intenties van de opleiding, maar stelt dat er nog heel wat moet worden geconcretiseerd.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met focusgesprekken haar resultaten boekt in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er voortdurende bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Zij melden dat de opleidingscoördinator actief inspeelt op opmerkingen van de studenten, bijvoorbeeld rond het aantal opdrachten dat de studenten moeten afwerken in de opleiding. Uit het verslag van de focusgroep van 2011 dat de commissie heeft ingekeken, blijkt ook dat hard is gewerkt aan het op punt stellen van de opleiding en de werkpunten die naar voren kwamen in de focusgroep van 2010. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel ad hoc verlopen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het systematisch vaststellen en de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en uit de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding al haar stakeholders bij de interne kwaliteitszorg betreft.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen waarin problemen kunnen worden aangekaart. Het departement Gezondheidszorg in Turnhout werkt met een 'groot team banaba' waarin alle docenten en opleidingsverantwoordelijken samen met de directie vergaderen. Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan deze overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. Daarnaast is er nog een 'klein team banaba' actief, dat bestaat uit de opleidingsverantwoordelijken en de algemene banabacoördinator. De opleiding gaf in het gesprek met de commissie aan dat het geen sinecure is om de gastsprekers, die slechts een beperkt aantal uren in de opleiding vervullen, te mobiliseren en hen meer te betrekken bij de opleiding of bijvoorbeeld bij de TRIS-scoring. Het goede contact tussen de opleidingscoördinator en de gastsprekers helpt. Toch meent de commissie dat de opleiding nog meer inspanningen kan leveren om de gastsprekers te betrekken.

Zoals in facet 5.1 vermeld, betreft de opleiding haar studenten vooral door middel van de (onderwijs)bevragingen via de focusgesprekken. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief. Tijdens de focusgroepen kunnen de studenten terugkoppeling ontvangen over de geleverde verbeteringsacties. Verder waardeert de commissie het dat de terugkoppeling van de maatregelen tot verbetering en andere gegevens de studenten eveneens bereiken onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten.

Binnen de hogeschool en het departement kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Geestelijke gezondheidszorg mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname, wat nu nog niet het geval is. Aandacht is vooral nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten, die op dit moment niet geïnteresseerd blijken in een plaats in de studenten- of departementale raad, of dit niet kunnen combineren met hun werksituatie.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden) van het werkveld in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat deze nog uitgebreider kunnen worden ingevuld en meer inspanningen kunnen worden geleverd voor de operationalisering ervan. Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de commissie immers een sterke wens gevoeld vanuit het werkveld om input te geven aan de opleiding. In het verslag van de focusgroep met studenten in 2010 vraagt men zich af wat de meerwaarde is van het diploma in het werkveld. De opleiding kan dus meer inspanningen leveren om zichzelf bekend te maken in het werkveld.

Het werkveld is verder nog betrokken bij de stage, de mentorenopleiding, via de gastsprekers, studiebezoeken en beurzen, en via jaarlijkse contacten met de opleidingscoördinator. Ook bij de presentatie van het eindwerk nodigt de opleiding het werkveld uit als jury. De presentatie van het eindwerk staat open voor het gehele werkveld.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alum nibevragingen. Verder zijn afgestudeerden soms zelf stagemonitor, gastspreker of docent. De commissie betreurt het dat er geen alumniwerking is in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. Dit ervaren de studenten als een gemis.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het verder operationaliseren en systematiseren van de opleidingsadviesraad.
- De commissie beveelt de opleiding aan te investeren in een alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN**Facet 6.1 Gerealiseerd niveau**

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is, net als de stakeholders die de commissie gesproken heeft tijdens het visitatiebezoek, tevreden over de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

De studenten met wie de commissie in gesprek ging, waren lovend over de opleiding. Volgens hen is de opleiding een meerwaarde. De opleiding geeft hen inzicht in verschillende aspecten van de geestelijke gezondheidszorg, is interdisciplinair en boeit hen door het samengaan van theorie en praktijk. Bovendien voelen ze zich gegroeid als persoon, vooral door de stage, en voelen ze zich voorbereid op hun instap in het werkveld. De studenten die al deeltijds in het werkveld stonden en hun studie met hun werk combineerden, getuigden dat hun werkveld de meerwaarde van de opleiding inziet.

Ook de alumni die de commissie bevroegd heeft over het niveau van de opleiding, waren zeer positief. Volgens hen bracht de opleiding hen meer maturiteit bij en betekent de stage een grote meerwaarde. Ook zelfkennis en (zelf)reflectie halen ze als positieve punten aan. Ook het feit dat de opleiding voor diepgang zorgt, verschillende doelgroepen binnen de geestelijke gezondheidszorg behandelt en personen uit het werkveld hun ervaringen laat delen, waarderen ze. Bovendien kunnen de afgestudeerden getuigen over de waarde van hun projectwerk. Volgens hen gebruiken de meeste afdelingen waar ze tewerkgesteld zijn, nog steeds hun projectwerk, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van brochures, of een project over de ontwikkeling van persoonlijke ontwikkelingsplannen, dat zelfs verder is uitgegroeid naar andere diensten.

De commissie heeft uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld afgeleid dat deze de meerwaarde van de opleiding bevestigen, en dat ze het verschil duidelijk merken tussen een afgestudeerde die de opleiding heeft gevolgd en iemand die dit niet heeft gedaan. Zo hadden ze het met de commissie over de uitgebreide psychopathologie die in de opleiding aan bod komt en de diepgang die bereikt wordt in aspecten zoals ethisch denken, juridische aspecten en pathologie. Ook het projectmatig werken en de maturiteit waarvan de studenten blijkeven, vinden ze een meerwaarde. Ze getuigen dat deze bachelor-na-bacheloropleiding tegemoetkomt aan recente ontwikkelingen in de geestelijke gezondheidszorg, waarin het multidisciplinair werken nog meer op de voorgrond zal treden.

De commissie heeft de projectwerken en stages van de studenten ingekeken en is van mening dat het niveau ervan hoog is. De positieve evolutie in het projectwerk is volgens de commissie onder meer zichtbaar door meer literatuurstudie, en ook het wetenschappelijk onderzoek komt steeds meer aan bod. Projectmatig denken en werken zijn volgens de commissie inderdaad aanwezig. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om deze ingeslagen weg verder te bewandelen.

De commissie waardeert de docentenmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. Volgens de commissie mag de opleiding nog meer inspanningen leveren om (korte) buitenlandse studiebezoeken voor de studenten mogelijk te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg hoog ligt. De opleiding heeft wel aangegeven dat ze geen evolutie kan aantonen, aangezien de opleiding Geestelijke gezondheidszorg tussen de academiejaren 2005 en 2009 niet werd ingericht. Het streefdoel van de opleiding wat studie-efficiëntie betreft, is 75 procent. In het academiejaar 2009–2010 behaalden de voltijdse studenten een studie-efficiëntie van 100 procent. De studie-efficiëntie bij de deeltijdse studenten lag een stuk lager. De opleiding geeft aan dat dit te wijten is aan externe omstandigheden waarop zij geen vat heeft, namelijk het stopzetten van de opleiding of het opnemen van slechts een deel van de studiepunten wegens werkomstandigheden van de student.

De commissie heeft vastgesteld dat alle voltijdse studenten in het academiejaar 2009–2010 hun diploma behaalden binnen één academiejaar. Ten tijde van het aanleveren van het zelfevaluatie-

rapport was de opleiding nog maar één jaar opgestart en waren nog geen gegevens over de deeltijdse studenten beschikbaar. De commissie heeft dus geen zicht op de basisduur van de opleiding voor deeltijdse studenten. Blijvende opvolging van deze gegevens is volgens de commissie wenselijk.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingsverantwoordelijken, de docenten en de studenten, het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevragingen bij afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie zorgt het voeren van exitbevragingen en -gesprekken toch voor een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben, en dus om exitbevragingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie merkt op dat het niet eenvoudig is om een zelfevaluatierapport voor zes bachelor-na-bacheloropleidingen te schrijven. Aangezien dit bij K.H.Kempen wel het geval was, meent de commissie dat het zelfevaluatierapport iets te weinig gestructureerd was per bachelor-na-bacheloropleiding en daardoor vaak moeilijk leesbaar. De specifieke informatie per bachelor-na-bachelor verdwijnt soms tussen alle andere informatie. Volgens de commissie had de toegereikte informatie ook iets uitgebreider gemogen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

GeG Geestelijke gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt aangeboden aan het departement Gezondheidszorg en Technologie van de Katholieke Hogeschool Leuven. De KHLeuven staat in voor verschillende opleidingen verspreid over vijf studiegebieden: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Gezondheidszorg, Industriële wetenschappen en technologie, Onderwijs en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg en technologie, dat in 2007–2008 ontstaan is uit de fusie van Rega en Verpleeg- en Vroedkunde, organiseert zes professioneel gerichte bacheloropleidingen en vier bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder Geestelijke gezondheidszorg. Voor de praktische organisatie van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg werkt men nauw samen met het departement Sociale School Heverlee.

Sinds 1998 biedt de Katholieke Hogeschool Leuven echter de voortgezette opleiding tot Gespecialiseerde verpleegkundige in de geestelijke gezondheidszorg aan, die in 2004–2005 uitgroeide tot de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. De maatschappelijke vraag naar specialisten in de geestelijke gezondheidszorg blijft echter toenemen. Mede daarom heeft men in 2008–2009 de bachelor-na-bacheloropleiding herzien, en werden de instroomvoorwaarden verbreed vanuit een multidisciplinaire visie op geestelijke hulpverlening.

De Katholieke Hogeschool Leuven is sinds 2002 lid van de Associatie KU Leuven.

In 2011–2012 telde de opleiding Geestelijke gezondheidszorg 47 studenten, van wie er 39 voltijds ingeschreven waren en acht studenten de opleiding deeltijds volgden.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven streeft ernaar om de afgestudeerde bachelorstudenten uit de gezondheids- en de sociale sector een verdieping te bieden in de geestelijke gezondheidszorg. Daarbij ligt de nadruk op een holistische oriëntatie: de geestelijke gezondheidszorg wordt gekaderd en geïntegreerd in een brede en multidisciplinaire context, waarin zowel aandacht is voor het sociaal-agogische studiegebied als voor het studiegebied van de gezondheidszorg. De opleiding heeft bovendien zowel biomedische als psychosociale pijlers opgenomen in de doelstellingen. De bachelor-na-bacheloropleiding heeft een uitgesproken verbredend karakter. Op basis van de gesprekken met het werkveld waarschuwt de commissie de opleiding er echter voor dat de verbreding niet ten koste mag gaan van de verdieping. De opleiding geeft aan het niveau van nurse specialist na te streven, zoals dat in het document 'Nursing Care Continuum Framework and Competencies' is opgenomen. Dat document werd opgesteld door de International Council of Nurses en beschrijft een gespecialiseerde verpleegkundige als "iemand die beschikt over een geavanceerde expertise in een verpleegkundige tak, met een hoger niveau dan de algemeen verpleegkundige". De commissie vindt dat de opleiding daarmee de lat hoog legt, en is van mening dat een dergelijk expertniveau in de geestelijke gezondheidszorg enkel haalbaar is mits een grote verdieping. De commissie waardeert weliswaar de sterk ontwikkelde visie van de opleiding. De doelstellingen van de opleiding komen tegemoet aan de toenemende maatschappelijke vraag naar geestelijke gezondheidszorg. Studenten die de opleiding Geestelijke gezondheidszorg volgen, horen zowel de competenties uit de basisopleiding als de gespecialiseerde kennis en vaardigheden wat de geestelijke gezondheidszorg betreft, in te zetten.

De opleiding heeft een competentieprofiel uitgewerkt aan de hand van rollen en competenties. Dat competentieprofiel kwam tot stand in samenwerking met de associatiepartner Katholieke Hogeschool Kempen, waar eveneens een opleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt aangeboden. De competenties zijn geconcretiseerd aan de hand van gedragsindicatoren, en sluiten aan bij de decretale vereisten en het Europese Kwalificatieraamwerk. De commissie kreeg inzage in een tabel waarin het verband tussen de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet, en het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg verduidelijkt wordt. De opleiding heeft de competenties opgesteld met aandacht voor het

perspectief van de patiënt, maar ook vanuit de verschillende niveaus van de organisatie van zorg. De commissie heeft gemerkt dat er veel belang wordt gehecht aan de zelfstandigheid van de studenten, wat haar goedkeuring wegdraagt.

De eerste rol, 'In de gezondheidszorg gespecialiseerde hulpverlener en klinisch beoordelaar', formuleert drie competenties:

- een professionele relatie uitbouwen binnen de specificiteit van de geestelijke gezondheidszorg;
- hulpverleningsprocessen binnen de gezondheidszorg ontwerpen, begeleiden, realiseren en evalueren;
- structurele problemen in verband met de geestelijke gezondheidszorg aanpakken.

De tweede rol, 'Organisator en coördinator', vertrekt vanuit vier competenties:

- multidisciplinair samenwerken in een medisch-psychiatrische context;
- de missie, doelstellingen en het beleid van de organisatie realiseren in de specifieke context van de geestelijke gezondheidszorg;
- kritisch beleidsmatig meedenken over beleidsdoelen en over strategie in de geestelijke gezondheidszorg op micro-, meso- en macroniveau;
- plannen en organiseren.

De derde rol, 'professional', voegt daaraan nog twee competenties toe:

- de eigen professionaliteit en deze van anderen ontwikkelen en bevorderen;
- ethisch werken.

Het competentieprofiel bevat geen internationale component. De commissie is van mening dat de visie en de ambitie van de opleiding omtrent internationalisering nog meer ontwikkeld moeten worden, aangezien de internationalisering zich momenteel voornamelijk op hogeschool-niveau situeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het verdiepende karakter van de opleiding meer te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en een duidelijkere visie te ontwikkelen op internationalisering.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft haar competentieprofiel afgestemd op de nieuwe ontwikkelingen in het werkveld, wat blijkt uit haar bewuste keuze voor een interdisciplinaire aanpak. Voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg bestaat geen officieel opleidingsprofiel, noch een beroepsprofiel. Daarom heeft de opleiding van de Katholieke Hogeschool Leuven gebruikgemaakt van een zestiental documenten uit binnen- en buitenland om een eigen competentieprofiel op te stellen met relevante domeinspecifieke eisen. Er werden al bestaande, gelijkaardige profielen uit Wallonië, Nederland, Noorwegen, de Verenigde Staten, Canada en Australië benut als inspiratie. De commissie vindt dat uit een dergelijke benchmarking blijkt dat de opleiding een internationaal niveau nastreeft. Ze is echter ook van mening dat er in het competentieprofiel meer aandacht nodig is voor de vakinhoudelijke doelstellingen. De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding de psychiatrische zorg nadrukkelijker in de doelstellingen opneemt. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven tijdens de gesprekken aan dat zij meer differentiatie wensen tussen geestelijke gezondheidszorg bij jongeren en bij volwassenen. De profilering van de gespecialiseerde verpleegkundige in de geestelijke gezondheidszorg kan en moet nog verder geconcretiseerd worden.

In 2008–2009 werden twee resonantiegroepen uit het werkveld gevraagd om feedback te geven op de eerste versie van het competentieprofiel. De commissie begreep dat daarin vertegenwoordigers zitting hadden van het UZ Leuven, het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant Oost en het Vlaams Overlegplatform voor Geestelijke Gezondheid Vlaams-Brabant. De commissie waardeert het dat het competentieprofiel vervolgens werd aangepast. Ook de tweede versie werd opnieuw afgetoetst bij een resonantiegroep uit het werkveld en bij de afgestudeerden. De afstemming en de communicatie met het werkveld zijn volgens de commissie voor deze opleiding erg belangrijk, aangezien het competentieprofiel en de visie achter de opleiding nog weinig bekend zijn bij het brede werkveld. Volgens de studenten met wie de commissie sprak, zijn niet alle potentiële stageplaatsen op de hoogte van het bestaan van de bachelor-na-bacheloropleiding. Dat verdient volgens de commissie verdere aandacht. De commissie vindt het daarnaast een pluspunt dat de opleiding al was afgestemd op de bijzondere beroepstitel voor geestelijke gezondheidszorg, waarvan het ministerieel besluit op het moment van de visitatie nog niet bekrachtigd was.

De commissie heeft tijdens de gesprekken geconstateerd dat het competentieprofiel bekend is bij de studenten. Tijdens de startdag aan het begin van het academiejaar krijgen de studenten uitleg bij de competenties en de indicatoren. Zij vinden daarnaast een overzicht terug van de competenties per opleidingsonderdeel aan de hand van de ECTS-fiches, die ook op Toledo beschikbaar zijn. De studenten gaven wel aan dat de link naar de competenties tijdens de lessen meer mag worden geëxpliciteerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om haar visie en competentieprofiel meer te communiceren aan het brede werkveld en de studenten.
- De commissie vindt het noodzakelijk dat de opleiding in haar competentieprofiel gedetailleerder de vakinhoudelijke doelstellingen uitwerkt.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de inhoud van het opleidingsprogramma beantwoordt aan de geformuleerde doelstellingen van de opleiding. De opleiding heeft daarvoor een concordantiematrix uitgewerkt die de relatie tussen de competenties en de opleidingsonderdelen aangeeft. Het curriculum is ingedeeld in drie modules: Beginselen van de geestelijke gezondheidszorg, Klinische aspecten en Beroepspraktijk. De commissie is van mening dat het modulaire programma de integratie tussen praktijkgericht en theoretisch onderwijs mogelijk maakt en de competentieontwikkeling stimuleert. De drie modules bestaan elk uit een aantal opleidingsonderdelen. In de eerste module wordt de geestelijke gezondheidszorg op micro-, meso- en macroniveau vanuit een theoretisch perspectief uitgediept. Er zijn vier opleidingsonderdelen: Kaders van de geestelijke gezondheidszorg (OO1), Wetenschappelijk onderzoek (OO2), Geestelijke gezondheidszorg en samenleving (OO3) en Ontwikkelingen in organisatie en beleid (OO4). In de tweede module focussen de studenten op methodisch handelen via seminariegroepen waarin verschillende psychiatrische ziektebeelden worden behandeld. Ze leren eveneens binnen de verschillende disciplines van de gezondheidszorg- en de zorgsector professioneel samenwerken. De module is opgedeeld in drie opleidingsonderdelen Klinische aspecten naar gelang de doelgroep: ouderen (OO5), volwassenen (OO6) en infants, kinderen en adolescenten (OO7). In de volledig praktijkgerichte module Beroepspraktijk volgen de studenten een initiële stage in de psychiatrie (OO8) en een vervolmakingsstage (OO9). Ook het schrijven van de bachelorproef (OO10) is ondergebracht in deze module.

Studenten zijn tevreden over de invulling van het programma, mede dankzij de grote aandacht voor praktijkgerichtheid. Ook het werkveld is enthousiast over de praktijkelementen en de stage die de opleiding aanbiedt. Het werkveld wenst echter dat de theoretische opleidingsonderdelen gedetailleerder ingaan op de psychiatrische pathologie. Uit de gesprekken bleek dat stagiairs en afgestudeerden vaak nog verder bijgeschoold moeten worden op dat vlak. De commissie beaamt dat in de module Beginselen van de geestelijke gezondheidszorg een verdere inhoudelijke verdieping nodig is om het nagestreefte expertniveau te kunnen realiseren. Ze is van mening dat die inhoudelijke verdieping momenteel belemmerd wordt door het spanningsveld tussen enerzijds de keuze voor een holistische oriëntatie en anderzijds de specialisatie binnen de geestelijke gezondheidszorg.

De opleiding heeft aan de hand van een focusgesprek met de studenten zelf al een aantal pijnpunten van het programma signaleerd. Ze plant daarom voor het academiejaar 2012–2013 de invoering van enkele wijzigingen in het huidige curriculum. Zo zullen in de eerste module de opleidingsonderdelen Geestelijke gezondheidszorg en samenleving en Ontwikkelingen in organisatie en

beleid samensmelten tot een opleidingsonderdeel Beleid van de geestelijke gezondheidszorg. Een andere inhoudelijke aanpassing gebeurt in module drie, waar de vervolmakingsstage aangevuld wordt met het deelopleidingsonderdeel Methodisch werken met patiënten en hun context. Daarnaast zal de opleiding een aantal benamingen van deelopleidingsonderdelen wijzigen. De commissie vindt het positief dat de opleiding in dialoog met de studenten het curriculum in deze zin aanpast. De opleiding heeft overwogen om keuzeopleidingsonderdelen aan te bieden in functie van de vooropleiding van de studenten. Aangezien dat tegen de interdisciplinaire visie ingaat, is die curriculumaanpassing niet doorgevoerd. Studenten krijgen vanaf volgend jaar wel de keuze uit een aantal deelopleidingsonderdelen in het kader van methodisch werken. De commissie waardeert het dat de opleiding een evenwicht nastreeft tussen de afstemming op de vooropleiding enerzijds, en de interdisciplinariteit en kruisbestuiving binnen de opleiding anderzijds.

De commissie begreep dat curriculumaanpassingen steeds tot stand komen via een interne procedure. Ze apprecieert de duidelijke systematiek daarachter. Het programma wordt geëvalueerd en aangepast door de opleidingscommissie, die drie tot vier keer per jaar samenkomt. Naast personeel van de KHLeuven maken ook twee studenten, één alumnus en enkele vertegenwoordigers van het werkveld deel uit van de opleidingscommissie. De evaluaties van het curriculum zijn gebaseerd op vergaderingen met lectoren en praktijklectoren, onderzoeksresultaten van bevragingen bij studenten en de reacties van de stageplaatsen. De commissie vindt het positief dat de verschillende betrokkenen ingeschakeld worden bij curriculumherzieningen.

In het programma hebben de studenten de mogelijkheid om een buitenlandse stage te volgen. Daarnaast organiseert het departement jaarlijks een 'internationale miniweek', waarin studenten lezingen en workshops van buitenlandse lectoren kunnen volgen. Aangezien de internationale week samenvalt met de stageperiode, kunnen de studenten weliswaar slechts één dag bijwonen. De opleiding Geestelijke gezondheidszorg let er daarnaast ook op dat in het programma voldoende internationale en multiculturele elementen worden opgenomen. Voornamelijk in de klinische opleidingsonderdelen wordt daaraan aandacht besteed. Ook in de cursussen probeert de opleiding relevante internationale literatuur op te nemen. In het academiejaar 2011–2012 maakte de opleiding met de studenten een daguitstap naar het Emergis Centrum voor Geestelijke gezondheidszorg in Nederland. De commissie vindt dat de internationale elementen in het programma nog verder kunnen groeien, maar ze merkt ook op dat de opleiding zich bewust is van het belang van de internationale dimensie in haar programma. Ze stimuleert het dat de opleiding daar steeds meer werk van maakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de module Beginselen van de geestelijke gezondheidszorg inhoudelijk sterker te richten op de psychiatrische ziekteleer.
- De commissie vraagt de opleiding de internationale elementen in het programma verder uit te breiden.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van Geestelijke gezondheidszorg geeft gehoor aan de actuele noden van het werkveld, waar vooral het kunnen functioneren in verschillende contexten en het samenwerken met andere disciplines binnen de sector van belang is. De commissie vindt het positief dat de opleiding zich bewust richt op de beroepspraktijk en haar programma afstemt op recente ontwikkelingen. Ze merkt op dat de aanwezigheid van verschillende gastlectoren daarin een actieve rol speelt. De aandacht voor stage en praktijk in de opleiding wordt door alle betrokkenen en door de commissie gewaardeerd. Niet alleen via de initiële en de vervolmakingsstage, maar ook via interdisciplinaire seminars in module twee komen de studenten in aanraking met de praktijk. Daarnaast is de nauwe samenwerking met het universitair ziekenhuis volgens de commissie een grote troef, die ten goede komt aan de professionele gerichtheid van het curriculum. De samenwerking met het bredere werkveld is echter nog voor verbetering vatbaar, aangezien men nog weinig vertrouwd is met de opleiding. Een grotere bekendheid van de opleiding zal volgens de commissie op termijn ook het aantal stageplaatsen doen toenemen.

Naast praktijkgerichtheid is er in het programma eveneens plaats voor kennisontwikkeling. De commissie waardeert het dat de opleiding in het opleidingsonderdeel Kaders van de geestelijke gezondheidszorg aandacht besteedt aan juridische en ethische aspecten. De studenten vertelden de commissie dat zij dankzij de opleiding voldoende kennis opdoen over depressie en zelfdoding. Zij gaven echter aan dat ze meer informatie wensen omtrent de preventie daarvan. Ook het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek is volgens de commissie voor deze bachelor-na-bacheloropleiding relevant en praktijkgericht. Ze vraagt om erover te waken dat dat opleidingsonderdeel voldoende toepassingsgericht blijft. In het algemeen is de commissie van mening dat evidence based learning een grotere rol moet krijgen in de opleiding.

De studenten Geestelijke gezondheidszorg volgen meteen na de eerste module een kennismakingsstage in de psychiatrie, waar ze de organisatie als geheel observeren. Na die eerste stage horen ze een stageverslag in te leveren waarin ze een casestudy hebben gemaakt. De kennismakingsstage dient ook om over eigen competenties of zwaktes te reflecteren, en om hun persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) op te starten. Dat vormt de basis voor de vervolmakingsstage, aangezien de studenten daar hun competenties verder zullen ontwikkelen. De vervolmakingsstage duurt twaalf weken. Vier dagen per week zijn de studenten op de stageplaats, de vijfde dag is er driewekelijks een terugkomsessie. Tijdens de terugkomsessies kunnen studenten met elkaar ervaringen uitwisselen. Aan de hand van functioneringsgesprekken reflecteren de studenten over hun vorderingen. De praktijklector geeft feedback aan de hand van een geformaliseerd competentiegericht formulier. Ook op de stageplaats krijgen de studenten individuele begeleiding van een stagementor. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij tijdens de stage een frequenter contact met de praktijklector wenselijk vinden. Zij gaven aan dat zij hun ervaringen en hun leerproces eerder in het stageverloop willen bespreken. Voor de kennismakingsstage mogen de studenten op basis van een lijst met stageplaatsen hun voorkeur opgeven voor een doelgroep in de psychiatrie: kinderen, ouderen of volwassenen. De vervolmakingsstage moeten ze zelf organiseren. De studenten krijgen alle informatie over de stage via de stagegids. Met name de stagerichtlijnen voor de stagementoren zijn volgens de commissie zeer helder. De commissie vindt het positief dat de studenten al vrij snel in het programma in contact komen met de beroepspraktijk via de kennismakingsstage. Ze is er ook tevreden over dat de stages in functie van de vakinhoudelijke verdieping staan, wat een tegenwicht biedt voor het verbredende karakter dat de rest van het programma sterk beïnvloedt.

Voor de bachelorproef kiezen de studenten in overleg met de praktijklector en de stagementor een project uit op de stageplaats van Beroepspraktijk II. Nadat het projectvoorstel is goedgekeurd, werken ze hun voorstel daadwerkelijk uit tot een product dat geïmplementeerd kan worden op

de stageplaats. Het product kan bijvoorbeeld een brochure, een procedure of een vormingsactiviteit zijn. Gepaard daaraan schrijft elke student een bachelorproef met een literatuurstudie over het project. Op die manier, zo stelt de commissie vast, moeten de studenten verschillende competenties combineren. De praktijklector begeleidt de studenten gedurende een zestal uren. Daarnaast kunnen studenten hun uitwerking bespreken tijdens de intervisiegesprekken. Net zoals bij de stagebegeleiding zouden de studenten ook voor de bachelorproef iets meer tussentijdse feedback op de schriftelijke uitwerking waarderen. De commissie spreekt haar goedkeuring uit over de koppeling tussen de stage en de bachelorproef. De opleiding streeft naar een win-winsituatie voor alle betrokkenen en slaagt daar volgens de commissie ook in. In die zin is de bachelorproef een voorbeeld van maatschappelijke dienstverlening.

Na inzage van het studiemateriaal is de commissie van mening dat de inhoud ervan relatief actueel is, hoewel er verschillen zijn per opleidingsonderdeel. Voornamelijk het handboek over klinische aspecten bij volwassenen is slechts matig actueel. In het algemeen zijn de handboeken echter van een recente datum. De cursussen bevatten literatuurverwijzingen, maar de commissie heeft geconstateerd dat de lectoren zelf verantwoordelijk zijn voor het al dan niet refereren, wat onderlinge verschillen oplevert. De commissie merkt ook op dat het toevoegen van een inhoudstabel de kwaliteit van de cursussen nog zou optimaliseren. De PowerPointsides zijn duidelijk en worden vaak aangevuld met wetenschappelijke artikels. Beide zijn beschikbaar op Toledo.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om in het programma een grotere rol toe te kennen aan evidence based learning.
- De commissie raadt de opleiding aan om meer en vroeger feedback te voorzien voor de vervolmakingsstage en de daaraan gekoppelde bachelorproef.
- De commissie vindt het wenselijk om de kwaliteit van het cursusmateriaal meer vanuit de opleiding te controleren en te optimaliseren.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is lovend over de samenhang in het programma, die dankzij de modulaire structuur gegarandeerd wordt. De drie modules zorgen zowel voor een evenwicht tussen theorie en praktijk, als voor een doordachte inhoudelijke volgorde. Die verticale coherentie, van beleidsmatige vakken naar de initiatiestage, gevolgd door de seminars en de vervolmakingsstage, geven de studenten in het bijzonder aan als een positief punt. Zowel studenten als afgestudeerden merkten echter ook op dat er nog verbetering mogelijk is wat de afstemming tussen de opleidingsonderdelen betreft. Ze signaleren overlappingen in het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek, dat door twee lesgevers gedoceerd wordt, en tussen de opleidingsonderdelen van module twee. De opleiding is zich daarvan bewust en heeft op basis van eerdere evaluaties al actie ondernomen. Ze heeft recent onder andere een cursusstructuur uitgewerkt van Klinische aspecten van de geestelijke gezondheidszorg: volwassenen, die voor een duidelijkere afbakening zorgt. In het algemeen houdt de opleidingscoördinator nauw contact met de gastlectoren om overlappingen te vermijden. Ook probeert ze er in haar programma rekening mee te houden dat

de studenten naargelang hun instroomprofiel vaak al bepaalde thema's behandeld hebben in hun vooropleiding, hoewel minder diepgaand. Dat geldt voornamelijk voor de studenten die de optie Psychiatrie in de basisopleiding Verpleegkunde hebben gevolgd. Volgens de studenten valt de overlapping ten opzichte van hun vooropleidingen nog mee, aangezien het vaak gaat om een nuttige herhaling die ter inleiding van nieuwe informatie dient. De afgestudeerden merkten tijdens de gesprekken op dat zij overlappingen steeds mochten melden en dat sindsdien de onderlinge afstemming tussen de opleidingsonderdelen duidelijk geoptimaliseerd is. Ze waarschuwen wel dat de afstemming op verschillende vooropleidingen de verdieping niet mag verhinderen. De commissie is enerzijds van mening dat de opleiding al een groot deel van de overlappingen heeft kunnen wegwerken, maar vindt anderzijds dat de opleiding nog meer zou kunnen waken over de horizontale samenhang van het programma.

De commissie merkt op dat de modules ook voordelen inhouden ten opzichte van de individuele achtergrond van iedere student. Studenten kunnen een persoonlijk traject samenstellen door EVC's of EVK's aan te vragen. Wanneer zij minstens twee jaar werkervaring hebben, mogen zij een portfolio indienen om een EVC aan te vragen. Op basis van die portfolio kan de opleidingscoördinator de student uitnodigen voor een interviewgesprek. Als de student daarenboven ook vrijstellingen wenst voor theoretische opleidingsonderdelen, moet de student een schriftelijke toets afleggen. Studenten met een masterdiploma worden in principe altijd vrijgesteld voor het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek, maar dienen nog steeds een bachelorproef te maken. In specifieke gevallen wordt steeds onderzocht of de student zowel de inhoud als de competenties van een opleidingsonderdeel beheerst, voor de student voor dat opleidingsonderdeel een vrijstelling krijgt. De commissie is van mening dat de opleiding in hoge mate rekening houdt met de verschillende instroomprofielen, wat blijkt uit het grote aantal individuele trajecten. Voor werkstudenten die de opleiding willen spreiden over langere tijd, biedt de opleiding bovendien een gestandaardiseerd deeltijds traject aan, waardoor die studenten het curriculum in twee jaar kunnen voltooien. De opleiding voorziet ook dat er binnenkort meer vraag zal zijn naar een overgangstraject voor studenten die de bijzondere beroepstitel willen behalen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om verder te blijven waken over de overlappingen tussen de verschillende opleidingsonderdelen.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit een studiejaar van zestig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van zestig studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de studielast in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de KHLeuven beperkt blijft. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat het programma studeerbaar is, aangezien de stage en het eindproject aan elkaar worden gekoppeld. Enkele studenten vinden de studielast van de bachelor-na-bacheloropleiding zelfs minder hoog dan de werkdruk in hun basisopleiding. De commissie heeft begrepen dat de studielast anders ervaren wordt naargelang de vooropleiding die de studenten volgden. Ook sommige werkstudenten ervaren een grotere studielast. De commissie vraagt de opleiding om – gezien de heterogeniteit van haar studenten – de verschillen volgens profiel nader te onderzoeken.

De opleiding volgt de studielast van haar programma op via het meetbeleid dat op hogeschoolniveau werd opgesteld. De KHLeuven gebruikt de instrumenten die de Associatie KU Leuven heeft ontworpen (Metis, Kronos). Studietijdmetingen maken deel uit van de interne kwaliteitszorg en dienen minstens één keer per acht jaar te worden uitgevoerd. De commissie is van mening dat men de studietijd vaker moet meten. Bovendien constateerde ze dat de opleiding Gezondheidszorg sinds haar opstartjaar 2009–2010 nog geen kwantitatief onderzoek naar de studietijd heeft gedaan. De opleiding geeft aan dat ze in de eerste jaren nog verschillende curriculumwijzigingen doorvoerde, waardoor de gemeten studielast niet representatief zou zijn voor het huidige programma. In het academiejaar 2011–2012 plant de opleiding een eerste kwantitatieve tijdmeting. Op het moment van de visitatie was die meting nog niet gebeurd. De opleiding organiseerde wel focusgesprekken met de studenten, zodat ze op basis van die kwalitatieve methode ook een vrij accuraat beeld kreeg van de werkdruk bij haar studenten. De commissie raadt de opleiding aan om de studielast meer formeel te meten, zeker na aanvang van een nieuw programma.

De lessen zijn verdeeld over twee lesdagen per week, zodat de werkstudenten de opleiding vrij vlot kunnen combineren met hun job. De studenten die voor het gestandaardiseerd deeltijds traject ingeschreven zijn, volgen het ene jaar een van de beide lesdagen en het andere jaar de andere lesdag. De commissie apprecieert het dat de opleiding rekening houdt met de bijzondere wensen van die doelgroep. Ze is van mening dat dergelijke maatregelen een studiebevorderend effect hebben. Tijdens de stageweken worden de studenten vier dagen per week op de stageplaats verwacht. Om de drie weken organiseert de opleiding op de vijfde dag een begeleidingssessie of een intervisiegesprek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de studietijd effectief en efficiënt te meten en te analyseren.
- De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding de verschillen in studielast naargelang de voorkennis van de studenten met meer aandacht onderzoekt.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De vormgeving van het programma en de didactische visie van de opleiding zijn bevredigend. De commissie drukt haar goedkeuring uit over de rijke variatie aan werkvormen. De opleiding wisselt in de modules af tussen rollenspelen, groepsdiscussies en groepswerk, studiebezoeken, trainingssessies, videolessen, intervisiegesprekken, functioneringsgesprekken, stage en projectwerk via de bachelorproef. In de theoretische lessen streven de lectoren naar interactiviteit, en besteden ze bewust aandacht aan casussen en praktijkervaringen. Uit de gesprekken is gebleken dat de studenten de praktijkgerichtheid erg waarderen. Ze gaven aan dat in het bijzonder de gastcolleges erg leerrijk zijn, aangezien de expertise van de sprekers steeds een toegevoegde waarde vormt. De commissie noteerde in dat kader ook dat de werkvormen afgestemd zijn op de diversiteit aan studentenprofielen en op de holistische oriëntatie van de opleiding. De verschillende vooropleidingen van de studenten worden benut en ingezet door expliciet elkaars ervaring en achtergrond in te zetten in rollenspelen, intervisiegesprekken en groepswerk. De commissie stimuleert een dergelijke communicatie en interactiviteit.

Tegelijk staat ook de zelfstandigheid van de student centraal in het didactische concept van deze bachelor-na-bacheloropleiding. De opleiding wil haar studenten motiveren om zelf hun leerproces in handen te nemen en daarover te reflecteren. De didactische aanpak richt zich dan ook voornamelijk op de competentieontwikkeling. De commissie kon vaststellen dat de opleiding een overzicht hanteert waarin het competentieprofiel gekoppeld wordt aan de werkvormen en het programma. De zelfreflectie wordt gestimuleerd door een procesgerichte invulling van de stage en de bachelorproef, maar vooral ook door het gebruik van het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). Iedere student houdt in het POP bij in welke mate zijn of haar competenties tijdens de stages evolueren. Tijdens de intervisiegesprekken bespreken de studenten het POP met elkaar. De commissie vindt het positief dat de stagedoelstellingen op die manier geïndividualiseerd worden in functie van de achtergrond van de studenten. Ze merkt wel op dat de communicatie en de richtlijnen rond het POP nog voor verbetering vatbaar zijn, aangezien het voor studenten niet altijd duidelijk was wat de meerwaarde was.

Wat de leermiddelen betreft, is de commissie van mening dat het cursusmateriaal aansluit op de lessen maar niet altijd een expertniveau vertaalt. De commissie begreep daarnaast dat de handboeken als zelfstudie dienen. Gezien dat strookt met de focus op zelfstandigheid, kan de commissie zich vinden in die aanpak. Ze vraagt wel dat de opleiding waakt over de link met de lessen en over de studeerbaarheid. De commissie heeft daarnaast geconstateerd dat de elektronische leeromgeving Toledo systematisch en volgens een duidelijke structuur wordt gebruikt. Studenten kunnen er verschillende documenten terugvinden, zoals examenopdrachten en PowerPoint-presentaties van gastlectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het is wenselijk dat de opleiding wat de zelfstudie van de handboeken betreft, de afstemming op de opleidingsonderdelen en de studeerbaarheid superviseert.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat de opleiding een goed toetsbeleid hanteert, dat de nadruk legt op permanente en procesmatige evaluatie. Toetsing gebeurt aan de hand van verschillende evaluatievormen. Per opleidingsonderdeel krijgen de studenten informatie over de toetsingswijze via de ECTS-fiches en de studiegids, waarin ook een versie van het onderwijs- en examenreglement is opgenomen (OER). Alle examens van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg situeren zich in februari. In augustus en september is weliswaar een tweede zittijd voorzien. De informatie over de examendata krijgen de studenten al bij hun inschrijving, en ze wordt via Toledo en e-mail nog herhaald. De verschillende lectoren stellen een aantal vragen met verbeteringssleutel op, waaruit de examinerende lector een selectie maakt in functie van de competenties. De commissie is tevreden over de transparantie van het toetsingssysteem, zowel voor de studenten als voor de lectoren. Ook de feedback na de examens is naar behoren; de studenten hebben inzagerecht en krijgen de kans om bijkomende vragen stellen aan de lectoren. Indien problemen gesignaleerd worden, kunnen de studenten terecht bij de ombudsdienst.

Volgens de commissie zijn de examenvragen op niveau, al maakt ze de opmerking dat het examen voor het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek meer toepassingsgerichte vragen zou moeten bevatten. Wat de andere examens betreft, is de commissie ervan overtuigd dat de vragen overeenstemmen met de inhoud van de cursussen en zowel peilen naar inzicht als naar toepassing. Het examen van Ontwikkelingen in organisatie en beleid is daarvan volgens de commissie een goed voorbeeld. Ze hamert er echter ook op dat de opleiding haar examens nog meer op het nagestreefde specialisatieniveau moet brengen. Voor de opleidingsonderdelen uit de eerste module is er naast de examens ook een overall-toets. De studenten moeten de opgedane kennis uit verschillende opleidingsonderdelen combineren en een geïntegreerd antwoord formuleren op een bepaalde casus. Er wordt van hen verwacht dat zij ook hun ervaring en kennis uit de vooropleiding inzetten. Nadien presenteren ze hun oplossing aan een jury. Tijdens de gesprekken vertelden de studenten dat zij de overall-toets erg nuttig vinden. De commissie is positief verrast door het concept van de overall-toets. Die vormt een meerwaarde voor het competentiegericht onderwijs.

Voor een aantal opleidingsonderdelen worden de studenten geëvalueerd aan de hand van opdrachten en permanente evaluatie. Dat is het geval voor de opleidingsonderdelen uit modules twee en drie. In de seminars van module twee evalueren de studenten elkaar voor 20 procent via peerassessment. De commissie waardeert de procesgerichte evaluatie aan de hand van intervisiegesprekken en het POP in het kader van de stage. Het cijfer dat de studenten krijgen op hun initiatiestage, wordt bepaald door hun functioneren tijdens de intervisies (35 procent), de zelfreflectie in het POP (15 procent) en het stage-evaluatieformulier (50 procent), dat de student, de stagementor en de praktijklector samen opstellen. Voor de vervolmakingsstage komt meer gewicht te liggen op het POP (25 procent) en minder op de intervisies (25 procent). De commissie is tevreden over de uitwerking van de stage-evaluatie. Ze maakt weliswaar de kanttekening of alle competenties gelijkwaardig gemeten worden, aangezien het POP vertrekt

van geïndividualiseerde doelstellingen. Ze vindt dat de vereisten voor inhoud en vormgeving van het POP, maar ook de puntenverdeling duidelijker gecommuniceerd moeten worden aan de studenten.

Jaarlijks, in juni, moeten alle studenten hun bachelorproef presenteren voor een jury. De jury bestaat uit de opleidingscoördinator, de praktijklector en een stagementor uit een andere stageplaats. De verdediging zelf staat op 15 procent van het aantal punten. De geschreven bachelorproef telt mee voor de helft, en 35 procent van de punten betreffen het proces en de implementatie van het project op de stageplaats.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om met de studenten duidelijker te communiceren over het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) en hen daarover meer richtlijnen te verschaffen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg stelt zich voor een groot aantal vooropleidingen open, consequent met haar holistische oriëntatie. Studenten met een diploma uit het studiegebied van de gezondheidszorg of uit sociaal-agogische studiegebieden kunnen zich inschrijven. Daartoe behoren de diploma's van de bacheloropleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Sociaal werk, Toegepaste psychologie, Orthopedagogie, Ergotherapie, Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie en Gezinswetenschappen. Ook studenten die al een van de volgende masteropleidingen voltooiden, worden toegelaten: Criminologische wetenschappen, Psychologie of Pedagogische wetenschappen. Studenten uit opleidingen die niet in de voorgaande opsomming zijn opgenomen, kunnen een motivatiebrief schrijven en worden eventueel na een intakegesprek toegelaten. Als een student enkel nog de bachelorproef uit de vooropleiding moet voltooien, kan de student uitzonderlijk de opleiding starten. De student kan pas het diploma Geestelijke gezondheidszorg behalen wanneer de initiële bachelorproef voltooid is. Uit de verzamelde studentenkenmerken blijkt dat de hoofdstroom bestaat uit pas afgestudeerden. Zij kiezen meestal voor de voltijdse opleiding. Werkstudenten vormen een minderheid en opteren vaak voor een deeltijds traject.

De commissie is van mening dat de veelzijdige instroom van de opleiding een grote uitdaging vormt voor de opleiding. Ze heeft tijdens het visitatiebezoek gemerkt dat die veelzijdigheid

invloed heeft op het hele programma. Hoewel de opleiding in hoge mate rekening houdt met de vooropleidingen en daardoor zelfs een interdisciplinair karakter aan het programma kan geven, is het erg belangrijk dat de opleiding continu blijft bijsturen en waakt over de uitdagingen die de diversiteit met zich meebrengt voor de docenten. Bovendien kunnen de verschillen in voorkomen een hindernis vormen voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Ook daarvoor moet de opleiding extra alert blijven. Uit eerdere focusgesprekken kreeg de opleiding al de feedback van studenten dat zij veel overlap of net weinig aansluiting vonden in het curriculum ten opzichte van hun vooropleiding. De opleiding heeft daarom, vertrekkende vanuit de voornaamste vooropleidingen, een gemeenschappelijke basis gemaakt, die als beginsituatie geldt voor de lectoren. De commissie waardeert dat initiatief. Ze heeft daarnaast gemerkt dat de opleiding een helder zicht heeft op de instroomprofielen en de verschillende achtergronden van de studenten. Ze stimuleert de opleiding om die resultaten frequent te blijven analyseren.

Om een beeld te krijgen van de verschillende studentenprofielen, organiseert de opleiding voor alle geïnteresseerden intakegesprekken. Zo kan ze informeren naar de verwachtingen van de kandidaat-studenten, en kan ze tegelijk zelf de studenten informatie verschaffen over de visie achter de opleiding. De commissie apprecieert de duidelijke communicatie met de kandidaat-studenten, ook in verband met eventuele vrijstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding te blijven waken over de gevolgen voor het programma die een diverse instroom met zich meebrengt. Dat vereist frequent onderzoek naar de studieresultaten van de verschillende instroomgroepen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een dynamisch en geïnspireerd docententeam, dat een energieke motor vormt achter de opleiding. In de gesprekken gaven de docenten aan dat zij werkvreugde beleven aan hun opdracht. De commissie merkte ook dat het hele team de visie van de opleiding draagt. Ondanks het grote aantal gastdocenten met beperkte opdracht slaagt de opleiding erin om iedereen betrokken te houden. De organisatorische en de inhoudelijke aanpak komen ter sprake in de bijeenkomsten van de opleidingscommissie. Gastlectoren worden daarvoor bewust uitgenodigd. De commissie vindt de afstemming tussen de gastlectoren nog voor verbetering vatbaar, en moedigt de opleiding aan om blijvend de onderlinge communicatie te formaliseren. Naast de opleidingscommissie zijn nog andere overlegorganen actief op departementaal of hogeschoolniveau, waarin de opleiding Geestelijke gezondheidszorg vertegenwoordigd is.

Vanuit de opleiding en de hogeschool krijgen de docenten didactische ondersteuning aangeboden. Zij gaven tijdens de gesprekken aan dat zij kunnen rekenen op een ruim aanbod bijscholingen, studiedagen en themasessies. Zo krijgen zij, indien gewenst, hulp bij het gebruik van Toledo of toelichting bij didactische vernieuwingen, zodat zij vlot aan de slag kunnen met didactische werkvormen zoals casusonderwijs, overall-toets of rollenspelen. Bij de departementale onderwijscoördinator kunnen zij zelf voorstellen doen. Sinds 2008 is er een elektronisch registratiesysteem (ERNA) dat de aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert. De commissie stimuleert het verder uitbouwen van het professionaliseringsbeleid.

Het personeelsbeleid wil zo transparant mogelijk zijn en streeft naar een open communicatie tussen alle docenten. Vanuit de KHLeuven is een aantal doelstellingen geformuleerd rond personeelsbeleid. Sinds 2007 werkt de hogeschool bovendien met een competentiewoordenboek, dat als basisinstrument gehanteerd wordt, zowel voor de verdeling van opdrachten als voor de aanwerving van nieuw personeel. De commissie vindt het positief dat men ook voor het personeel competentiegerichtheid centraal stelt. Men vertrekt immers vanuit de competenties van ieder personeelslid bij het toekennen van een opdracht. Bij aanwerving wordt een sollicitant geselecteerd op basis van het curriculum vitae voor een mondeling gesprek met de departementale en opleidingsverantwoordelijken. Doorgaans verspreidt men een vacature eerst intern en pas later extern, behalve voor bepaalde leidinggevende functies. Voor onderwijzend personeel vraagt de opleiding een masterdiploma voor lectoren van een theoretische cursus. Op vacatures voor praktijklectoren mikt de opleiding minstens op een professionele bachelor. In de beide gevallen zijn pedagogische bekwaamheden volgens de opleiding steeds meer een pluspunt. Ook werkveld- of onderzoekservaring vergroot de inzetbaarheid van de sollicitant. Wanneer een nieuw personeelslid aan de opleiding Geestelijke gezondheidszorg start, kan hij of zij rekenen op verschillende introductieactiviteiten, die men aan alle personeelsleden aan de KHLeuven aanreikt. Het departement voorziet een informatiesessie over de concrete werking van de opleiding binnen het departement. Ten slotte krijgt elk nieuw personeelslid een ervaren collega als coach

toegewezen. Na minstens vier jaar anciënniteit kan personeel worden benoemd. De commissie vindt het positief dat een benoeming niet enkel bepaald wordt door anciënniteit maar ook door kwalitatieve criteria. Ze is daarnaast tevreden over het gelijkemans- en diversiteitsbeleid bij de aanwervingen.

De eerste vier jaar organiseert de opleidingscoördinator voor de personeelsleden jaarlijks een functioneringsgesprek, en daarna om de twee jaar. In het gesprek bespreken ze het functioneren, en worden doelstellingen en taken voor de toekomst vastgelegd. In het eerste jaar van nieuwe docenten woont de opleidingscoördinator een les bij, wat kan leiden tot suggesties of verbetering. Evaluatiegesprekken worden gehouden door het departementshoofd, die opvolgt in welke mate het personeelslid de doelstellingen van het functioneringsgesprek heeft bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de afstemming en de communicatie tussen de gastlectoren te blijven opvolgen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzende personeel in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. De verschillende deskundigheden zijn conform de holistische visie van de opleiding. De commissie heeft eveneens geconstateerd dat zowel professionele als academische profielen zijn opgenomen in het docententeam. Meerdere personeelsleden hebben relevante werkervaring, en gastdocenten zijn goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in hun sector, aangezien ze nog actief zijn buiten het onderwijs. De helft van het onderwijzende personeel combineert de onderwijsopdracht met een job of een onderzoeksopdracht. De commissie merkt ook op dat de internationale contacten van een aantal gastlectoren een pluspunt zijn. De studenten zijn zeer tevreden over de expertise van hun docenten. Zij vonden met name de gastcolleges zeer leerrijk, aangezien de gastlectoren vaak reële casussen uit de gespecialiseerde beroepspraktijk kunnen aanhalen. Ook via de stage komen de praktijklectoren in contact met experts uit de sector. Verdere internationalisering is wenselijk, aangezien de commissie heeft vastgesteld dat de mobiliteit van het personeel vooralsnog beperkt is. Ze stimuleert de opleiding verdere initiatieven te ondernemen en niet enkel te rekenen op de buitenlandse contacten van de gastlectoren.

Vakinhoudelijke professionalisering kan, net zoals de didactische bijscholingen, aangevraagd worden via het elektronisch registratiesysteem (ERNA). Het departement heeft daarnaast het toekomstplan om per opleiding professionaliseringsroutes te coachen. Momenteel wordt samenwerking aangevraagd bij de Associatie KU Leuven. De commissie ondersteunt het initiatief. Ze is van mening dat het onderwijzende personeel in Geestelijke gezondheidszorg erg goed op de hoogte is van de beroepspraktijk. Ze drukt overigens haar goedkeuring uit over de organisatie van

vormingen voor stagementoren, zodat ook zij weten wat van hen verwacht wordt in de begeleiding van stagiairs.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de docentenmobiliteit te verhogen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg telde het onderwijzende personeel in 2009–2010 38 medewerkers, hetzij lectoren, hetzij praktijklectoren. Daarvan bestond de grote meerderheid uit gastlectoren (34), die een relatief kleine en afgebakende opdracht hebben. De gastlectoren staan in voor 44,29 procent van de onderwijsbelasting. De overige 55,71 procent wordt verzorgd door de vier vaste lectoren. In totaal beschikte de bachelor-na-bacheloropleiding over 1,22 VTE voor de 33 voltijdse studenten die zich dat jaar inschreven. Dat komt neer op een ratio van 0,037 VTE per student. Het administratieve en technische personeel waarop de opleiding kan rekenen, wordt tewerkgesteld vanuit de hogeschool en het departement. Op departementaal niveau zijn zestien ATP-leden werkzaam. Zij worden ondersteund door hulpopvoedend personeel en enkele arbeiders die instaan voor de infrastructuur.

De commissie drukt haar bezorgdheid uit over de taakbelasting van het onderwijzende personeel en de opleidingscoördinator. Ze heeft gemerkt dat de docenten erg gemotiveerd zijn en de werkdruk als haalbaar beschouwen. Ook de inzet van de opleidingscoördinator, die verschillende opdrachten combineert, is de commissie niet ontgaan. Ze raadt de opleidingscoördinator aan om de studiebegeleiding meer uit handen te geven, zowel in het belang van de studenten als in dat van de opleidingscoördinator zelf. De commissie is onder de indruk van het werketos van het personeel, maar vraagt toch dat de opleiding blijvend aandacht besteedt aan de personeelsaantallen en de werkdruk. Ze merkt ook op dat de combinatie van een klein vast aangesteld docentenkorps en grote groep gastlectoren een uitdaging vormt voor de opleiding. Het is niet evident om vanuit die samenstelling een volledig onderwijsproces als een geheel te dragen, maar de opleiding maakt daar actief werk van.

De leeftijdsstructuur van het personeelsbestand toont aan dat de meerderheid van het vast onderwijzend personeel uit vrouwelijke veertigers bestaat.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding te waken over de taakbelasting van de OP-leden.
- De commissie vindt het wenselijk om de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinator te bewaken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding Geestelijke gezondheidszorg kan rekenen op een zeer degelijke infrastructuur. De gebouwen van het departement Gezondheidszorg en techniek hebben door de toegenomen studentenaantallen hun maximale capaciteit bereikt. Aangezien de opleiding samenwerkt met het departement Sociale School Heverlee volgen de studenten daarom lessen in de gebouwen van het departement SSH. Die gebouwen werden recent vernieuwd in functie van de grotere groepen studenten. Er zijn 24 leslokalen van verschillende grootte en zes aula's. Gezien de keuze voor didactische werkvormen als seminars en intervisies worden de meeste onderwijsactiviteiten van deze bachelor-na-bacheloropleiding in kleinere lokalen georganiseerd. De lokalen zijn goed uitgerust met de moderne multimedia-apparatuur en draadloos internet. Daarnaast zijn er vier computerlokalen. Het viel de commissie op dat de lokalen die zij te zien kreeg, zeer netjes waren. Ten opzichte van het departement G&T is de ligging van het departement SSH iets minder bereikbaar. De opleiding geeft aan dat de campus in de toekomst een betere busverbinding zal hebben. Het is volgens de commissie in elk geval een pluspunt dat de gebouwen van de KHLeuven in de nabije omgeving van het Universitair ziekenhuis Leuven en dicht bij de faculteit Geneeskunde zijn gelokaliseerd.

Zowel in het departement G&T als het departement SSH is er een studielandschap waar studenten van Geestelijke gezondheidszorg terechtkunnen in individuele werkruimtes of aan groeps- tafels. Ook in de beide studielandschappen staan pc's ter beschikking van de studenten. In de mediatheek van het departement G&T kunnen de studenten boeken of tijdschriften raadplegen of uitlenen. De mediatheek biedt ook toegang tot een aantal elektronische databanken en tijdschriften. Het gebruik van elektronische databanken kan in het kader van levenslang leren volgens de commissie nog meer worden aangemoedigd. Daarbij zouden ook de mogelijkheden voor de studenten om van thuis uit toegang te krijgen tot de databanken moeten worden onderzocht. De commissie is echter lovend over de doordachte organisatie van de mediatheek: niet te veel boeken en rustige ruimtes om te werken. Ze stelde tijdens het bezoek wel de vraag waarom

de opleiding een eigen bibliotheek voorziet, terwijl de studenten gebruik kunnen maken van de grote biomedische bibliotheek van de nabijgelegen universitaire campus. Ze kon zich vinden in het antwoord van de opleiding, die erop wees dat het aanbod van een eigen mediatheek vooral didactisch nut heeft voor de studenten. Indien zij meer informatie wensen, kunnen zij uiteraard ook doorverwezen worden naar andere bibliotheken of databanken. Bovendien erkent de commissie dat de meest relevante boeken aanwezig waren voor Geestelijke gezondheidszorg.

Het is de commissie opgevallen dat de KHLeuven geïnvesteerd heeft in vlot toegankelijke gebouwen voor mensen met beperkingen. Er zijn liften, aangepaste sanitaire voorzieningen en brede deuren. Daarnaast is ook de brandveiligheid van de gebouwen in orde. De commissie is ervan overtuigd dat de materiële faciliteiten en de huisvesting veiligheid en degelijk onderwijs kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de studenten iets meer aan te moedigen om gebruik te maken van de verschillende elektronische databanken en tijdschriften in de mediatheek.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de studiebegeleiding betreft, is de commissie van mening dat de opleiding een voorbeeld is voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Door zowel de focus te leggen op de zelfstandigheid en de zelfreflectie van de studenten als op het leren werken in een interdisciplinaire context, bereidt de opleiding de studenten voor op de latere werksituatie. De opleiding mikt niet alleen op de persoonlijke studievoortgang van iedere student, maar biedt hen ook een bredere competentiegerichte persoonlijkheidsvorming. Zij worden rechtstreeks ondersteund door interviews, seminars, functioneringsgesprekken, het persoonlijk ontwikkelingsplan, de praktijklector en de stagementor. De commissie kon daarenboven vaststellen dat de begeleiding op maat van de student verloopt: men vertrekt op basis van individuele doelstellingen. In het algemeen apprecieert de commissie de studentgerichtheid die de opleiding uitstraalt. Ook uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij zeer tevreden zijn over de studiebegeleiding. Enkel op de stageplaats zelf zouden zij graag nog meer feedback krijgen van de praktijklector (cf. 2.2).

De commissie gaat ervanuit dat studenten in een bachelor-na-bacheloropleiding minder nood hebben aan een bepaalde studieondersteuning ten opzichte van een bacheloropleiding. Het doet haar echter plezier dat de opleiding toch werk maakt van een grondige begeleiding en een duidelijke communicatie. De studenten krijgen informatie over de mogelijkheden betreffende studiebegeleiding via de brochure 'Studeren doe je niet alleen'. Als studenten specifieke vragen hebben, kunnen zij zich ook steeds richten tot het Studieadviesbureau van het departement (StAB). In het StAB zitten een studietrajectbegeleider, een studieadviseur voor de instromende studenten en een studiebegeleider in verband met studiemethodes. Daarnaast is er een ombudsdienst die tussenkomt in het geval van klachten. De studenten Geestelijke gezondheidszorg gaven tijdens

de gesprekken echter aan dat zij gezien de laagdrempelige contacten met lectoren daar tot op heden nog geen beroep op hebben moeten doen.

Vanuit de hogeschool worden de algemene studentenvoorzieningen verzorgd door de vzw Studentservice KHLeuven. Studentservice KHLeuven heeft een overeenkomst met de KU Leuven, waardoor studenten ook gebruik kunnen maken van de KU Leuven-diensten. Studenten kunnen informatie of hulp vragen op de sociale dienst, de jobdienst, de huisvestingsdienst en de juridische dienst. Voor psychotherapeutische begeleiding kunnen de studenten terecht bij de Gedrags-therapeutische Begeleiding voor Studenten (GiBS), het Centrum voor Psychotherapie en Relatie (CPR) en het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CCG) De Bleek.

Kandidaat-studenten worden op verschillende manieren ingelicht over de opleiding. Zo zijn er naast de informatie op de website doorheen het jaar ook opendeur- en infodagen, de jobbeurs en de masterbeurs, waar de opleiding Geestelijke gezondheidszorg aanwezig is. Eens de studenten ingeschreven zijn, krijgen zij meer concrete en praktische uitleg over de opleiding en de verwachtingen. Dat gebeurt in de eerste plaats op de onthaaldag, waarop zij het onderwijs- en examen-reglement krijgen (OER) en waarop per opleidingsonderdeel de studiefiche toegelicht wordt. Ook via Toledo kunnen de studenten antwoorden op hun vragen vinden. Indien zij trajectbegeleiding wensen of informatie nodig hebben over vrijstellingen, kunnen zij zich richten tot de opleidings-coördinator. Voor studenten die vroegtijdig wensen af te haken, worden exitgesprekken georganiseerd. De relatief lage drop-out is meestal verklaarbaar door privéredenen of door de te zware combinatie met een job.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie Resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de KHLeuven de afgelopen jaren een kwaliteitszorgbeleid heeft uitgewerkt dat zich naar alle niveaus heeft vertaald in vijfjaarlijkse beleidsplannen. Het huidige beleidsplan van Geestelijke gezondheidszorg omvat 2008–2013. Ook de opleiding heeft een eerste aanzet genomen in het uitbouwen van een geïntegreerde systematische kwaliteitszorg. De commissie heeft begrepen dat de opleiding verschillende metingen uitvoert, zowel kwalitatief als kwantitatief, formeel als informeel. Via het interne opvolgsysteem kan men nagaan of de vooropgestelde metingen en doelstellingen worden gerealiseerd.

Metingen en bevragingen zijn vastgelegd in een meerjarenplan. De algemene tevredenheidsbevraging bij studenten en personeel gebeurt driejaarlijks en wordt voor de bachelor-na-bacheloropleiding sinds 2009–2010 afgenomen. De bevraging zoekt naar sterke en zwakke punten wat de algemene organisatie van de hogeschool betreft. Op die manier wordt het ook mogelijk om intern de resultaten van de verschillende departementen en opleidingen te vergelijken. Tweejaarlijks wordt ook een bevraging verstuurd naar alle pas afgestudeerden om een beeld te krijgen van de tewerkstelling. Daarnaast vraagt men elke acht jaar de alumni om een tevredenheidsenquête in te vullen, waarin zij hun mening over de opleiding kunnen geven. Die bevraging gebeurde voor de afgestudeerden van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg voor het eerst in januari 2011. In dezelfde periode werden de studenten Geestelijke gezondheidszorg gevraagd om de verschillende opleidingsonderdelen te beoordelen aan de hand van een vragenlijst. De resultaten van die vijfjaarlijkse bevraging combineert de opleiding met de organisatie van focusgroepen, zowel van studenten als van afgestudeerden. De lectoren bespreken de resultaten over opleidingsonderdelen individueel met de opleidingscoördinator. In het voorjaar van 2011 heeft de opleiding Geestelijke gezondheidszorg een TRIS-meting uitgevoerd, die als nulmeting dient. Uit de TRIS-meting kwamen voornamelijk internationalisering en betrokkenheid van de alumni naar boven als aandachtspunten.

De commissie maakt de kanttekening dat de opleiding veel gebruikmaakt van perceptiemetingen. Gezien het om een in aantal vrij kleine opleiding gaat, vindt de commissie dat een waardig alternatief. Toch vraagt ze de opleiding om het kwantitatieve onderzoek te blijven uitvoeren ter ondersteuning van de kwalitatieve resultaten. Globaal genomen is de commissie echter tevreden dat de relatief jonge opleiding zo snel een meetbeleid heeft uitgewerkt en een kwaliteitscultuur heeft gecreëerd waaraan de verschillende betrokkenen bottom-up kunnen meewerken. Tot op heden werden echter nog geen studietijdmetingen gedaan (cf. 2.5) en staat de eerste bevraging van het werkveld nog op de agenda. De commissie heeft weliswaar begrepen dat beide nog binnen het academiejaar 2011–2012 gepland zijn. Bovendien kon het werkveld al input geven via de resonantieraad.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om te onderzoeken op welke manier kwantitatieve metingen het beeld dat ontstaat uit kwalitatieve perceptiemetingen kunnen onderbouwen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding op basis van de meetresultaten de kwaliteit van haar onderwijs actief poogt te verbeteren en daarin ook slaagt. Het beleidsplan is opgesteld volgens het EFQM-model. De aanpak is nog gestuurd vanop hogeschoolniveau, maar de commissie heeft vastgesteld dat de interne kwaliteitszorg al vrij goed verankerd is in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, dankzij het toepassen van de PDCA-cyclus. Wanneer uit de tevredenheidsbevragingen blijkt dat meer dan 20 procent niet tevreden is, aanziet men dat als een aandachtspunt. Op die manier hebben de bevragingen een knipperlichtfunctie. Dat heeft al geleid tot een aantal verbeteringsplannen. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat de opleiding zeer kort op de bal speelt. De laatste jaren werden al verschillende acties gerealiseerd ter bevordering van het aangeboden onderwijs. De vorderingen van verbeteringsacties worden opgevolgd door de opleidingscommissie. De commissie is weliswaar van mening dat de opvolging van genomen maatregelen nog meer gesystematiseerd en geformaliseerd zou moeten worden.

De eerste kritische bedenkingen van de studenten wezen vooral op te veel overlappingen in het programma en op nood aan verbetering wat de praktijkgerichtheid en het cursusmateriaal betreft. Om de samenhang van het curriculum te optimaliseren, heeft de opleiding de modulaire structuur geïmplementeerd. Ze heeft daarnaast vaardigheidstrainingen toegevoegd aan het programma en de stage verlengd, zodat de praktijkgerichtheid werd verhoogd. Het didactische materiaal werd uitgebreid met meer gespecialiseerde artikels, die de verdieping in de geestelijke gezondheidszorg verbeterden. Ook het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek werd aan het programma toegevoegd.

De commissie stelt vast dat de opleiding nadien bleef werken aan de kwaliteit van haar onderwijs. Op basis van de focusgesprekken met studenten in 2010–2011 zijn ondertussen nieuwe verbeteringsacties uitgewerkt. De opleiding heeft op korte termijn gesignaleerde overlappingen verminderd en de richtlijnen omtrent de bachelorproef bijgestuurd. Bovendien heeft de commissie gemerkt dat de opleiding zich al bewust was van problemen die de commissie in dit visitatieproces noteerde, zoals de geringe bekendheid van de opleiding bij het werkveld. Ook daarrond zijn ondertussen initiatieven opgestart. De contacten met het werkveld worden aangescherpt. Zoals vermeld zal de opleiding naar aanleiding van de resultaten van haar evaluaties in het academiejaar 2012–2013 een aantal aanpassingen doorvoeren in het curriculum (cf. 2.1). De commissie moedigt de opleiding aan om met dezelfde kritische ingesteldheid en inzet haar kwaliteit te blijven evalueren en verbeteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de opvolging van de verbeteringsacties formeler en systematischer te organiseren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding investeert in een bottom-upaanpak, waarin ze alle betrokkenen stimuleert om mee te werken aan de interne kwaliteitszorg. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding streeft naar dialoog en interactie, waardoor ze er op korte tijd al in geslaagd is een aantal kinderziektes uit haar curriculum te bannen. Ze moedigt de opleiding aan om op dezelfde manier haar onderwijs te blijven optimaliseren. Daarnaast vraagt ze de opleiding om de resultaten van verbeteringsacties meer terug te koppelen naar de verschillende stakeholders.

Het onderwijzende personeel wordt op de hoogte gehouden van de kwaliteitszorg via elektronische communicatie. Daarnaast krijgen de lectoren na elke module de kans om het programma te evalueren met de opleidingscoördinator. Formeel volgt elke drie jaar een tevredenheidsbevraging van alle personeelsleden. De gastlectoren gaven tijdens de gesprekken aan dat zij goed en frequent contact hebben met de opleidingscoördinator. Grote problemen komen ter sprake in de opleidingscommissie.

Bij het opstarten van het curriculum in 2009–2010 kon het werkveld al feedback geven via de resonantiegroepen. Dat herhaalde zich in 2010–2011, toen de opleiding enkele aanpassingen doorvoerde in het programma. Momenteel wordt het werkveld vertegenwoordigd in de opleidingscommissie. Overigens kunnen de gastlectoren die naast hun onderwijsopdracht werkzaam zijn in de relevante sectoren, een dubbel perspectief bieden dankzij hun werkervaring. In april 2012 heeft de opleiding een werkveldbevraging gepland. De commissie is van mening dat de opleiding in grote mate oor heeft voor de wensen van het werkveld. Dat blijkt onder meer uit de interesse die zij toont voor de visie van de stagementoren. De commissie vindt het positief dat de stagementoren aan het einde van een stageperiode gevraagd worden om een bevraging in te vullen.

De studenten krijgen de kans om suggesties of kritische opmerkingen te geven via de tevredenheidsbevraging, de opleidingsonderdeelbevraging en de focusgesprekken. Zij gaven tijdens de gesprekken met de commissie aan dat zij zich gehoord voelen bij eventuele problemen. Ook zij zijn vertegenwoordigd in de opleidingscommissie. Het viel de commissie op dat de studenten niet bekend waren met de concrete inhoud van het zelfevaluatie rapport. Ze raadt de opleiding aan om de studenten te betrekken in het schrijfproces. Wat de alumni betreft, merkt de commissie op dat vooral de pas afgestudeerden nog gecontacteerd worden. In 2010 werd al een focusgroepgesprek georganiseerd in de vorm van een kaas- en wijnavond. De opleiding erkent dat zij haar alumni nog sterker zou kunnen betrekken in de kwaliteitszorg van de opleiding. Zij werkt momenteel aan het opstarten van een alumnibevraging. De commissie verwacht dat de opleiding in de toekomst een formelere alumniwerking uitbouwt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om systematisch terugkoppeling te geven over de verbeteringsacties die zij onderneemt.
- De commissie beveelt aan om vanuit de opleiding een formele alumniwerking op te starten.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding de geformuleerde doelstellingen kan realiseren. De opleiding heeft duidelijk geïnvesteerd in een grote praktijkgerichtheid: aan de hand van seminars, casuïstiek en klinisch onderwijs wordt de persoonlijkheidsontwikkeling van de studenten gestimuleerd. Studenten en alumni zijn globaal tevreden en vinden dat de opleiding aan hun verwachtingen voldoet. Volgens hen vormt het diploma in een sollicitatieprocedure een extra troef. Bijna alle afgestudeerden zijn tewerkgesteld in de geestelijke gezondheidszorg. De commissie waarschuwt de opleiding er echter voor dat het diploma nog te weinig bekend is in de relevante sectoren. De meerwaarde ervan is voorslagnog niet tot uiting gekomen bij het werkveld: een duidelijkere profilering is noodzakelijk. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, deelden de mening dat de stagiairs Geestelijke gezondheidszorg getuigen van een grote zelfstandigheid en maturiteit ten opzichte van de studenten in de basisopleidingen. De afgestudeerden Geestelijke gezondheidszorg bezitten ook meer theoretische bagage en hebben een extra stage-ervaring binnen een psychiatrische context, die in hun voordeel spelen. Vakinhoudelijke bijscholing blijft volgens het werkveld echter nodig, gezien de grote diversiteit binnen de opleiding meer specialisatie niet mogelijk maakt. Ook de commissie drukt haar bezorgdheid uit over de spanning tussen de interdisciplinariteit en de vakinhoudelijke verdieping. Het is haar echter duidelijk dat de maatschappelijke vraag naar verpleegkundigen of sociale werkers met een specialisatie in de geestelijke gezondheidszorg nog steeds toeneemt. De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg kan aan die vraag tegemoetkomen.

De commissie vindt de koppeling tussen stage en eindwerk sterk. Bij verschillende bachelorproeven zijn de thema's maatschappelijk relevant, en de commissie was overtuigd van de functionaliteit van het eindproduct. Het wetenschappelijke niveau van sommige bachelorproeven was nog wel voor verbetering vatbaar. De commissie is van mening dat het niveau van de eindwerken verbeterd is sinds de invoering van nieuwe richtlijnen voor de bachelorproef. In de bachelorproeven

die de commissie ter beschikking kreeg, zijn vooral het literatuuronderzoek en de schrijfstijl erop vooruitgegaan. De commissie merkt op dat de opleiding moet oppassen voor te hooggewaardeerde scores.

Wat de internationalisering betreft, stelde de commissie vast dat zowel de studenten- als docentenmobiliteit erg beperkt is. De mogelijkheid om stage te lopen in een buitenlandse instelling bestaat wel, maar weinig studenten maken daar gebruik van. Slechts één student heeft in 2011–2012 gekozen voor een stageplaats in Maastricht. Ook lectoren en gastlectoren vinden het niet evident om voor langere tijd in het buitenland te verblijven. De praktijk- en gastlectoren nemen wel regelmatig deel aan internationale congressen. De commissie vraagt de opleiding om verder in te zetten op internationale mobiliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om haar profilering te verscherpen, zodat het werkveld beter op de hoogte zal zijn van haar meerwaarde.
- Het is wenselijk dat de opleiding verder investeert in de studenten- en docentenmobiliteit.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Uit het materiaal dat de commissie kon bekijken, bleek dat het rendement van de opleiding erg hoog ligt. De opleiding verklaart dat door de hoge motivatie van haar studenten. Ze verwacht dat het rendement nog zal stijgen, zodra de bijzondere beroepstitel wordt bekrachtigd. In 2010–2011 volgden 31 studenten de voltijdse opleiding en zeven studenten een deeltijds programma. Datzelfde jaar slaagde 76 procent van de voltijdse studenten en 71 procent van de deeltijdse studenten. In 2011–2012 schreven 47 studenten zich in voor de bachelor-na-bacheloropleiding, van wie acht studenten deeltijds.

De feitelijke studieduur komt overeen met de voorziene. De commissie vindt het in dat kader positief dat de keuze tussen een deeltijds en voltijds traject wordt aangeboden. De grote meerderheid (95 procent) van de voltijds ingeschreven studenten voltooit de opleiding in één jaar. In 2011–2012 haakten vijf studenten vroeger af, hetzij wegens persoonlijke redenen, hetzij door een werkaanbieding, andere verwachtingen ten opzichte van de opleiding of een niet-geslaagde stage. De commissie waardeert het dat de opleiding de drop-out opvolgt en exitgesprekken organiseert met afhakers.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding geen expliciete streefcijfers heeft opgesteld. Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze weliswaar afleiden dat de opleiding bewust

haar rendement opvolgt en analyseert. De commissie merkt op dat de opleiding haar rendementscijfers niet expliciet vergelijkt met gegevens van andere opleidingen in het departement, de hogeschool of de associatie. Het lijkt haar echter nuttig om die informatie te gebruiken om een relatief beeld te krijgen op het eigen rendement.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie rapport van de opleiding 'Bachelor in de geestelijke gezondheidszorg' zeer helder leesbaar en netjes uitgewerkt. Ook de bijlagen boden relevante informatie, en waren voldoende duidelijk en actueel. Het actualisatie rapport toonde aan dat de opleidingen na het schrijven en indienen van het zelfevaluatie rapport niet hebben stilgezeten en dat veranderingen zijn doorgevoerd. In de lopende tekst van het zelfevaluatie rapport had de commissie echter nog iets meer kritische zin en analyse van de aandachtspunten verwacht.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLeuven Katholieke Hogeschool Leuven

GeG Geestelijke gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 3

Geriatrische gezondheidszorg

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Verpleegkunde in de Geriatrische gezondheidszorg, Associatie KULeuven/Katholieke Hogeschool Kempen.
 - Opleidingsprofiel Bachelor-na-bachelor in de Geriatrische Gezondheidszorg, Karel de Grote-hogeschool
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - HBO Competentieprofiel Verpleegkundige Gerontologie Geriatrie, Vilans, Utrecht (2007)

2 DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

2.1.1 Algemene competenties

De algemene competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg zijn in overeenstemming met de bepalingen in het Structuurdecreet (Art. 58 Decr. Vl. 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, § 2, tweede lid).

2.1.2 Algemeen beroepsgerichte competenties

De algemeen beroepsgerichte competenties zijn tevens in overeenstemming met de bepalingen in het Structuурdecreet (Art. 58 Decr. VI. 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, § 2, tweede lid).

2.1.3 Beroepsspecifieke competenties

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal algemene competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om voor de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Geriatrische gezondheidszorg vijf competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De geriatrische verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes.
De geriatrische verpleegkundige:
 - bezit empathie, verantwoordelijkheidszin, een kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid in een verpleegkundige context.
 - bezit naast de verpleegtechnische vaardigheden eveneens relationeel sensitieve eigenschappen zoals communicatieve en sociale vaardigheden, probleemoplossend gedrag, copingmechanisme en waarden.
 - is in staat om ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig te handelen.
 - kan een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele rol en de andere rollen.
 - Is relationeel sensitief in relatie tot zichzelf (cf. verschillende rollen), collega's, patiënten en omgeving.
- 2) De geriatrische verpleegkundige als professionele klinische zorgverlener
De geriatrische verpleegkundige:
 - verleent zorg op basis van diepgaande kennis van de gerontologie en geriatrie en baseert zijn/haar handelen zoveel mogelijk hierop.
 - heeft inzicht in het primair en secundair verouderingsproces en omgevingsdeterminanten
 - is in staat om literatuur betreffende ouderenzorg en geriatrische zorg te raadplegen.
 - kan doelen bepalen, een verpleegkundig zorgplan opmaken, uitvoeren en evalueren.
 - identificeert en onderscheidt verpleegproblemen en verpleegbehoeften.
 - verstrekt gespecialiseerde verpleegkundige zorg op een wetenschappelijk verantwoorde manier
 - geeft gezondheidsvoorlichting en -opvoeding aan de geriatrische cliënt en zijn familie, als clinicus, begeleider en coördinator van gespecialiseerde zorg voor ouderen
 - werkt een preventief zorgbeleid uit met betrekking tot de geriatrische cliënt.
- 3) De geriatrische verpleegkundige als organisator en coördinator organiseert en coördineert de diverse aspecten van de verpleegkundige zorg
De geriatrische verpleegkundige:
 - draagt zorgt voor de continuïteit van planning, organisatie en communicatie binnen het interprofessioneel team;
 - geeft sturing aan niet-specialisten in de zorgverlening

- coördineert de zorg tegen de achtergrond van een ethisch en deontologisch referentiekader, waarbij wordt uitgegaan van belevingsgerichte zorg met aandacht voor het levensloop perspectief van de zorgafhankelijke geriatrische cliënt;
 - vervult daarbij een intermediaire coördinerende rol in de intra-, extra- en transmurale zorgsettings;
 - evalueert de efficiëntie en kwaliteit van zorg volgens een methodische werkwijze aan de hand van zelfevaluatie omtrent de effectiviteit en efficiëntie van de toegediende zorg
 - communiceert gepast met het doelpubliek en de vooropgestelde doelstellingen, in functie van de kwaliteit van zorg voor de geriatrische cliënt.
 - integreert nieuwe onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg;
 - hanteert standaarden, richtlijnen en guidelines voor de evaluatie van de kwaliteit van zorg;
 - werkt aan een innoverend zorgbeleid (ehealth, domotica);
 - ondersteunt de uitbouw van het zorgnetwerk voor de geriatrische patiënt, met referentiepersonen/aanspreekpunten op andere zorgdomeinen dan deze specifiek voor de geriatrische zorgvrager;
 - bewaakt het aspect van maatschappelijk verantwoorde zorg (vraaggestuurde zorg versus behoeftegerichte zorg).
 - staat in voor de vorming, het onderwijs en de training van studenten verpleegkunde, pas afgestudeerden en collega's, rekening houdend met relevante evoluties binnen de geriatrische zorgverlening;
 - detecteert potentiële en/of actuele valkuilen in de verhouding van draagkracht/draaglast bij de patiënt, mantelzorger en hulpverlener in functie van het sociaal vangnet van de zorgvrager, en stuurt bij waar mogelijk door aangepaste begeleiding.
- 4) De geriatrische verpleegkundige als lid van het interprofessionele team
- De geriatrische verpleegkundige:
- neemt binnen het interprofessionele team de coördinatie op voor het gespecialiseerde zorg
 - proces;
 - heeft kennis van en inzicht in de functieomschrijving van de verschillende teamleden, zoals
 - vermeld in het zorgprogramma geriatrie, betrokken bij de organisatie en uitvoering van de zorg rond de geriatrische cliënt;
 - communiceert op gepaste wijze met de leden van het team, in functie van de zorgdoelen.
 - bouwt interprofessionele relaties op en interprofessionele samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen
- 5) De geriatrische verpleegkundige als beleidsverantwoordelijke staat open voor en handhaaft het beleid van de zorg
- De geriatrische verpleegkundige:
- staat open voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg;
 - vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn;
 - staat open voor diversiteit in de samenleving;
 - draagt positief bij tot de profilering van het beroep;
 - past de uitvoering van het zorgproces aan conform de actuele economische situatie en de regelgeving met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de zorg voor ouderen.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

Het opleiding(en)gebonden niveau bevat de competenties die niet te relateren zijn aan de Vlaamse gemeenschappelijkheid. Het zijn de competenties die naast de Vlaamse gemeenschappelijke

competenties door de opleiding(en) zelf zijn vastgelegd. Zij zijn bepalend voor het onderscheidend vermogen dat de opleiding(en) in de markt willen hebben vanuit een bewuste keuze. Van daar zijn ze ook bepalend voor de identiteit en de profilering van de opleiding. In aantal zijn deze doelstellingen niet beperkt.

De geriatische verpleegkundige als onderzoeker

De geriatische verpleegkundige:

- evalueert kritisch het eigen handelen en het routinematig verloop van het handelen binnen de zorgcontext van de geriatische cliënt.
- consulteert recente en relevante wetenschappelijke en/of beroepsspecifieke literatuur ter ondersteuning van de dagelijkse praktijk.
- werkt mee aan wetenschappelijk onderzoek en integreert de onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg.
- werkt verbeterprojecten uit binnen het geriatische domein op een methodische wijze, met het oog op kwaliteitsverbetering.
- werkt innovatief.

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Geriatrische gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie heeft vastgesteld dat beide opleidingen reeds over duidelijke opleidingsdoelstellingen en een competentieprofiel beschikken. Beide opleidingen zijn daarvoor vertrokken vanuit het opleidingsprofiel Verpleegkunde. Verder hanteren ze voor hun competentieprofiel een adequate opdeling in competentierollen. De ene opleiding is ook actief naar internationale beroepsprofielen gaan kijken. Bij de andere opleiding, is de communicatie naar de verschillende stakeholders vooral sterk aanwezig.

Bij de ene opleiding, is het de commissie opgevallen dat ze vertrekken vanuit een duidelijk geformuleerde visie en helder omschreven doelstellingen. Bij de andere opleiding, waren er echter teveel overlappingen aanwezig in de doelstellingen met die van de basisopleiding.

Wat de internationale dimensie in de competentieprofielen betreft, is de commissie van oordeel dat er bij beide opleidingen enkel een aanzet aanwezig is. Dit zou uitgebreid moeten worden, al ziet de commissie in dat de specifieke context van de bachelor-na-bacheloropleiding hier problemen kan veroorzaken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie heeft voor beide opleidingen kunnen vaststellen dat de opleidingsdoelstellingen als ook het eigenlijke competentieprofiel in lijn zijn met de vereisten voor de bijzondere beroepstitel. De betrokkenheid van het werkveld bij het vaststellen van de doelstellingen vond de commissie in beide opleidingen een positief punt in het kader van de afstemming op de professionele gerichtheid.

De andere opleiding zou zich nog specifiekere moeten oriënteren naar de specialiserende geriatri-sche kennis en vaardigheden. Er is hier volgens de commissie nood aan verdere afstemming op het beroepsprofiel. Ook zou de eigenlijke werkveldanalyse verder moeten aangezwengeld worden. De commissie was wel te spreken over de duidelijke aandacht voor Evidencebasednursing in de doelstellingen van deze opleiding. Een betere meetbaarheid van de resultaten zou voor de ene opleiding kunnen bewerkstelligd worden door de doelstellingen concreet vorm te geven a.d.h.v. gedragsindicatoren.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

Beide opleidingen beschikken over een opleidingsprogramma dat modulair is opgebouwd. Een opleiding voorziet daarbij adequaat disciplineoverschrijdende opleidingsonderdelen, die zorgen voor een kruisbestuiving tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen in de gezondheidszorg. De uitwerking van deze elementen in het programma kan evenwel nog beter.

De opleiding is ook sterk bezig m.b.t. de uitwerking van de internationale dimensie in het programma middels 'internationalisation at home'-activiteiten. Deze opleiding heeft in dat kader reeds contact met de overheid omwille van de beperkende factor die de beroepstitel speelt in mogelijke buitenlandse stages. De commissie is echter van oordeel dat beide opleidingen nog een verdere uitbouw van de internationale dimensie in het programma dienen te voorzien.

De ene opleiding heeft verder nood aan een explicietere koppeling van de competenties aan de eigenlijke onderdelen van het programma. Ook dienen de duidelijke vastlegging van de competenties en de gedragsindicatoren voor POP, PAP en stages dringend te gebeuren. De andere opleiding dient volgens de commissie verder te verzekeren dat door de keuzemogelijkheden in het programma alle deelaspecten van het competentieprofiel aan bod komen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beide opleidingen waarborgen met de professionele gerichtheid van het programma, de ontwikkeling van de beroepsvaardigheden. Men heeft dan ook duidelijke interactie met de beroepspraktijk om de professionele gerichtheid af te stemmen op de eisen van het werkveld.

Bij de ene opleiding viel het op dat het programma en de werkvormen steeds sterk doordrongen zijn van het praktijkgerichte, wat de commissie positief ervoer. In de andere opleiding apprecieerde de commissie de samenwerking met de stageplaatsen en de aandacht voor ervaringsuitwisselingen. De commissie is echter ook van oordeel dat deze opleiding enkele deeldomeinen onderbelicht en dat hieraan aandacht moet besteed worden.

In de ene opleiding vormde daarnaast het evidence-based werken adequaat een rode draad doorheen de opleiding. De commissie wil echter nog aandacht vragen in deze opleiding om een consequente duiding en explicitering van wat 'evidence' precies inhoudt. In de andere opleiding heeft de commissie ook het evidence-based onderwijs kunnen zien; de evidence-based inhoud kwam echter te weinig aan bod bij de gastsprekers.

De commissie wil één opleiding specifiek aanraden de samenwerking met het werkveld nog aan te zwengelen in het kader van de professionele gerichtheid van het programma. Ook raadt ze een verhoogd aantal studiebezoeken aan om de professionele gerichtheid verder te voeden en actueel te houden.

Facet 2.3 Samenhang

Beide opleidingen proberen tegemoet te komen aan de individuele situaties/leertrajecten van de studenten. In beide opleiding wordt daardoor de samenhang adequaat bewaakt. In beide opleidingen is dit volgens de commissie het resultaat van overleg tussen docenten en stakeholders. In de ene opleiding vraagt de commissie wel aandacht om de samenhang verder te bekijken, te expliciteren en te bewaken. In de andere opleiding heeft de commissie, ondanks het intense overleg en de afstemming, toch nog overlap met de basisopleidingen van studenten kunnen opmerken. Wat betreft de haalbaarheid van de studielast, is het de commissie opgevallen dat er in de ene opleiding wel vaak wordt overgegaan tot het uitstellen van de bachelorproef. De commissie vraagt deze opleiding dan ook aandacht te schenken aan dit fenomeen in relatie met expliciet de samenhang van het programma.

De andere opleiding heeft daarentegen nog meer nood aan discipline-overschrijdende elementen volgens de commissie. Er is verder ook nog nood aan een minimale bewaking van de volgtijdelijkheid van de individuele studieprogramma's in het kader van de samenhang. In beide opleidingen is er met betrekking tot volgtijdelijkheid wel een zekere veiligheid ingebouwd door de opeenvolging van de modules.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De studietijd wordt in beide opleidingen actief bewaakt. In de ene opleiding is het de commissie opgevallen dat ze actief studiebelemmerende factoren opsporen en hierop inspelen. Ook is het de commissie duidelijk geworden dat er in deze opleiding aandacht aan de opmerkingen van studenten werd gegeven.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat beide opleidingen studeerbaar zijn, al is de opleiding soms zwaar voor werkstudenten en de door hun gekozen combinatie werk-studie. In dat kader vraagt de commissie dan ook om waakzaamheid van de opleidingen.

In beide opleidingen wordt de studietijd ook actief gemeten. De scores die deze metingen opleveren zijn echter niet eenduidig. In de ene opleiding kon de commissie zien dat er reeds verbeteringen in deze metingen worden aangebracht door het inzetten van een optimalisatie van de WOPST-enquêtes. Een frequentere studietijdmeting aan de hand van kwalitatieve metingen, bijvoorbeeld in de vorm van focusgesprekken, kan de feedback in het geval van (kleine) opleidingen vooruithelpen omdat de responsgraad bij kwantitatieve metingen steeds te laag is om werkelijk iets te kunnen uitwijzen volgens de commissie. Een opleiding dient ook nog de geleverde feedback omtrent verbeteracties te formaliseren en doet er tevens goed aan de nu grote hoeveelheid informele feedback van studenten vast te leggen.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

In beide opleidingen wordt er een variatie aan didactische werkvormen aangewend, die worden afgestemd op doelstellingen, leerinhoud, beoogde resultaten en competenties. De commissie is echter van oordeel dat de afstemming in de ene opleiding nog beter moet; alsook dat hiervan

een uiting in het studiemateriaal dient aanwezig te zijn. In de andere opleiding is het de commissie opgevallen dat er een grote nadruk op zelfsturing en zelfstandigheid aanwezig was in de werkvormen, in overeenstemming met het didactisch concept. De werkvormen werden duidelijk doelgericht gebruikt. Het gebruik van didactische hulpmiddelen als de 'videobox' verdienen een positieve opmerking.

De commissie heeft in dat kader ook kunnen zien dat de ene opleiding kan terugvallen op een duidelijke visie die de hogeschool heeft op didactiek. In overeenstemming met het specifieke kader van de bachelor-na-bacheloropleiding is er in de ene opleiding duidelijk aandacht voor blended learning. In de andere opleiding, blijven voornamelijk de sterke integratie van competenties in de didactische werkvormen bij.

In de ene opleiding moet, zoals aangegeven, het studiemateriaal beter afgestemd worden op de doelstellingen en de visie van de opleiding. De opleiding tracht nochtans voortdurend een vinger aan de pols gehouden wat betreft de kwaliteit van het lesmateriaal via enquêtes (*cf. supra*), die niet geheel adequaat lijken te werken. In de andere opleiding heeft de commissie sjablonen kunnen zien voor het studiemateriaal; ook daar werd het studiemateriaal geëvalueerd door studenten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Wat betreft beoordeling en toetsing zijn beide opleidingen aan de maat. In beide opleidingen is het onderwijs- en examenreglement voldoende duidelijk wat betreft de reglementering omtrent evaluaties. In beide opleidingen werden de studenten ook duidelijk geïnformeerd omtrent de werking en wijze van evaluatie voor de verschillende opleidingsonderdelen.

In de ene opleiding viel daarbij op dat de evaluatievormen sterk waren afgestemd op de inhoud en werkvorm van het opleidingsonderdeel. Ook werd de bachelorproef duidelijk procesmatig en productgerelateerd geëvalueerd. In de andere opleiding viel deze procesmatige manier van evalueren het sterkst op bij de stage-evaluatie die vele tussentijdse beoordelingen kent; de studenten worden op deze manier dan ook adequaat opgevolgd. Ook de duidelijke lijst aan evaluatiecriteria voor de stage is de commissie daarbij niet ontgaan. Gezien de professionele gerichtheid van de bachelor-na-bacheloropleiding, wordt de handelingsbekwaamheid van de student door beide opleidingen voldoende en adequaat geëvalueerd. De evaluaties zijn daarbij afgestemd op het beoogde niveau. Bij de ene opleidingen vielen daarbij voornamelijk de casus-gerichte evaluaties op.

Wat betreft specifiek de verwachtingen m.b.t. bachelorproef, denkt de commissie dat deze voor de ene opleiding te ambitieus zijn wanneer de commissie de evaluatiecriteria bekijkt. Ze vraagt dan ook om een realistische afweging van de te behalen eindkwalificaties. Voor de andere opleiding kan nog opgemerkt worden dat de afstemming met gastdocenten in functie van de evaluatie moet herbekeken en verbeterd worden. Ook lijkt het volgen van informatiesessies omtrent de stage en de beoordeling daarvan voor stagementoren beter verplicht dan optioneel.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De toelatingsvoorwaarden zijn voor beide opleidingen voldoende duidelijk omschreven en adequaat; ze zijn ook decretaal in orde. In de ene opleiding is er ook een duidelijke EVC- en EVK-procedure voor handen. Deze EVC- en EVK-procedure is sterk uiteengezet en de opleiding infor-

meert de studenten ook actief. In de andere opleiding is de behandeling van potentiële EVC- of EVK-dossiers onduidelijk naar (potentiële) studenten op opleidingsniveau; de hogeschool voorziet nochtans een duidelijk beleid, maar de communicatie schiet nog tekort. De commissie ziet, en dan zeker in het kader van de bachelor-na-bacheloropleidingen, deze procedures en mogelijkheden echter wel als een belangrijk instrument.

In de ene opleiding is er een rechtstreekse instroom van studenten met een bachelordiploma Verpleegkunde; er wordt verder geen voorbereidings- of schakelprogramma voorzien. Specifiek voor werkstudenten worden er geen specifieke instroomeisen voorzien door de opleiding. De commissie vindt dit positief, maar wil wijzen op de risico's die hierin schuilgaan. De commissie was dan ook blij te horen dat de opleiding aan een instroomassessment werkt. In de andere opleidingen worden studenten toegelaten die beschikken over een bachelordiploma Verpleegkunde of Vroedkunde. De opleiding wordt door een meer diverse instroom gekenmerkt maar de commissie ontwaarde een inhoudsgerichte keuzevorming. Ze vraagt voor deze opleiding wel nog aandacht voor de gedifferentieerde instroom wanneer het gaat om de verschillen tussen werkstudenten en pas-afgestudeerden. Specifiek voor studenten met een basisopleiding Vroedkunde dient een duidelijke communicatie te gebeuren m.b.t. de gevolgen van de Bijzondere Beroepstitel voor hen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

In beide opleidingen heeft de commissie een sterk uitgewerkt personeelsbeleid kunnen zien. In de ene opleiding, hebben alle docenten een relevant masterdiploma en een bewijs van didactische bekwaamheid. In de andere opleiding beschikten alle docenten tevens over de benodigde expertise en vakkennis. In deze opleiding was een pedagogisch getuigschrift voor de docenten vereist. In beide opleidingen zag de commissie verder een goed professionaliseringsbeleid dat voldoende rekening hield met de mogelijkheden en noden van de opleiding. In beide opleidingen is het onthaalbeleid voor nieuwe personeelsleden en het directe contact met het opleidingshoofd in een open cultuur ook sterk stimulerend.

In de ene opleiding viel het de commissie op dat er systematisch functioneringsgesprekken werden gehouden, onmiddellijk gerelateerd aan de feedback van bevestigingen die gehouden werden bij de stakeholders. In de andere opleiding, kwam het werken met een competentiedatabank en -kaarten als positief naar voren. Als werkpunt voor beide opleidingen zien de commissies het verder ondersteunen van gastdocenten en -sprekers in hun taken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie stelt dat de eisen qua professionele gerichtheid in de ene opleiding sterk bewaakt worden. Binnen het docententeam is er dan ook duidelijk voldoende, relevante expertise aanwezig. Ook de onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld via gastdocenten en -sprekers is zeer groot. De waaier aan disciplines en expertises binnen het docentenkorps is aanwezig binnen de beide opleidingen. Docenten hebben ook voeling met de werkvloer. In de ene opleiding apprecieerde de commissie in het bijzonder het aandeel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek dat er door medewerkers verbonden aan de opleiding wordt verricht, alsook de actieve terugkoppeling daarvan naar programma. In de andere opleiding viel de aandacht voor professioneel gerichte ontwikkeling in het professionaliseringsbeleid op. In beide opleidingen was er ten slotte adequaat aandacht voor internationale (docenten)mobiliteit.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

In beide opleidingen is er een beleid dat gevolgd wordt in het kader van de verdeling van de opdrachten. Ook de student-lectorratio is overal onder controle; het is duidelijk dat de opleidingen eigenlijk een ruime omkadering vragen in functie van het aantal studenten. De ene opleiding bereikt volgens de opleiding duidelijk optimale resultaten met de middelen die de bachelor-na-bachelor worden toegekend. De werklust die de gastdocenten ervaren ligt volgens de commissie hoog. In één opleiding is de werklust sterk geconcentreerd bij de statutaire personeelsleden en specifiek de opleidingscoördinator, wat volgens de commissie een risico voor de continuïteit van de opleiding inhoudt. Er is verder ook een onevenwichtige balans op te merken tussen het aantal statutaire en gastdocenten.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De beide opleidingen beschikken over goede algemene leslokalen en voorzieningen. De campussen en voorzieningen zijn in orde en studentvriendelijk. Beide opleidingen maken gebruik van (vakspecifieke) lokalen op de eigen campus, die goed uitgerust en ingericht zijn. In de ene opleiding zijn vooral de mediatheek, de skillslabs en de bedlokalen pluspunten volgens de commissie. Ook de input die lesgevers leveren op het vlak van materiële voorzieningen werd door de commissie geapprecieerd. In de andere opleiding waren er tevens een goed uitgeruste bibliotheek en skillslabs aanwezig. De vlotte bereikbaarheid van de campus is de commissie ook opgevallen. In de ene opleiding vraagt de commissie wel te anticiperen op de nakende verhuisplannen. Voor de andere opleiding vraagt de commissie aandacht voor de beperkte ruimte die voorzien is voor de (opleidings)coördinatoren.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

In beide opleidingen heerst er een laagdrempelige communicatie tussen studenten en opleidingsteam waardoor de studie- en studentenbegeleiding adequaat verloopt. Op beide plaatsen is een sterke individuele opvolging van de studenten aanwezig. In de ene opleiding gebeurt het opstellen van individuele leertrajecten adequaat via een dienst studentenzaken en een toegewezen leertrajectbegeleider. In de andere opleiding viel de sterke nadruk op de individuele begeleiding de commissie op. Deze begeleiding is in hoofdzaak informeel en dat houdt volgens de commissie, ondanks de goede huidige werking, toch risico's in. Positief vond de commissie ook de deelname aan een OOF-project door één opleiding. De commissie heeft ook kunnen zien dat de sociale diensten van de hogescholen instaan in voor financiële, psychosociale en sociaal-juridische problemen bij studenten van beide opleidingen.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

In de ene opleiding gebeurt het kwaliteitsbeleid adequaat in samenwerking met het departement. De PDCA-methodiek is een eenvoudig maar doeltreffend instrument in het kwaliteitssysteem. In de andere opleiding is het beleid omtrent kwaliteitsbewaking en bevordering adequaat bewaakt aan de hand van een instrument gebaseerd op EFQM.

Beide opleidingen hebben ook een metingbeleid voor handen. In de ene opleiding behoeft dit nog aanscherping inzake onderwijsoutcomes. In de andere opleiding is er nog aandacht nodig voor

de responsgraad. In de ene opleiding kan er ook gerekend worden op een adequate opvolging en feedback via kwalitatieve bevragingen in de vorm van focus- en resonantiegroepen. In de andere opleiding worden deze focusgesprekken nog te beperkt voorzien, maar kan men wel terugbuigen op een groot aandeel informele feedback. Formalisatie is hier echter nodig. Er dient ook op toegezien worden dat verbeteracties niet enkel intenties blijven.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Wat betreft de verbetermaatregelen is er in de ene opleiding gebleken dat ze een expliciet zelfkritische houding aannemen. De bevindingen uit de bevragingen en de feedback die systematisch (PDCA) wordt vergaard worden daarbij ook vertaald in concrete verbeterdoelen. In de andere opleiding wordt een duidelijk hogeschoolbreed beleid gevolgd. De commissie heeft daarbij gezien dat er een formeel operationeel jaaractieplan wordt opgesteld, maar stelt zich nog vragen bij de opvolging daarvan. Er is in haar opinie nood aan een realistische inschatting van de werklast verbonden aan de verbetermaatregelen. De tools en de instrumenten die nodig zijn om verbeteringen door te voeren staan echter op punt.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De betrokkenheid van de studenten, het werkveld en de medewerkers is aan de maat voor de beide opleidingen. De kleinschaligheid maakt het mogelijk een voortdurende, informele dialoog rondom kwaliteitszorg te voeren, wat de commissie positief vindt. In één opleiding ontbreekt echter binnen de overlegorganen, een uitgewerkte alumniwerking om de betrokkenheid van die groep bij de opleiding te garanderen. Positief vindt de commissie dat de verbetermaatregelen elk jaar worden teruggekoppeld aan de stakeholders in de ene opleiding. De onderwijsoutcomes kunnen daarbij wel explicieter teruggekoppeld worden naar het werkveld. De informele deelname van studenten aan het opleidingsoverleg in de andere opleiding dient ook geformaliseerd te worden; ook mag het werkveld hier nauwer betrokken worden bij interne kwaliteits(zorg)-oefeningen, zoals het schrijven van een ZER.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Voor beide opleidingen zijn de alumni en het werkveld tevreden over de verwerving van de eindkwalificaties aan het einde van de opleiding. Ze zijn verder ook globaal tevreden over het curriculum. Het werkveld is over het algemeen tevreden over het niveau van de stagiairs en hun kwalitatieve werk.

De kwaliteit van de eindwerken is binnen de ene opleiding aan de maat qua oriëntatie en niveau. Binnen de andere opleiding kan de het niveau zowel op het vlak van het procesmatige als het eindproduct nog hoger.

Het niveau en de oriëntatie van de stage zijn in beide opleidingen daarnaast aan de maat. In de ene opleiding heeft de commissie twijfels over het behalen van de internationaliseringsdoelstellingen. Bij de andere opleiding twijfelt de commissie of de expertfunctie, zoals die wordt beoogd in het competentieprofiel wel steeds bereikt kan worden.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Wat betreft het studierendement heeft de opleiding tevens kunnen vaststellen dat de opleidingen dit trachten adequaat in kaart te brengen. Aangezien vandaag streefcijfers ontbreken op

Vlaams niveau, is het moeilijk voor opleidingen om hun studierendementsresultaten af te zetten tegen die van vergelijkbare opleidingen. De commissie heeft in dat kader moeten vaststellen dat de ene opleiding zelf duidelijke streefcijfers formuleert. De commissie heeft ambitieuze streefdoelen kunnen zien voor wat betreft de instroom en de uitstroom. Ze ziet de formulering hiervan als positief maar heeft tevens moeten vaststellen dat de streefdoelen niet gehaald worden. In deze opleiding is het onderwijsrendement ook niet zo hoog als in de andere opleiding. De commissie vraagt hier onderzoek naar. In de andere opleiding is er een hoog onderwijsrendement te zien voor de afgelopen academiejaren. Er is hier ook weinig drop-out. De studenten die afhaken worden bevraagd door de opleiding in het kader van de studiebevorderende en -belemmerende factoren die eigen kunnen zijn aan het programma. De commissie dringt hier wel aan op formele exitbevestigingen.

VERGELIJKENDE TABEL

Geriatrische gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Geriatrische Gezondheidszorg	KdG	K.H.Kempen
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding		
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	V
Onderwerp 2 Programma		
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	V	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	V
facet 2.3 Samenhang	V	V
facet 2.4 Studiomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	G	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel		
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	G	V
Onderwerp 4 Voorzieningen		
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	G
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg		
facet 5.1 Evaluatie resultaten	G	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	G
Onderwerp 6 Resultaten		
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	V
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding terug. Op campus Lier is er het departement Gezondheidszorg en op Campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Geriatrische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Pediatrische gezondheidszorg, Operatieve verpleegkunde en Sociale gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen. Bij het afwerken van deze opleiding is het voor de studenten mogelijk om de 'Bijzondere Beroepstitel' te dragen van 'Verpleegkundige gespecialiseerd in geriatrie'.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Geriatrische gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 27 studenten ingeschreven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de visie en de opleidingsdoelstellingen van de opleiding Geriatrie-gezondheidszorg aan de maat zijn. Deze worden ook voldoende gecommuniceerd aan de verschillende stakeholders.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het competentieprofiel duidelijk een aanzet tot de uitwerking op expertniveau bevat, en dat het daarbij voldoende beantwoordt aan het verwachte niveau en de verwachte oriëntatie van een bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrie-ge-
zondheidszorg. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat het competentiegericht leren duidelijk aanwezig is in de opleidingsdoelstellingen en de visie van de opleiding, wat in het kader van de professionele gerichtheid een positief punt is. Het competentieprofiel van de opleiding is het resultaat van de samenwerking tussen hogescholen in de Associatie KU Leuven. Zo is binnen de associatiestuurgroep Verpleegkunde en vroedkunde de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming opgestart, die het advies gaf om het competentieprofiel van de opleiding Bachelor in de Verpleegkunde als basis te gebruiken voor het competentieprofiel van de bachelor-na-bachelor-
opleidingen. De sleutelrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisoplei-
ding Verpleegkundige, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Geriatrie-ge-
zondheidszorg. De commissie vindt het positief dat de opbouw van het competentieprofiel van de opleiding is gebeurd aan de hand van hetzelfde stramien als dat van de basisopleiding Verpleegkunde; dit komt de transparantie van de verwachte competen-
tieverwachting ten goede. De commissie heeft tevens bij het inkijken van de door de opleiding
aangeleverde documenten kunnen vaststellen dat er in het kader van het competentieprofiel
overleg is geweest met andere Vlaamse hogescholen, wat de draagkracht van het profiel volgens
de commissie verhoogt.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool, de strate-
gische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool en de ministeriële besluiten voor
de bijzondere beroepstitels. Aangezien een student bij het afwerken van de opleiding de 'Bijzon-
dere Beroepstitel' als 'Verpleegkundige gespecialiseerd in geriatrie' kan behalen, is het ministe-
riële besluit van 19 april 2007 tot vaststelling van de criteria voor de bijzondere beroepstitel erg

belangrijk geweest bij het opstellen van het competentieprofiel van de opleiding. Het competentieprofiel van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg is, zoals vermeld, opgebouwd volgens de rollen van een verpleegkundige. Per rol worden een aantal competenties en daaronder gedragsindicatoren vermeld. Deze gedragsindicatoren worden nagestreefd in vier niveaus, namelijk een verkennend niveau, een verdiepend niveau, een integratieniveau en een niveau voor geriatrische specialisatie. De basis van het competentieprofiel van de opleiding ziet er als volgt uit:

Verpleegkundige rol 'Persoon, beroepsbeoefenaar':

- Empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid aanwenden in de verpleegkundige context.
- Een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het patiëntsysteem en het interdisciplinaire team.
- Ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen.
- Een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.

Verpleegkundige rol 'Klinisch beoordelaar, zorgverlener':

- Verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief.
- Relevante gegevens verzamelen over het patiëntsysteem in de verpleegkunde.
- Verpleegproblemen en behoeften identificeren en onderscheiden.
- Doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het patiëntsysteem en het zorgsysteem.
- Verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren.
- De resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
- Relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren.
- Primaire, secundaire en tertiaire preventie toepassen.

Verpleegkundige rol 'Organisator en coördinator':

- De zorg organiseren en coördineren.

Verpleegkundige rol 'Professional':

- Handelen in functie van kwaliteitszorg.
- Zich professioneel ontwikkelen.

Verpleegkundige rol 'Lid van het team':

- Medestudenten begeleiden.
- Intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerken binnen het verpleegkundige team.
- Interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.

Verpleegkundige rol 'Lid van de samenleving':

- Openstaan voor diversiteit in de samenleving.
- Positief bijdragen tot de profilering van het beroep.
- Openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

Wat specifiek de formulering van de competenties in het competentieprofiel betreft, is de commissie van oordeel dat deze op het moment van het visitatiebezoek te algemeen was om met zekerheid van een competentieontwikkeling op expertniveau te kunnen spreken. De commissie vraagt dan ook om een verdere concretisering van de competenties om het expertniveau dat erin schuilgaat, duidelijk te maken. Dit kan volgens de commissie ook enkele problemen in de realiteit van het programma oplossen. Zo zijn er nog inhoudelijke overlappingen met de basisopleiding op te merken.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die zo goed als ontbreekt in het competentieprofiel. Er wordt wel een verwijzing gemaakt naar 'openstaan voor diversiteit in de samenleving', maar de commissie vindt dit te beperkt en oordeelt dat het relevant is voor de opleiding om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding een toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs en al een duidelijke visie heeft daarop, alsook inspanningen levert om de internationalisering in de opleiding te verhogen. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bijvoorbeeld bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De oriëntatie en de opleidingsdoelstellingen meer uitwerken in functie van het brede vakgebied geriatrische gezondheidszorg.
- Het competentieprofiel verder specificeren om met zekerheid van een competentieontwikkeling op expertniveau te kunnen spreken. Zo zijn er ook nog overlappingsen met de basisopleiding.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied / discipline en / of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gerelementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor de Gespecialiseerde in de Geriatriche gezondheidszorg is van rechtswege een 'Bijzondere Beroepstitel' voorzien. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen, in lijn met het effectieve beroepsprofiel, voldoende aandacht hebben voor de aspecten zorgmanagement, zorgcoördinator, klinisch inzicht en wetenschappelijk onderzoek, die volgens haar nodig zijn om het specialisatie-element van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de basisopleiding valabel te maken. Wat betreft de aandacht voor het aandeel (praktijkgericht) wetenschappelijk onderzoek, wil de commissie haar appreciatie uitdrukken, meer bepaald voor de vorm van evidence-based nursing die de opleiding in haar competentieprofiel hanteert, omdat die volgens haar het beste beantwoordt aan de eisen die gesteld worden aan een specialiserende bachelor.

De commissie heeft het competentieprofiel van de opleiding vergeleken met het domeinspecifiek referentiekader dat zij heeft opgesteld. De commissie is daarbij van oordeel dat er nog te weinig specifieke oriëntatie naar het eigenlijke vakgebied geriatriche gezondheidszorg is in het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding. Het beroep heeft immers een veelzijdigere invulling dan waar het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen aan beantwoorden. De eerstelijnszorg is bijvoorbeeld niet voldoende uitgewerkt in het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen, hoewel dit volgens de commissie toch een cruciaal element is in de uitoefening van het beroep (naargelang de specifieke tewerkstelling). De commissie stelt ook vast

dat deze formele tekortkoming tevens betekent dat hiermee het beroepsprofiel niet op de letter wordt gevolgd. De commissie denkt dat de oorzaak hier ligt in het feit dat het programma te veel op maat van de student is gemaakt. De student heeft immers in de realiteit keuzemogelijkheden in het programma, ondanks het feit dat er geen keuzemodules worden opgenomen in het programma. Hierdoor ontstaat soms het probleem dat een individuele student niet voldoende breed wordt opgeleid in de specialisatie van Geriatrische gezondheidszorg (cf. *facet 2.1*). Het programma moet het brede veld van de geriatrie meenemen in de doelstellingen en de competentieverwerving van alle studenten volgens de commissie. Ze wil de opleiding dan ook vragen haar opleidingsdoelstellingen en competentieprofiel in dat licht te onderzoeken en verder af te stemmen met het beroepsprofiel.

De commissie is van oordeel dat ondanks enkele domeinspecifieke gebreken in het competentieprofiel, de opleiding een gedegen afstemming kent van haar programma met de eisen van het werkveld. Dit vertolkt zich ook in de betrokkenheid van het werkveld bij het programma, die de commissie tijdens de gesprekken niet ontgaan is. Het is immers zo dat het werkveld met grote tevredenheid kijkt naar de visie van de opleiding, die volgens hen de domeinspecifieke eisen grotendeels reflecteert, middels deze betrokkenheid. Er zijn dan ook voldoende overlegmomenten met het werkveld, alsook met andere Vlaamse hogescholen die leiden tot relevante bijsturingen in het curriculum op het vlak van domeinspecifieke eisen. Zo waardeert de commissie de inbreng van de opleidingsadviesraad, bestaande uit hogescholen binnen de associatie, vertegenwoordigers uit het werkveld, vertegenwoordigers uit beroepsverenigingen en academici met geriatrische verpleegkunde als expertise. Deze opleidingsadviesraad heeft zijn goedkeuring uitgesproken over het competentieprofiel van de opleiding en het aldus gevalideerd. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitspreken en herhalen dat er blijvend aandacht dient geschonken te worden aan de inbreng van het werkveld.

De commissie heeft uit de ontvangen documenten en de gesprekken kunnen opmaken dat de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel van de opleiding duidelijk gecommuniceerd worden aan de studenten. De doelstellingen van de opleiding zijn beschreven in ECTS-fiches die via de website van de K.H.Kempfen openbaar worden gemaakt. (Potentiële) studenten krijgen daarbij een duidelijk overzicht van de doelstellingen en zo ook van wat hen te wachten staat. Ook tijdens onthaalmomenten en in het begin van de lessen wordt het competentieprofiel toegelicht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Onderzoeken van mogelijkheden en aanzwengelen van de werkveldanalyse.
- De domeinspecifieke eisen meer concretiseren in functie van het vakgebied.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de vertaling van de competenties uit het competentieprofiel in het opleidingsprogramma voldoende is. Per opleidingsonderdeel worden de eindcompetenties concreet gemaakt voor alle betrokkenen via de op de publieke website beschikbare ECTS-fiches. Deze ECTS-fiches moeten informatie verstrekken over de inhoud van de vakken, hun doelstellingen en de relatie tussen die twee. De commissie wil graag haar appreciatie uitspreken voor het feit dat de opleiding daarbij in haar vertaalslag ook aandacht heeft voor de weg die de student moet afleggen om de competenties effectief te verwerven.

Het programma van de opleiding bestaat uit vier modules, met name 1) de verpleegkundige ouderenzorg als coach en innovator, 2) de zorg voor de oudere met een geriatrisch profiel, 3) de zorg voor de oudere met psychische problemen en 4) zorg voor de oudere in de samenleving. Aan deze modules zijn opleidingsonderdelen en onderwijsactiviteiten gekoppeld, alsook de scriptie of het eindwerk en 'Klinisch onderwijs' (stage). Daarnaast wordt binnen de beide departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen gezamenlijk georganiseerd in alle bachelor-na-bacheloropleidingen, behalve in de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. Specifiek voor dit disciplineoverschrijdende opleidingsonderdeel wil de commissie opmerken dat het de ideale manier tot kruisbestuiving tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg is. Aangezien de K.H.Kempen veel werkstudenten onder haar studenten rekent, wordt het denkbaar om in dat (professioneel gerichte) kader ook informatiedoorstroming mogelijk te maken. De commissie is van oordeel dat dit disciplineoverschrijdende opleidingsonderdeel de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg maar ook de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in hun geheel laat groeien. Wat specifiek de naam van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen betreft, wil de commissie aangeven dat de vlag de lading hier niet dekt. Ze heeft dit kunnen vaststellen door de inhoud van de onderwijsactiviteiten van het opleidingsonderdeel onder de loep te nemen. Ze wil de opleiding dan ook vragen oplettender te zijn voor de naamgeving van opleidingsonderdelen opdat ze zo duidelijk mogelijk de inhoud van de lessenreeks reflecteren.

Zoals in facet 1.2 werd aangegeven, is het zo dat studenten de ruimte wordt gelaten om een persoonlijke invulling te geven aan bepaalde opleidingsonderdelen, zoals de stage en het eindwerk. Dit leidt ertoe dat studenten een verschillende (inhoudelijke) competentieverwerving kennen die de verbredende, maar mogelijks ook de verdiepende, werking van de bachelor-na-bacheloropleiding tegengaan. Enkele deelaspecten van de noodzakelijke competentieverwerving in functie van het brede veld van de geriatrische gezondheidszorg zijn daardoor niet aanwezig in het programma van alle individuele studenten van het programma. De commissie wil hiervoor echter begrip opbrengen,

omdat ze beseft dat het moeilijk is om zowel in complete verbreding als verdieping van kennis en competenties te kunnen voorzien, gezien het beperkte aantal studiepunten dat de opleiding telt. Ze wil er echter wel op drukken dat al deze deelaspecten wel moeten kunnen opgenomen worden in het programma, en vraagt de opleiding dan ook te onderzoeken of de mogelijkheden tot persoonlijke invulling, in combinatie met enkele manco's in sommige velden van het vakgebied (zoals de eerstelijnszorg), de competentieverwerving van hun doelstellingen volledig afdekken. De commissie wil wel opmerken dat dit niet betekent dat er geen verdieping en verbreding ten opzichte van het basisdiploma aanwezig is. Ze is tevens van oordeel dat deze al aan de maat is qua niveau, maar ze denkt dat een grotere concretisering tot een effectief expertniveau nog steeds aan de orde is binnen de opleiding, zowel in het competentieprofiel als in het programma (*cf. onderwerp 1*). Ze vraagt de opleiding dit dan ook te onderzoeken. Specifiek wat betreft de vertaling van discipline-overschrijdende elementen, is de commissie van oordeel dat deze in het kader van de verbreding en de verdieping moeten worden uitgewerkt. Ook de realisaties omtrent de internationaliseringsdoelstellingen die de opleiding zichzelf stelt ten opzichte van de student zijn in dat kader volgens de commissie nog te miniem uitgewerkt in het eigenlijke programma.

Volgens de commissie zijn er op hogeschoolniveau wel inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dienen volgens de commissie tevens een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. De studentenmobiliteit wordt verder bemoeilijkt door het feit dat internationale stageplaatsen vaak niet erkend zijn in het kader van de 'Bijzondere Beroepstitel'. De commissie heeft daarnaast kunnen vaststellen dat korte buitenlandse bezoeken schaars zijn, aangezien de lessen slechts op één dag per week plaatsvinden.

Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Verder geeft de opleiding aan enkele initiatieven uit te werken om internationale samenwerkingsverbanden aan te gaan, zoals een programma in samenwerking met het departement Sociaal werk van de K. H. Kempen of een IP (Intensive Program) in Griekenland in samenwerking met de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg van de K. H. Kempen. De commissie waardeert het tevens dat de opleiding contact heeft opgenomen met de federale overheidsdiensten om te informeren naar de wettelijkheid van buitenlandse stages in het licht van de eisen gesteld aan de 'Bijzondere Beroepstitel'. De commissie wil wel wijzen op de nood om de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel actief af te stemmen op andere internationale profielen in het kader van de profilering van de opleiding, maar ook in het kader van afstemming op de actualiteitswaarde en good/bad practices.

Uit de gesprekken en de door de opleiding aangeleverde informatie is het de commissie uiteindelijk duidelijk geworden dat er tevredenheid bestaat onder zowel studenten, alumni als het werkveld over de concretisering van het programma. Ze heeft er dan ook vertrouwen in dat het programma voldoende beantwoordt aan zijn competentieprofiel en doelstellingen, en dat hier een accurate vertaalslag is gebeurd; al is ze tevens van mening dat hier nog ruimte is voor verbetering (*cf. supra*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- Enkele deelaspecten die belangrijk zijn voor het vakgebied en die momenteel niet aan bod komen in de opleiding integreren in het programma, bijvoorbeeld in de vorm van keuzevakken.

- Een grotere concretisering van de doelstellingen in het programma in functie van het expert-niveau.
- Disciplineoverschrijdende elementen mogen sterker worden uitgewerkt.
- Verzekeren dat alle vaktitels de inhoud van de opleidingsonderdelen afdekken.
- Internationaliseringsdoelstellingen nog verder implementeren en uitwerken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding Geriatrische gezondheidszorg duidelijk professioneel gericht is. Dit is in eerste instantie mogelijk door het hoge aantal gastsprekers waarop de opleiding een beroep doet. Deze staan allemaal in het werkveld, wat de actualiteit van hun lessen en de professionele gerichtheid van de inhoud ervan kan verzekeren. De commissie is daarbij wel van oordeel dat de opleiding grotere aandacht zou moeten besteden aan de evidence-based basis van de inhoud die gastsprekers brengen. Uit de gesprekken die de commissie hield, is immers gebleken dat het aandeel daarvan in deze lessen nu moeilijk in te schatten is. De reden hiervoor is dat de gastsprekers soms maar zeer beperkt verbonden zijn aan de opleiding, waardoor klassiek overleg over de inhoud en de werkvormen bemoeilijkt wordt. Ze vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden of instrumenten te onderzoeken om dit verder onder controle te houden en het evidence-based karakter van alle lessenreeksen te bewaken.

De commissie heeft ten tweede bij het bekijken van het studiemateriaal kunnen zien dat wat men brengt in de verschillende opleidingsonderdelen up-to-date is. Wat betreft de geldende wetgeving, is de commissie van oordeel dat de opleiding hier voldoende aan tegemoetkomt in de inhoud van haar programma. Ze wil hierbij wel nog aandacht vragen voor enkele deeldomeinen van de ouderenzorg, die volgens haar nog te weinig aandacht krijgen in het programma van de opleiding. Zo zou zeker het eerstelijnswork meer aanwezig moeten zijn in het curriculum van alle studenten.

De commissie heeft ten derde kunnen vaststellen dat kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aangeboden worden aan de studenten. De werkvormen worden over het algemeen doelgericht ingezet. Er wordt daarbij rekening gehouden met de inhoud van het vak en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een opleidingsonderdeel. De commissie is van oordeel dat dit effectief de professionele gerichtheid ten goede komt in de opleiding vanwege de degelijke afstemming.

Ten vierde bevordert de samenwerking met de stageplaatsen volgens de commissie de professionele gerichtheid van de opleiding. Het vormt een constante informele toetssteen met het werkveld, zo heeft de commissie ook begrepen uit de gesprekken met de betrokkenen. De stage zelf vormt voor de studenten ook een voldoende en relevante toetssteen voor hun praktijkvaardig-

heden en -attitudes, volgens de commissie. De stage van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg bestaat uit 450 stage-uren, waarvan 100 uur stage dient gelopen te worden binnen de acute geriatrie, 200 uur in de institutionele stage of de thuiszorg en 100 uur in de psychogeriatric, en waarvan 50 uren vrij te kiezen zijn door de student. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat studenten maximaal 150 uur stage kunnen lopen op de eigen afdeling, indien deze in aanmerking komt als erkende stageplaats volgens het kader van de opleidingsvereisten van de bijzondere beroepstitel. Bij aanvang van de stageperiodes wordt in samenspraak met de opleidingscoördinator een adequaat stagetraject opgesteld. De commissie waardeert het dat de opleiding de stage op de eigen werkplek in elk geval niet stimuleert of aanbeveelt, aangezien dit soms tot resultaat heeft dat de student als gewone werkracht functioneert op zijn werkplaats en geen extra leermogelijkheden kan benutten. De commissie heeft uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld afgeleid dat ook zij geen voorstanders zijn van stage op de eigen werkplek, hoewel dit soms moeilijker is om te organiseren.

Naast de stages is de commissie van oordeel dat de contacten met het werkveld nog beter kunnen om de professionele gerichtheid van de opleiding nog te versterken. Hoewel er (hoofdzakelijk informele) betrokkenheid is van de verschillende stakeholders uit het werkveld, is er volgens de commissie op dit ogenblik nog een tekort aan een systematische formele afstemming met de beroepspraktijk. Ze vraagt de opleiding dan ook dit nog verder te onderzoeken hoe ze deze betrokkenheid kan systematiseren en formaliseren. De commissie wil daarbij ook de nadruk leggen op het feit dat deze afstemming idealiter gebeurt aan de hand van actoren die de diversiteit van het werkveld reflecteren.

Ten vijfde is het eindwerk een middel voor de opleiding om de professionele gerichtheid en het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek van het programma te vrijwaren. Het eindwerk vormt in het programma een afzonderlijk opleidingsonderdeel dat zes studiepunten vertegenwoordigt. De praktische organisatie van het eindwerk wordt per bachelor-na-bacheloropleiding gecoördineerd door de opleidingsverantwoordelijke. Studenten kunnen alle informatie betreffende het eindwerk terugvinden in een studiewijzer. Zij krijgen alle informatie van bij de start van het academiejaar ter beschikking via onder andere een PowerPointvoorstelling, de website, Toledo en een infobundel. Onderwerpen worden bij het begin van het academiejaar aangeboden en zijn meestal tot stand gekomen na overleg met het werkveld. Studenten kunnen zelf onderwerpen kiezen, op voorwaarde dat deze verwant zijn met de opleiding en toepassingsgericht zijn. Studenten moeten een gemotiveerd voorstel met tijdspad voorleggen aan de procesbegeleider, die hierop schriftelijke of mondelinge feedback geeft. De uitwerking moet gebeuren op basis van evidentie en aan de hand van relevante recente literatuur. Het is de bedoeling dat de student een probleem verkent, analyseert, uitdiept en er kritisch over reflecteert. Het eindwerk moet afgesloten worden met een eindconclusie en mogelijke praktijkgerichte aanbevelingen. Studenten kunnen ofwel individueel ofwel in groep werken. Studenten kunnen ook op vraag van derden meewerken aan wetenschappelijk onderzoek of productontwikkeling. Het initiatief voor de procesbegeleiding moet uitgaan van de studenten. Studenten worden aangemoedigd om zelf voor een expert uit het werkveld te zorgen die als praktijkbegeleider kan fungeren. Het eindwerk wordt in een schriftelijke weergave aangeboden en gepresenteerd voor een jury van externe experts, docenten en studenten.

Het is de commissie opgevallen dat in het programma niet voldoende studiebezoeken worden voorzien. Volgens de commissie is dit nodig omdat er een grote evolutie is van woon- en zorgcentra in binnen- en buitenland (NL), en de studenten ook kennis moeten maken met deze ontwikkelingen in de praktijk. De commissie vraagt de opleiding hier dan ook aan tegemoet te komen.

Hoewel de aandacht voor maatschappelijke dienstverlening en PWO binnen de opleiding niet zeer groot is omwille van de beperkte omkadering, is de commissie van oordeel dat de huidige onderzoeksinspanningen een duidelijke vertaling naar het programma hebben gekregen. Hier toe is een docent aangesteld die tevens actief onderzoeker is. De commissie wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken.

Ten slotte wil de commissie nog opmerken dat er een grote meerwaarde voor de professionele gerichtheid zit in de ervaringsuitwisselingen met en door studenten. Uit de gesprekken met docenten en studenten is zo gebleken dat dit onder andere effectief en structureel gebeurt in de opleidingsactiviteit 'Ethiek'. De commissie is van oordeel dat dit de professionele gerichtheid van de opleiding ten goede komt, omdat de ervaringsuitwisselingen een significante bijdrage kunnen leveren aan de competentieverwerving van de studenten, en dan zeker in het licht van de beperkte omvang van de bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Mogelijkheden onderzoeken om de frequentie aan studiebezoeken op te drijven.
- Grotere aandacht besteden aan het evidence-based karakter van de inhoud die gastsprekers brengen.
- Aandacht schenken aan de diverse deeldomeinen van de ouderenzorg in het programma.
- Eerstelijnszorg meer implementeren in het curriculum.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat het programma van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg over voldoende samenhang beschikt. De commissie vindt het positief te kunnen vaststellen dat de opleiding in de verbreding en verdieping van haar programma studentgestuurd te werk gaat. Via de persoonlijke invulling die de student kan geven aan o.a. de stage en het eindwerk, is het voor studenten immers mogelijk de eigen specifieke leerdoelstellingen mee vorm te geven en hun traject gedeeltelijk te sturen. Hoewel de commissie zeer te spreken is over de mogelijkheden die deze ruimte biedt voor het instroompubliek dat uit werkstudenten bestaat, wil ze wel aan de opleiding vragen om verder waakzaam te zijn voor de volledige afdekking van de vooropgestelde eindkwalificaties voor alle studenten.

Studenten kunnen het programma voltijds volgen in één academiejaar, maar het is ook mogelijk flexibele trajecten samen te stellen, waardoor studenten zelf een leerpakket kunnen samenstellen dat gespreid is over verschillende academiejaren, om tegemoet te komen aan hun persoonlijke of werksituatie. Studenten zijn tevreden over deze mogelijkheid. Bij het opstellen van een dergelijk persoonlijk leertraject dient de student wel rekening te houden met de volgtijdelijkheid. Zo worden de stage en het maken van het eindwerk als afsluitstuk van de opleiding gezien. Ook dient de student eerst het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen op te nemen alvorens het eindwerk en de stage af te werken.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de samenhang van het programma wordt bewaakt door intens overleg in het onderwijsteam. Ook de banabacoördinator, die zicht heeft op de

zeven bachelor-na-bacheloropleidingen binnen de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool, wordt betrokken bij het vastleggen van het curriculum, wat ook voor samenhang zorgt.

Er is zo een constante formele en informele afstemming met de docenten en het werkveld om-trent de samenhang, maar ook ruimer met andere geledingen. Zo heeft de opleiding verschei-dene personen die actief zijn in de verpleegkundige programma's op HBO-5-niveau in haar groep adviespersonen opgenomen. Ten gevolge daarvan, zo heeft de commissie kunnen vaststellen, is er ook effectief een verticale samenhang bewerkstelligd tussen de (secundaire) HBO-5-opleiding Verpleegkunde en de (tertiaire) bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg. De commissie wil hier graag haar appreciatie voor uitspreken. De commissie wil wel opmerken dat de eindverantwoordelijke voor de samenhang de opleidingscoördinator is, en dat dit mogelijk gevolgen zou kunnen hebben voor de continuïteit van de bewaking van de samenhang van het programma. Het is de commissie immers duidelijk geworden dat de finale verantwoordelijkheid die de opleidingscoördinator draagt, adequaat wordt opgenomen, maar ook dat de opleidings-coördinator de motor vormt achter de bewaking en de evaluatie van de samenhang. Bovendien is de opleidingscoördinator, gezien de beperkte omvang van de opleiding, al zwaar belast met ver-schillende formele en informele taken, zoals de studentenbegeleiding, de begeleiding van docen-ten, de curriculumherzieningen, de bewaking van de actualiteit van het programma enzovoort, maar is hij amper deeltijds (50 procent) aangesteld.

Ondanks het zeer persoonlijke onderwijs ervaren sommige studenten dat opleidingsonderdelen herhalingen bevatten van de inhoud van de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie zou de opleiding willen vragen dit in het kader van haar expertfunctie, die ze zich tot doel stelt, te onder-zoeken. Het is immers cruciaal, gezien de beperkte omvang, dat de inhoud van de verschillende programmaonderdelen zeer gericht verdiepend en verbredend moet werken.

Ten slotte wil de commissie nog opmerken dat in functie van de samenhang van het programma en de brede diversiteit van het werkveld er nog meer dan op dit moment het geval is (*cf. supra*), disciplineoverstijgend zou moeten gewerkt worden binnen het programma. Het sterker uitwer-ken hiervan, in de opleidingsonderdelen of over de verschillende opleidingsonderdelen heen, zou het volgens de commissie immers mogelijk maken om zo veel mogelijk deeldomeinen van de geriatrische zorg aan bod te laten komen binnen de beperkte omvang van het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Samenwerking met andere disciplines (disciplineoverstijgend) sterker uitwerken om zo veel mogelijk deeldomeinen van de geriatrische zorg aan bod te laten komen.
- Verder bewaken van continuïteit van de opleiding in functie van de samenhang.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en over-wegingen:

De bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een oplei-dingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ziet een gezonde balans tussen het niveau van de opleiding en de studietijd en -last voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden met de studenten, is gebleken dat de opleiding voor werkstudenten zwaar maar doenbaar is. De werkstudenten gaven daarbij aan dat ze alle gevraagde activiteiten wel goed moeten plannen, maar dat de opleiding hen hiertoe ook de juiste informatie verstrekt. Ondanks het feit dat de werkstudenten een hoge studietijd ervaren, gaven ze ook aan tevreden te zijn over de eindkwalificaties en de mogelijkheden voor werkstudenten die de opleiding biedt in het kader van de studielast. Ook voltijdse studenten uitten hun tevredenheid hierover. Het is de commissie tijdens de gesprekken duidelijk geworden dat de door hen ervaren studielast wel significant lager ligt dan voor de werkstudenten. Hoewel de commissie begrijpt dat dit een gevolg is van de combinatie werk-studies(-gezinsleven), wil ze de opleiding toch adviseren waakzaam te zijn over de evoluties op dat vlak.

De toegankelijkheid van docenten en mentoren werkt volgens de commissie studiebevorderend. Deze is haar duidelijk geworden uit de gesprekken. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten, blijkt dat zij vooral de flexibiliteit rond de stage en de strikte jaarplanning (vaste lesdagen) appreciëren om de opleiding haalbaar te maken. Ook de sterke betrokkenheid van de opleidingscoördinator is volgens de commissie een studiebevorderende factor in de opleiding. De commissie wil graag haar appreciatie uitspreken voor die laagdrempeligheid. Deze houdt immers mede een vinger aan de pols met de betrekking tot de studielast.

Studietijdmetingen worden in de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en zoals vastgelegd in een meetkalender om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wanneer wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht of wanneer voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastspreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 vond op hogeschoolniveau een studietijdmeting plaats op basis van de methode Metis. Hierbij wordt de studietijd a posteriori geschat in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond de studeerbaarheid van het programma. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Geriatrische gezondheidszorg. De responsgraad van deze bevraging op dit soort meting is immers laag, en studenten stelden zich vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom opteerde de opleiding voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. De commissie meent dat focusgesprekken waarin studenten studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar meent ook dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen dat de

opleiding inzake studiebelasting achter de feiten kan aanlopen. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen onder de vorm van focusgesprekken zouden plaatsvinden. Hoewel er dus een constante informele aftoetsing is over de studietijd door de opleidingscoördinator en de docenten, wil de commissie toch met aandrang vragen werk te maken van een formele, representatieve studietijdmeting om de studietijd te verifiëren. Ook de manier van feedback die studenten ontvangen rondom de huidige kwantitatieve en kwalitatieve bevragingen, is volgens de commissie nog niet duidelijk genoeg geformaliseerd. Door de open cultuur en het hoge aantal studenten met een flexibel programma gebeurt de feedback hoofdzakelijk informeel en mondeling. Voor studenten is het dan ook moeilijk om in te schatten wat het resultaat is van hun feedback tijdens de studiemetingen. De commissie vraagt hiervoor dan ook aandacht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Bewaken van de studietijd, specifiek voor de groep werkstudenten.
- Verder onderzoeken van de slagkracht van de huidige studietijdmetingen. Er zou zo onder andere meer aandacht moeten zijn voor de responsgraad en de frequentie van de metingen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactische concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie en het uitwisselen van kennis en ervaringen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aangeboden worden aan de studenten. De werkvormen worden doelgericht ingezet. Men houdt daarbij rekening met de inhoud van het opleidingsonderdeel en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een opleidingsonderdeel. Bij de meeste opleidingsonderdelen komen hoorcolleges terug, maar daarbij voorzien de docenten voldoende tijd voor vragen en consultatie. Verder worden ook werkcolleges met casussen, vaardigheidstrainingen, rollenspelen, individueel studiewerk en zelfstudie als werkvormen gehanteerd.

In het bijzonder vindt de commissie de 'videobox' een interessant en innovatief didactisch instrument. Daarnaast vindt ze ook het 'Panamarenko-skills lab' dat ze heeft kunnen bezoeken, een interessant leermiddel. Het lokaal biedt immers de mogelijkheid om naast de technische vaardigheden die een sociaal verpleegkundige dient te bezitten, tevens de benodigde sociale vaardigheden te oefenen, dit door de combinatie met werkvormen als het rollenspel. De commissie vindt deze integratie van competenties en attitudes in een didactische werkvorm zeer positief.

In de ingekeken documenten geeft de opleiding aan dat er sjablonen beschikbaar zijn voor het cursusmateriaal om eenvormigheid te bevorderen. Het cursusmateriaal dat de commissie heeft kunnen inkijken, was aan de maat. Het leermateriaal van de verschillende opleidingsonderdelen kende een adequate opbouw, was actualiteitsgetrouw en professioneel gericht. Het studie-

materiaal getuigde daarnaast tevens van het niveau dat de opleiding wil aanhouden: dat van een voortgezette bacheloropleiding. Met betrekking tot het studiemateriaal wil de commissie ook opmerken dat ze deze kwaliteit heeft kunnen terugvinden in zowel het lesmateriaal van de vaste docenten als in dat van de gastsprekers. De commissie is positief over de deelname van de hogeschool aan een project over taalvaardigheid in het hoger onderwijs dat docenten methodieken moet aanleveren om het studiemateriaal te verbeteren. Ze hoopt dat ook de opleiding Geriatrische gezondheidszorg toegang heeft tot deze methodieken en zij deze kan doorgeven aan de gastsprekers van de opleiding.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevraagd worden in de onderwijsevaluaties. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, levert de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. De studenten melden de commissie dat zij ook hier een beroep konden doen op (informele) contacten met de opleidingscoördinator om problemen met het cursusmateriaal te bespreken.

De opleiding maakt tevens gebruik van het elektronische leerplatform Toledo om te kunnen communiceren met studenten. Op dit platform worden tevens alle opleidingsonderdelen van het programma van de student samengebracht. De student kan er lesmateriaal en achtergrondinformatie vinden. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de communicatie via dit kanaal en de inhoud van dit platform in orde zijn.

Wat betreft de stage, is de commissie van oordeel dat die een gedegen eindvaluatie vormt van de eindkwalificaties in de praktijk. De huidige manier van werken garandeert ook de geïntegreerde competentieverwerving, die volgens de commissie noodzakelijk is voor een stage. Verder is de commissie van oordeel dat stage in de eigen instellingen voor werkstudenten moet worden afgevoerd. De commissie ziet dit als een gemakkelijksoplossing en denkt dat geen kwaliteitswaarborgen geboden kunnen worden bij zulke stages. Het is immers onmogelijk om zekerheid te kunnen bieden betreffende de objectiviteit van de beoordelingen van de stagementoren indien dit mogelijk hogergeplaatsten of collega's van de werkstudent zijn op zijn/haar werkvloer. De commissie vraagt hier dan ook dringend aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het verdient aanbeveling de keuze van de didactische werkvormen niet van alle individuele docenten te laten afhangen, maar deze in onderling overleg vast te stellen en in te zetten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie tijdens het visitatiebezoek heeft kunnen vaststellen, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt, dat nu ook opgestart is vanuit de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Geriatrische gezondheidszorg beschikt over een uitgewerkt onderwijs- en examenreglement. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat dit via verschillende kanalen wordt gecommuniceerd aan de studenten. Het examenreglement is verder ook toegankelijk voor andere betrokkenen en stakeholders via de website van de hogeschool. Tijdens de gesprekken met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat zij tevreden zijn over de communicatie hieromtrent, en dat zij op de hoogte zijn van het bestaan van een ombudspersoon en hoe ze die kunnen bereiken.

De commissie is verder van oordeel dat de opleiding over een flexibel en aanpasbaar toetsstelsel beschikt. Ze heeft kunnen vernemen dat wat betreft de examenplanning steeds wordt afgestemd met de combinatie werk en studie, die voor een gedeelte van de instromers aan de orde is. De commissie wil haar appreciatie uitspreken voor die aandacht voor het gedifferentieerde studentenpubliek bij het opmaken van die planning.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de verschillende opleidingsonderdelen beschikken over verschillende evaluatievormen. Ze heeft daarbij ook opgemerkt dat er een adequate diversiteit en afstemming bestaat van die evaluatievormen. Deze evaluatievormen en de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel worden gecommuniceerd aan de studenten via de syllabi van de opleidingsonderdelen en de verschillende ECTS-fiches.

De commissie heeft tevens uit de documenten ter inzage en de visitatiegesprekken kunnen afleiden dat er een goede opvolging van de doelstellingen, leerinhouden en competenties in de evaluaties en de methodes daartoe bestaat. Er worden zo ook tussentijdse evaluaties ingericht om de opvolging van de studenten beter mogelijk te maken. Het is de commissie bovendien niet ontgaan dat in dat licht vooral de competentiegerichtheid van de evaluaties goed wordt opgevolgd. Dit gebeurt ook zeer efficiënt in de stage-evaluatie. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken. Een competentiescorelijst vormt de basis voor de beoordeling van de stage. Deze wordt ook al bezorgd aan de studenten en stage mentoren door middel van de stagebundel als kennisgeving van de evaluatiecriteria. De commissie heeft deze competentiescorelijst kunnen inkijken en is van oordeel dat die een sterk instrument is voor de beoordeling van de te verwerven competenties. Stage mentoren van de stageplaats hebben ook de mogelijkheid om infosessies te volgen rond onder andere de stage-evaluatie. Uit het gesprek dat de commissie met hen had, bleek dat ze hier ook effectief een beroep op doen, wat positief is. De commissie vraagt de opleiding wel om te onderzoeken of deze informatiesessies niet beter verplicht worden voor alle stage mentoren/-evaluatoren, in plaats van een vrijblijvende deelname aan te bieden. Het is alleszins zaak dat de opleiding de huidige positieve gang van zaken kan blijven behouden.

Wat betreft het eindwerk, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de manier van werken zowel product- als procesevaluatie waarborgt. Concreet wordt er gewerkt met een eerste en een tweede lezer en een uiteindelijke verdediging door de student. De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vaststellen dat het bereiken van een consensus tussen de verschillende betrokkenen daarbij vooropstaat en gevrijwaard wordt.

De feedback die studenten krijgen inzake evaluaties is volgens de commissie aan de maat. De opleiding voorziet hiervoor vaste momenten, waardoor het inzage recht volgens de commissie gevrijwaard wordt.

De commissie heeft tijdens haar bezoek ook verschillende geschreven evaluatie-opdrachten en schriftelijke examens kunnen inkijken. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat deze van een gedegen niveau zijn voor een bachelor-na-bacheloropleiding. Ze heeft daarbij ook kunnen zien dat er een goede variatie aanwezig was. Ze heeft zo meerkeuzevragen, open vragen, groepswerk

(praktijkgerelateerd), kennisvragen en andere evaluatiemethodes kunnen zien, en was daarbij veelal tevreden dat de vragen uitgingen van concrete casussen. Het feit dat casuïstiek als uitgangspunt wordt gebruikt, zorgt ervoor dat er een hoge realiteitswaarde aanwezig is in de evaluatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Afstemming met gastdocenten in functie van de evaluatie/toetsing versterken.
- De informatiesessies voor stagementoren verplichten, om deze kennis en competenties in functie van de evaluatieactiviteiten bij de voorgenoemden te kunnen vrijwaren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding duidelijke toelatingsvoorwaarden heeft vastgelegd. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat de opleiding ook openstaat voor studenten met een beperking. De bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg is rechtstreeks toegankelijk voor studenten Bachelor in de Verpleegkunde en Bachelor in de Vroedkunde. Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen, zijn de meeste studenten die instromen Bachelors in de Verpleegkunde. Indien zij deze vooropleiding hebben genoten, kunnen ze na het afwerken van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg de 'Bijzondere Beroepstitel' bekomen. Voor Bachelors in de Vroedkunde geldt dit echter niet. De commissie meent dat dit niet voldoende gecommuniceerd wordt aan de studenten. De studenten voelen het dan ook aan als een tekortkoming.

De commissie is wel van oordeel dat de huidige diverse instroom, die mogelijk gemaakt wordt door de toelatingsvoorwaarden, beantwoordt aan de realiteit en ook voldoende slaagkansen genereert. De commissie heeft tijdens de gesprekken met studenten ook kunnen vaststellen dat er een inhoudsgerichte keuzevorming bestaat bij studenten.

De commissie is van oordeel dat de huidige EVC- en EVK-regeling op opleidingsniveau onduidelijk is voor de studenten en potentiële instromers. Ze vraagt de opleiding ook hier werk van te maken. Ze heeft wel kunnen vaststellen dat de K.H.Kempen hiervoor op hogeschoolniveau een duidelijk beleid voorziet, waarmee de opleiding concreet aan de slag zou moeten gaan.

Verder merkt de commissie op dat de opleiding de gedifferentieerde instroom, die bestaat uit pas afgestudeerde studenten en studenten die al jaren in het werkveld staan, moet blijven bewaken. Deze twee groepen hebben namelijk een andere kijk op de opleiding. Voor net afgestudeerden

moeten sommige basisvaardigheden nog aan bod komen, terwijl werkstudenten met een lange ervaring in het beroepenveld mogelijk enige diepgang in de opleiding missen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- EVC- en EVK-beleid en -procedure duidelijker uitwerken en implementeren op opleidingsniveau.
- Verder opvolgen en mogelijkheden inbouwen om de gedifferentieerde instroom op te vangen in functie van de competentieverwerving en kennisvergaring.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat er op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn. De verschillende departementen

van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. Om die reden trekt de opleiding gastsprekers aan, die hun expertise delen met de studenten. Alle leden van het statutaire personeel dienen een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. Het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen waarin er naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie heeft dan ook kunnen vaststellen dat de kwaliteit van het personeel aan de maat is.

De gastsprekers op wie de opleiding een beroep doet, zijn stuk voor stuk experts uit het werkveld, die de professionele gerichtheid, alsook de kwaliteit en de actualiteit van de inhoud kunnen verzekeren. Tijdens de gesprekken die de opleiding hield met in het bijzonder de studenten en de docenten, is gebleken dat de opleidingscoördinator een goed en duidelijk ankerpunt is in de opleiding. De commissie wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken, maar wil toch wijzen op de broze continuïteit door het feit dat de opleidingscoördinator veel draagt binnen de opleiding.

De commissie heeft in de aangeleverde documenten en de gesprekken met docenten van de bachelor-na-bacheloropleiding tevens kunnen vaststellen dat de statutaire docenten goed gekwalificeerd zijn. De opleiding beschikt zo over een groot aantal (gespecialiseerde) masterprofielen met ervaring in het werkveld, wat de commissie positief vindt in functie van de vereiste kwalificaties en de professionele gerichtheid. De commissie heeft verder gezien dat de opleiding beschikt over een gemotiveerd korps met een goede teamgeest. De groep docenten wordt gekenmerkt door een open cultuur.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De verschillende kwalificaties van het personeel kunnen volgens de commissie momenteel in de noden van het programma voorzien, in combinatie met de expertise van de gastsprekers. De commissie vraagt om de diversiteit aan zowel kennis, opleiding als ervaring verder te bewaken. Ze heeft hier vertrouwen in aangezien de opleiding beschikt over een goed uitgewerkt aanweringsbeleid, dat proactief rekening houdt met de noden van het programma en de vacatures hierop afstemt.

Nieuwe werknemers ontvangen een introductiekaft waarin het reilen en zeilen van de hogeschool en de opleiding worden uiteengezet. In combinatie daarmee krijgen ze een peter of meter toegewezen die voor hen als eerste aanspreekpunt kan dienen en die hen sterk begeleidt in de eerste periode van tewerkstelling.

Naast het onthaal- en introductiebeleid is ook het personeelsbeleid op het vlak van functionerings- en evaluatiegesprekken duidelijk uitgewerkt. De hogeschoolbrede richtlijnen verzekeren hier dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan. De commissie heeft in de documenten die de opleiding ter inzage heeft gelegd en tijdens de gesprekken ook kunnen vaststellen dat deze systematiek wordt aangehouden.

De commissie heeft tijdens de visitatiegesprekken kunnen horen dat studenten en alumni positief zijn over de didactische en professioneel gerichte kwalificaties van het korps. Dit heeft ze ook bevestigd gezien in de resultaten van de bevestigingen (perceptiemetingen).

De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat gastdocenten duidelijke richtlijnen en een goede begeleiding in hun taken krijgen.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden voor de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. De gastsprekers met wie commissie sprak tijdens het bezoek, bevestigden dat zij via onderzoek en (internationale) congressen hun eigen professionalisering verzorgen.

Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basis ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de professionele gerichtheid van de lesgevers in het algemeen aan de maat is.

De commissie is van oordeel dat de professionele gerichtheid voornamelijk geconcentreerd is op de kwalificaties van de gastsprekers die actief zijn binnen de opleiding. Aangezien zij in het werkveld staan, hebben ze er per definitie voeling en direct contact mee. Daarnaast hebben de vaste docenten van de opleiding ten eerste veel contacten met het werkveld via hun activiteiten aan de hogeschool. Ten tweede is de commissie van oordeel dat ook de vaste docenten genoeg directe voeling hebben met het werkveld op dit moment, in die zin dat sommigen er ook zelf actief in zijn. De commissie heeft wel vastgesteld dat de opleidingscoördinator momenteel geen been in het werkveld heeft. Idealiter maakt de opleiding het voor deze persoon mogelijk om toch

dat raakvlak te hebben, aangezien hij de motor achter de opleiding is. De commissie heeft echter begrip voor het feit dat de opleiding slechts van een beperkte omkadering is voorzien, en begrijpt dus dat de mogelijkheden hiertoe beperkt zijn. Ze wil de opleiding toch vragen mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

Zoals aangehaald worden levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op teamvergaderingen en personeelsvergaderingen. Er is minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers.

Het onderzoeksbeleid dat duidelijk uitgewerkt is op K.H.Kempen-niveau, stimuleert volgens de commissie de professionele en academische gerichtheid van het programma en het personeel. Binnen de bachelor-na-bacheloropleiding wordt ook effectief werk gemaakt van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Er wordt daarnaast vanuit het onderwijs de relevante link gelegd naar de onderzoeksprojecten. De commissie vond het ook zeer positief dat een academicus die in de opleiding actief is, deze terugkoppeling naar het programma voorziet.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verder verzekeren van de (actuele) werkveldervaring van het gehele opleidingsteam.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat, ondanks de beperkte omkadering die de bachelor-na-bacheloropleiding toegewezen krijgt, de kwantiteit van het personeel voldoende is om in het programma te voorzien. De commissie wil daarbij wel benadrukken dat de werklast bij zowel de opleidingscoördinator als de statutaire docenten zeer hoog is, en hier voldoende aandacht aan moet worden besteed. Ze is verder tevens van oordeel dat de continuïteit van de opleiding hierdoor in het gedrang zou kunnen komen (*cf. supra*), omdat er maar enkele docenten en dan zeker de opleidingscoördinator de opleiding kwalitatief aan de maat houden. In dat licht vindt de commissie ook dat de balans statutaire docenten-gastprekers/-docenten op dit moment te veel overhelt naar een hoog aantal gastprekers. De commissie vraagt hiervoor dan ook structurele aandacht van de opleiding.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg werd in 2010 1,18 VTE statutair personeel uitgerekend. Op de Campus Lier zijn 30 medewerkers van het onderwijzend personeel aan de slag. 3 medewerkers combineren onderwijs met een onderzoeksopdracht. Het

administratief-technisch personeel telt 7 leden. In het departement Gezondheidszorg van Campus Lier werken 18 medewerkers deeltijds en 7 medewerkers voltijds. Gastsprekers verzorgen op jaarbasis 66 uren in de opleiding.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De kwantiteit van de statutaire docenten bewaken ten opzichte van de hoeveelheid gast-docenten en -sprekers.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de K.H.Kempen beschikt over een sterk facilitair beleid dat alomvattend is in opzet, en dat sterk centraal wordt aangestuurd vanuit de facilitaire beheerder. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie een bezoek kunnen brengen aan de voorzieningen op de campus. De ruimtelijke voorzieningen waren daarbij volgens de commissie aan de maat. De campus Lier heeft een eigentijdse infrastructuur ter beschikking, die bijdraagt tot het welbevinden van studenten en medewerkers. De commissie heeft vastgesteld dat er een goede samenwerking en soepele uitwisseling zijn tussen de beide campussen op het vlak van materiële ondersteuning. De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus Turnhout, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met allerlei audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën.

Het 'Panamarenko-skills lab' betekent volgens de commissie een echte toegevoegde waarde. Het geeft de mogelijkheid om levensechte situaties te recreëren, waardoor het de student mogelijk wordt gemaakt zijn competenties, kennis en attitudes geïntegreerd te oefenen.

De bibliotheek is goed vormgegeven en voorzien van voldoende (internationale) vakliteratuur en naslagwerken over het vakgebied Geriatrische gezondheidszorg of in relatie daarmee, zo heeft de commissie tijdens de rondleiding kunnen vaststellen. De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheken rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert.

De cafetaria beschikt over zowel warme als koude maaltijden, die worden voorzien door Sodexo, waaraan de hogeschool outsourcet. De commissie was tevreden te kunnen vaststellen dat de maaltijden zowel tegen student- als personeelsvriendelijke prijzen beschikbaar zijn.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de campus goed bereikbaar is met het openbaar vervoer. Ook voor fietsers is de campus zonder probleem te bereiken. De commissie heeft zo ook kunnen zien dat de K.H.Kempen beschikt over een specifiek fietsbeleid.

Er is draadloos internet aanwezig op de campus en een lokaal met pc's waarvan studenten gebruik kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn echter niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen.

De commissie meent ten slotte dat op de campus Lier de opleidingscoördinatoren over een vrij beperkte ruimte met weinig lichtinval en bergruimte beschikken. Ze vraagt hier dan ook aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een goede studie- en studentenbegeleiding.

Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat studenten veel persoonlijke aandacht ervaren en een uitdaging krijgen om hun grenzen te verleggen. Er bestaat binnen de opleiding een open cultuur, waardoor er veel informele begeleiding is. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinatoren volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de formele begeleiding in hoofdzaak studentgestuurd is. Deze studentgestuurdheid is wel in overeenstemming met de visie van de opleiding, maar de commissie is van oordeel dat er hierdoor momenteel niet genoeg zekerheid is om een vinger aan de pols te houden bij alle studenten in het geval van potentiële problemen. De commissie is niettemin van oordeel dat de huidige (informele) studie- en studentenbegeleiding wel adequaat is. In de gesprekken met de studenten en het opleidingsteam is dit immers uitvoerig gebleken.

De stagebegeleiding neemt de vorm aan van een duidelijk uitgeschreven traject, zo heeft de commissie gezien. Hoewel het werkveld de stagebegeleiding positief waardeert, heeft de commissie haar twijfels bij de sterk vraaggestuurde aanpak die de opleiding hanteert. Wat de studie- en studentenbegeleiding betreft, is de stagebegeleiding studentgestuurd. Tijdens de gesprekken is het voor de commissie duidelijk geworden dat studentgestuurdheid geen synoniem is voor vrijblijvendheid. Er zijn duidelijk omschreven verwachtingen en opdrachten, en indien de student niet correct en consequent omgaat met de geboden kansen en vrijheid, grijpen de docenten wel degelijk in. Het is de commissie echter niet duidelijk op welke manier de opleiding hier steeds actief een vinger aan de pols kan houden. Ook de begeleiding van de stagementoren van de stageplaatsen is grotendeels vraaggestuurd. Hier ervaart de commissie een gelijkaardige twijfel als bij de studentenbegeleiding. De commissie is eveneens positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in het OOF-project (Onderwijs Ontwikkelingsfonds) 'Werkplekieren', waarvan bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

Qua studentenbegeleiding is de stage wat betreft de studenten aan de maat. Het procesmatige wordt bij de stagiair immers actief mee bewaakt door zowel de stagementor van de stageplaats als de stagebegeleider van de opleiding. De commissie heeft in haar gesprek met de studenten kunnen vaststellen dat er daarbij een grote laagdrempeligheid bestaat tussen hen als stagiairs, de stagebegeleiders van de opleiding en de stagementoren van de stageplaatsen, wat de commissie positief vindt.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten op de beide campussen en de 'WaNaBa'-beurs (Wat na Bachelor?) van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag. De communicatie over de verschillende begeleidingsmogelijkheden tijdens de opleiding aan de studenten kan volgens de commissie beter. Een betere communicatie op dit vlak zou ook de begeleidingslast, die nu op de schouders van (hoofdzakelijk) de opleidingscoördinator en de vaste docenten rust, beter kunnen verdelen. Nu wordt volgens de commissie immers iets te veel op de informele en constante begeleiding van deze personen geleund.

De studenten zijn op de hoogte van het bestaan van een ombudspersoon en weten waar ze de contactinformatie van deze persoon kunnen vinden.

Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De concrete studie- en studentenbegeleiding die nu studentgestuurd is, meer sturen vanuit de opleiding.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat gebaseerd is op het EFQM-model. De commissie is tevreden dat de TRIS-meting in de hogeschool en de opleiding resulteert in een kwaliteitshandboek (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool zijn twee werkgroepen hierrond actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten ondersteunt. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken. Op departementsniveau fungeert in Lier een stuurgroep Kwaliteit, die maandelijks vergadert.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat voor de evaluatie van haar resultaten de opleiding kwantitatieve en kwalitatieve bevestigingen organiseert bij verschillende betrokkenen. Er is een systematische verzameling van informatie, doordat er zowel op hogeschool- als opleidingsniveau bevestigingen worden gehouden. Op hogeschoolniveau gebeurt dit door (kwantitatieve) vragenlijsten. Omwille van de beperkte omvang van de opleiding wordt op dat niveau geopteerd voor focusgesprekken. Naast de studenten worden ook medewerkers en alumni formeel bevestigd. Op opleidingsniveau worden metingen en bevestigingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de bevestigingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevestigingen plaatsvinden, alsook een bevestiging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), een TRIS-score bij de opleidingscoördinatoren, een instroomenquête, een uitstroombevestiging en een bevestiging van de gastsprekers.

In Lier organiseert men de onderwijsbevestiging bij studenten met een online-evaluatiesysteem, waarna een rapport met de resultaten aan de betrokken docent en het departementshoofd wordt

verstuurd. Deze resultaten kunnen aan bod komen in functioneringsgesprekken bij statutaire docenten, of bij gesprekken met de opleidingscoördinatoren wanneer het om gastsprekers gaat.

De bevestigingen, zo bleek uit de gesprekken, vragen echter een te grote investering in relatie tot de resultaten. De commissie heeft vernomen dat de opleiding zich daarom wil focussen op een andere vorm van perceptiemetingen. Gezien de lage responsgraad (cf. *facet 2.5*) kunnen hier immers ook representativiteitsproblemen ontstaan. De commissie wil dan ook aan de opleiding vragen om mogelijkheden te onderzoeken om de responsgraad op bevestigingen te verhogen. Ze ziet bijvoorbeeld mogelijkheden voor de opleiding om te opteren voor gespreksgroepen.

Naast de formele bevestigingen zijn er vele informele feedbackmomenten mogelijk in de opleiding omwille van de open cultuur die er heerst tussen enerzijds het opleidingsteam en anderzijds de studenten, het werkveld, stageplaatsen enzovoort. Uit de gesprekken met de verschillende betrokkenen, en dan specifiek de studenten, de alumni en het werkveld, is het de commissie duidelijk geworden dat deze informele feedback ook leidt tot verbeteracties. De commissie leidt hieruit af dat zowel met formele als met informele feedback efficiënt wordt omgegaan.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat een formeel jaaractieplan wordt uitgewerkt, in de vorm van operationele jaaractieplannen (OJP's). De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat uit de resultaten van de bevestigingen en informele feedback concrete verbeteracties voortkomen. Ze is echter wel van oordeel dat het hier veel intenties betreft, zonder dat er steeds resultaten aan de verbeteracties kunnen worden gekoppeld. De praktische opvolging dient volgens de commissie dan ook nog verder aangehouden en doorgevoerd te worden door de opleiding (cf. *facet 5.2*).

De commissie heeft tijdens de gesprekken met de verschillende betrokkenen wel kunnen vaststellen dat deze op het eerste zicht wel tevreden zijn over de opvolging van de bevestigingen. Ze heeft niettemin haar vragen hierbij op basis van de formele neerslag daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Duidelijk toetsen van de realisatie van de (verbeter)acties in de OJP's.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft met betrekking tot verbetermaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat jaarlijks een formeel jaaractieplan wordt uitgewerkt op opleidingsniveau, in de vorm van operationele jaaractieplannen (OJP's). De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat uit de resultaten van de formele bevestigingen en informele feedback concrete verbeteracties voortkomen. Ze is echter wel van oordeel dat het hier veel intenties

betreft zonder dat er steeds resultaten aan de verbeteracties kunnen worden gekoppeld. De reden van het niet uitvoeren wordt verder niet steeds formeel opgenomen in de opvolgingsplannen. Het is ook onduidelijk wie de actie opvolgt en wanneer, noch wordt daarbij vermelding gemaakt van hoe de verbeteractie tot stand moet komen. De commissie vraagt dan ook aandacht voor de formele opvolging van de verbeteracties in de opvolgplannen. Gezien er geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Geriatrische gezondheidszorg niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De commissie heeft verder tot haar tevredenheid gehoord dat de tools en instrumenten om de maatregelen ter verbetering uit te voeren, wel op punt staan. Zo werd de beslissing in het kwaliteitsbeleid van de hogeschool om te werken via het PDCA-beleid en vastgestelde kwaliteitscirkels duidelijk opgenomen en vertaald in de opleiding. De commissie vraagt, zoals aangegeven, enkel om een betere opvolging en dan meer bepaald voor de verbeteracties, zowel op formeel vlak ('op papier') als in de realiteit. De commissie heeft enigszins begrip voor het tekort aan formele structurele verbeteringen. Ze heeft immers kunnen vaststellen dat het aantal initiatieven dat men wil en zou moeten ondernemen in de opleiding, te groot is voor de draagkracht van het opleidingsteam. Het is daarom misschien aangewezen dat de opleiding bij het formuleren van verbeteracties tracht de juiste werklast in te schatten, opdat de OJP's een realistischere omvang aannemen. Ook de hogeschool heeft het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeteracties systematischer opvolgen en deze opvolging formeel vastleggen.
- Realistische inschattingen maken van de werklast die gepaard gaat met de verbeteracties in functie van de haalbaarheid van de actieplannen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding tracht om de verschillende stakeholders te betrekken bij het programma. Uit de visitatiegesprekken die de commissie hield met studenten, alumni, stage mentoren en het werkveld is gebleken dat deze zich nauw betrokken voelden bij de opleiding.

De commissie is van oordeel dat de grootste factor in de docentenparticipatie maar ook in de betrokkenheid onder de gastsprekers, de kleinschaligheid van de opleiding is. Veel meer dan op de formele bevestigingen en overlegstructuur berust de betrokkenheid van de gastsprekers op het informele contact met vaste docenten en de opleidingscoördinator.

Naast de kwalitatieve perceptiemetingen bij studenten en de kwantitatieve bevestigingen is ook bij deze groep betrokkenen, volgens de commissie, de laagdrempeligheid van de opleiding belangrijk

voor hun participatie. De commissie was tevens tevreden te vernemen dat studenten deel kunnen uitmaken van een geïnstalleerde studentenraad. Studenten Geriatrische gezondheidszorg nemen vandaag ook al actief deel aan het overleg over de opleiding, al gebeurt dat hoofdzakelijk informeel. De commissie wil de opleiding vragen dit toch nog verder formeel uit te bouwen en vast te leggen.

Het werkveld wordt voornamelijk betrokken via bevestigingen (cf. facet 5.2), maar ook via de opleidingsadviesraad of OPAR. Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg en de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg bestaat er momenteel in de Associatie KU Leuven voor elk tevens een leergemeenschap. Hierbinnen, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken, is het mogelijk voor verschillende actoren uit het werkveld om actief bij te dragen aan wijzigingen in het curriculum. De commissie is wel van oordeel dat de OPAR met een grotere systematiek aan een hogere frequentie zou moeten samenkomen. In het actualiseringsrapport bij het ZER geeft de opleiding ook aan dat het op termijn de bedoeling is om de leergemeenschappen en de OPAR's in elkaar te schuiven. Volgens de commissie kan dit een interessante piste zijn, maar ze zou de opleiding en de hogeschool toch willen vragen om te blijven bewaken dat de betrokkenheid van het werkveld en hun inbreng daarbij steeds helder moeten zijn. De alumniwerking moet verder dringend opgestart worden volgens de commissie.

Het is immers zo dat de commissie van oordeel is dat de huidige structuur om de betrokkenheid van de verschillende stakeholders te garanderen, volgens haar niet steeds even transparant is voor alle betrokkenen. Zo heeft ze tijdens de gesprekken kunnen vaststellen dat het niet voor alle betrokkenen onmiddellijk duidelijk is op welke manier ze inspraak kunnen hebben in de opleiding en de curriculumopbouw- en vernieuwingen ervan. De commissie wil de opleiding dan ook vragen werk te maken van een goede communicatie over deze overlegstructuren, opdat deze transparanter worden voor alle stakeholders.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden en de resultaten van de bevragingen die ze heeft kunnen inkijken, is gebleken dat zowel studenten als alumni aangeven dat de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg een meerwaarde betekende in relatie tot hun vooropleiding. Ze waren tevreden over de bereikte eindkwalificaties. Ook het werkveld is tevreden over de eindkwalificaties van studenten die het diploma behaalden. Volgens de commissie is er een duidelijke verhoging in competentieniveau bij de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de basisopleiding. Er is dan ook voldoende verticale samenhang van het programma met de basisopleiding aanwezig – al heeft de commissie moeten vaststellen dat de studenten ook inhoudelijke overlap signaleerden. Ze vraagt de opleiding dan ook dit verder te onderzoeken (cf. onderwerp 1).

Uit de gesprekken met studenten en alumni is het de commissie duidelijk geworden dat het uiteindelijk niveau van de stage aan de maat is. Ze stelt het ook op prijs dat de voorbereiding van de stages en het eindwerk door de opleiding al voorzien worden aan de start van het academiejaar, wat in het kader van de planning en de duur van de studie volgens de commissie noodzakelijk is. Wat specifiek de eindwerken betreft, heeft de commissie tot haar tevredenheid kunnen vaststellen dat de kwaliteit van de eindproducten hoog ligt. Zeer positief vindt ze enerzijds dat de meeste onderwerpen worden aangebracht door het werkveld, en anderzijds dat de eindproducten ook worden opgevat als bijdragen voor het werkveld. De commissie wil hier haar appreciatie voor uitspreken, omdat deze werkwijze de actualiteit van de eindwerken garandeert. De commissie heeft de gelegenheid gekregen om een aantal scripties of eindwerken door te nemen, die gedurende de afgelopen jaren werden ingediend en onder andere leidden tot een positief slaagresultaat. De commissie is daarbij van oordeel dat het niveau van de eindwerken in het algemeen hoger zou moeten liggen dan nu het geval is. De commissie heeft in dit licht moeten vaststellen dat zowel de inhoudelijke als de procesmatige begeleiding van de scriptie tekortschiet. Op basis van de gesprekken die de commissie heeft gehouden en het doornemen van de rapporten, moet ze dan ook tot de conclusie komen dat deze begeleiding verder dient aangescherpt te worden in functie van de te bereiken resultaten naar niveau en oriëntatie.

Zoals aangegeven is voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg een duidelijkere afdekking van competenties in de vorm van kennis, attitudes en vaardigheden nodig in het kader van het verbredende en verdiepende karakter van de opleiding. Het beroep heeft immers een veelzijdigere invulling dan waar het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen aan beantwoorden. De eerstelijnszorg is bijvoorbeeld niet voldoende uitgewerkt in het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen, hoewel dit volgens de commissie toch een cruciaal element is in de uitoefening van het beroep (naargelang de specifieke tewerkstelling). De commissie stelt ook vast dat deze formele tekortkoming tevens betekent dat hiermee het beroepsprofiel niet op de letter wordt gevolgd. De commissie denkt dat de oorzaak hier ligt

in het feit dat het programma te veel op maat van de student is gemaakt. De student heeft immers in de realiteit keuzemogelijkheden in het programma, zo is het makkelijk voor de student om de stage en het eindwerk individueel in te vullen. Nochtans is het net op de stage dat de toetsing van de competenties grotendeels hands-on gebeurt. Ook het eindwerk vormt een onderdeel van het sluitstuk van de opleiding. Door een beperkende of eenzijdige invulling ontstaat dan soms het probleem dat een individuele student niet voldoende breed wordt opgeleid in de specialisatie van Geriatrische gezondheidszorg. Het programma moet het brede veld van de geriatrie meenemen in de doelstellingen en de competentieverwerving van alle studenten volgens de commissie. Ze wil de opleiding dan ook vragen haar opleidingsdoelstellingen en competentieprofiel in dat licht te onderzoeken. Differentiatie in kennis en vaardigheden is immers noodzakelijk voor het brede werkveld dat zowel ziekenhuisgeoriënteerd kan zijn als bijvoorbeeld een focus kennen op thuiszorg of eerstelijnszorg. Wat betreft het verdiepende karakter ervaren sommige studenten dat opleidingsonderdelen herhalingen bevatten van de inhoud van de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie zou de opleiding willen vragen dit in het kader van haar expertfunctie, die ze zich tot doel stelt, te onderzoeken. Het is immers cruciaal, gezien de beperkte omvang, dat de inhoud van de verschillende programmaonderdelen zeer gericht verdiepend en verbredend werkt om zo goed mogelijk gekwalificeerde afstudeerders het werkveld in te sturen.

In het kader van internationalisering is de commissie van oordeel dat er nog ruimte is voor verbetering in de opleiding. Er zijn wel al waardevolle initiatieven genomen op beleids- en op uitvoerend niveau. Zo is internationalisering opgenomen in de beleidsvisie van de hogeschool, en zijn er verantwoordelijken voor internationalisering op K.H.Kempen-niveau en op het niveau van het departement. Wat betreft studentenmobiliteit wordt in het departement informatie voorzien, al is het in de praktijk zo dat weinig studenten daarvan gebruikmaken. Een aantal belemmerende factoren is niet eenvoudig te wijzigen. Zo zijn er veel werkstudenten, is er onduidelijkheid rond de aanvaarding voor de erkenning van de beroepstitel enzovoort. In dat kader was de commissie wel tevreden te vernemen dat de opleiding in mei 2010 contact heeft opgenomen met de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu, met de vraag om een antwoord te formuleren op de wettelijkheid van buitenlandse stages in het licht van de eisen gesteld aan de beroepstitel. Die vermelden dat de stages dienen afgelegd te worden op erkende gespecialiseerde diensten. Verder is een aantal docenten naar het buitenland geweest, al is dit ook nog beperkt. Het doel van deze bezoeken is internationale ervaring opdoen en de contacten ter plaatse verstevigen met het oog op uitwisseling van studenten of met het oog op andere samenwerkingsverbanden. Ter plaatse geven de docenten gastcolleges, nemen ze deel aan congressen en bezoeken ze mogelijke stageplaatsen. De commissie zou de opleiding toch willen vragen om, gezien de belemmerende factoren op mobiliteit, verdere mogelijkheden te onderzoeken om buitenlandse ervaringen toch regelmatig mogelijk te maken voor zowel studenten als docenten. De commissie heeft daarnaast kunnen vaststellen dat korte buitenlandse bezoeken schaars zijn. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot de internationalisation@home-activiteiten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het eindniveau van de eindwerken verhogen door in te zetten op effectieve en efficiënte begeleiding.
- Bewaken van de realisatie van het beoogde expertniveau in de eindkwalificaties.
- Nog meer differentiatie implementeren in het curriculum, in lijn met het ruime werkveld.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg hoog ligt. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat het streefdoel van de opleiding, wat studie-efficiëntie betreft, 75 procent is. De commissie heeft kunnen vaststellen dat nagenoeg alle studenten de opleiding volledig afronden. Omdat de opleiding te maken heeft met een aanzienlijk percentage studenten met een flexibel programma, is de studievoortgangstijd voor de commissie moeilijk in te schatten. Het is wel zo dat een groot aantal werkstudenten slaagt over een periode van twee jaar.

De huidige studie-efficiëntie die de opleiding weergeeft in enerzijds opgenomen studiepunten en anderzijds in behaalde studiepunten per academiejaar is zeer hoog, zo heeft de commissie kunnen vaststellen in de aangeleverde documenten. Hiermee wordt het streefcijfer dat op hogeschoolniveau voor de opleiding wordt vastgelegd, ruim gehaald. De commissie vindt het wel wenselijk dat de opleiding deze gegevens blijvend analyseert en opvolgt.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat – mede door het vlotte contact tussen de opleidingscoördinator, de docenten en de studenten – het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. De commissie heeft verder in de gesprekken met het opleidingsteam en de studiebegeleiders kunnen vaststellen dat de opleiding weinig afhakers kent. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De redenen hiervoor werden bij de afhakers al dan niet informeel afgetoetst. De commissie is van oordeel dat studenten formeel terecht moeten kunnen bij bijvoorbeeld een studieloopbaancoördinator voor een uitstapgesprek, een eventueel heroriënteringsgesprek binnen de opleiding/hogeschool of verder studieadvies. Volgens de commissie is het voeren van exitbevestigingen en -gesprekken toch een meerwaarde om het afhaakgedrag correct in kaart te kunnen brengen; ze vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Systematisch en formeel voeren van exitgesprekken en vastleggen van de resultaten daarvan.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie rapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk was. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K.H.Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatie rapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

GeG Geriatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KAREL DE GROTE-HOGESCHOOL

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg aan de Karel de Grote-Hogeschool in Antwerpen

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg wordt ingericht door de Karel de Grote-Hogeschool in Antwerpen sinds het academiejaar 2010–2011. Met deze opleiding wil het departement Gezondheidszorg van de Karel de Grote-Hogeschool de competentieverdieping begeleiden van de verpleegkundigen die bijzondere interesse hebben in de problematiek van de geriatrische zorgvrager. Het departement voorziet op deze manier in de opleidingsbehoeften van het werkveld, dat nood heeft aan verpleegkundigen met specialisatie in de ouderenzorg. De wettelijke invoering, door het Koninklijk Besluit van 21 april 2007, van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie met daaraan gekoppelde opleidingseisen, was een bijzondere stimulans om de opleiding vorm te geven.

Het programma van deze bachelor-na-bacheloropleiding is gegroeid vanuit drie bestaande opleidingen:

- Het postgraduaat Geriatrie: dit wordt al twee academiejaren aangeboden, en sluit aan bij de wettelijke overgangsmaatregelen voor het verkrijgen van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie.
- Het postgraduaat Palliatieve zorg voor verpleegkundigen: dit wordt al een tiental jaar ingericht in de hogeschool, en bepaalde thema's uit dit postgraduaat worden geïntegreerd in de bachelor-na-bachelor.
- Het brugprogramma Verpleegkunde, meer bepaald de organisatie van het klinisch onderwijs en de stage voor werkende studenten.

In het academiejaar 2011–2012 worden twee opleidingsmogelijkheden in de geriatrie aangeboden, namelijk de bachelor-na-bacheloropleiding en het postgraduaat. Deze laatste opleiding sluit aan bij de overgangsmaatregelen die voorlopig nog van toepassing zijn.

De Karel de Grote-Hogeschool biedt opleidingen aan in zes departementen: Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Industriële wetenschappen en technologie, Lerarenopleiding, Sint-Lucas Antwerpen (Beeldende kunst) en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg heeft twee basisopleidingen, namelijk Verpleeg- en Vroedkunde. In de basisopleiding Verpleegkunde zijn er vijf afstudeerrichtingen: Geriatrische verpleegkunde, Kinderverpleegkunde, Psychiatrische verpleegkunde, Sociale verpleegkunde en Ziekenhuisverpleegkunde. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg is ingebed in de opleiding Verpleegkunde, departement Gezondheidszorg van de hogeschool.

De Karel de Grote-Hogeschool heeft in het academiejaar 2009–2010 beslist om de structuur van de hogeschool te wijzigen, teneinde de strategische doelstellingen efficiënter te kunnen uitwerken. Met het 'RUBIK'-project tekent de hogeschool een nieuwe structuur uit, waarbij de huidige met zes departementen en daarnaast hogeschooldiensten wordt verlaten.

De hogeschool ontstond in 1995 na de fusie van dertien voormalige katholieke Antwerpse hogescholen. Zij behoort tot de Associatie Universiteiten en Hogescholen Antwerpen (AUHA).

De hogeschool biedt 20 professionele bacheloropleidingen aan, vier academische bachelors, vijf masters, vijf schakelprogramma's, drie bachelor-na-bacheloropleidingen, een master-na-master en zes postgraduatoren. Zij heeft meer dan 10.000 studenten en meer dan 1000 medewerkers. Het departement Gezondheidszorg heeft 887 studenten. Het bevindt zich op de campus Markgrave aan de Van Schoonbekestraat 143 in Antwerpen.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De onderwijsvisie van de hogeschool kan worden samengevat aan de hand van de volgende kernthema's: studentgeoriënteerd handelen, in vertrouwen samenwerken, innoveren voor de toekomst, resultaten bereiken en engagement voor een betere wereld. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg heeft deze vijf thema's vertaald in haar opleidingsprogramma.

De opleiding is bedoeld voor studenten die al een bachelordiploma verpleegkunde hebben. De opleiding bouwt voort op de competenties die daar verworven zijn, dit wil zeggen de generieke competenties voor elke bachelor, opgelegd door het decreet van 3 april 2004; de algemene competenties voor een Bachelor in de Verpleegkunde; en de zes beroepsspecifieke competenties, die ontwikkeld werden door het departement Gezondheidszorg in samenwerking met het werkveld: organiseren en coördineren van de diverse aspecten van zorg, op een professioneel verantwoorde wijze vraaggestuurde zorg op maat verlenen, toonaangevend functioneren in het intra- en interprofessionele team, bewaken en bevorderen van de kwaliteit van zorg en welzijn, constructief bijdragen aan de actuele beroepsontwikkeling, en professioneel innoverend en inventief denken en handelen. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg vertrekt vanuit deze

beroepsspecifieke competenties, en zorgt voor verdieping en specialisatie met betrekking tot de geriatrische zorgvrager.

Het programma is onder andere gebaseerd op het Nederlandse HBO-beroepsprofiel van de verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie (Utrecht 2007). Dit heeft volgens de commissie het voordeel dat de internationale dimensie verweven zit in de doelstellingen en het leerprogramma van de opleiding. Een Belgisch beroepsprofiel is in voorbereiding binnen een werkgroep Ouderenzorg in de schoot van het Nationaal Verbond voor Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen, de beroepsvereniging van verpleegkundigen. De lector verpleegkundige specialist geriatrie van deze bachelor-na-bacheloropleiding is lid van de werkgroep.

De commissie stelt vast dat de doelstellingen helder zijn omschreven, degelijk geëxpliciteerd en beschreven werden op het niveau van de beginnende beroepsbeoefenaar. Er wordt uitdrukkelijk verwezen naar het Europese en Vlaamse kwalificatiekader, en naar de professionele complexiteit van de geriatrische zorg. De leerdoelen zijn degelijk omschreven, worden duidelijk gecommuniceerd aan de buitenwereld en zijn voldoende gekend. De commissie zag een sterke visie en strategie.

Het competentieprofiel voor de bachelor-na-bachelor werd opgesteld na input geleverd door het opleidingsprofiel verpleegkunde, zoals hierboven al beschreven, maar ook na analyse van de beroepssituaties. Hiervoor werd intensief samengewerkt met de opleidingscommissie. Dit beroepsprofiel hanteert verschillende rollen, namelijk de Bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg als:

- Clinicus: beoordeelt vanuit zijn gespecialiseerde deskundigheid het ontstaan, de evolutie, de objectieve meetresultaten en de benadering/behandeling van de gezondheidsstatus van de gerontologische/geriatrische cliënt.
- Coördinator: draagt zorg voor de continuïteit van planning, organisatie en communicatie in het interprofessionele team; coördineert de zorg tegen de achtergrond van een ethisch en deontologisch referentiekader, waarbij wordt uitgegaan van belevingsgerichte zorg met aandacht voor het levensloopperspectief van de zorgafhankelijke gerontologische/geriatrische cliënt; vervult daarbij een intermediaire coördinerende rol in de intra-, extra- en transmurale zorgsettings; evalueert de efficiëntie en kwaliteit van zorg volgens een methodische werkwijze; communiceert gepast met het doelpubliek en de vooropgestelde doelstellingen in functie van de kwaliteit van zorg voor de gerontologische/geriatrische cliënt.
- Kwaliteitsmanager: functioneert als procesbewaker van de kwaliteit van de individuele en globale zorgverlening aan gerontologische/geriatrische cliënten; integreert nieuwe onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg; hanteert standaarden, richtlijnen en guidelines voor de evaluatie van de kwaliteit van zorg; werkt aan een innoverend zorgbeleid; ondersteunt de uitbouw van het zorgnetwerk voor de geriatrische patiënt, met referentiepersonen/aanspreekpunten in andere zorgdomeinen dan deze specifiek voor de geriatrische zorgvrager; bewaakt het aspect van 'vraaggestuurde' zorg op maat.
- Gezondheidsvoorlichter: geeft gezondheidsvoorlichting en -opvoeding aan de gerontologische/geriatrische cliënt en zijn familie, als clinicus, begeleider en coördinator van gespecialiseerde zorg voor ouderen; werkt een preventief zorgbeleid uit met betrekking tot de gerontologische/geriatrische cliënt; draagt bij tot de educatie van niet-geriatrisch geschoolde zorg- en hulpverleners onder de vorm van permanente bijscholing, specifieke toelichting bij fasen van het transmurale zorgproces en resultaten van screening en/of onderzoek.
- Lid van het interprofessionele team: neemt in het interprofessionele team de coördinatie op zich voor het gespecialiseerde zorgproces; heeft kennis van en inzicht in de functieomschrijving van de verschillende teamleden, zoals vermeld in het zorgprogramma geriatrie, betrokken bij de organisatie en uitvoering van de zorg rond de gerontologische/geriatrische cliënt; communiceert op gepaste wijze met de leden van het team, in functie van de zorgdoelen.

- Onderzoeker en/of onderzoeksmedewerker: evalueert kritisch-reflectief het eigen handelen en het routinematige verloop van het handelen binnen de zorgcontext van de gerontologische/geriatrische cliënt; consulteert recente en relevante wetenschappelijke en/of beroepsspecifieke literatuur ter ondersteuning van de dagelijkse praktijk; werkt mee aan wetenschappelijk onderzoek en integreert de onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg; werkt verbeteringsprojecten uit in het gerontologisch/geriatrische domein op een methodische wijze met het oog op kwaliteitsverbetering; werkt innovatief.
- Begeleider: staat in voor de vorming, het onderwijs en de training van studenten Verpleegkunde, pas afgestudeerden en collega's, rekening houdend met relevante evoluties binnen de gerontologische/geriatrische zorgverlening; detecteert potentiële of actuele valkuilen in de verhouding van draagkracht/draaglast bij de patiënt, mantelzorger en hulpverlener in functie van het sociale vangnet van de zorgvrager, en stuurt bij waar mogelijk door aangepaste begeleiding.
- Beleidsverantwoordelijke: heeft in de gerontologische/geriatrische zorgverlening een economische beleidsverantwoordelijkheid; verleent in overleg met andere disciplines kwalitatief hoogstaande gerontologische/geriatrische zorg op de meest efficiënte en effectieve manier; past de uitvoering van het zorgproces aan conform de actuele economische situatie, en de regelgeving met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de zorg voor ouderen. De commissie vindt dat dit aspect echter bijzonder ambitieus is, en stelt vast dat het in de opleiding zelf weinig aan bod komt. Dit vraagt dus een duidelijke vertaling.

De opleiding heeft haar uitgangspunten afgetoetst aan de decretale verplichtingen en is in overeenstemming hiermee. Zij werkt volgens de commissie duidelijk voort op de competenties die een Bachelor in de Verpleegkunde in de initiële opleiding heeft verworven. Het zelfevaluatierapport beschrijft dat de opleiding zich heeft gepositioneerd ten aanzien van de aanbeveling tot vaststelling van een Europees kwalificatiekader voor levenslang leren (EKK), dat op 23 april 2008 gepubliceerd werd door het Europees Parlement en de Europese Raad. Dit kwalificatiekader wil de vergelijkbaarheid van de onderwijssystemen in de lidstaten verhogen en beoogt meer mobiliteit van studenten. Het EKK onderscheidt acht opleidingsniveaus met bijhorende descriptoren, en fungeert als gemeenschappelijk kader waarbinnen nieuwe en bestaande opleidingen zich kunnen situeren. Dit kader werd vertaald naar de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS), die eveneens zes niveaus kent. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg situeert zich op niveau zes. De complexe professionele realiteit vereist gevorderde kennis en vaardigheden, die deze bachelor in staat moeten stellen om flexibel en gestructureerd om te gaan met onvoorspelbare probleemsituaties in een steeds veranderende realiteit. Daarnaast beschikt hij over de competenties om de professionele ontwikkeling van lager gekwalificeerde zorgverstrekkers op de werkvloer te stimuleren en te managen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals beschreven is het opleidingsprogramma onder meer gebaseerd op het HBO-beroepsprofiel van de verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie. Een Belgisch beroepsprofiel is in wording en de opleiding werkt er actief aan mee. Uit de gesprekken blijkt dat het werkveld nauw betrokken werd bij het opstarten van deze bachelor-na-bachelor. Ook de ervaring opgedaan in het postgraduaat Geriatrie kon worden meegenomen. De opleiding wil een bachelor opleiden die met meer gespecialiseerde kennis van de normale veroudering, de ziekteprocessen en de relatie tussen beide de complexe zorgvraag op een professioneel verantwoorde wijze beantwoordt, en dit vanuit het perspectief en de beleving van de geriatische/gerontologische zorgvrager. Het ministerieel besluit van 19 april 2007 legt de voorwaarden vast voor de erkenning van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie. Dit besluit vermeldt een aanvullende opleiding of specialisatie met een theoretisch en een praktisch deel van elk 450 effectieve uren. In het zelfevaluatie-rapport kon de commissie de relatie tussen de erkenningscriteria voor de bijzondere beroepstitel en het opleidingsprogramma bestuderen aan de hand van een kruistabel. Ze bevestigt dat de opleiding aan de vereisten voldoet.

De samenstelling van het programma, de geformuleerde leerresultaten en de daaraan gekoppelde leerdoelen en inhouden werden grondig afgetoetst bij verschillende actoren. De commissie waardeert dit. Bovendien stelde de commissie vast dat in de opleidingscommissie alle domeinen van de ouderenzorg zijn vertegenwoordigd. Dit zijn de acute sector, de residentiële, de thuiszorg en de beroepsvereniging. Tijdens het academiejaar 2009–2010 vergaderde deze opleidingscommissie intensief om de start van de opleiding voor te bereiden. Een tweede toetsing gebeurde bij interne en externe deskundigen per opleidingsonderdeel. Zij gaven feedback over de vooropgestelde leerdoelstellingen, en zorgden voor de afstemming betreffende de inhoudelijke aspecten en het wegwerken van mogelijke overlap. Een derde toetsing gebeurde op departementaal niveau bij het departementaal bestuur en de departementale raad, bestaande uit het werkveld, studenten en docenten. Een vierde toetsing gebeurde na bevraging van de studenten van het bestaande postgraduaat geriatrie via 'WOPST'-enquêtes. In deze enquêtes kunnen studenten hun waardering voor de onderwijsprocessen kenbaar maken. Dankzij deze enquêtes kunnen de opleidingsdoelstellingen en inhouden worden bijgestuurd.

De commissie stelt vast dat de opleiding goed om zich heen heeft gekeken vooraleer van start te gaan. Zij heeft de vergelijking opgezet met andere opleidingsaanbieders, en heeft zich internationaal gebenchmarkt ten aanzien van Nederland en van de Scandinavische landen. Zij heeft in samenspraak met het werkveld het programma vormgegeven. Via een goede aftoetsing in de opleidingscommissie zorgt zij voor evaluatie en bijsturing naargelang de noden van het beroep, bijvoorbeeld van acute naar maatschappelijk verantwoorde zorg.

De commissie stelde tijdens het bezoek vast dat de opleiding de doelstellingen duidelijk communiceert aan de studenten en waardeert dit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om de doelstellingen concreet vorm te geven aan de hand van gedragsindicatoren, zodat de resultaten beter te observeren en te meten zijn.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is opgebouwd uit vier theoretische modules of opleidingsonderdelen, met daarnaast het klinische onderwijs en de bachelorproef. Elke bacheloropleiding aan de Karel de Grote-Hogeschool werkt met een periodesysteem: het academiejaar is opgebouwd uit vier periodes van elk acht weken. In elke periode is er aandacht voor één bepaald onderwerp, dat rechtstreeks gekoppeld is aan de te verwerven competenties.

Voor elk van de vier theoretische modules of opleidingsonderdelen werd een domeinspecifiek leerresultaat geformuleerd. In de leerresultaten wordt het contexttype opgenomen waarbinnen competent gehandeld moet worden, naast de mate van autonomie en verantwoordelijkheid. Elk opleidingsonderdeel heeft een omvang van zes studiepunten, bestaat uit verschillende thema's en wordt gedetailleerd beschreven in de studiegids. Het gaat om:

Opleidingsonderdeel 1, 'Management in de zorg voor ouderen'. Het beoogde leerresultaat is: de verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrische gezondheidszorg bewaakt de kwaliteit van de individuele en globale zorgverlening voor de cliënt. Hierbij gebruikt hij de actuele best evidence practice. Met het oog op de autonomie van de zorgvrager hanteert hij het geriatrische (transmurale) zorglandschap. Hij differentieert zich binnen het interprofessionele team als clinical leader. Hij is gericht op innovatie en stuurt veranderingen aan.

Opleidingsonderdeel 2, 'Gerontologie en geriatrische pathologie', gericht op het volgende leerresultaat: de verpleegkundige verleent verantwoorde en vraaggestuurde zorg op maat aan de cliënt. Hij benadert de complexe zorgvraag op basis van diepgaande kennis van het normaal verouderen, kennis van ziekteprocessen en de relatie tussen beide. Hij herkent geriatrische syndromen en complexe zorgsituaties, met het oog op de continuïteit van zorg. Hij ondersteunt de

cliënt, familie en/of begeleider op basis van een gespecialiseerde deskundigheid op het gebied van gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.

Opleidingsonderdeel 3, 'Aspecten van zorg naar het einde van het leven', gericht op het volgende leerresultaat: de verpleegkundige draagt zorg voor de communicatie en afstemming in de zorgrelatie met de cliënt, familie en mantelzorger, in de situatie van het naderende levenseinde. Hij detecteert probleemsituaties en behoeften in deze specifieke context, met respect voor de draagkracht van het sociale systeem rondom de zorgvrager.

Opleidingsonderdeel 4, Actuele trends, met het volgende leerresultaat: de verpleegkundige is op de hoogte van de actuele trends en vertaalt deze naar innovatieve geriatrische zorgverlening. Als clinical leader begeleidt, coacht en informeert hij de geriatrische cliënt, de familie en collega-hulpverleners op een didactisch verantwoorde wijze.

Het theoretische onderwijs wordt gegeven in de vorm van themadagen: elke donderdag komen de studenten naar de opleiding. Het klinische onderwijs omvat 30 studiepunten en is opgebouwd uit twee onderdelen: stage/professionele ervaring (24 studiepunten) en portfolio (6 studiepunten). De commissie heeft vastgesteld dat de meeste competenties konden teruggevonden worden, maar vindt dat dit explicieter kan: hoe wordt waar aan welke competentie gewerkt? Ook de link tussen doelstellingen, domeinspecifieke eisen en de inhoud van het programma kan transparanter. Ook moet expliciet afgetoetst worden of de studenten de competenties hebben bereikt. In het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), het persoonlijk actieplan (PAP) en de stage-evaluatie kunnen de gedragsindicatoren volgens de commissie nog concreter worden vastgelegd.

Bij het bekijken van het materiaal had de commissie wel de indruk dat de nadruk ligt op het biomedische luik. De gesprekken met docenten, studenten, werkveld en alumni weerlegden deze indruk. De commissie vindt het positief dat de opleiding ook contextuele en psychosociale elementen opneemt in het programma.

De commissie stelt vast dat de opleiding moeite doet om het nog jonge programma snel bij te sturen. Uit de gesprekken bleek dat men kort op de bal speelt. In het academiejaar 2011-2012 werden wijzigingen doorgevoerd op basis van WOPST-enquêtes en na gesprekken met iedere bij dit programma betrokken docent. Zo wilde men de themadagen optimaliseren, afstemming bekomen en overlap vermijden. De inhoud werd bijgestuurd op basis van opmerkingen van de opleidingscommissie. Zij suggereerde om de inhoud niet enkel af te stemmen op de acute sector, maar ook aandacht te geven aan de residentiële setting en de thuiszorg. Ook andere inhoudelijke aanpassingen zijn doorgevoerd. Binnen het klinische onderwijs werkt men vanaf dit academiejaar met reflectieverslagen op basis van de methodiek van Korthagen, om de transfer theorie-praktijk te versterken en het leerrendement te verhogen. Het stagetraject werd flexibeler opgesplitst om tegemoet te komen aan de noden van de werkstudenten. Iedere student loopt stage in drie settings, die in het ministerieel besluit van 19 april 2007 vermeld zijn, met name een erkende G-dienst, een gespecialiseerde dienst in psychogeriatrische aandoeningen en de residentiële en thuisverzorging.

De commissie stelt vast dat de internationale dimensie in het programma nog moet worden uitgebouwd. De opleiding zoekt nog naar een goede formule om deze voor een bachelor-na-bachelor op een zinvolle manier uit te bouwen. Tijdens de gesprekken bleek dat internationalisering vooral wordt meegegeven in het initiële bachelorprogramma Verpleegkunde, maar dat internationale mobiliteit voor het type werkstudent met gezin praktisch vaak onhaalbaar is. De commissie zag wel dat de opleiding contacten onderhoudt met de Scandinavische landen, waar veel gewerkt wordt rond geriatrie en vergrijzing. De opleiding denkt aan uitwisseling, korte stageperiodes die

praktisch haalbaar zijn voor haar studenten en deelname aan de conferentie van het Europese netwerk. De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om systematischer vast te stellen hoe en waar aan welke competentie wordt gewerkt.
- De commissie vraagt de opleiding om in het POP en in de stage-evaluatiedocumenten gedrags-indicatoren vast te leggen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het klinische onderwijs in de opleiding Geriatrie bevat de stage en de portfolio. De stage is in een professioneel gerichte bacheloropleiding het middel bij uitstek om de actuele beroepspraktijk te leren kennen. Ook in deze bachelor-na-bacheloropleiding neemt de stage een groot deel in van de studieomvang (24 van de 60 studiepunten). Het klinische onderwijs is gericht op het volgende leerresultaat: de verpleegkundige treedt op als advocaat van de zorgvrager, met het oog op een kwaliteitsvolle en efficiënte vraaggestuurde zorgverlening. De aanleiding van de zorgvraag wordt op een systematische en methodische wijze in kaart gebracht om te komen tot een professionele verpleegkundige praktijkvoering. Hierbij werkt hij volgens de principes van evidence-based nursing en met aandacht voor een transdisciplinaire samenwerking. Hij evalueert gestructureerd en regelmatig zowel de gezondheidsstatus van de zorgvrager als de teamwerkgerelateerde indicatoren, en stuurt op basis hiervan het hulpverleningsproces bij. Hij communiceert op een deskundige en gestructureerde wijze zowel mondeling als schriftelijk over zowel de zorgrelatie, de zorginhoud als het zorgproces met alle betrokkenen. Om het leerproces te sturen, formuleert de student zelf – in samenspraak met de mentor en de praktijklector – persoonlijke leerdoelen gerelateerd aan specifieke competenties. Hiertoe stelt de opleiding formulieren ter beschikking, met name het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), het persoonlijk actieplan (PAP) en het stage-evaluatieformulier.

De portfolio ondersteunt het leerproces van de student tijdens de stage. Het competentieprofiel kan te allen tijde geraadpleegd worden op het elektronische leerplatform Blackboard. De portfolio is bedoeld als een methode om het leerproces tijdens de professionele ervaring te ondersteunen. Hij bevat minimaal het POP, het PAP en de evaluaties, een observatieopdracht 'fysieke fixatie' en een opdracht rond de incidentiemethode.

Op de stageplaats is de mentor het concrete rolmodel. De opleiding vertrouwt de vaktechnische begeleiding toe aan deze mentoren. Er is daardoor geen werkbegeleiding vanuit de school. De praktijklector volgt de student via een gestructureerd opvolgingssysteem met supervisiegesprekken. Doordat de student elke dag een reflectieverslag maakt, volgt de praktijklector hoe de student aan welke competentie werkt. Tussen de drie betrokkenen – student, mentor en praktijklector – zijn drie contactmomenten voorzien, namelijk een eerste introductie vóór of bij de aanvang van de stage, een tussentijdse evaluatie en een eindevaluatie. Zowel de student als de mentor geeft zijn eindinschatting van de stage mee, maar het is de praktijklector die finaal quoteert. Veel studenten volgen de opleiding met (financiële) steun van hun werkgever en/of lopen stage op hun werkplek. In dat geval worden zij gevolgd door de hoofdverpleegkundige of een collega hoofdverpleegkundige of het diensthoofd (in het geval de student zelf hoofdverpleegkundige is). Volgens de studenten, de alumni, het werkveld en de praktijklectoren brengt dit geen specifieke moeilijkheden met zich mee, tenzij misschien de neiging bij de werkplek om de stagiair iets te hoog in te schatten. Het is aan de praktijklector om daar gepast op te reageren. Stage lopen op de eigen werkplek faciliteert alleszins de studievoortgang. De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen. De commissie vraagt tevens om een deel van de stage buiten de eigen afdeling te laten verlopen.

Het viel de commissie op hoe praktijkgericht ook het theoretische onderwijs tijdens de themadagen wordt uitgewerkt. Sommige themadagen vinden plaats op locatie, bijvoorbeeld in het gespecialiseerde ziekenhuis ZNA Campus Sint-Elisabeth. De opleiding werkt met docenten die recente praktijkervaring hebben en met talrijke experts uit het werkveld. De commissie waardeert dit ten zeerste. Dit toont voor de studenten direct aan waar de praktijkrelevantie zit van de aangeboden theoretische inhoud. Evidence-based werken is de rode draad doorheen het curriculum, en daardoor is de aansluiting bij recente wetenschappelijke ontwikkelingen in het werkveld verzekerd. De sterke band tussen de opleiding en de opleidingscommissie is een groot voordeel waar de opleiding veel uit haalt om de professionele gerichtheid accuraat te houden. De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten en de alumni vast dat zij zeer tevreden zijn over de aangereikte leerinhouden, omdat ze vernieuwend en praktijkrelevant zijn. Volgens de commissie zijn klinische aspecten duidelijk aanwezig in het aanbod. Ook managementaspecten komen aan bod. Het opschuiven van acute geriatrie naar andere sectoren geeft ruimere invalshoeken voor het programma en zorgt voor een betere balans.

De commissie kon vaststellen dat de variatie in werkvormen voldoet aan de verwachtingen en doelstellingen (zie ook *facet 2.6.*). Nochtans is het niet duidelijk of deze werkvormen doelgericht zijn uitgeschreven, dan wel het gevolg zijn van toeval, en van de toewijding en kennis van de betrokken docenten en gastprofessoren. Ook merkte de commissie op dat de cursussen en gastpresentaties weinig referenties bevatten naar wetenschappelijke literatuur of ander bronnenmateriaal. Dat de externe experts uit de klinische praktijk zorgen voor voldoende praktijkvoeling, is duidelijk en positief ('expert-based medicine'), maar het gevaar van 'opinion-based medicine' dreigt soms. De commissie adviseert om de 'evidence' te expliciteren in het cursusmateriaal. Zo vraagt zij om wetenschappelijke referenties toe te voegen aan het cursusmateriaal.

De bachelorproef omvat 6 studiepunten en beoogt het volgende leerresultaat: de verpleegkundige toont een constructieve, kritische visie op de verpleegtechnische praktijkvoering en/of de organisatie van zorgprocessen vanuit een verpleegkundige wetenschappelijke achtergrond. Hij kan een probleemsituatie, een knelpunt of een opportuniteit tot het verbeteren van de kwaliteit van zorg detecteren, analyseren en beschrijven op een methodische wijze aan de hand van wetenschappelijke literatuur. Vervolgens vertaalt hij dit stappenplan op een systematische manier om te komen tot implementatie. Op deze manier kan de verpleegkundige een actieve,

innovatieve bijdrage leveren aan de actuele beroepsontwikkeling op het niveau van 'denken' en 'handelen'. Om dit leerresultaat te realiseren, werkt de student een verbeteringsproject uit ten behoeve van zijn stageplaats. De student selecteert daarvoor zelf een instellings- of afdelingsgebonden procedure, een ernstige en/of terugkerende probleemsituatie, een actueel thema of een knelpunt waardoor een vlot zorgverleningsproces wordt belemmerd. De relevantie van het onderwerp wordt beargumenteerd aan de hand van wetenschappelijk relevante artikels en een richtlijn of guideline. In een tweede fase wordt de situatie op het werkveld geanalyseerd en wordt het project verder uitgewerkt om uiteindelijk te komen tot implementatie. Hiervoor hanteert de student de Plan-Do-Check-Act-methode. Bij afronding presenteert de student zijn bachelorproef aan medestudenten, de praktijklector en de stageplaats. De commissie vraagt zich af of een dergelijk ambitieuze opzet van de bachelorproef kan bereikt worden in één academiejaar. De commissie beveelt aan het opzet van de bachelorproef te herdenken: welk competentieniveau wil men in de bachelorproef zien en testen? Wat is realistisch in één academiejaar?

De commissie vindt de formulieren die de opleiding gebruikt om de stage en de bachelorproef te omschrijven, te begeleiden en te beoordelen, duidelijk en gebruiksvriendelijk voor alle betrokkenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om wetenschappelijke referenties toe te voegen aan het cursusmateriaal.
- De commissie beveelt aan de opzet van de bachelorproef te herdenken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.
- De commissie vraagt tevens om een deel van de stage buiten de eigen afdeling te laten verlopen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma omvat vier theoretische modules van 6 studiepunten elk, 6 studiepunten voor de bachelorproef en 24 voor de stage. Zij maken op papier 60 studiepunten uit, die in theorie in één academiejaar kunnen worden doorlopen. De beschikbare cijfers tijdens het bezoek deden de commissie twijfelen over de haalbaarheid voor dit type (werk)studenten. Volgens de opleiding zijn de lage slaagcijfers van academiejaar 2010–2011 deels te wijten aan hangende wijzigingen/aanpassingen in de ministeriële besluiten. Het lopende academiejaar ziet er volgens de opleiding beloftevoller uit. In dat kader vindt de commissie het noodzakelijk dat de opleiding de samenhang van haar programma nauwkeurig opvolgt.

Ondanks het grote aantal externe experts dat betrokken is bij deze bachelor-na-bachelor, stelde de commissie tijdens het visitatiebezoek wel een interne samenhang in het programma vast. Uit het gesprek met de docenten en de opleidingsverantwoordelijken bleek dat veel informele en formele moeite gedaan wordt om alle betrokken docenten – ook de externe gastsprekers, die

soms zeer fragmentair bijdragen – op één lijn te brengen en te houden. Het was de commissie niet duidelijk of er expliciete afstemming gebeurde in functie van de coherentie. De opleiding erkent wel het potentiële gevaar voor onsamenhangendheid, en bevestigt dat de samenhang bewaken geen sinecure is. Iedere betrokken docent of gastspreker krijgt de ECTS-fiche en de leerdoelen voor de module waarin en de themadag waarop zijn of haar bijdrage zich situeert. Deze zijn uiteraard ook terug te vinden in de studiegids. De verantwoordelijke lector, zelf geriatrisch verpleegkundige, spreekt met iedere (gast)docent persoonlijk over het programma, zijn inbreng, het cursusmateriaal, de werkvormen, de inhoud en de evaluatie.

Bijsturingen zijn al ingevoerd in het academiejaar 2011–2012, nadat het programma één jaar had gedraaid. Er is een nauwe formele samenwerking tussen het werkveld en de opleiding, met name dankzij het invoeren van de opleidingscommissie, zoals hoger beschreven. Ook informeel zijn de contacten intensief en waardevol: een aantal personen is nu eens gastlector, dan mentor of externe lezer van een bachelorproef. Het vormgeven in themadagen brengt structuur in het aanbod. Bij de studenten en de afgestudeerden komt het programma over als samenhangend. Zij vinden dat ook snel ingegrepen wordt als zij bijvoorbeeld overlap of hiaten melden aan de opleiding. De commissie waardeert dit.

De commissie vraagt wel aandacht voor een groei naar meer samenhang en volgtijdelijkheid, en een betere explicitering ervan. Een element van structurering ontbreekt. De commissie vraagt de opleiding om de samenhang en de bewaking ervan te borgen in het systeem. De commissie is bezorgd omdat het vele formele en informele werk te veel steunt op de inzet van de opleidingscoördinator. De commissie vindt het wel geruststellend dat de opleiding dit onderkent en hierover niet zelfgenoegzaam reageert. Tijd is hier een factor die gunstig kan werken.

In het programma is een minimale volgtijdelijkheid voorzien: vooraleer de bachelorproef en het klinische onderwijs aangevat worden, moet men de module 'Management in de zorg' hebben gevolgd. Deze minimale volgtijdelijkheid brengt met zich mee dat flexibele trajecten mogelijk worden, dat deeltijds studeren of een geïndividualiseerd traject kunnen en dat aansluiting voor studenten die het postgraduaat behaald hebben, gemakkelijk lukt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt uitdrukkelijk aandacht om de samenhang en volgtijdelijkheid systematisch te borgen, te expliciteren en te bewaken.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is pas zeer recent gestart met het toetsen van de studietijd, waardoor geen meetresultaten beschikbaar zijn die tendensen weergeven over een langere periode. De hogeschool werkt met WOPST-enquêtes (*zie hoger*), en na het eerste academiejaar van deze bachelor-na-bachelor werd een onlinebevraging georganiseerd. Deze bevragingen peilen naar de waardering van de inhoud van de lesthema's en de lessen. In de opleiding wordt bij de studenten periodiek, na de examens, getoetst hoe zij hun studie- en verwerkingstijd ervaren.

De commissie vindt de scores over de studielast niet erg eenduidig: verschillende studenten geven aan te veel tijd aan hun studie te besteden, anderen dan weer te weinig. Voor het deel 'studiepunten' geven te veel studenten aan dit niet te kunnen beoordelen. Ook tijdens de gesprekken met de studenten en de alumni kreeg de commissie geen eenduidig beeld over de studielast. Zo was het niet duidelijk of de soms zwaar ingeschatte studielast te maken heeft met het programma op zich, dan wel met de combinatie studeren-werken-gezin. Wel is het duidelijk voor de commissie dat de opleiding voldoende aandacht besteedt aan opmerkingen van de studenten over studielast en dat ze flexibele oplossingen zoekt. Het opdelen van de stageperiode in verschillende flexibel in te passen blokken is daarvan een voorbeeld.

Afstemming op werkende studenten blijft een aandachtspunt volgens de commissie. De docenten en de coördinator doen hiervoor al behoorlijk veel inspanningen. De commissie waardeert dit. De hogeschool is bezig met de evaluatie van het systeem van studielastmeting zelf, binnen het project van optimalisatie van de WOPST-enquêtes. De commissie kan enkel beamen dat de huidige meting geen werkbare resultaten heeft opgeleverd. Toch stelde zij vast dat de opleiding aandacht heeft voor opmerkingen van studenten rond studielast. Zij waardeert het dat de opleiding zoekt naar flexibele oplossingen.

De commissie heeft ook vastgesteld dat de opleiding bij het ontwikkelen van het programmaconcept studiebelemmerende factoren heeft geweerd: een duidelijk op voorhand vastgelegd jaarprogramma, lessen altijd op dezelfde dag (donderdag), de stage die onder welbepaalde voorwaarden op de eigen werkplek kan worden gelopen, het periodesysteem met één module annex examen per periode enzovoort. Uit de gesprekken blijkt dat contacten met de docenten, de coördinator en de leertrajectbegeleider studiebevorderend werken bij deze kleine groep.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om te waken over de studielast en om blijvend aandacht te hebben voor de specifieke situatie van werkstudenten.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde een variatie aan werkvormen vast, die bovendien voldoet aan de verwachtingen en de doelen. Zo zag zij dat de opleiding de volgende werkvormen hanteert: hoorcolleges, werken met de incidentmethode, groepsdiscussie, rollenspelen, zelfstudie, stage, portfolio, reflectieverslagen, ICT-toepassingen en elektronisch leerplatform. Dit werd bevestigd tijdens de gesprekken met de docenten en studenten. Door de organisatie aan de hand van themadagen leren de studenten bovendien hoe de verschillende disciplines werken rond deze thema's. De opleiding schaart zich achter de visie van de hogeschool, die blended learning stimuleert. Door het type student en de kleine groep komt men, aldus de docenten en de studenten, vanzelf al tot een interactieve benadering, zelfs in de loutere hoorcolleges.

Tijdens de gesprekken gaven de studenten en alumni aan dat er voldoende variatie is en dat die variatie volgens hen in functie van de competenties is uitgewerkt. De commissie vindt het positief dat men durft te experimenteren met nieuwe werkvormen. Toch blijft volgens de commissie de nood om de leervormen goed af te stemmen op de doelstellingen, leerinhoud, beoogde leerresultaten en beoogde competenties. Dat zou ook in het studiemateriaal tot uiting moeten komen. De commissie vraagt ook aandacht voor referenties in het cursusmateriaal.

Gezien ook het zeer verschillende instroomniveau van de studenten in deze bachelor-na-bachelor, blijft de vraag hoe de leervormen beter afgestemd kunnen worden op het startniveau van de individuele student. Dit geldt zeker als het aantal studenten in deze opleiding behoorlijk zou stijgen.

Bij het bekijken van het materiaal had de commissie de indruk dat de nadruk ligt op het biomedische. De gesprekken met docenten, studenten, werkveld en alumni weerlegden deze indruk. De commissie vindt het positief dat de opleiding ook contextuele en psychosociale elementen opneemt in het programma.

Uit de gesprekken met de docenten bleek dat de hogeschool veel aandacht besteedt aan haar visie op didactiek, en dat experimenteren met vernieuwende werkvormen wordt aangemoedigd. De hogeschool zorgt voor input in de vorm van opleiding en vorming rond nieuwe didactische vormen, en de docenten waarderen dit. Gezien ook het zeer verschillende instroomniveau van de studenten in deze bachelor-na-bachelor, verdient het volgens de commissie blijvende aandacht voor hoe de leervormen beter afgestemd kunnen worden op het startniveau van de individuele student. Dit wordt nog belangrijker indien het aantal studenten in deze opleiding behoorlijk zou stijgen.

De opleiding maakt tevens gebruik van het elektronische leerplatform Blackboard om te kunnen communiceren met studenten. Op dit platform worden tevens alle opleidingsonderdelen van het programma van de student samengebracht. De student kan er lesmateriaal en achtergrondinformatie vinden. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de communicatie via dit kanaal en de inhoud van dit platform in orde zijn.

De studenten kunnen hun evaluatie over onder andere de didactische aanpak door de (gast) docenten meegeven in de WOPST-enquêtes. De resultaten hiervan worden door de verantwoordelijke lector-coördinator meegenomen in zijn gesprek met de docenten die betrokken zijn bij deze bachelor-na-bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding systematischer af te spreken hoe de leervormen zullen worden afgestemd op de beoogde leerresultaten, in plaats van dit te zeer een zaak van de individuele docenten te laten zijn.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De organisatie van toetsen en examens is beschreven in het hogeschoolonderwijs- en examenreglement (HOE), het departementaal onderwijs- en examenreglement (DOE) en de studiegids. Bij de start van elk academiejaar worden de studenten ingelicht over de bepalingen in het HOE en het DOE. Via de jaarplanning in het periodieke systeem weet de student van bij het begin wanneer de examens plaatsvinden. Elke theoretische module omvat één kwartaal en wordt afgesloten met een examen. De tweede examenkans valt in de periode augustus- september, samen met de basisopleiding.

De commissie stelde vast dat de opleiding haar evaluatievormen heeft afgestemd op de inhoud van de modules: na elke theoretische module is er een geïntegreerd schriftelijk examen, maar dat kan ook een casustoets zijn of een klassiek schriftelijk examen. De evaluatie van het klinische onderwijs verloopt onder de vorm van procesevaluatie, met stimulering van de sterke punten en bijsturing van de aandachtspunten in het functioneren van de student. Het stageproces wordt geëvalueerd in samenspraak tussen de student, de mentor en de praktijklector aan de hand van hiervoor voorziene documenten: het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) en het persoonlijk actieplan (PAP), waarin de evolutie van de student doorheen de stage naar de leerdoelen toe beschreven staat, en het specifieke evaluatieformulier voor de stage.

De bachelorproef wordt geëvalueerd op basis van procesverloop en het uiteindelijke product: enerzijds de uitwerking en implementatie, en anderzijds de presentatie van het project aan het werkveld, de opleiding en de medestudenten. De medestudenten krijgen via peer-assessment een aandeel van de quoteringsin handen. De eindverantwoordelijkheid voor de quoteringsin over de totaliteit van de bachelorproef ligt bij de praktijklector. De commissie is van oordeel dat de verwachtingen ten aanzien van de bachelorproef te ambitieus verwoord zijn in het zelfevaluatie rapport. Zoals beschreven twijfelt de commissie of deze cyclus kan worden afgerond binnen de stageperiode in één academiejaar. In de loop van de gesprekken is gebleken dat deze ambitieuze opzet in de praktijk gemilderd wordt: de nadruk ligt op analyse en voorstel, minder op implementatie.

Uit de gesprekken blijkt dat de studenten tijdig op de hoogte zijn van de toetsvormen, de verwachtingen, de planning, de mogelijkheid tot inzage en feedback na de examens, de opzet van de stage en de bachelorproef. De commissie waardeert dit. Zowel via de website als via het elektronische

sche leerplatform en de contacten met de docenten en de coördinator, zijn zij goed op de hoogte. De toetsen sluiten volgens hen aan bij de inhoud en opzet van de modules.

Via de WOPST-enquête kunnen zij het proces van toetsing en beoordeling evalueren. De docenten legden tijdens het gesprek uit dat er twee types examens zijn: QMP (question mark perception) en casuïstiekexamens. De docent stelt vragen en modelantwoorden op, en deze worden nagekeken en eventueel gecorrigeerd. Er wordt een databank van examenvragen aangelegd, en het QMP-systeem controleert de interne consistentie van de examenvragen. Een door de hogeschool aangestelde medewerker bewaakt en begeleidt de QMP-context. Casuïstiekexamens worden opgesteld door de lector verpleegkundige specialist in samenspraak met de (gast-) docenten, wat de commissie bevorderlijk vindt voor de uniformiteit. Sommige externe experts leveren zelf cases aan. De commissie is positief over het feit dat de beoordelings- en toetsingsvormen gevalideerd worden op het niveau van de opleidingscommissie.

De commissie heeft vastgesteld dat de evaluatie van vaardigheden zich enkel baseert op de vaardigheden die tijdens de stage worden toegepast. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over het feit dat de opleiding vaardigheidswerkshops of practica niet altijd evalueert, zodat deze trainingen soms te vrijblijvend blijven voor de studenten. Ook voor de vaardigheidswerkshops en -trainingen zou de opleiding volgens de commissie objectieve criteria kunnen uitwerken. E-learningmodules, waaraan onmiddellijk een evaluatie is gekoppeld, zouden hierbij eveneens een voorbeeld kunnen zijn. De commissie beveelt de opleiding aan expliciet af te toetsen of de studenten de vooropgestelde competenties hebben bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan expliciet af te toetsen of de studenten de vooropgestelde competenties hebben bereikt.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg volgt rechtstreeks op de professionele bacheloropleiding Verpleegkunde. Er wordt geen instroom toegelaten uit andere opleidingen. Er is geen voorbereidings- of schakelprogramma voorzien. De studenten beschikken allemaal over de basiscompetenties van een verpleegkundige, los van de afstudeerrichting die zij in hun initiële bacheloropleiding volgden. Om het verschil in voorkennis tussen bijvoorbeeld een psychiatrisch verpleegkundige en een verpleegkundige met afstudeerrichting Geriatrie op te vangen, biedt de hogeschool individuele begeleiding aan onder de vorm van leertraject- en vakinhoudelijke begeleiding tijdens het theoretische onderwijs, de stage en bij de bachelorproef. De

commissie apprecieert het dat er in feite op maat van de student gewerkt wordt, wat mogelijk is, gelet op het kleine aantal studenten. Op het niveau van het departement is er het bijscholingsaanbod 'voorsprong' inzake ICT, Engels en exacte wetenschappen.

In de bachelor-na-bachelor zitten zowel studenten die onmiddellijk verder studeren na hun initiële bachelor (waarvan het grootste deel uit de eigen instelling) als verpleegkundigen met werkervaring. Op dat vlak stelt de opleiding geen instroomeisen. Nochtans denkt de commissie dat bepaalde vereisten van het programma moeilijker haalbaar zijn voor studenten zonder enige werkervaring. Zij denkt bijvoorbeeld aan het opzetten van een veranderingstraject in het kader van de bachelorproef en aan de managementcompetenties. Toch beoordeelt zij de duidelijke keuze voor de huidige instroomvoorwaarden als een sterk punt. Wel zag de commissie graag dat de opleiding werk zou maken van instroomassessment, zodat inhoud en werkvormen beter kunnen afgestemd en gedifferentieerd worden in functie van het diverse studentenpubliek.

De instroomeisen en het bestaan van het postgraduaat Geriatrie naast deze bachelor-na-bachelor hebben wellicht tot gevolg dat de opleiding tot op heden weinig studenten heeft. In het startacademiejaar 2010–2011 schreven vier studenten in en in het academiejaar 2011–2012 tien studenten, van wie er nu nog acht in de opleiding aanwezig zijn: vier studenten met een modeltraject en vier met een geïndividualiseerd traject. Tijdens de gesprekken polste de commissie naar de redenen van deze lage instroom. Men weet het aan het feit dat Geriatrie niet populair is bij jonge verpleegkundigen, en aan het bestaan van het postgraduaat Geriatrie in dezelfde hogeschool. Ook de wettelijke onzekerheid met betrekking tot de uitvoeringsmodaliteiten van de gespecialiseerde beroepstitel vormt mogelijk een belemmering. De opleiding verwacht een toename van de inschrijvingen van zodra de opleiding breder bekend wordt, en ook de gerichtheid op een beroepstitel kan in de toekomst wervend werken.

De procedures rond het toekennen van vrijstellingen op basis van EVC en EVK zijn volgens de commissie duidelijk, en kunnen worden teruggevonden in het HOE en DOE en op de website. Zij kunnen ook op vraag van de betrokken student toegelicht worden door een medewerker van de hogeschool of de opleiding. Van deze mogelijkheden werd tot op heden weinig of niet gebruikgemaakt (zie ook *facet 2.6*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om werk te maken van instroomassessment en differentiatie.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [oordeel voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie beschouwt het personeelsbeleid als een sterk punt van de bachelor-na-bachelor-opleiding. De verschillende projecten zijn erop gericht om mensen van niveau aan te trekken, aan te stellen en te behouden. Er zijn inhoudelijke, didactische en onderwijskundige competenties vereist. Het competentie management is aanwezig: er zijn systemen ontwikkeld om personeel op basis van competenties te selecteren, aan te werven, in te werken, bij te scholen, op te volgen en te evalueren. De commissie stelde vast dat tien van de dertien interne lectoren een master-diploma hebben. Zij waardeert het dat alle docenten een bewijs van didactische bekwaamheid bezitten of moeten behalen kort na de indiensttreding.

De opleiding bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg werkt met interne docenten en met een aantal externe experts-gastdocenten. Het personeelsbeleid van de Karel de Grote-hogeschool is van toepassing op de interne docenten. Het humanresourcesmanagement (HRM) maakt sinds 2008 mee deel uit van de directie van de hogeschool. Dit management beoogt drie doelstellingen: het realiseren van een optimale match tussen de organisatiedoelstellingen en de competenties van de medewerkers; het investeren in de ontwikkeling van de medewerkers, in functie van de organisatiedoelstellingen en het belang van de individuele medewerker; en het investeren in het welbevinden van de medewerkers. In functie van deze doelstellingen worden de volgende projecten uitgevoerd binnen de directie HR, met brede betrokkenheid van de medewerkers:

‘NAZCA’, een project lopend van januari 2009 tot eind 2010, gericht op het implementeren van competentie management. Hieraan zijn de functionerings- en beoordelingsgesprekken gekoppeld.

‘OLYMPIA’, gericht op het professionaliseren van de zogenaamde evaluatiecyclus. Dit project startte in de loop van het academiejaar 2010–2011.

‘MAGNEET’, tot optimalisering van het proces van werving en selectie als voorbereiding op een golf van aanwervingen, verwacht ten gevolge van een grote natuurlijke uitstroom van personeelsleden.

Daarnaast wordt ook voorzien in gerichte bijscholingen voor het personeel. ‘FRIS’ staat voor ‘Faciliteren van Resultaatsgericht werken, Inspirerend leiderschap en Samenwerken’, en staat voor een ontwikkelingstraject voor leidinggevenden, gedurende vier opleidingsdagen per jaar. Daarnaast loopt het ‘FRIS – b’-traject voor potentieel leidinggevenden en mensen met een coördinerende functie. De commissie drukt haar goedkeuring uit over dit ontwikkelingstraject.

Zolang het ‘MAGNEET’-project niet geïmplementeerd is, volgt de hogeschool de procedure ‘van vacature tot werving’. Op het niveau van het departement Gezondheidszorg en van de opleiding wordt bij aanwerving vooral rekening gehouden met de volgende zaken: verpleegkundigen

en vroedvrouwen met een masterdiploma, interesse in onderzoek, ervaring in het werkveld, en interesse in of ervaring met internationalisering. Een gelijkekansenbeleid is daarbij een evidentie.

Nieuwe personeelsleden krijgen een introductie over de algemene directie en de hogeschooldiensten op een introductiedag: de missie, het strategisch plan, de organisatie- en beheersstructuur, de communicatiemiddelen en de overlegorganen. Van de dienst Personeelsadministratie krijgt ieder nieuw personeelslid een personeelsmap met de noodzakelijke informatie: arbeidsreglement, evaluatiereglement, prestatie- en vakantieregeling en zo meer.

Ook op departementaal niveau is een introductie voorzien. Het opleidingshoofd geeft een rondleiding op de campus en zorgt voor een werkplek. De opdrachtbrief wordt overlopen met aandacht voor de prestatieregeling en de verschillende opdrachten, zoals les, stage en coördinatie. Een introductie in intranet en kennismaking met de personeelsgroep zijn voorzien. De commissie vindt het positief dat het opleidingshoofd met het nieuwe personeelslid enkele weken na de aanvang van de tewerkstelling een opvolgingsgesprek heeft. Op die manier worden eventuele informatietekorten aangevuld. De officiële taakstelling gebeurt door het departementshoofd op advies van het opleidingshoofd. De didactische opdracht wordt vastgelegd in een taakbrief, die pas definitief wordt na overleg met de betrokken docent en na goedkeuring door het departementshoofd. De berekening van de zwaarte van didactische opdrachten ligt vast in de prestatieregeling. Een lesopdracht in deze bachelor-na-bacheloropleiding wordt berekend in 24-en. De tijd nodig om examens te verbeteren, wordt toegekend aan de docent die verantwoordelijk is voor het volledige opleidingsonderdeel. Dit wordt berekend a rato van 15 minuten per student. Tijdens het gesprek met de docenten gaven zij aan dat ook het bijwerken van het cursusmateriaal verrekend is in de taakopdracht.

De commissie waardeert het dat de opleiding op systematische basis functioneringsgesprekken organiseert. De betrokken medewerker bereidt het jaarlijkse functioneringsgesprek met het opleidingshoofd voor aan de hand van een standaardformulier, dat hij een week voor het gesprek bezorgt aan het opleidingshoofd. Het functioneringsgesprek verloopt volgens een vaste volgorde: agendapunten aangebracht door het personeelslid, opvolging van het vorige functioneringsgesprek, het huidige functioneren, professionalisering, arbeidstevredenheid, verbeteringsprojecten (PCDA), perspectieven en verwachtingen. De commissie vindt het positief dat de resultaten van WOPST-enquêtes en stagedoorlichtingen worden opgenomen in de besprekingen. Qua benoeming zijn hogeschoolbrede HOC-protocollen vastgelegd met de criteria voor vaste benoeming. De dienst Personeelsadministratie van de hogeschool bereidt de benoemingsdossiers voor en maakt op basis van de HOC-criteria de rangschikking op.

Er zijn sterke communicatiekanalen: de tweewekelijkse elektronische nieuwsbrief 'KdGazette', de wekelijkse 'gez mail' van het departement, de tweemaandelijks departementale personeelsvergadering, de valven in de personeelskeuken en intranet, dit alles ondersteund door de stafmedewerker Communicatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Deze bachelor-na-bacheloropleiding draagt haar nauwe verbinding met de beroepspraktijk hoog in het vaandel. De commissie waardeert dit. Zij stelde bovendien vast dat verschillende betrokken externe experts internationale ervaring hebben inzake werk, publicaties en/of netwerking. De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

De commissie zag een team dat intrinsiek gemotiveerd en hoog opgeleid is. Zij apprecieert de kwalificaties en de grote inzet van de verschillende geledingen. Uit het zelfevaluatie rapport en uit verschillende gesprekken tijdens het bezoek bleek, zoals vermeld, dat zeer veel externe experts betrokken zijn bij deze opleiding: er zijn 13 lectoren betrokken naast 50 externe experts. De commissie kon de cv's van deze medewerkers inkijken en stelde vast dat het om kwalitatief hoogstaande werkveldexperts gaat. Dit is volgens de commissie tegelijk een pluspunt en een mogelijke bedreiging: de didactische sturing van deze externen is een aandachtspunt. Het beleid daarrond kan explicieter.

De commissie stelde vast dat de opleiding een sterk uitgebouwd professionaliseringsbeleid hanteert en waardeert dit. Vorming en ontwikkeling worden zowel op hogeschool- als op departementaal niveau gestimuleerd. Voor de hele hogeschool is er jaarlijks een congresdag rond een actueel thema, waarop de personeelsleden kunnen kiezen tussen verschillende sessies naargelang hun interesse of positie. Er zijn hogeschoolbrede opleidingen waarop de personeelsleden kunnen intekenen, zoals de opleiding 'coaching' voor de leertrajectbegeleiders. Op het niveau van het departement zijn er verschillende vormingsinitiatieven, zoals een jaarlijkse opleidingsdag, korte thematische opleidingen, een bijscholingsaanbod – dat ter beschikking wordt gesteld via Blackboard en de wekelijkse digitale nieuwsbrief 'gez mail' –, een jaarlijkse studiedag rond PWO en allerlei opleidingen in het departement waarvoor personeelsleden kunnen inschrijven. Ieder personeelslid heeft een individueel navormingsbudget van 150 euro per burgerlijk jaar. Overschrijding kan mits toestemming van het departementaal bestuur. Daarnaast wordt in de opdracht van de medewerkers 5 procent ruimte vrijgehouden voor professionalisering. Gevolgde initiatieven ter professionalisering worden in een gezamenlijke Excel-file geregistreerd om het individuele niveau te overstijgen en de meerwaarde voor het departement te vergroten. Uit de gesprekken bleek dat ook de personeelsleden dit professionaliseringsbeleid waarderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te hebben voor de didactische sturing van de externe experts.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement Gezondheidszorg van de Karel de Grote-Hogeschool telt 83 interne personeelsleden, van wie 67 vrouwen en 16 mannen. Deze staan tegenover 764 studenten in het departement. In het departement werkt 82 procent onderwijzend en 18 procent administratief en technisch personeel. 27 medewerkers werken voltijds, 56 deeltijds. 43 procent van de medewerkers is ouder dan 50 jaar, 22 procent is tussen 40 en 49 jaar, 27 procent tussen 30 en 39 jaar en 8 procent is jonger dan 30 jaar. De commissie vraagt daarom, zoals beschreven, aandacht voor de natuurlijke uitstroom van een grote groep personeelsleden op vrij korte termijn. Deze aandacht zal zowel een kwalitatieve als kwantitatieve invulling moeten krijgen. De commissie waardeert het dat de hogeschool en het departement hier proactief rond werken, aangezien men nieuwe personeelsleden zoekt met een masterdiploma en tegelijk met werkervaring in de sector.

Dertien van de docenten van het departement Gezondheidszorg zijn verbonden aan de bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg, naast – zoals vermeld – 50 externe experts. In het academiejaar 2010–2011 zorgden zij voor de onderwijsactiviteiten voor 4 studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding, 11 in het postgraduaat Geriatrie en 4 in de navorming rond geriatric. In het academiejaar 2011–2012 zijn er dat respectievelijk 9, 16 en 3. Samen geldt dit als 0,35 VTE. De staf-studentratio komt neer op 1/9. Dit is volgens de commissie een ruime omkadering.

Tijdens de gesprekken bleek dat de studenten en de alumni dit grote aantal docenten niet als overweldigend of verwarrend ervoeren, integendeel, zij waarderen het dat zij op zo veel verschillende manieren met medische en paramedische beroepen in contact komen tijdens de onderwijsactiviteiten. De laagdrempeligheid en de goede bereikbaarheid van de docenten ziet de commissie als sterke punten, evenals de veelzijdige rol van de lector verpleegkundige specialist. Toch vraagt de commissie aandacht voor de kwetsbaarheid die voortkomt uit het feit dat een zeer beperkt aantal medewerkers kernfuncties vervult. De opleiding dient dus te waken over de continuïteit van kernfuncties.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor de continuïteit van sommige kernfuncties.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Karel de Grote-Hogeschool telt verschillende campussen. Het departement Gezondheidszorg is gevestigd op de campus Markgrave in Antwerpen en is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer. Vernieuwend onderwijs vereist echter aangepaste infrastructuur: het dalende aantal klassikale contacturen in het departement Gezondheidszorg ten voordele van andere vormen van begeleid studeren, hebben vanaf het academiejaar 2011–2012 een wijziging van de infrastructuur met zich meegebracht. De hogeschooldiensten verhuisden van de campus Markgrave naar een andere locatie, nieuwe leslokalen werden ingericht en de polyvalente ruimte werd verbouwd tot grote aula ('t Plenum) voor 289 studenten. Alle leslokalen werden voorzien van moderne multimedia en leermiddelen, het skills lab van Verpleegkunde kreeg een opfrissing en een nieuwe locatie, en de capaciteit werd uitgebreid met een aantal bedden en themalokalen. De twee voorhanden zijnde skills labs (voor verpleeg- en vroedkunde) zijn vaardigheidscentra waar de studenten in een gesimuleerde situatie hun vaardigheden kunnen trainen. Ook geriatrische situaties kunnen worden gesimuleerd. Fictieve verpleegdossiers kunnen worden geraadpleegd om een zorgplan uit te voeren. Tijdens de rondleiding werd uitgelegd dat de studenten een skills lab kunnen reserveren via Blackboard als zij zelfstandig willen oefenen buiten de lessen. De student kan zijn resultaat of voortgang online opvolgen. Tijdens de openingsuren van het skills lab is altijd een docent aanwezig. Daarnaast zijn er leslokalen uitgerust met een ziekenhuisbed met demopop, die gebruikt worden voor lessen waarin vaardigheden worden gedemonstreerd.

De opleiding 'Pedagogie van het jonge kind', het postgraduaat 'Verantwoordelijke in de kinderopvang' en de bachelor-na-bacheloropleidingen 'Buitengewoon onderwijs en zorgverbreding' werden eveneens ondergebracht op de campus Markgrave. Om de grote studenteninstroom in het departement Gezondheidszorg goed te bedienen, werden bijkomende printers geïnstalleerd en werd de cafetaria uitgebreid. Tegen 2015 plant de hogeschool een verhuis van het departement naar een nieuwe campus, waar het met de departementen Sociaal agogisch werk en Lerarenopleiding een onderwijsgroep zal vormen. Dit wordt onder meer voorbereid door focusgroepen waarin medewerkers participeren.

Tijdens de rondleiding op de campus kon de commissie vaststellen dat de materiële voorzieningen in orde zijn. Zij waardeert dit, evenals het groene en duurzame beleid van de hogeschool voor afvalscheiding, energiezuinig omgaan met middelen en aandacht voor de netheid van alle lokalen. De commissie stelde tijdens het bezoek vast dat de opleiding en de studenten zeer mooie faciliteiten ter beschikking hebben in de mediatheek. Er is toegang tot alle relevante (bio)medische databases, wat een absoluut pluspunt is. De faciliteiten met betrekking tot EBM (evidence-based medicine) zijn ook een absoluut pluspunt. Sinds 2009 is de mediatheek overgestapt van een intranetsite naar een open internetsite om haar informatie aan te bieden. Een duidelijke structuur en handleidingen helpen de gebruiker bij het opzoekwerk. Hyperlinks naar free full text-databanken en aangekochte databanken worden op de site aangeboden. Op dit moment zijn vijftig Nederlandstalige tijdschriften in de databank online te raadplegen. Tijdens de lessen

‘Wetenschappelijk onderzoek’ leren de studenten werken met deze website. Voor lesgevers zijn er regelmatig bijscholingssessies rond opzoeken in databanken. Wat de mediatheek te bieden heeft aan de docenten, werd door het bibliotheekteam op een intranetsite samengevat, inclusief een lijst met onderwijskundige thema’s. Lesgevers kunnen ook aangeven van welke uitgaven of tijdschriften zij graag op de hoogte worden gehouden. Zij ontvangen telkens per mail de inhoudsopgave van het nieuwe nummer. De bibliotheek heeft in samenwerking met het departement een procedure uitgetekend voor de aankoop van boeken. De hogeschool en het departement zien de bibliotheek als facilitator van evidence-based leren en handelen. De commissie zag een bijzonder sterk uitgebouwde en actuele biblio-/mediatheek en waardeert dit.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de hogeschooldienst Studentenzaken in samenwerking met de departementen een goede studiegerelateerde studentenondersteuning, een ombudswerking en een doelgroepenbeleid uitbouwde. De studentenvoorzieningen worden verzorgd door de vzw stuvo-KdG. Het gaat hier om studiefinanciering, psychosociale begeleiding, sport en spel, cultuur en mobiliteit. Sinds 2007 heeft de hogeschooldienst Studentenzaken de dienstverlening voor studenten een andere invulling gegeven. Dit was nodig door de invoering van de flexibilisering en de daaraan gekoppelde innovatie in het hoger onderwijs. De traditionele methodes van studie(methode)begeleiding zijn overgegaan naar het begeleiden van het individuele leertraject van de student. De kernbegrippen in de begeleiding zijn laagdrempeligheid enerzijds, en een goed evenwicht tussen nabijheid en discretie anderzijds. Doordat dezelfde medewerker verschillende begeleidingstaken opneemt, is er sprake van overlap of synthese, die de kwaliteit van de begeleiding bevordert. Studieproblemen zijn immers zelden geïsoleerde feiten. Concentratie bij dezelfde medewerker brengt ook met zich mee dat de student niet op verschillende plaatsen moet aankloppen met zijn probleem. De commissie vindt dit positief. Deze hogeschoolvisie is geïmplementeerd door het departement Gezondheidszorg. Een stafdienst Studentenzaken onder leiding van het adjunct-departementshoofd Academische zaken neemt de volgende verantwoordelijkheidsgebieden op:

- Studieloopbaancoördinatie en studiemethodebegeleiding
- Ombudswerking
- Psychosociale studentenbegeleiding
- Leertrajectbegeleiding

In totaal stelt het departement hiervoor 1,45 VTE ter beschikking. Concreet gaat het over vier personen die alle problemen en vragen kunnen aanpakken, maar ieder hun specifieke eindverantwoordelijkheid hebben. Via mail en telefoon is de departementale dienst Studentenzaken ruim bereikbaar. Voor alledaagse problemen spreken de studenten in eerste instantie de leertrajectbegeleider of het opleidingshoofd aan. Bij het begin van elk academiejaar wordt informatie

gegeven over de diensten voor studiebegeleiding en over het hogeschool- en departementaal onderwijs- en examenreglement (HOE en DOE). Uit de gesprekken met de begeleiders en de studenten bleek dat de bereikbaarheid goed is en dat eender welke ontevredenheid binnen de opleiding snel wordt gedetecteerd.

Naast de medewerkers van de dienst Studentenzaken vervult de leertrajectbegeleider een cruciale rol in de begeleiding. Iedere student wordt toegewezen aan zo'n begeleider, bij wie hij terecht kan voor begeleiding gedurende het academiejaar, bespreking van studievorderingen, eerste opvang na mededeling van de examenresultaten, studieadvies, opvang en gerichte doorverwijzing bij praktische, organisatorische of persoonlijke problemen. Binnen deze bachelor-na-bacheloropleiding fungeren twee medewerkers als leertrajectbegeleider. De studieloopbaancoördinator coacht de leertrajectbegeleiders in het uitbouwen en realiseren van hun studievoortgangsbegeleiding.

De ombudsmedewerker bewaakt de rechtspositie van de student en werkt vooral preventief. De commissie stelde vast dat studenten vertrouwd zijn met de ombudsdienst. Dit is te danken aan het feit dat de ombudspersoon regelmatig langskomt tijdens de lesuren. Bovendien stelt deze dienst zich laagdrempelig op en is er regelmatig contact tijdens de lesdagen.

Tijdens het gesprek met de medewerkers van de diensten rond studiebegeleiding stelde de commissie meermaals vast dat de studentenpopulatie uit deze bachelor-na-bachelor afwijkt van de klassieke eerstejaarsstudent in de initiële bacheloropleidingen. De klassieke studiemethode en het 'leren leren' is voor hen dan ook minder belangrijk, aangezien zij rijper en mondiger zijn, en al een en ander bewezen hebben op studiegebied. Het klassiek testen op startcompetenties inzake taal, leerhouding en motivatie is bij deze studenten niet nuttig. Door de grote motivatie zijn afhaken, drop-out en heroriëntering voor dit soort studenten van een andere orde. De commissie waardeert de zichtbaarheid en de laagdrempeligheid van de diensten voor studiebegeleiding op de verschillende niveaus van de hogeschool en het departement: de leertrajectbegeleiders, de studiebegeleiders, de ombudsmedewerker, de verantwoordelijken binnen de opleiding en de docenten. Het feit dat proactief wordt gewerkt en problemen snel opgepikt worden, beschouwt de commissie als een sterk punt.

Het aspect 'internationalisering' in deze bachelor-na-bacheloropleiding blijft een aandachtspunt. De hogeschool heeft een strategisch kader uitgetekend waarbinnen gebouwd wordt aan een aantal doelstellingen: een internationaal netwerk uitbouwen van een beheersbaar aantal preferentiële partners, optimaliseren van de mobiliteit in zowel studie als stage, versterken van de betrokkenheid bij en deelname aan internationaliseringsactiviteiten, en integreren van een internationale dimensie in het curriculum. Op departementaal niveau is een coördinator Internationalisering aangesteld voor 30 procent van een voltijdse opdracht. Deze medewerker vertaalt de visie van de hogeschool inzake internationalisering, en zorgt voor het behalen van de geformuleerde doelstellingen in het departement. Internationalisering is echter een begrip dat breder ingevuld wordt dan louter mobiliteit, zo bleek tijdens het gesprek met de verantwoordelijke. In de basisopleidingen zit de internationale dimensie verweven in het curriculum, en ook bij het opstellen van het bachelor-na-bachelorprogramma vond een internationale benchmarking plaats, zoals hoger beschreven. Internationale vakliteratuur wordt gebruikt voor de wetenschappelijke onderbouwing van het cursusmateriaal of de bachelorproef. Het is inderdaad zo dat de internationale mobiliteit op zich voor deze studenten een moeilijk punt is: studenten die immers gezin en werk combineren, en niet in aanmerking komen voor beurzen of tegemoetkomingen. Het opsplitsen van de stageperiode in verschillende blokken kan misschien een internationale uitwisseling faciliteren. De commissie stelt zich de vraag of internationale mobiliteit voor deze studenten een absolute behoefte is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt het positief dat de jonge doch volwaardige bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg wordt meegenomen in de bestaande procedures voor kwaliteitszorg. De hogeschool streeft naar eenvoud in de gebruikte terminologie, instrumenten en opvolgsystemen. De PCDA-methodiek is een eenvoudig instrument, waarmee iedereen op een gestructureerde manier kan werken. Door de techniek bewust toe te passen en te documenteren, dragen initiatieven bij tot een aantoonbare en structurele kwaliteitszorg.

De hogeschoolcoördinator Kwaliteit zet het kwaliteitsbeleid uit in samenspraak met de verschillende departementen, die elk hun coördinator Kwaliteitszorg hebben. De departementale werkgroep Kwaliteitszorg bestaat uit de hogeschoolcoördinator, de departementale coördinatoren en de medewerker Metingen. De werkgroep vergadert gemiddeld één keer per maand. Het uitzetten van een metingenbeleid is een van de elementen van deze kwaliteitszorg. Daarbinnen vallen een driejaarlijkse studenttevredenheidsenquête, een personeelstevredenheidsenquêtes en in- en uitstroombevragingen en, binnen het onderwijs, de WOPST-enquêtes. De opleidingscommissie bewaakt mee de kwaliteit van de opleiding, meer bepaald de inhoudelijke consistentie van het programma, het metingenbeleid en de analyse van de metingen, en het opstellen van verbeteracties. Metingen gebeuren via het Blackboard Learning System, dat bij de studenten en de personeelsleden ingeburgerd is. Maar ook Question Mark Perception wordt steeds meer toegepast, omdat dit een meer complexe bevraging en diepgaandere analyses toelaat, wat de commissie waardeert. Ook via gesprekken, bijvoorbeeld met de alumni, wordt het onderwijs geëvalueerd. Focus- en/of resonansgroepen worden onder andere gebruikt om het personeel te betrekken bij de opvolging van enquêtes en metingen. De hogeschool tracht het meest aangewezen instrument in te zetten om maximaal te meten wat men wil weten.

Hoewel de bachelor-na-bacheloropleiding nog te recent is om evoluties of tendensen in de bevragingen te kunnen voorleggen, kreeg de commissie wel al zicht op de waardevolle resultaten van verschillende bevragingen van de postgraduaatopleiding in de Geriatrie. Ten tijde van het visitatiebezoek waren nog geen resultaten van bevragingen beschikbaar van de huidige opleiding.

De commissie waardeert het dat het instellingenbeleid met betrekking tot kwaliteitszorg duidelijk is en structureel degelijk werd vastgelegd. Er zijn duidelijke tools aanwezig in functie van de kwaliteitszorg. Uit de gesprekken bleek dat men het hogeschoolinstrumentarium aanpast aan de eigenheid van de opleiding, zodat men relevante gegevens kan verzamelen. Zo is het werken met themadagen specifiek voor deze opleiding, wat een aanpassing en vertaling van het algemene kader vereisten. Er wordt uitgebreid en regelmatig gemeten, en men legt streefdoelen vast in termen van meetbare parameters. De relatief hoge respons op de kwalitatieve enquêtes doet vermoeden dat de tools toegankelijk en gebruiksvriendelijk zijn. Zoals beschreven in onderwerp 2 – facet 2.3 beschouwt de commissie de betere objectivering van de leerresultaten als een aandachtspunt. Het metingenbeleid inzake onderwijs-outcomes moet volgens de commissie ook nog worden aangescherpt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de sterk uitgebouwde verbeteringscultuur in de opleiding. De opleiding durft zichzelf op een heel aantal punten kritisch in vraag te stellen en geeft zelf aan dat er nog punten voor verbetering vatbaar zijn.

Zoals beschreven werkt de hogeschool op een gestructureerde manier met de PCDA-cyclus om verbeteringen in gang te zetten en te verankeren. Op basis van vaststellingen worden verbeteringsmaatregelen getroffen. Op het einde van het eerste academiejaar van deze bachelor-na-bacheloropleiding maakte de lector verpleegkundig specialist een PCDA op om de opleiding bij te sturen en verbeteringspunten te definiëren. De bevindingen van de studenten, de docenten en de alumni van het postgraduaat Geriatrie waren hier ook waardevol. De commissie vindt het positief dat deze bevindingen effectief werden omgezet in concrete verbeteringsdoelen, zoals de verfijning van de leerdoelen per themadag, de bijsturing van de leerinhouden op aangeven van het werkveld, de studenten en de alumni, de aanpassing van het stagetraject in flexibelere stageblokken en het invoeren van een reflectieverslag per themadag.

Tijdens de gesprekken kon de commissie vaststellen hoe de opleiding omgaat met resultaten van bevragingen in relatie tot de informele informatie die men opvangt tijdens het wekelijkse lesmoment met de kleine groep studenten. De commissie waardeert het dat de opleiding terloopse of individuele opmerkingen over bijvoorbeeld overlap toetst aan gestructureerde informatie uit enquêtes. Zij vindt het ook positief dat opmerkingen op een formele manier aan een focusgroep kunnen worden voorgelegd. De commissie waardeert het dat de opleiding op deze manier constant haar oor te luisteren legt naar mogelijke verbeteringspunten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt het positief dat medewerkers, studenten, werkveld en alumni structureel worden betrokken bij de kwaliteitszorg via enquêtes, focus- en/of resonantiegroepen. In deze fora wordt gereflecteerd op de doelstellingen en invulling van het programma, en worden resultaten van bevragingen geanalyseerd. Analyseteams concretiseren vervolgens de voorstellen in verbeteringsprojecten met aanduiding van verantwoordelijken en tijdspad. Verbeteringstrajecten worden elk jaar gerapporteerd aan de hogeschoolcoördinator kwaliteitszorg, die de rapportering gebruikt als input voor het kwaliteitsverslag.

Zoals hoger beschreven, zijn er regelmatige bevragingen, zoals de driejaarlijkse bevraging van het personeel in verband met werk- en welbevinden, de studenttevredenheidsenquête en WOPST-enquêtes. De commissie stelde vast dat de betrokkenheid structureel is verankerd doordat verschillende geledingen opgenomen zijn in overleg- en adviesorganen van de hogeschool: de opleidingscommissie met vertegenwoordigers van het personeel en het werkveld heeft een expliciete taak inzake kwaliteitszorg; de studentenraad, die aandachtspunten en suggesties tot verbetering kan aanbrengen; de departementale raad, waar vertegenwoordigers van het werkveld, het personeel en studenten deel van uitmaken. De commissie merkte dat de onderwijs-outcomes niet altijd expliciet werden teruggekoppeld naar het werkveld. Zij vraagt daarom de opleiding om dit alsnog te doen. In het gesprek met de alumni vroeg de commissie naar een alumniwerking. Die is er niet echt, al zijn er veel informele contacten via de lector verpleegkundig specialist. De commissie vraagt daarom aandacht voor het uitbouwen van een alumniwerking. Activiteiten zoals bijscholingsinitiatieven worden via mail bekendgemaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de resultaten uit de bevragingen expliciet terug te koppelen naar alle betrokken partijen.
- De commissie beveelt aan een alumniwerking uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het vooropgestelde niveau wordt gerealiseerd. Zo blijkt uit de gesprekken met de studenten, de alumni en het werkveld ook tevredenheid over het gerealiseerde niveau. Het werkveld ziet duidelijk de meerwaarde van deze afgestudeerden ten aanzien van de basisopleiding. De werkveldvertegenwoordigers appreciëren sterk het niveau en de algemene houding van de studenten. Zij zien een grote meerwaarde in de afgestudeerde bachelor-na-bachelor voor de sector van de ouderenzorg: hij brengt zijn specialisatie mee, zijn oog voor multidisciplinair optreden en zijn alertheid voor de complexiteit in de situatie van de geriatrische patiënt. In het team waarin zij werken, fungeren de afgestudeerden als specialist en als referentiepersoon omtrent geriatrische zorg. Zelfs waar de stagiairs werken, voelt men de meerwaarde aan expertise, via de inbreng van nieuwe theorieën en inzichten vanuit de themadagen. Ook de alumni vinden dat het beloofde en beoogde niveau wordt behaald. Zij noemen als sterke punten: de verdieping op niveau van de geriatrische patiënt en zijn context, een verdieping die zelfs geldt voor de studenten die in de initiële bacheloropleiding al de afstudeerrichting Geriatrische verpleegkunde kozen; het multidisciplinaire in de aanpak; en het oog voor de complexiteit, niet alleen in de pathologie, maar ook in de psychosociale omgeving van de patiënt.

Zowel de studenten, de alumni als het werkveld zijn tevreden over de stage en de stagebegeleiding. Het stagelopen op de eigen werkplaats, brengt zijn specifieke problemen met zich mee, maar die zijn niet onoverkomelijk. Zoals beschreven erkennen de stagementoren de meerwaarde van een stagiair uit deze opleiding in hun team. De stagiairs durven het eigen werk in vraag stellen en stellen zich open voor nieuwe ideeën, wat de commissie waardeert.

De commissie zag en las de bachelorproef die na het eerste academiejaar werd ingediend. De commissie is van oordeel dat de bachelorproeven aan de maat waren. Zij stelde een degelijk gestructureerd betoog vast, met onderbouwing van de vraagstelling door literatuur. Het uitgevoerde onderzoek was betrekkelijk eenvoudig, maar sluit wel aan bij het globale doel van de bachelorproef, namelijk aandacht voor een bepaald probleem verkrijgen. De commissie vraagt de opleiding wel om enkele accenten in het concept van de bachelorproef te verleggen. Zij meent immers dat meer aandacht wenselijk is voor het degelijk uitwerken van evidence-based guidelines en niet zozeer voor de implementatie op de werkvloer.

De commissie stelde vast dat het streefdoel inzake internationalisering niet wordt gehaald. Zoals beschreven heeft dit zeker te maken met het type student, namelijk de werkstudent die wat ouder is en verschillende zaken moet zien te combineren. Dat een langer verblijf in het buitenland niet evident is, is te begrijpen. Toch beveelt de commissie aan aandacht te blijven besteden aan de internationale dimensie. De commissie vindt het echter wel positief dat de opleiding toekomstmogelijkheden ziet met het intensieve programma dat momenteel wordt voorbereid en met de contacten met Zweden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om verder aandacht te verlenen aan internationalisering.

Facet 6.2 Onderwijsrendement**Beoordelingscriteria:**

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde vast dat de opleiding zichzelf ambitieuze streefdoelen heeft opgelegd en waardeert dit. Zo wil de opleiding de instroom tot 15 studenten verhogen, een slaagpercentage van 80 procent bereiken, minimaal één student in internationale uitwisseling hebben, de gemeten studietijd doen overeenstemmen met de begrote studietijd en een gemiddelde van acht op tien halen in de WOPST-enquêtes. De commissie stelde echter vast dat geen van deze streefdoelen werd gehaald. In het academiejaar 2011–2012 volgen acht studenten de bachelor-na-bacheloropleiding, vier in een modeltraject en vier in een individueel traject. De opleiding verklaart het niet halen van de vooropgestelde instroom door de overgangsmaatregelen in de wetgeving. Deze maken het interessanter om zich in te schrijven in het postgraduaat dan in de bachelor-na-bacheloropleiding. De instroom in het postgraduaat bedraagt 16 studenten. Drie studenten volgen één of meer modules in het kader van navorming. Het naast elkaar bestaan van de twee opleidingsvormen heeft inderdaad tot gevolg dat de instroom verdeeld wordt, wat te betreuren is.

De commissie stelde echter wel vast dat de opleiding hard werkt aan de realisatie van de doelstellingen. Zij heeft begrip voor het feit dat zij haar vooropgestelde doelstellingen vooralsnog niet haalt, aangezien het een recente opleiding is. De commissie vraagt de opleiding om deze inspanningen vol te houden. De aantallen zijn te klein en de opleiding is te jong om al uitspraken te doen. Wellicht kan de hogeschool actiever en creatiever werken aan de marketing voor de opleiding, zodat de instroom stijgt. Het werkveld geeft aan nood te hebben aan deze afgestudeerden. Een aanpassing van het wettelijke kader tot het verkrijgen van de beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrische gezondheidszorg zal zeker helpen. Voorlopig zijn nog de overgangsmaatregelen van kracht, waarbij men de titel ook kan verkrijgen via het postgraduaat.

De commissie stelde vast dat studenten terecht kunnen bij een studieloopbaancoördinator voor een uitstapgesprek, een heroriënteringgesprek en studieadvies, en waardeert dit.

Kortom, de commissie zag dat het huidige leerrendement nog verbeterd moet worden en vraagt de opleiding om hier werk van te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het huidige leerrendement te verbeteren.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie-rapport informatief en goed leesbaar was, en tevens een goede basis vormde voor de voorbereiding van het bezoek. Volgens de commissie had de opleiding nog meer de duiding van de samenhang en de relatie tussen de doelstellingen, de leerinhoud, de leerresultaten en de werkvormen kunnen aangeven. Ook miste de commissie de opname van kritische reflecties en al aangegeven verbeteringsacties.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- De opleiding maakt werk van een toetsplan voor de bachelor-na-bachelor in de geriatrie-gezondheidszorg. Dit zal een duidelijker beeld geven van de manier waarop aan de verschillende competenties gewerkt wordt en manier van toetsing. De eerste resultaten zullen merkbaar zijn in de studiegids van 2013–2014.
- De opleiding wil de continuïteit van bepaalde kernfuncties garanderen door de verantwoordelijkheid van de opleiding te spreiden over meerdere betrokken medewerkers onder leiding van de coördinator. De toename van het aantal studenten in de opleiding maakt dit mogelijk. Naast een coördinator en leertrajectbegeleider werden er ook twee moduleverantwoordelijken aangeduid. Alle deze medewerkers zijn ook betrokken in de opleiding als lesgever, begeleider van bachelorproeven en stagebegeleider.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

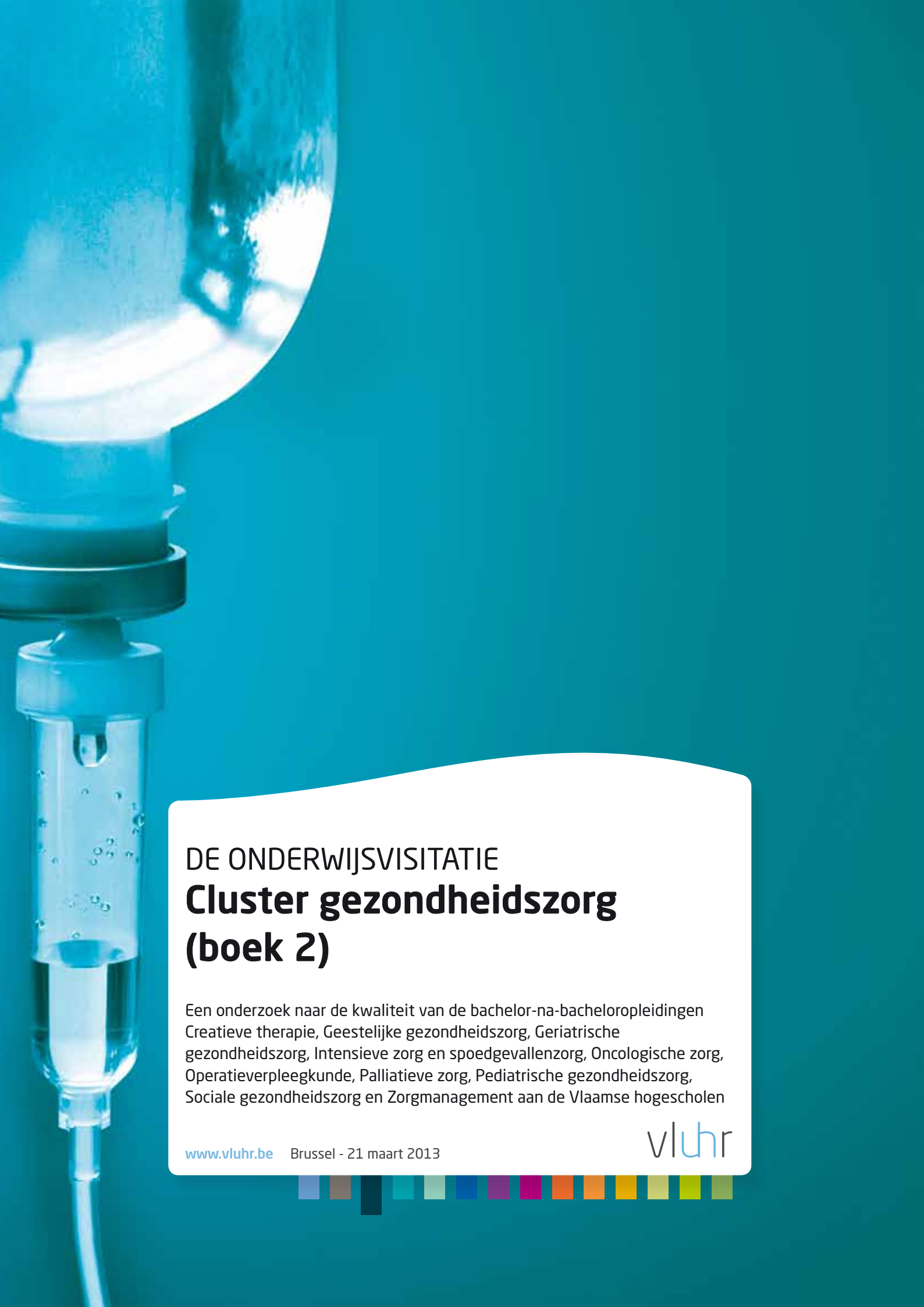
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KdG Karel de Grote-Hogeschool

GeG Geriatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

DE ONDERWIJSVISITATIE **Cluster gezondheidszorg (boek 2)**

Een onderzoek naar de kwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen
Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische
gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg,
Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg,
Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement aan de Vlaamse hogescholen

www.vluhr.be Brussel - 21 maart 2013

vluhr

DE ONDERWIJSVISITATIE
CLUSTER GEZONDHEIDSZORG (BOEK 2)

Ravensteingalerij 27, bus 3 & 6
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
info@vluhr.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLUHR-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vluhr.be> > kwaliteitszorg > rapporten

Wettelijk depot: D/2013/12.784/2

Boek 1

Voorwoord	3
DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	9
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Gezondheidszorg	11
1.1 Inleiding	11
1.2 De betrokken opleidingen	11
1.3 De visitatiecommissie	13
1.3.1 Samenstelling	13
1.3.2 Taakomschrijving	19
1.3.3 Werkwijze	19
1.3.4 Oordeelsvorming	20
1.4 Indeling van het rapport	21
BIJLAGEN	23
Bijlage 1 Curriculum vitae	25
Bijlage 2 Erkeningscommissie	35
Bijlage 3 Bezoekschema's	71
Bijlage 4 Lijst van afkortingen en letterwoorden	79
DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	87
Hoofdstuk 1 Creatieve therapie	89
Domeinspecifiek referentiekader	91
Opleidingen in vergelijkend perspectief	95
Vergelijkende tabel	105
Opleidingsrapporten	
- Arteveldehogeschool	107
- Provinciale Hogeschool Limburg	143
Hoofdstuk 2 Geestelijke gezondheidszorg	187
Domeinspecifiek referentiekader	189
Opleidingen in vergelijkend perspectief	193
Vergelijkende tabel	203
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	205
- Katholieke Hogeschool Leuven	237
Hoofdstuk 3 Geriatrische gezondheidszorg	265
Domeinspecifiek referentiekader	267
Opleidingen in vergelijkend perspectief	271
Vergelijkende tabel	281
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	283
- Karel de Grote-Hogeschool	315

Boek 2

	DEEL 2	OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 4	Intensieve zorg en spoedgevallenzorg		9
	Domeinspecifiek referentiekader		11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief		17
	Vergelijkende tabel		29
	Opleidingsrapporten		
	- Artesis Hogeschool Antwerpen		31
	- Hogeschool Gent		63
	- Katholieke Hogeschool Kempen		89
	- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven		121
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen		156
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende		191
	- Katholieke Hogeschool Leuven		227
	- Lessius Mechelen		253
	- Provinciale Hogeschool Limburg		285
Hoofdstuk 5	Oncologische zorg		321
	Domeinspecifiek referentiekader		323
	Opleidingen in vergelijkend perspectief		327
	Vergelijkende tabel		337
	Opleidingsrapporten		
	- Katholieke Hogeschool Kempen		339
	- Katholieke Hogeschool Leuven		371

Boek 3

	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 6	Operatieverpleegkunde	9
	Domeinspecifiek referentiekader	11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
	Vergelijkende tabel	27
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	29
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	59
Hoofdstuk 7	Palliatieve zorg	95
	Domeinspecifiek referentiekader	97
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	101
	Opleidingsrapporten	
	- Hogeschool-Universiteit Brussel	103
Hoofdstuk 8	Pediatrische gezondheidszorg	127
	Domeinspecifiek referentiekader	129
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	133
	Vergelijkende tabel	143
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	145
	- Katholieke Hogeschool Leuven	181
	- Katholieke Hogeschool Limburg	213
Hoofdstuk 9	Sociale gezondheidszorg	249
	Domeinspecifiek referentiekader	251
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	255
	Vergelijkende tabel	263
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	265
	- Katholieke Hogeschool Limburg	297
Hoofdstuk 10	Zorgmanagement	331
	Domeinspecifiek referentiekader	333
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	339
	Vergelijkende tabel	347
	Opleidingsrapporten	
	- Erasmushogeschool Brussel	349
	- Hogeschool Gent	379
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	405
	- Provinciale Hogeschool Limburg	435

DEEL 2

Opleidingsrapporten:
Cluster Gezondheidszorg

Hoofdstuk 4

Intensieve zorg en
spoedgevallenzorg

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Verpleegkundige in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Associatie KULeuven (Katholieke Hogeschool Kempen, Katholieke Hogeschool Leuven, Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen, Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, Lessius Mechelen en Katholieke Hogeschool Sint-Lieven).
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Provinciale Hogeschool Limburg
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Hogeschool Gent
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Artesis Hogeschool Antwerpen
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptoren
 - Koninklijk besluit: KB 18 juni 1990, houdende vaststelling van de lijst van technische verpleegkundige verstrekkingen en de lijst van de handelingen die door een arts aan beoefenaars van de verpleegkunde kunnen worden toevertrouwd, alsmede de wijze van uitvoering van die verstrekkingen en handelingen en de kwalificatievereisten waaraan de beoefenaars van de verpleegkunde moeten voldoen.
 - Koninklijk besluit: KB 21 april 2007 tot wijziging van het koninklijk besluit van 18 juni 1990, houdende vaststelling van de lijst van technische verpleegkundige verstrekkingen en de lijst van de handelingen die door een arts aan beoefenaars van de verpleegkunde kunnen worden toevertrouwd, alsmede de wijze van uitvoering van die verstrekkingen en handelingen en de kwalificatievereisten waaraan de beoefenaars van de verpleegkunde moeten voldoen.
 - Ministerieel besluit: MB 16 april 1996 tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de bijzondere beroepstitel van [gegradueerde verpleegkundige in] intensieve zorg en spoedgevallenzorg.

- internationale referentiekaders
 - Competentieprofiel 'Professional Practice: Emergency Nursing Core Competencies', National Emergency Nurses Affiliation (NENA), Canada.
- brondocumenten onderschreven door het werkveld
 - Bijzonder Beroepsprofiel, Studie 192, 'Verpleegkundige intensieve zorg en spoedgevallenzorg', Vlaamse Onderwijsraad (VLOR).
 - 'Verduidelijkingen bij de lijst van de technische verpleegkundige verstrekkingen en de toevertrouwde geneeskundige handelingen op basis van de briefwisseling met de Technische commissie voor verpleegkunde'. Technische commissie voor verpleegkunde, 1 juli 2007, plenum 27 september 2009.

2 DOMEINSPECIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de vaardigheden voor de verpleegkundige gespecialiseerd in de intensieve zorg en spoedgevallenzorg benadrukken zoals die worden vermeld in de Koninklijke besluiten van van 18 juni 1990, 21 april 2007 en het Ministerieel besluit van 16 april 1996 (zie *gehanteerde input – wettelijke bronnen*). Daarnaast wil de commissie ook de nadruk leggen op de 'Verduidelijkingen bij de lijst van de technische verpleegkundige verstrekkingen en de toevertrouwde geneeskundige handelingen' op basis van de briefwisseling met de Technische commissie voor verpleegkunde', dd. 1 juli 2007.

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Intensieve zorg en spoedgevallenzorg vijf competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes. Hij/zij:
 - Kan empathie, verantwoordelijkheidszin, een kritische ingesteldheid en aanpassingsvermogen aanwenden in de verpleegkundige context.
 - Kan stressbestendig en emotioneel bestendig omgaan met crisissituaties in de verpleegkundige context.
 - Kan efficiënt en relevant mondeling en schriftelijk communiceren over de zorgsituatie en de verpleegkundige context.
 - Is in staat om een verpleegkundig professionele relatie aan te gaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinair team.
 - Kan zich snel en accuraat aanpassen aan de wisselende omstandigheden in spoedeisende situaties.
 - Kan ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen. De wettelijke kaders betreffende het verpleegkundig functioneren worden daarbij in acht genomen.
 - Een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.
 - Betreft de zorgvrager en zijn omgeving bij de zorgsituatie. Hij/zij houdt daarbij rekening met de specificiteit van de verschillende doelgroepen, en speelt daarop in.

- 2) De verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat. Hij/zij:
- Verleent verpleegkundige zorg vanuit een wetenschappelijk perspectief. Hij/zij hanteert daarbij wetenschappelijke kennis inzake oorzaken, herkenning, pathofysiologie, eerste hulp, spoedbehandeling, farmacologie, pijnbehandeling en eventuele intensieve behandeling van de aandoeningen, letsels en spoedeisende situaties die zich in de functies intensieve zorg en spoedgevallenzorg voordoen.
 - Beheerst de vereiste technische vaardigheden alsook de actuele stand van zaken in de verpleegkundige zorg.
 - Is in staat om een onderscheid te maken tussen normale en pathologische waarden en kan deze beoordelen, met betrekking tot o.a. maxillofaciale zorgsituaties, neurologische aandoeningen, cardiale aandoeningen, neus-keel-ooraandoeningen, oogaandoeningen, aandoeningen van de abdomen, aandoeningen van het urogenitaal stelsel, aandoeningen van het voortplantingssysteem, aandoeningen van het bewegingsapparaat en het integumentaire systeem. Hij/zij kan dit binnen zowel een pre-hospitaal- als hospitaalzorgsituatie, en hij/zij is tevens in staat een relevante actie te stellen en deze op een correcte wijze op te volgen/bij te sturen,
 - Heeft kennis van het bloed-/lymfvatenstelsel en hun circulatie, en het ademhalingsstelsel. Hij/zij beheerst ook de anatomie en pathologie van het hart en het ademhalingsstelsel. Hij/zij kan deze processen initieel beoordelen en controleren, alsook monitoren.
 - Heeft kennis van nierfunctievervangende therapieën. Hij/zij kan daarbij de desbetreffende processen en apparaten monitoren en besturen.
 - Kan een initiële beoordeling, controle en monitoring van neurologische processen uitvoeren.
 - Kan de specifieke hygiënische maatregelen toepassen.
 - Kan de materialen en apparaten volgens de behoeftes en op economisch verantwoorde wijze kiezen en toepassen, afhankelijk van de probleemstelling.
 - Verzamelt relevante gegevens over het cliëntsysteem in de verpleegkunde.
 - Kan prioriteiten stellen in acute en continue intensieve zorgsituaties, i.f.v. de levensbedreigende situatie van de patiënt. Daartoe behoort o.a. het uitvoeren van initiële triage.
 - Kan doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliëntsysteem en op het zorgsysteem.
 - Kan verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren.
 - Is in staat om de resultaten van de zorgverlening te evalueren en bij te sturen.
 - Kan relevant en efficiënt schriftelijk/mondeling rapporteren en communiceren, zowel intra- als interprofessioneel.
 - Is in staat de zorgvrager te ondersteunen in de laatste levensfase, alsook teneinde een evenwichtige levenswijze na te streven (gezondheidspromotie/-bevordering).
 - Bewaakt het aspect van maatschappelijk verantwoorde zorg.
- 3) De verpleegkundige treedt op als professional, organisator en coördinator, die zowel een bijdrage levert aan het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg als de diverse aspecten van de zorg organiseert en coördineert. Hij/zij:
- Kan de zorg organiseren en coördineren, zowel intra- als interprofessioneel. Alsook pre-, inter-, intra- als extramuraal.
 - Heeft kennis van het beleid en de specifieke procedures die binnen de zorginstelling worden gehanteerd, op het vlak van zorgsituaties die raakvlakken hebben met problematieken als seksuele aanranding, interpersoonlijk geweld, misbruik, aanranding, orgaan- en weefseldonaties, 'informed consent', (nog) niet geïdentificeerde patiënten, pandemische en rampenplannen, ...
 - Is in staat om te handelen in functie van kwaliteitszorg, bijvoorbeeld aan de hand van evidence-based en value-based nursing, klinische paden, standaardprocedures, staande orders.

- Bepaalt samen met de andere gezondheidsmedewerkers nieuwe prioriteiten inzake verzorging en brengt naargelang wijzigingen aan in de werkmethode binnen het kader van de functies intensieve zorg, spoedgevallenzorg en MUG/PIT.
 - Ontwikkelt zich professioneel teneinde de wetenschappelijke en technologische kennis op peil te houden en optimaal functioneren na te streven.
 - Is in staat te fungeren als beroepsontwikkelaar. Hij/zij
 - oleverd daarbij een actieve bijdrage aan de verdere verbetering en ontplooiing van de verpleegkundige intensieve zorg en spoedgevallenzorg.
 - okan daarbij een actieve bijdrage leveren aan verpleegkundig en medisch onderzoek.
 - oNeemt daarbij kennis van (actuele) onderzoeksinzichten.
 - Kan samenwerken met (openbare) diensten (politiedienst, ambulancedienst, brandweer, ...), zowel in de zorgomgeving als extra muros. Kennis van procedures en rampenplannen zijn dan ook noodzakelijk.
 - Is in staat zijn eigen professionaliteit in vraag te stellen en het routinematig verloop van het handelen binnen de zorgcontext.
- 4) De verpleegkundige als lid van het team werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelen van de zorg te realiseren. Hij/zij kan zowel intern als extern:
- Intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerken binnen het verpleegkundig team.
 - Interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.
 - Draagt positief bij tot de profilering van het beroep.
 - Kan in team ondersteuning bieden met betrekking tot burn-out, stress, agressie, PTSD, ...
- 5) De verpleegkundige als lid van de samenleving vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn. Hij/zij:
- Staat open voor diversiteit in de samenleving
- Staat open voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg
 - Ondersteunt collega's en studenten bij het verwerven van de nodige vaardigheden en inzichten, en bij het uitvoeren van de vastgestelde taken en functies.
 - Brengt de basisbeginselen van cardiopulmonaire resuscitatie (CPR) bij aan alle collega's van het ziekenhuis, in het kader van permanente vorming.
 - Vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan. Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken

partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domein-specifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Intensieve Zorgen en Spoedgevallenzorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie stelde vast dat het profiel dat de opleidingen opgesteld hebben overeenkomt met de decretale vereisten. De commissie trof overal een helder competentieprofiel aan. Verder zag ze dat de eindkwalificaties afgetoetst worden en dat de gedragsindicatoren gebaseerd zijn op de Dublin-descriptoren. De commissie waardeert de opleidingen die vanuit een duidelijke visie ervoor kiezen om zich te profileren en enkele accenten te leggen. Ze moedigt opleidingen die dat niet doen aan om duidelijke keuzes te maken in hun profilering.

De commissie betreurt het ontbreken van een internationale component in een aantal opleidingen. Ze vraagt om hier werk van te maken. De commissie beschouwt verder het aftoetsen van een competentieprofiel aan dat van andere opleidingen binnen de associatie, in Vlaanderen en in het buitenland als een duidelijke meerwaarde en vraagt opleidingen om dat voorbeeld te volgen. De commissie vraagt ten slotte ook dat de stakeholders, waaronder werkveld en studenten, voldoende betrokken worden via overleg of via adviesraden. Ook vraagt ze dat de communicatie van het competentieprofiel naar toekomstige en huidige studenten zo optimaal mogelijk verloopt.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie stelde vast dat de domeinspecifieke eisen overal in orde waren. Tijdens haar bezoeken trof de commissie een drietal opleidingen aan die boven het gemiddelde uitstegen. Die opleidingen hielden rekening met de specifieke noden van de praktijk in het werkveld en legden een grote focus op competentiegericht leren, wat de commissie wist te waarderen. Volgens de commissie zijn de competenties geactualiseerd en in overeenstemming met de regelgeving, zoals enkele Koninklijke Besluiten en het Ministerieel Besluit betreffende de criteria voor de toekenning van de Bijzonder Beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de Intensieve zorg en Spoedgevallen zorg. Verder dienden het Bijzonder beroepsprofiel van de verpleegkundige Intensieve zorg en spoedgevallen zorg en het opleidingsprofiel als basis van het competentieprofiel van de opleidingen.

De commissie stelde vast dat heel wat opleidingen rekening houden met het werkveld via een overlegplatform met beroepsorganisaties of aftoetsing bij het werkveld, maar spreekt toch haar voorkeur uit voor een geformaliseerd overleg, dat hier en daar ontbreekt. Niet alleen kan er uit overleg met de praktijk een rijkere opleiding voortkomen, maar ook door het volgen van internationale standaarden en benchmarking. De commissie waardeert de opleidingen die hier reeds volop mee bezig zijn en moedigt andere aan dat voorbeeld te volgen.

De commissie blijft het belangrijk vinden dat er duidelijke informatie omtrent het profiel en de ECTS-fiches naar studenten en andere stakeholders verstuurd wordt. Ze vraagt dat opleidingen hier blijvend aandacht aan besteden. Ook de gehanteerde competentiematrix mag volgens de commissie meer in de lessen aan bod komen.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie stelde vast dat de meerderheid van de opleidingen de doelstellingen adequaat vertaalt in het programma, hoewel dit niet overal systematisch gebeurt. De commissie acht het gebruik van een competentiematrix positief, aangezien het opleidingen in staat stelt om vooraf bepaalde competenties te koppelen aan bepaalde opleidingsmodules. Tegelijkertijd wil de commissie wel waarschuwen voor het te veelvuldig linken van competenties aan de modules. De commissie acht het onrealistisch dat in elke module het grootste deel van de competenties beoogd wordt.

De commissie stelde vast dat de procedure voor curriculumherziening duidelijk is op de meeste plaatsen. Een ad hoc herziening van het curriculum lijkt haar niet wenselijk, maar een goed uitgewerkt systeem van checks and balances en snelle bijsturing is dat des te meer.

Door de bestaande nationale wetgeving is het bijna onmogelijk voor studenten om stage te lopen in het buitenland, aangezien deze stageplaatsen niet erkend worden. De commissie betreurt dit en vindt dit een grote rem op vlak van internationalisering en beschouwt dit als een gemiste kans.

De commissie trof in de meeste instellingen een goede overlegcultuur tussen de opleiding en haar stakeholders aan. De betrokkenen gaven mee aan de commissie tevreden te zijn, aangezien zij met hun opmerkingen en verwachtingen terecht kunnen bij de opleiding en dat er ook rekening mee gehouden wordt. Desalniettemin wil de commissie het belang van een geformaliseerde betrokkenheid van de stakeholders, waaronder het werkveld, ook op vlak van doelstellingen en curriculumherzieningen. De gastdocenten, die frequent ingeschakeld worden in de opleiding, lijken volgens de commissie niet overal systematisch betrokken te zijn.

Op inhoudelijk vlak stelde de commissie vast de opleidingen gebalanceerde curricula uitgewerkt hadden, ook al zag ze dat een aantal opleidingen een evenwicht tussen de verschillende inhoudelijke onderdelen beter moet bewaken. Verder betreurt de commissie het feit dat er weinig keuzemogelijkheden aangeboden worden aan de studenten, zowel op vlak van vakken als op stagevlak. Het feit dat opleidingen flexibele trajecten uitgewerkt hebben kan dan weer de goedkeuring van de commissie wegdragen.

De commissie wenst tenslotte geen expliciete voorkeur uit te spreken over de splitsing van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Ze vraagt dat de opleidingen een duidelijke keuze durven maken en de eventuele splitsing of integratie dan ook verankeren in een duidelijk geëxpliciteerde visie. De commissie vindt de samenwerking tussen beide onderdelen een meerwaarde, en vraagt dat de balans dan ook bewaakt wordt in de opleidingen. Uiteindelijk dienen de behaalde competenties aan het einde van de rit dezelfde te zijn.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie vond op één opleiding na de professionele gerichtheid adequaat. Een aantal opleidingen slaagden erin een goede mix van theorie en praktijk aan te bieden aan de studenten, door gebruik te maken van een casuïstieke benadering. Ze waardeert het wanneer opleidingen kennisverwerving in functie van de praktijk aanbieden en wanneer ingespeeld wordt op recente evoluties in het vakgebied. Het is duidelijk dat de praktijk- en vaardigheidslessen centraal staan bij de opleidingen, wat de commissie apprecieert. Ze is echter van oordeel dat alle competenties adequaat geoefend dienen te worden. Een ideale manier om de verwevenheid met de praktijk te benadrukken is door te werken met gastdocenten of docenten met werkervaring.

Inhoudelijk kon de commissie vaststellen dat er niet overal rekening gehouden wordt met de aspecten van prehospitale interventies. De commissie acht het opnemen van dat aspect in het programma bijzonder waardevol en moedigt opleidingen die dit nog niet aanbieden aan dat dan ook te doen. Verder vraagt de commissie de opleidingen die reeds prehospitale interventies aanbieden in het programma om hier waar mogelijk nog meer aandacht aan te besteden.

De commissie kon vaststellen dat er op meerdere plaatsen gekozen wordt voor een stage op de eigen werkplek. Ze begrijpt dat dit vaak door economische redenen verkozen wordt, maar ze betreurt het dat organisatorisch comfort verkozen wordt boven een maximaal leereffect. De commissie stelt dat een stage op de eigen werkplek mits een aantal strikte criteria kan aangeboden worden. Ten eerste vindt de commissie dat de stagebegeleiding door de opleiding zelf gegarandeerd moet worden, wat nu niet altijd het geval is. De notities van de werkgever en de student zijn in dat geval ontoereikend. Ten tweede vreest de commissie dat het aanbod en de variatie tijdens de stage te beperkt zijn voor de student in kwestie. Ten slotte lijkt het verschil tussen de individuele stage-ervaringen voor de commissie te groot. De commissie raadt de opleidingen aan om te kiezen voor een verplichte stage bij een andere werkgever en de stage op de eigen werkplek te beperken. Een goede samenwerking met het lokale werkveld kan in dat opzicht een must zijn, zolang de autonomie van de opleidingen gegarandeerd wordt.

Verder is de commissie van oordeel dat stagebegeleiding en -bezoek hier en daar geoptimaliseerd kan worden. Daarbij is het belangrijk dat de opleiding een duidelijke visie op de stage als leeromgeving ontwikkelt, dat de stage in functie van het profiel van de student georganiseerd wordt en dat er een geoptimaliseerd stageverslag gehanteerd wordt.

De commissie is van oordeel dat de link tussen het eindwerk en de stage belangrijk is. In het kader van maatschappelijke dienstverlening ziet de commissie, mits de noodzakelijke begeleiding, dat het eindwerk niet alleen een middel is om de persoonlijke leerdoelen na te streven, maar ook een

relevant eindwerk kan zijn dat bruikbaar is als eindproduct. Om dit te bereiken raadt de commissie een aantal opleidingen aan om een iets praktijkgerichtere aanpak te hanteren. De commissie respecteert de keuze om geen bachelorproef of eindwerk in te richten, maar acht een zekere vorm van synthese waarin alle competenties geïntegreerd zijn een minimumvereiste.

De commissie trof bij heel wat opleidingen extra professionaliseringsmogelijkheden aan. Zo zijn er bijscholings- en navormingsdagen, didactische bezoeken, trainingssessies extra muros, vormingsdagen voor alumni, workshops, opdrachten, i.s.m. externe partners, en dergelijke meer. De commissie moedigt dat aan, op voorwaarde dat ze een duidelijke meerwaarde hebben voor het curriculum.

De commissie hecht een bijzonder belang aan kwalitatief cursusmateriaal en trof dat ook in sterke mate aan bij de opleidingen. Ze merkte wel hier en daar een gebrek aan uniformiteit en correct refereren. De commissie beveelt een aantal opleidingen aan om de cursussen te actualiseren en moedigt alle opleidingen aan om dat frequent te doen. De commissie begrijpt het gebruik van PowerPointpresentaties en is van oordeel dat die ook een plaats hebben in de les, maar raadt het gebruik ervan als cursusmateriaal eerder af.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie trof een duidelijke structuur en samenhang aan bij de opleidingen. Ze acht het evenwicht tussen het medische en het verpleegkundige aspect van de opleiding belangrijk en vraagt alle opleidingen om hier aandacht aan te besteden. Verder stelt de commissie vast dat er in een aantal opleidingen meer aandacht besteed moet worden aan het vermijden van mogelijke overlappingen in het programma. Ook vraagt de commissie om op te letten voor de volgtijdelijkheid in het programma, in het bijzonder in de flexibele trajecten die over twee jaar georganiseerd worden.

In het kader van de grote aantallen gastdocenten in tal van opleidingen wil de commissie benadrukken dat er voldoende afgestemd moet worden wordt tussen de gastdocenten onderling en tussen de gastdocenten en de vaste docenten. De commissie acht het belangrijk dat er consistentie en continuïteit is en vraagt een aantal opleidingen om hier meer aandacht aan te besteden. In dat opzicht schaaft de commissie zich achter het aanstellen van opleidingsonderdeelverantwoordelijken die een zekere coördinerende rol op zich nemen om de samenhang te bewaken.

De commissie acht het belangrijk dat de opleiding de input van studenten en werkveld ter harte neemt en de samenhang telkens laat terugkeren bij geformaliseerde overlegmomenten. De commissie waardeert immers de reeds geleverde inspanningen voor werkstudenten door een flexibel traject aan te bieden of aangepaste stage.

Facet 2.4 Studieomvang

De studieomvang voldoet aan de decretale vereisten.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon vaststellen dat de studielast verschilt van opleiding tot opleiding, en in sommige opleidingen zelfs van student tot student. In het algemeen stelde de commissie vast dat de opleidingen studeerbaar zijn maar dat sommige een duidelijk zwaardere studielast met zich meebrengen, terwijl andere flirten met de decretale ondergrens. De individuele verschillen tussen studenten kunnen vaak niet toegeschreven worden aan de opleidingen, aangezien de studielastperceptie vaak bepaald wordt door de sociale situatie en de combinatie van de opleiding met voltijds werk. De commissie toont hier begrip voor, maar vindt het wenselijk dat er voldoende aandacht gaat naar de situatie van werkstudenten en dat eventuele probleemsituaties verholpen worden door persoonlijk contact en het hanteren van flexibele trajecten.

De commissie stelt vast dat de meeste opleidingen kwalitatieve metingen uitvoeren door te werken met vragenlijsten en door het voeren van focusgesprekken. De commissie begrijpt dat kwantitatieve metingen gezien de omvang van de opleidingen meestal niet interessant zijn, en ze waardeert dan ook de aanvulling met de focusgesprekken. Desalniettemin wil de commissie opmerken dat een effectieve en efficiënte opvolging van de studietijdmetingen in dat geval primordiaal zijn. Cruciaal is ook dat de metingen voldoende frequent afgenomen worden, wat niet overal het geval is. Bij één opleiding in het bijzonder trof de commissie geen recente studietijdmetingen aan.

De meeste opleidingen kampen ook met een lage responsgraad. De commissie vraagt om dat te remediëren, gezien de beperkte omvang van de studentenpopulatie. De commissie waardeert het wanneer opleidingen op basis van studietijdmetingen waar nodig verbeteracties instellen om de studeerbaarheid van het programma op peil te houden. Waar er een afwijking bestaat tussen het aantal studiepunten en de werkelijke studietijd vraagt de commissie om beide beter op elkaar af te stemmen.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie stelde vast dat op één uitzondering na alle opleidingen een didactisch concept hebben dat in lijn ligt met de doelstellingen en werkvormen hanteren die daarbij aansluiten. De opleidingen boden in het algemeen gevarieerde werkvormen aan, met theorie en praktijk zo evenwichtig mogelijk verweven met elkaar. De commissie moedigt deze variatie in de werkvormen aan en vraagt opleidingen om aandacht te blijven hebben voor interactieve hoorcolleges, afstandsonderwijs en vaardigheidsonderwijs.

De commissie wil haar appreciatie uitspreken voor de verschillende goed georganiseerde vormen van probleemgestuurd en geïntegreerd vaardigheidsonderwijs die ze gezien heeft. Ze juicht het gebruik van workshops, praktijkdagen, externe bezoeken en skillslabs toe. De commissie hecht een groot belang aan een casuïstieke benadering en aandacht voor de praktijk en vraagt opleidingen die hierin minder geëngageerd zijn om er actief tijd en materiaal in te investeren.

De commissie waardeert de duidelijke keuze voor en inbedding van de werkvormen in een heldere visie en didactisch concept die ze bij een aantal opleidingen is tegengekomen. Een duidelijke visie van de opleiding en een formeel didactisch beleid rond de leermiddelen ontbreekt op een aantal plaatsen en de commissie wil die opleidingen aanmoedigen om hier werk van te maken.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie kon vaststellen dat de meerderheid van de opleidingen een duidelijke visie en uitgewerkt toetsbeleid hanteert. De commissie waardeert de keuze voor een duidelijk competentiegericht toetsing en het hanteren van diverse toetsvormen op een degelijk niveau. De commissie kon bij een aantal opleidingen vaststellen dat de aandacht voor de (permanente) evaluatie van competenties of vaardigheden eerder beperkt was, wat ze vraagt te remediëren. Een aantal opleidingen kiest nog te vaak voor schriftelijke vragen en kennisgerichte vragen, ondanks de verschillende evaluatiemethodes die er bestaan. De commissie is van oordeel dat er voor het gebruik van open vragen duidelijke criteria gehanteerd moeten worden. De commissie vreest dat de keuze voor schriftelijke en kennisgerichte vragen gelinkt is aan het veelvuldig inschakelen van gastdocenten. De commissie vraagt de opleidingen om een gebalanceerde aanpak te hanteren en gebruik te maken van een toetsmatrix gekoppeld aan de competentiematrix. Daarbij aansluitend is de commissie tevens van oordeel dat een aantal opleidingen meer werk dienen te maken van transparantie naar de studenten toe wat de beoordelingscriteria betreft.

De commissie heeft vastgesteld dat bij een aantal opleidingen de evaluatie van vaardigheden zich enkel baseert op de vaardigheden die tijdens de stage worden toegepast. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over het feit dat vaardigheidswerkshops of practica niet altijd worden geëvalueerd door de opleiding, zodat deze trainingen soms te vrijblijvend blijven voor de studenten. Ook voor de vaardigheidswerkshops en -trainingen zou de opleiding volgens de commissie objectieve criteria kunnen uitwerken. E-learning modules, waaraan onmiddellijk een evaluatie is gekoppeld, zouden hierbij eveneens een voorbeeld kunnen zijn.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat de bachelor-na-bacheloropleidingen zich in de eerste plaats focussen op de instroom uit de basisopleiding verpleegkunde en daar ook goed op aansluiten. Een aantal opleidingen laten een diverse instroom toe uit de opleidingen vroedkunde of bieden flexibele leertrajecten aan studenten uit andere opleidingen.

Verder is de commissie van oordeel dat een aantal opleidingen te weinig rekening houden met de verschillen tussen generatiestudenten en studenten met werkervaring. De commissie vraagt om voldoende aandacht te spenderen aan de vooropleiding van de studenten in kwestie en daar adequaat op in te spelen, door te kiezen voor een evenwichtige samenstelling van de groepen. Voor werkstudenten in het bijzonder waardeert de commissie het opstellen van flexibele leertrajecten en tweejarige programmatie om de combinatie werk-studeren te faciliteren.

De commissie vraagt ten slotte dat de alle studenten voldoende geïnformeerd worden over de EVC, EVK en andere vrijstellingsprocedures, wat niet altijd het geval is. Studenten hebben vaak nood aan duidelijke informatie over het instroomprofiel, welke competenties ze nodig hebben en wat de opleiding van hen verwacht. Het blijft daarin cruciaal dat de opleiding de rol van poortwachter op zich neemt wat de instroom betreft, en niet het werkveld.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie kon vaststellen dat de kwaliteit van het personeel over de hele lijn voldoende is. Op heel wat plaatsen trof de commissie een consistent en enthousiast team aan dat de opleiding vooruit stuwt.

De opleidingen streven duidelijk naar een zo groot mogelijke expertise bij het personeel en maken daarvoor gebruik van gastlectoren, niet in het minst door de beperkte financiering die de opleidingen ontvangen. De commissie stelt vast dat heel wat opleidingen externe experts aantrekken als gastdocenten en daarom wil ze toch waarschuwen voor een aantal risico's. De commissie acht een gezond evenwicht tussen vaste, statutaire en gastdocenten cruciaal. De commissie merkt immers op dat gastdocenten immers niet overal over voldoende pedagogische kwaliteiten beschikken en dat opleidingen soms tekort schieten wat de ondersteuning van die gastdocenten betreft. Een zekere pedagogische professionalisering door het aanbieden van navorming, didactische ondersteuning en een goede opvolging komt het onderwijs enkel ten goede. De commissie vraagt dat de opleidingen rekening houden met deze aspecten bij het inschakelen van gastdocenten.

De meeste opleidingen slagen erin om naast een goed onthaalbeleid ook degelijke didactische ondersteuning aan te bieden aan het docentenkorps, net als een goed uitgebouwd professionaliseringsaanbod met nascholingen, workshops en dergelijke meer. De commissie betreurt echter dat er, ondanks het grote aanbod op heel wat plaatsen, vaak slechts een beperkt aantal docenten hiervan gebruik maakt. De commissie moedigt de opleidingen en docenten aan om het professionaliseringsaanbod en het gebruik ervan te optimaliseren.

De commissie trof een aantal opleidingen aan die bij de benoemingscriteria naast expertise ook aandacht besteden aan didactische kwalificaties, waarbij sommige zelfs een pedagogisch diploma eisen. Dat wil de commissie ten zeerste aanmoedigen. Opleidingen die resoluut kiezen voor een gelijke kansen- en diversiteitsbeleid, competentiegericht aanwerven en rekening houden met zowel kwalitatieve als kwantitatieve criteria kunnen volgens de commissie gerust als een voorbeeld beschouwd worden.

Cruciaal in het proces is een goede kwaliteitsbewaking door te werken met functionerings- en evaluatiegesprekken. De commissie kon met tevredenheid vaststellen dat de meerderheid van de opleidingen een duidelijk onderscheid maakte tussen de evaluatiegesprekken op basis van de docentenevaluaties en de functioneringsgesprekken. De commissie adviseert de opleidingen om beide evaluatievormen in te voeren. Ten slotte acht de commissie het belangrijk dat de opleidingen een transparant personeelsbeleid voeren en het personeel actief betrekken bij de opleidingscommissie, wat ze op verschillende plaatsen ook kon zien.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid van het personeel overal voldoende tot goed is. Ze trof bij de opleidingen personeel aan dat over het algemeen over relevante beroepservaring beschikt, een goede verbondenheid met het werkveld heeft en voldoende praktijkgericht is. Door te werken met gastdocenten zijn de opleidingen ook in staat om de actuele ontwikkelingen in het vakgebied op te volgen en mee te nemen in de opleiding. De commissie trof tot haar tevredenheid op diverse plaatsen een multidisciplinair team aan dat de balans tussen verpleegkundige en medische expertise in evenwicht weet te houden. De commissie vraagt opleidingen die een minder gebalanceerde aanpak hebben om dat evenwicht in de opleiding te herstellen.

De commissie was verheugd om te zien dat de grote meerderheid van de opleidingen over de opleidingsgrenzen heen kijkt en zowel met het werkveld, de associatiepartners en buitenlandse partners aan de slag gaat. De commissie waardeert de betrokkenheid en de bijdragen van het werkveld, maar blijft het belangrijk vinden voor de opleidingen dat ze hun onafhankelijkheid voldoende kunnen waarborgen. De commissie vond op enkele uitzonderingen na dat de opleidingen resoluut kiezen voor internationale contacten, hetzij via het organiseren van samenwerkingsverbanden en projecten, hetzij via docentenuitwisselingen en internationale ervaring. Dat een aantal opleidingen met de opgedane onderzoekservaring de opleiding verder uitbouwt, apprecieert de commissie ten zeerste.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

De commissie merkt op dat de taakbelasting van het personeel en de opleidingscoördinator in het bijzonder bij bijna alle opleidingen erg hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie blijvend te worden bewaakt. Ze stelt vast dat heel wat opleidingen kiezen voor een uitgebreid gastdocentenkorps. Ook al is de commissie zoals eerder aangehaald van oordeel dat de opleidingen op die manier waardevolle expertise binnenbrengen in de opleiding wil ze toch waarschuwen voor de mogelijke risico's. Een groot aantal gastdocenten leidt tot een zekere fragmentatie van de opleiding en bemoeilijkt de opdracht van de opleidingscoördinator. De commissie beveelt aan

dat er een kwantitatief evenwicht gehanteerd wordt, aangezien het aantal gastdocenten een vertekend beeld kan wekken van de werkelijke belasting van het personeel.

De commissie vraagt de instellingen om voldoende aandacht te besteden aan de situatie en adequate omkadering en ondersteuning aan te bieden aan de opleidingen om de werkdruk binnen de perken te houden.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie kon vaststellen dat de materiële voorzieningen van de opleidingen voldoende zijn. Hoewel ze op een aantal plaatsen een wat verouderde infrastructuur aantrof, vond ze elders goed uitgeruste, moderne infrastructuur, met studielandschappen, mediatheek, skillslabs en ruimte voor simulatieonderwijs. De meeste biblio- en mediatheken zijn voldoende uitgerust, al vond de commissie het te betreuren dat niet overal voldoende vakliteratuur of basiswerken te vinden waren. De commissie vraagt de opleidingen om dat te remediëren en op sommige plaatsen studenten aan te moedigen om meer gebruik te maken van de bibliotheek. De commissie kon verder vaststellen dat een aantal opleidingen sterk geïnvesteerd hebben in videomateriaal en ICT-ondersteuning, wat ze enkel wil aanmoedigen.

De commissie vraagt dat opleidingen voldoende praktijkmateriaal voorzien eigen aan de bachelor-na-bachelor. Op sommige plaatsen ontbreekt er vaak materiaal of is het onvolledig. Gezien het belang dat de commissie hecht aan vaardigheidsonderwijs adviseert zij de opleidingen om hier voldoende in te investeren.

Ten slotte vraagt de commissie aan een aantal hogescholen om te werken aan de toegankelijkheid van de gebouwen voor mensen met een functiebeperking.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen aansturen op een gezond evenwicht tussen zelfstandigheid en adequate begeleiding voor de studenten. De opleidingen bieden overal voldoende ondersteuning aan de studenten, wat vaak gefaciliteerd wordt door de heersende laagdrempeligheid en toegankelijkheid van de docenten. De commissie waardeert een uitgesproken aandacht voor informatieverstrekking aan de instroom, onder andere door het organiseren van een intakegesprek.

De commissie stelde een bereidheid vast om ondersteuning op maat aan te bieden aan de diverse studentenpopulatie, maar kon desalniettemin vaststellen dat op sommige plaatsen de ondersteuning van werkstudenten geoptimaliseerd kan worden. Binnen heel wat instellingen zijn er ruim voldoende faciliteiten aanwezig voor de studenten in de vorm van psychosociale, sociaal-economische, studie- en studietrajectbegeleiding.

Naast het informeren van de instroom en het begeleiden van de doorstroom stelde de commissie met tevredenheid vast dat er binnen een aantal opleidingen ook formele exitgesprekken georganiseerd worden. Studenten kunnen op een aantal plaatsen infomarkten en jobbeurzen bezoeken, wat de commissie waardeert. De commissie moedigt alle opleidingen aan om het voorbeeld van de formele exitgesprekken te volgen en een doordacht in-, door- en uitstroombesluit uit te bouwen.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie trof in heel wat hogescholen een goed geïntegreerd kwaliteitszorgbeleid op alle niveaus aan, gestoeld op een uitgewerkte visie en beleid rond kwaliteit. Bij een geïntegreerde kwaliteitszorgwerking is het volgens de commissie des te belangrijker dat ook de leden van het personeel voldoende doordrongen zijn van kwaliteitszorg en er een zekere cultuur of attitude ontwikkeld wordt, die in een aantal opleidingen tot op heden ontbreekt.

De commissie moedigt het gebruiken van het EFQM-model aan en waardeert het gebruik van zowel formele als informele methoden, kwalitatieve en kwantitatieve methoden en kwaliteits-handboeken, mits die up to date zijn.

De commissie kon vaststellen dat er in heel wat opleidingen zowel top-down als bottom-up gewerkt wordt op vlak van kwaliteitszorg en dat de bevraging van de stakeholders daarin een centrale rol speelt. De commissie merkte in enkele gevallen een beperkte doelgroep op en vraagt een aantal opleidingen zowel met studenten, alumni, werkveld, docenten als stagementoren rekening te houden.

De commissie adviseert de opleidingen om waar nodig de lage responsgraad bij de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevragingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden. Verder vraagt de commissie om deze metingen ook frequent genoeg en vooral systematisch te organiseren. Zoals de commissie kon vaststellen leidt zo'n systematische aanpak immers tot het tot stand komen van jaarlijkse actieplannen en formele verbetercycli.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie kon vaststellen dat het merendeel van de opleidingen werken met een PDCA-cyclus en dat er op basis van een systematisch kwaliteitszorgsysteem tot verbeteracties gekomen wordt.

Verbeteracties worden volgens de commissie in veel gevallen eerder ad hoc georganiseerd. De commissie vraagt dat opleidingen de ontvangen feedback telkens systematisch bespreken en dat bijstellingen ook structureel ingebed worden in het programma van de opleidingen. De commissie moedigt het gebruik van een degelijke kwaliteitscyclus met een tijdspad en een jaaractieplan met prioriteiten aan, en vraagt dat dergelijke plannen duidelijk gecommuniceerd worden naar alle stakeholders. Ook is het noodzakelijk dat een goed uitgewerkt systeem op centraal niveau voldoende geïntegreerd wordt op opleidingsniveau.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon vaststellen dat de stakeholders voldoende betrokken worden bij de opleidingen. Op sommige plaatsen beperkt de betrokkenheid zich tot het departementaal niveau; de commissie vraagt om dit door te trekken naar het opleidingsniveau. De commissie acht het wenselijk dat elke opleiding werk maakt van een formeel overleg, zowel met studenten, werkveld als alumni en daarbij inzet op een wisselwerking van feedback. De commissie acht het formeel betrekken van de studenten via een studentenraad of specifiek overleg een absolute must voor de opleidingen.

Gezien de vaak voorkomende fragmentatie van het gastdocentenkorps, de beperkte opdrachten die zij opnemen binnen de opleiding en de professionele agenda's kon de commissie vaststellen dat de inspraak van deze doelgroep vaak moeilijk te organiseren is voor de opleidingen. Desalniettemin

wil de commissie aanraden dat de opleidingen het voorbeeld volgen van een frequent georganiseerde adviesraad, waarop ook alle gastdocenten hun input kunnen geven en betrokken worden bij de organisatie van de opleiding. De betrokkenheid van het werkveld wordt op sommige plaatsen gewaarborgd door de opleidingsadviesraad, maar een aantal opleidingen hebben geen geformaliseerd orgaan of consulteren het werkveld eerder informeel, wat de commissie betreurt.

De commissie kon vaststellen dat een aantal opleidingen een goed uitgewerkte alumniwerking hebben, maar zag dat niet overal. De commissie moedigt het uitnodigen van alumni op navormingsactiviteiten en dergelijke aan, maar vraagt aan de opleidingen om hen ook formeel te betrekken bij de opleiding, door onder andere overlegmomenten of bevestigingen te organiseren.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen voldoen aan de verwachtingen en dat het beoogde niveau gerealiseerd wordt in alle opleidingen. Zowel studenten, alumni als werkveld zijn over het algemeen tevreden over de opleidingen en het behaalde niveau. In een aantal gevallen is de commissie van oordeel dat de opleiding niet altijd een volledig zicht heeft op waar de afgestudeerden uiteindelijk terechtkomen.

Inhoudelijk vraagt de commissie dat enkele opleidingen spoedgevallenzorg meer in de verf zetten. Tegelijkertijd merkt ze ook op dat in een aantal opleidingen de studenten een uitgebreider praktijk aanbod verwachten, een vraag waar de commissie zich ook achter kan scharen.

De kwaliteit van de eindwerken verschilt van opleiding tot opleiding. Over het algemeen trof de commissie bachelorproeven aan van een goed niveau, die wetenschappelijk onderbouwd zijn en ook vaak als praktisch bruikbare instrumenten gehanteerd kunnen worden. Tegelijkertijd merkte de commissie op dat een aantal opleidingen te mild scoren op de papers. De commissie vraagt dat alle opleidingen de ontvangen eindwerken adequaat quoteren en zich niet laten overhalen door het werkveld om zwakke eindwerken geen onvoldoende te geven. De commissie kon vaststellen dat niet elke opleiding een bachelorproef verplicht, wat decretaal ook niet verplicht is. Waar een eindwerk ontbreekt, kiezen opleidingen hier en daar voor een stageverslag, maar daarover merkt de commissie op dat de kwaliteit van die papers in sommige opleidingen beter kan en dat in sommige gevallen het systeem best hervormd wordt. De commissie beschouwt de koppeling van het eindwerk en de stage als geïntegreerd eindproduct een good practice.

De commissie beveelt de opleidingen ten slotte aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering zoals docentenmobiliteit en Internationalisation@Home verder uit te werken binnen de opleidingen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoog tot zeer hoog studierendement halen en dat de studieduur 1 tot maximaal 2 jaar bedraagt binnen het normtraject.

De commissie betreurt het ontbreken van een formele exit- en drop-outopvolging in een groot aantal opleidingen. Ze verkiest een geformaliseerde aanpak, gekoppeld aan een systematische analyse en opvolging van het studierendement.

VERGELIJKENDE TABEL

Intensieve Zorgen en Spoedgevallenzorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

	ARTESIS	HoGent	K.H.Kempen	KAHOSL	KATHO	KHBO	KHLeuven	Lessius M	PHL
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V	V	V	V	V	V	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	V	V	V	V	V	G	G	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	V	G	V	V	V	V	E	G	V
Onderwerp 2 Programma	V	V	V	V	V	V	V	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	V	V	V	V	V	G	V	V
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	V	V	O	V	V	G	E	V	V
facet 2.3 Samenhang	G	V	V	V	V	V	G	V	V
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V	V	G	V	V	G	O	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	V	V	O	V	V	E	V	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	G	V	V	V	V	V	G	V	V
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V	V	V	V	V	G	G	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V	V	V	V	V	V	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G	G	V	V	V	E	G	V
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G	V	V	G	G	E	G	V
facet 3.3 Kwantiteit personeel	G	V	V	V	V	V	V	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V	V	V	V	V	V	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	V	V	G	V	G	G	E	V	V
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	G	V	V	G	G	E	G	V
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V	V	V	V	V	V	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G	V	V	G	V	G	V	G
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V	V	G	V	V	G	G	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V	V	V	V	V	E	V	G
Onderwerp 6 Resultaten	V	V	V	V	V	V	V	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	V	V	V	V	G	G	V	G
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V	V	V	V	G	G	G	G

ARTESIS HOGESCHOOL ANTWERPEN

Algemene toelichting bij
de bachelor-na-bacheloropleiding
Intensieve zorg en spoedgevallenzorg aan
de Artesis Hogeschool Antwerpen.

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg wordt aangeboden aan de Artesis Hogeschool Antwerpen. De hogeschool biedt opleidingen aan in zeven departementen, namelijk de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, het departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Sociaal werk, het departement Koninklijk Conservatorium, het departement Gezondheidszorg, het departement Industriële Wetenschappen en technologie, het departement Ontwerpwetenschappen en het departement Vertalers en tolken. In een tiental studiegebieden biedt de hogeschool zowel professionele bacheloropleidingen als academische bachelor- en masteropleidingen aan. De hogeschool kan hiervoor gebruikmaken van een aantal campussen die verspreid liggen over Antwerpen, Lier, Turnhout en Mechelen.

Samen met de Universiteit Antwerpen, de Plantijn Hogeschool, de Karel de Grote-Hogeschool en de Hogere Zeevaartschool vormt de Artesis Hogeschool Antwerpen de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen (AUHA). De hogeschool heette tot voor 2008 kortweg de Hogeschool Antwerpen. Een fusie met de Plantijn Hogeschool vormt een van de toekomstplannen van de hogeschool.

De opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg wordt ingericht in de campus J. De Boeckstraat in Merksem (Antwerpen) binnen het departement Gezondheidszorg. De opleiding werd in de jaren 1990 als voortgezette opleiding georganiseerd door de Artesis Hogeschool Antwerpen, in samenwerking met de Karel de Grote-Hogeschool Antwerpen en het OCMW Antwerpen. In 2004 werd de opleiding volledig door en in Artesis georganiseerd. Ten gevolge van de bamahervorming werd deze voortgezette opleiding sinds het academiejaar 2004–2005 omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding. De opleiding kende in het academiejaar 2009–2010 een doorstart, waarvan een vernieuwd concept en curriculum aan de basis lagen.

De hogeschool telt ongeveer 8500 studenten, van wie zowat 1400 studenten een opleiding volgen aan het departement Gezondheidszorg. In het academiejaar 2011–2012 volgen 72 studenten de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, wat een grote stijging betekent ten opzichte van voorbije jaren. De studenten kunnen het traject voltijds in één jaar of deeltijds, gespreid over meerdere jaren, afwerken.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding een helder competentieprofiel heeft uitgewerkt op basis van twee prioritaire doelstellingen: (1) de opleiding is een specialiserend en verdiepend luik in de professionele context van intensieve zorg en spoedgevallenzorg, aansluitend bij het kwalificatieprofiel van de professioneel gerichte Bachelor in de Verpleegkunde, en (2) de opleiding streeft naar een maximale werkveldinbedding.

De commissie heeft het competentieprofiel van de opleiding, dat tien kerncompetenties bevat die op hun beurt verder onderverdeeld zijn in 25 deelcompetenties, bestudeerd. Verder heeft de opleiding per deelcompetentie een aantal gedragsindicatoren geformuleerd, waarvan de student op een verdiepend niveau blijk dient te geven bij het voltooien van de opleiding. De opleiding hanteert haar competenties namelijk op vier niveaus (verkennend, analyserend, toepassend en verdiepend), waarbij de opleiding ervan uitgaat dat een student die de professioneel gerichte bacheloropleiding Verpleegkunde heeft voltooid, de gedragsindicatoren op het toepassende niveau beheerst.

De tien kerncompetenties die de opleiding hanteert, zijn:

- Respecteren: de verpleegkundige is in staat onbevooroordeeld de zorgvragen te waarderen. Hierbij wordt rekening gehouden met het waardepatroon van de zorgvrager en zijn omgeving.
- Realiseren: de verpleegkundige is in staat acties te ondernemen om een optimale gezondheid en welzijn van de zorgvrager te realiseren.
- Bijsturen: de verpleegkundige is in staat te reflecteren en de eigen inbreng te evalueren, teneinde de zorgverlening systematisch en verantwoord bij te sturen.
- Opbouwen: de verpleegkundige is in staat om de zorgverlening systematisch op te bouwen en te verantwoorden.
- Begeleiden: de verpleegkundige is in staat de zorgvrager te ondersteunen, teneinde een evenwichtige levenswijze na te streven.
- Waarderen: de verpleegkundige is in staat de diverse beroepsspecifieke bevoegdheden en de visie op zorg in een intra- en interprofessioneel team te herkennen en te waarderen, teneinde het samenwerken te optimaliseren.
- Communiceren: de verpleegkundige is in staat te communiceren binnen een intra- en interprofessioneel team, teneinde het samenwerken te optimaliseren.

- Coördineren: de verpleegkundige is in staat een coördinerende functie binnen een intra- en interprofessioneel team op te nemen.
- Belangen behartigen: de verpleegkundige is in staat de belangen van het cliëntsysteem binnen het intra- en interprofessioneel team te behartigen.
- Ondersteunen: de verpleegkundige is in staat nieuwe teamleden te ondersteunen, teneinde adequaat gedrag in een team te realiseren.

De commissie waardeert het dat de opleiding haar eindkwalificaties aftoetst. Deze eindkwalificaties stemmen overeen met de decretale competenties. De opleiding heeft een document uitgewerkt, waarbij het voor de commissie duidelijk werd dat de gedragsindicatoren gebaseerd zijn op en aansluiten bij de Dublindescriptoren. Verder heeft de opleiding het profiel van een verpleegkundige gehanteerd als bron. Volgens de commissie had de opleiding nog meer buitenlandse profielen zoals gekend in bijvoorbeeld Nederland of Engeland mogen gebruiken bij het opstellen van haar competentieprofiel. Ook is op inhoudelijk vlak de buitenlandse component in het competentieprofiel nu niet expliciet aanwezig. De opleiding zou meer ambitie mogen hebben om deze internationale component in de eindkwalificaties te integreren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een internationale component in te bedden in het competentieprofiel, en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals in facet 1.1 beschreven, heeft de opleiding een visie en een helder competentieprofiel uitgewerkt dat een verdieping vormt ten aanzien van de basiscompetenties van de studenten met een bachelordiploma in de Verpleegkunde. De opleiding geeft aan dat het voor studenten die vlak na het behalen van hun bachelordiploma in de Verpleegkunde instromen in de bachelor-na-bacheloropleiding en die nog weinig of geen werkervaring hebben, moeilijker kan zijn om de competenties op het verdiepende niveau te realiseren. Hier moet de opleiding volgens de commissie meer rekening mee houden.

Zoals vermeld baseerde de opleiding zich voor het opstellen van haar competentieprofiel op de Dublindescriptoren en het profiel van een verpleegkundige. Verder kon de commissie uit de ingekeken documenten opmaken dat de opleiding haar eindkwalificaties heeft gesteund op het beroeps- en opleidingsprofiel van de verpleegkundige Intensieve Zorgen (INZO) uit 2001, dat is opgesteld door de werkgroep Overlegorgaan Aalst, waaraan alle Vlaamse hogescholen die een INZO-opleiding aanbieden, deelnemen. Dit beroeps- en opleidingsprofiel is goedgekeurd door de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR). De opleiding heeft tijdens de gesprekken aangegeven dat het niet evident is zich

in Vlaanderen of daarbuiten te profileren. De commissie erkent dat internationale benchmarking moeilijk is, omdat stage in het buitenland vaak niet wordt erkend, en de dualiteit van intensieve zorg en spoedgevallenzorg in de opleiding ook toedraagt tot een moeilijke profilering.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de opleiding zich wil profileren door de integratie van het Canmeds-model uit 2005, dat ontwikkeld werd in Canada en dat breed en internationaal erkend is bij gezondheidswerkers. De commissie kon dan ook met tevredenheid vaststellen dat dit model doorheen de opleiding doorleefd is en wordt gedragen. Het Canmeds-model stelt een zestal rollen voorop voor een verpleegkundige die volgens de rollen een (1) professional, (2) manager, (3) communicator, (4) student, (5) advocaat en (6) samenwerker is. De eindkwalificaties van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg zijn op deze rollen geënt en worden gehanteerd binnen twee competentiegebieden, namelijk (1) plannen, uitvoeren en coördineren van de zorg, op maat van de zorgvrager, en (2) intra- en interprofessioneel samenwerken. De commissie heeft tijdens het bezoek vernomen dat de opleiding er werk van heeft gemaakt om de gedragsindicatoren ook te koppelen aan de Canmeds-rollen. De opleiding is volop bezig om deze documenten af te werken. In het academiejaar 2012–2013 wordt van de studenten verwacht dat de studenten zich eveneens kunnen situeren binnen de Canmeds-rollen. Volgens de commissie kan de opleiding nog meer werk maken van het bekendmaken van deze validering van de opleiding.

De studenten en alumni lieten in hun gesprek met de commissie weten dat ze bekend zijn met de competenties en de gedragsindicatoren. Volgens de studenten staan deze in de cursussen in de studiefiches op de eerste pagina vermeld. Volgens de commissie kan de opleiding hier nog een tandje bijsteken door in de lessen nog meer aandacht te hebben voor het behandelen van de competentiematrix. De opleiding gaf zelf aan dat een meer transparante communicatie rond de gedragsindicatoren aan studenten een verbeteringstraject voor de opleiding is. Hetzelfde wil de commissie ook suggereren naar het werkveld toe. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat zij niet betrokken waren bij het opstellen van de competentiematrix, maar dat zij er wel bekend mee zijn. Vooral de gedragsindicatoren zijn volgens hen een belangrijk aspect in de stage. Het werkveld ziet de gedragsindicatoren dan ook vermeld in stage-evaluatierapporten. Volgens de commissie zijn ook de leden van het onderwijzend personeel vertrouwd met de competentiematrix en de gedragsindicatoren.

De commissie heeft haar eigen domeinspecifiek referentiekader vergeleken met het opleidingsprofiel en is van mening dat de twee documenten goed overeenkomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan de profilering en validering van de opleiding nog meer bekend te maken.
- De commissie adviseert de opleiding om haar competentieprofiel en gedragsindicatoren nog meer bekend te maken aan haar stakeholders.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de tijdens het bezoek ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat de opbouw van het programma vorm kreeg op basis van drie pijlers, namelijk de federale regelgeving met betrekking tot de bijzondere beroepstitel, het beroeps- en opleidingsprofiel van de verpleegkundige intensieve zorg en spoedgevallenzorg, opgesteld door de werkgroep Overlegorgaan Aalst, en de gedragsindicatoren en leerlijnen ontwikkeld door de opleiding. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek de indruk gekregen dat de doelstellingen op een adequate manier vertaald zijn in een opleidingsprogramma. Daardoor kan de opleiding beschikken over een vrij gebalanceerd curriculum, met een goed evenwicht tussen het biomedische en het psychosociale aspect, en waarbij men streeft naar de integratie van theorie en praktijk. De commissie is verder van mening dat de competentieleerlijnen duidelijk aanwezig zijn. De commissie is tevreden dat de opleiding is nagegaan hoe de opleidingsonderdelen zich verhouden tot de gedragsindicatoren en tot de domeinen waaraan een aanvullende opleiding volgens het ministerieel besluit 19/04/2007 moet voldoen.

Volgens de opleiding kreeg het curriculum vorm, gestoeld op de bovenstaande drie pijlers, en worden meer algemene kennis, vaardigheden en attitudes verworven in afzonderlijke opleidingsonderdelen, die het professioneel functioneren ondersteunen. De opleiding bestaat uit 12 opleidingsonderdelen die ofwel in een voltijds traject (één jaar) of een deeltijds traject (twee jaar of langer) kunnen worden gevolgd. De studenten volgen een vijftal opleidingsonderdelen die de biomedische en verpleegkundige benadering van de patiënt vooropstellen, en dan met name de respiratoire patiënt, de cardiovasculaire patiënt, de patiënt met metabool falen, de traumapatiënt en de pediatrie patiënt. Verder volgen de studenten de opleidingsonderdelen CPR 1 en 2, waarbij aandacht wordt geschonken aan verplaatsingstechnieken, gespecialiseerde apparatuur en de bijhorende veiligheidsmaatregelen. De commissie vernam tijdens het bezoek dat de opleiding één opleidingsonderdeel CPR van 6 studiepunten plant, in plaats van twee afzonderlijke opleidingsonderdelen die op elkaar volgen. Hetzelfde geldt voor het opleidingsonderdeel Methodologie van het toegepast onderzoek, waarbij de opleiding de student voorbereidt op het afstudeerproject en dat op het moment van het bezoek nog uit twee op elkaar volgende opleidingsonderdelen bestond. Ook achterliggende kennis om als verpleegkundige te functioneren, wordt aangereikt in het opleidingsonderdeel Sociale en humane wetenschappen. Verder worden 30 studiepunten Klinisch onderwijs (stages en didactische bezoeken) voorzien, wat overeenkomt met 450 uur stage, zowel in de intensieve zorg als spoedgevallenzorg.

In het programma is geen ruimte voor keuzemogelijkheden voorzien, maar alle stakeholders met wie de commissie sprak, hebben dit niet als wens uitgesproken. Volgens hen is het nuttiger de

opleiding te organiseren zoals ze nu is, met een onderlinge afstemming tussen intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Verpleegkundigen werken volgens de stakeholders soms in de beide kritische diensten, maar zelfs indien dat niet het geval is, is het nuttig om achtergrondkennis te bezitten van de andere dienst. Indien intensieve zorg en spoedgevallenzorg gesplitst zouden worden, zou dat volgens de betrokkenen tot eenzijdig opleiden leiden.

De commissie is tevreden over de procedures van curriculumherziening die men in de opleiding hanteert. Ook het werkveld kon bevestigen dat het programma van de opleiding mee evolueert. Bij het herzien van het programma houdt de opleiding rekening met nieuwe ontwikkelingen, die de opleidingscoördinator in de opleidingscommissie op de agenda zet. Deze opleidingscommissie houdt verder rekening met de input van studenten en het werkveld bij het aanpassen van het programma. Studenten kunnen de verschillende opleidingsonderdelen via een schriftelijke bevraging evalueren. Zo gaven de alumni tijdens hun gesprek met de commissie aan dat enkele opleidingsonderdelen te medisch ingericht werden zonder ook de verpleegkundige kant te belichten. Er werd volgens de alumni rekening gehouden met hun opmerkingen hierover. Ook kan een focusgroep opgericht worden om wijzigingen in het curriculum te bespreken. Het werkveld heeft inspraak bij het opstellen van het curriculum via een systematische werkveldbevraging, de bijeenkomsten van de opleidingscommissie en de jaarlijkse resonantieraad. De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat de opleiding beseft dat ze hiervoor nog inspanningen kan leveren. De opleiding heeft de wens uitgedrukt om de intensiteit van de overlegcultuur nog op te drijven. De commissie onderschrijft deze aanpak, zodat in het programma blijvend de ruimte wordt voorzien om nieuwe ontwikkelingen te introduceren.

De commissie is van mening dat internationalisering vooral in de opleiding aanwezig is onder de vorm van docentenuitwisseling (via een Erasmus Teacher Exchange-overeenkomst met de Hogeschool Utrecht), het gebruik van anderstalige bronnen en de kennis van internationale kaders, die de docenten in hun lessen doorgeven. De opleiding is er zich van bewust dat studentenmobiliteit een werkpunt is. Studentenmobiliteit wordt bemoeilijkt door het feit dat internationale stageplaatsen vaak niet erkend zijn, waardoor het voor studenten moeilijk is om de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige INZO te behalen. De opleiding beschikt niet over een internationale partner in het kader van studentenmobiliteit. Tijdens de gesprekken vernam de commissie dat het evenwel niet onmogelijk is om in het buitenland stage te lopen wanneer een aantal uren stage in een erkende stageplaats nadien wordt ingehaald. Verder gaf de opleiding aan dat ze mee stapt in een project van internationalisation@home. De commissie moedigt de opleiding aan hier verdere inspanningen voor te leveren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de gesprekken heeft de commissie vernomen dat de meeste studenten die de opleiding volgen, werkstudenten zijn die naast hun studie een job uitoefenen. Door hun ervaring die ze al een aantal jaar hebben opgebouwd, kunnen deze studenten snel de vertaling maken van vaardigheden en theoretische zaken die aangereikt worden tijdens de opleiding naar hun eigen beroepspraktijk. Toch let de opleiding erop dat de opleiding ook haalbaar blijft voor studenten die rechtstreeks uit de initiële opleiding Verpleegkunde instromen, of op een andere dienst werkzaam zijn.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding op verschillende manieren haar doelstelling om een maximale inbedding van het onderwijs in het professionele werkveld te bekomen, probeert te realiseren. De commissie is van oordeel dat de opleiding in de lessen vertrekt vanuit een casuïstische benadering, waarbij voldoende evenwicht te vinden is tussen het aanbod uit intensieve zorg en uit spoedgevallenzorg. Wel lieten de studenten met wie de commissie in gesprek ging, weten dat nog meer praktijk aan bod kan komen, vooral bij het aspect van spoedgevallenzorg. Dit komt volgens hen vooral in de stage aan bod, maar ook tijdens de lessen zouden zij nog meer voorbeelden kunnen appreciëren. Dit geldt eveneens voor vaardigheidstraining binnen de opleiding. Training van vaardigheden met speciale apparatuur, met een hoger risico of met specifieke omgevingsfactoren gebeurt op verplaatsing, wat de commissie positief vindt. De studenten waren van mening dat de frequentie van dergelijke vaardigheidstrainingen nog zou kunnen worden opgedreven. De commissie heeft wel meermaals vernomen dat studenten uit eigen initiatief tijdens pauzes of wanneer zij dat wensen, zelf kunnen gaan oefenen in de skills labs met materiaal uit de opleiding, zoals het gebruik van een defibrillator op een advanced life support-pop. De commissie heeft tijdens de gesprekken eveneens vernomen dat er verder bij de studenten meer vraag is naar het psychosociale aspect in de opleiding, en naar meer extra muros-werking, zoals skills-oefeningen, bevrijdingstechnieken en het meevolgen van een training tijdens de rampenplanoefening op verplaatsing.

Verder zorgt ook de samenstelling van het onderwijzende personeel ervoor dat studenten in contact komen met de beroepspraktijk. Door de betrokkenheid van lesgevers (artsen en verpleegkundigen) die actief zijn in het werkveld, wordt de inhoud van de opleidingsonderdelen volgens de commissie getoetst aan de actuele beroepspraktijk en is een interdisciplinair aspect aanwezig. Daarbij is de commissie van mening dat er duidelijke afstemming aanwezig is tussen lesgevers die enerzijds de medische insteek en anderzijds de verpleegkundige insteek verzorgen.

De commissie heeft tijdens het bezoek meer inzicht gekregen in het concept van stage en eindwerk. De commissie is tevreden dat de opleiding criteria hanteert voor stageplaatsen en mentoren. De opleiding houdt voorbereidingen met ziekenhuizen waarmee ze werkt, en maakt daar afspraken over de hoeveelheid studenten die stage zullen doen en op welke tijdstippen studenten aanwezig zullen zijn. De studenten leggen immers een omvangrijk stageparcours af van 450 uur (wat overeenkomt met 30 studiepunten). Deze uren zijn wettelijk vastgelegd binnen het kader van het behalen van de 'Bijzondere Beroepstitel Intensieve zorg en spoedgevallenzorg'. Daaronder zijn stages in zowel intensieve zorg (120 uur) als spoedgevallenzorg (120 uur), ziekenwagen-stage (40 uur), MUG-stage (Mobiele Urgentiegroep – 80 uur) en een keuzestage van 40 uur inbegrepen. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding rekening houdt met de aspecten van prehospital interventies, en waardeert het dat de opleiding dit in haar programma een plaats heeft gegeven. Volgens de commissie mag er nog uitgebreider aandacht aan worden geschonken in het programma.

De studenten stellen bij de aanvang van de stage hun stagedoelen op met wat ze willen bereiken en wat ze meer willen uitbouwen, en voeren op basis daarvan stageopdrachten uit. De commissie

is van mening dat de opleiding investeert in een gedegen stagebegeleiding. Docenten van de opleiding voeren minstens tweemaal een stagebezoek uit, waarbij een tussen- en eindevaluatie worden opgemaakt. De studenten konden deze aanpak beamen wanneer ze met de commissie in gesprek gingen. De studenten gaven aan dat zij duidelijk contactinformatie van hun stagebegeleiders hadden, en zij wisten wie aan te spreken bij eventuele vragen of problemen. Ook voorziet de opleiding een mentorendag, die recent is opgestart om de mentoren die de studenten mede begeleiden en beoordelen, wegwijs te maken in het onderwijsjargon dat in de opleiding en de stage wordt gehanteerd.

De commissie is van oordeel dat men het gebruik van stageverslagen nog dient te verbeteren. De stageverslagen waarmee de opleiding werkt, zijn PowerPointpresentaties. De commissie vindt echter dat PowerPointpresentaties niet helemaal geschikt zijn als medium voor het schrijven van een stageverslag door de student. De PowerPointpresentaties die de commissie heeft ingekeken, gaven eerder een opsomming van waarnemingen weer, waarbij het leggen van linken eerder ontbreekt. De opleiding erkent dat deze manier van werken niet optimaal is, en gaf aan dat het idee al geoperd werd om de stageverslagen als casussen op te nemen in de cursus van het opleidingsonderdeel CPR, dat vanaf academiejaar 2012–2013 niet meer opgesplitst zal zijn in twee delen.

De student legt voor tien uur op jaarbasis didactische bezoeken af. Tijdens de gesprekken gaf de opleiding aan dat het hier gaat om actieve lessen waarin studenten vaardigheden worden aangebracht, zoals het leggen van halskragen, het verwijderen van valhelmen of spalken. De studenten en alumni hebben in hun gesprek met de commissie de wens geuit dat deze lessen nog praktischer georganiseerd zouden worden dan nu het geval was. Ook vond de commissie de kwaliteit van de verslagen van deze didactische bezoeken niet altijd even goed. De opleiding is zich van dit probleem bewust en maakt plannen om dergelijke didactische bezoeken niet meer binnen de stages onder te brengen, maar in het opleidingsonderdeel CPR, waardoor een en ander zal veranderen. Zo zullen volgens de opleiding de gedragsindicatoren een andere waarde krijgen bij het afleggen van deze didactische bezoeken.

De studenten schrijven eveneens een afstudeerproject of eindwerk, waarbij ze zelf een onderwerp kunnen kiezen dat aansluit bij hun beroepspraktijk, en dat zo mogelijk onmiddellijk inzetbaar en bruikbaar is binnen het werkveld. De commissie merkt hierbij op dat studenten die rechtstreeks uit de initiële opleiding Verpleegkunde instromen, het soms moeilijk hebben een geschikt onderwerp te vinden. In dat geval kan ook de opleiding in overleg met het werkveld adequate onderwerpen aanbrengen.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding investeert in begeleidingsmogelijkheden voor het eindwerk. In het begin van het academiejaar ontvangen alle studenten informatie over het eindwerk en wat van hen wordt verwacht. Oudere studenten die een lange tijd geen eindwerk (meer) hebben geschreven, kunnen bijkomende informatie verkrijgen in verband met de wetenschappelijke onderbouwing en het gebruik van wetenschappelijke literatuur. Verder is de commissie positief over de tweemaandelijks contactmomenten die de opleiding voorziet voor verdere begeleiding van het eindwerk. De studenten houden een logboek bij om het verloop van hun eindwerk te schetsen, maar de commissie stelt zich bij het inkijken van enkele logboeken vragen bij de kwaliteit en de meerwaarde van dit document. De opleiding geeft aan dat ook dit een verbeteringstraject van de opleiding is. Het logboek zal in de toekomst verdwijnen.

De eindwerken worden op het einde van de opleiding door middel van een mondelinge presentatie toegelicht aan een jury. De opleiding zal vanaf volgend academiejaar de bruikbaarheid, het praktijkgehalte en de toepasbaarheid van de eindwerken trachten te verhogen door deze presentatie te vervangen door een presentatie aan de hand van een poster, die ook op de dienst waar de student werkt, kan dienen. Verder vraagt de commissie de opleiding te reflecteren over

het inbouwen van een nu nog ontbrekende link tussen het eindwerk en de stage, wat een meerwaarde zou betekenen voor de opleiding.

De commissie heeft de cursussen tijdens het visitatiebezoek ingekeken en is van mening dat het cursusmateriaal vrij actueel is. De opleiding streeft naar ge-update cursussen in plaats van handboeken, die snel voorbijgestreefd zijn. Wel heeft de commissie opgemerkt dat de uniformiteit in het studiemateriaal nog kan worden opgedreven. Zo vond de commissie ook nog veel PowerPointpresentaties. Ook is de commissie van oordeel dat de opleiding nog meer vakliteratuur zou mogen integreren in het cursusmateriaal en erop toezien dat referenties volledig zijn.

Wat maatschappelijke dienstverlening betreft, heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding de samenwerking met het werkveld tracht te consolideren. Een van de manieren waarop dit gerealiseerd wordt, is dat de opleiding haar advanced life support-pop gratis ter beschikking stelt aan ziekenhuizen die voor hun personeel van de afdelingen Intensieve zorg of Spoedgevallenzorg bijkomende trainingen wensen. Tegen betaling kunnen ook private organisaties deze pop ontlenden. Verder wordt de competentie van levenslang leren gerealiseerd in de opleiding door het organiseren van twee bijscholingsdagen per jaar voor het werkveld en de alumni, en waaraan ook de studenten verplicht deelnemen. Dit initiatief ervaren alle stakeholders als positief. Sommige studenten krijgen eveneens de kans om daar hun eindwerk voor te stellen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan in de lessen meer praktijkvoorbeelden te integreren en meer vaardigheidstraining te bieden aan de studenten.
- De commissie vraagt de opleiding het gebruik van stageverslagen, logboek en de verslagen van de didactische bezoeken te herzien.

De opleiding moet waken over de uniformiteit van het cursusmateriaal.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding beschikt over een duidelijk, gestructureerd en samenhangend curriculum. Het programma bevat geen keuzetrajecten; alle studenten volgen hetzelfde programma. Daarbij voorziet de opleiding volgtijdelijkheid tussen de delen 1 en 2 van de opleidingsonderdelen Methodologie van toegepast onderzoek, CPR en Klinisch onderwijs (stages).

Volgens de commissie heeft de opleiding veel aandacht voor het evenwicht tussen het medische en het verpleegkundige aspect. Om dit evenwicht te bewaken, stelt de opleiding per opleidingsonderdeel een opleidingsonderdeelverantwoordelijke aan, die het personeel dat binnen zijn of haar opleidingsonderdeel lesgeeft, ondersteunt. Tijdens het gesprek met het onderwijzend personeel, heeft de commissie afgeleid dat het medische personeel het belang inziet van de verpleegkundige insteek en omgekeerd. Er is met andere woorden binnen een opleidingsonderdeel duidelijke afstemming tussen alle personeelsleden, die de samenhang van het programma bespreken in vergaderingen en informele ontmoetingsmomenten van de lesgevers. Tijdens het gesprek met

het onderwijzend personeel vernam de commissie dat sommige externe lesgevers ook de andere lessen van het opleidingsonderdeel waarvan zij een deel verzorgen, bijwonen om zo zicht te krijgen op de inhoud van het complete opleidingsonderdeel en overlapping te vermijden.

Ook loopt in de opleiding een verbeteringstraject dat zo veel mogelijk overlappings wegwerkt en fractionering tracht te voorkomen. Zo worden cursussen jaarlijks door de trajectbegeleider doorgeleefd. Dit wordt verder bewaakt door de opleidingsonderdeelverantwoordelijke, die cursussen naleest en vervolgens zijn of haar opleidingsonderdeel bespreekt met de andere docenten die lesgeven binnen dat opleidingsonderdeel. Een van de resultaten van een dergelijke aanpak is dat de opleiding besloten heeft om de twee delen van het opleidingsonderdeel CPR samen te voegen tot één opleidingsonderdeel, en ook binnen de inhoud van het opleidingsonderdeel te schuiven. Zo wil de opleiding de nu als stageverslagen gebruikte PowerPointpresentaties als casussen integreren in het opleidingsonderdeel CPR. Verder heeft de opleiding als plan de didactische bezoeken binnen dit opleidingsonderdeel onder te brengen.

Naast het werken met opleidingsonderdeelverantwoordelijken, die de samenhang in het programma en het regelmatige overleg tussen de lesgevers bewaken, betreft de opleiding ook de studenten, die jaarlijks bevestigd worden over de samenhang binnen het programma en tussen de verschillende opleidingsonderdelen. Daar kunnen problemen gesignaleerd worden en eventueel in focusgroepen worden besproken. Indien er problemen zijn, kunnen de betrokken docenten verbeteringstrajecten voorstellen en opstarten. Volgens de studenten die met de commissie in gesprek gingen, geeft de opleiding gehoor aan de signalen en opmerkingen die zij in de bevestigingen aangeven.

Naast de voltijdse en de deeltijdse modeltrajecten is er volgens de commissie een groot aantal mogelijkheden op vraag van de student. Zo is het voor de studenten mogelijk om, wanneer een student deeltijds de opleiding volgt, eerst alle theoretische opleidingsonderdelen op te nemen en pas daarna stage te lopen. Andere studenten kunnen die opleidingsonderdelen die men wenst in een jaar combineren, en in een volgend jaar de resterende opleidingsonderdelen en stage opnemen. De opleiding kan volgens de commissie deze toenemende flexibilisering aan.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten voor het voltijdse traject. In het deeltijdse traject kunnen studenten deze 60 studiepunten in meerdere jaren opnemen. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de gesprekken met de commissie gaf de opleiding aan dat de hogeschool opteert voor het systeem van tijdschrijven om de studietijd en -last te meten. De opleiding vond echter dat deze meting niet objectief was en is hiervan afgestapt. In tegenstelling tot het tijdschrijven meet de opleiding de studielast met behulp van de jaarlijkse programma-evaluatie, die bij de studenten naar de perceptie van de studiebelasting van het totale programma peilt. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat de studenten geen overdreven of onvoldoende belasting ervaren. Wel gaven de studenten aan dat de combinatie van voltijds werken en het afwerken van de opleiding zwaar is. De studenten weten echter op voorhand dat dit het geval zal zijn. De commissie heeft uit de gesprekken afgeleid dat het programma evenwel studeerbaar is. De opleiding levert inspanningen om de data voor het indienen van opdrachten te spreiden, zodat studenten de kans hebben hun taken in een redelijke tijdsspanne af te werken. Zo tracht de opleiding piekbelasting te minimaliseren. Verder heeft de opleiding overleg gehad met het werkveld. Om voor de studenten en het werkveld een degelijke planning mogelijk te maken, werd het lesrooster verdeeld in volledige les- en stageweken. Tijdens het gesprek met de commissie konden de vertegenwoordigers van het werkveld bevestigen dat een dergelijke aanpak minder belastend werkt dan bijvoorbeeld twee lesdagen per week.

Verder kunnen de studenten per opleidingsonderdeel (OLOD) de studiebelasting aangeven in de opleidingsonderdeelevaluatie. De opleiding geeft aan de studenten de mogelijkheid om, wanneer zij een opleidingsonderdeel als zwaar evalueren, oorzaken aan te duiden, waardoor de opleiding zicht krijgt op studiebelemmerende factoren. In de ingekeken documenten kon de commissie afleiden dat in het academiejaar 2008–2009 zaken als onder andere de moeilijkheidsgraad, de hoeveelheid leerstof, de wijze van lesgeven, het studiemateriaal en de evaluatiecriteria ervoor zorgden dat studenten de belasting 'zwaar' toekenden aan enkele opleidingsonderdelen. De opleiding heeft inspanningen geleverd om rekening te houden met deze opmerkingen bij het uitwerken van haar programma in het daaropvolgende academiejaar. Zo werd de nadruk gelegd op de integratie van het medische en het verpleegkundige luik, en werden naast de hoorcolleges meer activerende colleges voorzien. De commissie merkt op dat de responsgraad van de bevraging laag was en kijkt samen met de opleiding uit naar de resultaten van de volgende bevraging, gezien de grote stijging van het aantal studenten in het academiejaar 2011–2012, wat op zijn beurt de responsgraad zou kunnen verhogen.

De commissie heeft vastgesteld dat de meeste opleidingsonderdelen overeenkomen met 3 studiepunten, en dus een vergelijkbare verhouding contacturen en zelfstudietijd bevatten. De helft van de studiepunten gaat naar stage. Volgens de opleiding komt het geheel overeen met een studiebelasting van 1585 uur, wat conform het decreet is. Daarvan zijn er 450 uur klinisch onderwijs (stage) en 272 uur theoretisch onderwijs. De commissie is van mening dat de opleiding de afstemming van de studiepunten in verhouding tot de studietijd kritisch moet blijven bekijken. De opleiding moet eveneens meer systematisch de studielast meten over de jaren heen,

om onderbouwde uitspraken te kunnen doen over de feitelijke studielast ten opzichte van de vooropgezette studielast.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding blijvend aandacht te besteden aan de afstemming van de studiepunten in verhouding tot de studietijd.
- De commissie beveelt de opleiding aan om effectief en efficiënt de studietijdmetingen op te volgen, zodat gefundeerde uitspraken over de jaren heen kunnen worden gedaan.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de documenten die de commissie heeft ingekeken, heeft de opleiding aangegeven dat zij, vertrekkende vanuit het onderwijsconcept van de Artesis Hogeschool Antwerpen, streeft naar een evenwicht tussen kennis en competentiegericht onderwijs. Het departement Gezondheidszorg en de opleiding kiezen daarbij bewust voor de integratie van een cognitieve en sociale visie op leren, waarbij een beroep werd gedaan op het bureau Kessels en Smit. Hun model op leren, 'Leren vanuit de praktijk en leren in de praktijk', werd in de opleiding geïntroduceerd. De commissie is van mening dat de opleiding beschikt over een duidelijk uitgeschreven didactisch concept dat het realiseren van de doelstellingen ondersteunt, en dat de opleiding het leren en de praktijkervaring op elkaar heeft afgestemd. De opleiding werkt vanuit de casuïstiek en heeft aandacht voor zowel de medische als verpleegkundige insteek in de cursussen. Verder zijn volgens de commissie ook de geslaagde samenwerking en overleg tussen het medisch georiënteerd personeel en de verpleegkundige lesgevers sterke punten van de opleiding. De commissie is wel van oordeel dat de opleiding nog meer aandacht zou kunnen hebben voor vraaggestuurd onderwijs. Hoewel de studenten zelf problemen uit hun praktijk naar de les kunnen meenemen, meent de commissie dat dit aspect nog meer aan bod zou mogen komen. Ook het aanbod van vaardigheidstraining zou men nog verder mogen uitbreiden.

De opleiding heeft een variatie aan werkvormen uitgewerkt om haar onderwijs te verzorgen. De gehanteerde werkvormen in de opleiding zijn hoorcolleges, activerende colleges, begeleide praktijk, zelfstudie, didactische bezoeken en casussen. De opleiding gaf aan dat ze zich bewust is van een aantal termen die niet accuraat werden gebruikt. Zo vermeldde de opleiding dat ze de term 'didactische bezoeken' wil veranderen, omdat die suggereert dat het om passieve bezoeken gaat, terwijl het eigenlijk om actieve lessen gaat. Ook krijgt de benaming 'portfolio' in deze opleiding een andere invulling. Portfolio's zijn in deze opleiding presentaties over hoe studenten hun eindwerk zullen aanpakken. De commissie onderschrijft de intentie van de opleiding om te reflecteren over deze termen en het niet-accurate gebruik ervan.

De commissie is positief over het feit dat de opleiding opteert voor regelmatig ge-update syllabi in plaats van handboeken die snel verouderd zijn. Bij het inkijken van het cursusmateriaal was de commissie van mening dat de inhoud dekkend was en weinig overlappings vertoonde. Wel moet de opleiding er volgens de commissie voor zorgen dat er niet te veel PowerPointpresentaties

in het cursusmateriaal staan. De commissie kon bij het inkijken van de documenten vaststellen dat het lesmateriaal beschikbaar wordt gesteld via de elektronische leeromgeving Blackboard. De studenten konden beamen dat het materiaal meestal tijdig beschikbaar is. Wanneer dat niet het geval is, gaat het in de meeste gevallen om materiaal dat op het laatste moment door de gastdocenten geactualiseerd wordt en de digitale leeromgeving te laat bereikt.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding het leermateriaal systematisch inhoudelijk screent, en dit om overlappingen te vermijden en recente literatuurverwijzingen te incorporeren. Bovendien screent de trajectverantwoordelijke van de opleiding het cursusmateriaal voor het wordt gedrukt, waarbij aandacht wordt geschonken aan de aanwezigheid van de studiefiche, de inhoudsopgave en de referentielijst. Het niveau van de cursussen wordt bewaakt door de opleidingsonderdeelverantwoordelijken, en de lesgevers worden gestimuleerd om hun materiaal up-to-date te houden. Ook de studenten kunnen bij de opleidingsonderdeelevaluatie aangeven of ze al dan niet tevreden zijn met de kwaliteit van het cursusmateriaal. Bij het inkijken van de resultaten van de bevragingen, stelde de commissie vast dat op dit vlak geen problemen werdenesignaleerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het integreren van meer vraag- en casusgestuurd onderwijs.
- De commissie beveelt de opleiding aan blijvende aandacht te schenken aan het accuraat gebruik van termen zoals portfolio en didactisch bezoek.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens het visitatiebezoek is de commissie tot de conclusie gekomen dat de opleiding een krachtige visie op toetsbeleid heeft en dat die visie doorheen de opleiding wordt gedragen door de stakeholders, vooral de docenten. Volgens de commissie is competentiegerichte toetsing aanwezig in de opleiding.

In het departement Gezondheidszorg van de hogeschool werd in het academiejaar 2007–2008 door een departementale werkgroep een toetsbeleid ontwikkeld dat ook door de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg wordt gedragen, en conform waarmee de studiefiches van de opleidingsonderdelen zijn opgesteld. De commissie is na het inkijken van het toetsbeleid van mening dat er uitdrukkelijke aandacht is voor competentiegerichte toetsen, variëren van toetsvormen, feedback en professionalisering van medewerkers. Zo kon de commissie vaststellen dat in het departement een interne onderwijsstudiedag over evalueren werd georganiseerd, waarop best practices werden uitgewisseld. De opleiding geeft aan dat wegens het grote aantal externe lesgevers de professionalisering nog bijkomende input nodig heeft. Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de medewerkers van de opleiding opgeleid worden om te leren werken met toetsmatrijzen. Ook de gastdocenten worden door middel van overleg met de opleidingsonderdeelverantwoordelijken in dit proces betrokken. De commissie heeft vastgesteld dat het opstellen van de toetsmatrijzen nog in zijn kinderschoenen staat, maar ziet beloftevolle

toekomstmogelijkheden en onderschrijft de intentie van de opleiding om de toetsmatrijzen verder uit te werken.

Het departement Gezondheidszorg en de opleiding hebben verschillende toetsvormen ter beschikking, waaronder kennistoetsen, voortgangstoetsen, casustoetsen, vaardigheidstoetsen, projectopdrachten, assessments, stage- en praktijkopdrachten, reflectieopdrachten, portfolio en de afstudeeropdracht. De commissie heeft vernomen dat de toetsvorm voor opleidingsonderdelen besproken wordt in een overleg tussen de externe lesgevers en de opleidingsonderdeelverantwoordelijken. De opleiding doet voldoende inspanningen om de externe lesgevers te ondersteunen bij het selecteren van de juiste toetsvorm. De opleidingscoördinator gaf aan de interne lesgevers persoonlijk te gaan ondersteunen in deze kwestie, zodat de vernieuwde studiefiches die de opleiding wil opstellen, in orde zijn tegen de aanvang van het academiejaar 2012–2013. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat de toetsing op een correcte manier gebeurt. De examenroosters zijn volgens de studenten goed op voorhand gekend, en bij problemen kan men flexibel examens inhalen of verplaatsen, waarbij de opleiding erop moet letten dat er steeds duidelijke richtlijnen in verband met het verplaatsen van examens aanwezig blijven en deze modaliteiten duidelijk worden bekendgemaakt. De studenten weten echter bij wie ze terecht kunnen (ombudspersoon of trajectbegeleider) als er problemen zijn. Ook zijn ze tevreden over de feedback die ze bij geleverde testen kunnen ontvangen.

Volgens de commissie zijn de examenvragen op het niveau van een professioneel gerichte bachelor. De commissie heeft tijdens het inkijken van de examens gemerkt dat er een mix is tussen open en meerkeuzevragen, waarbij deze laatste de meerderheid lijken te uit te maken. De opleiding kan er volgens de commissie over waken dat het aandeel meerkeuzevragen niet te groot wordt en er voldoende aandacht blijft voor casuïstiek in de examens.

De commissie is positief over de toetsing van de stage. Tijdens het visitatiebezoek kon de commissie een uitgebreid en doordacht systeem inkijken waarmee de opleiding de stage-ervaringen van haar studenten toetst. De stages van de studenten worden getoetst door de mentor, eventueel de hoofdverpleegkundige van de dienst waarop studenten stage volgen, en de begeleidende lector vanuit de opleiding. De alumni van de opleiding die de mentorenopleiding volgden, waren enthousiast over deze mentorenopleiding en de bijhorende mentorendagen. De opleiding voorziet bij de beoordeling van de stage een stagedossier, dat wordt overlopen bij tussentijdse en eindevaluaties. Mentoren gaan onderling in overleg, omdat zij zich een beeld hebben kunnen vormen over de student die stage loopt. Ook de studenten houden dagevaluaties bij en beschikken over een vaardighedenlijst, waarop ze kunnen laten aangeven welke stageopdrachten ze hebben uitgevoerd. De opleiding vraagt dat deze opdrachten de link leggen tussen de theorie en de praktijk, en dat studenten hun opdrachten onderbouwen met wetenschappelijk artikels. De opleiding heeft voor de toetsing van de stage verder een lijst opgesteld met 42 criteria (sleutelbegrippen) die gelinkt zijn aan de kerncompetenties, de gedragsindicatoren en vaardigheden waarover een student dient te beschikken. Bij de evaluatie gaan de betrokkenen na of en in welk stadium de student zich binnen deze criteria bevindt. De commissie was onder de indruk van deze uitgebreide lijst en meent dat de objectiviteit van deze aanpak wordt vergroot.

Ook voor de afstudeeropdracht kon de commissie vaststellen dat de opleiding duidelijke criteria heeft uitgeschreven voor de vorm en inhoud van het eindwerk, alsook voor de promotoren. Deze criteria worden aan de studenten toegelicht tijdens een hoorcollege en zijn beschikbaar op de digitale leeromgeving. De commissie kon vaststellen dat de toetsing van het eindwerk duidelijk was afgetoetst aan de vooropgestelde criteria. Voor de evaluatie van de eindwerken worden externe lezers ingeschakeld, wat de commissie positief vindt. De opleiding heeft volgens de commissie al inspanningen gedaan om de kwaliteit van de eindwerken te verbeteren. Zo loopt, zoals

aangehaald, een verbeteringstraject in de opleiding om het logboek dat studenten moeten bijhouden te laten verdwijnen, en om de twee opleidingsonderdelen Methodologie van toegepast onderzoek samen te voegen tot één opleidingsonderdeel dat over een volledig academiejaar loopt. Verder werkt de opleiding aan de volledige integratie van de gedragsindicatoren en de Canmeds-rollen in de evaluatiecriteria. De opleiding gaf aan dat deze aanpak naar voren was gekomen uit de reflectie met focusgroepen. Ook plant de opleiding de voorstelling van het eindwerk door middel van een PowerPointpresentatie te vervangen door het maken van een poster met bijhorende verdediging. Verder gaf de opleiding aan dat vanaf het academiejaar 2013–2014 plagiaat in de afstudeerprojecten duidelijker en sneller zal worden opgespoord en opgevolgd.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De opleiding heeft, gezien haar doelstelling om een verdieping en specialisatie te zijn van de initiële bacheloropleiding Verpleegkunde, als toelatingsvoorwaarde ingesteld dat studenten die houder zijn van een bachelordiploma Verpleegkunde de opleiding kunnen instromen. In haar zelfevaluatie rapport haalt de opleiding aan dat potentiële studenten die houder zijn van het bachelordiploma Vroedkunde eveneens toegelaten worden tot de opleiding, indien ze slagen voor een individueel voorbereidingsprogramma met een zelfstudiepakket. Tijdens het bezoek vernam de commissie dat houders van een diploma Vroedkunde de bachelor-na-bacheloropleiding echter alleen maar kunnen volgen als bijscholing, maar dat zij geen bachelordiploma kunnen halen en ook de bijzondere beroepstitel niet kunnen verkrijgen. De commissie vindt dat deze voorwaarden duidelijker gecommuniceerd zouden moeten worden, zodat er geen verwarring ontstaat.

Tijdens het bezoek en de gesprekken met de betrokkenen heeft de commissie afgeleid dat de opleiding zich vooral richt tot studenten die al enige werkervaring achter de rug hebben en die de opleiding deeltijds kunnen volgen in combinatie met een voltijdse job. Nochtans worden ook studenten die rechtstreeks instromen vanuit de initiële bacheloropleiding Verpleegkunde, tot de bachelor-na-bacheloropleiding toegelaten en kunnen zij de opleiding voltijds in één jaar afwerken. Volgens de commissie kunnen zij het soms moeilijker hebben om de vertaalslag te maken van de theoretische zaken die ze aangereikt krijgen naar de praktijk. De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat het eveneens niet eenvoudig is om als instromer zonder

werkervaring geschikte onderwerpen te selecteren voor het afstudeerproject. Het beter opvolgen van deze problematiek zou volgens de commissie de opleiding ten goede komen.

De opleiding heeft de herkomst, de leeftijd, het geslacht en de vooropleiding van haar studenten in kaart gebracht. De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat in het academiejaar 2011–2012 20 studenten de opleiding voltijds volgen; de anderen volgen de opleiding deeltijds (een vijftiental studenten) of via een persoonlijk deeltraject (35 studenten). De commissie is positief gestemd over het feit dat het curriculum flexibele leerwegen toelaat. Het EVK- en EVC-beleid van de hogeschool staat op punt. De opleiding heeft de afspraak gemaakt dat instromers met een masterdiploma vrijstelling verkrijgen voor hun afstudeerproject. De dossiers van de overige aanvragen tot vrijstelling worden situationeel bekeken.

De opleiding heeft in het academiejaar 2011–2012 een sterke toename van het aantal studenten gekend. Het studentenaantal dat in 2009–2010 was teruggelopen tot 12, is dit academiejaar opnieuw gestegen tot 72. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, is dit te danken aan het vernieuwde curriculum, maar ook aan het feit dat de opleiding zich bij de doorstart is gaan voorstellen in de meeste ziekenhuizen van de streek. Ook voorziet de opleiding folders bij het begin van het academiejaar, die beschikbaar zijn in de ziekenhuizen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de toelatingsvoorwaarden, en in het bijzonder het niet behalen van de beroepstitel en het bachelordiploma voor houders van een bachelordiploma Vroedkunde, duidelijker te communiceren aan potentiële studenten.
- De opleiding moet het niveau van studenten die bij het instromen weinig of geen werkervaring hebben, blijvend bewaken.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek gesprekken gevoerd met een enthousiast en betrokken team van personeelsleden dat op elkaar afgestemd is en waarbinnen een goede sfeer lijkt te heersen. Er is volgens de commissie een gezonde mix van statutaire docenten die meer onderwijskundig zijn aangelegd en gastdocenten die een sterke band hebben met de ontwikkelingen uit het werkveld. De statutaire personeelsleden (het kernteam) bewaken het didactisch concept en de kwaliteit van de opleiding, en ondersteunen de gastdocenten bij het uitwerken van cursusmateriaal of het opstellen van het toetsbeleid. De opleidingsonderdeelverantwoordelijken voeren gesprekken met de anderen betrokkenen binnen het opleidingsonderdeel en sturen bij waar nodig.

Uit de ter beschikking gestelde documenten en de gevoerde gesprekken heeft de commissie afgeleid dat de opleiding een duidelijk beleid van werving en selectie voert. Het aantrekken van nieuwe medewerkers wordt in de opleidingscommissie besproken. Wanneer een vacature voor de kerndocenten open verklaard wordt, oordeelt een selectiecommissie op basis van het cv en vragen die gesteld zijn aan de kandidaat. Deze vragen handelen over de visie op onderwijs, de nexus onderwijs-onderzoek, de ervaringen in het beroepsdomein, de pedagogische ervaring en het potentieel van het toekomstige personeelslid. Ook de gastdocenten worden aangetrokken omwille van hun cv en expertise. Over de begeleiding van nieuwe docenten heeft de commissie tijdens het bezoek geen klachten gehoord. Tijdens de gesprekken haalden de personeelsleden aan dat ze het personeelsbeleid van de opleiding een sterk punt vonden. De personeelsleden zijn immers gemotiveerd en krijgen veel inspraak.

De commissie heeft vernomen dat voor de statutaire personeelsleden functioneringsgesprekken zijn voorzien. Tijdens de gesprekken met de leden van het onderwijzend personeel lieten de gastdocenten weten dat er voor hen formeel gesproken geen functioneringsgesprekken bestaan, aangezien zij ook nog elders in het werkveld zijn tewerkgesteld. Wel gaven ze aan dat er in de opleidingscommissie wordt gepraat over de cursus, en dat zij feedback ontvangen van de resultaten van opleidingsonderdeelbevragingen die aan de studenten werden gericht.

De commissie is tevreden over het duidelijke professionaliseringsbeleid van de opleiding. Het professionaliseringsbeleid stelt voorop dat de statutaire docenten elk jaar twee vakinhoudelijke en twee onderwijskundige bijscholingsactiviteiten volgen. Bij de aanwerving van nieuwe docenten werd een verplicht professionaliseringsluik opgenomen om de didactische kwaliteiten van het statutaire personeel op te volgen. Deze professionalisering loopt in samenwerking met het Expertise Centrum Hoger Onderwijs (ECHO) van de Universiteit Antwerpen. Ook voor de gastdocenten is ruimte voor professionalisering voorzien. De gastdocenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat er wegens tijdsgebrek niet altijd gebruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid. De commissie wil de opleiding aanmoedigen dit aanmoedigingsbeleid voor de professiona-

lisering van de gastdocenten door te zetten. Ook de interne onderwijsdagen, waarop een thema wordt besproken (zoals de toetsing), vindt de commissie positief.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het personeel van de opleiding goed in staat is een verbinding te leggen tussen de opleiding en de beroepspraktijk. Zo hebben alle docenten van het kernteam (een zevental mensen) beroepservaring, hetzij in de intensieve zorg, hetzij in de spoedgevallenzorg. Bij het inkijken van de documenten kon de commissie eveneens constateren dat na genoeg alle verpleegkundigen zelf de Bijzondere Beroepstitel in de Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg hebben behaald. De gastdocenten zijn naast hun onderwijsopdracht in de opleiding nog steeds actief in het beroepenveld van intensieve zorg en spoedgevallenzorg, waardoor zij nieuwe inzichten gemakkelijk kunnen integreren in het onderwijs dat zij verzorgen. Deze expertise van de gastdocenten wordt gewaardeerd door de studenten, die in hun gesprek met de commissie aangeven dat het onderwijzen van vernieuwde inzichten en ontwikkelingen een sterk punt is.

Het is de commissie tijdens het visitatiebezoek opgevallen dat er wederzijdse afstemming is tussen de medische en verpleegkundige aspecten van de opleiding, en dat de docenten onderling hierover ook overleg plegen. Bovendien kon de commissie afleiden dat de gastdocenten die minder onderwijskundig geschoold zijn, duidelijk beseffen dat wanneer zij actief zijn in de opleiding, onderwijs eveneens tot hun corebusiness behoort. Dat de statutaire docenten de externe docenten in deze materie bijstaan, vindt de commissie dan ook een positief initiatief.

De commissie is van mening dat de hogeschool en het departement de professionalisering van gastdocenten faciliteren door hen voldoende professionaliseringsmogelijkheden aan te bieden. Zoals aangehaald is het wegens tijdsgebrek niet altijd mogelijk deze zo efficiënt mogelijk in te vullen. De commissie is tevreden over het professionaliseringsbeleid, dat twee vakinhoudelijke en twee onderwijskundige bijscholingen vooropstelt bij het statutaire personeel.

De opleiding heeft een afspraak voor docentenmobiliteit met de Hogeschool Utrecht in Nederland via een Erasmus Teacher Exchange. Enkele docenten van de opleiding gaven lessen in een module Kritische zorg in de opleiding Verpleegkunde in de Hogeschool Utrecht, en docenten van deze hogeschool kunnen ook in de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg van de Artesis Hogeschool Antwerpen lesgeven. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om de docentenmobiliteit nog te verhogen. De commissie is tevreden over de mogelijkheid voor docenten om een bedrijfsstage te lopen. Zo wordt aan de docenten de mogelijkheid gegeven om

in diverse ziekenhuizen een stageperiode te vervullen, waardoor zij up-to-date blijven inzake nieuwe medisch- verpleegkundige technieken. De Erasmusbedrijfsstage laat docenten toe om lessen te geven en te volgen in andere landen, waardoor zij hun competenties kunnen toetsen en verdiepen. De docenten die een bedrijfsstage hadden gelopen, lieten weten hier heel tevreden over te zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij het inkijken van de documenten heeft de commissie afgeleid dat de opleiding beschikt over een voldoende aantal personeelsleden om de opleiding in te richten. Alle medewerkers werken deeltijds voor de opleiding. Het statutaire personeel is voor 3,2 VTE vertegenwoordigd, de gast-docenten hebben een opdracht in de opleiding van 0,55 VTE. Samen zijn bijgevolg ongeveer 3,7 VTE beschikbaar.

De opleiding bestond bij het schrijven van het zelfevaluatierapport uit 19 leden van het onderwijzende personeel (vaste lectoren en gastlectoren). Daarnaast is ook een aantal gastlezers met een kleine opdracht in de opleiding actief. De commissie waardeert het dat het departement Gezondheidszorg geïnvesteerd heeft in extra personeel voor de begeleiding van studenten (stagebegeleiding, eindwerkbegeleiding...), toen de opleiding geconfronteerd werd met het stijgende aantal studenten. Daardoor geven de leden van het OP met wie de commissie in gesprek ging, aan dat de werkdruk aanvaardbaar is gebleven. Daarnaast beschikt de opleiding over een 17-tal medewerkers van het administratief-technisch personeel dat de opleiding ondersteunt. De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator hoog ligt. Deze werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van het onderwijzend personeel redelijk in balans. De opleiding gaf in de gesprekken aan te anticiperen op het personeel dat in de komende jaren kan uitvloeien, waardoor de borging in de toekomst is verzekerd.

Tijdens de gesprekken met de commissie gaf de opleiding aan dat bij de doorstart van de opleiding in het academiejaar 2009-2010 ongeveer 70 lesgevers actief waren in de opleiding. De opleiding is zich, onder meer na het analyseren van resultaten uit studentenbevragingen, bewust geworden van het feit dat een dergelijk aantal lesgevers te gefractioneerd werkt. De opleiding heeft bijgevolg een evolutie gemaakt naar minder lesgevers die ook een aantal uren minder lesgeven, waardoor het geheel overzichtelijk blijft. De commissie vindt het positief dat de opleiding hier aandacht blijft aan schenken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de rondleiding die de commissie heeft genoten in de gebouwen van de opleiding, namelijk op de campus Gezondheidszorg van de Artesis Hogeschool Antwerpen, die gevestigd is in de Van Aertselaerstraat in Merksem en de Jaak De Boeckstraat in Merksem, heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding beschikt over iets oudere infrastructuur die wel goed is onderhouden. De commissie kon besluiten dat er een 'ziel' aanwezig was in het gebouw, en dat het gebruik van de gebouwen voor de opleidingen uit de gezondheidszorg erg herkenbaar is. Ook neemt de commissie notitie van de plannen van de hogeschool om tegen eind 2014 met alle professioneel gerichte opleidingen een volledig nieuwe campus te betrekken in Antwerpen-Noord.

In het departement zijn een auditorium met 120 zitplaatsen en verschillende grote, middelgrote en kleinere lokalen beschikbaar. De commissie heeft kunnen zien dat de lokalen zijn voorzien van de moderne audiovisuele en ICT-mogelijkheden. Ook zijn in de gebouwen liften en een hellend vlak aanwezig, waardoor ze vlot toegankelijk zijn voor personen met een functiebeperking. De campus is eveneens vlot toegankelijk met het openbaar vervoer.

Voor bepaalde onderwijsactiviteiten verplaatsen de studenten zich naar ziekenhuizen in de buurt. De opleiding beschikt ook over lokalen die specifiek worden ingericht voor het aanleren van praktische vaardigheden, of die bijvoorbeeld in het kader van de opleidingsonderdelen CPR technisch en didactisch materiaal bevatten. De commissie waardeert de aanwezigheid van dergelijk materiaal. In de gebouwen zijn vijf lokalen beschikbaar die zijn ingericht als ziekenhuis-kamers met alle nodige materiaal. Verder is de opleiding in het bezit van een ALS-pop (advanced life support) en andere poppen, zoals pediatrische poppen of babypoppen, die verschillende scenario's kunnen simuleren waarop de studenten moeten inspelen, zoals een defibrillatie of thoraxdrainage. De commissie is positief over de aanwezigheid van videocamera's in de skills labs. De opleiding toont interesse om zich in de toekomst meer te richten op het aanwenden van videoconferenties en teleclassing bij het geven van de lessen, wat volgens de opleiding nu nog te

weinig gebeurt. De commissie onderschrijft het potentieel van videoconferenties en moedigt de opleiding aan hier nog verder in te investeren. De commissie vraagt ook om de bezettingsgraad van de skills labs nog meer te intensifiëren.

De opleiding geeft aan dat externen materiaal kunnen lenen, en dat de opleiding ook contacten heeft met ziekenhuizen om materiaal van hen te gebruiken. De commissie meent dat de opleiding meer de band met de dienst Biotechniek van ziekenhuizen zou kunnen uitwerken om beschikbaar materiaal te verwerven. De commissie heeft immers vernomen dat de opleiding vragende partij is naar nog meer lokalen die ingericht zijn met apparatuur om de studenten meer en betere vaardigheidstrainingen aan te bieden. De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding een samenwerkingsverband heeft met de apotheek van het ZNA Jan Palfijnziekenhuis, waar medicijnen rechtstreeks kunnen worden aangekocht.

Volgens de studenten met wie de commissie een gesprek aanging, werkt de cursusdienst van de hogeschool goed. De studenten schrijven zich in en kunnen dan hun cursussen ontvangen. Deze komen volgens de studenten op tijd. Naast de gebouwen van de opleiding bevindt zich een woonzorgcentrum met een restaurant waarover het departement Gezondheidszorg voor de helft kan beschikken om de studenten van eetgelegenheid te voorzien. Op de campus zelf is er ook een ontspanningsruimte voor studenten, en kunnen de studenten gebruikmaken van automaten met drank en snacks.

Docenten hebben een keukenruimte en een werkruimte in oude internaatkamers. Daar kunnen ze werken of gesprekken voeren met studenten in het kader van persoonlijke begeleiding.

Volgens de commissie is de bibliotheek van de campus vlot toegankelijk. De bibliotheek is op werkdagen geopend van 8.30 tot 17.30 uur en één dag per week tot 18 uur. De studenten krijgen elk jaar een introductie in het gebruik van de bibliotheekfaciliteiten. Als lid van de Associatie Antwerpen kunnen studenten van de Artesis Hogeschool Antwerpen ook gratis werken ontlenen uit de andere bibliotheken van de Associatie. Via een VPN-netwerk kunnen ze de collecties uit de online catalogus ook thuis raadplegen. De commissie heeft eveneens voldoende ICT-mogelijkheden in de bibliotheek opgemerkt. Tijdens de rondleiding gaf de opleiding aan dat in 2011 een enquête was afgenomen over de bibliotheek. Uit de resultaten bleek dat men over het algemeen vrij tevreden was, en vooral over het personeel van de bibliotheek, de collectie en de openinguren. Een minpunt was het gebrek aan groepsruimte. De commissie meent dat dit probleem zal opgelost worden in de bibliotheek van de nieuwe campus, die eind 2014 in gebruik zal worden genomen. Wel is het voor de commissie niet steeds even duidelijk geworden of de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg voldoende gestimuleerd worden om gebruik te maken van de bibliotheekfaciliteiten. Volgens de commissie zou het bibliotheekgebruik nog meer geïntegreerd mogen worden in de opleiding.

Om cursussen of PowerPointpresentaties online te plaatsen, wordt voornamelijk gebruikgemaakt van de digitale leeromgeving Blackboard. De commissie waardeert het gebruik van Blackboard, maar heeft tijdens de gesprekken vernomen dat het voor studenten soms moeilijk is om in te loggen op Blackboard, of dat presentaties niet altijd op tijd beschikbaar zijn. De commissie meent dat een infosessie over of algemene introductie tot Blackboard een oplossing kan bieden. Eveneens kunnen (gast)docenten hieraan deelnemen, en moeten zij aangespoord worden hun presentaties tijdig beschikbaar te maken voor de betrokken studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan het gebruik van de bibliotheek beter te integreren in de opleiding.
- De commissie adviseert de opleiding om de studenten nog meer mogelijkheden te bieden om praktische vaardigheden te oefenen en het benutten van de skills labs nog te intensifiëren.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement Gezondheidszorg van de Artesis Hogeschool Antwerpen heeft een duidelijk uitgewerkt traject voor studieloopbaanbegeleiding uitgewerkt, waarin instroom-, doorstroom- en studiebegeleiding hun plaats vinden. Als instroombegeleiding geldt dat voor de opleiding brochures voorhanden zijn en dat de opleiding zich is gaan voorstellen bij ziekenhuizen uit de regio Antwerpen. Verder kunnen potentiële studenten met vragen terecht op de jaarlijkse opencampusdag of twee jaarlijkse infodagen.

De studenten krijgen bij aanvang van het academiejaar een onthaalpakket, en ontvangen op de introductiedag een inleiding in de werking van de bibliotheek en de ombudsdienst. Uit resultaten van een voorbije studentenbevraging was gebleken dat de ombudspersoon en de opleidingscoördinator van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg onvoldoende gekend waren bij de studenten. De commissie waardeert het dat de opleiding dit ter harte heeft genomen, en als verbeteringsactie de opleidingscoördinator en de ombudsdienst explicieter heeft voorgesteld aan de studenten. De commissie merkt hierbij op dat er een nood is aan duidelijkere profielen en afzonderlijke functie-inhouds van de ombudsdienst en de trajectverantwoordelijke in het kader van de onafhankelijkheid.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg een beroep kunnen doen op alle begeleidingsfaciliteiten van het departement Gezondheidszorg van de Artesis Hogeschool Antwerpen. De commissie heeft echter ook moeten vaststellen dat de studenten niet vaak gebruikmaken van de begeleidingsmogelijkheden, omdat ze al een diploma gehaald hebben en minder nood hebben dan eerstejaarsstudenten aan de voorhanden zijnde begeleiding. De commissie heeft dan ook vastgesteld dat de eerstelijnsbegeleiding in de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg vooral opgevangen wordt en in handen ligt van de docenten in de opleiding. Het is voor de studenten duidelijk wie het aanspreekpunt is van deze opleiding. De trajectbegeleider van de opleiding heeft hierin alleszins een belangrijke rol.

De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat ze het laagdrempelige contact met de docenten kunnen waarderen. De kleinschaligheid van de opleiding draagt hierbij toe. Door deze kleinschaligheid hebben de verantwoordelijken van de opleiding ook informeel zicht op de redenen van afhaken van studenten, hoewel de opleiding er geen systematisch onderzoek naar doet. Meestal gaat het om persoonlijke factoren, zoals een zwangerschap of werken in het buitenland.

De commissie heeft vastgesteld dat het EVK- en EVC-beleid van de hogeschool en het departement op punt staat. De studenten kunnen vrijstellingen aanvragen. Van de EVC-procedure wordt tot nog toe weinig gebruikgemaakt.

Studenten die met problemen worstelen, kunnen worden doorverwezen of uit eigen beweging stappen naar de dienst Sociale voorzieningen van de Artesis Hogeschool Antwerpen (SOVOHA) of Psynet, een samenwerking tussen de verschillende studentenbegeleiders en studentenpsychologen van de Associatie Universiteiten en Hogescholen Antwerpen. Binnen deze diensten worden psychologische, emotionele, sociale of financiële problemen behandeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens de gesprekken en uit de ter beschikking gestelde informatie afgeleid dat het kwaliteitsbeleid van de hogeschool ook zijn ingang vindt in de opleiding. Op hogeschoolniveau voert en organiseert een integrale kwaliteitszorgcommissie – bestaande uit de algemeen directeur, de directeur Onderwijs en onderzoek, de centrale kwaliteitszorgcoördinatoren, de departementshoofden en de departementale kwaliteitszorgmedewerkers – het kwaliteitsbeleid. Op departementaal niveau wordt het kwaliteitsbeleid bepaald door een departementale stuurgroep Integrale kwaliteitszorg, die ook jaarlijks een kwaliteitsactieplan opstelt. Ten slotte verzorgt de opleidingscoördinator de kwaliteitszorg binnen de opleiding. De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de opleidingscoördinator de opleiding vertegenwoordigt als afgevaardigde in alle departementale overlegorganen. De opleidingscoördinator bewaakt ook de opvolging van de verbeteringstrajecten, rapporteert deze aan de departementale stuurgroep en koppelt terug naar de opleiding. Volgens de commissie heeft deze vrij kleine opleiding toch een sterke visie rond kwaliteitszorg. Wel meent de commissie dat het kwaliteitshandboek dat de opleiding hanteert, dringend moet worden geüpdatet, aangezien het al van het jaar 2002 dateert.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de verbeteringstrajecten baseert op resultaten die uit metingen en focusgesprekken naar voren komen. De opleiding bevraagt haar stakeholders systematisch, en wil streefdoelen of -normen bereiken die de departementale stuurgroep

Kwaliteitszorg heeft vastgelegd. De metingen en het verwerken van de resultaten van de metingen gebeurt digitaal. De opleiding geeft aan dat een OP-lid van de opleiding Verpleegkunde de evaluaties van studenten klassikaal afneemt, wat de responsgraad moet verhogen. De commissie heeft immers geconstateerd dat de responsgraad bij kleine studentenaantallen vaak laag is, waardoor er twijfel ontstaat over de validiteit van de meetresultaten. Wel heeft de opleiding dit opgevangen door de organisatie van focusgesprekken, waarbij de trajectbegeleider van de opleiding in gesprek gaat met studenten en daar mogelijke pijnpunten kan aankaarten. De commissie waardeert ook de inzet van de opleiding om – gezien de stijging van de studentenaantallen in het academiejaar 2011–2012 – meer aandacht te schenken aan studentenbevragingen.

De bevragingen van studenten omvatten de volgende:

- 1) Een opleidingsonderdeelbevraging na elk semester (vóór het examen), waarbij studenten onder andere de communicatie over en de inhoud van een opleidingsonderdeel kunnen beoordelen, alsook de werkvormen, de bijdrage van de lesgevers binnen het opleidingsonderdeel, het cursusmateriaal, de samenhang, de studielast en de begeleiding. Ook zijn er open vragen voorzien, waarbij studenten positieve en negatieve aspecten van het opleidingsonderdeel verder kunnen toelichten. De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de studenten van deze mogelijkheid gebruikmaken om kritische opmerkingen te formuleren. Ook de opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan het belang van deze open vragen te erkennen.
- 2) Een jaarlijkse programmabevraging van de laatstejaarsstudenten waarin onderwerpen zoals de organisatie van en communicatie over het programma, de evaluatie en toetsing, en de begeleiding en feedback aan bod komen.
- 3) Eenmaal per jaar organiseert de opleiding een bevraging van de evaluatie (examens en permanente evaluatie). In open vragen kunnen studenten verdere opmerkingen formuleren in verband met geslaagde of problematische evaluaties en begeleiding.
- 4) Studenten kunnen eveneens via de focusgroepen opmerkingen doorgeven.

De alumni worden bevraagd over hun tewerkstellingsprofiel en het belang van de verworven competenties in een jaarlijkse enquête.

De opleiding bevraagt ook het werkveld schriftelijk over de inhoud en de organisatie van de opleiding. Tijdens de gesprekken heeft de commissie opgemerkt dat vooral mentoren en verpleegkundigen die betrokken zijn bij stagebegeleiding, bijscholingsmomenten of de eindwerkbegeleiding feedback geven. Tevens kan het werkveld opmerkingen formuleren tijdens de bijeenkomsten van de resonantieraad of de opleidingscommissie. Verder wordt vijfjaarlijks een competentiemeting van de afgestudeerden afgenomen bij het werkveld. Tijdens het gesprek met de commissie gaf de opleiding aan dat zij sneller dan vijfjaarlijks dergelijke competentiemetingen zouden willen uitvoeren. De commissie kan deze stelling onderschrijven.

Ten slotte bevraagt de opleiding de leden van het onderwijzend personeel niet schriftelijk, maar zij hebben wel steeds de mogelijkheid – zij het informeel – om bij contacten met de opleidingscoördinator van gedachten te wisselen over de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan de responsgraad van de metingen, niet alleen van studenten maar ook van het werkveld en de alumni, blijvend in het oog te houden, teneinde de validiteit van de resultaten te garanderen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert het PDCA-systeem bij het uitwerken van haar verbeteringsacties. De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding het opstellen van haar verbeteringsacties baseert op de resultaten die bij de digitale metingen naar voren zijn gekomen. De resultaten van de vragenlijsten komen terecht bij de opleidingscoördinator, die deze bespreekt met de opleidingsonderdeelverantwoordelijken, die op hun beurt de andere lesgevers in hun opleidingsonderdeel op de hoogte brengen. De opgestelde verbeteringsacties worden teruggekoppeld naar de departementale onderwijsraad.

De opleiding ontwaart werkpunten uit de resultaten van de metingen wanneer 30 procent van de studenten een negatieve uitspraak doet over een item uit de bevraging, of wanneer bij schaalvragen (van één tot vier) de mediaan lager komt te liggen dan drie. Voor deze items heeft de opleiding bijzondere aandacht en wordt een verbeteringstraject opgesteld. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat de opleiding voor bepaalde zaken die zij belangrijk vindt, verbeteringsacties op het getouw zet, ook wanneer de mediaan drie wordt bereikt, zoals voor de begeleiding van de eindwerken of het wegwerken van overlappingen in het programma. De commissie waardeert deze aanpak.

Uit de gevoerde gesprekken en de ingekeken documenten kon de commissie afleiden dat de opleiding verbeteringsacties heeft uitgevoerd of heeft lopen in verband met de cursussen, het wegwerken van overlappingen en fractionering in het programma, de evaluatie en het toetsbeleid, de didactische bezoeken, richtlijnen en criteria met betrekking tot het eindwerk, de ondersteuning binnen een opleidingsonderdeel door de opleidingsonderdeelverantwoordelijke en het verstevigen van de band met het werkveld. De commissie kon al enkele verbeteringstrajecten die afgevoerd waren, inkijken en moedigt de opleiding aan om de nog aan te pakken verbeteringsacties op dezelfde manier te behandelen. Blijvende aandacht schenken aan een tijdspad en het uitwerken van verbeteringsacties op korte, middellange en lange termijn zal de opleiding volgens de commissie ten goede komen. Uit de gesprekken heeft de commissie afgeleid dat prioritaire werkpunten van de opleiding de evaluatie en het toetsbeleid zijn. Zo wil de opleiding tegen het begin van het academiejaar 2012–2013 de koppeling maken van de gedragsindicatoren met de Canmeds-rollen en deze in de opleiding te borgen. Verder wil de opleiding verder werk maken van het implementeren van het toetsbeleid en het transparanter maken van de scores gebaseerd op de gedragsindicatoren. De commissie onderschrijft de intentie van de opleiding om hier prioritaire aandacht aan te besteden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet blijvende aandacht schenken aan het tijdspad en de prioritering van haar verbeteringsacties.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat de opleiding haar stakeholders in voldoende mate betreft bij de opleiding en de kwaliteitszorg van de opleiding. De studenten zijn betrokken bij de opleiding door middel van bevestigingen en focusgesprekken. De betrokkenheid van studenten is groot omwille van de kleinschaligheid van de opleiding en de bereikbaarheid van het personeel, waardoor problemen vrijwel onmiddellijk kunnen worden gemeld en aangekaart. De studenten van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg kunnen deelnemen aan de studentenraad van de hogeschool. De studenten met wie de commissie in gesprek ging, bevestigden dat hen dit was gevraagd maar dat ze wegens tijdsgebrek niet deelnamen. Dit vindt de commissie jammer. De studenten gaven wel aan dat ze de laagdrempeligheid van het contact met de personeelsleden van de opleiding waardeerden en dat ze het gevoel kregen te worden gehoord.

Ook de alumni deelden deze mening en stelden dat zij voldoende mogelijkheden hadden om hun vragen en noden te melden, en dat ze de indruk hadden gehoord te worden. Alumni worden betrokken bij de opleiding, onder andere door middel van een bevestiging. Hoewel er geen systematische alumniwerking is, komen de afgestudeerden ook terug op de bij- en nascholingen die de opleiding organiseert en waaraan ook studenten deelnemen. Ook daardoor hebben zij inspraak en betrokkenheid. De commissie is van mening dat de opleiding toch meer kan investeren in een systematische vorm van alumniwerking.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding het werkveld betreft door een bevestiging, en door zijn deelname aan de opleidingscommissie en de resonantieraad. Volgens de commissie kan de identiteit van de beide overlegstructuren nog iets duidelijker worden gesteld. De resonantieraad voor de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg is dezelfde als de resonantieraad van de initiële opleiding Verpleegkunde. Volgens de commissie is een uitbreiding van de resonantieraad wenselijk in het kader van kwaliteitszorg. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven in hun gesprek met de commissie aan dat de opleiding tijdens de vergaderingen van de opleidingscommissie vragen naar de noden van het werkveld met betrekking tot de opleiding en het programma van de opleiding. De vertegenwoordigers van het werkveld vonden dat ze voldoende inspraak kregen en dat duidelijk rekening werd gehouden met hun opmerkingen. Ze vonden het positief dat het departementshoofd van het departement Gezondheidszorg eveneens de vergaderingen van de opleidingscommissie bijwoont. Wel vindt de commissie het jammer dat het werkveld niet betrokken is geweest bij het opstellen van het zelfevaluatie rapport.

Ook de leden van het onderwijzend personeel vonden dat er voldoende inspraak is. De gastdocenten komen soms samen om zaken te bespreken. Ook hier wordt het laagdrempelige contact met de opleidingscoördinator en de opleidingsonderdeelverantwoordelijken als sterk punt genoemd. De commissie is positief over de mogelijkheid tot overleg binnen het docententeam, en tussen de opleidingsonderdeelverantwoordelijken en de andere lesgevers binnen het opleidingsonderdeel in kwestie. De opleidingsonderdeelverantwoordelijken zijn overigens verantwoordelijk voor de terugkoppeling van verbeteringsacties naar studenten. De opleiding gaf tijdens de gesprekken

wel aan dat het soms moeilijk is om als student veranderingen te zien wanneer deze doorgevoerd zijn, omdat de student dan vaak al in het volgende academiejaar zit of afgestudeerd is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erover waken dat de vertegenwoordigers van het werkveld die deel uitmaken van de resonantieraad en de opleidingscommissie, voldoende breed zijn gekozen.

De commissie raadt de opleiding aan meer te investeren in een alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft van de stakeholders van de opleiding met wie ze in gesprek ging, positieve geluiden gehoord over het gerealiseerd niveau van de opleiding. De lesgevers en de studenten zijn tevreden over deze opleiding. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat ze zich bij het volgen van de studie meer zelfzeker voelen, dat ze meer autonoom kunnen werken en kritischer nadenken. Bovendien voelden ze zich klaar voor de instap in het werkveld, vooral dankzij de stage. Volgens de studenten is de theoretische kennis die ze aangereikt krijgen, een goede basis, hebben ze een goede begeleiding ontvangen en leren ze vooral veel bij op stage. Wel zouden nog meer vaardigheidstrainingen en praktijkervaring tijdens de lessen welkom zijn.

Het onderwijzend personeel liet de commissie weten dat ze het niveau van de opleiding hoog vond. Voor hen waren de Canmeds-rollen, die verdiepend werken, een sterk punt van de opleiding. Volgens hen is de opleiding in de laatste jaren gegroeid en beantwoordt ze aan de verwachtingen van de studenten. De commissie merkt hierbij op dat de positieve evolutie die zich in de opleiding heeft afgespeeld duidelijk waarneembaar is en hoopt dat de opleiding de ingeslagen weg verder kan bewandelen. Volgens de commissie is het zichtbaar dat de studenten de eind-

competenties in voldoende mate beheersen en dat de theoretische onderbouw eveneens voldoet. Wel meent de commissie dat de opleiding het niveau van de studenten die nog geen of weinig werkervaring hebben, meer moet bewaken.

Ook de alumni meldden in hun gesprek met de commissie dat ze tevreden zijn over de opleiding, dat de opleiding beantwoordde aan hun verwachtingen, dat ze een gevarieerde programma-inhoud hebben ontvangen en dat ze zich klaar voelden om te gaan werken. Wanneer de afgestudeerden nu terugkijken op de opleiding, merken ze duidelijke verschillen op. Wel vinden ook zij dat de opleiding nog meer mag investeren in vaardigheidstraining en praktijkgerichtheid.

De vertegenwoordigers van het werkveld die de commissie ontmoette, merken het verschil op tussen afgestudeerden die enkel de basisopleiding Verpleegkunde hebben afgewerkt en zij die ook de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg hebben gevolgd. Volgens het werkveld is de begrippenkennis en theoretische achtergrond van de afgestudeerden hoger, hebben ze bruikbare attitudes, een grotere maturiteit en zijn ze sneller inzetbaar in het werkveld.

De opleiding geeft aan dat het bewijs dat de studenten alle gedragsindicatoren verworven hebben, geleverd wordt tijdens de stage en het eindwerk. De commissie is tevreden over het niveau van de stage, maar stelt wel dat de stageverslagen moeten hervormd worden, zoals vermeld in facet 2.2. De commissie heeft bij het inkijken van enkele eindwerken gemerkt dat de kwaliteit van de eindwerken soms wisselend is. Bij sommige eindwerken is er bijvoorbeeld meer aandacht naar de vormkenmerken gegaan en minder naar de inhoud. Ook zijn sommige eindwerken gericht op survey-onderzoek en minder op interventiegerichte onderwerpen. Het verwerken van de data uit surveys zou volgens de commissie meer professioneel mogen verlopen. De commissie heeft tijdens het bezoek wel vernomen dat de opleiding zich bewust is van het feit dat ze de eindwerken kritisch moet bekijken. De commissie stelt voor om normen op te stellen voor de eindwerken in congruentie met het aantal toebedeelde studiepunten, en ook aandacht te hebben voor de link tussen de stage en het eindwerk.

De commissie is tevreden over de docentenuitwisseling (via een Erasmus Teacher Exchange-overeenkomst met de Hogeschool Utrecht), het gebruik van anderstalige bronnen en de kennis van internationale kaders die de docenten in hun lessen doorgeven. Deze elementen kunnen wel nog geïntensifieerd worden binnen de opleiding. Eveneens mag men studentenmobiliteit, ook bijvoorbeeld korte studiebezoeken, meer aanmoedigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan het niveau en de kwaliteit van het eindwerk blijvend te bewaken, en om een link te leggen tussen het eindwerk en de stage.
- De commissie beveelt de opleiding aan om verder te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het onderwijsrendement op departementaal niveau wordt opgevolgd en bewaakt door de departementale werkgroep Resultaten. Deze werkgroep stelt streefcijfers voor het onderwijsrendement voorop en controleert of deze cijfers worden gehaald. Wanneer nodig worden verbeteringstrajecten geformuleerd. De opleiding merkte op dat er bij kleine studentenaantallen vaak twijfel is over de validiteit van de cijfergegevens en het verwerken ervan. Nu het studentenaantal in het academiejaar 2011-2012 voldoende gestegen is, toont de opleiding zich bereid om het onderwijsrendement meer nauwgezet op te volgen.

Het departement Gezondheidszorg van de Artesis Hogeschool Antwerpen heeft 100 procent als slaagpercentage per opleidingsonderdeel vooropgesteld. Tijdens de gesprekken met de opleiding werd het voor de commissie duidelijk dat de opleiding ervan uitgaat dat elke student kan slagen, en dat de opleiding haar studenten maximale kansen om te slagen wil bieden. 90 procent als slaagpercentage wordt gehanteerd als signaleringswaarde. Uit de ingekeken documenten kon de commissie afleiden dat deze drempel van 90 procent in bijna alle opleidingsonderdelen wordt gehaald.

De gemiddelde duur van de voltijdse basisopleiding bestaat uit twee semesters. Uit de ter beschikking gestelde documenten heeft de commissie kunnen afleiden dat bijna alle studenten die de opleiding voltijds volgen, de opleiding ook binnen twee semesters afwerken.

De opleiding krijgt informeel zicht op redenen van afhaken of niet-slagen, maar voert geen exitgesprekken met de betrokkenen. De kwaliteitszorgmedewerkers van de opleiding die met de commissie in gesprek gingen, vermeldde dat er een digitale vragenlijst beschikbaar is, maar dat de opleiding daar geen gebruik van maakt. In plaats daarvan worden de betrokkenen eerder informeel gecontacteerd. In het licht van het stijgende aantal studenten vindt de commissie het wenselijk dat de opleiding het voeren van exitgesprekken of het invullen van een vragenlijst overweegt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om formeler om te gaan met afhakers en/of niet-geslaagden, en hen te betrekken bij exitgesprekken of exitbevragingen.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie heeft het zelfevaluatierapport ervaren als een duidelijk en toegankelijk werk-instrument. Wel konden sommige facetten nog meer uitgewerkt worden, zodat de diepgang in het rapport nog wordt versterkt. Doorheen het zelfevaluatierapport is er een duidelijke verwijzing naar de bijlagen die waardevol zijn. De commissie waardeert het dat elk hoofdstuk werd afgesloten met een sterkte-zwakteanalyse.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

Artesis Artesis Hogeschool Antwerpen

IZSZ Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

HOGESCHOOL GENT

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan de Hogeschool Gent

De Hogeschool Gent kent een nieuwe structuur vanaf het academiejaar 2011–2012 met acht faculteiten en een interfacultair centrum, namelijk het Centrum voor Ondernemen. Deze reorganisatie werd in het academiejaar 2010–2011 voorbereid, opdat men kon inspelen op recente en toekomstige ontwikkelingen, zoals het realiseren van de HoGent-missie en visie op onderwijs, het clusteren van verwante opleidingen, het efficiënter werken door schaalvergroting, het voorbereiden van de integratie van de academische opleidingen in de universiteit, het nieuw accreditatiestelsel en het nieuwe systeem van integrale kwaliteitszorg, en de internationale profilering van de HoGent.

Het departement Gezondheidszorg Vesalius is nu samen met het departement Sociaal-agogisch werk en het departement Lerarenopleiding Ledeganck één faculteit: de faculteit Mens en welzijn. De banaba Zorgmanagement en banaba Intensieve zorg en spoedgevallenzorg maken deel uit van de faculteit Mens en welzijn, een van de drie faculteiten met professioneel gerichte bacheloropleidingen. Daarnaast bestaan er aan de Hogeschool Gent sinds 2010–2011 vier geassocieerde faculteiten met academische opleidingen en een School of Arts.

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg telde in het academiejaar 2010–2011 83 studenten.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel bestaat uit zes rollen van de verpleegkundige waaraan 21 competenties werden gekoppeld. Zo onderscheidt men de volgende rollen: de verpleegkundige als persoon die handelt naar beroepsspecifieke situaties; de verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener, die professioneel verpleegkundige zorg op maat verleent; de verpleegkundige als organisator en coördinator van diverse aspecten van de zorg; de verpleegkundige als professional die een bijdrage tot het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg levert; de verpleegkundige als lid van het team die intra- en interprofessioneel samenwerkt om de visie en de doelstellingen van de zorg te realiseren; en de verpleegkundige als lid van de samenleving die een rol vervult in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn. De commissie is van oordeel dat het competentieprofiel en de uitwerking van de competenties in de matrix, waarin het niveau van beheersing is aangegeven, een helder beeld geven van de competenties die bij de studenten worden nagestreefd, en van het niveau waarop dit dient te gebeuren.

De commissie zag bovendien dat de opleiding de doelstellingen van het competentieprofiel heeft afgetoetst met het Structuurdecreet van 2003, en dat de competenties geënt zijn op de Dublin-descriptoren. De commissie waardeert dit alles.

De commissie apprecieert het ook dat het competentieprofiel en de domeinspecifieke eisen zowel op associatieniveau, als op nationaal en internationaal niveau werden gebenchmarkt. Zo situeert de opleiding zich op het niveau van 'nurse specialist', zoals omschreven door het ICN, Internationaal Council of Nurses. Het programma beantwoordt overigens ook aan de principes en aanbevelingen van The European Federation of Critical Care Nursing Association (EfCCNa). De commissie raadt de opleiding wel aan om de profilering duidelijker te communiceren aan toekomstige en huidige studenten. Zij stelde immers tijdens het visitatiebezoek vast dat de opleiding zich beter zou kunnen profileren naar de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de profilering duidelijker aan toekomstige en huidige studenten te communiceren.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De domeinspecifieke competenties die vervat zijn in het competentieprofiel, zijn ontstaan dankzij een intensieve samenwerking in het Overlegplatform Beroepsorganisaties en Hogescholen Banaba Intensieve Zorgen en Spoedgevallenzorg (Overlegplatform), dat voor het eerst werd samengeroepen in 1999. De profielen die aan dit overleg ontsproten, werden gevalideerd door het werkveld en de Vlaamse Onderwijsraad op 12 juni 2001. Het Overlegplatform baseerde zich voor het beroeps- en opleidingsprofiel op de volgende bronnen: het ministerieel besluit van 16 april 1996 met de criteria voor het behalen van de 'Bijzondere Beroepstitel van Gegradueerd Verpleegkundige in de Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg'; de Koninklijke Besluiten met de erkenningsnormen van de functies gespecialiseerde verpleegkundige spoedgevallendienst en intensieve zorg (27 april 1998) en MUG (mobiele urgentiegroep) (10 augustus 1998); het beroepsprofiel van de verpleegkundige, gepubliceerd door de Nationale Raad voor Verpleegkunde op 29 juni 1998; en de handleiding voor het schrijven van een beroeps- en opleidingsprofiel van de dienst voor Onderwijsontwikkeling van de VLOR. Daarnaast werden ook internationale beroepsprofielen en curricula van Zwitserland, Nederland, Frankrijk, de Verenigde Staten en Canada bestudeerd. De commissie waardeert het dat de domeinspecifieke eisen ook op internationaal niveau werden gebenchmarkt, en dat de opleiding op deze manier tegemoet wil komen aan internationale standaarden. De commissie vindt het positief dat het competentieprofiel en de domeinspecifieke eisen werden gevalideerd door de beroepsorganisaties VVIZV (Vlaamse Vereniging Intensieve Zorgen Verpleegkundigen) en VVVS (Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallenzorg). Op vraag van de beroepsorganisaties heeft het Overlegplatform overigens ook een vaardigheidslijst ontwikkeld. De commissie is van oordeel dat dit blijkt geeft van het belang dat de opleiding hecht aan een degelijke omschrijving en uitwerking van competentiegericht leren, en van de bereidheid om de opleiding af te stemmen op eisen en noden uit de praktijk. De commissie stelde eveneens vast dat de eindkwalificaties constant worden afgetoetst bij het beroepenveld en de beroepsverenigingen. De commissie waardeert deze continue kritische kijk.

De commissie zag dat het competentieprofiel aansluit bij het domeinspecifieke referentiekader van de commissie.

Uit de gesprekken kon de commissie afleiden dat zowel studenten, werkveld als lectoren op de hoogte zijn van de doelstellingen, en dit onder meer door de ECTS-fiches, de competentiegerichte stages en het competentiegerichte onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is geënt op het MB van 19 april 2007, dat vermeldt welke domeinen moeten worden behandeld in het theoretische gedeelte, dat minimaal 30 studiepunten omvat, en het praktijkgedeelte, dat ook 30 studiepunten moet vertegenwoordigen.

Het programma steunt op twee pijlers. Ten eerste werd ervoor gekozen om in elk vakgebied – zoals cardiologie, traumatologie en neurologie – zowel de medische, verpleegkundige als technische aspecten verdiepend te behandelen. Op die manier wil de opleiding alle elementen stapsgewijs aanbrengen (zie ook facet 2.3). De commissie zag dat cardiologie (aangeboden in het opleidingsonderdeel 'Biomedische wetenschappen') de medische kennis aanbrengt, terwijl cardiologische verpleging uit het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen I' de verpleegkundige benadering van het medische toepast. De technische kant komt aan bod in hemodynamische apparatuur (opleidingsonderdeel 'Apparatuur en materiaal'). Tot slot worden de hoger vermelde onderwerpen geïntegreerd in de praktijklessen Spoedgevallen (opleidingsonderdeel 'Stage deel 1'). De tweede pijler waar rond het programma is opgebouwd, is deze van de integratie van theorie en praktijk. Concreet betekent dit dat de opleiding ervoor kiest om wekelijks hoorcolleges, practica en stage in combinatie aan te bieden. Aansluitend bij de hoorcolleges leren de studenten tijdens de praktijklessen praktijksituaties in te schatten. De commissie stelde vast dat de opleiding geen keuzemogelijkheden voorziet.

De commissie waardeert het dat de opleiding bij het uitdenken van het programma een competentieconcordantietabel hanteert die per opleidingsonderdeel het beheersingsniveau inzake kennis en vaardigheid gedetailleerd weergeeft. De commissie stelt zich wel de vraag of alle competenties op hetzelfde niveau kunnen worden bereikt.

De commissie vindt het positief dat de opleidingscoördinator, samen met de lectoren, jaarlijks de competenties op het niveau van de opleidingsonderdelen bijstuurt en hierbij rekening houdt met de opmerkingen van het werkveld. De commissie stelt het voorts ook op prijs dat de opleiding in het academiejaar 2012–2013 een curriculumscreening zal uitvoeren, en dit aan de hand van het curriculumscreeninginstrument dat op hogeschoolniveau werd ontwikkeld.

De commissie stelde vast dat alle competenties werden omgezet in het programma. Zij stelde vast dat het programma inhoudelijk als volledig kan worden beschouwd, maar vraagt de opleiding om meer aandacht te besteden aan patiëntveiligheid, safety en adverse events. Zij is wel van mening dat het programma een update mag ondergaan om snelle veranderingen in het werkveld te kunnen volgen. De techniciteit binnen intensieve zorgen en spoed verandert immers heel snel. Het uitgewerkte programma is als basis volledig, doch een aansluiting met de nieuwe technieken, protocols enzovoort is nodig. De commissie stelt zich namelijk de vraag of alle leerinhouden relevant zijn voor deze gespecialiseerde opleiding, vermits sommige al verworven dienen te zijn in de basisopleiding. Tijdens de gesprekken stelde de commissie overigens ook vast dat de studenten sommige opleidingsonderdelen als minder relevant percipieerden.

De commissie stelde vast dat de aanpassing van het studieprogramma of de wijziging van studiefiches volgens een vaste administratieve procedure verloopt. De opleidingscommissie dient in eerste instantie een voorlopig dossier in bij de departementsraad. Dit dossier bevat de beschrijving van de voorgestelde wijziging, motivatie en de gevolgen op het niveau van personeel, financiën en infrastructuur. Voor elk gewijzigd opleidingsonderdeel wordt een nieuwe studiefiche bijgevoegd. De voorzitter van de departementsraad bezorgt de directeur Onderwijs het formulier 'Aanvraag tot wijzigen studieprogramma'. De door de directie Onderwijs administratief goedgekeurde documenten worden voorgelegd aan de departementsraad. Na advies van de departementsraad wordt het volledige dossier overgemaakt aan de algemeen directeur, die in samenspraak met de directeur Onderwijs het dossier voorlegt aan het bestuurscollege, dat de uiteindelijke beslissingen neemt over de programmawijzigingen.

De internationale dimensie wordt in het programma aangebracht door het feit dat docenten internationaal onderzoek en literatuur hanteren in de lessen. Bovendien hebben vele lesgevers buitenlandse ervaring, die zij tijdens de lessen kunnen terugkoppelen naar de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer aandacht te besteden aan patiëntveiligheid, safety en adverse events.
- De commissie raadt de opleiding aan om het curriculum regelmatig te actualiseren in functie van ontwikkelingen binnen de sector.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding veel belang hecht aan de koppeling van theorie en praktijk, en waardeert dit. Tijdens de gesprekken met de studenten kwam dit ook naar voor. De commissie zag overigens een sterk verband met de beroepspraktijk en vindt dit positief. Dit is te danken aan het grote aandeel gastdocenten die actief zijn in het werkveld. De commissie apprecieert het onder andere dat extra muros-trainingssessies worden georganiseerd, zodat de studenten hun vaardigheden kunnen oefenen in een waarheidsgetrouwe omgeving. Daarnaast zag zij dat casuïstiek behoorlijk werd opgenomen in de lessen. De commissie stelde vast dat de opleiding eveneens de praktijkgerichtheid van de werkstudenten vooropstelt, en waardeert dit.

De commissie stelde vast dat de vakinhouden van de meeste opleidingsonderdelen up-to-date zijn. Zo wordt onder meer in het opleidingsonderdeel Toegepast wetenschappelijk onderzoek recente vakliteratuur besproken. De commissie vindt dat de aspecten van prehospitale interventies in het programma van de opleiding beperkt aan bod komen. Zij moedigt de opleiding aan om dit uitgebreider en als één geheel in haar programma op te nemen.

De professionele gerichtheid van het programma wordt vooral gegarandeerd door de stage. Bij een voltijdse opleiding (eenjarig) dient de student 450 uren stage te lopen, opgedeeld in twee stages. Een deeltijdse opleiding (tweejarig) omvat 450 uren stage, opgedeeld in twee stages, die over twee jaren worden verdeeld. De stage kan opgesplitst worden over verschillende afdelingen. De student kan zelf een stageplaats kiezen. Ook een stage op de eigen afdeling behoort tot de mogelijkheden. De opleidingscoördinator houdt bij de toekenning van de stage zo veel mogelijk rekening met de wensen van de student. Studenten krijgen klassikaal uitleg over het concept van de stage. Daarnaast kunnen zij ook alle richtlijnen terugvinden in de stagegids en op de elektronische leeromgeving.

De begeleiding op de stageplaats gebeurt door een toegewezen stagementor. Daarnaast is er eveneens stagesupervisie vanuit de school om de student te coachen doorheen zijn leerproces. Deze coaching bestaat uit een aantal contactmomenten, waarop onder meer de stagedoelstellingen, de vorderingen in het leerproces, de zelfreflectiemethodiek en de evaluaties worden besproken. De commissie stelde echter vast dat de doelstellingen en richtlijnen van de stageopdrachten onduidelijk zijn. Zij vraagt de opleiding om hieraan te werken. De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling meer te waarborgen.

De commissie zag dat de opleiding er doelbewust voor kiest om geen bachelorproef in te richten. Zij zag dat de opleiding ervoor kiest om de studenten papers te laten schrijven. De commissie mist echter wel de synthese en de integratie van de competenties, en vraagt om deze beter uit te werken.

Tijdens het inkijken van het cursusmateriaal zag de commissie dat heel wat cursusmateriaal uit PowerPointpresentaties bestaat, en vraagt de opleiding om de studenten ook uitgeschreven teksten te bezorgen. Bovendien varieerde de kwaliteit van het aangeboden cursusmateriaal. Daarnaast stelde de commissie tijdens de gesprekken vast dat het cursusmateriaal niet altijd tijdig beschikbaar werd gesteld. Zij vraagt de opleiding om hier in de toekomst over te waken. De commissie is ook van oordeel dat een uniforme lay-out en update van het cursusmateriaal wenselijk zijn. Hoewel recente vakliteratuur wordt besproken, stelde de commissie vast dat de opleiding meer aandacht mag besteden aan de actualisering van het cursusmateriaal van sommige opleidingsonderdelen. Zij zag immers dat naast actuele informatie (ERC-guidelines 2010)

het cursusmateriaal ook nog een aantal verouderde wetenschappelijke artikels (ERC-guidelines 2000) bevatte. Zij vraagt de opleiding dan ook om te werken aan de presentatie en actualisering van het cursusmateriaal. De commissie raadt de opleiding ook aan om tijdig informatie op Chamilo te plaatsen. De commissie vraagt de opleiding om de ECTS-fiches op te nemen in het cursusmateriaal.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de aspecten van prehospitale interventies uitgebreider en als één geheel in het programma aan bod te laten komen.
- De commissie vraagt de opleiding om duidelijke richtlijnen en doelstellingen te formuleren inzake de stageopdrachten.
- De commissie vraagt de opleiding eveneens om meer aandacht te besteden aan de presentatie en actualisering van het cursusmateriaal.
- De commissie raadt de opleiding aan om tijdig informatie op Chamilo te plaatsen.
- De commissie vraagt de opleiding om de ECTS-fiches op te nemen in het cursusmateriaal.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een samenhangend en complementair programma, dat bovendien van bij de aanvang rekening houdt met de input van de studenten en het werkveld. Zij stelde tijdens de visitatie echter vast dat er gevaar voor overlapping bestaat, en vraagt de opleiding om dit te vermijden. De commissie vraagt de opleiding om eveneens te waken over een optimale samenhang tussen de medische en de verpleegkundige component. Zij wil voorts de opleiding aanmoedigen om een verdere kruisbestuiving tussen de verschillende opleidingsonderdelen te waarborgen. De commissie beschouwt de opvolging van de opleidingsonderdelen en het curriculumscreeningsinstrument als krachtige middelen om de samenhang en afstemming verder op te volgen.

De opleiding kiest ervoor om de vooropgestelde beroepsspecifieke competenties stapsgewijs op te bouwen door de medische, verpleegkundige en technische benadering van een bepaald vakgebied aan te bieden in verschillende opleidingsonderdelen en ze vervolgens te integreren (zie *facet 2.1*).

Daarnaast stelde de commissie vast dat de complexiteit van de practica gradueel wordt opgebouwd, gaande van eenvoudige oefeningen tot realistische rollenspelen. De student moet hier de competenties van aangeleerde vaardigheden, logische redenering, teamgericht en zelfstandig werken verenigen. De lessen worden geconcentreerd op twee dagen. De overige dagen van de week zijn voorbehouden voor de stage. Dit werkt de integratie van de theorie en de praktijkoefeningen, aangeboden tijdens de hoorcolleges en practicalessen, in de hand. Doordat de studenten al vanaf het starten van het academiejaar het opleidingsonderdeel 'Stage' aanvatten, ontstaat er onmiddellijk en snel reflectie van de kennis naar en uit de reële praktijkvoering.

De commissie stelde vast dat het programma disciplineoverschrijdende elementen bevat, en waardeert dit. Zo worden algemene competenties over de verschillende opleidingsonderdelen

heen aangereikt. De competenties 'teamgericht werken' en 'uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken' worden bijvoorbeeld aangereikt in het deelopleidingsonderdeel 'Traumatologie' (opleidingsonderdeel 'Traumata en andere agressies'), de deelopleidingsonderdelen 'Til- en transporttechnieken' en 'Medische spoedgevallen in het algemeen' (opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen I'), het deelopleidingsonderdeel 'Omgangskunde' (opleidingsonderdeel 'Sociale en menswetenschappen II') en het deelopleidingsonderdeel 'Rampenplanning' (opleidingsonderdeel 'Hygiëne, veiligheid en logistiek'), waar de studenten bovendien interdisciplinair (met onder andere ambulancediensten, brandweer, politie, artsen en verpleegkundigen) leren samenwerken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om overlapping te vermijden.
- De commissie vraagt de opleiding om te waken over een optimale samenhang tussen de medische en de verpleegkundige component.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang van een bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten voor het voltijdse traject. In het deeltijdse traject kunnen studenten deze 60 studiepunten in meerdere jaren opnemen. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Globaal stelde de commissie vast dat de gepercipieerde studietijd als aanvaardbaar wordt beschouwd. Ook tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat zij het programma wel studeerbaar vinden. De commissie merkte echter op dat de resultaten sterk verschillen van student tot student, en van opleidingsonderdeel tot opleidingsonderdeel.

De commissie zag tijdens de visitatie dat de lat hoog wordt gelegd. De commissie vraagt de opleiding daarom om kritisch te inventariseren of alle opleidingsonderdelen met hun huidige inhoud moeten blijven bestaan.

Omwille van de bovenvermelde redenen is de commissie van oordeel dat absoluut blijvende aandacht noodzakelijk is voor de nauwgezette opvolging van de studietijd. De commissie zag dat de opleiding een nieuwe methodologie hanteert om de studietijd te meten, en is van oordeel dat die waardevol is. Daar waar vroeger enkel werd gebruikgemaakt van retrospectief schatten en studietijdmetingen op papier, combineert de nieuwe meting drie methodes. Zo wordt momenteel de paarsgewijze vergelijking uitgetest, samen met tijdschrijven en focusgroepen. De commissie heeft echter nog geen resultaten kunnen inkijken.

De commissie zag dat de opleiding rekening houdt met het profiel van de werkstudent, en waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat dankzij de opendeurpolitiek studenten steeds terecht kunnen bij de opleidingscoördinator. Zij stelde vast dat men ook luistert naar opmerkingen over de studietijd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmetingen op te volgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool Gent stelt doelbewust geen uniform pedagogisch concept voorop om de verscheidenheid aan opleidingen te respecteren. Dit neemt echter niet weg dat op departementaal niveau een onderwijsontwikkelingsplan werd opgesteld. De speerpunten in het huidige plan zijn: actief leren, contextgebaseerd leren en authentieke leeromgeving, coaching en internationalisering.

Zoals aangegeven (zie facet 2.1.) kiest de opleiding er specifiek voor om wekelijks hoorcolleges, practica en de stage te combineren. De opleiding streeft een evenwicht na tussen kennisverwerving, het aanleren van vaardigheden op de hogeschool en werkveldervaring. De commissie waardeert deze aanpak, aangezien deze bevorderlijk is voor de omzetting van de theorie in de praktijk. Daarnaast zag de commissie dat de opleiding ook tijdens de hoorcolleges met casussen werkt. Zij vindt ook dat de verhoudingen tussen hoorcolleges, praktijk en werkbegeleiding degelijk zijn.

Ook de uitwerking van competentiegericht leren is volgens de commissie onderbouwd: de verschillende onderdelen van 'leergesprek' tot 'portfolio' vullen elkaar goed aan en maken er één geheel van.

De commissie stelde wel vast dat diverse werkvormen niet altijd geschikt lijken om de doelstellingen te bereiken, en vraagt de opleiding om hierover te waken. De commissie vond het namelijk niet altijd even duidelijk waarom er voor bepaalde opleidingsonderdelen slechts een aantal uren hoor- en werkcolleges werden gegeven en het overgrote deel werd ingevuld door zelfstudie.

De commissie stelde vast dat de opleiding gebruikmaakt van Chamilo als elektronische leeromgeving. De commissie waardeert het dat de opleiding ook aandacht heeft voor e-learning. Zo zag zij dat de opleiding een elektronische webcursus aanbiedt over infectiepreventie in het kader van het opleidingsonderdeel 'Ziekenhuishygiëne'.

De commissie zag dat de opleiding de variatie in werkvormen nog kan vergroten door gebruik te maken van blended learning.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer blended learning aan te bieden.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde een diversiteit aan beoordeling en toetsing vast. Zij zag dat de opleiding verschillende evaluatievormen hanteert. Bij de schriftelijke evaluatie worden bijvoorbeeld open, gesloten en meerkeuzevragen gebruikt. Ook openboekexamens zijn een mogelijkheid. De commissie zag tijdens het inkijken van de examens zowel kennis- als casusvragen. De commissie raadt de opleiding wel aan om het aantal kennisgerichte toetsen te verminderen. Er zijn ook mondelinge evaluaties, al dan niet met schriftelijke voorbereiding. Bij de beoordeling van sommige opleidingsonderdelen worden externe experts als juryleden aangetrokken, wat de commissie positief vindt. Daarnaast worden ook praktijkproeven afgenomen. Dit gebeurt vaak parallel door de praktijklectoren die samenwerken binnen een opleidingsonderdeel. De commissie stelde echter wel vast dat de evaluatievormen niet altijd het meeste geschikt zijn om na te gaan of doelstellingen bereikt zijn. Zij betreurt het dat het competentiegericht evalueren eerder beperkt is. De commissie vraagt de opleiding om meer aandacht te hebben voor competentiegericht toetsen.

De commissie is van oordeel dat de toetsing kwalitatief goed wordt onderbouwd en bewaakt. Zij waardeert het dat de opleidingscoördinator toeziet op het verloop en de kwaliteit van de toetsing. De commissie vindt het positief dat er eveneens op wordt toegezien dat minstens drie vragen of opdrachten worden voorzien, zodat de opleidingscoördinator een evenwichtige selectie kan maken.

De commissie zag dat de studenten tevreden zijn over de examenregeling. Zij vinden de beoordelingswijze terug in de ECTS-fiches en weten van bij de start van het academiejaar op welke manier zij zullen worden beoordeeld. Daarnaast kunnen zij ook alle nuttige informatie terugvinden in de onderwijs- en examenregeling (OER) van de Hogeschool Gent en de departementale aanvullingen (DOER) daarop. Volgens de studenten worden de examenroosters tijdig meegedeeld.

Na elke examen- en stageperiode is er een feedbackmoment. Studenten met problemen worden doorverwezen naar de studiebegeleider. Bij problemen wordt de student een bezoek aan de studiebegeleidingsdienst aangeraden.

De commissie zag dat de beoordeling van de stage op drie niveaus plaatsvindt, en waardeert dit. Zo moet de student in eerste instantie zichzelf evalueren op basis van de mondelinge feedback die hij ontvangt van de mentor op de stageplaats. Deze procesbegeleiding wordt bijgehouden op individuele feedbackfiches, die in de reflectieportfolio worden gebundeld. Daarnaast moet de student ook de vaardigheidslijst uit het competentieprofiel hanteren bij het uitschrijven van zijn zelfreflectieverslag. De eindevaluatie vindt plaats door het werkveld op basis van de stagedoelen, de vaardigheidslijst, de feedbackfiches, zelfreflecties en de criteria van een overkoepelend beoordelingsformulier. De definitieve beoordeling wordt toegekend door de supervisor, die rekening houdt met de twee voorgaande beoordelingen. De supervisor bespreekt tijdens het laatste contact het stageverslag en de eindquotering. De commissie zag echter wel dat nog meer transparantie en uniformiteit wenselijk is bij de beoordeling van de papers, het stageverslag en de stage zelf. De commissie waardeert het dat de opleiding dit als verbeteringspunt naar voren bracht. Zij vindt het positief dat de opleiding zich voornemt om te werken aan de optimalisering van de beoordelingscriteria door een beoordelingsformulier uit te werken met duidelijke criteria en een checklist.

De commissie heeft vastgesteld dat de evaluatie van vaardigheden zich enkel baseert op de vaardigheden die tijdens de stage worden toegepast. Zij drukt haar bezorgdheid uit over het feit dat de opleiding vaardigheidswerkshops of practica niet altijd evalueert, zodat deze trainingen soms te vrijblijvend zijn voor de studenten. Ook voor de vaardigheidswerkshops en -trainingen zou de opleiding volgens de commissie objectieve criteria kunnen uitwerken. E-learningmodules, waaraan onmiddellijk een evaluatie is gekoppeld, zouden hier eveneens een voorbeeld van kunnen zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om het aantal kennisgerichte toetsen te verminderen en om meer aandacht te hebben voor competentiegericht toetsen.
- De commissie vraagt om de beoordelingscriteria transparanter te maken.
- De commissie vraagt de opleiding om een adequate en transparante beoordeling van stage en stageverslagen te bewaken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachlorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Enkel studenten met een diploma Bachelor in de Verpleegkunde worden toegelaten tot de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg. De commissie zag dat de opleiding

aandacht besteedt aan de diverse instroom. De lectoren raden de studenten uit bepaalde specialisaties aan om bepaalde cursussen van het laatste jaar Ziekenhuisverpleegkunde door te nemen, zodat iedereen over alle basiscompetenties beschikt van een beginnende verpleegkundige. De commissie apprecieert het dat Bachelors in de Verpleegkunde die minder ervaring hebben in kritieke situaties worden gecoacht. Door bij de aanvang van het academiejaar een praktijktest af te nemen, peilt de opleiding naar de competenties inzake reanimatietechnieken. Op basis van een evaluatieformulier worden de studenten al dan niet gestimuleerd om hun reanimatievaardigheden verder in te oefenen. De commissie stelde vast dat gevorderde studenten zich kunnen oefenen in de technieken van advanced life support en waardeert dit. Deze studenten geven via peer review feedback aan studenten die meer oefening nodig hebben. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat bij de indeling in groepen voor de praktijklessen naar een evenwichtige samenstelling wordt gestreefd tussen studenten met en zonder werkervaring.

De opleiding wordt aangeboden met een voltijds modeltraject van 60 studiepunten, maar het is ook mogelijk om dit modeltraject deeltijds te volgen met een jaarbelasting van 27 tot 33 studiepunten. De commissie stelde vast dat de bachelor-na-bachelorstudenten veel gebruikmaken van deeltijdse trajecten gezien hun statuut als werkstudent. Studenten kunnen eveneens geïndividualiseerde trajecten aanvragen. De studietrajectbegeleider adviseert hen daarbij. De departementsraad beslist over het al dan niet toekennen van een geïndividualiseerd traject. Daarnaast kunnen studenten ook een examen-, een credit- of een diplomacontract aangaan. Tijdens de gesprekken bleek wel dat de studenten van oordeel zijn dat een eerste werkveldervaring misschien wel een meerwaarde zou kunnen betekenen en zelfs misschien een noodzaak vormt. Minimaal is een aangepaste persoonlijke ontwikkeling vereist.

De commissie vindt het positief dat studenten vrijstellingen kunnen aanvragen op basis van eerder verworven kwalificaties (EVK) en/of eerder verworven competenties (EVC). Voor vrijstellingen op basis van EVK stellen de studenten samen met de studietrajectbegeleider een dossier op dat de aangevraagde vrijstellingen en de eerder behaalde kwalificaties vermeldt. De student levert hiervoor de nodige informatie over het inhoudelijke aspect van de behaalde kwalificaties. Na advies van de opleiding neemt de departementsraad binnen veertien dagen na aanvraag een beslissing. Studenten die vrijstellingen aanvragen op basis van EVC, komen terecht bij de EVC-begeleider van de hogeschool. Op basis van bewijsstukken en een beoordelingstechniek (zoals een reflectie, interview of proef) worden de competenties door minstens twee assessoren uit de opleiding beoordeeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding een duidelijk omschreven personeelsbeleid hanteert dat aansluit bij de visie van de Hogeschool Gent. De Hogeschool Gent streeft naar een dynamisch en motiverend personeelsbeleid met onder andere de volgende speerpunten: een duidelijke generieke functieomschrijving, een interne loopbaanbegeleiding, een strategisch opleidingsplan en een nieuw beoordelingsreglement met oog voor differentiatie in taken en functies. Op departementaal niveau vertaalt deze strategie zich onder meer in het maximaal inzetten van de personele middelen in onderwijzend personeel en het opstellen van een personeelsformatie na overleg met de vakgroepen, op basis van de noden in de onderscheiden vakgroepen en duidelijk geformuleerde competentieprofielen bij aanwervingen en strikte selectieprocedures met de graad van bijscholing als belangrijk criterium te nemen. De commissie stelde vast dat er slechts weinig vacantverklaringen zijn omwille van het grote aantal experts dat wordt aangeworven als gastprofessor. Zij zijn externen en worden geselecteerd op basis van een uitgebreid curriculum vitae, maar zonder publicatie van een vacature of selectieprocedure. Aanstellingen en vacantverklaringen worden gepland in de personeelsformatie, en dit voor de start van elk academiejaar. Indien mogelijk worden voltijdse opdrachten aangeboden. In de meeste gevallen gaat het om een halftijdse opdracht, waardoor kandidaten worden aangetrokken die ook nog halftijds in het werkveld staan, wat de commissie waardeert.

De directie Personeel en organisatie maakt de vacatures bekend via minstens twee kanalen en wil een zo ruim mogelijk publiek aanspreken. Beperkte uitbreidingen van een bestaande opdracht worden intern vacant verklaard. Ook hier verloopt de aanstelling via een selectieprocedure. Op het ogenblik van het ontstaan van de vacature wordt een selectiecommissie samengesteld, die bestaat uit minstens drie en maximaal zes leden die beschikken over hetzij expertise in het vakgebied hetzij onderwijskundige expertise. Kandidaten solliciteren via de centrale sollicitatiewebsite van de Hogeschool Gent (<http://ses.hogent.be>). De directie Personeel en organisatie stuurt de kandidaturen elektronisch door naar het departement. De selectiecommissie zal in een eerste fase de ingediende dossiers screenen op basis van werkveldervaring, vaardigheden, attitudes, motivatie, diploma, vooropleiding en navormingen, publicaties en algemeen voorkomen, taalgebruik en communicatievaardigheden. De opleiding hecht vooral belang aan deskundigheid en ervaring binnen het vakgebied, en opteert voor een gastprofessor voor de gespecialiseerde vakgebieden zoals cardiologie, farmacologie, apparatuur en materiaal, en pediatrie.

De opleiding maakt ook werk van een gericht onthaalbeleid en een warm onthaal van nieuwe personeelsleden. De commissie waardeert dit beleid, dat overigens twee componenten omvat: een administratief en een inhoudelijk luik. De directie Personeel en organisatie zorgt samen met de dienst Interne preventie, milieu en welzijn voor het administratief onthaal. Nieuwe personeelsleden ontvangen dan een onthaalmap met informatie. Elk jaar wordt ook een onthaaldag voor hen georganiseerd. Op departementaal niveau worden nieuwe personeelsleden onthaald door het departementshoofd. Zij ontvangen, naast een agenda, een draagtas en een extra geschenk, het departementaal 'Vademecum voor lectoren' en de OER (onderwijs- en examenregeling), met daarbij de DOER (departementale aanvullingen). Daarnaast duidt de opleidingscoördinator een lectorencoach aan, die de nieuwe collega opleidingsgerelateerde informatie geeft. Bij de start van het academiejaar is er ook een receptie.

Het departement Gezondheidszorg ziet toe op een zo evenwichtig mogelijke opdrachtverdeling. Zij gebruikt hiervoor een opdracht fiche waarin alle taken worden opgesomd en uitgedrukt in het percentage van een voltijdse betrekking. De departementsraad bekrachtigt de opdrachtverdeling.

De commissie zag dat de opleiding periodieke evaluaties van vastbenoemde personeelsleden organiseert. Deze evaluaties beginnen met een zelfevaluatie, waarna een evaluatiegesprek volgt met de opleidingscoördinator of vakgroepvoorzitter. Ook de resultaten uit de studentenbevragingen worden meegenomen. Alle vastbenoemde personeelsleden worden binnen een termijn van vijf jaar geëvalueerd. Naast deze statutaire evaluaties zijn er ook omstandigheids- of actuele evaluaties. Voor alle evaluaties verstrekt het departementshoofd advies aan de departementsraad, die de rol van beslissingsorgaan vervult.

Tijdelijke statutaire personeelsleden worden geëvalueerd alvorens ze opnieuw worden aangeesteld. Na twee opeenvolgende heraanstellingen volgt een aanstelling van onbepaalde duur. Benoemingen gebeuren conform het algemeen geldende benoemingsreglement. Het functioneren van het personeelslid vormt het belangrijkste criterium. Personeelsleden die in aanmerking komen voor benoeming, worden aangeschreven door de directie Personeel en organisatie. In afwachting van een nieuw loopbaanmodel werd ruimte voorzien voor bevorderingen binnen het onderwijzende personeel.

De commissie waardeert het dat de Hogeschool Gent, samen met de associatiepartners, een reeks onderwijskundige seminars voor de leden van het onderwijzende personeel organiseert. De commissie stelde echter vast dat de aanwezigheid van de vele gastdocenten bij de georganiseerde onderwijsseminaries niet gegarandeerd is. De commissie is daarom van oordeel dat de onderwijsdeskundigheid van de vele gastdocenten een aandachtspunt is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de onderwijsdeskundigheid van de vele gastprofessoren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid**Beoordelingscriterium:**

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie apprecieert de professionele kwalificaties, de grote inzet en de intrinsieke motivatie van de verschillende geledingen die betrokken zijn bij de opleiding. De commissie heeft een hecht, gedreven en gemotiveerd team ontmoet. De commissie stelde overigens ook vast dat de meeste lectoren over een academisch diploma beschikken, en apprecieert dit.

De commissie is positief over de praktijkgerichtheid van de talrijke gastprofessoren en -sprekers. Zij is ook van oordeel dat het onderwijzende personeel deskundig is. De meeste lesgevers combineren overigens hun lesactiviteit met een deeltijdse functie in het werkveld, waardoor de band met de beroepspraktijk verzekerd blijft. Ander onderwijzend personeel heeft vroegere beroepservaring en blijft up-to-date dankzij beroepsverenigingen, bijscholingen enzoverder.

De commissie is van oordeel dat ook het administratief-technische personeel (ATP) hulpvaardig overkwam. Zij zag dat de medewerkers van de mediatheek/bibliotheek verantwoordelijkheid opnemen en op de hoogte zijn van hun vakgebied.

De commissie stelde vast dat de opleiding navorming stimuleert, en vindt dit positief. Het departement volgt de procedure die opgesteld werd op hogeschoolniveau en zorgt voor informatiedoorstroming over navormingen naar het personeel. Het departementshoofd beslist over de goedkeuring en de financiële tussenkomst, maar keurt zelden een aanvraag af. Collega's die een navorming volgden, bezorgen een synthese aan de anderen. In 2010 bedroeg het budget voor navorming 51.000 euro.

Wat de maatschappelijke dienstverlening betreft, zag de commissie dat verschillende medewerkers lezingen geven in binnen- en buitenland, en studiedagen en bijscholingen organiseren.

De commissie stelde vast dat het departement Gezondheidszorg samenwerkingsverbanden heeft met verschillende internationale instellingen in Congo, Denemarken, Finland, Portugal en de Verenigde Staten. Het departement neemt ook deel aan twee internationale projecten. De commissie waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat, in het kader van de Erasmusovereenkomst, een aantal lectoren lesgeeft aan studenten van de Mikkeli University of Applied Sciences (Finland). Daarnaast neemt het departement Gezondheidszorg Vesalius ook deel aan internationale conferenties en workshops van de International Federation of Nurse Educators (F.I.N.E.), waarvan het sinds 2009 full member is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding in het academiejaar 2011–2012 over 1,61 VTE beschikte voor 89 studenten. Dit geeft een VTE/10 studenten van 0,18. De commissie zag eveneens dat het personeelsvolume nagenoeg constant blijft, ondanks het stijgende aantal studenten. De commissie is van oordeel dat de omkadering voldoende is.

De opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg telt 31 personeelsleden, onder wie 15 gast-professoren. De commissie vraagt de opleiding om het evenwicht tussen het aantal gastdocenten en het aantal eigen docenten te bewaken.

Het viel de commissie op dat de overgrote meerderheid van het onderwijzende personeel een opdracht van minder dan 50 procent heeft. Zij vraagt de opleiding om blijvend te waken over de betrokkenheid van deze mensen bij de opleiding en over de samenhang van wat wordt gedoceerd. De coördinator heeft een opdracht van 29 procent. De opleiding telt één ATP-lid.

De commissie stelde tijdens de visitatie een zware belasting van het personeel vast. De commissie vraagt daarom aandacht voor de taakbelasting van zowel het ATP als het OP. De commissie stelde vast dat de opleidingscoördinator een grote rol speelt als centraal aanspreekpunt. De laagdrempeligheid voor medewerkers en studenten is volgens de commissie opvallend. Zij is van oordeel dat dit enerzijds een belangrijke meerwaarde is, maar anderzijds ook een potentiële valkuil. De commissie stelt zich dan ook de vraag of de continuïteit van de opleiding gegarandeerd is indien de coördinator voor langere tijd niet beschikbaar zou zijn. Zij vraagt de opleiding dan ook om te waken over de erg centrale rol van de opleidingscoördinator.

Daarnaast vraagt de commissie om de vernieuwde organisatie van de hogeschool met schaalvergroting in de faculteit Mens en welzijn als een meerwaarde aan te wenden. In het kader daarvan vraagt zij de opleiding om na te denken over zowel kennisuitwisseling/samenwerking tussen voormalige departementen, als over het uitwisselen van docenten.

De commissie stelde verder vast dat het onderwijzende personeel overwegend mannelijk is. 87 procent is ouder dan 40, en 45 procent is ouder dan 50. De opleiding verklaart dit door de aanwezigheid van gastlectoren. Deze experts zijn veelal ouder en hebben daardoor meer ervaring.

De commissie stelde vast dat aanstellingen en vacantverklaringen voorafgaand aan elk academiejaar worden gepland in de personeelsformatie (zie punt 3.1), waarbij er voldoende ruimte is in de reserves om te kunnen inspelen op onverwachte noden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het evenwicht tussen gastdocenten en eigen docenten te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding om de taakbelasting van zowel het ATP als het OP te bewaken.
- De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator erg hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een verouderde infrastructuur, maar kijkt uit naar de renovatiewerken van de campus Vesalius. Zij is van oordeel dat een opfrissing van de lokalen en het gebouw noodzakelijk is. Vooral het meubilair is sterk verouderd, en er zijn kleine technische defecten. Ook zijn er weinig zitmogelijkheden in de gangen. De bewegwijzering en affichering aan deuren en lokalen zijn slordig en verouderd. Het geheel is echt niet aantrekkelijk.

De campus Vesalius telt twee computerlokalen, waarvan er één een zelfstudiecentrum is. Ook in de bibliotheek staan computers ter beschikking van de studenten. De bachelor-na-bachelorstudenten maken hier echter relatief weinig gebruik van. De commissie waardeert het dat een draadloos netwerk en punten waar studenten op hun laptop kunnen werken, zijn voorzien. Zij stelde echter wel vast dat de wifi niet overal in het gebouw blijkt te werken en vraagt de opleiding om dit probleem aan te pakken. De commissie betreurt het voorts dat slechts weinig lokalen zijn ingericht als 'vergader-/overlegruimte', die kunnen gebruikt worden voor bijvoorbeeld groepswerken of HR-skillstraining.

De opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg beschikt over een skills lab, waar studenten verpleegtechnische vaardigheden kunnen oefenen. Het is een simulatie van een ziekenzaal met acht bedden, 'patiënten', verzorgingswagens en ander ziekenhuismateriaal. De commissie stelde echter vast dat er slechts weinig materiaal specifiek voor de bachelor-na-bachelorstudenten is voorzien. De commissie vraagt de opleiding dan ook middelen vrij te maken voor het aankopen van praktijkmateriaal specifiek voor de opleiding. De commissie vindt het wel positief dat de opleiding gebruik kan maken van het skills lab in het UZ Gent, Maria Middelaars en AZ Sint Lucas. Daarnaast krijgen de studenten ook praktijksessies in de brandweerkazerne van Gent.

Op de campus Vesalius zijn ook een bibliotheek en een mediatheek gevestigd. De commissie waardeert het dat de studenten in de bibliotheek toegang hebben tot een uitgebreide databank

en elektronische boeken. Studenten kunnen zelfs via VPN van thuis uit toegang verkrijgen tot deze databanken. De commissie waardeert het dat studenten bovendien ook toegang hebben tot de bibliotheken van de Associatie Universiteit Gent. De mediatheek bevat videobanden die als illustratie bij de lessen dienen.

De commissie stelde vast dat het gebouw toegankelijk is voor mensen met beperkingen, en waardeert dit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om middelen vrij te maken voor het aankopen van praktijkmateriaal specifiek voor de studenten van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de studie- en studentenbegeleiding degelijk uitgebouwd en georganiseerd is binnen de Hogeschool Gent. Tijdens de gesprekken omschreven de studenten de opleiding bovendien als studentvriendelijk, wat de commissie waardeert. De commissie zag dat de bachelor-na-bachelorstudenten niet echt als dusdanig gebruikmaken van de studiebegeleiding, wegens de opendeurpolitiek van de opleidingscoördinatoren en de docenten. Zij stelde tijdens de visitatie vast dat de opleidingscoördinator als eerste aanspreekpunt fungeert en dus een deel van de studentenbegeleiding op zich neemt. Volgens de commissie is het wel aan te raden om studenten sneller door te verwijzen naar de dienst Studentenaangelegenheden.

Het departement Gezondheidszorg organiseert elk academiejaar drie infosessies en één open-deurdag tijdens dewelke de bachelor-na-bacheloropleidingen aan bod komen. De opleiding is ook aanwezig op de jaarlijkse 'Afstudeerbeurs' van de Associatie Universiteit Gent. Abituriënten krijgen er onder meer informatie over het opleidingsprogramma, de combinatie 'studeren en werken' en de kosten. Toekomstige studenten die zich niet kunnen vrijmaken tijdens deze momenten, kunnen persoonlijke contactmomenten vragen. Deze studenten kunnen ook terecht bij de studietrajectbegeleider voor onder meer vragen rond voorkennis en studievoortgang. De centrale cel Studiedadvies- en begeleiding geeft informatie rond studiekeuzeheroriëntatie.

Alle informatie over de opleiding is ook online te vinden via de website van de hogeschool en het departement, in brochures over verder studeren en in de studiegids, waarin ook meer uitleg staat over de inhoud en de moeilijkheidsgraad van de opleiding. Studenten Verpleegkunde worden eveneens ingelicht over de mogelijkheden om verder te studeren. Alle pas afgestudeerden krijgen ook informatie over verdere navormingen en opleidingen die het departement organiseert. De commissie raadt de opleiding wel aan om de profilering duidelijker aan toekomstige en huidige studenten te communiceren. Zij raadt de opleiding aan om de vernieuwde organisatie van de hogeschool met schaalvergroting in de faculteit Mens en welzijn als een meerwaarde aan te wenden.

Nieuw ingeschreven studenten ontvangen een brochure 'Studeren met succes', waarin een overzicht wordt gegeven van de begeleidingsmogelijkheden in de hogeschool en het departement. Zij krijgen tevens de 'Wegwijs in HoGent' met allerlei praktische informatie. Specifiek voor de bachelor-na-bachelorstudenten wordt op de eerste donderdag van het academiejaar een rondleiding georganiseerd. Zij krijgen op dat moment ook alle informatie over de Hogeschool Gent en de campus Vesalius, de bibliotheek en een introductie over hoe zij kunnen werken met e-mail en de elektronische leeromgeving. Studenten die er behoefte aan hebben, kunnen terecht bij de studietrajectbegeleider. De dienst Studiebegeleiding organiseert workshops over studievaardigheden. Voor de aanvang van de lessen worden tevens twee klasverantwoordelijken aangeduid, die de communicatie tussen de studenten enerzijds en de lectoren en de opleidingscoördinator anderzijds moeten vergemakkelijken. Dankzij het wekelijkse contact kunnen problemen snel worden opgelost.

De commissie vindt het positief dat er eveneens aandacht is voor psychosociale begeleiding van studenten en individuele studiecoaching. Voorts is er ook samenwerking met de vzw Sovoreg voor ondersteuning en advies in huisvesting, sport, jobs, financiële moeilijkheden enzoverder. De commissie waardeert het eveneens dat er individuele ondersteuning wordt voorzien voor studenten met een functiebeperking bij BSH (Begeleiding Studenten Handicap). Deze dienst zorgt onder andere voor individuele ondersteuning bij huisvesting, toegankelijkheid en mobiliteit, ADL-assistentie, (para)medische verzorging, financiering en individuele onderwijs- en examenmaatregelen. BSH verzorgt ook diagnostische testen voor dyslexie en voorziet ondersteunende software (Sprint: text-to-speech) tegen een voordeeltarief. Studenten met een persoonlijk studietraject worden begeleid door de studietrajectbegeleider. Studenten kunnen er ook informatie krijgen over onder meer studievoortgang en eventueel vereiste voorkennis.

Dankzij de feedbackmomenten (zie ook *facet 2.8*) krijgen de studenten informatie over hun resultaten en hoe ze hun studieprestaties kunnen bijsturen. Naast de examinatoren zijn ook de studiebegeleider, de studietrajectbegeleider en de ombudsvrouw aanwezig. De ombudsvrouw fungeert als bemiddelaar bij geschillen tussen een student en personeelsleden.

Op departementaal niveau werd een coördinator aangesteld voor internationalisering. De commissie stelde echter vast dat de bachelor-na-bachelorstudenten weinig mogelijkheden hebben om internationale ervaringen op te doen (*zie ook verder*).

De commissie zag dat er een alumniwerking is op hogeschoolniveau, die onder meer zorgt voor een vacaturedatabank en een centrale alumnidatabank. Daarnaast organiseert zij allerlei activiteiten, zoals een nieuwjaarsreceptie. De commissie stelde echter vast dat de alumniwerking nog niet echt sterk is uitgebouwd in de opleiding en vraagt de opleiding om hieraan te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de profilering duidelijker aan toekomstige en huidige studenten te communiceren.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat tijdens het academiejaar 2011–2012 de organisatie van kwaliteitszorg een aantal wijzigingen onderging. Zo werden de departementale kwaliteitscellen verenigd in de facultaire dienst Integrale Kwaliteitszorg (IKZ) en onderwijsontwikkeling (OO). De commissie waardeert deze nieuwe aanpak van kwaliteitszorg, omdat op die manier een gezamenlijk beleid wordt uitgedacht.

De kwaliteitsraad is als denktank, overlegplatform en adviesorgaan belast met beleidsvoorbereidende, beleidsondersteunende en coördinerende opdrachten om te waarborgen dat de Hogeschool Gent haar kerntaken op een kwaliteitsvolle manier kan uitvoeren. De raad wordt voorgezeten door de algemeen directeur van de Hogeschool Gent, en bestaat daarnaast uit de decanen en diensthoofden Integrale Kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling (OO) van de verschillende faculteiten, de directeur Onderwijs en de diensthoofden Integrale kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning van de centrale administratie. Ter voorbereiding en ter uitvoering van deze kwaliteitsraad is er een overleg Integrale kwaliteitszorg, dat bestaat uit de diensthoofden IKZ en OO van de verschillende faculteiten, de diensthoofden Integrale kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning en de stafmedewerker Onderwijsontwikkeling van de centrale administratie. Het overleg met de opleidingen gebeurt via de facultaire stafvergaderingen, waarop de opleidingsvoorzitters aanwezig zijn, en via thematische werkgroepen, waarin voor elke opleiding een afgevaardigde aanwezig is en die geleid worden door de facultaire dienst IKZ en OO.

De commissie vindt het positief dat de dienst Integrale kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning van de centrale administratie een kwaliteitshandboek uitwerkt op hogeschoolniveau, dat vervolgens gebruikt kan worden in alle faculteiten. De implementatie hiervan is voorzien tegen het begin van het academiejaar 2012–2013. De commissie vraagt wel aandacht voor doorstroming van het kwaliteitsjaarwerkplan van de faculteit tot op het niveau van het onderwijzende personeel.

De commissie stelde vast dat de opleidingen diverse bevestigingen organiseert, en waardeert dit. Op hogeschoolniveau werd afgesproken om telkens een vijfpuntenschaal te hanteren. Studenten worden bevestigd over de opleidingsonderdelen. Daarnaast worden bijna afgestudeerden ook ondervraagd over de opleiding. Deze vindt jaarlijks plaats sinds het academiejaar 2009–2010. De opleiding bevestigd ook de medewerkers over de efficiëntie van de informatiedoorstroming in het departement, de toegankelijkheid van medewerkers met een departementale verantwoordelijkheid, de ondersteuning die de werknemers krijgen van de medewerkers met departementale verantwoordelijkheid, hun inspraak en participatie in het personeelsbeleid binnen het departement en de werkomstandigheden. Daarnaast bevestigd de opleiding ook het werkveld, concreet de stageplaatsen en de alumni.

De commissie stelde vast dat de periodiciteit en de respons van bevestigingen permanente aandachtspunten zijn, en vraagt de opleiding om hierop blijvend toe te zien. De commissie waardeert

het dat de opleiding om aan deze problemen tegemoet te komen, voortaan slechts drie bevragingsmomenten inroostert. De opleiding hoopt daardoor ook de respons te verhogen bij de studenten. Daarnaast waardeert de commissie het dat de opleiding motiveringsrondes hanteert door middel van uitnodigingen en herhalingen per mail om deel te nemen aan deze bevragingen. Indien deze niet de gewenste respons opleveren, wordt een klassikaal bevragingsmoment georganiseerd. De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevragingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden.

De opleiding streeft naar goede tot zeer goede scores. Wanneer bepaalde items minder goed scoren, worden verbeteringsplannen opgesteld. Neutrale scores worden extra opgevolgd bij volgende bevragingen.

De commissie vindt het positief dat de opleiding trendanalyses maakt om zo de resultaten van de bevragingen beter op te volgen. Deze analyses vonden onder meer plaats op basis van uitstroombevraging, medewerkersbevraging, TRIS-scores, slaagcijfers, doorstroomcijfers en studierendement.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de doorstroming van het kwaliteitsjaarwerkplan van de faculteit tot op het niveau van het onderwijzende personeel.
- De commissie vraagt de opleiding om blijvend toe te zien op de periodiciteit en de respons van de bevragingen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool Gent koos als interne evaluatiemethode voor het TRIS-instrument, gebaseerd op het EFQM-model. Dankzij dit instrument worden sterke en zwakke punten naar voren gebracht. Deze laatste worden omgezet in verbeteringspunten, die op hun beurt verbeteringsacties worden. Deze verbeteringsacties worden opgenomen en opgevolgd in jaaractieplannen. Er worden daarnaast afzonderlijke opvolgingsrapporten opgesteld voor de opvolging van externe zelfevaluatie rapporten.

Op departementaal niveau werkt men met jaaractieplannen (JAP), waarin verbeteringspunten zo SMART mogelijk worden opgesteld met een procesbegeleider en een timing. In de mate van het mogelijke worden verbeteringspunten stapsgewijs beschreven en gekoppeld aan strategische doelstellingen van het departement. De commissie waardeert het dat de opleiding niet met ad-hoc verbeteringspunten werkt maar jaaractieplannen hanteert, waarin bovendien de PDCA-cyclus zichtbaar wordt. De opleiding kiest ervoor om in tabelvorm te werken om op die manier snel en overzichtelijk de verbeteringsacties te kunnen opvolgen. Er werd eveneens een bespreking van de realisaties van het vorige jaar toegevoegd. De commissie is van oordeel dat dit een mooi instrument is waarin verbeteringspunten systematisch een plaats krijgen met een plan van aanpak. Zij vraagt de opleiding wel om dit jaaractieplan als werkinstrument te gebruiken.

De commissie betreurt het echter wel dat een prioritering ontbreekt bij de huidige verbeteringsdoelen, waardoor de haalbaarheid van de actiepunten binnen één jaar werd bemoeilijkt. De commissie is eveneens van oordeel dat de opleiding meer vernieuwingsgerichtheid aan de dag mag leggen.

De commissie stelde vast dat de opleiding onder meer de volgende verbeteringsdoelen formuleerde tijdens het academiejaar 2009–2010: organiseren van resonantiecommissies, optimaliseren van communicatie met gastsprekers en gastprofessoren, en oplossingen zoeken voor de lage respons op de bevestigingen van de werkstudenten. Zoals beschreven in facet 3.1 stelde de commissie vast dat de opleiding actief werkt aan het opvolgen van deze verbeteringsdoelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding de jaaractieplannen beter te communiceren.
- De commissie vraagt de opleiding om een prioritering aan te brengen binnen de vooropgestelde verbeteringsmaatregelen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde tijdens de visitatie vast dat studenten en interne medewerkers betrokken worden bij de opleiding en de kwaliteitszorg. De commissie noteerde tijdens de gesprekken dat de studenten tevreden zijn over de inspraak die zij krijgen. De commissie merkte bovendien op dat de opleiding rekening houdt met de opmerkingen van de studenten. De commissie waardeert dit. Tijdens de gesprekken stelde de commissie overigens vast dat de studenten op de hoogte waren van het zelfevaluatierapport, en vindt dit positief.

De commissie merkte op dat de contacten met het werkveld op een eerder informele manier verlopen. Zij vraagt daarom de opleiding om die contactmomenten een formele structuur aan te meten. Zij vraagt de opleiding om systematisch formeel te overleggen met het werkveld. De commissie zag eveneens dat alumni minder betrokken werden bij de opleiding en dat de alumniwerking eerder beperkt is. Zij vraagt de opleiding om hieraan te werken.

Op departementaal niveau vulde 82 procent van het onderwijzende personeel en 93 procent van het administratief-technische personeel de bevestiging in. De commissie stelde vast dat geen enkele gastprofessor reageerde op bevestigingen. Zij vraagt de opleiding om inspanningen te leveren om de respons van de gastprofessoren te verbeteren. Tijdens de gesprekken kwam onder meer naar voor dat dit gedeeltelijk te wijten is aan het feit dat de gastprofessoren de uitnodigingen voor deze bevestigingen op het e-mailadres van HoGent krijgen dat zij niet zo vaak raadplegen.

Wat de terugkoppeling van de resultaten van de diverse bevestigingen betreft, zag de commissie dat studenten en lesgevers op Chamilo geanonimiseerde rapporten over de resultaten van de studentenbevestigingen kunnen inkijken. De commissie vindt dit positief. Daarnaast worden de resultaten van de studentenbevestigingen bij de start van het academiejaar meegedeeld aan de nieuwe studenten. De resultaten van de alumni- en werkveldbevestiging worden teruggekoppeld

via de opleidingscommissie. Het eindrapport werd ook langs elektronische weg aan de aangeschreven vertegenwoordigers van het werkveld en alumni teruggekoppeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding om systematisch formeel te overleggen met het werkveld.
- De commissie vraagt de opleiding om inspanningen te leveren om de respons van de gast-professoren te verbeteren.
- De commissie vraagt de opleiding om de alumniwerking beter uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de gerealiseerde eindkwalificaties en inzetbaarheid voldoen aan de verwachtingen. De beoogde competenties worden volgens de commissie behaald. Zij zag een grote theoretische onderbouwing met een degelijke verankering in de praktijk.

Het werkveld en de alumni toonden zich tevreden over de kwaliteit van de opleiding. Uit het gesprek met het werkveld blijkt dat de bereikte resultaten beantwoorden aan de verwachtingen. De alumni zijn tevreden over de evidence-based aanpak. Zij omschrijven de opleiding als actueel, praktisch gericht en studentvriendelijk. Zij vinden de docenten gedreven.

De commissie stelde echter wel een wisselende kwaliteit in de stagepapers van de studenten vast en vraagt de opleiding daarom om dit te bewaken. De commissie vraagt om toe te zien op een betere structuur en normering van deze papers. Zij vraagt ook een continue bewaking van het eindniveau. Zoals gesteld in facet 2.7 vraagt de commissie om de evaluatie en feedback formeel uit te werken.

De commissie vraagt de opleidingen om de internationalisering te stimuleren. Zij waardeert het wel dat aandacht voor internationalisering werd opgenomen in de onderwijsvisie van de

HoGent, maar stelde tegelijk vast dat de aspecten van internationale uitwisselingen nog niet in overeenstemming zijn met algemene doelstelling inzake internationalisering van de hogeschool. Zij vraagt de opleiding ook om samen te werken met de vernieuwde dienst Internationalisering, die werd uitgewerkt op hogeschoolniveau. De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de wisselende kwaliteit in de papers te bewaken.
- De commissie vraagt om toe te zien op een betere structuur en normering en een continue bewaking van het eindniveau.
- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde vast dat de opleiding geen streefcijfers hanteert. De opleiding heeft de bechtaching om zo veel mogelijk studenten de vooropgestelde competenties te laten bereiken. De commissie stelde een hoog slaagpercentage vast (fluctuaties tussen 83 procent en 95 procent).

De commissie zag dat ook de studie-efficiëntie hoog is. Nagenoeg alle studenten behalen een studie-efficiëntie van meer dan 85 procent. Van de 196 studenten die de voorbije 5 academiejaren afstudeerden als professionele Bachelor in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, behaalden 125 studenten (64 procent) het diploma in 1 jaar: deze studenten zijn voltijds ingeschreven. De overige 36 procent (70 studenten) behaalde het diploma na 2 jaar studeren. Deze studenten waren ingeschreven in een deeltijds studietraject. Slechts 1 student in de afgelopen 5 jaar had 3 jaar nodig om het diploma te halen. De commissie stelde wel vast dat recente cijfers echter een lichte stijging van de studieduur van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg weergeven. Zij vraagt de opleiding dan ook om aandacht te besteden aan de opvolging van het studierendement, en ook de redenen voor de vertraging en/of uitval te onderzoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te besteden aan de opvolging van het studierendement, en ook de redenen voor de vertraging en/of uitval te onderzoeken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat de opleiding in het zelfevaluatie­rapport erg volledig wilde zijn, wat enerzijds positief is maar anderzijds ook de leesbaarheid bemoeilijkte. Ze vraagt de opleiding om bij het schrijven van een volgend zelfevaluatie­rapport meer te waken over de rode draad. Het is volgens haar ook opportuun om voor de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen in het departement Gezondheidszorg een apart zelfevaluatie­rapport te schrijven. De commissie is er ten slotte wel van overtuigd dat het schrijven van het zelfevaluatie­rapport voor de opleiding een erg nuttige en leerrijke ervaring is geweest, wat zichtbaar geleid heeft tot initiatieven in het kader van de kwaliteitszorg.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	Voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

HoGent Hogeschool Gent

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding. Op de campus Lier is het departement Gezondheidszorg en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding gevestigd. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt ingericht op de campussen in Lier en in Turnhout binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Turnhout organiseert naast de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Pediatrische gezondheidszorg, Geestelijke gezondheidszorg en Oncologische gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Pediatrische gezondheidszorg, Operatieverpleegkunde, Sociale gezondheidszorg en Geriatrische gezondheidszorg.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg zijn in het academiejaar 2009–2010 66 studenten ingeschreven op de beide campussen, van wie 54 deeltijds.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg van de K.H.Kempen gebruikmaakt van een degelijk uitgewerkt en marktconform competentieprofiel, dat over de associatiegrenzen heen is opgesteld. Het competentieprofiel wordt dus in meerdere hogescholen gehanteerd. Op basis van de gevoerde gesprekken stelt de commissie dat de opleiding op het vlak van het competentieprofiel meer ambitie mag hebben om zich te profileren en haar eigen visie te formuleren binnen en buiten de associatie. De commissie raadt de opleiding ook aan om de profilering duidelijker aan toekomstige en huidige studenten te communiceren.

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming met het decreet en worden ze nagestreefd op niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Verder is het competentieprofiel dat in de opleiding van de K.H.Kempen wordt gebruikt, geïnspireerd op andere documenten, zoals het competentieprofiel voor de Bachelor in de Verpleegkunde en het beleidskader van de bachelor-na-bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde van de werkgroep Verpleegkunde/Vroedkunde van de Associatie KU Leuven, het domeinspecifieke referentiekader van de commissie, beleidsnota's van het werkveld over recente ontwikkelingen in de gezondheidszorg en de verpleegkunde, en regionale en internationale beleidsnota's.

Aangezien Intensieve zorgen en spoedgevallen als bachelor-na-bacheloropleiding aansluit op de professioneel gerichte bachelor Verpleegkunde, worden de studenten geacht al te beschikken over de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties. Het competentieprofiel bouwt verder op die competenties door ze in de specifieke context van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg te plaatsen. Naast het verkennen, verdiepen en integreren van competenties moeten de studenten ze ook kunnen inzetten op een spoedgevallendienst of op een afdeling Intensieve zorgen. De commissie waardeert de toevoeging van het specialisatieniveau aan de doelstellingen, aangezien dat de uitdieping van de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties mogelijk maakt. De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel van de opleiding zes kerncompetenties (of rollen van een verpleegkundige) bevat, die op hun beurt verder zijn onderverdeeld in 21 deelcompetenties. Die competenties zijn verder uitgewerkt in gedragsindicatoren.

De zes kernrollen van een verpleegkundige zijn volgens het competentieprofiel:

- 1) De verpleegkundige als **PERSOON** handelt naar beroepsspecifieke attitudes;
- 2) De verpleegkundige als **KLINISCH BEOORDELAAR EN ZORGVERLENER** verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat;
- 3) De verpleegkundige als **ORGANISATOR EN COÖRDINATOR** organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg;
- 4) De verpleegkundige als **PROFESSIONAL** levert een bijdrage tot het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg;
- 5) De verpleegkundige als **LID VAN HET TEAM** werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelen van de zorg te realiseren;
- 6) De verpleegkundige als **LID VAN DE SAMENLEVING** vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn.

Volgens de commissie had de opleiding nog meer buitenlandse profielen mogen gebruiken bij het uitwerken van haar competentieprofiel, aangezien er nu weinig input is van internationale referentiekaders. Zoals de commissie heeft kunnen vernemen uit de ingekeken documenten, plant een werkgroep vanuit het plenair overlegplatform Beroepsorganisaties en hogescholen bachelor intensieve zorgen en spoedgevallenzorg om het competentieprofiel te actualiseren tegen 2013. Hierbij kan met deze internationale input meer rekening worden gehouden. Ook is op inhoudelijk vlak de buitenlandse component in het competentieprofiel nu niet expliciet aanwezig. De opleiding zou meer ambitie mogen hebben om deze internationale component in de eindkwalificaties te integreren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De commissie beveelt de opleiding aan zich meer te profileren binnen het competentieprofiel.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in het geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 1.1 heeft de opleiding gebruikgemaakt van en is de opleiding geïnspireerd door andere bronnen om haar competentieprofiel op te stellen. Volgens de commissie zijn de competenties geactualiseerd en in overeenstemming met de regelgeving, zoals enkele Koninklijke Besluiten en het ministerieel besluit betreffende de criteria voor de toekenning van de 'Bijzonder Beroepstitel van Verpleegkundige gespecialiseerd in de Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg'. Verder dienden het bijzonder beroepsprofiel van de verpleegkundige Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en het opleidingsprofiel als basis van het competentieprofiel van de opleiding. Het bijzonder beroepsprofiel is door een werkgroep Beroepsprofiel opgesteld in een

samenwerking van verschillende beroepsorganisaties en hogescholen, en werd goedgekeurd door een plenaire werkgroep. Het bijzonder beroepsprofiel-document diende op zijn beurt als basis voor de ontwikkeling van een opleidingsprofiel, eveneens door vertegenwoordigers van het werkveld en de hogescholen in een werkgroep Opleidingsprofiel opgesteld en goedgekeurd door een plenaire werkgroep. Van deze laatste maakte de opleiding van de K.H.Kempen deel uit. In de adviesraad van de opleiding worden de vertegenwoordigers van het werkveld gevraagd om het competentieprofiel te bespreken en te evalueren. Toch is de commissie van mening dat de opleiding proactiever de inhoud van haar competentieprofiel kan opvolgen, en daarin de partners uit het werkveld systematischer kan betrekken. De afstemming met het werkveld verdient volgens de commissie blijvende aandacht, net zoals de actualisering van het competentieprofiel. Er is geen internationale benchmarking, aangezien er geen gelijkaardige opleidingen in het buitenland bestaan.

De studenten en de alumni zijn vertrouwd met de competenties en weten ze te duiden, maar ze bleken in het verleden de competentiegerichtheid van de opleiding niet te dragen. De opleiding heeft er daarna actiever werk van gemaakt om de studenten te informeren. De docenten gaven in de gesprekken met de commissie aan dat ze in de lessen de koppeling tussen de competenties en het opleidingsonderdeel in kwestie duiden. De commissie stimuleert de opleiding in verdere initiatieven om de competenties nog meer te implementeren in het onderwijs. Zij is ook van oordeel dat de gastdocenten beter ingelicht dienen te worden in verband met het competentiegericht leren.

De opleiding richt zich zowel op intensieve zorgen als op spoedgevallenzorg, zodat de afgestudeerden in staat zijn om op de beide afdelingen te werken. Er zijn geen afzonderlijke afstudeerichtingen; de opleiding kiest bewust voor de combinatie. Uit de gesprekken is gebleken dat ook de studenten en de alumni daarvan de meerwaarde inzien.

De commissie heeft haar domeinspecifieke referentiekader vergeleken met het competentieprofiel van de opleiding, en is van mening dat de beide documenten overeenkomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om blijvende aandacht te besteden aan de afstemming met het werkveld en de actualisering van het competentieprofiel.
- Zij is ook van oordeel dat de gastdocenten beter ingelicht dienen te worden in verband met het competentiegericht leren.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het programma van de opleiding onder de loep genomen, en stelt dat de competenties op een adequate manier zijn omgezet in een programma. De commissie waardeert het dat de opleiding een concordantiematrix heeft opgesteld. Hierdoor is het duidelijk welke competenties aan bod komen in welk opleidingsonderdeel. Verder meent de commissie dat het programma bijdraagt tot de realisatie van de doelstellingen. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat ze door de opleiding en de gevolgde opleidingsonderdelen tot verdieping komen, en dus de verdiepende competenties hebben verworven. Zij hebben ook geleerd om zelfstandig te werken en werden voldoende uitgedaagd, zodat persoonlijke groei mogelijk werd. De commissie stelde echter wel vast dat nog niet alle gastdocenten vertrouwd zijn met competentiegericht onderwijs. Tijdens de gesprekken kwam naar voor dat de gastdocenten weinig op de hoogte waren van de te verwerven competenties per opleidingsonderdeel.

De commissie zag uitgewerkte ECTS-fiches. Er is telkens aangegeven welke competenties met het desbetreffende onderdeel worden beoogd. De commissie vraagt echter om de studenten meer vertrouwd te maken met het competentieprofiel via alle mogelijke werkvormen.

De inhoud van het programma komt volgens de commissie tegemoet aan de gestelde doelstellingen. De commissie stelde vast dat de opleiding tijdens het eerste semester in het programma algemene opleidingsonderdelen aanbiedt, zoals 'Verpleegkundige wetenschappen', 'Kritische zorgen cardiologie' en 'Kritische zorgen respiratoir'. In het tweede semester komen specifieke opleidingsonderdelen inzake intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan bod. Daarnaast schrijven de studenten een scriptie en volgen ze stage. De opleiding voorziet geen keuzeopleidingsonderdeel.

De commissie stelde vast dat het programma disciplineoverschrijdende elementen bevat, en waardeert dit. Dit komt vooral bij het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' tot uiting, vermits dat gemeenschappelijk met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen uit het departement Gezondheidszorg wordt aangeboden. Door de diverse achtergronden van de studenten die dit opleidingsonderdeel volgen, worden zij gestimuleerd om in groep disciplineoverschrijdend te werken. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg van de campus Lier samenwerkt met de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkundige van de campus Lier in het kader van de opleidingsonderdelen 'Cardiologie/hemodynamica' en 'Respiratoire topics'. De commissie vraagt de opleiding echter ook om de krachten in Turnhout en Lier te bundelen, zodat men naar meer uniformiteit in het

programma en de indeling van het programma kan streven, wat onder andere bevorderlijk is voor de opwaardering van de inhoud van het programma. Bovendien kan op deze manier ook bruikbaar en degelijk cursusmateriaal worden verkregen (zie ook *facet 2.2*).

De commissie kan een duidelijke aanwezigheid van procedures van curriculumherziening, met betrokkenheid van alle stakeholders, bevestigen. Verder is ook de bachelor-na-bachelorcoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert. Bij het opstellen en wijzigen van de curricula streeft de opleiding naar een maximale aansluiting bij de basisopleiding Verpleegkunde en/of andere basisopleidingen voor zorgverleners. Docenten, gastsprekers, studenten en het werkveld kunnen wijzigingen in het curriculum aangeven, die besproken worden door de opleidingsverantwoordelijke en -coördinator en de directie. Na voorlegging op departementale raden en aan alle betrokkenen wordt het nieuwe curriculum ook voorgelegd aan de opleidingsadviesraad. De (gast)docenten konden aan de commissie bevestigen dat zij door contacten met de opleiding mogelijkheden hebben om programmawijzigingen voor te stellen. Ook met de mening van de studenten wordt rekening gehouden bij bevestigingen of focusgesprekken. De commissie stelde tijdens de gesprekken echter vast dat het werkveld beter bij de curriculumherziening kan worden betrokken, en vraagt de opleiding om hier aandacht voor te hebben.

Volgens de commissie doet de opleiding inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. De bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(t)en een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. Ook korte buitenlandse bezoeken zijn schaars, aangezien de lessen slechts op één dag in de week plaatsvinden. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat in de lesinhouden ook buitenlandse voorbeelden aan bod komen. De commissie waardeert het dat docenten hun buitenlandse ervaringen delen met de studenten, en internationale literatuur en studies hanteren in hun cursusmateriaal. De commissie vindt het eveneens positief dat de statutaire docenten deelnamen aan een internationale uitwisseling gedurende meerdere dagen. De commissie hoopt dat de vertaling van het hogeschoolbeleid rond internationalisering in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de krachten in Turnhout en Lier te bundelen, zodat men naar meer uniformiteit in het programma en de indeling van het programma kan streven, wat onder andere bevorderlijk is voor de opwaardering van de inhoud van het programma.
- De commissie stelde tijdens de gesprekken vast dat het werkveld beter bij de curriculumherziening kan worden betrokken, en vraagt de opleiding om hier aandacht voor te hebben.
- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering binnen de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat actuele ontwikkelingen uit de beroepspraktijk vlot worden geïmplementeerd in het programma. Dit is vooral te danken aan de expertise van de gastdocenten. Een vlot contact met het werkveld zorgt voor een snelle aanpassing en het doorgeven van de laatste ontwikkelingen.

Dankzij het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' krijgen de studenten een introductie in basiswetenschappelijke disciplines. De commissie waardeert het dat het cursusmateriaal van dit opleidingsonderdeel een overzicht aanbiedt van relevante wetenschappelijke theorieën en vraagstukken. Zij stelde bijgevolg vast dat recente vakliteratuur in het programma werd opgenomen, en dat er de nodige aandacht is voor kennisontwikkeling. De commissie zag dat studenten eveneens gestimuleerd worden om praktijkrelevante vakliteratuur te ontsluiten en te verwerken. Zo moeten studenten in de opleidingsonderdelen 'Klinisch onderwijs', 'Verpleegkundige wetenschappen' en 'Afstudeerproject' hun wetenschappelijke inbreng baseren op recente evidence-based literatuur.

De commissie is van oordeel dat er meer nadruk mag gelegd worden op het praktijkgericht leren. Dit is vooral een aandachtspunt voor de campus Turnhout, waar de commissie te weinig praktijkspecifiek onderwijs vaststelde.

De commissie stelde vast dat het oefenen van bepaalde vaardigheden door de mazen van het net glippen (bijvoorbeeld Swann ganz en immobilisatie). Ook is zij van oordeel dat sommige belangrijke beroepsspecifieke competenties (vaardigheden) niet genoeg worden ingeoefend. Zij stelde ook vast dat er te weinig aandacht is voor prehospitale werkveldervaring en extra murosvaardigheden op de beide campussen. Zij zag ook dat er geen minimumaantal prehospitaalinterventies werden vastgelegd. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding rekening houdt met de aspecten van prehospitale interventies en waardeert het dat de opleiding dit in haar programma een plaats heeft gegeven. Volgens de commissie mag er nog uitgebreider aandacht aan worden geschonken in het programma. De commissie vraagt ook meer aandacht voor advanced life support skills. Zij betreurt dit gebrek aan aandacht voor alle vaardigheden eigen aan de volledige opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, en vraagt daarom om deze vaardigheden structureel op te volgen tijdens de stages. Een verplichte stage in een universitair centrum is daarom wenselijk. Specifiek voor de campus Turnhout wordt een tekort gezien aan diepgang in de spoedgevallenzorg en een te beperkte vorming rond bloedgasanalyse.

De commissie waardeert het dat het cursusmateriaal voorhanden is op Toledo, en dat het eveneens ter beschikking wordt gesteld op de lesdagen aan de studenten. De commissie betreurt het echter dat de opleiding geen handboeken aanraadt aan de studenten. Zij vraagt de opleiding daarom om (internationale) standaardhandboeken als naslagwerken aan te bevelen aan de studenten.

Tijdens het inkijken van het cursusmateriaal stelde de commissie vast dat de cursussen voor verbetering vatbaar zijn. Zij zag dat de doelstellingen, inhoudsopgave, bronvermelding en referentielijsten systematisch ontbreken in de cursussen. Zij is ook van oordeel dat het cursusmateriaal in enkele gevallen gedateerd was. Zij stelde vast dat er relatief weinig structuur in het cursusmateriaal te vinden was en dat het cursusmateriaal vaak enkel uit PowerPointslides bestaat. Daarnaast betreurt zij de spelling- en tikfouten in het cursusmateriaal én op Toledo. Zij zag ook weinig uniformiteit in het cursusmateriaal. De commissie betreurt dit alles, en vraagt de opleiding om de kwaliteit van het cursusmateriaal te verbeteren. De invoering van een kwaliteitslabel voor het cursusmateriaal werd al aangekondigd voor het academiejaar 2009–2010, maar is niet gerealiseerd. Tijdens de gesprekken werd aangegeven dat van dit idee werd afgestapt, wat de commissie jammer vindt.

Studenten dienen volgens de wettelijke bepalingen 450 uren stage te lopen, waarvan 200 uren op een spoedgevallendienst en 200 uren op intensieve zorgen. De overige 50 uren kunnen naar keuze worden ingevuld. Zo kunnen studenten gedurende die uren bijvoorbeeld stage lopen bij een brandwondencentrum, PICU of dialyse.

De stage vertegenwoordigt 27 studiepunten in de opleiding en valt onder de noemer 'Klinisch onderwijs'. Studenten kunnen hun keuze voor een stage-instelling via een stagevoorkeurdokument aangeven. Er is een aantal vaste stageplaatsen voorzien, maar de studenten kunnen ook op andere diensten stage lopen, indien deze erkend zijn en voldoende leermogelijkheden bieden. Zodoende kunnen studenten ook op de eigen afdeling stage lopen. Op de campus Turnhout kan dit maximaal voor 250 uur. De resterende 200 uren moeten op een andere instelling worden ingevuld. Op de campus in Lier kunnen alle stages plaatsvinden in de eigen instelling.

De meerwaarde van het afwerken van een stageperiode op de eigen afdeling kan gezocht worden in een bijkomende opdracht, te implementeren in de praktijk. De opleidingsverantwoordelijke ziet hierop toe. De commissie stelde vast dat er voor bepaalde studenten te weinig diversiteit in stageplaatsen is, en dat de opleiding geen eisen naar universitaire gerichtheid stelt. De commissie beveelt de opleiding bovendien aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.

Bij de start van het academiejaar stelt de opleidingsverantwoordelijke een stagetraject op voor iedere student. In de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg in Lier worden de theoretische lessen in één lesweek per maand georganiseerd. Studenten kunnen dan drie weken stage lopen. Deze studenten kunnen op vijf verschillende stageplaatsen terecht. Bij de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg in Turnhout werkt men met één of maximaal twee lesdagen per week, en dit gedurende het hele academiejaar. De commissie stelde vast dat het verschil tussen de beide campussen met betrekking tot het stageverloop als positief wordt ervaren door de studenten, en vaak de doorslaggevende factor is waarom studenten opteren voor de ene of de andere campus.

Bij de start van de stage dient de student zijn persoonlijke doelstellingen te formuleren. Dit kan gebeuren aan de hand van het stage-informatiedocument, de introductiebundel van de stageplaats, het competentieprofiel en de vaardigheidslijst. De commissie zag tijdens het inkijken van de stageverslagen dat de student echter nergens de algemene doelstellingen vermeldt, en vraagt de opleiding om de aandacht nog meer te focussen op het globale competentieprofiel in plaats van op de persoonlijke doelstellingen. Samen met de stagebegeleider – de docent die de student begeleidt op de stageplaats – worden afspraken gemaakt in verband met de stage-uren, stageverslagen en contracten. In de stage-instelling wordt de student begeleid door een stagementor. Dit zijn ervaren en deskundige zorgverleners die in contact staan met de stagebegeleider. Studenten

van de campus Turnhout maken een portfolio. De commissie raadt de opleiding van de campus Lier aan om ook een dergelijke portfolio in te voeren.

Het eindwerk is een afzonderlijk opleidingsonderdeel, dat 6 studiepunten vertegenwoordigt. De praktische organisatie van het eindwerk wordt per bachelor-na-bacheloropleiding gecoördineerd door de opleidingsverantwoordelijke Gezondheidszorg Lier (GZL) of door een coördinator van eindwerken Gezondheidszorg Turnhout (GZT). Studenten kunnen alle informatie betreffende het eindwerk terugvinden in een studiewijzer. Zij krijgen alle informatie bij de start van het academiejaar ter beschikking via onder andere een PowerPointvoorstelling, de website, Toledo en een infobundel. Onderwerpen worden bij het begin van het academiejaar aangeboden en zijn meestal tot stand gekomen na overleg met het werkveld. Studenten kunnen zelf onderwerpen kiezen, op voorwaarde dat deze verwant zijn met de opleiding en toepassingsgericht zijn. Studenten moeten een gemotiveerd voorstel met tijdspad voorleggen aan de promotor (GZT)/procesbegeleider (GZL), die hierop schriftelijke of mondelinge feedback geeft. De uitwerking moet gebeuren op basis van evidentie en aan de hand van relevante recente literatuur. Het is de bedoeling dat de student een probleem verkent, analyseert, uitdiept en er kritisch over reflecteert. Het eindwerk moet afgesloten worden met een eindconclusie en mogelijke praktijkgerichte aanbevelingen. Studenten kunnen ofwel individueel ofwel in groep werken. Studenten kunnen ook op vraag van derden meewerken aan wetenschappelijk onderzoek of productontwikkeling. Het initiatief voor de procesbegeleiding moet uitgaan van de studenten. Studenten worden aangemoedigd om zelf voor een expert uit het werkveld te zorgen die als praktijkbegeleider kan fungeren. Het eindwerk wordt in een schriftelijke weergave aangeboden en gepresenteerd voor een jury van externe experts, docenten en studenten.

De commissie is tevreden te vernemen dat er aandacht gaat naar maatschappelijke dienstverlening en permanente vorming. Zo worden symposia voor studenten en het werkveld, en andere initiatieven van permanente vorming georganiseerd. Uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld blijkt eveneens dat de stage- en eindwerkbegeleiders de mentorenvormingen vanuit de hogeschool appreciëren. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat de opleiding haar cursussen openstelt voor alle geïnteresseerden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om (uitgebreider) aandacht te schenken aan de aspecten van prehospitale interventies in het programma.
- De commissie vraagt de opleiding om meer aandacht aan vaardigheidstraining en praktijkgericht leren te besteden.
- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van het cursusmateriaal te verbeteren.
- De commissie raadt de opleiding aan om (internationale) handboeken en naslagwerken actief te gebruiken.
- De commissie beveelt de opleiding bovendien aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleidingsonderdeelverantwoordelijken de inhoud van het programma bewaken, en waardeert dit. Daarnaast zag de commissie dat de opleiding frequente bevestigingen organiseert, waarin zij peilt naar de perceptie inzake de inhoud en de overlapping bij de studenten, docenten en gastdocenten.

Dat neemt echter niet weg dat de commissie overlappingen vaststelde in het programma. Zij vraagt om deze weg te werken. Vooral de overlapping en het gebrek aan afstemming van de lesinhouden door de gastdocenten ervaren de studenten als onaangenaam. De commissie stelde tijdens de gesprekken vast dat op de campus Turnhout er soms een gebrek aan basis wordt vastgesteld van waaruit men vertrekt, daar waar op de campus Lier te veel herhaling van basiszaken werd gemeld. De commissie noteerde tijdens de gesprekken met studenten en alumni dat zij een minder goede volgtijdelijkheid ervaren doorheen het programma. De commissie vraagt daarom de opleiding om na te denken over een logische opbouw van het programma met daaraan gekoppeld de stages, om de theorie nog beter te laten aansluiten op de praktijk. De commissie vraagt ook aandacht voor een evenwichtige verhouding tussen intensieve zorgen en spoedgevallenzorg.

Tijdens de visitatie stelde de commissie overigens ook vast dat er veel verschillen waren in het programma en de cursussen tussen de campussen Turnhout en Lier. Zij vraagt de opleiding dan ook om meer samenhang en afstemming te creëren tussen het programma en de cursussen van de beide campussen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie stelde vast dat er overlappingen waren in het programma en vraagt om deze weg te werken.
- De commissie vraagt de opleiding om meer samenhang en afstemming te creëren tussen het programma en de cursussen van de beide campussen.
- De commissie vraagt de opleiding om na te denken over een logische opbouw van het programma met daaraan gekoppeld de stages, om de theorie nog beter te aansluiten aan de praktijk.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang van een bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studiejaar worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een professioneel gerichte bachelor-na-bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Studietijdmetingen worden op de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en zoals vastgelegd in een meerjarenkalender om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wanneer wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht of wanneer voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastspreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 is er op hogeschoolniveau een studietijdmeting geweest op basis van de methode Metis: schatten achteraf in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen zich vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom werd gekozen voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. Over twee jaar wordt de volgende studietijdmeting gepland. De commissie meent dat focusgesprekken waarin studenten studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar meent dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen de opleiding inzake studiebelasting achter de feiten aan zou kunnen lopen. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen onder de vorm van focusgesprekken zouden plaatsvinden.

De commissie stelde vast dat de studenten de opleiding als zwaar maar doenbaar ervaren. Uit de perceptiemeting blijkt bovendien dat de studenten de opleiding als haalbaar beschouwen. Dit kwam ook naar voor tijdens de gesprekken met de alumni. De commissie betreurt het dat de opleiding nu geen formele studietijdmetingen meer hanteert. Zij vraagt daarom om de studietijd in kaart te brengen aan de hand van metingen, om op die manier een objectiever beeld te krijgen van de studiebelasting.

De commissie stelde vast dat de examenroosters en deadlines tijdig worden meegedeeld aan de studenten, en waardeert dit. Bovendien zag zij dat de opleiding, na overleg met de studenten, aanpassingen doet wanneer problemen worden gemeld. De commissie waardeert het dat de opleiding luistert naar de studenten, om zo studiebevorderende factoren te faciliteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmetingen op te volgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactische concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie. De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat studenten gemotiveerd worden om te reflecteren rond praktijkervaringen en het inoefenen van theoretisch onderbouwde verklaringsmodellen in de eigen praktijksituatie.

De commissie stelde een diversiteit aan werkvormen vast. Hoewel men in de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg voornamelijk werkt met hoorcolleges, stelde de commissie vast dat de opleiding ook de interactiviteit stimuleert door ruimte te laten voor discussie en vragen. Daarnaast waardeert de commissie het dat de opleiding ook werkcolleges, trainingen en studiebezoeken organiseert.

De commissie zag innovatief didactisch materiaal. De commissie apprecieert eveneens het gebruik van audiovisuele middelen, die bijzonder geschikt zijn voor het professionele karakter van de opleidingen. Zij zag dat de opleiding aandacht besteedt aan moderne onderwijsvormen die aansluiten bij de noden. Het simulatieonderwijs met debriefing, rollenspelen met videostreaming en het 'Panamarenko'-project (zie ook facet 4.1.) in Lier zijn daar voorbeelden van. De commissie stelde echter wel een eerder beperkt gebruik van casuïstiek vast, en vraagt de opleiding om daar meer aandacht aan te besteden. Zij vindt het eveneens wenselijk om meer intervisiemomenten in te lassen, waarin wordt teruggekoppeld naar praktijkervaringen. De commissie betreurt het dat de opleiding geen specifieke mogelijkheden voorziet om bepaalde vaardigheden in te oefenen (zie ook facet 2.2. en 4.2.). Zo stelde zij vast dat zowel op de campus Lier als op de campus in Turnhout geen ALS-pop aanwezig is. Zij vindt het dan ook jammer dat de prehospitale skills te weinig worden ingeoefend. Zij stelt het wel op prijs dat ondertussen een life support-pop werd begroot en dat de opleiding een skills lab in Mol bezoekt. De commissie vindt het eveneens betreurenswaardig dat er geen gevolg wordt gegeven aan niet afgewerkte vaardigheidslijsten. De commissie vraagt dan ook om het vaardigheidsonderwijs uit te breiden, en hoopt dat het gebruik van een portfolio dit kan ondersteunen.

De commissie heeft vastgesteld dat in de opleiding gebruik wordt gemaakt van het elektronische leerplatform Toledo. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de stakeholders, bleek dat het cursusmateriaal en syllabi, die vaak door afzonderlijke docenten zijn opgesteld, op tijd beschikbaar zijn.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevraagd worden in de onderwijsevaluaties. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, doet de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. Dit konden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, bevestigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie stelde een eerder beperkt gebruik van casuïstiek vast en vraagt de opleiding om daar meer aandacht aan te besteden
- Zij vindt het eveneens wenselijk om meer intervisiemomenten in te lassen, waarin wordt teruggekoppeld naar praktijkervaringen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing**Beoordelingscriterium:**

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie tijdens het visitatiebezoek heeft kunnen vaststellen, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt dat nu ook is opgestart in de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. De docenten hebben vanuit de hogeschool een opleiding over competentiegericht toetsen genoten, wat de commissie positief vindt.

De commissie stelde tijdens het bezoek vast dat het toetsingsbeleid van de campus Lier verschilt met dat van de campus Turnhout, en dit vindt zij jammer. Zij is van oordeel dat daar waar zij in Lier een transparant toetsingsbeleid vaststelde, dit nog niet echt het geval is op de campus Turnhout. Zij vindt namelijk dat het toetsingsbeleid van de campus Turnhout transparanter kan. Zij zag dat de toetsen in de opleidingsonderdelen van de verschillende gastsprekers niet afgestemd zijn op de inhoud van de te toetsen materie. Zij vraagt de opleidingsonderdeelverantwoordelijken om hierop toe te zien. De commissie stelde tijdens het inkijken van de examens bovendien ook een verschil in toetsingsniveau vast tussen de twee campussen, wat zij betreurt. Tijdens de gesprekken kwam naar voor dat de opleiding zich hiervan bewust is. De commissie onderschrijft dan ook de intentie van de opleiding om te werken aan een kwalitatief en transparant toetsingsbeleid, met meer objectiviteit en aandacht voor uniformiteit op de beide campussen.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat de opleiding bezig is met het uitwerken van een concordantiematrix om de beoogde competenties uit de opleiding te koppelen aan de gepaste toetsvormen. De opleiding maakt gebruik van verschillende toetsvormen om kennis te toetsen, namelijk: multiple choice, open vragen, casuïstiek en praktijktoetsing. De commissie vraagt de opleiding echter wel om toe te zien op een evenwichtige verdeling van deze toetsvormen. Zij is immers van oordeel dat de verschillende manieren van toetsen niet worden benut en dat de opleiding te veel mondelinge examens organiseert. Bovendien vraagt de commissie zich af hoe de objectiviteit gewaarborgd blijft bij de open vragen. Zij raadt de opleiding dan ook aan om oplossingsleutels te voorzien.

De commissie meent dat men de competenties nog meer expliciet zou mogen toetsen. De commissie heeft vastgesteld dat de evaluatie van vaardigheden zich enkel baseert op de vaardigheden die tijdens de stage worden toegepast. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over het feit dat de opleiding vaardigheidswerkshops of practica niet altijd evalueert, zodat deze trainingen soms te vrijblijvend zijn voor de studenten. Ook voor de vaardigheidswerkshops en -trainingen zou de opleiding volgens de commissie objectieve criteria kunnen uitwerken. E-learningmodules,

waaraan onmiddellijk een evaluatie is gekoppeld, zouden eveneens een voorbeeld hiervan kunnen zijn. Volgens de commissie worden sommige opleidingsonderdelen immers nog te theoretisch en te eenzijdig getoetst, waardoor het expertniveau van de opleiding soms niet altijd zichtbaar wordt. Men mag dus nog veel meer gebruikmaken van casuïstiek in de examens.

De commissie stelde vast dat de studenten tevreden zijn over de informatie inzake het toetsingsbeleid, die overigens van bij de aanvang van het academiejaar beschikbaar is op Toledo. Zij zag ook dat bij elk examen uniform wordt aangegeven wat verwacht wordt (tijdsinstructie, puntenkoppeling...) en waardeert dit. De commissie noteerde dat de studenten op de hoogte zijn van de evaluatiecriteria. De opleiding zorgt ervoor dat deze aan de studenten worden bekendgemaakt aan het einde van de lessen en via de ECTS-fiches. Studenten kunnen feedback ontvangen na het maken van examens en kunnen, indien zij dit wensen, deze examens inkijken. Aangezien vaak verschillende docenten instaan voor een enkel opleidingsonderdeel, organiseert de opleiding het inkijken van de examens en het geven van feedback niet standaard. Het gebeurt dus enkel op vraag van de student. De studenten weten dat deze mogelijkheid er is, en gaven in hun gesprek aan dat de docenten bereikbaar zijn. Ook is er een examenreglement, dat de opleiding via het elektronische leerplatform verspreidt. De deliberatiecriteria zijn daarbij duidelijk.

De evaluatie van de stage gebeurt aan de hand van een stage-evaluatiefiche. De commissie zag dat deze in termen van zwaktes en sterktes werd uitgedrukt, en is van oordeel dat dit weinig ruimte laat voor differentiëring. Zij vraagt daarom de opleiding om een uitgebreidere evaluatie te hanteren. De commissie zag tijdens de visitatie dat de beoordeling van de stage in Turnhout gebeurde aan de hand van een portfolio, waarin zij ruim uitgewerkte reflectie- en feedbackfiches terugvond. Zij zag dat er aandacht besteed werd aan behaalde vaardigheden, en waardeert dit. De commissie vraagt de campus Lier om ook een portfolio in te voeren. De evaluatie is de verantwoordelijkheid van de stagebegeleider, maar verloopt steeds in nauw overleg met de mentoren en/of zorgverleners op de afdelingen. Stageplaatsen zijn niet verplicht om mentoren op te leiden, maar de commissie waardeert het wel dat de opleiding jaarlijks, in samenspraak met het werkveld, een mentorendag organiseert. Op vraag van de student en/of de mentor kan een tussentijdse evaluatie plaatsvinden. Op het einde van de stage bespreekt de stagebegeleider de stage-evaluatiefiche met de student. Aan het einde van het academiejaar worden de verschillende stages in de hogeschool besproken met alle betrokken stagebegeleiders. De eindevaluatie houdt niet alleen rekening met de afzonderlijke stagefiches, maar ook met de evolutie in het leerproces.

Wat de beoordeling van het eindwerk betreft, stelde de commissie vast dat de opleiding opteert voor een duidelijke verdeling van proces- en productbeoordeling van het eindwerk, en waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat de beoordeling gebeurt door verschillende lezers. De commissie zag dat de presentatie van het eindwerk weinig bepalend is voor de eindbeoordeling en vraagt zich daarom af wat de meerwaarde hiervan is. De commissie stelde tijdens het inkijken van de eindwerken vast dat verschillen in kwaliteit ook in een verschillende quoteringsresultaten, wat zij positief vindt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt met aandrang aan de opleiding om werk te maken van een transparant en kwalitatief toetsingsbeleid met meer objectiviteit en een uniformiteit op de beide campusen.
- De commissie vraagt om aan de hand van een dergelijk toetsbeleid de garantie in te bouwen dat alle vaardigheden werden ingeoefend en worden beheerst.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding is rechtstreeks toegankelijk voor studenten Bachelor in de Verpleegkunde en Bachelor in de Vroedkunde. Vroedvrouwen hebben geen recht op een bijzondere beroepstitel. De commissie waardeert het dat de opleiding dit ook zo communiceert aan deze groep, en dit vanaf het intakegesprek.

Uit de ter beschikking gestelde documenten vernam de commissie dat bijkomende informatie uit de basisopleiding Verpleegkunde – waar nood aan is door de verschillende beginsituatie van de studenten – via Toledo ter beschikking wordt gesteld. De commissie vond deze bijkomende informatie echter niet onmiddellijk terug op het leerplatform. De opleiding moet er met andere woorden blijvend op letten dat de nodige informatie de studenten bereikt.

De commissie stelde vast dat de campussen Lier en Turnhout een verschillend beleid voeren rond de verhouding theorie en praktijk in het curriculum. Zij zag dat dit verschil als positief werd ervaren en een verschillend publiek aantrok. De commissie raadt de opleiding aan om te evolueren naar een nog duidelijkere differentiëring en profilering tussen de beide campussen. Dankzij een verschillende aanpak kunnen studenten opteren voor de aanpak die het beste aansluit bij hun noden. Voltijdse studenten hebben immers andere wensen en trajectaccenten dan deeltijdse studenten.

Op hogeschoolniveau is het EVC-en EVK-beleid op punt gesteld. De opleiding maakt er echter geen gebruik van. In de andere bachelor-na-bacheloropleidingen binnen het departement Gezondheidszorg kunnen masterstudenten een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen'. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erop letten dat – gezien de gevarieerde instroom uit de basisopleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde – de juiste bijkomende informatie tot bij de studenten raakt.
- De commissie adviseert de opleiding te overwegen om studenten vrijstellingen toe te kennen op basis van hun eerder opgedane werkervaring.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. Zij stelde tijdens het visitatiebezoek immers vast dat de opleiding zich bewust is van het tekort aan vaardigheidsgericht onderwijs en daar in de toekomst meer aandacht aan wil besteden. Tijdens de gesprekken werd eveneens duidelijk dat de opleiding in de toekomst meer zorg wil besteden aan het cursusmateriaal en actief op zoek zal gaan naar degelijke naslagwerken voor de studenten.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat er op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens

twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. De opleiding zoekt daarom naar een evenwicht tussen statutair personeel en gastsprekers uit het werkveld. Bovendien dienen alle leden van het statutair personeel een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. De opleiding geeft zelf de wens aan om uitdrukkelijker gastdocenten bij effectieve onderwijsprocessen te betrekken, wat de commissie positief vindt. Ook het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen, waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld, en appreciëren de praktijkgerichtheid van de docenten.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutair personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basis ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten goed verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging, en deze docenten worden daar in het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een onlinevragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijstellingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement krijgen nieuwe docenten een peter

of meter ter beschikking om hen wegwijs te maken. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een gemotiveerd, deskundig en samenhangend team, dat bovendien toegankelijk is voor de studenten. Ze waardeert de sterke aanwezigheid en betrokkenheid van het werkveld. De opleidingskwaliteit, die sterk bepaald wordt door het engagement van enkele sleutelfiguren, dient bewaakt te worden in het licht van de continuïteit van de gedegen opleiding.

Zoals vermeld in facet 3.1 appreciëren de stakeholders de praktijkgerichtheid van de docenten. Vooral de gastsprekers, die onmiddellijk verbonden zijn met het werkveld en dus praktijkvoorbeelden in de lessen kunnen introduceren, zijn een meerwaarde. Zo vonden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, de combinatie van de ervaringen van de gastspreker en de gedoctrineerde theorie leerrijk en een pluspunt van de opleiding.

De commissie is van mening dat ook de statutaire docenten die verbonden zijn aan de K.H.Kempen voldoende geïntegreerd zijn in het werkveld. Een aantal van hen is deeltijds werkzaam in het praktijkveld, een aantal anderen is betrokken bij recente ontwikkelingen in het werkveld via de onderzoekslijn en via hun lidmaatschap in bepaalde commissies of werkgroepen. De commissie pleit ervoor om ook bij de gastsprekers mensen te vinden die betrokken zijn bij onderzoek of onderzoekservaring hebben. Daarom vindt de commissie het positief dat de opleiding via de competentiekaarten nu ook naar de onderzoekskwaliteiten en -ervaring peilt bij de gastsprekers. Ook blijft volgens de commissie de link naar de basisopleiding Verpleegkunde via de docenten bewaard, aangezien de statutaire docenten in de bachelor-na-bacheloropleiding ook werkzaam zijn in de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie is ook positief over de systematische opleiding waaraan stagementoren vrijblijvend kunnen deelnemen, en die volgens de commissie op een krachtige visie steunt. Verder zijn docenten vaak betrokken bij het werkveld via de stage of het begeleiden van bezoeken aan instellingen en voorzieningen.

Zoals aangehaald wordt levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op teamvergaderingen en personeelsvergaderingen. Er is minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers. De commissie vraagt de opleiding om de didactische capaciteiten van de gastsprekers te bewaken. Daarnaast vraagt zij ook aandacht voor meer samenwerking tussen de campussen Lier en Turnhout door expertise te bundelen, wat bevorderlijk is voor de kwaliteit.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De bachelor-na-bachelorcoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

Tijdens de gesprekken met de docenten vernam de commissie dat de opleiding ook inspanningen heeft geleverd om gastsprekers of docenten te zoeken in het buitenland. Zo heeft de opleiding geprobeerd om in Nederland gastsprekers aan te spreken. Volgens de opleiding is het, aangezien de meeste aangesproken personen in privéorganisaties werken, geen sinecure om iemand te vinden die bereid is als gastspreker in de opleiding aan te treden. De commissie wil de opleiding toch aanmoedigen verder te gaan met het zoeken naar internationale gastsprekers, aangezien deze een meerwaarde betekenen voor het onderwijs in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de didactische capaciteiten van de gastsprekers te bewaken.
- De commissie vraagt meer samenwerking tussen de campussen Lier en Turnhout door expertise te bundelen, wat bevorderlijk is voor de kwaliteit.
- De commissie vraagt de opleiding om blijvend aandacht voor internationalisering te hebben.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout in 2010 kon rekenen op 22 medewerkers die behoren tot het onderwijzende personeel. De campus Lier telt 30 medewerkers. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het administratief-technische personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 13,6 voor de campus Turnhout en 14,4 voor de campus Lier. In het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout werken 15 medewerkers voltijds, 10 medewerkers deeltijds, en zijn er nog enkele medewerkers die een gecombineerde opdracht hebben in de verschillende departementen in de hogeschool of een gedeelde opdracht hebben met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. Op de campus Lier werken 7 medewerkers voltijds en 34 deeltijds, van wie een groot deel een gecombineerde opdracht heeft.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden, die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg worden in 2010 2,34 VTE statutair personeel voor de campus Lier uitgerekend en 2,20 VTE voor de campus Turnhout. De student-docentratio is 17,52 in Lier en 11,36 in Turnhout. Volgens de commissie is dit een aanvaardbare student-docentratio.

De commissie stelde tijdens de gesprekken vast dat de docenten een hoge werkdruk ervaren. De commissie raadt de opleiding aan om de taakinvulling van het onderwijzende personeel te herbekijken. Eventueel kan de opleiding de lesuren inperken, zodat er meer ruimte komt voor innoverende projecten en stagebegeleiding.

De commissie heeft bij het visitatiebezoek een gedreven team docenten en gastsprekers ontmoet. Bij het inkijken van de verslagen van de focusgesprekken uit juni 2011 bleken de studenten bezorgd te zijn voor een overbelasting van de opleidingscoördinator. Ook uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten en de docenten, blijkt deze bezorgdheid. De commissie is dan ook van oordeel dat de opleidingskwaliteit, die sterk bepaald wordt door het engagement van enkele sleutelfiguren, bewaakt dient te worden in het licht van de continuïteit van de gedegen opleiding.

De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011–2012 voorbereidingen getroffen zijn om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempen te verdelen. Verder zullen vanaf het academiejaar 2012–2013 meerdere of verschillende opleidingsonderdeelverantwoordelijken worden aangeduid in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de taakinvulling van het onderwijzende personeel te herbekijken. De opleiding kan de lesuren eventueel inperken, zodat er meer ruimte komt voor innoverende projecten en stagebegeleiding.
- De opleidingskwaliteit, die sterk bepaald wordt door het engagement van enkele sleutelfiguren, dient bewaakt te worden in het licht van de continuïteit van de gedegen opleiding.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	voldoende
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleidingen gevestigd zijn in moderne gebouwen, waarvan de infrastructuur de kwaliteit van het onderwijs kan garanderen, zowel wat vaardigheidsonderwijs, inzet van ICT, studielandschap als mediatheek betreft. De commissie vindt het positief dat de opleiding gebruikmaakt van nieuwe didactische vormen, zoals een smartboard.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermijinfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op associatieniveau en lid is van verschillende werkgroepen, waarbij een onderlinge afstemming van de infrastructuur binnen de associatie wordt beoogd. De commissie waardeert eveneens de weloverwogen uitgebouwde concepten inzake infrastructuur. De commissie is onder de indruk van het doordachte infrastructurele concept van de nieuwbouw op de campus in Turnhout (Open Poort), die door de openheid en lichtinval uitnodigt tot studie, en bestaat uit twee lesvleugels en een dwarsvleugel over verschillende verdiepingen. De functionaliteit van de verschillende onderdelen in het gebouw (bibliotheek, ontspanning, onderwijs en de bureaus van de directie, administratie en docenten) worden aangeduid door het gebruik van verschillende kleuren. Er is volgens de commissie ook nagedacht over de ergometrie van het meubilair. De studenten beschikken in de gemeenschappelijke plaatsen op de campus over meer dan voldoende ruimte.

Ook de campus Lier heeft een eigentijdse infrastructuur ter beschikking, die bijdraagt tot het welbevinden van studenten en medewerkers. De commissie heeft vastgesteld dat er een goede samenwerking en soepele uitwisseling is tussen de beide campussen op het vlak van materiële onderwijsondersteuning.

De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Dit laatste geldt ook voor de lokalen op de campus Lier.

Er is ook een boekenwinkel aanwezig op de campus Turnhout. De beide campussen hebben een ruime cafetaria, waar studenten warme maaltijden, broodjes en snacks kunnen nuttigen.

Op de departementen zijn moderne skills labs aanwezig, waar de hogeschool en de departementen ook experimenteren met simulatieonderwijs. De commissie stelde echter vast dat deze skills labs nog meer mogen uitgerust worden voor advanced life support (ALS) training. De commissie betreurt het dat de opleiding geen specifieke mogelijkheden voorziet om bepaalde vaardigheden in te oefenen (zie ook *facet 2.2 en 2.6*). Zo stelde zij vast dat zowel op de campus Lier als op de campus in Turnhout geen ALS-pop aanwezig is. Zij vindt het dan ook jammer dat de prehospital skills te weinig worden ingeoefend. Zij stelt het wel op prijs dat ondertussen een life support-pop werd begroot en dat de opleiding een skills lab in Mol bezoekt. De commissie waardeert het ook dat de opleiding van de campus Lier aan een 'Panamarenkozaal' werkt, waar allerlei vaardigheden gecombineerd kunnen worden ingeoefend. De commissie vindt het positief dat in deze zaal simulatieonderwijs met debriefing en rollenspelen met videostreaming wordt gestimuleerd.

In de docentenlokalen in Turnhout hebben docenten geen vaste plaatsen. De drie departementen van de campus Turnhout worden in deze niet gescheiden om meer overleg en gezamenlijke input te stimuleren. Opleidingscoördinatoren daarentegen hebben wel een vaste werkplaats. De commissie meent dat in de campus Lier de opleidingscoördinatoren over een vrij beperkte ruimte met weinig lichtinval en bergruimte beschikken. Iedere docent beschikt over een eigen laptop. Er is draadloos internet aanwezig op de hele campus, en een lokaal met pc's, waarvan studenten gebruik kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen indien nodig wel

laptops ontlenen bij de servicedesk van de bibliotheek in Turnhout. In Lier kunnen studenten blijven gebruikmaken van het pc-lokaal.

De commissie waardeert eveneens de bibliotheekfaciliteiten van de beide campussen. De collectie op de campus Lier is ingedeeld volgens het SISO-systeem. De commissie waardeert eveneens de ruime en mooie bibliotheek en de bibliotheeklounge in Turnhout, waar 275 werkplekken ter beschikking zijn voor de studenten. De collectie in de bibliotheek biedt werken aan voor de gehele campus en dus ook voor de verschillende departementen, en is ingedeeld volgens het SISO-systeem. Er is een driehonderdtal tijdschriften ter beschikking voor de hele campus, waarvan twee derde naar het departement Gezondheidszorg gaat. Verder biedt de bibliotheek ook elektronische literatuur aan via databanken. De bibliotheek is twee decennia geleden zelf gestart met het aanleggen van een Nederlandstalige literatuuroidatabank voor verpleegkunde gestart: INVERT (de Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften). De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheek rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. De commissie stelde echter vast dat een aantal basiswerken ontbrak in de mediatheek en vraagt de opleiding om dit probleem op te lossen.

Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert. Verder is de commissie onder de indruk van de technologie die in de toekomst zal voorzien in een zelfuitleensysteem.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus Turnhout in orde is. De vzw Campinia Media is verantwoordelijk voor het aankopen, verkopen en reproduceren van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen indien ze dat wensen. Ook de kopieertoestellen van de campus worden door deze vzw beheerd. Op de campus Lier verloopt de cursusdienst in eigen beheer, maar ook daar heeft de commissie geen problemen opgemerkt.

De campus Turnhout is gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Tussen het station en de campus (een afstand van één kilometer) kunnen studenten gebruikmaken van pendelfietsen of van de uitgetekende verkeersvrije wandelroute. Studenten kunnen bij de K.H.Kempen fietsen huren, en er zijn overdekte stallingen en vestiaires met douches voorzien. De campus Lier is ook zeer vlot bereikbaar met het openbaar vervoer: er zijn verschillende bushaltes in de buurt, en de campus ligt op wandelafstand van het treinstation.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om het skills lab beter uit te rusten voor advanced life support.
- De commissie stelde vast dat een aantal basiswerken ontbrak in de mediatheek en vraagt de opleiding om dit probleem op te lossen.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werker-
varing of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van de studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinator volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

De begeleiding ligt grotendeels bij de docenten en de opleidingscoördinator, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De opleidingscoördinator is het centrale aanspreekpunt en tracht vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich mee, die verlicht zou kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient, en ze onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project 'Werkplekieren', waarvan bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs (Wat na Bachelor?) van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan aandacht te schenken aan de werkdruk van de opleidingscoördinator inzake studiebegeleiding.
- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding van werkstudenten, die vaak specifieke behoeften hebben wat studiebegeleiding betreft.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De K.H.Kempen beschikt op hogeschoolniveau over een uitgewerkte visie en beleid rond kwaliteitszorg. De commissie waardeert de aanwezigheid van een kwaliteitshandboek en de aandacht die men heeft voor overbevraging bij studenten. Zij stelde ook vast dat naast formele verbeteringscycli er ook ruimte is voor snelle veranderingen naar aanleiding van opmerkingen van studenten, alumni en stagebegeleiders.

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat gebaseerd is op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan (OJP). De hogeschool en de opleiding volgen het OJP op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad ondersteunt voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert in Lier een stuurgroep Kwaliteit, die maandelijks vergadert. In Turnhout is een kwaliteitsraad actief, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld die de frequentie van de bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), TRIS-score bij de bachelor-na-bachelorcoördinatoren, instroom-enquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gast-sprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevragingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rond verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Ook de opleiding heeft verschillende acties lopen, die geconcretiseerd zijn in de operationele jaaractieplannen van de departementen en die de commissie heeft kunnen inkijken. Het is dan de bedoeling dat in het begin van een academiejaar de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd worden en dat een timing wordt opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. De verbeteringsacties uit de operationele jaaractieplannen mogen volgens de commissie systematischer worden opgevolgd. Gezien er geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De commissie vraagt de opleiding echter wel om te werken aan de projectmatige en structurele inbedding van verbeteringen. Zij betreurt het dat sommige intenties tot verbetering nog steeds intenties zijn. Zo stelde de commissie vast dat niet alle overlappingen werden weggewerkt. Ook de verkenning van de internationale dimensie van de competenties op korte termijn werd al aangekondigd in 2010, maar leidde nog niet tot acties.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met focusgesprekken haar resultaten boekt in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er voortdurende bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Zij melden dat de opleidingscoördinator actief inspeelt op opmerkingen van de studenten, bijvoorbeeld rond het aantal opdrachten dat de studenten in de opleiding moeten afwerken. Uit het verslag van de focusgroep van 2011, dat de commissie heeft ingekeken, blijkt ook dat er hard is gewerkt aan het op punt stellen van de opleiding en de werkpunten die naar voren kwamen in de focusgroep van 2010. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel ad hoc verlopen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en uit de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding al haar stakeholders bij de interne kwaliteitszorg betreft. De commissie betreurt het echter wel dat deze verschillende stakeholders niet echt betrokken waren bij het zelfevaluatierapport van de opleiding.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen, waarin problemen kunnen worden aangekaart. Het departement Gezondheidszorg in Turnhout werkt met een 'groot team banaba', waarin alle docenten en opleidingsverantwoordelijken samen met de directie vergaderen. Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan deze overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. Daarnaast is nog een 'klein team banaba' actief, dat bestaat uit de opleidingsverantwoordelijken en de algemene bachelor-na-bachelorcoördinator. De opleiding gaf in het gesprek met de commissie aan dat het geen sinecure is om de gastsprekers, die slechts een beperkt aantal uren in de opleiding vervullen, te mobiliseren en hen meer te betrekken bij de opleiding of bijvoorbeeld de TRIS-scoring. Het goede contact tussen de opleidingscoördinator en de gastsprekers helpt. Toch meent de commissie dat de opleiding nog meer inspanningen kan leveren om de gastsprekers te betrekken.

De commissie vindt het positief dat systematisch wordt nagegaan hoe betrokkenen over de kwaliteit van de opleiding denken. Daarbij lijken de focusgesprekken in Turnhout meer relevant dan de onlinebevragingen in Lier, gezien de kleine aantallen studenten. Ook het voornemen om de uitstroombevraging te doen via drie verschillende lijsten onder afgestudeerden en onder het werkveld, is toe te juichen. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief. Tijdens de focusgroepen kunnen de studenten terugkoppeling ontvangen over de geleverde verbeteringsacties. Verder waardeert de commissie het dat terugkoppeling van maatregelen tot verbetering en andere gegevens de studenten eveneens bereiken onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten.

Binnen de hogeschool en het departement kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname aan de studentenraad of de departementale raad, wat nu nog niet het geval is. Aandacht is vooral nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten, die op dit moment niet geïnteresseerd blijken in een plaats in de studenten- of departementale raad, of dit niet kunnen combineren met hun werksituatie.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het

cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, waardoor de bevraging niet zal worden herhaald. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met hen.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden) van het werkveld in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat deze nog uitgebreider kunnen worden ingevuld, en dat meer inspanningen kunnen worden geleverd voor de operationalisering ervan. Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de commissie immers een sterke wens gevoeld vanuit het werkveld om input te geven aan de opleiding. De commissie vraagt ook om het beroepenveld systematisch te betrekken bij de curriculumontwikkeling.

Het werkveld is verder nog betrokken bij de stage, de mentorenopleiding, via de gastsprekers, via studiebezoeken, beurzen en jaarlijkse contacten met de opleidingscoördinator. Ook bij de presentatie van het eindwerk nodigt de opleiding het werkveld uit als jury. De presentatie van het eindwerk staat open voor het hele werkveld.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alumnibevragingen. Verder zijn afgestudeerden soms zelf stagementor, gastspreker of docent. De commissie betreurt het dat er geen alumniwerking is binnen de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Dit ervaren de studenten als een gemis.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het verder operationaliseren en systematiseren van de opleidingsadviesraad.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend de gastsprekers te betrekken bij de kwaliteitszorg binnen de opleiding.
- De commissie beveelt de opleiding aan te investeren in een alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag tijdens de gesprekken tevreden studenten en afgestudeerden. De studenten vinden het positief dat er tijdens de opleiding ruimte is voor de uitwisseling van ervaring tussen studenten en docenten. De commissie stelde wel vast dat de studenten uit Turnhout meer diepgang vragen voor spoedgevallenzorg. De studenten uit Lier zijn van oordeel dat er wel een voldoende evenwicht tussen spoedgevallenzorg en intensieve zorgen is.

De afgestudeerden gaven aan dat zij dankzij de opleiding meer en gespecialiseerder inzicht verworven hebben in intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Uit de gesprekken met de alumni kon de commissie afleiden dat meer vaardigheidstraining wenselijk is. Daarnaast noteerde de commissie dat de afgestudeerden heel wat overlappingen ervoeren tijdens de lessen. Zoals aangehaald in facet 2.3. vraagt de commissie de opleiding om de verschillende opleidingsonderdelen beter en meer op elkaar af te stemmen.

Tijdens de gesprekken stelde de commissie vast dat het werkveld vindt dat de afgestudeerden de basisvaardigheden zeker bezitten, maar dat nog meer diepgang en praktische ervaring wenselijk is. Op basis van de waardering van het werkveld en de ingekeken examens is de commissie van mening dat er een verschil in gerealiseerd niveau merkbaar is tussen de campussen Lier en Turnhout, waarbij de campus Lier als iets moeilijker wordt ervaren. De commissie vraagt om deze verschillen weg te werken.

Wat de eindwerken betreft, stelde de commissie vast dat de kwaliteit geleidelijk aan toeneemt. Dit uit zich onder meer in praktisch bruikbare instrumenten, die in het werkveld kunnen worden geïmplementeerd. Zij stelde vast dat deze eindwerken degelijk gestructureerd zijn en een praktische gerichtheid hebben. Zij zag eveneens dat deze wetenschappelijk onderbouwd zijn en degelijke referenties bevatten. De commissie was het voorts ook eens met de quotering van de eindwerken die zij ingekeken heeft. De commissie vindt dit alles positief. Zij beveelt de opleiding wel aan om systematisch controle op plagiaat in de eindwerken uit te oefenen.

De commissie waardeert de docentenmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. De commissie beveelt de opleiding dus aan om verder te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de campus Turnhout om evenveel aandacht te besteden aan intensieve zorgen als aan spoedgevallenzorg.
- De commissie raadt de opleiding aan om meer uniformiteit in het gerealiseerde niveau tussen de campus Lier en de campus Turnhout te bewerkstelligen.

- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docenten-mobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding hoog ligt. Het streefdoel van de opleiding wat studie-efficiëntie betreft, is 75 procent. De commissie stelde een hoge studie-efficiëntie vast, vermits tussen 92 en 100 procent van de voltijdse studenten uit de academiejaren 2005–2006, 2006–2007, 2007–2008, 2009–2010 de norm van 75 procent studie-efficiëntie haalt. De studie-efficiëntie kende enkel een dip tijdens het academiejaar 2008–2009, toen 67 procent van de voltijdse studenten de norm haalde.

De commissie zag ook een vrij hoge studie-efficiëntie bij de deeltijdse studenten, aangezien tussen 81 procent en 98 procent van de deeltijdse studenten de norm haalt.

De commissie heeft vastgesteld dat over alle jaren heen 99 procent van de voltijdse studenten zijn diploma behaalde in één academiejaar. Slechts één student deed er twee jaren over.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingsverantwoordelijken, de docenten en de studenten, het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevragingen bij afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie is het voeren van exitbevragingen en -gesprekken toch een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben, en dus om exitbevragingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatierapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk was. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K.H.Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatierapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- De opleiding is er zich van bewust dat de kwaliteit van het cursusmateriaal verbetering behoeft. Dit academiejaar wordt er geïnvesteerd in het doorvoeren van noodzakelijke aanpassingen in het curriculum. Afstemming met het curriculum vanuit bachelor verpleegkunde is hierbij een uitgangspunt. Daarbij zal men het standaard cursussjabloon promoten en kan het document 'Aanbevelingen kwaliteit van cursusmateriaal' (zie *bijlage 6*) als ondersteuning fungeren bij de opmaak van studiemateriaal

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	voldoende
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

– **GZT** Gezondheidszorg Turnhout

– **GZL** Gezondheidszorg Lier

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL SINT-LIEVEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg maakt deel uit van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven. In 2009 sloten de raden van bestuur van de KaHo en de Hogeschool-Universiteit Brussel een principeovereenkomst om de beide instellingen bestuurlijk te integreren. De integratieovereenkomst werd getekend in juni 2010 en vormt de eerste stap in de fusie van de beide instellingen. Sinds 1 september 2011 werd in het kader van de nakende fusie in de KaHo Sint-Lieven een nieuwe organisatie- en participatiestructuur ingevoerd. Deze nieuwe structuur gaat naar een organisatie per studiegebied. Het studiegebied Gezondheidszorg, waaronder de opleiding ressorteert, wordt aangestuurd door een directeur die zowel op de KaHo- als HUB-campussen actief is.

De KaHo was sinds 2002 lid van de Associatie KU Leuven, die de universiteit en twaalf hogescholen verzamelt. Dit plaatst haar in een groter netwerk van hogeronderwijsinstellingen. De hogeschool telt momenteel ongeveer 7000 studenten en 600 personeelsleden, die zijn verdeeld over drie campussen. De hogeschool biedt in totaal 14 professionele en vier academische bacheloropleidingen aan, alsook zeven masteropleidingen.

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg (IZSZ) werd voor de eerste maal ingericht in Aalst, Brugge en Gent als een 'document 8' in 1990 door de Vrije Taal- en Handelsleergangen (onderwijs sociale promotie). Voordien werden intensieve en praktijkgerichte programma's voorzien door de ziekenhuizen, waaronder het OLV-ziekenhuis in Aalst, en beroepsorganisaties zoals het NVKVV. Er was immers vraag naar een dergelijke opleiding sinds de jaren 1980, omwille van de sterke vertechnering van deze specifieke beroepen. Naar aanleiding van het Hogescholendecreet (1994) en het ministeriële besluit van 16 april 1996 tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de bijzondere beroepstitel van gegradueerde verpleegkundige in de intensieve zorg en spoedgevallenzorg, namen verschillende hogescholen het initiatief om een gespecialiseerde bacheloropleiding voor intensieve zorg en spoedgevallenzorg op te richten. De stroomlijning gebeurde daarbij grotendeels via het Overlegplatform, waarin zowel hogescholen als beroepsorganisaties waren vertegenwoordigd.

Het studiegebied Gezondheidszorg bestaat uit twee clusters. De bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg behoort tot de cluster Verpleegkunde-vroedkunde. De opleiding wordt zowel ingericht op de campus Dirk Martens (Aalst) als op de campus Waas (Sint-Niklaas). Het opleidingshoofd neemt daarbij de eindverantwoordelijkheid voor de bachelor-na-bacheloropleiding op zich; de opleidingscoördinator neemt de organisatie ervan op zich.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat er ruimschoots aandacht is voor competentiegericht leren in de opleidingsdoelstellingen van de bachelor-na-bacheloropleiding. De opleiding stemde haar doelstellingen actief af op haar individuele en het algemene competentieprofiel, dat gevalideerd werd door het Overlegplatform, waarin ook de andere Vlaamse opleidingen gespecialiseerd in intensieve zorg en spoedgevallenzorg zijn verzameld. In het competentieprofiel van de opleiding worden de algemene, de algemene beroepsgerichte en de beroepsspecifieke competenties correct verwerkt.

Het competentieprofiel is opgebouwd uit zes rollen die samen 21 competenties bevatten, en die verder geconcretiseerd worden in 82 indicatoren. De zes rollen zijn: de verpleegkundige als persoon die handelt naar de beroepsspecifieke attitudes, als klinisch beoordelaar en zorgverlener die professioneel verpleegkundige zorg op maat verleent, als organisator en coördinator die diverse aspecten van de zorg organiseert, als professional die een bijdrage levert aan het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg, als lid van het team dat intra- en interprofessioneel samenwerkt om de visie en de doelen van de zorg te realiseren, en als een lid van de samenleving waarin hij/zij een rol vervult in functie van gezondheid en welzijn.

Elk van de competentie-indicatoren kent vier niveaus, die de groei in het competentieniveau duidelijk maken:

- verkennen,
- verdiepen,
- integreren,
- context IZ-SPGZ (i.e. het beheersingsniveau van een beginnende gespecialiseerde in de intensieve zorgen- of spoedverpleegkunde, in functie van de complexiteit van de situatie, de realiteit van de beroepssituatie, de mate van gevraagde zelfstandigheid van de student, de mate van verantwoordelijkheid van de student en de mate van integratie van kennis uit verschillende OPO's).

De commissie stelt verder dat er, mede door de aftoetsing met de competenties, aandacht is voor de beroepsvaardigheden en -kennis in de doelstellingen (cf. facet 1.2).

De internationale dimensie in de opleidingsdoelstellingen van de opleiding moet volgens de commissie verder uitgebreid worden. De opleiding geeft ook zelf aan te willen werken aan dit punt, en de commissie heeft kunnen vaststellen dat dit heeft geleid tot het formuleren van een aantal verbeteracties naar aanleiding van het ZER-rapport. Zo wil de opleiding zich nog beter afstemmen op wat zich binnen Europa beweegt op het terrein van de opleidingen gespecialiseerd in intensieve zorg en spoedgevallenzorg. Zo heeft de commissie kunnen vaststellen in de actualiseringsnota bij het ZER en tijdens de gesprekken dat de opleiding zich wil richten op erkenning in Nederland. De commissie heeft verder begrip voor het feit dat het verwerken van een internationale dimensie in de opleiding moeilijk is om als eis te stellen voor een specialisatie die sterk verankerd is in de nationale wetgeving. Er zijn echter wel mogelijkheden om de blik te verruimen naar West-Europa. De commissie vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden daartoe te onderzoeken. De internationale dimensie in het eigenlijke competentieprofiel van de opleiding dient tevens nog verder uitgebouwd te worden. Er is in dat kader ook nog meer voeling nodig binnen de opleiding met betrekking tot de afstemming en profilering van de opleiding ten opzichte van buitenlandse opleidingen. De opleiding heeft in het ZER en tijdens de gesprekken zelf aangegeven hier werk van te willen maken. De commissie heeft er vertrouwen in dat een verdere afstemming hier zal gebeuren.

Wat betreft de verdere bijsturingen in de doelstellingen en het programma, heeft de commissie echter moeten vaststellen dat deze niet meer systematisch zijn gebeurd sinds het academiejaar 2008–2009. Ze wil de opleiding hiervoor dan ook aandacht vragen.

De verschillende betrokkenen bij de opleiding zijn volgens de commissie voldoende op de hoogte van de doelstellingen van de opleidingen. Zo heeft ze kunnen vaststellen in de gesprekken met studenten, alumni, lectoren en het werkveld. De communicatie over de opleidingsdoelstellingen naar deze geledingen wordt gegarandeerd door het formele overleg en het informele contact dat de opleiding met hen onderhoudt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt het systematischer bijsturen van de opleidingsdoelstellingen aan de hand van op feedback geformuleerde verbeteracties aan.
- De commissie raadt de opleiding aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen met de internationale standaarden. De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt dat er, mede door de aftoetsing met de competenties, adequaat aandacht geschonken wordt aan de beroepsvaardigheden en -kennis in de doelstellingen. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de opleiding haar doelstellingen hiertoe heeft afgetoetst met het werkveld. Ze heeft dan ook tijdens de gesprekken met het werkveld kunnen horen dat dit tevreden is over de afstemming van de doelstellingen. De doelstellingen en het eigenlijke competentieprofiel werden meer specifiek opgemaakt in samenspraak met het overlegplatform waarin het werkveld en de beroepsorganisaties zetelen. De doelstellingen en het competentieprofiel werden middels dit overleg ook gevalideerd door de beroepsverenigingen VVVS en VVIZV. Binnen dit overlegorgaan dat gemiddeld vier maal per jaar samenkomt wordt er verdere opvolging voorzien. De opleiding geeft aan de eigenlijke aftoetsing van haar doelstellingen en gelieerd competentieprofiel onderworpen wordt aan een nieuwe actualisatie in 2013. Daarnaast richt de opleiding een resonantieraad in, die twee maal per jaar samenkomt, en waarin o.a. actoren uit het werkveld zetelen om een verdere aftoetsing van de doelstellingen en het competentieprofiel te voorzien.

De doelstellingen en het competentieprofiel worden verder getoetst tijdens de vele informele contacten met het beroepenveld. De commissie is van oordeel dat een verdere formele aftoetsing hier nog nodig is, bijvoorbeeld in de vorm van bevestigingen. Ze wil de opleiding ook vragen om de uitgebouwde contacten die ze nu al heeft met de beroepsorganisaties, ook verder aan te scherpen voor het eigenlijke, regionale werkveld in het kader van de aftoetsing van haar doelstellingen.

Wat betreft de overeenstemming van de eindkwalificaties van de opleiding met het domeinspecifieke referentiekader (DSR) dat de visitatiecommissie opstelde, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de zes geformuleerde rollen voldoende in overeenstemming waren met zowel de in Vlaanderen decretaal bepaalde algemene als algemeen-beroepsgerichte competenties (Structuurdecreet 2003) als met de domeinspecifieke eisen die in het DSR werden vooropgesteld. Die domeinspecifieke eisen werden ook voldoende afgetoetst met de binnenlandse opleidingen. De opleiding neemt deel aan het Overlegplatform, waarin de andere hogeschoolopleidingen gespecialiseerd in intensieve zorg en spoedgevallenzorg tevens vertegenwoordigd zijn, en dat het naast het aftoetsen met gelijkaardige opleidingen mogelijk maakt zich te profileren. De doelstellingen kwamen daarbinnen ook tot stand in overeenstemming met de wetgeving.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de verdere formalisering van de afstemming van de eindkwalificaties met het werkveld aan.
- De commissie beveelt de verdere (formele) aftoetsing en profilering van de domeinspecifieke eisen met buitenlandse gelijkaardige opleidingen aan.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het niveau en de domeinspecifieke eisen van de opleiding in overeenstemming zijn met wat de opleidingsdoelstellingen vooropstellen. De commissie heeft hiertoe kunnen besluiten na het inkijken van de studiefiches, het cursusmateriaal en de gesprekken met lectoren, studenten, de alumni en het werkveld. In die gesprekken heeft de commissie ook kunnen vaststellen dat de betrokkenen over het algemeen tevreden waren over de vertaling van de opleidingsdoelstellingen in het eigenlijke programma en zijn opleidingsonderdelen. De leerinhouden uit de basisopleiding Verpleegkunde worden uitgediept, en daarnaast worden voor de afdelingen Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg specifieke onderwerpen aangereikt in de vorm van kennisgerichte theoretische opleidingsonderdelen, sociale en menswetenschappelijke opleidingsonderdelen en toegepast wetenschappelijk onderzoek.

Er bestaat een duidelijke procedure voor curriculumherziening en -ontwikkeling in de opleiding. De betrokkenen bij de opleiding waren ook op de hoogte van de inhoud van het curriculum, en hadden het gevoel een invloed te hebben op de curriculumontwikkeling. Zo introduceerde de opleiding keuzeopleidingsonderdelen gericht enerzijds op kinderen en anderzijds op volwassenen, ter specialisatie van de studenten. Deze opleidingsonderdelen bestaan al sinds het academiejaar 2008–2009 als keuzeonderdeel, en zijn specifiek gericht op intensieve zorg en spoedgevallenzorg voor die twee groepen. De opleidingsonderdelen werden door de opleiding ingevoerd op vraag van het werkveld. De commissie apprecieert enkele acties, maar is wel van oordeel dat de inbreng van de betrokken partijen met betrekking tot curriculumontwikkelingen nog verder moet worden geformaliseerd.

Wat de oriëntatie van de opleiding betreft, kan de commissie concluderen dat die voldoende in overeenstemming is met die van een bachelor-na-bacheloropleiding voor een gespecialiseerde in de gezondheidszorg. De stage neemt een gewicht van 27 studiepunten aan in het studieprogramma. Ze moet daarmee een groot deel van de praktijkgerichtheid van het programma verzekeren. De volledige stage bestaat daarbij uit vier stages, die ondergebracht zijn in de OPO's 'Stage 1' en 'Stage 2'. Op basis van het ingekeken cursusmateriaal en de gesprekken die de commissie voerde met de verschillende betrokkenen van de opleiding, moet ze aanstippen dat de kenniscomponent in vele opleidingsonderdelen sterk is uitgewerkt ten nadele van de aandacht voor de vaardighedencomponent. De systematische explicitering van de vaardighedencomponent in het programma schiet dan ook te kort. Een vaardigheden- of 'handelingenlijst' werd wel aangeboden in de actualisering van het ZER, dat de commissie naar aanleiding van het bezoek mocht ontvangen, maar deze werd blijkbaar nog niet effectief opgenomen in het programma. De ingekeken cursussen geven aan dat er immers geen vaardighedenlijst kan teruggevonden worden in het

studiemateriaal. De commissie heeft dan ook haar twijfels over de vaardigheden en de attitude-training en de aandacht hiervoor binnen de theoretische opleidingsonderdelen op het moment van het bezoek. De commissie beveelt aan om een minimumpakket aan vaardigheden op te leggen aan de studenten en deze op te nemen in het competentieprofiel. De vraag hiernaar is ook uitvoerig gebleken uit de gesprekken met studenten, alumni en het werkveld. De commissie was in dat kader wel al tevreden te vernemen in het actualisatierapport dat de opleiding reeds plant deze tekortkoming in het programma te verhelpen. De opleiding wil hiertoe onder vorm van een scenariotraining CPR in het simulatiecentrum en een practicum in het OPO 'Keuze-kinderen' invoeren.

De concrete invulling van de doelstellingen in het programma wordt grotendeels overgelaten aan de gastlectoren; zij onderwijzen immers het hoofdaandeel in de opleiding. Zij kennen de professionele setting, waardoor de domeinspecifieke eisen gegarandeerd worden. De commissie heeft echter ook kunnen vaststellen dat de opleiding deze afstemming van vakinhoudelijke en domeinspecifieke eisen niet systematisch verifieert, en wil hiervoor aandacht vragen.

De internationale dimensie van de opleiding weerspiegelt zich in de internationale expertise en activiteiten van een aantal gastlectoren en in het gebruik van anderstalige vakliteratuur voor de stageschriftopdrachten. De commissie is van oordeel dat hierdoor een impliciete garantie bestaat voor de internationale dimensie, maar vindt ook dat een verdere validering door de opleiding moet gebeuren. Wat betreft de studenten- en docentenuitwisseling, kan gezegd worden dat die beperkt is. De laatste drie jaar ging geen enkele student in de opleiding op uitwisseling. De commissie heeft hier echt begrip voor, omdat de opleiding wel de mogelijkheid voorziet – zo plant ze elk jaar twee periodes in om dit mogelijk te maken – maar geconfronteerd wordt met het feit dat de meeste studenten hun studie combineren met hun werk en/of privéleven. Wat specifiek inkomende studenten betreft, wordt ook geen Engelstalig lessenpakket voorzien, wat de 'markt' aanzienlijk verkleint. Een aantal lectoren heeft verder wel internationale activiteiten ondernomen, maar niet specifiek in het kader van de opleiding.

De recente onderwijsontwikkelingen worden in de opleiding vooral gereflecteerd in de ontwikkeling van flexibele, individuele trajecten. Met het oog op de combinatie werk/studie van vele studenten werd in het academiejaar 2005–2006 al het aantal contacturen gebald in twee lesdagen per week. Bovendien is geen volgtijdelijkheid tussen de verschillende OPO's aanwezig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de inbreng van de verschillende betrokkenen bij de opleiding (alumni, werkveld, studenten, (gast)lectoren) verder te formaliseren.
- De commissie beveelt aan om een betere balans te vinden tussen de kennisgerichte en praktijkgerichte aspecten in de theoretisch opleidingsonderdelen van de opleiding.
- De commissie beveelt een systematische formele aftoetsing van de vakinhouden met de opleidingsdoelstellingen aan.
- De commissie beveelt een validering van de internationale dimensie in de uitwerking van het programma aan.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De kennisontwikkeling in het programma gebeurt in hoofdzaak door de zestig gastlectoren, die zowel theoretische als praktische lessen doceren. Daarnaast worden twee bijscholingsdagen georganiseerd, waarop gastsprekers verpleegkundigen met de bijzondere beroepstitel en de studenten toespreken. De studenten zijn daarop verplicht aanwezig. In het kader van de professionele gerichtheid worden jaarlijks ook twee studiebezoeken afgelegd aan de brandweerkazerne van Aalst en het OLV-ziekenhuis van Aalst. Doordat vele (voornamelijk theoretische) opleidingsonderdelen verzorgd worden door artsen, verpleegkundigen en andere deskundigen uit het werkveld is er een impliciete garantie voor de actualiteit en/of professionele gerichtheid ervan. Het aandeel vakliteratuur en bronvermeldingen in het studiemateriaal zou volgens de commissie wel moeten worden verhoogd. Ze heeft hieromtrent immers een tekort kunnen vaststellen in het ingekeken studiemateriaal van de verschillende opleidingsonderdelen. Ook de focus op het verpleegkundige aspect bij de kennisoverdracht moet beter gevrijwaard worden. Tijdens de gesprekken en uit het studiemateriaal bleek immers dat dit soms te veel overhelte naar het biomedische.

Er moet daarnaast meer aandacht in het programma en zijn theoretische opleidingsonderdelen geschonken worden aan de verpleegtechnische vaardigheden die het maatschappelijke en beroepsmatige functioneren ondersteunen. De aandacht in het programma voor deze praktijkgerichte vaardigheden wordt grotendeels overgelaten aan de stagecomponent en de vier practica die de opleiding gedurende het programma inlegt. Het inoefenen van de technieken voor het plaatsen van een endotracheale tube (evenals van plaatsen van Combitube, larynxmasker en I-gel tube) worden daarnaast regelmatig extra aangeboden als workshop op bijscholingsdagen, maar zijn tevens een vast onderdeel van het practicum van 'BLS-ALS Volwassenen'. De commissie wil dan ook meer aandacht vragen voor de verwevenheid van het onderwijs in de bachelor-na-bacheloropleiding met de praktijk van het verpleegkundige beroep.

In het kader van de uitwerking van de doelstellingen is het de commissie daarnaast opgevallen dat het aandeel gastdocenten/-sprekers dat in de geografische regio Aalst is tewerkgesteld, zeer hoog is. Volgens de commissie houdt dit in dat de (ervaringsgerichte) leerstof regionaal beladen dreigt te zijn, en dan zeker gezien het hoge aantal gastdocenten. Verder is ook gebleken dat deze regionale focus andere kenmerken achterlaat in het programma. Zo worden studiebezoeken, zoals dat aan de brandweerkazerne in Aalst, en stages vaak doorgebracht in Aalst. De commissie is van oordeel dat deze regionale focus zijn voordelen kan hebben, maar ook dat die de verbreding van de bachelor-na-bacheloropleiding in de weg kan staan. Ze vraagt de opleiding dan ook om na te gaan hoe ze deze focus op zowel korte als lange termijn kan verleggen. De commissie heeft kunnen vernemen van het opleidingsteam dat er wel degelijk een aangepast personeelsbeleid wordt gevoerd in dat kader. Zo werden sinds 2007 negen gastdocenten die verbonden zijn aan het OLV te Aalst vervangen door gastdocenten die aan andere ziekenhuizen verbonden zijn.

Ook werden er nog negen docenten aangenomen met een andere werkgever dan één uit Aalst. De commissie waardeert deze inspanning maar zou de opleiding toch willen aansporen deze problematiek sneller en grondiger aan te pakken via diverse maatregelen. Zo kunnen de studiebezoeken geografisch anders ingedeeld worden.

De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat de stage voldoende omvangrijk is om te kunnen voorzien in een groot aandeel in de verwerving van de praktijkgerichte vaardigheden. Er worden meer specifiek vier stages voorzien. Tijdens elk van deze periodes loopt de student minstens 100 uur stage, zodat hij aan het jaarlijkse wettelijke minimum van 450 uren komt. Er werden hiervoor eerder vier vaste periodes doorheen het jaar voorzien, waarvan de deeltijdse student er twee vrij mocht kiezen, tot het (lopende) academiejaar 2011–2012. De opleiding stapte echter af van de vier vaste stageperiodes, omdat het vanwege de schaarste aan verpleegkundigen voor het werkveld steeds moeilijker werd om zich aan te passen aan de vooropgestelde stageperiodes. Dit kwam tot uiting op de resonantieraad en in informele gesprekken met het werkveld, maar ook in de bevraging van de studenten. Studenten kunnen nu stage lopen doorheen een groot deel van het academiejaar. De opleiding laat de studenten daarnaast vrij in de keuze van de stageplaats, al is er een sterke samenwerking met de regionale ziekenhuizen. Een student die werkt op een erkende dienst voor IZ of SZ mag bovendien 250 uur (van het totaal aan 450 uur) stage lopen op de eigen afdeling.

De commissie besprak met de opleiding, de stagementoren, alumni en de studenten de voor- en nadelen van een stage op de eigen dienst. De formule beantwoordt volgens de opleiding aan een bepaalde noodzaak: wegens de onderbemanning van ziekenhuisdiensten is het aantrekkelijker voor directies of diensthoofden om de toestemming te geven tot het volgen van de bachelor-na-bacheloropleiding indien een deel of het hele pakket van de stages in eigen huis kan worden verricht. Voor de studenten zelf betekent een stage op de eigen dienst ook een organisatorisch comfort. De commissie heeft daar begrip voor, maar maakt anderzijds de bedenking dat het leereffect eronder kan lijden. De kans is immers reëel dat de stage op de eigen dienst een gewone werkperiode wordt en geen meerwaarde biedt. Bovendien komt de objectiviteit van de evaluatie van de stage in het gedrang, wanneer de eigen collega's of leidinggevende de student moeten beoordelen als student-stagiair. De opleiding moet zich beramen over de stage op eigen dienst en de evaluatie van deze stage, om de leerkansen tegenover de gemengde belangen van de werkgever te verzekeren. De commissie is samengevat van oordeel dat de opleiding de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder dient te onderzoeken, en dat zij de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling dient te vrijwaren. Wat betreft de competentieverwerving en leermogelijkheden van de verschillende groepen stagestudenten dient de opleiding te kunnen motiveren hoe deze voor de verschillende groepen gebeurt. De commissie is hoe dan ook voorstander van stageplaatsen bij een andere dan de eigen werkgever.

De interactie met het werkveld bestaat duidelijk door het grote aandeel gastlectoren, de bijscholingsdagen en de stage waardoor men kan besluiten dat er over het algemeen voldoende aandacht voor werkveldervaring in het programma zit. De onderzoeksgebondenheid van de werkveldervaringen van de studenten kan echter beter teruggekoppeld worden in het onderwijsveld. Op dit moment komen de studenten in aanraking met het toegepast wetenschappelijk onderzoek via het eindwerk, waarin ze recente wetenschappelijke artikels vergelijken en koppelen aan de actuele praktijksituatie. Het eindwerk moet de studenten verder aanzetten tot wetenschappelijke vaardighedenontwikkeling als efficiënt opzoeken, kritisch lezen, het vertalen van wetenschappelijke informatie, het opzetten van een praktijkstudie, en het integreren en analyseren van theorie en praktijk. De uitkomsten van de eindwerken worden echter niet peer-to-peer behandeld in het programma waardoor er mogelijkheden tot terugkoppeling verloren gaan. De commissie ziet een kans in het aanpassen van de werkvorm verbonden aan het eindwerk. De commissie ziet zo bij-

voorbeeld een meerwaarde in groepswork, waarbij de samenwerking kan leiden tot de grondigere behandeling van onderwerpen of projecten. Zonder afbreuk te willen doen aan de noodzaak van een wetenschappelijk luik in het eindwerk, wil de commissie overigens erop wijzen, dat de huidige bespreking van vier wetenschappelijke artikels ook weinig bruikbaar is in het kader van de professionele gerichtheid en dit bijgevolg aandacht verdient. Het is ook die professionele gerichtheid die voorop moet staan bij de keuze van de eindwerkonderwerpen; de commissie is immers van oordeel dat het nut en de bruikbaarheid van de eindwerken voor werkveld ook belangrijk is.

Wat betreft specifiek de prehospitale interventies, vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding rekening houdt met de verschillende aspecten ervan. De commissie waardeert het dan ook dat de opleiding dit een plaats geeft in het programma. Volgens de commissie mag hieraan echter nog uitgebreider aandacht worden geschonken in het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan aandacht te hebben voor het aandeel vakliteratuur en bronvermeldingen in het studiemateriaal, en dit te verhogen.
- De commissie beveelt aan meer nadruk te leggen op verpleegkundige vakinhoud in de theoretische opleidingsonderdelen.
- De commissie vraagt grotere aandacht te besteden aan het beheersen van verpleegtechnische vaardigheden.
- De commissie beveelt aan de terugkoppeling van toegepast wetenschappelijk onderzoek naar het onderwijs te vergroten.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en inspanningen te leveren om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de opleiding voldoende samenhangend is opgebouwd. Organisatorisch houdt dit in dat de opleiding semestrieel is opgebouwd. Ze plant daarnaast de opleidingsonderdelen met contacturen voor de helft op maandag en voor de andere helft op dinsdag. Studenten volgen traditioneel de opleiding over één jaar (voltijds) of over twee jaar (deeltijds), maar ook andere, individuele trajecten zijn mogelijk. Hoewel er geen volgtijdelijkheid wordt gehanteerd in het programma – om te kunnen voorzien in een zo een flexibel mogelijk traject voor iedere student – zijn toch een voldoende sequentiële opbouw en coherentie van het programma aanwezig.

De opleiding wordt gekenmerkt door een grote flexibiliteit. De commissie heeft kunnen vaststellen dat dit positief onthaald wordt door het werkveld en de studenten. Ook de alumni kijken hier positief op terug. De flexibele trajecten in de opleiding zijn zo uitgewerkt dat ze er soms toe leiden dat studenten eerst het tweede deel van het normtraject afleggen en dan pas het eerste. Uit de gesprekken bleek dit echter geen praktisch probleem te vormen voor de studenten. Het is verder ook mogelijk voor studenten om elk semester in te stromen in de bachelor-na-bacheloropleiding.

Wat de stage betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de studenten tevens een grote vrijheid krijgen qua keuze van de stageplaats. Zo is het mogelijk voor studenten die al werken op een erkende dienst Intensieve zorg of Spoedgevallenzorg om 250 van de 450 uur, of 25 uur meer dan de helft van de stage-uren stage op de eigen werkplek te volgen. Op die manier wordt gegarandeerd dat toch minstens 200 uren stage op een dienst in de andere deelspecialisatie (zij het intensieve zorg of spoedgevallenzorg) wordt gevolgd. De commissie ziet de voordelen in van deze regeling in het kader van de maximale flexibilisering die de opleiding voor de werkstudenten, in functie van de combinatie met werk/privéleven, wil mogelijk maken. Ze vindt echter ook dat de mogelijkheid om de stage voor minimaal de helft van de stage-uren op de eigen dienst te volbrengen, mogelijkerwijze een deontologisch probleem kan inhouden. Ze vreest verder een potentieel evenwaardigheidsprobleem met betrekking tot de reguliere studenten van de opleiding, die niet op een erkende dienst Intensieve zorg of Spoedgevallenzorg werken. In overleg met de directieleden van de stageplaatsen zou dan ook een rechtvaardig en uniform stageaanbod, met aandacht voor een diversiteit aan leerervaringen voor alle studenten, moeten kunnen worden gerealiseerd. De commissie wil de opleiding ook aansporen dit zo goed mogelijk te bewaken.

De commissie heeft daarnaast kunnen vaststellen dat het programma van de opleiding gespecialiseerd in intensieve zorg en spoedgevallenzorg bestaat uit zeven verplichte OPO's theorie en practica, waaronder een keuze-OPO 'Theorie' (er worden in totaal twee keuzevakken voorzien), twee opleidingsonderdelen 'Stage' en één opleidingsonderdeel rond het eindwerk. Alle opleidingsonderdelen worden benaderd vanuit zowel intensieve zorg als spoedgevallenzorg. De bijzondere beroepstitel die de afgestudeerden dragen, geldt ten slotte voor de beide specialisaties. Sinds het academiejaar 2008–2009 biedt de opleiding de keuzeonderdelen 'Kinderintensieve' en 'Volwassenenintensieve' aan. Studenten die dat wensen, kunnen zich voor de beide keuzeonderdelen inschrijven. De commissie is van oordeel dat de samenhang op inhoudelijk vlak zou kunnen verzekerd/vergroot worden indien men meer keuzemogelijkheden in het programma zou geven aan de studenten. De commissie ziet hier een mogelijkheid om intensieve zorg en spoedgevallenzorg te ontkoppelen naar twee evenwaardige modules die studenten, in functie van de Bijzondere Beroepstitel, dienen te volgen, en waardoor ook een specifiekere specialisatie en een grotere inhoudelijke samenhang mogelijk worden. De opleiding zou daarnaast synergiën kunnen zoeken om een inhoudelijke kruisbestuiving tussen de specialisaties intensieve zorg en spoedgevallenzorg te bewerkstelligen. Het is wel zo dat er inhoudelijk weinig overlappingsen bestaan in het programma, zo bleek uit de gesprekken met de studenten en alumni van de opleiding, waaruit de commissie kan besluiten dat er over het algemeen wel voldoende samenhang wordt gewaarborgd in de programmaopbouw op inhoudelijk vlak.

Hoewel studenten en alumni over het algemeen tevreden zijn over de samenhang van het programma, wil de commissie toch vragen om hun inbreng hierover verder te formaliseren en systematisch mogelijk te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan een uniform en rechtvaardig stageaanbod uit te bouwen voor zowel werkstudenten als reguliere studenten.
- De commissie beveelt aan de inhoudelijke samenhang nog verder te versterken door het uitbouwen van keuze- en/of verdiepingsmogelijkheden.
- De commissie beveelt aan de studenten (en alumni) formeel te betrekken bij de samenhang van het programma.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bachelor-opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de studielast in de opleiding in eerste instantie wordt bewaakt door de studietijdmetingen bij de studenten. Ze volgen hiervoor het tijdspad van de dienst Onderwijssteun en -ontwikkeling van de hogeschool. Op basis van de feedback die de opleiding krijgt via deze enquêtes, en via andere informele en formele wegen van de studenten, slaagt ze erin de studietijd te bewaken. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma dan ook studeerbaar is, ondanks de soms zware combinatie van studie en werk/privéleven. Zo is uitvoerig gebleken uit de gesprekken met studenten en alumni. Wat betreft de studietijdmetingen wil de commissie toch aandringen op het gebruik van zowel kwantitatieve als kwalitatieve methodes en op het formaliseren van de studietijdmetingen. De commissie vraagt de opleiding dan ook om de studietijdmetingen effectief en efficiënt in te richten en te blijven opvolgen.

Zoals aangegeven zijn er zowel studenten die het programma voltijds aanvaatten als studenten die het programma deeltijds aanvaatten. Die laatsten zijn in de overgrote meerderheid, omdat ze de gespecialiseerde bacheloropleiding volgen naast hun professionele activiteiten. Tijdens de gesprekken heeft de commissie dat ook kunnen vaststellen. Wat betreft het verschil in studielast tussen werkstudenten en reguliere studenten, wil de commissie de aandacht vestigen op de ongelijke studietijd tussen werkstudenten die tewerkgesteld zijn op een dienst Intensieve zorg of Spoedgevallenzorg en bij hun werkgever stage kunnen volgen, en studenten die het programma

volgen zonder op een dergelijke dienst te zijn tewerkgesteld (cf. facet 2.4). Het is immers duidelijk geworden uit de gesprekken met studenten, alumni en het werkveld dat deze werkstudenten vaak de stage-uren kunnen volbrengen tijdens hun (betaalde) diensturen, iets wat voor andere studenten niet mogelijk is. De commissie wil de opleiding dan ook aandacht vragen voor deze discrepantie. Er zou daarnaast ook nog bijkomende aandacht moeten geschonken worden aan het verschil in studietijd en -last tussen de studenten met jaren ervaring in de intensieve zorg en/of spoedgevallen zorg, en studenten die net afstudeerden als Bachelor of Master Verpleegkunde alvorens de bachelor-na-bacheloropleiding aan te vangen.

De commissie heeft daarnaast kunnen vaststellen dat de opleiding een adequate analyse heeft gemaakt van de studiebelemmerende en -bevorderende factoren. Zo wijst ze het combineren van de studie met deel- of voltijds werk, het privéleven, en de heterogeniteit van de instroom op basis van diverse voorkennis en werkervaring aan als belemmerende factoren. Verder ziet ze vooral de studiebegeleiding, stagebegeleiding, en de vlotte en tijdige communicatie van de onderwijs- en examenorganisatie als studiebevorderende factoren.

De commissie kan ten slotte stellen dat het in grote mate de flexibiliteit is, die het programma kenmerkt ten opzichte van de studenten en het werkveld, die een positief punt vormt in de studiebevordering. De combinatie die de meeste studenten erop nahouden (werk-gezin-studeren), maakt het reguliere studieparcours immers vaak moeilijk. Een ander belangrijk instrument om de invloed van deze studiebelemmerende factoren op de studievoortgang te beperken, is het intakegesprek, dat de opleidingscoördinator voert met elke kandidaat-student voor de inschrijving. De commissie is wel van oordeel dat het EVC/EVK-beleid beter gecommuniceerd dient te worden aan de potentiële studenten. Specifiek bij de intakegesprekken moet de opleiding hier aandacht aan schenken. Uit de gesprekken met de studenten kwam immers naar voren dat zij vaak niet op de hoogte zijn van EVC- of EVK-mogelijkheden, waardoor ze niet worden aangevraagd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan aandacht te hebben voor de studietijd- en studielastdiscrepantie tussen studenten die al op een erkende dienst Intensieve zorg of Spoedgevallen zorg werken, en studenten die dat niet doen.
- De commissie beveelt een duidelijkere communicatie aan inzake het EVC- en EVK-beleid dat de opleiding hanteert.
- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmetingen op te volgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft moeten vaststellen dat er geen op de opleiding gericht didactisch concept aanwezig is, wat een groot tekort vormt voor de efficiënte afstemming van de vormgeving op de inhoud. Dit vormt bijkomstig ook een probleem met betrekking tot de opdracht van de commissie op het vlak van een efficiënte beoordeling van dit facet. Ze kan echter wel de onderstaande vaststellingen doen met betrekking tot de professionele gerichtheid van de werkvormen en hun kwaliteit.

De opleiding schenkt aandacht aan de didactische werkvormen en hun aansluiting met de doelstellingen van het programma. Er worden hoorcolleges verzorgd door gastlectoren, en vier practica van elk een halve dag gegeven. Daarnaast is er groepswork in de EA's 'Slecht nieuws en familieopvang' en 'Kwaliteitsbeleid en -zorgsystemen op intensieve zorg en DH', en zijn bedrijfsbezoeken, stages, een eindwerk en een aandeel zelfstudie in de opleiding aanwezig. Wat de inrichting van de colleges betreft, is het belangrijk op te merken dat er een verschil is tussen de colleges die ingericht worden op de campus Waas in Sint-Niklaas en die op de campus Dirk Martens in Aalst. De hoorcolleges die de gastlectoren geven, hebben voornamelijk plaats in Aalst. De opleiding biedt de practica evenwel op de beide locaties aan. De studenten die zich inschrijven op de campus Waas, kunnen in Aalst de theoretische lessen volgen, maar hebben ook de mogelijkheid de lessen te volgen via het videoconferencingsysteem. De commissie heeft dit videoconferencingsysteem operationeel kunnen zien, en is tot de conclusie gekomen dat het functioneel is maar niet voldoende garantie biedt met betrekking tot de interactiviteit in de hoorcolleges voor de studenten die zich op de campus Waas bevinden. Uit de gesprekken bleek dat de studenten dit tevens als een minpunt ondervinden, maar het niet als een doorslaggevende factor zien met betrekking tot de functionaliteit van het systeem. De commissie vraagt de opleiding echter dringend werk te maken van dit tekort.

Het eindwerk bestaat als werkvorm uit het schrijven van een paper over een verpleegkundig onderwerp in het vakgebied Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, dat de student met de vaktitularis vastlegt. De student leest hiervoor vier recente wetenschappelijke artikels, waarvan twee Engelstalige. Het doel van de opleiding hiervan is de studenten in aanraking te laten komen met toegepast wetenschappelijk onderzoek. Het eindwerk moet de studenten dan ook aanzetten tot wetenschappelijke vaardighedenontwikkeling. De commissie ziet een kans in het aanpassen van de werkvorm verbonden aan het eindwerk. De commissie ziet bijvoorbeeld een meerwaarde in groepswork, waarbij de samenwerking kan leiden tot de grondigere behandeling van onderwerpen of projecten (cf. *facet 2.2*).

De commissie is van oordeel dat er verder te weinig variatie in de werkvormen aanwezig is. De gevraagde flexibiliteit door het werkveld en de student leidt tot een groot aandeel ex-cathedra-colleges. Het videoconferencingsysteem vertolkt nogmaals de kennisgerichtheid van het programma. Door de grote nadruk op hoorcolleges is er over het algemeen minder interactie in de opleiding gedurende de meeste OPO's. De stage vindt de commissie daarnaast wel een adequate werkvorm. Naast de vier stageperiodes omvat de stage tevens de stageschriftopdrachten die de student elke periode moet bijhouden. De stagiair dient voor de spoedgevallenstages telkens één casus uit te werken met betrekking tot een patiënt, en hierover een artikel te zoeken en te bespreken. Voor de intensieve zorgenstage moet de stagiair een patiënt drie dagen opvolgen en bespreken. De commissie zou de opleiding wel willen vragen de begeleiding van de stage zelf sterker in handen te houden, omdat ze momenteel te sterk in de handen van het werkveld ligt (cf. *facet 4.2*). De leerervaring van de stage zou daarnaast teruggekoppeld kunnen worden naar de opleiding via storyboards. Met storyboards bedoelt de commissie niet zomaar het terugkoppelen van de individuele stage aan de hand van een aaneenschakeling van gebeurtenissen, maar het terugkoppelen van de individuele leerervaring om de concrete stage-ervaringen te kunnen extrapoleren naar de (toekomstige) individuele leerervaringen van andere medestudenten. De commissie wil de opleiding vragen om zulke peer-to-peerleeractiviteiten mogelijk te maken en te overdenken. Wat de practica in het specifiek betreft, waardeert de commissie de actieve investering in skills labs. Zo werd zeer recent een SITCA of Simulatie en Trainingscentrum in Aalst geïnstalleerd. Deze inspanningen moeten echter nog verdergezet worden in de opleiding. Er is immers nog te weinig aandacht voor werkvormen die de praktijk tot haar recht laten komen in het programma. Er zijn te weinig practica (vier) in de skills labs ingericht. De commissie wil de opleiding dan ook wijzen op de grote mogelijkheden waarover ze nu beschikt met het nieuwe SITCA.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt het opstellen van een opleidingsgericht didactisch concept aan dat kan ingezet worden voor de afstemming van de werkvormen op de doelstellingen.
- De commissie beveelt aan de interactie wat betreft de theoretische lessen die momenteel via videoconferencing worden ingericht, te garanderen voor de studenten op de campus Waas.
- De commissie beveelt aan de variatie aan werkvormen te vergroten binnen de verschillende opleidingsonderdelen van het programma.
- De commissie beveelt aan het aandeel practica in het programma te vergroten ten behoeve van de professionele gerichtheid van de opleiding.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De organisatie van de examens gebeurt semestrieel. Op het einde van elk semester wordt de inhoud van de theoretische OPO's bevraagd. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat de evaluatie hierbij evenwichtig in de tijd gebeurt. Zo worden de studenten met betrekking tot vier OPO's bevraagd in december/januari en met betrekking tot drie andere in april/mei. De examenperiodes duren steeds twee weken. Hierbij wordt afgeweken van de maandag/dinsdag-regeling van de lesweken om de spreiding van de examens te kunnen waarborgen voor alle studenten. De tweede zittijd vindt plaats in augustus/september gedurende drie weken.

De communicatie over examens en toetsen verloopt volgens de commissie naar behoren. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat ze ruimschoots op voorhand op de hoogte zijn van de examenvormen en -data. Deze transparantie is noodzakelijk in het licht van de combinatie werk-studie-gezin, waar vele studenten mee worden geconfronteerd. De commissie apprecieert dit dan ook.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de evaluatievormen zowel schriftelijke examens, mondelinge evaluaties als papers zijn. Al is ook wel een aandeel mondelinge presentatie, zelftest en een rollenspel aanwezig, is de commissie toch van oordeel dat er variatie in de evaluatievormen bestaat. In relatie met het overwicht aan ex-cathedraonderwijs is er immers ook een te groot aandeel aan schriftelijke, kennisgerichte examens. Deze examens toetsen echter wel de kennis en het inzicht dat van de studenten gevraagd wordt, en dat op een behoorlijk en correct niveau. Uit de gesprekken met de alumni is daarnaast gebleken dat de vragen (in lijn met de vakinhoud) soms eerder biomedisch dan verpleegkundig gericht zijn, waardoor de inhoudelijke relevantie voor de verpleegkundige soms verloren gaat. De commissie concludeert dat er daarnaast te weinig toetsing van de verpleegtechnische vaardigheden en attitudes aanwezig is. De commissie heeft vastgesteld dat deze enkel gebeurt tijdens de stage. De commissie drukt haar bezorgdheid uit dat de overheid de in het programma aanwezige vaardigheidstrainingen of practica niet altijd evalueert, zodat deze trainingen soms te vrijblijvend blijven voor de studenten. Ook voor de vaardigheidstoetsen dient de opleiding volgens de commissie objectieve criteria uit te werken.

De criteria en de wijze van beoordeling per OPO worden volgens de commissie voldoende gecommuniceerd aan de studenten. De informatie kan teruggevonden worden in de ECTS-fiches, die online beschikbaar zijn voor iedereen die bij de opleiding betrokken is. Het onderwijs- en examenreglement is daarnaast ook beschikbaar gemaakt voor de studenten in de studiegids, die ze bij inschrijving voor het eerst ontvangen. Daarin zijn ook de werking van de examencommissie en de beoordelingscriteria die zij hanteert, terug te vinden. De samenstelling van de examencommissie gebeurt zonder gastlectoren. Die groep wordt immers niet betrokken bij de examencommissie, omdat ze slechts gedeeltelijk zijn aangesteld. De opleiding vangt dit adequaat op door te werken met een beperkte examencommissie, samengesteld uit de opleidingscoördinator, het opleidingshoofd, de ombuds en de secretaris, voor de examenbeoordelingen die niet tot afstuderen beslissen. Bij studenten die kunnen afstuderen, gebeurt de beraadslaging door de uitgebreide examencommissie, die is samengesteld uit de beperkte commissie, en de OPO-verantwoordelijken voor stage en eindwerk en de stagebegeleiders.

Wat de beoordelingscriteria betreft, kan een student sinds het academiejaar 2009–2010 een tolerantie invoeren voor een score van 8/20 of 9/20 op één OPO. Hierbij zijn uitzonderingen op de regel aangebracht voor de OPO's 'Stage 1 & 2' en 'Eindwerk'. De wijzen van evaluatie worden verder transparant gemaakt door de timing van de examenperiodes al aan het begin van het academiejaar te communiceren. De student krijgt feedback bij de evaluaties wanneer hij/zij cijfers ontvangt, tijdens een individueel gesprek met de supervisor. Deze geeft de student (indien gewenst) ook studieadvies.

De beoordeling van de stage gebeurt aan de hand van een tussentijdse evaluatie en een eindbespreking door de stagementor (van de stageplaats) en de begeleider-praktijklector (van de opleiding). De tussentijdse evaluatie biedt een ideale gelegenheid om de student nog bij te sturen voor de eindevaluatie. De beoordeling van het stageluik zelf gebeurt tijdens de eindbespreking aan de hand van de begeleidingsdocumenten (cf. *facet 4.2*). Sinds het academiejaar 2010–2011 is een speciale rol weggelegd voor een specifiek formulier dat gebaseerd is op het competentieprofiel, de 'Handelingenlijst'. Er wordt van de studenten verwacht dat zij, bij aanvang van elke stageperiode in overleg met de stagementor (van de stageplaats), op deze lijst aangeven welke technische handelingen als leerdoelstelling naar voor worden geschoven. Op het einde van de stageperiode dienen zij voor elke doelstelling aan te geven of deze al dan niet aan bod is gekomen. Tijdens de tussentijdse evaluatie en de eindbespreking is deze lijst onderwerp van gesprek met de praktijklector. De commissie is van oordeel dat de handelingenlijst een interessant instrument kan zijn met betrekking tot het in kaart brengen van de evolutie van een student, maar vindt het als beoordelingsformulier problematisch in het geval van stage op de eigen werkplek. De evaluatie van de stages gebeurt tevens te weinig tussentijds door de opleiding zelf. De commissie vraagt hier dan ook aandacht voor. Daarnaast worden de stageschriftopdrachten geëvalueerd. De zwaarte van de stagebeoordeling en de beoordeling van de stageschriftopdrachten in het eindresultaat zijn respectievelijk 60 en 40 procent. Ten slotte merkt de commissie het gevaar op van subjectiviteit in de beoordeling van een stage op de eigen dienst. Het zijn immers de eigen vaste collega's, dienstmentoren en/of de leidinggevende die de student beoordelen. Doordat de stagebeoordeling naar de stageplek wordt gedelegeerd en de school pas nadien feedback hierover krijgt, is deze werkwijze gevoelig voor gemengde belangen. Enerzijds kan men de vraag stellen of een ziekenhuis dat in werknemers investeert om deze opleiding te volgen en belang heeft bij het behalen van voldoende titels, in staat kan zijn om een eigen werknemer-student een slechte stagebeoordeling toe te kennen. Anderzijds kan een eventuele slechte beoordeling de vertrouwensrelatie met de eigen werkplek ernstig verstoren. Indien de opleiding de stage op eigen dienst toelaat, dient men zich te beraden over hoe men een zo groot mogelijke objectiviteit kan waarborgen. De commissie begrijpt wel het pragmatische aspect van deze keuze voor de student en de positie van de opleiding tegenover andere opleidingen, waarbij stage op de eigen werkplek eveneens wordt toegelaten.

De beoordeling van het eindwerk gebeurt op basis van de paper zelf en op basis van de resultaten die de student boekt bij een voorstelling van zijn eindwerk voor een eindjury. Die jury is samengesteld uit de jaarsupervisor van de student, de externe beoordelaar, de interne begeleider, de vaktitularis van het OPO 'Eindwerk' en de opleidingscoördinator. De jury beraadslaat zich na een vragenronde en het bepalen van een individueel oordeel over de eindbeoordeling. De paper zelf wordt beoordeeld door de lector-begeleider van de student en een arts of verpleegkundige uit het werkveld, om de deskundigheid te verzekeren. Hiermee, zo stelt de commissie vast, is de interne begeleider tevens een belangrijke beoordelaar van het eindwerk. De commissie is van mening dat de rollen 'begeleider' en 'beoordelaar' echter zo veel mogelijk gescheiden moeten blijven om de objectiviteit van de beoordeling te kunnen garanderen. Het eindcijfer wordt immers uiteindelijk opgemaakt uit de beoordeling van de paper zelf (60 procent van het eindcijfer), de voorstelling van de paper (10 procent) en de resultaten van de student bij de vraagstelling door de jury (30 procent). De evaluatiecriteria voor het eindwerk worden wel adequaat gecommuniceerd aan alle betrokken via de eindwerkbundel. Na afloop van de presentatie krijgt de student al feedback van zijn supervisor met betrekking tot de presentatie zelf. Na de examendeliberatie kan de student eventueel nog terecht bij de begeleider voor bijkomende feedback.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de kwaliteitsbewaking van het toetsen in grote mate afhankelijk is van de bevestigingen die jaarlijks worden uitgevoerd bij de studenten. Deze bevestigingen gebeuren na het afleggen van de examens voor alle activiteiten binnen een OPO. Daarnaast is er een ombudspersoon aanwezig voor de studenten. Hij behandelt klachten van studenten met betrekking tot de organisatie van de examens, onregelmatigheden/fraude bij evaluaties en vermoedens van niet-objectieve beoordelingen. Volgens de visitatiecommissie verzekeren deze maatregelen wel in zekere mate de kwaliteitsbewaking van het toetsen, maar zijn de maatregelen toch te min uitgewerkt op opleidingsniveau. Ze vraagt de opleiding hiervoor dan ook aandacht.

De commissie heeft ten slotte tijdens de gesprekken met de studenten en de alumni kunnen vaststellen dat de eisen verbonden aan de evaluatie bij hen voldoende bekend waren, en dat zij de communicatiewegen hieromtrent actief konden benoemen. De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de studenten op de hoogte zijn van waar ze de ombudspersoon kunnen vinden in het geval van problemen met betrekking tot hun evaluatie. De evaluatieprocedure van de examencommissie bleek ook voldoende bekend te zijn bij de studenten en de gastlectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de variatie aan evaluatievormen tussen de verschillende opleidingsonderdelen beter te bewaken.
- De commissie vraagt een grotere aandacht voor de toetsing van (verpleegtechnische) vaardigheden en attitudes.
- De commissie beveelt een betere formele bewaking aan van de evaluatie en de kwaliteit ervan, specifiek een betere bewaking van deontologische implicaties bij de beoordeling van de stage door de eigen werkplek (van de student).

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding een gedifferentieerde instroom kent. Hoofdzakelijk wordt men geconfronteerd met werkstudenten, al zijn er ook studenten die de opleiding aanvatten als specialisatie onmiddellijk na het beëindigen van hun bachelor of master in de Verpleegkunde. De verschillen in achtergrond bij de studenten blijkt tevens uit de cijfers die de opleiding aanlevert in het ZER. Tijdens het academiejaar 2007–2008, schreven zich twee studenten in die al een bijkomende opleiding behaalden, geen met een andere afstudeerrichting dan Ziekenhuiszorg, negen met een basisopleiding in een andere hogeschool en 12 die de bachelor-na-bacheloropleiding aansluitend op de basisopleiding volgden. In 2008–2009 waren dat respectievelijk vier, één, 13 en 15 studenten, en in 2009–2010 vier, twee, 12 en 16 studenten. Van de 24 studenten werkten er 19 in 2007–2008, in 2008–2009 23 van de 27, en in 2009–2010 27 van de 31. Het aantal studenten dat al werkzaam was op een dienst Intensieve zorg of Spoedgevallenzorg bedroeg respectievelijk 15(/24), 20(/27) en 20(/31). De opleiding vangt deze gedifferentieerde instroom gedeeltelijk op door meer te focussen op kennis en minder op praktijk, volgens de opleiding zelf omwille van het grote aantal studenten met werkveldervaring, die minder behoefte hebben aan praktijk. De commissie wil echter benadrukken dat andere studenten hun vaardigheden hierdoor niet voldoende kunnen aanscherpen. Ze pleit dan ook voor een groter aandeel praktijk in de opleiding en/of specifieke activiteiten ten aanzien van de aansluiting van de vooropleiding/ervaring op de bachelor-na-bacheloropleiding. Door de opleiding wordt daarnaast een intakegesprek georganiseerd voor elke student om deze gedifferentieerde instroom op te vangen. De commissie vindt dat een positief punt, omdat het bij potentiële studenten een duidelijk beeld schept over de inhoud van het programma en de te verwachten studielast. Er wordt tijdens de intakegesprekken echter te weinig actief gecommuniceerd over de mogelijkheden m.b.t. het EVC/EVK-beleid (cf. *supra*). De commissie heeft echter wel kunnen vaststellen dat de opleiding met betrekking tot EVC en EVK een uitgewerkt beleid ter beschikking heeft en dat dit in de studiegids beschikbaar wordt gesteld aan de studenten. Ook heeft de opleiding aangegeven dat specifiek tijdens het intakegesprek er formeel gezien wel aandacht moet besteed worden aan het EVC- en EVK-beleid. Zo wordt er gepeild naar de concrete beroeps- en persoonlijke situatie van de student en zijn verwachtingen in het kader van de opleiding en van zijn beroepsleven. Op basis daarvan bespreekt de opleidingscoördinator, die het intakegesprek leidt, dan de mogelijkheden van het programma voor de individuele student alsook de mogelijkheden m.b.t. EVC en EVK. Studenten gaven echter aan hier onvoldoende van op de hoogte te zijn tijdens de visitatiegesprekken. De commissie vreest daarom dat de intakegesprekken eerder de vorm van een formaliteit aannemen op het vlak van EVC en EVK, dan dat ze werkelijk een aanleiding kunnen vormen tot aanpassingen in de individuele leertrajecten van (potentiële) studenten. Ze vraagt de opleiding dan ook deze flexibele mogelijkheden van het programma duidelijker te communiceren en te behandelen tijdens het intakegesprek.

De aansluiting van het programma bij de vooropleiding met betrekking tot de toelatingsvoorwaarden is verder duidelijk aanwezig volgens de commissie. Een Bachelor in de Verpleegkunde is immers een vereiste om te kunnen instromen in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg. De ervaring die de werkenden en niet-werkenden meebrengen, is niettemin voelbaar verschillend, zo heeft de commissie kunnen vaststellen en horen in de gesprekken met studenten en alumni.

Het aanbod en de structuur van de flexibele leerwegen zijn, zoals omschreven, sterk uitgewerkt. Een significant aandeel van de studenten doet immers een beroep op een flexibel traject, in functie van de combinatie werk-gezin-studie. De commissie wil hiervoor haar waardering uitspreken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan dat de balans theorie-praktijk in de opleiding beter bewaakt zou worden in functie van de voorkennis van alle instromende studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	goed
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	onvoldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De commissie heeft enerzijds verschillende tekortkomingen en aandachtspunten gezien binnen de opleiding en haar programma, waarrond ze ook aanbevelingen heeft geformuleerd. Zo heeft de commissie onder andere kunnen vaststellen dat de opleiding in het verleden de doelstellingen en de inhoud van het programma ruimschoots heeft afgestemd met het werkveld, de associatie waarvan ze deel uitmaakt, studenten en alumni, maar dat een systematische en blijvende afstemming afwezig is. De aandacht in het programma voor de vaardigheden wordt daarnaast grotendeels overgelaten aan de werkveldervaring van de studenten. De commissie is van oordeel dat dit niet kan overgelaten worden aan het werkveld alleen, en vraagt daarom om meer explicitering en een duidelijke implementatie in het programma van de vaardigheden. De flexibiliteit met betrekking tot de stageplaatsen mag verder niet ten koste gaan van de kwaliteit van de opleiding. De commissie is van oordeel dat hiervoor een risico bestaat in het geval van stage op de eigen werkplaats van de (werk)student. Daarnaast dient de competentie- en praktijkgerichtheid

binnen de theoretische lesonderdelen meer aandacht te krijgen, en is een evolutie naar een meer competentiegerichte beoordeling noodzakelijk.

Anderzijds heeft de commissie echter veel positieve praktijken en evoluties kunnen waarnemen tijdens het bezoek. Zo zijn de didactische werkvormen en hun aansluiting op de doelstellingen van het programma het onderwerp van recente besprekingen binnen de opleiding, worden diverse beoordelingsvormen tijdig en goed gecommuniceerd en uitgevoerd, is er een samenhang in het programma aanwezig op inhoudelijk vlak, en zijn er weinig overlappings in het programma ondanks de grote flexibiliteit die wordt geboden.

De commissie maakt haar afweging voor haar oordeel op onderwerpniveau enerzijds op basis van onder andere deze negatieve en positieve punten; anderzijds maakt ze die op basis van de potentialiteit die aanwezig is binnen de opleiding. Zo is er volgens de commissie ten eerste een intrinsieke motivatie van het opleidingsbeleid. Ten tweede heeft de commissie vertrouwen in de opleiding, omdat ze heeft kunnen vaststellen tijdens het visitatiebezoek dat er wel degelijk het inzicht bestaat dat een aantal aandachtspunten bijsturing vereist. De commissie heeft daarbij ook de bereidwilligheid van de opleiding tot het opstellen van verbeteracties kunnen zien. Finaal laat dit alles de commissie besluiten de opleiding een voldoende beoordeling toe te kennen op onderwerpniveau, ondanks een onvoldoende op facetniveau.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding inspanningen doet om het onderwijs te laten verzorgen door gekwalificeerd personeel. Ze heeft verder kunnen zien dat daartoe een uitgewerkt personeelsbeleid voorhanden is. Bij de bespreking van de kwaliteit van het personeel wil de commissie vooreerst duiden dat het personeelsbestand van de opleiding in sterke mate gekenmerkt wordt door het hoge aantal gastlectoren dat erin actief is. De commissie is er zich bewust van dat dit een kenmerk is van vele Vlaamse bachelor-na-bacheloropleidingen. Het is immers zo dat de ongeveer zestig gastlectoren elk een beperkte opdracht vervullen in de opleiding.

De commissie wil haar appreciatie uitdrukken voor de grote mate aan expertise die in het lectoratenkorps van de opleiding aanwezig is. Dit is in grote mate te danken aan een maximale inzet van de gespecialiseerde gastlectoren voor de onderwijsactiviteiten. Zij brengen een grote expertise mee, zo heeft de opleiding ook kunnen horen in de gesprekken met lectoren, studenten en alumni. Het is zo dat het zestigtal gastlectoren het leeuwendeel van de opleidingsonderdelen van het programma voorziet, behalve het praktijkgerichte onderdeel 'Eindwerk' en de stagebegeleiding.

De professionalisering van de medewerkers is door hun beperkte opdracht echter niet gedegeen aanwezig. Ze is wel aanwezig met betrekking tot de andere professionele activiteiten van de

lectoren, maar de eigenlijke expertiseontwikkeling in de vakgebieden intensieve zorg en spoedgevallenzorg in het specifiek is dat niet, volgens de commissie. Ze wil hier echter wel begrip voor opbrengen in het kader van de kwantitatieve verhouding tussen vaste lectoren en gastlectoren (cf. *facet 3.3*). Formeel gezien heeft de commissie wel kunnen vaststellen dat een professionaliseringsbeleid bestaat (zowel op associatieniveau als op hogeschool- en departementaal niveau), en dat wel degelijk de mogelijkheid wordt geboden aan KaHo-lectoren om deel te nemen aan inhoudelijke bijscholing. Op opleidingsniveau is de formele professionalisering niet verder uitgewerkt voor de KaHo-lectoren.

De onderwijskundige kwaliteiten van de (gast)lectoren zijn het onderwerp van een jaarlijkse bevraging bij de studenten, die elk opleidingsonderdeel evalueren. De commissie heeft kunnen vaststellen in de gesprekken dat de opleiding sterk terugvalt op deze manier van de onderwijskwaliteit in kaart brengen. De resultaten van de bevragingen van de laatste academiejaren tonen aan dat de kwaliteit daarbij over het algemeen aan de maat is volgens de bevrageden. De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat indien problemen gesignaleerd worden in de bevragingen met betrekking tot de onderwijskwaliteit, hiermee rekening wordt gehouden, zo bleek uit de gesprekken met de studenten en de alumni. De opleiding valt daarnaast terug op het hogeschoolbreed bepaalde evaluatiebeleid. Dit bepaalt de personeelsevaluatie in ten eerste plannings- en functioneringsgesprekken. Planningsgesprekken vinden elk jaar plaats aan de start van het academiejaar en omvatten de bespreking van de opdracht (cf. *supra*, specifiek voor gastlectoren). Verder worden deze aangevuld met een functioneringsgesprek in de helft van het academiejaar. De evaluatieresultaten van de OPO's die geëvalueerd worden door de studenten, zijn daarbij het hoofdonderwerp. De commissie heeft kunnen vaststellen dat deze gesprekken ook effectief gebeuren met de lectoren van KaHo, maar heeft ook moeten horen dat deze gesprekken tot op heden niet gehouden worden met de gastlectoren. De commissie heeft hier echter begrip voor omwille van het hoge aantal gastlectoren en hun vaak beperkte opdracht binnen de opleiding.

Wat de aanstellingen betreft, is de impact van de formele inhoudelijke, onderwijskundige en didactische kwaliteiten niet geheel doorslaggevend. Al is een pedagogisch diploma of getuigschrift wel een pluspunt bij aanwerving, toch hebben de lectoren die doceren binnen de opleiding vaak geen pedagogisch getuigschrift/diploma, noch een diploma van de bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg. De commissie is hoe dan ook wel van oordeel dat er een bereidheid is zich in te werken in de context van de specialisatie en dat de kwaliteit van de aangestelde lectoren naar behoren is. De opleiding gaat bij aanwervingen ook actief op zoek naar kandidaten op basis van concrete noden, zo heeft de commissie kunnen horen in de gesprekken en gelezen in het ZER.

De taakstellingen van de gastlectoren bestaan enkel uit de contacturen die ze binnen het programma voorzien. De taakstelling wordt verder met de gastlectoren nagegaan tijdens een overlegmoment met het opleidingshoofd, waarin bepaald wordt welke cursusinhoud in hoeveel contacturen zal moeten worden gegeven. De taakstelling van de KaHo-lectoren bestaat concreet uit een opdrachtenfiche en een functiekaart. De opdrachtenfiche ontvangt de lector aan de start van elk academiejaar, en geeft een gedetailleerd overzicht van de opdracht en een berekening van de werklast. De taakbelasting zelf wordt vastgelegd aan de hand van coëfficiënten, die worden vastgelegd op departementaal niveau. De functiekaart wordt door de lector zelf ingevuld en besproken met het opleidingshoofd. De commissie heeft tijdens het bezoek enkele functiekaarten en taakstellingen van de afgelopen academiejaren kunnen inkijken, en kan besluiten dat deze naar behoren werden opgemaakt. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor alle taakstellingen ligt bij het opleidingshoofd.

Er wordt verder ook een hogeschoolbreed benoemings- en bevorderingsbeleid voor het onderwijzende personeel voorzien. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat dit beschikbaar en transparant is voor alle personeelsleden. In het kader van het hoge aantal gastlectoren, op wie benoemingen en bevorderingen niet van toepassing zijn, is de eigenlijke aanwezigheid van zulke procedures specifiek binnen de opleiding echter minder aan de orde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt meer aandacht voor de pedagogische en inhoudelijke kwaliteiten bij de aanstelling van nieuwe lectoren.
- De commissie beveelt aan een grotere mate aan inhoudelijke en pedagogische professionalisering te bewerkstelligen bij de lectoren van de opleiding in het kader van de activiteiten binnen het programma van Intensieve zorg en spoedgevallenzorg.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals besproken (cf. facet 3.1) valt de opleiding sterk terug op het zestigtal gastlectoren om zo veel mogelijk expertise in het programma binnen te halen. De commissie heeft ook kunnen vaststellen in de gesprekken en in de curricula vitae van de (gast)lectoren dat ze een waaier aan specialisaties binnen het personeel voorzien en dat hun profielen professioneel gericht zijn. Ongeveer 90 procent van de gastlectoren is werkzaam in een algemeen of universitair ziekenhuis. In totaal zijn ze werkzaam in dertien verschillende instellingen. Specifiek in het kader daarvan heeft de commissie kunnen vaststellen dat de meeste gastlectoren werkzaam zijn in de regio Aalst. Volgens de commissie verzekert hun aanwezigheid binnen het curriculum wel degelijk de onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld. Ze wil wel aandacht vragen voor een grotere aandacht voor verpleegkundige expertise binnen het programma. Nu zijn er immers veel gastlectoren met een medische achtergrond, en enkele lectoren die zelf geen of weinig ervaring hebben in de intensieve zorg of spoedgevallenzorg.

De commissie heeft in de gesprekken met de verantwoordelijken voor internationalisering, de lectoren en het opleidingsbeleid kunnen horen dat het personeel weinig internationale contacten in functie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg onderhoudt. Dit is enerzijds te verklaren door de specifiek Belgische wetgeving die aan de specialisatie Intensieve zorg en spoedgevallenzorg is gekoppeld, en anderzijds door het hoge aantal gastlectoren met een beperkte opdracht. De commissie wil de opleiding echter wel vragen om aan een internationale afstemming van het programma te doen en in dat kader ook internationale contacten te verzekeren. Dit betekent echter niet dat het personeel binnen de opleiding geen voeling heeft met het internationale werkveld en de eisen die daarbinnen worden gesteld. Verschillende gastlectoren nemen immers in het kader van hun andere professionele activiteiten regelmatig deel aan internationale congressen, waar ze als spreker optreden, zo heeft de commissie kunnen lezen in het ZER en kunnen vaststellen tijdens de gesprekken. De commissie wil toch aandacht vragen van de opleiding om

ook deze activiteiten in kaart te brengen en de gerichtheid ervan ook te bewaken in het kader van de specialisatie Intensieve zorg en spoedgevallenzorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt een grotere aandacht voor verpleegkundige expertise bij de lectoren die het programma Intensieve zorg en spoedgevallenzorg voorzien.
- De commissie beveelt aan de internationale activiteiten van (gast)lectoren, specifiek in het kader van de bachelor-na-bacheloropleiding (of de specialisatie) Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, in kaart te brengen en te versterken.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De omvang van het personeel is op het eerste zicht ruimschoots voldoende. Door de vele gastlectoren in de opleiding is de student-lectorratio echter vertekend. Er zijn immers veel gastlectoren actief in het programma ten opzichte van vaste lectoren. De opleiding beschikte op het moment van het bezoek over een zestigtal gastlectoren en een vijftiental vaste lectoren. Net zoals de gastlectoren beschikken de contractueel verbonden onderwijskundige personeelsleden overigens over een beperkte opdracht in de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg. Een zestal van hen neemt de stagebegeleiding voor zijn rekening, een tiental onder hen (tevens) de eindwerkbegeleiding. Wat betreft het aandeel van de KaHo-lectoren in de contacturen van de opleiding, en dus in de theoretische vakken, is dat eerder beperkt. In totaal gaat het om een jaaruur (of 26 contacturen). Het merendeel van de contacturen wordt immers voorzien door de gastlectoren. De opleiding kan naast de onderwijskundige lectoren ook nog een beroep doen op enkele KaHo-medewerkers, waaronder een stagecoördinator, die tevens de bacheloropleiding Verpleegkunde ondersteunt. De commissie kan daarnaast nog stellen dat de algemene supervisie van de opleiding concreet gebeurt door een studiegebiedcoördinator (een opdracht van 0,5 VTE) en het opleidingshoofd (tevens een opdracht van 0,5 VTE).

Hoewel de opleiding het voordeel van de expertise van de gastlectoren met een beperkte opdracht inziet, wil ze de opleiding toch vragen een kwantitatief evenwicht te zoeken tussen de vaste en gastlectoren om de continuïteit van de opleiding te garanderen.

Zoals aangegeven is het verder voor de commissie moeilijk om een uitspraak te doen met betrekking tot de omvang van het personeel in relatie tot de studentenaantallen, omwille van het besproken hoge aantal gastlectoren met een beperkte opdracht.

Het is de commissie wel opgevallen dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator te hoog ligt. Deze verenigt immers te veel activiteiten in zijn functie om deze tot een kwaliteitsvol einde te kunnen brengen. De laagdrempelige cultuur die binnen de opleiding heerst, maakt deze belasting volgens de commissie moeilijk controleerbaar. Ze vraagt dan ook aandacht hiervoor van de opleiding.

De leeftijdsstructuur binnen het lectorenkorps is volgens de commissie niet volledig in balans. De leeftijd van zowel de statutaire docenten als van de gastdocenten/-sprekers is aan de hoge kant. Het is echter moeilijk om een oordeel te vellen, omdat de balans is vertroebeld door het hoge aantal (wisselende) gastdocenten/-sprekers in de opleiding. Gezien dat feit is de commissie ook van oordeel dat de leeftijdsstructuur geen grote rol speelt, en denkt ze dat dit weinig problemen zal geven in de toekomst. Ze heeft immers ook kunnen vaststellen tijdens het visitatiebezoek dat de drijfveer van de opleiding bij het aannemen van docenten en (voornamelijk) van gastdocenten/-sprekers de competenties en specifieke expertise van deze personen zijn. De commissie is meer bezorgd om het hoge aantal docenten dat verbonden is aan het O.L.V. ziekenhuis in Aalst. Ze wil de opleiding erop wijzen dat een dergelijk sterke focus binnen de gastlectoren/-sprekers een grote afhankelijkheid impliceert van het ziekenhuis, wat zowel de verbredende inhoud van het programma als de continuïteit van het onderwijs in gevaar kan brengen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt aan om een evenwicht te verzekeren in het personeelsbestand dat de continuïteit van de opleiding garandeert voor de toekomst.
- De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator erg hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend bewaakt te worden.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	voldoende
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vooreerst kan de commissie aangeven dat een hogeschoolbreed beleid inzake huisvesting en materiële voorzieningen aanwezig is, en dat ze dit heeft kunnen inkijken in het kader van het visitatiebezoek. Dit beleid lijkt de commissie voldoende effectief, aangezien de kwaliteit van de materiële voorzieningen in de realiteit ook aan de maat was tijdens het bezoek.

Zoals aangegeven wordt de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg zowel aangeboden op de campus Dirk Martens (Aalst) als de campus Waas (Sint-Niklaas). De

commissie heeft tijdens haar bezoek de campus Dirk Martens bezocht en heeft er de materiële voorzieningen uitgebreid kunnen bekijken. De voorzieningen in Sint-Niklaas heeft ze niet fysiek bezocht, omwille van het geringe aantal studenten dat er de lessen volgt en het intensieve gebruik van het videoconferencingsysteem tussen de campus Dirk Martens en de campus Waas, dat de commissie wel uitgebreid heeft kunnen evalueren. Verder heeft ze een uiteenzetting en fotomateriaal te zien gekregen van de lokalen die worden gebruikt door de studenten op de campus Waas in het kader van de vier practica, alsook van de algemene voorzieningen.

Wat betreft de campus Dirk Martens zijn voor de 1800 studenten die er studeren, een restaurant, een mediatheek met studielandschap en een sporthal ter beschikking. De opleidingen kunnen er verder gebruikmaken van een groot auditorium, verschillende gedegen uitgeruste computerlokalen en open leercentra. Er is verder draadloos netwerk beschikbaar voor lectoren en studenten. Er is voldoende parkeergelegenheid voorzien, en de campus is verder vlot bereikbaar met het openbaar vervoer vanuit het centrum van Aalst. De aanwezige literatuur in de vorm van boeken, tijdschriften en databestanden specifiek voor de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallen zorg in de bibliotheek, is volgens de commissie wel beperkt. Ze wil hiervoor aandacht vragen. De campus is ten slotte toegankelijk voor mensen met functiebeperkingen. De commissie heeft kunnen lezen in het ZER en kunnen vaststellen tijdens de voorstelling van de campus Waas tijdens het bezoek dat ook deze campus een restaurant, een mediatheek met studielandschap, een groot auditorium en verschillende uitgeruste computerlokalen bezit. Er is verder draadloos netwerk beschikbaar voor lectoren en studenten. Uit de gesprekken met studenten is ook gebleken dat de campus voldoende voorzieningen bezit en vlot bereikbaar is.

De praktijklokalen op de campus Dirk Martens zijn allemaal geconcentreerd op dezelfde verdieping en worden gedeeld met de professioneel gerichte bacheloropleiding Verpleegkunde. Er is een 'verpleegkundig vaardigheidscentrum', dat bestaat uit een simulatie van een verpleegkundeafdeling. Er zijn demonstratielokalen (uitgerust met telkens een bed, medische gassen, een oefenmodel en een verzorgingswagen), drie patiëntenkamers (met telkens vier bedden, medische gassen, oefenmodellen en een verzorgingswagen) en een utility met verpleegkundig materiaal. Er zijn in het centrum ook reanimatiepoppen aanwezig (poppen en torso's van zowel volwassenen, kinderen als baby's). De commissie heeft kunnen vaststellen in de gesprekken met het opleidingsbeleid en met de studenten dat studenten er gratis gebruik kunnen maken van de oefenmaterialen. Tijdens de rondleiding gaf de opleiding ook aan samenwerkingsverbanden met regionale ziekenhuizen te hebben voor de aankoop van materialen. Op die manier is men in staat de kosten te drukken. De commissie heeft ook het nieuwe SITCA van de opleiding kunnen bezoeken. De hogeschool hoopt de kosten hiervan te drukken door het SITCA ook te verhuren aan externen. De commissie wil haar appreciatie uitspreken voor de bouw van dit centrum en de opleiding wijzen op de grote mogelijkheden die dit centrum biedt.

Ook op de campus Waas is een vaardigheidscentrum aanwezig, waarvan gebruik wordt gemaakt voor de vier practica. Hier zijn een operatie-, spoed- en intensieve zorgkamer, demonstratielokalen, twee patiëntenkamers met telkens twee bedden, verzorgingswagens, een utility, verpleegkundige oefenmodellen en reanimatiepoppen aanwezig. Uit de gesprekken met studenten en lectoren bleek dat de voorzieningen op de campus Waas behoorlijk zijn, en dat ze voorzien in de specifieke behoeftes van de bachelor-na-bacheloropleiding.

Het systeem van videoconferencing, dat het mogelijk moet maken om studenten ook vanuit de campus Waas de lessen te laten volgen die plaatsvinden op de campus Dirk Martens, moet volgens de commissie wel herdacht worden. Hoewel het systeem functioneert, is immers geen/weinig interactie mogelijk tussen lector en studenten. Dat is gebleken uit de demonstratie van het systeem die de commissie heeft gekregen, en uit de gesprekken met studenten en lectoren. Het

is de commissie ook opgevallen tijdens de rondleiding op de campus Dirk Martens dat er niet voldoende aandacht is voor brandveiligheid. Ze vraagt hier dan ook aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de aanwezigheid van vakliteratuur met betrekking tot intensieve zorg en spoedgevallenzorg specifiek in de campusbibliotheken.
- De commissie vraagt meer aandacht voor brandveiligheid.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De informatieverstrekking aan potentiële, instromende studenten door de opleiding gebeurt voldoende. Er wordt informatie voorzien op de website van de hogeschool en in een brochure. Elke kandidaat-student krijgt bovendien een intakegesprek bij de opleidingscoördinator. Tijdens dit gesprek worden de kandidaten uitgebreid geïnformeerd over de verwachtingen en de eisen van het programma, alsook over de belemmerende factoren wanneer men de studie wil aanvangen in combinatie met een voltijdse of deeltijdse baan. Ook de mogelijkheden tot het volgen van flexibele leertrajecten wordt in functie van de individuele situatie van de student op dit intakegesprek al besproken, zo is gebleken uit de gesprekken die de commissie hield tijdens het bezoek. De commissie wil in dat licht wel nog extra aandacht vragen voor de communicatie rondom EVC en EVK (cf. *supra*).

De begeleiding die voorzien wordt in functie van de flexibele studietrajecten, verloopt volgens de studenten en alumni zeer effectief, zo bleek uit de gesprekken. De commissie wil daarvoor graag haar waardering uitdrukken. Tijdens de opleiding is de studenten- en studiebegeleiding over het algemeen overigens aan de maat volgens de betrokkenen. Studenten kunnen zowel op hogeschool- als opleidingsniveau terecht bij een examenombudspersoon, de opleidingscoördinator, lectoren en psychosociale begeleiders. Iedere student krijgt ook een supervisor toegewezen, bij wie men terecht kan voor studiebegeleiding. Daarnaast worden ook instrumenten zoals een studiegids gehanteerd om de communicatie (algemeen en specifiek over studie- en studentenbegeleiding) te faciliteren. De eerste contactpersoon met betrekking tot de studiebegeleiding is de opleidingscoördinator. De efficiëntie van deze communicatie is in grote mate afhankelijk van de laagdrempeligheid die bestaat in de opleiding tussen het opleidingsbeleid en de studenten. Ook de lectoren zijn vlot aanspreekbaar door de studenten en verwijzen indien nodig individuele studenten door. De commissie is, ondanks de efficiëntie van de begeleiding, van oordeel dat alle lectoren een (gestandaardiseerd) e-mailadres dienen te hebben om hun bereikbaarheid voor de studenten te verzekeren. Dit lijkt de commissie vooral aan de orde voor de bereikbaarheid van gastlectoren.

Het belangrijkste kanaal waarlangs de student geïnformeerd wordt, is het elektronische leerplatform Toledo (Blackboard). Hierop zijn onder andere de lesplanning, de examenplanning, het onderwijs- en examenreglement, de stagedocumenten, de academische kalender, het curriculum

en vakspecifieke informatie terug te vinden. De lesplanningen worden ook nog in hard copy (ad valvas) beschikbaar gesteld op de campussen. Daarnaast maakt de opleiding gebruik van een studiegids. Deze is specifiek voor de bachelor-na-bacheloropleiding en wordt jaarlijks geactualiseerd. De gids bevat informatie over algemene en organisatorische aspecten van de opleiding, de inrichting van het onderwijs en praktische afspraken.

Hoewel de studiebegeleiding op de campus adequaat is uitgewerkt, is de begeleiding tijdens de stage door de aangestelde praktijklector volgens de commissie niet voldoende. Momenteel gebeurt de begeleiding vanuit de school door een lector-praktijklector. De opleiding streeft er doorheen de opleiding naar de student twee verschillende lectoren in dat kader toe te wijzen. Voor een stage die plaatsvindt op de werkplek van de student, worden zes uur begeleiding per stageperiode voorzien; voor een externe stage zijn dat er acht. In de realiteit gaat het hier om minimaal twee stagebezoeken door de begeleider van de opleiding en het verbeteren van de stageschriftopdrachten. Tijdens een voorbespreking met deze begeleider wordt de stageplaats besproken, en worden organisatorische en verdere inhoudelijke aspecten met betrekking tot de stage besproken. Op de stageplaats zelf is de student verder aangewezen op de stagementor van de stageplaats, die de werkbegeleiding voorziet. De stagementor is ook verantwoordelijk voor het opstellen van de begeleidingsdocumenten, zoals het 'Handelingendocument' (cf. *supra*), samen met de student. Samen met collega's geeft hij/zij ook feedback aan de student over het dagelijks functioneren. De rol van de opleiding in deze dagelijkse begeleiding zou volgens de commissie moeten worden verbeterd. Op dit moment is de stagebegeleiding op die manier immers te veel in handen van de stageplaats.

De eindwerkbegeleiding ligt tijdens het eerste semester nog bij de vaktitularis, die de studenten antwoorden geeft op vragen en problemen in het beginstadium van hun eindwerk. In het tweede semester krijgen de studenten ieder een lector-begeleider toegewezen, die zij vrij kunnen contacteren en consulteren. Voor de presentatie van zijn/haar eindwerk krijgt de student per definitie wel feedback over zijn paper op basis van de bevindingen van de lezers uit de eindjury. De commissie is echter van oordeel dat er te weinig voortgangsbewaking is met betrekking tot het eindwerkproces.

De begeleiding van studenten na evaluatiemomenten ligt tevens bij de opleidingscoördinator en de verschillende supervisors, die de resultaten met de studenten bespreken, hun advies geven en met hen examenkopijen inkijken. Op het einde van het eerste semester wordt er na de examenperiode een supervisiegesprek voorzien. Na het tweede semester kunnen ze op vraag een persoonlijk supervisiegesprek krijgen met de supervisor.

De organisatie en de begeleiding van de internationale uitwisseling van studenten zijn op opleidingsniveau momenteel onbestaande, zo heeft de commissie moeten vaststellen. Al is wel een brochure voor internationalisering (specifiek in het kader van uitwisseling) voorzien. Het lage peil van de uitwisseling binnen de bacheloropleiding IZSZ is volgens de commissie te wijten aan de zeer lage interesse hiervoor onder de studenten. De reden ligt enerzijds in het Vlaamse karakter van de opleiding, en anderzijds in de veelvoorkomende combinatie van de studies met werk en/of gezin. Op hogeschool- en departementaal niveau bestaan echter wel een organisatie en begeleiding van de uitwisselingen. De coördinator Internationalisering PO HUB-KaHo ondersteunt verder sinds het (lopende) academiejaar 2011–2012 potentiële inkomende en uitgaande studenten en lectoren bij de administratie, en helpt bij hun onthaal. Bovendien organiseert zij een aantal infoavonden voor studenten die overwegen om naar het buitenland te gaan. Via het Florencenetwerk bestaat ook een samenwerking binnen het Socrates- en Leonardo Da Vinci-project. Op departementaal niveau is tevens een coördinator aangesteld voor internationalisering (0,3 VTE), die de stuurgroep Internationalisering voorziet. De commissie heeft in het kader van de

stage echter moeten vaststellen dat buitenlandse stages die de studenten zouden uitvoeren, niet erkend worden in de opleiding en dus geen aandeel kunnen vormen in de 450 uren stage die de studenten moeten volgen om te komen tot een beroepstitel. De stage die in het buitenland werd vervuld, dient opnieuw gedaan te worden in België. De commissie vraagt de opleiding dit duidelijk te communiceren aan de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De bereikbaarheid van de lectoren voor studenten verhogen door gestandaardiseerde e-mail-adressen te voorzien.
- Meer in handen nemen en houden van de stagebegeleiding in functie van het bewaken van de kwaliteit ervan.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool en de opleiding wordt gekenmerkt door de gemeenschappelijke visie 'Krachtlijnen van het beleid van KaHo Sint-Lieven'. Die is gebaseerd op de visie van de opleidingen en onderschrijft de beginselverklaring van de Associatie KU Leuven en het 'Meerjarenplan onderwijsverbetering en -vernieuwing'. Intranet vormt daarbij het communicatieplatform met betrekking tot de hogeschoolbrede kwaliteitszorg voor alle medewerkers. Hierop is het kwaliteitsraamwerk voor alle organisatie-eenheden van de departementen te vinden: een missie, een overzicht van de kernprocessen, een toekomstvisie, en algemene en concrete doelstellingen om die visie te realiseren. Om de kwaliteit van de opleidingen binnen de hogeschool te monitoren, wordt gewerkt met ECTS-fiches, werd een ZER-rapport uitgeschreven, is er de kwaliteitscoördinator als centraal aanspreekpunt voor de kwaliteitszorg, zorgt het LicA voor ondersteuning op dit vlak, verlenen de onderwijs- en kwaliteitsraad adviezen aan de academische Raad over onderwijsaangelegenheden, zijn er ad-hocwerkgroepen (kwaliteitverbeterteams), en stimuleren het directiecollege en de raad van bestuur het kwaliteitszorggebeuren en houden zij toezicht hierop.

In functie van de kwaliteitszorg van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoed-gevallen zorg, bestaat er een kwaliteitsraamwerk met actieplannen die jaarlijks worden opgesteld en geëvalueerd, en kwantitatieve en kwalitatieve meetinstrumenten. Het kwaliteitsraamwerk bevat de operationele doelstellingen die elk jaar worden opgesteld, en steunt op de missietekst en onderwijsvisie van de opleiding. De commissie heeft deze actieplannen en doelstellingen kunnen doornemen in het ZER. Ze is van oordeel dat deze momenteel voldoende verzekeren dat de kwaliteit wordt opgevolgd, maar is tevens van oordeel dat men een theoretisch raamwerk zou moeten aanhouden, zoals bijvoorbeeld EFQM. Momenteel ontbreekt dit nog in de opleiding. Ze heeft verder vastgesteld dat de opleiding op het vlak van kwantitatieve bevragingen ten eerste gebruikmaakt van enquêtes op hogeschoolniveau: de jobenquêtes bij pas afgestudeerden, studielastmetingen (driejaarlijks) en een accreditatiescan (eenmalig naar aanleiding van het ZER). Op het decentrale niveau van de opleidingen kent men daarnaast bevragingen over de onderwijsactiviteiten bij studenten, studententevredenheid, tevredenheid bij gastlectoren en tevredenheid bij de deelnemers van de jaarlijkse bijscholingsdagen.

Op kwalitatief vlak komen de resultaten voort uit periodiek werkoverleg tussen de opleidingscoördinator, de opleidingssecretaris, het opleidingshoofd en de studiegebiedcoördinator. Er is een jaarlijkse evaluatievergadering over de stage, een zesmaandelijks vergadering van de resonantieraad, een driemaandelijks vergadering van het 'Overlegplatform Hogescholen en Beroepsorganisaties Banaba IZ en Spoed', en daarnaast nog vele informele contactmomenten met alle betrokken partijen.

Wat betreft de studielast en -tijd, slaagt de opleiding er volgens de commissie in deze accuraat in kaart te brengen. Voor de studielastmeting uit 2009–2010 geeft de opleiding in het ZER aan dat de gemeten studielast voor de OPO's 'Organisatie en infrastructuur', 'Traumatologie' en 'Metabolisme' weinig afwijken van de algemeen aanvaarde cesuur (één studiepunten is daarbij gelijk aan 25 à 30 uren studiebelasting). De studielast was echter hoog voor 'Keuze volwassenen' en in mindere mate voor 'Circulatie' en 'Keuze kinderen', en laag voor de OPO's 'Sociale en menswetenschappen' en vooral voor 'Eindwerk'. In de actualiseringsnota van de opleiding heeft de commissie verder kunnen vaststellen dat de commissie op basis van de resultaten uit 2009–2010 al een verbeteractie heeft ondernomen. Om het OPO 'Keuze volwassenen' minder zwaar te maken, heeft men zo in het curriculum van het academiejaar 2011–2012 het EA 'Neurologie volwassenen' (OPO 'Keuze volwassenen') geïntegreerd in het EA 'Neurologie' (OPO 'Traumatologie').

De bevragingen van de onderwijsactiviteiten die jaarlijks worden gehouden bij de studenten, wijzen uit dat de tevredenheid van de studenten globaal schommelt tussen 80 en 90 procent. Specifiek met betrekking tot de tevredenheid van studenten over de inhoudelijke aspecten van de opleiding en de stagebegeleiding, blijken de studenten voornamelijk het onthaal en de informatieverstrekking op de eerste lesdag, de lesplanning, en het aantal contacturen en het contact met de coördinator, praktijklectoren en supervisors te appreciëren. Minder dan gemiddeld vinden ze het soort stageschriftopdrachten, de afdrukkwaliteit en verstrekking van syllabi, het aanbod van de lesinhouden via Toledo, en de communicatie tussen de school en studenten via Toledo. Ook de resultaten van het videoconferencingsysteem dat gehanteerd wordt op de campus Waas, is over het algemeen hoog. Stageplaatsen worden momenteel niet formeel beoordeeld door de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding. Hoewel deze wel beoordeeld worden door de studenten van de initiële bacheloropleiding Verpleegkunde, vindt de commissie het toch nodig ook de studenten Intensieve zorg en spoedgevallen zorg te bevragen.

De respons op de bevragingen bij gastlectoren is laag, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. De opleiding raakte dit ook al aan in het ZER. Hoewel de respondenten positief zijn over het onthaal op de campus, de infrastructuur, de planning van lessen en examens, de videoconferentie

enzovoort, wil de commissie toch vragen de formele bevestigingen bij gastlectoren (of hun deelname daaraan) nog op te voeren en de participatie daaraan actief te stimuleren.

De jaarlijkse metingen over de tevredenheid bij deelnemers van de jaarlijkse bijscholingsdagen wijzen uit dat de navorming positief wordt onthaald. Vooral de zeer praktisch gerichte voordrachten scoren daarbij hoog.

De commissie is van oordeel dat het kwaliteitsbeleid en de aanpak van de interne kwaliteitszorg op dit moment voldoende zijn binnen de opleiding. Er worden bevestigingen en overlegmomenten ingericht om de opleidingsresultaten te toetsen. De bevestigingen gebeuren ook bij verschillende betrokkenen van het programma en betreffen zowel de kwaliteit van het onderwijs, als de relevantie en de actualiteit van het programma. De meetresultaten die de opleiding voorstelt, zijn volgens de commissie echter te vaak gestoeld op informele contacten. Zo worden de alumni momenteel enkel informeel bevestigd over de kwaliteit van de gevolgde richting. De enige uitzondering hierop is de eenmalige accreditatiescan die werd uitgevoerd naar aanleiding van het ZER bij KaHo-lectoren, gastlectoren, studenten, alumni en externen uit het werkveld.

De commissie zou de opleiding ten slotte willen vragen werk te maken van een systematische bevestiging bij de alumni. Uit de gesprekken die de commissie met de alumni hield, bleek evenwel dat de (informele) meetresultaten die de opleiding aangeeft, blijken te kloppen. Het merendeel van de alumni is immers tevreden over de kwaliteit van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de bevestigingen/evaluaties van de resultaten van de opleiding systematischer te houden.
- De commissie beveelt het aanhouden aan van een theoretisch raamwerk voor interne kwaliteitszorg, zoals EFQM.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op basis van de bevestigingen bij de verschillende betrokkenen en de accreditatiescan die de opleiding uitvoerde naar aanleiding van het ZER, stelt de opleiding een verbeteractieplan op. Sommige van deze verbeterplannen leverden al concrete resultaten op. Zo kwam als aandachtspunt uit de bevestigingen voorafgaand aan het academiejaar 2010–2011 en de accreditatiescan naar voren dat studenten niet systematisch betrokken werden bij de opmaak en de revisie van de eindcompetenties van het programma. Hiertoe voerde de opleiding een verbeteractie uit, die leidde tot de oprichting van een studentenraad tijdens het academiejaar 2010–2011, waarin vertegenwoordigers tweemaal per jaar feedback kunnen geven. Een van de studentenvertegenwoordigers maakt ook deel uit van de resonantieraad (tweemaal per jaar). Telkens een bevestiging wordt uitgevoerd wordt ze systematisch verwerkt en intern besproken (op het tweemaandelijks overleg van de banaba, waarvan de commissie de verslagen kon inkijken tijdens het bezoek) en met de betrokkenen. Tenslotte worden van de resultaten van alle bevestigingen systematisch verslag uitgebracht op de resonantieraad.

De opleiding plant momenteel nog verbeteracties op het vlak van het uitbouwen van internationalisering en practica. Wat internationalisering betreft, is de opleiding al specifiek op zoek naar hoe ze in Nederland kan worden erkend. De campus Waas ligt immers niet ver van de Nederlandse grens, en de opleiding hoopt op die manier naast haar internationale gerichtheid ook het aandeel Nederlandse studenten te vergroten.

De commissie heeft vertrouwen in de uitvoering van die streefdoelen in de (nabije) toekomst en wil de opleiding ook aanmoedigen hier werk van te maken. De opleiding maakt volgens de commissie hierbij best zo veel mogelijk gebruik van de voordelen van de fusie met de HUB en de slagkracht die daarmee gepaard gaat.

Wat specifiek de verdere bijstellingen in de doelstellingen en het programma betreft, moet de commissie stellen dat deze niet systematisch zijn gebeurd. Het programma is niet meer ten gronde aangepast sinds 2008. De commissie ziet echter nog ruimte voor en vraag naar verbetering (door de studenten, alumni, lectoren en het werkveld) op het vlak van de uitbreiding van de praktijkgerichtheid van het programma en de verpleegkundige oriëntatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt het systematisch doorvoeren van bijstellingen met betrekking tot de doelstellingen en het programma aan.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De betrokkenheid van de medewerkers van de opleiding kent enkele formele wijzigingen sinds het (lopende) academiejaar 2011–2012. Door de invoering van de nieuwe organisatiestructuur wordt het onderwijskundige personeel van KaHo nu verzameld in de academische raad, de studiegebiedraad, het hogeschoolonderhandelingscomité HUB-KAHO (HOC) en de campusraad. De commissie is van oordeel dat het personeel voldoende betrokken wordt bij de interne kwaliteitszorg op hogeschool- en departementaal niveau, maar is wel van mening dat de betrokkenheid nog verder geformaliseerd en gesystematiseerd moet worden op opleidingsniveau. Er wordt dan specifiek gedoeld op de informele inbreng van de gastlectoren die aan de opleiding participeren met betrekking tot de interne kwaliteitszorg. Ook wat de externe kwaliteitszorg betreft, is volgens de commissie meer betrokkenheid nodig. De commissie kan wel begrip opbrengen voor de informele aard van de inbreng van de gastlectoren omwille van hun beperkte taakinvullingen, maar wil de opleiding toch vragen hier nog meer inspanningen te leveren. Wat betreft de vaste KaHo-medewerkers is er wel een tweemaandelijks overleg ('kernteam') en het 'onderwijsteam'. De commissie is met andere woorden van oordeel dat de betrokkenheid van de onderwijskundige medewerkers voldoende is, maar dat deze voor alle lectoren verzekerd moet worden op opleidingsniveau door ze verder te formaliseren.

Ook de inbreng en de betrokkenheid van de studenten bij de opleiding in het kader van de interne kwaliteitszorg zijn voldoende. Ook deze is echter te weinig geformaliseerd. Momenteel is

de inbreng beperkt tot de bevestigingen, de studentenraad (tweemaal per jaar) en de vertegenwoordiging door één student in de resonantieraad. Ook hier ziet de commissie in dat de inbreng vaak moeilijk bewerkstelligd kan worden omwille van de combinatie werk-gezin-studie waarmee vele studenten worden geconfronteerd. De commissie merkt verder nog op dat studenten meer betrokken mogen worden bij het schrijven van het zelfevaluatieverslag.

De commissie vindt het positief dat de opleiding werkt met een resonantieraad om zo het werkveld te betrekken bij het programma en de opleiding. De betrokkenheid van de directieleden van de stageplaatsen en de instellingen voor gezondheidszorg moet hierbij echter ook in acht worden genomen. Momenteel is hun inbreng immers informeel en te sporadisch. Dit werd ook aangegeven als aandachtspunt door het werkveld tijdens de gesprekken met de commissie.

Wat de schriftelijke bevestigingen omtrent de organisatie van het onderwijs, de didactische capaciteiten van lectoren, de programma- en vakinhouden enzovoort bij de verschillende betrokkenen betreft, is de commissie tevreden. De opleiding voorziet hiervoor een formele bevestigingscyclus die een zekere systematiek voorschrijft. De commissie wil de opleiding echter wel vragen om in combinatie met het bewaken van deze systematiek, toch aandacht te hebben voor de integratie van formele systematische bevestigingen van de alumni. Daarnaast ziet de commissie hier een uitdaging voor de opleiding om de respons- en participatiegraad van de verschillende betrokkenen (en dan zeker de gastlectoren) te verhogen tot een relevant niveau. Dit betekent met andere woorden dat de opleiding wel over een bevestigingscyclus beschikt maar deze niet systematisch relevante resultaten oplevert.

De alumni zouden volgens de commissie sterker bij het programma moeten worden betrokken. Momenteel ziet de opleiding hun inbreng nog over het hoofd. De commissie vraagt de opleiding dan ook hiervan werk te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de betrokkenheid van de directieleden van de stageplaatsen en de instellingen voor gezondheidszorg als vertegenwoordigers van het werkveld te formaliseren en te systematiseren.
- De commissie vraagt aandacht voor de formalisering van de betrokkenheid van gastdocenten die aan de opleiding participeren met betrekking tot interne en externe kwaliteitszorg.
- De commissie beveelt een verdere formalisering van de betrokkenheid van studenten bij de opleiding in het kader van de interne kwaliteitszorg aan.
- De commissie beveelt aan een alumniwerking uit te bouwen, opdat deze betrokkenen sterker bij het programma betrokken raken.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vaststellen dat de verschillende betrokkenen van de opleiding tevreden zijn over de bereikte resultaten. Dit bleek vooral duidelijk uit de gesprekken met het werkveld, waarin de waardering voor de alumni van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg naar voren kwam. Uit de gesprekken met de alumni bleek dat zij ook tevreden zijn over de opleiding. Het diploma bood hen niet enkel financiële voordelen (die verbonden zijn aan de beroepstitel), maar ook een inhoudelijke verrijking. Hierbij verwezen de alumni voornamelijk naar de theoriecomponent. De praktijkcomponent van het programma vinden de alumni (en de studenten) immers te beperkt (*cf. supra*).

Het gerealiseerde niveau van de kenniscomponent is volgens de commissie dan ook in orde. Dit bleek immers duidelijk uit de gesprekken, maar ook uit de cursussen en de examenvragen die de commissie kon inkijken. Ze wil hoe dan ook aandacht vragen voor de verpleegkundige inhoud van die theorie (*cf. supra*). De commissie wil de opleiding daarbij vragen om een verschuiving door te voeren van de focus op biomedisch naar een meer verpleegkundig niveau.

De cognitieve component van de vaardigheden is volgens de commissie wel verzekerd. Of men effectief een basispakket aan vaardigheden verwerft, is echter zeer moeilijk te bepalen, aangezien de praktijkcomponent in de opleiding niet voldoende is uitgebouwd. Volgens de commissie is dit dan ook een problematische zaak, en dient de opleiding deze praktijkcomponent dan ook standvastig uit te bouwen om de verwerving van de basisvaardigheden te kunnen verzekeren.

De kwaliteit van het eindwerk moet volgens de commissie beter, en dit zowel voor de eindwerken die focussen op spoedgevallen als degene die focussen op intensieve zorg. De relevantie en de meerwaarde van de eindwerken binnen het tewerkstellingsgebied zijn momenteel beperkt. De commissie heeft tevens moeten vaststellen dat het eindwerk maar een beperkte inhoudelijke literatuurstudie bevatte. Deze was gelimiteerd tot een studie van vier (Engelstalige) wetenschappelijke artikels (gepubliceerd gedurende de laatste vijf jaar). De relevantie van deze artikels binnen de huidige stand van de wetenschap en de standaarden is vaak zoek, omdat de artikels niet altijd actueel of relevant voor de beroepsgroep zijn. De onderwerpen van de eindwerken zijn ook meer medisch-theoretisch gericht dan op de verpleegkundige praktijk. Ook de individuele kritische reflectie is beperkt. De commissie vraagt de opleiding om mogelijkheden te onderzoeken tot het verbeteren van deze pijnpunten. De commissie ziet zelf mogelijkheden via bijvoorbeeld het verplicht bijwonen van een buitenlands congres via videoconferencing, of een buitenlands congres opvolgen via de gepubliceerde artikels in het kader van internationalisation@home, waar dan een opdracht aan kan worden gekoppeld. De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de eindwerken per definitie individueel worden gemaakt en afgeleverd. Ze denkt echter dat de samenwerking met andere studenten een meerwaarde zou kunnen betekenen voor het uitwerken van meer omvattende en relevantere onderwerpen of projecten.

De kwaliteit van de stage is volgens de commissie aan de maat. In de gesprekken met de studenten en alumni heeft ze kunnen vaststellen dat de stage ervaren wordt als een leerrijke ervaring, die ondanks de soms zware combinatie met de eigen baan een duidelijke meerwaarde biedt. Ook het werkveld en de stage mentoren zijn tevreden over de kwaliteit van de stagiairs tijdens de stageperiodes, wat volgens de commissie wijst op de inzetbaarheid van de afgestudeerden. De commissie wil echter wel aandacht vragen voor de problematiek rondom de stageperiodes op de eigen werkplek (cf. *supra*). De commissie maakt zich immers zorgen over de deontologische gevolgen van de beoordeling ervan. Het is niet aangewezen dat eigen collega's partij en rechter moeten zijn. De objectiviteit van een evaluatie komt zo in het gedrang. De stageschriftopdrachten zijn volgens de commissie van een voldoende kwaliteit. De stageschriftopdrachten zijn gedegen uitgewerkt, en de opzet wordt duidelijk gecommuniceerd aan studenten. Ze vormen duidelijk een belangrijk onderdeel binnen de evaluatie van de stage, aangezien ze een beeld dienen te geven aan de praktijklector in welke mate de student de vooropgestelde competenties heeft bereikt, en of de student de theoretische achtergronden kan toetsen aan de praktijk. Het is wel nodig om het werkveld nog sterker te betrekken bij het uitwerken van de casestudies.

Specifiek de internationalisering van het onderwijs ontbreekt nog volgens de commissie. Ze vraagt hier dan ook aandacht voor. Ze heeft wel begrip voor de beperkte internationale mobiliteit, gezien het hoge aantal gastlectoren, en de combinatie met gezin en werk die de studenten er vaak op nahouden. De commissie vraagt in dat kader aan de opleiding om mogelijkheden te onderzoeken in functie van een verhoging van de studenten- en docentenmobiliteit. De commissie beveelt aan om naast het investeren in deze mobiliteit ook de andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding. De commissie denkt daarbij onder andere aan de mogelijkheden omtrent internationalisation@home.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de verwerving van een basispakket aan vaardigheden door studenten te verzekeren.
- De commissie beveelt aan de kwaliteit van het eindwerk te verhogen door de relevantie voor het verpleegkundige beroepsveld aan te scherpen, en de literatuurstudie uit te breiden en te versterken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook in andere vormen van internationalisering binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het studierendement van de opleiding zeer hoog ligt. De gemiddelde studieduur is twee jaar voor de student. Om de heterogene instroom op te vangen en het studierendement te bewaken, voert de opleiding in eerste instantie intakegesprekken met potentiële studenten. Zo kan ze opvangen dat een student een weinig realistisch programma op zich neemt. Er wordt tijdens het gesprek rekening gehouden met de werksituatie, privésituatie en studiedraagkracht van de student, de mate waarin de werkgever het volgen van de opleiding draagt en de individuele wensen. Daarnaast houdt de opleiding intervisiegesprekken met de individuele studenten in februari. Zo nodig wordt het programma dan bijgesteld. De opleiding voorziet tevens een brochure voorzien over de combinatie studeren-werken.

De opleiding voert momenteel geen formeel afhakersbeleid. Het afhakersbeleid bestaat erin dat de opleiding een gesprek voert met de student en hem/haar een document laat invullen, waarin gepeild wordt naar de redenen van afhaken en de appreciatie van de opleiding. De opleiding zorgt met andere woorden wel voor metingen, maar voert geen beleid met betrekking tot preventie, vroegtijdig opsporen van potentiële afhakers, remediëring en bijsturing bij problemen. De commissie wil hier toch aandacht voor vragen, omdat het een ideale manier is voor de opleiding om bepaalde tekortkomingen/problemen met het programma of de organisatie ervan te signaleren. Dit neemt echter niet weg dat de opleiding er momenteel in slaagt de oorzaken van het niet-slagen of afhaken vaak op informele manier te achterhalen door een gesprek met de student. De meest voorkomende redenen bevinden zich volgens de opleiding extern aan het studieprogramma. Zo is het vaak de combinatie gezin-werken-studeren die een grote factor speelt. De meest voorkomende redenen zijn een veeleisende baan, een zwangerschap en carrièrewissels.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan het afhakersbeleid verder uit te werken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het ZER van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en de bijbehorende bijlagen waren volgens de commissie voldoende inzichtelijk en gestructureerd. De actualiseringsnota die de opleiding aanleverde voorafgaand aan het visitatiebezoek, gaf een goed overzicht van de ontwikkelingen die zich nog hadden voorgedaan tot aan het visitatiebezoek.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- In de vergadering van het overlegplatform van 8 februari 2012 (verslag beschikbaar) werd beslist om via het Florence netwerk (waarin voor België KHL, HUB en KAHO zetelen) navraag te doen in de andere 17 aangesloten Europese landen naar de vereisten om als verpleegkundige te werken op spoed/IZ en de opleiding die hieraan gekoppeld is. Dit met de bedoeling aan benchmarking te doen en te bekijken of en hoe er eventueel kan samengewerkt worden. Op de vergadering van 7 november 2012 (verslag beschikbaar) heeft de verantwoordelijke docent voor internationalisering van de opleiding verpleegkunde van KAHO Sint-Lieven het Florence Netwerk toegelicht aan de andere leden van het overlegplatform. De opleidingscoördinator van de banaba van KAHO Sint-Lieven is momenteel bezig met het uitwerken van een bevestiging die naar alle Florence-partners zal verstuurd worden. Hij zal de resultaten verzamelen en hoopt deze op het einde van het academiejaar te kunnen voorstellen aan het overlegplatform.
- In het actualisatierapport van het ZER hebben we vermeld dat er plannen waren voor het invoeren van meer praktijk in de opleiding onder vorm van een scenariotrainings CPR in het simulatiecentrum en een practicum in het OPO 'Keuze-kinderen'. Dat is intussen effectief een eerste keer gebeurd in academiejaar 2011–2012 (2° semester) en sinds lopende academiejaar ook officieel opgenomen in het curriculum, zodat er niet 4 maar 6 practica worden aangeboden. Bovendien werden de practica in het nieuwe curriculum meer zichtbaar gemaakt (zie *bijlage1*).
- In juni 2011 woonden twee docenten de driedaagse 'Annual meeting of the Society in Europe for Simulation Applied to Medicine' bij in Stavanger. Een docent volgde de driedaagse opleiding 'Basic Simulation Instructor Course', georganiseerd door EuSim, in Bilthoven (Nederland).

- Er werd een vernieuwde onderwijsvisie ontwikkeld in het kader van de fusiehogeschool HUB-KAHO. De opleiding zal zich hierop baseren om het eigen didactisch concept verder vorm te geven, in dialoog met alle stakeholders. Daarnaast werd vanaf het academiejaar 2012–2013 een onderwijsdeskundige aangesteld om in het studiegebied gezondheidszorg in te spelen op de nieuwe onderwijskundige uitdagingen.
- Reeds na afloop van het visitatiebezoek werd besloten om vanaf dit academiejaar (2012–2013) het videoconferencingsysteem definitief af te schaffen in de opleiding. Studenten uit de regio Sint-Niklaas die de opleiding wensen te volgen aan KAHO Sint-Lieven komen nu voor alle praktische en theoretische lessen naar Aalst. Hun stages kunnen ze wel volbrengen in hun thuisregio. De lesgevers uit de regio Sint-Niklaas waren, op één uitzondering na, allen bereid om vanaf nu naar Aalst te komen.
- In het actualisatierapport van het ZER hebben we vermeld dat er plannen waren voor het invoeren van meer praktijk in de opleiding onder vorm van een scenariotrainning CPR in het simulatiecentrum en een practicum in het OPO 'Keuze-kinderen'. Dat is intussen effectief een eerste keer gebeurd in academiejaar 2011–2012 (2° semester) en sinds lopende academiejaar ook officieel opgenomen in het curriculum, zodat er niet 4 maar 6 practica worden aangeboden. Bovendien werden de practica in het nieuwe curriculum meer zichtbaar gemaakt (zie *bijlage1*).
- Er werd beslist dat vanaf academiejaar 2012–2013 (voor een periode van één jaar met een optie op verlenging met één jaar) een docent voor 30% gedetacheerd wordt naar een erkende afdeling spoedgevallen in het kader van de eigen professionalisering.
- Vanaf academiejaar 2012–2013 wordt de opleidingscoördinator bijgestaan door een collega, die hiervoor ruimte in haar opdracht gekregen heeft.- Er werd een lidmaatschap (inclusief tijdschriftabonnement) afgesloten bij de VVVS, VVIZV en VVOV (Vlaamse Vereniging Operatieve Verpleegkundigen).
- Reeds na afloop van het visitatiebezoek werd besloten om vanaf dit academiejaar (2012–2013) het videoconferencingsysteem definitief af te schaffen in de opleiding. Studenten uit de regio Sint-Niklaas die de opleiding wensen te volgen aan KAHO Sint-Lieven komen nu voor alle praktische en theoretische lessen naar Aalst. Hun stages kunnen ze wel volbrengen in hun thuisregio. De lesgevers uit de regio Sint-Niklaas waren, op één uitzondering na, allen bereid om vanaf nu naar Aalst te komen.
- In het kader van de fusie tussen KAHO en HUB wordt momenteel het kwaliteitsraamwerk geactualiseerd op niveau van instelling studiegebied en opleiding. De onderliggende externe referentiekaders voor dit kwaliteitsraamwerk zijn het Vlaamse kwaliteitsdecreet, de visitatieprotocollen van de VLHUR, de accreditatiekaders van de NVAO en de European Standards en Guidelines. Daarenboven is het kwaliteitsraamwerk van het University College afgestemd op de toepasselijke visieteksten van de associatie (en de KULeuven voor wat betreft de academische opleidingen).
- Het meetplan van de opleiding werd onlangs geactualiseerd. Vanaf nu maken de alumni- en de stagebevraging hier systematisch deel van uit.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	goed
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	onvoldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	n.v.t.
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	voldoende
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KAHOSL Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

– Campus Dirk Martens (Aalst) en Campus Waas (Sint-Niklaas)

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL ZUID-WEST-VLAANDEREN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO). De hogeschool biedt opleidingen aan in zeven departementen, namelijk het departement Handelswetenschappen en bedrijfskunde, het departement Verpleegkunde en biotechnologie, het departement Verpleegkunde en vroedkunde, het departement Sociaal-agogisch werk, twee departementen Lerarenopleiding op twee campussen en het departement Technologie en informatica. De hogeschool biedt 18 professionele bacheloropleidingen aan en twee masteropleidingen in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven. De zeven departementen liggen verspreid over vier campussen in Tielt, Kortrijk, Roeselare en Torhout.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de KATHO sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt ingericht op de campus in Kortrijk binnen het departement Verpleegkunde en Vroedkunde (HIVV – Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Vroedkunde). Het departement staat in voor het organiseren van twee basisopleidingen, de bachelor in de Verpleegkunde en de bachelor in de Vroedkunde, die men ook via afstandsonderwijs kan volgen. De brugopleiding HBO5 naar Bachelor en de brugopleiding van Verpleegkunde naar Vroedkunde en omgekeerd, worden eveneens aangeboden in het departement HIVV. Verder wordt naast de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ook de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement ingericht.

In de jaren 1997–1998 en 1998–1999 werd een bijscholingscursus van 20 dagen of 150 cursussen georganiseerd in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, als overgangmaatregel voor het bekomen van de Bijzondere Beroepstitel Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg, waarvoor in 1996 in een ministerieel besluit de criteria waren vastgelegd. Vanaf het academiejaar 1999–2000 werd deze cursus als de voortgezette opleiding Gegradueerde Verpleegkundige in de Intensieve zorgen en de spoedgevallenzorg georganiseerd door het departement Verpleegkunde en Vroedkunde van de KATHO in Kortrijk. Door de hervormingen met betrekking tot de bamastructuur werd deze voortgezette opleiding sinds het academiejaar 2004–2005 omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding.

De hogeschool telt ongeveer 9000 studenten. In het academiejaar 2011–2012 volgen 61 studenten de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De studenten kunnen hun traject voltijds in één jaar of deeltijds, gespreid over twee academiejaren, afwerken.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg van de KATHO gebruikmaakt van een degelijk uitgewerkt en marktconform competentieprofiel, dat over de associatiegrenzen heen is opgesteld. Het competentieprofiel wordt dus in meerdere hogescholen gehanteerd. Uit de ter beschikking gestelde documenten heeft de commissie kunnen afleiden dat elke hogeschool wel het recht behoudt om de ontwikkeling van de competenties op een eigen manier in te vullen, en indien gewenst zelfs bijkomende competenties te formuleren, zodat de opleidingen zich kunnen profileren. Op basis van de gevoerde gesprekken stelt de commissie dat de opleiding op het vlak van het competentieprofiel meer ambitie mag hebben om zich te profileren en haar eigen visie te formuleren binnen en buiten de Associatie.

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming met het decreet en worden ze nagestreefd op niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Verder is het competentieprofiel dat in de opleiding van de KATHO wordt gebruikt, geïnspireerd op andere documenten, zoals de missie, onderwijsvisie en de strategische doelen van de hogeschool, het competentieprofiel voor de bachelor in de Verpleegkunde en het beleidskader van de bachelor-na-bacheloropleidingen Verpleegkunde en vroedkunde van de werkgroep Verpleegkunde/Vroedkunde van de Associatie KU Leuven, het domeinspecifiek referentiekader van de commissie, beleidsnota's van het werkveld over recente ontwikkelingen in de gezondheidszorg en de verpleegkunde, en regionale en internationale beleidsnota's.

De commissie is van mening dat de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties samen met de beroepsspecifieke competenties zijn geïntegreerd in het competentieprofiel.

De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel van de opleiding zes kerncompetenties (of rollen van een verpleegkundige) bevat, die op hun beurt verder zijn onderverdeeld in 21 deelcompetenties. Die competenties zijn verder uitgewerkt in gedragsindicatoren op drie niveaus: verkennend niveau, verdiepend niveau en integrerend niveau, waarbij het competentieprofiel verder bouwt op de basiscompetenties van de initiële bachelor in de Verpleegkunde van de Associatie KU Leuven. Daarbij kon de commissie uit het competentieprofiel van de opleiding

afleiden dat in een gezamenlijk overleg van het Overlegplatform in Aalst de gedragsindicatoren nog verder (op een vierde niveau) werden geconcretiseerd naar de specifieke context van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, wat de commissie waardeert.

De zes kernrollen van een verpleegkundige zijn volgens het competentieprofiel:

- 1) De verpleegkundige als **PERSOON** handelt naar beroepsspecifieke attitudes.
- 2) De verpleegkundige als **KLINISCH BEOORDELAAR EN ZORGVERLENER** verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat.
- 3) De verpleegkundige als **ORGANISATOR EN COÖRDINATOR** organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg.
- 4) De verpleegkundige als **PROFESSIONAL** levert een bijdrage aan het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg.
- 5) De verpleegkundige als **LID VAN HET TEAM** werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelen van de zorg te realiseren.
- 6) De verpleegkundige als **LID VAN DE SAMENLEVING** vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn.

Volgens de commissie had de opleiding nog meer buitenlandse profielen mogen gebruiken bij het uitwerken van haar competentieprofiel, aangezien er nu weinig input is van internationale referentiekaders. Zoals de commissie heeft kunnen vernemen uit de ingekeken documenten, plant een werkgroep vanuit het plenair 'Overlegplatform Beroepsorganisaties en Hogescholen Bachelor Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg' om het competentieprofiel te actualiseren tegen 2013. Hierbij kan met deze internationale input meer rekening worden gehouden.

Ook is op inhoudelijk vlak de buitenlandse component in het competentieprofiel nu niet expliciet aanwezig. De opleiding zou meer ambitie mogen hebben om deze internationale component in de eindkwalificaties te integreren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan zich meer te profileren binnen het competentieprofiel.
- De commissie vraagt de opleiding om een internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 1.1 heeft de opleiding gebruikgemaakt van en is de opleiding geïnspireerd door andere bronnen om haar competentieprofiel op te stellen. Volgens de commissie zijn de competenties geactualiseerd en in overeenstemming met de regelgeving, zoals enkele Koninklijke Besluiten en het ministerieel besluit betreffende de criteria voor de toekenning van de

Bijzondere Beroepstitel van Verpleegkundige gespecialiseerd in de Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg. Verder dienden het Bijzonder Beroepsprofiel van de Verpleegkundige Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg en het opleidingsprofiel als basis van het competentieprofiel van de opleiding. Het bijzonder beroepsprofiel is door een werkgroep Beroepsprofiel opgesteld in een samenwerking van verschillende beroepsorganisaties en hogescholen, en werd goedgekeurd door een plenaire werkgroep. Het voormalige departementshoofd van het departement Gezondheidszorg van de KATHO maakte deel uit van de werkgroep Beroepsprofiel en de plenaire werkgroep. Het bijzonder beroepsprofiel-document diende op zijn beurt als basis voor de ontwikkeling van een opleidingsprofiel, eveneens door vertegenwoordigers van het werkveld en de hogescholen in een werkgroep Opleidingsprofiel, opgesteld en goedgekeurd door een plenaire werkgroep. Van deze laatste maakte de opleiding van de KATHO deel uit.

De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat het werkveld is geconsulteerd bij het vormgeven van het competentieprofiel, zowel bij het opstellen ervan over de Associatiegrenzen heen, als bij het specifieke competentieprofiel van de opleiding aan de KATHO. Binnen het samenwerkingsverband voor alle Vlaamse opleidingen Intensieve zorgen- en spoedgevallenzorg die het competentieprofiel hebben opgesteld, waren weinig vertegenwoordigers van het werkveld aanwezig.

Volgens de kwaliteitszorgmedewerkers die tijdens het visitatiebezoek in gesprek gingen met de commissie, is het competentieprofiel van de opleiding verder uitgewerkt in gezamenlijk overleg tussen de hogeschool, het werkveld en de beroepsverenigingen.

De studenten en de leden van het onderwijzend personeel verklaarden tijdens de gesprekken met de commissie op de hoogte te zijn van het competentieprofiel. De studenten van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg maken vooral kennis met de doelstellingen via de stage en via studie- en informatiedocumenten. De evaluatiefiches van de stage zijn namelijk opgesteld op basis van het competentieprofiel. Bovendien staan ook studiewijzers ter beschikking van de studenten, niet enkel op de digitale leeromgeving Toledo maar ook op papier. Het eerste blad van de cursus geeft meestal meer gedetailleerde informatie over de beoogde competenties, maar de inhoud is erg divers. Soms is de ECTS-fiche in de cursus opgenomen, nu eens een beknopte studiewijzer, dan weer een uitgebreide studiewijzer. De commissie heeft vernomen dat de opleiding de term 'studiewijzer' gebruikt om 'ECTS-fiche' aan te duiden. Soms wordt wel het onderscheid gemaakt tussen de beide termen, zoals op Toledo, maar het is de commissie niet duidelijk geworden of het dan om een andere inhoud gaat. Volgens de commissie zijn de beide begrippen verschillend, en is het voor de stakeholders soms dus ook niet duidelijk wat wordt bedoeld. Het gebruik van de beide termen zonder duidelijk onderscheid werkt eerder verwarrend. Bovendien zijn de inhoud van de studiewijzers soms niet eenduidig, en hier en daar onvolledig. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding om de studiewijzers te optimaliseren.

De docenten meldden in het gesprek met de commissie dat ze specifiek werden gevraagd om hun lessen te organiseren vanuit de competentiematrix, wat de commissie waardeert. Tijdens de informatie- en evaluatievergadering met de docenten worden de docenten gevraagd een studiewijzer op te maken voor hun opleidingsonderdeel.

Ook het werkveld gaf aan dat het kennis heeft genomen van het competentieprofiel. Dit gebeurt, net zoals bij de studenten, vooral bij de stage. De stage-evaluatiefiches, die opgesteld zijn op basis van het competentieprofiel, lezen de vertegenwoordigers van het werkveld immers frequent – bijna dagelijks – na. Wel meent de commissie dat men het competentieprofiel nog breder duidelijk kan maken aan het werkveld, bijvoorbeeld de artsen.

De commissie heeft haar domeinspecifiek referentiekader vergeleken met het competentieprofiel van de opleiding, en is van mening dat de beide documenten overeenkomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het onderscheid tussen studiewijzers en ECTS-fiches.
- De opleiding moet erover waken dat de opleidingsdoelstellingen nog meer bekend worden gemaakt aan de stakeholders, in het bijzonder aan het werkveld.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA**Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma**

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

Uit de tijdens het bezoek ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat het programma vorm kreeg op basis van het competentieprofiel, de reglementering ter zake, de evaluaties van studenten en de noden van het werkveld. De commissie is van mening dat de competenties op een adequate manier zijn omgezet in het programma van de opleiding. De commissie waardeert het dat de opleiding is nagegaan welke competenties verworven worden in welke opleidingsonderdelen. De relatie tussen het competentieprofiel en de opleidingsonderdelen is onder andere te vinden in de studie-informatiedocumenten op de website van de KATHO.

In het programma (voornamelijk het theoretische onderwijs) zitten de kennisdomeinen vervat die opgesomd zijn door artikel 2 van het ministerieel besluit van 16 april 1996, met name biomedische wetenschappen, verpleegkundige wetenschap, methodologie van het toegepast onderzoek, apparatuur en materiaal voor intensieve zorgen en spoedgevallen zorg, en sociale en menswetenschappen. Het programma van de opleiding bestaat uit twee modules, namelijk een module Intensieve zorgen, die loopt van september tot eind januari, en een module Spoedgevallen zorg, die loopt van begin februari tot eind juni. Volgens de commissie zit het programma goed in elkaar met twee evenwaardige modules, waarbij het evenwicht intensieve zorgen-spoedgevallen zorg duidelijk aanwezig is.

In de module Intensieve zorgen krijgen de studenten opleidingsonderdelen als Biomedische wetenschappen en hulpwetenschappen IZ (intensieve zorgen), Cardiologie-cardiochirurgie, Kritieke zorgen, Verdieping intensieve zorgen, Klinisch onderwijs: stage intensieve zorgen en het afdelingsgebonden projectwerk aangereikt.

De module Spoedgevallenzorg bevat de opleidingsonderdelen Hulpwetenschappen spoedgevallenzorg, Traumatologie-neurologie, Acute zorg, Verdieping spoedgevallenzorg, Klinisch onderwijs: stage spoedgevallenzorg en een Paper. De opleidingsonderdelen bestaan op hun beurt uit verschillende deelopleidingsonderdelen.

Volgens de commissie is het evenwicht tussen het biomedische en het verpleegtechnische luik binnen het programma redelijk in orde, maar blijft het wel een continu aandachtspunt. De studenten geven aan dat veel deelopleidingsonderdelen door artsen worden gegeven, maar dat een ander deelopleidingsonderdeel daarmee verbonden dan ingaat op de verpleegtechnische aspecten. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld die met de commissie praatten, stijgt de verpleegkundige bagage eveneens wanneer de stageplaats voldoende mogelijkheden biedt voor de student om zaken in te oefenen. Het behouden van dit evenwicht draagt volgens de commissie bij tot de kwaliteit van het programma.

De opleiding is breed opgevat en heeft dus geen keuzemogelijkheden. Wel kunnen studenten tijdens het maken van hun paper iets uitwerken dat betrekking heeft op hun specifieke tewerkstellingsplaats. Tijdens het gesprek van de commissie met de studenten gaven deze laatsten aan dat meer differentiëring en keuzemogelijkheden met betrekking tot de specifieke werksituatie van iedere student wenselijk zouden zijn. De opleiding zou het invoeren van enkele keuzemogelijkheden kunnen overwegen.

De commissie vindt het opvallend dat er veel vernieuwingen te vinden zijn in de deelopleidingsonderdelen. Volgens de commissie is er dus duidelijk sprake van curriculumherziening en houdt de opleiding rekening met vernieuwende inzichten in het werkveld. Zo gaven de studenten tijdens hun gesprek met de commissie aan dat zij opmerkingen over het programma kunnen doorgeven in de evaluaties over de opleidingsonderdelen. Ook kunnen zij zaken in verband met het curriculum aanbrengen in de focusgesprekken die met de studenten en afgestudeerden worden georganiseerd. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie tijdens het bezoek sprak, wezen op het belang van het contact met de opleidingscoördinator. Aan de opleidingscoördinator kunnen zij bijstellingen aan het programma voorstellen. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de opleiding rekening gehouden met deze voorstellen tot het inbrengen van vernieuwingen. Docenten (die vaak zelf nog deeltijds in het beroepenveld werkzaam zijn) kunnen ook wijzigingen naar voren brengen in de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering met de opleiding. Uiteindelijk dragen het departementshoofd en de coördinatieraad van de hogeschool, die wekelijks samenkomt, de eindverantwoordelijkheid over wijzigingen in het programma. De commissie merkt hierbij op dat de curriculumherziening toch nog te veel ad hoc lijkt te gebeuren, en ze vindt het belangrijk dat de opleiding meer werk maakt van systematische procedures voor programmaherzieningen.

De commissie is van mening dat er weinig mogelijkheden zijn tot internationale uitwisseling, vooral voor de studenten. Tijdens het gesprek met de studenten bleek dat de meesten geen interesse tonen in internationale stages. Zij die dat wel deden, stootten op de moeilijkheid dat internationale stages vaak niet erkend worden, of dat ze deze stage tijdens hun vakantie moeten opnemen. Langere stageperiodes zijn voor de werkstudenten volgens de opleiding niet haalbaar. Wel gaf de opleiding aan contacten te hebben gehad om bijvoorbeeld een internationale rampenoefening mee te volgen in Spanje. De commissie onderschrijft dit initiatief om studenten te laten deelnemen aan korte internationale uitwisselingen. Ook kan internationalisation@home verder worden uitgewerkt. De commissie wil de opleiding verder aanmoedigen om blijvende aandacht te hebben voor lectorenmobiliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om meer werk te maken van systematische procedures voor curriculumherziening.
- De commissie adviseert de opleiding om blijvend het evenwicht tussen het biomedische en het verpleegtechnische luik in het programma te bewaken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma**Beoordelingscriteria:**

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en / of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie is tot de vaststelling gekomen dat de studenten vooral kennisnemen van de actuele beroepspraktijk door het feit dat de meeste studenten zelf werkzaam zijn in het beroepenveld en de opleiding deeltijds volgen. Zij kunnen ook hun ervaringen delen met andere studenten die minder ervaring hebben opgebouwd. De stage is eveneens een belangrijke factor in de praktijkervaring. Verder zorgen het onderwijs, door gastdocenten die casuïstiek inbrengen in de lessen, en de vaardigheidswerkshops ervoor dat de studenten praktijkervaring opbouwen. De commissie waardeert het dat de opleiding van plan is om meer casuïstiek in de lessen te introduceren, dat er meer vaardigheidswerkshops zullen worden gegeven en dat er meer praktijkmateriaal beschikbaar zal zijn. De commissie waardeert met andere woorden de intentie van de opleiding om vaardigheidsonderwijs steviger in de opleiding in te bedden, en stelt dat de opleiding dit nog dient waar te maken in het programma.

De commissie merkt immers op dat ze tijdens het bezoek een aantal keer vernomen heeft dat meer praktijkervaring, casuïstiek en vaardigheidstrainingen (bijvoorbeeld MUG-training of werken met zware medische apparatuur) meer dan welkom zijn en dat de opleiding nog te theoretisch is opgevat. De opleiding mag haar studenten meer stimuleren om vaardigheden te oefenen in de vaardigheidslokalen. Volgens verschillende stakeholders is het evenwel onmogelijk om alles aan bod te laten komen tijdens de opleiding. Daarom hecht de opleiding veel belang aan de stage en de stage-opdrachten die studenten uitvoeren, tijdens dewelke studenten zelf worden verondersteld de transfer te maken van de theorie naar de praktijk.

De commissie heeft vastgesteld dat in het programma, naast de thema's die al in de navormingsdagen aan bod komen, nog meer actuele thema's kunnen worden opgenomen. Zo merkt de commissie op dat er wel verwijzingen naar de PIT-procedures (paramedische interventieteams), d.i. de aanwezigheid van een verpleegkundige met de Bijzondere beroepstitel Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg in de bemanning van een ambulance, zijn in het programma, alsook andere aspecten van prehospital interventies. Deze zouden nog meer als één geheel aan bod kunnen komen in het programma. De studenten gaven aan dat de wetgeving over het rijden met de MUG (Mobiele Urgentie Groep) niet aan bod is gekomen tijdens de lessen. De commissie onderschrijft de intentie van de opleiding om deze wetgeving binnen het programma te integreren.

In het Koninklijk Besluit van 19 april 2007 is voorgeschreven dat 450 stage-uren voorzien zijn, waarbij het modeltraject van de opleiding 225 uren intensieve zorgen en 225 uren spoedgevallenzorg bedragen. De commissie heeft uit de gesprekken vernomen dat de opleiding gebruik kan maken van wat in het Koninklijk Besluit is opgenomen, en dat studenten bijvoorbeeld 200 uren in elk van de beide diensten stage kan lopen, en ook 50 uren binnen of buiten het ziekenhuis vrij kan kiezen (bijvoorbeeld op een erkende ambulancedienst). De hogeschool vraagt de stageplaatsen hoeveel studenten in een academiejaar op stage kunnen komen. Studenten kunnen wel zelf een stageplaats kiezen uit een lijst met beschikbare stageplaatsen. De commissie meent dat stage op de eigen afdeling bijzondere aandacht verdient, en dan met name met betrekking tot de begeleiding en beoordeling. 225 werkuren kunnen immers worden meegeteld als stage-uren als de student op ofwel de dienst Intensieve zorgen ofwel de dienst Spoedgevallenzorg werkt. De opleiding gaf in de gesprekken aan dat het gebruik van de stageportfolio erover waakt dat studenten de nodige en juiste competenties behalen. Van de studenten die al werkervaring hebben en/of stage op de eigen afdeling lopen, wordt immers verwacht dat zij kiezen voor het uitwerken van doelstellingen die relevant en waardevol zijn voor zichzelf. Een praktijklector die de studenten opvolgt, beoordeelt en geeft feedback op deze eerste keuze van tijdens de stage uit te werken doelstellingen. Op de werkplek is een mentor aanwezig die de (dagelijkse) feedback- en evaluatieformulieren opvolgt. De opleiding legt bij de beoordeling van de stage de link van deze evaluatieformulieren met de portfolio. De mentoren gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij de gratis mentorenopleiding van de opleiding waarderen.

De commissie vindt het een aandachtspunt voor de opleiding om te investeren in stagebegeleiding en stagebezoeken. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat ze in de helft van de stage contact moeten opnemen met de stagebegeleider van de opleiding. Als er problemen zijn, reikt deze laatste oplossingen aan. Volgens de opleiding volgen de stagebegeleiders de studenten meestal via e-mail op. Eén keer werd een student gevolgd via het leerplatform Toledo. Met een student kunnen wel afspraken worden gemaakt, zodat de stagebegeleider en de student elkaar lijfelijk ontmoeten, maar dit gebeurt niet standaard. De commissie vindt het aangewezen dat de opleiding systematisch stagebezoeken aflegt, en meent dat het afleggen van stagebezoeken door de stagebegeleiders om de studenten beter op te volgen en zicht te krijgen op de competentieontwikkeling van de studenten en de kwaliteit van de stageplaatsen, wenselijk is.

De studenten maken een afdelingsgebonden projectwerk/eindwerk van zes studiepunten (verbonden aan de module Intensieve zorgen) en een paper (in het kader van de module Spoedgevallenzorg). Om de studielast meer evenwichtig te maken, maken voltijdse studenten hun afdelingsgebonden eindwerk verspreid over één academiejaar in plaats van binnen een semester. De vertegenwoordigers van het werkveld meldden aan de commissie dat het onderwerp van het eindwerk vaak aansluiting vindt bij en een meerwaarde is voor het werkveld. Enkele alumni gaven aan dat hun eindwerk nog verder werd gebruikt binnen het ziekenhuis waar ze tewerkgesteld zijn. De eindwerken moeten een wetenschappelijke basis hebben en een praktisch gedeelte, waarin de studenten hun werk in de praktijk naar voren brengen.

Tijdens het bezoek merkte de commissie verwarring onder de studenten op. De literatuurstudie die in het eerste deel van het eindwerk dient te gebeuren, dienen de studenten ook in na afloop van het volgen van de eerste module. Daarop worden al feedback en een cijfer gegeven. De opleiding benadrukt dat dit deel, ook al werd het al gequoteerd, nog steeds mag worden herwerkt, iets waar de studenten vaak vragen bij hadden en hebben. Volgens de commissie kan een goede communicatie met de studenten over de begeleiding en feedback van het eindwerk deze verwarring oplossen (zie ook *facet 2.3*).

De commissie waardeert het dat de opleiding een brochure uitgewerkt heeft voor het afdelingsgebonden projectwerk, waarin afspraken met betrekking tot onder andere indiendata, de mondelinge presentatie en de vormgeving voor de student zijn verduidelijkt.

De commissie heeft tijdens het bezoek het studiemateriaal ingekeken, en is van mening dat de cursussen op een meer dan behoorlijk niveau zijn uitgewerkt en dat ze inhoudelijk uitgebreid zijn. Hier en daar kan meer aandacht worden besteed aan referenties en de actualisering ervan. Wel merkt de commissie op dat de cursussen vaak niet uitgeschreven zijn, maar in plaats daarvan PowerPointpresentaties bevatten. Wel gaven de studenten tijdens hun gesprek met de commissie aan dat dit niet zo'n groot probleem vormde. De opleiding beklemtoonde eveneens dat tijdens de lessen zelf bij het geven van een presentatie ook wordt gewerkt met het geven van voorbeelden of het tonen van foto's en video's die niet in de afdrukken van de PowerPointpresentaties worden opgenomen. De commissie is evenwel bezorgd over de studeerbaarheid van de PowerPointpresentaties, bijvoorbeeld wanneer een student niet in de les aanwezig kan zijn. Uit de resultaten van een focusgesprek met de studenten uit 2009–2010 kon de commissie ook afleiden dat studenten het wel op prijs zouden stellen indien er meer tekst beschikbaar zou zijn in plaats van enkel de PowerPointpresentaties. Verder heeft de commissie vastgesteld dat referenties en inhoudsopgaves soms ontbreken in het studiemateriaal. Ook de studiewijzers zijn niet altijd toegevoegd, en het studiemateriaal is niet altijd even eenvormig. Hieraan kan de opleiding meer aandacht schenken, alsook aan het consequent plaatsen en beschikbaar maken van het lesmateriaal op de digitale leeromgeving Toledo.

De commissie waardeert het dat de opleiding wil evolueren naar een opleiding waar simulatieonderwijs een belangrijk onderdeel van uitmaakt. Het simulatieonderwijs dat de commissie tijdens het bezoek kon zien, staat nu nog in zijn kinderschoenen. De commissie onderschrijft de plannen van de opleiding om het simulatieonderwijs verder te ontwikkelen. De opleiding stelde immers dat ze door middel van het simulatieonderwijs bepaalde competenties, zoals competenties rond zorgcontinuïteit, meer aan bod wil laten komen in de opleiding. De commissie is tevreden dat de docenten gestimuleerd worden opleidingen over simulatieonderwijs te volgen.

De commissie waardeert de waardevolle inbreng van het actueel gericht en kwalitatief sterk navormingsaanbod binnen de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, waarop ook de alumni van de bachelor-na-bacheloropleiding worden uitgenodigd. Deze georganiseerde vormingsdagen worden door verpleegkundigen uit heel Vlaanderen gevolgd en zijn ook als themadagen opgenomen in het curriculum van de opleiding. Door de deelname van de student aan deze vormingsdagen en het uitwerken van een opdracht gerelateerd aan de themadagen, ontwikkelt hij een attitude van levenslang leren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan blijvende aandacht te schenken aan de hoeveelheid praktijk en casuïstiek in de lessen enerzijds en vaardigheidstrainingen en -workshops anderzijds.
- De commissie adviseert de opleiding om het cursusmateriaal eenvormig te maken en aandacht te schenken aan de opname van studiewijzers, waarin ECTS-fiches, actuele referenties en inhoudsopgaves in de syllabi zijn geïntegreerd.
- De commissie beveelt de opleiding aan om aandacht te schenken aan de aspecten van prehospital interventies in het programma.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat het programma van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg evenwichtig is en logisch is opgebouwd. Er is een duidelijke scheiding van de module Intensieve zorgen en de module Spoedgevallenzorg. Tijdens het bezoek heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding daar bewust voor kiest en dat er geen spanningsveld is tussen deze twee domeinen bij het volgen van de opleiding.

De stakeholders – voornamelijk de alumni, studenten en het werkveld – waren overtuigd van de meerwaarde van het op twee momenten kunnen instappen in de opleiding. De module Intensieve zorgen wordt steeds van september tot januari gegeven, maar (deeltijdse) studenten kunnen eveneens starten met de module Spoedgevallenzorg, die vanaf februari op het programma staat. De studenten zijn niet verplicht eerst de module Intensieve zorgen te hebben gevolgd alvorens te kunnen starten met de module Spoedgevallenzorg. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld die in gesprek gingen met de commissie, is de scheiding van de modules, met elk hun respectievelijke stage eraan verbonden, zelfs wenselijk. Studenten kunnen bij het volgen van één module en het doorlopen van een stageparcours verbonden aan die module, immers gemakkelijker en sneller linken leggen tussen het aangereikte theoretische kader en de praktijk.

De commissie vindt het positief dat de opleiding een betere spreiding van het eindwerk heeft voorgesteld. Voor de commissie was het immers onduidelijk hoe de opleiding omgaat met de planning van het eindwerk (afdelingsgebonden projectwerk). In het oude programma bestond het eindwerk uit een paper van drie studiepunten en een afdelingsgebonden projectwerk van drie studiepunten. Na de curriculumwijzingen is de opleiding overgestapt naar een afdelingsgebonden projectwerk van negen studiepunten. Studenten moeten na het eerste semester een literatuurstudie indienen (drie studiepunten) en krijgen daarvoor een cijfer. De paper vervalt. Tijdens de gesprekken heeft de commissie vernomen dat de opleiding opnieuw naar zes studiepunten wil evolueren, namelijk een eerste deel van het afdelingsgebonden projectwerk/literatuurstudie (in het eerste semester) van drie studiepunten en het vervolg van het afdelingsgebonden projectwerk in het tweede semester van drie studiepunten. De commissie is tevreden dat het afdelingsgebonden projectwerk geëvolueerd is naar een jaaropleidingsonderdeel. Vroeger maakten de studenten hun afdelingsgebonden projectwerk immers binnen één semester. De commissie vindt het in het kader van de samenhang wel onduidelijk dat studenten na één semester al geëvalueerd worden op een literatuurstudie, terwijl dat cijfer nog kan gewijzigd worden naarmate het onderzoek vordert. Tijdens de gesprekken met de studenten gaven ook zij aan dat hierover nog verwarring bestaat (zie facet 2.2). De opleiding moet volgens de commissie onderzoeken hoe het concept van het eindwerk transparanter kan worden geïmplementeerd.

De opbouw van de opleidingsonderdelen binnen de twee modules is logisch volgens de commissie. Vaak geeft een arts eerst les over de biomedische benadering van een topic, waarna ook het verpleegtechnische luik aan bod komt. De studenten bevestigden dit, maar gaven in hun gesprek met de commissie aan dat ze het vreemd vonden dat er ook een luik CPR in de module Intensieve

zorgen was opgenomen, terwijl dat volgens hen meer thuishoort in de module Spoedgevallen-zorg. In de ter beschikking gestelde documenten meldt de opleiding dat, omwille van het feit dat de modules afzonderlijk kunnen worden gevolgd en iemand een getuigschrift kan behalen per module, het noodzakelijk is dat CPR-training in de beide modules aan bod komt. De commissie meent dat men dergelijke zaken die de studenten verwarrend vinden, beter zou kunnen communiceren.

Tijdens het bezoek heeft de commissie vastgesteld dat de programmacoördinator eveneens de verantwoordelijke is voor alle opleidingsonderdelen. Zij is met andere woorden de titularis van elk opleidingsonderdeel, die de leerdoelen, leerinhouden, werkvormen en evaluatievormen op elkaar afstemt, alsook de samenhang tussen alle opleidingsonderdelen bewaakt. De commissie vindt het feit dat er één titularis is die alle opleidingsonderdelen op zich neemt, een zware verantwoordelijkheid. De commissie meent dat het wenselijk is dat er per opleidingsonderdeel een titularis is die de bovenstaande taken op zich kan nemen, zodat het werk en de verantwoordelijkheid gedeeld worden.

De commissie is tevreden dat ze tijdens het gesprek met het werkveld vernomen heeft dat eenmaal per jaar een informatie- en evaluatievergadering georganiseerd wordt waarin het werkveld samenzit met de opleidingscoördinatoren, het werkveld en het departementshoofd. In deze vergadering wordt rekening gehouden met de opmerking van studenten uit bevestigingen en focus-gesprekken, en worden overlappingen in het programma besproken en zo veel mogelijk weg-gewerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie bepleit het aanwijzen van meerdere titularissen voor de verschillende opleidingsonderdelen.
- De commissie beveelt de opleiding aan de structuur, organisatie en evaluatie van de bachelorproef eenduidig uit te werken en duidelijk aan de studenten te communiceren.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallen-zorg bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten (voltijds) of 2 studiejaar van elk 30 studiepunten (deeltijds). In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de verslagen van focusgesprekken die de opleiding heeft gehouden met studenten in de laatste jaren en die de commissie kon inkijken, heeft de commissie afgeleid dat de opleiding over het algemeen haalbaar en studeerbaar is. In deze focusgesprekken worden eveneens studiebelemmerende en studiebevorderende factoren aangegeven. Zo gaven studenten in deze focusgesprekken aan dat ze gedurende de opleiding veel taken moesten maken en dan vooral bij de themadagen. De commissie is positief dat de opleiding met de opmerkingen van de studenten tracht rekening te houden. Zo is de spreiding van het eindwerk over twee semesters in plaats van één semester volgens de commissie een positief initiatief om piekbelastingen weg te werken. Studenten gaven immers aan dat het projectwerk een grote investering van werk en tijd vraagt. Ook maken de studenten nu slechts één werk met betrekking tot de themadagen, wat zij positief onthalen.

De opleiding heeft tijdens het visitatiebezoek gemeld dat enkele academiejaren geleden de studietijd werd gemeten via de methode van het 'absoluut schatten achteraf' van alle opleidingsonderdelen. Eerst gebeurde dit met een manueel ingevulde vragenlijst, nadien via een digitale bevraging. Volgens de opleiding was de respons te laag om valide resultaten en conclusies uit te kunnen distilleren. Daarom bevaart de opleiding de studielast ook kwalitatief via jaarlijkse focusgesprekken.

Uit recente studietijdmetingen van de opleiding (beide modules), die verwerkt zijn met het meetprogramma Metis, kon de commissie opmaken dat de studietijd en -last van de opleiding vrij in orde zijn, doch tegen de ondergrens van de decretale normen aanleunen. Uit de resultaten van de studietijdmetingen komt naar voren dat de studielast van de module Intensieve zorgen iets hoger ligt dan de studielast van de module Spoedgevallenzorg. De te doceren onderwerpen voor intensieve zorgen zijn ruimer en zwaarder, waardoor studenten soms het gevoel krijgen dat spoedgevallenzorg te weinig aan bod komt. De commissie is van mening dat er blijvende aandacht moet zijn voor het verhogen van de responsgraad bij systematische kwantitatieve metingen, zodat de studielast goed kan worden opgevolgd.

De commissie kreeg van de studenten de melding dat de opleiding soms zwaar is in combinatie met voltijds of deeltijds werken. Wanneer studenten afhaken, ligt dat meestal aan werkgerelateerde oorzaken of persoonlijke problemen. Wanneer de opleiding merkt dat studenten dreigen af te haken, probeert zij dit door informele contacten te bespreken, of de studenten in kwestie door te sturen naar bevoegde instanties, wanneer dit nodig zou zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de responsgraad van de studietijdmetingen te verhogen, en om effectief en efficiënt de studietijdmetingen op te volgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactisch concept van de opleiding stelt de combinatie van theorie en praktijk centraal, als ook een diversiteit aan werkvormen die zelfsturing van de student nastreven. De zelfsturing van de student komt vooral tijdens de stage op de voorgrond. Niettemin vernam de commissie tijdens het bezoek dat een schools gevoel tijdens de contacturen vaak nog overheerst. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie wel aan dat de opleiding vooral inspeelt op studenten die al werkervaring hebben opgebouwd. De commissie meent dat de opleiding meer aandacht mag schenken aan studenten die nog geen of weinig werkervaring hebben.

Om de doelstellingen te ondersteunen, wil de opleiding werken met competentiegerichte werkvormen zoals casuïstiek, praktijkvoorbeelden, beeldmateriaal, groepswork, practica, workshops en vaardigheidstrainingen. De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat er in de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg nog veel klassieke hoorcolleges plaatsvinden. De opleiding geeft hierbij aan dat het theoretische onderwijs in grote mate verzorgd wordt door gastsprekers, die vaak een kleine opdracht van ongeveer twee lessen opnemen en daarom vaak kiezen voor het hoorcollege als werkform, weliswaar voorzien van casuïstiek, praktijkvoorbeelden en beeldmateriaal. De commissie meent dat het voor de opleiding toch mogelijk moet zijn om ook de gastsprekers meer te motiveren om activerende werkvormen te hanteren. Uit de ter beschikking gestelde documenten en de gesprekken heeft de commissie immers afgeleid dat gastsprekers die een grotere onderwijsopdracht hebben, meer activerende werkvormen hanteren, zoals groepsworken, practica en workshops. De commissie merkt hierbij ook op dat docenten een werkform lijken te kiezen die hen ligt, waardoor soms de gepaste werkform voor een opleidingsonderdeel niet altijd aan bod komt. Volgens de commissie is meer regie over de aangewende werkvormen in relatie tot de opleidingsonderdelen en de opleidingsdoelstellingen wenselijk.

De commissie waardeert het dat gastdocenten worden verzocht om een studiewijzer op te maken voor de opleidingsonderdelen die zij doceren, en om cursusmateriaal beschikbaar te stellen. Zoals vermeld (zie facet 2.2) zijn de syllabi volgens de commissie volledig en is de inhoud divers, maar is de vormgeving van de syllabi nog niet altijd eenvormig. Volgens de commissie kan het gebruik van te veel PowerPointpresentaties in plaats van uitgeschreven cursussen in tekstvorm het studeren belemmeren. De hogeschool biedt een sjabloon voor het ontwikkelen van het cursusmateriaal aan. Om de uniformiteit van het cursusmateriaal te verhogen, vindt de commissie het wenselijk dat de docenten van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg meer gebruikmaken van die sjabloon. In de jaarlijkse evaluatie- en informatievergadering kunnen de docenten hiervan op de hoogte worden gebracht.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding goede intenties heeft in verband met het vaardigheidsonderwijs. Hierbij zijn al enkele initiatieven uitgevoerd, zoals het organiseren van meer vaardigheidswerkshops om de studenten de kans te geven de vaardigheden meer in te oefenen. Het simulatieonderwijs, waarin de opleiding al goede stappen heeft gezet, kan nog verder worden uitgewerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om meer regie te voeren over de keuze van de werkvormen bij de docenten, zodat er minder gedoceerd wordt en meer werkvormen gehanteerd worden die toelaten de competentiegerichte doelstellingen te bereiken.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing**Beoordelingscriterium:**

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de hogeschool bezig is met het uitwerken van een toetsbeleid, dat nu echter nog in zijn kinderschoenen staat. In haar opvolgingsrapport schrijft de opleiding dat de hogeschoolvisie over het evaluatiebeleid geagendeerd is op de informatie- en evaluatievergadering van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, waaraan ook de gastdocenten deelnemen.

Uit de ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat de opleiding tracht de evaluatievorm te laten aansluiten bij de te verwerven competenties. Zo worden kennisinhouden schriftelijk of mondeling getoetst, terwijl vaardigheidsonderwijs op een geïntegreerde wijze of via permanente evaluatie getoetst wordt (bijvoorbeeld CPR-vaardigheden, communicatievaardigheden, portfolio...). De commissie heeft bij het inkijken van de examens vastgesteld dat de examenvragen op niveau zijn. Wel meent de commissie dat er een overwicht is aan multiple-choicevragen in verhouding tot een beperkt aantal casusvragen. Wanneer open vragen gesteld worden, gaat het vaak om kennisvragen en minder om toepassingsvragen (bijvoorbeeld onder de vorm van casuïstiek) of competentiegerichte vragen. Wanneer meerdere docenten of gastsprekers verantwoordelijk zijn voor een opleidingsonderdeel, is het de programmacoördinator die de vragen verzamelt en een evenwichtig examen probeert op te stellen. In die zin is het gebruik van multiplechoicevragen volgens de opleiding meer haalbaar en efficiënter, aangezien de programmacoördinator het examen kan corrigeren aan de hand van een verbeterersleutel. Toch meent de commissie dat meer casusgestuurde en competentiegerichte vragen aan bod zouden moeten komen. De commissie is tevreden te horen dat de programmacoördinator al docenten heeft aangeschreven met de vraag meer vanuit de casuïstiek te evalueren, en dat zij probeert docenten daarvoor warm te maken tijdens de informatie- en evaluatievergadering. Dat konden de leden van het onderwijzend personeel aan de commissie bevestigen. De commissie hoopt dat de opleiding dit initiatief zal verderzetten in de toekomst.

De commissie is van mening dat de evaluatie correct verloopt. Onder de programmacoördinator en de gastsprekers en lectoren worden afspraken gemaakt en een quoteringsrichtlijn afgesproken, wat de objectiviteit van het evalueren bevordert. Uit de gesprekken met studenten en alumni kon de commissie met tevredenheid afleiden dat zij de evaluatiecriteria kennen en duidelijk vinden. De studenten zijn eveneens op de hoogte van de ombudspersoon, die tijdens de examenperiodes permanent aanwezig is.

Uit het gesprek met de studenten kon de commissie vaststellen dat de opleiding veel examens organiseert, omdat een opleidingsonderdeel uit verschillende delen kan bestaan die door

verschillende docenten worden onderwezen. Zo moeten studenten 25 'examens' afleggen op enkele dagen tijd. Dergelijke opmerkingen kunnen ze aangeven bij de evaluaties en de focusgesprekken. De opleiding heeft tijdens de gesprekken met de commissie vermeld dat men erover nadenkt hoe ze de hoeveelheid toetsen kan verminderen en meer competentiegericht kan evalueren. De commissie onderschrijft de intentie van de opleiding om gastdocenten te motiveren meer competentiegericht te toetsen. De commissie is van mening dat de opleiding daarbij moet opletten dat ze het overzicht kan bewaken over de verschillende evaluatievormen, zodat de objectiviteit en uniformiteit gewaarborgd blijven.

De commissie is van mening dat de opleiding veel zorg besteedt aan de evaluatie van de stage. Voor de stage maakt de opleiding gebruik van een evaluatiefiche met verschillende criteria die zijn uitgeschreven per kernrol van een verpleegkundige (zie *facet 1.1*) en dus gekoppeld zijn aan het competentieprofiel, wat de commissie waardeert. Drie personen vullen deze fiche in, namelijk de student zelf, de mentor en de praktijkbegeleider van de opleiding. Bovendien maakt de student een stageportfolio, die als een leidraad dient en waardoor hij beter kan worden opgevolgd. Hierin staan de competenties waaraan de student heeft gewerkt tijdens de stage en hoe hij dat heeft aangepakt. Volgens de commissie is de portfolio een begeleidings- en evaluatie-instrument, met de nodige aandacht voor procesevaluatie. Bij de stage gebeurt de evaluatie in samenspraak met de student. De student vult zijn eigen (dagelijkse) evaluatiefiche in, en in een gesprek met de mentor en de praktijkbegeleider maken deze twee laatste de eindevaluatie op aan de hand van de evaluatiefiche gekoppeld aan de kernrollen van de verpleegkundige. De commissie waardeert het dat voor de mentoren ook richtlijnen en een handleiding bij het invullen van de evaluatiefiche werden opgesteld om het evalueren van de student zo betrouwbaar mogelijk te laten verlopen. Verder is ook een sleutel aanwezig om punten toe te kennen op basis van de eindevaluatie. De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat het beoordelen van de stage op de eigen werkplek van de student deontologisch soms moeilijk is. Wel gaven studenten en alumni aan dat er duidelijk rekening wordt gehouden met dit feit in de beoordeling van de stage. Zo wordt bij stage op eigen dienst meer gewicht gegeven aan de portfolio.

De commissie vindt dat de evaluatie van het eindwerk, zowel product- als procesgericht, in orde is. De evaluatiecriteria die zijn opgesteld onder de vorm van vragen/aandachtspunten en een handleiding voor het eindwerk, zijn gekend door de studenten, de eindwerkbegeleiders en de externe lezers. Het gebruik van meerdere lezers voor het eindwerk, onder wie ook een externe lezer, verhoogt volgens de commissie de objectiviteit van de evaluatie. De beoordeling van het projectwerk verloopt in twee delen. Een eerste cijfer wordt gegeven na het indienen van een literatuurstudie. De eindevaluatie handelt over het geheel van het eindwerk, inclusief de mondelinge presentatie, waarin de studenten hun projectwerk voorstellen aan de medestudenten, een externe lezer en de programmacoördinator. Bij de evaluatie is een synthesefiche beschikbaar, waarin rekening wordt gehouden met aspecten als de probleemstelling, het theoretische gedeelte, het praktische gedeelte, het besluit, technische aspecten, de voorstelling en het beantwoorden van vragen.

Volgens de studenten kunnen zij na de examens indien gewenst feedback vragen en de examens inkijken. Volgens de commissie mag de feedback bij de examens meer systematisch verlopen. Studenten kijken doorgaans enkel examens achteraf in bij een laag of onverwacht cijfer. Uit de verslagen van de focusgesprekken die de commissie heeft ingekeken, kon ze opmaken dat studenten het moeilijk vinden om feedback te vragen bij de stage op de eigen afdeling. Hieraan kan de opleiding nog meer aandacht schenken. Wel is de commissie tevreden dat het geven van feedback na het indienen van het eerste deel van het projectwerk voor de studenten erg richtinggevend is. De opleiding heeft een intensere begeleiding mogelijk gemaakt door het inlassen van twee tussentijdse feedbackmomenten en het instellen van twee interne promotors die de studenten opvolgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt dringende aandacht voor de verhouding van multiplechoicevragen en kennisvragen tegenover competentiegerichtte vragen en toepassingsvragen (onder de vorm van casuïstiek) bij het afnemen van de examens.
- De commissie beveelt de opleiding aan systematische feedback te voorzien voor de studenten. Bijzondere aandacht moet gaan naar de feedback voor studenten wanneer ze stage lopen op hun eigen werkplek.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding, wat betekent dat een Bachelor in de Verpleegkunde die zich inschrijft en de opleiding afwerkt, ook de Bijzondere Beroepstitel van Bachelor in de Intensieve zorgen en Spoedgevallen zorg behaalt. Daarnaast kunnen Bachelors in de Vroedkunde wel credits behalen, maar geen aanspraak maken op het verkrijgen van deze bijzondere beroepstitel, tenzij zij eerst via een verkort programma hun bachelor in de Verpleegkunde halen. Ook studenten met een andere afwijkend instroomprofiel (zoals een HBO5-vooropleiding) kunnen enkel een getuigschrift behalen. Uit cijfers in de ingekeken documenten kon de commissie afleiden dat het merendeel van de studenten die instromen, een vooropleiding als Bachelor in de Verpleegkunde heeft, met Ziekenhuisverpleegkunde als afstudeerrichting. Daarnaast zijn er ook studenten met een vooropleiding Verpleegkunde met afstudeerrichtingen Psychiatrische verpleegkunde of Pediatrische verpleegkunde.

Naast de vooropleiding van de studenten (secundair en hoger onderwijs) houdt de opleiding via het BIS-systeem, een centraal databeheersysteem van de hogeschool, cijfers bij over de leeftijd, het geslacht, de werksetting en de geografische spreiding van de instromende studenten.

De commissie is van oordeel dat de procedures voor EVK en EVC in de hogeschool op punt staan. De commissie heeft tijdens het bezoek echter vastgesteld dat de studenten er weinig tot geen gebruik van (kunnen) maken. Hoewel in bepaalde gevallen een beroep kan worden gedaan op EVK-procedures binnen de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg, gebeurt dit volgens de opleiding weinig wegens de twee instapmomenten (september en februari). Tijdens het gesprek met de begeleiders van de eindwerken en stages vernam de commissie dat binnen het plenair overleg met de opleiding de afspraak was gemaakt dat een student met vijf jaar ervaring of meer aanspraak kan maken op 100 uren vrijstelling voor de stage. De hogeschool en opleiding hebben deze regel echter niet gevolgd, aangezien studenten al stage op hun eigen afdeling mogen lopen. De EVC-procedures zijn binnen de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg derhalve nog niet toegepast.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding facultatieve begeleidingsmomenten voorziet voor studenten die al langere tijd afgestudeerd zijn, en meer begeleiding wensen in het consulteren van en refereren aan wetenschappelijke literatuur. Verder is ook een bibliotheek-instructie voorzien om wetenschappelijke literatuur gericht(er) te leren opzoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om bijzondere aandacht te hebben voor de instromende studenten die weinig of geen werkervaring hebben.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **[voldoende](#)**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het bezoek zicht gekregen op het personeelsbeleid van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De opleiding wordt geleid door een programmacoördinator, die onder andere instaat voor het ontwikkelen van de opleidingsvisie, de organisatie en evaluatie van het programma, het aanwerven en begeleiden van gastprekers, de begeleiding van studenten enzovoort. Voor de leden van het onderwijzend personeel zijn takenfiches voorhanden, waarin naast de onderwijsopdracht (inclusief begeleidende taken, zoals begeleiding bij de stage en het eindwerk) onderzoek en maatschappelijke dienstverlening voorzien zijn.

Het merendeel van de lesgevers uit de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoed-gevallen zorg is extern. De commissie waardeert het dat veel externe lesgevers al verschillende jaren onderwijs verzorgen in de opleiding, waardoor continuïteit verzekerd wordt en de opleiding als het ware een vast team van gastsprekers ter beschikking heeft. Wat het aanwervingsbeleid betreft, is het de programmacoördinator die op zoek gaat naar nieuwe gastsprekers. De opleiding heeft in het gesprek met de commissie aangegeven dat de opleiding van de docenten en hun onderzoekskwaliteiten hierin steeds meer belangrijk worden.

De begeleiding van nieuwe docenten is volgens de commissie in orde. Het is eveneens de programmacoördinator die hiervoor instaat. Hoewel sommige gastsprekers geen onderwijskundig diploma hebben, worden zij begeleid bij hun onderwijstaken. Onder andere in de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering tracht de opleiding hen mee te nemen in het verhaal van competentiegericht onderwijs en evaluatie. De programmacoördinator begeleidt de gastsprekers bij het invullen van de studiewijzers en de studie-informatiedocumenten. Volgens de commissie mag de opleiding de gastsprekers nog meer aanmoedigen om competentiegericht te werken. Zo kan de frequentie van overlegmomenten met de docenten en de gastsprekers nog worden opgedreven.

De commissie waardeert het dat alle docenten zeer regelmatig geëvalueerd worden door de studenten. Na elke les wordt van de studenten verwacht dat zij feedbackfiches invullen met betrekking tot de door hen gevolgde les. Items die aan bod komen bij de evaluatie, zijn de presentatie van de lesgevers, de inhoud van de les, de syllabus en de bruikbaarheid van de lesinhoud. De opleiding houdt rekening met de opmerkingen van de studenten en vervangt gastsprekers waar nodig. De docenten die met de commissie in gesprek gingen, konden bevestigen dat zij zeer snel feedback ontvangen van de opleiding. De hogeschoolgebonden docenten worden geëvalueerd in functionerings- en evaluatiegesprekken.

De commissie is tevreden te vernemen dat er vanuit de hogeschool onder meer didactische professionaliseringsmogelijkheden aangeboden worden aan de docenten. Zo worden doorheen het academiejaar drie grote nascholingsmomenten georganiseerd. Er is een 'innovatietweedaagse', waarin een groep van 120 mensen rond een bepaald thema aan het werk gaat. De opleiding gaf aan dat het thema in november 2012 'onderzoek' zal zijn. Verder is er een onderwijsvrije 'dag van de docent' met workshops en keynote speakers. Tot slot wordt per departement ook een dag ingericht met een dertigtal keuzesessies waaraan docenten kunnen deelnemen. De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de gastsprekers op deze initiatieven worden uitgenodigd, maar dat zij niet altijd deelnemen, wat de commissie betreurt. Wel vindt de commissie het een positief initiatief dat verschillende docenten, onder wie de programmacoördinator van de opleiding, een instructeurscursus zullen volgen in het kader van het uitbouwen van het simulatieonderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan de gastsprekers nog meer te motiveren om competentiegericht te onderwijzen en te evalueren. Dat kan bijvoorbeeld in de overlegvergaderingen, waarvan de frequentie kan worden opgedreven.
- Ook mogen de gastsprekers meer gemotiveerd worden deel te nemen aan de professionaliseringsmogelijkheden van de hogeschool.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden dat alle docenten in de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg recente ervaring en kennis van de beroepspraktijk bezitten. De programmacoördinator is werkzaam geweest op een dienst Intensieve zorgen en verzorgt onderwijs in de initiële opleiding Verpleegkunde. Ook de gastsprekers worden geselecteerd op basis van hun specifieke deskundigheid in het werkveld en hebben bijgevolg voeling met de beroepspraktijk. De commissie is van mening dat, mede door de keuze van de gastsprekers, de opleiding een brede waaier aan inhoud te bieden heeft.

De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat zij de band met het werkveld van de gastdocenten, en de praktijkvoorbeelden en casuïstiek die de gastsprekers aanbieden, waarderen. Ook zijn de studenten tevreden met het praktijkmateriaal dat een aantal gastsprekers meeneemt om verpleegtechnische handelingen te illustreren. De studenten vullen een feedback-fiche in na elke les en kunnen zo snel oordelen of de professionele gerichtheid van de docenten in orde is. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat de gastsprekers bereikbaar zijn voor de studenten, en dat er sprake is van een goede sfeer tussen de studenten en het onderwijzend personeel. De commissie is eveneens tevreden dat steeds meer gastsprekers toegang hebben gekregen tot de digitale leeromgeving Toledo, om onder meer de leerinhouden nog beter en sneller met de studenten te kunnen delen.

Uit de ingekeken documenten en de cv's van de gastprofessoren kon de commissie afleiden dat zij deskundig zijn en soms toonaangevende functies bekleden in ziekenhuizen, werkgeversorganisaties of overheidsadviesraden en beroepsverenigingen. Ook zijn de deskundigheden multidisciplinair, gaande van geneeskunde en verpleegkunde tot rechten, economie, psychologie, human resources en godgeleerdheid. Voor de meeste gastsprekers is de vakinhoudelijke professionalisering gegarandeerd doordat ze werkzaam zijn in het beroepenveld en daar op de hoogte blijven van vernieuwende inzichten, die ze in hun onderwijs in de opleiding meenemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit het zelfevaluatierapport van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg heeft de commissie afgeleid dat het onderwijs in het academiejaar 2010–2011 door ongeveer 0,40 VTE worden verzorgd. 0,35 VTE of 229 lesuren zijn in handen van de gastsprekers. In totaal heeft de opleiding 1,28 VTE ter beschikking in het academiejaar 2011–2012. Naast onderwijs worden die ingevuld met begeleidingstaken, administratieve ondersteuning, stagebegeleidingsuren en de inzet van de programmacoördinator. In het opvolgingsrapport kon de commissie vaststellen dat de opleiding in het academiejaar 2011–2012 over acht lectoren, zes praktijklectoren en 44 externe gastsprekers beschikt. Samen telt het lectorenkorps dus 58 leden. De commissie meent dat door de vele gastsprekers het soms moeilijk is om het overzicht te bewaren. Aandacht hiervoor blijft een noodzaak. De opleiding kan verder op ondersteuning rekenen van vier leden van het administratief-technisch personeel. De meeste lectoren, en vooral de gastsprekers, hebben een deeltijdse tewerkstelling. De programmacoördinator is voor 0,20 VTE aangesteld voor de coördinatie van de bachelor-na-bacheloropleiding.

De leeftijdscurve van de personeelsleden is volgens de commissie in evenwicht. In de leeftijdscategorie van 20 tot 29 jaar zijn geen personeelsleden werkzaam in de opleiding.

De commissie waardeert het dat er meer omkadering is voor het begeleiden van het afdelingsgebonden projectwerk (eindwerk). In het vorige academiejaar waren hiervoor 0,025 VTE beschikbaar gesteld, terwijl dit nu opgetrokken is naar 0,15 VTE verspreid over twee docenten (elk 0,075 VTE). Toch kon de commissie vaststellen dat de student-docentratio niet laag is. Er is 1,28 VTE beschikbaar voor 61 studenten; dat wil zeggen dat één voltijdse medewerker gemiddeld 47,65 studenten onder zijn hoede heeft. De opleiding geeft aan dat deze ratio inderdaad beduidend hoger ligt dan in de initiële basisopleiding Verpleegkunde. De opleiding stelt dat de hoge student-lectorratio te verdedigen is aangezien de studenten uit de bachelor-na-bacheloropleiding al een bachelordiploma bezitten en minder begeleiding nodig hebben. Wel meent de commissie dat deze studenten toch begeleiding blijven nodig hebben, bijvoorbeeld bij het schrijven van hun afdelingsgebonden projectwerk. Daarom stelt de commissie dat de docent-studentratio toch blijvende aandacht verdient.

De commissie heeft tijdens het bezoek vernomen dat ook de werkdruk van het personeel in het oog moet worden gehouden. In bepaalde periodes van het academiejaar, bijvoorbeeld bij de start ervan, is de werkdruk immers hoog, zeker voor de programmacoördinator, die veel taken op zich neemt. De opleiding gaf tijdens het bezoek wel aan dat zij een zelfsturend team van docenten heeft en dat bij het uitvallen van een personeelslid opvang mogelijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan blijvende aandacht te schenken aan de werkdruk van de personeelsleden, in het bijzonder van de programmacoördinator, en aan de hoge student-docentratio.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de rondleiding die de commissie heeft genoten, heeft ze vastgesteld dat de lokalen waarover de opleiding beschikt, toereikend zijn om het onderwijs te verzorgen en het programma te realiseren. De onderwijsactiviteiten van de bachelor-na-bacheloropleiding vinden bijna allemaal plaats in het hoofdgebouw van het departement Gezondheidszorg op de campus in Kortrijk.

De leslokalen zijn voorzien van beamers, pc's en witte borden. De commissie heeft ook gezien dat er liften en een hellend vlak aanwezig zijn in de gebouwen, zodat deze vlot toegankelijk zijn voor personen met een functiebeperking. De campus en de gebouwen zijn vlot bereikbaar met het openbaar vervoer in Kortrijk, en er is parkeermogelijkheid voorzien voor de wagen.

De commissie heeft een bezoek gebracht aan de mediatheek, die materiaal bevat voor de vier departementen van de hogeschool. In de mediatheek, die uit twee verdiepingen bestaat, is er op de onderste verdieping een leeszaal, waar ook tijdschriften staan uitgestald. Op de verdieping daarboven bevinden zich boeken en eindwerken van de studenten die een cijfer van 14/20 of meer voor hun eindwerk hebben gehaald. De commissie waardeert het dat vijf tijdschriften specifiek voor de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg in de bibliotheek aanwezig zijn. De collectieopbouw gebeurt in samenspraak met de docenten, en ook studenten kunnen suggesties doen. De commissie vindt het een positieve zaak dat de studenten een introductie in de werking van de bibliotheek ontvangen. Over het algemeen heeft de commissie geconcludeerd dat de bibliotheekvoorzieningen sterk zijn uitgebouwd. Dit geldt zowel voor de infrastructuur als de collectie en de databanken.

In de multimediacel van de campus kunnen lessen worden opgenomen en geüpload op internet. Zo gaf de opleiding aan dat al lessen van gastsprekers, bijvoorbeeld lessen rond pacemakers, beschikbaar gemaakt werden op iTunes U. De commissie waardeert eveneens het feit dat steeds meer gastsprekers toegang krijgen tot de digitale leeromgeving Toledo, en hoopt dat dit uitgebreid kan worden tot het volledige docentenkorps.

De opleiding heeft vier vaardigheidslokalen ter beschikking, waar studenten onder andere workshops kunnen volgen (zoals een larynxmasker plaatsen, intubaties, spoedbevallingen, botinfusen...). Met een doorschuifstelsel moeten de studenten de technieken inoefenen, en wordt meestal op het einde van de workshop of de dag een evaluatie afgenomen. Verdere vaardigheden die aan bod komen, zijn het plaatsen van gipsen, verplaatsingstechnieken, workshops rond agressie en zelfverdedigingstechnieken, workshops rond CPR met BLS- (basic life support) en ALS-poppen (advanced life support) enzovoort. In een van de vaardigheidslokalen staat een camera die opnames kan maken en is er een aparte ruimte waarin de opnames gelijktijdig kunnen worden becommentarieerd. Het vaardigheidscentrum is geopend op maandagavond van 17 tot 19 uur. Studenten die willen oefenen, moeten zich vooraf inschrijven. Gezien de lesdagen van de opleiding op een andere dag vallen dan op maandag, meent de commissie dat de studenten voldoende moeten worden gestimuleerd om gebruik te maken van de oefenmogelijkheden.

De commissie is van mening dat de campus over een mooie cafetaria beschikt, waar een ruime keuze aan maaltijden voorhanden is. Ook zijn er voldoende andere docenten- en studentenfaciliteiten, zoals een docentenkamer, waar de docenten onder meer koffie kunnen drinken, en het ruime 't Forum in het centrale gebouw van de campus, waar ontmoetingen of recepties kunnen worden gehouden.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de studiebegeleidingsvoorzieningen van de hogeschool goed zijn uitgebouwd. Toch heeft de commissie vastgesteld dat de bachelor-na-bachelorstudent weinig gebruikmaakt van de voorzieningen van de hogeschool. Wel gaven de studenten in hun gesprek met de commissie aan dat ze bij docenten terecht kunnen voor individuele begeleiding, en dat ze waar en wanneer nodig doorverwezen worden naar de dienst Studentenvoorzieningen (STUVO). De gesprekken met de ombudspersoon en de studiebegeleiders bevestigden aan de commissie dat studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding minder gebruikmaken van de studiebegeleidingsdiensten. Er is bij de ombudsdienst weinig klachtenbemiddeling. De vragen die studenten stellen, gaan eerder over het verkrijgen van informatie over de examenmodaliteiten.

De commissie heeft vastgesteld dat de programmacoördinator het aanspreekpunt is voor de studenten. Zij spreken van een warm en laagdrempelig contact met de programmacoördinator en de docenten. De opleiding geeft aan dat ze studiebegeleiding beschouwt als een taak van iedere docent.

In het gesprek met de alumni vernam de commissie dat zij gestructureerde informatie konden ontvangen over de opleiding alvorens zich in te schrijven. De opleiding geeft aan dat zij toe-

komstige studenten informatie verstrekt, zodat die zich een realistisch beeld kunnen vormen van wat de opleiding inhoudt. Tijdens de eerste lesdag komen de studenten in contact met elkaar en kunnen zij elkaar beter leren kennen door een gezamenlijke activiteit, bijvoorbeeld een etentje.

De commissie waardeert het dat naast de begeleiding van de docenten in de afzonderlijke opleidingsonderdelen, ook begeleiding voorzien is voor studenten die extra begeleiding wensen inzake studiemethode, studieplanning of tijdsmanagement. Verder is de commissie tevreden over de inspanningen die de opleiding doet inzake taalbegeleiding. Vooral in het kader van simulatieonderwijs wil de opleiding hierin extra investeren.

De commissie meent dat de digitale studiecoach, zodat studenten vanop afstand te begeleiden zijn in hun studie (bijvoorbeeld bij het schrijven van een paper, bij andere schrijf- en spreekopdrachten, timemanagement, stressmanagement enzovoort) een goed initiatief is.

De opleiding stuurt een digitale bevraging naar studenten die afhaken, maar de responsgraad van deze bevraging blijkt aan de lage kant te zijn. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie wel vernomen dat de opleiding het als een verbeteringspunt ziet om meer formeel de factoren die de studievoortgang belemmeren, te onderzoeken, door onder meer een bevraging van de afhakers beter op te volgen. Op dit moment gebeurt het contact met studenten die zich willen uitschrijven, eerder informeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: [goed](#)

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het kwaliteitszorg- en meetsysteem van de hogeschool in orde is. Er is volgens de commissie dan ook een duidelijke en gedragen attitude inzake kwaliteitszorg binnen de hogeschool en de opleidingen.

Binnen de hogeschool is het kwaliteitszorgsysteem gebaseerd op zelfevaluatie via PROZA (projectgroep ontwikkeling zelfanalyse) en het EFQM-model. Het departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan neemt de visitatiestructuur met zes hoofdstukken als uitgangspunt. Op hogeschool-niveau is de dienst Onderwijs en kwaliteit verantwoordelijk voor de kwaliteitszorgwerking, onder leiding van het diensthoofd en onder coördinatie van een stafmedewerker. Op departementaal niveau wordt het kwaliteitsbeleid vertaald door de departementale kwaliteitscoördinatoren en onderwijscoaches. Het kwaliteitsbeleid van de hogeschool volgt twee bewegingen, namelijk ACT/MOVE (het op gang brengen en houden van intenties en projecten) en CHECK/CONTROL (het controleren van de resultaten en het effect van de genomen initiatieven). De dienst Onderwijs en kwaliteit heeft enkel jaren geleden de IMWR-cirkel (volgens het INK-model) geïntroduceerd. Deze cirkel is complementair aan de PDCA-cirkel, en heeft Inspireren, Mobiliseren, Waarderen en Reflecteren als kernwoorden.

Op het niveau van de opleiding schenkt het kwaliteitsbeleid ook aandacht aan de evaluaties van de verschillende betrokkenen. Zo wordt feedback gevraagd aan studenten, docenten, werkveld en alumni.

De studenten worden na elk afgerond deel van een opleidingsonderdeel gevraagd om een evaluatieformulier in te vullen, waarin gepeild wordt naar de tevredenheid van de studenten op een vijfpuntenschaal. De topics die aan bod komen in deze bevragingen, zijn de presentatie van de les, de syllabus, de kwaliteit van de inhoud en de bruikbaarheid van de inhoud van de les in de eigen werkcontext. De docenten bevestigden aan de commissie dat zij na het afnemen van deze evaluaties snel feedback ontvangen van de programmacoördinator.

Studenten en oud-studenten worden daarnaast ook afzonderlijk bevraagd in focusgesprekken, die jaarlijks plaatsvinden. De onderwerpen die in deze gesprekken aan bod komen, zijn onder andere de inhoud van de opleidingsonderdelen, het didactisch concept, de stage, het projectwerk, de studiebelasting en de manier van evalueren. De commissie heeft de verslagen van deze focusgesprekken kunnen inkijken en vindt ze waardevol. Een aantal kleine bijstellingen kan immers vrijwel onmiddellijk worden uitgevoerd.

De studenten werden in mei 2010 onderworpen aan een algemene tevredenheidsenquête vanuit de hogeschool. Ook studenten van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg namen hieraan deel. In deze bevraging komen onderwerpen als het actualiteitsgehalte van de opleiding, de onderwijsorganisatie, de infrastructuur, de informatieverstrekking en het gebruik van activerende werkvormen aan bod. Over het algemeen hebben de studenten een gemiddelde tevredenheid over de opleiding. Ze zijn het meeste tevreden over de informatieverstrekking, de sfeer en de onderwijsorganisatie van de opleiding.

De responsgraad van de bevragingen bij studenten, vooral de lesevaluaties, was niet altijd hoog. De opleiding heeft daarom een klasverantwoordelijke aangesteld per module die de bevragingen ophaalt. Zo worden studenten gemotiveerd om de evaluatieformulieren in te vullen en in te dienen. De commissie stelt dat deze weg het beste kan worden verdergezet om een valide responsgraad blijvend te garanderen.

In 2010 was er eveneens een tevredenheidsbevraging bij de medewerkers en docenten van de hogeschool. Onderwerpen die in deze enquête aan bod komen, zijn onder meer de taakinhoud, de taakbelasting, het loon, de samenwerking en de betrokkenheid bij het beleid. De commissie kon uit de resultaten van deze enquête en de gevoerde gesprekken afleiden dat het personeel minder tevreden is over de werkdruk en de inspraak, maar wel tevreden is over de taakinhoud en het werkklimaat.

Verder is er de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering, waarvoor ook gastsprekers en een vertegenwoordiger van de studenten worden uitgenodigd. Op deze bijeenkomst kunnen zij feedback kenbaar maken aan de opleidingsverantwoordelijken. Ook worden de evaluatieresultaten en de mate van tevredenheid van gastsprekers informeel verkregen.

Eind 2010 heeft de opleiding een specifieke bevraging van het werkveld georganiseerd. Daarin werden vragen opgenomen over de praktijkgerichtheid, het actualiteitsgehalte, de reputatie van de opleiding, het al dan niet aanbevelen van de afgestudeerden aan collega-werkgevers enzovoort. Ook de competenties van de afgestudeerden komen in deze bevraging aan bod.

Ook de alumni werden bevraagd, zij het telefonisch. In deze meting is gepeild naar hun tewerkstellingsprofiel, de sectoren van tewerkstelling, hun voldoening en tevredenheid met betrekking tot de opleiding, en hun tewerkstelling.

De commissie is tevreden dat alle stakeholders van de opleiding bevraagd worden, en hoopt dat deze bevestigingen zich in de toekomst systematisch verder zullen zetten. De opleiding moet daarbij steeds oog hebben voor de responsgraad van de bevestigingen, zodat de opleiding steeds betrouwbare conclusies uit de meetgegevens kan trekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding rekening houdt met de opmerkingen van de stakeholders en de resultaten die verkregen zijn uit de metingen bij deze belanghebbenden. Op basis van deze resultaten formuleert de opleiding verbeteringsacties en -maatregelen. Zo gaf de opleiding tijdens het gesprek met de commissie aan dat een van de recente verbeteringsacties handelde over het wegwerken van overlappingen in het programma door het samenbrengen van gastsprekers binnen een opleidingsonderdeel en hen overleg te laten plegen. Een andere verbeteringsactie had betrekking op het verhogen van de praktijkgerichtheid van de opleiding door het invoeren van workshops en de stappen die gezet zijn naar simulatieonderwijs.

De opleiding geeft aan dat ze de PDCA-cyclus tracht op te volgen. De commissie heeft vastgesteld dat naast een departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan ook een departementaal meerjarenplan voorhanden is. De opleiding gaf aan dat zij haar kwaliteitsbeleid evenwel zelf kan uitwerken, en dat haar kwaliteitszorg voornamelijk gebaseerd is op gesprekken met medewerkers en studenten. De opleiding werkt met jaarplannen, maar bij de bachelor-na-bacheloropleiding worden volgens de opleiding minder concrete zaken op papier gezet. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding wel degelijk beschikt over verbeteringstrajecten die zijn gebaseerd op de resultaten van evaluaties en focusgesprekken, maar dat een plan van aanpak (met vermelding van prioritaire acties, het tijdspad, wie de acties opvolgt...) nog ontbreekt. Volgens de commissie is een dergelijk plan van aanpak noodzakelijk in het kader van kwaliteitszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt een systematische aanpak aan op het vlak van verbeteringsacties. Het opstellen van een plan van aanpak met vermelding van onder meer prioriteiten, tijdspad en opvolging van de acties is daarbij noodzakelijk.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding haar stakeholders in voldoende mate betreft bij de kwaliteitszorg binnen de opleiding. Dat gebeurt vooral door middel van bevragingen, zoals de bevragingen van studenten na elk afgerond deelopleidingsonderdeel in het kader van de evaluatie van de gastsprekers, de focusgesprekken die jaarlijks met studenten en oud-studenten worden georganiseerd, de bevraging van het werkveld over de kwaliteiten en competenties van de afgestudeerden van de opleiding, en de bevraging van de alumni.

De commissie is tevreden te vernemen dat de studenten de verslagen van de focusgesprekken ontvangen. Tijdens de focusgesprekken wisselt de opleiding eveneens van gedachten met de studenten over de meetresultaten van de gedane metingen. De studenten zijn tevreden over de inspraak die ze daarmee in de opleiding hebben.

De commissie heeft vastgesteld dat het werkveld bij de opleiding wordt betrokken doordat de gastsprekers zelf nog deeltijds in het beroepenveld staan. Verder wordt een selectie vertegenwoordigers van het werkveld uitgenodigd op de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering, en is er overleg met het werkveld binnen en buiten de Associatie KU Leuven, wat de commissie waardeert. Volgens de commissie kan de vertegenwoordiging van het werkveld op de informatie- en evaluatievergadering nog worden uitgebreid. Daarnaast betreurt de commissie het dat er voor de opleiding intensieve zorgen en spoedgevallenzorg geen formele resonantieraad bestaat, waarvan onder andere vertegenwoordigers van het werkveld deel uitmaken.

De alumni worden verder bij de opleiding betrokken door hun aanwezigheid op de themadagen (navorming), die ook de studenten bijwonen. De commissie waardeert dit initiatief, maar vindt het jammer dat er geen andere vorm van systematische alumniwerking voorhanden is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de betrokkenheid van de stakeholders nog meer te formaliseren. Dat kan door het organiseren van een resonantieraad voor overleg met het werkveld, of het organiseren van een systematische alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de stakeholders die zij heeft gesproken tijdens het visitatiebezoek, tevreden zijn over de opleiding. De afgestudeerden gaven aan dat zij vonden dat de opleiding een verdieping vormde op de opleiding bachelor in de Verpleegkunde. Ze waardeerden de ervaring en deskundigheid van de gastsprekers, de technische benadering en recente theoretische kennis die aangereikt wordt, de (zelf)reflectie en de wetenschappelijke werkwijze bij het afwerken van het projectwerk. Wel meldden zij dat ze zich soms onzeker voelen over de toepassing van de praktische vaardigheden die zij hebben aangeleerd tijdens de opleiding, of door het ontbreken van praktische vaardigheden die niet tijdens de opleiding aan bod zijn gekomen.

Ook het werkveld is het eens met het feit dat de afgestudeerden een meerwaarde vormen en onmiddellijk na hun afstuderen inzetbaar zijn in het werkveld. De afgestudeerden kunnen volgens de vertegenwoordigers van het werkveld die in gesprek gingen met de commissie, het contact met artsen en patiënten faciliteren, en hebben een zeer degelijke theoretische kennis opgebouwd, waardoor zij de vaardigheden sneller in de praktijk kunnen toepassen. Uit de resultaten van de bevraging bij het werkveld over de waardering voor de afgestudeerden is gebleken dat het werkveld vindt dat de opleiding sterk studentafhankelijk is. De studenten zijn met andere woorden zelf verantwoordelijk voor hun leertraject. Verder wordt uit de resultaten van deze bevraging duidelijk dat de praktijkgerichtheid van de opleiding nog verdere aandacht verdient.

De studenten zijn eveneens tevreden over de opleiding. Zij voelen zich over het algemeen voorbereid op de instap in het werkveld. Uit de resultaten van een bevraging bij de afgestudeerden blijkt dat 80 procent van de studenten vindt dat de opleiding goed aansluit bij zijn jobinhoud. De studenten vinden evenwel ook dat de praktijkgerichtheid van de opleiding nog kan worden opgedreven.

De opleiding geeft in de beschikbare documenten aan dat zij nagaat of studenten de beoogde competenties bereiken door middel van de stage, de stageportfolio's en het eindwerk (projectwerk). De commissie is tevreden over de kwaliteit van de stage, maar meent dat de stages op een andere dienst dan de eigen werkplek een beduidende meerwaarde hebben, omdat er bewust meer ingezet wordt op andere leerdoelen en meer begeleiding voorzien is. Tevens meent de commissie dat de student op deze manier een andere organisatiestructuur kan leren kennen en hij het handelen op de eigen afdeling meer in vraag kan stellen. De leerkansen bij een externe stage liggen volgens de commissie dus beduidend hoger. De studenten en afgestudeerden gaven aan dat de stage en de portfolio hen in staat stellen de aangebrachte theorie in de praktijk om te zetten. De opleiding kan aan de hand van de stageportfolio nagaan of de studenten beschikken over de nodige technische vaardigheden, ze voldoende wetenschappelijk onderlegd zijn en de verschillende rollen uit het competentieprofiel in de portfolio hebben uitgewerkt. De commissie heeft tijdens de gesprekken opgemerkt dat de studenten niet altijd de meerwaarde van de

portfolio inzien. De opleiding zou dan ook de waarde en het nut van de portfolio beter kunnen communiceren aan de studenten.

De stakeholders met wie de commissie tijdens het bezoek in gesprek ging, vermeldde de meerwaarde van het eindwerk. Zo bevestigden sommige alumni dat het eindwerk dat ze hadden afgeleverd, nog steeds praktisch bruikbaar was op de plaats waar ze tewerkgesteld zijn. De commissie is van mening dat de eindwerken een goede structuur en opbouw hadden, maar dat de wetenschappelijke onderbouw nog wat uitgebreid zou mogen worden.

De commissie betreurt het dat internationalisering, en dan vooral studentenmobiliteit voor (langere) stages, slechts een beperkte plaats krijgt in de opleiding. Het departement HIVV biedt internationale stages aan en heeft internationale partners, maar de studenten van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, die meestal werkstudenten zijn en slechts één dag per week naar de hogeschool komen, maken geen gebruik van de internationale stagemogelijkheden. Dat is eveneens te wijten aan het feit dat de buitenlandse stageplaatsen niet erkend zijn in het kader van het verkrijgen van de bijzondere beroepstitel. Wel meent de commissie dat de opleiding meer kan investeren in korte internationale studiebezoeken. In 2009 gaven twee Portugese studenten een voordracht over de praktijk van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg in hun land. Ook verzorgen buitenlandse docenten internationalisation@home. De commissie hoopt dat de internationalisering in de opleiding nog kan worden opgedreven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de praktijkgerichtheid van de opleiding nog verder op te drijven.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, en om ook andere vormen van internationalisering – zoals internationalisation@home – verder uit te werken binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding geeft aan dat ze niet beschikt over cijfers van andere gelijkaardige opleidingen, zodat zij geen vergelijking kan maken. De opleiding formuleert wel kwalitatieve doelstellingen om het uitstroomniveau van de studenten zo veel mogelijk te laten aansluiten bij de behoeften van het werkveld.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie kunnen afleiden dat in het academiejaar 2009–2010 ongeveer 84 procent van de studenten slaagde voor alle opgenomen studiepunten. Binnen de module Intensieve zorgen en de module Spoedgevallenzorg zijn het vooral de praktijkgerichte

onderdelen waarvoor studenten niet slagen. Concreet gaat het over de opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs (stage) en Projectwerk binnen de beide modules. Studenten die ingeschreven zijn voor de opleidingsonderdelen, nemen bewust niet deel aan deze opleidingsonderdelen, maar stellen ze uit naar een volgende examenkans of naar een volgend academiejaar.

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten afgeleid dat de gemiddelde studieduur van de opleiding gemiddeld 1,6 jaar of één jaar en zeven maanden bedraagt. 32 procent van de studenten van het academiejaar 2009–2010 behaalde het diploma binnen één jaar, 64 procent in twee jaar en 5 procent binnen de drie jaar.

De opleiding geeft aan dat het aantal afhakers beperkt blijft. Wanneer studenten dreigen af te haken of hun studies stop te zetten, is een digitale vragenlijst beschikbaar. Die wordt echter niet zo vaak ingevuld. De programmacoördinator tracht op een informele manier, via e-mail of een gesprek, de student te benaderen en de redenen van afhaken te achterhalen. Zoals vermeld (zie *facet 2.5*) liggen de redenen van afhaken vaak bij het onderschatten van de combinatie werk/gezin/studie of andere persoonlijke redenen, zoals een zwangerschap. De commissie is er voorstander van om exitbevragingen meer te formaliseren en de respons erop te bewaken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de formalisering van exitbevragingen en onderzoek naar afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Volgens de commissie is het zelfevaluatierapport volledig, inhoudelijk informatief en helder geschreven. Het is voldoende kritisch en ook de actualiseringsnota is een correcte aanvulling.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KATHO Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL BRUGGE-OOSTENDE

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan de Katholieke hogeschool Brugge-Oostende (KHBO)

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en de spoedgevallenzorg behoort tot het departement Gezondheidszorg van de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). De hogeschool heeft daarnaast drie andere departementen: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Industriële wetenschappen en technologie. In dat laatste departement wordt een masteropleiding Industriële wetenschappen ingericht. Met uitzondering van het departement Industriële wetenschappen bevinden alle opleidingen van de hogeschool zich sinds september 2009 op een nieuwe campus in Brugge.

Sinds 2002 maakt de KHBO deel uit van de Associatie KU Leuven. In dat kader richt het departement Gezondheidszorg in samenwerking met de KU Leuven een academische bacheloropleiding in de Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie in.

Het departement Gezondheidszorg biedt overwegend professionele bacheloropleidingen aan:

- Biomedische laboratoriumtechnologie (afstudeerrichting Medische laboratoriumtechnologie);
- Ergotherapie;
- Logopedie en audiologie (afstudeerrichtingen Logopedie en Audiologie);
- Verpleegkunde (afstudeerrichtingen Ziekenhuisverpleegkunde, Kinderverpleegkunde, Geriatrische verpleegkunde, Psychiatrische verpleegkunde en Sociale verpleegkunde);
- Voedings- en dieetkunde;
- Vroedkunde.

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt in de KHBO ingericht in nauwe samenwerking met de bachelor-na-bacheloropleiding in de Operatieverpleegkunde. Beide opleidingen worden geleid door eenzelfde opleidingscoördinator, die tevens de navorming Verpleegkunde onder haar bevoegdheid heeft. Zij coördineert eveneens het postgraduaat Operatieverpleegkunde.

De opleiding is begin de jaren 1990 ontstaan vanuit een maatschappelijke behoefte en later een wettelijke behoefte (de 'Beroepstitel van Verpleegkundige gespecialiseerd in de Intensieve zorgen en de Spoedgevallenzorg'). Zij nam aanvankelijk de vorm aan van een voortgezette opleiding, en werd in overeenstemming met het Structuurdecreet van 2003 omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding. Die werd voor het eerst ingericht in 2005–2006. De opleiding telde in 2011–2012 23 voltijdse en 20 deeltijdse studenten.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de bachelor-na-bacheloropleiding

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt zich als doel gespecialiseerde verpleegkundigen op te leiden die, voortbouwend op de al verworven competenties in de bacheloropleiding Verpleegkunde of Vroedkunde, als lid van een team van zorgverstrekkers kunnen fungeren in een dienst Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Volgens de website van de opleiding steunt de opleiding op drie pijlers:

- kennis van en inzicht in verpleegkundige procedures eigen aan de medisch-technische diensten spoedgevallen en intensieve zorgen;
- kennis van de onderliggende ziektebeelden bij de patiënten;
- een correcte, professionele en menselijke benadering van de patiënt en diens familie op de spoedgevallen- en intensieve zorgafdeling.

De opleidingsdoelstellingen zijn geformuleerd als competenties. Het competentieprofiel is een resultaat van het overleg dat werd gevoerd in de schoot van de Associatie KU Leuven tussen de opleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en de ruimere Overleggroep Werkveld-Opleidingen. Het profiel bouwt voor de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties verder op de bamaprofielen van de Associatie KU Leuven die gelden voor de professionele bacheloropleidingen. Die dekken de decretale competenties af. Zij zijn geïntegreerd in het competentieprofiel van de opleiding Verpleegkunde van de Associatie KU Leuven, waarbinnen de competenties zijn geclusterd in zes verpleegkundige rollen, namelijk de verpleegkundige als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als teamlid en als lid van de samenleving. De integratie van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties in het competentieprofiel in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, heeft volgens de opleiding als voordeel dat deze meer opleidingseigen worden geformuleerd. Een internationale component ontbreekt in het competentieprofiel. Door de indeling in drie niveaus (verkennen, verdiepen, integreren) wordt de groei in de competenties weergegeven. Om tot het competentieprofiel Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg te komen, is een vierde niveau toegevoegd. De commissie apprecieert het dat het competentieprofiel organisch is gegroeid en is opgebouwd vanuit het profiel van de basisopleiding Verpleegkunde. Er is een overeenkomst tussen de organisatorische structuur van de opleidingsloopbaan die de student doorloopt en de competenties die men moet verwerven. Daardoor is er meer kans op aansluiting, afstemming en uitdieping van de al verworven kennis, vaardigheden en attitudes op de nog te verwerven competentie(niveau)s.

De commissie heeft een positieve evolutie gezien tussen de competenties zoals ze waren geformuleerd in het oorspronkelijke zelfevaluatie rapport en die in het actualiseringsrapport, dat haar kort voor het visitatiebezoek werd bezorgd. Anderzijds ziet zij nog mogelijkheden tot profilering binnen de competentielijst, die is opgesteld in overleg met de andere opleidingen binnen de Associatie KU Leuven. De opstelling van een visietekst, die de opleidingscoördinator als een van haar prioriteiten voor de nabije toekomst ziet, is volgens de commissie een gelegenheid om eigen accenten te bepalen.

De commissie besprak met de opleiding de mogelijkheid om de opleiding op te splitsen in een opleiding Intensieve zorgen en een opleiding Spoedgevallenzorg, zoals trouwens in Nederland en ook in de navormingsinitiatieven in Vlaanderen gebeurt. De opleiding argumenteert dat dit pas zinvol is wanneer ook de beroepstitel wordt opgesplitst. De opleiding is echter bereid om een differentiatie in het programma te bespreken op de adviesraad. Nog een argument een dergelijke opsplitsing is dat een afgestudeerde niet weet in welke dienst hij of zij later zal worden tewerkgesteld. Er zijn bovendien veel gemeenschappelijke aspecten. De commissie benadrukt het belang van een goede balans tussen de competenties die vereist zijn voor de beide diensten.

De commissie stelt vast dat een formele benchmarking met vergelijkbare Vlaamse opleidingen (die niet tot de Associatie KU Leuven behoren) en met buitenlandse opleidingen nog niet heeft plaatsgevonden. Het competentieprofiel bevat echter een uitgebreide literatuurlijst die melding maakt van internationale bronnen. Die hebben zowel betrekking op het competentieprofiel, als op het beroeps- en opleidingsprofiel waarop het vierde niveau (de functies IZ-SPGZ) gebaseerd is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om binnen het competentieprofiel Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg van de Associatie KU Leuven eigen accenten te leggen.
- De commissie moedigt de eindcoördinator van de opleiding aan om een visietekst met beleidsdoelen te ontwikkelen.
- De commissie raadt de opleiding aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen met de internationale standaarden. De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor bachelor-na-bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de definitie in het opleidingsprofiel bezit de verpleegkundige met de 'Bijzondere Beroepstitel Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg' de volgende deskundigheid:

- De vitale functies bij de patiënt vrijwaren, stabiliseren en herstellen, en deze geïntegreerd observeren en bewaken, zo nodig door aanpaste apparatuur. Aan deze patiënten continu een algemene en gespecialiseerde verpleegkundige zorg verstrekken.
- Personen in een acute en psychosociale en/of existentiële crisis opvangen.
- Begeleiden en zo nodig oriënteren naar een gespecialiseerde hulpverlener.
- Aan patiënten met niet-levensbedreigende aandoeningen, waarvan de behandeling niet uit te stellen is, adequate zorg toedienen.
- Dringende kortetermijnproblemen bij patiënten helpen oplossen wanneer de begeleidende gezondheidswerker niet beschikbaar is.
- De multidisciplinaire behandeling en begeleiding van de patiënten helpen realiseren.

De beroepsspecifieke competenties zijn gebaseerd op:

- Het beroeps- en opleidingsprofiel 'Verpleegkundige intensieve zorgen en spoedgevallenzorg', dat werd opgesteld door een gemengde werkgroep van vertegenwoordigers van voortgezet- te opleidingen in de Intensieve zorgen en de spoedgevallenzorg, en de beroepsorganisaties Vlaamse Vereniging van Intensieve Zorgen Verpleegkundigen (VVIZV) en de Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallenzorg (VVVS). Het profiel werd goedgekeurd door de Vlaamse Onderwijsraad in juni 2001.
- Het ministerieel besluit tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde gemachtigd tot de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de intensieve zorgen en spoedgevallenzorg (8 juni 2007).
- Het betreffende ministerieel besluit gaf aanleiding tot een actualisering van het beroeps- en opleidingsprofiel door de genoemde overleggroep (2008).

De beroepsspecifieke competenties zijn compleet en zijn behoorlijk gedetailleerd uitgewerkt. De commissie apprecieert de consequente manier waarop de beroepsspecifieke competenties de basiscompetenties van de verpleegkundige uitdiepen en complementeren naar de context van de diensten Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg. Er is niet enkel aandacht voor medisch-technische en multidisciplinaire aspecten, maar ook voor het leren omgaan met stresssituaties en met de bekwaamheid om eigen emoties en gevoelens in moeilijke omstandigheden tijdig en gepast bespreekbaar te maken met de collega's. De commissie besluit dat het competentieprofiel alle aspecten van de door de student na te streven doelstellingen en te verwerven competenties, en met name ook het domeinspecifieke referentiekader van de commissie afdekt.

Hoewel het competentieprofiel tot stand is gekomen conform de afspraken die zijn gemaakt met andere soortgelijke opleidingen en met het werkveld in Vlaanderen, namelijk de betrokken beroepsorganisaties, stelt de commissie vast dat bij de vertegenwoordigers van het werkveld die zij ontmoette, dit competentieprofiel nauwelijks is gekend. Zij vindt het daarom nuttig het profiel bespreekbaar te maken met het eigen netwerk van stagementoren en ziekenhuizen. Hierbij dient de opleiding te bepalen hoe dit competentieprofiel zal worden gehanteerd: als norm voor de gemiddelde afgestudeerde of als omschrijving voor de ideale beroepsbeoefenaar. De commissie stelt immers vast dat de beschrijving van een aantal gedragsindicatoren zeer ambitieus is, en moeilijk haalbaar is voor beginnende verpleegkundigen op een dienst Intensieve zorgen of een spoedgevallendienst. Pas na die oefening kan de opleiding het profiel promoten als algemene norm en meetwaarde voor de uitwerking van het programma. Een voorbeeld van een dergelijke te hoog gegrepen verwachting is volgens de commissie de competentie 5.10 van het competentieprofiel: 'Is in staat een informatie- en overlegvergadering met het team gepast te leiden'. De commissie meent dat dergelijke formuleringen moeten worden uitgezuiverd om de toepassing van het toch lijvige competentieprofiel haalbaar en werkbaar te maken voor de werkvloer, zeker in het licht van de beoordeling van de stages. De commissie stelde immers vast dat het werkveld anders met competenties omgaat dan in de opleidingen vaak wordt gedacht of verondersteld.

Omdat het competentieprofiel aansluit bij het profiel van de basisopleiding dient bij de bekendmaking aan het werkveld bijzondere aandacht te gaan naar die stageplaatsen of individuele stagementoren die (nog) geen ervaring hebben met de onderwijskundige formulering van competenties via de contacten met de basisopleiding.

De commissie vindt het alvast positief dat de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel zijn opgenomen in de opleidingsgids die ook voor toekomstige studenten raadpleegbaar is via de website van de hogeschool. Uit het gesprek met de studenten leidt zij af dat het de gewoonte is in het departement Gezondheidszorg om het competentieprofiel toe te lichten bij de aanvang van het academiejaar, en dat het wordt gelinkt aan de theorie en de stage. De competenties zijn volledig opgenomen op de ECTS-fiches. Toch stelde de commissie vast dat de geïnterviewde studenten nog niet genoeg bewust met de competenties omgaan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt aan om, op basis van overleg met het eigen werkveld, de kerncompetenties te bepalen die voor haar belangrijk zijn.
- De commissie adviseert om aandacht te hebben voor de formulering van sommige competenties die te hoge verwachtingen aan de pas afgestudeerde stellen.
- De opleiding moet zich inspannen om het stage-werkveld en de studenten bewuster te leren omgaan met de competenties.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Na de validering van het competentieprofiel Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg werd in de loop van het academiejaar 2009–2010 gestart met de uitwerking van een competentiegericht

curriculum. Dat gebeurde op basis van een competentiematrix die door de opleidingscoördinatoren werd opgesteld met het oog op de vertaling van de doelstellingen en competenties naar het programma. Het zelfevaluatierapport beschrijft in welke opleidingsonderdelen de competenties en de bijbehorende gedragsindicatoren aan bod komen. De beschrijvingen zijn vrij algemeen en maken niet duidelijk hoe concreet met competenties wordt omgegaan. De commissie vernam dat voor de theoretische opleidingsonderdelen niet altijd geldt dat de met een kruisje aangeduide competentie wordt nagestreefd, maar dat in sommige gevallen alleen de kennisbasis voor de competentie wordt gelegd. De opleidingsverantwoordelijken geven toe dat de vertaling van de competenties in het programma en vooral de bewaking ervan een werkpunt is, gegeven het grote aantal gastdocenten enerzijds en het grote aantal competenties anderzijds. Uit de aanvullingen in het actualiseringsdocument en uit de gesprekken maakt de commissie echter op dat al vele losse elementen uit het competentieprofiel effectief terug te vinden zijn in de opleidingsonderdelen. Zij besluit dat het competentiegericht onderwijs formeel vorm heeft gekregen maar dat het, samen met de discussies over de relevantie van het grote aantal competenties, nog systematischer en concreter aan bod kan komen.

Toch stelt de commissie vast dat het programma in sterke mate beantwoordt aan de verwachtingen van het werkveld. Volgens de afspraken binnen het Overlegplatform Opleidingen-Werkveld streeft de opleiding een evenwicht na tussen de theoretische onderbouwing (27 studiepunten) en de praktijk (27 studiepunten). Daarnaast worden 6 studiepunten toegekend aan het eindwerk, waarbij het de bedoeling is de theorie te toetsen aan de praktijk. De opleidingsgids geeft een duidelijk beeld van het programma. Het theoretische gedeelte behandelt de verschillende facetten van de spoed- of intensieve verpleegkunde. Hierin vormen de pakketten biomedische en verpleegkundige wetenschappen een overzichtelijk en sterk geheel. De commissie stelt vast dat het domein van de sociale menswetenschappen minder sterk uitgebouwd en onderbouwd is. Deelpopulaties van patiënten met een specifieke beleving op kritische diensten (kinderen, psychiatrische patiënten, zwangere vrouwen, slachtoffers van seksuele agressie) komen gespreid aan bod binnen verschillende opleidingsonderdelen maar de commissie vindt dat er meer aandacht mag aan besteed worden. Voor de beheersing van het eigen stressniveau en het omgaan met stress bij de beginnende verpleegkundige op een kritische dienst en van de vaardigheden met betrekking tot het gebruik van apparatuur verwijst de opleiding naar de stages.

Interdisciplinaire aspecten komen aan bod in een gedeelte van het programma (negen cursusdagen) dat gemeenschappelijk wordt aangeboden aan de bachelor-na-bacheloropleiding in de Operatieverpleegkunde. Het bestaande curriculum wordt permanent geëvalueerd door de opleidingscoördinatoren op basis van opmerkingen die de studenten maken op de dagevaluaties. Grotere wijzigingen worden besproken op de jaarlijkse adviesraad. Doordat de opleidingscoördinatoren tevens zijn belast met de organisatie van de navorming voor de sector, pikken zij ook daaruit ideeën op voor curriculuminnovatie. Curriculumaanpassingen worden eveneens overlegd in de opleidingsadviesraad (OPAR). De procedure van curriculumaanpassing voorziet verder een goedkeuring door het departementshoofd, een advies van de departementale raad en een uiteindelijke beslissing door de Raad van Bestuur.

De commissie stelt vast dat de internationale dimensie niet expliciet aan bod komt in het programma. De opleiding argumenteert dat verschillende docenten hun internationale ervaringen ter sprake brengen tijdens hun contacten met de studenten. Verder wordt verwacht dat de studenten bij de onderbouwing van het eindwerk de internationale literatuur raadplegen. Een buitenlandse stage is momenteel niet aan de orde, omdat er geen (wettelijke) duidelijkheid bestaat over de erkenning ervan in het kader van de beroepstitel. Het is evenmin een vanzelfsprekendheid wegens het grote aantal werkstudenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De vertaling van de competenties in het programma en vooral de bewaking ervan is een werkpunt.
- De commissie adviseert om de inhoud van het opleidingsonderdeel Sociale en menswetenschappen te onderzoeken.
- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering in de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma**Beoordelingscriteria:**

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie is positief over de professionele gerichtheid van het programma. Er is veel aandacht voor kennisontwikkeling die wordt aangebracht vanuit het brede vaktechnische werkveld. Daarbij komen de studenten in contact met de recente ontwikkelingen op het vlak van medische technieken en verpleegkundige handelingen. De opleiding haalt als voorbeeld van innovatie de aandacht aan die gaat naar het PIT-project (paramedisch interventieteam). De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding rekening houdt met de aspecten van prehospital interventies en waardeert het dat de opleiding die een plaats heeft gegeven in haar programma. Volgens de commissie mag er in het programma nog uitgebreider aandacht aan worden geschonken. Volgens de opleiding wordt kennis niet aangebracht om de kennis, maar staat zij in functie van het klinisch redeneren met het oog op een accurate koppeling van observaties in praktijksituaties met eerder opgedane kennis. Het studiemateriaal dat de commissie kon inzien, komt alvast – wat de aangebrachte inhoud betreft – daaraan tegemoet. Volgens de studenten is het up-to-date en gedocumenteerd aan de hand van medische literatuur. Nog volgens de studenten geven vele lesgevers-artsen op een bevattelijke manier uitleg bij een aantal medische fenomenen die voor verpleegkundigen belangrijk zijn. In een aantal gevallen kan de projectie naar de praktijk en specifiek naar de taken van verpleegkundigen nochtans nog sterker aan bod komen. In het opleidingsonderdeel 'Methodologie' frissen de studenten hun basiskennis op het vlak van medische literatuur op en spitsen ze die toe op specifieke informatie op het vlak van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De bibliothecaris maakt hen wegwijs in zoeksystemen voor het opsporen van recente literatuur. De lessen methodologie worden gegeven door een gastdocent.

De studenten doen werkveldervaring op via bezoeken, workshops, opdrachten, stage en eindwerk. Het bezoek aan een brandweerkazerne is opgevat als een praktijksessie waarin een aantal handelingen wordt ingeoeft die tijdens de theoretische lessen aan bod kwamen. Tijdens workshops, waarop ook firmanten worden uitgenodigd, maken de studenten kennis met moderne apparatuur binnen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg.

De stage en het eindwerk kenmerken volgens de gesprekspartners het praktijk- en competentie-gerichte karakter van de opleiding. De stage maakt deel uit van het opleidingsonderdeel 'Klinisch

onderwijs'. Zij voldoet aan de wettelijke vereiste van 450 uren voor het behalen van de beroepstitel en wordt gespreid over de twee semesters. Het opleidingsonderdeel Klinisch Onderwijs I ten belope van 14 studiepunten staat voor 250 uren in het eerste semester en het opleidingsonderdeel Klinisch Onderwijs II ten belope van 13 studiepunten omvat 200 uren tijdens het tweede semester. De keuze voor deze spreiding werd gemaakt omwille van de hogere belasting van het tweede semester die teweeggebracht wordt door het eindwerk. Van die 450 uren moet de student minimaal 50 uren stage lopen op een gespecialiseerde intensieve zorgen- of spoedgevallendienst in een ziekenhuis met universitaire bedden en een scanner. De stage moet bovendien plaatsvinden in minstens twee verschillende ziekenhuizen, zodat de student verschillende situaties kan vergelijken. De student dient zelf veel verantwoordelijkheid te nemen voor wat de keuze van de stageplaats en de planning van de stage betreft (vastleggen van de periode, alle administratieve contacten, opstelling van de stagedoelen enzovoort). Een van de opleidingscoördinatoren beoordeelt de stagedoelen van de student en stuurt ze eventueel bij. Op de stageplaats zelf is de begeleiding door de stagementor cruciaal, zowel tijdens de stageperiode als bij de tussentijdse en de eindevaluatie. Na afloop van de stage maakt de student per stageplaats een reflectieverlag en een evaluatie van de stageplaats op. Dat wordt besproken tijdens een supervisiegesprek aan het einde van elk semester. Aan elke stageperiode is een opdracht verbonden: de student moet één casus rond intensieve zorgen en één casus rond spoedgevallenzorg behandelen. De studenten krijgen een aantal mogelijke thema's over Basic en Advanced Life Support waarrond ze deze casussen kunnen uitwerken. De casus wordt opgenomen in een zogenaamde 'portfolio'. Hij vergelijkt die aanpak kritisch met gegevens die hij hierover vindt in de wetenschappelijke literatuur. Bovendien dient de student zowel voor 'Klinisch onderwijs I' als II een kennistoets af te leggen, waarin aan de hand van een casus door externe experts wordt nagegaan in welke mate hij theorie en praktijk kan integreren. De commissie apprecieert de wijze waarop de opleiding de stage benadert vanuit verschillende gezichtshoeken.

De opleiding is zich bewust van de voor- en nadelen van een stage op eigen dienst. Die formule beantwoordt aan een bepaalde noodzaak: wegens de onderbemanning van ziekenhuisdiensten is het aantrekkelijker voor directies of diensthoofden om de toestemming te geven tot het volgen van een dergelijke intensieve opleiding indien de stage in eigen huis kan worden verricht. De studenten zelf die een stage op eigen dienst hadden gelopen, hadden geen voorkeursbehandeling ondervonden. Indien een uitwisselingsmogelijkheid van personeel tussen ziekenhuizen zou bestaan, zou een aantal onder hen toch een stage op een andere locatie verkiezen. Voor de studenten zelf betekent een stage op eigen dienst echter ook een organisatorisch comfort. De commissie heeft daar begrip voor, maar maakt anderzijds de bedenking dat het leereffect eronder kan lijden. Zij vraagt bovendien aandacht voor de positieve of eventueel negatieve gevolgen van de bestaande vertrouwensrelatie op de dienst, en dit zeker bij een negatieve beoordeling. De commissie is daarom de mening toegedaan dat een stage op eigen dienst onderhevig is aan beperkende voorwaarden.

Met betrekking tot de borging van de kwaliteit van de stageplaatsen en de begeleiding door de stagementoren, neemt de opleiding het standpunt in dat alle diensten waar stage wordt gelopen, door de overheid als spoed- of intensieve diensten zijn erkend. Met de stagementoren onderhouden de opleidingscoördinatoren regelmatig contact. Een specifieke mentorenvorming wordt echter niet voorzien. Hoewel de opleiding voor een groot deel een beroep doet op ervaringen met stageplaatsen en -mentoren van de basisopleiding Verpleegkunde om de kwaliteit ervan te beoordelen, meent de commissie dat een specifieke mentorenopleiding een werkpunt kan zijn. De opleiding krijgt tevens een zicht op de kwaliteit van de stage via de evaluatieformulieren en de contacten met de studenten. Sommige stageplaatsen vragen zelf aan de studenten om een evaluatieformulier in te vullen over de dienst waar zij stage hebben gelopen. In het geval van problemen met de stageplaats nemen de coördinatoren onmiddellijk contact op of gaan zij ter plaatse.

Wegens de werkdruk zijn de opleidingscoördinatoren echter niet in staat om de stageplaatsen systematisch te bezoeken of om specifieke mentorenavonden te organiseren.

Het eindwerkconcept is helder beschreven in het zelfevaluatie-rapport en laat bij de commissie een positieve indruk na. De student dient te starten vanuit een vraag op een afdeling Intensieve zorgen of Spoedgevallenzorg en gaat, na de uitvoering van een literatuurstudie en eventueel een praktijkproef, over tot het opstellen van een bruikbaar eindproduct. De keuze van de promotor gebeurt door de student. De studenten vinden dit waardevol, omdat zij een specialist kunnen aanspreken die beter dan een eventuele docent van de opleiding op de hoogte is van het behandelde onderwerp. Zij hechten veel belang aan de eigen motivatie en de ruimte die wordt gegeven om te werken rond een onderwerp dat hen zelf interesseert en nuttig kan zijn voor de dienst. De commissie merkt op dat door de vrije promotorkeuze minder toezicht mogelijk is op de ervaring van de promotor rond eindwerkbegeleiding, literatuurstudie of refereren. Indien de optie behouden blijft om de student hierin de vrije keuze te gunnen, dient de opleiding de student op het belang van voldoende kennis en ervaring met betrekking tot de aangehaalde items te wijzen. Ook op dit vlak heeft de opleiding vertrouwen in de zelfstandigheid van de bachelor-na-bachelorstudent, die al ervaring heeft opgedaan met het maken van een eindwerk. Bovendien zijn het de opleidingscoördinatoren die de voorgestelde eindwerkitems goedkeuren, waardoor ze indirect een controle hebben op de promotorkeuze en de student kunnen adviseren. Bij die goedkeuring houden ze rekening met een aantal criteria: het onderwerp mag niet zijn behandeld gedurende de voorbije vijf jaren, mag niet louter medisch zijn maar dient verpleegkundig georiënteerd te zijn en moet voldoende potentieel hebben voor eventuele toepassingen op de werkvloer. Voorbeelden hiervan zijn de uitwerking van procedures en protocollen.

De opleiding neemt niet actief deel aan projecten van maatschappelijke dienstverlening, maar beschouwt de verschillende projecten, informatiebrochures, protocols en documenten die werden geproduceerd in het kader van eindwerken als haar bijdrage op dit vlak.

Ondanks de toenemende druk in functie van concurrerende opleidingen die geen eindwerk opleggen aan de studenten, is de opleiding overtuigd van de meerwaarde ervan. De commissie vindt het behoud van een eindwerk positief, omdat de student hierin de synthese kan tonen van de opgedane kennis en vaardigheden. De keuze om het eindwerk strikt individueel te houden, is een sterk punt. De focus op het creëren van een zinvol en evidence-based 'eindproduct' binnen het eindwerk is lovenswaardig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is logisch en stapsgewijs opgebouwd, waarbij de meer algemene opleidingsonderdelen gedurende negen lesdagen gemeenschappelijk worden aangeboden met de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. De structuur van het programma is dezelfde voor de beide bachelor-na-bacheloropleidingen (Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en Operatieverpleegkunde), maar de inhouden zijn specifiek. Naarmate de opleiding vordert, wordt dieper ingegaan op specialistische kennis. Alle studenten doorlopen hetzelfde traject, ongeacht of ze een interesse of tewerkstelling hebben in intensieve zorgen of spoedgevallenzorg. De studenten haalden een licht overwicht aan van de intensievezorgenbenadering. De theoretische delen worden ingedeeld in Biomedische wetenschappen 1 en 2 en Verpleegkundige wetenschappen 1, 2 en 3. De commissie suggereert de opleiding om na te gaan of een modulaire indeling op basis van grote orgaansystemen (bijvoorbeeld module hart-bloedvaten-nieren-shock) kan bijdragen tot een overzichtelijker geheel.

De commissie vernam van de studenten dat het exclusief inzetten van een groot aantal gastdocenten soms tot organisatorische problemen leidt, tot situaties waarbij bepaalde basisbegrippen nog niet zijn behandeld vooraleer de toepassing ervan komt of tot overlap. De commissie stelt echter vast dat de opleiding alert is om de coherentie binnen de opleidingsonderdelen te bewaren en de nodige maatregelen treft, zodat overlap zo veel mogelijk wordt beperkt tot accentverschillen. Hiertoe dragen de besprekingen in de adviesraad bij, evenals het onderlinge overleg tussen de docenten, waarvoor de opleidingscoördinatoren in die gevallen het initiatief nemen. De studenten kenden geen voorbeelden van tegenstrijdige inhouden. Zij drongen wel aan op het sneller inzetten van praktijkonderdelen (bijvoorbeeld workshops of de praktijkdag), of minstens een betere integratie van de praktijk in de theoretische opleidingsonderdelen van het eerste semester, waarin zij de wisselwerking tussen praktijk en theorie misten. Dit laat de student toe aangeleerde technieken in te oefenen tijdens de stage. In een enkel geval bevond een cursusonderdeel zich volgens de studenten niet op zijn plaats (de inhoud van 'Orthopedie in intensieve zorgen' hoorde volgens de studenten eerder in Operatieverpleegkunde). De commissie bevestigt dit op basis van de inzage van de cursustekst.

Voor verschillende deeltjes theorie geven de gastdocenten beperkte opdrachten. De studenten ervaren die vaak als ballast, en de opdrachten zijn inhoudelijk minder sterk voor een bachelor-na-bacheloropleiding. Ook de opdrachten die onder de benaming 'afstandsonderwijs' worden aangeboden, missen volgens de studenten coherentie. De integratieopdrachten in het kader van de stage (onder de benaming 'portfolio') daarentegen zijn goed opgezette oefeningen om het geheel van de aangebrachte theorie en de verwachte competenties te integreren. Die portfolioopdrachten bieden een sterke meerwaarde en worden niet als ballast ervaren. De opleiding dient derhalve het aantal en de inhoud van de verschillende opdrachten in dit licht te herevalueren, bijvoorbeeld door er een aantal te clusteren, beter op elkaar af te stemmen of op te nemen in een meer casuïstische aanpak van de theoretische opleidingsonderdelen.

Om werkstudenten de mogelijkheid te geven de studies te combineren met de thuis-werksituatie, biedt de opleiding de mogelijkheid aan om het programma te spreiden over twee academiejaren. Dat heeft geen invloed op de samenhang van het programma, omdat de spreiding gelijkloopt met de opeenvolging van de semesters.

De meeste studenten (zowel deeltijdsen als voltijdsen) volgen het modeltraject. Gezien het specialistische karakter en het beperkte aantal studiepunten is volgtijdelijkheid aangewezen. Een beperkt aantal studenten vraagt een geïndividualiseerd traject (GIT) aan op basis van een EVC- of EVK-procedure. Die staat beschreven in het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement (OER). Zij worden bij de opstelling van een GIT begeleid door de opleidingscoördinatoren en de studie- en trajectbegeleider.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt aan om te overwegen praktijkonderdelen sneller in het curriculum aanbod te laten komen, of anderszins de theoretische opleidingsonderdelen meer praktijkgericht te oriënteren.
- Het aantal, de inhoud en de onderlinge afstemming van de opdrachten in het kader van het afstandsonderwijs dienen nader te worden onderzocht.

Facet 2.4 Studietoegang**Beoordelingscriterium:**

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professionele bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg bestaat uit één voltijds studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding. De opleiding biedt de mogelijkheid aan om het programma deeltijds te volgen, gespreid over twee academiejaren. Gedurende het eerste academiejaar volgen de studenten 29 studiepunten van het volledige programma, en gedurende het tweede academiejaar 31 studiepunten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd**Beoordelingscriteria:**

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studenten en de alumni noemen de studeerbaarheid haalbaar. De studie is combineerbaar met een voltijdse tewerkstelling, maar vele werkstudenten vragen wel een regimevermindering in arbeidstijd of spreiden de opleiding over twee jaar.

De afwezigheid van systematische kwantitatieve studietijdmetingen wordt enigszins gecompenseerd door focusgroepgesprekken, waaruit de opleiding zinvolle informatie haalt. Tijdens die gesprekken werden met een aantal studenten de resultaten besproken van de enquête 'Studeerbaarheid', die in het academiejaar 2009–2010 werd afgenomen. Uit het zelfevaluatieverslag blijkt dat die informatie ook daadwerkelijk werd aangewend om veranderingen in het programma en de didactische aanpak te bewerkstelligen. Een aantal maatregelen vraagt volgens de commissie

nog verdere en vooral permanente aandacht (gebruik van de elektronische leeromgeving, opvolging van de studietijd in afstandsonderwijs, studeerbaarheid van het cursusmateriaal, contacten met gastdocenten enzovoort).

Ondanks het gebrek aan studietijdmetingen in het verleden maakte de opleiding tijdens het visitatiebezoek toch melding van een zeer recente studietijdmeting via de methode 'schatten achteraf', waarvan de concrete resultaten nog niet ter beschikking konden worden gesteld van de commissie. De voorlopige analyse wijst volgens de opleiding op een eerder lage maar nog aanmerkelijke studiebelasting ten opzichte van de decretale normen (ongeveer 20 studie-uren per studiepunt). De commissie stelde echter vast dat de studiebelasting zeer wisselend is van student tot student. Die is onder meer afhankelijk van de sociale situatie en de individuele planning in functie van de werksituatie (voltijdse opleiding, deeltijdse opleiding, voltijds werk, deeltijds werken, niet werken). Indien de opleiding als zwaar werd omschreven, gebeurde dat in relatie tot de combinatie met voltijds werken, een gezinslast of een beperkte tegemoetkoming van de werkgever. Die items kunnen niet verhaald worden op de opleiding, omdat ze eigen zijn aan een bachelor-na-bachelor voor (hoofdzakelijk) niet-generatiestudenten. Toch toonde de opleiding tijdens de gesprekken aan dat zij attent is voor probleemsituaties en er door persoonlijk contact probeert aan te verhelpen.

De commissie apprecieert enkele inspanningen die de opleiding doet om de haalbaarheid van de studies te verhogen:

- de mogelijkheid om het programma te spreiden over twee academiejaren;
- de degelijke en tijdige planning van de onderwijsorganisatie, en meer bepaald de organisatie van de contacturen op twee vaste dagen in de week (wat de studenten zeer waarderen);
- de poging om door het aanbieden van pakketten en opdrachten in afstandsonderwijs de studenten de mogelijkheid te geven eerder waar, eerder wanneer te studeren.

De commissie vraagt zich af of de energie die in het eindwerk wordt gestoken, evenredig is met het beperkte aantal studiepunten. De opleiding motiveert dit beperkte aantal studiepunten voor het eindwerk door eraan te herinneren dat de competenties die eigen zijn aan het maken van een eindwerk, al zijn behaald in de basisopleiding. De meerwaarde in de bachelor-na-bacheloropleiding wordt vooral door de specifieke inhoud bepaald. Een hoger aantal studiepunten zou automatisch leiden tot een nog grotere werkbelasting, die nu al voor werkstudenten haar limiet heeft bereikt. Door de spreiding van het opleidingsonderdeel 'Eindwerk' over twee semesters wordt eveneens een betere spreiding van de werklust beoogd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmeting op te volgen.
- De commissie beveelt aan om permanent aandacht te hebben voor een aantal studiebelemmerende factoren, die in de motivatie hierboven worden vermeld.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft een sterke verwevenheid na tussen theorie en praktijk. Ze somt in het zelf-evaluatierapport verschillende werkvormen op die daarvoor worden ingezet: hoorcolleges, individuele opdrachten, werkcolleges, bezoeken, supervisie bij de stage en afstandsleren. Tijdens de gesprekken bleek dat de opleiding zich ervan bewust is dat die werkvormen nog gericht moeten worden ingezet voor de integratie van theorie en praktijk. Gezien de meerderheid van de studenten werkervaring heeft, kan die ervaring wellicht sterker worden betrokken als bron bij het didactisch uitwerken van de cursusinhouden en bij de casussen die tijdens de theorielessen worden aangehaald. De commissie nam kennis van enkele positieve voorbeelden (bijvoorbeeld rondom het thema bloedgasanalyse), maar meent dat de hoorcolleges nog interactiever kunnen worden ingezet, vermits zij van de studenten vernam dat tijdens bepaalde hoorcolleges de docenten nog 75 procent en meer van de tijd aan het woord zijn. De commissie is positief over de workshops/praktijkdagen intensieve zorgen en het bezoek aan de brandweerkazerne, waar de studenten kennismaken met apparatuur in de intensieve zorgen en spoedgevallen-zorg-setting. De commissie begrijpt echter dat de studenten alleen tijdens de stage ten volle vertrouwd kunnen worden gemaakt met de aanwending ervan in een realistische context. De inzet van afstandsonderwijs is zeker voor werkstudenten zinvol, maar de mogelijkheden ervan worden nog niet volledig benut. De opdrachten en oefeningen die in dat kader als vervanging van of aanvulling bij het contactonderwijs worden gegeven, zijn op zich een zinvolle werkvorm, maar kunnen nog taakgericht worden geformuleerd. Volgens de commissie zijn binnen de elektronische leeromgeving Toledo nog veel instrumenten aanwezig die tot hiertoe niet worden aangewend voor de opvolging en de begeleiding van de leeractiviteiten van de studenten bij het afstandsonderwijs. De portfolio wordt gebruikt als zinvol integratiemoment van de opgedane kennis en de stage-ervaring. De behandelde casussen kunnen voor studenten en werkveld een win-winsituatie opleveren. Doch een portfolio is meer dan dat. Naast een metacognitief aspect moet een portfolio ook aspecten van gedragsontwikkeling en zelfreflectie over de stage en bij uitbreiding over de volledige opleiding bevatten. Die twee laatste ontbreken in de huidige portfolio. Indien de opleiding verder wil werken met het concept 'portfolio' in het competentiegericht onderwijs, dient ze deze te hertekenen als volwaardig begeleidings- en beoordelingsinstrument. De supervisiegesprekken ten slotte zouden zinvol kunnen worden aangevuld met intervisiegesprekken waarin niet-generatiewerkstudenten en generatiestudenten hun ervaringen uitwisselen. De commissie wijst specifiek op het bespreekbaar maken van problemen met betrekking tot het psychosociaal functioneren.

Wat de leermiddelen betreft, merkt de commissie de wisselende kwaliteit op van PowerPoints en syllabi. Sommige bevatten enkel theoretische informatie, andere vermelden praktijkvoorbeelden of geven bijkomende oefeningen en opdrachten. Veel gastdocenten werken met PowerPointpresentaties zonder begeleidende syllabus. De grote vrijheid die de gastdocenten hebben bij het opmaken van presentaties beperkt, volgens de studenten, bij sommige deelcursussen de studeerbaarheid. Het cursusonderdeel 'Cardiologie' is daarvan een illustratie, terwijl de cursusmaterialen rond de intra-aortic ballon pump (IABP) of de drenkeling voorbeelden zijn van mooi uitgeschreven cursusteksten met een ondersteunende presentatie, afgesloten met een verwijzingslijst voor bijkomende relevante literatuur. Een eigen sjabloon voor de opleiding in de kenmerken van de KHBO-huisstijl zou de structuur, de leesbaarheid, de eenvormigheid en de herkenbaarheid vergroten.

De commissie apprecieert het gegeven dat slechts één goed naslagwerk als verplichte aankoop wordt opgegeven. Hierdoor worden de studenten niet tot extra opleidingskosten verplicht. Toch mist de commissie in sommige cursussen de doorverwijzingen naar extra literatuur of aanverwante artikels. Gastdocenten moeten aangespoord worden om, bij ontbreken van een handboek, hiervoor een inspanning te leveren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om onder andere via interactieve werkvormen meer aandacht te hebben voor de integratie van theorie en praktijk, ook tijdens de theorielessen.
- De commissie adviseert om het concept van het afstandsonderwijs en het portfolioconcept verder uit te werken.
- De commissie raadt aan om de methodiek van de supervisiegesprekken te onderzoeken en eventueel uit te breiden met intervisiegesprekken.
- De docenten moeten worden aangezet om doorverwijzingen naar literatuur op te nemen in het studiemateriaal.
- De commissie dringt aan op meer aandacht voor de didactische vormgeving van het studiemateriaal.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de gesprekken met de docenten en de inzage van de schriftelijke examenvragen leidt de commissie af dat de theoretische opleidingsonderdelen vooral kennisgericht en in enkele gevallen louter reproductief worden bevraagd. Soms komen inzichtvragen voor. Toepassingsvragen in de vorm van een casusbespreking zijn voorlopig nog in de minderheid. De relevantie van vragen waarbij rekenvaardigheden te pas komen, dient te worden afgewogen met betrekking tot de mogelijkheden die moderne apparatuur en software bieden. Gezien het grote aantal docenten dat betrokken is bij een opleidingsonderdeel, maken de opleidingscoördinatoren een selectie at random van vragen die per deelopleidingsonderdeel door de betrokken lesgevers worden aangeleverd. Op die manier pogen de coördinatoren het evenwicht te bewaken in de evaluatie van de diverse onderwerpen die worden behandeld. De commissie begrijpt ten dele de argumentatie van de opleiding dat ook binnen een evidence-based opvatting kennis moet worden getoetst, en dat de kennisvakken de basis leggen voor de competenties die vooral worden getoetst via de stage, waaraan de helft van de studiepunten is toegekend. Een verklaring voor het kennisgericht toetsen tot hiertoe is ook te vinden in het gebrek aan ervaring met competentiegericht toetsen bij de docenten die geen hoofdopdracht in het onderwijs hebben. Toch is de commissie verheugd positieve evoluties met betrekking tot het competentiegericht toetsen van kennisonderdelen te herkennen via het toenemende gebruik van casusbesprekingen. De opstelling van examenvragen die in grotere mate de integratie van verschillende opleidingsonderdelen toetsen, veronderstellen echter ruimer overleg tussen de verschillende docenten. Voor de opdrachten in de portfolio, die door externe experts worden beoordeeld, lukt dat al behoorlijk en dat kan een basis zijn om deze vorm ook te hanteren bij het opstellen van de examenvragen. De commissie uit ook haar tevredenheid over de kennistoetsen bij 'Klinisch onderwijs', waarbij kennis en praktijk worden geïntegreerd. Zij stelt dan ook voor de benaming van die kennistoetsen te wijzigen in bijvoorbeeld 'integratieproef'.

De commissie nam kennis van de werking van de examencommissie en van de examenprocedures, die degelijk zijn uitgeschreven in het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement. De studenten maakten gewag van de organisatie van de theoretische examens op één dag, wat slechts voor enkele van de werkstudenten voordelig leek met betrekking tot de tijdbelasting. De meesten

toonden zich voorstander van een betere examenspreiding. De opleiding toonde aan dat zij vanaf het academiejaar 2010–2011 hiermee rekening houdt. De kwaliteitsbewaking van het toetsen ligt in handen van de examenombudspersoon, als waarnemer in de examencommissie. De tussenkomsten van de examenombudspersoon beperken zich hoofdzakelijk tot praktische regelingen en de planning van inhaalexamens. De studenten verklaarden op de hoogte te zijn van de bemiddelingsopdracht van de ombudspersoon. Daarnaast draagt de inschakeling van meerdere externe beoordelaars bij het eindwerk, de portfolio en de kennisproef als onderdelen van het opleidingsonderdeel 'Klinisch onderwijs' bij tot de onafhankelijkheid van de beoordelingen. De studenten verklaarden over het algemeen op de hoogte te zijn van wat van hen tijdens de evaluaties wordt verwacht via de ECTS-fiches. De beoordelingscriteria en het aantal punten per vraag waren echter minder duidelijk, onder andere als gevolg van het grote aantal docenten dat voor deelaspecten verantwoordelijk is. Die individuele docenten verbeteren hun onderdeel van het examen. De criteria die zij daarbij hanteren, kunnen volgens de commissie nog duidelijker worden afgesproken, eventueel via een in onderling overleg tot stand gekomen lijst van beoordelingscriteria of via de uitwisseling van verbeterleutels, wat tot op heden niet gebeurt. De studenten krijgen een globaal cijfer per opleidingsonderdeel en geen detailgegevens per deelopleidingsonderdeel. Dat geldt eveneens voor werkstukken die door twee of meer studenten zijn gemaakt, ongeacht de individuele bijdrage. Indien de studenten verduidelijking bij de samenstelling van hun examencijfers wensen op basis van de beoordeling van de deelonderdelen, kunnen zij hiervoor toelichting krijgen bij de opleidingscoördinatoren, die indien nodig doorverwijzen naar de individuele lesgevers. Zij hebben ook inzage in de examenkopij. De studenten vragen echter om een duidelijker en gedetailleerd overzicht van hun cijfers. Het initiatief voor feedback moet nu immers uitgaan van de studenten zelf, en een systematisch feedbackmoment ontbreekt.

Het competentiegericht evalueren van de opdrachten, de stage en de eindproef is al ten dele uitgewerkt, maar er is nog een groeipad te gaan. Het competentieprofiel dient voorlopig slechts beperkt als basis voor de begeleiding en de evaluatie van de stage en het eindwerk. De opleiding gaf toe dat de docenten het nog moeilijk hebben om competenties te scoren met een puntenquotering. De commissie stelt echter een bereidheid vast om hieraan te werken, onder andere onder impuls van de onderwijsondersteunende dienst van de hogeschool. De stagebeoordeling gebeurt via een uniform beoordelingsformulier, dat is opgesteld op associatieniveau. De opleiding geeft aan dat een betere afstemming op de gedragsindicatoren en de beheersingsniveaus een aandachtspunt van het overlegorgaan binnen de Associatie KU Leuven is. De focus ligt op dit moment op de eindsituatie van de student tegenover de te verwachten competenties. In dit formulier is weinig aandacht voor de groei die een student doormaakt tijdens een stage. De tussentijdse evaluatie wordt volgens de commissie nog niet genoeg in rekening gebracht bij de beoordelingsprocedure. Een opleiding die zowel generatiestudenten als werkstudenten aantrekt, dient rekening te houden met de individuele startcompetenties van de student en de groei die hij doorheen het opleidingstraject maakt, waarbij een verschil dient te worden gemaakt tussen een generatiestudent en een niet-generatiewerkstudent. Enkele stagementoren verklaarden dat zij de stages niet beoordeelden op basis van het competentie- en beoordelingsformulier van de opleiding, maar op basis van een eigen profiel van de stageplaats. De commissie stelde zelfs een aversie vast bij sommige stageplaatsen om hun evaluatie om te vormen naar het competentieprofiel van de opleiding. Zij beoordeelden de stagiair eerder op het bereiken van de stagedoelen dan op het verwerven van de competenties, zoals opgenomen in het profiel. De opleiding geeft toe dat nog meer werk moet worden gemaakt van de vertaalslag van de beoordelingen van de stagementoren naar de competentielijst van de opleiding.

Ook voor het eindwerk en de opdrachten dienen de beoordelingscriteria te worden herbekeken in het licht van de competenties. Om arbitrages door de opleidingscoördinatoren te beperken, dienen duidelijke instructies over de wijze van beoordelen te worden gegeven aan de promotoren

en de externe commissarissen. De opleiding dient deze twee opdrachtvormen beter te definiëren om het typische karakter en de specifieke te beoordelen competenties van het eindwerk (meer evidence-based) en de portfolio's (meer aandacht voor zelfreflectie) te bewaken. De nieuwe evaluatieformulieren die de commissie kon inzien in het actualiseringsdocument bij het zelfevaluatierapport zijn een goede poging in die richting.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de docenten aan om meer toepassings- en competentiegerichte evaluatievormen te hanteren.
- Het is wenselijk om overleg tussen de docenten en met de stagementoren te organiseren met betrekking tot de evaluatievormen en de beoordelingscriteria.
- De studenten dienen duidelijker te worden geïnformeerd over de beoordelingscriteria.
- De feedback over de evaluaties dient systematischer te gebeuren, ook met betrekking tot de deelopleidingsonderdelen.
- De evaluaties van de stage en het eindwerk dienen nog meer te worden afgestemd op het competentieprofiel, en dienen rekening te houden met het groeipad van de studenten.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De instroom is beperkt tot afgestudeerden met een bachelordiploma Verpleegkunde of Vroedkunde. Wellicht doordat vroedkundigen de 'Beroepstitel van Verpleegkundige in de Intensieve zorg en de Spoedgevallenzorg' niet kunnen dragen, hebben zich tot hiertoe nog geen vroedkundigen aangeboden. Toch voorziet de opleiding voor die groep de mogelijkheid om in te stromen, omdat op de werkvloer een aantal vroedkundigen is tewerkgesteld. Vroedkundigen zullen echter nooit een bijzondere beroepstitel kunnen verkrijgen.

De opleiding trekt voornamelijk studenten aan die heel wat werkervaring meebrengen en bovendien sterk gemotiveerd zijn. Omdat de opleiding zich duidelijk profileert als een voortzetting van de basisopleiding Verpleegkunde, maar dan in de context van een intensieve zorgen- en spoedgevallenzorgsetting, doen zich geen onoverkomelijke aansluitingsproblemen voor. Zoals aangetoond in facet 1.1, sluit het competentieprofiel trouwens organisch aan bij de basisopleiding. Toch onderscheiden zich binnen die vrij homogene groep nog twee profielen: enerzijds de generatiestudenten, die de opleiding aansluitend op de bacheloropleiding volgen; anderzijds verpleegkundigen met enkele jaren werkervaring. De commissie stelde enkele kleine verschillen

vast waarvoor de opleiding oog moet hebben: de generatiestudenten ondervinden minder noodzaak aan heropfrissingen van bepaalde inhoud uit de basisopleiding, en worden in het programma minder aangesproken door de psychologische en emotionele thema's in het kader van het werk op een dienst Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg. Daarvoor is blijkbaar meer maturiteit nodig. Zowel het werkveld als de alumni verklaarden trouwens dat de opleiding het meeste rendeert bij de studenten met werkervaring. Sommige ziekenhuizen laten werknemers pas toe om de opleiding te volgen na enkele jaren ervaring op de dienst. Die laatste groep is dan ook het sterkste vertegenwoordigd, zowel bij de deeltijdse als de voltijdse studenten. De commissie stelt vast dat studenten uit verschillende Vlaamse regio's zich voor de KHBO-opleiding aanbieden. De docenten verklaarden dat de mix aan studenten uit verschillende ziekenhuizen in Vlaanderen (plaatselijke, universitaire, pas en langer afgestudeerden...) geen hinderpaal vormt maar eerder verrijkend werkt, en leidt tot ervaringsuitwisseling tussen de studenten en met de docenten zelf.

Zoals uiteengezet in facet 2.3, beschikt de opleiding over een procedure voor vrijstellingen op basis van EVC en EVK. De commissie vernam dat jaarlijks een beperkt aantal studenten een GIT aanvraagt op basis van elders verworven kwalificaties. Instroom op basis van EVC komt tot hiertoe nog niet voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding dient meer aandacht te hebben voor de differentiatie tussen werkstudenten en generatiestudenten, bijvoorbeeld via gesystematiseerde intervisiegesprekken tussen werk- en generatiestudenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Gezien het specialistische karakter van de opleiding wordt het onderwijs voornamelijk verzorgd door gastdocenten. Zij zijn contractueel verbonden met de instelling, en – volgens de beschrijving in het zelfevaluatie rapport – vallen zij strikt genomen niet onder de noemer van ‘personeel’. De commissie begrijpt dat het om een zeer atypische personeelsgroep gaat wegens haar zeer beperkte band met de onderwijsinstelling en haar soms zeer kleine onderwijsopdracht. Zij worden gerekruteerd op advies van leden van de adviesraad, en uit het netwerk van ziekenhuisinstellingen en contacten die de opleidingscoördinatoren door de jaren heen hebben opgebouwd. Vermits de opleidingscoördinatoren ook de navorming van het departement organiseren, kunnen zij een beroep doen op docenten van wie zij de kwalificaties hebben leren kennen als lesgevers in de kortlopende navormingsinitiatieven. De commissie vernam dat het aanbod op die manier groot genoeg is om de meest geschikte docenten te kunnen rekruteren. Het docentenkorps is vrij consistent, en nieuwe aanwervingen komen meestal slechts voor wanneer lesgevers wegens gewijzigde arbeidsomstandigheden hun opdracht stopzetten. Een belangrijke uitdaging voor de opleiding is de neuzen van dit grote aantal gastdocenten zowel vakinhoudelijk als onderwijskundig in dezelfde richting te zetten.

Wegens het atypische karakter van de personeelssamenstelling hebben tot hiertoe geen functionerings- of evaluatiegesprekken plaatsgevonden. De commissie vernam wel dat de opleiding naar een methode zoekt om die in de toekomst te voeren. De gastdocenten krijgen evenwel een systematische feedback op hun functioneren (inhoud van de gastcolleges, didactiek...) via de dagelijkse evaluatieformulieren die de studenten (op vrijwillige basis) invullen. Op die manier wordt het doceergedrag volgens de opleiding permanent gemonitord, sterker dan bij jaarlijkse of meerjaarlijkse evaluaties. De opmerkingen van de studenten geven aanleiding tot remediërande adviezen. De commissie vernam dat de gastdocenten die feedback appreciëren. Het gegeven dat de opleiding sterk wordt bevolkt door werkstudenten, draagt bij tot de gefundeerdheid van hun opmerkingen. De studenten hadden de indruk dat hiermee rekening werd gehouden. De commissie kreeg enkele voorbeelden van een effectieve opvolging (bijvoorbeeld aanpassingen aan een syllabus). Ook tijdens de focusgesprekken aan het einde van het opleidingsjaar peilen de opleidingscoördinatoren bij de studenten naar de inhoudelijke en didactische kwaliteiten van de lesgevers. De opleiding vermeldt ten slotte dat de resultaten van de enquête ‘Studeerbaarheid’ (2009–2010) een beeld geven van een aantal specifieke aspecten van het onderwijsproces. De resultaten van de dagelijkse evaluaties, en eventueel van de focusgesprekken en de enquêtes worden jaarlijks gebundeld en besproken op de adviesraad. De commissie vernam dat bij ernstige en herhaalde tekortkomingen de samenwerking met een gastdocent wordt stopgezet. De oorzaak ligt vaak bij een te zware taakbelasting in het ziekenhuis in combinatie met de lesopdracht. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in de handen van een van de opleidingscoördinatoren.

Hoewel de commissie tijdens de gesprekken geen negatieve klanken hoorde over de didactische aanpak van docenten, meent zij toch dat de opleiding permanent moet streven naar een balans

tussen vakinhoudelijke en onderwijskundige kwaliteiten van de gastdocenten. In de eerstkomende jaren zal speciale aandacht moeten gaan naar vorming op het vlak van competentiegericht evalueren door de docenten. Op hogeschoolniveau worden verschillende onderwijskundige navormingsinitiatieven genomen, maar die worden tot hiertoe weinig tot niet gevolgd door de gastdocenten. De commissie meent dat een vraaggestuurd aanbod zinvol kan zijn. Zij leidt dit af uit de bereidheid die zij bij een aantal gastdocenten vaststelde om zich onderwijskundig bij te scholen. Enkel en enkele hadden trouwens uit eigen beweging een cursus pedagogische bekwaamheid gevolgd. Zij bevestigden dat zij via verschillende kanalen op de hoogte werden gesteld van het onderwijskundige navormingsaanbod van de hogeschool en zelfs van de Associatie KU Leuven. Daarnaast zouden volgens de commissie een screening van de didactische vaardigheden bij nieuwe docenten en het bijwonen van enkele lesmomenten door de opleidingscoördinatoren informatie kunnen opleveren voor een gericht onderwijskundig navormingsbeleid. Indien het goed wordt aangepakt en mits een goede duiding (bijvoorbeeld in de context van intervisie), zou een systeem dat de opleiding overweegt om docenten bij elkaar les te laten volgen, eveneens positieve effecten kunnen hebben.

Volgens het zelfevaluatierapport is de beperkte bereikbaarheid van de gastdocenten voor de studenten een aandachtspunt. Toch blijkt uit de gesprekken dat dit in recente jaren sterk is verbeterd. De studenten en de alumni meldden hierrond weinig hinder en appreciëren de bereikbaarheid via e-mail voornamelijk van de (verpleegkundige) gastdocenten.

De aan de opleiding toegekende vaste personeelsleden behoren tot het statutaire personeel van de hogeschool, en maken deel uit van het personeelscontingent van het departement Gezondheidszorg. Hun deskundigheidsontwikkeling verloopt zowel vakgebonden als onderwijskundig via nascholing, interne studiedagen, literatuur, eindwerkbegeleiding en ervaringsuitwisseling met vakgenoten binnen en buiten de opleiding. De commissie begrijpt dat de combinatie van hun deeltijdse opdracht in de opleiding met een deeltijdse opdracht in de navorming Verpleegkunde een aantal voordelen biedt op het vlak van de organisatie en de inhoudelijke vernieuwing van de opleiding. De commissie stelde vast dat de beide opleidingscoördinatoren elkaar aanvullen met betrekking tot het beleid en de praktische organisatie van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, en van de verwante bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. Een van hen is titularis van alle opleidingsonderdelen en heeft dan ook de functie van eindcoördinator. Het beleid wordt vormgegeven in nauw overleg met het departementshoofd Gezondheidszorg. De eindcoördinator maakt bovendien als coördinator van de navorming Verpleegkunde deel uit van het departementsbestuur. Het tweede personeelslid dat deeltijds optreedt als coördinator, is tevens eindwerkcoördinator. Het ontbreken van functioneringsgesprekken voor de vaste personeelsleden lijkt tot het verleden te behoren. De commissie stelde een zeer expliciet engagement op dit vlak vast bij het nieuwe departementshoofd Gezondheidszorg. De decretale evaluatie vindt vijfjaarlijks plaats volgens een protocol dat, na akkoord in de bevoegde onderhandelingscomités, op hogeschoolniveau is vastgelegd. De commissie apprecieert ten eerste de inspanningen die de opleidingscoördinatoren doen om zowel formeel als informeel een uiterst laagdrempelig contact met de studenten en de docenten uit te bouwen. De bereikbaarheid, luisterbereidheid en hulpvaardigheid werden door alle stakeholders (studenten, gastdocenten en alumni) zeer waardevol genoemd. De opleidingsverantwoordelijken houden op die manier een goede vinger aan de pols, en ondervangen groeiende problemen of vragen bij de studenten en de gastdocenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan om te onderzoeken welke nieuwe en haalbare initiatieven kunnen worden genomen met betrekking tot de onderwijskundige professionalisering van de gastdocenten.
- De commissie raadt aan om de docenten voldoende ondersteuning te verschaffen in het kader van competentiegericht te evalueren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft gekozen om voor de verschillende deeldisciplines en voor deelpakketten binnen een opleidingsonderdeel gastdocenten in te zetten die met beide voeten in het werkveld staan. Hiermee bereikt ze een snelle opvolging van de evoluties in het werkveld en een maximale gerichtheid op de beroepspraktijk. Zij formuleert het als een keuze om de basis les te laten geven aan de basis. De commissie vindt dit een sterk punt. De commissie stelt vast dat de opleiding een evenwicht nastreeft tussen expertise binnen de verschillende geneeskundige disciplines en de verpleegkundige praktijken, zowel voor de dienst Intensieve zorgen als voor de dienst Spoed-gevallen zorg. Zij vernam bovendien dat de opleiding via de keuze van de docenten aandacht heeft voor de representativiteit van de verschillende ziekenhuizen, die elk hun eigen accenten hebben. Een van de docenten is medewerker aan een naslagwerk dat in de opleiding en het werkveld wordt gebruikt.

De opleiding toont aan dat verschillende docenten internationale ervaring hebben en in een aantal gevallen betrokken zijn bij internationaal onderzoek in hun vakgebied.

De keuze om voor verschillende deelpakketten in een opleidingsonderdeel experts in te zetten, heeft als gevolg dat er permanent aandacht moet zijn voor het bewaren van de coherentie. De commissie stelt vast dat de opleidingscoördinatoren daarvoor in de mate van het mogelijke zorg dragen. Zij begrijpt echter ook dat het geen sinecure is om de gastdocenten op eenzelfde moment samen te brengen voor overleg.

De keuze om bij werving van docenten de voorrang te geven aan inhoudelijke expertise, is volgens de studenten geen belemmering. Zij zeiden dat in een vervolgopleiding immers mag worden verwacht dat studenten een zekere verantwoordelijkheid over het eigen leerproces kunnen opnemen. De commissie kan zich hierin vinden, temeer omdat zij bij een aantal docenten een bereidheid heeft waargenomen om zich onderwijskundig bij te scholen (vgl. facet 3.1).

De opleiding vertrouwt erop dat de gastdocenten zich permanent vakkundig bijscholen via het eigen werkveld. Zij argumenteert dat, indien zich op dat vlak problemen zouden voordoen, de studenten onmiddellijk zouden reageren, omdat zij in dezelfde setting als hun docenten zijn tewerkgesteld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De personeelslijst telt 56 verschillende gastdocenten, die soms een zeer beperkte onderwijsopdracht hebben. Volgens het zelfevaluatie-rapport is 52 procent verpleegkundige, van wie 41 procent uit een spoedgevallensetting komt, 35 procent uit een intensieve zorgensetting en 24 procent uit een andere, specifieke (verpleegkundige) zorgomgeving (het operatiekwartier, de wondzorg enzovoort). Twintig procent van de gastdocenten is arts vanuit verschillende disciplines; 7 procent bekleedt een middenkader- of directiefunctie. Ook andere paramedici zijn bij de opleiding betrokken, zoals een ergotherapeut, een psychologe en een aalmoezenier.

Er zijn slechts vier statutaire personeelsleden betrokken bij de opleiding. Bij twee van hen gaat het om een zeer beperkt aantal lesuren: de leerinhoud 'ICT' (1,5 lesuren) en de leerinhoud 'Eindwerk – wetenschappelijke literatuur' (twee lesuren ondersteuning van de onderwerpsbibliothecaris). De overige twee statutaire personeelsleden zijn allebei voor 20 procent van hun voltijdse opdracht verbonden aan de twee bachelor-na-bacheloropleidingen ('IS-SPGZ' en 'Operatieverpleegkunde'). De werklast van de opleidingscoördinatoren is erg hoog. Recent werd een deeltijdse administratieve kracht aan het team toegevoegd en werd een neventaak van één opleidingscoördinator naar een collega doorgeschoven. Dat is al een stap in de goede richting, maar de commissie blijft zich toch zorgen maken over de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinatoren. De uitwerking van een opleidingsvisie, de verantwoordelijkheid als titularis van alle opleidingsonderdelen, de bewaking van de inhoud en de samenhang van het curriculum, de contacten met de gastdocenten, de praktische onderwijsorganisatie, de begeleiding van de studenten, de stage- en de eindwerkorganisatie en -begeleiding komen terecht op hun schouders. De opleidingscoördinatoren getuigen van een bijzondere inzet en enthousiasme, en ze slagen er door een goede samenwerking en taakafspraken in om hun complexe taak zo kwaliteitsvol mogelijk te volbrengen. De commissie maakt dan ook twee kanttekeningen bij dit facet: enerzijds is er door de hoge werkbelasting nauwelijks tijd voor een effectief kwaliteitsbeleid en innoverende veranderingen. Anderzijds ligt de hele opleiding in handen van twee mensen, wat problematisch kan zijn bij onvoorziene calamiteiten (bijvoorbeeld een onverwachte langdurige ziekte). De commissie wil een sterk signaal geven om voldoende omkadering en een stevige ondersteuning van de centrale onderwijsondersteunende dienst te voorzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie wil een sterk signaal geven om voldoende omkadering en een stevige ondersteuning van de centrale onderwijsondersteunende dienst te voorzien.
- De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinatoren erg hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De middelen die de hogeschool voor de organisatie van haar opleidingen verwerft, worden – na afname van de middelen voor de hogeschooldiensten – verdeeld onder de departementen op basis van begrotingsvoorstellen. Op die manier kunnen departementen accenten leggen en worden zij geresponsabiliseerd voor de toegekende middelen. Elk departement is vrij om te beslissen welke bachelor-na-bacheloropleidingen binnen die financiële marges worden georganiseerd. Het budget van de bachelor-na-bacheloropleidingen maakt, met uitzondering van de personeelskosten van de gastdocenten, deel uit van het globale budget van het departement Gezondheidszorg.

De opleiding wordt sinds het academiejaar 2008–2009 georganiseerd op een nieuwe campus, gelegen aan een belangrijke invalsweg van Brugge. Hij is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer vanuit het station Brugge of via de aansluiting op fietsroutes. Er is een ruime parking voorzien. De commissie heeft vastgesteld dat de nieuwbouw stimulerende effecten heeft op het didactisch handelen, en op het comfort van studenten en personeel. Hij biedt alle mogelijkheden om nieuwe onderwijsvormen aan te wenden in een aangename en moderne omgeving. Het hele gebouw ademt ruimte en licht. De commissie kreeg een rondleiding in de nieuwe campus. Zij stelde vast dat zowel bij het ontwerp als het beheer van de nieuwbouw aandacht wordt besteed aan duurzaamheid en preventief onderhoud. Zij bezocht het auditorium, dat flexibel kan worden ingezet voor middelgrote tot grote groepen. Hier is ook videoconferencing mogelijk. Er kunnen grotere conferenties plaatsvinden die worden ingericht door zowel de eigen opleidingen als door externen. De commissie was erg onder de indruk van het open leerlandschap, waarin de centrale bibliotheek is gehuisvest. Het OpenLeerCentrum (OLC) biedt ruimte voor zelfstudie en groepswerk. Er zijn ruime computer-, print- en scanfaciliteiten aanwezig. Aparte werklokalen kunnen via een eenvoudige elektronische aanvraag worden gereserveerd. De multisectoriële bibliotheek is ruim toegankelijk en is ingedeeld per opleiding. Zij beschikt onder meer over Nederlandstalige werken voor Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, en het handboek dat in de opleiding werd gebruikt, was ook in meerdere exemplaren in de bibliotheek terug te vinden. De gedrukte eindwerken die

voldoen aan de kwaliteitscriteria van de eindwerkenjury, zijn opgesteld in de bibliotheek. De digitale opslag ervan is een project in ontwikkeling. De studenten kunnen gebruik maken van de Endnote-software voor de automatische redactie van referentielijsten in APA-structuur. De commissie vindt het positief dat de docenten en de studenten on- en off-campus toegang tot de e-bibliotheek hebben en een groot scala aan internationale bronnen via de geïjkte medische zoekmachines kunnen raadplegen. De vakbibliotheek BSL (Bohn Stafleu van Loghum) biedt toegang tot een groot aantal full-text elektronische tijdschriften, waaronder 'Medical Care'. De student kan zelf een elektronische aanbeveling invullen voor een aankoop of abonnement. De bibliotheek maakt deel uit van het LIBIS-bibliotheeknetwerk, dat wordt beheerd door de KU Leuven. Hierdoor wordt de informatiecapaciteit van de eigen instelling erg vergroot. Gedrukte materialen kunnen in alle bibliotheken van de associatie worden ontleend. Naast de werkruimten in het OLC zijn over heel het gebouw nog 250 zitwerkplaatsen voorzien met wifi-internet aansluiting. Er zijn talrijke oplaadpunten voor laptops en andere elektronische apparatuur. De studenten maken graag gebruik van de zithoeken in de grote centrale gang (de zogenaamde 'Hoofdstraat'). De commissieleden kregen de indruk van een actieve en dynamische werkomgeving, en van de betrokkenheid van de studenten op hun leeromgeving en op elkaar. De cafetaria en het aansluitende (gras)terras zijn aangenaam, en de cafetaria biedt verzorgde maaltijden aan tegen een studentenprijs. Verder bezocht de commissie de sfeervolle stille ruimte, waar de studenten zich alleen of in groep kunnen terugtrekken, en het werklokaal van de docenten in de nabijheid van de docentenkamer. De basisinfrastructuur van de verschillende leslokalen biedt het hele gamma van moderne voorzieningen (beamer, internet aansluiting, videoapparatuur, los meubilair...) waardoor verschillende onderwijsvormen mogelijk zijn. Volgens de commissie mag er iets meer aandacht zijn voor de ergonomie van het aanwezige materiaal en voor opbergmogelijkheden in de lokalen. Op verschillende plaatsen in het gebouw zijn containers voor gescheiden afvalverzameling aanwezig.

Sinds 2008–2009 loopt in de hogeschool het zogenaamde 'Laptop'-project, dat aan de studenten de mogelijkheid biedt om tegen voordelige voorwaarden of via een subsidiëringsprocedure van de dienst Studentenvoorzieningen een laptop aan te schaffen. Een verplichting om over een persoonlijk toestel te beschikken, is er evenwel niet. Het laptopproject is vooral interessant omwille van de hoge mate van eenvormigheid met betrekking tot software en hardware, en de vermindering van computeronderhoud. Verder stelde de commissie een redelijke tevredenheid vast met betrekking tot zowel de (bijna overal aanwezige draadloze) netwerkinfrastructuur, als de technische en didactische ondersteuning bij het gebruik van nieuwe media. De commissie bezocht de twee diensten die hiervoor verantwoordelijk zijn: het ICT-Systeembeheer (ICTS), dat bereikbaar is via een helpdeskbalie, en ICT-Onderwijs (ICTO). De elektronische leeromgeving Toledo wordt vooral gewaardeerd als communicatieplatform.

Hoewel de hogeschool beschikt over een systeem van plagiaatcontrole, wordt dit voorlopig door de opleiding nog niet gehanteerd. Toch kon de commissie tijdens het bezoek een folder bekijken waarin het gebruik van een antiplagiatsoftwarepakket werd toegelicht. Tot op heden beperkt plagiaatcontrole zich tot vergelijking met de eigen collectie eindwerken in de bibliotheek van KHBO.

De skills labs die de commissie bezocht, zijn specifiek ontwikkeld voor het inoefenen van basisverpleegkundige handelingen in de bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde. De voorzieningen voor de bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg zijn nog beperkt en bevinden zich eerder in een ontwikkelingsfase. Tijdens het bezoek verklaarde de opleidingscoördinator dat de opleiding eraan denkt om in de toekomst het skills lab uit te breiden met hoogtechnologische simulatiepoppen. De opleiding heeft al een verkennend bezoek gebracht aan een opleiding in Utrecht die over dergelijke apparatuur beschikt. Zij is mede-indiener van een OOF-project binnen de Associatie KU Leuven waarin, indien het wordt goedgekeurd, didac-

tische toepassingen zullen worden ontwikkeld. De commissie vindt dat nuttige denkoefeningen met aandacht voor financiële aspecten en rendabiliteit van het gebruik in functie van de investering. Dat zal een meerwaarde betekenen voor de focus naar reanimatie, die men in de nabije toekomst wil leggen. Toch begrijpt de commissie dat een specifiek skills lab voor Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg moeilijk te realiseren is, omdat de apparatuur en materialen in deze specifieke diensten bijzonder snel evolueren. De aard van de toestellen varieert bovendien van ziekenhuis tot ziekenhuis. Dat up-to-date opvolgen, is voor een opleidingsinstituut zo goed als onmogelijk. De focus dient te liggen op de achtergrondkennis en de 'know why' van praktische handelingen. De knowhow kan men delegeren naar stageplaatsen of workshops met firma's, waar de effectieve inoefening op de meest recente apparatuur kan gebeuren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie zet de opleiding aan om de denkoefening in verband met het uitbouwen van het skills lab verder te zetten en te concretiseren naargelang de beschikbare middelen.
- De commissie vindt het wenselijk de (gast)docenten en de studenten vanuit de bibliotheek te attenderen op relevante literatuur.
- De commissie raadt aan om het bestaande antiplagiatplatform te gebruiken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met de degelijk gestructureerde studiebegeleidingsdienst, en met een aanvullend aanbod studiebegeleidingsactiviteiten van de hogeschooldiensten en van het departement Gezondheidszorg, waarvan ook de bachelor-na-bachelorstudenten kunnen genieten. De commissie stelde vast dat de opleiding de nodige informatie geeft, maar zich terughoudend opstelt gezien de maturiteit van die studenten. De studenten en de alumni zeiden dat zij op de hoogte waren van het aanbod, maar dat zij zelden de behoefte voelden om ervan gebruik te maken. Zij apprecieerden in hoge mate het appel dat de opleiding doet op hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheidszin. Het grootste probleem waarmee zij te maken hebben, wordt gevormd door de combinatie van werken, studeren en eventueel de verantwoordelijkheid voor een gezin. Bij problemen kunnen zij terecht bij een van de beide opleidingscoördinatoren of bij de departementale studietrajectbegeleider (STUTRA). Die persoon ondersteunt de studenten bij de indiening van een aanvraag voor een geïndividualiseerd traject (GIT), bijvoorbeeld in het kader van een EVK- of een EVC-procedure. Een EVC-aanvraag is tot hiertoe nog niet ingediend. In 2009–2010 diende één student een EVK-procedure in; in 2010–2011 ging het om drie studenten met telkens een beperkt aantal studiepunten.

De spilfiguren in de studiebegeleiding van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg zijn de beide opleidingscoördinatoren. De mogelijkheid om problemen rechtstreeks te bespreken met een opleidingscoördinator, werd door de studenten erg gewaardeerd. Hun interventies hadden vooral betrekking op een spreiding van het opleidingstraject. Voor de begeleiding van de stages wordt een beroep gedaan op mentoren op de stageplaats. Bij

problemen kunnen de opleidingsverantwoordelijken vlot geïnterpelleerd worden door zowel de studenten als de stageplaatsmentoren. De opleidingsverantwoordelijken bezoeken in dat geval de stageplaats en bespreken de specifieke items met de beide partijen. De studenten en de alumni toonden zich over het algemeen tevreden over de stagebegeleiding. Zij hebben immers al een studietraject als bachelors succesvol afgerond, en vertonen een grote mate van zelfsturing. Een grotere verplichte opvolging van de stages en de studiebegeleiding in het algemeen zou volgens hen als pamperend overkomen en geen meerwaarde bieden. Gezien de grote impact van de stage (27 studiepunten) en de stagebeoordeling in het kader van het competentiegericht onderwijs, meent de commissie dat extra onderwijskundige ondersteuning nodig is voor de stagementoren.

De generieke studiebegeleiding is in handen van een hogeschoolcoördinator. Op dit niveau wordt het algemeen beleid bepaald, worden initiatieven genomen rond gelijke kansen en diversiteit, wordt het overleg tussen de departementen gecoördineerd en wordt het informatieaanbod van de studiebegeleiding uitgebouwd met infogidsen rond algemene thema's zoals het sportstatuut, studeren met een functiebeperking, het leerkrediet, vrijstellingen, stoppen met studeren enzovoort. Studenten met dyslexie kunnen gebruikmaken van het softwareprogramma Kurzweil 3000 op computers in de bibliotheek of via een gelicenseerde installatie op hun eigen laptop. Tot hiertoe werden nog geen faciliteitendossiers voor de gevisiteerde opleidingen behandeld. De hogeschoolcoördinator Gelijke kansen gaf toelichting bij een onderzoek dat op hogeschoolniveau was uitgevoerd met betrekking tot studie- en andere problemen bij werkstudenten. Daaruit blijkt dat problemen zich in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg praktisch niet voordoen. Door de roostering van de contactmomenten op twee vaste dagen in de week en de planning van het schooljaar is de planlast er lager, en kunnen de studenten tijdig de nodige schikkingen treffen voor het afleggen van examens of de planning van de stage.

De hogeschool, het departement Gezondheidszorg en de bachelor-na-bacheloropleidingen zelf informeren de potentiële studenten via verschillende kanalen. De commissie merkte dit onder andere aan de voorbereiding van de 'Open dag', die daags na het visitatiebezoek werd gehouden. Ook op de andere informatiemomenten worden de opleidingen bekendgemaakt: de 'KISS'-dagen (Kwalitatieve Informatie in verband met Studiekeuze voor Studenten), die in overleg met de West-Vlaamse associatiepartners worden georganiseerd, de SID-ins, informatiebrochures en de KHBO-website. De commissie stelde echter vast dat de opleiding via mond-tot-mondreclame en via het werkveld genoegzaam bekend is.

De (departementale) examenombudsdienst wordt waargenomen door de departementssecretaris, die geen onderwijskundige bevoegdheid heeft in de opleiding. De dienst treedt vooral op naar aanleiding van klachten met betrekking tot examens. Tot nu toe werd geen enkele klacht vanuit de opleiding vastgesteld. De studenten kennen de werking van de ombudspersoon vooral naar aanleiding van ziekte tijdens de examens en bemiddeling bij examenverplaatsingen. Via de ombudspersoon worden ook studievoortgangsproblemen gedetecteerd en doorspeeld naar de STUTRA.

De psychosociale en sociale begeleiding is in handen van de vzw STUVO. Die dienst geeft zowel individuele begeleiding als groepstrainingen. Er is geen specifiek aanbod voor bachelor-na-bachelorstudenten voorzien, en dat blijkt ook niet nodig te zijn. STUVO voorziet financiële steun volgens vastgestelde procedures. De dienst is gehuisvest in een gebouw met een ontmoetingsruimte voor studenten. Dat draagt bij tot de privacy van de studenten, en tot de vertrouwelijkheid en de onafhankelijkheid. STUVO verzorgt jaarlijks een (geanonimiseerd) rapport over haar werking.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde een formeel degelijk uitgebouwde aanpak van de kwaliteitszorg op hogeschoolniveau. De onderwijsondersteunende dienst (OOD) is verantwoordelijk voor de uitwerking en de opvolging van het kwaliteitsbeleid. De doelstellingen ervan zijn weergegeven in een visietekst en sluiten aan bij de missie van de hogeschool. De commissie vernam dat in het kader van het beleidsplan 'Onderwijs 2011–2014' het aantal strategische doelstellingen van 30 naar drie doelstellingen is herleid. De hogeschool wil zich gedurende de eerstvolgende drie jaren focussen op de kwaliteit van ICT, het toetsbeleid en de ontwikkeling van leerlijnen. Het kwaliteitszorgbeleid wordt centraal aangestuurd door een kwaliteitscoördinator, die zich laat bijstaan door een expertisegroep Kwaliteitszorg, die is samengesteld met vertegenwoordigers van alle departementen. De borging en de transparantie van de kwaliteit gebeuren via een onlinekwaliteitshandboek, dat de commissie kon inzien via 'Het Portaal' (het intranet van de hogeschool). Daarop zijn de principes, de procedures, werkwijzen en instructies van het kwaliteitsbeleid verzameld. De bedoeling is om op die manier een transparante lijn met betrekking tot kwaliteitszorg te creëren met hogeschoolbrede principes en procedures, en een opleidingsgebonden uitwerking.

Op departementaal vlak behoort het kwaliteitsbeleid tot de verantwoordelijkheid van het departementshoofd. De kwaliteitszorg van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt behartigd door de coördinator Navorming. Om na te gaan of het kwaliteitsbeleid van de verschillende niveaus van de hogeschool en dus ook van de opleidingen in lijn is met het kwaliteitsbeleid van de hogeschool, hanteert de kwaliteitscoördinator van de hogeschool een lijst met tien basisprincipes. De commissie stelt vast dat die principes de verschillende facetten van het EFQM-kwaliteitsmodel afdekken. Volgens het zelfevaluatie-rapport realiseert de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg die principes in voldoende mate. De commissie kon hiervan echter slechts beperkte evidentie vinden. Zij stelde bijvoorbeeld vast dat het principe 'leidinggeven en werken vanuit een gedragen visie' nog niet werd gerealiseerd op opleidingsniveau. Om het kwaliteitsbeleid van de hogeschool en het departement beter te doen aansluiten bij de opleiding, dient volgens de commissie de consult-

functie van de centrale kwaliteitscel te worden uitgebreid. Een sterkere betrokkenheid van de onderwijsondersteunende dienst zou de opleidingscoördinatoren meer kunnen ondersteunen en richten in toekomstige kwaliteitsprojecten. De geplande navormingen rondom de evaluatie van de strategische doelstellingen 2011–2014 zijn alvast een positief gegeven. De commissie herkende daarentegen een pragmatische aanpak van het kwaliteitsbeleid op opleidingsniveau. Die is vooral gefocust op de kwalitatieve uitvoering van onderwijsprocessen, wat zij zeker een waardevolle insteek vindt.

De commissie stelde vast dat de meest essentiële evaluaties plaatsvinden. Na elke lesdag vullen de studenten een evaluatieformulier in, waarop zij op een vijfpunts-Likertschaal een aantal items met betrekking tot het lesverloop en de lesgevers kunnen scoren. Die evaluaties hebben meestal betrekking op deelopleidingsonderdelen. De commissie apprecieert het dat de opleiding op die manier zeer kort op de bal speelt en het concrete docceergedrag continu evalueert. De evaluaties worden volgens het zelfevaluatie-rapport na elke lesdag verwerkt, en de resultaten worden besproken op de jaarlijkse adviesraad. Indien nodig treden de opleidingscoördinatoren sneller op en spelen ze opmerkingen of vragen ter verbetering door aan de docenten. De commissie vernam tijdens de gesprekken dat dit inderdaad gebeurt, soms via e-mail. Toch heeft de commissie bedenkingen bij het fragmentarische aspect van die evaluaties, en dringt zij aan om de bestaande praktijk aan te vullen met een meer globale evaluatie van het programma en de opleidingsonderdelen in hun geheel. In 2010 werd een enquête 'Studeerbaarheid' georganiseerd in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, waarvan de commissie de resultaten kon inzien. De enquête 'Kwaliteit stage' die in het departement Gezondheid wordt georganiseerd, werd niet afgenomen in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wegens de wisselende periodes waarin de stages plaatsvinden en de mogelijkheid om stage te lopen in de eigen dienst. Daardoor kan geen vast tijdstip voor een stage-enquête worden bepaald. De opvolging van de kwaliteit van de stage gebeurt via een viertal gerichte vragen waarop de studenten moeten antwoorden in het reflectieverslag. Tijdens het eerste semester van 2011–2012 vond een studietijdmeting plaats. De voor 2010–2011 geplande afname van de enquête met betrekking tot de evaluatie kon door tijdsgebrek niet plaatsvinden. De commissie dringt erop aan dat die zou worden uitgevoerd met het oog op een verbetering van het toetsbeleid.

Globaal gezien erkent de commissie de waarde van een dergelijke pragmatische aanpak in de context van de bachelor-na-bacheloropleidingen, maar ze dringt toch aan op een meer formele en systematische benadering van de kwaliteitszorg en de daaraan verbonden evaluaties. Zij merkt op dat een aantal actoren niet systematisch wordt bevraagd, zoals de medewerkers/docenten, stagementoren, alumni en het werkveld. Het formuleren van streefdoelen is een werkpunt. Zij bleef ook wat op haar honger zitten met betrekking tot een duidelijke weergave van de resultaten van de bevragingen (tabellen, percentages, diagrammen, vergelijkingen met andere opleidingen...).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan om, met ondersteuning van de centrale kwaliteitscel van de hogeschool, een meer systematische aanpak na te streven in het kader van een integraal kwaliteitszorgbeleid.
- De commissie beveelt aan om toetsbare streefdoelen te formuleren.
- Zij formuleert tevens de wenselijkheid van een bevraging van alle actoren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de opleidingsverantwoordelijken vanuit een kwaliteitsbewustzijn op een pragmatische manier omgaan met verbeteringen. De commissie apprecieert de inzet van de opleidingscoördinatoren om met beperkte middelen zo veel mogelijk resultaten te bereiken. Zij heeft vastgesteld dat de suggesties van de adviesraad tot effectieve aanpassingen leiden. Zij zijn het resultaat van besprekingen van de dagelijkse evaluatieverslagen en van externe wijzigingen. Het kan daarbij gaan om aanpassingen als gevolg van wettelijke vereisten of om ontwikkelingen op de werkvloer. De opleidingscoördinatoren houden eveneens de vinger aan de pols met betrekking tot het dagdagelijkse doceergedrag, op basis van de informatie die zij verkrijgen uit de dagevaluaties, en uit informele contacten met docenten en studenten. Verbeteringen werden eveneens doorgevoerd als gevolg van de resultaten van de enquête 'Studeerbaarheid'.

De commissie mist echter een systematiek van verbeteringsprojecten, bijvoorbeeld op basis van een uitgewerkte PDCA-methodiek. Sinds 2010–2011 werkt de dienst Navorming van het departement Gezondheidszorg met een jaarwerkplan waarin concrete verbeteringspunten met aanduiding van een timing en van een verantwoordelijke staan vermeld. Met betrekking tot de bachelor-na-bacheloropleidingen staan hierin slechts enkele verbeteringspunten opgenomen. Het jaarwerkplan met de opname van actiepunten is een goede aanzet, maar de commissie zou een jaarwerkplan per opleiding op prijs stellen, met een gedetailleerde aanduiding van de bron van het verbeteringspunt en de wijze van opvolging, en dat op een cyclische manier. De streefdoelen voor de toekomst die in het zelfevaluatie rapport worden opgesomd, zijn in hoofdzaak afgeleid uit één enquête, namelijk de enquête 'Studeerbaarheid' en de daaropvolgende focusgesprekken. Als positief punt stelt de commissie vast dat bij de verantwoordelijken van de opleiding de duidelijke wil aanwezig is om in de toekomst op een meer systematische manier met verbeteringsplannen om te gaan. De opleiding durft zichzelf kritisch in vraag stellen, en is er zich van bewust dat er nog heel wat punten voor verbetering vatbaar zijn. Ze durft zich ook kwetsbaar opstellen en staat open voor verbetering, aanpassingen en veranderingen geopperd door externen. Een jaarwerkplan volgens een geijkte kwaliteitsvorm (PDCA-cirkel, SMART of BSC) kan volgens de commissie een leidraad zijn voor een hogere vorm van beleidsvoering. Zij suggereert dat de dienst Kwaliteit van de hogeschool hiervoor een stevige begeleiding voorziet, met de aanreiking van bruikbare instrumenten in de specifieke context van de bachelor-na-bacheloropleidingen, die wordt gekenmerkt door een groot aantal gastdocenten en een overbelasting van de opleidingscoördinatoren. Slechts op die manier zal de opleiding erin slagen haar kwaliteiten te profileren en een innoverend beleid uit te tekenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie dringt erop aan om meer systematiek te brengen in de verbeteringsprojecten.
- De commissie adviseert om een specifiek jaarwerkplan voor de bachelor-na-bacheloropleiding op te stellen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool beschikt over de decretaal vastgelegde organen die de medewerkers, de studenten en de maatschappelijke geledingen moeten betrekken bij de borging van de onderwijskwaliteit zoals de academische raad, de departementale raad, het hogeschool- en departementaal onderhandelingscomité en het Comité voor preventie en bescherming op het werk. De commissie raadpleegde de portaalsite 'Het Portaal', die op hogeschoolniveau alle relevante informatie verzamelt met betrekking tot de organisatie van het onderwijs en de kwaliteitsborging. Op departementaal niveau zijn de personeelsvergadering van het departement (minstens tweemaal per jaar) en de tweewekelijkse vergadering van het departementsbestuur – bestaande uit het departementshoofd, de departementssecretaris en de opleidingscoördinatoren – belangrijke informatie- en inspraakorganen. Gezien het grote aantal gastdocenten met een soms zeer beperkte opdracht in de onderwijsinstelling en een drukke professionele agenda, stelt zich het probleem van de betrokkenheid van de docenten bij de opleiding. Meer specifiek stellen de opleidingscoördinatoren de onmogelijkheid vast om al die personen op hetzelfde moment bijeen te brengen voor overleg over kwaliteitsaspecten van de opleiding. Door een te grote aanspraak te maken op hun beschikbaarheid, riskeren ze immers bekwame experts als lesgevers te verliezen. De opleiding heeft hiervoor een oplossing gezocht door de organisatie van een jaarlijkse adviesraad. De commissie stelt vast dat dit een zinvol orgaan is, dat een selectie van de gastdocenten dicht bij de opleiding betreft. Het vergaderritme (eenmaal per jaar) zou volgens de commissie misschien best worden verhoogd tot eenmaal per semester. Via deze geselecteerde gastdocenten stromen vragen en opmerkingen, onder andere met betrekking tot curriculumwijzigingen, door naar de opleiding en vice versa. Bij de samenstelling van de adviesraad houdt de opleiding rekening met een aantal evenwichten, zoals een vertegenwoordiging van verschillende diensten binnen intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, van de verschillende regio's, en van grote en kleine ziekenhuizen. De adviesraad is echter geen overkoepelend, opleidingsbreed initiatief om alle gastdocenten met elkaar en met de opleiding met elkaar in contact te brengen. De gastdocenten benadrukten wel dat de opleidingscoördinatoren vlot bereikbaar zijn, en openstaan voor op- en aanmerkingen. Toch vindt de commissie het noodzakelijk dat de opleiding op een creatieve manier instrumenten zou ontwikkelen voor een sterkere netwerking, om de gezamenlijke betrokkenheid en onderlinge verbanden tussen de docenten te versterken. Wellicht kan het inzetten van nieuwe sociale communicatiemedi hierbij nuttig zijn.

De opleiding hecht veel belang aan de informele betrokkenheid van het werkveld via deelname aan jury's van eindwerken en de stagebesprekingen. Bij de keuze van juryleden en stagementoren geeft zij de voorkeur aan afgestudeerden, omdat zij het werkveld en de opleiding kennen. De vertegenwoordigers van het werkveld die de commissie ontmoette, stelden dat de opleiding wel degelijk rekening houdt met opmerkingen, en voorstellen tot aanpassingen van het curriculum en cursusonderdelen. Vermits de gastdocenten met beide voeten in het werkveld staan, fungeert de adviesraad tevens als klankbord van het werkveld. Toch suggereert de commissie om naast docenten ook andere vertegenwoordigers van het werkveld bij de adviesraad te betrekken, met het oog op een zo sterk mogelijke representativiteit van de verschillende geledingen van het

werkveld. De intentie om iemand van de alumni te vragen lid te worden, is een stap in de goede richting.

De studenten participeren aan de academische raad en de departementale raad. Zij worden afgevaardigd door de studentenraad, die democratisch is verkozen en over alle aangelegenheden van de onderwijsorganisatie advies kan uitbrengen, met name over het onderwijs- en examenreglement en de evaluatie van het doceergedrag. De studenten maken voor de helft deel uit van het bestuur van STUVO. De commissie stelde vast dat die organen weinig concreet bijdragen aan de kwaliteitszorg van de bachelor-na-bacheloropleidingen. De studenten van die opleidingen hebben na elke lesdag de mogelijkheid om hun feedback over de lessen te geven en er zijn tal van losse, informele contactmomenten tussen de studenten en de opleidingscoördinatoren. Deze twee vormen lijken voldoende te zijn voor een studentenpopulatie die slechts voor een beperkt aantal contacturen in de school aanwezig is. Vanuit de studentengroep is er geen vraag naar een meer doorgedreven betrokkenheid bij de officiële raden.

Onlangs alle vermelde initiatieven stelt de commissie op basis van gesprekken met personeelsleden en studenten toch vast dat het kwaliteitsbewustzijn eerder informeel en weinig gestructureerd aanwezig is. Ze heeft ondervonden dat de informele aanpak zeker resultaten oplevert en drukt daarom haar vertrouwen uit in de betrokkenheid van alle stakeholders, maar ze vindt daarnaast het gebruik van formele overlegstructuren wenselijk en moedigt de opleiding aan in het verder uitbouwen daarvan. Ook een betere communicatie van het zelfevaluatie rapport aan alle stakeholders zou hun betrokkenheid bij de opleiding verhogen. De commissie leidde uit de gesprekken af dat het zelfevaluatie rapport vooral het werk was van de opleidingsverantwoordelijken. Ze vindt dat alle stakeholders meer betrokken moeten worden de totstandkoming van het zelfevaluatie rapport.

De commissie vernam dat de opleiding zich inspannt om een nauwe band te houden met de alumni door hen uit te nodigen op de navormingsactiviteiten. Zij blijken daarop ook vaak aanwezig te zijn. De commissie stelt echter ook vast dat een systematische bevraging van de alumni, op een vast tijdstip na het afstuderen, niet plaatsvindt. Dat vindt de commissie een werkpunt, vermits zo'n bevraging interessante informatie kan opleveren over de kwaliteit van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan creatieve oplossingen te zoeken om de betrokkenheid van en de contacten tussen de vele gastdocenten te bevorderen, eventueel door gebruik te maken van nieuwe sociale communicatiemiddelen.
- De commissie adviseert om, naast de gastdocenten en stagementoren, ook andere stakeholders van het werkveld bij de adviesraad te betrekken.
- De commissie raadt aan om de adviesraad eenmaal per semester samen te roepen.
- De commissie beveelt een systematische bevraging van de alumni aan.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is tot stand gekomen op vraag van het werkveld en voldoet, volgens hetzelfde werkveld, nog steeds aan een nood. Ziekenhuizen sturen verpleegkundigen naar de opleiding, omdat zij in het kader van het behouden van hun erkenningen voldoende verpleegkundigen op de afdelingen moeten hebben die in het bezit zijn van een bijzondere beroepstitel. Een afgestudeerde verhoogt eveneens de deskundigheid van het hele team door de kennis en de inzichten die hij in de dienst binnenbrengt vanuit ervaringsuitwisselingen met andere ziekenhuizen. Afgestudeerden geven een impuls aan collega's om zich bij te scholen. Generatiestudenten zijn zeker van een snelle tewerkstelling en nemen volgens het werkveld een vliegende start op de afdeling. De afgestudeerden zijn gewilde potentiële werknemers op de kritische diensten. Vaak krijgen zij als stagiair al een tewerkstelling aangeboden. Door de bijkomende motivatieboost dragen zij ook bij tot het retentiebeleid van de instelling.

De opleiding biedt ook volgens de studenten een echte meerwaarde. Zij vinden deze gespecialiseerde opleiding een goede aanvulling op hun bachelordiploma, omdat zij hen in staat stelt om zich sneller en professioneler in te werken op een dienst Intensieve zorgen of Spoedgevallenzorg. Het programma is evenwichtig samengesteld naar de beide diensten toe. De studenten appreciëren de lessen die worden gegeven door ervaringsdeskundigen, en vinden het grote aantal experts meer een zegen dan een last. De opleiding speelt volgens hen alert in op wat er gebeurt op het werkveld, en gaven als voorbeeld het bespreekbaar stellen van de problematiek van het tekort aan spoedartsen via de toelichting bij het PIT-project (paramedisch interventieteam). De onderwijsorganisatie laat hen toe de opleiding als werkstudent te volgen. Gezien het merendeel van de studenten werkstudent is en een buitenlandse stage volgens de huidige wetgeving niet in aanmerking komt voor het bekomen van de beroepstitel is, de studentenmobiliteit feitelijk onbestaande. In dat perspectief meent de commissie dat meer aandacht kan gaan naar initiatieven met betrekking tot internationalisation@home.

Volgens de alumni, het werkveld en de werkstudenten is de meerwaarde van de opleiding groter indien je al enkele jaren werkervaring hebt. Bij gebrek aan een systematische bevraging van de alumni over de kwaliteit van de opleiding baseert de commissie haar bevindingen op de gesprekken tijdens het visitatiebezoek. De alumni benadrukten dat zij door het volgen van de opleiding een beter zicht hebben gekregen op de achtergronden bij interventies. Door de opleiding konden zij de handelingen die zij verrichtten, beter plaatsen en kregen zij meer zelfzekerheid. Het grote pakket stage-uren is volgens hen noodzakelijk om praktische ervaring op te doen. Dat belet niet dat zij beseften dat die ervaring na de opleiding nog moet worden aangevuld wegens de snelle ontwikkelingen en het ontstaan van subspecialisaties op de werkvloer. Zij nemen dan ook geregeld deel aan navormingsactiviteiten.

Op basis van de lectuur van enkele eindwerken besluit de commissie dat het beoogde niveau over het algemeen wordt behaald. De hoger gequoteerde eindwerken leveren vaak een praktische meerwaarde op voor het werkveld, maar de middelmatige eindwerken krijgen in verhouding tot die uitschieters volgens de commissie een te hoge quotering, en waren geen echte praktijkstudies of behandelde irrelevante casussen. De commissie vraagt in dat verband om blijvend te bewaken dat het eindwerk praktijkgericht is, en de integratie van theorie en praktijk bewerkstelligt. De portfolio-opdrachten in het kader van de stage realiseren dat doel al in hoge mate. De commissie stelt vast dat een aantal eindwerken en opdrachten een echte win-winsituatie betekent voor zowel de studenten als voor het ziekenhuis waarvoor zij werden ontwikkeld, en zij zouden de facto passen in projecten van maatschappelijke dienstverlening, hoewel ze niet zo worden benoemd. Een aandachtspunt zijn de referenties in de eindwerken. De commissie merkt op dat die niet steeds volgens de geldende regels en afspraken binnen de KHBO gebeuren. Hoewel een opfrissing van die regels in het programma is opgenomen, is een strenger toezicht tijdens de ontwikkeling van het eindwerk hier op zijn plaats. Speciaal aandacht dient gegeven te worden aan het refereren aan internetbronnen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de aanwezigheid van en de correcte weergave van literatuurreferenties in het eindwerk.
- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

In het zelfevaluatie-rapport toont de opleiding aan de hand van de slaagcijfers voor het opleidingsonderdeel 'Klinisch onderwijs 1 & 2' en voor het eindwerk aan dat de meeste studenten hiervoor slagen. De opleiding hanteert die cijfers, omdat zij volgens haar een goed beeld geven van de mate van realisatie van de doelstellingen, en omdat zij het resultaat zijn van evaluaties door mensen uit het werkveld. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn volgens de opleiding de onderwijsorganisatie, die het mogelijk maakt werk en studie te combineren, de individuele begeleidingsmogelijkheden als gevolg van de kleine populatie en de gemotiveerdheid van de studenten. De wettelijke verplichtingen voor de erkende kritische diensten en de attractiviteitspremie voor verpleegkundigen in het bezit van de beroepstitel zijn stimulerende factoren.

De analyse van de studie-efficiëntie in de vijf opeenvolgende academiejaren vanaf 2005–2006 toont aan dat achtereenvolgens 86, 77, 90, 80 en 79 procent van de studenten een studie-efficiëntie van 100 procent behaalde. Dat wil zeggen dat zij het totale aantal studiepunten

hebben behaald waarvoor zij zich hadden ingeschreven. De schommelingen schrijft de opleiding toe aan het beperkte aantal studenten per academiejaar. De gemiddelde studieduur bedroeg voor de aangehaalde referteperiode 1,45 jaar: 58 procent van de gediplomeerden haalt zijn diploma na één academiejaar, 40 procent na twee academiejaren en 3 procent na drie academiejaren. Hierbij dient aangestipt dat sommige studenten bewust de opleiding over twee academiejaren spreiden.

Er is een systematiek van afhaakgesprekken voorzien. In het geval van een dreigende drop-out neemt de opleidingscoördinator of de departementale trajectbegeleider het initiatief hiertoe. Tijdens deze gesprekken wordt aan de hand van een vragenlijst getoetst naar de beweegredenen en worden alternatieven voorgesteld. Er wordt telkens een aanbod gedaan, waarna de student zijn besluit maakt. Er is een folder met studieadviestips ter beschikking van mogelijke afhaakers. Gezien de kleinschaligheid van de opleiding kan meestal vroegtijdig op een mogelijke drop-out worden geanticipeerd en kunnen maatregelen zoals deeltijds studeren of speciale trajecten worden voorgesteld, soms in overleg met de werkplaats.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De aanvullingen bij het zelfevaluatierapport van december 2010 die aan de commissie enkele weken voor het bezoek werden bezorgd, bevatten nuttige informatie die, samen met de informatie tijdens het bezoek, de oordeelsvorming efficiënt hebben beïnvloed.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHBO Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt aangeboden aan het departement Gezondheidszorg en Technologie van de Katholieke Hogeschool Leuven. De KHLeuven staat in voor verschillende opleidingen verspreid over vijf studiegebieden: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Gezondheidszorg, Industriële wetenschappen en technologie, Onderwijs en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg en Technologie, dat in 2007–2008 ontstaan is uit de fusie van Rega en Verpleeg- en vroedkunde, organiseert zes professioneel gerichte bacheloropleidingen en vier bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg.

Het UZ Leuven organiseerde vanaf 1976–1977 een specialisatiecursus van 120 uren voor de verpleegkundigen van de afdelingen Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg. Deze opleiding werd ingericht tot en met 1981–1982, en van 1986–1987 tot en met 1995–1996.

Na de publicatie op 18 januari 1994 van het Koninklijk Besluit (KB) houdende de lijst van de bijzondere beroepstitels en bijzondere beroepsbekwaamheden voor de beoefenaars van de verpleegkunde, waarin ook de 'Beroepstitel Verpleegkundige gespecialiseerd in de Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg' werd opgenomen, organiseerde de KHLeuven in september 1995 de voortgezette opleiding tot Gespecialiseerde verpleegkundige in de intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. In 2004–2005 werd deze opleiding omgevormd tot de huidige opleiding Bachelor in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De intensieve samenwerking tussen het UZ Leuven en de KHLeuven legde onmiddellijk de basis voor een sterk doorgedreven gespecialiseerde opleiding.

De Katholieke Hogeschool Leuven is sinds 2002 lid van de Associatie KU Leuven.

In 2011–2012 telde de opleiding 49 studenten, van wie er 29 voltijds ingeschreven waren en 20 studenten de opleiding deeltijds volgden.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel bestaat uit zes rollen van de verpleegkundige, waaraan 21 competenties werden gekoppeld. Zo onderscheidt men de volgende rollen: de verpleegkundige als persoon die handelt naar beroepsspecifieke situaties, de verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener die professioneel verpleegkundige zorg op maat verleent, de verpleegkundige als organisator en coördinator van diverse aspecten van de zorg, de verpleegkundige als professional die een bijdrage tot het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg levert, de verpleegkundige als lid van het team die intra- en interprofessioneel samenwerkt om de visie en de doelstellingen van de zorg te realiseren, en de verpleegkundige als lid van de samenleving die een rol vervult in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn. De commissie is van oordeel dat het competentieprofiel en de uitwerking van de competenties in de matrix, waarin het niveau van beheersing is aangegeven, een bijzonder helder beeld geven van de competenties die bij de studenten worden nagestreefd en van het niveau waarop dit dient te gebeuren. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding Bachelor in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg een duidelijke keuze maakte voor de verdieping van de bachelor (keuze voor expertniveau).

De commissie zag bovendien dat de opleiding de doelstellingen van het competentieprofiel heeft afgetoetst met het Structuurdecreet van 2003, en dat de competenties geënt zijn op de Dublin-descriptoren. De commissie waardeert dit alles.

De commissie apprecieert het ook dat het competentieprofiel en de domeinspecifieke eisen zowel op associatieniveau als op nationaal en internationaal niveau werden gebenchmarkt. Zo situeert de opleiding zich op het niveau van 'nurse specialist' zoals omschreven door het International Council of Nurses (ICN). Het programma beantwoordt ook aan de principes en aanbevelingen van The European Federation of Critical Care Nursing Associations (EfCCNa).

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De domeinspecifieke competenties die vervat zijn in het competentieprofiel, zijn ontstaan dankzij intensieve samenwerking in het Overlegplatform Beroepsorganisaties en Hogescholen Banaba Intensieve Zorgen en Spoedgevallenzorg (Overlegplatform), dat voor het eerst werd samengeroepen in 1999. De KHLeuven speelde een voortrekkersrol bij de samenstelling van het beroeps- en het opleidingsprofiel, wat de commissie ten zeerste waardeert.

De profielen die aan dit overleg ontsproten, werden gevalideerd door het werkveld en door de Vlaamse Onderwijsraad op 12 juni 2001. Het Overlegplatform baseerde zich voor het beroeps- en opleidingsprofiel op de volgende bronnen: het ministerieel besluit van 16 april 1996 met de criteria voor het behalen van de bijzondere beroepstitel van gegradueerd verpleegkundige in de intensieve zorg en spoedgevallenzorg; de Koninklijke Besluiten met de erkenningsnormen van de functies gespecialiseerde spoedgevallendienst en intensieve zorg (27 april 1998) en van de MUG (mobiele urgentiegroep) (10 augustus 1998); het beroepsprofiel van de verpleegkundige, gepubliceerd door de Nationale Raad voor Verpleegkunde op 29 juni 1998; en de handleiding voor het schrijven van een beroeps- en opleidingsprofiel van de dienst voor Onderwijsontwikkeling van de VLOR. Daarnaast werden ook internationale beroepsprofielen en curricula van Zwitserland, Nederland, Frankrijk, de Verenigde Staten en Canada bestudeerd. De commissie waardeert het dat de domeinspecifieke eisen ook op internationaal niveau werden gebenchmarkt, en dat de opleiding op deze manier tegemoet wil komen aan internationale standaarden. De commissie vindt het positief dat het competentieprofiel en de domeinspecifieke eisen werden gevalideerd door de beroepsorganisaties VVIZV (Vlaamse Vereniging Intensieve Zorgen Verpleegkundigen) en VVVS (Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallenzorg). Op vraag van beroepsorganisaties heeft het Overlegplatform overigens ook een vaardigheidslijst ontwikkeld. De commissie is van oordeel dat dit blijkt geeft van het belang dat de opleiding hecht aan een degelijke omschrijving en uitwerking van competentiegericht leren, en van de bereidheid om de opleiding af te stemmen op de eisen en noden uit de praktijk. De commissie stelde eveneens vast dat de eindkwalificaties met grote regelmaat worden afgetoetst bij het beroepenveld en de beroepsverenigingen. De commissie waardeert deze continue kritische kijk.

De commissie zag dat het competentieprofiel aansluit bij het domeinspecifieke referentiekader van de commissie.

Uit de gesprekken kon de commissie afleiden dat zowel studenten, het werkveld als lectoren op de hoogte zijn van de doelstellingen, onder meer door de ECTS-fiches, de competentiegericht stages en het competentiegericht onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma bestaat uit vier modules van elk 15 studiepunten. De eerste twee modules zijn basismodules en bieden de student medische, verpleegkundige en humane wetenschappen, en de noodzakelijke beleidsaspecten. De derde module bouwt verder op de twee vorige, en richt zich specifiek op intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De vierde module focust op het kritiek zieke kind. De commissie is van oordeel dat deze focus op het kritiek zieke kind een meerwaarde is. Daarnaast dienen de studenten ook een eindwerk te schrijven dat aansluit bij de gehele opleiding. Elke module omvat drie opleidingsonderdelen in vier leergebieden, namelijk: Biomedische wetenschappen, Verpleegkundewetenschappen en Klinisch onderwijs en stage. Daarnaast is er nog een vierde leergebied, namelijk Informatie- en onderzoekscompetenties, waaronder het eindwerk valt. De commissie stelde vast dat studenten en afgestudeerden deze modulaire aanpak en de sterke focus op de stage waarderen, vermits deze flexibiliteit en deeltijds studeren faciliteren. De opleiding biedt geen keuzemogelijkheden aan. Dit neemt echter niet weg dat het programma zowel kwalitatief als kwantitatief een heel gevarieerd en actueel aanbod leermogelijkheden biedt.

De commissie stelde vast dat de stage werd geïntegreerd in alle modules, en waardeert dit. Door de combinatie van lesdagen en praktijk wordt immers een directe toepassing en integratie van theorie in de praktijk mogelijk. De commissie is van oordeel dat dit de competentiegerichtheid bevordert.

De commissie merkte op dat de competenties op een degelijke manier in het programma werden vertaald. De indicatoren van het competentieprofiel zijn omgezet in doelstellingen van de opleidingsonderdelen. De commissie waardeert dan ook dat, dankzij de concordantiematrix, het mogelijk is om na te gaan welke competenties worden verworven in welke opleidings-

onderdelen. De commissie beschouwt dit als een werkbaar en grondig instrument, dat de onderwijspraktijk kan sturen. De commissie stelde dan ook vast dat de doelstellingen duidelijk werden omgevormd in het programma en werden geconcretiseerd in actuele vaardigheden. De commissie waardeert eveneens de nadruk die de opleiding legt op het competentiegericht vaardigheidsleren, en zag dat de opleiding verder bouwt op de al ontwikkelde competenties in de basisopleiding.

De commissie stelde een heel snelle bijsturing en updating van het curriculum vast, en dit dankzij zowel formele als informele momenten met het werkveld, alumni en studenten (zie ook *facet 5.3*). Zij waardeert het dat de opleiding curriculumaanpassingen doorvoert. Curriculumaanpassingen gebeuren via een interne procedure volgens 'checks and balances'. De opleidingscommissie is, samen met de opleidingscoördinator, verantwoordelijk voor het curriculum in al zijn aspecten, en voor de voortdurende afstemming ervan op wetenschappelijke evoluties en wijzigingen in de beroepspraktijk. De opleidingscommissie vergadert tweemaal per jaar. In deze commissie hebben de opleidingscoördinator, twee lectoren en drie praktijklectoren – tevens verpleegkundigen van het werkveld –, één alumnus, twee kliniekhoofden van een intensieve en spoedgevallendienst en een sociaal werker zitting. Deze opleidingscommissie onderzoekt onder meer de reacties van de studenten, lectoren, praktijklectoren/stagebegeleiders, examinatoren en de resultaten van de kwaliteitszorg. De commissie stelde overigens met tevredenheid vast dat de opleiding rekening houdt met de studietijdmetingen. Dit toont de effectiviteit aan van het onderzoek, en toont de bereidheid van de opleiding aan om in te spelen op de nood van de studenten. Dankzij een jaarlijks feedbackmoment krijgen alle medewerkers informatie over de curriculumaanpassingen en de resultaten van de kwaliteitsonderzoeken.

Wat de internationale dimensie in de opleiding betreft, waardeert de commissie de organisatie van de 'internationale miniweek' in het departement G&T. Het is een proactieve aanpak tot het stimuleren van respect en openheid voor diversiteit in onze samenleving. Daarnaast vindt de commissie het positief dat de hogeschool een lesvrije vierde stageperiode voorziet, waardoor studenten de mogelijkheid hebben om stage in het buitenland te lopen. De commissie apprecieert het eveneens dat de hogeschool actief investeert in de open houding die studenten dienen te ontwikkelen in het werken met patiënten van andere culturen, zoals blijkt uit de gesprekken die zij tijdens de stage kon hebben met een sociaal werker, en uit de stimulans om de manier van werken van de dienst Patiëntenbegeleiding van het UZ Leuven te leren kennen. Daarnaast zag de commissie nog andere internationale componenten in de opleiding, zoals het feit dat veel lectoren verbonden aan deze opleiding internationale contacten onderhouden, en het gebruik van internationale wetenschappelijke vakliteratuur tijdens de lessen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een sterk evenwicht tussen de professionele en academische gerichtheid. De commissie merkte dat de opleiding 'de verwevenheid tussen de theorie en de praktijk' als een belangrijk punt naar voren schuift. Dit komt overigens ook naar voor in de opbouw van het programma, waarbij les- en praktijkdagen worden gecombineerd.

Dit evenwicht wordt bovendien bevorderd door de samenstelling van het docententeam, dat zowel uit klinische als academische lesgevers bestaat. Zoals aangegeven stelde de commissie een bijzonder sterke input van het beroepenveld vast, die een actuele inhoud van het programma waarborgt. De commissie vindt het positief dat de evidence based aanpak op verschillende niveaus in de opleiding is verankerd. Zo zag zij enerzijds degelijk uitgewerkt klinisch onderwijs en een dito stageregeling op diverse kritische diensten. Dankzij de samenwerking met lectoren die ook een academische opdracht vervullen, wordt bovendien anderzijds de wetenschappelijke input verzekerd.

Specifiek wat de academische gerichtheid van de opleiding betreft, zag de commissie dat het curriculum veel aandacht heeft voor de ontwikkeling van academische vaardigheden (eisen voor papers, stageverslagen, eindwerk). De commissie waardeert dit. Bovendien zijn de lectoren vaak ingebed in een academisch kader, wat afstraalt op de studenten (zie ook hierboven). Enkele opleidingsonderdelen geven overigens recht op vrijstellingen voor studenten die na de bachelor-na-bacheloropleiding de master in de Verpleegkunde volgen. Daarnaast werkt de opleiding samen met de master-na-masteropleiding in Ziekenhuishygiëne van de faculteit Geneeskunde. De studenten uit deze opleiding volgen het opleidingsonderdeel over bewakings- en behandelingstechnieken van intensieve en spoedgevallenzorg. De commissie waardeert de expliciete inbedding in de universitaire context. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek kunnen vaststellen dat het studiemateriaal van degelijke kwaliteit is. De commissie waardeert het dat de cursussen actueel en praktijkgebonden zijn. Zij zag ook dat duidelijk wordt aangegeven hoe men zal evalueren, en dat er een duidelijk onderscheid is tussen hoofd- en bijzaken. Elke cursus bevat ook ECTS-fiches. De commissie apprecieert het daarnaast dat studenten tijdig en correct hun studiemateriaal ter beschikking krijgen.

De commissie vraagt de opleiding echter wel om meer uniformiteit in het cursusmateriaal te brengen. Zij stelde immers vast dat niet in alle cursussen duidelijke referenties aan wetenschappelijke literatuur terug te vinden zijn. De commissie constateerde daarnaast wel een grote beschikbaarheid en variatie van actuele wetenschappelijke en gespecialiseerde naslagwerken en handboeken. De commissie vraagt de opleiding ook om erover te waken dat alle cursussen inhoudsopgaves bevatten.

De commissie stelde vast dat de opleiding de stage als een krachtige leeromgeving beschouwt. Vanuit een weloverwogen visie (leren verloopt constructief, cumulatief, contextgebonden, individueel verschillend, doelgericht en zelfregulerend) wordt het maximum gehaald uit de stage als leeromgeving. De opleiding voorziet dan ook meer stage-uren (530 uur) dan wettelijk vereist is (450 uur). Door te opteren voor vier stagemomenten, waarborgt de opleiding een continue afwisseling tussen de theorie en de praktijk. De stage biedt bovendien een veelheid aan werkervaring door het feit dat studenten stage lopen op vier verschillende werkplaatsen. Concreet loopt de student 23 dagen stage op de spoedgevallendienst en drie stages van 16 dagen waarvan twee op intensieve zorgen volwassenen en kinderen en één stage naar keuze (spoedgevallen- of intensieve zorg). Iedereen is verplicht om ook stage te lopen op intensieve zorg en bij kritiek zieke kinderen. De commissie zag dat de opleiding de stagetoebedeling afstemt op het profiel van de student, en zij vindt dit positief. Zo wordt op basis van de inschrijvingsgegevens een inschatting gemaakt van welke studenten een langere aanpassingsperiode nodig zullen

hebben. Deze studenten starten eerst op intensieve diensten volwassen, zodat ze de praktijk op een meer gestructureerde wijze kunnen aanleren.

De commissie vraagt de opleiding echter wel om blijvend aandacht te hebben voor de opeenvolging van stages. Studenten die als eerste stage lopen op de PICU en spoed, ervaren deze stages immers als zwaar, vermits deze studenten nog niet over de nodige kennis beschikken.

Studenten kunnen voor de vierde stage kiezen tussen een tweede spoedgevallendienst of intensieve zorg. Studenten die tijdens hun basisopleiding de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde kozen, mogen een tweede stageperiode lopen op neonatologie. De commissie beschouwt het aantal en de diversiteit in stageplaatsen als een meerwaarde. Tijdens elke stage moeten studenten specifieke leerdoelen bereiken. De begeleiding op de stageplaats gebeurt door mentoren. Praktijklectoren staan in voor de leerbegeleiding. De commissie waardeert het dat alle mentoren de SMART-mentorshipopleiding volgen. Daarnaast vindt zij het eveneens positief dat de opleiding vergadert met het Nurse Support Team, dat nieuwe verpleegkundigen begeleidt.

De commissie zag dat de opleiding een aantal stage-instrumenten hanteert dat de begeleiding en de zelfreflectie moet faciliteren. Zo schrijven studenten een dagelijkse reflectie, waarop de verpleegkundige feedback geeft. Dit wordt weergegeven in het studentenbegeleidingsdossier. Daarnaast registreren studenten hun vorderingen in de specifieke lijst met technieken en zorgsituaties die aansluiten bij het competentieprofiel. De commissie vindt het positief dat de studenten hun eigen leerdoelen kunnen selecteren en dat zij wekelijks persoonlijke leerdoelen formuleren. Deze leerdoelen bevorderen immers de zelfevaluatie. Studenten die dat wensen, kunnen een beroep doen op studiebegeleiding voor vaardigheden van spoedgevallenzorg (ALS) en voor de biomedische wetenschappen. Binnen de opleiding wordt bovendien gevraagd dat een aantal van de praktische vaardigheden en competenties voorafgaandelijk aan de stage al verworven/ingeoefend werd, zodat de studenten niet onvoorbereid op stage verschijnen. Dit kan via oefening/training in het skills lab of via interactieve programma's.

Na elke stage schrijft de student een stageverslag, dat bestaat uit een casestudy en waarin hij aantoont dat hij de theorie in de praktijk kan omzetten. De student maakt tijdens de stage spoedgevallenzorg zowel een prehospitaal als een inhospitaal verslag, beide in de vorm van een casestudy. Zij moeten deze verslagen bovendien staven met een wetenschappelijk artikel.

Studenten kunnen alle informatie rond de organisatie, begeleiding, opdrachten en evaluatie van de stages terugvinden in de stagegids. Daarnaast kunnen zij ook op Toledo de onthaalbrochures raadplegen. De globale jaarplanning van de stages wordt opgesteld door de coördinator. Studenten moeten voor de stage zelf nagaan of ze alle basistechnieken beheersen. Indien dit niet het geval is, kunnen zij oefenen in het vaardigheidscentrum (zie *facet 4.1*).

Wat het eindwerk betreft, geeft de opleiding er de voorkeur aan om dit doorgaans door twee studenten te laten maken, aangezien studenten op die manier gericht leren samenwerken. De volgende onderwerpen werden onder meer behandeld tijdens het academiejaar 2010–2011: triage bij kinderen, koeling na cardio-pulmonaire resuscitatie en infectiepreventie via de huid bij brandwondenpatiënten. De commissie stelde vast dat de onderwerpen handelen over relevante onderzoeksprojecten of procedures die nuttig zijn voor het werkveld. De commissie vindt het positief dat de eindwerken praktijkgericht zijn. De commissie waardeert het ook dat de eindwerken inspelen op wensen uit de praktijk. Studenten worden begeleid door de promotor en een inhoudsdeskundige of copromotor. Studenten krijgen bij de aanvang van het academiejaar richtlijnen over de te nemen stappen. Zij moeten uit eigen beweging de begeleiders contacteren. Tegen begin februari verwacht de promotor een synthese van de literatuurstudie, met daarbij de meest pertinente artikels en een literatuurtabel. Tijdens het tweede semester

ligt de focus op de koppeling aan de praktijk en de ontwikkeling van een bruikbaar instrument voor de beroepspraktijk. Het eindwerk bestaat standaard uit 30 pagina's, maar van dit aantal kan worden afgeweken bij het uitschrijven van procedures of verpleegplannen. Het rapport omvat ten minste de probleemstelling, de methodologie, de literatuurstudie met samenvattende literatuurtabel, de analyse van de praktijk in relatie tot de literatuurstudie, de resultaten en het uitgewerkte instrument voor de praktijk. De opleiding kan de eindwerken controleren op plagiaat via het softwarepakket Turnitin. De studenten stellen gedurende een kwartier hun eindwerk voor. Aansluitend volgt een discussie. Deze openbare zitting vindt plaats rond half mei. Hierbij zijn de promotor, de copromotor, de lezer, alle studenten van de opleiding en de verpleegkundigen van de kritieke diensten aanwezig.

De commissie vindt het positief dat de opleiding ook aandacht heeft voor maatschappelijke dienstverlening. De commissie apprecieert het dat de opleiding kennis verspreidt bij gezondheidswerkers aan de hand van diverse publicaties door middel van uiteenlopende media zoals eindwerken, artikels, steekkaarten, affiches en procedures en het vademecum PICU (ontwikkeld door de coördinator van de opleiding en het Nurse Support team van de kritieke diensten van UZ Leuven. De commissie waardeert de publicatie van eindwerken en het boek 'Intensieve verpleging van patiënten voor en na een hartoperatie' door de opleidingscoördinator, dat als handleiding dient voor studenten en verpleegkundigen op intensieve zorgen. De commissie stelt het eveneens op prijs dat de studenten onderricht dienen te geven aan anderen inzake belangrijke vaardigheden zoals reanimatie aan het brede publiek. Daarnaast is er ook internationale maatschappelijke dienstverlening. Zo werd in 2009 en 2010 een beroep gedaan op het vaardigheidscentrum van de opleiding en de professionele bijstand van de opleidingscoördinator voor een filmopname voor het Franse ministerie van Verkeersveiligheid.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma kenmerkt zich door een duidelijke sequentiële opbouw die bestaat uit vier modules (zie hierboven). Tijdens de eerste modules focust de opleiding op breed-vakspecifieke inhoud, om dan in de laatste modules de gespecialiseerde inhoud te behandelen. Bovendien worden steeds hogere eisen gesteld inzake praktijkvaardigheden. Ook in de modules zelf ziet de opleiding toe op de samenhang. Zo opteert zij ervoor om in elke module een stage in te plannen en met casuïstiek te werken. De commissie vindt het niet zo ideaal dat de combinatie van lessen en stage niet altijd parallel verloopt, maar zij waardeert het dat de opleiding gerichte ondersteuning en bijsturing door de praktijklector voorziet.

De commissie stelde vast dat het programma ook een coherente verticale samenhang vertoont en dit dankzij de verschillende leergebieden, die over de verschillende modules heen lopen. Op die manier is er immers een duidelijke graduele opbouw binnen de vier verschillende leergebieden (zie ook facet 2.1.). Het leergebied Biomedische wetenschappen focust in de basismodules op

het verpleegkundige handelen omtrent de vitale functies, om in de modules drie en vier urgentiegeneskunde, traumaprotocol en pediatrie/neonatologie te behandelen. Binnen het leergebied Klinisch-verpleegkundige wetenschappen komen eerst de courante technieken aan bod zoals ALS (advanced life support), luchtwegenzorg, intraveneuze therapie en basiszorg van de pasgeborene aan bod. Tijdens het tweede semester volgen onder meer trainingen van spoedgevallenzorg en besprekingen van verpleegplannen. Het leergebied Informatie- en onderzoekscompetenties herhaalt in eerste instantie de informatievaardigheden inzake wetenschappelijk onderzoek, om dan over te gaan tot analyse van de klinische praktijk.

De commissie vindt het positief dat de opleiding eveneens de horizontale samenhang bewaakt. Ze doet dit door in elke module het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs (stage) te voorzien en door thematisch over de verschillende leerlijnen heen te werken. De commissie zag dat er eveneens samenhang wordt gebracht in het programma door het leermateriaal. Zij waardeert het dat erop wordt toegezien dat dezelfde handboeken worden gebruikt. De opleiding waakt er ook over dat studenten casussen aangereikt krijgen die steeds aan een verpleegplan van intensieve zorg of aan de vaardigheidstraining van spoedgevallen worden gewijd. De commissie waardeert het overigens dat de degelijke afstemming eveneens wordt bewaakt door de opleidingscoördinator. De commissie zag ook een evolutie bij de stages. Deze evolueren van meer gestructureerd (intensieve zorgen) naar moeilijk (spoed en pediatrie). Volgens de commissie kenmerkt het voltijdse programma zich door een degelijk evenwicht tussen kennis en kunde, en een degelijke afwisseling tussen theorie en praktijk (zie ook *hierboven*).

Zoals vermeld maakt het modulaire systeem het overigens makkelijker voor deeltijdse studenten om hun studies te spreiden. De commissie waardeert het dat de opleiding de ervaringen uit het verleden aanwendt om zo de opleiding beter af te stemmen op de noden. Zo ruilde de opleiding de opsplitsing in twee jaar – met in het eerste jaar de theorielessen en in het tweede de praktijklessen – in voor het modulaire systeem. De commissie vraagt de opleiding om het evenwicht tussen intensieve zorgen, spoed en pediatrie te blijven bewaken in het deeltijdse traject, vermits de voltijdelijkheid bij deeltrajecten moeilijker realiseerbaar is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang van een bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten voor het voltijdse traject. In het deeltijdse traject kunnen studenten deze 60 studiepunten in meerdere jaren opnemen. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding volgt de studielast van haar programma op via het meetbeleid dat op hogeschoolniveau werd opgesteld. De KHLeuven gebruikt de instrumenten die de Associatie KU Leuven heeft ontworpen (Metis, Kronos). Studietijdmetingen maken deel uit van de interne kwaliteitszorg en dienen minstens één keer per acht jaar te worden uitgevoerd. Indien de resultaten van de studietijdmetingen daarom vragen, worden verbeteringsacties uitgewerkt. De commissie is van oordeel dat de opleiding een duidelijk beleid voert inzake studietijdmetingen. De opleiding gebruikt zowel kwantitatieve als kwalitatieve methodes. De kwantitatieve studietijdmeting gebeurt volgens de techniek van het schatten achteraf dankzij de webapplicatie Metis. Daarnaast wordt ook naar de studeerbaarheid gepeild tijdens de tevredenheidsbevragingen van studenten en lectoren (zie facet 5.3.). Ook de pas afgestudeerden worden bevraagd over de perceptie van de studielast.

Tijdens de gesprekken stelde de commissie vast dat de studenten een vrij hoge studiebelasting ervaren. De commissie waardeert het echter wel dat de opleiding op een duidelijke manier bij de aanvang van het academiejaar de studenten informeert over de studiebelasting aan de hand van een jaarkalender en een indicatie van de opleidingsmomenten. De commissie stelt het op prijs dat de opleiding acties onderneemt om tegemoet te komen aan studiebelemmerende factoren. De opleiding vertrekt hierbij van de resultaten van de tevredenheidsenquête. Op basis hiervan werd onder meer de deadline voor de literatuurstudie vervroegd.

De commissie stelde ook vast dat, hoewel het tweede semester iets zwaarder is, de opleiding toch waakt over een degelijke verdeling van de studielast over de twee semesters. De commissie zag tijdens de gesprekken dat de communicatie van de examenroosters en de verschillende deadlines tijdig gebeurt. Dit neemt echter niet weg dat de studenten piekmomenten ervaren, die de opleiding zwaarder maken dan vereist. De commissie raadt de opleiding dan ook aan om de resultaten van de evaluaties inzake studielast systematisch te blijven opvolgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmetingen te blijven opvolgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt het positief dat de opleiding belang hecht aan 'reflecterend leren', omdat deze visie het individu van de student centraal stelt en ervaring aan kennis koppelt. De commissie is immers van oordeel dat ervaring de beste leerschool is, en dat reflectie op die ervaring maakt dat een student kritisch met de verklarende kennis zal omgaan. De commissie waardeert het dat het zelfstandig en probleemoplossend leren veel aandacht krijgt, en dat studenten worden gestimuleerd om verantwoordelijkheid te nemen. De commissie stelt het eveneens op prijs dat de gehanteerde onderwijsmiddelen aansluiten bij het competentiegericht onderwijs. Op de campus hebben de studenten toegang tot boeken, cursusmateriaal, de mediatheek, de biomedische bib, het vaardigheidscentrum (mogelijkheid tot zelfstandig oefenen, aanwezigheid foto- en filmmateriaal) en het ALS-lokaal van de faculteit Geneeskunde. Op de werkplek kunnen de studenten leren dankzij de intense begeleiding door de stagementor op de stageplek, en dankzij de opvolging door reflectie en verslagen. Daarnaast hebben studenten ook toegang tot de digitale leeromgeving Toledo (alle informatie), softwarepakketten, ICT op stage (PMDS), intranet, Share-Point, patiëntenfilms voor patiënteneducatie van het UZ Leuven enzovoort.

De commissie is van oordeel dat ook de werkvormen aansluiten bij het didactische concept, dat zich kenmerkt door competentiegerichtheid, actief en proactief leren, ervaren en doen, naast denken en het stimuleren van kritisch denken (contactonderwijs, interactie tussen de student en zijn omgeving, waarbij er discussieruimte is om ervaringen te bespreken). De commissie stelt het bovendien op prijs dat de opleiding een grote diversiteit aan werkvormen aanbiedt, zoals vaardigheidsonderwijs, diverse instructie- en interactievormen, opdrachten en de klinische praktijk. De commissie zag een sterk georganiseerd vaardigheidsonderwijs en waardeert dit. Zij vindt het heel positief dat de opleiding het ervaringsgerichte leren wil stimuleren door gebruik te maken van simulanten (rollenspelen) en praktijksimulaties (CVHH, monitoring, beademingssimulaties, demoprogramma's, interactieve opleidings- en toetsingsprogramma's). Bovendien vindt de commissie het heel positief dat de opleiding deze instrumenten aan de studenten op USB-stick bezorgt. De commissie was onder de indruk van de hoeveelheid en diversiteit aan interactieve werkvormen, en is dan ook van oordeel dat deze opleiding toonaangevend is.

Zoals hierboven beschreven, waardeert de commissie de variatie in stagecontexten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag dat de KHLeuven een duidelijke visie rond de kwaliteitsbewaking van de toetsing ontwikkelde. De opleiding hanteert namelijk een competentiegericht toetsbeleid, waarbij het competentieprofiel als uitgangspunt voor de toetsing dient. De commissie stelde vast dat de beoordeling en toetsing degelijk georganiseerd zijn in de opleiding. De opleiding schenkt

aandacht aan zowel formatieve als summatieve toetsing. De commissie waardeert dit. Door het feit dat de authentieke en probleemgerichte evaluatie van de meeste opleidingsonderdelen plaatsvindt in juni, is er veel aandacht voor het ontwikkelen van de competenties om zelfstandig zorgverlener te worden en de leerinhouden toe te passen.

De commissie is van oordeel dat de toetsingscriteria transparant zijn en duidelijk worden gecommuniceerd aan de studenten. Zij stelde vast dat de studenten de toetsingscriteria kennen. Zij vindt het positief dat deze criteria praktijkgericht zijn en bovendien werden afgetoetst bij het werkveld. De opleiding maakt gebruik van oplossingsleutels, wat de commissie waardeert.

De commissie zag een variatie aan toetsvormen zoals kennis- en inzichttoetsen, opdrachten en authentiek competentiegericht toetsen. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat voor sommige opleidingsonderdelen de opleiding een examenvorm voorziet waarbij twee lectoren betrokken zijn bij de beoordeling. Zo voorziet de opleiding bij de examens uit het leergebied Biomedische wetenschappen twee lectoren met klinische expertise die het geheel van het opleidingsonderdeel breed bevragen. Voor de examens Verpleegkundige wetenschappen ondervragen eveneens twee lectoren de studenten over reële patiëntensituaties. Bij de beoordeling van het opleidingsonderdeel Pediatrie zijn twee lectoren en twee praktijklectoren betrokken. Voor dit examen dienen de studenten aan te tonen dat ze inzicht in de cursus hebben verworven via een casus. Nadien volgen theoretische vragen over andere onderwerpen, om zo de kennis en het inzicht in de andere delen van de cursus te testen.

De commissie stelt het op prijs dat de opleiding inspanningen doet om concrete indicatoren te formuleren voor de evaluatie van de stage. De commissie stelde immers vast dat de opleiding een stageformulier heeft uitgewerkt dat focust op een professionele houding, kennis en inzicht, klinische beoordeling en organisatie, verpleegkundige zorgverlening en technische vaardigheden, omgaan met patiënt en familie, samenwerking met het team, en rapportering en overdracht. De eindbeoordeling gebeurt door de praktijklector, in samenspraak met de mentoren en de hoofdverpleegkundige.

De eindbeoordeling van het eindwerk wordt toegekend na de presentatie en de beoordeling van de begeleiders en de lezer, die overigens een onafhankelijk advies geeft. Zeventig procent van de punten gaat naar de inhoud, 20 procent naar de vorm en 10 procent naar het proces. De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten wel vast dat zij vinden dat men moet streven naar gelijke eisen over de begeleiders van de eindwerken heen, net zoals bij de begeleiding van de stages. De commissie onderschrijft deze vraag. Zij vindt het positief dat de opleiding al startte met een project 'toetsing' om de kwaliteit nog te verbeteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om verder te streven naar gelijke eisen over de begeleiders van eindwerken en stages heen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Enkel studenten die een diploma van Bachelor in de Verpleegkunde hebben, worden toegelaten tot de opleiding.

Het overgrote deel van de instromende studenten heeft de afstudeerrichting Ziekenhuisverpleegkunde gevolgd. Deze vooropleiding is dan ook heel geschikt om de opleiding aan te vatten. Er wordt rekening gehouden met EVC en EVK conform de geldende afspraken binnen de associatie. Zo kunnen studenten die al ervaring opdeden binnen de praktijk van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg hun ervaring verzilveren via EVC-procedures. Studenten die instromen uit de master in de Verpleegkunde en vroedkunde komen in aanmerking voor EVK-procedures. Na het behalen van hun bachelor-na-bachelordiploma kunnen de studenten een bijzondere beroepstitel aanvragen bij het ministerie van Volksgezondheid.

De commissie merkte tijdens de gesprekken op dat de instroom van voltijdse studenten een meerwaarde betekent inzake abstract denken en het toepassen van wetenschappelijke kaders, terwijl de instroom van deeltijdse studenten een directere praktijkkoppeling als voordeel heeft. De commissie vindt het positief dat de opleiding een instroom vanuit diverse andere streken en scholen kent, en dat omwille van de degelijke reputatie van de kwaliteitsvolle opleiding.

De commissie stelde vast dat de opleiding een duidelijk zicht heeft op de studieachtergrond van de studenten die instromen. Zij waardeert dit. Bovendien vindt de commissie het positief dat de opleiding haar beleid hierop afstemt. Zo zag zij dat het programma degelijk aansluit op de vooropleiding. Er wordt overigens ook aandacht besteed aan het bereiken van de instroomcompetenties voor studenten die hun bachelordiploma in de Verpleegkunde elders behaalden. Daarnaast besteedt de opleiding extra aandacht aan de eerste stageperiode van de studenten die rechtstreeks uit de bacheloropleiding doorstromen. De commissie merkte wel op dat de opleiding nog sterk geënt lijkt op pas afgestudeerde bachelors, maar tijdens de gesprekken met verschillende doelgroepen werd dit niet als dusdanig als een probleem ervaren. Gezien het stijgende aantal werkstudenten vraagt de commissie om hier toch aandacht voor te hebben in de toekomst. De commissie vindt het positief dat de opleiding uitblinkt in het aanbieden van een flexibel leertraject dankzij de modulaire opbouw van het programma. Dit maakt het voor deeltijdse studenten mogelijk om de opleiding te spreiden over vier jaar. De commissie vraagt wel om de coherentie van het programma te blijven bewaken voor deze deeltijdse studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	excellent
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	goed
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	excellent
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een dynamisch en geïnspireerd docententeam, dat een energieke motor vormt achter de opleiding. Uit de gesprekken gaven de docenten aan dat zij werkvreugde beleven aan hun opdracht. De commissie merkte ook dat het hele team de visie van de opleiding samen draagt. Ondanks het grote aantal gastdocenten met een beperkte opdracht slaagt de opleiding erin om iedereen betrokken te houden. De organisatorische en de inhoudelijke aanpak komen ter sprake in de bijeenkomsten van de opleidingscommissie. Gastlectoren worden daarvoor bewust uitgenodigd. Naast de opleidingscommissie zijn nog andere overlegorganen actief op departementaal of hogeschoolniveau, waarin de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg vertegenwoordigd is.

Vanuit de opleiding en de hogeschool krijgen de docenten didactische ondersteuning aangeboden. Zij gaven tijdens de gesprekken aan dat zij kunnen rekenen op een ruim aanbod bijscholingen, studiedagen en themasessies. Zo krijgen zij, indien gewenst, hulp bij het gebruik van Toledo of toelichting bij didactische vernieuwingen, zodat zij vlot aan de slag kunnen met didactische werkvormen als casusonderwijs, overalltoets of rollenspelen. Bij de departementale onderwijscoördinator kunnen zij zelf voorstellen doen. Sinds 2008 is er een elektronisch registratiesysteem (ERNA) dat de aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert. De commissie stimuleert het verder uitbouwen van het professionaliseringsbeleid.

Het personeelsbeleid wil zo transparant mogelijk zijn en streeft een open communicatie na tussen alle docenten. Vanuit de KHLeuven is een aantal doelstellingen geformuleerd rond personeelsbeleid. Sinds 2007 werkt de hogeschool bovendien met een competentiewoordenboek dat als basisinstrument gehanteerd wordt, zowel voor de verdeling van opdrachten als voor de aanwerving van nieuw personeel. De commissie vindt het positief dat men ook voor het personeel competentiegerichtheid centraal stelt. Men vertrekt immers vanuit de competenties van ieder personeelslid bij het toekennen van een opdracht. Bij aanwerving wordt een sollicitant geselecteerd op basis van het curriculum vitae voor een mondeling gesprek met de departementale en opleidingsverantwoordelijken. Doorgaans verspreidt men een vacature eerst intern en pas later extern, behalve voor bepaalde leidinggevende functies. Voor onderwijzend personeel vraagt de opleiding een masterdiploma voor lectoren van een theoretische cursus. Op vacatures voor praktijklectoren mikt de opleiding minstens op een professionele bachelor. In de beide gevallen zijn pedagogische bekwaamheden volgens de opleiding steeds meer een pluspunt. Ook werkveld- of onderzoekservaring vergroot de inzetbaarheid van de sollicitant. Wanneer een nieuw personeelslid start, kan hij of zij rekenen op verschillende introductieactiviteiten die aan alle personeelsleden aan de KHLeuven worden aangereikt. Het departement voorziet een informatiesessie over de concrete werking van de opleiding in het departement. Ten slotte krijgt ieder nieuw personeelslid een ervaren collega als coach toegewezen. Na minstens vier jaren anciënniteit kan personeel worden benoemd. De commissie vindt het positief dat een benoeming niet enkel bepaald wordt door anciënniteit maar ook door kwalitatieve criteria. Ze is daarnaast tevreden over het gelijkheids- en diversiteitsbeleid bij de aanwervingen.

De eerste vier jaren organiseert de opleidingscoördinator jaarlijks een functioneringsgesprek voor de personeelsleden, en erna om de twee jaren. In het gesprek bespreken ze het functioneren, maar kan het personeelslid ook rekenen op ondersteuning, en worden doelstellingen en taken voor de toekomst vastgelegd. In het eerste jaar van nieuwe docenten woont de opleidingscoördinator een les bij, wat kan leiden tot suggesties of verbetering. Evaluatiegesprekken worden gehouden door het departementshoofd, die opvolgt in welke mate het personeelslid de doelstellingen van het functioneringsgesprek heeft bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzende personeel in de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De commissie is overtuigd van de verschillende deskundigheden van zowel lectoren als gastdocenten. De commissie heeft eveneens geconstateerd dat zowel professionele als academische profielen zijn opgenomen in het docententeam. Meerdere personeelsleden hebben relevante werkervaring, en gastdocenten zijn

goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in hun sector, aangezien ze nog actief zijn buiten het onderwijs. De helft van het onderwijzende personeel combineert de onderwijsopdracht met een functie op de kritieke diensten. De commissie merkt ook op dat de internationale contacten van een aantal gastlectoren een pluspunt zijn. De studenten zijn heel tevreden over de expertise van hun docenten. Zij vonden met name de gastcolleges zeer leerrijk, aangezien de gastlectoren vaak reële casussen uit de gespecialiseerde beroepspraktijk kunnen aanhalen. Ook via de stage komen de praktijklectoren in contact met experts uit de sector. De commissie waardeert voorts dat de (praktijk)lectoren deelnemen aan internationale congressen en over uitgebreide internationale netwerken beschikken.

Vakinhoudelijke professionalisering kan net zoals de didactische bijscholingen aangevraagd worden via het elektronisch registratiesysteem (ERNA). Het departement heeft daarnaast het toekomstplan om per opleiding professionaliseringsroutes te coachen. Momenteel wordt samenwerking aangevraagd bij de Associatie KU Leuven. De commissie ondersteunt het initiatief. Ze is van mening dat het onderwijzende personeel erg goed op de hoogte is van de beroepspraktijk.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Binnen de opleiding telde het onderwijzende personeel in 2010–2011 72 medewerkers, hetzij lectoren, hetzij praktijklectoren. De grote meerderheid bestond uit gastlectoren (62), die een relatief kleine en afgebakende opdracht had. De gastlectoren staan in voor 44,1 procent van de onderwijsbelasting. De overige 55,9 procent wordt verzorgd door de tien vaste lectoren, die ook pedagogisch geschoold zijn, wat een pluspunt is. In totaal beschikte de bachelor-na-bacheloropleiding over 2,14 VTE voor de 29,5 voltijdse studenten die zich dat jaar inschreven. Dat komt neer op een docent-studentratio van 0,072 VTE. Het administratieve en technische personeel waarop de opleiding kan rekenen, wordt tewerkgesteld vanuit de hogeschool en het departement. Op departementaal niveau zijn 16 ATP-leden werkzaam. Zij worden ondersteund door hulpopvoedend personeel en enkele arbeiders die instaan voor de infrastructuur.

De commissie drukt haar bezorgdheid uit over de taakbelasting van het onderwijzende personeel en de opleidingscoördinator. Ze heeft gemerkt dat de docenten erg gemotiveerd zijn en de werkdruk als haalbaar beschouwen. Ook de inzet van de opleidingscoördinator, die verschillende opdrachten combineert, is de commissie niet ontgaan. De commissie is onder de indruk van het werketos van het personeel, maar vraagt toch dat de opleiding blijvend aandacht besteedt aan de personeelsaantallen en de werkdruk. Ze merkt ook op dat de combinatie van een klein, vast aangesteld docentenkorps enerzijds en een grote groep gastlectoren anderzijds een uitdaging vormt voor de opleiding. Het is niet evident om vanuit die samenstelling een volledig onderwijsproces als een geheel te dragen, maar de opleiding maakt daar actief werk van.

De leeftijdsstructuur van het personeelsbestand toont aan dat de meerderheid van het vaste onderwijzende personeel bestaat uit mannelijke veertigers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding te waken over de taakbelasting van de OP-leden.
- De commissie vindt het wenselijk om de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinator te bewaken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	excellent
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	excellent
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN**Facet 4.1 Materiële voorzieningen**

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: excellent**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie is van mening dat de opleiding kan rekenen op een zeer degelijke infrastructuur. De gebouwen van het departement Gezondheidszorg en techniek hebben door de toegenomen studentenaantallen hun maximale capaciteit bereikt. Er zijn 24 leslokalen van verschillende grootte en zes aula's. Gezien de keuze voor didactische werkvormen zoals seminars en interviews, worden de meeste onderwijsactiviteiten van deze bachelor-na-bacheloropleiding in kleinere lokalen georganiseerd. De lokalen zijn goed uitgerust met de moderne multimedia-apparatuur en draadloos internet. Daarnaast zijn er vier computerlokalen. Het viel de commissie op dat de lokalen die zij te zien kreeg, zeer netjes waren. Het is volgens de commissie een pluspunt dat de gebouwen van de KHLeuven in de nabije omgeving van het Universitair Ziekenhuis Leuven en dicht bij de faculteit Geneeskunde gelokaliseerd zijn.

Het departement G&T beschikt over een studielandschap waar studenten Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg terechtkunnen in individuele werkruimtes of aan groepstafels. Ook in de beide studielandschappen staan pc's ter beschikking van de studenten. In de mediatheek van het departement G&T kunnen de studenten boeken of tijdschriften raadplegen of uitlenen. De mediatheek biedt ook toegang tot een aantal elektronische databanken en tijdschriften. De commissie is lovend over de doordachte organisatie van de mediatheek: niet te veel boeken en rustige ruimtes om te werken. Ze stelde tijdens het bezoek wel de vraag waarom de opleiding een eigen bibliotheek voorziet, terwijl de studenten gebruik kunnen maken van de grote biomedische bibliotheek van de nabijgelegen universitaire campus. Ze kon zich vinden in het antwoord van de

opleiding, die erop wees dat het aanbod van een eigen mediatheek vooral een didactisch nut heeft voor de studenten. Indien zij meer informatie wensen, kunnen zij uiteraard ook doorverwezen worden naar andere bibliotheken of databanken. Bovendien erkent de commissie dat de meest relevante boeken aanwezig waren.

De commissie is lovend over de specifieke infrastructuur voor de opleiding. Zo zag zij een uitgebreid vaardigheidscentrum Verpleegkunde van het departement G&T, met onder meer een bed uitgerust met materiaal en apparatuur voor intensieve zorg, een mannequin voor airway-management, reanimatiepoppen voor basic life support van alle leeftijden, en mede voor de opleiding bachelor in de Verpleegkunde 25 bedden met mannequin voor de training van verpleegkundige vaardigheden. Daarnaast is ook verzorgings- en behandelingsmateriaal beschikbaar, zoals infusieregelaars, spuitdrijvers, defibrillator, urgentiekoffer, drukmetingsystemen en diverse katheters. De commissie vond het bovendien heel positief dat de technieken aangeleerd in de opleiding Bachelor in de Verpleegkunde en van luchtwegenzorg, ook op video beschikbaar zijn en dat dit beeldmateriaal zowel op Toledo als op de tv-schermen van het vaardigheidscentrum kan worden getoond. Studenten kunnen zich op voorhand inschrijven en bijkomend materiaal bestellen om zelfstandig te trainen. Studenten kunnen bovendien gebruikmaken van het vaardigheidscentrum Geneeskunde van de KU Leuven, waar een advanced life support-mannequin met simulatie beschikbaar is.

Daarnaast krijgen de studenten voor een aantal vaardigheden les op de dienst Intensieve geneeskunde van het Universitair Ziekenhuis Leuven, zoals voor de plaatsing van de diepe veneuze katheter, arteriële en hemodynamische monitoring en opname van de patiënt op de afdeling Intensieve zorg, voor intracraniële drukmeting en ventriculo-externe drainage. Op de spoedgevallendienst worden onder meer de volgende vaardigheden onderwezen: transport van slachtoffers en van neonaten, intubatie, tractie-uitrusting voor heup- en wervelfracturen, en het gebruik van de uitrusting van de ziekenwagen voor concrete situaties zoals een thoraxtrauma, of een motorongeval en gipsen.

De commissie waardeert het ook dat de opleiding een trainingsdag 'rampenmanagement' organiseert bij de brandweer in Aarschot.

Het is de commissie opgevallen dat de KHLeuven geïnvesteerd heeft in vlot toegankelijke gebouwen voor mensen met functiebeperkingen. Er zijn liften, aangepaste sanitaire voorzieningen en brede deuren. Daarnaast is ook de brandveiligheid van de gebouwen in orde. De commissie is ervan overtuigd dat de materiële faciliteiten en de huisvesting veiligheid en degelijk onderwijs kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de studiebegeleiding betreft, is de commissie van mening dat de opleiding een voorbeeld is voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Door zowel de focus te leggen op de zelfstandigheid en de zelfreflectie van de studenten, als op het leren werken in een interdisciplinaire context bereidt de opleiding de studenten voor op de latere werksituatie. De opleiding mikt niet alleen op de persoonlijke studievoortgang van iedere student, maar biedt hen ook een bredere competentiegerichte persoonlijkheidsvorming. Zij worden rechtstreeks ondersteund door interviews, seminars, functioneringsgesprekken, het persoonlijk ontwikkelingsplan, de praktijklector en de stagementor. De commissie kon daarenboven vaststellen dat de begeleiding op maat van de student verloopt: men vertrekt op basis van individuele doelstellingen. In het algemeen apprecieert de commissie de studentgerichtheid die de opleiding uitstraalt. Ook uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij zeer tevreden zijn over de studiebegeleiding.

De commissie gaat ervanuit dat studenten in een bachelor-na-bacheloropleiding minder nood hebben aan een bepaalde studieondersteuning ten opzichte van een bacheloropleiding. Het doet haar echter plezier dat de opleiding toch werk maakt van een grondige begeleiding en een duidelijke communicatie. De studenten krijgen informatie over de mogelijkheden betreffende studiebegeleiding via de brochure 'Studeren doe je niet alleen'. Als studenten specifieke vragen hebben, kunnen zij zich ook steeds richten tot het Studieadviesbureau van het departement (StAB). In het StAB zitten een studietrajectbegeleider, een studieadviseur voor de instromende studenten en een studiebegeleider in verband met studiemethodes. Daarnaast is er een ombudsdienst, die tussenkomt in het geval van klachten. De studenten gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij, gezien de laagdrempelige contacten met lectoren, daar tot op heden nog geen beroep op hebben moeten doen. Bovendien zijn de studenten tevreden over de ondersteuning van de opleidingscoördinator. De commissie stelde dan ook vast dat de studiebegeleiding op maat van de student verloopt.

Kandidaat-studenten worden op verschillende manieren ingelicht over de opleiding. Zo zijn er naast de informatie op de website doorheen het jaar ook opendeur- en infodagen, de 'Jobbeurs' en de 'Masterbeurs', waar de opleiding ook aanwezig is. Eens de studenten ingeschreven zijn, krijgen zij meer concrete en praktische uitleg over de opleiding en de verwachtingen. Dat gebeurt in de eerste plaats op de onthaaldag, waar zij het onderwijs- en examenreglement (OER) krijgen en waar per opleidingsonderdeel de studiefiche wordt toegelicht. Ook via Toledo kunnen de studenten antwoorden op hun vragen vinden. Indien zij trajectbegeleiding wensen of informatie nodig hebben over vrijstellingen, kunnen zij zich richten tot de opleidingscoördinator. Voor studenten die vroegtijdig wensen af te haken, worden exitgesprekken georganiseerd. De relatief lage dropout is meestal verklaarbaar door privéredenen of door de te zware combinatie met een job.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	excellent
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De KHLeuven beschikt over een uitgewerkte visie en beleid rond kwaliteitszorg, dat geënt is op EFQM. De commissie heeft vastgesteld dat de KHLeuven de afgelopen jaren een kwaliteitszorg-beleid heeft uitgewerkt dat zich naar alle niveaus heeft vertaald in vijfjaarlijkse beleidsplannen. Het huidige beleidsplan omvat de periode 2008–2013.

Dankzij de PDCA-cyclus is er een systematische evaluatie van de kwaliteit. Bovendien beschikt de KHLeuven over een intern opvolgsysteem dat nagaat of de doelstellingen in de beleidsplannen daadwerkelijk worden opgevolgd. De commissie waardeert deze sterke focus op kwaliteit. Zij vindt het eveneens positief dat de KHLeuven het kwaliteitslabel van het Europees Sociaal Fonds behaalde.

Om de drie jaar organiseert de KHLeuven een tevredenheidsbevraging over alle aspecten bij studenten en lectoren. De commissie stelde vast dat recent (academiejaar 2009–2010) nog kwalitatieve bevragingen inzake tevredenheid (bij studenten en het personeel) en focusgroepen (met afgestudeerden en hoofdverpleegkundigen) werden georganiseerd.

De verschillende bevragingen maken trendanalyses en specifiek onderzoek mogelijk. Daarnaast brengt de KHLeuven tweejaarlijks de bezigheid en tewerkstellingsgraad van de afgestudeerden in kaart. Om de acht jaar organiseert men een bevraging van de afgestudeerden over de tevredenheid van de opleiding en de kwaliteit van de loopbaan. Elke vijf jaar is er een evaluatie van de opleidingsonderdelen. Deze evaluaties worden gebruikt als bijsturingselement voor functioneringsgesprekken met lectoren.

De commissie stelde vast dat de kwaliteitszorg degelijk verankerd is in de opleiding, en dat de kwaliteitscycli effectief worden uitgevoerd en opgevolgd. De commissie waardeert de kritische zelfreflectie met concrete beleids- en actieplannen. De commissie stelde vast dat van bij het begin de kwaliteit van de opleiding door middel van verschillende meetinstrumenten wordt gemeten en opgevolgd. Deze metingen zijn zowel kwalitatief als kwantitatief, formeel als informeel. Via het interne opvolgsysteem kan men nagaan of de vooropgestelde metingen en doelstellingen worden gerealiseerd. De commissie vindt het positief dat de opleiding op die manier met toetsbare streefdoelen werkt, en dat zij deze kan aanpakken binnen een relatief kort tijdsbestek. De commissie stelde immers vast dat het kwaliteitsonderzoek zijn vruchten afwerpt, en waardeert dit. Zo leken de klachten die naar boven kwamen in het onderzoek met de afgestudeerden van 2002–2006 verholpen te zijn bij het volgende onderzoek van de pas afgestudeerden in 2007–2008. De commissie stelde dit ook vast bij de tevredenheidsbevraging van de studenten: de studenten van 2007–2008 vonden de studiebelasting van het eindwerk een heikel punt, alsook de Power-Pointpresentaties. Bij de volgende tevredenheidsbevraging in 2009 blijkt een algemene gedeelde tevredenheid over het cursusmateriaal (86,49 procent).

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen tot de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding op basis van de meetresultaten de kwaliteit van haar onderwijs actief poogt te verbeteren en daarin ook slaagt. Het beleidsplan is opgesteld volgens het EFQM-model. De aanpak is nog erg gestuurd vanuit hogeschoolniveau, maar de commissie heeft vastgesteld dat de interne kwaliteitszorg degelijk verankerd werd in de opleiding, dankzij het toepassen van de PDCA-cyclus. De commissie waardeert het dan ook dat de opleiding gebruikmaakt van een driejaarlijks beleidsplan, waarbinnen verbeteringsacties richting krijgen. Wanneer uit de tevredenheidsbevragingen blijkt dat meer dan 20 procent niet tevreden is, aanziet men dat als een aandachtspunt. Op die manier hebben de bevragingen een knipperlichtfunctie. Deze worden omgezet in verbeteringsplannen. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat de opleiding zeer kort op de bal speelt. De opleidingscommissie volgt de vorderingen van verbeteringsacties op.

De commissie stelde vast dat de opleiding naar aanleiding van de resultaten uit de evaluaties aanpassingen doorvoert in het programma, en vindt dit positief. Zo merkte zij op dat de opleiding bepaalde overlappingen effectief heeft weggewerkt, lacunes heeft opgelost, nieuwe inhoud aanbiedt en aanpassingen met betrekking tot stagebegeleiding, het eindwerk en het didactische materiaal heeft doorgevoerd. Bovendien werd ook het curriculum geoptimaliseerd, net zoals de stageleerdoelen. Ook de herschikking van het curriculum in modules is er gekomen naar aanleiding van evaluaties.

De commissie waardeert het dat de opleiding heel kort op de bal speelde bij pijnpunten en bijna onmiddellijk aan een oplossing werkte.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een bijzonder sterke betrokkenheid van studenten, medewerkers, alumni en het beroepenveld. De commissie stelde vast dat de opleiding alle betrokkenen stimuleert om zowel

formeel als informeel mee te werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de opleiding. De commissie stelde veel respect vast tussen alle betrokken partijen. De commissie waardeert in het bijzonder de verregaande en continue samenwerking met het UZ Leuven (beschikbaarheid van elkaars middelen en zelfs personeel), in die zin dat er een voortdurende onderlinge wisselwerking tussen de theorie en de praktijk is, die bovendien gebaseerd is op het kwaliteitsdenken. De opleiding onderbouwt dit door het behalen van diverse kwaliteitslabels en de hoge tevredenheidsgraad bij studenten en alumni. Men speelt kort op de bal, wat resulteert in een kwalitatieve en up-to-date opleiding.

De commissie waardeert het dat het onderwijzende personeel nauw betrokken wordt bij de interne kwaliteitszorg. Bij de aanvang van het academiejaar worden alle medewerkers uitgenodigd bij de voorstelling van de resultaten van de kwaliteitsonderzoeken en de wijzigingen in het programma van de opleiding. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleidingscoördinator via informele contacten met de lectoren en via bezoeken aan de afdelingen informeert naar eventuele opmerkingen of wijzigingen over zowel de organisatie als de inhoud van de lessen. Daarnaast worden de medewerkers verder op de hoogte gehouden van de kwaliteitszorg via elektronische communicatie. Zoals aangegeven organiseert men formeel elke drie jaar een tevredenheidsbevraging van alle personeelsleden. De gastlectoren gaven tijdens de gesprekken aan dat zij een goed en frequent contact hebben met de opleidingscoördinator. Grote aanpassingen in het programma komen ter sprake tijdens de opleidingscommissie in de maanden december/januari. In mei wordt vergaderd met alle stagebegeleiders en verpleegkundige docenten. Daarnaast is er nog een vergadering met de opleidingscommissie.

De studenten krijgen de kans om suggesties of kritische opmerkingen te geven via de opleidingsonderdeelbevraging. Net zoals voor het personeel organiseert men ook voor de studenten om de drie jaar een tevredenheidsbevraging. De studenten gaven tijdens de gesprekken met de commissie daarnaast aan dat zij zich gehoord voelen bij eventuele problemen: zij kunnen steeds terecht bij de opleidingscoördinator. Ook zij zijn vertegenwoordigd in de opleidingscommissie. De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten vast dat deze vertrouwd zijn met het zelfevaluatierapport.

Wat de alumni betreft, vindt de commissie het positief dat zowel pas afgestudeerden als afgestudeerden van de laatste vijf jaar worden bevraagd over de opleiding en hun loopbaan. Bovendien vervult een aantal alumni de rol van mentor op de stageplaats en wordt men ingeschakeld als inhoudsdeskundige bij eindwerken. Zij worden uitgenodigd om informatie te verschaffen tijdens de 'Jobbeurs' van Gezondheid en technologie. De commissie stelde ook vast dat de alumni bekend waren met de alumniwerking van de KHLeuven, en waardeert dit. Zij apprecieert het eveneens dat alle alumni werden uitgenodigd op een minisymposium ter ere van de tiende verjaardag van de voortgezette opleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg.

De commissie merkte ook op dat er een nauw contact is tussen de opleiding en het werkveld, en vindt dit positief. Zo organiseert de opleiding systematische bevragingen van hoofdverpleegkundigen en lectoren, van wie de meesten werknemers zijn op de kritische diensten van het UZ Leuven. Bovendien vragen de stagebegeleiders bij het einde van elk academiejaar aan de hoofdverpleegkundigen om een algemene evaluatie te geven van de opleiding. Deze gegevens worden verwerkt voor de vergadering die eind mei plaatsvindt. De coördinator woont ook jaarlijks een vergadering bij van de hoofdverpleegkundigen van het UZ Leuven om zo bemerkingen te verzamelen en de organisatie te bespreken. De commissie waardeert eveneens de nauwe samenwerking met het Nurse Support Team van het UZ Leuven voor het opstellen van de eisen die gesteld dienen te worden aan studenten en nieuwe verpleegkundigen, alsook aan de werkorganisatie op stage.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag dat deze opleiding studenten van overal in Vlaanderen aantrekt omwille van haar goede naam. De commissie ontmoette tijdens de gesprekken enthousiaste en gemotiveerde studenten en afgestudeerden, die trots zijn op het niveau en de aanpak van de gevolgde opleiding. Hoewel zij de opleiding als zwaar ervaren, vinden ze deze toch haalbaar. De studenten kozen voor deze opleiding omwille van de afwisseling tussen theorie en praktijk. Uit de gesprekken met de studenten en afgestudeerden kon de commissie afleiden dat zij vinden dat de opleiding een inhoudelijk bijzonder sterk programma aanbiedt met een degelijke volgtijdelijkheid. Enkel voor deeltijdtrajecten is dit moeilijker realiseerbaar. De afgestudeerden gaven aan dat zij meteen inzetbaar waren op de kritische diensten. Zij vonden het positief dat er geleidelijk aan meer van hen werd verwacht, zodat ze op het einde van de stage de totaalzorg van twee patiënten op zich kunnen nemen. De alumni zijn overigens ook unaniem tevreden over de inhoud van hun job, hun autonomie en hun werkzekerheid. Dankzij hun diploma en de inhoud van hun gevolgde opleiding worden de studenten onmiddellijk tewerkgesteld via spontane sollicitaties en stages.

De commissie stelde met genoeg vast dat het werkveld lovend was over de kennis en kunde van de afgestudeerden. Zij zijn van oordeel dat studenten over de juiste attitude beschikken. Zij omschrijven de alumni als dynamisch, gemotiveerd, geëngageerd en leergierig. Het werkveld vindt het positief dat de afgestudeerden over ervaring in verschillende diensten beschikken. Tijdens de gesprekken met het werkveld kwam bovendien de degelijke naam en faam van de opleiding naar voor. Zij zijn eveneens tevreden over het feit dat de opleiding aandacht heeft voor de noden van het werkveld, maar zijn wel van oordeel dat spoedgevallenzorg meer in de verf mag worden gezet.

De commissie stelde voorts ook vast dat de opleiding nagaat of ze haar doelstellingen realiseert en dit aan de hand van kwalitatieve bevestigingen van onder andere alumni, hoofdverpleegkundigen en praktijklectoren (*zie hierboven*).

De commissie was onder de indruk van de stageverslagen en reflectiefiches die zij kon inkijken. Zij is van oordeel dat deze van een hoog niveau zijn. Zij waardeert de heel uitgebreide en wetenschappelijk onderbouwde casussen in de stageverslagen.

De bachelorproef evolueert naar meer praktijkgerichtheid, praktische bruikbaarheid en publiceerbaarheid. De commissie vindt het overigens positief dat deze bachelorproeven aansluiten bij de stage, omdat zo een win-winaspect wordt beoogd.

Inzake internationalisering waardeert de commissie het dat het departement G&T een 'internationale miniweek' organiseert, samen met internationale partners. De commissie stelde vast dat er internationale docentenmobiliteit is, in die zin dat de docenten deelnemen aan internationale congressen, dankzij dewelke zij ook internationale netwerken onderhouden. De commissie zag echter wel dat de laatste jaren de studentenmobiliteit beperkt is. Zo is er slechts één student naar het buitenland gegaan. De commissie adviseert daarom de opleiding om de denkoefening inzake internationalisering verder uit te werken. Zo zou het organiseren van internationale uitwisselingsprojecten een meerwaarde kunnen zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde vast dat opleiding in haar beleid streefcijfers hanteert en deze aan een degelijke monitoring onderwerpt. Zo moet minimaal 75 procent van de studenten die meedoen aan de examens de credits behalen. Wanneer streefcijfers niet behaald zijn, zoals tijdens de academiejaren 2008–2009, blijkt dat de opleiding extra onderzoeken heeft gedaan. Zo werden de redenen van dichtbij onderzocht en werden ook bijkomende statistische analyses gehouden.

De commissie zag een hoog onderwijsrendement, en vindt dit positief. Zo behaalt 87 procent van de voltijdse en deeltijdse studenten het diploma binnen het jaar. Bovendien studeert 66 à 80 procent van het aantal gediplomeerden af met onderscheiding of grote onderscheiding. De commissie zag dat het percentage studenten dat zijn diploma binnen het jaar behaalt, schommelt tussen 77 procent tijdens de academiejaren 2007–2008 en 2008–2009, 80 procent in het academiejaar 2009–2010 en 86 procent tijdens het academiejaar 2006–2007.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie­rapport van de opleiding ‘Bachelor in de intensieve zorgen en spoedgevallenzorg’ zeer helder leesbaar en netjes uit­ge­werkt. Ook de bijlagen boden relevante informatie, en waren voldoende duidelijk en actueel. Het actualiseringsrapport toonde aan dat de opleidingen na het schrijven en indienen van het zelfevaluatie­rapport niet hebben stilge­zet en dat veranderingen zijn doorgevoerd. In de lopende tekst van het zelfevaluatie­rapport had de commissie echter nog iets meer kritische zin en analyse van de aandachtspunten verwacht.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	excellent
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	excellent
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	goed
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	excellent
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	excellent
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	excellent
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	excellent
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	excellent
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLeuven Katholieke Hogeschool Leuven

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

LESSIUS MECHELEN

Algemene toelichting bij
de bachelor-na-bacheloropleiding
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan
Lessius Mechelen.

De ontstaansgeschiedenis van Lessius Mechelen gaat terug tot 1885, toen de Zusters van Vorseelaar het Onze Lieve Vrouw van de Haminstituut oprichtten. Daarin verwierf het Hoger Handels- en Taleninstituut geleidelijk een grotere zelfstandigheid, en uiteindelijk werd het instituut De Ham Hogeschool genoemd. In 1995 fusioneerde De Ham Hogeschool met het Hoger Instituut Coloma, het Hoger Instituut voor Verpleegkunde Sint-Norbertus en het Instituut voor Katholiek Pedagogisch Hoger Onderwijs tot de Katholieke Hogeschool Mechelen (KHM). In het academiejaar 2010–2011 ging de KHM een verregaande operationele samenwerking aan met de Lessius Hogeschool Antwerpen. De KHM werd als gevolg daarvan omgedoopt tot Lessius Mechelen. De integratie tussen de beide hogescholen heeft tot doel de onderwijs-, onderzoeks- en dienstverleningsactiviteiten nog verder uit te breiden en een maximale synergie te realiseren. Er zijn recent ook gesprekken opgestart met de Katholieke Hogeschool Kempen in Geel. Lessius wil zich gezamenlijk profileren op de as Antwerpen-Mechelen en binnen de Associatie KU Leuven. Lessius telt in totaal acht campussen, waarvan er vier in Mechelen zijn gesitueerd.

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg bestaat sinds 2001 en werd aanvankelijk ingericht in samenwerking met de voormalige EHSAL (nu HUB). Sinds 2004 valt de bachelor-na-bacheloropleiding volledig binnen het beheer van Lessius Mechelen. De hogeschool bestaat uit vier campussen en biedt zowel academisch als professioneel gerichte bacheloropleidingen aan. De professionele gerichte bacheloropleidingen en de bachelor-na-bacheloropleidingen omvatten vier studiegebieden: Bedrijf & communicatie, Design & Technologie, Gezondheid & Welzijn en Onderwijs & Vorming. Elk studiegebied vormt het uitgangspunt voor het aflijnen van de departementen binnen de hogeschool. De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg behoort – net zoals de bacheloropleidingen Verpleegkunde, Toegepaste psychologie, Logopedie en Audiologie – tot de groep Gezondheid & Welzijn en is gevestigd op de campus De Vest. De bachelor-na-bacheloropleiding ligt in het verlengde van de basisopleiding Verpleegkunde.

In het academiejaar 2010–2011 waren 74 studenten ingeschreven in de bachelor-na-bacheloropleiding. Dat zijn voornamelijk werkstudenten die al actief zijn als verpleegkundige.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding een zeer helder competentieprofiel hanteert. Dat competentieprofiel is tot stand gekomen in samenspraak met alle hogescholen van de Associatie KU Leuven die de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aanbieden. Het wordt gedragen door alle hogescholen die de bachelor-na-bacheloropleiding in het programma-aanbod hebben opgenomen. De geformuleerde competenties houden rekening met de decretale richtlijnen en bevatten zowel algemene, algemeen beroepsgerichte als beroepsspecifieke doelstellingen. De commissie is positief over een dergelijke samenwerking en de uniformiteit die daaruit voortkomt. Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek bleek dat de verschillende betrokkenen van de opleiding in Lessius Mechelen tevreden zijn over de geformuleerde competenties.

Aangezien Intensieve zorgen en spoedgevallen als bachelor-na-bacheloropleiding aansluit op de professionele gerichte bachelor Verpleegkunde, worden de studenten geacht al te beschikken over de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties. Het competentieprofiel bouwt verder op die competenties door ze in de specifieke context van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg te plaatsen. Naast het verkennen, het verdiepen en het integreren van competenties moeten de studenten ze ook kunnen inzetten op een spoedgevallendienst of op een afdeling Intensieve zorgen. De commissie waardeert de toevoeging van het specialisatieniveau aan de doelstellingen, aangezien dat de uitdieping van de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties mogelijk maakt.

Het competentieprofiel bestaat concreet uit zes rollen, die het kader vormen voor de 21 competenties. Dit zijn de zes rollen waaraan de afgestudeerde studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding moeten voldoen: de verpleegkundige als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als lid van een team en als lid van de samenleving. De commissie bevestigt dat die zes rollen een goed uitgangspunt zijn voor de opleiding. De 21 competenties, die hieronder weergegeven zijn, worden in het competentieprofiel verder in gedragsindicatoren verduidelijkt.

- empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid

- een verpleegkundig professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinaire team
- ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen
- een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen
- verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief
- relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde
- verpleegproblemen en -behoeften identificeren en onderscheiden
- doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliënt- en zorgsysteem
- verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren
- de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen
- relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren
- primaire en secundaire preventie toepassen
- de zorg organiseren en coördineren
- handelen in functie van kwaliteitszorg
- zich professioneel ontwikkelen
- medestudenten begeleiden
- intraprofessionele relaties en samenwerking binnen het verpleegkundige team opbouwen
- intraprofessionele relaties en samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen opbouwen
- openstaan voor diversiteit in de samenleving
- positief bijdragen tot de profilering van het beroep
- openstaan voor het economische, sociale en ethische beleid in de gezondheidszorg

De opleiding vult het profiel van een verpleegkundige Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ook aan met enkele competenties die noodzakelijk zijn om een bijzondere beroepstitel te kunnen verwerven. Ze vertrekken vanuit de zorgfunctie, de beheersfunctie, de pedagogische functie en de onderzoeksfunctie van een verpleegkundige met de beroepstitel:

- De vitale functies bij de patiënten vrijwaren, stabiliseren en herstellen, en deze geïntegreerd observeren en bewaken, eventueel met aangepaste apparatuur. Aan deze patiënten continu een algemene en gespecialiseerde verpleegkundige zorg verstrekken.
- Personen in een acute en psychosociale en/of existentiële crisis opvangen, begeleiden en zo nodig oriënteren naar een gespecialiseerde hulpverlener;
- Aan patiënten met niet-levensbedreigende aandoeningen, waarvan de behandeling niet uit te stellen is, adequate zorg toedienen.
- Dringende kortetermijnproblemen bij patiënten helpen oplossen wanneer de begeleidende gezondheidswerker niet beschikbaar is.
- De multidisciplinaire behandeling en begeleiding van de patiënten helpen realiseren.
- De commissie is overtuigd van de kwaliteit en de relevantie van het competentieprofiel, maar merkt op dat de internationale component daarin niet terug te vinden is. Het is echter belangrijk volgens de commissie dat de studenten ook opgeleid worden om op een internationaal niveau of in een internationale context hun werk te kunnen uitoefenen. De opleiding merkte tijdens de gesprekken wel op dat het competentieprofiel zich onder andere baseerde op internationale referentiekaders. Daarnaast geeft ze aan dat de bachelor-na-bacheloropleiding vanuit internationaal perspectief een bijzondere positie heeft, aangezien in het buitenland geen gelijkaardige opleidingen worden aangeboden. Dat maakt de internationalisering minder evident. De opleiding hecht niettemin belang aan de internationale evoluties in de sector en wil ook haar studenten daarvoor aandacht bijbrengen. Dat zou volgens de commissie explicieter tot uiting mogen komen in de geformuleerde doelstellingen. De commissie drukt echter haar vertrouwen uit in het niveau en de oriëntatie van het competentieprofiel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de internationale component in het competentieprofiel in te bedden.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen**Beoordelingscriteria:**

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over de domeinspecifieke eisen van de opleiding en de manier waarop die zijn samengesteld. Het competentieprofiel van de Associatie KU Leuven baseert zich op de eerdere beroeps- en opleidingsprofielen die door de Vlaamse Verpleegunie ontworpen zijn en door de Vlaamse Onderwijsraad werden goedgekeurd. In het jaarlijkse Overlegplatform komen de verschillende opleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg in Vlaanderen samen met de beroepsorganisaties, de voorzitter van het Nationaal Verbond van Katholieke Vlaamse Verpleegkundigen, de voorzitters van de Vlaamse Vereniging Intensieve Zorgen Verpleegkundigen en de Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallenzorg. Aangezien het competentieprofiel van de Associatie KU Leuven mee aan de basis lag van het domeinspecifieke referentiekader dat de commissie heeft opgesteld, kan de opleiding zich daar goed in vinden. In de adviesraad worden de vertegenwoordigers van het werkveld gevraagd om het competentieprofiel te bespreken en te evalueren. Er is geen internationale benchmarking, aangezien er geen gelijkaardige opleidingen in het buitenland bestaan.

De commissie vindt het daarnaast positief dat de opleiding rekening houdt met de vereisten die nodig zijn om een bijzondere beroepstitel te kunnen behalen, zoals hierboven al bleek. Ze is van mening dat de opleiding in hoge mate aandacht heeft voor de noden van het werkveld, en daar rekening mee houdt bij de ontwikkeling en het actualiseren van het competentieprofiel. Naast het organiseren van adviesraden, die voornamelijk als instrument van de interne kwaliteitszorg dienen, gaat de opleiding ook zelf regelmatig langs in de naburige ziekenhuizen om na te gaan op welke manier ze nog kan bijsturen of verbeteren. Op die manier zijn de vertegenwoordigers van het werkveld ook bekend met de doelstellingen en het competentiegerichte onderwijs. De commissie vraagt de opleiding om blijvende aandacht te besteden aan de actualisering van het competentieprofiel.

De studenten en de alumni zijn vertrouwd met de competenties en weten ze te duiden, maar ze bleken in het verleden de competentiegerichtheid van de opleiding niet te dragen. De opleiding heeft er daarna actiever werk van gemaakt om de studenten te informeren. Tijdens de onthaaldag krijgen de studenten nu een papieren versie van het competentieprofiel. Die wordt eveneens toegelicht. Ze kunnen ze ook terugvinden op het elektronische leerplatform. De docenten gaven in de gesprekken met de commissie aan dat ze in de lessen de koppeling tussen de competenties en het opleidingsonderdeel in kwestie duiden. Voor de gastdocenten, die meestal uit het werkveld

komen en weinig didactische achtergrond hebben, wordt het competentieprofiel besproken tijdens specifieke overlegmomenten per opleidingsonderdeel. Zij krijgen ook een informatiebundel daarover. Sinds het academiejaar 2011–2012 besteedt men ook tijd aan het competentieprofiel tijdens de opleidingsvergadering, die twee keer per jaar plaatsvindt. De commissie stimuleert de opleiding in verdere initiatieven om de competenties nog meer te implementeren in het onderwijs.

De opleiding richt zich zowel op intensieve zorgen als op spoedgevallenzorg, zodat de afgestudeerden in staat zijn om op de beide afdelingen te werken. Er zijn geen afzonderlijke afstudeer-richtingen; de opleiding kiest bewust voor de combinatie. Uit de gesprekken is gebleken dat ook de studenten en de alumni daarvan de meerwaarde inzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel is volgens de commissie terug te vinden in het programma van de bachelor-na-bacheloropleiding. Ze apprecieert het dat de opleiding een competentiematrix heeft uitgewerkt die de koppeling tussen de doelstellingen en het programma maakt, maar ze vraagt om die matrix meer als instrument te gebruiken in het onderwijs. De competentiegerichtheid is er nog niet altijd voelbaar. De opleiding geeft zelf ook aan dat op het vlak van competentieontwikkeling en de sensibilisering daarvan nog vooruitgang mogelijk is, en dat ze dat als een aandachtspunt beschouwt. Uit de SWOT-analyse die de opleiding maakte in de voorbereiding op het zelfevaluatie-rapport, bleek dat er in het verleden een discrepantie was tussen de theoretische en de praktische aspecten in de opleiding. De opleiding heeft haar curriculum intussen gewijzigd in een meer

integrerende richting door het aantal workshops te verhogen, en door de link tussen de theorie en de praktijk tijdens de stages en de Capita selecta te verstevigen. De commissie constateerde een evenwicht tussen kennis, vaardigheden en attitudes in het programma, al zou dat evenwicht nog versterkt kunnen worden in het voordeel van de praktische vaardigheden.

Het huidige programma bestaat uit elf opleidingsonderdelen:

- Wetenschappelijk onderzoek
- Spoedgevallenzorg: Capita selecta
- Cardiale patiënt op intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
- De thoraco-abdominale patiënt op intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
- Klinisch onderwijs spoedgevallen: 200 uren
- Klinisch onderwijs keuzestage: 50 uren
- Pediatrie: medische en verpleegkundige observaties en interventies
- Intensieve zorgen: Capita selecta
- Uitzonderlijke zorgvragen op intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
- Klinisch onderwijs intensieve zorgen: 200 uren
- Scriptie

De bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg heeft in 2010–2011 een curriculumhervorming doorgevoerd, waarbij de zestig studiepunten verdeeld werden over twee jaren, in plaats van over één academiejahr. Aangezien de meeste studenten al werken als verpleegkundige en het bachelor-na-bachelorprogramma combineren met een job, heeft de opleiding ervoor gekozen om het curriculum meer te spreiden in twee gedeeltes. Concreet beginnen de studenten van het eerste instapjaar met het A-gedeelte van het curriculum en volgen zij het jaar nadien het B-gedeelte. Voor de studenten die in het tweede instapjaar starten, is het andersom: zij krijgen eerst de opleidingsonderdelen uit het B-gedeelte. De opleiding is tevreden over de curriculumhervorming, maar ze heeft intussen ook een aantal aanpassingen doorgevoerd om het programma verder te optimaliseren. Zo voorziet de opleiding sinds 2011–2012 in elk academiejahr het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek, ongeacht het instapjaar van de studenten. Daardoor kunnen alle studenten goed voorbereid en tijdig aan de scriptie beginnen. Daarnaast heeft ze voor de beide Capita selecta en voor Pediatrie de didactische vormen beter afgestemd op de competenties. Het programma voorziet geen keuzemogelijkheden. Gezien de beperkte omvang van de opleiding begrijpt de commissie dat.

De curriculumherzieningen gebeuren op basis van de bevestigingen en opmerkingen van de verschillende betrokkenen. In de adviesraad worden de curriculuminnovaties met het werkveld en de externe partners besproken. De commissie heeft opgemerkt dat de opleiding daadwerkelijk de suggesties vanuit het werkveld ter harte neemt. Het huidige curriculum moet in de bevestigingen nog geëvalueerd worden, maar enkele opleidingsonderdelen werden al aangepast. De commissie heeft geconstateerd dat de curriculumherziening het resultaat is van een drastische hervorming in de personeelsbezetting. Er is sindsdien een nieuwe wind gekomen in de opleiding, die in de verschillende gesprekken voelbaar was.

In het programma is er weinig plaats voor de internationale dimensie, aangezien de opleiding enerzijds beperkt is door de omvang van het programma: binnen slechts 60 studiepunten is het niet evident om de internationale component een grote plaats toe te kennen. Anderzijds wordt de internationalisering bemoeilijkt door de specifieke situatie van de werkstudenten, maar ook door de gastdocenten die vaak nog in het werkveld staan: beide groepen hebben verplichtingen ten opzichte van hun werkgevers. Hoewel de mogelijkheid bestaat om voor een keuzestage in het buitenland te kiezen, maken tot op heden weinig studenten daar gebruik van. Wat die stage betreft, is er een bijkomende moeilijkheid: om in aanmerking te komen voor de beroepstitel moet

de stageplaats een erkende dienst Intensieve zorgen of Spoedgevallenzorg zijn. Een buitenlandse stageplaats voldoet met andere woorden niet aan de criteria, waardoor studenten in principe een extra stage zouden moeten voltooien om in orde te zijn voor de beroepstitel. Dat en de taalhindernis zijn voor veel studenten argumenten om te passen voor een internationale stage. De opleiding onderhandelt echter momenteel met een aantal buitenlandse spoeddiensten, waaronder een dienst in Londen, om meer stagemogelijkheden te kunnen aanbieden. Ze maakt bovendien werk van de internationalisation@home, zoals blijkt uit de internationale invulling van de opleidingsonderdelen; de docenten houden de internationale ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en spelen daarop in tijdens de lessen. Ook de input vanuit wetenschappelijk onderzoek vindt de opleiding daarbij belangrijk. De docenten en de gastdocenten moeten voldoende internationaal gericht zijn. Bovendien worden regelmatig zorgmodellen uit andere landen besproken en vergeleken met het eigen zorgsysteem. De studenten gaven aan dat ze dat erg nuttig vinden, en de commissie kon ook vaststellen dat de studenten goed op de hoogte zijn van de geactualiseerde internationale ERC-guidelines. Er is ten slotte een expertisecentrum rond gezondheid en cultuur binnen de hogeschool. De opleiding wil de mogelijkheden die dat expertisecentrum biedt, in de toekomst meer benutten in het kader van de internationalisering. De commissie moedigt de opleiding daarin aan. De commissie heeft begrip voor de moeilijkheden die de opleiding aanhaalt, maar ze wenst toch dat de opleiding voortaan de internationale dimensie meer en systematischer accentueert in het programma. De commissie is van mening dat het beleid rond de internationalisering nog niet helemaal op punt staat, en stimuleert de opleiding in haar verdere initiatieven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk de competentiegerichtheid in het programma te versterken, door bijvoorbeeld de competentiematrix meer als een werkinstrument te benutten.
- De commissie raadt de opleiding aan om de internationale component systematischer op te nemen in het programma, en om de internationale mobiliteit te blijven motiveren bij de studenten.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: [voldoende](#)

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding getuigt van een grote professionele gerichtheid en heeft aandacht voor recente ontwikkelingen in de sector. De commissie vindt het positief dat de opleiding het werkveld rechtstreeks betreft bij de invulling van het programma. Er zijn verschillende kern- en gastdocenten actief in de opleiding die zelf actieve werkveldervaring hebben en over een ruim netwerk van contacten beschikken. De opleiding werkt regelmatig samen met haar partners. Zo worden workshops georganiseerd in de omliggende ziekenhuizen en kan de opleiding materiaal in bruikleen nemen van medische firma's. Er wordt ook samengewerkt met het Provinciaal Instituut voor Brandweer- en Ambulancieropleiding (PIBA). De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding

rekening houdt met de aspecten van prehospital interventies. Daaraan mag volgens de commissie echter nog uitgebreider aandacht worden geschonken in het programma.

De studenten leren de actuele beroepspraktijk van een verpleegkundige op een dienst intensieve zorgen of een dienst Spoedgevallenzorg kennen aan de hand van de lessen, waarin de docenten opgedane ervaring en kennis verwerken in de leerstof, maar vooral via de workshops en de stages. De studenten en alumni bevestigden dat hun docenten een beeld geven van hoe het er in de realiteit aan toegaat in de sector. Ze zijn overigens al vertrouwd met het werkveld, aangezien ze bijna allemaal werkstudenten zijn die al actief zijn als verpleegkundige. Tijdens de workshops krijgen ze echter de kans om met gespecialiseerd materiaal van de ziekenhuizen hun praktische vaardigheden te trainen. De studenten waren tijdens de gesprekken erg enthousiast over deze workshops. De studenten zijn bovendien verplicht jaarlijks minstens één congres naar keuze te volgen in het kader van de Capita selecta. Nadien moeten ze daarover een verslag indienen. Op die manier wil de opleiding het levenslang leren aanmoedigen.

Voor de stages brengen de studenten specifieke werkervaring bij. De commissie is ervan overtuigd dat de stagebegeleiding degelijk verloopt, en dat het schrijven van een stageverslag een meerwaarde betekent voor de stage zelf; theorie en praktijk worden vlot geïntegreerd. Het programma voorziet drie stages: 200 uren op een erkende spoedgevallendienst, 200 uren op een erkende dienst Intensieve zorgen en 50 uren keuzestage. De twee lange stages vinden meestal geheel of gedeeltelijk plaats in het eigen ziekenhuis van de werkstudent. Voor de korte stage (50 uren) zijn de studenten verplicht een stageplaats te kiezen in een ander ziekenhuis. Ze kunnen indien gewenst de keuzestage ook in het buitenland doen. Voor de lange stages maken de studenten een stageverslag, waarin ze een reële patiëntencasus bespreken; voor de korte stage speelt vooral het reflectieverslag op het eigen handelen een belangrijke rol. De stage wordt op individuele basis begeleid, met aandacht voor zelfreflectie. Er zijn twee begeleidingsmomenten op elke stageplaats, waarop de studenten moeilijkheden of hun vooruitgang kunnen bespreken. Bij de eerste samenkomst van elke stage worden de studenten gevraagd om samen met de begeleider hun eigen doelstellingen op te schrijven. Zij worden ook aangemoedigd om zo gauw mogelijk te starten met het schrijven van het stageverslag. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld, de studenten en de alumni maakt de commissie op dat alle betrokkenen tevreden zijn over de organisatie van de stages. De commissie vindt het spijtig dat de studenten niet verplicht worden de tweede stage in een ander ziekenhuis dan de werkplek te volgen, aangezien dit een zeer leerzame ervaring voor de studenten kan zijn. Ook in het kader van competentieverwerving benadrukt de commissie het belang van de stageopvolging en -begeleiding vanuit de opleiding, in het bijzonder als de stage op de eigen werkplek wordt georganiseerd. Ze begrijpt dat de opleiding daarin erg afhankelijk is van de ziekenhuizen, die de werkstudenten niet graag zien vertrekken. De opleiding geeft aan dat de studenten in het ziekenhuis waar ze tewerkgesteld zijn vaak toch nog in een andere unit met nieuwe collega's terechtkomen. De commissie vindt in het algemeen dat de begeleiding en de opvolging binnen de stage in de goede richting zijn geëvolueerd. De opleiding heeft de laatste jaren sterk geïnvesteerd in de informatievoorziening en de transparantie van de beoordeling. Studenten krijgen nu een uitgebreide informatiebundel, waarin de opzet en de beoordeling van de stage worden toegelicht. Ook de externe stagementoren krijgen een informatiebrochure als leidraad voor de begeleiding en beoordeling van de stagiairs.

De studenten maken daarnaast een scriptie als eindwerk, waarin ze hun kennisontwikkeling moeten aantonen. Studenten onderzoeken en bespreken daarin een reële probleemstelling in de context van een inhoudelijk gespecialiseerd thema; soms expliciet op vraag van de werkplek van de student. Het stramien dat voor de scriptie wordt gehanteerd, werd recent beter uitgewerkt in functie van wetenschappelijk onderzoek. De opleiding plant in het verlengde daarvan

de naamsverandering naar 'bachelorproef' in het volgende academiejaar. De studenten formuleren een onderzoeksvraag, maken een literatuurstudie en analyseren kritisch het probleem. Zij worden begeleid door een interne scriptiebegeleider, een externe promotor met ervaring in het onderwerp in kwestie, een lezer uit het werkveld en de scriptiecoördinator. De commissie heeft begrepen dat de kwaliteit van de eindwerken recent is aangepakt, en dat was volgens de commissie al zichtbaar in de nieuwe lichte van de eindwerken. De commissie maakt wel de bedenking dat het onderzoeksgebonden karakter van de eindwerken nog meer zou kunnen worden gekoppeld aan de concrete behoeften in het werkveld. Ze vindt het onderwerp van sommige scripties nog te vrijblijvend en vrij theoretisch gericht. Een mogelijkheid zou kunnen zijn om te werken met een jaarthema opgelegd door de school in samenwerking met het werkveld, om op die manier het onderzoeksgebonden karakter van de opleiding terug te laten instromen in het werkveld. De commissie meent dat de opleiding in het algemeen bijkomende inspanningen kan verrichten met betrekking tot maatschappelijke dienstverlening en projectmatig wetenschappelijk onderzoek.

De opleiding wil ten slotte vanaf het academiejaar 2011–2012 een jaarlijks symposium organiseren rond een actueel thema. De eerste editie daarvan zal plaatsvinden in mei 2012. Dat nieuws had de alumni al bereikt; zij toonden grote interesse, maar gaven ook aan nog geen formele uitnodiging of aankondiging te hebben ontvangen. De commissie vindt het opstarten van een dergelijk symposium een mooi initiatief en vraagt de opleiding de verschillende betrokkenen jaarlijks daarover te informeren.

Er worden enkele handboeken gebruikt die van een degelijk niveau zijn en aandacht hebben voor het internationale kader. Het overige studiemateriaal is volgens de commissie voldoende actueel, hoewel dat blijvend moet worden bewaakt en verzorgd. Hier en daar vond de commissie nog verwijzingen terug naar de ERC-richtlijnen uit 2005. Het studiemateriaal bestaat voor een groot deel uit PowerPointpresentaties. De studenten vinden dat niet altijd de meest geschikte aanpak. De opleiding bevestigt dat, maar merkt ook op dat het voor gastdocenten een te grote tijdsinvestering betekent om een volledige cursus uit te schrijven. De commissie toont daar begrip voor, maar vraagt om in dat geval minstens voor de correcte referenties te zorgen. Die blijken voorlopig vaak te ontbreken, hoewel dat verschilt per opleidingsonderdeel. De commissie heeft vastgesteld dat studenten actief gebruikmaken van vakliteratuur voor het schrijven van de stageverslagen en de scriptie. De bibliotheek en de online full text databanken zijn wat dat betreft zeker een pluspunt. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan daarover zeer tevreden te zijn. Ze waren ervan overtuigd dat ze door de vakliteratuur te gebruiken, beter in staat waren hun verpleegkundige handelingen te situeren en te verantwoorden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de relevantie van de onderwerpen van de scripties te verhogen, door bijvoorbeeld jaarlijks in samenspraak met het werkveld een overkoepelend thema te bepalen.
- De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding in overleg met het werkveld blijft zoeken naar mogelijkheden om de studenten één stage in een dienst van een ander dan het eigen ziekenhuis te laten lopen.
- De opleiding moet volgens de commissie meer waken over de actualisering van het studiemateriaal en het gebruik van correcte referenties in de cursussen, en in het bijzonder in de PowerPointpresentaties.
- De commissie beveelt de opleiding aan om (uitgebreider) aandacht te schenken aan de aspecten van prehospital interventies in het programma.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De samenhang van het programma is volgens de opleiding een aandachtspunt, waaraan al gewerkt is sinds de curriculumherziening. Ook de commissie ziet in dat de samenhang de laatste jaren sterk is verbeterd. De elf opleidingsonderdelen bestaan momenteel uit clusters, die op hun beurt samengesteld zijn uit verschillende topics. De horizontale samenhang daartussen is geoptimaliseerd, en de overlappings zijn verdwenen. Door de aanwezigheid van verschillende gastdocenten is het niet evident om de inhoud van hun lesonderdelen op elkaar af te stemmen. De opleidingscoördinator heeft daarin sinds anderhalf jaar een belangrijke sturende rol gespeeld. Twee keer per jaar wordt overigens een opleidingsvergadering georganiseerd, waarin de gastdocenten de kans krijgen om te overleggen en samen te werken. Het idee om in de toekomst met opleidingsonderdeelverantwoordelijken te werken ter bevordering van de samenhang, draagt de goedkeuring van de commissie weg. Toch kan de coherentie in het programma nog verder worden geoptimaliseerd en zou de relatie tussen opleidingsonderdelen, clusters en topics nog kunnen worden verduidelijkt.

De studenten worden sterk aangeraden het modeltraject te volgen. Vooral in het verleden maakten studenten gebruik van deeltijdse modeltrajecten, waarin de theoretische component in het eerste jaar werd gedoceerd. De stages en scriptie vielen in het tweede jaar. Individuele flexibele leertrajecten zijn momenteel mogelijk, in die zin dat studenten het programma spreiden over meer dan twee jaren. Dat gebeurt voornamelijk voor het opleidingsonderdeel 'Klinisch onderwijs'. De opleiding garandeert in het huidige programma echter een maximale flexibiliteit in het modeltraject; de indeling in een A- en een B-jaar verhoogt het studiecomfort. De studenten hebben dat bevestigd, maar uit het gesprek met hen kwam ook naar voren dat de volgtijdelijkheid voor sommige opleidingsonderdelen strenger zou moeten zijn. In het huidige programma is er geen volgtijdelijkheid. Dat is volgens de commissie een problematisch gevolg van de recente spreiding van de opleiding over twee academiejaren. Studenten die in het B-jaar starten, ondervinden er last van dat het opleidingsonderdeel 'Cardiale patiëntenzorg' voor hen pas in hun tweede jaar valt. De studenten die het opleidingsonderdeel al in het eerste jaar volgden, kunnen de verworven kennis sneller inzetten. De studenten uit het B-jaar hebben dat voordeel niet. De opleiding merkt in dat kader op dat de studenten normaal gezien voldoende basiskennis bezitten over cardiologie, aangezien ze daar in de basisopleiding Verpleegkunde al in onderwezen zijn. Bovendien geeft de opleiding de studenten wel de mogelijkheid om voor het 'Klinisch onderwijs' de volgorde te kiezen van de opleidingsonderdelen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Niettemin vraagt de commissie voldoende te waken over de volgtijdelijkheid, zodat alle studenten gelijke kansen krijgen.

De commissie is van mening dat de combinatie van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg een positief punt is. De beide focuspunten van de opleiding vullen elkaar aan, en vormen een meerwaarde voor de alumni op de afzetmarkt. De studenten geven zelf aan dat er verbanden zijn tussen de beide diensten, en dat ervaring op de ene dienst de inzichten op de andere dienst kunnen bevorderen. Zowel de studenten als de opleidingsverantwoordelijken benadrukten dat een splitsing zeer jammer zou zijn.

De samenhang van het programma wordt bevraagd bij de studenten en de alumni. Ook de vertegenwoordigers van het werkveld hebben de mogelijkheid om suggesties te doen tijdens de adviesraden. Tijdens het overlegplatform IZ-SPGZ werd het programma overigens inhoudelijk vergeleken met dat van andere bachelor-na-bacheloropleidingen, nl. Intensieve zorgen en spoed-gevallenzorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk dat opleidingsonderdeelverantwoordelijken worden aange-steld, om de coherentie tussen de verschillende opleidingsonderdelen, clusters en topics niet in het gedrang te brengen.
- De commissie vraagt met aandrang om de volgtijdelijkheid voortaan strenger te bewaken, zodat alle studenten een gelijke voorkennis hebben.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang van een bachelor-na- bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en over-wegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit twee studie jaren van elk dertig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van zestig studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studie-voortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en over-wegingen:

Wat de studietijd betreft, heeft de commissie begrepen dat er in het verleden verschillende pro-blemen waren. Ze is er tijdens het visitatiebezoek niet van overtuigd geraakt dat de problemen allemaal van de baan zijn. Aangezien er nog geen studietijdmetingen zijn doorgevoerd na het invoeren van het nieuwe programma, kan de commissie ook niet met zekerheid stellen dat de verbeteringsacties resultaat hebben opgebracht. Die evaluatie wordt wel voorzien in 2012–2013, wanneer het A-jaar van het hervormde programma voor de tweede maal van start gaat. De

commissie vraagt de opleiding om de studiemeting sneller te herhalen wanneer problemen worden vastgesteld. Dat zou formeler in het kwaliteitsbeleid moeten worden opgenomen.

Vanuit de hogeschool worden om de vier jaar studietijdmetingen uitgevoerd per opleidingsonderdeel aan de hand van het meetinstrument Metis. De resultaten van de laatste studietijdmeting voor de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg baseren zich op het academiejaar 2008–2009. Studenten konden na elk semester online deelnemen of op school een papieren versie invullen. Ze werden uitgebreid ingelicht over het belang van dergelijke metingen, waardoor de respons 71 procent van de studenten bedroeg. De resultaten gaven echter aan dat de bestede studietijd niet strookte met de begrote studietijd: voor een programma van 60 studiepunten werd slechts een gemiddelde gerapporteerd van 1238 uren, wat onder de decretaal voorgeschreven minimumgrens van 1500 uren ligt. De scriptie daarentegen vraagt volgens de meting te veel tijd van de studenten. Slechts één opleidingsonderdeel viel toen binnen de verwachte zone. De geconstateerde discrepanties zijn volgens de commissie te groot. Hoewel ze het apprecieert dat de opleiding verbeteringsacties heeft ondernomen, vindt ze dat de studietijd nog steeds een groot aandachtspunt is. Het is volgens de commissie ook aangewezen om de tijdsinvestering voor de studenten die op een andere afdeling dan de spoedgevallendienst of intensieve zorgen werkzaam zijn, nauwlettend in het oog te houden.

Sinds de curriculumhervorming heeft de opleiding er weliswaar al voor gezorgd dat de studietijd opnieuw werd begroot, dat een opleidingsonderdeel in twee aparte opleidingsonderdelen werd onderverdeeld en dat het aantal contacturen is verhoogd. Bovendien werd de stage opgesplitst in drie delen in plaats van in twee. De commissie ziet dat al vooruitgang is geboekt, maar raadt de opleiding aan verdere initiatieven te ondernemen.

De studenten gaven op hun beurt aan dat de stageopdrachten zwaar doorwegen, aangezien dat veel huiswerk met zich meebrengt. Tijdens het gesprek benadrukten ze wel dat de opleiding vlot combineerbaar is met hun werkleven, en dat ze het apprecieerden naast de stageopdrachten weinig andere opdrachten tussendoor te krijgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding met aandrang de studietijd met grotere regelmaat te meten, zeker wanneer de resultaten van een vorige meting negatief zijn.
- De commissie vindt het belangrijk dat zo snel mogelijk bekeken wordt of de wijzigingen in het curriculum tot een betere besteding van de studietijd hebben geleid, en mocht dit niet zo zijn, dat dan nadere aanpassingen in het curriculum worden aangebracht en de effecten daarvan op de studietijd worden opgevolgd.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding maakt gevarieerd en weldoordacht gebruik van verschillende didactische werkvormen, en is zich ook bewust van het belang van die werkvormen om de doelstellingen te kunnen

bereiken. De commissie heeft, ook wat dit facet betreft, geconstateerd dat de opleiding recent veel veranderingen heeft aangebracht aan haar aanpak en dat ze haar didactische concept heeft vernieuwd. De nadruk ligt nu meer op de integratie van theorie en praktijk. Zo werden workshops ingevoerd en zijn de werkvormen concreet aangepast aan de competenties. Voor de theoriegerichtere opleidingsonderdelen wordt nog vaak geopteerd voor hoorcolleges. De studenten geven weliswaar aan dat de lessen interactiever zijn geworden en dat – vergeleken met de situatie een tweetal jaren geleden – de docenten nu allemaal erg bedreven en actief lesgeven. De opleiding wijst erop dat werkstudenten een specifieke doelgroep zijn, waardoor de interactiviteit tijdens de lessen hoger ligt.

De opleiding heeft ook binnen de twee Capita selecta het onderdeel 'Zelfontplooiing' geprogrammeerd, waarvoor de studenten verplicht enkele bijscholingen, studiedagen, symposia of congressen moeten volgen. Nadien stellen ze over de vorming naar keuze een reflectieverslag op. De commissie vindt dat een goed initiatief om studenten vertrouwd te maken met levenslang leren.

Naast hoorcolleges en vormingen wordt ook 14 procent van de contacturen besteed aan workshops, die zowel op school als extern plaatsvinden in het kader van de beide Capita selecta en van Pediatrie. De school beschikt over een skills lab, waarvan ook de studenten uit de bachelor Verpleegkunde gebruikmaken. Aangezien de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg niet over voldoende middelen beschikt om gespecialiseerd oefenmateriaal aan te kopen, werkt ze samen met een aantal ziekenhuizen. Op die manier krijgen de studenten toch de kans om hun vaardigheden te trainen. De kwaliteit van de workshops werd recent bevraagd bij de studenten. Ze zijn erg tevreden over die aanpak, ook al vergt de verplaatsing een extra inspanning. Uit de resultaten van de bevraging bleek dat ze de meerwaarde van de vaardigheidslessen inzien. De commissie betreurt het dat de opleiding geen advanced life support-pop bezit; dat zou een grote aanwinst zijn voor de school. Ze drukt echter haar goedkeuring uit voor de manier waarop de opleiding haar gebrek aan recente en geschikte oefenmiddelen heeft opgelost. De commissie waardeert het ook dat de opleiding de studentengroepen klein houdt voor de workshops en dat een doorschuifstelsel gehanteerd wordt, waardoor elke student aan de beurt komt. De commissie maakt de kanttekening dat de opleiding de didactische kwaliteit van de workshops meer zou moeten bewaken.

Binnen de contacturen vallen ook de stage- en eindwerkbegeleiding. Die laatste verloopt op individuele basis; de stagebegeleiding werd enkele jaren geleden aan de hand van supervisiegesprekken in groep georganiseerd. Tegenwoordig gebeurt ook de stagebegeleiding via persoonlijke gesprekken tussen de student en de stagebegeleider. De commissie oordeelt dat individuele begeleiding zeker nuttig is, al vond ze het concept van de supervisiegesprekken ook waardevol.

Wat het studiemateriaal betreft, is de commissie van mening dat er al een degelijke aanzet is om alle opleidingsonderdelen van uitgeschreven cursussen te voorzien. Slechts enkele opleidingsonderdelen bestaan nog uit louter PowerPointslides. De commissie vraagt om ook daarvoor cursusmateriaal uit te werken. Hoewel de opleiding opmerkt dat de leerstof snel gedateerd is en dat het uitwerken van een cursus erg arbeidsintensief is, bleek immers uit de gesprekken dat de studenten dat zouden appreciëren. In het algemeen merkt de commissie op dat meer aandacht moet worden besteed aan de actualisering van het studiemateriaal en aan het correct refereren aan gebruikte bronnen. Daarnaast werd in sommige cursussen een aantal competenties geformuleerd. De commissie vraagt om dat systematisch in elke cursus te doen, met een duidelijke verwijzing naar het competentieprofiel. Des te meer aangezien de opleiding met verschillende gastdocenten werkt, vindt de commissie het aangewezen om de ontwikkeling van leermiddelen meer te sturen vanuit een formeel didactisch beleid.

Ook het elektronische leerplatform Toledo kan volgens de commissie nog meer en gevarieerder worden benut. Momenteel worden daarop meldingen geplaatst en documenten verspreid. De ECTS-fiches werden slechts sporadisch vermeld. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om de verschillende functionaliteiten van Toledo in het onderwijs te gebruiken.

De didactische werkvormen worden bevraagd bij de studenten in de bevraging per opleidingsonderdeel. De commissie heeft geconstateerd dat de resultaten van een dergelijke bevraging ook leiden tot verbeteringsacties.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om in de toekomst te blijven investeren in het eigen materiaal en het skills lab, zodat de opleiding niet afhankelijk is van haar samenwerking met de ziekenhuizen en de medische partners.
- De commissie vraagt om een formeel didactisch beleid uit te werken dat de ontwikkeling van leermiddelen kan ondersteunen. De ontwikkeling van studiemateriaal verdient meer zorg, zodat alle teksten actueel blijven en er overal gerefereerd wordt aan de bronnen.
- De commissie vindt het wenselijk om de mogelijkheden van de elektronische leeromgeving beter te benutten en om via Toledo de ECTS-fiches te verspreiden, ter bevordering van de competentiegerichtheid.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft begrepen dat voor de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg elke examenperiode twee opleidingsonderdelen worden getoetst. Een opleidingsonderdeel kan opgedeeld zijn in meerdere examens, hoewel de opleiding ernaar streeft om de competenties van alle clusters in één geheel te toetsen. Voor een cluster moeten de studenten minstens een zeven op twintig behalen om te kunnen slagen voor het overkoepelende opleidingsonderdeel. Examens bestaan uit een combinatie van open vragen, openboekvragen, meerkeuzevragen en casussen. De commissie vindt de examenvragen van een degelijk niveau. Het is volgens de commissie positief dat de examens zowel kennisgerichte en toepassingsvragen als casusopdrachten bevatten. De studenten worden op de hoogte gesteld van de examendata bij het begin van het academiejaar, en zij krijgen het onderwijs- en examenreglement. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de tijdsdruk in het verleden erg hoog lag bij het afleggen van de examens. Nadat ze dat gesignaleerd hadden, heeft de opleiding daarin verandering gebracht door het aantal open vragen te beperken en door meer gebruik te maken van multiple choice. De commissie vraagt de opleiding te blijven waken over de betrouwbaarheid en de validiteit van de toetsing.

De commissie heeft daarnaast geconstateerd dat de transparantie van de beoordelingen voor verbetering vatbaar is. Er wordt feedback na de examens voorzien, maar het is voor de studenten niet altijd duidelijk hoe de topics binnen de opleidingsonderdelen gequoteerd worden. Dergelijke informatie zou al vooraf moeten worden meegedeeld. De opleiding gaf tijdens de gesprekken echter zelf aan dat zij de transparantie van de toetsing als een permanent aandachtspunt

beschouwt. Bovendien is de opleiding er zich van bewust dat de toetsing nu te zeer van de individuele verantwoordelijkheid van de docenten afhangt. Daarin wil ze verandering brengen. De commissie juicht toe dat er in de toekomst werk zal worden gemaakt van een doordacht en kwaliteitsvol toetsingsbeleid ter ondersteuning van de docenten en gastdocenten. Ze heeft ook geconstateerd dat de studenten de ombudspersoon kennen, en er ook contact mee opnemen voor problemen aangaande examens en examenregelingen.

De commissie betreurt het dat de praktische vaardigheden enkel worden geëvalueerd in het kader van de stage. Ze betwijfelt of elke vaardigheid in elke individuele stage wel voldoende aan bod kan komen, en ze poneert de vraag of er geen andere mogelijkheden zijn om die competenties te toetsen. De opleiding heeft net om die reden de workshops opgestart, zodat ze er zeker van is dat iedere student de kans krijgt om de verschillende vaardigheden onder de knie te krijgen. De workshops worden echter niet geëvalueerd. De commissie waarschuwt de opleiding voor het mogelijk te vrijblijvende karakter van de workshops als daaraan geen evaluatie wordt gekoppeld. Wat de stages betreft, zijn sinds 2011–2012 nieuwe evaluatieformulieren opgesteld op basis van het competentieprofiel. De competenties zijn onderverdeeld in generieke beoordelingsniveaus. De stagementoren uit het werkveld duiden erop aan welk niveau per competentie werd behaald. Ook de studenten evalueren zichzelf gedurende de stage. De commissie is lovend over de competentiegerichtheid van de evaluatieformulieren en de procesgerichte aanpak, maar ze vraagt de opleiding om strenger te waken over de objectiviteit van de beoordeling. Aangezien de studenten hun stage doen op hun eigen werkplek, worden zij beoordeeld door collega's en eigen diensthoofden. Hoewel de verschillende betrokkenen – zowel studenten, de opleiding als het werkveld – beklemtoonden dat de stagebeoordeling eerlijk en correct verloopt, verwacht de commissie een grotere alertheid vanuit de opleiding. Ze vindt het echter op zich een sterk punt dat de opleiding het werkveld in hoge mate betreft bij de beoordeling van de stages en de scriptie.

Wat de scriptie betreft, beoordeelt de externe promotor de inhoudelijke relevantie van de scriptie. De interne scriptiebegeleider evalueert het proces, het taalgebruik en de wetenschappelijke onderbouwing. Er worden drie begeleidingsmomenten voorzien, maar meer tussentijdse samenkomsten zijn mogelijk indien de student dat wenst. Daarnaast wordt een lezer aangewezen door de scriptiecoördinator, die instaat voor de beoordeling van het eindresultaat en de presentatie daarvan. Ook medestudenten horen aanwezig te zijn bij de presentaties om elkaar te beoordelen. De opleiding vermeldt dat er momenteel nog geen consequenties worden gekoppeld aan die peer-evaluaties. Tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat die peer-evaluaties erg leerrijk zijn. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om de peer-evaluaties te behouden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de betrouwbaarheid en de validiteit van de examens ook in de toekomst te blijven opvolgen.
- De commissie acht het belangrijk om een formeel toetsingsbeleid te voorzien, zodat alle docenten daarin ondersteuning kunnen vinden bij de toetsingen en beoordelingen.
- Het is volgens de commissie wenselijk dat de opleiding de objectiviteit van de stages strenger bewaakt.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De studenten die zich wensen in te schrijven voor de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, moeten al het diploma Verpleegkunde of een gelijkwaardig diploma bezitten. De studenten met een dergelijke vooropleiding komen in aanmerking voor de Bijzondere Beroepstitel Verpleegkundige in de Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg, nadat ze de bachelor-na-bacheloropleiding hebben voltooid. Verpleegkundigen met een HBO5-diploma of een diploma op niveau vier kunnen de bijzondere beroepstitel niet aanvragen, maar worden wel toegelaten tot de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De commissie vindt het positief dat de opleiding die mogelijkheid aanbiedt. Uitzonderlijk worden bovendien studenten toegelaten tot de opleiding die de basisopleiding Verpleegkunde nog aan het voltooien zijn. Lessius Mechelen neemt deel aan de Wanaba-beurs, waarop ook deze opleiding is vertegenwoordigd. De Wanaba-beurs wordt georganiseerd door de Associatie KU Leuven, en verschaft aan studenten oriënterende informatie over de mogelijkheden na het behalen van een bachelordiploma.

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg kan zowel gevolgd worden door reguliere als door werkende studenten. Op die manier speelt de opleiding in op de tekorten op de arbeidsmarkt. De meerderheid van de ingeschreven studenten is dan ook al werkzaam als verpleegkundige. De commissie apprecieert het dat de opleiding in hoge mate rekening houdt met de specifieke situatie van werkstudenten. Niet alleen in de tweejarige programmatie maar ook tijdens de inschrijvingen: de opleiding anticipeert op haar doelgroep door de inschrijvingsmomenten overdag en 's avonds te organiseren. De inschrijving gaat gepaard met een kort intakegesprek. Studenten die een flexibel traject wensen, worden nadien individueel begeleid. In het verleden werden vanuit de hogeschool ook praktische vaardigheidstesten gehouden. Die zijn nu afgeschaft, maar de opleiding wil ze op termijn opnieuw zelf invoeren.

Vrijstellingen voor EVC's en EVK's worden minder frequent toegekend. De opleiding volgt daarin het beleid dat in samenspraak met de andere hogescholen is opgesteld. Studenten met een masterdiploma kunnen echter een vrijstelling krijgen voor het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek. Wie al meer dan tien jaar werkervaring heeft op een spoedgevallendienst of een dienst Intensieve zorgen, kan ook worden vrijgesteld van honderd uren stage. Om in aanmerking te komen voor de bijzondere beroepstitel, is echter het volwaardige diploma nodig. De commissie staat achter de EVC- en EVK-procedures van de hogeschool, maar ze vraagt de opleiding om de instromende studenten nog meer op de hoogte te stellen van de mogelijkheden. Tijdens de gesprekken met de studenten bleek dat zij daarover niet allemaal geïnformeerd waren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om studenten nog meer te informeren over de mogelijke vrijstellingen bij EVC's en EVK's.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	onvoldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De commissie is van mening dat het nog niet duidelijk is of de eerder gemeten discrepantie tussen de begrote en bestede studietijd sinds 2008–2009 is verdwenen. Ze heeft echter geconstateerd dat de opleiding zich bewust is van het probleem en al enkele acties heeft ondernomen in functie van de studietijd, zoals het opsplitsen van een opleidingsonderdeel in twee aparte opleidingsonderdelen, het verhogen van het aantal contacturen en het organiseren van drie stages in plaats van twee. Bovendien is er een goede communicatie met de studenten, waardoor problemen omtrent studielast vlot bespreekbaar zijn. Om die redenen is de commissie ervan overtuigd dat de situatie in de toekomst zal kunnen worden verholpen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens de visitatie opgemerkt dat de sfeer erg goed en de eendracht binnen het personeelsteam erg groot is, wat bijdraagt aan de kwaliteit van het aangeboden onderwijs. Ze apprecieerde de bescheidenheid, de eerlijkheid en het zelfkritische vermogen van docenten en medewerkers betrokken bij de opleiding. In het bijzonder merkte de commissie de inzet en de goede intenties van de opleidingscoördinator op. Binnen de opleiding zijn naast de opleidings-

coördinator, een stage- en een scriptiecoördinator, drie kerndocenten, een aantal docenten uit de basisopleiding Verpleegkunde en een aantal gastdocenten actief. De commissie vindt het positief dat de twee kerndocenten de opleidingscoördinator kunnen ondersteunen, en zo de aandacht voor vakinhoudelijke ondersteuning en aandacht voor de kwaliteitszorg van het onderwijs kunnen ontdebellen. Het invoeren van opleidingsonderdeelverantwoordelijken ter bevordering van de interne samenhang zal ook een sterk punt zijn in de toekomst. De commissie maakt echter in het algemeen de kanttekening dat de kerndocenten individueel voor verschillende functies verantwoordelijk zijn. Het zou volgens de commissie effectiever zijn om de onderwijsondersteunende functies te bundelen in plaats van ze te verdelen over verschillende docenten, die dan elk een versnipperde takenfiche hebben. Alle personeelsleden krijgen een duidelijke taakomschrijving. Functioneringsgesprekken vinden op jaarlijkse basis plaats met de opleidingscoördinator, en ieder personeelslid heeft om de vijf jaren een evaluatiegesprek met de groepsdirecteur. De school volgt een systeem van tien cyclussen, waardoor iedereen aan de beurt komt. Voor gastdocenten wordt enkel een gesprek georganiseerd wanneer uit de bevragingen blijkt dat er iets schort.

In het wervingsbeleid is men strenger voor een bachelor-na-bacheloropleiding dan een basisopleiding. De bekwaamheid en de vakkennis van de docenten zijn belangrijker, en er wordt van de sollicitanten verwacht dat zij al voldoende werkervaring hebben in de sector. De sollicitatie verloopt in twee fasen, waarbij in de eerste plaats op basis van het curriculum vitae een gesprek wordt georganiseerd. In de tweede fase hoort de aangeworven docent een proefles te geven. De aanwerving van gastdocenten volgt een specifieke procedure. Indien nodig geeft het werkveld voor een bepaald topic kandidaten op bij de opleidingsverantwoordelijke. Na een curriculum-evaluatie worden de gastdocenten met positieve resultaten gevraagd of zij opnieuw als gastdocent betrokken willen worden bij de opleiding. Het is steeds de opleidingsverantwoordelijke die samen met de leden van de kernraad een finale beslissing neemt.

De opleidingsverantwoordelijke informeert in eerste instantie de nieuwe medewerkers over de gang van zaken en de structuren binnen de opleiding. Zij krijgen daarnaast een informatiebundel. Nieuwe medewerkers die voor meer dan 40 procent zijn tewerkgesteld, moeten een onthaaltraject volgen, waarin zij ondersteuning krijgen in verband met ICT, databanken en literatuurreferenties.

Voor de bachelor-na-bachelor zijn vijf dagen per jaar bijscholing voorzien. Professionalisering van het onderwijskundige personeel situeert zich op drie niveaus. Wat het didactische niveau betreft, wordt de vorming van de docenten centraal gestuurd. De vaktechnische professionalisering wordt georganiseerd vanuit de opleiding. De teamgerichtheid en het groepsgevoel onder de personeelsleden komen voort uit de samenwerking in docententeams, wat de opleiding aanduidt als een derde niveau van professionalisering. Voor de gastdocenten is er bovendien vanuit de hogeschool een specifiek aanbod aan didactische begeleiding, waar zij vrijblijvend gebruik van kunnen maken. De commissie vindt dat aanbod interessant. Ze vraagt de opleiding om de gastdocenten nog meer aan te moedigen er ook effectief gebruik van te maken. Ten slotte worden regelmatig overkoepelende overlegmomenten georganiseerd voor de gastdocenten, zodat zij vlot hun lessen op elkaar kunnen afstemmen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om de gastdocenten meer te motiveren zich didactisch bij te scholen via het aanbod van de school.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat zowel de vak-, de kern- als de gastdocenten zeer verbonden zijn met het werkveld, ieder vanuit een eigen setting. Vijftig procent van de docenten is nog steeds als verpleegkundige werkzaam. Het is positief dat ook de kerndocenten uit een intensieve dienst of een spoedgevallenafdeling komen. De commissie is in het algemeen lovend over het vakmanschap en de professionele gerichtheid van de docenten. Ze prijst ook het feit dat de gastdocenten uit verschillende ziekenhuizen komen. Daarnaast zijn er verschillende personeelsleden met een academische achtergrond, die vertrouwd zijn met onderzoek en een aantal wetenschappelijke publicaties op hun naam hebben staan. De helft van de docenten bezit een masterdiploma, en drie van hen zijn doctor. Er wordt ook samengewerkt met de andere associatiehogescholen. De opleiding hecht er duidelijk belang aan dat het personeel gespecialiseerd is in zijn vakgebied.

Het korps bevat bovendien enkele medewerkers met internationale ervaring: er is een docent lid van het B-FAST-team, een andere is een internationaal erkende ERC-instructeur. Sommige docenten zijn arts en participeren in dat kader nog regelmatig aan buitenlandse congressen. Langdurige projecten in het buitenland zijn minder evident, aangezien de meerderheid van de docenten actief is in het werkveld. De studenten bevestigden tijdens de gesprekken dat de docenten door hun werkervaring en hun specialisatie interessant konden lesgeven. Ze apprecieerden de grote vakdeskundigheid van het personeel.

Voor vakspecifieke vormingen worden voorstellen gedaan vanuit de opleiding. Er worden studiedagen en symposia georganiseerd, waar overigens ook de studenten op welkom zijn. Verschillende docenten moeten zich jaarlijks bijscholen om hun beroepstitel te behouden; ook daarin helpt de opleiding. In de toekomst zou de opleiding graag werkveldstages organiseren voor de vaste docenten. Dat initiatief vormt volgens de commissie zeker een meerwaarde, en ze vraagt om daarvoor middelen vrij te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In aantallen is het personeel beperkt. Volgens de commissie is dit een minimale bezetting, die niet verder mag devalueren om de kwaliteit van de opleiding niet in het gedrang te brengen. Op dit moment kan de opleiding de kwaliteit van haar onderwijs nog net garanderen, aangezien de intrinsieke motivatie van de docenten erg hoog ligt, en zij zich vanuit passie en interesse inzetten voor de opleiding. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat zij het druk hebben en dat de werklast relatief hoog ligt, maar dat zij zich bewust engageren voor het onderwijs. Ze klagen niet.

De opleidingscoördinator beschouwt het personeelsaantal echter ook als een mogelijk struikelblok, en hoopt daarin in de toekomst verandering in te brengen. Sinds de curriculumherziening werden al meer gastdocenten aangetrokken en is het aantal voltijdse equivalenten voor de bachelor-na-bachelor uitgebreid. In het algemeen zijn er meer personeelsleden die deeltijds zijn aangesteld. Momenteel zijn 60 personeelsleden direct betrokken bij de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Van hen zijn vijf medewerkers administratieve en technische personeelsleden. Zij staan voor 0,5 VTE. 55 personen zijn onderwijzend personeel, met een verdeling van 47 gastdocenten, vier praktijklectoren en vier lectoren. De gastdocenten staan in voor 19 van de 60 studiepunten; de lectoren en praktijklectoren zijn verantwoordelijk voor de overige studiepunten. In aantallen zijn er met andere woorden veel personeelsleden, maar het aantal voltijdse equivalenten blijft zeer laag. De commissie merkt ook op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt.

Er zijn 41 mannen en 14 vrouwen binnen het onderwijzende personeel. Het personeel is relatief gelijkmatig verdeeld over de leeftijdscategorieën. De grootste groep zijn dertigers; de twintigers zijn in de minderheid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding om permanent te waken over de personeelsaantallen en de werklast van de docenten.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg is gevestigd op de campus De Vest in Mechelen, op wandelafstand van het station. De opleiding maakt gebruik van dezelfde faciliteiten als de opleiding Verpleegkunde. De infrastructuur van het gebouw kan volgens de commissie veiligheid en degelijk onderwijs garanderen. Er zijn faciliteiten en een lift voor mensen met functiebeperkingen, en de brandveiligheid van het gebouw is in orde. Voor grote groepen studenten zijn er twee auditoria met een bezetting voor meer dan 200 studenten. De leslokalen zijn uitgerust met draadloos internet, een overheadprojector en (digitale) borden. In bepaalde ruimtes zijn ook een dvd-speler, een televisie en een computer voorzien. Ook de docentenkamer heeft een smartboard en is voldoende ruim. Er is een studentencomputerlokaal, waar een aantal pc's is opgesteld. De cafetaria is redelijk groot en erg studentvriendelijk ingericht. In de gangen van het gebouw zijn ten slotte elektronische communicatieschermen voorzien waarop mededelingen worden weergegeven.

De studenten van Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg kunnen daarnaast gebruikmaken van een skills lab en een dispatchruimte om met vakspecifiek materiaal hun praktische vaardigheden te oefenen. De commissie is van mening dat het skills lab een belangrijk onderdeel vormt van de opleiding, en betreurt het daarom dat het aanwezige praktijkmateriaal beperkt is. Aangezien het materiaal zeer duur is en snel veroudert in de sector, werkt de opleiding samen met de ziekenhuizen voor een aantal workshops. Op die manier spaart ze een grote investering uit en komen de studenten toch in aanraking met technologisch geavanceerd materiaal. Docenten werken daarnaast met foto- en videomateriaal of krijgen soms kosteloos materiaal van medische firma's. De gastdocenten nemen soms ook eigen materiaal mee, zoals een defibrillator of een gesofisticeerde reanimatiepop. Dat is volgens de commissie echter niet de verantwoordelijkheid van de gastdocenten. Ze vindt dat de opleiding op termijn zou moeten kunnen garanderen dat gastdocenten geen eigen materiaal meer moeten meenemen, al apprecieert ze de creatieve oplossingen waarvoor de opleiding nu heeft gezorgd.

De bibliotheek bestaat uit verschillende verdiepingen, aangezien ook collecties van andere opleidingen er staan. Per verdieping kunnen de studenten gebruikmaken van een print- en kopieermachine. Er zijn ook kleine werkhoeken en computers voorzien. Het bibliotheekbudget wordt verdeeld over de aankoop van boeken, tijdschriften en de abonnementen op onlinedatabanken. Dat systeem draagt de goedkeuring van de commissie weg. De studenten kunnen dankzij de externe toegang tot het netwerk de onlinedatabanken en full-text tijdschriften ook thuis bekijken. Zij gaven aan regelmatig gebruik te maken van de onlinedatabanken en er zeer tevreden over te zijn. De commissie waardeert het ook dat de studenten duidelijk geïnformeerd worden over het gebruik van de virtuele bibliotheek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om het praktijkgerichte materiaal in het skills lab uit te breiden.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Studiebegeleiding is een belangrijk facet in de strategische doelen van de hogeschool Lessius Mechelen. De commissie waardeert het dat ook de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg – ondanks het feit dat de studenten allemaal al een bacheloropleiding gevolgd hebben – toch nog bewust werk maakt van een goede studiebegeleiding en een vlotte bereikbaarheid van de personeelsleden. Tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat ze de persoonlijke aanpak een van de sterkste punten van de opleiding vinden. De opleidingscoördinator is regelmatig zichtbaar aanwezig en maakt altijd tijd voor hen. Ze hebben het gevoel dat er echt naar hen wordt geluisterd. Door de kritiek en de suggesties van de studenten serieus te nemen, is ook de stage- en scriptiebegeleiding de afgelopen jaren erg verbeterd.

Er wordt veel belang gehecht aan een goede informatievoorziening: kandidaat-studenten en de laatstejaars van de basisopleiding krijgen uitgebreid toelichting bij het programma. De opleiding verspreidt tijdens de infodagen, die drie keer per jaar plaatsvinden, een algemene folder over de hogeschool en een specifieke folder over Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Al die informatie is ook beschikbaar op Toledo. Bij de start van een nieuw academiejaar maken de studenten kennis met elkaar en de school tijdens de onthaalvoormiddag. Studenten die het modeltraject om welke reden ook niet kunnen volgen, worden ingelicht over de alternatieven. Wanneer zij een flexibel leertraject volgen, krijgen zij individueel advies en ondersteuning van de studietrajectbegeleider. Afgestudeerde studenten worden op de hoogte gehouden van vacatures en studiedagen.

De commissie heeft uit de gesprekken bovendien geconstateerd dat de samenwerking met de centrale studentenvoorzieningen vlot verloopt. De studenten kunnen terecht bij STIP voor informatie en hulp. Voor psychosociale begeleiding worden ze via die weg doorverwezen naar de privésector. In het algemeen wordt daar voor de bachelor-na-bacheloropleiding erg weinig gebruik van gemaakt. De studenten worden echter wel geïnformeerd over de mogelijkheden bij de aanvang van het academiejaar.

De ombudspersoon van de groep Gezondheid en Welzijn is bekend bij de studenten, en heeft een kantoor dicht bij de opleidingscoördinator, zodat een vlotte communicatie gegarandeerd is. Tijdens examens gaat ze langs bij de studenten, zodat ze zeker herkenbaar is. Ze spreekt studenten met minder goede examenresultaten bovendien proactief aan, om na te gaan waar het fout is gegaan. De ombudspersoon is ook degene die de drop-outgesprekken voert met studenten die dreigen af te haken. In 2010–2011 waren er echter geen drop-outs.

Studenten die een buitenlandse stage wensen te doen, worden op de hoogte gesteld van de stageplaatsen via de internationale infomarkt 'Pak je biezen!'. Daarna moeten ze een stappenplan volgen waarin ze hun kandidatuur stellen. De studietrajectbegeleider gaat voor de studenten van Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg na of de stageplaats aan de criteria voldoet. Wanneer

de stageplaats bepaald is, worden de studenten individueel begeleid bij het uitwerken van het learning agreement. Tijdens hun verblijf in het buitenland moeten de studenten een belevingsverslag bijhouden. Ze krijgen een inhoudelijke en praktische gids voor vertrekkers met nuttige informatie. Via internet of telefoon houden de studenten contact met de opleiding. Na het verblijf voorziet de school een terugblikmoment. Er zijn in de praktijk echter weinig studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding die naar het buitenland trekken. Voorlopig heeft slechts één student van die optie gebruikgemaakt. Er waren ook nog geen studenten uit het buitenland die zich inschreven voor deze opleiding. De commissie vraagt om de buitenlandse stages meer te stimuleren bij de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: [voldoende](#)

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het uitbouwen van het kwaliteitszorgsysteem in de hogeschool al gevorderd is. Ze heeft vastgesteld dat er vanuit een duidelijke missie rond kwaliteitszorg en vanuit de werkgroep Institutioneel onderzoek veel wordt verwezenlijkt ter bevordering en bewaking van de kwaliteit. De centrale kwaliteitszorg baseert zich daarbij op de negen aandachtsgebieden van het EFQM-model. Voor de hele hogeschool werden vijftien strategische doelen geformuleerd, die vertaald zijn in het onderwijsontwikkelingsplan (II). Dat leidt op zijn beurt tot een opleidingsplan. De werkgroep Institutioneel onderzoek ontwikkelt op centraal niveau een aantal meetinstrumenten en enquêtes om de alumni en de studenten te bevragen. Er wordt op die manier zowel een jaarlijkse tevredenheidsenquête bij de studenten van Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg, als een om de twee jaren georganiseerde alumnibevraging afgenomen; dat wil zeggen per afgeronde cyclus van het A- en B-jaar. Daarbij streeft men ernaar dat minstens 70 procent van de respondenten 'eerder goed', 'goed' of 'zeer goed' aangeeft. Wanneer dat streefcijfer niet behaald wordt, dient een verbeteringsactie te worden opgestart. Die bevragingen vinden plaats volgens een achtjarig systeem.

Het gebruik van het EFQM-model draagt de goedkeuring van de commissie weg, al zou de implementatie in de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg nog kunnen worden verstevigd. Dat hangt volgens de opleiding samen met de nieuwe organisatiestructuur met de K.H.Kempen en het invoeren van een nieuw programma. Beide zijn echter al voorbeelden van een concrete vooruitgang in kwaliteit. De opleiding maakte al een SWOT-analyse, waarin sterke en zwakke punten in kaart werden gebracht. Op basis daarvan werd het eerder vermelde opleidingsplan opgesteld voor de periode 2010–2014. Dat opleidingsplan geldt als vertrekpunt voor alle geformuleerde streefdoelen en jaarlijkse projectplannen. De commissie constateerde dat daaruit een aantal actieplannen is voortgekomen. De prioriteiten omvatten: het uitbouwen van een zinvol en haalbaar individueel leertraject, de betrokkenheid van alle medewerkers bij projecten, het uitbouwen van een kwaliteitszorgsysteem, de regionale verankering ten opzichte van de arbeidsmarkt, en de link tussen onderwijs en technologie.

Daarnaast heeft de opleiding in 2010–2011 een eigen bevraging over de opleidingsonderdelen ontwikkeld, waarin de studenten de verschillende topics konden evalueren. De studenten moesten de enquête invullen na hun laatste examen dat jaar, waardoor de respons hoog was. Toch gaven ze zelf tijdens de gesprekken aan dat ze dat geen ideaal moment vonden. Voor de opleidingsonderdelen van het eerste semester kwam de bevraging overigens redelijk laat; de opleiding bevestigde dat. Om de betrouwbaarheid van de bevraging te verhogen, is het volgens de commissie noodzakelijk om de condities waarin de bevraging plaatsvindt, te verbeteren. Uit de resultaten bleek wel dat de algemene tevredenheid van de studenten groot is. Slechts enkele topics scoorden niet positief. Daarnaast put de opleiding ook informatie uit de adviesraad en de jaarlijkse bezoeken aan de ziekenhuizen.

Binnen de opleiding is het voelbaar dat de aandacht voor een kwaliteitscultuur en -beleid pas recent werd geïmplementeerd en daarom nog niet tot op alle niveaus doorgedrongen is. Enkele jaren geleden baseerde de opleiding zich nog voornamelijk op informele bevindingen. De commissie moedigt de opleiding aan om voortaan de metingen en bevestigingen gestructureerd en voldoende frequent te organiseren. Ze vindt het positief dat zowel de studenten, de alumni als het werkveld bevestigd of gehoord worden, maar voornamelijk voor het werkveld kan dat nog formeler gebeuren. Ter volledigheid suggereert de commissie bovendien om ook de docententevredenheid systematisch te evalueren. De opleiding meet die momenteel niet, aangezien de gastdocenten slechts een korte tijd gebonden zijn aan de opleiding. De hogeschool heeft enkele jaren geleden wel een werkdrukenquête verspreid voor de docenten. In het algemeen is de commissie ervan overtuigd dat de kwaliteitszorg de goede weg opgaat in de opleiding. De opleiding moet er nu vooral nog werk van maken dat de kwaliteitscultuur ook bij de eigen medewerkers als een vaste constante wordt beschouwd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt om de kwaliteitscultuur tot in alle geledingen van de opleiding te laten doordringen.
- De commissie wil de opleiding aanmoedigen om de bevestigingen in de toekomst systematisch aan bod te laten komen.
- De commissie vindt het wenselijk om in de toekomst ook de docententevredenheid formeel te bevestigen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Aan de hand van de SWOT-analyse en aan de hand van de resultaten van de verschillende bevragingen werd een opleidingsplan uitgewerkt, conform de centraal opgestelde streefdoelen en het EFQM-model. Vanuit het opleidingsplan en de geformuleerde prioriteiten wordt jaarlijks een projectplan ontwikkeld, waarin aandachtspunten worden aangepakt. Aanvankelijk werden de opleidingsplannen niet zo nauw uitgevoerd, maar sinds de structurele veranderingen in de opleiding en door de aanmoediging vanuit de centrale diensten vormt het opleidingsplan nu het hart van de kwaliteitszorg. De commissie is lovend over de vooruitgang die al geboekt is, en bevestigt dat de opleiding de PDCA-cirkel toepast in haar kwaliteitszorg. De commissie is van mening dat er sinds twee jaar ontzettend hard gewerkt is aan de kwaliteit en de kwaliteitszorg van de opleiding. Die radicale reactie was noodzakelijk, maar alle betrokkenen benadrukken dat de curriculumherziening en de verschillende verbeteracties zeer effectief zijn gebleken. De commissie heeft gemerkt dat het personeelsteam zelf de aandachtspunten erkent, en openstaat voor verandering.

De curriculumherziening is zelf een rechtstreeks gevolg van de toegenomen aandacht voor kwaliteitszorg. Op basis van de inbreng van het werkveld en de studenten heeft men besloten de opleiding te hervormen. Uit de gesprekken met de alumni is gebleken welke drastische invloed de curriculumhervorming van 2010–2011 heeft gehad. Zij hadden veel meer klachten over het oude programma. Die klachten kwamen overeen met de aandachtspunten, waar de opleiding ondertussen een oplossing voor heeft gecreëerd. Zo hebben de afgestudeerden de volgende verbeteringen vermeld: de transparantie van de stagerichtlijnen, de eindwerkbegeleiding, de competentiegerichtheid bij de studenten en het gebruik van de onlinedatabank. De commissie heeft geconstateerd dat werk is gemaakt van elk van die punten, wat tot effectieve resultaten heeft geleid. Voornamelijk op het vlak van de transparantie van de stage- en eindwerkbegeleiding is al veel vooruitgang geboekt. Enkel de competentiegerichtheid kan volgens de commissie nog worden geoptimaliseerd.

Kortom, de kritische ingesteldheid van de opleiding heeft volgens de commissie de afgelopen jaren aanleiding gegeven tot een belangrijke kentering, waarna een aantal verbeteringstrajecten is gerealiseerd. De aanpak aan de hand van een opleidingsplan biedt volgens de commissie de garantie dat de opleiding in de toekomst de kwaliteit van haar onderwijs nog zal versterken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding aandacht besteedt aan de inspraak en de betrokkenheid van alle stakeholders. De opleiding is zich ervan bewust dat dat in het verleden een aandachtspunt vormde, voornamelijk omdat de communicatie grotendeels informeel verliep. Ondertussen is daarin verandering gebracht. Er bestaan momenteel verschillende overlegstructuren in het kader van de interne kwaliteitszorg. De commissie waarschuwt de opleiding echter dat de continuïteit en het formeel karakter van die overlegstructuren blijvend moeten worden bewaakt.

De mening van het werkveld wordt gehoord via de adviesraad waarin enkele vertegenwoordigers vanuit de sector zetelen om curriculuminnovaties te bespreken. Ook organiseert de opleiding jaarlijkse overleg rondes met de verschillende omliggende ziekenhuizen. Op die manier kan het werkveld sterktes en zwaktes formuleren, maar ook suggesties doen. Grote hervormingen of aanpassingen in het curriculum gebeuren in overleg met de beroepsorganisaties en de andere hogescholen die een gelijkaardige opleiding aanbieden. Dat gebeurt via het overlegplatform 'IZ-SPGZ'. Daarnaast worden ook informele momenten op de stageplaats benut om te polsen naar de mening van het beroepenveld. De commissie vindt de aandacht voor de mening van het werkveld een goede zaak, maar ze maakt de kanttekening dat zowel de adviesraad als de jaarlijkse overleg rondes pas zijn opgestart naar aanloop van de visitatie. Het zijn weliswaar goede initiatieven.

De studenten nemen deel aan bevestigingen en studietijdmetingen, waarvan de resultaten bewaakt worden: minstens zeventig procent van de studenten dient tevreden te zijn, anders zal de opleiding verbeteracties opstarten. Daarnaast worden studenten van Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ook uitgenodigd voor een overkoepelend studentenplatform met meerdere opleidingen. De studenten gaven tijdens de gesprekken echter aan daar geen gebruik van te maken, aangezien ze enerzijds hun bezorgdheden vlot mondeling kunnen communiceren met de docenten, en anderzijds omdat ze er als werkstudent de tijd niet voor hebben. Naar aanleiding van de curriculumhervorming heeft de opleiding in 2010 een specifiek overlegmoment met de studenten georganiseerd, zodat ook zij via een kwalitatieve bevestiging werden betrokken.

De afgestudeerden worden om de twee jaren bevraagd over de opleiding in haar geheel. Op hogeschoolniveau is er een alumniwerking waarvoor studenten zich na hun opleiding kunnen inschrijven. Via die weg krijgen zij informatie over vacatures en bijscholingen. Tijdens de gesprekken gaven zij aan dat dat wel relatief beperkt is. Zij zijn daarentegen nog steeds welkom op school of in de bibliotheek. In april 2012 werd een symposium georganiseerd, waarvoor verschillende alumni interesse toonden. Zij hadden echter nog geen formele uitnodiging ontvangen. De commissie vraagt de opleiding om over dergelijke initiatieven met de verschillende betrokkenen te communiceren. In het kader van levenslang leren vindt de commissie overigens dat de alumniwerking beter kan worden uitgebouwd op opleidingsniveau.

De opleidingsverantwoordelijke, de kerndocenten en enkele vaste docenten komen samen in de kernraad. De kernraad bespreekt vier keer per jaar de taakverdeling en het beleid van de opleiding. Tijdens de samenkomsten volgt men ook de dagelijkse organisatie op. Daarnaast is er tweemaal per jaar een opleidingsvergadering waarop alle personeelsleden worden uitgenodigd, ook de gastdocenten. Voor die laatste groep worden didactische evoluties toegelicht en bespreekt men het competentieprofiel. Zij vinden dat erg nuttig, zo bleek uit de gesprekken.

De samenstelling van het zelfevaluatie-rapport gebeurt voornamelijk vanuit de opleiding zelf. Zij worden daarvoor ondersteund door de centrale kwaliteitszorgcoördinator. Ook de gastdocenten en het administratief-technische personeel kregen de kans om eraan mee te werken. De studenten en de alumni met wie de commissie heeft kennisgemaakt, waren op de hoogte van het bestaan van het zelfevaluatie-rapport en hadden het vooraf bekeken, maar zijn niet betrokken in het opmaken ervan. De commissie merkt op dat studenten meer betrokken mogen worden bij het schrijven van het zelfevaluatie-rapport. In het algemeen vinden de betrokkenen wel dat zij voldoende gehoord en geïnformeerd worden aangaande kwaliteitszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om een alumniwerking te voorzien vanuit de opleiding, in plaats van of als aanvulling op de centrale initiatieven voor afgestudeerden.
- De commissie vindt het belangrijk om in de toekomst de overlegstructuren nog meer te formaliseren en te systematiseren.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: [voldoende](#)

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding de geformuleerde doelstellingen kan realiseren. Ze heeft geconstateerd dat de toegenomen kwaliteit van de opleiding onder meer tot uiting komt in

het niveau van de eindwerken. De opleiding heeft duidelijk geïnvesteerd in een betere stage- en eindwerkbegeleiding, hoewel de eindwerken blijvende alertheid verdienen. De eindwerken die de commissie voor het visitatiebezoek had doorgenomen werden volgens haar te mild gequoteerd en waren relatief slordig opgesteld. Ze vraagt meer aandacht voor taal- en referentieregels. De commissie bevestigt daarentegen dat de meest recente eindwerken, waarin zij inzage kreeg tijdens het bezoek, vooruitgang tonen. Hoewel enkele externe lezers uit het werkveld vonden dat de eindwerken nog kunnen worden verbeterd, erkenden ze het belang van de wetenschappelijke oefening. De commissie wil de opleiding ten slotte stimuleren in het zoeken naar relevante thema's voor de eindwerken. Het is raadzaam om daarbij ook het werkveld te betrekken.

In het algemeen waarderen de vertegenwoordigers van het werkveld de afgestudeerden en de stagiairs die Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg studeerden aan Lessius Mechelen. Ook zij merken in het algemeen een groot verschil in niveau ten opzichte van het verleden. De opleiding had enkele jaren geleden de reputatie gemakkelijk te zijn. Op dit moment prijzen de vertegenwoordigers van het werkveld echter de opleiding, in het bijzonder het nieuwe curriculum en de deskundigheid van de docenten en gastdocenten.

Ook de tevredenheid van de studenten is de laatste jaren toegenomen. Waar de resultaten van de tevredenheidsenquête in 2009 nog aantoonde dat studenten die het vorige opleidingsprogramma volgden, niet eenduidig positief waren, zijn de studenten nu door de band genomen erg tevreden over de huidige opleiding. Zij vermeldde tijdens de gesprekken de persoonlijke begeleiding, de combinatie van intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en de organisatie in functie van de werkstudent als de sterkste punten van de opleiding. De alumni beschouwen de bachelor-na-bachelor als een meerwaarde tegenover de basisopleiding Verpleegkunde, aangezien ze aan zelfzekerheid hebben gewonnen op de werkvloer en de bachelor-na-bacheloropleiding hen een groter inzicht heeft gegeven op hun handelingen als verpleegkundige op een dienst Intensieve zorgen of een spoedgevallendienst. Ze voelen zich beter voorbereid op hun tewerkstelling in een ziekenhuis. Dankzij de opgedane inzichten en kennis kunnen ze hun handelingen beargumenteren en verantwoorden, waardoor ze meer serieus worden genomen. Dat is volgens de afgestudeerden een grote troef.

De opleiding heeft momenteel weinig zicht op de tewerkstelling van haar afgestudeerden. Via een herwerkte versie van de alumnibevraging hoopt ze daar in de toekomst meer informatie over te verzamelen. De commissie ondersteunt dat idee.

De internationalisering verloopt moeizaam voor de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Slechts één student vertrok in 2009–2010 voor een buitenlandse stage naar Aruba. Ook de docentenmobiliteit is zeer gering: tussen 2007 en 2009 bezochten drie docenten betrokken bij de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg een buitenlandse partnerinstelling. Daarnaast zijn er wel gastdocenten met internationale ervaringen. De commissie begrijpt dat de internationalisering voor deze opleiding geen evidentie is, maar moedigt de opleiding aan om de mobiliteitscijfers en de internationale expertise in de opleiding te verhogen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt blijvende aandacht voor het niveau van de eindwerken. Ze pleit ervoor om het werkveld meer te betrekken bij het zoeken naar thema's.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie is erg tevreden over het rendement van deze opleiding. Er is weinig studie-uitval, en de slaagcijfers zijn behoorlijk hoog. De opleiding formuleert geen expliciete streefcijfers, maar volgt wel nauwgezet het studierendement op. Ze vindt het jammer dat objectief vergelijkingsmateriaal met andere gelijkaardige opleidingen of algemene richtlijnen ontbreken.

In 2010–2011 behaalden 70 studenten het diploma na één academiejaar, 53 studenten voltooiden de opleiding in twee jaren en drie studenten hadden er drie jaren voor nodig. Het academiejaar 2010–2011 is nog niet representatief voor het huidige programma, aangezien er nog een aandeel studenten uit de vroegere eenjarige opleiding komt. De studenten die niet werkzaam zijn op een afdeling Intensieve zorgen of op een spoedgevallendienst, kiezen meestal voor een grotere spreiding dan twee jaren. De commissie raadt aan de studieduur van die groep te blijven bewaken. In het algemeen is er een hoge studie-efficiëntie.

De drop-out daarentegen is laag: de laatste 3 jaren bedroeg het aantal vroegtijdige afhakers nooit meer dan 3 procent van de studenten. De opleiding hoopt dat cijfer nog te verlagen door het tweejarige programma. Gezien het grote aantal werkstudenten met een zeer drukke agenda, vindt de commissie de lage drop-out opmerkelijk. Ze apprecieert het tevens dat drop-outstudenten worden opgevolgd.

De laatste jaren noteerde de opleiding een licht dalende tendens wat de slaagcijfers betreft. In 2010–2011 behaalde 65 procent van de studenten met een volledig traject alle studiepunten. 71 procent van de studenten met een deeltijds traject slaagde daar ook in. Tussen 2005–2006 en 2008–2009 lag het gemiddelde studierendement echter hoger dan 80 procent. De opleiding verklaart de daling enerzijds door de flexibilisering van het hoger onderwijs en de toename van de studentenaantallen, en anderzijds door de recente curriculumherziening. Zowel de studenten als de vertegenwoordigers van het werkveld gaven tijdens de gesprekken aan dat het huidige curriculum de lat hoger heeft gelegd. Dat draagt de goedkeuring van de commissie weg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de studieduur van de studenten die werkzaam zijn op een andere dan een spoeddienst of intensieve afdeling, te bewaken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het zelfevaluatie rapport hield volgens de commissie een duidelijke structuur aan en bevatte kernachtig de relevante gegevens. De aangereikte informatie kon echter nog diepgaander zijn, en het rapport kon volgens de commissie meer visie uitstralen. De toegankelijkheid van de bijlagen was voor verbetering vatbaar.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	onvoldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

Lessius M Lessius Mechelen

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

PROVINCIALE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan de Provinciale Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg maakt sinds 1997–1998 deel uit van het departement PHL-Healthcare aan de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL). Het curriculum van de opleiding wordt sinds dat jaar al modulair opgebouwd. Doorheen de jaren kende het curriculum wel enkele grondige wijzigingen in functie van de evoluerende wettelijke bepalingen en de veranderingen in het werkveld.

De PHL zelf werd in 1995 opgericht na de fusie van zes provinciale instellingen voor hoger onderwijs in Limburg: PHIV, PHIKO, PHHI, PIHO, PHAI en de Provinciale Normaalschool. Het departement Gezondheidszorg van de PHL omvatte van bij het begin de opleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Ergotherapie en Kinesithérapie. Sinds 2003 behoort de Provinciale Hogeschool Limburg samen met de Universiteit Hasselt en de XIOS Hogeschool Limburg tot de Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL).

De hogeschool beschikt over vier campussen. De opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt hoofdzakelijk georganiseerd op de campus Guffenslaan in het centrum van Hasselt. De PHL biedt naast deze opleiding de volgende professionele en academische basisopleidingen aan: Agro- en biotechnologie, Bedrijfsmanagement, Beeldende kunsten, Interieurarchitectuur, Lerarenopleiding, Officemanagement, Pop- en rockmuziek, Toegepaste informatica, Ergotherapie, Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie, Verpleegkunde en Vroedkunde. De laatste vier genoemde opleidingen behoren tot het departement Healthcare, waaronder ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Zorgmanagement, Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en Creatieve therapie vallen. Het departement staat daarnaast ook nog in voor negen postgraduatoren.

In het academiejaar 2010–2011 schreven zich uiteindelijk 18 studenten in voor de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Sinds de inrichting van de bachelor-na-bacheloropleiding aan het departement bleef het studentenaantal nagenoeg stabiel.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat voldoende opleidingsdoelstellingen en een competentieprofiel aanwezig zijn voor de bachelor-na-bacheloropleiding. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn inhoudelijk specialistische verpleegkundigen af te leveren die noodzakelijk zijn voor zeer specifieke functies in de gezondheidssector. De opleiding heeft als uitdrukkelijke doelstelling bachelors in de Verpleegkunde en gegradueerde verpleegkundigen (A1) bijkomend op te leiden tot professionele verpleegkundigen in specifieke, kritieke zorgsettings, met name de spoedgevallen zorg en intensieve zorgen. Daarbij houdt de opleiding een duidelijk gedefinieerd competentieprofiel voor ogen. In het competentieprofiel van de opleiding worden de algemene, de algemene beroepsgerichte alsook de beroepsspecifieke competenties correct verwerkt.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het competentieprofiel daarbij beantwoordt aan de vereisten van de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS), een instrument om kwalificaties en de bijhorende competenties op een eenduidige manier te beschrijven en te classificeren, en zo de vergelijkbaarheid binnen Vlaanderen (en Europa) te vergemakkelijken. Het kwalificatieraamwerk onderscheidt acht niveaus, en het niveau van de professioneel gerichte bacheloropleiding komt overeen met niveau zes van dit kader. Dat dit ook blijkt uit het competentieprofiel, illustreerde de opleiding in een vergelijkende afstemmingstabel, die de commissie heeft kunnen inkijken. In deze tabel werden de competenties uit het competentieprofiel verbonden aan elk van de descriptorelementen uit het Vlaams Kwalificatieraamwerk (kennis, vaardigheden, context, autonomie en verantwoordelijkheid).

In het competentieprofiel worden drie rollen onderscheiden, zo heeft de commissie kunnen zien: de zorgverlener, de vormver en begeleider, en de beroepsontwikkelaar.

In de rol van zorgverlener geeft de afgestudeerde Bachelor-na-bachelor op een professionele manier vorm en inhoud aan de vier elementen van de zorg, namelijk zorg voor, zorg om, zorg geven en zorg ontvangen. Dit betekent dat de afgestudeerde in staat is enerzijds te werken volgens de professionele standaarden en normen, en anderzijds tegemoet kan komen aan de noden en behoeften van de zorgvrager. Daarenboven moet de bachelor in staat zijn op een juiste manier om te gaan met de stress die kan ontstaan tussen beide eisen. In de rol van zorgverlener moet

de afgestudeerde in alle (vooral acute) situaties tevens een beargumenteerde en verantwoorde afweging kunnen maken met betrekking tot het technisch en moreel handelen. Daarnaast moet de afgestudeerde integrale zorg kunnen verlenen, zowel preventief als curatief. Volgens het competentieprofiel behelst de integrale zorg alle facetten van het menselijke bestaan op fysiek, psychisch, sociaal en spiritueel vlak, en streeft de bachelor daarbij naar welzijn en evenwicht. De bachelor verleent tevens op een methodische wijze kwalitatieve zorg volgens de recente professionele, maatschappelijke en wetenschappelijke inzichten, en treedt op als klankbord en pleitbezorger van de zorgvrager. Dit vereist een optimale procesoptimalisering vanwege de bachelor. Concreet betekent dit dat de afgestudeerde de zorgactiviteiten zelfstandig en efficiënt organiseert en coördineert. Ten slotte moet de bachelor over voldoende skills beschikken om het systeem van de gezondheidszorg op een metaniveau te evalueren.

In de rol 'vormer en begeleider' wordt van de afgestudeerde ten eerste verwacht dat zij/hij collega's en andere zorgverleners bijstaat en steunt bij het uitvoeren van de vastgestelde taken en functies. Hij moet hen ook stimuleren door werkbegeleiding en motiveringstechnieken toe te passen. Ten tweede moet de bachelor in staat zijn een degelijke kwaliteit te handhaven en zo een bijdrage te leveren aan de deskundigheidsbevordering van collega's en zorgverleners.

De bachelor toont zich een beroepsontwikkelaar door het vervullen van een actieve rol in de vernieuwing van het beroep, zodat het aansluit bij de maatschappelijke evoluties, en door het bevorderen van de deskundigheid van de beroepsgroep om de kwaliteit van het beroep op het vereiste peil te houden, zodat het voldoet aan de maatschappelijke criteria.

De commissie kon vaststellen dat het opgemaakte competentieprofiel uitgebreid beschreven is, en dat het aangepast is aan het beroepsprofiel en de bijzondere beroepstitel, alsook dat de ambtenarentaal van de wettelijke teksten die de beroepsvereisten vastleggen (cf. *facet 1.2*), vertaald werd in een profiel dat helder is voor de studenten en andere betrokkenen.

De internationale dimensie in de opleidingsdoelstellingen van de opleiding moet verder uitgebreid worden volgens de commissie. De opleiding geeft ook zelf aan te willen werken aan dit punt, en de commissie heeft kunnen vaststellen dat dit heeft geleid tot het formuleren van een aantal verbeteracties naar aanleiding daarvan in het ZER-rapport. Zo wil de opleiding zich nog beter afstemmen op wat zich binnen Europa beweegt op het terrein van de opleidingen gespecialiseerd in intensieve zorg en spoedgevallenzorg. De internationale dimensie in het competentieprofiel van de opleiding dient tevens nog verder te worden uitgebouwd. Er is in dat kader ook nog meer voeling nodig in de opleiding met betrekking tot de afstemming en profilering van de opleiding ten opzichte van buitenlandse opleidingen op het vlak van opleidingsdoelstellingen. De commissie wijst op de nood aan internationaal overleg (met name met Nederland) met betrekking tot de tot doel gestelde competenties, en vraagt de opleiding dan ook hier werk van te maken.

De verschillende betrokkenen bij de opleiding zijn volgens de commissie voldoende op de hoogte van de doelstellingen van de opleiding. Zo heeft ze kunnen vaststellen in de gesprekken met studenten, alumni, lectoren en het werkveld. De communicatie over de opleidingsdoelstellingen naar deze geledingen wordt gegarandeerd door het formele overleg en het informele contact dat de opleiding met hen onderhoudt.

De commissie heeft ten slotte kunnen vaststellen dat, ondanks het feit dat de opleiding gespecialiseerd in intensieve zorg en spoedgevallenzorg op dit moment slechts een gedeeltelijke financiering ontvangt, niettemin het initiatief wordt genomen tot de inrichting ervan door de hogeschool, die de kosten van de opleiding grotendeels draagt. De commissie moedigt dit aan; er is immers behoefte aan deze specialisatie in de maatschappij en er is vraag naar vanuit de gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen met de internationale standaarden. De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie stelt dat men adequaat aandacht schenkt aan de beroepsvaardigheden en -kennis in de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel van de opleiding. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat de opleiding haar doelstellingen en eindkwalificaties hier toe heeft afgetoetst met het werkveld. Ze heeft dan ook tijdens de gesprekken met het werkveld kunnen horen dat dit tevreden is over de afstemming van de doelstellingen. Het overleg met het werkveld gebeurt enerzijds informeel, door de vele contacten die het opleidingsteam onderhoudt met het werkveld, en anderzijds formeel in de vorm van een resonantiewerking (cf. onderwerp 5).

Bij de opmaak van het eigenlijke competentieprofiel werd eveneens rekening gehouden met de al verworven competenties tijdens de basisopleiding, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. De studenten van deze opleiding worden dan ook opgeleid om in zeer specifieke kritieke situaties op zowel spoedgevallenzorg als intensieve zorgen te functioneren. De commissie kon vaststellen dat het opgemaakte competentieprofiel uitgebreid beschreven is wat betreft de domeinspecifieke eisen. De commissie heeft daarbij ook kunnen vaststellen dat de opleiding daarbij aandacht heeft gehad voor de eisen uit het beroepsprofiel en de bijzondere beroepstitel die werden opgesteld naar aanleiding van de wettelijke vaststelling van domeinspecifieke eisen voor gespecialiseerde verpleegkundigen in de intensieve en spoedgevallenzorg. De commissie verwijst in dat kader meer specifiek naar het Koninklijk Besluit van 27 april 1998 en het ministerieel besluit van 16 april 1996. In het Koninklijk Besluit (KB) van 27 april 1998 werd de aanwezigheid van verpleegkundigen die drager zijn van de 'Bijzondere Beroepstitel Gegradueerd Verpleegkundige in Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg' gestipuleerd. Het ministerieel besluit (MB) van 16 april 1996 tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de 'Bijzondere Beroepstitel van Gegradueerde Verpleegkundige in Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg' (MB 2000-02-28/30, art. 1, 003; Inwerkingtreding: 23-03-2000) geeft in artikel 1 aan dat wie erkend wenst te worden om de bijzondere beroepstitel te voeren, houder moet zijn van het diploma, de graad of de titel van gegradueerde verpleger of gegradueerde verpleegster, en met vrucht een bijkomende opleiding of specialisatie in intensieve zorg en spoedgevallenzorg gevolgd moet hebben die beantwoordt aan de beroepsspecifieke vereisten vermeld in artikel 2 van het MB. Naar aanleiding van het KB en MB ontwikkelde een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de beroepsorganisaties en de hogescholen met een bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, het bijzonder beroepsprofiel voor de verpleegkundige

intensieve zorg en spoedgevallenzorg van de Vlaamse Verpleegunie en een opleidingsprofiel van de voortgezette opleiding. Deze profielen werden gebruikt ter inspiratie om het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding aan de PHL te optimaliseren.

De commissie merkt in het kader van de wettelijke vereisten op dat de opleiding zodanig tevreden is over het bereikte resultaat, dat dit de creativiteit en een zelfkritische houding kan belemmeren. De opleiding biedt immers geen inhoudelijke meerwaarde ten overstaan van de wettelijke eisen in haar competentieprofiel. Zo vertrouwt de wet met betrekking tot de houders van de 'Bijzondere Beroepstitel Spoed- en Intensieve Zorg' die houder een aantal technisch-verpleegkundige strekkingen toe die, ondanks het feit dat ze terug te vinden zijn in de theoretische en praktische opleidingsonderdelen, nog niet geïmplementeerd zijn in het competentieprofiel. De commissie vraagt hiervoor dan ook aandacht.

De commissie vraagt ook aandacht omtrent het aantal geformuleerde doelstellingen. Momenteel formuleert de opleiding een 'ideale lijst' van 60 doelstellingen. Deze lijst is echter al te ambitieus en nauwelijks haalbaar voor beginnende gespecialiseerde verpleegkundigen; zij is dus niet hanteerbaar, noch realiseerbaar. De opleiding moet zich beraden over hoe het opgemaakte competentieprofiel moet worden gepercipieerd: als norm voor de gemiddelde afgestudeerde of als beschrijving van de ideale beroepsbeoefenaar. Pas wanneer de opleiding dit kan uitklaren, kan het profiel gehanteerd worden als een werkbaar instrument, waarmee de opleiding in haar competentieprofiel bijvoorbeeld verschillende beheersingsniveaus kan voorzien. Een afslanking van de lijst is daarnaast volgens de commissie aan de orde om het competentieprofiel leesbaar en transparant te houden. In die oefening zou de opleiding een opdeling kunnen maken tussen essentiële en nuttige competenties voor een beginnende afgestudeerde Bachelor in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Een voorbeeld hiervan is volgens de commissie de vermelding door de opleiding van een competentie die van een afgestudeerde vereist dat hij/zij klinische lessen kan voorzien. De commissie is van oordeel dat dit een meerwaarde betekent, maar geen absolute vereiste is voor een kwalitatieve verpleegkunde op kritische diensten.

Wat betreft de overeenstemming van de eindkwalificaties van de opleiding met het domeinspecifieke referentiekader (DSR) dat de visitatiecommissie opstelde, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de geformuleerde rollen voldoende in overeenstemming waren met zowel de in Vlaanderen decretaal bepaalde algemene als algemeen beroepsgerichte competenties (Structuurdecreet 2003) als met de domeinspecifieke eisen die in het DSR werden vooropgesteld. Die domeinspecifieke eisen werden ook voldoende afgetoetst met de binnenlandse opleidingen. De opleiding neemt deel aan het Overlegplatform, waarin de andere hogeschoolopleidingen gespecialiseerd in Intensieve zorg en spoedgevallenzorg tevens vertegenwoordigd zijn, en dat het de opleidingen naast het aftoetsen met gelijkaardige opleidingen mogelijk maakt zich te profileren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een inhoudelijke meerwaarde ten overstaan van de wettelijke eisen te bieden.
- De commissie ziet de nood aan een grondigere uitwerking van de attitudes in de doelstellingen. De commissie vraagt de opleiding dit verder op te nemen.
- De commissie vraagt de opleiding aandacht omtrent het aantal geformuleerde doelstellingen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het niveau en de domeinspecifieke eisen van het programma in overeenstemming zijn met wat de opleidingsdoelstellingen vooropstellen. De commissie heeft hiertoe kunnen besluiten na het inkijken van de ECTS-fiches, het cursusmateriaal en de gesprekken met lectoren, studenten, alumni en het werkveld. In die gesprekken heeft de commissie ook kunnen vaststellen dat de betrokkenen over het algemeen tevreden waren over de vertaling van de opleidingsdoelstellingen in het eigenlijke programma en haar opleidingsonderdelen. De leerinhouden uit de basisopleiding Verpleegkunde worden uitgediept, en daarnaast worden voor de afdelingen Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg specifieke onderwerpen aangereikt in de vorm van kennisgerichte theoretische vakken, sociale en menswetenschappelijke vakken en toegepast wetenschappelijk onderzoek. Het programma behandelt volgens de commissie dan ook de brede waaier van verpleegkundige kennis en kunde die nodig is op de kritische afdelingen. Er is daarbij voldoende aandacht voor de praktijk en inoefening van specifieke vaardigheden.

Bij het opstellen van het opleidingsprogramma werd rekening gehouden met het MB van 16 april 1996 tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de 'Bijzondere Beroepstitel van Gegradueerde Verpleegkundige in Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg'. Meer bepaald stelt dit MB dat de opleiding moet opgebouwd zijn uit een theoretisch gedeelte van minstens 450 effectieve uren en een gedeelte professionele ervaring van minstens 450 effectieve uren praktijk. Naast het MB werd bij de realisatie van het opleidingsprogramma ook rekening gehouden met de te realiseren rollen en competenties uit het competentieprofiel. Dit resulteerde in een opleidingsprogramma dat onderverdeeld is in tien modules:

- Module 1: Inwendige pathologie en verpleging,
- Module 2: Cardiale pathologie en verpleging,

- Module 3: Urgentiegeneskunde en traumatologie,
- Module 4: Alle leeftijden,
- Module 5: Humane wetenschappen,
- Module 6: Afstudeerproject,
- Module 7: Stage intensieve zorgeneenheid,
- Module 8: Stage spoedgevallenzorg,
- Module 9: Stage spoedgevallenzorg,
- Module 10: Stage intensieve zorgeneenheid.

Hervan maken 1 tot en met 5 de theoretische modules uit (in de vorm van lessen en casus-besprekingen), module 6 het afstudeerproject (een toepassing van theoretische en praktische aspecten van een spoed- of intensievegericht onderwerp) en modules 7 tot en met 10 de stage-modules (praktijk). Per module werden eindtermen geformuleerd die concorderen met het competentieprofiel, zo heeft de commissie kunnen vaststellen.

Wat specifiek de oriëntatie van de opleiding betreft, kan de commissie concluderen dat deze voldoende in overeenstemming is met die van een professionele bacheloropleiding voor een gespecialiseerde in de gezondheidszorg. De stage moet een groot deel van de praktijkgerichtheid van het programma verzekeren. De volledige stage bestaat daarbij uit vierstages die ondergebracht zijn in de modules 7 tot en met 10. In totaal beslaat de stage 496 uren: twee keer 124 uren stage op een afdeling intensieve zorgen, en twee keer 124 stage op een afdeling Spoedgevallen. De opleiding beantwoordt daarmee aan de vereisten die worden gesteld door het MB. Samen met de stagemodules (7 tot en met 10) vormen daarnaast de praktijklessen het praktische gedeelte van de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie heeft vastgesteld dat ook praktijklessen naar aanleiding van bemerkingen tijdens resonantievergaderingen werden toegevoegd aan de stage-modules. Bij deze lessen (op de werkvloer) worden praktische vaardigheden ingeoefend in twee kleinere groepen, die respectievelijk georiënteerd zijn op ofwel spoed ofwel intensieve zorgen, en gaan van medisch rekenen over rijvaardigheid tot omgaan met agressie.

De commissie vindt het lovenswaardig dat de opleiding binnen de theoretische en praktijkmodules inhoudelijke aandacht heeft voor de diverse psychosociale aspecten voor zowel de patiënt en zijn familie enerzijds als voor de zorgverlener anderzijds. De cursussen, aangeleverde literatuur en de driedaagse omtrent psychosociale patiëntenbegeleiding, waarbij studenten praktijklessen krijgen in het Bezinnings- en Vormingscentrum Kasteel Mariagaarde in Hoepertingen, vormen een coherent en kwalitatief sterk geheel, dat de studenten en alumni als erg positief en zinvol ervaren. De commissie is van oordeel dat dit geheel als een voorbeeld en norm kan worden aangevoerd voor andere opleidingen.

De commissie is van mening dat de opleiding er daarnaast goed aan doet om voor het praktijkgedeelte de studentengroep op te splitsen in een spoed- en intensievezorgengerichte groep, om een antwoord te bieden aan de doorgedreven en specifieke praktische noden van de aparte diensten. Deze opsplitsing wordt goed geargumenteed door de opleiding en geapprecieerd door de studenten. Toch is de commissie van oordeel dat deze opsplitsing goed bewaakt moet worden, opdat overbodige zaken geschrapt en nuttige zaken behouden zouden blijven. Voorbeelden van te herziene opties zijn volgens de commissie de theorie omtrent rijvaardigheden, die behouden blijft voor de intensievezorgengroep, en het schrappen van bloedgasinterpretatie voor de spoedgevallengroep. Het aanbieden van effectieve rijvaardigheidstrainingen op het circuit van Zolder kan een meerwaarde betekenen, maar de commissie stelt zich de vraag of dit nog tot de opdracht van de opleiding behoort. Het besturen van een interventiewagen is niet vernoemd in het competentieprofiel, en zo rijst de vraag of dit item niet doorgeschoven dient te worden naar de toekomstige werkgevers. De commissie is immers van oordeel dat het commerciële en attractieve element van dit opleidingsonderdeel niet mag misbruikt worden om potentiële studenten aan te trekken.

De internationale dimensie van de opleiding weerspiegelt zich in verschillende elementen van het programma. Zo worden onder andere gastdocenten van naburige landen, gastdocenten, gastsprekers en gastprofessoren aangesteld die vanuit hun professionalisme deelnemen aan internationale symposia, en wordt studenten de mogelijkheid geboden om de stage intensieve zorgen of spoedgevallen zorg te voltooien in het AZ Maastricht of het Ziekenhuis Heerlen. Vanaf het academiejaar 2010–2011 werd internationalisering als taak toegewezen aan een van de praktijklectoren, die naast de opleidingscoördinator instaat voor de organisatie van de opleiding. Op deze manier zal de integratie van de internationale dimensie in de opleiding nog structureler worden uitgebouwd en geëvalueerd. Wat de studenten- en docentenuitwisseling betreft, kan gezegd worden dat die beperkt is. De commissie heeft hier begrip voor, omdat de opleiding wel de mogelijkheid voorziet en al enkele studenten van de mogelijkheid hebben gebruikgemaakt in de afgelopen academiejaren.

De recente onderwijsontwikkelingen worden in de opleiding vooral gereflecteerd in de ontwikkeling van flexibele, individuele trajecten. Met het oog op de combinatie werk/studie van vele studenten werd door de opleiding hierop ingezet.

Er bestaat ten slotte een duidelijke procedure voor curriculumherziening en -ontwikkeling in de opleiding. De betrokkenen bij de opleiding waren ook op de hoogte van de inhoud van het curriculum, en hadden het gevoel een invloed te hebben op de curriculumontwikkeling. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een competentiematrix om de competenties uit het competentieprofiel af te stemmen met de inhoud van de verschillende modules. De commissie moet echter vaststellen dat deze matrix te veel competenties linkt aan de modules. Volgens de matrix lijkt het alsof in elke module het grootste deel van de competenties beoogd wordt, wat onrealistisch is. De matrix moet daarom volgens de commissie uitgezuiverd worden tot een realistische weergave, om zo de effectieve competentiegerichtheid van het programma ook in kaart te kunnen brengen en te kunnen verhogen.

Het opleidingsprogramma wordt verder jaarlijks door de opleidingscoördinator en de (praktijk) lectoren, in samenwerking met de centrale dienst Onderwijs, gefinaliseerd en weergegeven in de concordantietabel. In deze concordantietabel (met code, naam en aantal studiepunten per opleidingsonderdeel) wordt het geactualiseerde opleidingsprogramma naast het programma van het voorgaande academiejaar geplaatst, zodat zichtbaar wordt welke opleidingsonderdelen met elkaar concorderen. Bovendien kunnen allerhande karakteristieken per opleidingsonderdeel uit deze tabel worden afgelezen (aantal contacturen, volgtijdelijkheid, doceertaal, evaluatievorm en-zovoort). De tabel wordt jaarlijks door de opleidingsraad goedgekeurd. Het programma met bijhorende informatie op basis van de concordantietabel wordt ingegeven in BaMaFlex en verschijnt automatisch in de ECTS-fiches, wat de gelijkvormigheid garandeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de opsplitsing van de studenten in verschillende groepen op basis van hun vooropleiding te evalueren en te behouden. Ze vraagt de opleiding dit in het algemeen verder te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding de competentiematrix te evalueren en de competenties realistisch af te stemmen met de inhoud van de modules.
- De commissie vraagt de inhoud van de modules nog sterker af te stemmen op de visie en de opleidingsdoelstellingen van de opleiding.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is doordrongen van links met het werkveld door het grote aandeel stages, praktijklessen in omringende ziekenhuizen, casusbesprekingen en het praktisch gerichte en geïntegreerde afstudeerproject. Er wordt tevens gebruikgemaakt van actuele vakliteratuur en aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Alle lectoren, praktijklectoren en gastsprekers hebben ervaring in het werkveld of zijn er nog steeds actief in en werken actief mee aan het jaarlijkse 'Lichosymposium' (intensieve zorgen) en het 'Spoedsymposium', waarbij de student minstens aan een van beide moet deelnemen.

De commissie looft in het bijzonder de samenwerking tussen de opleiding en de omringende ziekenhuizen. Ook het aspect van levenslang leren in de professionele setting is een sterk punt tijdens de nascholingen van de opleiding (i.e. maatschappelijke dienstverlening). De items die in de nascholingen worden aangesneden, zijn zinvolle aanvullingen op de opleidingsinhoud omtrent de recentste vakontwikkelingen. De commissie moet echter vaststellen dat deze items niet automatisch geborgd worden in het curriculum. Het automatisch aanvullen van het curriculum met deze nascholingsitems is dan ook een aandachtspunt volgens de commissie.

Daarnaast is de commissie van oordeel dat de richtlijnen voor het afstudeerproject voldoende professioneel gericht zijn. Andere sterke punten zijn volgens de commissie de zinvolle kennis- en vaardigheidsontwikkeling binnen de opleiding en het blijvende nut van de bachelorproef voor de praktijk.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de stage voldoende omvangrijk is om te kunnen voorzien in een groot aandeel in de verwerving van de praktijkgerichte vaardigheden. Er worden meer specifiek vier stages voorzien. De commissie besprak met de opleiding, de stage mentoren, alumni en de studenten de voor- en nadelen van een stage op de eigen dienst. De formule beantwoordt volgens de opleiding aan een bepaalde noodzaak: wegens de onderbemanning van ziekenhuisdiensten is het aantrekkelijker voor directies of diensthoofden om de toestemming te geven tot het volgen van de bachelor-na-bacheloropleiding indien een deel of het hele pakket van de stages in eigen huis kan worden verricht. Voor de studenten zelf betekent een stage op de eigen dienst ook een organisatorisch comfort. De commissie heeft daar begrip voor, maar maakt anderzijds de bedenking dat het leereffect eronder kan lijden. De kans is immers reëel dat de stage op de eigen dienst een gewone werkperiode wordt en geen meerwaarde biedt. Bovendien komt de objectiviteit van de evaluatie van de stage in het gedrang, wanneer de eigen collega of leidinggevende de student moet beoordelen als student-stagiair. De opleiding moet zich beramen over de stage op eigen dienst en de evaluatie van deze stage, om de leeransen tegenover de gemengde belangen van de werkgever te verzekeren.

De commissie is samengevat van oordeel dat de opleiding de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder dient te onderzoeken, en dat de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling dient te worden gevrijwaard. Wat betreft de competentieverwerving en leermogelijkheden van de verschillende groepen stagestudenten dient de opleiding te kunnen motiveren hoe deze voor de verschillende groepen gebeurt. De commissie is hoe dan ook voorstander van stageplaatsen bij een andere dan de eigen werkgever.

De commissie wijst op het gevaar van een al te grote machtspositie van het werkveld enerzijds en een te strakke regionale binding anderzijds. Door die strakke regionale binding kan het zicht op de allernieuwste ontwikkelingen enigszins worden vertroebeld. Het gevaar kan bestaan dat alleen nieuwe ontwikkelingen die in de regio een toepassing kennen, worden meegenomen. De commissie is van oordeel dat de opleiding hierin haar vrijheid moet bewaken en zich niet te sterk mag laten bepalen door de regionale partners. Hierdoor kunnen immers leemtes ontstaan in het curriculum, wanneer bepaalde nieuwigheden geen ingang vinden in de omringende ziekenhuizen maar wel daarbuiten (bijvoorbeeld NAVA-beademing).

Wat betreft specifiek de prehospitala interventies, vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding rekening houdt met de verschillende aspecten ervan. De commissie waardeert het dan ook dat de opleiding dit een plaats geeft in het programma. Volgens de commissie mag hieraan echter nog uitgebreider aandacht worden geschonken in het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de actualiteitswaarde van de inhoud van actuele nascholingen beter te borgen in het dagprogramma.
- De commissie raadt aan om de vrijheid en de eigenheid van de opleiding in het licht van de afstemming op het werkveld te bewaken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om uitgebreider aandacht te schenken aan de aspecten van prehospitala interventies in het programma.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de opleiding voldoende samenhangend is opgebouwd. Het opleidingsprogramma van de bachelor Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt gespreid over twee academiejaren aangeboden om de instroom van werkstudenten te faciliteren. De instroom van studenten bestaat hoofdzakelijk uit al werkende Bachelors in de Verpleegkunde (of daaraan gelijkgestellten) die zich willen specialiseren in de intensieve zorg en/of de spoedgevallenzorg, en/of die de vraag krijgen van hun werkgever om de 'Bijzondere Beroepstitel Verpleegkundige in de Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg' te behalen. De opleiding is zo opgebouwd dat studenten hun diploma kunnen behalen na twee academiejaren, onafhankelijk van wanneer ze in de opleiding zijn ingestapt. De PHL voorziet voor elke student de mogelijkheid om af te wijken op de voorziene modeltrajecten, en wel omwille van studie-

duurversnelling als omwille van studieduurvertraging. Dit betekent dat de student de nodige vrijheid heeft om de opleiding te spreiden over meer academiejaren. De opleiding wordt dan ook gekenmerkt door een voldoende flexibiliteit. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het werkveld en de studenten dit positief onthalen. Ook de alumni kijken hier positief op terug. Bij het opstellen van flexibele trajecten is toch een voldoende sequentiële opbouw en coherentie van het programma gegarandeerd, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Studenten die voor een opleidingsonderdeel (OLOD) niet slagen, hebben recht op tweede zit. Voor de stages staat men echter geen tweede toe omwille van de omvangrijke aard van de evaluatieperiode.

Het opleidingsprogramma bestaat uit vijf theoretische modules, vier stagemodules en een afstudeerproject. De theoretische modules worden na elkaar georganiseerd over twee academiejaren. Het ene academiejaar worden de modules één, twee en drie aangeboden in een trimestersysteem; het volgende academiejaar de modules vier en vijf in een semestersysteem. Het afstudeerproject (module zes) en de stagemodules zeven, acht, negen en tien worden elk academiejaar aangeboden. De studenten worden gestimuleerd om elk jaar twee stagemodules op te nemen. Er bestaat een modeltraject met een studielast van 29 studiepunten in het eerste jaar en 31 in het tweede.

Wat de stage betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de studenten tevens een grote vrijheid krijgen qua keuze van de stageplaats, alsook het tijdstip en de chronologie van de stage. Zo is het mogelijk voor studenten die al werken op een erkende dienst Intensieve zorg of Spoed-gevallen zorg om de stage op de eigen werkplek te volgen. De commissie toont zich bezorgd omtrent het feit dat studenten zelf het tijdstip en de volgorde van de stages bepalen; hierdoor kan de synchronisatie met de theoretische luiken worden verstoord. Men kan zo bijvoorbeeld een spoed- of intensievezorgenstage plannen voordat essentiële lessen hierrond werden gegeven. Vooral voor de niet-gekende afdeling (spoedgevallen voor de intensievezorgenverpleegkundige en vice versa) kan dit de leerkansen tijdens de stage behoorlijk limiteren. De commissie zou hier dan ook voor een duidelijke volgtijdelijkheid willen pleiten tussen theoretische onderdelen en de stage, en ze vraagt de opleiding dit te onderzoeken en te implementeren.

De commissie stelt ten slotte vast dat de programmamodules inhoudelijk goed samenhangen, en dat de coherentie en flexibiliteit van het programma worden bewaakt. De theoretische lessen worden om de twee jaar gegeven, en de studenten kunnen jaarlijks instappen in de opleiding. De studenten geven aan dat de volgtijdelijkheid niet in het gedrang komt, onafhankelijk van het verschillende tijdstip waarop men de studie aanvangt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de keuzemogelijkheden die studenten hebben in functie van de stage beter te bewaken.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de studielast in de opleiding in eerste instantie wordt bewaakt door de studietijdmetingen bij de studenten. Vanaf het academiejaar 2010–2011 wordt een studietijdmeting georganiseerd die gebruik maakt van twee methoden. Enerzijds wordt een kwantitatieve steekproef gehouden (bij willekeurige studenten) omtrent een prospectie van de tijdsbesteding voor onderwijsactiviteiten (hoorcolleges, stage, praktijklessen, examens), zelfstudie, voorbereidingstijd en opdrachten, instuderen van leerstof en andere activiteiten, zoals het bijhouden en in orde brengen van cursussen. Anderzijds wordt een retrospectieve registratie van de studietijd gehanteerd, met name aan de hand van focusgroepen, die elk één opleidingsonderdeel bespreken. Op basis van de feedback die de opleiding krijgt via deze metingen en enquêtes, slaagt ze erin de studietijd voldoende te bewaken. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma dan ook studeerbaar is, ondanks de soms zware combinatie van studie en werk/pri-véleven. Zo is uitvoerig gebleken uit de gesprekken met studenten en alumni. De commissie is tevreden vast te stellen dat de opleiding naar nieuwe methodes grijpt om de studietijd correct in beeld te brengen. Ze vraagt de opleiding dan ook om de studietijdmetingen effectief en efficiënt te blijven opvolgen.

Uit gesprekken met alumni en studenten blijkt hun tevredenheid over de studeerbaarheid van de cursussen, en blijkt dat de studiebelasting zeer wisselend ervaren wordt van student tot student. Deze perceptie is afhankelijk van de individuele sociale situatie en de planning in functie van de werksituatie (voltijds werk of deeltijds werken). Vele werkgevers selecteren kandidaat-studenten en bieden een wisselend pakket van voordelen en tegemoetkomingen aan, dat in belangrijke mate de studielast kan beïnvloeden. Indien de opleiding als zwaar werd omschreven, gebeurde dit in relatie tot de combinatie met voltijds werken, een gezinslast of een beperkte tegemoetkoming van de werkgever. Deze items kunnen volgens de commissie niet verhaald worden op de opleiding, omdat ze eigen zijn aan een bachelor-na-bachelor voor (hoofdzakelijk) niet-generatie-studenten.

De commissie heeft daarnaast kunnen vaststellen dat de opleiding een adequate analyse heeft gemaakt van de studiebelemmerende en -bevorderende factoren. In het ZER geeft de opleiding aan dat het doelpubliek van de opleiding hoofdzakelijk bestaat uit werkstudenten, die vooral het combineren van werk, gezin en studies als belemmerend ervaren. Daarom zorgt de opleiding voor studiebevorderende factoren, zoals de flexibiliteit van het opleidingsprogramma en de vele mogelijkheden tot spreiding, het bundelen van de lessen op twee lesdagen, het programmeren van de modules na elkaar in plaats van gelijktijdig, het inlassen van twee examenmomenten per module, het tussenkomen van de ziekenhuizen in de kosten van de opleiding en de mogelijkheid tot het genieten van educatief verlof.

De commissie kan ten slotte stellen dat het in grote mate de flexibiliteit is die het programma kenmerkt ten opzichte van de studenten en het werkveld, die een positief punt vormt in de studiebevordering. De combinatie die de meeste studenten erop nahouden (werk-gezin-studeren), maakt het reguliere studieparcours immers vaak moeilijk. De commissie is tevens van oordeel dat het EVC/EVK-beleid voldoende gecommuniceerd wordt aan de potentiële studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmetingen te blijven opvolgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding schenkt volgens de commissie adequaat aandacht aan de didactische werkvormen en hun aansluiting met de doelstellingen van het programma. In de opleiding zijn naast de praktijkgerichte stages en het afstudeerproject nog een aantal werkvormen te onderscheiden, namelijk hoorcolleges, praktijklessen, casusbesprekingen en groepswerken.

Tijdens hoorcolleges krijgen de studenten mondeling (en vaak ondersteund door een presentatie) een gestructureerd overzicht van de leerstof, worden praktijkvoorbeelden besproken en wordt de link gelegd tussen de praktijk en de theorie. Studenten krijgen de nodige tijd en ruimte om interactief aan het hoorcollege mee te werken. De casusbesprekingen zijn opdrachten die individueel of in groep worden gemaakt en behandelen concrete, praktische voorbeeldsituaties, die vanuit zeer diverse invalshoeken kunnen worden bekeken. Naast het analyseren van de situaties moeten de studenten ook hun bevindingen presenteren, waarbij tijdens de presentatie medestudenten en lectoren vragen mogen stellen. Tijdens praktijklessen worden praktische vaardigheden ingeoefend. Hierbij worden de studenten ingedeeld in kleinere groepen naargelang de oriëntatie op spoed of intensieve zorgen. De opleiding organiseert ook een driedaagse met praktijklessen omtrent psychosociale patiëntenbegeleiding in het Bezinnings- en Vormingscentrum Kasteel Mariagaarde in Hoepertingen. De commissie is van oordeel dat deze variatie aan werkvormen adequaat aansluit bij de inhoud van de verschillende opleidingsonderdelen.

De aandacht voor professionele gerichtheid in de vormgeving van het programma is volgens de commissie opmerkelijk uitgewerkt. Er is immers ruim plaats voor casuïstiek, die zowel door de docent als door de student kan worden aangebracht. De studenten en alumni appreciëren deze interactieve werkvorm erg, zo heeft de commissie tijdens de visitatiegesprekken kunnen horen. Het al vernoemde luik rond de psychosociale zorg en de bijhorende driedaagse in het bijzonder mogen volgens de commissie als norm en voorbeeld genomen worden door andere, vergelijkbare opleidingen in Vlaanderen. In uitbreiding van de professionele gerichtheid in het algemeen zou de opleiding zich volgens de commissie er wel nog kunnen over beraden om intervisie- en reflectiemomenten in kleine groepjes op te nemen. Ze beveelt de opleiding dit dan ook aan in het kader van het verbeterperspectief.

De volledige stage bestaat uit vier afzonderlijke stageperiodes, die in het programma ondergebracht zijn in de modules zeven tot en met tien, zo heeft de commissie vastgesteld. In totaal

beslaat de stage 496 uren, zijnde tweemaal 124 uren stage op een afdeling Intensieve zorgen en tweemaal 124 uren stage op een afdeling Spoedgevallen. De opleiding beantwoordt daarmee aan de vereisten die het MB oplegt. De stage moet een mogelijkheid bieden aan de studenten om hun aangeleerde competenties, vaardigheden en attitudes in de praktijk om te zetten. Over het algemeen is de commissie van oordeel dat de opleiding hieraan kan beantwoorden met haar stagevorm. De competentiegerichtheid van de stages in functie van de competentieverwerving zou echter sterker kunnen volgens de commissie indien het stageformulier zoals het nu voorhanden is, correct zou worden gehanteerd door de stage mentoren (cf. *infra*). De commissie heeft verder gezien dat het afstudeerproject daarnaast bestaat uit een individueel werk, waarin de student bewijst de beroepsuitvoering van verpleegkundige in spoed of intensieve zorgen kritisch en professioneel te benaderen. De beoordeling van het werk gebeurt daarbij volgens de commissie adequaat door de promotor en twee inhoudsdeskundigen.

Voor het aangeven van welke lesmaterialen gebruikt worden, het aanbieden van digitale cursussen, wetenschappelijke literatuur en (hand-outs van) presentaties wordt binnen de opleiding gebruikgemaakt van het elektronische leerplatform Blackboard. Daar vinden de studenten ook de lessenroosters, wijzigingen, contactgegevens enzovoort terug. De docenten krijgen de nodige ondersteuning en opleiding wat betreft didactiek en ICT. Tijdens de gesprekken met de studenten is gebleken dat Blackboard een sterk instrument is binnen de opleiding in de formele communicatie aan studenten. De commissie apprecieert dan ook het effectieve gebruik van dit platform.

Handboeken zijn beschikbaar in de PHL Bookshop voor studenten. De eigenlijke handboeken heeft de commissie kunnen inkijken tijdens het visitatiebezoek. De commissie is daarbij van oordeel dat de kwaliteit van de diverse cursussen actueel en compleet is. Ze vraagt wel aandacht om sommige theoretische onderdelen voldoende te onderbouwen met een uitgeschreven tekst (cf. *supra*). Een opeenvolging van schematische en technische PowerPointpresentaties, zoals ze die heeft gezien voor sommige leeractiviteiten, is moeilijk studeerbaar indien men niet op een verklarende tekst kan terugvallen. De commissie vraagt dan ook aandacht hiervoor van de opleiding.

Uit de bevraging van de alumni blijkt dat de docenten het tijdstip van beschikbaarheid van de presentaties, die de school minimaal 48 uur voor aanvang van de les voorziet, niet altijd halen. Dit kan, volgens de opleiding, enigszins verklaard worden door het samenwerken met verschillende gastdocenten die buiten hun lesopdracht ook nog voltijds werkzaam zijn in het werkveld. De commissie wil dit beamen, maar vindt toch dat de opleiding deze timing dient te bewaken, omdat studenten moeten kunnen beschikken over de (PowerPoint)presentaties om op een haalbare en werkbare manier notities te nemen. De commissie wijst daarnaast nog op het feit dat de opleiding te sterk afhankelijk is van de omliggende ziekenhuizen voor wat betreft infrastructuur en lesmaterialen. Ze wil de opleiding dan ook vragen zelf te onderzoeken hoe ze zich hier onafhankelijker kan profileren.

Ten slotte wil de commissie nog aangeven dat er geen op de opleiding gericht didactisch concept, gerelateerd aan de competenties, aanwezig is, wat een tekort vormt voor de efficiënte afstemming van de vormgeving op de inhoud. De commissie kan echter wel de bovenstaande vaststellingen adequaat maken met betrekking tot de professionele gerichtheid van de werkvormen en hun kwaliteit. Niettemin wil ze de opleiding vragen dit formeel tekort recht te zetten in functie van de afstemming van de vormgeving op de inhoud en de bewaking daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding zich te beraden over de mogelijkheid om intervisie- en reflectiemomenten in kleine groepjes op te nemen in het programma.

- De commissie beveelt aan om middels een schriftelijke neerslag alle theoretische onderdelen voldoende te onderbouwen voor studenten.
- De commissie beveelt aan het lesmateriaal tijdig beschikbaar te stellen aan de studenten om de leerstofverwerking te ondersteunen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De examens worden georganiseerd per module en vinden sinds het academiejaar 2010–2011 plaats op twee examendagen in plaats van één, ter verruiming van de studietijd en ter vermindering van de studielast. De commissie stelt vast dat de beoordeling en toetsing in de opleiding verschillende vormen kennen, en voldoende transparant en vakinhoudelijk gerelateerd zijn.

Als eerste verzameling evaluatievormen kent de opleiding mondelinge of schriftelijke evaluaties. De gesloten vragen zijn multiple choice met puntenvermindering bij een fout antwoord; het betreft hier kennis-, toepassings-, inzicht- en integratievragen. Bij open vragen wordt van de student een antwoord verwacht dat blijk geeft van de toepassing van de behandelde leerstof; dit kan ook een casus omvatten. Bij de schriftelijke open vragen stellen docenten zelf de vragen op en verbeteren ze zelf de antwoorden. Bij mondelinge open vragen kan de docent bijvragen stellen. De multiplechoicevragen bij de pure kennistoetsen zijn verantwoord volgens de commissie. Bij het inkijken van de evaluatiedocumenten is ook gebleken dat een eerlijke giscorrectie wordt gehanteerd. De examenvragen in het algemeen zijn logisch opgebouwd, en het niveau komt overeen met wat men in een bachelor-na-bacheloropleiding mag verwachten.

Naast de klassieke kennisgerichte openvragenform gebruikt de opleiding ook verschillende integratietoetsen, waarbij verschillende facetten doorheen de verschillende opleidingsonderdelen worden getoetst. Deze integratietoetsen zijn een prima aanvulling van de pure kennistoetsing, en testen het kennisoverzicht en de toepassing van de geziene leerstof. Casestudies vervolmaken het toetsenpakket, volgens de commissie. Ten tweede zijn er de mondelinge of schriftelijke praktische proeven, waarbij de student vaardigheden en attitudes moet bewijzen in een aangepaste evaluatievorm, zoals de demonstratie van verpleegtechnische handelingen, een gesprek over een opgedragen thema, schriftelijke opdrachten, rijvaardigheidstesten, het geven van presentaties enzovoort. De docent kan in mondelinge evaluaties bijvragen stellen ter verduidelijking en analyse van de gestelde handeling.

De opleiding gaat in bepaalde modules aan de slag met individuele of groepsprojecten. Dit kan een paper of een studieopdracht zijn. Hierbij wordt ruimer gekeken dan naar de inhoud van de opdracht. Zo worden ook werken in team en communicatie (enzovoort) als competenties geëvalueerd. De opdrachten kunnen casusbesprekingen zijn, maar ook het opzetten van een kwaliteitsproject en het uitschrijven van een procedure (enzovoort).

In de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg wordt voorlopig nog niet bij elke toetsingsmethode gebruikgemaakt van een competentiegerichte evaluatie.

Zo zijn voor het academiejaar 2010–2011 de schriftelijke en mondelinge examens, de praktische proeven, de individuele of groepsopdrachten en het afstudeerproject nog sterk gericht op een evaluatie op het niveau van kennis en inzicht.

De communicatie over examens en toetsen loopt volgens de commissie naar behoren. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat ze de examenregelingen kunnen raadplegen via het elektronische leerplatform. Deze transparantie is noodzakelijk in het licht van de combinatie werk-studie-gezin, waar vele studenten mee worden geconfronteerd. De commissie apprecieert dit dan ook.

De criteria en de wijze van beoordeling per opleidingsonderdeel worden volgens de commissie voldoende gecommuniceerd aan de studenten. De informatie kan teruggevonden worden in de ECTS-fiches, die online beschikbaar zijn voor iedereen die bij de opleiding betrokken is. Het onderwijs- en examenreglement is daarnaast ook beschikbaar gemaakt voor de studenten. Het OER van de PHL wordt bij de start van de inschrijvingsperiode gepubliceerd op de website. Het examenreglement maakt deel uit van het contract dat elke student afsluit met de hogeschool.

De examencommissie maakt voor de deliberaties gebruik van BaMaFlex – de centrale database Studentenadministratie – waarin alle deliberatiefiches per student beschikbaar zijn gemaakt door de dienst Studentenadministratie.

Het afstudeerproject bestaat uit een individueel werk, waarin de student bewijst de beroepsuitvoering van verpleegkundige in spoed of intensieve zorgen kritisch en professioneel te kunnen benaderen. De beoordeling van het werk (100 punten, waarvan minstens 50 procent moet behaald worden) gebeurt door de promotor en twee inhoudsdeskundigen. De beoordeling van de stage omvat de beoordeling ervan (twee derde van de punten) en de beoordeling van het stageboek (één derde van de punten). De stagementor en de hoofdverpleegkundige evalueren de student aan de hand van een evaluatieformulier dat is opgebouwd rond gedragsindicatoren en criteria, en dat concordeert met het competentieprofiel. De commissie moet er hier op wijzen dat de wijze waarop competenties zijn uitgewerkt in gedragsindicatoren, veelbelovend is, maar dit stageformulier moet een instrument zijn in de evolutie naar permanente evaluatie, die op dit moment volgens de commissie nog tekortschiet en nodig is om de competentieontwikkeling in kaart te brengen.

Daarnaast merkt de commissie het gevaar op van subjectiviteit in de beoordeling van een stage op de eigen dienst. Het zijn immers de eigen vaste collega's, dienstmentoren en/of de leidinggevende die de student beoordelen. Doordat de stagebeoordeling naar de stageplek wordt gedelegeerd en de school pas nadien feedback hierover krijgt, is deze werkwijze gevoelig voor gemengde belangen. Enerzijds kan men zich de vraag stellen of een ziekenhuis dat in werknemers investeert om deze opleiding te volgen en belang heeft bij het behalen van voldoende titels, in staat kan zijn om een eigen werknemer-student een slechte stagebeoordeling toe te kennen. Anderzijds kan een eventuele slechte beoordeling de vertrouwensrelatie met de eigen werkplek ernstig verstoren. Indien de opleiding de stage op eigen dienst toelaat, dient men zich te beraden over hoe men een zo groot mogelijke objectiviteit kan waarborgen. De commissie begrijpt wel het pragmatische aspect van deze keuze voor de student en de positie van de opleiding tegenover andere opleidingen, waar de stage op de eigen werkplek eveneens wordt toegelaten. De commissie is vervolgens van oordeel dat het groeiaspect bij de beoordeling van de stages slechts minimaal verwerkt is in de beoordeling. In de allerlaatste versie heeft men hier deels een antwoord op voorzien via een groeifiche of 'competentieraster'; binnen de POP-werking komt die aan bod. Toch lijkt dit onvoldoende om een helder zicht te hebben op de individuele evolutie van de stagiair. Een student die zwak aan een stage begint en die op het einde behoorlijk scoort, heeft een prima stage gedaan, maar zal op het evaluatieraster eerder matig scoren. Een al sterke student of een student met veel ervaring die tijdens de stage nauwelijks groeit, zal op dit raster behoorlijk goed

scoren. De commissie beveelt daarom de opleiding aan om, naast het puur scoren op basis van het competentieraster, ook de evolutie sterker mee te nemen in de beoordeling. Daarnaast heeft de commissie kunnen vaststellen in de ter beschikking gestelde documenten tijdens het bezoek dat de stageplaatsen deze competentierasters niet steeds getrouw invullen. Het goed communiceren aan de stageplaats om het correct hanteren van dit raster door de stagementoren na te streven, is daarom een aandachtspunt.

De commissie heeft ten slotte tijdens de gesprekken met de studenten en de alumni kunnen vaststellen dat de eisen verbonden aan de evaluatie bij hen voldoende bekend waren, en dat zij de communicatiewegen hieromtrent actief konden benoemen. De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de studenten op de hoogte zijn van waar ze de ombudspersoon kunnen vinden in het geval van problemen met betrekking tot hun evaluatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan permanente evaluatie en begeleiding voor de stageopdrachten in te voeren om de competentieverwerving te kunnen opvolgen.
- De commissie beveelt de opleiding aan de objectiviteit in de stagebeoordelingen te allen tijde te vrijwaren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Artikel 15 van de onderwijsregeling stelt dat enkel studenten met een diploma Bachelor in de Verpleegkunde, graduaat Verpleegkunde A1 of Vroedkunde, Bachelor in de Vroedkunde en Master in de Verpleegkunde en de Vroedkunde kunnen instromen in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De instroom van de studenten bestaat hoofdzakelijk uit al werkende Bachelors in de Verpleegkunde (of gelijkgestelden) die zich willen specialiseren in de intensieve zorg en de spoedgevallenzorg, en/of die de vraag krijgen van hun werkgever om de 'Bijzondere Beroepstitel Verpleegkundige in de Intensieve zorg en Spoedgevallenzorg' te behalen.

De wettelijke bepalingen in de MB's en KB's, en de daaruit voortkomende voorwaarden zijn beslissend voor de erkenning van diensten Spoedgevallenzorg en Intensieve zorgen. Daarom sturen ziekenhuizen actief medewerkers naar de bachelor-na-bacheloropleiding en zorgen zij voor de instroomselectie van medewerkers voor het volgen van de opleiding (met onder meer criteria als anciënniteit en individuele motivatie). De opleiding bepaalt zelf geen instroomselectie.

Doordat de meeste ziekenhuizen tegemoetkomingen doen aan hun werkstudenten om deze opleiding te kunnen combineren met een vaste job, bepalen deze ziekenhuizen ook wie geselecteerd wordt om van deze voorwaarden te genieten en dus onrechtstreeks wie aan deze opleiding

kan/mag beginnen. Dit is begrijpelijk van werkgeverszijde, maar toch roept dit ook vragen op. Het is aan de opleiding om de instroom te bewaken. Een student lijkt afhankelijk te zijn van de tegemoetkoming van de werkgever om deze opleiding te volgen en te vervolmaken, wat een potentiële valkuil kan zijn.

Als sterke punten vermeldt de commissie de opsplitsing naargelang de huidige tewerkstelling op een dienst spoedgevallenzorg of intensieve zorgen en in functie van de implementatie van EVK (eerder verworven kwalificaties) of EVC (eerder verworven competenties) of eerdere werkervaringen op een dienst spoedgevallenzorg of intensieve zorgen. Daarnaast is de commissie van oordeel dat de keuze om enkel een tweejarig traject te voorzien door de opleiding, goed geargumenteed wordt en gedragen is door de verschillende belanghebbenden. De studenten en alumni zijn geen vragende partij om een eenjarig traject te voorzien. De opleiding kent nauwelijks generatiestudenten en de meeste werkstudenten prefereren het tweejarige tracé. De commissie kon geen vraag naar een eenjarig traject detecteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt het actief en voortdurend bewaken van de instroom door de opleiding zelf aan.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding inspanningen doet om het onderwijs te laten verzorgen door gekwalificeerd personeel. Ze heeft verder kunnen zien dat daarvoor een uitgewerkt personeelsbeleid voorhanden is. Bij de bespreking van de kwaliteit van het personeel wil de commissie vooreerst duiden dat het personeelsbestand van de opleiding in sterke mate gekenmerkt wordt door het hoge aantal gastsprekers. De commissie is er zich bewust van dat dit een kenmerk is van vele Vlaamse bachelor-na-bacheloropleidingen. Het is immers zo dat de ongeveer 60 gastlectoren elk een beperkte opdracht vervullen binnen de opleiding.

De commissie wil haar appreciatie uitdrukken voor de grote mate aan expertise die in het lectorenkorps van de opleiding aanwezig is. Dit is in grote mate te danken aan een maximale inzet van de gespecialiseerde gastsprekers voor de onderwijsactiviteiten. Zij brengen een grote expertise mee, zo heeft de opleiding ook kunnen horen in de gesprekken met lectoren, studenten en alumni. Door deze manier van werken heeft de opleiding tevens een sterke binding met het werkveld. Het is zo dat de statutaire lectoren uit het kernteam daarnaast allen houder zijn van de bijzondere beroepstitel in de spoedgevallen en intensieve zorgen. Ze beschikken ook over 10 tot 28 jaar beroepservaring en combineren hun functie met een tewerkstelling in het werkveld. Het opleidingsteam wordt verder aangevuld met drie statutaire medewerkers met een variatie in kwalificaties. Meer concreet gaat het om een Licentiaat in de Moraalfilosofie die tevens moreel consulente/ethicus aan de hogeschool zelf is, en twee geneesheren, beide met een stevige voet in het werkveld.

De professionalisering van de medewerkers is door hun deeltijdse opdracht eerder beperkt aanwezig. Ze is wel aanwezig m.b.t. de andere professionele activiteiten van de lectoren maar de eigenlijke expertiseontwikkeling in de vakgebieden intensieve zorg en spoedgevallenzorg in het kader van specifiek de opleiding is dat niet volgens de commissie. Ze wil hier echter wel begrip voor opbrengen in het kader van de kwantitatieve verhouding tussen vaste lectoren en gastlectoren (cf. *facet* 3.3). Formeel gezien heeft de commissie wel kunnen vaststellen dat er een professionaliseringsbeleid bestaat (zowel op hogeschool- en departementaal niveau) en dat er wel degelijk de mogelijkheid wordt geboden aan lectoren om deel te nemen aan inhoudelijke bijscholing. Indien de (praktijk)lectoren nood ervaren aan bijkomende vorming m.b.t. inhoudelijke expertise of andere aspecten die relevant zijn voor hun taakinvulling, kan hiertoe via digitale weg bij de opleidingscoördinator (van de opleiding waaraan de bachelor-na-bacheloropleiding verbonden is) een aanvraag tot navorming gebeuren. Deze aanvragen kunnen gericht zijn op drie domeinen, nl. vakinhoudelijk, pedagogisch-didactisch en technisch, administratief of organisatorisch. De commissie beveelt de opleiding aan meer activerend op te treden m.b.t. de aanwezigheid en de mogelijkheden van dit aanbod aan pedagogisch-didactische ondersteuning, waar de lectoren een beroep op kunnen doen.

De pedagogisch-didactische kwaliteiten van de (gast)lectoren zijn het onderwerp van de door de directie Personeel en organisatie ontwikkelde studentenenquête 'Eva-doc'. Dit is een jaarlijkse beoordeling van het onderwijzende personeel door de studenten, en biedt de individuele student de mogelijkheid alle onderwijsgerelateerde taken van elke (praktijk)lector binnen zijn traject te beoordelen. De resultaten van de enquête worden gebruikt om individuele feedback te geven aan het onderwijzende personeel (bij functioneringsgesprekken) en om totaalstaten te genereren, die als indicatoren kunnen dienen om het onderwijs bij te sturen. De resultaten van de bevestigingen van de laatste academiejaren tonen aan dat de kwaliteit daarbij over het algemeen aan de maat is volgens de bevestigingen. De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat indien problemen gesignaleerd worden in de bevestigingen met betrekking tot de onderwijskwaliteit, hiermee rekening wordt gehouden, zo bleek uit de gesprekken met de studenten en de alumni.

De opleiding kan terugvallen op een uitgewerkt en geïmplementeerd evaluatiebeleid. Dit stipuleert de personeelsevaluatie in functioneringsgesprekken. Voor het onderwijzende personeel zijn er tweejaarlijkse en voor het ATP jaarlijkse functioneringsgesprekken, waarvan de verslagen een vast onderdeel vormen van het individuele evaluatiedossier van het personeelslid. De gesprekken hebben een dubbel doel. Enerzijds zijn ze een opvolging van de diverse beoordelingsresultaten die het personeelslid krijgt, en anderzijds zijn ze een moment van open overleg met betrekking tot het functioneren van de medewerker en alle aspecten die de opleiding en haar goede werking aanbelangen. Naast de functioneringsgesprekken zijn er ook nog de talrijke informele contacten tussen de vier medewerkers die het kernteam van de opleiding uitmaken. De commissie vindt dat het huidige evaluatiebeleid zoals de opleiding het omschrijft, realiteit is, maar heeft er vragen bij dat de functionerings- en evaluatiegesprekken samenvallen. Ze vraagt de opleiding dan ook deze gescheiden te houden.

De wervingsprocedure voor statutairen en contractuelen verloopt klassiek: na het opstellen van het gevraagde profiel wordt een vacaturebericht opgesteld dat via kranten en online wordt bekendgemaakt. Kandidaten kunnen via een elektronische applicatie kandideren. Daarna worden de cv's gescreend en de weerhouden kandidaten uitgenodigd voor een interview, al dan niet voorafgegaan door voor de functie relevante proeven. De selectiecommissie is samengesteld uit de opleidingscoördinator, het departementshoofd, de personeelsdirecteur en drie externe experts, en maakt een rangschikking van de weerhouden kandidaten (bekrachtigd door het directiecomité), waarna tot aanstelling kan worden overgegaan. De selectiecriteria bestaan uit wetenschappelijke of domeinspecifieke deskundigheid, onderwijsdeskundigheid en ervaring in het werkveld (liefst de combinatie met een leidinggevende functie in de zorg). De selectie voor gastsprekers volgt niet de klassieke weg, aangezien zij aangetrokken worden wegens hun specifieke expertise en gerekruteerd wordt binnen het netwerk van de opleiding met de sector. Voor het onthaal en de begeleiding van nieuwe personeelsleden werd een onthaalbrochure uitgewerkt binnen de domeingroep Personeel. Het onthaal en de begeleiding gebeuren zowel op PHL-niveau (personeelsdienst) als binnen elk departement/opleiding. Binnen de opleiding gebeuren het onthaal en de begeleiding van nieuwe medewerkers voornamelijk door de opleidingscoördinator, die de medewerkers wegwijs maakt in het curriculum, de organisatie van de opleiding, het opleidings-team, de processen en procedures binnen de opleiding. In oktober is er jaarlijks een infoavond, aangevuld met een vragenronde en een informele drink om nader kennis te maken.

Er wordt verder ook een hogeschoolbreed benoemings- en bevorderingsbeleid voor het onderwijzende personeel voorzien. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat dit beschikbaar en transparant is voor alle personeelsleden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de functioneringsgesprekken los te koppelen van evaluatiegesprekken van medewerkers.
- De commissie beveelt de opleiding aan meer activerend op te treden met betrekking tot het aanbod didactische ondersteuning waar de lectoren een beroep op kunnen doen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals besproken (cf. facet 3.1) valt de opleiding sterk terug op gastsprekers om zo veel mogelijk expertise in het programma binnen te halen. De commissie heeft ook kunnen vaststellen in de gesprekken en in de curricula vitae van de (gast)lectoren dat zij een waaier aan specialisaties binnen het personeel voorzien en dat hun profielen professioneel gericht zijn. Volgens de commissie verzekert hun aanwezigheid binnen het curriculum wel degelijk de onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld. De expertise uit het werkveld van zowel de opleidingscoördinator als de (praktijk)lectoren en gastprofessor (cf. facet 3.1) wordt overigens ook optimaal benut in functie van de verschillende opleidingsonderdelen van de opleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De commissie stelt vast dat de goede mix van domeinspecialisten in de niches van het vakgebied een absolute meerwaarde betekent, maar ziet ook een noodzaak om een up-to-date lessenpakket te kunnen aanbieden. Doordat alle docenten uit de streek komen, is er volgens de commissie een kans op een geografische beperking van de input, wat jammer is. De commissie beveelt daarnaast ook aan om minstens één persoon te voorzien die niet in het werkveld staat, maar daardoor net een aparte opleidingsneutrale kijk kan hebben op het geheel.

De commissie heeft in de gesprekken met de verantwoordelijken voor internationalisering, de lectoren en het opleidingsbeleid kunnen horen dat het personeel weinig internationale contacten in functie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg onderhoudt. Dit is enerzijds te verklaren door de specifiek Belgische wetgeving die aan de specialisatie intensieve zorg en spoedgevallenzorg is gekoppeld, en anderzijds door het hoge aantal gastlectoren met een beperkte opdracht. De commissie wil de opleiding echter wel vragen om aan internationale afstemming van het programma te doen en in dat kader ook internationale contacten te verzekeren. Dit betekent echter niet dat het personeel binnen de opleiding geen voeling heeft met het internationale werkveld en de eisen die daarbinnen worden gesteld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de internationaliseringsactiviteiten aan te zwengelen.
- De commissie beveelt aan een opleidingsneutrale blik op het programma en de gehanteerde werkwijzen te verzekeren.
- De commissie beveelt de opleiding aan in haar aanwervingsbeleid aandacht te hebben voor de huidige geografische beperkingen van het docentencorps.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Naast de opleidingscoördinator, de lector die fungeert als kwaliteitsverantwoordelijke en de drie (praktijk)lectoren is ook nog één lector toegewezen aan de opleiding die instaat voor het onderdeel 'Ethiek en moraal' in module vijf. Eén lid van het opleidingsteam heeft het statuut van gastprofessor en staat in voor het onderdeel 'Geriatrische patiënt' in module vier. De 34 gastsprekers (geneesheer-specialisten, gespecialiseerde verpleegkundigen, onderzoekers, psychologen enzovoort) worden ingezet voor beperkte opdrachten. Op basis van het aantal studenten en het aantal studiepunten van het academiejaar 2008–2009 krijgt de bachelor-na-bacheloropleiding in

de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg een vast personeelskader toegewezen van 2,35 VTE. Deze 2,35 VTE worden ingevuld door in totaal 40 medewerkers, van wie 34 gastsprekers, één gast-professor, één coördinator, drie praktijklectoren en twee lectoren. Het is de commissie duidelijk geworden dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator te hoog ligt. Deze verenigt immers te veel activiteiten in haar functie om deze tot een kwaliteitsvol einde te kunnen brengen. De laagdrempelige cultuur die binnen de opleiding heerst, maakt deze belasting volgens de commissie moeilijk controleerbaar. Ze vraagt dan ook aandacht hiervoor van de opleiding.

De 40-koppige equipe van de bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit diverse professionals. Artsen en verpleegkundigen zijn de sterkst vertegenwoordigde beroepsgroepen met respectievelijk 38 en 33 procent. De overige 21 procent van het team bestaat uit juristen, moreel consulenten, psychologen enzovoort. Hoofdverpleegkundigen maken 8 procent van het aantal medewerkers uit. Blijkens de gegevens is het zo dat er een evenwichtig verband is tussen docenten die werken in het spoedgevallendomein, het intensieve domein of algemene ziekenhuisbrede domeinen. Er zijn in de bachelor-na-bacheloropleiding geen medewerkers tewerkgesteld die jonger zijn dan 30 jaar. Men kan er dus van uitgaan dat alle medewerkers, gezien hun leeftijd, over werkervaring beschikken. Daarnaast blijkt de leeftijd van de groep vaste medewerkers van de opleiding evenwichtig verdeeld te zijn. De commissie vindt dit positief.

De commissie is van oordeel dat de vele gastdocenten een meerwaarde zijn voor het inhoudelijke aspect van het programma. Door de optie om de opleiding slechts tweejaarlijks te voorzien, hebben sommige gastdocenten wel slechts om de twee jaar contact met de opleiding. Het gevaar bestaat dat de continuïteit en de samenhang van het programma zo in het gedrang zouden kunnen komen. De commissie beseft dat het niet eenvoudig is om alle gastdocenten bijeen te brengen, omdat deze vaak een voltijdse job hebben naast de lesactiviteiten. Toch kan de opleiding er nog meer op inzetten om deze verschillende docenten samen te brengen, om hun neuzen in dezelfde richting te doen staan en hun opgenomen engagement meer als een groep te dragen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Gezien het grote aantal gastsprekers is een activerende houding naar deze groep nodig om hen structureler te kunnen betrekken bij de opleiding en de opbouw van het programma. De commissie beveelt de opleiding dan ook dit te doen.
- De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator erg hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend bewaakt te worden.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	voldoende
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vooreerst kan de commissie aangeven dat een hogeschoolbreed beleid inzake huisvesting en materiële voorzieningen aanwezig is en dat ze dit heeft kunnen inkijken in het kader van het visitatiebezoek. Dit beleid lijkt de commissie voldoende effectief, aangezien de kwaliteit van de materiële voorzieningen in de realiteit ook aan de maat was tijdens het bezoek.

De bachelor-na-bacheloropleiding kan voor de realisatie van haar opleidingsprogramma een beroep doen op de infrastructurele en materiële voorzieningen van het Ziekenhuis Oost-Limburg (aula, opleidingslokalen spoedgevallendienst campus Sint Jan, ALS-poppen), het Jessa Ziekenhuis (twee aula's, cardiologisch centrum, reanimatiepoppen), PHL-Congres (colleges campus Elfde-Linie, levenslang leren en maatschappelijke dienstverlening) en enkele andere organisaties (Sint-Trudo Sint-Truiden gipskamer, firma Teleflex voor de IABP-pomp, AZ Vesalius Tongeren voor reanimatiepoppen, de firma Gambro voor een toestel continue veno-veneuze hemofiltratie, de brandweer Genk voor een les bevrijdingstechnieken, de brandweer Hasselt voor het praktijkcollege hulpcentrum 112, de firma Promove, het circuit Zolder voor rijvaardigheidstechnieken, en Mariagaarde Hoepertingen voor de driedaagse 'Psychosociale opvang van slachtoffers'. De opleiding streeft ernaar om lessen zo veel mogelijk te bundelen op één locatie om verplaatsingen tussen locaties tot een minimum te beperken. Alle locaties zijn bovendien vlot bereikbaar.

Tijdens het bezoek heeft de commissie de infrastructuur op de campus Elfde-Linie en Guffenslaan van de PHL kunnen bezoeken. De commissie is van oordeel dat de infrastructuur waarvan de opleiding gebruik maakt, netjes en in orde is, en dat de leslokalen mooi en verzorgd zijn. Het is wel zo dat eigen voorzieningen al te zeer ontbreken. De opleiding is voor haar vakspecifieke infrastructuur te afhankelijk van de omliggende ziekenhuizen en instellingen. Het voorzien van een skills lab specifiek voor spoedgevallen of intensieve zorgen is een financieel onhaalbare droom voor de opleiding. De commissie heeft hiervoor een zeker begrip gezien de financiële omkadering van de bachelor-na-bacheloropleiding.

De PHL-bibliotheek, het informatie- en studiecencentrum voor studenten en medewerkers van de PHL, is gelegen op de campus Elfde-Linie en de campus Diepenbeek. De collectie is opgebouwd rond de opleidingen van de hogeschool, en bevat boeken en tijdschriften in elektronische vorm of in hard-copy en audiovisueel materiaal. Studenten kunnen via het draadloze netwerk te allen tijde opzoeken doen via de catalogi en de verschillende databanken. Studenten kunnen via de digitale bibliotheek ook toegang krijgen tot voor de opleiding relevante databanken zoals Medline en Embase. De digitale bibliotheek geeft ook toegang tot e-books (bijvoorbeeld de 'Springer'-e-books) en 'De Standaard Online'. Iedere student van de bachelor-na-bacheloropleiding in de intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ontvangt eveneens een gratis lezerskaart voor de Provinciale Bibliotheek Limburg. Deze kaart biedt niet alleen toegang tot 20 andere Limburgse bibliotheken, maar zorgt er ook voor dat iedere student (na registratie) gebruik kan maken van Bibliotheeknet.Limburg. De commissie is van oordeel dat in de bibliotheek in de Elfde-Liniestraat

alle nationale en internationale standaardwerken (Nederlands en Engels) aanwezig zijn. De studenten hebben gezien de mogelijkheden een ruime toegang tot recente literatuur en gedegen, valabele naslagwerken.

De commissie heeft vastgesteld dat er nog opportuniteiten zijn m.b.t. milieuvriendelijkheid (BV systematisch sorteren van afval). Voor mindervaliden zijn niet alle faciliteiten vlot bereikbaar in het gebouw.

De commissie kan vaststellen dat er een goed uitgebouwd IT-netwerk is. Op IT-vlak zijn er een draadloos netwerk, het gebruik van de elektronische leeromgeving Blackboard en het laptop-project (sinds 2001–2002). De PHL beschikt ook over een aantal interactieve borden, waarop lesmaterialen bewerkt kunnen worden en achteraf op Blackboard kunnen worden geplaatst. De opleidingen worden ondersteund door de dienst Onderwijs in het gebruik van ICT-toepassingen. Ook de leden van de ICTO-cel staan in voor de verdere verspreiding binnen de eigen opleiding, en testen nieuwe instrumenten en toepassingen uit.

De vzw Socius organiseert in de PHL centraal de studentenvoorzieningen, zoals de huisvestingsdienst, de sociale dienst (die onder meer hulp biedt bij psychosociale en financiële problemen), de diensten Sport en Cultuur, de jobdienst (voor studentenjobs en informatie daarover), de Bookshop (voor de aankoop van handboeken en cursussen, en een kopiedienst) en de dienst Catering (warme maaltijden tegen studententarief). Ook de personeelsrestaurants van de betrokken ziekenhuizen bieden deze maaltijden aan. Daarnaast besteedt de PHL aandacht aan mobiliteit (goedkoop fietsen kopen of huren, abonnementen openbaar vervoer, carpoolen...). Studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg krijgen een gratis lidmaatschap voor de Vlaamse Vereniging van Intensieve zorgen Verpleegkundige (VVIZV) of de Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallenzorg vzw (VVVS) aangeboden, dat tal van voordelen biedt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt meer aandacht voor milieuvriendelijkheid.
- De commissie beveelt aan meer aandacht te hebben voor faciliteiten voor andersvaliden.
- De commissie beveelt aan te investeren in materiaalvoorbeelden bij gebrek aan financiële middelen voor een skills lab.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de docenten makkelijk toegankelijk zijn voor de studenten in functie van de doorstroombegeleiding. Ook kon zij vaststellen dat de studentenbegeleiding op hogeschoolniveau is uitgewerkt, en dat het PHL-brede beleid rond studentenbegeleiding voldoende is. De PHL beschikt over een integraal studentenbeleid dat vanuit twee insteken kan beschreven worden: enerzijds kunnen we een aantal fasen in de begeleiding onderscheiden, namelijk het informeren van kandidaat-studenten, instroombegeleiding, doorstroombegeleiding en uitstroombegeleiding; anderzijds onderscheiden we drie niveaus van begeleiding: de eerste- en

tweedelijsbegeleiding (PHL-intern) en de derdelijsbegeleiding, waarvoor doorverwezen wordt naar gespecialiseerde externe diensten.

De eerstelijsbegeleiding binnen de opleiding wordt behartigd door één of meerdere studentenbegeleiders en ombudspersonen, in samenwerking met de docenten en de opleidingscoördinator. De coördinatie van de studentenbegeleiding en de ombudswerking gebeurt op centraal niveau. Naast de globale coördinatie en opvolging van de studie- en studentenbegeleiding geeft de staf-medewerker Studentenbegeleiding vooral ondersteuning via intervisiewerking, het opzetten van trainingen in het kader van deskundigheidsbevordering en het ontwikkelen van materialen zoals handleidingen, procedures en draaiboeken. Onder leiding van het diensthoofd Studentenzaken, dat beschikt over de nodige onderwijs-juridische expertise, komen de ombudspersonen van alle opleidingen regelmatig samen om kennis en ervaringen te delen binnen intervisie. Binnen de PHL is ook een aantal instrumenten ontwikkeld die het werk van de studentenbegeleiders moeten ondersteunen, bijvoorbeeld de elektronische procedure ter ondersteuning van de trajectbegeleiding en het luik studentvolgsysteem binnen EPOS (elektronisch portfolio-opvolgsysteem). Dit gedeelte van EPOS is enkel toegankelijk voor de student zelf en de studentenbegeleider. Dit luik bevat onder andere screeninginstrumenten en leeradviezen, en studenten kunnen er ook hun tussentijdse rapporten raadplegen.

Het informeren van kandidaat-studenten gebeurt vooral via infobrochures en opendeurdagen. Op de PHL-website is een afzonderlijk luik uitgewerkt voor kandidaat-studenten, waar zowel praktische informatie als informatie over de opleidingen te vinden is. De PHL ontwikkelde enkele initiatieven inzake instroombegeleiding. Enerzijds is er de begeleiding van de aanvragen van een erkenning van EVC/EVK, waarbij de student een beroep kan doen op de studentenbegeleider van de opleiding. Jaarlijks is er sinds het ontstaan van de opleiding gemiddeld één student die hier een beroep op doet. Anderzijds is er bij de start van het academiejaar een introductiecollege waarin toelichtingen worden gegeven omtrent de studiegids (steeds online te raadplegen), de onderwijs- en examenregelingen, de ECTS-fiches, de ombudsdienst en de studentenbegeleiding.

De eerstelijsdoorstroombegeleiding tijdens de studies omvat de leerbegeleiding door de docenten tijdens de onderwijsleeractiviteiten, in de vorm van onder meer feedback bij leervorderingen, inzage van de examens en zo meer. De studentenbegeleider staat in voor de traject- en voortgangsbegeleiding en de eerstelijs psychosociale opvang. Voor vragen of problemen met betrekking tot de onderwijs- en examenregeling kunnen studenten terecht bij de ombudspersoon. De opleidingscoördinator ondersteunt de studentenbegeleider en ombudspersoon, en neemt de beslissingen inzake de trajectbegeleiding. De tweedelijsbegeleiding binnen de PHL bestaat uit psychosociale begeleiding door de sociale dienst en een intensieve begeleiding van bijzondere doelgroepen door de studiebegeleidingsdienst. De cel Studievoortgang biedt consultancy in moeilijke dossiers en dossiers van externe studenten, en waakt erover dat het PHL-beleid consequent toegepast wordt in alle opleidingen. De derdelijsbegeleiding wordt op associatieniveau behartigd door het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) Sonar – zonder wachtlijst – en behandelt relatieproblemen, persoonlijke problemen, seksuele problemen of ongewenste zwangerschappen.

Er wordt binnen de opleiding tevens trajectbegeleiding voorzien. Bij de aanvang van het academiejaar of bij wijzigingen in het studieprogramma gaat de student langs bij de opleidingscoördinator en studentenbegeleider, die hem of haar informeert, en adviseert over de mogelijkheden en consequenties van wijzigingen in het programma. De student beschikt voor de samenstelling van het individuele traject over de concordantietabellen. De aanvragen voor een individueel traject verlopen via een elektronische procedure, waardoor de doorlooptijd zo kort mogelijk gehouden wordt en de flow ook steeds zichtbaar blijft. Alle studenten met een bijzondere studiesituatie (topsporters, functiebeperking...) kunnen terecht bij de studentenbegeleider/opleidingscoördinator

om te bewaken dat het juiste studiecontract met eventueel bijhorende faciliteiten wordt afgesloten. Colleges en examens worden georganiseerd op vaste dagen (dinsdag en/of donderdag) om tegemoet te komen aan de combinatie met werk en gezin die vele studenten erop nahouden. Uurroosters en de examenregeling worden dan ook minstens één maand voor aanvang meegegeeld. Bovendien krijgen studenten de nodige vrijheid om, binnen het wettelijke kader en het programma van de opleiding, zowel het tijdstip als de locatie van de stages zelf vast te leggen.

De stagebegeleiding gebeurt enerzijds op de stageplaats door de stagebegeleider en/of de hoofdverpleegkundige. Tijdens de stage wordt de student gekoppeld aan een verpleegkundige van de stageplaats. Anderzijds wordt vanuit de school stagebegeleiding voorzien. Deze begeleiding door de (praktijk)lector omvat het opvolgen van het stageboek, de bijsturingsfiches en de evolutie in het realiseren van vooropgestelde competenties. De commissie heeft daarbij vastgesteld dat de stagebegeleider enkel bij problemen een bezoek brengt op de stageplaats. De commissie wil de opleiding vragen tijdens de stages meer een vinger aan de pols te houden. Gezien de beperkte omkadering vraagt ze de opleiding mogelijkheden hiertoe te onderzoeken. Het competentiedocument (cf. *supra*) en de bijsturingsfiches, waarvan de student er 12 per stage dient in te vullen, zijn volgens de commissie echter wel adequate instrumenten om de stage op te volgen.

Specifiek voor de begeleiding van het afstudeerproject voorziet de opleiding een begeleiding door twee actoren. Enerzijds wordt de student begeleid door een promotor. Deze wordt vanuit de PHL toegewezen. Anderzijds staat ook de inhoudsdeskundige in voor de begeleiding van de student. Deze inhoudsdeskundige is een expert met betrekking tot het kwaliteitsvraagstuk of kwaliteitsprobleem dat de student behandelt in het afstudeerproject. De inhoudsdeskundige is steeds afkomstig uit het werkveld, wat de commissie op prijs stelt. Concreet staat de promotor in voor de coaching en begeleiding van de student met betrekking tot vormelijke en procesmatige aspecten van het afstudeerproject. Er wordt getracht een promotor toe te wijzen met affiniteit met het thema van het afstudeerproject. De commissie stelt het op prijs dat de promotoren steeds praktijklectoren van de opleiding zijn. De inhoudsdeskundige wordt vrij gekozen door de student en moet niet verbonden zijn aan de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De keuze wordt hier voornamelijk bepaald door de deskundigheid van de inhoudsdeskundige aangaande het onderwerp. De commissie is van oordeel dat de eindwerkbegeleiding adequaat gebeurt en apprecieert de professionele gerichtheid van de begeleiders.

De eerstelijns psychosociale begeleiding situeert zich binnen de opleiding bij de studentenbegeleider, die een basisopleiding heeft gekregen inzake psychosociale begeleiding. Op tweedeelijnsniveau bevindt zich de dienst Studiebegeleiding, die PHL-brede trainingen voor specifieke problematieken, bijvoorbeeld faalangst, voorziet. Indien deze begeleiding niet volstaat, worden studenten (op derdelijnsniveau) doorverwezen naar het CAW Sonar, waar ze zonder wachtlijst terecht kunnen. Aangezien zij nauwgezet worden opgevolgd in het werkveld, maken studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding weinig gebruik van deze psychosociale begeleiding, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. De commissie is van oordeel dat het uitbouwen van intervisie een meerwaarde zou kunnen betekenen in functie van de begeleiding en de psychosociale opvang van de studenten indien belastende werkveldervaringen meegebracht worden vanuit de stage. Dit laatste is vooral van toepassing op de studenten die nog niet of nog maar pas op de kritische afdeling werkzaam zijn. De opleiding gaat immers te veel uit van studenten met jarenlange ervaring. Dit gaat volgens de commissie ten koste van de begeleiding van generatiestudenten en verdient dan ook aandacht.

De begeleiding van in- en uitgaande studenten gebeurt door de opleidingscoördinator, indien nodig ondersteund door de dienst Internationalisering en de departementaal coördinator. Uitgaande studenten worden begeleid bij de aanvraag en de administratieve opvolging van hun dossier, en worden op afstand begeleid door middel van het webconferencingpakket Adobe Connect

Pro. Inkomende studenten worden onthaald en ondersteund bij het vinden van huisvesting en de administratieve afhandeling van hun dossier. Met uitzondering van de stages in de Nederlandse ziekenhuizen AZ Maastricht en Ziekenhuis Heerlen, waarmee de opleiding nauw samenwerkt, is er in de bachelor-na-bacheloropleiding weinig sprake van internationale uitwisseling.

Aangezien de meeste studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding werkstudenten zijn, is een uitstroombegeleiding niet relevant binnen de opleiding zelf. Studenten die dat willen, kunnen niettegenstaande gebruikmaken van de PHL-brede initiatieven op het vlak van uitstroombegeleiding, zoals een jobevent en de cv-module van EPOS. De commissie wil hier nog eens herhalen dat de opleiding zich tevens dient te richten op studenten die (nog) niet in het werkveld intensieve zorgen en spoedgevallenzorg staan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan de studie- en studentenbegeleiding af te stemmen op alle groepen instromers, los van hun ervaring in de zorgsector, om voor iedere student een gelijkwaardige begeleiding te kunnen voorzien.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Om aan de eis van een ondernemend, netwerkend, competentiegericht, en ICT-georiënteerd onderwijs te voldoen, werden in de verschillende opleidingen van de PHL per domein visieteksten uitgeschreven op het vlak van onderwijsbeleid, studentenbegeleiding, internationalisering, onderzoek, dienstverlening en relaties werkveld en ICTO, zo ook de visietekst 'Kwaliteitszorg'. Kwaliteitszorg binnen de PHL richt zich zowel op het borgen als het verbeteren van de kwaliteit, en wordt zowel PHL-breed als binnen de opleiding systematisch aangepakt, met name volgens het Plan-Do-Check-Act-model (PDCA). Om de gehanteerde systematiek nog te versterken, werd in september 2010 een lidmaatschap afgesloten met PROSE, dat een handleiding en tools (bevragingen, PODS onlinediagnostiek...) aanbiedt. Om de kwaliteitszorg binnen de opleidingen te ondersteunen, kunnen de opleidingen gebruikmaken van een aantal (PHL-brede) instrumenten

om onderwijsindicatoren te meten en te beschrijven, onder meer perceptiemetingen ('eva'), studietijdmetingen (onder andere via EPOS), zelfevaluatie (TRIS & TRIS-light, PROSE Quick Scan enzovoort) en cijfergegevens (statistieken).

Bij de aanvang van het academiejaar 2007–2008 werd tevens de domeinwerking opgestart binnen de PHL, dat als doel heeft de kwaliteitszorg binnen de opleidingen te organiseren en te ondersteunen vanuit de centrale diensten, en af te stemmen op kaders voor visitatie en accreditatie. Per domein, zijnde 1) curriculumwerking/onderwijsontwikkeling, 2) kwaliteitszorg, 3) internationalisering, 4) studie- en studentenbegeleiding, 5) relaties werkveld en onderzoek & dienstverlening, 6) personeel en 7) ICTO wordt een domeinverantwoordelijke aangeduid, die samen met de opleidingscoördinator de opleidingsraad vormt. Vanuit de centrale diensten wordt elk domein aangestuurd door een domeincoach, die mee de PHL-brede speerpunten van het betreffende domein bepaalt, afgestemd op het speerpuntbeleid in de andere domeinen, en die jaarlijks enkele opleidingsoverschrijdende overlegmomenten organiseert hieromtrent. Bij dit overleg ontstaat aldus zowel een top-down- als bottom-upbeweging, in die zin dat de PHL-brede speerpunten als kader doorwerken naar de opleiding, die ze kan inkleuren enerzijds en anderzijds dat de dynamieken, initiatieven en behoeften die leven binnen de opleidingen hun weg vinden naar het beleidsniveau. De commissie beschouwt deze aanpak als een sterk punt. Daarnaast is er bij de domeinwerking ook adequaat ruimte voor intervisie, waardoor kennis en ervaringen kunnen gedeeld worden tussen de opleidingen en de expertise die centraal ontwikkeld werd, ook door de domeincoach beschikbaar wordt gesteld voor de domeinverantwoordelijken. De opleidingsraad is een door de hogeschool ingevoerd overleg- en adviesorgaan voor specifiek opleidingsgebonden materies, implementeert het beleid dat door de hogeschool wordt uitgezet, implementeert het eigen opleidingsgebonden beleid dat past binnen de PHL-krijtlijnen en minimaal gericht is op de accreditatie van de opleiding, en staat in voor het dagelijks bestuur van de opleiding.

De bevragingen van de onderwijsactiviteiten die jaarlijks worden gehouden bij de studenten, wijzen uit dat de tevredenheid van de studenten globaal voldoende is. Per module ontvangt iedere student van de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg een evaluatieformulier om, per (praktijk)lector, gastspreker of gastprofessor, de volgende onderdelen te evalueren: de inhoud van de les, de presentatie, de mondelinge voordracht, stiptheid, organisatie, nota's, cursussen en het examen. De toegekende scores van 'zeer goed' tot 'onvoldoende' van alle studenten worden tot een samenvattende tabel verwerkt, waaruit duidelijk de sterke punten en verbeterpunten van het onderwijzende personeel blijken. Ieder OP-lid ontvangt schriftelijke feedback over deze evaluatie en kan deze met de opleidingscoördinator mondeling doorspreken. Uit gesprekken met de gastdocenten stelde de commissie vast dat zij vooral bij negatieve opmerkingen uitgebreide feedback krijgen en minder bij positieve. De commissie is van oordeel dat ook voor gastdocenten het 'klopje op de schouder' niet mag ontbreken.

In juli 2010 werd een vragenlijst doorgestuurd naar alle afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Deze vragenlijst omvatte vragen met betrekking tot de beroepsloopbaan, de mening over de gevolgde opleiding, de combinatie werken en studeren en de werking van alumni. De opleiding vindt deze recente bevragingen niet relevant genoeg in omvang om hier een uitspraak over te kunnen doen.

Leden van het onderwijzende personeel ontvangen na het beëindigen van de onderwijsopdracht een evaluatieformulier om de verschillende aspecten van de opleiding te evalueren (organisatie van de opleiding, aantal lessen, toetsingsmethode voor het eigen onderdeel...). Daaruit blijkt dat er nood is aan meer betrokkenheid van de docenten bij het realiseren van de doelstellingen van de opleiding. Ook geven ze aan meer nood te hebben aan reminders over inhoud, duur, datum... van hun onderdeel. De commissie begrijpt dat deze opmerking vooral van toepassing is op gast-

sprekers, en vraagt hier dan ook nogmaals om in functie van de continuïteit de gastsprekers ook structureler bij de opleiding te betrekken. Verder is de commissie van mening dat de respons op de docentenbevragingen te laag is en daardoor niet representatief. De TRIS-light-bevraging van mei 2009 leverde maar vier feedbackdocumenten op. De commissie adviseert de opleiding dan ook om de lage responsgraad voor de opvraging op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met alternatieven, zoals kwalitatieve bevragingen en een focusgesprek, een oplossing bieden.

De bevragingen bij het Limburgse werkveld spelen een belangrijke rol in de evaluatie van de opleiding. Tijdens resonantievergaderingen worden onderdelen van de opleiding geëvalueerd en verbeterpunten geformuleerd.

De commissie is van oordeel dat het kwaliteitsbeleid en de aanpak van de interne kwaliteitszorg op dit moment voldoende zijn binnen de opleiding. Er worden bevragingen en overlegmomenten ingericht om de opleidingsresultaten te toetsen. De bevragingen gebeuren ook bij verschillende betrokkenen van het programma, en betreffen zowel de kwaliteit van het onderwijs als de relevantie en de actualiteit van het programma. Al wordt er momenteel volgens de commissie geen afdoende bevraging van de vele gastsprekers en alumni voorzien. De meetresultaten die de opleiding voorstelt, zijn volgens de commissie ook te vaak gestoeld op informele contacten.

De commissie zou de opleiding willen vragen werk te maken van een systematische bevraging bij de alumni en gastlectoren. Uit de gesprekken die de commissie met de alumni hield, bleek evenwel dat de (informele) meetresultaten die de opleiding aangeeft, blijken te kloppen. Het merendeel van de alumni is immers tevreden over de kwaliteit van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met alternatieven, zoals kwalitatieve bevragingen en een focusgesprek, een oplossing bieden.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op basis van de bevragingen bij de verschillende betrokkenen die de opleiding uitvoerde, stelt de opleiding een verbeteractieplan op. Sommige van deze verbeterplannen leverden al concrete resultaten op. Het ZER geeft aan dat in navolging van de bevraging van het werkveld in het academiejahr 2009–2010 de volgende verbeteracties werden geformuleerd en uitgevoerd:

- Studenten worden verplicht om, in het kader van deze opleiding, één extern symposium te volgen;
- Docenten zullen gesensibiliseerd worden om meer te verwijzen naar vakliteratuur die zij gebruikt hebben bij het opmaken van hun cursus en/of presentatie;
- De ‘kritische lezer’ van een afstudeerproject zal een mail ontvangen waarin de verwachtingen vanuit de opleiding ten opzichte van deze lezer duidelijk omschreven staan;
- Het aantal uren praktijklessen werd verhoogd van 46 naar 48 uur.

De commissie heeft wel moeten vaststellen dat wanneer het werkveld niet langer met nieuwe aandachtspunten of verwachtingen komt, het gevaar ontstaat dat de opleiding niet langer aandacht heeft voor maatregelen tot verbetering en gaat berusten in de eigen tevredenheid.

Op basis van de evaluaties door de studenten werden enkele wijzigingen op het niveau van organisatie en personeel doorgevoerd. Zo werd de docent gewijzigd voor het onderdeel 'Inwendige urgenties, posttrauma & stresssyndroom en kunstmatige ventilatie'. Daarnaast werd het onderdeel 'EKG' vervangen door het onderdeel 'Ritmologie' en het onderdeel 'Cardiale monitoring en verpleging'. Ook werd, op vraag van de studenten, het onderdeel 'Basic life support en advanced life support' toegevoegd aan de opleiding.

Om tegemoet te komen aan de resultaten uit de bevraging van docenten, ontvangt iedere gast-spreker en gastprofessor twee maanden voor de aanvang van de module de volgende praktische informatie: data, duur en inhoud van het eigen onderdeel en de andere opleidingsonderdelen van de module. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de competenties die dienen behaald te worden doorheen het onderdeel.

De commissie is van oordeel dat de opleiding over het algemeen adequaat inspeelt op de resultaten van de bevraging door effectieve verbeteracties te formuleren en deze binnen een aanvaardbare termijn te realiseren. De commissie stelt echter vast dat de PHL-brede PDCA-systematiek nog niet is doorgedrongen tot in de opleiding zelf. De verbeteracties zijn te ad hoc, en de opvolging wordt niet geheel transparant vastgelegd. De commissie is ook van oordeel dat de verbetertrajecten vrij algemeen geformuleerd zijn, en vraagt dus ook aandacht voor een concretere formulering van de verbeteracties.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan verbeterpunten en -acties verder te concretiseren.
- De commissie beveelt aan de PDCA-cyclus verder te implementeren op het opleidingsniveau.
- De commissie beveelt aan de operationalisering en de opvolging van de verbeter- en actieplannen formeel en systematisch vast te leggen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat het statutaire personeel adequaat betrokken wordt bij de interne kwaliteitszorg op hogeschool- en departementaal niveau, en dat dit tevens het geval is op opleidingsniveau. Zo staan ze ten eerste in om verschillende aspecten van de opleiding te evalueren. Voor gastsprekers en de gastprofessor wordt een jaarlijks overleg georganiseerd, met aandacht voor de opleiding in haar totaliteit. De opleidingscoördinator betreft de drie (praktijk)lectoren bij de opleiding door minimaal twee keer per academiejaar een overleg te organiseren, waarop alle aspecten van de opleiding worden besproken, geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Daarnaast zijn er ook nog de talrijke informele overlegmomenten in functie van de specifieke noden van de opleiding. Voor stagementoren voorziet de opleiding een training. De commissie vindt dit zeer

positief en wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken. De jaarlijkse resonantievergadering biedt het werkveld daarnaast de mogelijkheid om feedback te geven over alle aspecten (zowel inhoudelijk als organisatorisch) van de opleiding. De commissie is van oordeel dat de grote rol die het overleg met het werkveld speelt, sterk bijdraagt aan de kwaliteit van de opleiding, net zoals de goede werking van de resonantievergadering, de vele informele contacten en het werken met EVAC-documenten. Deze vormen immers een knappe basis, en garanderen een hoge betrokkenheid van de gastdocenten en het werkveld. De commissie begreep dat de werkgever, weliswaar door een schriftelijke toestemming van de student, inzage kan hebben in de scores en beoordelingen van de student. De student heeft een opleidingsovereenkomst met de school, wat een vertrouwensband creëert waarin de student moet kunnen falen en fouten mag maken. Indien de werkgever hierin inzage kan hebben, staat deze vertrouwensband onder druk, zo oordeelt de commissie. De schriftelijke toestemming kan afgedwongen worden door een werkgever, die investeert in de opleidingsondersteunende maatregelen die hij verschaft aan de student. De commissie stelt daarom deze werkwijze ter discussie.

Tot op heden beperkt zich de betrokkenheid van studenten bij de opleiding tot het invullen van de evaluatieformulieren. Er wordt studenten wel de mogelijkheid geboden om opmerkingen, suggesties en/of vragen met betrekking tot de verschillende aspecten van de opleiding door te geven en te bespreken met de opleidingscoördinator van deze opleiding. De commissie is van oordeel dat, omwille van de laagdrempeligheid die de communicatie tussen studenten en de opleidingscoördinator kenmerkt, de informele betrokkenheid van de studenten in de realiteit een adequate aanvulling is op de aanwezige evaluatieformulieren. De commissie wil niettemin aandringen op een verdere formalisering hiervan.

Indien gewenst kunnen afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg deelnemen aan de eerder omschreven resonantievergadering. Alumni worden tot op heden eerder beperkt betrokken bij de opleiding. De commissie zou de opleiding willen vragen om deze groep stakeholders toch nauwer te betrekken bij het programma. Ze vraagt de opleiding hiertoe ook oplossingen te onderzoeken en te implementeren.

Wat de schriftelijke bevestigingen omtrent de organisatie van het onderwijs, de didactische capaciteiten van lectoren, de programma- en vakinhouden... bij de verschillende betrokkenen betreft, is de commissie zeer tevreden. De opleiding voorziet hiervoor een bevestigingscyclus. De commissie wil de opleiding echter wel vragen deze systematiek strikt aan te houden.

De commissie was tevreden te vernemen dat ook de stagementoren uit het werkveld worden betrokken bij de opleiding via de mentorenopleiding. De commissie vindt dit een groot pluspunt. Ze heeft immers tijdens de visitatiegesprekken moeten vaststellen dat de mentorenopleiding betalend is. De commissie vraagt de opleiding mogelijkheden te onderzoeken om dit te herzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is gericht op het bereiken van eindcompetenties op bachelorniveau, en dat doet ze volgens de commissie ook. Daarenboven heeft de opleiding een duidelijke professionele gerichtheid, en is ze in het bijzonder gericht op de specifieke domeinen intensieve zorgen en spoedgevallenzorgen binnen de zorgsector. Concreet betekent dit dat de student op het einde van de opleiding een relevante probleemstelling uit het specifieke domein van de intensieve zorgen en spoedgevallenzorg zelfstandig kan onderzoeken, en adequate oplossingen kan aanreiken en uitvoeren. Deze eindcompetenties worden gerealiseerd door de verwerving van de nodige domeinspecifieke kennis, vaardigheden en competenties gedurende het volledige curriculum, maar komen als eindcompetentie in het bijzonder aan bod in de stages en het afstudeerproject.

In de module 'Afstudeerproject' krijgen studenten een reële casus voorgelegd waarvoor ze de nodige informatie moeten verzamelen, waarop ze de in de opleiding verworven kennis en vaardigheden geïntegreerd moeten toepassen, en waarvoor ze een reële oplossing moeten voorstellen, inclusief de mogelijke operationalisering ervan in een reële professionele context. De casus wordt begeleid en beoordeeld door een panel samengesteld uit docenten, gastdocenten/gast sprekers uit de opleiding en experts ter zake uit het werkveld. De commissie stelde een goed niveau van de afstudeerprojecten die ze kon inkijken, vast. Vooral de laatste twee academiejaren brachten mooie werken op. Bij navraag kon de commissie niet vaststellen wat de recente kwaliteitsverhoging van deze werken veroorzaakte. De commissie hoopt dat het niveau in elk geval op dit peil gehandhaafd kan worden in de volgende jaren. Bij de oudere eindwerken maakte de commissie zich zorgen over de zwakkere scores, die eerder een onvoldoende leken te verdienen. De opleiding mag zich niet onder druk laten zetten door het werkveld om zwakke eindwerken met een lagere score te tolereren, meent de commissie.

In de stage(s) voeren studenten op relevante afdelingen in het werkveld opdrachten uit, waarin ze de verworven eindcompetenties geïntegreerd en functioneel inzetten in specifieke beroepscontexten, hierop reflecteren en evidence-based practice-kennis construeren. Het niveau van deze stageopdrachten is volgens de commissie aan de maat en kan voorzien in de noden van het programma.

Het afnemende veld geeft bij de bevestigingen aan positief te zijn over de bereikte doelstellingen, en meent dat de studenten rechtstreeks inzetbaar zijn om verder door te groeien tot ervaren professional, zo heeft de commissie vastgesteld. In de bevestiging van juli 2010 geven afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg aan dat de beoogde competenties van de opleiding grotendeels behaald worden. Gemiddeld 37 van de 49 respondenten zijn van mening dat zij de beoogde competenties hebben verworven door het volgen van de opleiding. 43 van de 49 respondenten zijn van mening dat de beoogde competenties van groot belang zijn voor de beroepspraktijk. Over het algemeen is de commissie zeer te spreken over het hoge niveau van de afgestudeerden, en kon zij vaststellen dat de opleiding een

meerwaarde is voor studenten en het werkveld op basis van de aangeleverde documenten en de visitatiegesprekken.

Uit een analyse van de resultaten van de bevraging van studenten die de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg van de PHL gevolgd hebben tussen 2005 en 2010, kon de commissie afleiden dat 49 van de 53 respondenten op het moment van de bevraging tewerkgesteld zijn op een afdeling Intensieve zorgen of Spoedgevallenzorg, wat de commissie zeer positief vindt.

Voor de bespreking van de resultaten van de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg in het ZER, werd hoofdzakelijk gebruik gemaakt van gegevens uit cohorterapporten. Deze gegevens bleken niet steeds een correct, volledig en realistisch beeld op te hangen van de opleiding. Daarom ontwikkelde de opleiding in de loop van het academiejaar 2010–2011 een eigen registratiesysteem ter verzameling en analyse van data in functie van het evalueren van het rendement en de kwaliteit van de opleiding. Op het ogenblik van het bezoek was de massa aan data echter nog niet voldoende om een relevante uitspraak te doen over de opleidingsresultaten aan de hand hiervan.

Wat ten slotte de resultaten met betrekking tot de internationale dimensie van het programma betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat tot op het moment van het bezoek vier studenten stage hebben gelopen in het buitenland (namelijk in het AZ Maastricht), voor één opleidingsonderdeel ('Kunstmatige ventilatie') een beroep wordt gedaan op een docent van het AZ Heerlen, voor het onderdeel 'Kunstmatige ventilatie en cardiologie' studenten gebruik dienen te maken van Engelstalige handboeken voor het verwerven van theoretische kennis, en studenten gebruik dienen te maken van internationale databanken zoals 'Embase' en 'Medline' voor de onderdelen Casuïstiek, het afstudeerproject en de examenopdracht voor het onderdeel 'Verpleegkundige aspecten bij neurologische patiënten'.

De commissie moet vaststellen dat de opleiding op het vlak van internationalisering te weinig onderneemt. De resultaten zijn dan ook navenant. De commissie heeft echter wel begrip voor deze zwakkere internationaliseringsresultaten in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. In eerste instantie zijn er de financiële beperkingen waarmee de kleine opleiding wordt beperkt tot de noden van het eigenlijke programma. Ten tweede zitten veel werkstudenten in de opleiding, wat impliceert dat deze zich niet of moeilijk kunnen vrijmaken voor bijvoorbeeld een studentenuitwisseling. De commissie beveelt de opleiding niettemin aan om te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering binnen de opleiding verder uit te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering binnen de opleiding verder uit te werken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Rekening houdend met een aantal correcties met betrekking tot de cijfers uit het cohorteonderzoek, kan de commissie stellen dat 1) de Bachelor in de Verpleegkunde het sterkste vertegenwoordigd is bij de instromers, 2) de helft van de instromers tussen één en vijf jaar ervaring heeft in het werkveld en 3) een derde van de instromers niet over werkervaring beschikt. Deze groep wordt vertegenwoordigd door Bachelors Verpleegkundigen die onmiddellijk na het behalen van hun diploma instappen in de opleiding en gelijktijdig ook beginnen te werken op een afdeling Intensieve zorgen of Spoedgevallen.

De doorstroom, uitgedrukt in procent behaalde credits in verhouding tot opgenomen studiepunten, bedraagt 75,8 procent van de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding in de periode 2005–2010. In de verhouding tussen opgenomen en verworven/gedelibereerde studiepunten zou dit wijzen op een gemiddelde slaagratio voor de periode 2005–2010 van 88 procent volgens de door de opleiding aangeleverde documenten. Dit wijst op een hoog studierendement volgens de commissie. Cijfers uit de cohorterapporten tonen bovendien duidelijk aan dat in de periode 2005–2007 het merendeel van de studenten afstudeerde binnen het normale traject van de opleiding. Slechts drie studenten dienden in deze periode gebruik te maken van een verlengd traject voor het behalen van hun diploma. Uitgedrukt in behaalde diploma's versus mogelijk te behalen diploma's kan voor de doorstroom gesteld worden dat tussen 2005 en 2010 gemiddeld twee studenten per academiejaar hun diploma niet behaalden. De commissie stelt vast dat de slaagcijfers binnen de opleiding hoog zijn. Dit is deels te verklaren door de voorselectie, het feit dat de meeste studenten al werkzaam zijn op de respectievelijke diensten (en hun blijvende tewerkstelling hier ook vaak afhankelijk van is) en een sterk engagement van deze specifieke studentengroep om zich verder te bekwamen. Verlenging van de studieduur is voor studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en de spoedgevallenzorg vaak een bewuste keuze om opleiding, werk en gezin met elkaar te combineren, of kan het gevolg zijn van het niet slagen voor een onderdeel van de opleiding.

De commissie stelt tot haar tevredenheid vast dat er over het algemeen weinig sprake is van drop-out. Ook in dit kader wil de commissie weer verwijzen naar de adequate voorselectie en de grote groep studenten die al voorkennis met betrekking tot de specialisatie heeft. Uit de resultaten van cohorteonderzoek voor de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg blijken de exacte resultaten met betrekking tot vroegtijdige uitstroom gedifferentieerd naar vooropleiding en werkervaring. In het academiejaar 2005–2006 zijn er vier Bachelors in de Verpleegkunde en drie bachelors uit andere richtingen die vroegtijdig uitstromen uit de bachelor-na-bacheloropleiding. In dat jaar stromen vier studenten vroegtijdig uit zonder werkervaring, en drie met één tot en met vijf ervaring. In het academiejaar 2006–2007 is er slechts één Bachelor in de Verpleegkunde die de opleiding voortijdig verlaat, en één student van wie de achtergrond onbekend is. In 2006–2007 is er één student zonder werkervaring die vroegtijdig uitstroomt uit de bachelor-na-bacheloropleiding, en één student van wie de werkervaring onbekend is. In het algemeen tonen de cijfers van de academiejaren 2005–2006 en 2006–2007 duidelijk een dalende trend in het aantal vroegtijdige uitstromers. De commissie wil hiervoor haar appreciatie uitspreken, omdat dit aantoont dat het onderwijsrendement adequaat bewaakt wordt door de opleiding en verbeteracties in functie van belemmerende factoren toch hun effect hebben in de realiteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie-rapport van de opleiding vlot geschreven. De tekst was logisch opgebouwd, en er zat een rode draad in. De commissie kon niets aanmerken op de lay-out. Enkel wat de bijlagen betreft, gaf de commissie aan dat de informatie daarin nogal lijvig was.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	voldoende
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

PHL Provinciale Hogeschool Limburg

IZSZ Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 5

Oncologische zorg

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel K.H.Kempen en KHLeuven.
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Het Koninklijk Besluit van 21/3/2003 met de normen voor het zorgprogramma voor oncologische basiszorg en het zorgprogramma voor oncologie;
 - Het Ministerieel Besluit van 28/01/2009 tot vaststelling van de erkenning waarbij de beoefenaars van verpleegkunde gemachtigd worden de bijzondere beroepstitel te dragen van verpleegkundige.
- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - Internationale beroepsprofielen oncologieverpleegkundige en curricula van Nederland (VvOV, 1996 en 2004), Frankrijk, Duitsland, Verenigde Staten van Amerika en Groot-Brittannië. Deze profielen en curricula werden gekozen op basis van literatuuronderzoek; de relevantie hiervan werd bevestigd door de beroepsorganisaties;
 - Van de Velde C.J.H., Van Krieken C.J.H., De Mulder P.H.M., Vermorken J.B., Oncologie. Zevende herziene druk, Bohn Stafleu Van Loghum, 2008, p. 547-562.

2 DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de

profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de bepalingen uit de wet op de ziekenhuizen die toepasselijk zijn op de functie van oncologische zorg benadrukken.

Inzake beroepsspecifieke competenties, ontwaart de commissie binnen het vakgebied Oncologische gezondheidszorg zes competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

Rol 1. De oncologisch verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attituden

- Is empathisch, tactvol, respectvol doch besluitvaardigheid en assertief zowel naar de kankerpatiënt en zijn naasten als de leden van het interdisciplinair team en van de gehele organisatie;
- Onderneemt actief en autonoom de nodige acties om de opdrachten als oncologieverpleegkundige in de omgang met anderen naar waarde te volbrengen;
- Blijft efficiënt functioneren vóór, tijdens en na nieuwe/complexen en moeilijke situaties, onder sterke druk, bij tegenslagen/fouten of kritiek;
- Kan knelpunten in het verpleegkundig handelen omschrijven in functie van de algemene en beroepsgelateerde wetgeving;
- Reflecteert voortdurend kritisch op eigen handelen en eigen positie en stuurt waar nodig bij;
- Herkent ethische en juridische dilemma's en maakt deze bespreekbaar in het team en met de kankerpatiënt en zijn naasten;
- Kent en bewaakt eigen valkuilen op praktisch, emotioneel en professioneel gebied;
- Maakt bewust gebruik van de eigen en externe krachtbronnen en voedt ze.

Rol 2. De oncologisch verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat

- Gaat actief op zoek naar symptomen en klachten van algemene en specifieke (oncologische) disfuncties op somatisch, psychisch, en sociaal en existentieel vlak en legt verbanden;
- Kan de verpleegproblemen en -behoeften weergeven volgens prioriteit en ze plaatsen binnen een holistisch mensbeeld;
- Maakt geïndividualiseerde zorgplannen op in alle situaties en past ze continu aan volgens de behoeften van- en in overleg met de kankerpatiënt, zijn naasten, en in overleg met de collega en/of het interdisciplinair team;
- Kan in alle zorgsituaties correcte en relevante informatie geven aan de kankerpatiënt en/of zijn naasten over de zorg, onderzoeken, behandeling en aangepaste leefregels;
- Handelt methodisch volgens de verpleegkundige basisprincipes (hygiëne, steriliteit, comfort, privacy, zelfzorg en inspraak, veiligheid, ergonomie, economie en ecologie);
- Past procedures, protocollen, klinische paden en care bundles strikt en doordacht toe en in overleg met het interdisciplinair team;
- Kan de kankerpatiënt en zijn naasten ondersteunen, motiveren, adviseren en educatie geven over de zorg en het omgaan met zijn problemen, rekening houdend met zijn verwachtingen en kwaliteit van leven;
- Draagt actief bij ter verbetering van de bescherming van de veiligheid van de kankerpatiënt, die van collega's en de eigen veiligheid in verschillende oncologische werkomgevingen;
- Evalueert de kwaliteit van de verleende zorg op basis van verpleegkundige basisprincipes (doeltreffend, doelmatig, veilig, geschikt, deskundig, continu, interdisciplinair en patiëntgericht) in alle situaties;
- Coacht de kankerpatiënt en zijn naasten tot aanpassing van levensstijl en therapietrouw.

Rol 3. De verpleegkundige als organisator en coördinator van diverse aspecten van de zorg

- Stelt prioriteiten rekening houdend met de beschikbare tijd en middelen;
- Kan met de betrokken zorgverstrekkers specifiek en gepast overleggen in functie van de realisatie van de (oncologische) zorgafstemming;
- Heeft inzicht in de sociale kaart en typische oncologische instanties. Contacteert zelfstandig de nodige intra-, trans- en extramurale instanties voor de realisatie van de continuïteit van de (oncologische) zorg.

Rol 4. De verpleegkundige als professional levert een bijdrage tot het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg

- Stuurt eigen handelen bij in functie van nieuwe evidence based inzichten;
- Ontwikkelt zichzelf actief en doelgericht in functie van een oncologisch verpleegkundige functie en loopbaan;
- Werkt mee aan het ontwikkelen, uitschrijven en herwerken van procedures, protocollen, klinische paden en/of care bundles in de oncologische setting;
- Doet een beroep op evidentie uit wetenschappelijk onderzoek: opzoeken, kritisch kunnen beoordelen, argumenteren en toepassen in de verpleegkundig oncologische praktijk;
- Verzamelt data voor (oncologisch) wetenschappelijk onderzoek op een nauwkeurig, betrouwbare wijze volgens opgegeven richtlijnen.

Rol 5. De oncologisch verpleegkundige als lid van het team werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelstellingen van de zorg te realiseren

- Stimuleert medestudenten en/of collega's om de nodige stappen te ondernemen ter verbetering van het resultaat;
- Werkt collegiaal en constructief samen in het verpleegkundig team in functie van het welzijn van de kankerpatiënt en zijn naasten;
- Leidt op een gepaste wijze een informatie- en/of overlegmoment met het verpleegkundig team. Werkt constructief mee aan het oplossen van een conflict;
- Interpelleert of contacteert het interdisciplinair team in verband met vragen en/of problemen van de kankerpatiënt en/of zijn naasten.

Rol 6. De oncologisch verpleegkundige als lid van de samenleving vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn

- Opteert voor een holistische, tolerante, niet-discriminerende en zorggerichte benadering die de rechten, waarden, religieuze overtuigingen en wensen van de kankerpatiënt en zijn naasten respecteert;
- Maakt mogelijkheden en problemen op het gebied van economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg in het algemeen en de kankerzorg in het bijzonder bespreekbaar in het interdisciplinair team.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Oncologische zorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie is van mening dat beide opleidingen kunnen beschikken over een duidelijk en goed uitgewerkt competentieprofiel, dat mooi is doorvertaald naar concrete verwachtingen in termen van kennis, vaardigheden en attitudes. Het competentieprofiel is het resultaat van de samenwerking tussen meerdere hogescholen en is in overeenstemming met het decreet. Bovendien meent de commissie dat het niveau van de opleiding diepgaander is dan dat van de basisopleiding Verpleegkunde.

De commissie vindt het eveneens positief dat zowel nationale als internationale elementen in het competentieprofiel werden verwerkt, en dat het is afgestemd met internationale competentieprofielen en bij nationale beroepsverenigingen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie is van mening dat de doelstellingen van de opleidingen aansluiten bij de eisen die door vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan de opleiding Oncologische zorg. Het competentieprofiel kent een grote praktijkrelevantie door de samenwerking met het werkveld via overleg in beroepsverenigingen, wat de commissie waardeert. Ook de opleidingsadviesraad die werkzaam is binnen een opleiding, is een positief initiatief. Wel wil de commissie beide opleidingen aanmoedigen om zo snel mogelijk een validatie van het competentieprofiel bij het beroepenveld te verkrijgen.

De domeinspecifieke eisen zijn gekend bij studenten, gastdocenten en het werkveld/stagementoren en dragen ook hun goedkeuring weg. Wel vraagt de commissie een uniforme aanpak bij de bekendmaking van het competentieprofiel bij een opleiding.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de doelstellingen omgezet hebben in een adequaat opgebouwd programma, waarmee de opleidingen erin slagen het expertniveau dat zij beogen, ook daadwerkelijk te behalen.

De inhoud van de programma's van beide opleidingen komt volgens de commissie tegemoet aan de gestelde doelstellingen en is actueel. De commissie waardeert het dat de relevante actoren betrokken worden bij curriculumherziening.

Wel vraagt de commissie beide opleidingen om meer aandacht te schenken aan de verpleegkundige aspecten van de oncologische zorg in sterk theoretische opleidingsonderdelen. Verder is volgens de commissie ook meer aandacht aan oncologische revalidatie, re-integratie en readaptatie wenselijk.

De commissie heeft bij beide opleidingen mooie voorbeelden gezien van initiatieven tot internationalisering en hoopt dat de opleidingen daar in de toekomst nog verder werk van zullen maken. Zo kan bijvoorbeeld het beleid rond buitenlandse stages of korte buitenlandse bezoeken nog verder uitgewerkt worden.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid bij beide opleidingen in orde is. Bij één opleiding is de commissie zelfs lovend over de verwevenheid van theorie en praktijk die de opleiding zelf als een belangrijk punt naar voor schuift. Beide opleidingen hebben aandacht voor noden en wensen uit het beroepenveld, levenslang leren en evidence based onderwijs.

Bij beide opleidingen heeft de commissie waardering voor het docententeam, inclusief de gastsprekers, die recente ontwikkelingen op vlak van oncologische zorg integreren in hun lessenspakket. Ook de samenstelling van het docententeam van beide opleidingen, zowel academisch als professioneel gericht, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen en waarborgt volgens de commissie wetenschappelijke onderzoeksinput.

Het studiemateriaal is bij beide opleidingen van degelijke kwaliteit. Wel merkte de commissie bij één opleiding op dat de opleiding weinig referenties bevat naar geraadpleegde literatuur en vraagt zij de opleiding om dit te remediëren.

Bij beide opleidingen is de stage van groot belang. De commissie waardeert dat beide opleidingen werken met drie stageroutes, waardoor de student zicht krijgt op het zorgtraject van de patiënt en een totaalzicht op alle dimensies van oncologische zorg. De éne opleiding werkte reeds een vaardigheidslijst uit die tijdens de stage als werkinstrument kan worden gebruikt. De commissie suggereert de andere opleiding om ook een dergelijke lijst op te stellen. Bij een opleiding vraagt de commissie om een meer uitgebreide stagebegeleiding, waarbij onder meer een stagebezoek door de lectoren of de stagebegeleider van de hogeschool wenselijk is.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie zag bij beide opleidingen een modulair, sequentieel, coherent opgebouwd en degelijk onderbouwd programma, dat bij een opleiding ook was onderbouwd met nationale en internationale literatuurreferenties. De opbouw van beide programma's, waarin vanuit brede kaders overgegaan wordt naar gespecialiseerde inhouden en begeleidingsaspecten/communicatie, kan de commissie waarderen.

Relevante actoren zijn betrokken bij het bewaken van de samenhang binnen de opleidingsprogramma's. Wel vraagt de commissie bij een opleiding om de samenhang van nabij te blijven opvolgen omwille van het groot aantal externe gastdocenten en gastsprekers. Ook bij de andere opleiding is het niet eenvoudig om bijvoorbeeld overlappingsen te voorkomen wegens het grote aantal gastsprekers die elkaars cursusinhouden te weinig kennen. Volgens de commissie zouden de gastsprekers toegang kunnen krijgen tot elkaars lesinhouden om zo overlappingsen te minimaliseren.

Het feit dat de opleidingen in grote mate rekening houden met de verschillende instroomprofielen en studenten de mogelijkheid aanbieden om een flexibel traject te volgen draagt de waardering van de commissie weg, in het bijzonder wat werkstudenten betreft.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon vaststellen dat de programma's van de bachelor-na-bacheloropleidingen zwaar maar aanvaardbaar zijn.

Wegens de recente start van één van beide opleidingen, werden er nog geen studietijdmetingen georganiseerd. De commissie drukt haar vertrouwen uit dat de opleiding haar programma op zal volgen via het meetbeleid dat op hogeschoolniveau werd opgesteld en via tevredenheidsbevragingen aan studenten, afgestudeerden en lectoren. Wel is de commissie van mening dat de studietijdmeting vaker dan de vooropgestelde frequentie kan worden uitgevoerd. Dit is ook het geval bij de andere opleiding, waarin studietijdmetingen volgens een meetkalender worden gepland. De commissie vindt het positief dat bij deze opleiding focusgesprekken een kwalitatieve aanvulling zijn op de kwantitatieve metingen, waarvan de responsgraad nog verhoogd kan worden.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie is tevreden te vernemen dat beide opleidingen naar een didactisch concept streven dat is gekenmerkt door zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. Hiertoe werken beide opleidingen zowel met klassieke contacturen als met een diversiteit aan competentiegerichtte werkvormen. Wel vraagt de commissie een opleiding om het overzicht over het geheel aan

werkvormen te bewaken en ervoor te zorgen dat de gastsprekers niet te vrijblijvend worden in het gebruik ervan. Ook vraagt de commissie een opleiding om meer ondersteuning te bieden aan de studenten bij het gebruik van de digitale leeromgeving.

Bij een opleiding zag de commissie dat er geëxperimenteerd wordt met simulatieonderwijs binnen het departement Gezondheidszorg. Ook voor de opleiding Oncologische zorg verdient dit verdere exploratie.

De commissie pleit voor uniformiteit in het cursusmateriaal. Derhalve vraagt de commissie aan beide opleidingen om aandacht te hebben voor verwijzingen naar literatuur, inhoudstafels, en maximaal gebruik van sjablonen om eenvormigheid te bevorderen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie stelde vast dat een opleiding de beoordeling en toetsing degelijk organiseert en een competentiegericht toetsbeleid hanteert waarbij het competentieprofiel als uitgangspunt voor de toetsing dient. De andere opleiding is, wegens de recente omschakeling van permanente evaluatie, procesevaluatie en opdrachten naar meer periodegebonden examens, nog zoekende wat het concrete niveau van deze examens betreft. Zij moedigt de opleiding aan om verder werk te maken van het toetsbeleid.

De commissie waardeert het dat beide opleidingen de evaluatiecriteria transparant opstellen en deze communiceren naar de studenten. Bij een opleiding was de commissie tevreden over de objectieve beoordeling door middel van het gebruik van oplossingsleutels.

De commissie zag ook dat de evaluatiecriteria van de stages duidelijk zijn. De evaluatie baseert zich bij beide opleidingen op verschillende fiches en verslagen die het leerproces van de student documenteren. De commissie is van mening dat de student, ook bij korte stagebezoeken, betrokken moet blijven bij de eindevaluatie. Daarom meent de commissie ook dat stagebezoeken door de docent-stagebegeleiders of begeleidende praktijklectoren wenselijk zijn.

De commissie is tevreden dat de evaluatie van het eindwerk zowel product- als procesgericht is.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft.

De rechtstreekse instroom in de opleiding bestaat voornamelijk uit studenten Verpleegkunde, maar ook studenten Vroedkunde worden toegelaten, hoewel de beroepstitel enkel voor studenten Verpleegkunde afgeleverd kan worden. Dit laatste kan bij een van de twee opleidingen nog beter gecommuniceerd worden.

Op hogeschoolniveau zijn de EVC- en EVK-procedures op punt gesteld, maar bij een opleiding maken studenten er weinig gebruik van. Zo kunnen masterstudenten vrijstellingen krijgen voor bijvoorbeeld het schrijven van het eindwerk.

De commissie meent dat beide opleidingen nog verdere inspanningen kunnen doen om de balans tussen pas afgestudeerde instromers en studenten met jarenlange werkervaring te bewaken.

Het risico op een verschil in startcompetenties is groot en mag volgens de commissie geen rem vormen op de kwaliteit van de opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie zag in beide opleidingen een gedreven, samenhangend team dat zich enthousiast opstelde, gesteund door een duidelijk personeelsbeleid. De commissie is lovend over de personeelszaken die ze bij een opleiding heeft opgemerkt. Een opleiding wordt aangemoedigd om meer buitenlandse gastsprekers te betrekken.

De commissie waardeert de aandacht van de opleidingen voor de specifieke expertise en vak-kennis in het domein en het beleid om gastsprekers aan te trekken die deze expertise willen delen met de studenten. Het oprichten van een databank waarin de competentiekaarten of CV's van gastsprekers en docenten verzameld worden geeft beide opleidingen de mogelijkheid om de competenties helder in kaart te brengen, een idee waar de commissie achter staat. Ook het registratiesysteem waarbij aanvragen voor navormingen gefaciliteerd en geregistreerd worden dat een opleiding hanteert, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen.

Een duidelijk onthaal- en coachbeleid is onontbeerlijk en de commissie kon vaststellen dat alle opleidingen hier werk van maken. De opleidingen bieden hun docenten naast professionaliseringsmogelijkheden ook onderwijskundige ondersteuning aan, zoals het organiseren van een onderwijsdag rond didactische thema's.

De opleidingen spenderen volgens de commissie voldoende aandacht aan levenslang leren en professionalisering, via bijscholing, studiedagen en themasessies. De lat ligt hoog, maar het aanbod is niet overal even goed uitgewerkt. Een aantal docenten ondervonden ook dat de hoge werkdruk hen vaak weghield van deze bijscholing. De commissie moedigt de verdere uitwerking van een uitgebreid navormingsbeleid dan ook erg aan.

De evaluatie van docenten is volgens de commissie bij beide opleidingen aan de maat, met aandacht voor zowel functionerings- als evaluatiegesprekken. Studenten kunnen gastsprekers snel evalueren via vragenlijsten of focusgesprekken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzend personeel binnen de opleidingen. Er is met andere woorden een grote waaier van specialisaties binnen de opleiding, en dit voor zowel de statutaire lectoren als de gastsprekers. De gastsprekers, die onmiddellijk verbonden zijn met het werkveld en die praktijkvoorbeelden in de lessen kunnen introduceren, zijn volgens de commissie een grote meerwaarde.

De inspanningen rond internationalisering variëren van opleiding tot opleiding. De commissie wil de opleidingen dan ook aanmoedigen om deelname aan internationale congressen en docentenmobiliteit in het algemeen verder te stimuleren en waardeert de daartoe reeds geleverde inspanningen.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

Bij een van de twee opleidingen baart de onevenwichtige balans van gastsprekers en één enkel statutair personeelslid, zorgen. Ook bij de andere opleiding vormt de combinatie van een grote

groep gastdocenten en een kleiner aantal statutaire docenten een uitdaging. De commissie raadt aan om de ratio statutaire docenten en gastsprekers te bewaken en indien mogelijk meer te egaliseren.

Verder heeft de commissie moeten vaststellen dat de werkdruk in beide opleidingen hoog ligt en dat vooral de werklast en werkdruk van de opleidingscoördinator zorgwekkend zijn, in die mate zelfs dat bij een opleiding het wegvallen van de opleidingscoördinator de continuïteit en de kwaliteit van de opleiding in het gedrang kunnen komen. De commissie vraagt dan ook om, zeker met de verwachte toenemende studentenaantallen door de komst van de bijzondere beroepstitel, dit gegeven te remediëren.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie was bij het bezoek aan de voorzieningen van beide opleidingen onder de indruk van de infrastructuur en de skills labs. Ook de nabijheid van een ziekenhuis in de buurt van één van de opleidingen, is volgens de commissie een pluspunt. Beide departementen/campussen zijn vlot bereikbaar en toegankelijk.

De mediatheken van beide opleidingen zijn volgens de commissie ruim en ook de collectie zelf kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. Eén bibliotheek is zelf een Nederlandstalige literatuuur databank voor Verpleegkunde gestart, wat de commissie waardeert.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie is over het algemeen tevreden over de studiebegeleiding en de studentenvoorzieningen die beide opleidingen aanbieden aan hun studenten. Bij een opleiding vond de commissie de studiebegeleiding een voorbeeld voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen, waardoor dit facet voor deze opleiding hoog werd gescoord. Deze opleiding mikt bij haar studenten niet alleen op persoonlijke studievoortgang, maar biedt hen ook een bredere competentiegerichtte persoonlijkheidsvorming.

Potentiële studenten worden volgens de commissie door beide opleidingen voldoende ingelicht over de opleiding. Dit gebeurt via informatie op de website, opendeurdagen en infodagen, opleidingsbrochures en folders, de WaNaBa-beurs (Wat na Bachelor?), enzovoort. Beide opleidingen organiseren een onthaaldag wanneer studenten effectief zijn ingeschreven.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie kon vaststellen dat het interne kwaliteitszorgsysteem van beide hogescholen waarin de opleiding wordt aangeboden, geënt is op EFQM en dat het resulteert in beleidsplannen bij de éne opleiding, en een kwaliteitshandboek en operationele jaaractieplannen bij de andere opleiding. Een opleiding behaalde het kwaliteitslabel van het Europees Sociaal Fonds, wat de commissie waardeert.

De metingen gebeuren frequent en geven aanleiding tot verbeteracties. Wanneer een opleiding slechts een klein aantal studenten telt, kan de responsgraad van de bevestigingen in het gedrang komen. De commissie vindt het positief dat de opleiding ook met onderwijsbevestigingen via

focusgroepen werkt, die vaak betere resultaten opleveren. Deze opleiding wordt ook aanbevolen om blijvend systematisch haar stakeholders te bevragen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie is van mening dat beide opleiding werk maken van een verbetercultuur. De opleiding die net is opgestart, formuleert al aandachtspunten en verbeteracties, wat de commissie waardeert. De commissie hoopt dat de opleiding deze weg kan verder zetten.

De andere opleiding boekt resultaten met de methode van het werken met focusgesprekken. De commissie heeft geconcludeerd dat docenten en opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. Wel vraagt de commissie om de verbeteringsmaatregelen structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te ad hoc verlopen.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon constateren dat de beide opleidingen alle stakeholders betrekken, en dit door middel van onder andere formele en informele bevestigingen, opleidingsadviesraden, stages. Terwijl de commissie bij de éne opleiding een bijzonder sterke betrokkenheid van studenten, medewerkers en beroepenveld zag, moet de andere opleiding volgens de commissie zeker verder inspanningen leveren om op korte termijn de betrokkenheid van verschillende stakeholders, die tot nog toe tot op een zekere hoogte beperkt blijft, te verhogen en te formaliseren. De commissie heeft er wel vertrouwen in dat de opleiding dit op korte termijn kan realiseren.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Over het algemeen is de commissie tevreden over het niveau van de twee opleidingen. Ook de stakeholders met wie de commissie heeft gesproken, zijn tevreden over de opleiding. De commissie vindt het jammer dat ze bij één opleiding geen alumni heeft kunnen spreken tijdens het visitatiebezoek. Het werkveld is bij beide opleidingen tevreden over het niveau van de opleiding, en hebben de meerwaarde ervan benadrukt. De afgestudeerden kunnen immers instaan voor het informeren en bijscholen van anderen, en beschikken over de juiste attitudes en vaardigheden. De commissie is positief over de eindwerken die ze heeft kunnen inkijken bij een opleiding. De kwaliteit van de bachelorproeven is volgens de commissie immers op het niveau van een bacheloropleiding. Ook het feit dat de onderwerpen van de eindwerken rechtstreeks uit de casusroutes van de stage komen, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. Bij de andere opleiding waren er ten tijde van de visitatie nog geen bachelorproeven afgewerkt, maar de methodologie zag er veelbelovend uit. De werken die de visitatiecommissie na het bezoek nog toegestuurd kreeg, bevestigden dat de kwaliteit van bachelorproeven binnen deze opleiding ook in orde is.

De commissie is van mening dat bij beide opleidingen de opdrachten die worden uitgewerkt tijdens de stage of in het licht van andere opleidingsonderdelen, eveneens beantwoorden aan het vooropgestelde niveau. De toepassing van de geleerde theorie en de vooropgestelde doelstellingen komen in dergelijke opdrachten duidelijk aan bod.

De commissie waardeert de docentenmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die beide opleidingen hebben genomen, zoals internationale dagen. Wel mogen de opleidingen nog meer werken aan studentenmobiliteit, zoals bijvoorbeeld het afleggen van korte buitenlandse bezoeken of internationale uitwisselingsprojecten.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoge studie-efficiëntie halen. Bij de éne opleiding zag de commissie nog geen slaagcijfers aangezien de commissie de opleiding bezocht tijdens het startjaar van de opleiding. De commissie zag wel hoge slaagcijfers van de eerste examenperiode. De commissie raadt deze opleiding aan om de uitstroom en het studierendement verder op te volgen en in kaart te brengen.

De andere opleiding heeft ook een hoge studie-efficiëntie en studierendement. Wel vraagt de commissie aandacht te hebben voor formele exitbevragingen of -gesprekken.

VERGELIJKENDE TABEL

Oncologische zorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

	K.H.Kempen	KHLeuven
BNB Oncologische zorg		
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	G
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	G
Onderwerp 2 Programma	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	G
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	V	E
facet 2.3 Samenhang	G	G
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
Facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	V	E
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	G
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	V	E
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	G
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	O	E
Onderwerp 6 Resultaten	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	G
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische zorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding terug. Op de campus Lier is er het departement Gezondheidszorg, en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Turnhout binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Turnhout organiseert naast de opleiding Oncologische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Pediatrische gezondheidszorg en Geestelijke gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen. Bij het afwerken van deze opleiding is het voor de studenten mogelijk om de Bijzondere Beroepstitel te dragen van Verpleegkundige gespecialiseerd in de Oncologie.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Oncologische gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 vier deeltijdse studenten ingeschreven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding kan beschikken over een duidelijk en goed uitgewerkt competentieprofiel, dat mooi is vertaald in concrete verwachtingen in termen van kennis, vaardigheden en attitudes.

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming van het decreet. De commissie kon vaststellen dat het competentieprofiel van de opleiding het resultaat is van de samenwerking tussen hogescholen binnen de Associatie KU Leuven. Zo is in de Associatiestuurgroep Verpleegkunde en vroedkunde de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming opgestart, die het advies gaf om het competentieprofiel van de opleiding bachelor in de Verpleegkunde als basis te gebruiken voor het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleidingen. De sleutelrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisopleiding Verpleegkunde, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Oncologische gezondheidszorg.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool, de strategische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool en de ministeriële besluiten voor de bijzondere beroepstitels. Aangezien een student bij het afwerken van de opleiding de Bijzondere Beroepstitel als Verpleegkundige gespecialiseerd in de Oncologie kan behalen, is het ministeriële besluit van 28 januari 2009 tot vaststelling van de criteria voor de Bijzondere Beroepstitel erg belangrijk geweest bij het opstellen van het competentieprofiel van de opleiding.

Volgens de commissie is het competentieprofiel dan ook erg sterk uitgebouwd, en zijn er zowel internationale als nationale punten in verwerkt, wat de commissie waardeert. Het competentieprofiel werd eveneens afgestemd met internationale competentieprofielen (EONS) en bij nationale beroepsverenigingen zoals het VOOK (Vlaams Overleg Opleidingen Kankerverpleegkunde).

Het competentieprofiel van de opleiding Oncologische gezondheidszorg is, zoals vermeld, opgebouwd volgens de rollen van een verpleegkundige. Per rol wordt een aantal competenties en daaronder gedragsindicatoren vermeld. Volgens de commissie beoogt de opleiding verdieping en

expertise in het specifieke domein van de oncologische zorg, zowel op het vlak van kennis als van vaardigheden. De opleiding streeft dus naar een expertfunctie, die volgens de commissie duidelijk naar boven komt in het competentieprofiel. De commissie meent dat het niveau van de opleiding diepgaander is dan dat van de basisopleiding.

De basis van het competentieprofiel van de opleiding ziet er als volgt uit:

Verpleegkundige rol 'Persoon, beroepsbeoefenaar':

- Empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid aanwenden in de verpleegkundige context.
- Een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het patiëntstelsel en het interdisciplinair team.
- Ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen.
- Een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.

Verpleegkundige rol 'Klinisch beoordelaar, coach, zorgverlener':

- Relevante gegevens verzamelen over het patiëntstelsel in de verpleegkunde.
- Verpleegproblemen en behoeften identificeren en onderscheiden.
- Doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het patiëntstelsel en het zorgstelsel.
- Verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren.
- De resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
- Relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren.
- Primaire, secundaire en tertiaire preventie toepassen.

Verpleegkundige rol 'Organisator en coördinator, regisseur':

- De zorg organiseren en coördineren.

Verpleegkundige rol 'Professional, beroepsbeoefenaar, ontwerper':

- Handelen in functie van kwaliteitszorg.
- Zich professioneel ontwikkelen.
- Verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief.

Verpleegkundige rol 'Lid van het team, regisseur, coach':

- Studenten en collega's begeleiden.
- Intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerken binnen het verpleegkundig team.
- Interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.

Verpleegkundige rol 'Lid van de samenleving, beroepsbeoefenaar':

- Openstaan voor diversiteit in de samenleving.
- Positief bijdragen tot de profilering van het beroep.
- Openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van geregementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de doelstellingen van de opleiding aansluiten bij de eisen die vakgenoten en het relevante beroepenveld stellen aan deze opleiding. Het competentieprofiel van de opleiding laat volgens de commissie toe dat de student klaargestoomd wordt voor het werken binnen het beroepenveld van de oncologie.

Zoals vermeld heeft de opleiding verschillende bronnen gebruikt om haar doelstellingen op te stellen. In samenwerking met het VOOK zijn er binnen Vlaanderen afspraken gemaakt met de hogescholen die de opleiding Oncologie aanbieden over de organisatie van de opleiding. De commissie heeft haar domeinspecifiek referentiekader vergeleken met het competentieprofiel van de opleiding en is van mening dat de beide documenten gelijklopend zijn.

De commissie is er positief over dat de opleiding naast het competentieprofiel van de basisopleiding Verpleegkunde binnen de Associatie KU Leuven ook internationale bronnen heeft aangewend, op basis waarvan de opleiding haar competentieprofiel heeft opgesteld. Zo heeft de opleiding ook inspiratie gezocht bij het voortgezet curriculumprogramma voor oncologieverpleegkunde, dat is opgesteld door de EONS (European Oncology Nursing Society) in 2005.

Verder is er door de samenwerking in het VOOK overleg geweest met het werkveld, waardoor het competentieprofiel een grote praktijkrelevantie kent. De commissie wil de opleiding aanmoedigen zo snel mogelijk een validatie van het competentieprofiel bij het beroepenveld te verkrijgen. De opleiding heeft daarvoor het competentieprofiel aangeboden bij de verschillende werkgroepen in de beroepsvereniging VVRO (Vereniging voor Verpleegkundigen Radiotherapie en Oncologie). De opleiding meldde de commissie tijdens het visitatiebezoek echter dat er vanuit het werkveld een trage respons op gang komt. De opleiding geeft verder aan dat de moeilijkheidsgraad bij het valideren van het competentieprofiel hoog is, aangezien er in het werkveld zelf geen beroepsprofielen bestaan voor de verschillende oncologische specialiteiten, zoals radiotherapie, palliatieve zorgen, borstverpleegkundigen, oncologieverpleegkundigen op een abdominale afdeling of een afdeling Urologie enzovoort. De opleiding heeft plannen om op het einde van 2012 een bevraging bij het werkveld organiseren over deze materie en hieraan te werken in een ad-hocwerkgroep Competentieprofielen en learning outcomes, wat de commissie waardeert. Zo meent de commissie dat er nog meer zicht mag worden gekregen op de verwachtingen van het werkveld ten aanzien van de competenties van de afgestudeerden. De commissie vindt het positief dat in de bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg een opleidingsadviesraad actief is, die onder andere is opgericht om de doelstellingen te laten aansluiten bij de eisen van binnen- en buitenlandse vakgenoten in het relevante beroepenveld.

De doelstellingen van de opleiding zijn beschreven in ECTS-fiches die via de website van de K.H.Kempen openbaar worden gemaakt. Ook de studenten zijn bekend met deze fiches, die ze in het begin van het academiejaar ontvangen. De commissie heeft uit het gesprek dat zij voerde met de studenten vernomen dat de studenten tijdens de stage te verwerven leerdoelen moeten opstellen, gebaseerd op het competentieprofiel, die besproken en geëvalueerd worden door de opleidingscoördinator. Het werkveld, met name de stagementoren, wordt op de hoogte gebracht van de doelstellingen. Dit gebeurt nu eens door een mondelinge toelichting, dan weer door het opvragen door de stagedienst van de specifieke stagedocumenten. Volgens de commissie is een uniforme aanpak daarbij wenselijk. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, kenden het competentieprofiel van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om verder werk te maken van de validatie van het competentieprofiel door het beroepenveld.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het programma van de opleiding onder de loep genomen en stelt dat de competenties op een adequate manier zijn omgezet in een programma. De verschillende aspecten (chemotherapie, radiotherapie, psychologische begeleiding...) komen allemaal aan bod, en de opleiding slaagt erin om door het programma een expertniveau te behalen, wat het werkveld bevestigt. De commissie waardeert het dat de opleiding een concordantiematrix heeft opgesteld. Door het gebruik van deze concordantiematrix krijgt de student een leidraad om te weten welk opleidingsonderdeel welke competenties beoogt en nastreeft, en wordt de kwaliteit van de inhoudelijke invulling van het programma bewaakt.

De inhoud van het programma komt volgens de commissie tegemoet aan de gestelde doelstellingen. Opleidingsonderdelen die aan bod komen, zijn Basisaspecten kanker verpleegkunde, Specifieke aspecten kanker verpleegkunde, Communicatie met en begeleiding van de kankerpatiënt en Capita selecta. De commissie waardeert het opleidingsonderdeel Capita Selecta, waarin de studenten een aantal items kunnen kiezen waarin ze geïnteresseerd zijn. Zo kunnen ze bijscholing volgen en wat ze daar geleerd hebben, terugkoppelen naar de andere studenten in een soort van presentatie. De commissie heeft vernomen dat hier internationale projecten mogelijk zijn. Volgens de studenten is een gepland project in Nederland echter niet kunnen doorgaan, wat ze jammer vonden. Volgens de commissie is een internationaal project echter een meerwaarde in het programma.

Daarnaast wordt in de beide departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen gezamenlijk georganiseerd in alle bachelor-na-bacheloropleidingen, behalve in de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. In dit opleidingsonderdeel komen aspecten als opzoeken en verwerken van literatuur, ontwikkelen van hulpmiddelen voor kwaliteitszorg, implementatie en innovatie, en ethiek aan bod. De commissie meent dat het een meerwaarde is dat de samenstelling van de studentengroep in dit opleidingsonderdeel erg divers is, waardoor multidisciplinariteit wordt gestimuleerd. Uit de ter beschikking gestelde documenten heeft de opleiding afgeleid dat de opleiding nadenkt over vakinhoudelijke samenwerkingsverbanden met andere bachelor-na-bacheloropleidingen in de hogeschool (zoals de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, over kanker en kinderen) of andere instellingen, die bijvoorbeeld een opleiding Stralingsprotectie en/of Radiotherapie organiseren. Verder bestaat het programma uit een opleidingsonderdeel Eindwerk en het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs (stage).

De inhoud van het programma is volgens de commissie actueel. Er komt veel theorie aan bod in de opleidingsonderdelen, die uitgebreid is en veelomvattend. Door interactie met de studenten komt daarna de praktijk in het werkveld aan bod in de lessen. Zo vindt de commissie de verpleegkundige aspecten in het (deel)opleidingsonderdeel rond radiotherapie een mooie aanvulling op de medische aspecten. Toch meent de commissie dat verpleegkundige aspecten van zorg in sterk theoretische opleidingsonderdelen nog meer wenselijk zijn, zodat er een evenwicht ontstaat tussen de medische en verpleegkundige invulling. Dit kunnen ook de studenten bevestigen. Zij missen soms het verpleegtechnische luik in de opleidingsonderdelen. De commissie merkt verder op dat er ook meer focus zou mogen zijn op oncologische revalidatie, re-integratie en readaptatie, die nu niet expliciet zichtbaar zijn als onderdeel van de opleiding. De commissie waardeert het dat er aandacht is voor interculturele, communicatieve en psychosociale aspecten in het programma, naar analogie met het competentieprofiel.

De commissie kan een duidelijke aanwezigheid van procedures van curriculumherziening, met betrokkenheid van alle stakeholders, bevestigen. Verder is ook de banabacoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert. Bij het opstellen en wijzigen van het curriculum, streeft de opleiding naar een maximale aansluiting bij de basisopleiding Verpleegkunde en/of andere basisopleidingen voor zorgverleners. Docenten, gastsprekers, studenten en het werkveld kunnen wijzigingen in het curriculum aangeven, die besproken worden door de opleidingsverantwoordelijken en -coördinator en de directie. Na voorlegging op departementale raden en aan alle betrokkenen, wordt het nieuwe curriculum ook voorgelegd aan de opleidingsadviesraad. De (gast)docenten en de vertegenwoordigers van het werkveld konden aan de commissie bevestigen dat zij door contacten met de opleiding mogelijkheden hebben om programmawijzigingen voor te stellen. Ook met de mening van de studenten wordt rekening gehouden door middel van bevestigingen of focusgesprekken.

Volgens de commissie levert de K.H.Kempen inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(t)en een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. Ook korte buitenlandse bezoeken zijn schaars, aangezien aan de opleiding enkel deeltijdse studenten deelnemen en de contactmomenten beperkt zijn tot één lesdag per week. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat in de lesinhouden ook buitenlandse voorbeelden (zoals Nederland en Amerika) aan bod komen. De commissie waardeert het dat docenten hun buitenlandse ervaringen delen met de studenten, en internationale literatuur en studies hanteren in hun cursusmateriaal. Ook in het eindwerk hanteren de studenten vaak internationale literatuur en bronnen. Er is in de opleiding Oncologische gezondheidszorg een Nederlandse gastspreker aanwezig die ideeën rond oncologische gezondheidszorg in Nederland overbrengt, en de studenten vermeldde de komst van een spreker die de situatie van gezondheidszorg in Marokko heeft toegelicht. De commissie vindt het eveneens positief dat de statutaire docenten deelnamen aan een internationale uitwisseling gedurende meerdere dagen. De commissie hoopt dat de vertaling van het hogeschoolbeleid rond internationalisering in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Oncologische gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om aandacht voor de verpleegkundige aspecten in de programma-inhoud te hebben, alsook voor revalidatie, re-integratie en readaptatie.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het programma van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg de actuele ontwikkelingen in het vakgebied nauwgezet opvolgt. Onder andere door de grote groep gastsprekers die werkzaam zijn in de opleiding Oncologische gezondheidszorg, is onderwijsontwikkeling mogelijk en blijft men op de hoogte van de nieuwste technieken en behandelingen in de kankerverpleegkunde. De opleiding eist immers van haar docenten en gastsprekers dat ze de recente ontwikkelingen op het vlak van oncologische zorg integreren in hun lessenspakket, en dat de inhoud van de opleiding van een hoog wetenschappelijk niveau is. Doordat enkele gastsprekers werkzaam zijn in een universitaire instelling, is er in de opleiding volgens de commissie

ook terugkoppeling van onderzoek. In de ter beschikking gestelde documenten geeft de opleiding verder aan dat vernieuwingen in het vakgebied worden gevolgd via stages en stagecontacten, externe bijscholingen, studiebezoeken, de gastsprekers uit het beroepenveld, contacten met het beroepenveld in overlegplatformen of beroepsverenigingen en de eindwerken, waarvan de thema's soms aangebracht zijn door het beroepenveld. De commissie heeft opgemerkt dat enkele recente ontwikkelingen – zoals PICC (Peripherally Inserted Central Catheters) of het werken met naaldloze connectoren – nog niet terug zijn te vinden in de opleiding. Ook hier maakt de commissie de bemerking dat er naast de biomedische theorie meer aandacht mag zijn voor de verpleegkundige basis, die – behalve bij radiotherapie en communicatie – vaak niet of minder aanwezig is in de opleidingsonderdelen, aangezien de opleiding ervan uitgaat dat deze al aangeleerd zijn in de basisopleiding Verpleegkunde. Volgens de commissie moet er echter toch expliciet aandacht zijn voor specifieke verpleegkundige aspecten binnen de oncologische zorg.

De studenten werken na elk opleidingsonderdeel een schriftelijke opdracht uit, die de studenten moeten voorstellen aan hun medestudenten of in een intervisieopdracht moeten verwerken. De commissie waardeert ook de aandacht voor evidence-based medicine; de studenten moeten gestructureerd peer-reviewed literatuur opzoeken, alsook een synthese maken en aanbevelingen formuleren (met andere woorden, een vertaalslag maken) naar het werkveld. In het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen, dat gemeenschappelijk met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen uit de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen wordt aangeboden, krijgt de student een inleiding in wetenschappelijke disciplines en voert hij opdrachten uit vanuit zijn eigen opleiding.

De opleiding hecht een groot belang aan de stage. In het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat er op drie verschillende afdelingen stage dient gelopen te worden, en dit voor een totaal van 450 uur. De studenten moeten in elk geval stage lopen in (1) algemene en gespecialiseerde oncologie, (2) radiotherapie en (3) palliatieve zorg. De studenten mogen wel zelf het aantal uren op elke afdeling kiezen in functie van hun interessegebieden en bakenen voordat de stage begint, hun doelstellingen af in overleg met de opleidingscoördinator. De commissie waardeert het dat de opleiding een portfolio geïntroduceerd heeft, wat in het volgende academiejaar verder zal worden geïntegreerd. De commissie is positief over deze stageroutes, waardoor de student zicht krijgt op het zorgtraject van de patiënt, en een totaalzicht verwerft op alle dimensies van de oncologische zorg. De studenten apprecieerden het dat zij mochten kiezen uit een klassiek stageparcours, of de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan hun werkplek door het uitwerken van een project op hun stage.

Voor maximaal één derde van het totale aantal stage-uren mag een student op zijn eigen werkplaats stage lopen. De commissie waardeert het dat de opleiding de stage op de eigen werkplek in elk geval niet stimuleert of aanbeveelt, aangezien dit soms tot resultaat heeft dat de student als gewone werkracht functioneert op zijn werkplaats en geen extra leermogelijkheden kan benutten. De commissie heeft uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld afgeleid dat ook zij geen voorstanders zijn van stage op de eigen werkplek, hoewel dit soms moeilijker is om te organiseren. De opleiding voegde daaraan toe dat ze met de steun van het VOOK strikter kan zijn en op termijn wil evolueren naar geen stages op de eigen werkplek, wat de commissie aanmoedigt. De commissie meent dat de opleiding voor het bijbrengen van beroepsvaardigheden op de stage eventueel een vaardigheidslijst zou kunnen ontwikkelen, op basis waarvan ook de evaluatie van de stage zou kunnen worden gefaciliteerd.

De commissie vindt de stagebegeleiding vrij eng. Aangezien weinig studenten de opleiding volgen, is de opleidingscoördinator het aanspreekpunt qua begeleiding voor de stage. Voor langere stageperiodes probeert de opleidingscoördinator een stagebezoek te plannen op de stage-

plaats, maar dit is geen standaardvereiste. Meestal wordt telefonisch contact opgenomen, of vertrouwt men op mentoren of hoofdverpleegkundigen van de dienst waar de studenten tewerkgesteld zijn. Uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld blijkt dat zij de mentorenvormingen vanuit de hogeschool appreciëren. Aangezien er maar één stagebegeleider vanuit de hogeschool werkzaam is, is er weinig overleg mogelijk en is de werkdruk hoog. De commissie is van mening dat meer begeleiding vanuit de hogeschool een meerwaarde kan hebben. Het afleggen van een stagebezoek door de lectoren of stagebegeleider van de hogeschool is eveneens wenselijk.

De wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding met een focus op systematisch literatuuronderzoek is volgens de commissie een sterk punt van de opleiding. De studenten werken tijdens de opleiding aan een eindwerk. Ze mogen vaak de onderwerpen zelf kiezen, of zij worden aangebracht door een probleemstelling in het werkveld. Voor de begeleiding van de eindwerken wordt een promotor (docent) aangesteld. De opleiding moedigt de studenten aan om op zoek te gaan naar een praktijkbegeleider – een expert uit het werkveld –, die een infobundel over het eindwerk ontvangt.

De commissie heeft het cursusmateriaal ingekeken, en is van mening dat het materiaal degelijk en uitgebreid is uitgewerkt. De cursusinhouden zijn toepassingsgericht en actueel. Wel meent de commissie dat het cursusmateriaal weinig referenties bevat aan de geraadpleegde literatuur.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de verpleegkundige aspecten systematisch mee op te nemen in het programma, zodat een goede balans ontstaat tussen het medische en het verpleegtechnische aspect.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te investeren in meer begeleiding voor de stages.
- De commissie vraagt de opleiding om duidelijke referenties op te nemen in het cursusmateriaal.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het programma van de opleiding modulair, sequentieel, coherent opgebouwd en goed onderbouwd is met nationale en internationale literatuurreferenties. De opleidingscoördinator bewaakt de samenhang van het programma. Ook de banabacoördinator, die zicht heeft op de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool, wordt – zoals vermeld (zie facet 2.1) – betrokken bij het vastleggen van het curriculum, wat ook voor samenhang zorgt. Het programma is verder afgestemd met de andere leden van de associatie, en de opleidingsonderdelen zijn op elkaar afgestemd in functie van de Bijzondere Beroepstitel. De commissie meent dat de opbouw van het programma – waarbij de opleiding eerst kaders schept, dan specifieke aspecten aan bod laat komen en dan overgaat naar begeleidingsaspecten en communicatie – goed zit. De kaders vormen een goede basis voor het verdere verloop van de opleiding, wat volgens de commissie op een duidelijke visie wijst. Ook de openvolging van eerst kennis vergaren en daarna stage volgen, vindt de commissie positief. Het

is volgens de commissie wenselijk dat de opleiding de samenhang blijft bewaakt, en blijft streven naar de link tussen theoretische inzichten en het zicht krijgen op de organisatie van de totaalzorg voor patiënten.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat de opleiding, samen met de andere opleidingen Oncologische gezondheidszorg, plannen heeft om één standaardopleiding te maken in alle hogescholen die de opleiding aanbieden. Daarvoor wordt samengewerkt in het VOOK, het Vlaams Overleg Opleidingen Kankerverpleegkunde. Ook het werkveld moet erover waken dat de verschillende opleidingen niet te uiteenlopend worden. De opleiding heeft ook de intentie een lijst op te stellen van alle mogelijke handboeken voor kankerverpleegkunde, en deze lijst ter beschikking te stellen van alle studenten en hogescholen binnen het VOOK. De commissie vindt een standaardopleiding een goede zaak, maar vindt het eveneens geen bezwaar als verschillende opleidingen een verschillend accent zouden leggen en zich daarmee zouden profileren.

Volgens de opleiding is er in het programma aandacht voor het beroepsinhoudelijke en wetenschappelijke aspect, en voor de integratie van competenties en kennis (eindwerk en stage).

In het gesprek dat de commissie met de studenten voerde, vernam de commissie dat zij geen problemen ervaren met de samenhang, en meer bepaald met overlappingsen, in het programma. De studenten geven aan dat sommige zaken eerder een opfrissing zijn dan overlap. Wanneer overlappingsen voorkomen, kunnen zij deze bespreken bij informele contacten met de opleidingscoördinator en in focusgesprekken. Volgens hen hadden zij in het verleden al dergelijke zaken aangehaald, en zij voelen zich gehoord door de opleiding.

Bij het inkijken van het cursusmateriaal heeft de commissie echter vastgesteld dat hier en daar nog overlappingsen voorkomen. Dit is volgens de commissie te wijten aan het grote aantal gastsprekers, die vaak elkaars cursusinhouden niet kennen. Wel merkt de opleiding op dat ze aan de studenten vragen om overlappingsen te melden. Volgens de commissie zou de opleidingscoördinator de presentaties van de gastsprekers beschikbaar kunnen maken voor alle sprekers, zodat ze elkaars lesinhouden kunnen nakijken.

Studenten kunnen het programma voltijds volgen in één academiejaar, maar het is ook mogelijk flexibele trajecten samen te stellen, waardoor studenten zelf een leerpakket kunnen samenstellen dat gespreid is over verschillende academiejaren, en dit om tegemoet te komen aan hun persoonlijke of werksituatie. Studenten zijn tevreden over deze mogelijkheid. Bij het opstellen van een dergelijk persoonlijk leertraject, dient de student wel rekening te houden met de volgtijdelijkheid. Zo worden de stage en het maken van het eindwerk als afsluitstuk van de opleiding gezien. Ook dient de student eerst het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen op te nemen alvorens het eindwerk en de stage af te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om ervoor te zorgen dat gastsprekers een beter zicht krijgen op elkaars les- en cursusinhouden, zodat overlappingsen worden geminimaliseerd.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studiejaar worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de stakeholders met wie de commissie gesproken heeft over de studiebelasting, is de opleiding zwaar maar toch studeerbaar, en is de algemene studiebelasting dan ook aanvaardbaar. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat vooral de combinatie van de opleiding met werk of een gezinsleven de opleiding verzwaart, en dit hebben de studenten soms onderschat. De studenten meldden ook dat zij hiervan op voorhand wel op de hoogte waren, omdat de opleidingscoördinator dit had gemeld. Ook wanneer de stage en het eindwerk afgerond moeten worden, is het voor de studenten vaak veel werk in combinatie met de opdrachten uit de andere opleidingsonderdelen. De commissie meent dat hierop nog meer nadruk kan worden gelegd in de informatievoorziening aan studenten. Zo kan de planning beter bekend worden gemaakt aan het begin van het academiejaar. Ook de indiendata van papers/opdrachten/stageverslagen zijn best zo snel mogelijk gekend.

Uit de ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat studenten enerzijds vragende partij zijn voor meer contacturen, zodat de hoeveelheid leerstof vergroot kan worden maar toch op een trager tempo kan worden gegeven. Anderzijds is het beperkte aantal contacturen volgens de studenten ook een voordeel om de combinatie met werk te vergemakkelijken.

Studietijdmetingen worden in de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en zoals vastgelegd in een meetkalender om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wanneer wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht, of wanneer voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastspreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 was er op hogeschoolniveau een studietijdmeting op basis van de Metis-methode: schatten achteraf in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Oncologische gezondheidszorg. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom werd er geopteerd voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. De opleiding heeft op basis van de gegevens uit de focusgesprekken geen aanzienlijke aanpassingen gemaakt in het curriculum. Wel is er een aanpassing geweest van de contacturen in het wetenschappelijke deel van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. Over twee jaar wordt de volgende studietijdmeting gepland. De commissie meent dat focusgesprekken, waarin studenten studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar meent dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen dat de opleiding inzake studiebelasting achter de feiten aan kan lopen. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen zouden plaatsvinden. Dit kan volgens de commissie ook in de vorm van frequentere focusgesprekken.

Wat studiebevorderende elementen betreft, is uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten gebleken dat zij vooral de flexibiliteit rond de stage enerzijds en de strikte jaarplanning (vaste lesdagen) anderzijds appreciëren om de opleiding haalbaar te maken. De studenten vinden het verder positief dat ze door het goede contact met de opleidingscoördinator problemen in verband met de studiebelasting snel kunnen aankaarten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar.
- De commissie moet erover waken dat voldoende informatie over de studiebelasting en de jaarplanning de studenten bereikt.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactisch concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie door intervisie na de stage en het uitwisselen van ervaringen. Het werken met kleine groepen studenten in de opleiding Oncologische gezondheidszorg nodigt volgens de commissie uit tot interactie. De intervisie na de stage laat volgens de commissie toe dat ook de psychosociale aspecten van het zorg geven aan bod komen.

De commissie meent dat naast de klassieke contacturen (voornamelijk hoor- en werkcolleges) en de stage, ook nog een diversiteit aan activerende werkvormen gehanteerd wordt, die gerelateerd zijn aan het competentieprofiel. Tijdens de lessen zijn er interactieve werkvormen zoals rollenspellen, en daarnaast maken de studenten ook diverse opdrachten, zoals casestudies schrijven, werkcolleges, opzoekwerk, presentaties en groepswork. Zo moeten studenten syntheses kunnen maken en deze vertalen naar een presentatie, wat volgens de commissie een duidelijke link vertoont naar het competentieprofiel. Volgens de commissie is de integratie van de praktijkdimensie aanwezig in de opleiding en de werkvormen die daarvoor worden aangewend. Zo zijn de skills labs, studiebezoeken en het gebruik van multimedia in de lessen een goede manier om praktijkervaringen uit te wisselen. De studenten lieten in hun gesprek met de commissie weten dat zij dergelijke werkvormen ten zeerste waarderen. De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat in de departementen Gezondheidszorg op de beide campussen geëxperimenteerd wordt met simulatieonderwijs. Ook voor de bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg verdient dit verdere exploratie. Vooral de opleidingsactiviteiten van het opleidingsonderdeel Communicatie met en begeleiding van de kankerpatiënt lenen zich tot het werken met simulatieonderwijs.

Wel meent de commissie dat de opleiding erover moet blijven waken dat de gastsprekers niet te vrijblijvend worden in het gebruik van werkvormen, en dat de opleidingscoördinator het overzicht over het geheel kan blijven bewaren. De commissie vindt het positief dat de opleiding voor de vaste docenten investeert in vorming over didactiek. Dit kan zij ook voor de gastsprekers aanwenden.

De commissie heeft vastgesteld dat in de opleiding gebruik wordt gemaakt van het elektronische leerplatform Toledo. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat de docenten ook vaak literatuurverwijzingen, artikels op Toledo en video's in de lessen integreren. Wel is het gebruik van Toledo voor sommige studenten niet evident en is vaak meer toelichting nodig.

In de ingekeken documenten geeft de opleiding aan dat er sjablonen beschikbaar zijn voor het cursusmateriaal om eenvormigheid te bevorderen. In het cursusmateriaal dat de commissie kon inkijken, bleek er echter nog geen gebruik van te zijn gemaakt. De commissie meent dat eenvormigheid in het cursusmateriaal studiebevorderend werkt, en pleit dus voor een maximaal gebruik van de ter beschikking zijnde sjablonen. De commissie is positief gestemd over de deelname van de hogeschool aan een project over taalvaardigheid in het hoger onderwijs, dat docenten methodieken moet aanleveren om het studiemateriaal te verbeteren, en hoopt dat ook de opleiding Oncologische gezondheidszorg toegang heeft tot deze methodieken en zij deze kan doorgeven aan de gastsprekers van de opleiding.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevraagd worden in de onderwijsevaluaties. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, doet de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. De studenten meldden de commissie dat zij ook hier een beroep konden doen op (informele) contacten met de opleidingscoördinator om problemen met het cursusmateriaal te bespreken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om meer eenvormigheid in het cursusmateriaal na te streven. Het gebruik van de daarvoor beschikbaar zijnde sjabloon kan worden verhoogd.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer ondersteuning te bieden aan de studenten bij het gebruik van Toledo.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen tijdens het visitatiebezoek, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt, dat nu ook opgestart is vanuit de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. De docenten hebben vanuit de hogeschool een opleiding over competentiegericht toetsen genoten, wat de commissie positief vindt.

De opleiding Oncologische zorg werkte tot voor kort niet met examens. De toetsing gebeurde door permanente evaluatie, procesevaluatie en opdrachten die de studenten per module uitwerken. De studenten gaven in focusgesprekken aan dat ze de aangereikte kennis op deze manier niet voldoende gebruikten, waarna de opleiding heeft beslist om examens in te voeren vanaf het academiejaar 2011–2012. Voor het opstellen van de examens werkt de opleiding met een standaardjabloon van de hogeschool.

De commissie is tot de conclusie gekomen dat de student wordt beoordeeld door verschillende evaluatievormen, namelijk schriftelijke examens waarin de kennis van de theorie wordt getoetst, de stageverslagen waarin de student een casus moet uitwerken en men zowel kennis als psychologische kwaliteiten naar boven haalt, en de opdrachten die de student krijgt (een folder uitwerken, PowerPointpresentatie, presentatie naar medestudenten), die volgens de commissie een hogere dimensie geven aan deze opleiding.

De commissie is positief over de invoering van de schriftelijke examens, maar heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat de opleiding nog zoekende is wat de concrete invulling en het niveau van deze examens betreft. Zo vernam de commissie dat de vragen die op examens worden gesteld, vaak heel docentafhankelijk zijn. Doordat de docenten en gastsprekers zelf een mix van examenvragen bepalen, die overigens wel bewaakt en gecoördineerd wordt door de opleidingscoördinator, bestaat de kans dat de vooropgestelde competenties niet altijd worden getoetst. Concreet gaat het volgens de commissie vaak om theoretische vragen, waarbij de student het totaalbeeld van de patiënt niet altijd helemaal beheerst en waardoor het expertniveau van de opleiding niet altijd zichtbaar wordt. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij voorstander zijn van open vragen voor de specifieke aspecten van oncologische verpleegkunde. De opleiding moet hierbij volgens de commissie opletten dat de studenten door dit type vragen een totaalbeeld van de zorg voor de oncologische patiënt krijgen. Daarom pleit de commissie voor het werken met stellingen, meerkeuzevragen, open vragen en meer casuïstiek in de vraagstelling, wat volgens de commissie een goede mix van examenvragen is.

De studenten verklaarden in hun gesprek met de commissie op de hoogte te zijn van de evaluatiecriteria. De opleiding zorgt ervoor dat deze aan de studenten bekend worden gemaakt aan het einde van de lessen en via de ECTS-fiches. Studenten kunnen feedback ontvangen na het maken van examens, en kunnen – indien zij dit wensen – deze examens inkijken. Aangezien vaak verschillende docenten instaan voor een enkel opleidingsonderdeel, organiseert de opleiding het

inkijken van de examens en het geven van feedback niet standaard. Het gebeurt dus enkel op vraag van de student. De studenten weten dat deze mogelijkheid er is en gaven in hun gesprek aan dat de docenten bereikbaar zijn. Ook is er een examenreglement, dat de opleiding via het elektronische leerplatform verspreidt. De deliberatiecriteria zijn daarbij duidelijk.

De studenten meldden de commissie dat meer inhoudelijke feedback op de werkstukken die zij maken, wenselijk is. Verder kan de opleiding de communicatie over de planning van de examenroosters met de studenten nog verbeteren. De studenten gaven aan dat zij in april al examens dienden te maken, terwijl zij veronderstelden dat die slechts in juni gepland waren.

De commissie meent dat de evaluatiecriteria van de stages duidelijk zijn. De evaluatie van de stage ligt in handen van de docent-stagebegeleider (in dit geval de opleidingscoördinator) van de hogeschool. Daarvoor baseert deze zich op een stage-evaluatiefiche, de stageverslagen van de studenten en een feedbackformulier van de opleiding. Naast deze documenten baseert de opleidingscoördinator zich op de adviezen van de stagementor en de zorgverleners op de stageplaats. Er wordt in de evaluatie rekening gehouden met het leerproces van de student. De commissie vindt het daarom jammer dat de stageverslagen zelf niet worden gequoteerd. Er is per stageperiode ruimte voor tussentijdse evaluatie (op vraag van de student en/of de mentor) en voor de eindevaluatie. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat de opleidingscoördinator een stagebezoek aflegt, en met mentoren en collega's hun leerproces bespreekt. Voor kortere stages wordt de student door middel van telefonisch contact met de stageplaats door de opleidingscoördinator geëvalueerd. De commissie vindt stagebezoeken ook voor kortere stageperiodes wenselijk. Bovendien heeft de commissie uit de gesprekken afgeleid dat men bij de eindevaluatie van een kortere stage de student niet betreft, wat de commissie betreurt.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding voor de beoordeling van het eindwerk sinds het academiejaar 2009–2010 een evaluatie-instrument hanteert dat gebaseerd is op verworven competenties. Het is dus zowel een product- als procesevaluatie. De commissie waardeert het dat het werkveld wordt ingezet om het projectwerk mee te beoordelen. Bij de beoordeling let men op de beoogde competenties, het eindproduct, de schriftelijke neerslag en de mondelinge toelichting van het project tijdens een presentatie. De promotor van het projectwerk beoordeelt het proces; de lezers uit de jury beoordelen het product.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan verder te onderzoeken hoe zij het niveau van de examens en de toetsing van de competenties kan garanderen. De commissie pleit daarbij voor een mix aan examenvragen, zoals open vragen, multiplechoicevragen en casuïstiek.
- De commissie adviseert de opleiding om de studenten meer bij de eindevaluatie van de stages te betrekken.
- De commissie adviseert om meer inhoudelijke feedback aan de studenten geven op hun werkstukken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg is rechtstreeks toegankelijk voor studenten bachelor in de Verpleegkunde en bachelor in de Vroedkunde. Volgens de commissie zijn deze toelatingsvoorwaarden dan ook duidelijk voor de doelgroep. Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen, zijn de meeste studenten die instromen Bachelors in de Verpleegkunde. Indien zij deze vooropleiding hebben genoten, kunnen ze na het afwerken van de opleiding Oncologische gezondheidszorg de Bijzondere Beroepstitel bekomen. Voor Bachelors Vroedkunde geldt dit echter niet. De commissie meent dat dit niet voldoende gecommuniceerd wordt aan de studenten. De studenten voelen het dan ook aan als een tekortkoming.

Op hogeschoolniveau is het EVC-en EVK-beleid op punt gesteld. De opleiding maakt er echter weinig gebruik van. In de opleiding kunnen studenten die als vooropleiding een masteropleiding hebben gevolgd, een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. In de gesprekken die de commissie met de opleidingscoördinator voerde, vernam de commissie dat die dit niet wenselijk vindt. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

Verder merkt de commissie op dat de opleiding de mix van pas afgestudeerde studenten en studenten die al jaren in het werkveld staan, moet blijven bewaken. Deze twee groepen hebben namelijk beide een andere kijk op de opleiding. Voor net afgestudeerden moeten sommige basisvaardigheden nog aan bod komen, terwijl werkstudenten met een lange ervaring in het beroepenveld mogelijk enige diepgang in de opleiding missen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om duidelijk te communiceren aan de instromende studenten dat enkel die studenten met een vooropleiding Bachelor in de Verpleegkunde de Bijzondere Beroepstitel kunnen behalen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de verschillende behoeften aan diepgang op verschillende terreinen van de pas afgestudeerden en werkstudenten met jarenlange ervaring blijvend te bewaken.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid. Uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn. De commissie is wel van mening dat de lage opkomst van de studenten een belemmering is voor het voeren van een goed personeelsbeleid. Zeker met de verwachte toename van het studentenaantal in de nabije toekomst naar aanleiding van de Bijzondere Beroepstitel, is er een tijdige planning nodig om deze toename van studenten op te vangen.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor de werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. Om die reden trekt de opleiding gastsprekers aan, die hun expertise delen met de

studenten. Alle leden van het statutaire personeel dienen een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. De commissie vindt het jammer dat gastsprekers geen of weinig didactische diploma's hebben of didactische opleidingen kunnen volgen via de hogeschool. Daardoor hebben ze vaak weinig ervaring in het gebruik van de verschillende didactische materialen. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. Het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen, waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld, en appreciëren de praktijkgerichtheid van de docenten. De commissie is tevreden te horen dat een Nederlandse gastspreeker in de opleiding aanwezig is, maar merkt op dat de opleiding nog inspanningen zou mogen leveren om meerdere buitenlandse gastsprekers te betrekken, wat een meerwaarde zou zijn voor de gehele opleiding.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. De gastsprekers met wie commissie sprak tijdens het bezoek, bevestigden dat zij via onderzoek en (internationale) congressen hun eigen professionalisering verzorgen.

Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basis-ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten degelijk verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij problemen met gastsprekers snel aan de opleidingscoördinator kunnen melden. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging, en deze docenten worden daar in het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een onlinevragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijstellingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement krijgen nieuwe docenten een peter of meter ter beschikking om hen wegwijs te maken. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding aan inspanningen te leveren om meer buitenlandse gastsprekers te betrekken bij de opleiding.
- De opleiding moet erover waken dat gastsprekers voldoende didactische ondersteuning ontvangen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 3.1 appreciëren de stakeholders de praktijkgerichtheid van de docenten. Vooral de gastsprekers, die onmiddellijk verbonden zijn met het werkveld en dus praktijkvoorbeelden in de lessen kunnen introduceren, zijn een meerwaarde. De studenten gaven aan dat de lessen de realiteit van nu weergeven, en dat de docenten dus met andere woorden rekening houden met vernieuwingen en ontwikkelingen in het vakgebied. De commissie heeft vastgesteld dat alle gastsprekers zelf in de klinische praktijk staan, wat een meerwaarde is. Er is een grote waaier aan specialisaties in deze opleiding. Er zijn bijvoorbeeld verschillende artsen van verschillende oncologische disciplines aan het werk, alsook specialisten voor radiotherapie, een diëtist, een psycholoog en een verpleegkundige. Ook is de wetenschappelijke achtergrond van sommige gastsprekers volgens de commissie een sterk punt.

Zoals aangehaald worden levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op teamvergaderingen en personeelsvergaderingen. De opleiding heeft minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarbij buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen. De commissie is tevreden vast te stellen dat een buitenlandse gastspreker werkzaam is in de opleiding. Dit aantal kan zeker nog worden uitgebreid. Verder zijn er volgens de commissie weinig netwerken of samenwerkingsverbanden met buitenlandse partnerinstellingen, en daaraan zou de opleiding meer aandacht kunnen besteden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om meer te investeren in internationale gastsprekers, buitenlandse netwerken of samenwerkingsverbanden met buitenlandse partnerinstellingen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout in 2010 kon rekenen op 22 medewerkers die behoren tot het onderwijzend personeel. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het administratief-technisch personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 13,6. In het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout werken 15 medewerkers voltijds, 10 medewerkers deeltijds, en heeft nog een aantal medewerkers een gecombineerde opdracht tussen verschillende departementen in de hogeschool of een gedeelde opdracht met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg worden in 2010 1,02 VTE statutair personeel uitgerekend. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding in de praktijk steunt op het werk van één statutair personeelslid, met name de opleidingscoördinator. Daarnaast wordt de opleiding dus bijna volledig gedragen door een dertigtal gastsprekers, die in 2010 voor 124 uren ingezet werden in de opleiding. De ratio statutair personeel-gastsprekers is in deze opleiding dus niet in balans. Gezien het relatief lage aantal studenten in deze opleiding en de student-docentratio van ongeveer 7,6, is de situatie volgens de commissie nu nog werkbaar. Wel vraagt de commissie zich af of het haalbaar blijft een vrij groot aantal gastsprekers in te zetten voor een dergelijk klein aantal studenten. Verder stelt de commissie zich vragen bij de werklust en de werkdruk van de opleidingscoördinator. De werklust van het coördinatie- en begeleidingswerk van de opleidingscoördinator is immers groot. Indien deze om wat voor reden ook niet beschikbaar is, komen de kwaliteit en de continuïteit van de opleiding volgens de commissie in het gedrang. De opleidingscoördinator geeft aan dat ze dit probleem al heeft aangekaart bij de directie van het departement. Volgens de commissie is het een noodzaak dat, indien zich meer studenten zouden inschrijven in de opleiding – wat wordt verwacht door de komst van de Bijzondere Beroepstitel –, meer statutair personeel beschikbaar wordt voor de opleiding Oncologische gezondheidszorg. De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011–2012 voorbereidingen getroffen zijn om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempen te verdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de werklust van de personeelsleden, vooral van de opleidingscoördinator, te verminderen.
- De commissie adviseert de opleiding om de ratio statutaire docenten en gastsprekers meer te egaliseren, ter voorbereiding van de verwachte toename van de studentenaantallen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermijinfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op Associatieniveau en lid is van verschillende werkgroepen, zodat een onderlinge afstemming van de infrastructuur binnen de Associatie kan worden beoogd.

De commissie is onder de indruk van het doordachte infrastructurele concept van de nieuwbouw op de campus in Turnhout (Open Poort), die door de openheid en lichtinval uitnodigt tot studie, en bestaat uit twee lesvleugels en een dwarsvleugel over verschillende verdiepingen. De functionaliteit van de verschillende onderdelen in het gebouw (bibliotheek, ontspanning, onderwijs en de bureaus van de directie, administratie en docenten) worden aangeduid door verschillende kleuren. Er is volgens de commissie ook nagedacht over de ergometrie van het meubilair. De studenten beschikken in de gemeenschappelijke plaatsen op de campus over meer dan voldoende ruimte.

De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Er zijn ook een boekenwinkel en een ruime cafetaria aanwezig op de campus.

Op het departement zijn zeer moderne en goed uitgeruste skills labs aanwezig, waar de hogeschool en het departement ook experimenteren met simulatieonderwijs. Voor de opleiding Oncologische gezondheidszorg verdient het simulatieonderwijs volgens de commissie zeker en vast verdere investeringen en exploratie, bijvoorbeeld het simuleren van bepaalde gesprekstechnieken of het aanleren van bepaalde verpleegkundige technieken.

In de docentenlokalen hebben docenten geen vaste plaatsen. De drie departementen van de campus Turnhout worden in deze niet gescheiden, om meer overleg en gezamenlijke input te stimuleren. Opleidingscoördinatoren daarentegen hebben wel een vaste werkplaats. Iedere docent beschikt over een eigen laptop. Er is draadloos internet aanwezig op de hele campus en een lokaal met pc's, waarvan studenten gebruik kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen wel indien nodig laptops ontlend bij de servicedesk van de bibliotheek.

De commissie waardeert eveneens de ruime en mooie bibliotheek en de bibliotheeklounge, waar 275 werkplekken ter beschikking zijn voor de studenten. De collectie in de bibliotheek biedt werken aan voor de gehele campus en dus de verschillende departementen, en is ingedeeld volgens het SISO-systeem. Er is een driehonderdtal tijdschriften ter beschikking voor de hele campus, waarvan twee derde voor het departement Gezondheidszorg. Verder biedt de bibliotheek ook elektronische literatuur aan via databanken. De bibliotheek is twee decennia geleden zelf gestart met het aanleggen van een Nederlandstalige literatuuurdatabank voor Verpleegkunde: INVERT (de Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften). De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheek rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert. Verder is de commissie onder de indruk van de technologie die in de toekomst zal voorzien in een zelfuitleensysteem.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus in orde is. De vzw Campinia Media is verantwoordelijk voor het aankopen, verkopen en reproduceren van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen indien ze dat wensen. Ook de kopieertoestellen van de campus worden door deze vzw beheerd.

De campus is gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Tussen het station en de campus (een afstand van één kilometer) kunnen studenten gebruikmaken van pendelfietsen of van de uitgetekende verkeersvrije wandelroute. Studenten kunnen K.H.Kempen-fietsen huren, en er zijn overdekte stallingen en vestiaires met douches voorzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale,

sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen en dus ook van de opleiding Oncologische gezondheidszorg verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werkervaring of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinator volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding grotendeels, zo niet volledig bij opleidingscoördinator ligt, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar is. De opleidingscoördinator is het centrale aanspreekpunt en tracht vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Ook de stagebegeleiding ligt in handen van de opleidingscoördinator. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich mee, waardoor organisatorische en administratieve taken op de achtergrond komen te staan. De werklust zou volgens de commissie in elk geval verlicht kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding, die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient en onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project (onderwijsontwikkelingsfonds) 'Werkplekieren', waaruit bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Volgens de commissie kan de informatiebundel van de opleiding Oncologische gezondheidszorg nog geoptimaliseerd worden. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs ('Wat na Bachelor?') van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag. De studenten met wie de commissie een gesprek aanging, gaven aan dat de opleiding de communicatie rond uurroosters en planning nog kan verbeteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan aandacht te schenken aan de werkdruk van de opleidingscoördinator inzake studiebegeleiding.
- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding van werkstudenten, die vaak specifieke behoeften hebben wat studiebegeleiding betreft.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beeoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het operationeel jaaractieplan op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur. De commissie is tevreden dat de TRIS-meting in de hogeschool en de opleiding resulteert in een kwaliteitshandboek (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad ondersteunt voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bachelor-opleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert een kwaliteitsraad, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevestigingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de bevestigingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat jaarlijkse onderwijsbevestigingen plaatsvinden, alsook een bevestiging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), TRIS-score bij de banabacoördinatoren, instroomenquête, uitstroombevestiging en een bevestiging van de gast-sprekers.

Aangezien de opleiding Oncologische gezondheidszorg klein is en weinig studenten telt, stelt de opleiding dat dit de responsgraad van de bevestigingen en de validiteit van de resultaten kan beïnvloeden. De opleiding werkt daarom voor de onderwijsbevestigingen met focusgroepen, die

vaak betere resultaten opleveren. De commissie heeft in het gesprek met de studenten vernomen dat meerdere focusgesprekken per academiejaar plaatsvinden, wat de commissie positief vindt, omdat de opleiding zo kort op de bal kan spelen. Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek en het inkijken van de ter beschikking gestelde documenten heeft de commissie kunnen afleiden dat de studenten de inhoud van de opleidingsonderdelen over het algemeen als positief beoordelen. Hier en daar stellen ze kleine veranderingen voor, bijvoorbeeld wat overlappingen of het uniformiseren van studiemateriaal betreft. De gastsprekers die vanuit verschillende expertisedomeinen lesgeven, ervaren ze als een verrijking.

In 2009–2010 werden de studenten bevraagd over de stage en de stagebegeleiding door de mentoren. Deze bevraging vindt plaats per stageplaats, waardoor geen afzonderlijke resultaten voor de bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg beschikbaar zijn. Gezien het belang van de stage in de opleiding vindt de commissie het wel aangewezen dat er blijvend zicht is op de tevredenheid of ontevredenheid over de stageplaatsen per opleiding.

Er is in 2008–2009 een instroomenquête geweest op hogeschoolniveau, die in 2010–2011 werd herhaald. De commissie heeft echter geen zicht gekregen op de resultaten van deze bevraging. In 2009–2010 is er een uitstroombevraging (onmiddellijk na het afstuderen) geweest in de beide departementen Gezondheidszorg die peilde naar de tevredenheid van de studenten met betrekking tot het net gevolgde programma. Deze bevraging was anoniem en werd uitgevoerd door middel van het computerprogramma Online. De commissie heeft uit de ingekeken documenten echter afgeleid dat er geen respons was vanuit de opleiding Oncologische gezondheidszorg, en betreurt dit. Het is wenselijk om de studenten van de opleiding te motiveren om deel te nemen aan deze bevraging. De commissie vindt het een goed initiatief dat de opleiding verdere bevestigingen plant om de opleiding zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen en noden van het werkveld. Dit wil de opleiding doen door middel van drie vragenlijsten, een aan de studenten onmiddellijk na het afstuderen, een aan de afgestudeerden die zes maanden in het werkveld hebben gestaan, en een aan de werkgevers van de afgestudeerden na zes maanden in het werkveld. De commissie kan zich vinden in deze plannen om een dergelijke bevraging te organiseren.

Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout is een TRIS-scoring uitgevoerd bij de opleidingscoördinatoren. De resultaten kon de commissie inkijken in het kwaliteitshandboek. De verbeteringsacties die uit deze TRIS-scoring voortvloeiden, zijn opgenomen in de operationele jaaractieplannen van de departementen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, zodat men de bevraging niet zal herhalen. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevestigingen dichter op te volgen en te remediëren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend systematisch docenten, gastsprekers en studenten te bevragen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rond verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

De opleiding heeft verschillende acties lopen, geconcretiseerd in de operationele jaaractieplannen van de departementen, die de commissie heeft kunnen inkijken. Het is de bedoeling dat in het begin van een academiejaar de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd worden en een timing wordt opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. De verbeteringsacties uit de operationele jaaractieplannen mogen volgens de commissie systematischer worden opgevolgd. Gezien geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Oncologische gezondheidszorg niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De prioriteiten en actiepunten liggen, zoals de commissie heeft kunnen vernemen uit de gesprekken met de opleiding, bij de samenwerking met het werkveld wat de stage en het competentieprofiel (validering), het toetsbeleid, de verdere integratie van de portfolio en internationalisering betreft. De commissie onderschrijft deze prioritering en waardeert de intenties van de opleiding, maar stelt dat er nog heel wat moet worden geconcretiseerd.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met focusgesprekken resultaten oplevert in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er een voortdurende bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Zij meldden ook dat de opleidingscoördinator actief inspeelt op opmerkingen van de studenten, zoals rond het studiemateriaal. Uit het verslag van de focusgroep van 2011 dat de commissie heeft ingekeken, blijkt ook dat er hard is gewerkt aan het op punt stellen van de opleiding en de werkpunten die naar voren kwamen in de focusgroep van 2010. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel ad hoc verlopen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en uit de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding haar stakeholders bij de opleiding betreft, maar wel soms in onvoldoende mate.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen, waarin problemen kunnen worden aangekaart. Het departement Gezondheidszorg in Turnhout werkt met een 'groot team banaba', waarin alle docenten en opleidingsverantwoordelijken samen met de directie vergaderen. Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan deze overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. Daarnaast is nog een 'klein team banaba' actief, dat bestaat uit de opleidingsverantwoordelijken en de algemene banabacoördinator. De opleiding gaf in het gesprek met de commissie aan dat het geen sinecure is om de gastsprekers, die slechts een beperkt aantal uren in de opleiding vervullen, te mobiliseren en hen meer te betrekken bij de opleiding of bijvoorbeeld de TRIS-scoring. Het goede contact tussen de opleidingscoördinator en de gastsprekers helpt. Toch meent de commissie dat de opleiding nog meer inspanningen kan leveren om de gastsprekers te betrekken. Zij vormen volgens de commissie op dit moment geen team, aangezien er weinig mogelijkheden tot overleg zijn. Zo kennen ze elkaars cursusinhouden niet en is er te weinig contact tussen de gastsprekers en de opleidingscoördinator.

Zoals in facet 5.1 vermeld, betreft de opleiding haar studenten vooral door middel van de (onderwijs)bevragingen via de focusgesprekken. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief. Tijdens de focusgroepen kunnen de studenten terugkoppeling ontvangen over de geleverde verbeteringsacties. Verder waardeert de commissie het dat de terugkoppeling van maatregelen tot verbetering en andere gegevens de studenten eveneens bereikt onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten. De commissie meent dat de betrokkenheid van de studenten zeker verder mag worden verhoogd.

In de hogeschool en het departement kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Oncologische gezondheidszorg mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname, wat nu niet het geval is. Aandacht is vooral nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten, die op dit moment niet geïnteresseerd blijken in een plaats in de studenten- of departementale raad, of dit niet kunnen combineren met hun werksituatie.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden) van het werkveld in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat deze nog uitgebreider kunnen worden ingevuld, en dat meer inspanningen kunnen worden geleverd voor de operationalisering ervan. Uit de gesprekken met de

vertegenwoordigers van het werkveld heeft de commissie immers een sterke wens gevoeld vanuit het werkveld om input te geven in de opleiding.

Het werkveld is verder nog betrokken bij de stage, de mentorenopleiding, via de gastsprekers, studiebezoeken, beurzen en jaarlijkse contacten met de opleidingscoördinator. Ook bij de presentatie van het eindwerk nodigt de opleiding het werkveld uit als jury. De presentatie van het eindwerk staat open voor het gehele werkveld.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alumnibevragingen. De commissie betreurt het dat zij tijdens het visitatiebezoek geen vertegenwoordigers van de afgestudeerden heeft kunnen spreken. De commissie vermoedt dat er geen sprake is van een alumniwerking, terwijl een geformaliseerde alumniwerking wel een meerwaarde voor de opleiding zou zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het verder operationaliseren en systematiseren van de opleidingsadviesraad.
- De opleiding moet erover waken dat de gastsprekers meer betrokken worden bij de opleiding, en dat meer ruimte wordt gemaakt voor overleg tussen de gastsprekers onderling, en tussen de gastsprekers en de opleidingscoördinator.
- De commissie raadt de opleiding aan de studenten meer te motiveren deel te nemen aan de studentenraad of de departementale raad.
- De commissie beveelt de opleiding aan te investeren in een alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	onvoldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De commissie is van mening dat studenten en vooral de werkstudenten weinig participeren aan de kwaliteitszorg van de opleiding. Zij zijn niet vertegenwoordigd in studentenraden en hebben volgens de commissie weinig inspraak over de inhoud van cursussen. Daarentegen heeft de commissie vernomen dat het werkveld wel meer inspraak heeft in curriculumwijzigingen. Ook het ontbreken van participatie van de alumni vindt de commissie een werkpunt. De commissie vindt het jammer dat zij tijdens het bezoek niet heeft kunnen spreken met alumni van de opleiding. De commissie maakt voor dit onderwerp een positieve afweging, omdat zij heeft gezien dat de contacten tussen de hogeschool/de opleiding en het beroepenveld goed zijn. Ook de kankerverenigingen hebben contacten met de school via een forum van de hogescholen en het werkveld. Deze contacten kunnen zeker aangewend worden om de opleidingsadviesraad verder te operationaliseren.

De commissie heeft tijdens het bezoek gezien dat er wel sprake is van betrokkenheid van de verschillende stakeholders, maar dat deze zich nog tot op een zekere hoogte beperkt. Het gaat erom de betrokkenheid van de stakeholders meer te formaliseren en vooral de alumni aan zich te binden. De commissie heeft er vertrouwen in dat de opleiding dit op korte termijn kan realiseren.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat bij de opleiding Oncologische gezondheidszorg alle randvoorwaarden aanwezig zijn om een behoorlijk niveau te realiseren, waar de opleiding dan ook in slaagt. Volgens de commissie wordt de meerwaarde van de opleiding algemeen bevestigd, en werken de afgestudeerden of werkstudenten in bijna alle gevallen op een oncologische afdeling. De stakeholders zijn tevreden over de opleiding.

Vooreerst wil de commissie opmerken dat zij het betreurt dat zij tijdens het visitatiebezoek geen afgestudeerden heeft kunnen ontmoeten en bevragen. Aangezien alle studenten van de opleiding deeltijdse studenten zijn en dus ook al in het werkveld ervaring hebben opgedaan, kon de commissie zich toch een beeld vormen van de meerwaarde van de opleiding in het beroepenveld. De studenten met wie de commissie in gesprek ging, waren enthousiast over de opleiding. Volgens hen kunnen zij door middel van de theoretische kennis die hen is aangereikt, meer vragen van patiënten op hun dienst beantwoorden. Zij merken ook dat artsen van de afdeling hun ervaring en kennis op prijs stellen. Bovendien voelen ze zich als persoon en als verpleegkundige meer zelfzeker.

Ook de vertegenwoordigers van het werkveld zijn tevreden over het niveau van de opleiding en benadrukken de meerwaarde ervan. Studenten die deze opleiding hebben gevolgd, halen door hun kennis en talenten een veel hoger niveau dan iemand zonder dit diploma, en kunnen zelf anderen informeren en bijscholen. De afgestudeerden kunnen inhoudelijk hogere specifieke zorg geven. Ook de nadruk op levenslang leren, kritische reflectie en het zoeken van informatie door de studenten halen de vertegenwoordigers van het werkveld als sterke punten van de opleiding aan.

De commissie is positief over de eindwerken die zij heeft ingekeken. Zij meent dat de kwaliteit van deze bachelorproeven op een goed niveau zit en beantwoordt aan de verwachtingen van een bachelorproef op het niveau van een bachelor-na-bacheloropleiding. De opleiding verwacht met betrekking tot het eindwerk de uitwerking van een concrete patiëntenproblematiek, een grondige literatuurstudie en een vertaalslag ervan naar het werkveld. Ook het feit dat de onderwerpen van de eindwerken rechtstreeks uit de casusroutes van de stage komen, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen.

Afgaande op de opdrachten die de studenten maken tijdens de stage, meent de commissie dat er tijdens de stage duidelijk een toepassing van de geleerde theorie en vaardigheden naar voren komt. De competenties die nodig zijn en vooraf als leerdoelen zijn opgesteld, komen duidelijk aan bod. De commissie is tevreden dat de opleiding studenten afraadt om op hun eigen werkplek stage te lopen. Wel meent de commissie dat de opleiding er aandacht voor moet hebben dat niet alle stages in dezelfde instelling plaatsvinden. Het is volgens de commissie immers een meerwaarde indien de opleiding en de studenten inzichten kunnen krijgen uit verschillende invalshoeken.

De commissie waardeert de docentenmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. De opleiding mag volgens de commissie nog meer werken aan studentenmobiliteit, bijvoorbeeld het afleggen van korte buitenlandse bezoeken, die nu zo goed als onbestaande is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een betere spreiding van de instellingen waar studenten stage lopen, te voorzien, zodat men binnen de opleiding inzichten uit verschillende invalshoeken kan aanbieden.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding Oncologische gezondheidszorg hoog ligt. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat het streefdoel van de opleiding wat studie-efficiëntie betreft, 75 procent is. In het academiejaar 2009–2010 behaalden de voltijdse studenten een studie-efficiëntie van 100 procent, met uitzondering van één student die de opleiding stopzette. De studie-efficiëntie bij de deeltijdse studenten lag een stuk lager. De opleiding geeft aan dat dit te wijten is aan externe omstandigheden waarop zij geen vat heeft, namelijk het stopzetten van de opleiding of het opnemen van slechts een deel van de studiepunten wegens de werkomstandigheden van de student. De studenten die de opleiding niet stopzetten, slagen in veel gevallen voor alle opgenomen credits.

De commissie heeft vastgesteld dat alle voltijdse studenten die in het academiejaar 2009–2010 hun diploma behaalden, dit deden binnen één academiejaar. Alle deeltijdse studenten behaalden in datzelfde academiejaar hun diploma binnen twee academiejaren. Het studierendement ligt binnen deze opleiding dus hoog. De commissie vindt het wenselijk dat deze gegevens blijvend worden geanalyseerd en opgevolgd.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingscoördinator, de docenten en de studenten, het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevestigingen bij afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie is het voeren van exitbevestigingen en -gesprekken toch een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben en dus om exitbevestigingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie rapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk is. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K. H. Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatie rapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	onvoldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

OncZ Oncologische zorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische zorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Oncologische zorg wordt aangeboden aan het departement Gezondheidszorg en technologie van de Katholieke Hogeschool Leuven. De Katholieke Hogeschool Leuven is sinds 2002 lid van de Associatie KU Leuven.

De KHLeuven staat in voor verschillende opleidingen verspreid over vijf studiegebieden: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Gezondheidszorg, Industriële wetenschappen en technologie, Onderwijs en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg en technologie, dat in 2007–2008 ontstaan is uit de fusie van Rega en Verpleeg- en Vroedkunde, organiseert zes professioneel gerichte bacheloropleidingen en vier bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder Oncologische zorg. Deze opleiding werd na jaren opnieuw opgericht tijdens het academiejaar 2011–2012.

Sinds het academiejaar 2005–2006 organiseerde het departement Gezondheidszorg en technologie jaarlijks een postgraduaatscursus Oncologie, net zoals permanente vorming Palliatieve zorg, Radiotherapie en Voeding en kanker. De bachelor-na-bacheloropleiding werd in het academiejaar opnieuw georganiseerd op expliciete vraag van het werkveld.

In 2011–2012 telde de opleiding 11 studenten, van wie er acht voltijds ingeschreven waren en drie studenten de opleiding deeltijds volgden.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming van het decreet. De commissie kon vaststellen dat het competentieprofiel van de opleiding het resultaat is van de samenwerking tussen hogescholen binnen de Associatie KU Leuven. Zo is binnen de Associatiestuurgroep Verpleegkunde en vroedkunde de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming opgestart, die het advies gaf om het competentieprofiel van de opleiding Bachelor in de Verpleegkunde als basis te gebruiken voor het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleidingen. De sleutelrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisopleiding Verpleegkunde, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Oncologische gezondheidszorg.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool, de strategische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool en de ministeriële besluiten voor de bijzondere beroepstitels. Aangezien een student bij het afwerken van de opleiding de Bijzondere Beroepstitel als Verpleegkundige gespecialiseerd in de Oncologie kan behalen, is het ministeriële besluit van 28 januari 2009 tot vaststelling van de criteria voor de bijzondere beroepstitel erg belangrijk geweest bij het opstellen van het competentieprofiel van de opleiding.

Volgens de commissie is het competentieprofiel dan ook erg sterk uitgebouwd, en zijn er zowel internationale als nationale punten in verwerkt, wat de commissie waardeert. Het competentieprofiel werd eveneens afgestemd met internationale competentieprofielen (EONS) en bij nationale beroepsverenigingen zoals het VOOK (Vlaams Overleg Opleidingen Kankerverpleegkunde).

Het competentieprofiel van de opleiding Oncologische gezondheidszorg is, zoals vermeld, opgebouwd volgens de rollen van een verpleegkundige. Per rol wordt een aantal competenties en daaronder gedragsindicatoren vermeld. Volgens de commissie beoogt de opleiding verdieping en expertise in het specifieke domein van de oncologische zorg, zowel op het vlak van kennis als van vaardigheden. De opleiding streeft dus naar een expertfunctie, wat volgens de commissie duidelijk naar boven komt in het competentieprofiel. De commissie meent dat het niveau van de

opleiding diepgaander is dan dat van de basisopleiding. De basis van het competentieprofiel van de opleiding ziet er als volgt uit.

Verpleegkundige rol 'Persoon, beroepsbeoefenaar':

- Empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid aanwenden in de verpleegkundige context.
- Een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het patiëntstelsel en het interdisciplinair team.
- Ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen.
- Een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.

Verpleegkundige rol 'Klinisch beoordelaar, coach, zorgverlener':

- Relevante gegevens verzamelen over het patiëntstelsel in de verpleegkunde.
- Verpleegproblemen en behoeften identificeren en onderscheiden.
- Doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het patiëntstelsel en het zorgstelsel.
- Verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren.
- De resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
- Relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren.
- Primaire, secundaire en tertiaire preventie toepassen.

Verpleegkundige rol 'Organisator en coördinator, regisseur':

- De zorg organiseren en coördineren.

Verpleegkundige rol 'Professional, beroepsbeoefenaar, ontwerper':

- Handelen in functie van kwaliteitszorg.
- Zich professioneel ontwikkelen.
- Verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief.

Verpleegkundige rol 'Lid van het team, regisseur, coach':

- Studenten en collega's begeleiden.
- Intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerken binnen het verpleegkundig team.
- Interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.

Verpleegkundige rol 'Lid van de samenleving, beroepsbeoefenaar':

- Openstaan voor diversiteit in de samenleving.
- Positief bijdragen tot de profilering van het beroep.
- Openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de doelstellingen van de opleiding aansluiten bij de eisen die vakgenoten en het relevante beroepenveld stellen aan deze opleiding. Het competentieprofiel van de opleiding laat volgens de commissie toe dat de student klaargestoomd wordt voor het werken in het beroepenveld van de oncologie.

Zoals vermeld heeft de opleiding verschillende bronnen gebruikt om haar doelstellingen op te stellen. In samenwerking met het VOOK zijn er binnen Vlaanderen afspraken gemaakt met de hogescholen die de opleiding Oncologie aanbieden over de organisatie van de opleiding. De commissie is van oordeel dat het competentieprofiel overeenkomt met het competentiekader. De commissie stelde vast dat de opleiding de deelaspecten concreet heeft uitgeschreven.

De commissie is tevreden dat de opleiding naast het competentieprofiel van de basisopleiding Verpleegkunde binnen de Associatie KU Leuven ook internationale bronnen heeft aangewend, op basis waarvan de opleiding haar competentieprofiel heeft opgesteld. Zo heeft de opleiding ook inspiratie gezocht bij het voortgezet curriculumprogramma voor oncologieverpleegkunde dat is opgemaakt door het EONS (European Oncology Nursing Society) uit 2005.

Verder is er door de samenwerking in VOOK overleg geweest met het werkveld, waardoor het competentieprofiel een grote praktijkrelevantie kent. De commissie stelde vast dat de opleiding in het academiejaar 2010–2011 de beroepseisen, het competentieprofiel en het curriculum verschillende keren besproken heeft met een dertigtal werkveldvertegenwoordigers, wat zij positief vindt. De opleiding heeft bovendien het competentieprofiel en het curriculum besproken met verschillende werkgroepen binnen de beroepsvereniging VVRO (Vereniging voor Verpleegkundigen Radiotherapie en Oncologie), het Leuvens Kanker Instituut (LKI) en de Universitaire Ziekenhuizen Leuven (UZ Leuven). De commissie vraagt de opleiding om verder werk te maken van de validering van het competentieprofiel door het beroepenveld.

De doelstellingen van de opleiding zijn beschreven in ECTS-fiches die via de website van de KHLeuven openbaar worden gemaakt. Ook de studenten zijn bekend met deze fiches, die ze in het begin van het academiejaar ontvangen. De commissie stelde vast dat alle studenten, (praktijk)lectoren en stagementoren beschikken over het competentieprofiel, de vaardigheidslijst en de ECTS-fiches, wat zij waardeert. De competenties en indicatoren zijn eveneens opgenomen in het evaluatieformulier voor de stages.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om verder werk te maken van de validering van het competentieprofiel door het beroepenveld.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het programma van de opleiding onder de loep genomen en zag een degelijke doorvertaling van competenties naar het programma. De verschillende aspecten komen aan bod en de opleiding slaagt erin om door het programma een expert-niveau te behalen, wat het werkveld bevestigt.

De inhoud van het programma komt volgens de commissie tegemoet aan de gestelde doelstellingen. Het programma bestaat uit elf opleidingsonderdelen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen twee modules. Module 1 vormt de basismodule en omvat de opleidingsonderdelen Basisaspecten in de oncologie, Algemene therapeutische aspecten, Psychosociale, juridische en ethische aspecten in de oncologie en Wetenschappelijk onderzoek in de oncologie. Naast deze opleidingsonderdelen bevat deze module ook nog een vijfde opleidingsonderdeel, namelijk Stage oncologische basiszorg. Module twee bestaat uit zes opleidingsonderdelen. Deze module bouwt verder op de eerste. Zo focust opleidingsonderdeel zes op de specifieke oncologische zorg per oncologische pathologie, en opleidingsonderdeel zeven op supportieve oncologische therapie en zorg. In opleidingsonderdeel acht, Capita selecta, kan de student kiezen tussen radiotherapie en oncologische doelgroepen, zoals pediatrische oncologie, jong-adolescenten of geriatrische populatie. De commissie waardeert deze mogelijkheid tot differentiatie in het leerpad van de student volgens zijn eigen interessegebied. Daarnaast omvat deze module nog twee stages en de bachelorproef.

De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor psychosociale aspecten, zoals communicatie en begeleiding. Zij stelde ook vast dat de opleiding aandacht heeft voor levenslang leren, competentiegericht onderwijs en het inoefenen van vaardigheden, en een evidence-based focus heeft.

Zij stelde echter wel vast dat de lesinhoud niet altijd de verpleegkundige aandachtspunten bevat, zoals verpleegkundige aandachtspunten bij thoracaal-oncologische zorg. Zij vraagt daarom de opleiding om blijvende aandacht te hebben voor de verpleegkundige aspecten van zorg in sterk theoretische opleidingsonderdelen. Zij vraagt verder ook om nog meer aandacht te besteden aan revalidatie, re-integratie en readaptatie. Zij stelde immers vast dat deze elementen eerder impliciet in de opleiding zijn verwerkt. Zij vraagt om deze aspecten expliciet zichtbaar als onderdeel van de opleiding te maken.

De commissie waardeert het dat de opleiding een concordantiematrix heeft opgesteld. Door het gebruik van deze concordantiematrix krijgt de student een leidraad om te weten welk opleidingsonderdeel welke competenties beoogt en nastreeft, en wordt de kwaliteit van de inhoudelijke invulling van het programma bewaakt.

De commissie vindt het positief dat curriculumaanpassingen steeds tot stand zullen komen via een interne procedure op hogeschoolniveau volgens het principe van checks and balances. De commissie stelde vast dat de verschillende aspecten van het programma en de opleiding worden bewaakt door de opleidingscommissie, die twee keer per jaar samenkomt. In de opleidingscommissie hebben naast lectoren ook een student, een onco-psycholoog en een arts aangesteld door het LKI en de opleidingscoördinator zitting. De commissie stelde vast dat relevante actoren zullen betrokken worden bij de curriculuminnovatie, en waardeert dit.

De commissie vindt het positief dat de opleiding zich inspireerde voor het opbouwen van haar curriculum op de curricula van buitenlandse opleidingen in onder meer Nederland, Duitsland, Frankrijk en de European Oncology Nursing Society (EONS).

In het programma hebben de studenten de mogelijkheid om een buitenlandse stage te volgen. De commissie stelde vast dat de stageperiodes bovendien lesvrij werden gemaakt, zodat het voor de studenten mogelijk wordt om in het buitenland stage te lopen, wat zij waardeert. Daarnaast wordt jaarlijks een internationale miniweek georganiseerd door het departement Gezondheidszorg en technologie, waarin studenten lezingen en workshops van buitenlandse lectoren kunnen volgen.

De opleiding Oncologische zorg let er daarnaast ook op dat in het programma voldoende internationale en multiculturele elementen worden opgenomen. Dit gebeurt voornamelijk in het opleidingsonderdeel 3 Psychosociale, ethische en juridische aspecten in de oncologie. De opleiding gebruikt ook relevante internationale wetenschappelijke vakliteratuur. Dit is vooral te danken aan de medewerking van een groot aantal gastlectoren met een doctoraat. De commissie vindt dat de internationale elementen in het programma nog verder kunnen groeien, maar ze merkt ook op dat de opleiding zich bewust is van het belang van de internationale dimensie in haar programma. Ze stimuleert het dat de opleiding daar steeds meer werk van maakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om meer aandacht voor de verpleegkundige aspecten van zorg en voor revalidatie, re-integratie en readaptatie te hebben.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie merkte op dat de opleiding naar verdieping en expertise streeft, en dit zowel op het vlak van theoretische kennis als vaardigheden. De commissie beschouwt de sterke samenwerking met het UZ Leuven als een heel belangrijke troef. De commissie merkte dat de opleiding 'de verwevenheid tussen theorie en praktijk' als een belangrijk punt naar voren schuift. Dit komt overigens ook naar voor in de opbouw van het programma, waarbij les- en praktijkdagen worden gecombineerd. De commissie zag met andere woorden een sterk evenwicht tussen professionele en academische gerichtheid, wat bovendien bevorderd wordt door de samenstelling van het docententeam, dat zowel uit klinische als academische lesgevers bestaat.

De commissie stelde een duidelijke professionele gerichtheid vast. Zij vindt het positief dat de opleiding een bijzonder sterke input van het beroepenveld krijgt, die een actuele inhoud van het programma waarborgt. De commissie heeft dan ook vastgesteld dat het programma zich ent op recente ontwikkelingen in het vakgebied, de beroepspraktijk en aandacht heeft voor evidence-based onderwijs en levenslang leren. Zij zag voorts ook dat een lijst werd ontwikkeld voor het bijbrengen van beroepsvaardigheden, die overigens ook tijdens de stage als werkinstrument kan worden gebruikt. Zij beschouwt dit als een sterk punt.

Dankzij de samenwerking met lectoren die ook een academische opdracht vervullen, wordt bovendien anderzijds de wetenschappelijke input verzekerd. Specifiek wat de academische gerichtheid van de opleiding betreft, zag de commissie dat het curriculum veel aandacht heeft voor de ontwikkeling van academische vaardigheden (eisen voor papers, stageverslagen en eindwerk). De commissie waardeert dit. Bovendien zijn de lectoren vaak ingebed in een academisch kader, wat afstraalt op de studenten (zie ook hierboven).

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek kunnen vaststellen dat het studiemateriaal van een degelijke kwaliteit is. De commissie waardeert het dat de cursussen actueel en praktijkgebonden zijn. Zij zag ook dat duidelijk wordt aangegeven hoe er zal worden geëvalueerd, en dat er een duidelijk onderscheid is tussen hoofd- en bijzaken. Elke cursus bevat ook ECTS-fiches. De commissie apprecieert het daarnaast ook dat studenten tijdig en correct hun studiemateriaal ter beschikking krijgen.

De bachelorproef vertegenwoordigt zes studiepunten. Studenten werken een wetenschappelijk onderbouwde oplossing uit voor een concreet oncologisch verpleegprobleem. De commissie stelde vast dat de onderwerpen inspelen op wensen uit de praktijk. Zij vindt het positief dat de opleiding oncologische afdelingen bevraagt naar wensen rond de uitwerking van procedures en verpleegplannen met betrekking tot bepaalde recente ontwikkelingen. Op die manier kunnen studenten bijvoorbeeld evidence-based handleidingen ontwikkelen. Het schriftelijk rapport telt maximaal 20 pagina's.

Studenten moeten vijf relevante wetenschappelijk artikels verwerken. Dit moet besproken worden met de promotor tegen begin maart. Van de student wordt verwacht dat hij zelf het initiatief neemt om afspraken te maken.

Studenten moeten naast hun schriftelijk rapport de bachelorproef ook presenteren tijdens een openbare zitting waarbij de promotor, een copromotor of inhoudsdeskundige en lezer aanwezig zijn, net zoals alle studenten van de opleiding en verpleegkundigen van de oncologische diensten. Zij voeren een discussie en beantwoorden vragen. Hoewel de commissie nog geen bachelorproeven kon inkijken ten tijde van de visitatie, stelde zij vast dat het concept en het beleid errond degelijk uitgedacht zijn.

De opleiding Oncologische zorg telt drie stagemomenten. De commissie zag dat de opleiding waakt over de coherentie van het programma tijdens de stagemomenten, en waardeert dit. De opleiding zorgt voor structuur tijdens de stages door deze af te stemmen op de routes die een oncologische patiënt aflegt. De commissie vindt het positief dat de studenten op die manier een totaalzicht krijgen op alle dimensies van de oncologische zorg. De commissie waardeert het eveneens dat tijdens elke stage specifieke leerdoelen worden vastgelegd die de student moet bereiken. De stage Oncologische basiszorg uit de eerste module bestaat uit vier weken. Tijdens deze stage maken de studenten kennis met het werkveld van de oncologische verpleegkunde. Studenten moeten hun werkveldervaringen neerschrijven aan de hand van theoretische kaders in het stageverslag. Aan het einde van hun traject volgen de studenten een lange stageperiode van zes en vijf weken op twee verschillende specialistische oncologische stageplaatsen. Tijdens deze stages volgen de studenten het traject en de verschillende fases van het zorgtraject van de specifieke patiënt. Zo zijn er een diagnostische fase, de behandelingsfase, de revalidatie en de palliatieve/terminale fase. Studenten komen dan terecht op een oncologische opnameafdeling, een chirurgisch-oncologische eenheid en de dienst Radiotherapie. Studenten werken dan ook een concreet klinisch probleem rond oncologische zorg uit in samenspraak met de stageplaats.

De commissie stelde vast dat er een sterke samenwerking met het UZ Leuven is. Zij beschouwt dit als een heel belangrijke troef. De commissie vraagt de opleiding echter wel om ook open te staan voor samenwerking met perifere ziekenhuizen en andere universitaire centra. Er moet ook ruimte zijn voor stagemogelijkheden aan deze instellingen.

De commissie stelde vast dat de studenten van dichtbij worden opgevolgd op de stageplaats door stagementoren, die instaan voor de begeleiding, demonstratie en observatie. Daarnaast is er ook dagelijkse reflectie met feedback door een verpleegkundige in het studentenbegeleidingsdossier. De commissie vindt het eveneens positief dat vorderingen worden geregistreerd in de vaardigheidslijst Oncologische verpleegkunde, die aansluit bij het competentieprofiel.

De commissie vindt het positief dat de opleiding ook aandacht heeft voor maatschappelijke dienstverlening. De commissie apprecieert het dat de opleiding kennis verspreidt onder de gezondheidswerkers aan de hand van diverse publicaties. Zij waardeert het ook dat de opleiding het brede publiek inlicht over oncologische zorg dankzij publicaties van onder meer informatiebrochures en een website.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een modulaair, sequentieel, coherent opgebouwd en degelijk onderbouwd programma. De commissie is van mening dat de opleidingsonderdelen elkaar logisch en helder opvolgen. Tijdens de eerste module focust de opleiding op brede vakspecifieke inhoud, om dan in de tweede module de gespecialiseerde inhoud te behandelen. De commissie vindt het positief dat de basismodule zowel theoretische als praktische inhoud aanreikt die essentieel zijn, en waarop dan verder wordt gebouwd tijdens de tweede module.

De commissie stelde vast dat het programma ook een coherente verticale samenhang vertoont, dankzij de verschillende leergebieden die over de verschillende opleidingsonderdelen heen lopen. Op die manier is er immers een duidelijke graduele opbouw binnen de vier verschillende leergebieden. Het leergebied Biomedische wetenschappen focust op het verpleegkundige handelen. In het leergebied Verpleegkundige wetenschappen worden de verpleegkundige theorie en verpleegtechnische vaardigheden van de oncologische zorg behandeld. In het leergebied Humane wetenschappen komen aspecten van de psychosociale oncologische zorg aan bod. Het leergebied Informatie- en onderzoekscompetenties herhaalt in eerste instantie de informatievaardigheden inzake wetenschappelijk onderzoek, om dan over te gaan tot actieve deelname aan één of meerdere fasen in het klinische onderzoek.

De commissie vindt het positief dat de opleiding eveneens de horizontale samenhang bewaakt. Dit gebeurt onder meer door thematisch over de leergebieden heen te werken, casussen aan te bieden en erover te waken dat binnen eenzelfde module dezelfde handboeken worden gebruikt. Zij waardeert het daarnaast dat binnen de stages verschillende leergebieden tegelijk voorkomen. De commissie vraagt de opleiding om de samenhang en de coherentie van de opleiding van zeer nabij te blijven opvolgen, en dit omwille van het grote aantal externe gastdocenten en gastsprekers.

Dankzij de modulaire opbouw wordt bovendien de samenhang in de deeltijdse trajecten bewaard. De commissie merkt op dat de modules ook voordelen inhouden ten opzichte van de individuele achtergrond van iedere student. Studenten kunnen een persoonlijk traject samenstellen door EVC's of EVK's aan te vragen. Wanneer zij minstens twee jaar werkervaring hebben, mogen zij een portfolio indienen om een EVC aan te vragen. Op basis van die portfolio kan de opleidingscoördinator de student uitnodigen voor een interview. Als de student daarenboven ook vrijstellingen wenst voor theoretische opleidingsonderdelen, moet de student een schriftelijke toets afleggen. Studenten met een masterdiploma worden in principe altijd vrijgesteld voor het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek, maar dienen nog steeds een bachelorproef te maken. In specifieke gevallen wordt steeds onderzocht of de student zowel de inhoud als de competenties van een opleidingsonderdeel beheerst, voor de student voor dat opleidingsonderdeel een vrijstelling krijgt. De commissie is van mening dat de opleiding in hoge mate rekening houdt met de verschillende instroomprofielen, wat blijkt uit het grote aantal individuele trajecten. Voor werkstudenten die de opleiding willen spreiden over langere tijd, biedt de opleiding bovendien een gestandaardiseerd deeltijds traject aan, waardoor die studenten het curriculum in twee jaar kunnen voltooien.

Kortom, de commissie stelde vast dat de samenhang en coherentie tussen de verschillende opleidingsonderdelen en modules degelijk zijn en worden bewaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de samenhang en de coherentie van de opleiding van zeer nabij te blijven opvolgen omwille van het grote aantal externe gastdocenten en gast-sprekers.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Oncologische gezondheidszorg bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studietoegang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vermits de opleiding recent werd opgestart, werden nog geen metingen georganiseerd. Dit neemt echter niet weg dat de commissie vaststelde dat de opleiding de studielast van haar programma zal opvolgen via het meetbeleid dat op hogeschoolniveau werd opgesteld. De KHLeuven gebruikt de instrumenten die door de Associatie KU Leuven zijn ontworpen (Metis, Kronos). Studietijdmetingen maken deel uit van de interne kwaliteitszorg en dienen minstens een keer per acht jaar te worden uitgevoerd. De commissie meent dat deze vaker kunnen worden uitgevoerd. Indien de resultaten van de studietijdmetingen daarom vragen, zullen verbeteringsacties worden uitgewerkt. De commissie is van oordeel dat de opleiding een duidelijk beleid voert inzake studietijdmetingen. De opleiding gebruikt zowel kwantitatieve als kwalitatieve methodes. De kwantitatieve studietijdmeting zal gebeuren volgens de techniek van het schatten achteraf dankzij de webapplicatie Metis. Daarnaast zal ook naar de studeerbaarheid worden gepeild tijdens de tevredenheidsbevragingen van studenten en lectoren (zie facet 5.3.) Ook de pas afgestudeerden zullen worden bevraagd over de perceptie van de studielast.

De commissie waardeert het verder ook dat de opleiding een voorbeeld aan andere bachelor-na-bacheloropleidingen neemt om zich voor te bereiden op de te verwachten studiebelemmerende en -bevorderende factoren.

De commissie kon uit de gesprekken met de studenten vaststellen dat de opleiding een zwaar programma aanbiedt, zeker wanneer zij met een job wordt gecombineerd. De commissie waardeert het wel dat de opleiding toeziet op een gelijke verdeling van de studietijd over de twee semesters. Tijdens de gesprekken kon de commissie evenwel vaststellen dat de studenten globaal tevreden zijn over de verhouding studietijd/studiepunten/studeerbaarheid. De commissie noteerde wel de vraag van de studenten om meer zicht te krijgen op deadlines. Zij raadt de opleiding daarom aan om de planning van de deadlines van bij de start van het academiejaar aan de studenten mee te delen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de planning van de deadlines van bij de start van het academiejaar aan de studenten mee te delen.
- De commissie adviseert de opleiding om de studietijdmetingen sneller te plannen dan om de acht jaar.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt het positief dat de opleiding belang hecht aan activerende werkvormen. De commissie is immers van oordeel dat ervaring de beste leerschool is, en dat reflectie op die ervaring maakt dat een student kritisch met de 'verklarende kennis' zal omgaan. De commissie stelt het eveneens op prijs dat de gehanteerde onderwijsmiddelen aansluiten bij het competentiegericht onderwijs. Zij zag dat de opleiding een duidelijke voorkeur geeft aan contactonderwijs en minder aan zelfstudiepakketten, en waardeert dit.

Op de campus hebben de studenten toegang tot boeken, cursusmateriaal, mediatheek, biomedische bibliotheek en vaardigheidscentrum (mogelijkheid tot zelfstandig oefenen, aanwezigheid foto- en filmmateriaal). Op de werkplek kunnen de studenten leren dankzij de intense begeleiding door de stagementor op de stageplek, en dankzij de opvolging door reflectie en verslagen. Daarnaast hebben studenten ook toegang tot de digitale leeromgeving Toledo (alle informatie), softwarepakketten, ICT op stage (PMDS), intranet, SharePoint, patiëntenfilms voor patiënteneducatie van het UZ Leuven enzovoort.

De commissie is van oordeel dat ook de werkvormen aansluiten bij het didactisch concept, dat zich kenmerkt door competentiegerichtheid, actief en proactief leren, ervaren en doen nadenken, en het stimuleren van kritisch denken (contactonderwijs, interactie tussen student en zijn omgeving: discussieruimte mogelijk om ervaringen te bespreken...). De commissie stelt het bovendien op prijs dat de opleiding een grote diversiteit aan werkvormen aanbiedt, zoals vaardigheidsonderwijs, diverse instructie- en interactievormen, opdrachten en de klinische praktijk.

De commissie zag een sterk georganiseerd vaardigheidsonderwijs, en waardeert dit. Zij vindt het positief dat de opleiding het ervaringsgericht leren wil stimuleren door gebruik te maken van casuïstiek, simulanten (rollenspelen) en praktijksimulaties. Zij stelde ook vast dat binnen de stage de intervisie toelaat om ook de psychosociale aspecten van het zorggeven aan bod te laten komen, wat positief is.

De commissie stelde vast dat niet in alle cursussen duidelijke referenties aan wetenschappelijke literatuur terug te vinden zijn. Zij stelde vast dat enkel referenties worden opgenomen als cijfermateriaal, of figuren worden overgenomen uit een artikel. De commissie vraagt daarom aandacht te hebben voor verwijzingen naar wetenschappelijke literatuur. De commissie vraagt de opleiding ook om erover te waken dat alle cursussen inhoudsopgaves bevatten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om duidelijke referenties op te nemen in het cursusmateriaal.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag dat de KHLeuven een duidelijke visie rond de kwaliteitsbewaking van toetsing ontwikkelde. De opleiding hanteert namelijk een competentiegericht toetsbeleid, waarbij het competentieprofiel als uitgangspunt voor de toetsing dient. De commissie stelde vast dat de beoordeling en toetsing degelijk georganiseerd zijn in de opleiding. De opleiding schenkt aandacht aan zowel formatieve als summatieve toetsing. De commissie waardeert dit. Door het feit dat de authentieke en probleemgerichte evaluatie van de meeste opleidingsonderdelen plaatsvindt in juni, is er veel aandacht voor het ontwikkelen van de competenties om zelfstandig zorgverlener te worden en de leerinhouden toe te passen.

De commissie is van oordeel dat de toetsingscriteria transparant zijn en duidelijk worden gecommuniceerd aan de studenten. Zij stelde vast dat de studenten de toetsingscriteria kennen. Zij vindt het positief dat deze criteria praktijkgericht zijn en bovendien werden afgetoetst bij het werkveld. De opleiding maakt gebruik van oplossingsleutels, wat de commissie waardeert. Tijdens het inkijken van de verschillende examens, papers, presentaties en stageverslagen kon de commissie dan ook vaststellen dat de beoordelingen op een betrouwbare manier verlopen, en dat deze de coherente toetsing in functie van de vooropgestelde criteria reflecteren. De commissie stelde vast dat de opleidingscoördinator een database van examenvragen bijhoudt, wat de betrouwbaarheid ervan vergroot. Bovendien bewaakt ook de opleidingscommissie de betrouwbaarheid en de validiteit van de toetsing. De commissie vraagt niettemin om bijzondere aandacht te blijven hebben voor de transparantie tussen de leerdoelen en de evaluatie omwille van de grote diversiteit aan gastdocenten.

De commissie zag een degelijke mix aan evaluatievormen, en vindt dit positief. Zo zag zij niet enkel kennisvragen maar ook multiplechoicevragen, open vragen, inzichtvragen en casuïstiek, die de studenten verplichten om linken te maken naar nieuwe situaties. De commissie waar-

deert deze aandacht voor competentiegericht toetsten. Dit wordt bovendien ook van de student verwacht in de stageverslagen. De commissie vindt het ook positief dat de opleiding niet enkel focust op biomedisch denken, maar dat zij de studenten ook opdrachten geeft om zowel sociale, juridische als ethische problemen rond een specifieke casus uit te werken, wat hen verplicht om hun blikveld uit te breiden naar andere aspecten dan het puur biomedische.

Tijdens de stage staat de competentieontwikkeling van de student centraal. Deze wordt van dichtbij opgevolgd door dagelijkse persoonlijke feedback en tussentijdse beoordelingen met bijsturing. Na de stage krijgen de studenten een kwalitatieve beoordeling op basis van een beoordelingsformulier, dat gestructureerd is volgens het competentieprofiel. Op die manier weet de student welke competenties verder moeten worden afgewerkt. De praktijklector maakt in overleg met de hoofdverpleegkundige en de student een eindbeoordeling op basis van de evolutie van de student. Die evolutie wordt gedefinieerd aan de hand van de sterke punten en opmerkingen die regelmatig over alle feedbackfiches heen terugkomen.

Studenten krijgen wel punten op het stageverslag. Na elke stageperiode bepalen de praktijklectoren het cijfer.

De eindbeoordeling van het eindwerk wordt toegekend na de presentatie en de beoordeling van de begeleiders en de lezer, die overigens een onafhankelijk advies geeft. Zeventig procent van de punten gaat naar de inhoud, 20 procent naar de vorm en 10 procent naar het proces. De commissie waardeert deze manier van puntenverdeling.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Zowel studenten die een diploma van bachelor in de Verpleegkunde hebben als zij die beschikken over een diploma van bachelor in de Vroedkunde worden tot de opleiding toegelaten. Dit is op uitdrukkelijke vraag van het werkveld met oog op gynaecologische oncologie. De vroedvrouwen die afstuderen in de bachelor-na-bacheloropleiding, komen niet in aanmerking voor de Bijzondere Beroepstitel van Verpleegkundige gespecialiseerd in de oncologische zorg.

Het overgrote deel van de instromende studenten heeft de afstudeerrichting Ziekenhuisverpleegkunde gevolgd. Deze vooropleiding is dan ook heel geschikt om de opleiding aan te vatten. Er wordt rekening gehouden met EVC en EVK, conform de geldende afspraken in de Associatie. Zo kunnen studenten die al ervaring opdeden die verzilveren via EVC-procedures. Studenten die instromen uit de Master in de Verpleegkunde en Vroedkunde komen in aanmerking voor EVK-procedures. Na het behalen van hun bachelor-na-bachelordiploma kunnen de studenten een bijzondere beroepstitel aanvragen bij het ministerie van Volksgezondheid. Dit geldt enkel voor de studenten met een vooropleiding Verpleegkunde.

De commissie merkte tijdens de gesprekken op dat de instroom van voltijdse studenten een meerwaarde betekent inzake abstract denken en het toepassen van wetenschappelijke kaders, terwijl de instroom van deeltijdse studenten een directere praktijkkoppeling als voordeel heeft. De commissie vindt het positief dat de opleiding een instroom vanuit diverse andere streken en scholen kent, en dit omwille van de degelijke reputatie van de kwaliteitsvolle opleiding.

De commissie stelde vast dat de opleiding een duidelijk zicht heeft op de studieachtergrond van de studenten die instromen. Zij waardeert dit. Bovendien vindt de commissie het positief dat de opleiding haar beleid hierop afstemt. Zo zag zij dat het programma degelijk aansluit bij de vooropleiding. Er wordt overigens ook aandacht besteed aan het bereiken van de instroomcompetenties voor studenten die hun bachelordiploma in de Verpleegkunde elders behaalden. De commissie is wel van oordeel dat de opleiding meer inspanningen kan doen om meer studenten aan te trekken met werkveldervaring.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding kan inspanningen doen om meer studenten aan te trekken met werkveldervaring. Dit kan de opleiding ertoe dwingen om het programma meer flexibel uit te werken.
- De commissie adviseert de opleiding om duidelijk te communiceren aan de instromende studenten dat enkel die studenten met een vooropleiding bachelor in de Verpleegkunde de Bijzondere Beroepstitel kunnen behalen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	excellent
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een dynamisch en geïnspireerd docententeam, dat een energieke motor vormt achter de opleiding. Uit de gesprekken gaven de docenten aan dat zij werkvreugde beleven aan hun opdracht. De commissie merkte ook dat het hele team de visie van de opleiding samen draagt. Ondanks het grote aantal gastdocenten met beperkte opdracht slaagt de opleiding erin om iedereen betrokken te houden. De organisatorische en inhoudelijke aanpak komen ter sprake in de bijeenkomsten van de opleidingscommissie. Gastlectoren worden daarvoor bewust uitgenodigd. Naast de opleidingscommissie zijn nog andere overlegorganen actief op departementaal of hogeschoolniveau, waarin de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevalenzorg is vertegenwoordigd.

Vanuit de opleiding en de hogeschool krijgen de docenten en gastsprekers didactische ondersteuning aangeboden. Zij gaven tijdens de gesprekken aan dat zij kunnen rekenen op een ruim aanbod bijscholingen, studiedagen en themasessies. Zo krijgen zij, indien gewenst, hulp bij het gebruik van Toledo of toelichting bij didactische vernieuwingen, zodat zij vlot aan de slag kunnen met didactische werkvormen zoals casusonderwijs, overall-toets of rollenspelen. Bij de departementale onderwijscoördinator kunnen zij zelf voorstellen doen. Sinds 2008 is er een elektronisch registratiesysteem (ERNA), dat de aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert. De commissie stimuleert het verder uitbouwen van het professionaliseringsbeleid.

Het personeelsbeleid wil zo transparant mogelijk zijn en streeft een open communicatie na tussen alle docenten. Vanuit de KHLeuven is een aantal doelstellingen geformuleerd rond personeelsbeleid. Sinds 2007 werkt de hogeschool bovendien met een competentiewoordenboek dat als basisinstrument gehanteerd wordt, zowel voor de verdeling van opdrachten als voor de aanwerving van nieuw personeel. De commissie vindt het positief dat men ook voor het personeel competentiegerichtheid centraal stelt. Men vertrekt immers vanuit de competenties van ieder personeelslid bij het toekennen van een opdracht. Bij aanwerving wordt een sollicitant geselecteerd op basis van het curriculum vitae voor een mondeling gesprek met de departementale en opleidingsverantwoordelijken. Doorgaans verspreidt men een vacature eerst intern en pas later extern, behalve voor bepaalde leidinggevende functies. Voor onderwijzend personeel vraagt de opleiding een masterdiploma voor lectoren van een theoretische cursus. Op vacatures voor praktijklectoren mikt de opleiding minstens op een professionele bachelor. In de beide gevallen zijn pedagogische bekwaamheden volgens de opleiding steeds meer een pluspunt. Ook werkveld- of onderzoekservaring vergroot de inzetbaarheid van de sollicitant. Wanneer een nieuw personeelslid start, kan hij of zij rekenen op verschillende introductieactiviteiten, die voor alle personeelsleden aan de KHLeuven worden aangereikt. Het departement voorziet een informatiesessie over de concrete werking van de opleiding in het departement. Ten slotte krijgt ieder nieuw personeelslid een ervaren collega als coach toegewezen. Na minstens vier jaren anciënniteit kan personeel worden benoemd. De commissie vindt het positief dat een benoeming niet enkel bepaald wordt

door anciënniteit maar ook door kwalitatieve criteria. Ze is daarnaast tevreden over het gelijke-kansen- en diversiteitsbeleid bij de aanwervingen.

De eerste vier jaren zal de opleidingscoördinator voor de personeelsleden jaarlijks een functioneringsgesprek organiseren; daarna volgt een gesprek om de twee jaren. In het gesprek bespreken ze het functioneren maar kan het personeelslid ook rekenen op ondersteuning, en worden doelstellingen en taken voor de toekomst vastgelegd. In het eerste jaar van nieuwe docenten woont de opleidingscoördinator een les bij, wat kan leiden tot suggesties of verbetering. Evaluatiegesprekken vinden plaats door het departementshoofd, dat opvolgt in welke mate het personeelslid de doelstellingen van het functioneringsgesprek heeft bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzend personeel binnen de opleiding Oncologische gezondheidszorg. De commissie is overtuigd van de verschillende deskundigheden van zowel lectoren als gastdocenten. De commissie heeft eveneens geconstateerd dat zowel professionele als academische profielen zijn opgenomen in het docententeam. Meerdere personeelsleden hebben relevante werkervaring, en gastdocenten zijn goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in hun expertisedomein, aangezien ze zowel academisch als op het werkveld nog actief zijn.

De commissie merkt ook op dat de internationale contacten van een aantal gastlectoren een pluspunt zijn. De studenten zijn tevreden over de expertise van hun docenten. Zij vonden met name de gastcolleges zeer leerrijk, aangezien de gastlectoren vaak reële casussen uit de gespecialiseerde beroepspraktijk kunnen aanhalen. Ook via de stage komen de praktijklectoren in contact met experts uit de sector. De commissie waardeert het voorts dat de (praktijk)lectoren deelnemen aan internationale congressen en over uitgebreide internationale netwerken beschikken. De commissie vindt verdere internationalisering wel wenselijk, aangezien de commissie heeft vastgesteld dat de mobiliteit van het personeel vooralsnog beperkt is. Ze stimuleert de opleiding verdere initiatieven te ondernemen en niet enkel te rekenen op de buitenlandse contacten van de gastlectoren.

Vakinhoudelijke professionalisering kan net zoals de didactische bijscholingen aangevraagd worden via een elektronisch registratiesysteem (ERNA). Het departement heeft daarnaast het toekomstplan om per opleiding professionaliseringsroutes te coachten. Momenteel wordt samenwerking aangevraagd bij de Associatie KU Leuven. De commissie ondersteunt het initiatief. Ze is van mening dat het onderwijzend personeel erg goed op de hoogte is van de beroepspraktijk.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de docentenmobiliteit te verhogen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Binnen de opleiding telde het onderwijzend personeel in 2011–2012, het startjaar, negen medewerkers, hetzij lectoren, hetzij praktijklectoren, waaronder drie gastprofessoren. De opleiding telde toen elf studenten, van wie acht voltijds. Daarnaast doet de opleiding ook een beroep op 87 gastsprekers (zonder onderwijsdossier). Het administratief en technisch personeel waarop de opleiding kan rekenen, wordt tewerkgesteld vanuit de hogeschool en het departement. Op departementaal niveau zijn zestien ATP-leden werkzaam. Zij worden ondersteund door hulpopvoedend personeel en enkele arbeiders die instaan voor de infrastructuur.

De commissie drukt haar bezorgdheid uit over de taakbelasting van het onderwijzende personeel en de opleidingscoördinator. Ze heeft gemerkt dat de docenten erg gemotiveerd zijn en de werkdruk als haalbaar beschouwen. Ook de inzet van de opleidingscoördinator, die verschillende opdrachten combineert, is de commissie niet ontgaan. De commissie is onder de indruk van het werkethos van het personeel, maar vraagt toch dat de opleiding blijvend aandacht besteedt aan de personeelsaantallen en de werkdruk. Ze merkt ook op dat de combinatie van een klein vast aangesteld docentenkorps enerzijds en een grote groep gastlectoren anderzijds, een uitdaging vormt voor de opleiding. Het is niet evident om vanuit die samenstelling een volledig onderwijsproces als een geheel te dragen, maar de opleiding maakt daar actief werk van.

De leeftijdsstructuur van het personeelsbestand toont aan dat de meerderheid van het vast onderwijzend personeel bestaat uit mannelijke veertigers. De commissie vraagt te waken over het genderevenwicht in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de werkdruk van het personeel en de belasting die de coördinatie van de grote groep gastlectoren met zich meebrengt.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	excellent
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding kan rekenen op een zeer degelijke infrastructuur. De gebouwen van het departement Gezondheidszorg en techniek hebben door de toegenomen studentenaantallen hun maximale capaciteit bereikt. Er zijn 24 leslokalen van verschillende grootte en zes aula's. Gezien de keuze voor didactische werkvormen zoals seminars en interviews, worden de meeste onderwijsactiviteiten van deze bachelor-na-bacheloropleiding in kleinere lokalen georganiseerd. De lokalen zijn goed uitgerust met de moderne multimedia-apparatuur en draadloos internet. Daarnaast zijn er vier computerlokalen. Het viel de commissie op dat de lokalen die zij te zien kreeg, zeer netjes waren. Het is volgens de commissie een pluspunt dat de gebouwen van de KHLeuven in de nabije omgeving van het Universitair ziekenhuis Leuven en dicht bij de faculteit Geneeskunde gelokaliseerd zijn.

Het departement G&T beschikt over een studielandschap, waar studenten van Oncologische gezondheidszorg terecht kunnen in individuele werkruimtes of aan groepstafels. Ook in de beide studielandschappen staan pc's ter beschikking van de studenten. In de mediatheek van het departement G&T kunnen de studenten boeken of tijdschriften raadplegen of uitlenen. De mediatheek biedt ook toegang tot een aantal elektronische databanken en tijdschriften. De commissie is lovend over de doordachte organisatie van de mediatheek: niet te veel boeken en rustige ruimtes om te werken. Ze stelde tijdens het bezoek wel de vraag waarom de opleiding een eigen bibliotheek voorziet, terwijl de studenten gebruik kunnen maken van de grote biomedische bibliotheek van de nabijgelegen universitaire campus. Ze kon zich vinden in het antwoord van de opleiding, die erop wees dat het aanbod van een eigen mediatheek vooral een didactisch nut heeft voor de studenten. Indien zij meer informatie wensen, kunnen zij uiteraard ook doorverwezen worden naar andere bibliotheken of databanken. Bovendien erkent de commissie dat de meest relevante boeken aanwezig waren.

Het is de commissie opgevallen dat de KHLeuven geïnvesteerd heeft in vlot toegankelijke gebouwen voor mensen met beperkingen. Er zijn liften, aangepaste sanitaire voorzieningen en brede deuren. Daarnaast is ook de brandveiligheid van de gebouwen in orde. De commissie is ervan overtuigd dat de materiële faciliteiten en de huisvesting veiligheid en degelijk onderwijs kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de studiebegeleiding betreft, is de commissie van mening dat de opleiding een voorbeeld is voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Door zowel de focus te leggen op de zelfstandigheid en de zelfreflectie van de studenten als op het leren werken in een interdisciplinaire context, bereidt de opleiding de studenten voor op de latere werksituatie. De opleiding mikt niet alleen op de persoonlijke studievoortgang van iedere student, maar biedt hen ook een bredere competentiegerichte persoonlijkheidsvorming. Zij worden rechtstreeks ondersteund door interviews, seminars, functioneringsgesprekken, het persoonlijk ontwikkelingsplan, de praktijklector en de stagementor. De commissie kon daarenboven vaststellen dat de begeleiding op maat van de student verloopt: men vertrekt op basis van individuele doelstellingen. In het algemeen apprecieert de commissie de studentgerichtheid die de opleiding uitstraalt. Ook uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij zeer tevreden zijn over de studiebegeleiding.

De commissie gaat ervanuit dat studenten in een bachelor-na-bacheloropleiding minder nood hebben aan een bepaalde studieondersteuning ten opzichte van een bacheloropleiding. Het doet haar echter plezier dat de opleiding toch werk maakt van een grondige begeleiding en een duidelijke communicatie. De studenten krijgen informatie over de mogelijkheden betreffende studiebegeleiding via de brochure 'Studeren doe je niet alleen'. Als studenten specifieke vragen hebben, kunnen zij zich ook steeds richten tot het Studieadviesbureau van het departement (StAB). In het StAB zitten een studietrajectbegeleider, een studieadviseur voor de instromende studenten en een studiebegeleider in verband met studiemethodes. Daarnaast is er een ombudsdienst, die tussenkomen in het geval van klachten. De studenten gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij, gezien de laagdrempelige contacten met lectoren, daar tot op heden nog geen beroep hebben moeten op doen. Bovendien zijn de studenten tevreden over de ondersteuning van de opleidingscoördinator. De commissie stelde dan ook vast dat de studiebegeleiding op maat van de student verloopt.

Kandidaat-studenten worden op verschillende manieren ingelicht over de opleiding. Zo zijn er naast de informatie op de website doorheen het jaar ook opendeur- en infodagen, de jobbeurs en de masterbeurs, waar de opleiding ook aanwezig is. Eens de studenten ingeschreven zijn, krijgen zij meer concrete en praktische uitleg over de opleiding en de verwachtingen. Dat gebeurt in de eerste plaats op de onthaaldag, waar zij het onderwijs- en examenreglement krijgen (OER) en waar per opleidingsonderdeel de studiefiche wordt toegelicht. Ook via Toledo kunnen de studenten antwoorden op hun vragen vinden. Indien zij trajectbegeleiding wensen of informatie nodig hebben over vrijstellingen, kunnen zij zich richten tot de opleidingscoördinator. Voor studenten die vroegtijdig wensen af te haken, worden exitgesprekken georganiseerd. De relatief lage dropout is meestal verklaarbaar door privéredenen of door de te zware combinatie met een job.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De KHLeuven beschikt over een uitgewerkte visie en beleid rond kwaliteitszorg, die geënt zijn op EFQM. De commissie heeft vastgesteld dat de KHLeuven de afgelopen jaren een kwaliteitszorgbeleid heeft uitgewerkt dat zich naar alle niveaus heeft vertaald in beleidsplannen. Het huidige beleidsplan omvat de periode 2010–2013.

Dankzij de PDCA-cyclus is er een systematische evaluatie van de kwaliteit. Bovendien beschikt de KHLeuven over een intern opvolgsysteem dat nagaat of de doelstellingen in de beleidsplannen daadwerkelijk worden opgevolgd. De commissie waardeert deze sterke focus op kwaliteit. Zij vindt het eveneens positief dat de KHLeuven het kwaliteitslabel van het Europees Sociaal Fonds behaalde.

De commissie heeft geconstateerd dat het kwaliteitsbeleid zal aansluiten bij het algemeen beleid van de instelling en het departement, en waardeert dit. Ze stelde vast dat al evaluaties en een focusgroepgesprek werden georganiseerd. De commissie waardeert het bovendien dat er van bij de start van de opleiding aandacht is voor kwaliteitsverbetering, in die zin dat al kwantitatieve evaluaties werden ingepland, net zoals tevredenheidsbevragingen en focusgroepen met afgestudeerden en hoofdverpleegkundigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de beleidsplannen een centrale plaats innemen in de PDCA-cyclus. De komende jaren zal de opleiding onder meer werken aan het aantrekken van internationale studenten, en voortdurend een evenwicht nastreven tussen een flexibel en een coherent opleidingsprogramma.

De commissie merkte dat de opleiding Oncologische zorg in een sterke verbeteringscultuur is ingebed. Zij waardeert het bovendien dat de opleiding al aandachtspunten en verbeteringsacties formuleert, en dit ondanks het feit dat deze opleiding nog maar net werd opgestart. Een voorbeeld hiervan kan worden gevonden in de aandacht die de opleiding heeft voor het vermijden van overlapping met de postgraduaatsopleiding. Door de coördinator verantwoordelijk te stellen, zorgde de opleiding ervoor dat de overlapping al van bij de start van de bachelor-na-bachelor-opleiding was weggewerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een bijzonder sterke betrokkenheid van studenten, medewerkers en het beroepenveld. De commissie stelde vast dat de opleiding alle betrokkenen stimuleert om zowel formeel als informeel mee te werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de opleiding. De commissie stelde veel respect vast tussen alle betrokken partijen. De commissie stelde trouwens ook vast dat het zelfevaluatierapport gekend was bij het onderwijzend personeel, de studenten en de afgestudeerden.

De commissie waardeert het dat het onderwijzend personeel nauw betrokken wordt bij de interne kwaliteitszorg. Bij de aanvang van het academiejaar zullen alle medewerkers uitgenodigd worden voor de voorstelling van de resultaten van de kwaliteitsonderzoeken en de wijzigingen in het programma van de opleiding. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleidingscoördinator via informele contacten met de lectoren en bezoeken aan de afdelingen informeert

naar eventuele opmerkingen of wijzigingen over zowel de organisatie als de inhoud van de lessen. Daarnaast worden de medewerkers verder op de hoogte gehouden van de kwaliteitszorg via elektronische communicatie. Zoals hierboven aangegeven, wil men formeel elke drie jaar een tevredenheidsbevraging van alle personeelsleden organiseren. De gastlectoren gaven tijdens de gesprekken aan dat zij een goed en frequent contact hebben met de opleidingscoördinator. Grote aanpassingen in het programma komen ter sprake tijdens de opleidingscommissie in de maanden december/januari. In mei wordt vergaderd met alle stagebegeleiders en verpleegkundige docenten. Daarnaast is er nog een vergadering met de opleidingscommissie.

De studenten krijgen de kans om suggesties of kritische opmerkingen te geven via de opleidings-onderdeelbevraging. Net zoals voor het personeel wordt ook voor de studenten om de drie jaar een tevredenheidsbevraging georganiseerd. De studenten gaven tijdens de gesprekken met de commissie ook aan dat zij zich gehoord voelen bij eventuele problemen: zij kunnen steeds terecht bij de opleidingscoördinator. Ook zij zijn vertegenwoordigd in de opleidingscommissie. De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten vast dat deze vertrouwd zijn met het zelfevaluatie rapport.

De commissie merkte ook op dat er een nauw contact is tussen de opleiding en het werkveld, en vindt dit positief.

Zo organiseert de opleiding systematische bevragingen van hoofdverpleegkundigen van het UZ Leuven. De coördinator zal ook jaarlijks een vergadering van de hoofdverpleegkundigen van het UZ Leuven bijwonen, om zo bemerkingen te verzamelen en de organisatie te bespreken.

De commissie waardeert eveneens de nauwe samenwerking met het Nurse Support Team/UZ Leuven voor het opstellen van de eisen die gesteld dienen te worden aan studenten en nieuwe verpleegkundigen, alsook aan de werkorganisatie op stage.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de gesprekken met de studenten kon de commissie vaststellen dat zij tevreden zijn over de opleiding. Dankzij de opleiding zijn zij kritischer, kunnen ze dieper ingaan op problemen en stellen ze zich meer vragen. De studenten kozen expliciet voor deze opleiding omwille van de goede naam ervan en omdat ze de nood ervaren aan gespecialiseerde zorg bij complexe patiënten. Zij vinden het positief dat er veel expertise is onder het lectorenkorps.

De commissie stelde met genoegen vast dat het werkveld lovend was over de kennis en kunde van de studenten tijdens de stage. Zij zijn van oordeel dat studenten worden opgeleid tot echte professionals en over de juiste attitudes beschikken. Zij verwachten dat degenen die afstuderen, later zullen instaan voor de vorming van hun collega's. Tijdens de gesprekken met het werkveld kwamen bovendien de degelijke naam en faam van de opleiding naar voor. Zij zijn eveneens tevreden over het feit dat de opleiding aandacht heeft voor de noden van het werkveld. Ten slotte merkten zij een duidelijk verschil tussen de studenten uit de bachelor-na-bacheloropleiding en de studenten uit de postgraduaatopleiding.

Ten tijde van de visitatie waren nog geen bachelorproeven afgewerkt. De commissie is echter wel van mening dat theoretisch de verwachtingen die worden gesteld aan de bachelorproef, beantwoorden aan het niveau van een bachelor-na-bacheloropleiding. Er wordt met betrekking tot een concrete patiëntenproblematiek een grondige literatuurstudie verwacht én een vertaalslag ervan naar het werkveld. De onderwerpen komen rechtstreeks uit de casusroutes van de stage. Er zijn in deze fase nog geen afgewerkte bachelorproeven beschikbaar. De bachelorproeven die de visitatiecommissie na het bezoek nog toegestuurd kreeg, bevestigden dit.

Andere opdrachten zijn wel al beschikbaar en beantwoorden aan het vooropgestelde niveau. De commissie stelde vast dat deze van een degelijk niveau zijn. Zij zag onder meer een presentatie van een klinisch onderwerp, waarbij een literatuurstudie werd uitgewerkt net zoals praktijkgerichte aanbevelingen. Een andere opdracht was de uitwerking van een paper rond een sociaal, juridisch of ethisch thema. De commissie waardeerde ook de kwaliteit van deze papers. Zo vertrokken die papers vanuit een concrete casuïstiek en werden ze onderbouwd vanuit de literatuur. De commissie kon zich eveneens vinden in de toegekende beoordelingen van deze opdrachten. Uit de inzage van de documenten blijkt dat de opdrachten met hogere scores beter overeenstemmen met de vooropgestelde criteria dan degene met de lagere score, en dat dit in de beide gevallen duidelijk wordt gemotiveerd.

De commissie kon ook al stageverslagen inkijken. Zij vond het positief dat deze verslagen werden opgebouwd rond heel concrete casuïstiek met veel aandacht voor de uitwerking van verpleegkundige aandachtspunten. Zij waardeerde de diepgang in deze verslagen dankzij de uitwerking van de problematiek vanuit de wetenschappelijke literatuur. Er was ook een duidelijke progressie

in het niveau van het geleverde werk. Bij zo goed als alle studenten is er een duidelijke vooruitgang in de kwaliteit van de beschreven casuïstiek en de kwaliteit van de literatuurstudie. Ook hier kon de commissie zich vinden in de toegekende cijfers.

Kortom, de commissie is van mening dat alle randvoorwaarden aanwezig zijn om een behoorlijk niveau te realiseren. Zij is dan ook van oordeel dat de beschikbare resultaten veelbelovend zijn. Inzake internationalisering waardeert de commissie het dat het departement G&T een internationale miniweek organiseert samen met internationale partners. De commissie stelde vast dat er internationale docentenmobiliteit is, in die zin dat docenten deelnemen aan internationale congressen dankzij dewelke zij ook internationale netwerken onderhouden. De commissie adviseert de opleiding om de denkoefening inzake internationalisering verder uit te werken. Zo zou het organiseren van internationale uitwisselingsprojecten een meerwaarde kunnen zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de denkoefening inzake internationalisering verder uit te werken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding kan nog geen slaagcijfers voorleggen, vermits de commissie de opleiding bezocht tijdens het startjaar van de opleiding. Niettemin kon de commissie vaststellen dat tijdens de eerste examenperiode van de eerste module alle studenten voor de beide examenonderdelen geslaagd waren. De resultaten varieerden van minimaal 12/20 tot maximaal 17/20 voor onderdeel 1: Basisaspecten en algemeen-therapeutische effecten, en van minimaal 11/20 tot maximaal 17/20 voor onderdeel 2: Schriftelijke examens.

De commissie raadt de opleiding aan om de uitstroom en het studierendement op te volgen, en vanaf het begin in kaart te brengen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de uitstroom en het studierendement op te volgen en vanaf het begin in kaart te brengen.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLOBAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie-rapport van de opleiding Bachelor in de Oncologische zorg zeer helder leesbaar en netjes uitgewerkt. Ook de bijlagen boden relevante informatie, en waren voldoende duidelijk en actueel. Het actualiseringsrapport toonde aan dat de opleiding na het schrijven en indienen van het zelfevaluatie-rapport niet heeft stilgezeten en dat veranderingen zijn doorgevoerd. In de lopende tekst van het zelfevaluatie-rapport had de commissie echter nog iets meer kritische zin en analyse van de aandachtspunten verwacht.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

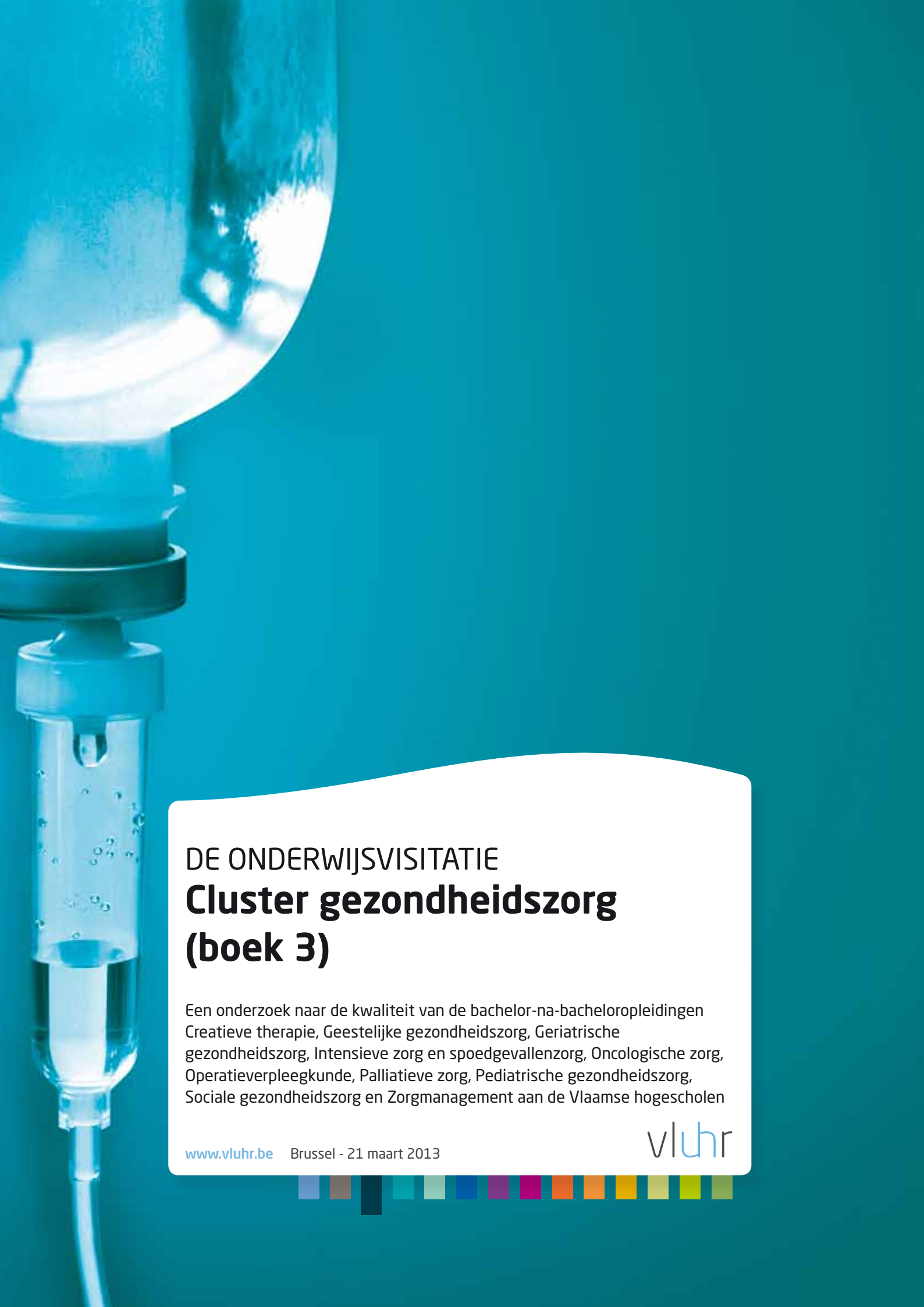
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	excellent
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	excellent
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	excellent
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLeuven Katholieke Hogeschool Leuven

OncZ Oncologische zorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

DE ONDERWIJSVISITATIE **Cluster gezondheidszorg (boek 3)**

Een onderzoek naar de kwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen
Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische
gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg,
Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg,
Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement aan de Vlaamse hogescholen

www.vluhr.be Brussel - 21 maart 2013

vluhr

DE ONDERWIJSVISITATIE
CLUSTER GEZONDHEIDSZORG (BOEK 3)

Ravensteingalerij 27, bus 3 & 6
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
info@vluhr.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLUHR-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vluhr.be> > kwaliteitszorg > rapporten

Wettelijk depot: D/2013/12.784/2

Boek 1

Voorwoord	3
DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	9
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Gezondheidszorg	11
1.1 Inleiding	11
1.2 De betrokken opleidingen	11
1.3 De visitatiecommissie	13
1.3.1 Samenstelling	13
1.3.2 Taakomschrijving	19
1.3.3 Werkwijze	19
1.3.4 Oordeelsvorming	20
1.4 Indeling van het rapport	21
BIJLAGEN	23
Bijlage 1 Curriculum vitae	25
Bijlage 2 Erkeningscommissie	35
Bijlage 3 Bezoekschema's	71
Bijlage 4 Lijst van afkortingen en letterwoorden	79
DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	87
Hoofdstuk 1 Creatieve therapie	89
Domeinspecifiek referentiekader	91
Opleidingen in vergelijkend perspectief	95
Vergelijkende tabel	105
Opleidingsrapporten	
- Arteveldehogeschool	107
- Provinciale Hogeschool Limburg	143
Hoofdstuk 2 Geestelijke gezondheidszorg	187
Domeinspecifiek referentiekader	189
Opleidingen in vergelijkend perspectief	193
Vergelijkende tabel	203
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	205
- Katholieke Hogeschool Leuven	237
Hoofdstuk 3 Geriatrie gezondheidszorg	265
Domeinspecifiek referentiekader	267
Opleidingen in vergelijkend perspectief	271
Vergelijkende tabel	281
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	283
- Karel de Grote-Hogeschool	315

Boek 2

	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 4	Intensieve zorg en spoedgevallenzorg	9
	Domeinspecifiek referentiekader	11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
	Vergelijkende tabel	29
	Opleidingsrapporten	
	- Artesis Hogeschool Antwerpen	31
	- Hogeschool Gent	63
	- Katholieke Hogeschool Kempen	89
	- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	121
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	156
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	191
	- Katholieke Hogeschool Leuven	227
	- Lessius Mechelen	253
	- Provinciale Hogeschool Limburg	285
Hoofdstuk 5	Oncologische zorg	321
	Domeinspecifiek referentiekader	323
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	327
	Vergelijkende tabel	337
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	339
	- Katholieke Hogeschool Leuven	371

Boek 3

	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 6	Operatieverpleegkunde	9
	Domeinspecifiek referentiekader	11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
	Vergelijkende tabel	27
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	29
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	59
Hoofdstuk 7	Palliatieve zorg	95
	Domeinspecifiek referentiekader	97
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	101
	Opleidingsrapporten	
	- Hogeschool-Universiteit Brussel	103
Hoofdstuk 8	Pediatrische gezondheidszorg	127
	Domeinspecifiek referentiekader	129
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	133
	Vergelijkende tabel	143
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	145
	- Katholieke Hogeschool Leuven	181
	- Katholieke Hogeschool Limburg	213
Hoofdstuk 9	Sociale gezondheidszorg	249
	Domeinspecifiek referentiekader	251
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	255
	Vergelijkende tabel	263
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	265
	- Katholieke Hogeschool Limburg	297
Hoofdstuk 10	Zorgmanagement	331
	Domeinspecifiek referentiekader	333
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	339
	Vergelijkende tabel	347
	Opleidingsrapporten	
	- Erasmushogeschool Brussel	349
	- Hogeschool Gent	379
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	405
	- Provinciale Hogeschool Limburg	435

DEEL 2

Opleidingsrapporten:
Cluster Gezondheidszorg

Hoofdstuk 6

Operatieverpleegkunde

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel 'Operatieverpleegkunde', Associatie KULeuven en Overleggroep werkveld-scholen, Katholieke Hogeschool Kempen
 - Competentieprofiel 'Operatieverpleegkunde' Associatie KULeuven en Overleggroep werkveld-scholen, Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptoren
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd
- referentiekaders onderschreven door het werkveld
 - Profiel Operatieverpleegkundige, Vlaamse vereniging voor operatieverpleegkundigen (VVOV) (<http://www.operatieverpleegkundige.be>, laatst geraadpleegd op 10/02/2012).

2 DOMEINSPECIFIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatie-commissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Inzake beroepsspecifieke competenties, ontwaart de commissie binnen het vakgebied Operatieverpleegkunde zes competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De operatieverpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes. Hij/zij:
 - kan met inlevingsvermogen en geduld de patiënten en familieleden benaderen en zorg verlenen, met evenwicht tussen nabijheid en afstand.
 - kan diplomatisch en tactvol zijn in de omgang met patiënten, familie, met de leden van het multidisciplinair team en alle andere leden van de organisatie.
 - kan de eigen houding en het persoonlijk handelen verantwoorden en bijsturen t.a.v. het multidisciplinair team en de leden van de organisatie.
 - kan accuraat handelen in functie van het welzijn van de patiënt en de efficiëntie van de organisatie en slaagt erin om dit ook in acute en stressvolle situaties aan te houden.
 - kan advies en informatie gestructureerd gebruiken om spontaan eigen grenzen van kennen en kunnen te verleggen in nieuwe situaties.
 - kan anticiperend denken en handelen.
 - kan creatief zijn in veranderende en soms snel wisselende situaties en weet zo nodig prioriteiten te leggen.
 - kan besluitvaardig zijn in het oplossen van problemen.
 - kan kritisch reflecteren over het handelen van alle leden van het multidisciplinair team en van zichzelf. Hij/zij kan daarbij waar nodig het eigen handelen en de eigen positie bijsturen en weet zich eventueel gezond assertief op te stellen.
 - kan zowel feedback geven als vragen en de aangereikte informatie optimaal gebruiken.
 - kan een verpleegkundig professionele relatie aangaan met de patiënt en het interdisciplinair team. Hij/zij kan daarbij vertrouwen scheppen, actief luisteren, gepaste gesprekstechnieken toepassen, non-verbaal gedrag adequaat gebruiken, en opkomen voor het welzijn en de wensen van de patiënt.
 - kan ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen. Hij/zij:
 - heeft daarbij respect voor de waarden en normen.
 - respecteert steeds de privacy van de patiënt.
 - kan een professionele visie op de verpleegkunde binnen de OK ontwikkelen.
 - kan een gefundeerde mening geven in het multidisciplinair ethisch debat.
 - kan het eigen handelen en dat van het multidisciplinair team in vraag stellen ten behoeve van het welzijn van de patiënt.
 - kan de specifieke wetgeving zoals van toepassing binnen het OK toepassen.
 - kan een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en de andere rollen. Hij/zij kan daarbij de psychische en fysieke belasting bij zichzelf en het multidisciplinair team inschatten en bespreekbaar maken.
- 2) De operatieverpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat. Hij/zij:
 - kan verpleegkundige zorg verlenen vanuit een wetenschappelijk perspectief. Hij/zij kan daarbij wetenschappelijke kennis via verschillende bronnen opzoeken, kritisch beoordelen en toepassen in het OK. Hij/zij kan participeren aan wetenschappelijk onderzoek.
 - kan relevante gegevens verzamelen met betrekking tot de patiënten in de verpleegkunde. Hij/zij kan daarbij:
 - klinische symptomen en klachten opsporen en verbanden leggen.
 - de vitale parameters behorende tot de cardiovasculaire, respiratoire, neurologische en metabole functiestelsels observeren, bewaken, interpreteren, rapporteren en registreren.
 - kan, in functie van de situatie en de toestand van de patiënt, gegevens rapporteren volgens prioriteit.

- kan verpleegkundige behoeftes identificeren, onderscheiden en prioriteren. Hij/zij kan daarbij de effecten van de ingestelde behandelingen inschatten. kan concrete en haalbare doelstellingen in het OK bepalen en bijsturen, zowel op korte als lange termijn.
 - kan voor de peri-operatieve fase een geïndividualiseerd zorgplan opmaken en aanpassen volgens de noden, in overleg met het team en de patiënt.
 - kan de technische verpleegkundige verstrekkingen en toevertrouwde medische handelingen binnen het OK correct toepassen.
 - kan de vitale functies ondersteunen/overnemen.
 - kan correcte en relevante informatie geven aan de patiënt en diens familie over de zorg, onderzoeken, ziekte, behandeling en aangepaste leefregels.
 - kan materialen en apparaten nodig voor het toedienen van de zorg op gepaste wijze kiezen en hanteren.
 - kan medische voorschriften correct uitvoeren.
 - kent het verloop van procedures, standaard verpleegplannen en staande orders en kan ze doordacht en correct toepassen.
 - kan actief bijdragen tot de bescherming van de veiligheid van de patiënt, de eigen veiligheid en die van de leden van het multidisciplinair team.
 - kan, op basis van de doelstellingen van het zorgplan in het OK, de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
 - kan relevant, efficiënt en volledig mondeling en schriftelijk rapporteren. Hij/zij kan daarbij een verpleegdossier samenstellen.
 - kan primaire en secundaire preventie toepassen. Hij/zij kan daarbij:
 - gezondheidsrisico's gericht detecteren of opsporen en in overleg met multidisciplinair team maatregelen treffen.
 - motiveren, adviseren en educatie geven in functie van preventie van post-operatieve complicaties.
 - de effectiviteit van de preventieve interventies inschatten, evalueren en bijsturen.
- 3) De operatieverpleegkundige als organisator en coördinator organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg. Hij/zij:
- kan prioriteiten stellen in complexe zorgsituaties, rekening houdend met de beschikbare tijd en middelen.
 - kan leiding en toezicht aanvaarden.
 - kan gepast overleggen met de betrokken instanties in functie van de realisatie van de toe te dienen zorgen.
 - kan intra-, trans- en extra-murale instanties contacteren in functie van de realisatie van de continuïteit van de zorg.
 - kan werken met beheersystemen en procedures in het voorraadbeheer.
 - kan defecten en onvolkomendheden van materialen of apparatuur herkennen, melden en weet de nodige initiatieven te nemen om deze te laten herstellen of vervangen.
 - kan zich informeren en op de hoogte houden van het aanbod en de ontwikkelingen van materieel in het eigen werkterein.
 - kan planmatig en correct logistieke en administratieve taken uitvoeren.
 - kan een constructieve bijdrage leveren tot de realisatie van de missie van de zorgorganisatie.
 - kan taken delegeren aan logistieke medewerkers en verzorgenden.
 - kan constructief kritisch reflecteren over het systeem van de zorgorganisatie.

- 4) De operatieverpleegkundige als professional levert een bijdrage aan het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg. Hij/zij:
- kan handelen in functie van kwaliteitszorg. Hij/zij kan daarbij de verpleegkundige zorg systematisch analyseren in functie van de kwaliteitscriteria, de procedures aangaande clinical risk-incidentmanagement van de eigen organisatie toepassen.
 - kan het eigen handelen en dat van het team bijsturen in functie van nieuwe inzichten (EBN-EBP).
 - kan zich professioneel ontwikkelen. Hij/zij:
 - participeert actief aan veranderingsprocessen volgens een gestructureerde methode (EBN-EBP).
 - kiest relevante wetenschappelijke vakliteratuur, en kan gegevens daaruit objectief gebruiken.
 - gaat actief op zoek naar mogelijkheden om inzichten en vaardigheden te verbreden en te verdiepen.
 - werkt mee aan educatie en voorlichting in het kader van professionalisering van teamleden binnen de sectoren van de operatieverpleegkunde en in het kader van preventieve zorg.
- 5) De operatieverpleegkundige als lid van het team werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelen van de zorg te realiseren. Hij/zij:
- kan studenten en nieuwe collega's begeleiden. Hij/zij:
 - voorziet gerichte instructies tijdens de voorbereiding en uitvoering van peri-operatieve zorg.
 - geeft supervisie bij het uitvoeren van handelingen door nieuwe medewerkers of studenten.
 - stimuleert studenten en collega's om, na de leerfase, de nodige verbeteringen door te voeren in hun handelen.
 - kan intra- en interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken, respectievelijk in het verpleegkundig team en in het kader van interdisciplinair gemeenschappelijk na te streven zorgdoelstellingen.
- 6) De verpleegkundige als lid van de samenleving vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn. Hij/zij:
- staat open voor diversiteit in de samenleving. Hij/zij houdt dan ook rekening met de culturele, religieuze, etnische en maatschappelijke achtergrond van de patiënt en kan de verpleegkundige zorg in functie daarvan aanpassen.
 - draagt positief bij tot de profilering van het beroep operatieverpleegkundige.
 - staat open voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg en is daarbij in staat mogelijkheden en problemen op die gebieden te bespreken met collega-verpleegkundigen alsook er invulling aan te geven.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Operatieverpleegkunde in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel het resultaat is van de samenwerking tussen meerdere hogescholen en in overleg met een overleggroep waarin de opleidingen en het werkveld zetelen is opgesteld. Bovendien is het competentieprofiel in overeenstemming met het decreet. De commissie apprecieert dat het competentieprofiel van beide opleidingen organisch is gegroeid en is opgebouwd vanuit het profiel van de basisopleiding Verpleegkunde en dat het niveau van de opleidingen diepgaander is dan dat van de basisopleiding Verpleegkunde. Wel vraagt de commissie beide opleidingen de kansen om een eigen identiteit en profilering uit te bouwen niet te laten liggen.

De commissie vraagt aandacht voor de internationale component in de doelstellingen bij beide opleidingen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie is van mening dat de doelstellingen van de opleidingen aansluiten bij de eisen die door vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan de opleiding Operatieverpleegkunde. Er is aandacht voor medisch-technische en multidisciplinaire aspecten, maar ook psychosociale elementen komen aan bod. De commissie besluit dat het competentieprofiel dat door beide opleidingen wordt gehanteerd het domeinspecifiek referentiekader dat de commissie heeft opgesteld, afdekt.

De commissie heeft bij beide opleidingen gemerkt dat het competentieprofiel nog meer bekend gemaakt mag worden aan het werkveld. Ook zijn bepaalde gedragsindicatoren ambitieus opgesteld waardoor ze moeilijk haalbaar zijn voor beginnende operatieverpleegkundigen. De commissie vraagt om stageplaatsen wegwijs te maken in de onderwijskundige formulering van de competenties.

De domeinspecifieke eisen zijn gekend bij studenten via ECTS-fiches, de website van de hogeschool of door bekendmaking bij aanvang van het academiejaar. Bij één opleiding maakt de commissie de opmerking dat de studenten nog bewuster zouden moeten omgaan met de competenties.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie heeft vastgesteld dat bij de ene opleiding het programma praktisch de ganse lading van de vooropgestelde doelstellingen dekt, terwijl de andere opleiding op dat vlak nog wat werk voor de boeg heeft. De commissie vraagt de opleiding in kwestie om de vertaling van de competenties in het programma en de bewaking ervan als een blijvend werkpunt te behandelen. Bij beide opleidingen zijn een aantal belangrijke aspecten volledig uitgebouwd in het programma, wat de commissie waardeert. Ook is de commissie tevreden over de interdisciplinariteit die in beide programma's aanwezig is. Wel mist de commissie in beide programma's ook een aantal punten. Bij één opleiding gaat het om aspecten van recovery en plastische, reconstructieve en esthetische chirurgie. De andere opleiding zou meer aandacht mogen schenken aan patiëntveiligheid en post-anesthesiezorgen.

De commissie waardeert dat in beide opleidingen de nodige procedures voor curriculumherziening aanwezig zijn.

De commissie stelt dat bij de ene opleiding internationalisering enigszins aan bod komt doordat de hogeschool verschillende initiatieven tot internationalisation@home heeft lopen. Wel is er nog wat werk om het hogeschoolbeleid rond internationalisering verder op opleidingsniveau te vertalen. Bij de andere opleiding komt de internationale dimensie niet expliciet aan bod in het programma. De commissie merkt op dat het organiseren van buitenlandse stages bij beide opleidingen geen sinecure is, maar vindt wel dat korte buitenlandse bezoeken een meerwaarde zouden zijn bij het verder introduceren van internationalisering in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid bij beide opleidingen in orde is. Studenten komen in contact met de recente ontwikkelingen en de expertise van gastdocenten wordt eveneens gewaardeerd. Ook studiebezoeken zijn bij beide opleidingen een manier om de actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk op te volgen en de nieuwste tendensen te leren

kennen. Wel merkt de commissie op dat de opleidingen in een aantal gevallen nog meer aandacht mogen schenken aan verpleegtechnische handelingen en het verwerven van praktische vaardigheden.

De commissie is tevreden dat wetenschappelijk onderzoek, permanente vorming en maatschappelijke dienstverlening in beide opleidingen op hun eigen manier een plaats hebben.

De aanpak van de stage en de eindwerken van beide opleidingen kunnen op de goedkeuring van de commissie rekenen. De commissie stelt wel vragen bij het stagelopen op de eigen afdeling van de (werk)student, dat toch aan beperkende voorwaarden is gebonden. Ook is het werken met een portfolio een good practice die overwogen dient te worden. Bij één opleiding vraagt de commissie om een meer uitgebreide stagebegeleiding, waarbij onder meer een stagebezoek door de lectoren of de stagebegeleider van de hogeschool wenselijk is. Ook het vermijden van grote verschillen wat betreft stagebegeleiding en -evaluatie bij de verschillende stageplaatsen is aan te bevelen. Het concept van het eindwerk van beide opleidingen laat bij de commissie een positieve indruk na. De keuze van het onderwerp in overleg met het werkveld of een onderwerp dat nuttig is voor de dienst is volgens de commissie waardevol.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie zag bij beide opleidingen een logisch en stapsgewijs opgebouwd programma, dat bij één opleiding ook deels gemeenschappelijk wordt aangeboden met een nauw verwante opleiding. De opbouw van beide programma's waarbij eerst algemene opleidingsonderdelen worden aangeboden en nadien specifieke kennis van de operatieverpleegkunde aan bod komt, kan de commissie waarderen.

Waar bij één opleiding de relevante actoren de samenhang en inhoud van het programma bewaken en erin slagen om overlapping in de mate van het mogelijke te vermijden, loopt dit bij de andere opleiding soms fout. Vooral de inzet van een groot aantal gastdocenten leidt tot bepaalde organisatorische problemen en overlappings die de commissie graag weggewerkt zou zien. Ook het aantal en de onderlinge afstemming van bepaalde opdrachten dient nader te worden onderzocht bij de betrokken opleiding.

Het feit dat de opleidingen in grote mate rekening houden met de verschillende instroomprofielen en werkervaring, en studenten de mogelijkheid aanbieden om een flexibel traject te volgen, draagt de waardering van de commissie weg, in het bijzonder wat werkstudenten betreft.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie stelde vast dat de programma's van de bachelor-na-bacheloropleidingen zwaar maar aanvaardbaar zijn. Soms is de studiebelasting bij een opleiding erg wisselend afhankelijk van de sociale omstandigheden, werksituatie en individuele planning van de student.

Bij één opleiding worden studietijdmetingen volgens een meetkalender gepland. De commissie vindt het positief dat bij deze opleiding focusgesprekken een kwalitatieve aanvulling zijn op de kwantitatieve metingen, waarvan de responsgraad nog verhoogd kan worden. Ook in de andere opleiding, waar systematische kwantitatieve studietijdmetingen eerder afwezig zijn, geeft een aanvullende enquête Studeerbaarheid en gesprekken met studenten een indicatie van de

studietijd en mogelijke studiebevorderende- en belemmerende factoren waarvoor de commissie aandacht vraagt.

Bij beide opleidingen merkt de commissie op dat de planning, het gewicht en de studielast van het eindwerk aandacht vraagt.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie is tevreden te vernemen dat beide opleidingen naar een didactisch concept streven dat is gekenmerkt door zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten en waarin de verwevenheid tussen theorie en praktijk centraal staat.

Hiertoe werken beide opleidingen zowel met klassieke contacturen als met een diversiteit aan competentiegerichte werkvormen. Bij één opleiding stelt de commissie dat de werkvormen nog gericht moeten worden ingezet voor de integratie van theorie en praktijk. Het digitaal leerplatform kan bij beide opleidingen nog meer intensief gebruikt worden.

De commissie waardeert het wanneer een opleiding innovatief didactisch materiaal aanwendt en ziet een grote meerwaarde in het afleggen van studiebezoeken en daaraan verbonden workshops. De commissie pleit voor uniformiteit in het cursusmateriaal. Bij een opleiding geeft de diversiteit aan gastdocenten aanleiding tot een al even grote diversiteit in kwaliteit van het studiemateriaal, waarvan het ontbreken van referenties of inhoudslijsten soms symptomen zijn. Verder is de commissie voor beide opleidingen voorstander van het gebruik van een standaardsjabloon om de kwaliteit van het cursusmateriaal te bevorderen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie is van oordeel dat de evaluatie en toetsing in beide opleidingen op een degelijke manier wordt georganiseerd, maar dat de opleidingen nog inspanningen mogen doen om enkele pijnpunten weg te werken. Zo overheersen bij de ene opleiding kennistoetsen en bij de andere opleiding mondelinge examens. De commissie vraagt aan beide opleidingen om meer variëteit in examenvormen te hanteren en om meer competentiegericht te toetsen. Eén opleiding wordt eveneens voorgesteld om een meer haalbare examenspreiding uit te werken.

De studenten van beide opleidingen zijn op de hoogte van de verwachtingen tijdens de evaluatieperiodes via de ECTS-fiches, wat de commissie waardeert. Wel kan de informatie rond de beoordelingscriteria bij één opleiding nog sterker worden uitgewerkt. Bij beide opleidingen ontbreekt een systematisch feedbackmoment en gaat het initiatief voor feedback uit van de studenten zelf. De commissie vraagt hiervoor aandacht.

De commissie vraagt aan één opleiding om het competentieprofiel als basis voor de begeleiding en de evaluatie van de stage en het eindwerk te hanteren. De andere opleiding heeft in een portfolio uitgewerkte reflectiefiches en feedbackfiches geïntegreerd, maar worstelt nog met een grote variatie aangaande begeleiding en evaluatie tussen de aangeboden stageplaatsen. De commissie vraagt de desbetreffende opleiding om het stagebegeleidings- en evaluatieconcept te herzien. Ook de beoordeling van het eindwerk vraagt in beide opleidingen nog aandacht.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie stelde vast dat de opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft.

De rechtstreekse instroom in de opleiding bestaat voornamelijk uit studenten Verpleegkunde, maar ook studenten Vroedkunde worden toegelaten, hoewel de beroepstitel in de peri-operatieve zorg enkel voor studenten Verpleegkunde afgeleverd kan worden. De commissie betreurt het lage aantal inschrijvingen voor de opleiding Operatieverpleegkunde en steunt de opleidingen om de opleiding te promoten. Zij vraagt één opleiding om er blijvend op te letten dat de nodige informatie de studenten bereikt, bijvoorbeeld op het leerplatform.

Op hogeschoolniveau zijn de EVC- en EVK-procedures op punt gesteld, maar bij de opleidingen maken studenten er weinig gebruik van. Ook de verschillen in aantal jaar werkervaring bij de instromende studenten en de gevolgen die daaraan verbonden zijn, blijven bij beide opleidingen een aandachtspunt. Het risico op een verschil in startcompetenties is groot en mag volgens de commissie geen rem vormen op de kwaliteit van de opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

In beide opleidingen stelde de commissie een mix van statutaire docenten met verpleegkundige en/of medische achtergrond vast en daarnaast voornamelijk gastdocenten. Die laatsten vallen strikt genomen niet onder de noemer van personeel, waardoor er bijvoorbeeld geen functionerings- of evaluatiegesprekken voor deze atypische groep voorzien zijn. Wel heeft de commissie bij één opleiding gemerkt dat het docentenkorps vrij stabiel blijft ondanks de beperkte band van gastdocenten bij de instelling en een vaak kleine onderwijsopdracht. De commissie waardeert dat de opleiding in kwestie naar methodes zoekt om deze gastdocenten wel te evalueren via dagelijkse evaluatieformulieren die ingevuld worden door de studenten. Dat is overigens ook het geval voor de andere opleiding, waar via focusgesprekken of onderwijsbevragingen het doceergedrag van de docenten wordt bevraagd.

De commissie waardeert de initiatieven tot didactische professionalisering die beide opleidingen nemen. Wel is het vaak moeilijk zicht krijgen op de didactische vorming voor gastdocenten en -sprekers in het bijzonder. Bij één opleiding is de ondersteuning met betrekking tot competentiegericht evalueren een aandachtspunt.

Het oprichten van een databank waarin de competentiekaarten of cv's van gastsprekers en docenten verzameld worden, geeft één opleiding de mogelijkheid om de competenties helder in kaart te brengen, een idee waar de commissie achter staat.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzend personeel binnen de opleidingen. Er is met andere woorden een grote waaier van specialisaties binnen de opleiding, en dat voor zowel de statutaire lectoren als de gastsprekers. De gastsprekers en -docenten, die sterk verbonden zijn met het werkveld en die praktijkvoorbeelden in de lessen kunnen introduceren en dus zo voor een inhoudelijk sterke lesinhoud kunnen zorgen, zijn volgens de commissie een grote meerwaarde.

De inspanningen rond internationalisering variëren van opleiding tot opleiding. De commissie wil de opleidingen dan ook aanmoedigen om deelname aan internationale congressen en docentenmobiliteit in het algemeen verder te stimuleren en waardeert de daartoe reeds geleverde inspanningen.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

Bij beide opleidingen vormt de combinatie van een grote groep gastdocenten en een kleiner aantal statutaire docenten een uitdaging.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat de werkdruk in beide opleidingen hoog ligt en dat vooral de werklast van de opleidingscoördinator zorgwekkend is. De commissie maakt zich zorgen over de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinatoren van beide opleidingen. Zij merkt op dat bij het wegvallen van de opleidingscoördinator de continuïteit en de kwaliteit van de opleiding in het gedrang kan komen. De commissie zag dat beide opleidingen stappen in de goede richting zetten om deze situatie te remediëren.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie was bij het bezoek aan de voorzieningen van beide opleidingen onder de indruk van de nieuwbouw infrastructuur. Beide departementen/campussen zijn vlot bereikbaar en toegankelijk.

De bibliotheken van beide opleidingen zijn volgens de commissie ruim en ook de actuele collectie zelf kan op de goedkeuring van de commissie rekenen.

De skills labs zijn bij de éne opleiding uitgebreider voorzien van materiaal voor de opleiding Operatieverpleegkunde dan bij de andere opleiding. De commissie wil de opleiding in kwestie aanzetten om de denkoefening in verband met de uitbouw van de skills labs verder te zetten. Bij de andere opleiding verdient het simulatieonderwijs, waarmee het departement en de hogeschool experimenteert, verdere exploratie.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie is over het algemeen tevreden over de studiebegeleiding en de studentenvoorzieningen die beide opleidingen aanbieden. De commissie merkt op dat de studenten van beide opleidingen geacht worden zelfstandig te kunnen werken gezien hun maturiteit. Daardoor zijn studenten vaak wel op de hoogte van het aanbod van studentenvoorzieningen maar voelen zij zelden de behoefte om ervan gebruik te maken.

Studiebegeleiding ligt vaak in handen van docenten en de opleidingscoördinator, die in beide opleidingen als spilfiguur optreden. De commissie is van mening dat deze eenmansopdracht ook een zekere kwetsbaarheid met zich meebrengt en dat de werkdruk van de opleidingscoördinator inzake begeleiding bewaakt dient te worden.

Wanneer een opleiding wenst in te stappen in een OOF-project Werkplekieren, waardeert de commissie dit. De begeleiding van werkstudenten verdient immers continu aandacht. De commissie is tevreden dat de nodige informatie de potentiële studenten via verschillende kanalen bereikt.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie stelde vast dat het interne kwaliteitszorgsysteem van beide hogescholen waarin de opleiding wordt aangeboden bij beide opleidingen resulteert in een kwaliteitshandboek en geënt is op de principes van EFQM. Eén opleiding dient erover te waken dat alle basisprincipes van kwaliteitszorg op opleidingsniveau in voldoende mate gerealiseerd worden. De andere opleiding kan, samen met andere bachelor-na-bacheloropleidingen, nog verder de intentie waarmaken om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen.

De metingen gebeuren frequent en geven aanleiding tot verbeteracties. De commissie mist bij één opleiding wel een meer globale evaluatie van het programma en de opleidingsonderdelen. Aan deze opleiding wordt aanbevolen om blijvend systematisch al haar stakeholders te bevragen en om de resultaten duidelijk in kaart te brengen. De andere opleiding wordt aangemaand aandacht te schenken aan de responsgraad van de bevragingen, die vaak laag is. Wel waardeert de commissie dat in zulke gevallen de methode van het werken met focusgesprekken resultaten boekt.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie is van mening dat beide opleidingen werk maken van een verbetercultuur. De commissie heeft geconcludeerd dat docenten en opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. Wel vraagt de commissie aan beide opleidingen om de verbeteringsmaatregelen structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties te ad hoc verlopen. Een systematiek van verbeterprojecten bijvoorbeeld op basis van een uitgewerkte PDCA-methodiek, is volgens de commissie een meerwaarde.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon constateren dat beide opleidingen in meer of mindere mate alle stakeholders betrekken, en dat door middel van onder andere formele en informele bevragingen, personeelsvergaderingen, overlegvergaderingen, opleidingsadviesraden, stages. Bij beide opleidingen zouden gastdocenten meer met elkaar in contact mogen komen om een gezamenlijke betrokkenheid te garanderen.

Studenten kunnen deelnemen aan een studentenraad of een departementale raad, maar hebben vaak meer aanmoediging nodig om dat effectief te doen. Volgens de commissie is meer aandacht nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten.

De commissie zag verschillen wat het contact met en de betrokkenheid van de alumni betreft. De éne opleiding plant de alumni te betrekken via bevragingen, maar een alumniwerking ontbreekt, wat de commissie betreurt. Bij de andere opleiding zijn er voor de afgestudeerden navormingsactiviteiten voorzien, maar zou een systematische bevraging van de alumni wenselijk zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Over het algemeen is de commissie tevreden over het niveau van de twee opleidingen. Ook de stakeholders met wie de commissie heeft gesproken, zijn tevreden over de opleiding, aangezien de opleiding tot stand gekomen is op vraag van het werkveld en aan de aanhoudend grote nood aan opgeleide operatieverpleegkundigen voldoet. De studenten onderscheiden zich van de afge-

studeerde Bachelor in de Verpleegkunde en mede door het competentiegericht onderwijs kunnen ze zich snel tot experts ontplooiën.

De commissie is positief over de eindwerken die ze heeft kunnen inkijken bij beide opleidingen. De kwaliteit van de bachelorproeven is volgens de commissie immers op het niveau van een bacheloropleiding. Ook het feit dat de onderwerpen van de eindwerken in sommige gevallen zowel voor de student als voor de dienst waar hij werkt een meerwaarde is, en zelfs in projecten van maatschappelijke dienstverlening passen, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. Anderzijds dient een opleiding in een aantal gevallen de toegekende quotering en de praktijkgerichtheid van een aantal eindwerken in het oog te houden.

Volgens de commissie is het aangewezen voor beide opleidingen om nog verder te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een verschillend studierendement vertonen. De ene opleiding heeft een vrij hoge studie-efficiëntie terwijl die in de andere opleiding lager ligt dan andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Dat is hoofdzakelijk te wijten aan externe factoren.

De studenten van beide opleidingen behalen hun diploma meestal binnen de vooropgestelde tijd. Wel constateert de commissie dat studenten vaak bewust de opleiding over twee academiejaren – of in beperkte gevallen nog iets langer – spreiden.

In de ene opleiding is een systematiek van exitgesprekken voorzien, terwijl dat in de andere opleiding eerder informeel gebeurt. Het voeren van bevestigingen bij afhakers of exitgesprekken is volgens de commissie een meerwaarde.

VERGELIJKENDE TABEL

Operatieverpleegkunde

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

	KHBO	K.H.Kempen
BNB Operatieverpleegkunde		
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	V	V
Onderwerp 2 Programma	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	V	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	G
facet 2.3 Samenhang	V	G
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
Facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	V
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	V	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	G
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	G
facet 6.2 Onderwijsrendement	G	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout bevinden zich de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding. Op de campus Lier is er het departement Gezondheidszorg, en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt ingericht op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Geriatische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en Sociale gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Operatieverpleegkunde zijn in het academiejaar 2009–2010 acht studenten ingeschreven, van wie drie een deeltijds traject volgen.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt zich als doel gespecialiseerde verpleegkundigen op te leiden die zelfstandig kunnen optreden in de context van een operatiekwartier. Volgens de definitie in het opleidingsprofiel bezit de verpleegkundige in de peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie de volgende deskundigheid: 'in een multidisciplinair kader uitvoeren van specifieke taken op verpleegkundig vlak, aangepast aan de patiënt binnen een technisch kader zoals een operatiezaal, of andere diensten zoals PAZA, CSA, dagchirurgie, medisch-technische diensten...'. De opleidingsdoelstellingen zijn geformuleerd als competenties. Het competentieprofiel is een resultaat van het overleg dat werd gevoerd in de schoot van de Associatie KU Leuven tussen de opleidingen Operatieverpleegkunde en de ruimere Overleggroep Werkveld-Opleidingen Operatieverpleegkunde. Het profiel bouwt voor de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties verder op de bamaprofielen van de Associatie KU Leuven die gelden voor de professionele bacheloropleidingen. Die dekken de decretale competenties af. Zij zijn geïntegreerd in het competentieprofiel van de opleiding Verpleegkunde van de Associatie KU Leuven, waarbinnen de competenties zijn geclusterd in zes verpleegkundige rollen, namelijk de verpleegkundige als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als teamlid en als lid van de samenleving. De integratie van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties in het competentieprofiel van de Operatieverpleegkunde heeft volgens de opleiding als voordeel dat deze meer opleidingseigen worden geformuleerd. Een internationale component ontbreekt in het competentieprofiel. Door de indeling in drie niveaus (verkennen, verdiepen, integreren) wordt de groei in de competenties weergegeven. Om tot het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven te komen, is een vierde niveau toegevoegd. De commissie apprecieert het dat het competentieprofiel organisch is gegroeid, en is opgebouwd vanuit het profiel van de basisopleiding Verpleegkunde. Er is een overeenkomst tussen de organisatorische structuur van de opleidingsloopbaan die de student doorloopt en de competenties die moeten worden verworven. Daardoor is er meer kans op aansluiting, afstemming en uitdieping van de al verworven kennis, vaardigheden en attitudes op de nog te verwerven competentie(niveau)s.

De commissie zag dat de opleiding zich schaaft zich achter de waarden die vooropgesteld worden door de associatie, maar vraagt de opleiding om toch ook de eigen identiteit inzake eigen profileren niet te verliezen.

De opleiding komt tegemoet aan een nood in het werkveld. De commissie apprecieert dan ook de inspanningen die de hogeschool doet om, ondanks het lage aantal inschrijvingen, deze opleiding blijvend aan te bieden. In dit licht vindt de commissie het zinvol om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie. Dit is zeker belangrijk in het licht van de geringe aandacht voor operatiezaalverpleegkunde in de basisopleiding.

De commissie stelde ook vast dat het competentieprofiel breed gedragen en gevalideerd werd. Ten einde de kerncompetenties uit te schrijven, werd overleg gepleegd tussen de opleidingsverantwoordelijken van de hogescholen van de Associatie KU Leuven. Daarnaast werd, via de OPAR (opleidingsadviesraden), inbreng van het werkveld gehanteerd om zodoende een competentieprofiel uit te schrijven dat nauw aansluit bij de eisen van dat veld. De commissie vraagt echter wel om het werkveld beter in te lichten over het competentiegericht leren.

De commissie stelde vast dat er geen internationale doelstellingen werden opgenomen, en vraagt hier aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om binnen het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven eigen accenten te leggen.
- De commissie raadt de opleiding aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen met de internationale standaarden. De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De commissie moedigt de opleiding aan om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel verpleegkundige gespecialiseerd in de peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De beroepsspecifieke competenties zijn gebaseerd op het 'Advies tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de Bijzondere Beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de peri-operatieve zorg. De commissie stelde vast dat bij de opstelling ervan eveneens het functieprofiel van de European Operating Room Nurses Association (EORNA) als bron werd gehanteerd. Hoewel het genoemde advies nog niet in wetgeving is omgezet, vindt de commissie het een valabel uitgangspunt. De beroepsspecifieke competenties zijn compleet, en zijn behoorlijk gedetailleerd uitgewerkt. De commissie apprecieert de consequente manier waarop de beroepsspecifieke competenties de basiscompetenties van de verpleegkundige uitdiepen en complementeren naar de context van het operatiekwartier. Er is

niet enkel aandacht voor medisch-technische en multidisciplinaire aspecten, maar ook voor het leren omgaan met stresssituaties, en met de bekwaamheid om eigen emoties en gevoelens in moeilijke omstandigheden binnen de context van het operatiekwartier tijdig en gepast bespreekbaar te maken met de collega's. De commissie besluit dat het competentieprofiel alle aspecten van de door de student na te streven doelstellingen en te verwerven competenties, en met name ook het domeinspecifiek referentiekader van de commissie afdekt.

Bij navraag bleek dat het profiel is voorgelegd aan leden van de beroepsorganisatie van operatieverpleegkundigen (VVOV) en een aantal hoofdverpleegkundigen via de adviesraad. Toch stelt de commissie vast dat bij de vertegenwoordigers van het werkveld die zij ontmoette, dit competentieprofiel nauwelijks is gekend. Zij vindt het daarom nuttig het profiel te finaliseren in overleg met het eigen netwerk van stagementoren en ziekenhuizen. Hierbij dient de opleiding te bepalen hoe dit competentieprofiel zal worden gehanteerd: als norm voor de gemiddelde afgestudeerde of als omschrijving voor de ideale beroepsbeoefenaar. De commissie stelt immers vast dat de beschrijving van een aantal gedragsindicatoren zeer ambitieus is en moeilijk haalbaar voor beginnende operatieverpleegkundigen. Pas na die oefening kan de opleiding het profiel promoten als algemene norm en meetwaarde voor de uitwerking van het programma. Een voorbeeld van een dergelijke te hoog gegrepen verwachting is volgens de commissie de competentie 5.10 van het competentieprofiel: 'Is in staat een informatie- en overlegvergadering met het team gepast te leiden'. De commissie meent dat dergelijke formuleringen moeten worden uitgezuiverd om de toepassing van het lijvige competentieprofiel haalbaar en werkbaar voor de werkvloer te maken, zeker in het licht van de beoordeling van de stages. De commissie stelde immers vast dat het werkveld anders met competenties omgaat dan in de opleidingen vaak wordt gedacht of verondersteld. Omdat het competentieprofiel aansluit bij het profiel van de basisopleiding, dient bij de bekendmaking aan het werkveld bijzondere aandacht te gaan naar die stageplaatsen of individuele stagementoren die (nog) geen ervaring hebben met de onderwijskundige formulering van competenties via de contacten met de basisopleiding.

De commissie vindt het positief dat de opleidingsdoelstellingen werden opgenomen in de ECTS-fiches. Zij waardeert het eveneens dat het competentieprofiel toegelicht wordt bij de aanvang van het academiejaar, en dat het wordt gelinkt aan de theorie en de stage.

Alhoewel tijdens de opstelling van het competentieprofiel in de schoot van de werkgroep binnen de Associatie KU Leuven gebruik is gemaakt van het EORNA-profiel, stelt de commissie vast dat een formele benchmarking met vergelijkbare Vlaamse opleidingen (die niet tot de Associatie KU Leuven behoren) en buitenlandse opleidingen nog niet heeft plaatsgevonden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding dient te onderzoeken hoe het competentieprofiel haalbaar en werkbaar kan worden gemaakt voor de eigen werkvloer.
- De commissie adviseert om aandacht te hebben voor de formulering van sommige competenties die te hoge verwachtingen aan de pas afgestudeerde Bachelor Verpleegkunde stellen.
- De commissie beveelt een formele benchmarking met vergelijkbare Vlaamse en buitenlandse opleidingen aan.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat er niet te miskennen inspanningen werden geleverd om te evolueren naar een competentiegericht opleidingsprogramma. Zo zag ze dat de doelstellingen al onder de vorm van te verwerven competenties zijn uitgeschreven. De commissie is van oordeel dat het programma praktisch de hele lading van vooropgestelde doelstellingen dekt. De commissie waardeert het dat de opleiding als doel vooropstelt om studenten te laten evolueren naar een expertniveau voor bepaalde competenties.

De commissie zag uitgewerkte ECTS-fiches: er is telkens aangegeven welke competenties met het desbetreffende onderdeel worden beoogd. De commissie vraagt echter om de studenten meer vertrouwd te maken met het competentieprofiel via alle mogelijke werkvormen. De commissie stelde ook vast dat nog niet alle gastdocenten vertrouwd zijn met competentiegericht onderwijs. Tijdens de gesprekken kwam naar voor dat de gastdocenten weinig op de hoogte waren van de te verwerven competenties per opleidingsonderdeel.

Het opleidingsprogramma bestaat uit vier theoretische opleidingsonderdelen en één opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs. De studenten dienen ook een eindwerk te schrijven (zie facet 2.2.). De commissie stelde vast dat de opleiding aandacht besteedt aan anesthesievormen met inbegrip van farmacologie in het kader van het opleidingsonderdeel Anesthesie en specifieke verpleegkunde. Daarnaast komen ook de respiratoire en cardiologische impact van de verschillende anesthesievormen aan bod, net zoals Stralingsprotectie en dosimetrie en Operatietechnieken. Studenten krijgen ook les over psychosociale begeleiding. De commissie stelde vast dat opleiding relatief weinig aandacht schenkt aan recovery en betreurt dit. Zij zag ook dat er geen aandacht aanwezig is voor plastische en esthetische chirurgie, die toch in bijna elke ziekenhuissetting aanwezig zijn. Zij vraagt dan ook de opleiding om deze onderwerpen uit te werken en aan te bieden aan de studenten. De opleiding voorziet geen keuzeopleidingsonderdelen.

De commissie stelde vast dat het programma disciplineoverschrijdende elementen bevat, en waardeert dit. Dit komt vooral bij het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen tot uiting, vermits dat gemeenschappelijk met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen uit het departement Gezondheidszorg wordt aangeboden. Door de diverse achtergronden van de studenten die dit opleidingsonderdeel volgen, worden zij gestimuleerd om in groep disciplineoverschrijdend te werken. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding Operatieverpleegkundige van de campus Lier samenwerkt met de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg van de campus Lier in het kader van de opleidingsonderdelen Cardiologie/hemodynamica en Respiratoire topics. De commissie is van oordeel dat de aanwezig-

heid van disciplineoverschrijdende elementen een verrijking is van de opleiding; de studenten worden immers gestimuleerd om disciplineoverschrijdend te denken en te handelen.

De commissie kan een duidelijke aanwezigheid van procedures van curriculumherziening, met betrokkenheid van alle stakeholders, bevestigen. Verder is ook de banabacoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert. Bij het opstellen en wijzigen van de curricula streeft de opleiding naar een maximale aansluiting bij de basisopleiding Verpleegkunde en/of andere basisopleidingen voor zorgverleners. Docenten, gastsprekers, studenten en het werkveld kunnen wijzigingen in het curriculum aangeven, die besproken worden door de opleidingsverantwoordelijke en -coördinator en de directie. Na voorlegging op departementale raden en aan alle betrokkenen, wordt het nieuwe curriculum ook voorgelegd aan de opleidingsadviesraad. De (gast)docenten konden aan de commissie bevestigen dat zij door contacten met de opleiding mogelijkheden hebben om programmawijzigingen voor te stellen. Ook met de mening van de studenten wordt rekening gehouden bij bevestigingen of focusgesprekken. De commissie waardeert het dat deze stakeholders betrokken worden bij de curriculumherziening.

Volgens de commissie doet de K.H.Kempen inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(t)en een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. Ook korte buitenlandse bezoeken zijn schaars, aangezien de lessen slechts op één dag per week plaatsvinden. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat in de lesinhouden ook buitenlandse voorbeelden aan bod komen. De commissie waardeert het dat docenten hun buitenlandse ervaringen delen met de studenten, en internationale literatuur en studies hanteren in hun cursusmateriaal. De commissie vindt het eveneens positief dat de statutaire docenten deelnamen aan een internationale uitwisseling gedurende meerdere dagen. De commissie stelde echter wel vast dat op er opleidingsniveau nog relatief weinig terug te vinden is, en hoopt dat de vertaling van het hogeschoolbeleid rond internationalisering in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Operatieverpleegkunde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om ook aandacht te schenken aan recovery, plastische, esthetische en reconstructieve chirurgie.
- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering in de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat actuele ontwikkelingen uit de beroepspraktijk snel worden geïmplementeerd in het programma. Dit is vooral te danken aan de expertise van de gastdocenten. Een vlot contact met het werkveld zorgt voor een snelle aanpassing en het doorgeven van de laatste ontwikkelingen. De commissie waardeert het dat dankzij de vele gastdocenten, die expert zijn in hun vakgebied, actuele en maatschappelijke relevante ontwikkelingen vlot in het programma en de inhoud worden geïmplementeerd. De commissie beschouwt dit als een sterkte van de opleiding. De commissie vindt het ook positief dat de instelling op verschillende niveaus de maatschappelijke relevantie van de opleiding benadrukt. Ze zag dat het wetenschappelijke onderzoek op aansturen van het werkveld verloopt. Deze maatschappelijke verankering werd bovendien tijdens het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld nadrukkelijk onderstreept.

De commissie waardeert het dat studenten via studiebezoeken kennis kunnen maken met de nieuwste tendensen inzake beademings- en sterilisatietechnieken. De commissie is echter van oordeel dat de opleiding nog meer aandacht dient te besteden aan het verwerven van praktische vaardigheden. Dit werd ook bevestigd door de vertegenwoordiger van de alumni. Een hoogtechnologische werkomgeving als een operatiekwartier verwacht dat medewerkers vertrouwd zijn met het gebruik en de bediening van vaak complexe apparatuur en hulpmiddelen.

De commissie is van oordeel dat het wetenschappelijk onderzoek degelijk ingebed zit in het aangeboden programma. Zij vindt het positief dat iedere student een opleidingsgebonden nascholing of een minisymposium dient te volgen over een actueel verpleegkundig onderwerp. In een schriftelijke neerslag geeft de student bovendien achteraf weer wat de impact zou kunnen zijn van een eventuele implementatie op de werkvloer. Dankzij het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen krijgen de studenten een introductie in basiswetenschappelijke disciplines. De commissie waardeert het dat het cursusmateriaal van dit opleidingsonderdeel een overzicht biedt van relevante wetenschappelijke theorieën en vraagstukken. Zij stelde bijgevolg vast dat recente vakliteratuur in het programma werd opgenomen, en dat er de nodige aandacht is voor kennisontwikkeling. De commissie zag dat studenten eveneens gestimuleerd worden om praktijkrelevante vakliteratuur te ontsluiten en te verwerken. Zo moeten studenten in de opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs, Verpleegkundige wetenschappen en Scriptie hun wetenschappelijke inbreng baseren op recente evidence-based literatuur.

Tijdens de gesprekken met de studenten noteerde de commissie dat de studenten het studiemateriaal adequaat vinden om de te realiseren doelstellingen te bereiken. Tijdens het inkijken van het studiemateriaal stelde de commissie vast dat het cursusmateriaal van uiteenlopende kwaliteit is: enkele cursussen waren perfect in orde, bijzonder verzorgd en up-to-date volgen de

laatste evoluties; andere lopen dan weer achter op het werkveld. De commissie vraagt de opleiding om ervoor te zorgen dat al het cursusmateriaal steeds up-to-date is. De commissie betreurt het wel dat sommige cursussen geen inhoudsopgave of paginering bevatten en vraagt om deze elementen te voorzien in al het cursusmateriaal, om zodoende tot een uniforme lay-out over de cursussen heen te komen.

Studenten lopen 450 uren stage, waarvan 35 uren op recovery. Minimaal 12 uur dient in functie te staan van stralingsprotectie, en 35 uren kijkstage zijn verplicht. Indien de hoofdstage plaatsvindt in een universitaire instelling, dient de kijkstage te gebeuren in een perifere instelling en vice versa. De overige uren worden gepresteerd op de hoofdstageplaats. Er worden vijf periodes van drie weken georganiseerd over het academiejaar.

De opleiding Operatieverpleegkunde beschikt, net zoals alle andere bachelor-na-bacheloropleidingen, over een aantal vaste stageplaatsen. Dit neemt echter niet weg dat studenten ook in andere erkende instellingen stage kunnen lopen.

Bij de start van de stage dient de student zijn persoonlijke doelstellingen te formuleren. Dit kan gebeuren aan de hand van het stage-informatiedocument, de introductiebundel van de stageplaats, het competentieprofiel en de vaardigheidslijst. De commissie zag tijdens het inkijken van de stageverslagen dat de student echter nergens de algemene doelstellingen vermeldt, en vraagt de opleiding om de aandacht nog meer te focussen op het globale competentieprofiel in plaats van op de persoonlijke doelstellingen.

Samen met de stagebegeleider – de docent die de student begeleidt op de stageplaats – worden afspraken gemaakt in verband met de stage-uren, stageverslagen en contracten. Op de stageinstelling wordt de student begeleid door een stagementor. Dit zijn ervaren en deskundige zorgverleners die in contact staan met de stagebegeleider. Studenten van de campus Lier maken een portfolio met daarin onder meer ruim uitgewerkte reflectiefiches, aandacht voor behaalde vaardigheden en feedbackfiches. De commissie raadt de opleiding van de campus Lier aan om ook een dergelijke portfolio in te voeren.

Het eindwerk is een afzonderlijk opleidingsonderdeel, dat zes studiepunten vertegenwoordigt. De praktische organisatie van het eindwerk wordt per banabaopleiding gecoördineerd door de opleidingsverantwoordelijke (GZL). Studenten kunnen alle informatie betreffende het eindwerk terugvinden in een studiewijzer. Zij krijgen alle informatie van bij de start van het academiejaar ter beschikking via onder andere een PowerPointvoorstelling, de website, Toledo en een infobundel.

Onderwerpen worden bij het begin van het academiejaar aangeboden en zijn meestal tot stand gekomen na overleg met het werkveld. Studenten kunnen zelf onderwerpen kiezen, op voorwaarde dat deze verwant zijn met de opleiding en toepassingsgericht zijn. Studenten moeten een gemotiveerd voorstel met tijdspad voorleggen aan de procesbegeleider, die hierop schriftelijke of mondelinge feedback geeft. De uitwerking moet gebeuren op basis van evidentie en aan de hand van relevante recente literatuur. Het is de bedoeling dat de student een probleem verkent, analyseert, uitdiept en er kritisch over reflecteert. Het eindwerk moet afgesloten worden met een eindconclusie en mogelijke praktijkgerichte aanbevelingen. Studenten kunnen ofwel individueel ofwel in groep werken. Studenten kunnen ook op vraag van derden meewerken aan wetenschappelijk onderzoek of productontwikkeling. Het initiatief voor de procesbegeleiding moet uitgaan van de studenten. Studenten worden aangemoedigd om zelf voor een expert uit het werkveld te zorgen die als praktijkbegeleider kan fungeren. Het eindwerk wordt in een schriftelijke weergave aangeboden en gepresenteerd voor een jury van externe experts, docenten en studenten.

De commissie waardeert het dat het werkveld thema's mag aanleveren voor de bachelorproeven. Studenten kunnen eveneens thema's aanbrengen, die ter validering voorgelegd worden aan de begeleiders van het eindwerk.

Uit de bevraging van studenten en de inzage van de stagegerelateerde documenten kon worden opgemaakt dat er een grote variatie bestaat aangaande begeleiding en evaluatie tussen de aangeboden stageplaatsen. Het verdient volgens de commissie wel aanbeveling om het stagebegeleiding- en evaluatieconcept grondig te herzien en te uniformiseren op een kwalitatieve manier, waarbij sommige stageplaatsen toonaangevend kunnen zijn.

De commissie is tevreden te vernemen dat er aandacht gaat naar maatschappelijke dienstverlening en permanente vorming. Zo worden symposia voor studenten en het werkveld, of andere initiatieven van permanente vorming georganiseerd. Uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld blijkt eveneens dat de stage- en eindwerkbegeleiders de mentorenvormingen vanuit de hogeschool appreciëren. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat de opleiding haar cursussen openstelt voor alle geïnteresseerden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om meer praktisch gericht onderwijs in het programma voor Operatieverpleegkunde in te bouwen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de samenhang duidelijk aanwezig is in het programma. Zij zag een logische opbouw van het programma, waarbij eerst algemene opleidingsonderdelen aan bod komen (wetenschappelijk programma gelijklopend met andere banabaopleidingen), terwijl de eerder specifieke kennis van de operatieverpleegkunde pas later wordt aangeleverd. Finaal worden verworven kennis en inzicht vertaald naar het werkveld en dienen zij tot uiting te komen in een af te leveren eindwerk. Vaardigheden worden verworven in een skills lab en tijdens het doorlopen van de stage. De commissie waardeert het dat het beroepsinhoudelijke, wetenschappelijke en finaal het integratieprogramma onder de vorm van een af te leveren eindwerk en het doorlopen van klinische stages, duidelijk terug te vinden zijn in het voorgestelde traject dat de bachelor-na-bachelorstudenten Operatieverpleegkunde doorlopen. Zoals aangegeven in facet 2.2. is de commissie echter wel van oordeel dat meer aandacht voor praktisch gericht onderwijs wenselijk is.

De commissie stelde vast dat de opleidingsonderdeelverantwoordelijken de inhoud en samenhang van het programma bewaken, en waardeert dit. Bovendien vermijdt de opleidingscoördinator overlapping in de mate van het mogelijke. Daarnaast zag de commissie dat de opleiding frequente bevragingen organiseert, waarbij zij peilt naar de perceptie inzake de inhoud en de overlapping bij de studenten, docenten en gastdocenten. Hoewel minimale overlappingen werden vastgesteld, vindt de commissie die niet problematisch, aangezien de studenten die niet als storend ervaren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Studietijdmetingen gebeuren op de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en worden – zoals vastgelegd in een meerjarenkalender – om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht of voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastspreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 is er op hogeschoolniveau een studietijdmeting geweest op basis van de methode Metis: schatten achteraf in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Operatieverpleegkunde. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen zich vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom werd er geopteerd voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. Over twee jaar wordt de volgende studietijdmeting gepland.

De commissie vindt dat focusgesprekken waarin studenten studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar is van oordeel dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen dat de opleiding inzake studiebelasting achter de feiten aanloopt. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen onder de vorm van focusgesprekken zouden plaatsvinden.

Uit de gesprekken met de studenten bleek dat zij het programma als studeerbaar en haalbaar ervaren. De alumni gaven echter aan dat het programma best zwaar was. In die zin waardeert de commissie het dat de opleiding een zeer brede waaier van mogelijkheden voor spreiding van de studietijd aanbiedt. De werkstudent geniet hier ruim de aandacht. De commissie meent dat de flexibele trajecten de stelling van studentgestuurd onderwijs onderstrepen en studiebevorderend werken.

De commissie stelt vast dat de studiepunten toegekend aan de verschillende opleidingsonderdelen een vast gegeven zijn in de Associatie KU Leuven. Zo worden de facto 27 studiepunten voor klinische opleidingsonderdelen voorzien, net zoals er 27 studiepunten voor theoretische opleidingsonderdelen zijn. Daarnaast vertegenwoordigt het eindwerk zes studiepunten. De commissie vindt het verarmend dat de richtlijnen van de associatie dermate bindend zijn dat de opleiding geen eigen accenten kan leggen. Zij betreurt het ook dat de opleiding deze verdeling niet in vraag stelt.

De commissie zag dat perceptiemetingen aanwijzen dat de geraamde studietijd aangaande het eindwerk niet conform de werkelijkheid is, en daarom niet afgestemd is op het aantal toegekende studiepunten. Zij vraagt de opleiding om dit te herbekijken. Zij stelde tijdens verschillende gesprekken ook vast dat het eindwerk zwaar blijft voor de studenten. De commissie waardeert het wel dat de opleiding zich hiervan bewust is en daarom verbeteringsmaatregelen voorziet, in die zin dat vanaf oktober sneller wordt overgegaan tot het goedkeuren van het onderwerp, om dan zo snel mogelijk het onderwerp af te bakenen. De commissie vraagt de eindwerkcoördinatoren om blijvend inspanningen te leveren, teneinde het eindwerk in zijn realisatie voldoende af te bakenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studielast inzake het eindwerk degelijk in kaart te brengen en te honoreren met een aangepast aantal studiepunten.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactisch concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De commissie waardeert het dat de aanpak van de docenten in de bachelor-na-bacheloropleiding geheel anders is dan in de bacheloropleiding. De lesinhoud wordt veel minder ex-cathedra gebracht, de interactiviteit van het lesgeven is van beduidend andere aard en de studenten zijn aanzienlijk kritischer ingesteld in vergelijking met de basisopleiding. Dit alles leidt tot veel meer diepgang van de lesinhoud. De studenten worden verder aangespoord tot kritische reflectie. De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat studenten gemotiveerd worden om te reflecteren rond praktijkervaringen en het inoefenen van theoretisch onderbouwde verklaringsmodellen in de eigen praktijksituatie.

De commissie stelde een divers aanbod aan werkvormen vast en vindt dit positief. Zij is van oordeel dat de leervormen gevarieerd zijn en afgestemd zijn op het te behandelen thema (hoorcollege, hands-on training, stage, zelfstandig projectwerk, werkcollege, elektronisch leerplatform...). Zij stelde bovendien vast dat de student continu wordt gestimuleerd en getraind in het zelfstandig

verwerven van kennis: hij/zij dient relevante en recente vakliteratuur door te nemen en op zoek te gaan naar evidence-based practice.

De commissie waardeert ook het innovatieve didactische materiaal. De inbreng van studiebezoeken en daaraan verbonden workshops is volgens de commissie een grote meerwaarde in de uitwerking van sommige programmaonderdelen, zoals aangeboden bij het deelfacet 'Laparoscopische heekunde'.

Zij beschouwt het werkcollege 'Endoscopisch instrumentarium' als een mooie realisatie.

De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten echter wel een gebrek aan 'bedside'-ondersteuning vast, en vraagt de opleiding om hier ook aandacht voor te hebben. Daarnaast bleek ook dat meer ondersteuning aan de operatietafels wenselijk is.

De commissie beveelt aan de beschikbare geavanceerde en gevarieerde technieken om theoretische kennis over te brengen naar analogie met de basisopleiding en bijvoorbeeld de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, te implementeren en ze mee te integreren in het aangeboden programma voor de banaba Operatieverpleegkunde. Zij denkt hierbij onder andere aan het 'Panamarenko'-project van de campus Gezondheidszorg Lier. De commissie is van oordeel dat het debriefinglokaal en de videostreaming ook in deze opleiding een grote meerwaarde zouden kunnen betekenen.

De commissie heeft vastgesteld dat in de opleiding gebruik wordt gemaakt van het elektronische leerplatform Toledo, en wil de opleiding stimuleren om hier nog meer gebruik van te maken. Zij trof momenteel immers relatief weinig cursusmateriaal aan op Toledo. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de stakeholders, bleek dat het cursusmateriaal en syllabi – die vaak door afzonderlijke docenten zijn opgesteld – op tijd beschikbaar zijn.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevraagd worden in de onderwijsevaluaties. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, doet de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. Dit konden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, bevestigen. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat afspraken worden gemaakt tussen de opleidingscoördinator en de gastdocenten over de wijze waarop het lesmateriaal zal worden gebracht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een sjabloon uit te werken als basis voor gastlectoren.
- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van het cursusmateriaal te bewaken en up-to-date te houden. Hierbij raadt de commissie aan een sjabloon uit te werken als basis voor gastlectoren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen tijdens het visitatiebezoek, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt, dat nu ook opgestart is vanuit de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. De docenten hebben vanuit de hogeschool een opleiding over competentiegericht toetsen genoten, wat de commissie positief vindt.

De commissie zag diverse vormen van examinering in de opleiding Operatieverpleegkunde. Afhankelijk van het opleidingsonderdeel wordt gebruikgemaakt van kennistoetsen, individuele opdrachten, en de evaluatie van vaardigheden en competenties. De commissie stelde ook variatie vast tussen multiplechoice-examens, mondelinge examens en casuïstiek, en vindt dit positief. Naast zuiver inhoudelijke kennisvragen zag zij dat er eveneens vragen worden voorzien die van een hoog niveau zijn en die inzicht in de materie vereisen, wat zij waardeert. Zij beschouwt de meeste evaluaties als transparant, en is van oordeel dat de meeste vragen pertinent zijn en de volledige inhoud dekken. De commissie stelde echter ook vast dat bepaalde examenvormen, met name de mondelinge examens, overheersen. Zij vraagt daarom de opleiding om de variëteit aan examenvormen te bewaken. De commissie waardeert het dat de examenvragen van de gastlectoren door de opleidingscoördinator worden geselecteerd.

De commissie noteerde dat de studenten op de hoogte zijn van de evaluatiecriteria. De opleiding zorgt ervoor dat deze voor de studenten bekend worden gemaakt aan het einde van de lessen en via de ECTS-fiches. Aangezien vaak verschillende docenten instaan voor een enkel opleidingsonderdeel, organiseert de opleiding het inkijken van de examens en het geven van feedback niet standaard. Het gebeurt dus enkel op vraag van de student. De studenten weten dat deze mogelijkheid er is en gaven in hun gesprek aan dat de docenten bereikbaar zijn. Ook is er een examenreglement, dat de opleiding via het elektronische leerplatform verspreidt. De deliberatiecriteria zijn daarbij duidelijk. De commissie waardeert het dat op aangeven van de studenten de examenspreiding mogelijk bij te sturen is. Bovendien stelde zij vast dat de studenten het examenprogramma als haalbaar ervaren. De commissie vindt het eveneens positief dat er aandacht wordt geschonken aan studenten met een studiebeperking, teneinde hen een redelijke kans op slagen te bieden. Zo zag zij labels op diverse documenten aangaande verslaggeving en schriftelijke bevestigingen. Studenten hebben inzage in de afgelegde examens, wat de open cultuur tussen student en docent in deze instelling typeert.

De evaluatie van de stage gebeurt aan de hand van een stage-evaluatiefiche. De commissie zag dat deze in termen van zwaktes en sterktes werd uitgedrukt, en is van oordeel dat dit te weinig ruimte laat tot differentiatie. Zij vraagt daarom de opleiding om een uitgebreidere evaluatie te hanteren. In de huidige stagerapporten worden immers de vaardigheden louter afgevinkt.

De commissie zag tijdens de visitatie dat de beoordeling van de stage in Lier gebeurde aan de hand van een portfolio, waarin zij ruim uitgewerkte reflectiefiches en feedbackfiches terugvond. Zij zag dat aandacht besteed werd aan behaalde vaardigheden, en waardeert dit. De commissie vraagt de campus Lier om ook een portfolio in te voeren. De evaluatie is de verantwoordelijkheid van de stagebegeleider, maar verloopt steeds in nauw overleg met de mentoren en/of zorgverleners op de afdelingen. Stageplaatsen zijn niet verplicht om mentoren op te leiden, maar de commissie waardeert het wel dat de opleiding jaarlijks, in samenspraak met het werkveld, een mentorendag organiseert.

Op vraag van de student en/of de mentor kan een tussentijdse evaluatie plaatsvinden. Op het einde van de stage bespreekt de stagebegeleider de stage-evaluatiefiche met de student. Aan het

einde van het academiejaar worden de verschillende stages in de hogeschool besproken met alle betrokken stagebegeleiders. De eindevaluatie houdt niet alleen rekening met de afzonderlijke stagefiches, maar ook met de evolutie in het leerproces. De commissie waardeert het dat de beoordeling van de gemaakte stageopdrachten stroken met de inhoudelijke waarde.

Uit de bevraging van studenten en de inzage van de stagegerelateerde documenten kon worden opgemaakt dat er een grote variatie bestaat aangaande begeleiding en evaluatie in de aangeboden stageplaatsen. Het verdient volgens de commissie aanbeveling het stagebegeleiding- en evaluatieconcept grondig te herzien en kwalitatief te uniformiseren. Sommige stageplaatsen kunnen hierbij toonaangevend zijn.

Wat de beoordeling van het eindwerk betreft, stelde de commissie vast dat de opleiding opteert voor een duidelijke verdeling van proces- en productbeoordeling van het eindwerk, en waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat de beoordeling gebeurt door verschillende lezers. De commissie zag dat de presentatie van het eindwerk weinig bepalend is voor de eindbeoordeling, en vraagt zich daarom af wat de meerwaarde hiervan is. De commissie stelde tijdens het inkijken van de eindwerken vast dat verschillen in kwaliteit ook in een verschillende quotering resulteerden, wat zij positief vindt. Zij vraagt wel om meer uniformiteit in de evaluatie van de eindwerken, en raadt de opleiding aan om erop toe te zien dat de beoordeling over de verschillende begeleiders heen op eenzelfde wijze verloopt. De commissie betreurt het wel dat systematische plagiaatcontrole ontbreekt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de examenvragen van de gastdocenten op te volgen en toe te zien de accuraatheid van deze vragen.
- De commissie vraagt de opleiding om het stage-evaluatieconcept grondig te herzien en te uniformiseren op een kwalitatieve manier, waarbij sommige stageplaatsen toonaangevend kunnen zijn.
- De commissie raadt de opleiding aan om antiplagiatsoftware te hanteren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding is rechtstreeks toegankelijk voor Bachelors in de Verpleegkunde en Bachelors in de Vroedkunde. De commissie merkt op dat het, gezien de schaarste aan ope-

ratieverpleegkundigen en het feit dat uit de praktijk blijkt dat het absoluut verdedigbaar is om vroedkundigen op de oké-vloer in te schakelen, aanbeveling verdient om vroedkundigen blijvend toe te laten tot het volgen van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde.

Uit de ter beschikking gestelde documenten vernam de commissie dat bijkomende informatie uit de basisopleiding Verpleegkunde – waar nood aan is door de verschillende beginsituatie van de studenten – via Toledo ter beschikking wordt gesteld. De commissie vond deze bijkomende informatie echter niet onmiddellijk terug op het leerplatform. De opleiding moet er met andere woorden blijvend op letten dat de nodige informatie de studenten bereikt.

Op hogeschoolniveau is het EVC- en EVK-beleid op punt gesteld. De opleiding maakt er echter geen gebruik van. In de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in het departement Gezondheidszorg kunnen masterstudenten een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erop letten dat – gezien de gevarieerde instroom uit de basisopleiding Verpleegkunde en Vroedkunde – de juiste bijkomende informatie tot bij de studenten raakt.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn. Deze visie is opgenomen in het beleidsplan 'K.H.Kempen 2010–2013' en krijgt concrete vorm in het comité Personeelsbeleid. Via diverse formele en informele kanalen worden de strategische doelen, zoals deze uit het beleidsplan, nagestreefd.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. De opleiding zoekt daarom naar een evenwicht tussen statutair personeel en gastsprekers uit het werkveld. Bovendien dienen meestal alle leden van het statutaire personeel een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. De opleiding geeft zelf de wens aan om uitdrukkelijker gastdocenten bij effectieve onderwijsprocessen te betrekken, wat de commissie positief vindt. Ook het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie.

Zij vindt het ook positief dat het departementshoofd systematisch feedback geeft aan de gastdocenten. Daarnaast zag de commissie overleg tussen de opleidingscoördinatoren en de gastdocenten, wat een degelijke afstemming mogelijk maakt.

De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld, en appreciëren de praktijkgerichtheid van de docenten.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers

daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basic-ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten degelijk verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging, en deze docenten worden daar in het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een onlinevragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijstellingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement krijgen nieuwe docenten een peter of meter ter beschikking om hen wegwijs te maken. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de didactische kwaliteiten van de gastsprekers te bewaken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een gemotiveerd en samenhangend team, dat bovendien bijzonder toegankelijk is voor de studenten. De commissie waardeert dit. De commissie betreurt wel de afwezigheid van de desbetreffende opleidingscoördinator van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde bij de peiling naar de kwaliteit van het personeel.

De commissie stelde vast dat de opleiding een beroep doet op een aantal hooggekwalificeerde docenten met zowel een verpleegkundige als medische achtergrond. Bovendien zag de commissie dat de opleiding een groot aantal gastdocenten met grote gedrevenheid en expertise uit het werkveld aantrekt. De commissie waardeert het dat de opleiding voor het aanbrengen van de te verwerven klinische expertise gebruikmaakt van gastdocenten. Zij vindt het positief dat de inhoud van de opleiding op die manier nauw aansluit bij de evoluties en de trends zoals die zich presenteren in het werkveld. Bovendien draagt de klinische expertise van de gastdocenten op zich bij tot een inhoudelijk sterke lesinhoud. Daar staat tegenover dat de educatieve bekwaamheden van de gastdocenten waarschijnlijk gering zijn en daarom bijzondere aandacht verdienen.

De commissie stelde overigens vast dat dankzij de gastdocenten een brede waaier aan specialisaties uit het beroepenveld in de opleiding is vertegenwoordigd. Via een sterke netwerking met het beroepenveld en de beroepsvereniging (i.c. het V.V.O.V.) weet men klinische experts ertoe te bewegen om gastcolleges te verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. Deze gastdocenten vormen een mooie mix van enerzijds artsen en anderzijds verpleegkundigen die voornamelijk actief zijn in het domein van de chirurgie en de anesthesie. De waardering wordt nog versterkt door het feit deze gastdocenten zowel theoretisch als klinisch als bijzonder deskundig kunnen worden omschreven in hun vakdomein. Bovendien zag de commissie een diversiteit aan ziekenhuizen of organisaties waarbinnen de meeste professionals/gastdocenten zijn tewerkgesteld. De commissie waardeert dit, omdat op die manier de student een brede waaier aan informatie en soms verschillende benaderingen van de praktijkvoering zal gepresenteerd krijgen. De commissie stelde overigens tijdens de gesprekken vast dat de studenten dit ook als heel positief ervaren. De commissie stelde vast dat de gastdocenten blijvend mogelijkheden krijgen om hun didactische skills te verbeteren, en vindt dit positief. Ook geruststellend in dit verband is de aanwijzing dat ook de gastdocenten via bevestigingen worden geëvalueerd.

De commissie is echter wel van oordeel dat de internationale contacten in het kader van netwerking en professionalisering verder dienen te worden uitgebouwd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een internationaal professioneel netwerk uit te bouwen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Lier in 2010 kon rekenen op 30 medewerkers die behoren tot

het onderwijzende personeel. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het administratief-technisch personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 14,4 voor de campus Lier. In het departement Gezondheidszorg van de campus Lier werken zeven medewerkers voltijds en 34 deeltijds, van wie een groot deel een gecombineerde opdracht heeft tussen verschillende departementen in de hogeschool of een gedeelde opdracht met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. De commissie vindt dat maximaal wordt geïnvesteerd in de personeelsomkadering van de hogeschool. Dit belet niet dat de inzet van vast personeel in de bachelor-na-bacheloropleiding eerder beperkt is en grotendeels wordt waargemaakt door de inschakeling van gastdocenten.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt in 2010 0,92 VTE statutair personeel uitgerekend en is de student-docentratio 8,7. Volgens de commissie is dit een aanvaardbare student-docentratio, gezien het geringe aantal studenten en de beperkte financiering van de bachelor-na-bacheloropleiding.

De commissie stelde tijdens de gesprekken vast dat de docenten een hoge werkdruk ervaren. De commissie raadt de opleiding aan om de taakinfilling van het onderwijzend personeel te herbekijken. Zij vraagt de opleiding om eventueel een inperking van de lesuren te overwegen, zodat er meer ruimte komt voor innoverende projecten en stagebegeleiding.

De commissie heeft bij het visitatiebezoek een gedreven team van docenten en gastsprekers ontmoet. Bij het inkijken van de verslagen van de focusgesprekken uit juni 2011 bleek dat de studenten bezorgd zijn voor een overbelasting van de opleidingscoördinator. Ook uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten en de docenten, blijkt deze bezorgdheid. De opleidingskwaliteit, die sterk bepaald wordt door het engagement van enkele sleutelfiguren, dient met andere woorden bewaakt te worden in het licht van de continuïteit van de gedegen opleiding. De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011–2012 voorbereidingen zijn getroffen om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempfen te verdelen. Verder zullen vanaf het academiejaar 2012–2013 meerdere of verschillende opleidingsonderdeelverantwoordelijken worden aangeduid binnen de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de taakinfilling van het onderwijzend personeel te herbekijken.
- De commissie vraagt aandacht voor de overbelasting van de opleidingscoördinator.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermijninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op Associatieniveau en lid is van verschillende werkgroepen waarin een onderlinge afstemming van de infrastructuur in de Associatie wordt beoogd.

De commissie is van oordeel dat de infrastructuur modern is en degelijk uitgebouwd werd in functie van de beschikbare ruimte. Zij waardeert het ook dat de gebouwen studentvriendelijk zijn ingericht en goed worden onderhouden. De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met een waaier aan audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Er zijn ook een boekenwinkel en een ruime cafetaria aanwezig op de campus. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de campus Lier goed bereikbaar is met het openbaar vervoer: er zijn verschillende bushaltes in de buurt, en de campus ligt op wandelafstand van het treinstation. Ook voor fietsers is de campus zonder probleem te bereiken; de commissie heeft kunnen zien dat de K.H.Kempen beschikt over een specifiek fietsbeleid.

Op het departement zijn zeer moderne en goed uitgeruste skills labs aanwezig, waar de hogeschool en het departement ook experimenteren met simulatieonderwijs. Voor het aanleren van technische verpleegkundige handelingen gebruiken de beide departementen de stappenplannen zoals uitgegeven bij Elsevier in 2008.

Er is draadloos internet aanwezig op de hele campus, en er is een lokaal met pc's waar studenten gebruik van kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen wel gebruikmaken van het pc-lokaal op de campus.

De commissie waardeert eveneens de bibliotheek waarvan de opleiding gebruik kan maken. De collectie in de bibliotheek biedt (internationale) vakliteratuur aan, en is ingedeeld volgens het SISO-systeem. De commissie zag dat de beschikbare werken voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde vrij recent zijn, en waardeert dit. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert. De commissie is wel van mening dat tijdschriftenattending voor de docenten een meerwaarde zou kunnen betekenen.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus in orde is. Op de campus Lier verloopt de cursusdienst in eigen beheer, maar daarmee heeft de commissie geen problemen opgemerkt. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen indien ze dat wensen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werkervaring of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinator volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding grotendeels bij de docenten en de opleidingscoördinator ligt, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De opleidingscoördinator is het centrale aanspreekpunt en tracht vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich, die verlicht zou kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding, die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient, en onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project 'Werkplekieren', waaruit bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs ('Wat na Bachelor?') van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding van werkstudenten, die vaak specifieke behoeften hebben wat studiebegeleiding betreft.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG**Facet 5.1 Evaluatie resultaten**

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De K.H.Kempfen beschikt op hogeschoolniveau over een uitgewerkte visie en dito beleid rond kwaliteitszorg. De commissie waardeert de aanwezigheid van een kwaliteitshandboek en de aandacht die men heeft voor het vermijden van overbevraging bij studenten. Zij stelde ook vast dat er naast formele verbeteringscycli ook ruimte is voor snelle veranderingen naar aanleiding van opmerkingen van studenten, alumni en stagebegeleiders.

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het OJP op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten ondersteunt. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan, en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert in Lier een stuurgroep Kwaliteit, die maandelijks vergadert. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de

bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie *facet 2.5*), TRIS-score bij de banabacoördinatoren, instroomenquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gastsprekers.

Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout is een TRIS-scoring uitgevoerd bij de opleidingscoördinatoren. De resultaten kon de commissie inkijken in het kwaliteitshandboek. De verbeteringsacties die uit deze TRIS-scoring vloeiden, zijn opgenomen in de operationele jaaractieplannen van de departementen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, zodat men de bevraging niet zal herhalen. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om meer aandacht te schenken aan de responsgraad van de bevragingen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend de gastsprekers te betrekken bij de kwaliteitszorg in de opleiding.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rondom verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Ook de opleiding heeft verschillende acties lopen, die geconcretiseerd zijn in de operationele jaaractieplannen van de departementen en die de commissie heeft kunnen inkijken. Het is de bedoeling dat in het begin van een academiejaar de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd worden en dat een timing wordt opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. De verbeteringsacties uit de operationele jaaractieplannen mogen volgens de commissie systematischer worden opgevolgd. Gezien geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De commissie vraagt de opleiding echter wel om te werken aan de projectmatige en structurele inbedding van verbeteringen. Zij betreurt het dat sommige intenties tot verbetering nog steeds intenties zijn. Zo stelde de commissie vast dat niet alle overlappingsen werden weggewerkt. Ook de verkenning van de internationale dimensie van de competenties op korte termijn werd al aangekondigd in 2010, maar leidde nog niet tot acties.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met focusgesprekken haar resultaten boekt in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er voortdurende bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Zij melden dat de opleidingscoördinator actief inspeelt op opmerkingen die de studenten maken. Zo kwam naar voor dat twee grote opleidingsonderdelen te veel studiepunten bevatten. De opleiding heeft hier terdege rekening mee gehouden en paste het curriculum aan. Uit het verslag van de focusgroep van 2011 dat de commissie heeft ingekeken, blijkt ook dat hard is gewerkt aan het op punt stellen van de opleiding en de werkpunten die naar voren kwamen in de focusgroep van 2010. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel ad hoc verlopen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om realistische doelstellingen te hanteren bij het nastreven van kwaliteit, zodat deze effectief kunnen worden geconcretiseerd.
- De commissie vraagt aandacht voor de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en uit de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding al haar stakeholders bij de interne kwaliteitszorg betreft. De commissie betreurt het echter wel dat deze verschillende stakeholders niet echt betrokken waren bij het zelfevaluatierapport van de opleiding.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen, waarin problemen kunnen worden aangekaart. De commissie waardeert het dat dankzij verschillende geïnstalleerde medezeggenschapsorganen en raden op het niveau van de hogeschool zowel studenten, medewerkers, alumni als het beroepenveld betrokken worden bij de organisatie van de opleiding. Zij vindt het positief dat er inspanningen worden geleverd om zowel het personeel als de studenten te betrekken bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van de interne kwaliteitszorg. Elke maand komt daarnaast in het departement Gezondheidszorg in Lier een kwaliteitscirkel van de bachelor-na-bacheloropleidingen samen.

Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan de overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. De opleiding gaf in het gesprek met de commissie aan dat het geen sinecure is om de gastsprekers, die slechts een beperkt aantal uren in de opleiding vervullen, te mobiliseren en hen meer te betrekken bij de opleiding of bijvoorbeeld bij de TRIS-scoring. Het goede contact tussen de opleidingscoördinator en de gastsprekers helpt. Toch meent de commissie dat de opleiding nog meer inspanningen kan leveren om de gastsprekers te betrekken.

In de hogeschool en het departement kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Operatieverpleegkunde mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname, wat nu nog niet het geval is. Aandacht is vooral nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten, die op dit moment niet geïnteresseerd blijken in een plaats in de studenten- of departementale raad, of dit niet kunnen combineren met hun werksituatie.

De commissie vindt het positief dat systematisch wordt nagegaan hoe betrokkenen over de kwaliteit van de opleiding denken. Daarbij lijken de focusgesprekken in Turnhout meer relevant dan de onlinebevragingen in Lier, gezien de kleine aantallen studenten. Ook het voornemen om de uitstroombevraging te doen via drie verschillende lijsten onder afgestudeerden en onder het werkveld, is toe te juichen. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief. Tijdens de focusgroepen kunnen de studenten terugkoppeling ontvangen over de geleverde verbeteringsacties. Verder waardeert de commissie het dat de terugkoppeling van maatregelen tot verbetering leidt, en andere gegevens de studenten eveneens bereiken onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, waardoor men de bevraging niet zal herhalen. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden) van het werkveld in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat deze nog uitgebreider kunnen worden ingevuld, en men meer inspanningen kan leveren voor de operationalisering ervan. Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de commissie immers een sterke wens gevoeld vanuit het werkveld om input te geven aan de opleiding. De commissie vraagt ook om het beroepenveld systematisch te betrekken bij de curriculumontwikkeling.

Het werkveld is verder nog betrokken bij de stage, de mentorenopleiding, via de gastsprekers, via studiebezoeken, beurzen, en jaarlijkse contacten met de opleidingscoördinator. Ook bij de presentatie van het eindwerk nodigt de opleiding het werkveld uit als jury. De presentatie van het eindwerk staat open voor het hele werkveld.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alumnibevragingen. Verder zijn afgestudeerden soms zelf stagementor, gastspreker of docent. De commissie betreurt het dat er geen alumniwerking is in de opleiding Operatieverpleegkunde. Dit ervaren de studenten als een gemis.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het verder operationaliseren en systematiseren van de opleidingsadviesraad.
- De commissie raadt de opleiding aan de studenten meer te motiveren deel te nemen aan de studentenraad of de departementale raad.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend de gastsprekers te betrekken bij de kwaliteitszorg binnen de opleiding.
- De commissie beveelt de opleiding aan te investeren in een alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN**Facet 6.1 Gerealiseerd niveau**

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie merkte dat de studenten de belangrijkste vaardigheden en systematiek voor verdere persoonlijke ontwikkeling meekrijgen, waardoor ze vrij snel autonoom inzetbaar zijn in het werkveld. Hierdoor onderscheiden ze zich duidelijk van de afgestudeerde Bachelor in de Verpleegkunde. Ze kunnen zich vervolgens vlot ontwikkelen tot echte experts in het vakgebied van de operatieverpleegkunde, en dit voornamelijk op basis van de theoretische kennis of achtergrond die wordt meegegeven.

De commissie zag tevreden studenten en afgestudeerden. De commissie noteerde tijdens de gesprekken met de alumni dat zij de opleiding als dubbel zo zwaar als de basisopleiding ervoeren. De commissie merkte tijdens de gesprekken met het werkveld dat de studenten evenwel nog niet als expert in het werkveld kunnen worden beschouwd als ze instromen in het werkveld. De commissie merkte echter wel dat het competentiegerichte onderwijs ertoe bijdraagt dat het expertniveau op termijn kan worden behaald. Bovendien beschouwt het werkveld het als een enorm stap voorwaarts om afgestudeerden uit een bachelor-na-bacheloropleiding te kunnen aanwerven.

De commissie is van oordeel dat de kwaliteit van de bachelorproeven en de stageopdrachten aan de maat is. Zij kon zich bovendien ook vinden in de quoteringen die de studenten gekregen hebben voor de proeven die zij ingekeken heeft. Zij stelde vast dat deze proeven wetenschappelijk onderbouwd waren en recente referenties bevatten.

Hoewel de commissie begrijpt dat het voor een bachelor-na-bacheloropleiding met vele werkstudenten niet evident is om internationalisering te stimuleren, adviseert de commissie toch om de denkoefening inzake internationalisering verder uit te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een beleid rond internationalisering verder uit te werken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde een laag aantal studenten in het bachelor-na-bachelortraject Operatieverpleegkunde vast, wat uitspraken inzake studierendement bemoeilijkt. Het onderwijsrendement van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde ligt laag in vergelijking met dat van andere bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie stelt vast dat er aanzienlijk wat afhakers zijn in de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. De commissie denkt dat dit hoofdzakelijk te wijten is aan externe factoren, met name het ontbreken van de verplichting om over een bachelor-na-bachelordiploma te beschikken om in een operatiezaal te werken, in combinatie met het uitblijven van de beroepstitel en bijhorende stimuli. Bovendien zorgt de schaarste aan operatieverpleegkundigen ervoor dat zij die al aan het werk zijn in dit domein van de verpleegkunde, amper of niet kunnen vrijgesteld worden om de opleiding te volgen.

Studenten die niet afhaken, behalen hun diploma meestal na één academiejaar (voltijdse opleiding) of na twee academiejaren (deeltijdse opleiding).

De commissie waardeert het niettemin ten volle dat, ondanks het lage aantal inschrijvingen, de opleiding blijvend wordt georganiseerd als bijdrage tot de professionalisering van de operatieverpleegkunde in Vlaanderen.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingsverantwoordelijken, de docenten en de studenten het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevragingen bij

afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie is het voeren van exitbevragingen en -gesprekken toch een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben, en dus om exitbevragingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie rapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk was. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K. H. Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatie rapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

OV Operatieverpleegkunde

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL BRUGGE -OOSTENDE

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Brugge -Oostende

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Operatieverpleegkunde behoort tot het departement Gezondheidszorg van de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). De hogeschool heeft daarnaast drie andere departementen: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Industriële Wetenschappen en technologie. Binnen het laatste departement wordt een masteropleiding Industriële wetenschappen ingericht. Met uitzondering van het departement Industriële wetenschappen bevinden alle opleidingen van de hogeschool zich sinds september 2009 op een nieuwe campus in Brugge.

Sinds 2002 maakt de KHBO deel uit van de Associatie KU Leuven. In dat kader richt het departement Gezondheidszorg in samenwerking met de KU Leuven een academische bachelor in de Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie in.

Het departement Gezondheidszorg biedt overwegend professioneel gerichte bacheloropleidingen aan:

- Biomedische laboratoriumtechnologie (afstudeerrichting Medische laboratoriumtechnologie);
- Ergotherapie;
- Logopedie en audiologie (afstudeerrichtingen Logopedie en Audiologie);
- Verpleegkunde (afstudeerrichtingen Ziekenhuisverpleegkunde, Kinderverpleegkunde, Geriatrische verpleegkunde, Psychiatrische verpleegkunde en Sociale verpleegkunde);
- Voedings- en dieetkunde;
- Vroedkunde.

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt in de KHBO in nauwe samenwerking ingericht met de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en de spoed-gevallen-zorg. Zij worden geleid door eenzelfde opleidingscoördinator, die tevens de navorming Verpleegkunde onder haar bevoegdheid heeft. Zij coördineert eveneens het postgraduaat Operatieverpleegkunde.

De opleiding is begin de jaren 1990 ontstaan vanuit een maatschappelijke behoefte. Zij nam aanvankelijk de vorm aan van een voortgezette opleiding, en werd in overeenstemming met het Structuurdecreet van 2003 omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding. Die werd voor het eerst ingericht in 2005–2006. Algemeen wordt verwacht dat hiervoor in de volgende jaren een wettelijk kader zal worden gecreëerd. De opleiding kent een beperkt aantal inschrijvingen (minder dan tien studenten) en werd in 2011–2012 niet ingericht. Algemeen wordt een toename van het aantal inschrijvingen verwacht als gevolg van een toekomstig wettelijk kader en de bijhorende uitvoeringsbesluiten voor de beroepstitel van verpleegkundige in de peri-operatieve zorg.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt zich als doel gespecialiseerde verpleegkundigen op te leiden die zelfstandig kunnen optreden in de context van een operatiekwardier. Volgens de definitie in het opleidingsprofiel bezit de verpleegkundige in de peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie de volgende deskundigheid: 'uitvoeren, in een multidisciplinair kader, van specifieke taken op verpleegkundig vlak, aangepast aan de patiënt binnen een technisch kader zoals een operatiezaal, of andere diensten zoals PAZA, CSA, dagchirurgie, medisch-technische diensten enzovoort'.

De opleidingsdoelstellingen zijn geformuleerd als competenties. Het competentieprofiel is het resultaat van het overleg dat werd gevoerd in de schoot van de Associatie KU Leuven tussen de opleidingen Operatieverpleegkunde en de ruimere Overleggroep Werkveld-Opleidingen Operatieverpleegkunde. Het profiel bouwt voor de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties verder op de bamaprofielen van de Associatie KU Leuven die gelden voor de professionele bacheloropleidingen. Die dekken de decretale competenties af. Zij zijn geïntegreerd in het competentieprofiel van de opleiding Verpleegkunde van de Associatie KU Leuven, waarbinnen de competenties zijn geclusterd in zes verpleegkundige rollen: de verpleegkundige als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als teamlid en als lid van de samenleving. De integratie van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties in het competentieprofiel van de Operatieverpleegkunde heeft volgens de opleiding als voordeel dat deze meer opleidingseigen worden geformuleerd. Een internationale component ontbreekt in het competentieprofiel. Door de indeling in drie niveaus (verkennen, verdiepen, integreren) wordt de groei in de competenties weergegeven. Om tot het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven te komen, is een vierde niveau toegevoegd. De commissie apprecieert het dat het competentieprofiel organisch is gegroeid en is opgebouwd vanuit het profiel van de basisopleiding Verpleegkunde. Er is een overeenkomst tussen de organisatorische structuur van de opleidingsloopbaan die de student doorloopt en de competenties die men moet verwerven. Daardoor is er meer kans op aansluiting, afstemming en uitdieping van de al verworven kennis, vaardigheden en attitudes op de nog te verwerven competentie(niveau)s.

De commissie heeft een positieve evolutie gezien tussen de competenties zoals ze waren geformuleerd in het oorspronkelijke zelfevaluatierapport en in het actualiseringsrapport dat haar

kort voor het visitatiebezoek werd bezorgd. Anderzijds ziet zij nog mogelijkheden tot profilering binnen de competentielijst die is opgesteld in overleg met de andere opleidingen in de Associatie KU Leuven. De opstelling van een overkoepelende visietekst, wat de opleidingscoördinator als een van haar prioriteiten voor de nabije toekomst ziet, is volgens haar een gelegenheid om eigen accenten te bepalen in de context van de opleidingsprioriteiten van de hogeschool, en meer specifiek van het departement Gezondheidszorg.

De opleiding komt tegemoet aan een nood in het werkveld. De commissie apprecieert dan ook de inspanningen die de hogeschool doet om, ondanks het lage aantal inschrijvingen, deze opleiding blijvend aan te bieden. In dit licht vindt de commissie het zinvol om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel Operatieverpleegkunde. Dit is zeker belangrijk in het licht van de geringe aandacht voor operatiezaalverpleegkunde in de basisopleiding.

De commissie stelt vast dat een formele benchmarking met vergelijkbare Vlaamse opleidingen (die niet tot de Associatie KU Leuven behoren) en met buitenlandse opleidingen nog niet heeft plaatsgevonden. De opleiding toont in het zelfevaluatie-rapport evenmin aan welke internationale bronnen werden geraadpleegd bij de totstandkoming van het competentieprofiel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om binnen het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven eigen accenten te leggen.
- De commissie moedigt de eindcoördinator van de opleiding aan om een visietekst met beleidsdoelen te ontwikkelen.
- De commissie raadt de opleiding aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen met de internationale standaarden. De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De commissie moedigt de opleiding aan om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel Operatieverpleegkunde.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De beroepsspecifieke competenties zijn gebaseerd op het 'Advies tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de peri-operatieve zorg'. De commissie vernam tijdens de gesprekken dat bij de opstelling ervan eveneens het functieprofiel van de European

Operating Room Nurses Association (EORNA) als bron werd gehanteerd. Hoewel het genoemde advies nog niet in wetgeving is omgezet, vindt de commissie het een valabel uitgangspunt. De beroepsspecifieke competenties zijn compleet en zijn behoorlijk gedetailleerd uitgewerkt. De commissie apprecieert de consequente manier waarop de beroepsspecifieke competenties de basiscompetenties van de verpleegkundige uitdiepen en complementeren naar de context van het operatiekwartier. Er is niet enkel aandacht voor medisch-technische en multidisciplinaire aspecten, maar ook voor het leren omgaan met stresssituaties en met de bekwaamheid om eigen emoties en gevoelens in moeilijke omstandigheden binnen het operatiekwartier tijdig en gepast bespreekbaar te maken met de collega's. De commissie besluit dat het competentieprofiel alle aspecten van de door de student na te streven doelstellingen en te verwerven competenties, en met name ook het domeinspecifiek referentiekader van de commissie afdekt.

Het actualiseringsdocument bij het zelfevaluatie-rapport van februari 2012 vermeldt dat dit profiel recent door het werkveld is gevalideerd. Bij navraag bleek dat het profiel is voorgelegd aan leden van de beroepsorganisatie van operatieverpleegkundigen (VVOV) en een aantal hoofdverpleegkundigen via de adviesraad. Toch stelt de commissie vast dat bij de vertegenwoordigers van het werkveld die zij ontmoette, dit competentieprofiel nauwelijks is gekend. Zij vindt het daarom nuttig het profiel te finaliseren in overleg met het eigen netwerk van stage-mentoren en ziekenhuizen. Hierbij dient de opleiding te bepalen hoe dit competentieprofiel zal worden gehanteerd: als norm voor de gemiddelde afgestudeerde of als omschrijving voor de ideale beroepsbeoefenaar. De commissie stelt immers vast dat de beschrijving van een aantal gedragsindicatoren zeer ambitieus en moeilijk haalbaar is voor beginnende operatieverpleegkundigen. Pas na die oefening kan de opleiding het profiel promoten als algemene norm en meetwaarde voor de uitwerking van het programma. Een voorbeeld van een dergelijke te hoog gegrepen verwachting is volgens de commissie de competentie 5.10 van het competentieprofiel: 'Is in staat een informatie- en overlegvergadering met het team gepast te leiden'. De commissie meent dat dergelijke formuleringen moeten worden uitgezuiverd om de toepassing van het toch lijvige competentieprofiel haalbaar en werkbaar voor de werkvloer te maken, zeker in het licht van de beoordeling van de stages. De commissie stelde immers vast dat het werkveld anders met competenties omgaat dan in de opleidingen vaak wordt gedacht of verondersteld. Omdat het competentieprofiel aansluit bij het profiel van de basisopleiding, dient bij de bekendmaking naar het werkveld bijzondere aandacht te gaan naar die stageplaatsen of individuele stage-mentoren die (nog) geen ervaring hebben met de onderwijskundige formulering van competenties via de contacten met de basisopleiding.

De commissie vindt het alvast positief dat de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel zijn opgenomen in de opleidingsgids, die ook voor toekomstige studenten raadpleegbaar is via de website van de hogeschool. Vermits de opleiding tijdens het academiejaar 2011-2012 niet wordt ingericht, kon de commissie de mening van de studenten van het lopende academiejaar met betrekking tot het gevalideerde competentieprofiel niet vragen. Uit het gesprek met de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde leidt zij echter af dat het de gewoonte is in het departement Gezondheidszorg om het competentieprofiel toe te lichten bij de aanvang van het academiejaar, en dat het wordt gelinkt aan de theorie en de stage. Toch stelde de commissie vast dat de geïnterviewde studenten nog niet genoeg bewust met de competenties omgaan. De commissie meent dan ook dat, eens het competentieprofiel zijn definitieve vorm heeft gekregen, werk dient te worden gemaakt van de bekendmaking van het aangepaste competentieprofiel via de ECTS-fiches, die zullen worden ontworpen naar aanleiding van het programma-aanbod van het academiejaar 2012-2013. De informatie op de andere communicatiekanalen dient eveneens te worden aangepast. Ook voor de studenten geldt de opmerking dat een uitgezuiverd en haalbaar geheel van competenties motiverender werkt dan een te groot aantal competenties waartegen de student aankijkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding dient te onderzoeken hoe het competentieprofiel haalbaar en werkbaar kan worden gemaakt voor de eigen werkvloer.
- De commissie adviseert om aandacht te hebben voor de formulering van sommige competenties die te hoge verwachtingen aan de pas afgestudeerde Bachelor Verpleegkunde stellen.
- De commissie verwacht dat men het nieuwe competentieprofiel ruim bekend zal maken.
- De opleiding moet zich inspannen om het stagewerkveld en de studenten bewuster te leren omgaan met de competenties.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA**Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma**

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

Het competentieprofiel van de opleiding Operatieverpleegkunde is pas recent gevalideerd (zie facet 1.2). Naar analogie met de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevalenzorg hebben de opleidingscoördinatoren een competentiematrix opgesteld met het oog op de vertaling van de doelstellingen en competenties naar het programma. Zij geven bovendien in de aanvullingen bij het zelfevaluatie rapport (februari 2012) een beschrijving van de opleidingsonderdelen in relatie tot de beroepsspecifieke competenties. Daaruit blijkt dat zij de oorspronkelijke beschrijving die in het zelfevaluatie rapport is opgenomen, al hebben aangepast aan het gevalideerde competentieprofiel. Hierbij is er een aantal gelijkenissen met de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevalenzorg voor die opleidingsonderdelen die gemeenschappelijk worden aangeboden. De beschrijvingen van de opleidingsonderdelen met vermelding van de behandelde competenties zijn vrij algemeen, en maken niet duidelijk hoe men er concreet mee omgaat. De commissie vernam dat voor de theoretische opleidingsonderdelen niet altijd geldt dat de met een kruisje aangeduide competentie wordt nagestreefd, maar dat in sommige gevallen alleen de kennisbasis voor de competentie wordt gelegd. De opleidingsverantwoordelijken geven toe dat de

vertaling van de competenties in het programma, en vooral de bewaking ervan, een werkpunt is, gegeven het grote aantal gastdocenten enerzijds en het grote aantal competenties anderzijds. De opleiding geeft toe dat een aantal (theoretische) opleidingsonderdelen nog competentiegericht moet worden uitgewerkt op basis van de ervaringen van de eerstvolgende uitvoering van het programma. De vernieuwde competentiematrix is nog virtueel en zal wellicht nog moeten worden aangepast eens het curriculum loopt. Uit de aangeleverde informatie maakt de commissie op dat al vele losse elementen uit het competentieprofiel effectief terug te vinden zijn in de opleidingsonderdelen. Toch meent de commissie dat bij de opstelling van de vernieuwde ECTS-fiches de doelstellingen van de opleidingsonderdelen competentiegericht moeten worden geformuleerd. Zij besluit dat het competentiegericht onderwijs stilaan formeel vorm krijgt maar dat het, samen met de discussies over de relevantie van het grote aantal competenties, nog systematischer en concreter aan bod kan komen in een aantal theoretische opleidingsonderdelen.

Volgens de afspraken binnen het Overlegplatform Opleidingen-Werkveld streeft de opleiding een evenwicht na tussen de theoretische onderbouwing (27 studiepunten) en de praktijk (27 studiepunten). Daarnaast worden 6 studiepunten toegekend aan het eindwerk, waarbij het de bedoeling is de theorie te toetsen aan de praktijk. De opleidingsgids geeft een duidelijk beeld van het programma. Het theoretische gedeelte behandelt de verschillende facetten van de operatieverpleegkunde in de opleidingsonderdelen Biomedische wetenschappen en Verpleegkundige wetenschappen. De commissie stelde met name vast dat de basisbeginselen van de verschillende chirurgische disciplines en alle technische basishandelingen in het operatiekwartier aan bod kwamen (bijvoorbeeld: laposcopische technieken, elektrochirurgische eenheid, anesthesie, instrumentarium, sterilisatie...). Zij heeft evenwel de indruk dat deelonderwerpen met betrekking tot patiëntveiligheid en de postanesthesiezorgenafdeling (PAZA) minder sterk zijn uitgebouwd en onderbouwd. Voor de beheersing van het eigen stressniveau en omgaan met stress van de beginnende verpleegkundige in het operatiekwartier, en van de vaardigheden met betrekking tot het gebruik van apparatuur verwijst de opleiding naar de stages.

Interdisciplinaire aspecten komen aan bod in een gedeelte van het programma (negen cursusdagen) dat gemeenschappelijk wordt aangeboden aan de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg. Op het moment van de visitatie werd de opleiding Operatieverpleegkunde niet georganiseerd. De commissie vernam echter dat in een jaar waarin de opleiding wel loopt, de opleidingscoördinatoren het bestaande curriculum permanent evalueren op basis van opmerkingen die de studenten maken op de dagevaluaties. Grotere wijzigingen worden besproken op de jaarlijkse adviesraad. Doordat de opleidingscoördinatoren tevens belast zijn met de organisatie van de navorming Verpleegkunde, pikken zij ook daaruit ideeën op voor curriculuminnovatie. Curriculumaanpassingen worden eveneens overlegd in de adviesraad. De procedure van curriculumaanpassing voorziet verder een goedkeuring door het departementshoofd, een advies van de departementale raad en een uiteindelijke beslissing door de raad van bestuur.

De commissie stelt vast dat de internationale dimensie niet expliciet aan bod komt in het programma. De opleiding argumenteert dat verschillende docenten hun internationale ervaringen ter sprake brengen tijdens hun contacten met de studenten. Verder wordt verwacht dat de studenten bij de onderbouwing van het eindwerk de internationale literatuur raadplegen. Een buitenlandse stage is momenteel niet aan de orde, omdat er nog geen wettelijke duidelijkheid bestaat voor de erkenning ervan in het kader van de toekomstige beroepstitel. Het is evenmin een vanzelfsprekendheid wegens het grote aantal werkstudenten. De krapte van de personeelsbezetting in de operatiekwartieren in eigen land maakt het nog minder vanzelfsprekend dat studenten een buitenlandse stage zouden aanvatten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De vertaling van de competenties in het programma en vooral de bewaking ervan zijn werkpunten.
- De ECTS-fiches dienen te worden aangepast aan het gevalideerde competentieprofiel.
- De commissie raadt aan meer aandacht te hebben voor de aparte benadering en verdere uitdieping van een aantal onderwerpen in de context van het verstrekken van peri-operatieve zorg in het operatiekwartier en de daarbij horende PAZA-dienst.
- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering in de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma**Beoordelingscriteria:**

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie is positief over de professionele gerichtheid van het programma. Er is veel aandacht voor kennisontwikkeling die, na inzage van het cursusmateriaal, vrij divers blijkt te zijn en zowat alle facetten van de oké-verpleegkunde dekt. Daarbij komen de studenten in contact met de recente ontwikkelingen op het vlak van medische technieken en verpleegkundige handelingen, bijvoorbeeld op het vlak van laparoscopische technieken. Volgens de opleiding wordt kennis niet aangebracht om de kennis, maar staat zij in functie van het klinisch redeneren met het oog op een accurate koppeling van observaties in praktijksituaties met eerder opgedane kennis. Het studiemateriaal dat de commissie kon inzien, komt alvast wat de aangebrachte inhoud betreft, daaraan tegemoet. Het is doorgaans up-to-date en soms gedocumenteerd aan de hand van medische literatuur. Volgens de studenten geven vele lesgevers-artsen op een bevattelijke manier uitleg bij een aantal medische fenomenen die voor verpleegkundigen belangrijk zijn. In een aantal gevallen kan de projectie naar de praktijk, en specifiek naar de taken van verpleegkundigen, evenwel nog sterker aan bod komen. In het opleidingsonderdeel Methodologie frissen de studenten hun basiskennis op het vlak van medische literatuur op en spitsen ze die toe op specifieke informatie op het vlak van operatieverpleegkunde. De bibliothecaris maakt hen wegwijs in zoeksystemen voor het opsporen van recente literatuur. De lessen methodologie worden gegeven door een gastdocent.

De studenten doen werkveldervaring op via bezoeken, workshops, opdrachten, stage en eindwerk. Het bezoek aan de centrale sterilisatieafdeling van het AZ Sint-Jan-Brugge-Oostende AV Campus Brugge is gekoppeld aan de les 'sterilisatietechnieken in het operatiekwartier'. Tijdens workshops (voorbereiding van het operatieveld en een workshop over hechtingsmaterialen, viscerosynthese en arthroscopie), waarop ook firmanten worden uitgenodigd, maken de studenten kennis met moderne apparatuur in het operatiekwartier.

De stage en het eindwerk kenmerken volgens de gesprekspartners het praktijk- en competentie-gerichte karakter van de opleiding. De stage maakt deel uit van het opleidingsonderdeel Klinisch

onderwijs. Zij voldoet aan de wettelijke vereiste van 450 uren voor het behalen van de beroepstitel, en wordt gespreid over de twee semesters. Het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs I ten belope van 14 studiepunten staat voor 250 uren in het eerste semester, en het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs II ten belope van 13 studiepunten beslaat 200 uren tijdens het tweede semester. Van die 450 uren moet de student minimaal 75 uren stage lopen op een gespecialiseerde dienst in een ziekenhuis met universitaire bedden en een scanner. De stage moet bovendien plaatsvinden in minstens twee verschillende ziekenhuizen, zodat de student verschillende situaties kan vergelijken. De student dient zelf veel verantwoordelijkheid te nemen voor wat de keuze van de stageplaats en de planning van de stage betreft (vastleggen van de periode, alle administratieve contacten, opstelling van de stagedoelen enzovoort). Een van de opleidingscoördinatoren beoordeelt de stagedoelen van de student en stuurt ze eventueel bij. Op de stageplaats zelf is de begeleiding door de stagementor cruciaal, zowel tijdens de stageperiode als bij de tussentijdse en eindevaluatie. Na afloop van de stage maakt de student per stageplaats een reflectieverslag en een evaluatie van de stageplaats op. Dat wordt besproken tijdens een supervisiegesprek aan het einde van elk semester. Aan elke stageperiode is een opdracht verbonden: de student moet één casus rond anesthesie en één casus rond chirurgie behandelen. De casus wordt opgenomen in een portfolio. De student beschrijft hierin de behandeling van een patiënt die hij heeft verzorgd (medische voorgeschiedenis, diagnose, uitdiepen van de diagnose en de behandeling, verpleegkundige aanpak bij de concrete casus en de eigen inbreng van de student: wat gezien/gedaan/ervaren?). Hij vergelijkt die aanpak kritisch met gegevens die hij hierover vindt in de wetenschappelijke literatuur. Bovendien dient de student zowel voor Klinisch onderwijs I als Klinisch onderwijs II een kennistoets af te leggen, waarin aan de hand van een casus externe experts nagaan in welke mate hij theorie en praktijk kan integreren. De commissie apprecieert de wijze waarop de opleiding de stage benadert vanuit verschillende gezichtshoeken.

De opleiding is zich bewust van de voor- en nadelen van een stage op eigen dienst. Die formule beantwoordt aan een bepaalde noodzaak: wegens de onderbemanning van ziekenhuisdiensten is het aantrekkelijker voor directies of diensthoofden de toestemming te geven tot het volgen van een dergelijk intensieve opleiding indien de stage in eigen huis kan worden verricht. De studenten zelf die een stage op de eigen dienst hadden gelopen, hadden geen voorkeursbehandeling onderhouden; soms was er zelfs sprake van het tegendeel. Indien een uitwisselingsmogelijkheid van personeel tussen ziekenhuizen zou bestaan, zou een aantal onder hen toch een stage op een andere locatie verkiezen. Voor de studenten zelf betekent een stage op de eigen dienst echter ook een organisatorisch comfort. De commissie heeft daar begrip voor, maar maakt anderzijds de bedenking dat het leereffect en de objectiviteit van de beoordeling eronder kunnen lijden. Zij vraagt bovendien aandacht voor de positieve of eventueel negatieve gevolgen voor de bestaande vertrouwensrelatie op de dienst, en dit zeker bij een negatieve beoordeling. De commissie is daarom de mening toegedaan dat een stage op de eigen dienst onderhevig is aan beperkende voorwaarden.

Met de stagementoren onderhouden de opleidingscoördinatoren regelmatig contacten. Een specifieke mentorenvorming wordt echter niet voorzien. Hoewel de opleiding voor een groot deel een beroep doet op ervaringen met stageplaatsen en -mentoren van de basisopleiding Verpleegkunde om de kwaliteit ervan te beoordelen, meent de commissie dat een specifieke mentorenopleiding een werkpunt kan zijn. De opleiding krijgt tevens een zicht op de kwaliteit van de stage via de evaluatieformulieren en de contacten met de studenten. Sommige stageplaatsen vragen zelf aan de studenten om een evaluatieformulier in te vullen over de dienst waar zij stage hebben gelopen. In het geval van problemen met de stageplaats nemen de coördinatoren onmiddellijk contact op, of gaan zij ter plaatse. Wegens de werkdruk zijn de opleidingscoördinatoren echter niet in staat om de stageplaatsen systematisch te bezoeken of om specifieke mentorenavonden te organiseren.

Het eindwerkconcept is helder beschreven in het zelfevaluatierapport en laat bij de commissie een positieve indruk na. De student dient te starten vanuit een vraag op het operatiekwartier en gaat, na de uitvoering van een literatuurstudie en eventueel een praktijkproef, over tot het opstellen van een bruikbaar eindproduct. De keuze van de promotor gebeurt door de student. De studenten vinden dit waardevol, omdat zij een specialist kunnen aanspreken die beter dan een docent van de opleiding op de hoogte is van het behandelde onderwerp. Zij hechten veel belang aan de eigen motivatie en de ruimte die wordt gegeven om te werken rond een onderwerp dat henzelf interesseert en nuttig kan zijn voor de dienst. De commissie merkt op dat door de vrije promotorkeuze minder toezicht mogelijk is op de ervaring van de promotor rond eindwerkbegeleiding, literatuurstudie of refereren. Indien de optie behouden blijft om de student hierin de vrije keuze te gunnen, dient de opleiding de student op het belang van voldoende kennis en ervaring met betrekking tot de aangehaalde items te wijzen. Ook op dit vlak heeft de opleiding vertrouwen in de zelfstandigheid van de bachelor-na-bachelorstudent, die al ervaring heeft opgedaan met het maken van een eindwerk. Bovendien zijn het de opleidingscoördinatoren die de voorgestelde eindwerkitens goedkeuren, waardoor ze indirect een controle hebben op de promotorkeuze en de student kunnen adviseren. Bij die goedkeuring houden ze rekening met een aantal criteria: het onderwerp mag niet zijn behandeld gedurende de voorbije vijf jaren, en mag niet louter medisch zijn maar dient verpleegkundig georiënteerd te zijn en voldoende potentieel te hebben voor eventuele toepassingen op de werkvloer. Voorbeelden hiervan zijn de uitwerking van procedures en protocollen.

De opleiding neemt niet actief deel aan projecten van maatschappelijke dienstverlening, maar beschouwt de verschillende projecten, informatiebrochures, protocols en documenten die werden geproduceerd in het kader van eindwerken als haar bijdrage op dit vlak.

Ondanks de toenemende druk in functie van concurrerende opleidingen die geen eindwerk opleggen aan de studenten, is de opleiding overtuigd van de meerwaarde ervan. De commissie vindt het behoud van een eindwerk positief, omdat de student hierin de synthese kan tonen van de opgedane kennis en vaardigheden. De keuze om het eindwerk strikt individueel te houden, is een sterk punt. De focus op het creëren van een zinvol en evidence-based 'eindproduct' binnen het eindwerk is lovenswaardig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is logisch en stapsgewijs opgebouwd, waarbij de meer algemene opleidingsonderdelen gedurende negen lesdagen gemeenschappelijk worden aangeboden met de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De structuur van het programma is dezelfde voor de beide bachelor-na-bacheloropleidingen (Intensieve zorgen en spoedgevallen-

zorg en Operatieverpleegkunde), maar de inhouden zijn specifiek. Naarmate de opleiding vordert, wordt dieper ingegaan op specialistische kennis. De theoretische delen worden onder andere ingedeeld in Biomedische wetenschappen 1 & 2 en Verpleegkundige wetenschappen 1, 2 en 3. De commissie suggereert de opleiding om na te gaan of een modulaire indeling op basis van grote orgaansystemen (bijvoorbeeld: module hart-bloedvaten-nieren-shock) kan bijdragen tot een overzichtelijker geheel.

De commissie vernam van de studenten dat de exclusieve inzet van een groot aantal gastdocenten soms tot organisatorische problemen leidt, situaties waarbij bepaalde basisbegrippen nog niet zijn behandeld vooraleer de toepassing ervan komt of tot overlap. De commissie stelt echter vast dat de opleiding alert is om de coherentie binnen de opleidingsonderdelen te bewaren en de nodige maatregelen treft zodat overlap zo veel mogelijk wordt beperkt tot accentverschillen. Hiertoe dragen de besprekingen op de adviesraad bij, evenals het onderlinge overleg tussen de docenten, waarvoor de opleidingscoördinatoren in die gevallen het initiatief nemen. De studenten kenden geen voorbeelden van tegenstrijdige inhouden. Zij drongen wel aan op een snellere inzet van praktijkonderdelen (bijvoorbeeld workshops of de praktijkdag), of minstens een betere integratie van praktijk in de theoretische opleidingsonderdelen van het eerste semester waarin zij de wisselwerking tussen praktijk en theorie misten.

Voor verschillende deeltjes theorie worden weliswaar beperkte opdrachten gegeven door de gastdocenten. Die ervaren de studenten vaak als ballast, en ze zijn inhoudelijk minder sterk voor een bachelor-na-bacheloropleiding. Ook de opdrachten die onder de benaming van afstandsonderwijs worden aangeboden, missen volgens de studenten coherentie. De integratieopdrachten in het kader van de stage (onder de benaming 'portfolio') zijn daarentegen goed opgezette oefeningen om het geheel van de aangebrachte theorie en de verwachte competenties te integreren. Die portfolio-opdrachten bieden een sterke meerwaarde en worden niet als ballast ervaren. De opleiding dient daarom het aantal en de inhoud van de verschillende opdrachten in dit licht te herevalueren, bijvoorbeeld door een aantal ervan te clusteren, beter op elkaar af te stemmen of op te nemen in een meer casuïstische aanpak van de theoretische opleidingsonderdelen.

De opleiding wordt sedert het academiejaar 2009–2010 enkel voltijds aangeboden. Zoals de opleiding aangeeft, is er een reële kans dat het programma in de toekomst opnieuw deeltijds zal worden aangeboden. In dit geval biedt de opleiding de mogelijkheid aan om het programma te spreiden over twee academiejaren, om werkstudenten de mogelijkheid te geven de studies te combineren met de thuis-werksituatie. Dat heeft geen invloed op de samenhang van het programma, omdat de spreiding gelijkloopt met de opeenvolging van de semesters.

De meeste studenten volgen het modeltraject. Gezien het specialistische karakter en het beperkte aantal studiepunten is volgtijdelijkheid aangewezen. Een beperkt aantal studenten vraagt een geïndividualiseerd traject (GIT) aan op basis van een EVC- of EVK-procedure. Die staat beschreven in het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement (OER). Deze studenten worden bij de opstelling van een GIT begeleid door de opleidingscoördinatoren en de studie- en trajectbegeleider.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt aan om te overwegen praktijkonderdelen sneller in het curriculum aan bod te laten komen, of anderszins de theoretische opleidingsonderdelen meer praktijkgericht te oriënteren.
- Het aantal, de inhoud en de onderlinge afstemming van de opdrachten in het kader van het afstandsonderwijs dienen nader te worden onderzocht.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde bestaat uit één voltijds studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding.

Tot en met het academiejaar 2008–2009 werd de opleiding ook deeltijds, gespreid over twee academiejaren, aangeboden. Gedurende het eerste academiejaar volgden de studenten 29 studiepunten van het volledige programma en het tweede academiejaar 31 studiepunten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vermits de opleiding niet werd ingericht in het academiejaar van het visitatiebezoek kon de commissie niet naar mening van de studenten vragen. De alumni noemen de studeerbaarheid haalbaar. De studie is combineerbaar met een voltijdse tewerkstelling. Toch stelt de commissie vast dat vele werkstudenten wel een regimevermindering in arbeidstijd vragen of vragen om de opleiding over twee jaar te spreiden.

De afwezigheid van systematische kwantitatieve studietijdmetingen wordt enigszins gecompenseerd door de afname van een enquête 'studeerbaarheid' en aansluitende gesprekken met de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg tijdens het academiejaar 2009–2010. De opleiding zegt dat ze daaruit zinvolle informatie heeft gehaald, die mee wordt opgenomen in de aanpassing en de organisatie van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. Een aantal maatregelen vraagt volgens de commissie nog verdere en vooral permanente aandacht (gebruik van de elektronische leeromgeving, opvolging van de studietijd in afstandsonderwijs, studeerbaarheid van het cursusmateriaal, contacten met gast-docenten).

Ondanks het gebrek aan studietijdmetingen in het verleden maakte de opleiding tijdens het visitatiebezoek toch melding van een zeer recente studietijdmeting van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg via de methode 'schatten achteraf', waarvan men de concrete resultaten nog niet ter beschikking kon stellen van de commissie. De commissie meent dat het niet vanzelfsprekend is de resultaten van die enquête te transfereren naar de opleiding Operatieve verpleegkunde. Mits enig voorbehoud neemt zij dan ook akte van de voorlopige analyse van de resultaten, die volgens de opleiding wijst op een eerder lage maar nog aannemelijke studiebelasting ten opzichte van de decretale normen (ongeveer 20 studie-uren per studiepunt). De commissie hecht meer belang aan de informatie die zij haalt uit het gesprek met de alumni, waarbij ze vaststelde dat, naar analogie met de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, de studiebelasting zeer wisselend is van student tot student. Die is onder meer afhankelijk van de sociale situatie en de individuele planning in functie van de werksituatie (voltijdse opleiding, deeltijdse opleiding, voltijds werk, deeltijds werken, niet werken). Indien de opleiding als zwaar werd omschreven, gebeurde dat in relatie tot de combinatie met voltijds werken, een gezinslast of een beperkte tegemoetkoming van de werkgever. Die items kunnen niet verhaald worden op de opleiding, omdat ze eigen zijn aan een bachelor-na-bachelor voor (hoofdzakelijk) niet-generatiestudenten. Toch toonde de opleiding tijdens de gesprekken aan dat zij attent is voor probleemsituaties en dat zij er door persoonlijk contact probeert aan te verhelpen.

Omwillen van het kleine aantal studenten wordt de opleiding sinds het academiejaar 2009–2010 niet meer deeltijds aangeboden. Indien het aantal inschrijvingen in de toekomst opnieuw zou stijgen (bijvoorbeeld als gevolg van de erkenning van de beroepstitel en de bijhorende attractiviteitspremie), neemt het departement zich voor om de opleiding ook deeltijds aan te bieden naar analogie met de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Dit zal erg bevorderlijk zijn voor werkstudenten. De commissie apprecieert enkele andere inspanningen die de opleiding nu al doet om de haalbaarheid van de studies te verhogen:

- de degelijke en tijdige planning van de onderwijsorganisatie, en meer bepaald de organisatie van de contacturen op twee vaste dagen in de week (wat de studenten zeer waarderen);
- de poging om door het aanbieden van pakketten en opdrachten in afstandsonderwijs de studenten de mogelijkheid te geven 'any time, any place' te studeren.

De commissie vraagt zich af of de energie die in het eindwerk wordt gestoken, evenredig is met het beperkte aantal studiepunten. Dat puntengewicht (zes) is hetzelfde als voor de casus in het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs. De opleiding motiveert dit beperkte aantal studiepunten voor het eindwerk door eraan te herinneren dat de competenties die eigen zijn aan het maken van een eindwerk, al zijn behaald in de basisopleiding. De meerwaarde in de bachelor-na-bacheloropleiding wordt vooral door de specifieke inhoud bepaald. Een hoger aantal studiepunten zou automatisch leiden tot een nog grotere werkbelasting, die nu al voor werkstudenten haar limiet heeft bereikt. Door de spreiding van het opleidingsonderdeel Eindwerk over twee semesters wordt eveneens een betere spreiding van de werklust beoogd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmeting op te volgen.
- De commissie meent dat het nuttig is ook in academiejaren met een klein aantal inschrijvingen tijdens focusgesprekken te peilen naar de studietijd en de studeerbaarheid.
- De commissie beveelt aan om permanente aandacht te hebben voor een aantal studiebelemmerende factoren, die in de motivatie hierboven worden vermeld.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft een sterke verwevenheid na tussen theorie en praktijk. Ze somt in het zelf-evaluatierapport verschillende werkvormen op die daarvoor worden ingezet: hoorcolleges, individuele opdrachten, werkcolleges, bezoeken, supervisie bij de stage en afstandslernen. Tijdens de gesprekken bleek dat de opleiding zich ervan bewust is dat die werkvormen nog gericht moeten worden ingezet voor de integratie van theorie en praktijk. Gezien de meerderheid van de studenten werkervaring heeft, kan die ervaring wellicht sterker worden betrokken als bron bij het didactisch uitwerken van de cursusinhouden en bij de casussen die tijdens de theorielessen worden aangehaald. De commissie nam kennis van enkele positieve voorbeelden (bijvoorbeeld rondom het thema bloedgasanalyse), maar meent dat de hoorcolleges nog interactiever kunnen worden ingezet, vermits zij van de studenten vernam dat tijdens bepaalde hoorcolleges de docenten nog 75 procent en meer van de tijd aan het woord zijn. De commissie is positief over de workshops/praktijkdagen, waarop de studenten bijvoorbeeld kennismaken met de werking van een centrale sterilisatieafdeling in een groot ziekenhuis, en dit op een manier die niet kan worden aangeboden in de hogeschool. De commissie begrijpt echter dat de studenten alleen tijdens de stage ten volle vertrouwd kunnen worden gemaakt met de aanwending ervan in een realistische context. De inzet van afstandsonderwijs is zeker voor werkstudenten zinvol, maar de mogelijkheden ervan worden nog niet volledig benut. De opdrachten en oefeningen die binnen dat kader als vervanging van of aanvulling bij het contactonderwijs worden gegeven, zijn op zich een zinvolle werkvorm, maar kunnen nog taakgerichter worden geformuleerd. Volgens de commissie zijn binnen de elektronische leeromgeving Toledo nog veel instrumenten aanwezig die tot hiertoe niet worden aangewend voor de opvolging en de begeleiding van de leeractiviteiten van de studenten bij het afstandsonderwijs. De portfolio wordt gebruikt als zinvol integratiemoment van de opgedane kennis en de stage-ervaring. De behandelde casussen kunnen voor studenten en het werkveld een win-winsituatie opleveren, maar een portfolio is meer dan dat. Naast een metacognitief aspect moet een portfolio ook aspecten van gedragsontwikkeling en zelfreflectie over de stage, en bij uitbreiding over de volledige opleiding bevatten. Die twee laatste ontbreken in de huidige portfolio. Indien de opleiding verder wil werken met het concept 'portfolio' in het competentiegericht onderwijs, dient ze dit te hertekenen als volwaardig begeleidings- en beoordelingsinstrument. De supervisiegesprekken ten slotte zouden zinvol kunnen worden aangevuld met intervisiegesprekken waarin niet-generatiewerkstudenten en generatiestudenten hun ervaringen uitwisselen. De commissie wijst specifiek op het bespreekbaar maken van problemen met betrekking tot het psychosociaal functioneren.

Wat de leermiddelen betreft, merkt de commissie op dat de aard van het beschikbaar gestelde studiemateriaal bijzonder divers is: slides van een Nederlandstalige PowerPointpresentatie, slides van een Engelstalige PowerPointpresentatie, uitgeschreven teksten, een combinatie van uitgeschreven tekst en PowerPointmateriaal, cursusmateriaal met en zonder inhoudslijst, met en zonder referentielijst. De kwaliteit van het aangereikte studiemateriaal gaat van echte 'pareltjes' tot eerder vluchtig samengebrachte informatie. Dit alles toont aan dat werken met bijna uitsluitend gastdocenten aanleiding geeft tot het ontstaan van deze grote diversiteit aan kwaliteit van het

aangereikte studiemateriaal. De gastdocenten krijgen immers geen instructies aangereikt om-trent de vormelijkheid van het aan te leveren studiemateriaal. Op zich staat dit in schril contrast met de vormvereisten die aan de studenten worden meegegeven voor elk van de in te dienen papers (instructies voor lettertype, lettergrootte, regelafstand, voorblad enzovoort... zoals opge-nomen in de richtlijnen 'Banaba operatieverpleegkunde 2011-2012').

Voortgaand op de referentielijsten kan gesteld worden dat de aan de student beschikbaar gestel-de informatie varieert van zeer actueel (bijvoorbeeld 'Bloedrecuperatie' van H. Bernolet – jongste referentie: artikel van 2010) tot soms sterk verouderd (bijvoorbeeld 'Bonebanking en bonegraf-ting' van C. Patyn – jongste referentie: artikel van 1993). De commissie meent dat de grote vrijheid die de gastdocenten hebben bij het opmaken van presentaties de studeerbaarheid beperkt. Een eigen sjabloon voor de opleiding in de kenmerken van de KHBO-huisstijl zou de structuur, lees-baarheid, eenvormigheid en herkenbaarheid vergroten.

De commissie mist in de cursussen soms doorverwijzingen naar extra literatuur of aanverwante artikels. Gastdocenten moeten aangespoord worden om, bij het ontbreken van een handboek, hiervoor een inspanning te leveren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om onder andere via interactieve werkvormen meer aandacht te hebben voor de integratie van theorie en praktijk, ook tijdens de theorielessen.
- De commissie adviseert om het concept van het afstandsonderwijs te herdenken.
- De commissie raadt aan om de methodiek van de supervisiegesprekken te onderzoeken en eventueel uit te breiden met intervisiegesprekken.
- De docenten moeten ertoe worden aangezet om doorverwijzingen naar literatuur op te ne-men in het studiemateriaal.
- De commissie dringt aan op meer aandacht voor de didactische vormgeving van het studie-materiaal.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en over-wegingen:

Uit de gesprekken met de docenten en de inzage van de schriftelijke examenvragen leidt de com-missie af dat de theoretische opleidingsonderdelen vooral kennisgericht en in enkele gevallen louter reproductief worden bevraagd. Soms komen inzichtsvragen voor. Toepassingsvragen in de vorm van casusbespreking zijn voorlopig nog in de minderheid. De relevantie van vragen waarbij rekenvaardigheden aan te pas komen, dient te worden afgewogen met betrekking tot de moge-lijkheden die moderne apparatuur en software bieden. Gezien het grote aantal docenten dat be-trokken is bij een opleidingsonderdeel, maken de opleidingscoördinatoren een selectie at random van vragen die de betrokken lesgevers per deelopleidingsonderdeel aanleveren. Op die manier pogen de coördinatoren het evenwicht te bewaken in de evaluatie van de diverse onderwerpen die worden behandeld. De commissie begrijpt ten dele de argumentatie van de opleiding, dat ook binnen een evidence-based opvatting kennis moet worden getoetst en dat de kennisvakken de

basis leggen voor de competenties die vooral worden getoetst via de stage, waaraan de helft van de studiepunten is toegekend. Een verklaring voor het kennisgericht toetsen tot hiertoe is ook te vinden in het gebrek aan ervaring met competentiegericht toetsen bij de docenten, die geen hoofdplicht in het onderwijs hebben. Toch is de commissie verheugd positieve evoluties met betrekking tot het competentiegericht toetsen van kennisonderdelen te herkennen via het toenemende gebruik van casusbesprekingen. De opstelling van examenvragen die in grotere mate de integratie van verschillende opleidingsonderdelen toetsen, veronderstelt echter een ruimer overleg tussen de verschillende docenten. Voor de opdrachten in de portfolio, die externe experts beoordelen, lukt dat al behoorlijk, en dat kan een basis zijn om deze vorm ook te hanteren bij het opstellen van de examenvragen. De commissie uit ook haar tevredenheid over de kennistoetsen bij Klinisch onderwijs, waarbij kennis en praktijk worden geïntegreerd. Zij stelt dan ook voor de benaming van die kennistoetsen te wijzigen in bijvoorbeeld 'integratieproef'.

De commissie nam kennis van de werking van de examencommissie en van de examenprocedures, die degelijk zijn uitgeschreven in het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement. De studenten maakten gewag van de organisatie van de theoretische examens op één dag, wat slechts voor enkele van de werkstudenten voordelig leek met betrekking tot de tijdsbelasting. De meesten toonden zich voorstander van een betere examenspreiding. De opleiding toonde aan dat zij vanaf het academiejaar 2010-2011 hiermee rekening houdt. De kwaliteitsbewaking van het toetsen ligt in handen van de examenombudspersoon, als waarnemer in de examencommissie. De tussenkomsten van de examenombudspersoon beperken zich hoofdzakelijk tot praktische regelingen en de planning van inhaalexamens. De studenten verklaarden op de hoogte te zijn van de bemiddelingsopdracht van de ombudspersoon. Daarnaast draagt de inschakeling van meerdere externe beoordelaars bij het eindwerk, de portfolio en de kennisproef als onderdelen van het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs bij tot de onafhankelijkheid van de beoordelingen. De studenten verklaarden over het algemeen op de hoogte te zijn van wat van hen tijdens de evaluaties wordt verwacht via de ECTS-fiches. De beoordelingscriteria en het aantal punten per vraag waren echter minder duidelijk, onder andere als gevolg van het grote aantal docenten dat voor deelaspecten verantwoordelijk is. Die individuele docenten verbeteren hun onderdeel van het examen. De criteria die zij daarbij hanteren, kunnen volgens de commissie nog duidelijker worden afgesproken, eventueel via een in onderling overleg tot stand gekomen lijst van beoordelingscriteria of via de uitwisseling van verbeterleutels, wat tot op heden niet gebeurt. De studenten krijgen een globaal cijfer per opleidingsonderdeel en geen detailgegevens per deelopleidingsonderdeel. Dat geldt eveneens voor werkstukken die door twee of meer studenten zijn gemaakt, ongeacht de individuele bijdrage. Indien de studenten verduidelijking bij de samenstelling van hun examencijfers wensen op basis van de beoordeling van de deelonderdelen, kunnen zij hiervoor toelichting krijgen bij de opleidingscoördinatoren, die indien nodig doorverwijzen naar de individuele lesgevers. Zij hebben ook inzage in de examenkopijen. De studenten vragen echter om een duidelijker en gedetailleerd overzicht van hun cijfers. Het initiatief voor feedback moet nu immers uitgaan van de studenten zelf, en een systematisch feedbackmoment ontbreekt.

Het competentiegericht evalueren van de opdrachten, de stage en de eindproef is al ten dele uitgewerkt, maar er is nog een groeipad te gaan. Het competentieprofiel dient voorlopig slechts beperkt als basis voor de begeleiding en de evaluatie van de stage en het eindwerk. De opleiding gaf toe dat de docenten het nog moeilijk hebben om competenties te scoren met een puntenquotering. De commissie stelt echter een bereidheid vast om hieraan te werken, onder andere onder impuls van de onderwijsondersteunende dienst van de hogeschool. De stagebeoordeling gebeurt via een uniform beoordelingsformulier dat is opgesteld op associatieniveau. De opleiding geeft aan dat een betere afstemming op de gedragsindicatoren en de beheersingsniveaus een aandachtspunt is van het overlegorgaan binnen de Associatie KU Leuven. De focus ligt op

dit moment op de eindsituatie van de student tegenover de te verwachten competenties. In dit formulier is er weinig aandacht voor de groei die een student doormaakt tijdens een stage. De tussentijdse evaluatie wordt volgens de commissie nog niet genoeg in rekening gebracht bij de beoordelingsprocedure. Een opleiding die zowel generatie- als werkstudenten aantrekt, dient rekening te houden met de individuele startcompetenties van de student en de groei die hij doorheen het opleidingstraject doormaakt, waarbij een verschil dient te worden gemaakt tussen een generatiestudent en een niet-generatiewerkstudent. Enkele stagementoren verklaarden dat zij de stages niet beoordeelden op basis van het competentie- en beoordelingsformulier van de opleiding, maar op basis van een eigen profiel van de stageplaats. De commissie stelde zelfs een aversie vast bij sommige stageplaatsen om hun evaluatie om te vormen naar het competentieprofiel van de opleiding. Zij beoordeelden de stagiair eerder op het bereiken van de stagedoelen dan op het verwerven van de competenties zoals opgenomen in het profiel. De opleiding geeft toe dat de definitie van de stagedoelen nog beter kan worden afgestemd op de competentielijst van de opleiding.

Ook voor het eindwerk en de opdrachten dienen de beoordelingscriteria te worden herbekeken in het licht van de competenties. Om arbitrages door de opleidingscoördinatoren te beperken, dienen duidelijke instructies over de wijze van beoordelen te worden gegeven aan de promotoren en de externe commissarissen. De opleiding dient deze twee opdrachtvormen beter te definiëren, om het typische karakter en de specifieke te beoordelen competenties van het eindwerk (meer evidence-based) en de portfolio's (meer aandacht voor zelfreflectie) te bewaken. De nieuwe evaluatieformulieren die de commissie kon inzien in het actualiseringsdocument bij het zelfevaluatierapport zijn een goede poging in die richting.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de docenten aan om meer toepassings- en competentiegerichte evaluatievormen te hanteren.
- Het is wenselijk om overleg tussen de docenten en met de stagementoren te organiseren met betrekking tot de evaluatievormen en de beoordelingscriteria.
- De studenten dienen duidelijker te worden geïnformeerd over de beoordelingscriteria.
- De feedback over de evaluaties dient systematischer te gebeuren, ook met betrekking tot de deelopleidingsonderdelen.
- De evaluaties van de stage en het eindwerk dienen nog meer te worden afgestemd op het competentieprofiel, en dienen rekening te houden met het groeipad van de studenten.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding

De instroom is beperkt tot afgestudeerden met een bachelordiploma Verpleegkunde of Vroedkunde. Tot hiertoe hebben zich geen vroedkundigen als student aangeboden. Gezien de schaarste aan oké-verpleegkundigen, het feit dat uit de praktijkvoering blijkt dat het absoluut verdedigbaar is om vroedkundigen op de werkvloer van het operatiekwartier in te schakelen en gezien de aard van hun vooropleiding, is het volgens de commissie zonder twijfel een meerwaarde om vroedkundigen in de mogelijkheid te stellen de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde te volgen. Een handicap in dit verband is echter dat vroedkundigen, volgens de bepalingen in het advies dienaangaande, de beroepstitel van verpleegkundige in de peri-operatieve zorg niet kunnen behalen.

De commissie betreurt het lage aantal inschrijvingen voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. Zij heeft er echter ook begrip voor, gezien enerzijds de schaarste van verpleegkundigen in het operatiekwartier, die daardoor juist weinig op de werkvloer kunnen worden gemist, en anderzijds het ontbreken van de beroepstitel. Zij steunt de opleiding in haar inspanningen om de opleiding te promoten. Wegens het beperkte aantal studenten werd de opleiding vanaf het academiejaar 2009–2010 niet meer deeltijds aangeboden. De studenten die de opleiding volgen, zijn dan ook – volgens de gesprekpartners en de contacten die de commissie met de alumni had – sterk gemotiveerd. Omdat de opleiding zich duidelijk profileert als een voortzetting van de basisopleiding Verpleegkunde maar dan binnen de context van een operatiekwartier, doen zich geen onoverkomelijke aansluitingsproblemen voor. De commissie polste onder meer naar de kennis van de Engelse taal in functie van de opvolging van medische literatuur. Ook op dit vlak stelden zich blijkbaar geen problemen. Zoals aangetoond in facet 1.1 sluit het competentieprofiel trouwens organisch aan bij de basisopleiding.

Gezien het beperkte aantal studenten kan de opleiding geen duidelijke instroomkarakteristieken onderscheiden. Het aantal generatiestudenten zonder werkervaring en niet-generatiestudenten met werkervaring was wisselend in de voorbije jaren. Analoom aan de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg stelde de commissie enkele mineure verschillen vast waarvoor de opleiding oog moet hebben. De generatiestudenten voelen minder de noodzaak aan heropfrissingen van bepaalde inhoud uit de basisopleiding, en worden in het programma minder aangesproken door de psychologische en emotionele thema's in het kader van het werk in het operatiekwartier. Daarvoor is blijkbaar meer maturiteit nodig. Zowel het werkveld als de alumni verklaarden trouwens dat de opleiding het meeste rendeert bij de studenten met werkervaring. Sommige ziekenhuizen laten werknemers pas toe om de opleiding te volgen na enkele jaren ervaring op de dienst. De commissie stelt vast dat studenten uit verschillende Vlaamse regio's zich voor de KHBO-opleiding aanbieden. De docenten verklaarden dat de mix aan studenten uit verschillende ziekenhuizen in Vlaanderen (plaatselijke, universitaire, pas en langer afgestudeerden...) geen hinderpaal vormt maar eerder verrijkend werkt, en leidt tot ervaringsuitwisseling tussen de studenten en met de docenten zelf.

Zoals uiteengezet in facet 2.3 beschikt de opleiding over een procedure voor vrijstellingen op basis van EVC en EVK. De commissie vernam dat jaarlijks een beperkt aantal studenten een GIT (geïndividualiseerd traject) aanvraagt op basis van elders verworven kwalificaties. Instroom op basis van EVC komt tot hiertoe nog niet voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erop letten dat, gezien de gevarieerde instroom uit de basisopleiding Verpleegkunde en Vroedkunde, de juiste bijkomende informatie tot bij de studenten raakt.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Gezien het specialistische karakter van de opleiding wordt het onderwijs voornamelijk verzorgd door gastdocenten. Zij zijn contractueel verbonden met de instelling en, volgens de beschrijving in het zelfevaluatie rapport, vallen zij strikt genomen niet onder de noemer 'personeel'. De commissie begrijpt dat het om een zeer atypische personeelsgroep gaat, wegens haar zeer beperkte band met de onderwijsinstelling en haar soms zeer kleine onderwijsopdracht. Zij worden gerekruteerd op advies van leden van de adviesraad, en uit het netwerk van ziekenhuisinstellingen en contacten die de opleidingscoördinatoren door de jaren heen hebben opgebouwd. Vermits de opleidingscoördinatoren ook de navorming van het departement organiseren, kunnen zij een beroep doen op docenten van wie zij de kwalificaties hebben leren kennen als lesgevers in de kortlopende navormingsinitiatieven. De commissie vernam dat het aanbod op die manier groot genoeg is om de meest geschikte docenten te kunnen rekruteren. Ondanks het feit dat de opleiding niet jaarlijks wordt georganiseerd, blijft het docentenkorps vrij consistent, en nieuwe aanwervingen komen meestal slechts voor wanneer lesgevers wegens gewijzigde arbeidsomstandigheden hun opdracht stopzetten. Een belangrijke uitdaging voor de opleiding is de neuzen van dit grote aantal gastdocenten zowel vakinhoudelijk als onderwijskundig in dezelfde richting te zetten.

Wegens het atypische karakter van de personeelssamenstelling hebben tot hiertoe geen functionerings- of evaluatiegesprekken plaatsgevonden. De commissie vernam wel dat de opleiding naar een methode zoekt om die in de toekomst te voeren. De gastdocenten krijgen evenwel een systematische feedback op hun functioneren (inhoud van de gastcolleges, didactiek...) via de dagelijkse evaluatieformulieren die de studenten (op vrijwillige basis) invullen. Op die manier wordt het doceergedrag volgens de opleiding permanent gemonitord, sterker dan bij jaarlijkse of meerjaarlijkse evaluaties. De opmerkingen van de studenten geven aanleiding tot remediëeringsadviezen. De commissie vernam dat de gastdocenten die feedback appreciëren. De aanwezigheid van werkstudenten met ervaring op de werkvloer draagt bij tot de gefundeerdheid van hun opmerkingen. De studenten hadden de indruk dat hiermee rekening werd gehouden. De resultaten van de dagelijkse evaluaties worden jaarlijks gebundeld en besproken op de adviesraad. De commissie vernam dat bij ernstige en herhaalde tekortkomingen de samenwerking met een gastdocent wordt stopgezet. De oorzaak ligt vaak bij een te zware taakbelasting in het ziekenhuis in combinatie met de lesopdracht. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in handen van een van de opleidingscoördinatoren.

Hoewel de commissie tijdens de gesprekken geen negatieve weerklanken hoorde over de didactische aanpak van docenten, meent zij toch dat de opleiding permanent moet streven naar een balans tussen vakinhoudelijke en onderwijskundige kwaliteiten van de gastdocenten. In de eerstkomende jaren zal speciale aandacht moeten gaan naar vorming op het vlak van competentiegericht evalueren door de docenten. Op hogeschoolniveau worden verschillende onderwijskundige navormingsinitiatieven georganiseerd, maar die worden tot hiertoe weinig tot niet gevolgd door de gastdocenten. De commissie meent dat een vraaggestuurd aanbod zinvol kan zijn. Zij leidt dit af uit de bereidheid die ze bij een aantal gastdocenten vaststelde om zich onderwijskundig bij te scholen. Enkelen hadden trouwens uit eigen beweging een cursus pedagogische bekwaamheid gevolgd. Zij bevestigden dat zij via verschillende kanalen op de hoogte werden gesteld van het onderwijskundige navormingsaanbod van de hogeschool en zelfs van de Associatie KU Leuven. Daarnaast zouden volgens de commissie een screening van de didactische vaardigheden bij nieuwe docenten en het bijwonen van enkele lesmomenten door de opleidingscoördinatoren informatie kunnen opleveren voor een gericht onderwijskundig navormingsbeleid. Indien het goed wordt aangepakt en mits een goede duiding (bijvoorbeeld in de context van intervisie), zou een systeem dat de opleiding overweegt om docenten bij elkaar les te laten volgen, eveneens positieve effecten kunnen hebben.

Volgens het zelfevaluatierapport is de beperkte bereikbaarheid van de gastdocenten voor de studenten een aandachtspunt. Toch blijkt uit de gesprekken dat dit de jongste jaren sterk is verbeterd. De studenten en de alumni melden hierrond weinig hinder en appreciëren de bereikbaarheid via e-mail, voornamelijk van de (verpleegkundige) gastdocenten.

De aan de opleiding toegekende vaste personeelsleden behoren tot het statutaire personeel van de hogeschool en maken deel uit van het personeelscontingent van het departement Gezondheidszorg. Hun deskundigheidsontwikkeling verloopt zowel vakgebonden als onderwijskundig via nascholing, interne studiedagen, literatuur, eindwerkbegeleiding en ervaringsuitwisseling met vakgenoten binnen en buiten de opleiding. De commissie begrijpt dat de combinatie van hun deeltijdse opdracht in de opleiding en een deeltijdse opdracht in de navorming Verpleegkunde een aantal voordelen biedt op het vlak van de organisatie en inhoudelijke vernieuwing van de opleiding. De commissie stelde vast dat de beide opleidingscoördinatoren elkaar aanvullen met betrekking tot het beleid en de praktische organisatie van de opleiding Operatieverpleegkunde, en van de verwante bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Een van hen is titularis van alle opleidingsonderdelen en heeft dan ook de functie van eindcoördinator. Het beleid wordt vormgegeven in nauw overleg met het departementshoofd Gezondheidszorg.

De eindcoördinator maakt bovendien als coördinator van de navorming Verpleegkunde deel uit van het departementsbestuur. Het tweede personeelslid dat deeltijds optreedt als coördinator is tevens eindwerkcoördinator. Het ontbreken van functioneringsgesprekken voor de vaste personeelsleden lijkt tot het verleden te behoren. De commissie stelde een zeer expliciet engagement op dit vlak vast bij het nieuwe departementshoofd Gezondheidszorg. De decretale evaluatie vindt vijfjaarlijks plaats volgens een protocol dat, na akkoord in de bevoegde onderhandelingscomités, op hogeschoolniveau is vastgelegd. De commissie apprecieert ten eerste de inspanningen die de opleidingscoördinatoren doen om zowel formeel als informeel een uiterst laagdrempelig contact met de studenten en de docenten uit te bouwen. De bereikbaarheid, luisterbereidheid en hulpvaardigheid werden door alle stakeholders (studenten, gastdocenten en alumni) zeer waardevol genoemd. De opleidingsverantwoordelijken houden op die manier een goede vinger aan de pols en ondervangen groeiende problemen of vragen bij de studenten en de gastdocenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan om te onderzoeken welke nieuwe en haalbare initiatieven kunnen worden genomen met betrekking tot de onderwijskundige professionalisering van de gastdocenten.
- De commissie raadt aan om de docenten voldoende ondersteuning te verschaffen in het kader van competentiegericht te evalueren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het is volgens de commissie zonder meer begrijpelijk dat de opleiding voor het overgrote deel een beroep doet op gastdocenten die met beide voeten in het werkveld staan. Dit zorgt ervoor dat de inhoud van de opleiding nauw aansluit bij de evoluties en de trends zoals die zich presenteren in het werkveld. Bovendien draagt de expertise van de gastdocenten op zich bij tot inhoudelijk sterke lesinhouden en tot een maximale gerichtheid op de beroepspraktijk. De opleiding formuleert het als een keuze om de basis (gastdocenten) les te laten geven aan de basis (groot aantal werkstudenten). De commissie vindt dit een sterk punt. De commissie stelt vast dat het docentenkorps een uitstekende mix vormt van enerzijds artsen en anderzijds verpleegkundigen die actief zijn in het vakdomein van de chirurgie en de anesthesie. Zij vernam bovendien dat de opleiding via de keuze van de docenten aandacht heeft voor de representativiteit van de verschillende ziekenhuizen. De commissie erkent dat de diversiteit en de aard van de ziekenhuizen of organisaties waarbinnen de meeste professionals/gastdocenten tewerkgesteld zijn, er garant voor staan dat de student expertise en een brede waaier aan informatie en soms verschillende benaderingen van de praktijk zal gepresenteerd krijgen. De studenten apprecieerden de goede wisselwerking tussen de lesgevers-chirurgen en lesgevers-verpleegkundigen in een aantal opleidingsonderdelen. Zij drongen erop aan dat die integratie van theorie en praktijk zou worden veralgemeend tot alle opleidingsonderdelen.

De opleiding toont aan dat verschillende docenten internationale ervaring hebben en in een aantal gevallen betrokken zijn bij internationaal onderzoek binnen hun vakgebied.

De keuze om voor verschillende deelpakketten binnen een opleidingsonderdeel experts in te zetten, heeft volgens de commissie als gevolg dat er permanent aandacht moet zijn voor het bewaren van de coherentie. De commissie stelt vast dat de opleidingscoördinatoren daarvoor in de mate van het mogelijke zorg dragen. Zij begrijpt echter ook dat het geen sinecure is om de gastdocenten op eenzelfde moment samen te brengen voor overleg.

De keuze om bij de werving van docenten voorrang te geven aan inhoudelijke expertise is volgens de studenten geen belemmering. Zij zeiden dat in een vervolgopleiding immers mag worden verwacht dat studenten een zekere verantwoordelijkheid over het eigen leerproces kunnen opnemen. De commissie kan zich hierin vinden, temeer omdat zij bij een aantal docenten een bereidheid heeft waargenomen om zich onderwijskundig bij te scholen (vgl. facet 3.1).

De opleiding vertrouwt erop dat de gastdocenten zich permanent vakkundig bijscholen via het eigen werkveld. Zij argumenteert dat, indien zich op dat vlak problemen zouden voordoen, de studenten onmiddellijk zouden reageren, omdat zij in dezelfde setting als hun docenten zijn tewerkgesteld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De personeelslijst telt 60 verschillende gastdocenten, die soms een zeer beperkte onderwijsopdracht hebben. Volgens het zelfevaluatierapport is 48 procent van hen verpleegkundigen, van wie 62 procent uit een operatiekwartier komt en 38 procent uit een intensieve zorgensetting. 38 procent van de gastdocenten is arts vanuit verschillende disciplines, 7 procent bekleedt een middenkader- of directiefunctie. Ook andere paramedici zijn bij de opleiding betrokken, zoals een ergotherapeut, een psychologe en twee ingenieurs in het kader van radioprotectie.

Er zijn slechts vier statutaire personeelsleden betrokken bij de opleiding. Bij twee van hen gaat het om een zeer beperkt aantal lesuren: de leerinhoud ICT (1,5 lesuren) en de leerinhoud Eindwerk – wetenschappelijke literatuur (twee lesuren ondersteuning van de onderwerpsbibliothecaris). De overige twee statutaire personeelsleden zijn allebei voor 20 procent van hun voltijdse opdracht verbonden aan de twee bachelor-na-bacheloropleidingen (Intensieve zorgen en spoedgevallen-zorg en Operatieverpleegkunde). De werklust van de opleidingscoördinatoren is erg hoog. Recent werd een deeltijdse administratieve kracht aan het team toegevoegd en werd een neventaak van één opleidingscoördinator naar een collega doorgeschoven. Dat is al een stap in de goede richting, maar de commissie blijft zich toch zorgen maken over de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinatoren. De uitwerking van een opleidingsvisie, de verantwoordelijkheid als titularis van alle opleidingsonderdelen, de bewaking van de inhoud en de samenhang van

het curriculum, de contacten met de gastdocenten, de praktische onderwijsorganisatie, de begeleiding van de studenten, de stage- en de eindwerkorganisatie en -begeleiding komen terecht op hun schouders. De opleidingscoördinatoren getuigen van een bijzondere inzet en enthousiasme, en ze slagen er door een goede samenwerking en taakafspraken in om hun complexe taak zo kwaliteitsvol mogelijk te volbrengen. De commissie maakt dan ook twee kanttekeningen bij dit facet. Enerzijds is er door de hoge werkbelasting nauwelijks tijd voor een effectief kwaliteitsbeleid en innoverende veranderingen. Anderzijds ligt de hele opleiding in handen van twee mensen, wat problematisch kan zijn bij onvoorziene calamiteiten (bijvoorbeeld een onverwachte langdurige ziekte). De commissie wil een sterk signaal geven om voldoende omkadering en een stevige ondersteuning van de centrale onderwijsondersteunende dienst te voorzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie wil een sterk signaal geven om voldoende omkadering en een stevige ondersteuning van de centrale onderwijsondersteunende dienst te voorzien.
- De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinatoren erg groot is. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De middelen die de hogeschool voor de organisatie van haar opleidingen verwerft, worden – na afname van de middelen voor de hogeschooldiensten – verdeeld onder de departementen op basis van begrotingsvoorstellen. Op die manier kunnen departementen accenten leggen en worden zij geresponsabiliseerd voor de toegekende middelen. Elk departement is vrij om te beslissen welke bachelor-na-bacheloropleidingen binnen die financiële marges worden georganiseerd. Het budget van de bachelor-na-bacheloropleidingen maakt, met uitzondering van de personeelskosten van de gastdocenten, deel uit van het globale budget van het departement Gezondheidszorg. Met het oog op een gezonde begrotingspolitiek en als gevolg van het kleine aantal inschrijvingen

heeft het departement beslist om de opleiding Operatieverpleegkunde in de academiejaren 2009–2010 en 2011–2012 niet in te richten.

De opleiding wordt sinds het academiejaar 2008–2009 georganiseerd op een nieuwe campus, gelegen aan een belangrijke invalsweg van Brugge. Hij is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer vanuit het station van Brugge of via de aansluiting op fietsroutes, en er is een ruime parking voorzien. De commissie heeft vastgesteld dat de nieuwbouw stimulerende effecten heeft op het didactisch handelen en op het comfort van studenten en personeel. Hij biedt alle mogelijkheden om nieuwe onderwijsvormen aan te wenden in een aangename en moderne omgeving. Het hele gebouw ademt ruimte en licht. De commissie kreeg een rondleiding in de nieuwe campus. Zij stelde vast dat zowel bij het ontwerp als het beheer van de nieuwbouw aandacht wordt besteed aan duurzaamheid en preventief onderhoud. Zij bezocht het auditorium, dat flexibel kan worden ingezet voor middelgrote tot grote groepen. Hier is ook videoconferencing mogelijk. Er kunnen grotere conferenties plaatsvinden die worden ingericht zowel door de eigen opleidingen als externen. De commissie was erg onder de indruk van het open leerlandschap, waarin de centrale bibliotheek is gehuisvest. Het Open Leercentrum (OLC) biedt ruimte voor zelfstudie en groepswork. Er zijn ruime computer-, print- en scanfaciliteiten aanwezig. Aparte werklokalen kunnen via een eenvoudige elektronische aanvraag worden gereserveerd. De multisectoriële bibliotheek is ruim toegankelijk en ingedeeld per opleiding. Voor de opleiding Operatieverpleegkunde is een ruim assortiment aan vakliteratuur (tijdschriften en naslagwerken van recente datum) aanwezig. Ook de gedrukte eindwerken die voldoen aan de kwaliteitscriteria van de eindwerkenjury, zijn opgesteld in de bibliotheek. De digitale opslag ervan is een project in ontwikkeling. De studenten kunnen gebruikmaken van de Endnote-software voor de automatische redactie van referentielijsten in APA-structuur. De commissie vindt het positief dat de docenten en de studenten via de on- en off-campustoegang tot de e-bibliotheek een groot scala van internationale bronnen via de geijkte medische zoekmachines kunnen raadplegen. De Vakbibliotheek BSL (Bohn Stafleu van Loghum) biedt toegang tot een groot aantal full-text elektronische tijdschriften, waaronder 'Medical Care'. De student kan zelf een elektronische aanbeveling invullen voor een aankoop of abonnement. De bibliotheek maakt deel uit van het LIBIS-bibliotheeknetwerk, dat wordt beheerd door de KU Leuven. Hierdoor wordt de informatiecapaciteit van de eigen instelling erg vergroot. Gedrukte materialen kunnen in alle bibliotheken van de Associatie worden ontleend. Naast de werkruimten in het OLC zijn over het hele gebouw nog 250 zitwerkplaatsen voorzien met wifi-internet aansluiting. Er zijn talrijke oplaadpunten voor laptops en andere elektronische apparatuur. De studenten maken graag gebruik van de zithoeken in de grote centrale gang (de zogenaamde Hoofdstraat). De commissieleden kregen de indruk van een actieve en dynamische werkomgeving, en van de betrokkenheid van de studenten op hun leeromgeving en op elkaar. De cafetaria en het aansluitende (gras)terras zijn aangenaam, en de cafetaria biedt verzorgde maaltijden aan tegen een studentenprijs. Verder bezocht de commissie de sfeervolle stille ruimte, waar de studenten zich alleen of in groep kunnen terugtrekken, en het werklokaal van de docenten in de nabijheid van de docentenkamer. De basisinfrastructuur van de verschillende leslokalen biedt het hele gamma moderne voorzieningen (beamer, internet aansluiting, videoapparatuur, los meubilair...), waardoor verschillende onderwijsvormen mogelijk zijn. Volgens de commissie mag er iets meer aandacht zijn voor de ergonomie van het aanwezige materiaal en voor opbergmogelijkheden in de lokalen. Op verschillende plaatsen in het gebouw zijn containers voor gescheiden afvalverzameling aanwezig.

Sinds 2008–2009 loopt in de hogeschool het 'laptopproject', dat aan de studenten de mogelijkheid biedt om tegen voordelige voorwaarden of via een subsidiëeringsprocedure van de dienst Studentenvoorzieningen een laptop aan te schaffen. Een verplichting om over een persoonlijk toestel te beschikken is er evenwel niet. Het laptopproject is vooral interessant omwille van de hoge mate van eenvormigheid met betrekking tot software en hardware, en de vermindering van

computeronderhoud. Verder stelde de commissie een redelijke tevredenheid vast met betrekking tot zowel de (bijna overal aanwezige draadloze) netwerkinfrastructuur, als de technische en didactische ondersteuning bij het gebruik van nieuwe media. De commissie bezocht de twee diensten die hiervoor verantwoordelijk zijn: het ICT-Systeembeheer (ICTS), dat bereikbaar is via een helpdeskbalie, en ICT-Onderwijs (ICTO). De elektronische leeromgeving Toledo wordt vooral gewaardeerd als communicatieplatform.

Hoewel de hogeschool beschikt over een systeem van plagiaatcontrole, wordt dit voorlopig door de opleiding nog niet gehanteerd. Toch kon de commissie tijdens het bezoek een folder bekijken waarin het gebruik van een antiplagiatsoftwarepakket werd toegelicht. Tot op heden beperkt plagiaatcontrole zich tot een vergelijking met de eigen collectie eindwerken in de bibliotheek van KHBO, waardoor fraude met of kopieergedrag van eindwerken uit andere opleidingen niet kunnen worden gedetecteerd.

De skills labs die de commissie bezocht, zijn specifiek ontwikkeld voor het inoefenen van basisverpleegkundige handelingen in de bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde. De voorzieningen voor de bacheloropleiding Operatieverpleegkunde zijn beperkt en bevinden zich eerder in een ontwikkelingsfase. Tijdens het bezoek verklaarde de opleidingscoördinator dat de opleiding eraan denkt om in de toekomst het skills lab uit te breiden met hoogtechnologische simulatiepoppen. De opleiding heeft al een verkennend bezoek gebracht aan een opleiding in Utrecht die over dergelijke apparatuur beschikt. Zij is mede-indiener van een OOF-project binnen de Associatie KU Leuven waarin, indien het wordt goedgekeurd, didactische toepassingen zullen worden ontwikkeld. De commissie vindt dat nuttige denkoefeningen met aandacht voor financiële aspecten en de rendabiliteit van het gebruik in functie van de investering. Dat zal een meerwaarde betekenen voor de focus naar reanimatie die men in de nabije toekomst wil leggen. Daarnaast begrijpt de commissie dat een specifiek en sterk uitgebouwd skills lab voor operatieverpleegkunde moeilijk te realiseren is, omdat de apparatuur en materialen in deze specifieke dienst vaak bijzonder duur zijn en bovendien snel evolueren. De aard van de toestellen varieert bovendien van ziekenhuis tot ziekenhuis. Dat up-to-date opvolgen, is voor een opleidingsinstituut dan ook onmogelijk. De focus dient te liggen bij de achtergrondkennis en de 'know-why' van praktische handelingen. De knowhow kan men delegeren naar stageplaatsen of workshops met firma's, waar de effectieve inoefening op de meest recente apparatuur kan gebeuren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie zet de opleiding aan om de denkoefening in verband met het uitbouwen van het skills lab verder te zetten en te concretiseren naargelang de beschikbare middelen.
- De commissie vindt het wenselijk de (gast)docenten en de studenten vanuit de bibliotheek te attenderen op relevante literatuur.
- De commissie raadt aan om het bestaande antiplagiatplatform te gebruiken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met de degelijk gestructureerde studiebegeleidingsdienst, en een aanvullend aanbod van studiebegeleidingsactiviteiten van de hogeschooldiensten en van het departement Gezondheidszorg, waarvan ook de bachelor-na-bachelorstudenten kunnen genieten. De commissie stelde vast dat de opleiding de nodige informatie geeft maar zich terughoudend opstelt, gezien de maturiteit van die studenten. De studenten en de alumni zeiden dat zij op de hoogte waren van het aanbod, maar zelden de behoefte voelden om er gebruik van te maken. Het grootste probleem waarmee zij te maken hebben, wordt gevormd door de combinatie van werken, studeren en eventueel de verantwoordelijkheid voor een gezin. Bij problemen kunnen zij terecht bij een van de beide opleidingscoördinatoren of bij de departementale studietrajectbegeleider (STUTRA). Die persoon ondersteunt de studenten bij de indiening van een aanvraag voor een geïndividualiseerd traject (GIT), bijvoorbeeld in het kader van een EVK- of een EVC-procedure. Een EVC/EVK-aanvraag is zoals blijkt uit de ter beschikking gestelde informatie tot hiertoe in de opleiding Operatieverpleegkunde nog niet ingediend.

De spilfiguren in de studiebegeleiding van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde zijn de beide opleidingscoördinatoren. De mogelijkheid om problemen rechtstreeks te bespreken met een opleidingscoördinator, waardeerden de studenten erg. Hun interventies hadden vooral betrekking op een spreiding van het opleidingstraject. Voor de begeleiding van de stages wordt een beroep gedaan op mentoren op de stageplaats. Bij problemen kunnen de opleidingsverantwoordelijken vlot geïnterpelleerd worden door zowel de studenten als de stageplaatsmentoren. De opleidingsverantwoordelijken bezoeken in dat geval de stageplaats en bespreken de specifieke items met de beide partijen. Gezien de grote impact van de stage (27 studiepunten) en de stagebeoordeling in het kader van het competentiegericht onderwijs, meent de commissie dat extra onderwijskundige ondersteuning nodig is voor de stagementoren.

De generieke studiebegeleiding is in handen van een hogeschoolcoördinator. Op dit niveau wordt het algemene beleid bepaald, worden initiatieven genomen rond gelijke kansen en diversiteit, wordt het overleg tussen de departementen gecoördineerd en wordt het informatieaanbod van de studiebegeleiding uitgebouwd met infogidsen rond algemene thema's zoals sportstatuut, studeren met een functiebeperking, het leerkrediet, vrijstellingen en stoppen met studeren. Studenten met dyslexie kunnen gebruikmaken van het softwareprogramma Kurzweil 3000 op computers in de bibliotheek of via een gelicensieerde installatie op hun eigen laptop. Tot hiertoe werden nog geen faciliteitendossiers voor de gevisiteerde opleidingen behandeld. De hogeschoolcoördinator Gelijke kansen gaf toelichting bij een onderzoek dat op hogeschoolniveau was uitgevoerd met betrekking tot studie- en andere problemen bij werkstudenten. Daaruit blijkt dat problemen zich in de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde praktisch niet voordoen. Door de verroostering van de contactmomenten op twee vaste dagen in de week en de planning van het schooljaar, is de planlast er lager en kunnen de studenten tijdig de nodige schikkingen treffen voor het afleggen van examens of de planning van de stage.

De hogeschool, het departement Gezondheidszorg en de bachelor-na-bacheloropleidingen zelf informeren de potentiële studenten via verschillende kanalen. De commissie merkte dit onder andere aan de voorbereiding van de 'Open dag', die daags na het visitatiebezoek werd gehouden. Ook op de andere informatiemomenten worden de opleidingen bekendgemaakt: de 'KISS-dagen' (Kwalitatieve Informatie in verband met Studiekeuze voor Studenten), die in overleg met de West-Vlaamse Associatiepartners worden georganiseerd, de SID-ins (studie-informatiedagen), informatiebrochures en de KHBO-website. De commissie stelde echter vast dat de opleidingen via mond-tot-mondreclame en het werkveld genoegzaam bekend zijn.

De (departementale) ombudsdienst wordt waargenomen door de departementssecretaris, die geen onderwijskundige bevoegdheid heeft in de opleiding. De dienst treedt vooral op naar aan-

leiding van klachten met betrekking tot examens. Tot nu toe werd geen enkele klacht vanuit de opleiding vastgesteld. De studenten kennen de werking van de ombudsdienst vooral naar aanleiding van ziekte tijdens examens en bemiddeling bij examenverplaatsingen. Via de ombudspersoon worden ook studievoortgangproblemen gedetecteerd en doorgespeeld naar de STUTRA.

De psychosociale en sociale begeleiding zijn in handen van de vzw STUVO. Die dienst geeft zowel individuele begeleiding als groepstrainingen. Er is geen specifiek aanbod voor banabastudenten voorzien en dat blijkt ook niet nodig te zijn. STUVO voorziet financiële steun volgens vastgestelde procedures. De dienst is gehuisvest in een gebouw met een ontmoetingsruimte voor studenten. Dat draagt bij tot de privacy van de studenten, en tot de vertrouwelijkheid en de onafhankelijkheid. STUVO verzorgt jaarlijks een (geanonimiseerd) rapport over haar werking.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde een formeel degelijk uitgebouwde aanpak van de kwaliteitszorg op hogeschoolniveau. De onderwijsondersteunende dienst (OOD) is verantwoordelijk voor de uitwerking en de opvolging van het kwaliteitsbeleid. De doelstellingen ervan zijn weergegeven in een visietekst en sluiten aan bij de missie van de hogeschool. De commissie vernam dat in het kader van het beleidsplan 'Onderwijs 2011–2014' het aantal strategische doelstellingen van dertig naar drie is herleid. De hogeschool wil zich gedurende de eerstvolgende drie jaren focussen op de kwaliteit van ICT, het toetsbeleid en de ontwikkeling van leerlijnen. Het kwaliteitszorgbeleid wordt centraal aangestuurd door een kwaliteitscoördinator, die zich laat bijstaan door een expertisegroep Kwaliteitszorg, waarin vertegenwoordigers zitten van alle departementen. De borging en de transparantie van de kwaliteitszorg gebeuren via een onlinekwaliteitshandboek, dat de commissie kon inzien via 'Het Portaal' (het intranet van de hogeschool). Daarin zijn de principes, de procedures, werkwijzen en instructies van het kwaliteitsbeleid verzameld. De bedoeling is om

op die manier een transparante lijn met betrekking tot kwaliteitszorg te creëren met hogeschool-brede principes en procedures, en een opleidingsgebonden uitwerking.

Op departementaal vlak behoort het kwaliteitsbeleid tot de verantwoordelijkheid van het departementshoofd. De kwaliteitszorg van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt behartigd door de coördinator Navorming. Om na te gaan of het kwaliteitsbeleid van de verschillende niveaus van de hogeschool, en dus ook van de opleidingen, in lijn is met het kwaliteitsbeleid van de hogeschool, hanteert de kwaliteitscoördinator van de hogeschool een lijst met tien basisprincipes. De commissie stelt vast dat die principes de verschillende facetten van het EFQM-kwaliteitsmodel afdekken. Volgens het zelfevaluatie-rapport realiseert de opleiding Operatieverpleegkunde die principes 'in voldoende mate'. De commissie kon hiervan slechts beperkte evidentie vinden. Zij stelde bijvoorbeeld vast dat het principe 'leidinggeven en werken vanuit een gedragen visie' nog niet werd gerealiseerd op opleidingsniveau. Om het kwaliteitsbeleid van de hogeschool en het departement beter te doen aansluiten bij de opleiding, dient volgens de commissie de consultfunctie van de centrale kwaliteitscel te worden uitgebreid. Een sterkere betrokkenheid van de onderwijsondersteunende dienst zou de opleidingscoördinatoren meer kunnen ondersteunen en richten in toekomstige kwaliteitsprojecten. De geplande navormingen rondom de evaluatie van de strategische doelstellingen 2011–2014 zijn alvast een positief gegeven. De commissie herkende daarentegen een pragmatische aanpak van het kwaliteitsbeleid op opleidingsniveau. Die is vooral gefocust op de kwalitatieve uitvoering van onderwijsprocessen, wat zij zeker een waardevolle insteek vindt.

De commissie stelde vast dat de meest essentiële evaluaties plaatsvinden. Na elke lesdag vullen de studenten een evaluatieformulier in waarin zij op een vijfpunts-Likertschaal een aantal items met betrekking tot het lesverloop en de lesgevers kunnen scoren. Die evaluaties hebben meestal betrekking op deelopleidingsonderdelen. De commissie apprecieert het dat de opleiding op die manier zeer kort op de bal speelt en het concrete docergedrag continu evalueert. De evaluaties worden volgens het zelfevaluatie-rapport na elke lesdag verwerkt, en de resultaten worden besproken op de jaarlijkse adviesraad. Indien nodig kunnen de opleidingscoördinatoren sneller optreden en opmerkingen of vragen ter verbetering doorspelen aan de docenten. De commissie vernam tijdens de gesprekken dat dit inderdaad gebeurt, soms via e-mail. Toch heeft de commissie bedenkingen bij het fragmentaire aspect van die evaluaties, en zij dringt erop aan om de bestaande praktijk aan te vullen met een globalere evaluatie van het programma en de opleidingsonderdelen in hun geheel. In 2010 werd een enquête 'Studeerbaarheid' georganiseerd in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevalenzorg, waarvan de commissie de resultaten kon inzien. Die werden wegens gelijkenissen met de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde doorgetrokken naar die opleiding. De enquête 'Kwaliteit stage', die in het departement Gezondheid wordt georganiseerd, werd niet afgenomen in de bachelor-na-bacheloropleidingen, wegens de wisselende periodes waarin de stages plaatsvinden en de mogelijkheid om stage te lopen op de eigen dienst. Daardoor kan geen vast tijdstip voor een stage-enquête worden bepaald. De opvolging van de kwaliteit van de stage gebeurt via een viertal gerichte vragen waarop de studenten moeten antwoorden in het reflectieverslag. Tijdens het eerste semester van 2011–2012 vond een studietijdmeting plaats. De voor 2010–2011 geplande afname van de enquête met betrekking tot de evaluatie kon door tijdsgebrek niet plaatsvinden. De commissie dringt erop aan dat die zou worden uitgevoerd met het oog op een verbetering van het toetsbeleid.

Globaal gezien erkent de commissie de waarde van een dergelijke pragmatische aanpak in de context van de bachelor-na-bacheloropleidingen, maar ze dringt toch aan op een meer formele en systematische benadering van de kwaliteitszorg en de daaraan verbonden evaluaties. Zij merkt op dat een aantal actoren niet systematisch wordt bevraagd, zoals de medewerkers/

docenten, stagementoren, alumni en het werkveld. Het formuleren van streefdoelen is een werkpunt. De commissie bleef ook wat op haar honger zitten met betrekking tot een duidelijke weergave van de resultaten van de bevestigingen (tabellen, percentages, diagrammen, vergelijkingen met andere opleidingen...).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan om, met ondersteuning van de centrale kwaliteitscel van de hogeschool, een meer systematische aanpak na te streven in het kader van een integraal kwaliteitszorgbeleid.
- De commissie beveelt aan om toetsbare streefdoelen te formuleren.
- Zij formuleert tevens de wenselijkheid van een bevestiging van alle actoren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de opleidingsverantwoordelijken vanuit een kwaliteitsbewustzijn op een pragmatische manier omgaan met verbeteringen. De commissie apprecieert de inzet van de opleidingscoördinatoren om met beperkte middelen zo veel mogelijk resultaten te bereiken. Zij heeft vastgesteld dat de suggesties van de adviesraad tot effectieve aanpassingen leiden. Zij zijn het resultaat van besprekingen van de dagelijkse evaluatieverslagen en van externe wijzigingen. Het kan daarbij gaan om aanpassingen als gevolg van wettelijke vereisten of om ontwikkelingen op de werkvloer. De opleidingscoördinatoren houden eveneens de vinger aan de pols met betrekking tot het dagelijkse doceergedrag op basis van informatie die zij verkrijgen uit de dagevaluaties, en uit informele contacten met docenten en studenten. Verbeteringen werden eveneens doorgevoerd als gevolg van de resultaten van de enquête 'Studeerbaarheid'.

De commissie mist echter een systematiek van verbeteringsprojecten, bijvoorbeeld op basis van een uitgewerkte PDCA-methodiek. Sinds 2010–2011 werkt de dienst Navorming van het departement Gezondheidszorg met een jaarwerkplan waarin concrete verbeteringspunten met aanduiding van een timing en van een verantwoordelijke staan vermeld. Met betrekking tot de bachelor-na-bacheloropleidingen staan hierin enkele verbeteringspunten opgenomen. Het jaarwerkplan met de opname van actiepunten is een goede aanzet, maar de commissie zou een jaarwerkplan per opleiding op prijs stellen, met een gedetailleerde aanduiding van de bron van het verbeteringspunt en de wijze van opvolging, en dat op een cyclische manier. De streefdoelen voor de toekomst die in het zelfevaluatieverslag worden opgesomd, zijn in hoofdzaak afgeleid uit één enquête, namelijk de enquête 'Studeerbaarheid', en uit de daaropvolgende focusgesprekken in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Omwille van de gelijklopende organisatie werden de resultaten en de daaropvolgende aanpassingen doorgetrokken naar de opleiding Operatieverpleegkunde. Als positief punt stelt de commissie vast dat bij de verantwoordelijken van de opleiding de duidelijke wil aanwezig is om in de toekomst op een meer systematische manier met verbeteringsplannen om te gaan. De opleiding durft zichzelf kritisch in vraag stellen en geeft aan er zich van bewust te zijn dat nog heel wat punten voor verbetering vatbaar zijn. Ze durft zich kwetsbaar opstellen en staat open voor verbeteringen, aanpassingen

en veranderingen geopperd door externen. Een jaarwerkplan volgens een geijkte kwaliteitsvorm (PDCA-cirkel, SMART of BSC) kan volgens de commissie een leidraad zijn voor een hogere vorm van beleidsvoering. Zij suggereert dat de dienst Kwaliteit van de hogeschool hiervoor een stevige begeleiding voorziet met de aanreiking van bruikbare instrumenten in de specifieke context van de bachelor-na-bacheloropleidingen, die wordt gekenmerkt door een groot aantal gastdocenten en een overbelasting van de opleidingscoördinatoren. Slechts op die manier zal de opleiding erin slagen haar kwaliteiten te profileren en een innoverend beleid uit te tekenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie dringt erop aan om meer systematiek te brengen in de verbeteringsprojecten.
- De commissie adviseert om een specifiek jaarwerkplan voor de bachelor-na-bacheloropleiding op te stellen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool beschikt over de decretaal vastgelegde organen die de medewerkers, de studenten en de maatschappelijke geledingen moeten betrekken bij de borging van de onderwijskwaliteit, zoals de academische raad, de departementale raad, het hogeschool- en departementaal onderhandelingscomité en het Comité voor preventie en bescherming op het werk. De commissie raadpleegde de portaalsite 'Het Portaal', die op hogeschoolniveau alle relevante informatie verzamelt met betrekking tot de organisatie van het onderwijs en de kwaliteitsborging. Op departementaal niveau zijn de personeelsvergadering van het departement (driemaal per jaar) en de tweewekelijkse vergadering van het departementsbestuur – bestaande uit het departementshoofd, de departementssecretaris en de opleidingscoördinatoren – actieve informatie- en inspraakorganen. Gezien het grote aantal gastdocenten met soms een zeer beperkte opdracht in de onderwijsinstelling en een drukke professionele agenda, stelt de opleiding de onmogelijkheid vast om al die personen op hetzelfde moment bijeen te brengen voor overleg over kwaliteitsaspecten van de opleiding. Zij heeft hiervoor een oplossing gezocht door de organisatie van een jaarlijkse adviesraad. De commissie stelt vast dat dit een zinvol orgaan is dat een selectie van de gastdocenten dicht bij de opleiding betreft. Via deze geselecteerde gastdocenten stromen vragen en opmerkingen, onder andere met betrekking tot curriculumwijzigingen, door naar de opleiding en vice versa. Bij de samenstelling van de adviesraad houdt de opleiding rekening met een aantal evenwichten, zoals een vertegenwoordiging van verschillende diensten in een operatiekwartier, van de verschillende regio's, en van grote en kleine ziekenhuizen. Maar er is geen overkoepelend, opleidingsbreed initiatief om alle gastdocenten met elkaar te linken. De gastdocenten benadrukten wel dat de opleidingscoördinatoren vlot bereikbaar zijn en openstaan voor op- en aanmerkingen. Toch vindt de commissie het noodzakelijk dat de opleiding op een creatieve manier instrumenten zou ontwikkelen voor een sterkere netwerking om de gezamenlijke betrokkenheid en onderlinge verbanden tussen de docenten te versterken. Wellicht kan het inzetten van nieuwe sociale communicatiemediën hiervoor nuttig zijn.

De opleiding hecht veel belang aan de informele betrokkenheid van het werkveld via deelname aan jury's van eindwerken en de stagebesprekingen. Bij de keuze van juryleden en stagementoren geeft zij de voorkeur aan afgestudeerden, omdat zij het werkveld en de opleiding kennen. De vertegenwoordigers van het werkveld die de commissie ontmoette, stelden dat de opleiding wel degelijk rekening houdt met opmerkingen en voorstellen tot aanpassingen van het curriculum en cursusonderdelen. Vermits de gastdocenten met beide voeten in het werkveld staan, fungeert de adviesraad tevens als klankbord van het werkveld. Toch suggereert de commissie om naast docenten ook andere vertegenwoordigers van het werkveld bij de adviesraad te betrekken, met het oog op een zo sterk mogelijke representativiteit van de verschillende geledingen van het werkveld. De intentie om iemand van de alumni te vragen lid te worden, is een stap in de goede richting.

De studenten participeren aan de academische raad en de departementale raad. Zij worden afgevaardigd door de studentenraad, die democratisch is verkozen en over alle aangelegenheden van de onderwijsorganisatie advies kan uitbrengen, met name over het onderwijs- en examenreglement en de evaluatie van het doceergedrag. De studenten maken voor de helft deel uit van het bestuur van STUVO. De commissie stelde vast dat die organen weinig concreet bijdragen aan de kwaliteitszorg van de bachelor-na-bacheloropleidingen. De studenten van die opleidingen hebben na elke lesdag de mogelijkheid om hun feedback over de lessen te geven, en er zijn tal van losse, informele contactmomenten tussen de studenten en de opleidingscoördinatoren. Deze twee vormen lijken voldoende te zijn voor een studentenpopulatie die slechts een beperkt aantal contacturen met de school heeft. Vanuit de studentengroep is er geen vraag naar een meer doorgedreven betrekking bij het opleidingsgeheel.

Onlangs alle vermelde initiatieven stelt de commissie toch, op basis van gesprekken met personeelsleden en studenten, vast dat het kwaliteitsbewustzijn eerder informeel en weinig gestructureerd aanwezig is. Ze heeft ondervonden dat de informele aanpak zeker resultaat oplevert en drukt daarom haar vertrouwen uit in de betrokkenheid van alle stakeholders, maar ze vindt daarnaast het gebruik van formele overlegstructuren wenselijk en moedigt de opleiding aan in het verder uitbouwen daarvan. Ook een betere communicatie van het zelfevaluatie-rapport aan alle stakeholders zou hun betrokkenheid bij de opleiding verhogen. De commissie leidde uit de gesprekken af dat het zelfevaluatie-rapport vooral het werk was van de opleidingsverantwoordelijken. Ze vindt dat alle stakeholders meer betrokken hadden moeten worden bij de totstandkoming ervan.

De commissie vernam dat de opleiding zich inspannt om een nauwe band te onderhouden met de alumni door hen uit te nodigen op de navormingsactiviteiten. Zij blijken daarop ook vaak aanwezig te zijn. De commissie stelt echter ook vast dat een systematische bevraging van de alumni, op een vast tijdstip na het afstuderen, niet plaatsvindt. Dat vindt de commissie een werkpunt, vermits zo'n bevraging interessante informatie kan opleveren over de kwaliteit van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan creatieve oplossingen te zoeken om de betrokkenheid van en de contacten tussen de vele gastdocenten te bevorderen, eventueel door gebruik te maken van nieuwe sociale communicatiemiddelen.
- De commissie adviseert om naast de gastdocenten en stagementoren ook andere stakeholders van het werkveld bij de adviesraad te betrekken.
- De commissie raadt aan om de adviesraad eenmaal per semester samen te roepen.
- De commissie beveelt een systematische bevraging van de alumni aan.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is tot stand gekomen op vraag van het werkveld en voldoet volgens hetzelfde werkveld nog steeds aan een aanhoudende grote nood aan opgeleide operatieverpleegkundigen. Niet-tegenstaande de bevraagden vanuit het werkveld positief staan ten overstaan van de opleiding, hebben ze momenteel geen economische behoefte om, zoals de situatie voor intensieve zorg of spoedgevallenzorg, te voldoen aan minimumquota aan verpleegkundigen die de banaba Operatieverpleegkunde hebben gevolgd (BBT) voor de erkenning van een operatieafdeling. Een afgestudeerde verhoogt eveneens de deskundigheid van het hele team door de kennis en de inzichten die hij in de dienst brengt vanuit ervaringsuitwisselingen met andere ziekenhuizen. Afgestudeerden geven een impuls aan collega's om zich bij te scholen. Generatiestudenten zijn zeker van een snelle tewerkstelling en nemen volgens het werkveld een vliegende start op de afdeling. De afgestudeerden zijn gewilde potentiële werknemers. Vaak krijgen zij als stagiair al een tewerkstelling aangeboden. De opleiding wordt eveneens gewaardeerd door chirurgen en anesthesisten.

Bij gebrek aan een systematische bevraging van de alumni over de kwaliteit van de opleiding, baseert de commissie haar bevindingen op de gesprekken tijdens het visitatiebezoek. De opleiding heeft volgens hen geboden wat zij zochten: de verpleegkundige handelingen konden zij beter plaatsen, en zij hadden meer zelfzekerheid gekregen. Zij vinden deze gespecialiseerde opleiding een passende aanvulling op hun bachelordiploma, omdat zij hen in staat stelt om zich sneller en professioneler in te werken op het operatiekwartier en de peri-operatieve diensten. Zij appreciëren de lessen die worden gegeven door ervaringsdeskundigen, en vinden het grote aantal experts meer een zegen dan een last. De opleiding speelt volgens hen alert in op wat er gebeurt in het werkveld. Het grote pakket stage-uren is volgens hen noodzakelijk om praktische ervaring op te doen. Dit belet niet dat zij beseften dat die nog moet worden aangevuld na de opleiding omwille van de snelle ontwikkelingen en het ontstaan van subspecialisaties op de werkvloer. Zij nemen dan ook geregeld deel aan navormingsactiviteiten. Volgens de alumni en het werkveld is de meer-

waarde van de opleiding groter indien je al enkele jaren werkervaring hebt. De onderwijsorganisatie laat hen toe de opleiding als werkstudent te volgen. Gezien het merendeel van de studenten werkstudent is en er nog geen wettelijke duidelijkheid is inzake het in aanmerking komen van buitenlandse stage voor het bekomen van de Bijzondere Beroepstitel, is de studentenmobiliteit feitelijk onbestaande. In dat perspectief meent de commissie dat meer aandacht kan gaan naar initiatieven met betrekking tot *internationalisation@home*.

Op basis van de lectuur van enkele eindwerken besluit de commissie dat het beoogde niveau over het algemeen wordt behaald. De hoger gequoteerde eindwerken leveren vaak een praktische meerwaarde op voor het werkveld. De commissie stelt vast dat een aantal eindwerken en opdrachten een echte win-winsituatie betekent, zowel voor de studenten als voor het ziekenhuis waarvoor zij werden ontwikkeld. Een alumnus verklaarde dat hij de gelegenheid had gekregen de resultaten van zijn eindwerk voor te stellen op een vormingsdag voor operatieverpleegkundigen. Een aantal eindwerken zou de facto passen in projecten van maatschappelijke dienstverlening, hoewel ze zo niet worden benoemd. De middelmatige eindwerken krijgen in verhouding tot die uitschieters volgens de commissie een te hoge quotering, en waren geen echte praktijkstudies of behandelden irrelevante casussen. De commissie vraagt in dat verband om blijvend te bewaken dat het eindwerk praktijkgericht is. Zij verwacht meer dan een medische ontleding van een item met een droge besluitvorming als uitkomst. De doelstelling om theorie en praktijk te integreren, wordt niet in alle gevallen bereikt. De portfolio-opdrachten in het kader van de stage realiseren dat doel al in hoge mate. Een aandachtspunt zijn de referenties en het taalgebruik (spelling, zinsconstructies) in de eindwerken. De commissie merkt op dat die niet steeds volgens de geldende regels en afspraken binnen de KHBO gebeuren. Hoewel een opfrissing van die regels in het programma is opgenomen, is een strenger toezicht tijdens de ontwikkeling van het eindwerk hier op zijn plaats. Speciale aandacht dient gegeven te worden aan het refereren aan internetbronnen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om blijvend aandacht te hebben voor de praktijkgerichtheid van de eindwerken, en de aanwezigheid en correcte weergave van literatuurreferenties in het eindwerk.
- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

In het zelfevaluatie rapport toont de opleiding aan de hand van de slaagcijfers voor het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs 1 & 2 en voor het eindwerk aan dat de meeste studenten hier

voor slagen. De opleiding hanteert die cijfers, omdat zij volgens haar een goed beeld geven van de mate van realisatie van de doelstellingen en het resultaat zijn van evaluaties door mensen uit het werkveld. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn volgens de opleiding de onderwijsorganisatie, die het mogelijk maakt werk en studie te combineren, de individuele begeleidingsmogelijkheden als gevolg van de kleine populatie en de motivatie van de studenten.

De analyse van de studie-efficiëntie in de vier opeenvolgende academiejaren tussen 2005–2006 en 2008–2009 toont aan dat achtereenvolgens 80, 83, 88 en nog eens 88 procent van de studenten een studie-efficiëntie van 100 procent behaalde. Dat wil zeggen dat zij het totale aantal studiepunten hebben behaald waarvoor zij zich hadden ingeschreven. De schommelingen schrijft de opleiding toe aan het beperkte aantal studenten per academiejaar. De gemiddelde studieduur bedroeg voor de aangehaalde referteperiode 1,44 jaar: 61 procent van de gediplomeerden haalt zijn diploma na één academiejaar, 33 procent na twee academiejaren en 6 procent na drie academiejaren. Hierbij dient aangestipt dat sommige studenten bewust de opleiding over twee academiejaren spreiden.

Er is een systematiek van afhaakgesprekken voorzien. In het geval van een dreigende drop-out neemt de opleidingscoördinator of de departementale trajectbegeleider het initiatief hiertoe. Tijdens deze gesprekken wordt aan de hand van een vragenlijst getoetst naar de beweegredenen en worden alternatieven voorgesteld. Er wordt telkens een aanbod gedaan, waarna de student zijn besluit neemt. Er is een folder met studieadviestips ter beschikking van mogelijke afhakers. Gezien de kleinschaligheid van de opleiding kan meestal vroegtijdig op een mogelijke drop-out worden geanticipeerd en kunnen maatregelen zoals deeltijds studeren of speciale trajecten worden voorgesteld, soms in overleg met de werkplaats.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De aanvullingen op het zelfevaluatie rapport van december 2010 die enkele weken voor het bezoek aan de commissie werden bezorgd, bevatten nuttige informatie die samen met de informatie tijdens het bezoek de oordeelsvorming efficiënt hebben beïnvloed.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHBO Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

OV Operatieverpleegkunde

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 7

Palliatieve zorg

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel HUBrussel Verpleegkundige gespecialiseerd in de palliatieve zorg (2010)
 - Competentieprofiel HUBrussel Verpleegkundige gespecialiseerd in de palliatieve zorg (actualisatie 2012)
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Koninklijk Besluit: KB 15 juli 1997, waarbij sommige bepalingen van de wet op ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, toepasselijk worden verklaard op de functie van palliatieve zorg.
- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - Verpleegkundig competentieprofiel, Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen (november 2010)
 - A Guide to the Development of Palliative Nurse Education in Europe, European Association for Palliative Care (EAPC).

2 DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering

van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de bepalingen uit de wet op de ziekenhuizen die toepasselijk zijn op de functie van palliatieve zorg benadrukken.

Inzake beroepsspecifieke competenties, ontwaart de commissie binnen het vakgebied Palliatieve gezondheidszorg vijf competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De palliatieve verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes. Hij/zij:
 - onderzoekt kritisch de eigen visie op eindigheid, leven en dood en is zich bewust van de wijze waarop binnen de samenleving tegen de dood en het sterven wordt aangekeken.
 - stemt vanuit zorgethiek de zorg af op de levensovertuiging van de patiënt en familie en fungeert daarin als rolmodel voor familie en collega's. Hij/zij is zich daarbij bewust van zijn/haar eigen normen en waarden, en kan kritisch reflecteren over eigen waarden en normen in interactie met de ander.
 - bezit empathie, verantwoordelijkheidszin, een kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid in de verpleegkundige context.
 - is in staat om ethisch, deontologische en juridisch verantwoord verpleegkundig te handelen.
 - kan een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele rol en de andere rollen.
- 2) De palliatieve verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg:
 - begrijpt de verschillende dimensies van pijn en bezit de vaardigheden om aan te voelen wat noden en behoeften van de patiënt zijn. Hij/zij kent daarbij het concept 'totale pijn' en kent verschillende gevalideerde meetschalen om die vast te stellen.
 - begeleidt op deskundige wijze en met een aangepast geneesmiddelenbeleid de palliatieve patiënt bij symptoombestrijding. Hij/zij herkent daarbij zowel de courante als de refractaire symptomen en heeft inzicht in relevante (recente) evidence en valued based verpleegkundige interventies.
 - identificeert de impact van een ernstige ziekte op alle familieleden en reageert adequaat op copingmechanismen en andere sociale gevolgen.
 - begeleidt op deskundige wijze de patiënt en zijn familie naarmate de ziekte voortschrijdt en anticipeert op problemen op fysiek, psychosociaal en spiritueel gebied.
 - reageert deskundig op processen rond verdriet en verlies, evenals interfamiliaire conflicten en biedt passende ondersteuning in deze tijd van onzekerheid en verandering.
 - verleent de afgestemde zorg tot na de dood met aandacht voor emotionele begeleiding, verliesverwerking, rouwzorgaanbod en het afhandelen van formaliteiten.
 - kan relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde.
 - kan verpleegproblemen en -behoeftes indentificeren en onderscheiden.
 - kan doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, dat afgestemd is op het cliëntsysteem en op het zorgsysteem.
 - kan de resultaten van zorgverlening evalueren en bijsturen.
 - kan efficiënt mondeling en schriftelijk rapporteren.
 - heeft respect voor de vrijheid en de zelfbeschikking van de patiënt.
 - werkt vanuit (recente) evidence based richtlijnen met patiënten, families, collega's en evalueert de impact van de zorg door klinische beoordeling, onderzoek en zelfreflectie.
 - heeft kennis van fysiologie en haar verschillende systemen, van de epidemiologie van ongeneeslijke ziekten en van toegepaste farmacologie.
 - verleent wetenschappelijke zorg vanuit een wetenschappelijk perspectief.

- heeft interesse in onderzoek en leest binnen het vakgebied.
 - is actief betrokken of initiatiefnemer bij onderzoeksinitiatieven.
 - kan handelen in functie van kwaliteitszorg.
 - is in staat zich professioneel te ontwikkelen.
 -
- 3) De palliatieve verpleegkundige als lid van het team werkt samen om de visie en doelen van de zorg zowel interprofessioneel als intraprofessioneel te realiseren. Hij/zij:
- weet waar de andere disciplines in het palliatieve zorgteam voor staan en levert een eigen unieke bijdrage in relatie tot het multidisciplinair team.
 - voert in samenspraak met het interdisciplinair team een proactief beleid om familie-focused te werken waarbij ieders rol en functie bepaald wordt.
 - werkt constructief aan de groepsdynamiek en zijn/haar leiderschapsrol en anticipeert zo nodig op veranderingen in het team.
 - neemt binnen het interprofessionele team de coördinatie op voor het gespecialiseerde zorgproces.
 - heeft kennis van en inzicht in de functieomschrijving van de verschillende teamleden, en wordt betrokken bij de organisatie en uitvoering van de zorg rond de cliënt.
 - communiceert op gepaste wijze met de leden van het team, in functie van de zorgdoelen.
 - bouwt interprofessionele relaties op alsook interprofessionele samenwerkingen in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.
- 4) De palliatieve verpleegkundige als lid van de samenleving:
- analyseert de impact van regionale, nationale en internationale organisaties rond de ontwikkeling van de palliatieve zorg, evenals de beïnvloedende interne en externe factoren.
 - communiceert op een open manier over zorgethische aspecten evenals juridische aspecten met alle partijen inclusief het brede publiek en media.
 - staat open voor diversiteit in de samenleving.
 - staat open voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.
 - levert een bijdrage tot verantwoorde maatschappelijke gezondheidszorg.
- 5) De palliatieve verpleegkundige als educator:
- voorziet in de nodige bijscholing van zichzelf, familie of collega's teneinde de zorg voor patiënt te optimaliseren.
 - is vaardig in verschillende onderwijsstijlen en -methoden.
 - moedigt evidence based leren aan.
 - draagt positief bij tot de profilering van het beroep.
 - kan studenten en collega's begeleiden.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

De bachelor-na-bacheloropleidingen uit de cluster Gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

De commissie wenst voor de bachelor-na-bacheloropleidingen uit de cluster Gezondheidszorg volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geredigeerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internatio-

nalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

HOGESCHOOL-UNIVERSITEIT BRUSSEL

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg aan de Hogeschool-Universiteit Brussel

De bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg situeert zich binnen het studiegebied Gezondheidszorg van de Hogeschool-Universiteit Brussel. De Hogeschool-Universiteit Brussel is momenteel de enige instelling die een bachelor-na-bacheloropleiding rond palliatieve zorg aanbiedt. Daarnaast zijn er in Vlaanderen wel nog vele andere opleidingen rond palliatieve zorg op het niveau van postgraduaatsopleidingen en cursussen permanente vorming.

De Hogeschool-Universiteit Brussel biedt in totaal opleidingen in zeven studiegebieden aan. Drie van deze studiegebieden zijn academisch gericht, namelijk Economie en Management, Rechten en Taal & Letteren. De vier professionele gerichte studiegebieden zijn Bedrijfskunde, Lerarenopleiding, Sociaal-Agogisch Werk en Gezondheidszorg. Het studiegebied Gezondheidszorg biedt vier professionele bacheloropleidingen aan, namelijk Ergotherapie, Medische Beeldvorming, Optiek en Optometrie en Verpleegkunde. De Hogeschool-Universiteit Brussel behoort tot de associatie KU Leuven.

De opleiding wordt georganiseerd vanuit een intense en zuiloverschrijdende samenwerking tussen de HUBrussel, de Erasmushogeschool Brussel en het Forum Palliatieve Zorg die jaarlijks wordt hernieuwd.

De opleiding kreeg zijn huidige hoedanigheid in 2007 door de omvorming van een voortgezette opleiding tot een professionele bachelor-na-bacheloropleiding. Deze opleiding werd voor het eerst als basiscursus in de palliatieve zorg aangeboden door het Vormingscentrum voor Verpleegkunde van het toenmalige Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Kinesitherapie (HIVEK) onder impuls van Zuster Leontine. De toenmalige Katholieke Hogeschool Brussel kreeg in 1995 de toelating voor het inrichten van de Voortgezette Opleiding in de Palliatieve Zorg (VOPZ) en dit in samenwerking met de Katholieke Hogeschool Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen (KaHoG) in Gent. Toen in 2003 de Katholieke Hogeschool Brussel werd opgenomen in de nieuwe fusiehogeschool, namelijk de Europese Hogeschool Brussel (EHSAL), beslisten deze hogeschool, de Erasmushogeschool Brussel en het Forum Palliatieve Zorg Brussel-Halle-Vilvoorde om samen te werken.

De opleiding werd in het kader van de invoering van de BaMastructuur omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding. Deze vernieuwde opleiding startte in het academiejaar 2007–2008. De opleiding heette destijds “Bachelor in de Palliatieve Hulpverlening”. De opleiding is een naamsverandering ondergaan in 2009 waarbij hulpverlening werd vervangen door de ruimere term zorg. Deze benaming geeft beter weer dat er eveneens ook rekening wordt gehouden met de sociale, psychologische en spirituele aspecten van de zorgverlening. Tijdens het academiejaar 2010–2011 telde de opleiding tien studenten.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Palliatieve zorg onderscheidt zes specifieke rollen die focussen op de verschillende rollen van de beroepsbeoefenaar namelijk:

- de verpleegkundige als persoon;
- de verpleegkundige als wetenschappelijk expert;
- de verpleegkundige als zorgverlener;
- de verpleegkundige als teamlid en coördinator;
- de verpleegkundige als educator;
- de verpleegkundige als lid van de samenleving.

De commissie waardeert dat de opleiding zowel aandacht heeft voor ervaring en vaardigheden als voor attitudes en zelfreflectie. De opleiding schenkt bovendien ook aandacht aan de coördinerende rol van de gespecialiseerde verpleegkundige en het multidisciplinaire karakter van de palliatieve zorg. De opleiding slaagt erin op de verpleegkundige tot een expertverpleegkundige in de palliatieve zorg te laten groeien. De commissie raadt aan om net deze sterkte meer naar buiten toe kenbaar maken (zie ook verder). De commissie waardeert dat in de opleiding vooral wordt gewerkt aan het bereiken van een ruime set aan competenties waar verdieping en integratie centraal staan.

De commissie is van oordeel dat het competentieprofiel overzichtelijk en duidelijk de doelstellingen van de opleiding weergeeft. De commissie stelde vast dat deze bovendien werden gekaderd binnen het Domeinspecifieke LeerResultatenkader. De opleiding toetste het competentieprofiel aan het Structuurdecreet. De opleiding baseerde het competentieprofiel ook op de Europese richtlijnen voor het opleidingstraject van verpleegkundigen in de palliatieve zorg van de European Association for Palliative Care. Het competentieprofiel is als zodanig nog niet getoetst bij het werkveld. De commissie beschouwt de structurele samenwerking met het werkveld inzake de totstandkoming van de competentieprofielen dan ook als een aandachtspunt. Dit neemt niet weg dat de commissie van oordeel is dat het competentieprofiel wel aansluit bij de noden van het werkveld. Zoals hierboven reeds werd aangegeven, biedt de Hogeschool-Universiteit Brussel als enige hogeschool een dergelijke bachelor-na-bacheloropleiding aan, wat de commissie waardeert. Zij vraagt de opleiding wel om zich meer te profileren naar de buitenwereld toe om de

meerwaarde van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van een postgraduaatsopleiding te benadrukken.

De commissie stelde eveneens vast dat een duidelijke profilering door verwijzing naar andere opleidingen ontbreekt. De commissie raadt de opleiding aan om hieraan te werken. De commissie is ook van oordeel dat internationalisering afwezig is in het competentieprofiel en vraagt de opleiding om internationale doelstellingen uit te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding ook om zich meer te profileren naar de buitenwereld toe om de meerwaarde van de bachelor-na-bacheloropleiding te benadrukken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om internationale doelstellingen uit te werken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel en de uitwerking van de competenties in de matrix waarin het niveau van beheersing is aangegeven, een helder beeld geeft van de competenties die bij de studenten worden nagestreefd en van het niveau waarop dit dient te gebeuren. Daarnaast sluit het competentieprofiel aan bij het domeinspecifiek referentiekader dat werd opgesteld door de commissie. Via het PACO-project (Projectgroep Aanpassing Competentieprofielen) werden de competentieprofielen van de professionele opleidingen bovendien onderworpen aan een revisieproces waardoor de competenties werden herleid tot een hanteerbaar aantal. De commissie stelde vast dat de opleiding ook werk maakt van value-based handelen, maar zag dit niet terugkomen in de domeinspecifieke eisen. De commissie vraagt derhalve aan de opleiding om dit expliciet op te nemen in het competentieprofiel.

Tijdens de gesprekken bleek dat de studenten de doelstellingen kennen. Deze worden toegelicht in de verschillende opleidingsonderdelen en worden ook geformuleerd in de ECTS-fiches. Het competentieprofiel werd besproken met de leden van het onderwijsteam en werd goedgekeurd in de Academische raad. Daarna werd het voorgelegd aan het werkveld tijdens een resonantieraadvergadering. De commissie stelde echter wel vast dat het draagvlak van deze resonantieraad eerder beperkt was. De commissie vindt ook dat het werkveld, de studenten en de alumni structureler mogen worden betrokken bij de totstandkoming van de competentieprofielen. De commissie vraagt de opleiding om hieraan te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het werkveld, studenten en alumni structureler te betrekken bij de totstandkoming van de competentieprofielen.
- De commissie vraagt om value-based handelen explicieter vermelden in het competentieprofiel.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de totstandkoming van de nieuwe voortgezette opleiding was een coördinatiegroep van de opleiding verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een competentiegericht curriculum waarin de eindkwalificaties werden geconcretiseerd. Ook de docenten werden hierbij betrokken. De coördinatiegroep formuleerde de competenties van elk nieuw opleidingsonderdeel, net zoals het niveau, de leerinhoud, de best passende werkvormen en de evaluatiemodaliteiten. Deze coördinatiegroep evalueert het opleidingsprogramma en stuurt het jaarlijks bij. De commissie kon vaststellen dat de verzuchtingen en noden van de studenten snel en correct meegenomen werden door de coördinatiegroep en dat de zaken tijdig bijgestuurd werden. Aangezien dat vaak op informele wijze gebeurde, stelt de commissie voor om de studenten meer op een structurele manier te betrekken bij de evaluatie en bijsturing van het competentieprofiel en het programma. Een decentrale medewerker van de cel Onderwijsontwikkeling ondersteunt de opleiding bij het opstellen van kerndoelen die per opleidingsonderdeel terug te vinden zijn in de ECTS-fiches.

De commissie stelde vast dat de leerdoelen adequaat vertaald zijn in het programma en waardeert dit. Ze zag bovendien dat de inhoud degelijk afgestemd is op het aantal en het niveau van de studenten en dat de opleiding van een hoog niveau is. Zij apprecieert eveneens dat de doelstellingen en de leerinhouden op teamniveau worden uitgewerkt om zo de consistentie tussen de opleidingsonderdelen te vergroten. De commissie waardeert het systeem van ECTS-titularissen en is van oordeel dat deze manier van werken de samenhang bevordert tussen de verschillende opleidingsonderdelen.

Het programma omvat twee studiejaren van elk 30 studiepunten. De eerste opleidingsfase bevat zowel ondersteunende wetenschappen als beroepsspecifieke inhouden. Het luik Ondersteunende

wetenschappen focust op kennisontwikkeling. De opleidingsonderdelen Existentiële wetenschappen en Psychosociale wetenschappen focussen onder meer op de levensbeschouwing van de palliatieve patiënt; een totale mensvisie; inzicht in spirituele pijn; het complexe communicatieproces bij palliatieve patiënten; rouw en rouwondersteuning; inlevend kritisch kijken naar het gezin als structuur en samenlevingsverband; ondersteunend, begeleidend en adviserend werken met de patiënt en de familie; en ervaringsgerichte oefeningen als stimulans om aan zelfzorg en zorg voor zorgenden te doen. De studenten krijgen ook les in medische aspecten van pijn- en symptoomcontrole, oncologie, palliatieve antitumorale behandelingen, urgenties in de palliatieve zorg en farmacodynamiek en -kinetiek in het kader van het opleidingsonderdeel Medische aspecten van palliatieve zorg.

De studenten krijgen geïntegreerd vaardigheidsonderwijs tijdens de opleidingsonderdelen Verpleegkundige vaardigheden, Verpleegkundige diagnostiek & Interventies I en Verpleegkundige vaardigheden in de eerste opleidingsfase en Verpleegkundige diagnostiek & Interventies II in de tweede opleidingsfase. Hierbij focust men onder andere op de rollen en competenties van de verpleegkundige en de expertverpleegkundige; veel voorkomende symptomen bij palliatieve patiënten; verpleegvaardigheden zoals oncologische en palliatieve wondzorg; complementaire therapieën; het stellen van een verpleegdiagnose en het suggereren van verpleeginterventies en -procedures om symptomen te voorkomen en te bestrijden.

Professionele ontwikkeling komt aan bod tijdens Werkveldervaring I en Werkveldervaring II. Deze omvatten de stage in palliatieve settings en het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De commissie waardeert het dat er veel aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en zelfreflectie is. De studenten kennen zichzelf en kunnen hierdoor een voorbeeldrol zijn in hun werkomgeving en de maatschappij.

Tijdens de tweede opleidingsfase krijgen de studenten ook nog beroepsspecifieke wetenschappen aangereikt tijdens de opleidingsonderdelen Organisatie van de palliatieve zorg en Palliatief zorgproces. Bij deze opleidingsonderdelen komt de organisatie van palliatieve zorg, geschiedenis en wettelijke bepalingen aan bod, net zoals er aandacht is voor nieuwe ontwikkelingen op gebied van evidence based practice en klinische paden. De commissie vraagt zich echter wel af of klinische zorgpaden zo exhaustief moet worden behandeld.

De opleiding wordt afgesloten met een eindproef van 9 studiepunten. De opleiding voorziet geen keuzemogelijkheden.

De commissie stelde tijdens het inkijken van het cursusmateriaal vast dat de opleiding aandacht besteedt aan juridische aspecten zoals euthanasiewetgeving en vindt dit positief. Tijdens de gesprekken gaven de alumni aan dat ze vragende partij zijn voor contextuele hulpverlening en familiebegeleiding. De commissie onderschrijft deze wens.

De commissie stelde vast dat de opleiding weinig aandacht schenkt aan internationale dimensie van het programma. De commissie vindt dat meer aandacht voor palliatieve zorg in Europa en in de wereld wenselijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor contextuele hulpverlening en familiebegeleiding.
- De commissie raadt aan om klinische zorgpaden minder exhaustief aan bod te laten komen in de opleiding.
- De commissie acht meer aandacht voor internationale dimensie in het programma wenselijk.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat het programma degelijk is afgestemd op de praktijk en waardeert dit. Zo trof zij recente vakliteratuur aan in het cursusmateriaal. De commissie zag tijdens het inkijken van het studiemateriaal ook dat het cursusmateriaal verwijst naar actuele bronnen en dat deze degelijke bronvermeldingen bevatten. Alle cursussen zijn studentvriendelijk. De commissie vraagt de opleiding wel om aandacht te besteden aan de vormgeving van de cursussen in die zin dat zij het wenselijk acht dat iedere cursus voorzien zou zijn van een duidelijke inhoudstabel.

De afstemming met de beroepspraktijk is bovendien gewaarborgd door de vele gastdocenten die allemaal in het werkveld actief zijn binnen palliatieve zorg en door enkele praktijkgerichte opleidingsonderdelen zoals Verpleegkundige diagnostiek en interventies I waarin studenten werken rond concrete casussen. Tijdens de gesprekken bleek dat de afgestudeerden vragende partij zijn voor meer praktijkoefeningen om skills onder de knie te krijgen. Ze vinden het belangrijk om te leren omgaan met pijncontrole. Daarnaast waren zij voorstander om theorie als zelfstudie in het programma in te plannen zodat er meer ruimte vrij zou komen voor het oefenen van skills. De commissie onderschrijft deze vraag. Zij raadt de opleiding aan om meer zelfstudie aan te bieden bij het pakket rond de klinische paden (zie ook facet 2.6.).

Het is vooral tijdens de stage dat studenten veel beroepsvaardigheden ontwikkelen en werkveldervaring verwerven. Studenten moeten in totaal 246 stage-uren presteren. Studenten mogen maximum 56 uren op de eigen werkplaats stage lopen. De stage-uren worden verdeeld over de twee opleidingsfasen (opleidingsonderdeel I en II) en vertegenwoordigen respectievelijk 4 en 9 studiepunten. Tijdens Werkveldervaring I doorloopt de student 56 stage-uren binnen een intramurale palliatieve eenheid. Voor het opleidingsonderdeel Werkveldervaring II realiseert de student 190 stage-uren. De student moet vier keer minimum één week doorbrengen in een intramurale palliatieve eenheid, binnen de palliatieve thuiszorg, binnen een palliatief supportteam en in een woon- en zorgcentrum. De commissie stelt zich wel vragen bij de meerwaarde van die 4x4 dagen stage. Zij vraagt derhalve de opleiding om blijvend na te gaan of dit blijft aansluiten bij de wensen van de studenten en van het werkveld. Daarnaast loopt de student drie weken stage naar keuze in functie van de eindproef.

Studenten staan zelf in voor het zoeken naar een geschikte stageplaats. De stagecoördinator begeleidt hen hierin. Deze coördinator is voorts ook verantwoordelijk voor de globale organisatie van de stage zowel op administratief vlak als op het vlak van coördinatie naar het werkveld toe. Voor de start van de stage voorziet deze coördinator een introductiemoment rond de stage. In het stagevadecum vindt de student de richtlijnen voor stage. Daarnaast is er omkadering door stagecoaches (docenten van de opleiding) en stagementoren (werknemers uit het werkveld).

De stagecoaches zien toe op het leerproces van de stagiairs en waken erover dat de student de competenties behaalt tijdens de stage. Hierbij staat procesbegeleiding centraal dat een vorm van begeleid leren is in combinatie met begeleidings- of leergesprekken. De commissie en de studenten vinden het positief dat de stagecoach hierop toeziet. De studenten zijn wel zelf verantwoordelijk voor hun leerproces. Tijdens de stage houdt de student een digitaal portfolio bij. Samen met het persoonlijk ontwikkelingsplan en de stageopdrachten geeft het digitale portfolio een duidelijk zicht op de voortgang van de studenten. De commissie waardeert deze duidelijk uitgewerkte documenten die overigens besproken worden met de stagecoach. De evaluatie gebeurt aan het einde van het stagetraject (voor evaluatie, zie ook facet 2.7.). Op de stageplaats zelf gebeurt de begeleiding door de stagementor. Deze laatste geeft ook regelmatig feedback ter plaatse. De eindproef telt negen studiepunten en bevindt zich in de tweede opleidingsfase. Tijdens het tweede semester van de eerste opleidingsfase krijgen de studenten een introductie op de eindproef door middel van een infomoment en een initiatie in de wetenschappelijke benadering van verpleegkundige vragen. Dit zit ingebed in het opleidingsonderdeel Verpleegkundige vaardigheden. Geleidelijk aan verwerven de studenten wetenschappelijke vaardigheden. Ook klinisch redeneren en evidence based practice worden progressief tot op een professioneel niveau gebracht. Studenten kunnen zelf onderwerpen aanbrengen op basis van opgedane kennis en specifieke beroepsvaardigheden. De commissie stelde vast dat veel eindproeven inderdaad een link vertoonden met ervaringen van studenten op hun eigen werkplek. De opleiding vraagt de studenten om hun onderwerp kritisch te benaderen.

De begeleiding van de eindproef gebeurt door een interne promotor die een docent van de opleiding is. De interne promotor volgt het proces van dichtbij op. Dit betekent onder andere dat hij de literatuurstudie begeleidt, de leesbaarheid en de vormgeving bewaakt en nagaat of het werk aan de minimumvereisten voldoet. Daarnaast wordt ook een externe promotor aangesteld. Deze laatste kan uit het werkveld komen of een inhouds- en/of ervaringsdeskundige zijn. De contactmomenten zijn vrijblijvend en kunnen door de student vrij gekozen worden. Er is vaak telefonisch overleg tussen de interne en de externe promotor. Een eindproefcoördinator is de algemene verantwoordelijke en het aanspreekpunt bij vragen van zowel studenten als promotoren. Deze coördinator bereidt studenten voor op het leren formuleren en afbakenen van onderzoeksvragen, nadenken over het concept, leren abstract schrijven, enzoverder. Tijdens de begeleiding wordt gehamerd op het belang van correct refereren. Eindproeven worden gescreend op plagiaat dankzij de tool Turnitin van de KU Leuven.

Jaarlijks tracht de opleiding in samenwerking met de dienst Marketing om een of meerdere eindwerken in de kijker te zetten door deze te publiceren. Een voorbeeld hiervan is het “Doosje vol troost”, een materialenset voor kinderen dat een hulpmiddel is om over lijden en sterven te praten. Op die manier wil de opleiding aan maatschappelijke dienstverlening doen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te besteden aan de vormgeving van de cursussen.
- De commissie vraagt de opleiding om de meerwaarde van een vier maal vier dagen stage blijvend af te stemmen bij de studenten en het werkveld.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie kent het programma een logische en progressieve opbouw. De commissie stelde ook vast dat de opleiding veel waarde aan de samenhang van het programma hecht. Zij vindt het positief dat de doelstellingen en de leerinhouden op teamniveau worden uitgewerkt om zo de consistentie tussen de opleidingsonderdelen te vergroten. Zoals eerder aangehaald (zie *facet 2.1*) waardeert de commissie het systeem van ECTS-titularissen omdat dit bevorderlijk is voor de samenhang tussen de verschillende opleidingsonderdelen. Tijdens de gesprekken bleek overigens dat ook de studenten de samenhang van het programma waarderen en dat er relatief weinig overlap is en dit zowel binnen als over de verschillende opleidingsonderdelen heen. De commissie stelde vast dat studenten de kans krijgen om overlappings of tekorten in de opleiding te bespreken met de opleidingscoördinator. De studenten ervaren dat hun feedback systematisch wordt meegenomen. De commissie vernam eveneens dat op aansturen van de studenten problemen inzake overlap reeds werden weggewerkt en waardeert dit.

Het programma omvat twee studiejaar van elk 30 studiepunten. De eerste opleidingsfase bevat zowel ondersteunende wetenschappen als beroepsspecifieke inhouden. Het luik Ondersteunende wetenschappen focust op kennisontwikkeling. Onder ondersteunende wetenschappen vallen twee opleidingsonderdelen die focussen op Humane wetenschappen, namelijk Existentiële wetenschappen en Psychosociale wetenschappen van elk zes studiepunten. Daarnaast krijgen de studenten ook het opleidingsonderdeel Medische aspecten van palliatieve zorg. Het luik Beroepsspecifieke inhouden omvat twee leerlijnen, namelijk Geïntegreerd vaardigheidsonderwijs en Professionele ontwikkeling. De eerste leerlijn bestaat uit Verpleegkundige diagnostiek & Interventies I en Verpleegkundige vaardigheden in de eerste opleidingsfase en Verpleegkundige diagnostiek & Interventies II in de tweede opleidingsfase. Professionele ontwikkeling bevat Werkveldervaring I en Werkveldervaring II.

De commissie stelde vast dat voor een groot aantal opleidingsonderdelen gastdocenten worden ingeschakeld en vraagt derhalve de opleiding om blijvende aandacht aan de samenhang te besteden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding wel om blijvende aandacht aan de samenhang te besteden, gezien het groot aantal gastdocenten.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang: bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 2 studiejaar van elk 30 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding voorziet standaard 28 studiebelastinguren per studiepunt. Om de studielast na te gaan, organiseert de opleiding verschillende studietijdmetingen. Zo geven de studenten door middel van de kwaliteitsbarometer aan of zij de studielast haalbaar vinden. Daarnaast is er ook aandacht voor de studiebelasting tijdens de accreditatiescan en proberen studenten de exacte studietijd weer te geven op een retrospectieve manier via tijdschrijven. Via de evaluatie van het didactisch handelen (EVADIHA) wordt ook de studielast per opleidingsonderdeel bekeken. De alumni worden ook bevraagd over de studielast door middel van een enquête.

Hoewel de opleiding aangeeft dat zij erop toeziet dat de werkbelastingnorm niet wordt overschreden, gaven de studenten tijdens de gesprekken aan dat zij het programma belastend ervaren. Dit is vooral zo voor de tweede opleidingsfase. De alumni-enquête uit 2010 gaf ook aan dat de alumni de studielast als eerder onredelijk (56%) en onevenwichtig (67%) ervaren. De commissie stelde overigens vast dat de studenten heel wat opdrachten krijgen zoals bijvoorbeeld uitgebreide stageopdrachten opdrachten in functie van het persoonlijk ontwikkelingsplan, docentonafhankelijke taak enzoverder. De commissie vraagt de opleiding om een betere afstemming tussen de verschillende taken of eventueel één taak voor verschillende opleidingsonderdelen te voorzien. De commissie raadt de opleiding ook aan om het eindwerk deels laten uitwerken in het eerste jaar en bijvoorbeeld de literatuurstudie ook als een opdracht in rekening te brengen. De commissie vraagt de opleiding om ook toe te zien op een degelijke spreiding van de verschillende taken.

Om een piekbelasting te vermijden, schenkt de opleiding aandacht aan de spreiding van de opdrachten. Daarnaast kunnen studenten problemen inzake studiebelasting aan de opleidingscoördinator (tevens trajectbegeleider) melden tijdens overlegmomenten of via mail. Op die manier wil de opleiding snel kunnen optreden bij eventuele probleemsituaties. De commissie raadt de opleiding wel aan om infomomenten te organiseren waarbij de alumni de abiturienten kunnen informeren over de studielast.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan infomomenten te organiseren waarbij de alumni de abiturienten kunnen informeren over de studielast.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De HUBrussel en de opleiding stellen het educatief partnerschap centraal waarbij de student wordt gestimuleerd om geleidelijk aan zijn verantwoordelijkheid op te nemen. De HUBrussel wil dit faciliteren door een flexibele, competentiegerichte en studiestimulerende leeromgeving aan te reiken en door leersituaties te creëren met een hoog realiteitsgehalte

De commissie zag een adequaat gebruik van verschillende werkvormen: veel casussen, rollenspelen, vaardigheden via simulanten en activerende hoorcolleges. De commissie waardeert dit. De commissie vindt het bovendien positief dat de studenten meer en meer worden gestimuleerd om zelfstandig om te gaan met de leerstof. De commissie stelde vast dat de opleiding aandacht besteedt aan studentgestuurde werkvormen door middel van de docentonafhankelijke taak (zelfstudie). De commissie raadt de opleiding wel aan om meer zelfstudie aan te bieden. Zij denkt daarbij in eerste instantie aan het pakket rond de klinische paden.

De commissie stelde vast dat de studenten tevreden zijn over de kwaliteit van het aangeboden studiemateriaal. De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten vast dat er meer aandacht wenselijk is voor intervisie en “van elkaar leren”. Zij raadt de opleiding aan om hieraan te werken.

De commissie heeft enkele bedenkingen bij het gebruik en de toelichting van de elektronische leeromgeving. Hoewel deze gebruiksvriendelijk is, wordt de elektronische leeromgeving slechts voornamelijk als warehouse gebruikt door de docenten. De commissie vraagt bovendien aandacht voor meer uniformiteit tussen de verschillende opleidingsonderdelen heen die op dit platform staan. Daarnaast vraagt de commissie meer aandacht voor de laagdrempeligheid van de leeromgeving. Zij zag immers dat bepaalde werkstudenten meer ondersteuning nodig hebben in het werken met deze leeromgeving. Zij raadt de opleiding dan ook aan om voor die groep studenten extra begeleiding te voorzien.

De commissie vraagt de opleidingscoördinatoren om te blijven waken over een degelijke communicatie met de gastdocenten. Het is aan te raden dat de gastdocenten voor de les het gebruikte materiaal (cursus/powerpoint) op het leerplatform plaatsen en dat dit tijdig naar de studenten toe wordt gecommuniceerd. .

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om meer aandacht te besteden aan intervisie onder studenten.
- De commissie vraagt de opleiding om het gebruik van de elektronische leeromgeving te stimuleren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde een duidelijke visie rond toetsbeleid vast en waardeert dit. Deze visie is ingebed in de HUBrussel procedure die vijf criteria vooropstelt waaraan een evaluatie dient te voldoen namelijk evaluatietransparantie, doelstellingsvaliditeit, betrouwbaarheid, redelijkheid en de keuze van een adequate evaluatievorm.

De commissie zag tijdens de visitatie dat de opleiding zowel aandacht heeft voor formatieve als voor summatieve evaluatie. De opleiding biedt een variatie aan toetsvormen waarin zowel kennis, inzicht als competenties, gedragsindicatoren en inzicht worden getest. Daarnaast zijn er ook stage en praktijkopdrachten, kennistoetsen, casustoetsen en vaardigheidstoetsen. De commissie zag ook toepassingsgerichte vragen en vindt dit positief. De commissie is van oordeel dat de toetsing aansluit bij de gedoeerde inhoud van de verschillende opleidingsonderdelen. Zowel de begrippen als de vaardigheden zoals die aan bod kwamen in het studiemateriaal en tijdens de contactmomenten worden getoetst. De verschillende evaluatiemodaliteiten staan vermeld in de ECTS-fiches.

Zoals vermeld in facet 2.6 zag de commissie dat de opleiding aandacht besteedt aan studentgestuurde werkvormen door middel van de docentonafhankelijke taak (zelfstudie). De evaluatie van die taak wordt opgenomen in het eindpunt van het opleidingsonderdeel. De opleiding waakt over het aantal en de spreiding van dergelijke docentonafhankelijke taken die doorgaans door de studenten als belastend worden ervaren.

De commissie vindt het positief dat het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) kan uitgebreid worden naar de volledige opleiding en niet enkel wordt beperkt tot stage-ervaring. De commissie waardeert eveneens de gedetailleerde manier van beoordeling van eindproeven met degelijke toelichting.

Hoewel het hoofdzakelijk de docenten zijn die instaan voor de beoordeling van de studenten, komen ook externen aan bod in de beoordeling, namelijk bij de werkveldervaring en bij de eindproef.

De commissie vond de stageverslagen die geschreven worden door de stagecoaches informatief. Tijdens de gesprekken bleek echter wel dat de studenten meer overleg wenselijk vinden tussen stagementor en stagecoach voor de beoordeling van de stage. De commissie onderschrijft deze vraag. Zij vinden het immers jammer dat de stagementor niet aanwezig is bij de beoordeling. Zij is bovendien van oordeel dat de aanwezigheid van de stagementor een positief effect kan hebben op de profilering van de opleiding naar het werkveld toe en raadt dan ook de opleiding aan om deze momenten te benutten.

Alle studenten hebben recht op feedback. De opleiding voorziet dan ook nabesprekingen na de semesterexamens tijdens dewelke ze verantwoording kunnen vragen voor hun behaalde resultaten. Na elke examenperiode is een halve dag voorzien voor nabesprekingen waarop de opleidingscoördinator en de stage- en eindproefcoördinator aanwezig zijn. Studenten krijgen ook feedback op docentonafhankelijke taken, net zoals op andere taken die zij maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om bij de stagebeoordeling meer aandacht te hebben voor overleg tussen de stagecoach en de stagementor.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten
- Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding. Om toegelaten te worden tot de bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg dient de student over een bachelordiploma in de Verpleegkunde te beschikken.

De commissie vindt het positief dat de opleiding tweemaal per jaar de studenteninstroom analyseert. De commissie stelde echter vast dat de opleiding een relatief lage instroom kent en vraagt om systematische acties te organiseren ter bevordering van de instroom en om te overleggen met andere opleidingen. Zo zou eventueel een intense samenwerking met de postgraduaatopleidingen een oplossing kunnen bieden. Daarnaast raadt de commissie de opleiding aan om te werken aan een betere naamsbekendheid, profilering en public relations in het algemeen.

Studenten kunnen vrijstellingen aanvragen aan de hand van eerder verworven kwalificaties (EVK) en dit op basis van eerder behaalde diploma's en getuigschriften. Deze vrijstellingen worden toegestaan als de kwalificatie op basis waarvan de student de vrijstelling aanvraagt, dezelfde competenties op eenzelfde niveau aantoetst of gelijkwaardig is qua niveau, inhoud en studieomvang aan het opleidingsonderdeel waarvoor hij de vrijstelling aanvraagt. De commissie waardeert dat de bachelor-na-bacheloropleiding vrijstellingen toekent aan studenten die de postgraduaatopleiding hebben gevolgd. Studenten kunnen ook vrijstellingen verkrijgen op basis van eerder verworven competenties (EVC). Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer studenten beroepservaring hebben opgedaan. Deze kan erkend en gevalideerd worden via een EVC-bekwaamheidsonderzoek, een evaluatieactiviteit waarbij de competenties van een student worden vastgesteld en desgevallend kunnen leiden tot een vrijstelling of een flexibel traject. De opleidingscoördinator ziet toe op de toekenning van deze vrijstellingen via EVK en EVC.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de instroom te vergroten.
- De commissie raadt de opleiding aan om te werken aan een betere naamsbekendheid, profilering en public relations in het algemeen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een enthousiast en samenhangend kernteam. Zij ervoer een degelijke teamgeest.

De commissie stelde vast dat de opleiding een degelijk uitgewerkt personeelsbeleid hanteert. De aanwerving van nieuwe docenten gebeurt door een selectiecommissie waar de directeur van het studiegebied, de coördinator en/of de leden van het onderwijsteam in zetelen. Er wordt telkens een verslag gemaakt van de selecties. Bij een externe aanwerving worden de vacatures bekendgemaakt op de website van de HUBrussel. Interne vacatures worden bekendgemaakt via het intranet. Sinds september 2007 wordt er systematisch gepeild naar de didactische kwaliteiten van de sollicitanten via een verplichte didactische proef, wat de commissie waardeert. Daarnaast zijn ook kennis en ervaring met kwaliteitszorg en onderwijsvernieuwing, gebruik van ICT, internationalisering, inzetbaarheid binnen onderzoek en diversiteitsgedachte belangrijke elementen bij een aanwerving.

De commissie waardeert dat de opleiding aandacht schenkt aan de begeleiding van nieuwe docenten. Bij indiensttreding worden nieuwe docenten uitgenodigd op een introductiedag. Zij krijgen ook een onthaalmap. Ze kunnen deelnemen aan een opleiding "Beginnende docenten" die binnen de Associatie KU Leuven worden georganiseerd. Daarnaast bestaat ook de vrijblijvende

mogelijkheid om een intervisie te organiseren voor beginnende docenten. De coördinator fungeert bovendien meestal als meter van nieuwe docenten.

De opleidingscoördinator is overigens verantwoordelijk voor het hele onderwijsteam. Zo werkt zij jaarlijks een verdeling uit van de onderwijstaken en stelt een taakomschrijving op voor iedere docent. De taken van een docent bestaan doorgaans uit de volgende elementen: onderwijsverstrekking met didactische en inhoudelijke studentenbegeleiding, wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs- en beleidsondersteunende opdrachten. Daarnaast wordt ook de lesopdracht voor de gastdocenten begin juli vastgelegd.

De commissie waardeert dat de opleidingscoördinator op een periodieke manier werk maakt van de evaluatie en het functioneren van medewerkers. De commissie vindt het positief dat ook de directeurs functioneringsgesprekken hebben.

De commissie stelde vast dat de opleiding aandacht besteedt aan didactische en vakinhoudelijke professionalisering. Personeelsleden kunnen zelf externe navorming aanvragen. Via de hogeschool worden personeelsleden maandelijks op de hoogte gebracht van interessante externe bijscholingsinitiatieven.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de professionele gerichtheid wordt gerealiseerd dankzij het groot aantal gastdocenten en gastsprekers die actief zijn in het werkveld. Zij stelde bovendien een mooi evenwicht tussen professionele en academische gerichtheid van het personeel vast.

Bijkomend loopt binnen de opleiding sinds oktober 2008 een projectmatig wetenschappelijk onderzoeksproject “Het beeld van palliatieve zorg bij de bevolking. Ontwikkeling, toetsing en toepassing van een wetenschappelijk verantwoord meetinstrument”. Eén docent was hiervoor voor 0,5 FTE aangesteld. Het onderzoeksproject is opgeleverd eind 2010. De commissie zag bovendien een grote betrokkenheid met palliatieve zorg in de praktijk en waardeert dit. De commissie waardeert de professionele kwaliteiten van de gastdocenten.

De commissie betreurt dat de internationalisering weinig uitgewerkt is. Zij raadt derhalve het onderwijzend personeel aan om meer samenwerkingsverbanden met binnenlandse en buitenlandse partnerinstellingen aan te gaan. De commissie vraagt de opleiding om meer internationale gastsprekers aan te trekken en om deze te betrekken in het kader van projectwerking en eindwerkbegeleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt het onderwijzend personeel aan om meer samenwerkingsverbanden met binnenlandse en buitenlandse partnerinstellingen aan te gaan.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de kwantiteit van het personeel goed is, gelet op het geringe aantal studenten dat instroomt. De totale omvang van het docerend personeel bedroeg op 1 juni 2011 36 leden wat neerkomt op 1,04 voltijds equivalenten. Hiervan zijn 0,4 voltijdse equivalenten gastdocenten. 67% van de docenten bevindt zich in de leeftijdsklasse van 35-45 jaar. Op 1 juni 2011 waren er in de opleiding 20 studenten ingeschreven (10 in de eerste deeltijdse opleidingsfase en 10 in de tweede deeltijdse opleidingsfase). De student/docentratio (inclusief gastdocenten) bedraagt 9,2 voor de opleiding, wat de commissie waardeert.

De commissie stelde vast dat de coördinatie van de opleiding hoofdzakelijk rust op de schouders van een beperkt aantal personen. Gezien het grote aantal gastdocenten vraagt de commissie aandacht voor de continuïteit van een degelijke coördinatie. De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator erg hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt. De commissie raadt de opleiding ook aan om blijvend af te stemmen met de gastdocenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor continuïteit van de coördinatie.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is gehuisvest op de Campus Brussel – Terranova in de Blekerijstraat 23/25. De commissie vindt het positief dat deze campus vlot bereikbaar is met het openbaar vervoer. De commissie zag dat het gebouw toegankelijk is voor mindervaliden. De commissie vindt het positief dat de opleiding gebruik kan maken van een mooie en verzorgde nieuwbouw in het hart van Europa. Het gebouw is bovendien studentvriendelijk vermits er een open studielandschap, een pc-lokaal en overlegruimtes voor studenten zijn voorzien. De commissie zag dat elk lokaal uitgerust is met een beamer en een vaste computer, wat de interactiviteit van de lessen ten goede komt. Docenten met een opdracht van minimaal 50% hebben een eigen werkplek en een pc met internettoegang in het docentenlandschap. Andere docenten kunnen gebruik maken van de flexibele werkplekken. Alle docenten beschikken over een persoonlijke harde schijf die vanaf elke pc bereikbaar is en die door een dagelijkse back-up wordt beveiligd.

Studenten kunnen alle bibliotheekcollecties raadplegen in de nieuwe bibliotheek in het T'Serclaesgebouw. Dit heeft als voordeel dat de studenten onmiddellijk toegang hebben tot collecties uit andere domeinen die ook voor studenten Gezondheidszorg relevant kunnen zijn zoals Sociaal Werk, Recht en Economie en Management (vooral Milieu- en preventiemanagement). Deze bibliotheek telt, naast 49 pc-werkplekken, ook 113 zitplaatsen waarvan er twaalf zijn uitgerust met pc en internetaansluiting. Studenten hebben er ook toegang tot E-books en E-journals en tot al dan niet betalende onlinedatabanken zoals CINAHL Plus, Bohn Stafleu Van Loghum (BSL) Vakbibliotheek, Elsevier Science Direct, Jura, Springer (e-books en e-journals), Academic Search Premier, Wiley Online Library, DOAJ, Biomed Central, Pubmed, Swetswise. De toegang tot deze bronnen verloopt ofwel rechtstreeks ofwel via LibriSource+, het gemeenschappelijk platform voor e-bronnen voor alle leden van de Associatie KU Leuven. Deze bronnen zijn ook off-campus te raadplegen via een proxyserver. Studenten en personeel van de HUBrussel kunnen bovendien gratis ontleneren bij alle Associatiepartners. Zij kunnen ook beroep doen op de interbibliothecaire bruikleendienst. De commissie vraagt blijvende aandacht voor het up-to-date houden van de collectie inzake palliatieve zorg.

Daarnaast volgen de studenten ook les op de campus Jette, waar ook meerdere auditoria en klaslokalen zijn. De meeste van deze lokalen zijn eveneens uitgerust met TV, DVD-speler, multimediasprojector en draadloos internet. Er zijn ook diverse vergaderruimtes, een computerpark met meer dan 300 pc's en een studielandschap met eilanden. Studenten kunnen ook hier gebruik maken van de bibliotheek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt blijvende aandacht voor het up-to-date houden van de collectie inzake palliatieve zorg.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Studenten kunnen een beroep doen op vier pijlers van studentenbegeleiding: trajectbegeleiding, studiebegeleiding, studentenbegeleiding en de ombudsdienst. Studenten kunnen terecht in het Centrum voor Studentenbegeleiding en -voorzieningen voor alle opleidingsonderdeelonafhankelijke aspecten van studiebegeleiding, namelijk studentenbegeleiding, sociale voorzieningen, de ombudsdienst en het campusleven.

De commissie stelde vast dat de opleiding ruimschoots informatie biedt aan instromende studenten. Er is een informatiebrochure “Bachelor in de Palliatieve zorg” samengesteld voor nieuwe studenten. Zij kunnen ook alle relevante informatie op de website terugvinden. Op de website van de Erasmushogeschool Brussel en van het Forum Palliatieve zorg wordt verwezen naar de website van de HUBrussel. De commissie waardeert het dat de studenten ook toegang hebben tot het publiek gedeelte van het studentenportaal. Daar kunnen de studenten onder andere de onderwijs- en examenregeling terugvinden, net zoals het programma met het aantal contacturen per opleidingsonderdeel, het aantal studiepunten, de volgtijdelijkheid en de ECTS-fiches. Op deze fiches vinden de studenten informatie inzake de onderwijs- en evaluatiedoelstellingen terug zoals de verwachte aanvangscompetenties, de doelstellingen, leerinhoud, leertrajecten, evaluatievormen, studiemateriaal, studie- en verwerktijd. De commissie vraagt de opleiding wel om meer aandacht te besteden aan public relations om zo de instroom van de studenten te vergroten.

De commissie kon uit de gesprekken met de studenten vaststellen dat de docenten en de coördinator vlot aanspreekbaar zijn bij problemen van studenten en waardeert dit. De docenten blijven overigens ook vlot bereikbaar na de opleiding. Er is een laagdrempeligheid die ervoor zorgt dat studiebegeleiding op een vrij informele en persoonlijke manier kan verlopen.

Dankzij trajectbegeleiding kunnen studenten opteren voor een persoonlijk traject. Ze krijgen hiervoor ondersteuning van de opleidingscoördinator die tevens trajectbegeleider is. De trajectbegeleider helpt studenten bij het nemen van gepaste beslissingen. Studenten kunnen ook afwijken van de regels voor het samenstellen van een persoonlijk traject. De trajectbegeleider formuleert hiervoor een advies voor de directeur van het studiegebied die dan een beslissing neemt. Er wordt ook over gewaakt dat de flexibele studievoortgang niet leidt tot onverantwoorde studieduurverlenging. De commissie waardeert het dat de opleiding exitgesprekken organiseert wanneer studenten zich uitschrijven. Tot op heden werden echter nog geen exitgesprekken gevoerd. De studenten melden echter wel aan de opleidingscoördinator waarom zij de opleiding willen stopzetten. De commissie vraagt de opleiding echter wel om ook exitgesprekken te organiseren voor uitstromende studenten, zelfs wanneer deze niet uitschrijven.

De commissie stelde vast dat de studenten uit de opleiding Palliatieve zorg nog geen gebruik hebben gemaakt van de studentenbegeleiding die op maat wordt aangeboden. De studenten uit deze opleiding hebben ook tot dusver ook nog geen beroep gedaan op de sociale dienst die studenten met financiële problemen helpt.

Na de examenperiodes kunnen studenten feedback krijgen. De commissie stelde vast dat de studenten hier weinig gebruik van maken, maar dat er wel informeel contact is tussen de studenten en de docenten. Bij officiële klachten of problemen met examenregelingen kunnen studenten terecht bij de ombudsdienst. De commissie vindt het positief dat zowel de ombudsdienst als de studentenbegeleiding onafhankelijk van de opleidingen worden georganiseerd om zo de privacy te beschermen. Er werden nog geen formele klachten geregistreerd. De opleiding staat heel dicht bij de studenten, wat de laagdrempeligheid ten goede komt. De commissie stelde tijdens de gesprekken vast dat de studenten de ombudsvrouw niet kennen. Zij vraagt derhalve aan de opleiding om de ombudsvrouw voor te stellen aan de studenten zodat zij weten op wie ze een beroep kunnen doen bij problemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aan de opleiding om de ombudsvrouw voor te stellen aan de studenten zodat zij weten op wie ze een beroep kunnen doen bij problemen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag dat er een degelijk uitgedacht kwaliteitssysteem aanwezig is binnen de hogeschool. Er wordt namelijk een ISO-gecertificeerd kwaliteitssysteem gehanteerd dat gestoeld is op integrale kwaliteitszorg en focust op permanente verbetering. De hogeschool heeft een digitaal en online raadpleegbaar kwaliteitshandboek uitgewerkt waarin onder meer alle kwaliteitsprocedures, een overzicht van de onderwijskundige kwaliteitsvereisten en een engagementsverklaring van de directie terug te vinden is. Er is ook een strategie- en werkingsplan dat de taakstellingen met de aandachtspunten per opleiding en per dienst omvat. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd en sluit aan bij de opties bepaald door de Raad van Bestuur. Aan het eind van het academiejaar worden de realisaties van het strategie- en werkingsplan, net zoals metingen, beleidsteksten en strategische opties van de Raad van Bestuur opgenomen in het strategie- en werkingsrapport.

De opleiding hanteert verschillende meetinstrumenten om de kwaliteit van de verschillende processen te onderzoeken. De coördinatie hiervan gebeurt door de cel Statistische Analyse en Metingen

(STAM). Via de kwaliteitsbarometer ondervraagt men de studenten over alle aspecten van de opleiding. De evaluatie van het didactisch handelen (EVADIHA) van docenten is een vragenlijst aan de hand waarvan de studenten het didactisch functioneren van de docenten evalueren. Het is zowel een instrument van kwaliteitsverbetering als een element in het evaluatiedossier. Het geeft ook feedback aan de individuele docent. Daarnaast kunnen studenten ook een beoordeling van de studietijd aangeven. De stage- en eindproefbegeleiding wordt ook geëvalueerd.

De bevragingen voor deze opleiding wordt op papier afgenomen. De commissie stelde vast dat de opleiding kwaliteitszorg eerder op een kwalitatieve manier dan op een kwantitatieve manier benadert. De commissie is van oordeel dat dit een logische aanpak is, gezien het om een relatief klein aantal studenten gaat. In dat opzicht waardeert de commissie dat er focusgesprekken worden gehouden. De commissie is wel van mening dat de opleiding de plaats van het focusgesprek in het algemeen kwaliteitszorgbeleid meer moet expliciteren en vraagt de opleiding om hier aandacht voor te hebben.

Alumni krijgen ook een online enquête. Daarnaast toetst de opleiding ook jaarlijks bij de resolutieraad of de aangeboden opleiding aansluit bij de noden van de arbeidsmarkt.

Alle betrokkenen kunnen via de “Wat kan beter” procedure klachten indienen. Er werden echter nog geen dossiers ingediend die betrekking hebben op de opleiding Palliatieve zorg.

Het curriculum wordt geëvalueerd door docenten, studenten en stagementoren aan de hand van de accreditatiescan. Deze sterkte-zwakteanalyse is een voorbereidende stap naar zelfevaluatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals hierboven al aangegeven, worden taakstellingen en projecten in het kader van het strategie- en werkingsplan geselecteerd, gepland en opgevolgd. Aan de HUBrussel wordt toegezien op de optimalisering van bestaande werkprocessen door kwaliteitsafspraken of procedures. De zogenaamde “procedure-eigenaars” fungeren als aanspreekpunt voor verbetervoorstellen van bestaande werkwijzen. Zij waken ook over de haalbaarheid en zinvolheid van verbeter suggesties. De verbeterprojecten worden gerangschikt volgens de PLAN, DO, CHECK, ACT-cyclus. De commissie stelde vast dat de opleiding ook openstaat voor verbeter suggesties die door de studenten worden geformuleerd en waardeert dit. De commissie waardeert ook de aandacht die wordt besteed aan de terugkoppeling hierrond.

Tijdens het academiejaar 2010–2011 werden onder andere taakstellingen geformuleerd inzake het verhogen van de betrokkenheid van de studenten bij de kwaliteitszorg van de opleiding, het optimaliseren van de stagebegeleiding en de begeleiding van het persoonlijk ontwikkelingsplan,

het oplijsten en updaten van de collectie tijdschriften en boeken inzake palliatieve zorg en het verkennen van de mogelijkheden van internationalisering binnen de opleiding. Tijdens de visitatie merkte de commissie echter dat de actiepunten en taakstellingen erg beknopt waren uitgewerkt, net zoals de strategie om deze verbeterpunten aan te pakken. Zij betreurt het dat deze niet verder werden toegelicht. De commissie raadt de opleiding om meer transparantie aan te brengen in de taakstelling en de verbeterstrategie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding om meer transparantie aan te brengen in de taakstelling en de verbeterstrategie.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De personeelsleden van de opleiding worden bij de kwaliteitszorg betrokken door agendering van belangrijke thema's op de vergaderingen van de coördinatiegroep. De betrokkenheid van het personeel bij de uitbouw van het kwaliteitssysteem wordt verder ook bevorderd door het principe van het "eigenaarschap" (zie ook hierboven).

De HUBrussel voorziet een formele vertegenwoordiging van studenten in volgende organen: Academische Raad, Coördinatiegroep, Campusraad, Studentenraad, STUVO (sociale voorzieningen). Tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat er naar hen wordt geluisterd. De commissie waardeert dit. Bovendien stelde de commissie vast dat de studenten het zelfevaluatie rapport kennen. Zoals hierboven al aangegeven, worden studenten bevraagd over relevante aspecten van de onderwijsverstrekking en dienstverlening.

De commissie stelde vast dat de respons van medewerkers, studenten en alumni bij bevestigingen een aandachtspunt is. De commissie acht het bovendien wenselijk om de methodiek van de focusgesprekken beter te valoriseren. Zij is van oordeel dat het focusgesprek te informeel verloopt en stelt derhalve dat er meer nood is aan een methodische aanpak die wordt geïntegreerd in het algemeen kwaliteitszorgbeleid.

De commissie stelde vast dat de opleiding wel rekening houdt met input van het werkveld maar vraagt de opleiding om de samenwerking met het werkveld verder uit te bouwen en het werkveld structureler bij de opleiding te betrekken, kortom om het draagvlak voor de opleiding te verbreden. De commissie stelde vast dat er slechts in beperkte mate contact wordt gehouden met de afgestudeerden. Er is geen formele alumniwerking, maar er worden wel een aantal terugkomdagen georganiseerd. De commissie vraagt de opleiding om een alumniwerking uit te bouwen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het focusgesprek te koppelen aan het algemeen kwaliteitszorgbeleid.
- De commissie beveelt aan om het werkveld beter te betrekken bij de opleiding en om de resonantieraden structureler uit te bouwen.
- De commissie vraagt de opleiding om een alumniwerking uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	onvoldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. De commissie stelde immers vast dat er voldoende wordt gemeten en verbeterd. De commissie zag dat er al een minimale betrokkenheid is van de verschillende stakeholders bij de opleiding. Zij stelde vast dat er sprake is van betrokkenheid van de studenten, maar nog te weinig van het werkveld. De commissie heeft er vertrouwen in dat de opleiding actief zal werken aan een structurele uitbouw van resonantieraden en alumniwerking.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag enthousiaste studenten die overtuigd zijn van de meerwaarde van de bachelor-na-bacheloropleiding. Zij stelde bovendien vast dat de opleiding haar studenten opleidt tot kritisch ingestelde professionals die een rol als educator op zich kunnen nemen. Tijdens de gesprekken kwam duidelijk naar voor dat studenten groeien in zelfreflectie en zelfpositionering. De commissie merkte tijdens het bezoek dat de studenten intrinsiek gemotiveerd zijn. De commissie zag eveneens trotse afgestudeerden. Deze alumni gaven aan dat ze tijdens de opleiding een groeiproces hebben ondergaan. Ze waardeerden het dat ze zich hebben kunnen verdiepen in palliatieve zorg omdat ze dankzij die gespecialiseerde kennis beter kunnen argumenteren en advies verlenen aan collega's en aan artsen. Ook de evidence-based aanpak en aandacht voor transmuraal overleg kende veel bijval. Dankzij deze opleiding werden de meesten als expert in palliatieve zorg de rechterhand van de hoofdverpleegkundige.

De commissie stelde vast dat het werkveld de meerwaarde van de opleiding Palliatieve zorg erkent. Zij ervaren immers dat de afgestudeerden over diepgaandere kennis en competenties beschikken omtrent palliatieve zorg dan de afgestudeerde bachelor in de verpleegkunde.

De commissie waardeert de kwaliteit van de eindproeven die zij gelezen heeft. De commissie zag bovendien een duidelijke vooruitgang doorheen de jaren op dit punt. De eindproeven vertoonden

een duidelijke structuur en getuigden van een degelijke vraagstelling en informatieverzameling. Ook het onderzoek was aan de maat. De commissie zag bovendien eindproeven met een direct praktisch nut voor de beroepspraktijk.

De commissie stelde vast dat de opleiding contacten heeft met opleidingen in Londen, maar vraagt meer aandacht voor de implementering van internationalisering in de opleiding. Zo raadt de commissie de opleiding aan om eventuele nationale en internationale samenwerkingsverbanden in overweging te nemen. Ze vindt het positief dat de opleiding in de toekomst deskundigen wil inschakelen uit Nederland en Luxemburg als gastspreker om de visie rond palliatieve zorg uit de doeken te doen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Van de 17 studenten die in 2007/2008 en 2008/2009 hebben ingeschreven hebben er 14 hun diploma behaald. Ook de inschrijvers uit 2009/2010 hebben voor een zeer groot deel hun diploma behaald. Het rendement van de opleiding situeert zich rond de 75%, wat de commissie behoorlijk vindt, zeker gezien het feit dat de meeste studenten werkstudenten zijn en het dus zware inspanningen vraagt om werk en studie met elkaar te combineren. De commissie vindt het jammer dat de opleiding geen streefcijfers voor het diplomarendement heeft geformuleerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van oordeel dat het ZER zelf vlot leest, helder en begrijpelijk is. Het ZER vertoonde echter wel tekorten aan informatie, alsook aan concrete, correcte verwijzingen binnen het geheel van zelfevaluatierapport en bijlagen om een consistent beeld te krijgen. Zo ontbraken in het ZER o.a. de ECTS-fiches, de handleiding voor stage en eindwerk, en volledige evaluatiegegevens. Dit maakte het ZER initieel moeilijk te doorgronden, de commissie vindt dan ook dat er meer transparantie kon gecreëerd worden. Tijdens het visitatiebezoek werd de situatie verduidelijkt (deel 1 van de banaba werd op het ogenblik van de indiening van het ZER niet ingericht) en werden de nodige gegevens ter beschikking gesteld. De informatie die middels het ZER werd aangeleverd was echter wel waarheidsgetrouw volgens de commissie. Ten slotte miste de commissie nog een actualisatierapport van de opleiding in opvolging van het ZER om de voorbereiding van het visitatiebezoek ten gronde te volbrengen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Naar aanleiding van de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Om de relatie tussen de opleidingsgebonden kwaliteitszorg en het algemene kwaliteitszorgbeleid te verduidelijken heeft de opleiding de bestaande praktijken geïnventariseerd en duidelijk in onderlinge samenhang beschreven in een Leidraad kwaliteitszorg voor de banaba's en manama's.
- De opleiding neemt de aanbeveling van de commissie ter harte om de formulering van de taakstellingen en voortgangsrapporteringen nog verder te optimaliseren (beknopt én transparant).
- Om de focusgesprekken qua methodologie te professionaliseren is een handleiding opgesteld om deze werkvorm te ondersteunen. Dit item komt in februari 2013 aan bod binnen het intern professionaliseringsaanbod voor opleidingshoofden. In het kader van het associatieproject KONDOR (Kwaliteitssysteem inzake ONDerwijs ontwikkelen en Realiseren) is ook werk gemaakt van deze methodologie.
- In het kader van een alumniwerking werd een jaarlijks terugkerend minisymposium en werd de resonantieraad uitgebreid met onder andere alumni.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet aangepast.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	onvoldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

HUBrusse Hogeschool-Universiteit Brussel

PalZ bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 8

Pediatrische gezondheidszorg

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel KHLIM, KHLeuven en K.H.Kempen.
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Advies tot ontwerp van Ministerieel Besluit aangaande voorstel BBT na bureau 22 april 2009.
 - Koninklijk besluit houdende vaststelling van de normen waaraan het zorgprogramma voor kinderen moet voldoen om erkend te worden en tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 25 november 1997 houdende vaststelling van de normen waaraan de functie 'chirurgische daghospitaisatie' moet voldoen om te worden erkend (B.S. d.d. 16.8.2006), 13 juli 2006.
- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - Association des Infirmier(e)s Gradué(e)s en Pédiatrie. Profil de fonction et besoins de formation de l'infirmier(e) gradué(e) spécialisé(e) en pédiatrie, 1997.
 - Beroepsprofiel van de verpleegkundige gepubliceerd door de Nationale Raad voor Verpleegkunde op 29/06/1998.
 - Brink, G.T.W.J. van den. Leerboek intensive-care-verpleegkunde kinderen, Elseviers Gezondheidszorg, Maarssen 2008.
 - De Kock, Van Beerendonck, den Ridder, in't Veld-Renier, Westmaas. Leerboek specialistische kinderverpleegkundige zorg voor het zieke kind, Elseviers Gezondheidszorg, Maarssen, 2006.
 - Paediatric Nurse Education in Europe. A position statement by the paediatric Nursing Associations of Europe (PNAE). August 2007, 6 pp. www.rcn.org.uk/_data/assets/word_doc/0020/153218/PNAE_statement_on_staffing_levels_2007.doc
 - Logist, R. (2000). Kinderen in het ziekenhuis een totaalvisie. Diegem: Kluwer. 19-29
 - NVKVV-WVVV. Beroepsprofiel kinderverpleegkunde, 1993, 13 pp. (onuitgegeven publicatie).
 - NVKVV & PNAE Positiestatement De kinderverpleegkundige in Europa. 2006, 1 pp. (<http://www.nvkvv.be/file?file=437&ssn>)

- VVKV. Beroepsopleidingsprofiel voor de kinderverpleegkundige. VVKV onderwijsraad, november 1999, 32 pp.
- Verpleegkundig competentieprofiel, Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen (november 2010)
- A Guide to the Development of Palliative Nurse Education in Europe, European Association for Palliative Care (EAPC).

2 DOMEINSPECIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de bepalingen uit de wet op de ziekenhuizen die toepasselijk zijn op de functie van sociale gezondheidszorg benadrukken.

Inzake beroepsspecifieke competenties, ontwaart de commissie binnen het vakgebied Pediatrische gezondheidszorg zes competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

Rol 1. De verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes

- Empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen aan de leeftijd van het kind en stressbestendigheid aanwenden in de verpleegkundige context.
- Een verpleegkundig professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinair team.
- Ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen bespreekbaar stellen in een multidisciplinair overleg in functie van het cliëntsysteem.
- Professioneel handelen met aandacht voor pedagogische principes van ouders/voogd/significante andere.
- Een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.

Rol 2. De verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat

- Verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief.
- Correct, verantwoord en zorgvuldig de verpleegkundige zorg uitvoeren in de pediatrische en neonatale zorg.
- Relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde.
- De verpleegproblemen en -diagnoses van het cliëntsysteem in de pediatrische en neonatale zorg identificeren en onderscheiden.
- Doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliëntsysteem en op het zorgsysteem.
- De resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
- Tijdig, volledig, relevant, beknopt en gestructureerd rapporteren aan de verschillende disciplines in een professionele taal en in verschillende informatiesystemen binnen het eigen werkkterrein.

- Primaire en secundaire preventie toepassen.
- Actief bijdragen tot de bescherming van de eigen veiligheid en die van het multidisciplinair team.

Rol 3. De verpleegkundige als organisator en coördinator organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg

- Prioriteiten stellen in complexe zorgsituaties, rekening houdend met de beschikbare tijd en middelen.
- De nodige intra-, trans- en extramurale instanties contacteren voor de realisatie van de continuïteit van zorg.

Rol 4. De verpleegkundige als professional levert een bijdrage tot het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg

- De verpleegkundige zorg systematisch analyseren in functie van deze kwaliteitscriteria.
- Eigen handelen en de verpleegkundig zorg bijsturen in functie van nieuwe inzichten (EBN-EBP).
- Meewerken aan educatie en voorlichting in kader van professionele ontwikkeling van teamleden binnen de sectoren van pediatrie en neonatale zorg, en in kader van de preventieve zorg.
- De verpleegkundige levert kwaliteitsvolle zorgen waarin het kind centraal blijft staan met voldoende aandacht voor het gezin.

Rol 5. De verpleegkundige als lid van het team werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelstellingen van de zorg te realiseren

- Medestudenten begeleiden.
- Intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerken binnen het verpleegkundig team.
- Interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.
- Flexibel inspelen op wisselende omstandigheden binnen de kritieke situaties.
- Suggesties i.v.m. kwaliteitsbevorderende initiatieven doen in het multidisciplinair team.

Rol 6. De verpleegkundige als lid van de samenleving vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn

- In de omgang met het cliëntsysteem en de leden van het multidisciplinaire team rekening houden met hun pedagogische, culturele, religieuze, etnische en maatschappelijke achtergrond.
- De verpleegkundige zorg aanpassen in functie van de eigenheid van het cliëntsysteem.
- Positief bijdragen tot de profilering van het beroep.
- Openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Pediatrische gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat het niveau en de oriëntatie van het competentieprofiel op associatieniveau vastgelegd wordt en dat het in lijn ligt met de decretale vereisten. De opleidingen kiezen voor duidelijke gedragsindicatoren en rollen.

De commissie vraagt de opleidingen om waar nodig aandacht te spenderen aan de profilering van de bachelor-na-bachelor ten opzichte van de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie acht het wenselijk dat de internationale component ingebed wordt in het competentieprofiel en dat de ontwikkelingen op internationaal vlak verder opgevolgd worden.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De opleidingen hebben zich allemaal gebaseerd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel van de NVKVV, in anticipatie op de intussen ingevoerde beroepstitel. De commissie heeft opge-

merkt dat de opleidingen rekening houden met de visie van het werkveld, en dat ze die stakeholder ook betrekken via de opleidingsadviesraad.

De domeinspecifieke eisen zijn gekend bij studenten, gastdocenten en het werkveld en dragen ook hun goedkeuring weg. De commissie waardeert de samenwerking tussen de associatiepartners, maar waarschuwt voor eventuele problemen bij een te groot studentenaantal.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de doelstellingen omgezet hebben in een adequaat opgebouwd programma en daarbij een competentiematrix hanteren. De commissie raadt de opleidingen aan de algemene competenties en de algemene beroepscompetenties rechtstreeks op te nemen in de matrix.

De opleidingen zijn praktisch en organisatorisch op maat van de student ingericht, maar de commissie is echter van oordeel dat de grote studentenaantallen op termijn voor problemen kunnen zorgen voor de opleidingen. Met name voor het vaardigheidsonderwijs acht de commissie het wenselijk om het werken in kleinere groepen te kunnen blijven garanderen.

Curriculumherziening verschilt van opleiding tot opleiding, maar de commissie kon vaststellen dat er niet overal een duidelijke procedure of langetermijnvisie aanwezig is.

De commissie kon tijdens haar bezoek vaststellen dat er op vlak van internationalisation at home en internationale uitwisselingen reeds belangrijke stappen gezet worden. Daarom wil de commissie de opleidingen aanmoedigen om werk te maken van een meer structureel uitgewerkte internationale dimensie. De commissie toont begrip voor de complexiteit van het organiseren en uitvoeren van een langdurige stage voor werkstudenten in het buitenland, maar vanuit onderwijsperspectief acht de commissie het wenselijk dat zowel het werkveld als studenten overtuigd raken van de meerwaarde van dergelijke stages, op voorwaarde natuurlijk dat het leren van de student centraal staat. Ook voor korte buitenlandse bezoeken of deelname aan een internationaal congres dient volgens de commissie ruimte te zijn in de opleiding. Ten slotte is ze van oordeel dat er op vlak van internationalisering mogelijkheden zijn om over de hogeschoolgrenzen heen samen te werken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid bij de meeste opleidingen aan de maat is, een uitzondering niet te na gesproken. Ze trof over het algemeen multidisciplinaire programma's aan die inspelen op het wijzigende zorgmodel en ondersteund worden door personeel met relevante werkervaring. De commissie waardeert het dat de samenwerking tussen de hogescholen leidt tot een gedeelde expertise, en beschouwt het partnerschap op dat vlak dan ook als een meerwaarde. Ze vraagt echter wel voldoende aandacht voor de opstartproblemen en het wegwerken ervan.

De commissie stelde vast dat de opleidingen elk een ander concept van eindwerk hanteren, zij het dat van een maatschappelijk relevant werkinstrument, dan wel dat van een wetenschappelijk artikel. De commissie waardeert het wanneer de opleiding durft nadenken over een alternatieve vorm voor het eindwerk, in het bijzonder wanneer een zekere graad van wetenschappelijkheid en publiceerbaarheid nagestreefd wordt. Het blijft desalniettemin cruciaal dat de opleidingen ook daadwerkelijk dit zelf vooropgestelde niveau proberen te halen, de kwaliteit van de geleverde resultaten gevoelig opwaardeert waar nodig en de werkstukken ook naar waarde schat.

De commissie vond dat de aangeboden stage quasi overal voldoet aan de eisen van de beroepstitel en vond in bijna elke opleiding dat de studenten bijzonder tevreden waren over de stage. Ze waardeert de integratie van stage en eindwerk en beschouwt dit concept dan ook als een good practice voor alle opleidingen, net als het samenwerken met het werkveld voor stage of bachelorproef. De commissie raadt de opleidingen verder aan om blijvend te waken over de kwaliteit van de stagementoren en tevens werk te maken van een degelijk beleid rond internationale stages.

Wat het curriculum betreft, is de commissie van oordeel dat in het opleidingsonderdeel intensieve zorgen meer aandacht kan worden besteed aan advanced life support. In een bepaald geval vond ze het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen erg weinig samenhangend. Ook bepaalde inhoudelijke aspecten van dat opleidingsonderdeel riepen vragen op. Ze vraagt de opleidingen dan ook blijvend te waken over de invulling van dit diverse opleidingsonderdeel. De commissie vraagt de opleidingen verder om zich als onderwijsvoorzieners niet te afhankelijk op te stellen van ziekenhuizen bij het aanbieden van het klinisch onderwijs.

Bij een opleiding stelde de commissie vast dat de professionele gerichtheid van het programma, en in het bijzonder de vakspecialistische diepgang niet aan de maat is, zeker in relatie tot de geformuleerde doelstellingen. Wanneer een expertniveau nagestreefd maar niet gehaald wordt, is de opleiding duidelijk aan herbronning toe op dit vlak. De commissie kon echter wel vaststellen dat de opleiding in kwestie momenteel in een verbeterproces zit, mede dankzij de hulp van de partnerhogescholen. De commissie drukt dan ook haar vertrouwen uit dat wat dit facet betreft de opleiding op termijn de juiste koers zal varen.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie zag tijdens haar bezoek dat de programma's in samenwerking met de associatiepartners uitgewerkt zijn en waardeert het dat de opleidingscoördinatoren van de partnerhogescholen met regelmaat overleggen en de samenhang opvolgen. Hoewel de commissie een evenwichtig en coherent geheel aantrof dankzij de modulaire opbouw wil ze toch opmerken dat de gecentraliseerde samenwerking botst op verschillen in klemtoon of aanpak.

Het feit dat de opleidingen studenten de mogelijkheid aanbieden om een flexibel traject te volgen draagt de waardering van de commissie weg, in het bijzonder wat werkstudenten betreft.

De commissie wil haar bezorgdheid uiten over de overlappingen in het programma en in het cursusmateriaal. De commissie waardeert de inspanningen van enkele opleidingen om dit te remediëren, zoals het oprichten van een toetscommissie voor cursusmateriaal. Hoewel een herhaling soms nuttig kan zijn als opfrissing wil de commissie de opleidingen toch aanbevelen om blijvend te waken over de samenhang en om de overlappingen tussen en binnen de opleidingsonderdelen zo goed als mogelijk in te perken.

Ten slotte wil de commissie ook vragen dat opleidingen waar nodig nagaan dat de naam van een opleidingsonderdeel de inhoud voldoende dekt en dat er een adequaat evenwicht gevonden wordt tussen de verschillende onderwerpen.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon vaststellen dat de programma's van de bachelor-na-bacheloropleidingen zwaar maar aanvaardbaar zijn.

De studietijdmetingen voor de bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg gebeuren over de hogeschoolgrenzen heen. De metingen worden dan overlopen door de kwaliteitscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen. De commissie is wel van oordeel dat de resultaten van die metingen onduidelijk weergegeven waren in het ZER en vraagt om tegenstrijdigheden te vermijden.

De commissie kon ook vaststellen dat zowel het Metis-systeem als Kronos een lage responsgraad halen. Gezien de relatief lage studentenaantallen van deze bachelor-na-bacheloropleiding, wijst de commissie op het belang om zowel kwantitatieve als kwalitatieve metingen te organiseren om een correct beeld te krijgen van de studielast. Ze vraagt om die lage responsgraad te remediëren. In de studietijdmeting van 2009–2010 werd vastgesteld dat een aantal opleidingsonderdelen boven de maximumgrens van de begrote studietijd waren. De commissie kon vaststellen dat er een aantal verbeteracties opgesteld werden, wat ze waardeert. Ze vraagt de opleidingen om de studielast onder controle te houden.

De commissie is verheugd dat de opleidingen een bijzondere aandacht voor werkstudenten hebben, maar roept op om blijvend te waken over de volle lesagenda's. Studenten vonden de programma's niet overal even haalbaar, zeker in het geval van werkstudenten, die studie, werk en gezin moeten combineren. De commissie vraagt om op de spreiding in en de haalbaarheid van de programma's voor alle studenten, maar werkstudenten in het bijzonder, te benadrukken bij de aanvang van de studie.

Hoewel de verplaatsingen tussen de hogescholen af en toe voor tijdverlies zorgen, is de commissie wel van oordeel dat het volgen van les bij diverse lesgevers over instellingsgrenzen heen een positieve zaak is.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie kon vaststellen dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Waar mogelijk worden de hoorcolleges aangevuld met vaardigheidsonderwijs. De commissie ontwaarde een sterke nadruk op casuïstiek, waar ook de expertise van het werkveld niet onbenut blijft. De commissie heeft bedenkingen bij het vrijblijvend aanbieden van vaardigheidsonderwijs en is van oordeel dat het leereffect hiervan te beperkt is. Ze vraagt dan ook dat er waar nodig maatregelen getroffen worden om het vaardigheidsonderwijs structureel op te nemen in het lessenpakket en om docenten in te schakelen voor de begeleiding.

Zoals eerder reeds aangehaald blijft het kritisch opvolgen van het cursus- en studiemateriaal aan de orde. De commissie vraagt de opleidingen om meer eenvormigheid na te streven en werk te maken van een systematische controle om overlappingen tegen te gaan.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie kon vaststellen dat de examenroosters in onderling overleg tussen de hogescholen opgesteld worden, dat er afstemming gebeurt door de coördinatiegroep en er feedback gegeven wordt door de studenten. De examens zijn gevarieerd en competentiegericht. De commissie is enthousiast over de gehanteerde werkwijze waarbij de gastdocenten drie toepassingsvragen opstellen met verbeterleutel waarop de opleidingsverantwoordelijke het examen opstelt. De evaluatie van opleidingsonderdelen met meerdere gastdocenten kan hier en daar meer aandacht gebruiken.

Het bestaan van de eerder vermelde concordantiematrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen gekoppeld zijn, draagt de appreciatie weg van de commissie, maar ze vraagt desalniettemin dat deze matrix nog meer als instrument gehanteerd wordt in de praktijk. In dat opzicht betreurt de commissie het ook dat een evaluatie van de klinische vaardigheden bij een aantal opleidingen ontbreekt.

De commissie vond dat de studenten goed geïnformeerd werden, zij het via het OER, Toledo, e-mail, of het organiseren van een eventuele aanvullende sessie. De commissie waardeert het bestaan van een wederzijds feedbacksysteem waar zowel studenten als personeel baat bij hebben.

Indien een opleiding ervoor kiest om de studenten papers te laten schrijven vraagt de commissie dat de kwaliteit van die papers ook gewaarborgd wordt.

De commissie vond dat de evaluatie van de eindwerken over het algemeen evenwichtig was, maar vraagt om de evaluatie van het product an sich stevast centraal te stellen. Een duidelijke procedure betreffende de evaluatie draagt de waardering van de commissie weg, net als het werken met een wisselende ploeg van externe lezers.

De commissie is van oordeel dat de opleidingen meer aandacht dienen te besteden aan hoe de stage geëvalueerd wordt. Hoewel ze in goede aanzetten tot evaluatie aantrof wil ze blijven hameren op het belang van het oefenen van alle competenties. Daarom wil de commissie zich aansluiten bij de kritiek op de stage op de eigen werkplek. Zij acht het leereffect en het nut van de stage op de eigen werkplek onvoldoende, en vraagt een uniformere en objectievere aanpak van de evaluatie van de stage. Een bezoek van de stagementor op de stageplaats is wenselijk.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft. De rechtstreekse instroom in de opleiding bestaat voornamelijk uit studenten Verpleeg- en Vroedkunde, hoewel de beroepstitel enkel voor studenten Verpleegkunde afgeleverd kan worden. In een enkele opleiding wordt een verkort voorbereidend brugprogramma van zestig ECTS aangeboden voor studenten Vroedkunde om bij te scholen tot bachelor Verpleegkunde.

De commissie waardeert de inspanningen van de opleidingen om de instromende studenten duidelijk te informeren over de nodige voorkennis. De bijzondere aandacht voor de instroom door de opleiding door onder andere intakegesprekken te organiseren wordt geapprecieerd door de commissie.

Het speciaal voor werkstudenten ingerichte deeltijds traject en het advies en ondersteuning op maat draagt de waardering weg van de commissie. Op vlak van EVC/EVK denkt de commissie echter dat de opleidingen de procedure over het algemeen duidelijker kunnen opstellen en beter kunnen communiceren naar de studenten.

Ten slotte wil de commissie opmerken dat de gevarieerde instroom een uitdaging vormt voor de opleidingen en dat er blijvend aandacht nodig is voor de niet-kinderverpleegkundigen in de opleiding. Het risico op een verschil in startcompetenties is groot en mag volgens de commissie geen rem vormen op de kwaliteit van de opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie zag in alle opleidingen een gedreven, samenhangend team dat zich enthousiast en laagdrempelig opstelde, gesteund door een duidelijk personeelsbeleid en door de gegarandeerde afstemming door de associatiebrede coördinatiegroep.

De commissie waardeert de aandacht van de opleidingen voor de specifieke expertise en vakken-nis in het domein en het beleid om gastsprekers aan te trekken die deze expertise willen delen met de studenten. Het oprichten van een databank waarin de competentiekaarten of CV's van gastsprekers en docenten in verzameld worden geeft opleidingen de mogelijkheid om de compe-tenties helder in kaart te brengen, een idee waar de commissie achter staat.

Een duidelijk onthaal- en coachbeleid is onontbeerlijk en de commissie kon vaststellen dat alle opleidingen hier werk van maken. De opleidingen bieden hun docenten naast professionaliserings-mogelijkheden ook pedagogische ondersteuning, zoals het organiseren van een onderwijsdag rond didactische thema's. Wanneer de opleiding ervoor kiest om ook gastdocenten mee in de scope te nemen wil de commissie haar appreciatie uitdrukken. Didactische bijscholing vormt een absolute meerwaarde in de ogen van de commissie en de opleidingen worden dan ook aangemoedigd om dit overal aan te bieden aan hun docenten. Als good practice schuift de commissie het verplichten van het behalen van een pedagogisch getuigschrift voor het statutaire personeel naar voor.

De opleidingen spenderen volgens de commissie voldoende aandacht aan levenslang leren en professionalisering, via bijscholingen, studiedagen en themasessies. De lat ligt hoog, maar het aanbod is niet overal even goed uitgewerkt. Een aantal docenten ondervonden ook dat de hoge werkdruk hen vaak weghield van deze bijscholingen. De commissie moedigt de verdere uitwer-king van een uitgebreid navormingsbeleid dan ook erg aan en waardeert initiatieven zoals het ERNA-systeem, dat aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert.

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen functioneringsgesprekken houden en om de zoveel jaar hun docenten laten evalueren door de studenten. In het bijzonder wil de commissie haar appreciatie uiten over het hanteren van kwalitatieve criteria en een gelijke kansen- & diver-siteitsbeleid bij aanwervingen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen voldoende aandacht spenderen aan de professi-onele gerichtheid van hun personeel en dat de selectieprocedures aan de maat zijn. Naar oordeel van de commissie is het personeel praktijkgericht, multidisciplinair samengesteld en goed op de hoogte van actuele evoluties in het vakgebied. Verder waardeert de commissie het wanneer de opleiding ook een vorming voorziet voor stagementoren.

Naast het eerder aangehaalde navormingsaanbod en levenslang leren wil de commissie ook de uitgesproken band die het personeel heeft met het werkveld aanhalen als positief punt. Op voor-waarde van een adequate inhoudelijke invulling is de commissie van oordeel dat een werkveld-stage voor docenten een meerwaarde kan betekenen voor de opleidingen.

De inspanningen rond internationalisering variëren van opleiding tot opleiding. De commissie vond in een bepaalde opleiding personeel met internationale uitstraling, zowel op klinisch als op academisch niveau. De commissie wil de opleidingen dan ook aanmoedigen om deelname aan internationale congressen en docentenmobiliteit in het algemeen verder te stimuleren, en waardeert de daartoe reeds geleverde inspanningen.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

De commissie kon vaststellen dat de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg minder VTE tewerkstelt dan de andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Volgens de opleidingen valt dit te verklaren door de gezamenlijke organisatie door de hogescholen, maar desalniettemin is de commissie van oordeel dat de werkdruk en -last bijzonder hoog is. In sommige opleidingen is de druk op de opleidingscoördinatoren zodanig hoog dat de opleiding bij het wegvallen van een coördinator voor een loodzware uitdaging zou komen te staan. Hoewel de teams voortgestuwd worden door een lovenswaardig enthousiasme en er een evenwichtige leeftijdscurve is, zullen de opleidingen blijvend moeten anticiperen op de toenemende studentenaantallen. De commissie wil toch benadrukken dat in dit geval bijkomend personeel wenselijk is.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie vond dat de kwaliteit van de voorzieningen ondanks de onderlinge verschillen overal aan de maat was. In een opleiding in het bijzonder was de commissie onder de indruk van de organisatie en uitrusting van het vaardigheidscentrum.

In een bepaalde opleiding vond de commissie weliswaar dat de aangeboden voorzieningen in het praktijklokaal te beperkt zijn, dat de opsplitsing over twee campussen niet optimaal is, noch voor studenten noch voor het personeel. De commissie heeft weliswaar vertrouwen in de voorgestelde plannen om naar een nieuwe campus te verhuizen en raadt de opleiding in kwestie aan om werk te maken van een meer geïntegreerde leeromgeving.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen voldoende studie- en studentenvoorzieningen aanbieden aan de studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding. De potentiële studenten worden meer dan voldoende geïnformeerd en de commissie is in het bijzonder tevreden over de mogelijkheid tot individuele begeleiding voor onder meer werkstudenten, al is dit niet overal even gangbaar. Indien de begeleiding enkel bij de coördinator ligt, wil de commissie toch vragen dat voldoende gekeken wordt naar de nodige administratieve ondersteuning voor die persoon. De commissie vraagt hier en daar meer aandacht voor een geformaliseerde studie- en studentenbegeleiding. Ze begrijpt dat de situatie van de bachelor-na-bachelorstudenten vaak anders is dan voor gewone bachelorstudenten, maar ze vraagt de opleidingen desalniettemin om deze studenten ook de mogelijkheid te geven om beroep te doen op de interne dienstverlening.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie kon vaststellen dat er in elke opleiding een aanzet is tot een systematische kwaliteitszorgcultuur, maar dat de uitwerking daarvan verschilt van opleiding tot opleiding. De commissie waardeert het wanneer de opleiding haar kwaliteitszorg beleidsmatig vastlegt in plannen, en in het bijzonder wanneer blijkt dat er een heuse bottom-up kwaliteitszorgcultuur aanwezig is in de opleiding. De commissie zag opleidingen die zich baseerden op het EFQM-model met hun TRIS-instrument en is tevreden wanneer dit resulteert in een kwaliteitshandboek. De metingen gebeuren frequent en geven aanleiding tot verbeteracties.

De commissie vindt het positief dat problemen bij gemeenschappelijke opleidingsonderdelen ter sprake komen in de coördinatiegroep van de drie partnerhogescholen.

Naast het hanteren van kwalitatieve evaluatiemethodes hecht de commissie ook veel waarde aan kwantitatieve evaluaties. De commissie zag op enkele plaatsen een goede, systematische mix van periodieke bevestigingen en focusgesprekken en vraagt opleidingen waar dit aspect onderbelicht is om op dat vlak een tandje bij te steken. Zowel focusgesprekken als kwantitatieve metingen zijn cruciaal voor een goed kwaliteitszorgbeleid.

De commissie kon evenwel vaststellen dat de responsgraad bij de studenten in de meeste opleidingen eerder beperkt is. Ze vraagt dan ook dat hier meer aandacht aan besteed wordt. Het koppelen van het invullen van de bevestiging aan de examens lijkt een methode te zijn die werkt. Verder vindt de commissie het bevestigen van de gastprekers een waardevol idee en vraagt opleidingen om blijvend aandacht te hebben voor de mening van de gastprekers.

Ten slotte vraagt de commissie aan de opleidingen om blijvend aandacht te spenderen aan de tevredenheid op de stageplaatsen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie zag dat de drie opleidingen allen een duidelijk beleid hebben uitgewerkt, al dan niet vastgelegd in een kwaliteitshandboek of een jaaractieplan. De commissie betreurt het echter dat het kwaliteitshandboek in de ene instelling ontoegankelijk en weinig overzichtelijk is en dat de acties in het operationele jaaractieplan van de andere opleidingen geen meetbare streefdoelen of indicatoren bevatten en te veel nadruk leggen op ad hoc verbeteringen.

De commissie waardeert het wanneer de opleiding de kwaliteitszorgcultuur verankert in de opleiding, kort op de bal speelt en op basis van feedback uit gesprekken en bevestigingen verbeteracties opstelt. De commissie hecht veel belang aan het opnemen van de verbeteracties in een goed uitgewerkte PDCA-cyclus en moedigt de opleidingen aan om te kiezen voor een systematische aanpak op dit vlak. Hoewel het in een kleinere groep verleidelijk kan zijn om te kiezen voor een informele aanpak wil de commissie toch vragen om de eigen interne kwaliteitszorg systematisch te organiseren.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon constateren dat de meeste opleidingen alle stakeholders consequent betrekken, via overlegvergaderingen, opleidingsadviesraden en alumnibevestigingen. De commissie waardeert in het bijzonder de bottom-up aanpak die op sommige plaatsen georganiseerd wordt. Tegelijkertijd uit de commissie ook haar appreciatie voor de coördinator die contact houdt met de gastlectoren via het bijwonen van de lessen en de rol van contactpersoon die deze persoon speelt tussen de opleiding, haar studenten en de partnerhogescholen.

Het personeel wordt betrokken door overlegvergaderingen, opleidingscommissies of personeelsvergaderingen. De commissie waardeert het wanneer de perceptiemetingen naar het personeel teruggekoppeld worden en de docenten systematisch opgevolgd worden.

Het ontbreken van een formele alumniwerking of overlegstructuur is iets wat de commissie ten zeerste betreurt. Ze vraagt de betrokken opleiding dan ook om hier aandacht aan te spenderen. Een informele aanpak en een open cultuur is lovenswaardig, maar geen volwaardig alternatief voor een formeel overlegorgaan.

De contacten met het werkveld worden onderhouden door het organiseren van opleidingsadviesraden of vertegenwoordiging in de departementale raad. Sommige opleidingen spelen op die manier in op de vernieuwingen van het beroepenveld, wat de commissie apprecieert. De formele betrekking van mensen uit het werkveld bij wordt door de commissie als een absolute meerwaarde beschouwd.

De studenten worden in alle opleidingen voldoende betrokken volgens de commissie. De betrokkenheid van studenten uit de bachelor-na-bachelor zelf bij studentenvertegenwoordiging kan hier en daar nog wat aangemoedigd worden en de studentenbevragingen kunnen op sommige plaatsen wat meer geformaliseerd worden. De commissie vraagt om het geformaliseerde overleg met de studenten zo frequent mogelijk te doen.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleidingen. De alumni stellen allen dat ze vlot tewerkgesteld worden in de sector en op sommige plaatsen als experts beschouwd worden door het werkveld. De studenten verwerven overal een degelijk theoretisch inzicht, maar de commissie is van oordeel dat een opleiding in het bijzonder voldoende dient te waken over de training en toetsing van praktische vaardigheden.

Zoals eerder aangehaald waardeert de opleiding de keuze voor een bachelorproef, zeker wanneer de projecten maatschappelijk relevant zijn en bruikbaar zijn in het werkveld. Over het concept van een bachelorproef als wetenschappelijk artikel is de commissie eveneens positief, maar ze maakt zich ernstig zorgen wanneer dit niveau niet bereikt wordt. De commissie stelde vast dat de kwaliteit van een aantal proeven ondermaats was en niet adequaat gequoteerd. De commissie vraagt dan ook dat dit concept grondig herbekeken wordt.

De commissie kon vaststellen dat, hoewel een aantal opleidingen wel de mogelijkheid aanbieden om aan een internationale stage deel te nemen, er weinig tot geen studentenmobiliteit is. Ze betreurt dit en vraagt de opleidingen om dit toch van naderbij te bekijken. Ze waardeert geleverde inspanningen rond docentenmobiliteit en internationalisation at home en moedigt die ook verder aan in alle opleidingen.

Ten slotte vraagt de commissie dat opleidingen stevast opteren voor een uniforme aanpak wat de stagefeedback betreft.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoge studie-efficiëntie halen. De meeste opleidingen zetten een formeel streefdoel voorop en halen dat ook. De opleidingen worden met relatief weinig drop-out geconfronteerd en worden dan ook opgevolgd door exitgesprekken. De commissie waardeert een bewuste opvolging en analyse van de cijfers en verkiest een formele drop-out controle boven een informele aanpak. De blijvende analyse van de uitstroom is wenselijk.

De commissie vraagt de opleidingen om te overwegen een vergelijking tussen de hogescholen te maken van de rendementscijfers, zeker in het licht van de samenwerking tussen de partners.

VERGELIJKENDE TABEL

BNB Pediatrische gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

	K.H.Kempen	KHLeuven	KHLim
BNB Pediatrische Gezondheidszorg			
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	G	G
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	E	G
Onderwerp 2 Programma	V	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	G	G
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	G	O
facet 2.3 Samenhang	V	V	V
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	G	G	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	V	V
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	E	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	G	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	E	V
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	E	V
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	G	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	G	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V	O
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	G	O
facet 6.2 Onderwijsrendement	G	G	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding. Op de campus Lier is er het departement Gezondheidszorg en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven) sinds 2002. In 2008 ondertekenden de K.H.Kempen, de KHLim en de KHLeuven een samenwerkingsovereenkomst wat de bachelor-na-bacheloropleidingen en het aanbod permanente vorming betreft. Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg worden sindsdien vier opleidingsonderdelen samen georganiseerd en zijn er afspraken rond klinisch onderwijs (stage).

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Turnhout binnen het departement Gezondheidszorg en op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Turnhout organiseert naast de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Geestelijke gezondheidszorg en Oncologische gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Operatieverpleegkunde, Sociale gezondheidszorg en Geriatrische gezondheidszorg.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Pediatrische gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 23 studenten ingeschreven op de campus Lier en 11 studenten op de campus Turnhout.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg opgesteld is in samenwerking met de Associatie KU Leuven en gedragen wordt door alle hogescholen in de Associatie. De commissie constateerde daarnaast dat de decretale richtlijnen worden nageleefd, wat blijkt uit een tabel waarin het verband tussen de algemene, de algemeen beroepsgerichte en de domeinspecifieke competenties uit het Structuurdecreet en het competentieprofiel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt verduidelijkt. De commissie apprecieert het dat het profiel gedragsindicatoren en rollen hanteert die zijn gebaseerd op het competentieprofiel van de basisopleiding Verpleegkunde: de pediatrisch verpleegkundige treedt op als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als lid van het team en als lid van de samenleving.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool en de strategische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool. Bovendien is het al gericht op afstemming met het ministerieel besluit voor de Bijzondere Beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de pediatrie en neonatologie dat begin 2012 in voege is getreden.

De commissie kan zich vinden in het nagestreefde niveau en de oriëntatie van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de K.H.Kempen. Volgens de commissie richt de opleiding zich voornamelijk op het bereiken van een expertniveau. De stakeholders met wie de commissie in gesprek ging, bevestigden dat de opleiding geslaagd is in deze doelstelling.

Het competentieprofiel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg bestaat uit 21 competenties, die hieronder zijn weergegeven:

- empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid;
- een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinaire team;
- ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen;
- een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen;

- verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief;
- relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde;
- verpleegproblemen en -behoeften identificeren en onderscheiden;
- doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliënt- en zorgsysteem;
- verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren;
- de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen;
- relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren;
- primaire en secundaire preventie toepassen;
- de zorg organiseren en coördineren;
- handelen in functie van kwaliteitszorg;
- zich professioneel ontwikkelen;
- medestudenten en collega's begeleiden;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking binnen het verpleegkundige team;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen;
- openstaan voor diversiteit in de samenleving;
- positief bijdragen tot de profilering van het beroep;
- openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

De 21 competenties, die hierboven weergegeven zijn, worden in het competentieprofiel verder in een honderdtal gedragsindicatoren gespecificeerd. De commissie kan zich vinden in de gedragsindicatoren, maar vraagt wel om de realiseerbaarheid van meer dan honderd gedragsindicatoren, die slechts over zestig studiepunten verspreid zijn, in de gaten te houden. Om het expertniveau aan te geven, werden gedragsindicatoren uitgeschreven specifiek voor de expertrol die studenten verwerven na het afwerken van de opleiding. Dit vindt de commissie positief.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs en al een duidelijke visie heeft daarop, alsook inspanningen levert om de internationalisering in de opleiding te verhogen. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bijvoorbeeld bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in de bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde dat het competentieprofiel tot stand is gekomen in samenwerking met de verschillende hogescholen binnen de Associatie KU Leuven, en dat het werd afgestemd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel tot kinderverpleegkundige van het Nationaal Verbond van Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen (NVKVV). De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding al geanticipeerd heeft op de vereisten van de Bijzondere Beroepstitel, die begin 2012 van kracht is gegaan. De aandacht voor de visie van het beroepenveld en de andere pediatrieopleidingen is volgens de commissie zeker positief. Op internationaal niveau heeft Pediatrische gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding geen identieke equivalenten, wat een benchmarking bemoeilijkt. Toch onderhoudt de opleiding verschillende contacten met buitenlandse partners zoals de Paediatric Nurses Association of Europe (PNAE), en raadpleegden de opleidingsverantwoordelijken profielen uit min of meer gelijkaardige opleidingen in Nederland en Wallonië.

In het algemeen constateerde de commissie dat de opleiding zich kan vinden in het domeinspecifiek referentiekader van de commissie, en dat het competentieprofiel van de opleiding en het domeinspecifiek referentiekader van de commissie gelijklopend zijn. Inhoudelijk kan volgens de commissie in de doelstellingen nog meer plaats worden gemaakt voor diversiteit op een neonatologische of een kinderafdeling. Het competentieprofiel, dat in samenwerking met de andere geassocieerde hogescholen werd opgesteld, ligt overigens mede aan de basis van het referentiekader van de commissie. De commissie is lovend over de nauwe samenwerking met de verschillende belangengroepen en de partnerinstellingen binnen de associatie bij de opstelling van het competentieprofiel. Het samenwerkingsverband met de KHLeuven en de KHLim is uniek, en betekent een meerwaarde voor de opleidingen. Ze drukt de hoop uit dat de sterk gecentraliseerde aanpak werkbaar blijft, wat niet evident is gezien de toenemende studentenaantallen.

De commissie vindt het positief dat het competentieprofiel is voorgelegd aan de gemeenschappelijke opleidingsadviesraad van de samenwerkende opleidingen, die het profiel heeft gevalideerd. De adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers uit de academische wereld, de samenwerkende hogescholen, het werkveld, de beroepsorganisaties, de studenten en enkele internationale contacten. Vanuit de opleidingsadviesraad werd toen voorgesteld om een brede bevraging te houden, waarop alle naburige hoofdverpleegkundigen van pediatrie en neonatologische afdelingen werden aangeschreven om het competentieprofiel in maart 2010 te beoordelen. In april-juli 2010 heeft de opleiding het competentieprofiel voorgelegd aan de gastdocenten tijdens een bijeenkomst van de opleidingsonderdeelcommissie, waarin alle opleidingsverantwoordelijken uit het samenwerkingsverband samenzitten met alle docenten en gastsprekers die betrokken zijn bij het opleidingsonderdeel. Tijdens de gesprekken met de gastsprekers en de docenten heeft de commissie vastgesteld dat zij op de hoogte zijn van het competentieprofiel, en dat zij zich kunnen vinden in wat het profiel vooropstelt. Volgens hen is het competentieprofiel accuraat opgesteld. Er kunnen volgens de commissie nog meer inspanningen worden geleverd om het competentieprofiel bekend te maken bij de gastsprekers.

Ook het werkveld is op de hoogte van het competentieprofiel van de opleiding. Tijdens het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld vernam de commissie dat werkgevers expliciet op zoek zijn naar werknemers met het diploma van een bachelor-na-bacheloropleiding, omdat zij de competenties van zo'n afgestudeerde hoger en meer verdiepend inschatten dan deze van iemand die de basisopleiding heeft afgewerkt. De commissie waardeert de betrokkenheid van het beroepenveld bij het competentieprofiel, maar vindt dat dit nog verder kan worden gesystematiseerd. De commissie merkte immers een gevarieerde betrokkenheid op, afhankelijk van de verschillende programma-inhoud. De stagementoren, of verpleegkundigen die studenten

begeleiden op de stageplaatsen, ontvangen een evaluatiefiche, waarop het competentieprofiel onder de vorm van stage-gedragindicatoren is vermeld. Zij gaven wel aan dat dit document soms niet eenvoudig is om mee te werken.

Ten slotte zijn ook de studenten bekend met de opleidingsdoelen en het competentieprofiel. Zij kunnen de competenties raadplegen op de website van de K.H.Kempen, waarop de competenties opgenomen zijn in de ECTS-fiches. Ook is op de digitale leeromgeving Toledo een community 'Banaba in de pediatrie gezondheidszorg' opgericht, waar studenten de competenties kunnen vinden. Verder zijn ze opgenomen in de stage-informatiegids. In het begin van het academiejaar volgen de studenten een presentatie door de opleidingsverantwoordelijken, waarin het competentieprofiel aan bod komt. De student werkt actief met het competentieprofiel, doordat hij of zij persoonlijke leerdoelen moet aangeven aan het begin van de stage.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het programma van de opleiding onder de loep genomen, en stelt dat de competenties op een adequate manier zijn omgezet in een goed onderbouwd programma. De commissie waardeert het dat de opleiding een concordantiematrix/competentiematrix heeft opgesteld. Hierdoor is het duidelijk welke competenties aan bod komen in welk opleidingsonderdeel. De commissie betreurt het dat de opleiding de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties niet rechtstreeks in de matrix heeft opgenomen. Het zou de transparantie ten goede komen om die competenties ook aan de verschillende opleidingsonderdelen

toe te wijzen. Verder meent de commissie dat het programma bijdraagt tot de realisatie van de doelstellingen. In het gesprek met de studenten vernam de commissie dat zij tevreden zijn over de inhoud van de verschillende opleidingsonderdelen. Volgens hen komen zowel biomedische als verpleegtechnische aspecten in een evenwichtige mate aan bod in de lessen. Bovendien komen ook psychosociale wetenschappen aan bod. De commissie meent verder dat de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen zich op een expertniveau bevinden.

Het programma van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg omvat volgens de commissie een uitgebalanceerde combinatie van theoretische en praktische leerinhouden. Dat programma houden alle drie de partnerhogescholen van de Associatie KU Leuven aan sinds 2006–2007. Het curriculum aan de K.H.Kempen wordt bovendien gedeeltelijk samen met de KHLim en de KHLeuven georganiseerd. Concreet worden daarvan 21 studiepunten gezamenlijk met de twee bovenvermelde hogescholen ingericht. Dat zijn voornamelijk de theoriegerichte opleidingsonderdelen, die als modules ingericht zijn. Het programma bestaat in totaal uit vijf theoretische opleidingsonderdelen, met daarnaast het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, waaronder de praktijkstage valt, en de Scriptie. Van de theoretische opleidingsonderdelen verzorgt het departement Gezondheidszorg van de K.H.Kempen in Turnhout Intensieve zorgen pediatrie (opleidingsonderdeel 2, ofwel OPO2) en de KHLim Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere (OPO4). Het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OPO3) wordt op jaarlijks wisselende basis gedoceerd in een van de drie instellingen. Neonatologie' (OPO1) wordt zowel aan de K.H.Kempen als aan de KHLeuven gedoceerd; de studenten van de KHLim worden daarvoor aan de KHLeuven verwacht, en de studenten van de K.H.Kempen krijgen les op de campus Lier. Het vijfde opleidingsonderdeel, Verpleegkundige wetenschappen, (OPO5) wordt ten slotte door elke opleiding apart gedoceerd, net zoals de begeleiding van de praktijkstage en de scriptie per hogeschool is georganiseerd. Voor de K.H.Kempen betekent dit dat zowel de campus Lier als de campus Turnhout afzonderlijke opleidingsonderdelen Verpleegkundige wetenschappen en Scriptie hebben, die soms wel verschillen wat inhoud of organisatie betreft, maar dezelfde competenties nastreven. In het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen komen aspecten zoals opzoeken en verwerken van literatuur, ontwikkelen van hulpmiddelen voor kwaliteitszorg, implementatie en innovatie, en ethiek aan bod. De commissie meent dat het een meerwaarde is dat de samenstelling van de studentengroep binnen dit opleidingsonderdeel erg divers is, waardoor multidisciplinariteit wordt gestimuleerd. Verder waardeert de commissie het dat dit opleidingsonderdeel een inhoudelijk sterk programma heeft, met de nadruk op de praktische toepasbaarheid in het domein. Het is vooral gericht op het integreren van wetenschappelijk onderzoek en is over de twee campussen van de K.H.Kempen heen een meerwaarde voor het schrijven van de scriptie. Dit kon de commissie ook terugvinden in de stageverslagen en de papers die studenten in de loop van het jaar maken.

De gezamenlijk ingerichte opleidingsonderdelen van de partnerscholen worden opgevolgd door de coördinatiegroep, waarin de verschillende hogescholen vertegenwoordigd zijn. De decentralisatie van het opleidingsonderdeel Neonatologie is volgens de opleiding aangewezen, omdat anders te grote studentengroepen het verdiepend leren zouden verhinderen. De commissie vindt het werken in kleinere groepen relevant voor bepaalde onderdelen van het vaardigheidsonderwijs, maar is ook van mening dat het studentenaantal momenteel geen bedreiging vormt voor het kennisonderwijs binnen Neonatologie.

De commissie is van mening dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd en op maat is van de werkstudenten. Het curriculum bevat geen keuzetrajecten of keuzeopleidingsonderdelen, maar studenten kunnen wel enigszins kiezen hoe ze hun stageperiodes invullen (zie *facet 2.2*).

De commissie begreep dat er nog geen duidelijke procedure voor curriculumherziening voorhanden is in de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg van de K.H.Kempen, maar dat de opleiding daar wel aan werkt. De laatste fase van een curriculumherziening in de bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde werd afgerond op het einde van het academiejaar 2011–2012, waarna de bachelor-na-bacheloropleidingen hun curriculumherziening aansluitend willen voorbereiden. Ten tijde van het visitatiebezoek vernam de commissie dat het vooral de opleidingsverantwoordelijken zijn die aansturen op curriculumherziening. De commissie vindt het positief dat de stakeholders van de opleiding de nodige informatie kunnen bezorgen aan de opleidingsverantwoordelijken aangaande het curriculum. Zo bevestigden de vertegenwoordigers van het werkveld aan de commissie dat zij ruimte hadden om aanpassingen aan het curriculum door te geven en dat zij, indien ze als gastspreker in de opleiding actief zijn, ook de nodige ruimte krijgen om te spreken over vernieuwingen in het beroepenveld. Ook via de opleidingsadviesraad (zie facet 1.2) en de opleidingsonderdeelcommissie kunnen zij herzieningen aangeven. De studenten kunnen via focusgesprekken, perceptiemetingen en de opleidingsadviesraad eveneens veranderingen aangeven. Curriculumherzieningen worden daarnaast ook aangestuurd en opgevolgd door de coördinatiegroep. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat mogelijkheden tot kruisbestuiving steeds worden onderzocht. De commissie waardeert het dat de opleiding bij curriculumherziening rekening houdt met de situatie van werkstudenten, voor wie het programma haalbaar moet blijven in combinatie met hun werksituatie. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding zeer ontvankelijk is voor nieuwe suggesties vanuit het werkveld, en dat er snel wordt ingespeeld op mogelijke hiaten in kennis of op voorstellen van de studenten. Verder is ook de banabacoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert.

De commissie heeft vastgesteld dat de K.H.Kempen inspanningen levert om de internationale dimensie in het programma en de opleiding te verhogen. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(t)en een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. De opleiding geeft aan dat het beleid rond internationale stage ook nog niet helemaal is uitgewerkt. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken of het een buitenlands congres bijwonen, zijn hierbij eveneens een meerwaarde. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campussen jaarlijks 'internationale dagen' georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Ook in het programma van de opleiding zitten vernieuwingen die internationaal bekend zijn of resultaten zijn van internationaal onderzoek. In de stageopdrachten en bij het schrijven van de scriptie verwacht de opleiding van haar studenten dat zij internationale literatuur of onderzoeksresultaten integreren in hun werk. De studenten moeten minstens vijf internationale publicaties lezen en gebruiken. De gastlectoren verwerken informatie van internationale congressen en actuele ontwikkelingen uit het werkveld in hun lessen. Volgens de studenten leren zij uitgebreid en praktijkgericht hoe zij op de latere werkvloer met diversiteit kunnen omgaan in het opleidingsonderdeel Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere. De commissie hoopt dat het hogeschoolbeleid rond internationalisering

in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De commissie suggereert om het samenwerkingsverband te benutten en vanuit gezamenlijk overleg overkoepelende initiatieven met betrekking tot internationalisering op te starten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan het beleid rond internationalisering en buitenlandse stages verder op te volgen en uit te werken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is lovend over de professionele gerichtheid van de opleiding, die aan de hand van haar multidisciplinaire programma inspeelt op het wijzigende zorgmodel van onze maatschappij. De opleiding geeft aan dat het programma systematisch aandacht schenkt aan kennisontwikkeling, vaardigheden die het maatschappelijk en het beroepsmatig functioneren ondersteunen, en aan werkveldervaring. Het programma wordt verzorgd door lectoren en praktijklectoren die naast hun onderwijsopdracht werkzaam zijn in de acute of chronische pediatrie. Ook de nauwe samenwerking met de verschillende partners uit het werkveld is een troef, aangezien die contacten de input van actuele ontwikkelingen in het programma garanderen. De studenten en de alumni beschouwen daarnaast de gemeenschappelijke organisatie met de andere partnerhogescholen als een grote meerwaarde; op die manier komen zij ook in contact met de expertise van andere kenniscentra. Deze meerwaarde compenseert volgens de studenten de regelmatige verplaatsingen die zij van de ene naar de andere hogeschool of ziekenhuis moeten afleggen. De commissie is van mening dat de opleiding erin slaagt om het nagestreefde expertniveau te vertalen in alle opleidingsonderdelen van het programma dankzij de sterke verwevenheid met de beroepspraktijk. Er is aandacht voor een optimale afstemming tussen theoretische opleidingsonderdelen en de stageperiodes. De evidence-based aanpak is op verschillende niveaus in de opleiding verankerd.

Binnen de studietijd van het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs is een deel bestemd voor een training van gespecialiseerde en complexe vaardigheden. In 2009–2010 is de opleiding gestart met het geven van trainingen in advanced paediatric life support voor de neonaat en het kind (APLS) en het aanprikken van een geïmplanteerde intraveneuze toegangspoort. De opleiding plant een uitbreiding van deze training en heeft een voorstel voorgelegd aan de stuurgroep van het samenwerkingsverband. De opleiding vindt deze training een meerwaarde en onderschrijft de plannen van de opleiding tot uitbreiding ervan. In het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie is in de ogen van de commissie ook meer aandacht voor advanced life support noodzakelijk.

Klinisch onderwijs, dat de stage omvat, bevat daarnaast voornamelijk het uitwerken van drie verschillende opdrachten. In de beide departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen maken de studenten een patiëntenstudie met aanbevelingen voor de praktijk, beschrijven ze de impact van een chronische ziekte of handicap op de totale context van een kind, en maken ze een project rond een zorgprobleem voor een patiënt of patiëntengroep op de stageafdeling. De studenten Pediatrische gezondheidszorg lopen in totaal 450 uren stage, verspreid over drie stageperiodes en drie stageplaatsen. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij de soort stage en de stageplaats kunnen kiezen maar niet de stageperiode. De opleidingscoördinator verzorgt de organisatie van de stage en stelt een stagetraject voorop, dat bestaat uit 16 weken stage met een gemiddelde van 28 uren stage per week. De aanpak en de organisatie van de stage zijn in elk van de verschillende departementen van het samenwerkingsverband gelijklopend. De commissie vindt het ook positief dat overal dezelfde competenties worden nagestreefd, de studenten dezelfde documenten hanteren bij de stage en dezelfde opdrachten uitvoeren. De commissie is van mening dat de opsplitsing van de stage over meerdere stageplaatsen bijdraagt tot de brede competentieontwikkeling van de studenten. Verder is de commissie positief over het feit dat studenten zowel in grotere, universitaire maar ook perifere ziekenhuizen stage lopen. Bovendien waardeert ze de optimale afstemming tussen de theoretische opleidingsonderdelen en de stages. De eerste stage start voor opleidingsonderdelen 1 en 2, en vindt verplicht plaats op een dienst Neonatologie, met inbegrip van pediatrische intensieve zorg. De commissie vindt het een goede zaak dat de stage op een neonatale afdeling werd verplicht. De tweede stage situeert zich voor opleidingsonderdeel 3 en de derde stage voor opleidingsonderdeel 4. Voor deze stages kunnen de studenten kiezen uit verschillende afdelingen: algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen – met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevalenzorg en pediatrische basisgezondheidszorg –, de extramurale pediatrische zorg of de kinderen jeugdpsychiatrie. Tijdens de tweede stage ligt de focus wel op de chronische zorg. De derde stage situeert zich in een medisch-psychologische setting. De commissie erkent dat op die manier de stages naadloos aansluiten op de theoretische opleidingsonderdelen en de wisselwerking bevorderen. De verschillende stagecontexten voldoen daarnaast aan de vereisten van de bijzondere beroepstitel. De studenten formuleren voor de stage aanvangt, persoonlijke leerdoelen en evalueren zichzelf na de stage. De commissie heeft uit de gesprekken afgeleid dat de opleiding een aanbod van stageplaatsen voorzien heeft, dat evenwel niet altijd ten volle wordt benut. De studenten zijn in het algemeen wel zeer tevreden over de mogelijkheden die de stage hen biedt. De koppeling van theorie en de aansluitende stages is volgens hen een absolute meerwaarde, waardoor ze verschillende ervaringen kunnen opdoen. Na de stage voelen ze zich sterker als persoon en hebben ze veel bijgeleerd.

De werkstudenten van de opleiding hebben de mogelijkheid om 350 van de 450 uren stage te lopen in hun eigen afdeling, mits zowel de instelling als de afdeling aan bepaalde criteria voldoet. Hoewel de studenten wegens organisatorische redenen vaak tevreden zijn over de stage op hun eigen werkplaats en ze dagelijks een stagefiche over het verloop van de stage invullen, vindt de commissie dat de stage op de eigen werkplek een specifieke uitwerking en begeleiding vereisen, wat nu nog niet altijd het geval is. Ook de evaluatie van een dergelijke stage is geen sinecure. Volgens de commissie is het een aandachtspunt voor de opleiding om studenten meer te stimuleren op andere plaatsen dan hun eigen werkplek stage te lopen. Volgens de commissie is het lopen van stage op de eigen afdeling immers enkel verdiepend mits alle noodzakelijke randvoorwaarden zijn vervuld. Het uitwisselen van werkstudenten tussen gelijkaardige afdelingen in andere ziekenhuizen kan werkstudenten een rijke ervaring aanbieden. De commissie waardeert het wel dat de opleiding meewerkt aan een onderwijs- en ontwikkelingsproject over werkplekleren.

Zoals vermeld in facet 2.1 is het volgen van een internationale stage moeilijk in de opleiding. In de academiejaren 2006–2007 en 2008–2009 liepen vier studenten van de campus Lier stage in het buitenland. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om verder te werken aan een beleid dat internationale stages voor meer studenten mogelijk maakt.

Wat stagebegeleiding betreft, meldden de studenten een iets andere aanpak in Lier dan in Turnhout. De stagebegeleiders die de stage evalueren (in samenspraak met de stagementoren), zijn meestal docenten van de hogeschool. Volgens de studenten verloopt de begeleiding van de studenten van de campus Turnhout sneller. Ook is het soms afhankelijk van docent tot docent hoe diep men ingaat op de leerdoelen die de studenten zichzelf moeten stellen. De directe werk- en stagebegeleiding ligt echter bij de stagementoren of verpleegkundigen van de afdeling waar de student stage loopt. Volgens de studenten is het vaak moeilijk om op de stageplaats nuttige feedback van verpleegkundigen te krijgen. De stagementoren op de stageplaats zijn een meerwaarde volgens hen. In het licht van de stage-evaluatie meent de commissie dat de stagebegeleiding door docenten van de hogeschool kan worden uitgebreid. Zo pleit de commissie voor minstens één stagebezoek. Wel menen de studenten dat zij goed geïnformeerd waren over alles wat met de stage te maken heeft. Ze beschikken over een uitgebreide informatiebundel, die alle opleidingen Pediatrische gezondheidszorg in de Associatie KU Leuven hanteren.

De alumni met wie de commissie in gesprek ging, haalden de meerwaarde van het eindwerk in de opleiding aan. In de campus Lier is het eindwerk een individuele groepsopdracht; in de campus Turnhout wordt het eindwerk opgevat als een groepsopdracht. Voor de opdrachten voor het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' is het omgekeerde het geval: de opdrachten in Lier zijn groepsopdrachten, die in Turnhout individueel. De commissie meent dat de uitwerking in een groepsopdracht of een individuele opdracht beide kan, als die opdrachten maar het expertniveau bereiken, en op voorwaarde dat de beoordelingscriteria duidelijk omschreven zijn en gekend zijn door de student voor de aanvang van de opdrachten. Het eindwerk wordt door de student in samenwerking met een promotor (Lier)/procesbegeleider (Turnhout) en een praktijkbegeleider uit het werkveld gemaakt. De studenten moeten zelf op zoek gaan naar deze praktijkbegeleider, die een infobundel over het eindwerk ontvangt, zodat hij of zij voldoende geïnformeerd is. De student kan zelf een onderwerp aanbrengen of maakt een keuze uit onderwerpen die het werkveld aanbrengt. De oud-studenten vinden het eindwerk erg zinvol, omdat ze er de verschillende competenties uit de opleidingsonderdelen in moeten combineren. Vaak gebruiken de alumni na afstuderen de resultaten van de eindwerken nog steeds in het werkveld. De wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding, met een focus op systematisch literatuuronderzoek, is volgens de commissie dan ook een sterk punt van de opleiding.

De commissie heeft het cursusmateriaal ingekeken en is van mening dat het materiaal goed is uitgewerkt. De cursusinhouden zijn toepassingsgericht en actueel. Zoals ook vermeld in facet 2.6 kan de opleiding de vormgeving van de cursussen nog wat bijsturen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de stages op de eigen afdeling te beperken en stage lopen in andere ziekenhuizen of afdelingen aan te bieden, ter bevordering van de kwaliteit van de opleiding. Ook dient er aandacht te gaan naar de uitbreiding van de stagebegeleiding.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg, zoals dat in samenwerking met de andere opleidingen binnen de Associatie KU Leuven is opgesteld, qua structuur en consistentie een evenwichtig geheel biedt. De commissie ondervond een grote cohesie in het programma, mede dankzij de modulaire opbouw. Om de doelgerichtheid van het programma te ondersteunen, onderscheidt de opleiding een beroepsinhoudelijk programma (de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen), een wetenschappelijk programma (het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen) en een integratieprogramma (de opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs en Scriptie).

De commissie heeft gemerkt dat de opleidingscoördinatoren van de drie partnerhogescholen met regelmaat overleggen en de samenhang van het programma opvolgen. Gestructureerd overleg is echter blijvend noodzakelijk: ondanks het vlotte overleg met de andere associatiepartners is het de commissie niet ontgaan dat de gecentraliseerde samenwerking soms botst op verschillen in klemtoon of aanpak. De gastsprekers van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de K.H.Kempen waren positief over de samenhang in het programma. De commissie heeft uit het gesprek afgeleid dat de gastsprekers jaarlijkse overlegvergaderingen met de opleidingscoördinatoren van de drie partnerscholen op de agenda hebben staan (dit zijn de eerder vermelde bijeenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies), en ook onderling binnen de hogeschool een overlegvergadering hebben waarin ze hun wensen op elkaar afstemmen. Verder is er maandelijks een 'banabavergadering', afzonderlijk voor de beide departementen Gezondheidszorg, waar overleg rond de opleidingsonderdelen Verpleegkundige wetenschappen en Scriptie, en het uitwisselen van good practices op het programma staan. De commissie vindt het een meerwaarde dat de opleidingscoördinatoren zelf lessen van docenten of gastsprekers meevolgen en zo zicht krijgen op de inhoud ervan. Dit komt de samenhang van het programma ten eerste ten goede.

De commissie merkt op dat het aanhouden van de drie leerlijnen, namelijk de biomedische, psychosociale en verpleegkundige leerlijn, doorheen de verschillende opleidingsonderdelen de realisering van de eindcompetenties ondersteunt. Dat uit zich ook in de gelijkmatige verdeling van de studiepunten en de planning van de opleidingsonderdelen in zowel het eerste als het tweede semester. Zowel de theorie- als praktischelementen zijn voldoende vertegenwoordigd in het curriculum. Er zit volgens de commissie een duidelijke verticale samenhang in de opvolging tussen de stages en de theoretische opleidingsonderdelen. Ook de keuze van stageplaatsen neemt toe in complexiteit naarmate het curriculum vordert; studenten zullen nooit hun eerste stage meteen starten op een spoedafdeling. Deze volgtijdelijkheid uit zich in het feit dat de opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs en Scriptie als afsluitstukken van de opleiding worden gezien en bijgevolg op het einde van een studietraject aan bod komen, dus na of tijdens het volgen van de theoretische opleidingsonderdelen. Het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen wordt voor of tijdens het opleidingsonderdeel Scriptie afgerond.

In het gesprek dat de commissie met de studenten voerde, vernam de commissie dat zij geen problemen ervaren met de samenhang en meer bepaald met overlappingsen in het programma. De studenten geven aan dat sommige zaken eerder een opfrissing zijn in plaats van overlap. Wanneer overlappingsen voorkomen, kunnen zij deze bespreken tijdens contacten met de opleidingscoördinator, in evaluaties van opleidingsonderdelen en in focusgesprekken. Volgens de studenten hadden zij in het verleden al dergelijke zaken aangehaald en voelen zij zich gehoord bij de opleiding. De docenten en gastsprekers zijn ook tevreden dat ze daardoor snel feedback op hun lessen ontvangen. De commissie merkt wel op dat ten gunste van de kwaliteit van de opleiding bewuste overlappingsen of herhaling beter beperkt kunnen worden gehouden. De studenten meldden dat zij niet het idee hadden dat er hiaten in het programma te vinden zijn.

De commissie heeft vastgesteld dat het een moeilijke oefening blijft om het evenwicht tussen de verschillende onderwerpen in OPO3 (Interdisciplinaire zorg voor het chronische zieke kind) te bewaken. Wel begreep de commissie dat er tussen de verschillende opleidingscoördinatoren veel informeel overleg gebeurt, aangezien dat opleidingsonderdeel jaarlijks aan een andere hogeschool wordt ingericht. Voor dit opleidingsonderdeel lijkt het de commissie opportuun om een specifieke werkgroep op te richten met de andere partnerhogescholen, zodat de inhoud en de organisatie van dit jaarlijks wisselende opleidingsonderdeel permanent bewaakt blijven. Ook voor het opleidingsonderdeel Neonatologie, dat op twee plaatsen gedoceerd wordt, is overleg en afstemming volgens de opleiding een blijvende noodzaak. De commissie merkt overigens ook op dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen inhoudelijk zeer breed wordt ingevuld, en dat de naam van het opleidingsonderdeel de lading niet volledig dekt. Ze vraagt de opleiding te onderzoeken op welke manier de samenhang en de transparantie binnen dat opleidingsonderdeel kunnen worden verbeterd.

Studenten kunnen het programma voltijds volgen in één academiejaar, maar het is ook mogelijk flexibele trajecten samen te stellen, waardoor studenten zelf een leerpakket kunnen samenstellen dat gespreid is over verschillende academiejaren, en dit om tegemoet te komen aan hun persoonlijke of werksituatie. Studenten zijn tevreden over deze mogelijkheid. Bij het opstellen van een dergelijk persoonlijk leertraject dient de student wel rekening te houden met de volgtijdelijkheid.

De samenhang van het programma komt volgens de commissie ook tot uiting in de praktische organisatie van de lesonderdelen: per lesdag wordt een aantal thematische topics als een geheel afgerond. De commissie vindt dat een efficiënte aanpak, aangezien de helderheid voor studenten groter is dan wanneer elk topic versnipperd zou worden over de lesweken. Bovendien is het samenbrengen van lessen op enkele dagen in de week erg praktisch voor werkstudenten. Ze merkt wel op dat de opleiding de belasting van de studenten bij dergelijke lange lesdagen moet bewaken (zie facet 2.5).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om bewuste overlappingsen in het programma toch beperkt te houden.
- De commissie adviseert de opleiding om in het kader van de samenhang van het programma intensief overleg met de partnerhogescholen te onderhouden.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studie jaren worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de stakeholders met wie de commissie gesproken heeft over de studiebelasting is de opleiding zwaar maar toch studeerbaar, en is de algemene studiebelasting dan ook aanvaardbaar. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat vooral de combinatie van de opleiding met werk of een gezinsleven de opleiding verzwaart, en dit hebben de studenten soms onderschat. De studenten meldden ook dat zij hiervan op voorhand wel op de hoogte waren, omdat de opleidingscoördinatoren dit hadden gemeld. De studiebelasting is volgens de studenten op twee vlakken zwaarder dan in de basisopleiding: op inhoudelijk vlak, omdat de opleidingsonderdelen meer verdiepend zijn, en omdat ze meer tijd nodig hebben om de lessen en opdrachten te verwerken. Vooral wanneer de stageperiode samenvalt met het afwerken van opdrachten en het eindwerk, ervaart men dat als een vrij zware en soms moeilijk combineerbare periode. De opleidingen van de samenwerkende hogescholen proberen te vermijden dat studenten te vaak van locatie moeten veranderen. Toch gaven de studenten in de metingen aan dat een groot deel van hun tijd verloren gaat aan de verplaatsingen. Dat verdient volgens de commissie ook verdere aandacht.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat de studietijdmetingen op drie niveaus worden georganiseerd. Enerzijds zijn er departementale metingen voor studenten uit het departement Gezondheidszorg van Lier of van Turnhout. Anderzijds organiseert de opleiding interdepartementale metingen voor de studenten van de beide campussen. Verder worden ook in het samenwerkingsverband metingen uitgevoerd bij alle studenten uit de opleidingen Pediatrische gezondheidszorg van de drie partnerscholen.

In het academiejaar 2007–2008 is er op hogeschoolniveau een studietijdmeting geweest op basis van de methode Metis: schatten achteraf in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen zich vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom werd er geopteerd voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten voor de opleidingsonderdelen Verpleegkundige wetenschappen, Klinisch onderwijs en Scriptie. De studietijd van de andere opleidingsonderdelen, behalve Neonatologie, werden in het samenwerkingsverband gemeten in de drie hogescholen in het academiejaar 2009–2010. Dit gebeurde via de methode Metis: schatten achteraf, gecombineerd met een perceptiemeting 'studeerbaarheid', die polst naar studiebevorderende en -belemmerende factoren. Uit deze meting kwam naar voren dat het resultaat voor het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie boven de norm lag. Enkele overlappingen zijn weggewerkt, waardoor het

opleidingsonderdeel vier contacturen minder telt. De metingen in het samenwerkingsverband zullen om de vier jaar worden uitgevoerd, maar de commissie vindt het wenselijk dat de studietijdmeting frequenter wordt uitgevoerd om sneller te kunnen anticiperen op mogelijke problemen. Bovendien merkt de commissie op dat de leesbaarheid van de zelfevaluatierapporten met betrekking tot de resultaten van de gezamenlijke studietijdmetingen niet duidelijk is. Zo stootte de commissie op tegenstrijdige gegevens en vraagt ze de opleidingen om de resultaten van de studietijdmetingen transparant bij te houden en weer te geven.

Volgens de studietijdmetingen via Metis in 2008–2009 in Gezondheidszorg Lier was het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen te hoog begroot. Dit opleidingsonderdeel is volledig herwerkt om de studielast te verhogen, wat de commissie waardeert. De gemeten studietijd voor het opleidingsonderdeel Scriptie zat, hoewel dit moeilijk te meten valt met schatten achteraf, boven de norm. Voor dit opleidingsonderdeel werden de aanpak en de begeleiding herzien. De begrote studietijd voor Klinisch onderwijs was in Lier aanvaardbaar voor de studenten. In 2009–2010 werd beslist om de studietijd voor Scriptie, Verpleegkundige wetenschappen en Klinisch onderwijs te bevragen via een focusgesprek in plaats van de methode van schatten achteraf. Uit deze focusgesprekken blijkt dat studeerbaarheid een goede planning vraagt, voornamelijk van werkstudenten.

Volgens de studietijdmetingen via Metis in 2008–2009 in Gezondheidszorg Turnhout was er zeer weinig respons, waardoor de opleiding heeft beslist in 2009–2010 om focusgesprekken in te schakelen om gegevens over de studiebelasting te verkrijgen. Er zijn echter geen kwantitatieve gegevens beschikbaar, en de commissie zou het ontwikkelen van een instrument voor een meer objectieve studietijdmeting voor de beide departementen Gezondheidszorg van K.H.Kempen op prijs stellen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om nog meer rekening te houden met de tijdsinvestering die de studenten moeten opbrengen voor de verplaatsingen naar de verschillende locaties van de drie hogescholen.
- De commissie adviseert de opleiding om de studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar, in combinatie met het bewaken van de responsgraad en het blijven voeren van focusgesprekken.
- De commissie vraagt de opleiding om de kandidaat-studenten tijdig en grondig te informeren over de draaglast die het combineren van studeren en werken met zich meebrengt, net zoals de verplaatsingen naar de verschillende leslocaties.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactisch concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie en het uitwisselen van kennis en ervaringen. De opleiding geeft aan dat de opleidingsonderdelen, ook de theoretische,

zo veel mogelijk opgebouwd zijn rond praktijk en ervaring, en dit kan de commissie bevestigen. De commissie stelde met andere woorden vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan praktijkgerichte werkvormen. Naast hoorcolleges bevat de opleiding vaardigheidsonderwijs en stages, maar eveneens werkvormen zoals werkgroepen, projectwerk, zelfstudie en het afwerken van individuele opdrachten. Binnen de theoretische opleidingsonderdelen werken docenten ook met rollenspellen, casussen, interactieve workshops en practica, en maken de studenten verder kennis met literatuurstudie en presentaties. De expertise van de docenten en gastsprekers vanuit het werkveld helpt daar vaak bij. De commissie vernam van de studenten dat ze die expertise en de nadruk op casuïstiek appreciëren. De studenten hebben steeds vrijblijvend de mogelijkheid om vaardigheden te oefenen in het skills lab. De commissie heeft tijdens het gesprek met de docenten vernomen dat de opleiding inspanningen levert om een e-learningpakket voor neonatologie te ontwikkelen en dat men bezig is met het opstellen van een 'videolab', waarbij studenten op een server nu al veel video's kunnen bekijken. Dit waardeert de commissie. Het virtueel leren kan nog worden bijgewerkt voor sommige opleidingsonderdelen.

De commissie is enthousiast over het simulatieonderwijs waarmee de K.H.Kempen experimenteert. De ontwikkeling van dit simulatieonderwijs ter aanvulling en ondersteuning van het bereiken van vaardigheden en competenties is volgens de commissie innoverend. Daarbij is er voldoende aandacht voor sociale en communicatieve vaardigheden op de beide campussen. De commissie wil de opleiding aanmoedigen vooral verder te gaan met het verder uitbouwen van het simulatieonderwijs, en te onderzoeken op welke manier en in welke domeinen de opleiding simulatieonderwijs nog verder kan gebruiken in haar onderwijsmethodes.

Wat leermiddelen betreft, heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding gebruikmaakt van zelf uitgewerkt cursusmateriaal of Powerpointpresentaties, artikelen, video's en e-learning. De commissie vernam van de studenten met wie ze sprak, dat ze over het algemeen niet veel problemen ervaren met het cursusmateriaal. Soms veranderen gastsprekers hun presentatie op het laatste moment, wat voor de studenten vervelend is. De commissie meent ook dat her en der (uniforme) inhoudsopgaves ontbraken. De studenten gaven wel aan dat ze problemen in verband met cursusmateriaal gemakkelijk konden aan- en doorgeven. Ook in de perceptiemetingen 'studeerbaarheid' wordt de kwaliteit van het cursusmateriaal gemeten. Het cursusmateriaal van de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen wordt overigens ook besproken op de samenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies, waarin men zich onder andere baseert op de studentenevaluaties.

De opleiding hanteert sinds kort een document dat de coördinatiegroep tussen de samenwerkende hogescholen opstelde en waarin een aantal aanbevelingen voor goed cursusmateriaal is opgesomd. Op die manier beschikken ook gastdocenten over een leidraad om didactisch verantwoord materiaal op te stellen. Alle studenten van het samenwerkingsverband vinden de cursus teksten van de gastsprekers op een gemeenschappelijke Toledo-community. De studenten zijn hierover positief. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten.

In de ingekeken documenten geeft de opleiding aan dat gewerkt wordt aan een kwaliteitslabel voor cursusmateriaal en dat sjablonen beschikbaar zijn voor het cursusmateriaal om eenvormigheid te bevorderen. In het cursusmateriaal dat de commissie kon inkijken, bleek er echter nog niet optimaal gebruik van te zijn gemaakt. De commissie meent dat eenvormigheid in het cursusmateriaal en bij de inhoudsopgaves studiebevorderend werkt, en pleit dus voor een maximaal gebruik van de ter beschikking zijnde sjablonen. De commissie is positief over de deelname van de hogeschool aan een project over taalvaardigheid in het hoger onderwijs dat docenten methodieken

moet aanleveren om het studiemateriaal te verbeteren, en hoopt dat ook de opleiding Pediatrische gezondheidszorg toegang heeft tot deze methodieken en zij deze kan doorgeven aan de gastsprekers van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteit van het studiemateriaal systematischer vanuit de opleiding op te volgen en te evalueren, zodat het studiemateriaal overzichtelijk en uniform is.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de samenwerkende hogescholen. De coördinatiegroep zorgt ervoor dat de examinering en de deliberaties overal gelijkaardig verlopen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, indien deze geground gemotiveerd is. Dergelijke afspraken worden ook opgenomen in het onderwijs- en examenreglement (OER). De commissie stimuleert de samenwerking tussen de hogescholen en merkt dat het toetsbeleid ook leidt tot kwalitatieve evaluaties. In het academiejaar 2010–2011 maakt de opleiding gebruik van de concordantiematrix, waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is positief over het bestaan van de matrix, maar vraagt om die in de praktijk nog meer als instrument te hanteren.

De commissie heeft uit de lezing van de documenten en uit de gesprekken afgeleid dat het toetsbeleid vanuit de K.H.Kempen wordt aangestuurd, dat het transparant is en dat het competentiegericht evalueren stimuleert. Volgens de commissie worden vaak verschillende toetsmethoden, zoals meerkeuzevragen, open vragen en vragen op basis van casuïstiek, gehanteerd. De commissie vindt het jammer dat de klinische trainingen niet geëvalueerd worden, waardoor de praktische vaardigheden alleen via de stage zijn getoetst. Ze vraagt de opleiding te bekijken of dat in de toekomst realiseerbaar is. De commissie waardeert de zeer uitgebreide toetsing voor het opleidingsonderdeel Neonatologie, dat enkel geldt voor de beide campussen van de K.H.Kempen. Volgens de commissie is er een goede verhouding tussen de verschillende vormen van vraagstelling, en is er een uitgebreide bevraging van alle delen binnen dit opleidingsonderdeel. De studenten en de docenten vinden het een meerwaarde dat de opleidingscoördinatoren lessen meevolgen, zo de examenvragen kunnen aansturen en gastsprekers daarin kunnen ondersteunen. De studenten meldden wel dat er iets fout was gelopen met de toetsing van OPO3, Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind. De cursus was veel omvangrijker dan wat uiteindelijk werd getoetst. Volgens de studenten konden zij wel snel via de ombudspersoon een oplossing bekomen. De commissie vraagt de opleiding de toetsing van opleidingsonderdelen met een groot aantal gastsprekers, zoals OPO3, blijvend te bewaken. Het blijft een uitdaging om te zoeken naar een

correcte manier van examineren wanneer zo veel gastsprekers betrokken zijn bij een opleidingsonderdeel. De commissie vraagt ook om de evaluatie van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie (OPO2) op te splitsen en om de studenten niet enkel via een schriftelijk examen te evalueren.

De evaluatie van de stage ligt in handen van de docent-stagebegeleider van de hogeschool. Daarvoor baseert hij zich op een stage-evaluatiefiche en een feedbackformulier van de opleiding, of een gelijkaardig document van de stageafdeling. Naast het feedbackformulier en de stage-evaluatiefiche baseert de stagebegeleider van de hogeschool zich op het stageboek dat de studenten per stageperiode schrijven, en op de adviezen van de stagementor en de hoofdverpleegkundige op de stageplaats. Zoals vermeld in facet 2.2 zou de commissie het een meerwaarde vinden indien de docent-stagebegeleider een bezoek aflegt aan de stageplaats om de studenten beter op te volgen en te evalueren. Er is per stageperiode ruimte voor tussentijdse evaluatie en voor de eindevaluatie. Na de stage worden de stagefiches in een gesprek met de betrokken student besproken. Uiteindelijk komen de opleidingsverantwoordelijken en de docent-stagebegeleider tot een puntenvoorstel, dat in de coördinatiegroep van de partnerscholen wordt vergeleken om objectiviteit na te streven. De commissie is van mening dat vooral het beoordelen van de stage op de eigen werkplek een aandachtspunt vormt. De beoordelingen voor deze stages zijn vaak erg verschillend, en het objectief beoordelen van stages is nog niet op alle geledingen voldoende doorgevoerd. Een meer uniforme en duidelijke aanpak is wenselijk.

Volgens de commissie verloopt de toetsing van de eindwerken correct. De commissie vindt dat er een goed evenwicht is tussen de verwachtingen over het proces en het product, de inhoud en de onderbouwing in de eindwerken. Bij de beoordelingen houdt de opleiding rekening met zaken als competenties – zoals kritisch redeneren, informatievaardigheden en oplossingsstrategieën –, de schriftelijke neerslag van deze competenties in het eindproduct en de mondelinge presentatie van het eindwerk. Op de campus Turnhout evalueert de promotor het proces, terwijl de lezers uit de jury het product beoordelen. Op de campus Lier evalueert de procesbegeleider het proces. Het product en de mondelinge presentatie worden geëvalueerd door twee lezers (de procesbegeleider en een statutair docent van de campus Lier), een jury die bestaat uit twee experts uit het werkveld en een juryvoorzitter. De commissie waardeert het dat de opleiding studenten stimuleert om hun eindwerk in te dienen met het oog op een prijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het noodzakelijk dat studenten tijdens hun stage op de eigen werkplek intensiever begeleid en geëvalueerd worden door de opleiding, in functie van het behalen van het competentieniveau maar ook in het kader van de objectiviteit.
- De commissie beveelt de opleiding aan om verder te gaan met het zoeken naar correcte manieren van evalueren wanneer veel gastsprekers bij de evaluatie van een opleidingsonderdeel zijn betrokken.
- De commissie vindt het wenselijk om de examenvorm van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie te herbekijken, zodat de studenten zowel mondeling als schriftelijk worden geëvalueerd.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg is rechtstreeks toegankelijk voor de professioneel gerichte bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde. Pediatrische gezondheidszorg voldoet aan de vereisten voor de Bijzondere Beroepstitel. Enkel de studenten met een vooropleiding Verpleegkunde kunnen daar aanspraak op maken. De hogeschool stelt vroedkundigen die de Bijzondere Beroepstitel willen aanvragen, dan ook voor om eerst in te stappen in een verkort brugprogrammatraject van bachelor in de Vroedkunde naar bachelor in de Verpleegkunde.

Vooraf de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde is volgens de opleiding geschikt om de bachelor-na-bacheloropleiding aan te vatten. In de praktijk komen de meeste studenten effectief uit de bovenstaande afstudeerrichting. Bachelors Verpleegkunde uit een andere afstudeerrichting en de studenten met een diploma Vroedkunde hebben vaak iets meer ondersteuning en zelfstudie nodig om op een gelijk kennisniveau van bepaalde theoretische onderwerpen te komen, bijvoorbeeld specifieke kennis rond de zorg voor het zieke kind. De commissie vindt het positief dat de opleiding dit tracht op te vangen door melding te maken van de nodige voorkennis in de studiewijzer van de opleidingsonderdelen, en de mogelijkheid om cursusmateriaal aan te kopen uit de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde van de basisopleiding. Verder heeft de opleiding ook tijdens de stage aandacht voor de instromende studenten met beperkte pediatrische voorkennis. Zo zal de eerste stage van vroedvrouwen niet meteen een acute zorgstage zijn, maar een algemene stage van een zevental weken. De commissie vraagt om er voldoende over te waken dat die studenten blijvend goed opgevangen worden, ook tijdens de stages. Zij kunnen uiteraard altijd terecht in het vaardigheidscentrum om hun pediatrische vaardigheden te trainen. De commissie stelt dus vast dat de opleiding al heeft nagedacht over haar instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding.

Naast een aantal pas afgestudeerden telt de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook een groep werkstudenten, die meestal opteren voor een deeltijds traject. Zij kunnen via de EVC- en EVK-procedures, die op hogeschoolniveau op punt zijn gesteld, vrijstellingen aanvragen. Studenten die al een masterdiploma behaalden, kunnen ook EVK's laten erkennen. In de opleiding kunnen studenten die als vooropleiding een masteropleiding hebben gevolgd, bijvoorbeeld een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

De commissie is van mening dat de instroom van de opleiding een uitdaging voor haar vormt. Vooral het omgaan met de verschillen tussen deeltijdse en voltijdse studenten is niet evident, aangezien de kennis en de werkervaring van de beide groepen zich niet op hetzelfde niveau situeren. Soms kunnen tekorten aan voorkennis een hindernis vormen voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Daarvoor moet de opleiding alert blijven. De commissie heeft echter gemerkt dat de opleiding een helder zicht heeft op de instroomprofielen en de verschillende achtergronden van de studenten. Ze stimuleert de opleiding om die resultaten frequent te blijven analyseren en daarop in te spelen, zeker nu de Bijzondere Beroepstitel volgens de opleiding zal zorgen voor een toenemende studenteninstroom.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het noodzakelijk dat er blijvend aandacht besteed wordt aan de deeltijdse studenten en de studenten die niet uit de bacheloropleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Kinderverpleegkunde komen. De commissie raadt de opleiding met andere woorden aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat er op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn. De commissie is wel van mening dat de komst van meer studenten een belemmering kan zijn voor het voeren van een goed personeelsbeleid. Zeker met de verwachte toename van het studentenaantal in de nabije toekomst naar aanleiding van de Bijzondere Beroepstitel, is een tijdige planning nodig om deze toename van studenten op te vangen.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. Om die reden trekt de opleiding gastsprekers aan, die hun expertise delen met de studenten. Alle leden van het statutaire personeel dienen een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Wel heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding ook voor die gastsprekers zonder didactische ervaring aandacht heeft en hen ondersteuning biedt. Bij de aanwerving van nieuwe medewerkers of gastsprekers gaat de voorkeur uit naar diegenen met pedagogische ervaring. Het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld en appreciëren de praktijkgerichtheid van de docenten. De alumni die met de commissie in gesprek gingen, konden dit bevestigen en vonden het positief dat er zowel vanuit medische als verpleegkundige invalshoek wordt lesgegeven.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basic-ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een 'onderwijsdag'. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven. Ook onderzoeksresultaten worden onder collega's gedeeld. In Lier stelt een onderzoeksgroep haar onderzoeksresultaten voor aan collega's tijdens een 'posterwalk' en lunchvergaderingen in de 'WOL'-week (werkgroep Wetenschappelijk onderzoek Lier). In Turnhout wordt onderzoeks- of bijscholingsinformatie uitgewisseld in team- of personeelsvergaderingen. Wel merkt de commissie op dat de docenten de bijscholingsmogelijkheden door hindernissen als werkdruk niet altijd als bereikbaar ervaren.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten goed verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging, en deze docenten worden daar aan het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een onlinevragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijstellingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement Gezondheidszorg Turnhout krijgen nieuwe docenten een cd-rom met departementale informatie. In het departement Gezondheidszorg Lier zorgt een aanvangsbegeleidingsteam voor de begeleiding van nieuwe collega's, of krijgen zij een meter of peter toegewezen. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar of zij worden door de opleidingscoördinator begeleid, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 3.1 appreciëren de stakeholders de praktijkgerichtheid van de docenten. Vooral de gastsprekers, die onmiddellijk verbonden zijn met het werkveld en dus praktijkvoorbeelden in de lessen introduceren, zijn een meerwaarde. De alumni die met de commissie in gesprek gingen, apprecieerden het dat er zowel vanuit medische als verpleegkundige invalshoek

wordt gedoceerd. Maar ook de docenten hebben volgens de commissie voeling met en/of praktijkervaring in het werkveld. De statutaire personeelsleden zijn pedagogisch bekwaam, en in een vormingsbrochure wordt aangehaald dat het voor de personeelsleden – ook voor de gastsprekers – mogelijk is om zich verder didactisch bij te scholen. De commissie vindt het een meerwaarde dat de opleiding een grote nadruk legt op de didactische kwaliteiten van haar personeel en de inspanningen die zij hieromtrent levert wat de gastsprekers betreft. De kwaliteiten van de opleidingscoördinatoren, die de vinger aan de pols houden bij de gastsprekers en lessen bijwonen om de inhoud van de opleidingsonderdelen op elkaar af te stemmen, apprecieert de commissie. De commissie waardeert ook de onderzoekservaringen van enkele docenten binnen Pediatrische gezondheidszorg.

Zoals aangehaald worden levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op teamvergaderingen en personeelsvergaderingen. Er is minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers.

De commissie is positief over het feit dat de opleidingscoördinatoren en de gastsprekers jaarlijks overleg plegen, en dit gezamenlijk met de opleidingsverantwoordelijken en docenten van de opleidingen uit de partnerhogescholen. In deze vergaderingen worden vernieuwingen aangebracht en worden de opleidingsonderdelen op elkaar afgestemd. Ook is de commissie tevreden over de organisatie van het OPO5, Verpleegkundige wetenschappen, waarbij gebruik wordt gemaakt van de kwalificaties van docenten over de bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen heen.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout in 2010 kon rekenen op 22 medewerkers die behoren tot het onderwijzende personeel. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het administratief-technische personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 18,7 in 2009–2010. In het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout werken 15 medewerkers voltijds, 10 medewerkers deeltijds en is er nog een aantal medewerkers die een gecombineerde opdracht hebben tussen verschillende departementen in de hogeschool,

of een gedeelde opdracht met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig. Dit is ook het geval voor de campus Lier. Daar zijn 30 medewerkers van het onderwijzend personeel aan de slag. Drie medewerkers combineren onderwijs met een onderzoeksoopdracht. Het administratief-technisch personeel telt zeven leden. De student-personeelsratio is 28,1 in 2009-2010. In het departement Gezondheidszorg van de campus Lier werken 18 medewerkers deeltijds en zeven medewerkers voltijds.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt in 2010 0,64 VTE statutair personeel uitgerekend. Dit is minder dan andere bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool, maar dat is volgens de opleiding te verklaren doordat de opleiding ingericht wordt in drie partnerscholen, waardoor de lasten kunnen worden verdeeld. Specifiek voor de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen wordt een 66-tal gastlectoren ingezet omwille van hun expertise. De andere opleidingsonderdelen, zoals Verpleegkundige wetenschappen, Scriptie en Klinisch onderwijs, worden gedragen door statutair personeel.

De commissie stelt zich vragen bij de werklast en de werkdruk van de docenten, en vooral de opleidingscoördinatoren. De werklast van het coördinatie- en begeleidingswerk van de opleidingscoördinatoren op de beide campussen is immers groot. Indien zij om welke reden dan ook niet beschikbaar zijn, komen de kwaliteit en de continuïteit van de opleiding volgens de commissie in het gedrang. De opleidingscoördinatoren hebben een sterk sturende en bewakende rol voor de hele opleiding. Ze hebben volgens de commissie wel een binding met het werkveld, maar nog weinig affiniteit met de werkvloer. Deze belangrijke rol wordt gedragen door twee personen, één voor elke campus, en is daardoor zeer fragiel. De sleutelrol van de opleidingscoördinatoren dient bewaakt te worden. Bij uitval van de opleidingscoördinatoren door bepaalde omstandigheden dient men immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. Volgens de commissie is het een noodzaak dat, indien meer studenten zich zouden inschrijven in de opleiding – wat wordt verwacht door de komst van de Bijzondere Beroepstitel – meer statutair personeel beschikbaar wordt voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011-2012 voorbereidingen zijn getroffen om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempfen te verdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de werklast van de personeelsleden, vooral van de opleidingscoördinatoren, te verminderen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermijninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op Associatieniveau en lid is van verschillende werkgroepen, zodat een onderlinge afstemming van de infrastructuur binnen de Associatie mogelijk wordt.

De commissie is onder de indruk van het doordachte infrastructurele concept van de nieuwbouw op de campus in Turnhout (Open Poort), die door de openheid en lichtinval uitnodigt tot studie, en bestaat uit twee lesvleugels en een dwarsvleugel over verschillende verdiepingen. De functionaliteit van de verschillende onderdelen in het gebouw (bibliotheek, ontspanning, onderwijs en de bureaus van de directie, administratie en docenten) wordt aangeduid door het gebruik van verschillende kleuren. Er is volgens de commissie ook nagedacht over de ergometrie van het meubilair. De studenten beschikken in de gemeenschappelijke plaatsen op de campus over meer dan voldoende ruimte.

Ook de campus Lier heeft een eigentijdse infrastructuur ter beschikking die bijdraagt tot het welbevinden van studenten en medewerkers. De commissie heeft vastgesteld dat er een goede samenwerking en soepele uitwisseling is tussen de beide campussen op vlak van materiële ondersteuning.

De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus Turnhout, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Dit laatste geldt ook voor de lokalen op de campus Lier. Er is ook een boekenwinkel aanwezig op de campus Turnhout. Beide campussen hebben een ruime cafetaria, waar studenten warme maaltijden, broodjes en snacks kunnen nuttigen.

Op de beide departementen zijn zeer moderne en goed uitgeruste skills labs aanwezig, waar de hogeschool en de departementen ook experimenteren met simulatieonderwijs. Voor het aanleren van technische verpleegkundige handelingen gebruiken de beide departementen de stappenplannen zoals uitgegeven bij Elsevier in 2008. Voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg verdient het simulatieonderwijs volgens de commissie zeker en vast een verdere investering en exploratie.

In de docentenlokalen van Turnhout hebben docenten geen vaste plaatsen. De drie departementen van de campus Turnhout worden in deze niet gescheiden, om meer overleg en gezamenlijke input te stimuleren. Opleidingscoördinatoren hebben daarentegen wel een vaste werkplaats. Iedere docent beschikt over een eigen laptop. De commissie meent dat in de campus Lier de opleidingscoördinatoren wel over een vrij beperkte ruimte met weinig lichtinval en bergruimte beschikken.

Er is draadloos internet aanwezig op de campussen en een lokaal met pc's waarvan studenten gebruik kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen wel indien nodig laptops ontlenen bij de servicedesk van de bibliotheek in Turnhout. In Lier kunnen studenten gebruikmaken van het pc-lokaal.

De commissie waardeert eveneens de bibliotheekfaciliteiten van de beide campussen. De collectie op de campus Lier is ingedeeld volgens het SISO-systeem. In Turnhout waardeerde de commissie de ruime bibliotheek en de bibliotheeklounge, waar 275 werkplekken ter beschikking zijn voor de studenten. De collectie in de bibliotheek biedt werken aan voor de gehele campus, en dus voor de verschillende departementen, en is eveneens ingedeeld volgens het SISO-systeem. Er staat een driehonderdtal tijdschriften ter beschikking voor de hele campus, waarvan twee derde voor het departement Gezondheidszorg. Verder biedt de bibliotheek ook elektronische literatuur aan via databanken. De bibliotheek is twee decennia geleden zelf met het aanleggen van een Nederlandstalige literatuuroidatabank voor verpleegkunde gestart: INVERT (de Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften). Verder is de commissie onder de indruk van de technologie die in de toekomst zal voorzien in een zelfuitleensysteem.

De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheken rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus Turnhout in orde is. De vzw Campinia Media is verantwoordelijk voor de aankoop, verkoop en reproductie van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen indien ze dat wensen. Ook de kopieertoestellen van de campus worden door deze vzw beheerd. Op de campus Lier verloopt de cursusdienst in eigen beheer, maar ook daar heeft de commissie geen problemen opgemerkt.

De campus Turnhout is gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Tussen het station en de campus (een afstand van één kilometer) kunnen studenten gebruikmaken van pendelfietsen of van de uitgetekende verkeersvrije wandelroute. Studenten kunnen K.H.Kempen-fietsen huren, en er zijn overdekte stallingen en vestiaires met douches voorzien. De campus Lier is ook zeer vlot bereikbaar met het openbaar vervoer: er zijn verschillende bushaltes in de buurt, en de campus ligt op wandelafstand van het treinstation.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting. De studenten weten eveneens waar ze de ombudsdienst kunnen vinden.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen, en dus ook van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werkervaring of vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van de studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinatoren volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding grotendeels, zo niet volledig bij opleidingscoördinatoren ligt, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De opleidingscoördinatoren zijn het centrale aanspreekpunt en trachten vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich mee, waardoor organisatorische en administratieve taken op de achtergrond komen te staan. De werklust zou volgens de commissie in elk geval verlicht kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding, die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient en onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project (onderwijsontwikkelingsfonds) 'Werkplekieren', waaruit bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding. Vooral de uniforme aanpak bij de begeleiding van studenten en werkstudenten inzake stages is volgens de commissie een belangrijk aandachtspunt. Ook waardeert de commissie het dat de opleiding onderzoekt hoe ze de studentvriendelijkheid van de verplaatsingen naar de partnerscholen kan optimaliseren. De opleiding denkt erover na om in de toekomst op een digitale manier mogelijkheden te creëren voor deze studenten, wat de commissie aanmoedigt.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten op de beide campussen en de 'WaNaBa'-beurs ('Wat na Bachelor?') van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag. De studenten met wie de commissie een gesprek aanging, gaven aan dat de informatievoorziening in orde was. Zo hadden studenten op voorhand informatie verkregen over het feit dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen op de beide campussen afzonderlijk wordt georganiseerd. Wel merken de studenten op dat de opleiding meer aandacht zou kunnen besteden aan de begeleiding van studenten die hun vooropleiding in een andere hogeschool hebben gevolgd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de uniforme aanpak van begeleiding binnen dezelfde campus van voltijdse en werkstudenten.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het operationeel jaaractieplan op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten ondersteunt. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert in Lier een stuurgroep Kwaliteit, die maandelijks vergadert. In Turnhout is een kwaliteitsraad actief, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), TRIS-score bij de opleidingscoördinatoren, instroomenquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gastsprekers.

De onderwijsbevraging bij studenten wordt in de beide departementen anders georganiseerd. In Lier organiseert men de bevraging met een online-evaluatiesysteem, waarna een rapport met de resultaten aan de betrokken docent en het departementshoofd wordt verstuurd. Deze resultaten kunnen aan bod komen in functioneringsgesprekken bij statutaire docenten, of bij gesprekken met de opleidingscoördinatoren wanneer het om gastsprekers gaat. Aangezien de opleiding

Pediatrische gezondheidszorg in Turnhout kleiner is en minder studenten telt, stelt de opleiding dat dit de validiteit van de resultaten kan beïnvloeden. De opleiding werkt daarom voor de onderwijsbevragingen in Turnhout met focusgroepen, die vaak betere resultaten opleveren. Toch meent de commissie dat naast deze kwalitatieve benadering van de resultaten (in focusgesprekken) meer systematische en formele metingen wenselijk zijn. Anderzijds hebben de focusgesprekken ook hun verdiensten en vindt de commissie het wenselijk dat de opleiding in Lier ook onderzoekt of focusgesprekken mogelijk zijn. De commissie vindt het positief dat problemen bij gemeenschappelijke opleidingsonderdelen ter sprake komen in de coördinatiegroep van de drie partnerscholen. De studenten werden in eerste instantie aan het einde van een module gevraagd om deel te nemen aan de evaluatie van de opleidingsonderdelen. Aangezien dat erg vrijblijvend was, bleef de respons laag. Ondertussen krijgen de studenten die bevraging aansluitend op het examen per opleidingsonderdeel, en het wordt sterk aangemoedigd om de enquête in te vullen. De commissie heeft geconstateerd dat die aanpak de respons en de betrouwbaarheid daarvan heeft verhoogd.

In 2005–2006 (Lier) en 2009–2010 (Turnhout) werden de studenten bevraagd over de stagebegeleiding en de stagebegeleiding door de mentoren. Deze bevraging vindt per stageplaats plaats, waardoor er geen afzonderlijke resultaten voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg beschikbaar zijn. Gezien het belang van de stage in de opleiding vindt de commissie het wel aangewezen dat er blijvend zicht is op de tevredenheid of ontevredenheid over de stageplaatsen. Deze bevraging mag ook sneller worden opgevolgd.

Er is in 2008–2009 een instroomenquête geweest op hogeschoolniveau, die in 2010–2011 werd herhaald. De commissie heeft echter geen zicht gekregen op de resultaten van deze bevraging. In 2009–2010 is er een uitstroombevraging (onmiddellijk na het afstuderen) geweest in de beide departementen Gezondheidszorg, die peilde naar de tevredenheid van de studenten met betrekking tot het net gevolgde programma. Deze bevraging was anoniem en werd uitgevoerd door middel van het computerprogramma Online. De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat er echter zeer weinig respons was vanuit de opleiding Pediatriche gezondheidszorg, en betreurt dit. Het is wenselijk om de studenten van de opleiding te motiveren om deel te nemen aan deze bevraging. De commissie vindt het een goed initiatief dat de opleiding verdere bevragingen plant, om de opleiding zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen en noden van het werkveld. Dit wil de opleiding doen door middel van drie vragenlijsten: een aan de studenten onmiddellijk na het afstuderen, een aan de afgestudeerden die zes maanden in het werkveld hebben gestaan en een aan de werkgevers van de afgestudeerden na zes maanden in het werkveld. De commissie kan zich vinden in deze plannen om een dergelijke bevraging te organiseren.

Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout is een TRIS-scoring uitgevoerd bij de opleidingscoördinatoren. De resultaten kon de commissie inkijken in het kwaliteitshandboek. De verbeteringsacties die uit deze TRIS-scoring voortvloeiden, zijn opgenomen in de operationele jaaractieplannen van de departementen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal en de inspraak. Ook hier was de respons laag, zodat men de bevraging niet zal herhalen. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren.

- De commissie adviseert om de mening van de gastsprekers jaarlijks te peilen via een overlegvergadering.
- De commissie beveelt de opleiding aan om het zicht op de tevredenheid van stageplaatsen sneller en duidelijker op te volgen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rondom verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Ook de opleiding heeft verschillende acties lopen, die geconcretiseerd zijn in de operationele jaaractieplannen van de departementen en die de commissie heeft kunnen inkijken. Het is dan de bedoeling dat in het begin van een academiejaar de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd worden en dat een timing wordt opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. De verbeteringsacties uit de operationele jaaractieplannen mogen volgens de commissie systematischer worden opgevolgd. Aangezien er geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De prioriteiten en actiepunten liggen, zoals de commissie heeft kunnen vernemen uit de gesprekken met de opleiding, bij de verdere afstemming van de stage en stagebegeleiding, de studentenbegeleiding (en dan voornamelijk door de vele verplaatsingen van de ene naar de andere partnerschool), het verder concretiseren van het toetsbeleid, internationalisering en het verder bijstellen van het opleidingsconcept in een interdepartementale samenwerking. De commissie onderschrijft deze prioritering en waardeert de intenties van de opleiding, maar stelt dat er nog heel wat moet worden geconcretiseerd.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met de onderwijsbevragingen en focusgesprekken resultaten boekt in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Verder halen de alumni en de vertegenwoordigers van het werkveld het goede contact met de opleidingscoördinatoren aan als een manier om verbeteringstrajecten door te voeren. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel

ad hoc verlopen. Verder gaven de afgestudeerden in hun gesprek met de commissie aan dat de terugkoppeling van de resultaten van bevestigingen en de genomen verbeteringsmaatregelen niet altijd aanwezig is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de resultaten van de bevestigingen en de genomen verbeteringsmaatregelen terug te koppelen naar de alumni.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding haar stakeholders bij de opleiding betreft. De commissie heeft de tevredenheid over hun betrokkenheid bij de stakeholders gevoeld, en is zelf ook positief over de betrokkenheid van de studenten, medewerkers, afgestudeerden en vertegenwoordigers van het werkveld.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen, waarin problemen kunnen worden aangekaart. Naast de departementale raad en de algemene jaarlijkse personeelsvergadering werkt het departement Gezondheidszorg in Turnhout met een 'groot team banaba', waarin alle docenten en opleidingsverantwoordelijken samen met de directie vergaderen. Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan deze overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. Daarnaast is nog een 'klein team banaba' actief, dat bestaat uit de opleidingsverantwoordelijken en de algemene banabacoördinator. Ook het departement Gezondheidszorg in Lier heeft een departementale raad en een algemene jaarlijkse personeelsvergadering, waarin de terugkoppeling naar de docenten gebeurt. In Lier werkt de opleiding niet met een klein of groot team banaba, maar met een 'kwaliteitscirkel banaba', die maandelijks vergadert. Ook hier vindt de commissie het een meerwaarde indien de gastsprekers aan deze maandelijks overlegvergaderingen of tenminste enkele ervan zouden deelnemen. De gastsprekers en docenten die een gesprek hadden met de commissie, drukten hun tevredenheid uit over hun betrokkenheid bij de opleiding. Onder andere in de jaarlijkse personeelsvergadering en door contacten met de opleidingscoördinatoren voelen zij zich gehoord in de opleiding. Zij krijgen ook regelmatig feedback over de opleidingsonderdelen en hun docergedrag.

Zoals in facet 5.1 vermeld, betreft de opleiding haar studenten vooral door middel van de (onderwijs)bevestigingen en via de focusgesprekken. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief, en ook de contacten met de opleidingscoördinator appreciëren ze. De commissie waardeert het dat de terugkoppeling van maatregelen tot verbetering en andere gegevens de studenten eveneens bereikt onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten, maar niet alle studenten en oud-studenten zijn hiervan op

de hoogte. De commissie meent dat men de betrokkenheid van de studenten nog meer mag formaliseren.

Binnen de hogeschool en de departementen kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Pediatrische gezondheidszorg mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname, wat nu nog niet het geval is. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding om nieuwe studenten tijdens de onthaaldagen te wijzen op het belang van hun deelname aan dergelijke studentenraden.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden), waarvan het werkveld deel uitmaakt, in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat de operationalisering ervan nog verder mag worden uitgebreid. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, waren lovend over de betrokkenheid bij de opleiding. Zij voelen zich gehoord, en verklaarden dat de opleiding heel snel inspeelt op vernieuwingen die zich in het beroepenveld aandienen en die zij kenbaar maken aan de opleiding. Ook hier wordt het goede contact met de opleidingscoördinatoren als een sterk punt aangehaald. De betrokkenheid van het beroepenveld uit zich verder in het feit dat men zelf gastspreker is of een collega die rol vervult, het feit dat de opleiding mentoren vraagt voor stagebegeleiding en het feit dat de opleiding vertegenwoordigers uit het werkveld als jurylid uitnodigt voor de beoordeling van eindwerken.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alumnibevragingen. De opleiding heeft enkele alumni ook gevraagd als mentor, gastspreker of docent. De oud-studenten met wie de commissie sprak, gaven aan dat er op de campus Lier jaarlijkse terugkomdagen georganiseerd worden, en dat er ook een pagina op Facebook beschikbaar is waarop oud-studenten contact kunnen houden met elkaar en de opleiding. De commissie vindt het een meerwaarde indien een dergelijke alumniwerking ook op de campus Turnhout zou worden geïntroduceerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de alumniwerking van de campus Lier verder uit te breiden naar de campus Turnhout.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleiding. Uit de ingekeken documenten en de gesprekken die de commissie heeft gevoerd tijdens het visitatiebezoek, bleek ook een algemene tevredenheid van de stakeholders over de opleiding die zij hebben genoten. De studenten haalden aan dat de opleiding een meerwaarde is, waarbij de theorie onmiddellijk toepasbaar is in de praktijk. De leerstof is uitgebreider en diepgaander, omdat gedoceerd wordt door specialisten met praktijkervaring. De stage is voor hen erg belangrijk om bepaalde vaardigheden in te oefenen in het beroepenveld. Ook de docenten die met de commissie spraken, waren trots op de studenten die zij afleveren. Volgens hen zijn de studenten na het voltooien van de opleiding experts geworden, die zelfs kunnen ingezet worden om samen met praktijkexperts bijkomende opleiding te geven op de werkplek.

De afgestudeerden van de opleiding vermeldden dat zij door het werkveld als experts worden behandeld. Er is volgens hen wel degelijk vraag naar deze opleiding in hun beroepenveld. Verder zijn zij tevreden over de theoretische kennis van specifieke zaken binnen hun beroep en over hun eindwerken, die vaak nog steeds in het werkveld worden gebruikt. De alumni gaven wel aan dat door de stage praktijkvaardigheden al ingeoeft kunnen worden en een bijzondere ervaring kan worden opgebouwd, maar dat men toch specifieke vaardigheden enkel door werken op een pediatrische afdeling kan aanleren. Wel voelen ze zich sterker en meer voorbereid op de instap in het werkveld op zowel persoonlijk als professioneel vlak.

De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, waren lovend over het niveau van de opleiding. Het werkveld ziet de verbreding en verdieping van de bachelor-na-bachelorstudent als een meerwaarde op zijn afdeling. De afgestudeerde kan een ruimere verantwoordelijkheid aan. De inschakeling in het werkveld gebeurt volgens hen veel sneller, omdat de student tijdens de opleiding heeft kunnen proeven van diverse settings, waardoor ze een breder perspectief hebben, en ook geschoold zijn in communicatie en sociale en psychologische aspecten, naast de medisch-verpleegkundige technieken. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld scoren de bachelor-na-bachelorstudenten ook hoger in evaluaties tijdens de stage dan studenten van de basisopleiding Verpleegkunde.

De commissie is positief over de eindwerken die zij heeft ingekeken. Zij meent dat de kwaliteit van deze bachelorproeven op een goed niveau zit. Opvallend is de bruikbaarheid van de eindwerken in het beroepenveld. Ook het feit dat de eindwerken vertrekken vanuit een relevant verpleegprobleem, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. De commissie is van mening dat uit de eindwerken de visie van de opleiding, namelijk het rekening houden met de noden in het werkveld, duidelijk blijkt.

Ook over de stage is de commissie overwegend tevreden. De evaluatiefiches van de stages vermelden volgens de commissie duidelijk het behalen van de competenties aan de hand van de

gedragsindicatoren. Wel heeft de commissie vernomen dat stagementoren de stagefeedback-formulieren soms als een belasting ervaren, en dat een aantal stagefeedbackformulieren niet dagelijks of slechts gedeeltelijk wordt ingevuld. Er is met andere woorden een verschil merkbaar tussen verschillende stageplaatsen. Een uniforme en haalbare aanpak hierin is volgens de commissie wenselijk en een aandachtspunt voor de opleiding. Zoals aangehaald blijft de stage op de eigen werkplek van werkstudenten een bezorgdheid van de commissie, die een blijvende opvolging van de opleiding vereist.

De commissie waardeert de docentenmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. In Lier waren er in 2008–2009 twee studenten die voor langere tijd naar het buitenland zijn getrokken om stage te lopen. De opleiding kan in Lier nog werken aan docentenmobiliteit. In Turnhout was er dan weer geen studentenmobiliteit, maar daar ligt de docentenmobiliteit hoger. De commissie is ook positief over de samenwerking van de opleiding met PNAE (Pediatric Nurses Association Europe), waarbij de opleidingscoördinatoren aanwezig waren op een meeting in Kopenhagen voor een project waarbij een inventarisering van gelijkaardige opleidingen in verschillende landen op het programma staat. Volgens de commissie mag de opleiding nog meer inspanningen leveren om (korte) buitenlandse studiebezoeken voor de studenten mogelijk te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Wel mag de opleiding volgens de commissie een meer diepgaande en vergelijkende analyse maken van het studierendement in de verschillende samenwerkende opleidingen Pediatrische gezondheidszorg binnen de Associatie KU Leuven. Zeker in deze gunstige samenwerkingssituatie zou ze dat willen aanmoedigen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de K.H.Kempen vrij hoog ligt. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat het streefdoel van de opleiding wat studie-efficiëntie betreft, 75 procent is. In het academiejaar 2009–2010 behaalden de voltijdse studenten uit Lier een studie-efficiëntie van 100 procent, behalve één student, die vroegtijdig afhaakte. De studie-efficiëntie bij de deeltijdse studenten in Lier lag een stuk lager. De opleiding geeft aan dat dit te wijten is aan externe omstandigheden waarop zij geen vat heeft, namelijk het stopzetten van de opleiding voor onbepaalde duur of het opnemen van slechts een deel van de studiepunten wegens de

werkomstandigheden van de student. Van de voltijdse studenten uit Turnhout behaalden twee studenten 92 procent van de opgenomen credits in 2009–2010, en slaagden de anderen met een te tolereren tekort voor vijf studiepunten. Voor de deeltijdse studenten uit Turnhout was het studierendement in 2009–2010 100 procent.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat bijna alle voltijdse studenten van Lier (95 procent) in het academiejaar 2009–2010 hun diploma behaalden binnen één academiejaar. Alle voltijdse studenten van Turnhout behaalden in 2009–2010 hun diploma binnen één jaar. De meerderheid van de deeltijdse studenten in Lier rondde haar opleiding zoals verwacht af in twee jaar. Sommige studenten hebben hun studie gespreid over drie academiejaren, maar hebben de opleiding eigenlijk ook in vier semesters volbracht. In Turnhout hebben alle deeltijdse studenten hun diploma binnen twee academiejaren behaald. De commissie vindt het wenselijk dat deze gegevens blijvend worden geanalyseerd en opgevolgd.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingsverantwoordelijken, de docenten en de studenten het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevragingen bij afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie is het voeren van systematische exitbevragingen of -gesprekken toch een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben, en dus om exitbevragingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Volgens de commissie was het zelfevaluatie-rapport een correcte weergave van wat de commissie tijdens de gesprekken ter plaatse heeft gehoord. De inleiding van het rapport is duidelijk geschreven, en de commissie kon uit het zelfevaluatie-rapport afleiden dat deze opleiding trots is om deel uit te maken van het samenwerkingsverband met twee andere partneropleidingen. De opleiding laat doorheen het zelfevaluatie-rapport aanvoelen dat zij de meerwaarde van good practices aanvoelt. De commissie vond het zelfevaluatie-rapport dan ook een uitgebreid en gedetailleerd rapport, met voldoende aandacht voor de eigen sterktes en tekortkomingen. Wel blijkt uit het actualiseringsrapport dat de sterke punten en werkpunten met hun specifieke aanpak een identieke opsomming zijn als deze in het zelfevaluatie-rapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

PedG Pediatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt aangeboden aan het departement Gezondheidszorg en Technologie van de Katholieke Hogeschool Leuven. De KHLeuven staat in voor verschillende opleidingen verspreid over vijf studiegebieden: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Gezondheidszorg, Industriële wetenschappen en technologie, Onderwijs en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg en technologie, dat in 2007-2008 ontstaan is uit de fusie van Rega en Verpleeg- en vroedkunde, organiseert zes professioneel gerichte bacheloropleidingen en vier bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder Pediatrische gezondheidszorg.

In 1992 startte het Sint-Elisabeth Instituut, de latere Katholieke Hogeschool Leuven, een onderzoek naar de nood aan een pediatrische opleiding. In het Universitair Ziekenhuis Leuven was er van 1996 tot 1999 al een specialisatiecursus Neonatologie voor verpleegkundigen en vroedvrouwen die op de Neonatal Intensive Care Unit, de neonatologie, de materniteit en het verloskwartier werkzaam waren. Die cursus werd een onderdeel van de voortgezette opleiding tot Gespecialiseerde verpleegkundige in de pediatrische gezondheidszorg, die de KHLeuven sinds 1999 aanbood als een vervolgopleiding op de toen recent gestarte bacheloropleiding Verpleegkunde. In 2004-2005 veranderde de voortgezette opleiding in de huidige bachelor-na-bacheloropleiding in de Pediatrische gezondheidszorg. Nog steeds werkt de opleiding nauw samen met het UZ Leuven.

De Katholieke Hogeschool Leuven is sinds 2002 lid van de Associatie KU Leuven. In 2008 ondertekenden de K.H.Kempen, de KHLim en de KHLeuven een samenwerkingsovereenkomst wat de bachelor-na-bacheloropleidingen en het aanbod in permanente vorming betreft. Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg worden sindsdien drie opleidingsonderdelen samen georganiseerd met de K.H.Kempen, de KHLim en de KHLeuven. Eén opleidingsonderdeel (Neonatologie) wordt per twee hogescholen ingericht: K.H.Kempen campus Lier- K.H.Kempen campus Turnhout en KHLeuven-KHLim.

In 2011-2012 telde de opleiding Pediatrische gezondheidszorg 40 studenten, van wie er 20 voltijds ingeschreven waren en 20 studenten de opleiding deeltijds volgden.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg opgesteld is in samenwerking met de Associatie KU Leuven, en gedragen wordt door alle hogescholen in de associatie. De commissie constateerde daarnaast dat de decretale richtlijnen erin worden nageleefd, wat blijkt uit een tabel waarin het verband tussen de algemene, de algemeen beroepsgerichte en de domeinspecifieke competenties uit het Structuurdecreet en het competentieprofiel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt verduidelijkt.

De commissie kan zich vinden in het nagestreefde niveau en de oriëntatie van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLeuven. Specifiek voor deze bachelor-na-bacheloropleiding is dat men de competenties toespitst op de pediatrie. Aangezien Pediatrische gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding aansluit op de professionele gerichte bachelor Verpleegkunde, worden de studenten geacht al in grote mate te beschikken over de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties. Het competentieprofiel bouwt echter voort op die competenties door te specialiseren binnen de pediatrische context. Naast het verkennen, het verdiepen en het integreren van competenties moeten de studenten ze ook kunnen inzetten op een kinderafdeling of een neonatologische afdeling van een ziekenhuis. Dat betekent dat een kinderverpleegkundige vertrouwd moet zijn met intensieve neonatale zorg, en met algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallen-zorg, pediatrische basisgezondheidszorg, extramurale pediatrische zorg, en kinder- en jeugdpsychiatrie. De commissie waardeert de gerichte focus op het kind. Het is positief dat de specialisatie zich zowel in de acute als in de chronische hulpverlening vertaalt. De opleiding geeft aan het niveau van nurse specialist na te streven, zoals dat in het document 'Nursing Care Continuum Framework and Competencies' is opgenomen. Dat document werd opgesteld door de International Council of Nurses en beschrijft een gespecialiseerde verpleegkundige als iemand die beschikt over een geavanceerde expertise in een verpleegkundige tak, met een hoger niveau dan de algemeen verpleegkundige. De commissie is positief over het specialistische niveau dat de opleiding nastreeft. Toch vraagt ze de opleiding in het competentieprofiel nog sterker de verschillen met de basisopleiding Verpleegkunde te expliciteren, om zo het profiel van de bachelor-na-bachelor in de Pediatrische gezondheidszorg beter tot uiting te laten komen. Het competentieprofiel bestaat

uit zes rollen, die verder worden opgedeeld in 21 competenties en een honderdtal gedragsindicatoren. De commissie apprecieert het dat het profiel gedragsindicatoren en rollen hanteert: de pediatrische verpleegkundige treedt op als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als lid van het team en als lid van de samenleving. Ze vindt daarentegen ook dat het uitbouwen van de 21 competenties in een honderdtal gedragsindicatoren erg ruim is voor een opleiding van 60 studiepunten. De commissie vraagt de opleiding om de realiseerbaarheid van zulk een groot aantal gedragsindicatoren in de gaten te houden, en enkel de gedragsindicatoren te benoemen die specifiek voor de bachelor-na-bacheloropleiding worden nagestreefd. Dit zijn de 21 competenties:

- empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid;
- een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinaire team;
- ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen;
- een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen;
- verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief;
- relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde;
- verpleegproblemen en -behoeften identificeren en onderscheiden;
- doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliënt- en zorgsysteem;
- verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren;
- de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen;
- relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren;
- primaire en secundaire preventie toepassen;
- de zorg organiseren en coördineren;
- handelen in functie van kwaliteitszorg;
- zich professioneel ontwikkelen;
- medestudenten en collega's begeleiden;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking binnen het verpleegkundige team;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen;
- openstaan voor diversiteit in de samenleving;
- positief bijdragen tot de profilering van het beroep;
- openstaan voor het economische, sociale en ethische beleid in de gezondheidszorg.

De commissie heeft gemerkt dat de opleiding aan de KHLeuven zich wenst te profileren aan de hand van een academische oriëntatie. Naast de uitgebreide integratie in de klinische praktijk wenst de opleiding haar studenten immers ook een sterke wetenschappelijke vorming te geven. Levenslang leren speelt daarin een belangrijke rol, aangezien de opleiding van haar studenten verwacht dat zij zelf kunnen instaan voor het onderhouden van de opgedane kennis en verdieping. De commissie apprecieert de doelbewustheid van de opleiding en het streven naar een kritische zelfstandige ingesteldheid bij haar studenten. Tegelijk waarschuwt ze de opleiding er ook voor dat zij de lat niet te hoog legt.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs en daarop al een duidelijke visie heeft. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel.
- De commissie raadt de opleiding aan om te waken over de haalbaarheid van het academische niveau dat de opleiding nastreeft.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen**Beoordelingscriteria:**

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde dat het competentieprofiel tot stand is gekomen in samenwerking met de verschillende hogescholen in de Associatie KU Leuven, en dat het werd afgestemd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel tot kinderverpleegkundige van het Nationaal Verbond van Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen (NVKVV). De aandacht voor de visie van het beroepenveld en de andere pediatrieopleidingen is volgens de commissie zeker positief. Op internationaal niveau heeft Pediatrie gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding geen identieke equivalenten, wat een benchmarking bemoeilijkt. Toch onderhoudt de opleiding verschillende contacten met buitenlandse partners zoals de Paediatric Nurses Association of Europe (PNAE), en raadpleegden de opleidingsverantwoordelijken profielen uit min of meer gelijkaardige opleidingen in Nederland en Wallonië. Die profielen werden gebruikt bij de ontwikkeling van het competentieprofiel. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding ambitieus is en zich ook buiten de landsgrenzen wenst te profileren als een specialisatieopleiding van hoogstaand niveau. De commissie was onder de indruk van de voortrekkersrol die de opleiding daarin speelt. Ze profileert zich ook sterker en nadrukkelijker vanuit haar wetenschappelijke karakter in vergelijking met de andere opleidingen Pediatrie gezondheidszorg in de Associatie KU Leuven.

Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat men bij de opstelling van het competentieprofiel al anticipeerde op de vereisten voor de bijzondere beroepstitel, die in 2012 bekrachtigd werd door de publicatie van het ministerieel besluit in het Belgisch Staatsblad. De commissie kon in dat kader constateren dat de geformuleerde competenties voldoen aan de criteria die daarvoor werden opgesteld. Vanuit de Associatie KU Leuven heeft ook de deelwerkgroep BanaBa en permanente vormingen de opdracht om erover te waken dat de competenties afgestemd blijven op de vereisten voor de beroepstitel. In het algemeen constateerde de commissie dat de opleiding zich kan vinden in het domeinspecifieke referentiekader van de commissie. Het competentieprofiel dat in samenwerking met de andere geassocieerde hogescholen werd opgesteld, ligt overigens mede aan de basis van dat kader.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding in 2009 een eerste versie van het competentieprofiel bovendien heeft voorgelegd aan een gemeenschappelijke opleidingsadviesraad van de samenwerkende opleidingen. De adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers uit de academische

wereld, de samenwerkende hogescholen, het werkveld, de beroepsorganisaties, de studenten en enkele internationale contacten. De KHLeuven kan rekenen op verschillende partners uit het werkveld, zoals het Universitair Ziekenhuis Leuven, het Universitair Ziekenhuis Antwerpen, het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel, het Revalidatiecentrum Pulderbos en het Paola Kinderziekenhuis in Antwerpen. Vanuit de opleidingsadviesraad werd toen voorgesteld om een brede bevraging te houden, waarop alle naburige hoofdverpleegkundigen van pediatrische en neonatologische afdelingen werden aangeschreven om het competentieprofiel te beoordelen. Ook docenten en gastsprekers kregen toen de mogelijkheid om de vragenlijst in te vullen. De commissie is lovend over de nauwe samenwerking met de verschillende belangengroepen en de partnerinstellingen in de associatie bij de opstelling van het competentieprofiel. Het samenwerkingsverband met de K.H.Kempen en de KHLim is uniek, en betekent een meerwaarde voor de opleidingen. De commissie drukt de hoop uit dat de sterk gecentraliseerde aanpak werkbaar blijft, wat niet evident is gezien de toenemende studentenaantallen.

De commissie heeft tijdens de gesprekken geconstateerd dat het competentieprofiel bekend is bij de studenten. Tijdens de startdag aan het begin van het academiejaar krijgen de studenten uitleg bij de competenties en de indicatoren. Zij vinden daarnaast een overzicht terug van de competenties per opleidingsonderdeel aan de hand van de ECTS-fiches, die ook op Toledo beschikbaar zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg omvat volgens de commissie een uitgebalanceerde combinatie van theoretische en praktische leerinhouden, die het mogelijk maakt de geformuleerde doelstellingen na te streven. Dat programma wordt door alle drie de partnerhogescholen van de Associatie KU Leuven aangeboden sinds 2006–2007. Het curriculum aan de KHLeuven wordt bovendien gedeeltelijk samen met de KHLim en de K.H.Kempen georganiseerd. Concreet worden daarvan 21 studiepunten gezamenlijk met de twee bovenvermelde hogescholen ingericht. Dat zijn voornamelijk de theoriegerichte opleidingsonderdelen, die als modules ingericht zijn. Het programma bestaat in totaal uit vijf theoretische opleidingsonderdelen, het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs – waaronder de praktijkstage valt – en de scriptie. Daarvan verzorgt de K.H.Kempen in Turnhout Intensieve zorgen pediatrie (OO2) en de KHLim Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere (OO4). Het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) wordt op jaarlijks wisselende basis gedoceerd in één van de drie instellingen. Neonatologie (OO1) wordt zowel aan de K.H.Kempen als aan de KHLeuven gedoceerd; de studenten van de KHLIM worden daarvoor aan de KHLeuven verwacht. Het vijfde opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen (OO5) wordt ten slotte door elke opleiding apart gedoceerd, net zoals de begeleiding van de praktijkstage en de scriptie per hogeschool zijn georganiseerd. De studenten aan de KHLeuven volgen het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen overigens samen met de studenten van het schakelprogramma van de master Verpleegkunde en Vroedkunde aan de KU Leuven. De gezamenlijk ingerichte opleidingsonderdelen worden opgevolgd door de coördinatiegroep, waarin de verschillende hogescholen zijn vertegenwoordigd. De decentralisatie van het opleidingsonderdeel Neonatologie is volgens de opleiding aangewezen, omdat de anders te grote studentengroepen het verdiepend leren zouden verhinderen. De commissie vindt het werken in kleinere groepen relevant voor het vaardigheidsonderwijs, maar is ook van mening dat het studentenaantal momenteel geen bedreiging vormt voor het kennisonderwijs binnen Neonatologie.

De opleiding maakt gebruik van een competentiematrix waarin het competentieprofiel aan het programma wordt gekoppeld. De commissie betreurt het dat de opleiding de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties niet rechtstreeks in de matrix heeft opgenomen. Het zou de transparantie ten goede komen om die competenties ook aan de verschillende opleidingsonderdelen toe te wijzen. De commissie is van mening dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd, en op maat is van de vele werkstudenten. Het curriculum bevat geen keuzetrajecten of keuzeopleidingsonderdelen, maar studenten kunnen wel enigszins kiezen hoe ze hun stageperiodes invullen (cf. facet 2.2). Het programma wisselt af tussen verschillende leergebieden: de studenten komen in aanraking met zo-

wel biomedische, verpleegkundige als psychosociale wetenschappen. De commissie heeft daarnaast gemerkt dat de opleiding recent de integratie van praktijk en theorie heeft versterkt. Bij het opleidingsonderdeel Neonatologie heeft de opleiding drie dagen casuïstiek en zorgvaardigheden toegevoegd aan de lesinhoud, ter bevordering van de praktijkgerichtheid. De commissie vindt dat positief, maar vindt dat de opleiding de relevantie hiervan kan afoetsen bij de deeltijdse studenten die al actief zijn in de sector. Het multidisciplinaire karakter van het vaardigheidsonderwijs en de stages zorgt er volgens de commissie voor dat de studenten hun vaardigheden en kennis geïntegreerd leren inzetten op een werkplek.

De commissie begreep dat curriculumaanpassingen steeds tot stand komen via een interne procedure. Ze apprecieert de duidelijke systematiek daarachter. Het programma wordt geëvalueerd en aangepast door de opleidingscommissie, die een keer per semester samenkomt. Naast de opleidingscoördinator van Pediatrische gezondheidszorg maken ook een lector, een praktijklector, een alumnus en de stafmedewerker Moeder-kindzorg van het UZ Leuven deel uit van de opleidingscommissie. De evaluaties van het curriculum baseren zich op vergaderingen met lectoren en praktijklectoren, onderzoeksresultaten van bevestigingen bij studenten en de reacties van de stageplaatsen. De commissie vindt het positief dat de verschillende betrokkenen ingeschakeld worden bij curriculumherzieningen. Curriculumherzieningen worden daarnaast ook aangestuurd en opgevolgd door de coördinatiegroep. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat mogelijkheden tot kruisbestuiving steeds worden onderzocht. De commissie heeft opgemerkt dat de KHLeuven, dankzij haar duidelijke langetermijnvisie, een cruciale invloed heeft op de beslissingen die vanuit de coördinatiegroep worden genomen. De commissie apprecieert sterk de grote cohesie in de opleiding. De commissie vindt dat de voordelen van de samenwerking opwegen tegen de nadelen ervan. Maar ze vraagt ook om te waken over de werklast die de coördinatie van bepaalde opleidingsonderdelen met zich meebrengt.

De KHLeuven zet sterk in op internationalisering van haar onderwijsaanbod. Studenten Pediatrische gezondheidszorg krijgen de mogelijkheid om een buitenlandse stage te volgen. In dat geval zou hun stage twee maanden duren en in het tweede semester vallen. De commissie begreep echter uit de gesprekken dat weinig studenten er gebruik van maken, aangezien ze zich zelden twee maanden kunnen vrijmaken. Zeker voor de deeltijdse studenten is dat niet vanzelfsprekend. De commissie is van mening dat de internationale mobiliteit voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg nog in de kinderschoenen staat. Ze vraagt de opleiding om haar studenten meer te motiveren en te overtuigen van de meerwaarde van een buitenlandse stage. Ze heeft daarentegen gemerkt dat de opleiding in het programma internationale en multiculturele elementen heeft opgenomen. Ze vindt het erg positief dat de opleidingscoördinatoren van de bachelor-na-bacheloropleidingen Pediatrische gezondheidszorg samen aan een vierdaagse in een ziekenhuis in Denemarken hebben deelgenomen, om de mogelijkheden in verband met internationale mobiliteit te onderzoeken. De gastlectoren verwerken informatie van internationale congressen en actuele ontwikkelingen uit het werkveld in hun lessen. Volgens de studenten leren zij uitgebreid en praktijkgericht hoe zij op de latere werkvloer met diversiteit kunnen omgaan in het opleidingsonderdeel Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere. Ook in de cursussen proberen de lectoren relevante internationale literatuur op te nemen. Daarnaast organiseert het departement jaarlijks een 'internationale miniweek', waarin studenten lezingen en workshops van buitenlandse lectoren kunnen volgen. Dat initiatief werd opgestart in het kader van internationalisation@home. De commissie suggereert om het samenwerkingsverband te benutten, en vanuit gezamenlijk overleg overkoepelende initiatieven met betrekking tot internationalisering op te starten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studenten meer aan te moedigen een buitenlandse stage in hun curriculum op te nemen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is lovend over de professionele gerichtheid van de opleiding, die aan de hand van haar multidisciplinaire programma inspeelt op het wijzigende zorgmodel van onze maatschappij. Het programma wordt verzorgd door lectoren en praktijklectoren die naast hun onderwijsopdracht werkzaam zijn in de acute of chronische pediatrie. Ook de nauwe samenwerking met de verschillende partners uit het werkveld – zoals het UZ Leuven – is een troef, aangezien die contacten de input van actuele ontwikkelingen in het programma garanderen. De studenten en de alumni beschouwen daarnaast de gemeenschappelijke organisatie met de andere partnerhogeschoolen als een grote meerwaarde; op die manier komen zij ook in contact met de expertise van andere kenniscentra. De commissie is van mening dat de opleiding erin slaagt om het nagestreefde expertniveau te vertalen in het programma, dankzij de sterke verwevenheid met de beroepspraktijk. Er is aandacht voor een optimale afstemming tussen theoretische opleidingsonderdelen en de stageperiodes. De evidence-based aanpak is op verschillende niveaus in de opleiding verankerd. In het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie is in de ogen van de commissie weliswaar nog meer aandacht voor advanced life support noodzakelijk.

De commissie constateerde dat de studenten hun verpleegkundige en communicatieve vaardigheden kunnen trainen in het vaardigheidscentrum. Het vaardigheidsonderwijs werd in 2008–2009 aan het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs toegevoegd, vermits studenten hadden aangegeven dat zij nog meer basistechnieken wilden aanleren om de totaalzorg van kinderen en baby's te beheersen. Daarnaast bestaat het Klinisch onderwijs voornamelijk uit stages. De studenten Pediatrische gezondheidszorg lopen in totaal 450 uren stage, verspreid over drie stageperiodes en drie stageplaatsen. Volgens de commissie garandeert de vlotte samenwerking met externe partners zoals het UZ Leuven degelijke stageplaatsen. Ze is van mening dat de opsplitsing van de stage over meerdere stageplaatsen bijdraagt aan de brede competentieontwikkeling van de studenten. Bovendien waardeert ze de optimale afstemming tussen de theoretische opleidingsonderdelen en de stages. De eerste stage start voor opleidingsonderdelen 1 en 2, en vindt verplicht plaats op een dienst Neonatologie, met inbegrip van pediatrische intensieve zorg. De commissie vindt het een goede zaak dat de stage op een neonatale afdeling werd verplicht. De tweede stage situeert zich tijdens of na opleidingsonderdeel 3 en de derde stage tijdens of na opleidingsonderdeel 4. Voor deze stages kunnen de studenten kiezen uit verschillende afdelingen: algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallenzorg en pediatrische basisgezondheidszorg, de extramurale pediatrische zorg of de kinder- en jeugdpsychiatrie. Tijdens de tweede stage ligt de focus wel op de chronische zorg. De derde stage situeert zich in een medisch-psychologische setting. De commissie erkent dat op die manier de stages naadloos aansluiten op de theoretische opleidingsonderdelen en de samenwerking bevorderen. De verschillende stagecontexten voldoen daarnaast aan de vereisten van de bijzondere beroepstitel. Per stage werken de studenten bovendien een specifieke opdracht uit:

een nursingstudie, een zorgproject en een paper rond interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind. Zo leren de studenten zeer concreet en praktijkgericht een zorgplan opstellen, een protocol verbeteren en de maatschappelijke context van het zieke kind bestuderen. Zij formuleren tevens persoonlijke leerdoelen, en evalueren zichzelf na elke stage. Dat wordt bijgehouden in het studentbegeleidingsdossier. Wat de begeleiding betreft, kunnen studenten voor elke stage rekenen op een praktijklector, die het leerproces van de studenten opvolgt, en een mentor vanuit de stageplaats. Die laatste waakt erover dat de stage voldoende leerrijk is, en ondersteunt de student met concrete feedback. Meestal krijgen de studenten om praktische redenen begeleiding van meerdere verpleegkundigen. In functie van een maximale consistentie vraagt de commissie om dat te vermijden. De studenten zijn in het algemeen echter erg tevreden over de opvolging van hun stage en de feedback op hun opdrachten.

De bachelorproef bestaat uit de bachelorproef zelf en een bijhorende paper. De paper kan per drie gemaakt worden en behandelt een casus over beleid en kwaliteitszorg, ethiek en recht. De bachelorproef wordt per twee gemaakt. De commissie meent dat de uitwerking in ofwel een groepsopdracht, ofwel een individuele opdracht beide kunnen, als die maar het expertniveau bereikt en op voorwaarde dat de beoordelingscriteria duidelijk omschreven zijn en gekend zijn door de student voor de aanvang van de opdrachten. De commissie apprecieert de duidelijke richtlijnen voor de bachelorproef en de begeleiding van de studenten. Aan de hand van een praktijkvraag, die in overleg met een stageplaats bepaald werd, ontwikkelen de studenten informatie- en onderzoekscompetenties. De studenten leren wetenschappelijke literatuur gebruiken als basis voor een praktische uitwerking, zoals een brochure, een procedure of de formulering van een aantal richtlijnen. De stageplaatsen kunnen het product effectief inzetten, wat al meermaals gebeurde. De commissie spreekt haar goedkeuring uit over de koppeling tussen de stage en de bachelorproef. De opleiding streeft naar een win-winsituatie voor alle betrokkenen, en slaagt daar volgens de commissie ook in. In die zin is de bachelorproef een voorbeeld van maatschappelijke dienstverlening. De studenten vinden de bachelorproef erg zinvol, omdat ze er de verschillende competenties uit de opleidingsonderdelen in moeten combineren. De bachelorproef wordt begeleid door de opleidingscoördinator, de promotor en een inhoudsdeskundige.

Naast de professionele gerichtheid van het programma is ook de academische gerichtheid de commissie opgevallen. De opleiding mikt op een hoog wetenschappelijk niveau. De commissie is van mening dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen zeer goed ingevuld wordt, en dat het de studenten daadwerkelijk een gezonde attitude in levenslang leren bijbrengt. De studenten aan de KHLeuven volgen het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen samen met de studenten van het schakelprogramma van de master Verpleegkunde en Vroedkunde aan de KU Leuven. Hoewel ze tijdens de gesprekken erop wezen dat het niet gemakkelijk is, vinden de studenten Verpleegkundige wetenschappen toch een erg interessant en relevant opleidingsonderdeel. De verdieping wordt gewaardeerd. De studenten en alumni gaven in de gesprekken ook aan dat zij respectievelijk tijdens hun stage of hun latere job ingeschakeld kunnen worden om collega's toelichting te geven bij actuele ontwikkelingen of recent onderzoek.

Wat het studiemateriaal betreft, kon de commissie vaststellen dat voor alle opleidingsonderdelen voldoende actuele vakliteratuur en wetenschappelijk onderzoek in de cursussen worden geïntegreerd. De commissie vindt echter dat de actualisering meer systematisch moet worden nagekeken vanuit de opleiding, zodat de kwaliteit gegarandeerd blijft. Ze constateerde daarnaast enkele overlappings in de hand-outs, die bovendien meer overzichtelijkheid en uniformiteit konden gebruiken. De commissie spreekt zich ten slotte positief uit over de diepgang in de cursus van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om – naast de kwaliteit van de stagementoren – ook het aantal stagebegeleiders tijdens één stageperiode te bewaken.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg, zoals dat in samenwerking met de andere opleidingen in de Associatie KU Leuven is opgesteld, qua structuur en consistentie een evenwichtig geheel biedt. De commissie ondervond een grote cohesie in het programma, mede dankzij de modulaire opbouw. Ze heeft gemerkt dat de opleidingscoördinatoren van de drie partnerhogescholen met regelmaat overleggen en de samenhang van het programma opvolgen. Dat is en blijft zeker noodzakelijk. Ondanks het vlotte overleg met de andere associatiepartners is het de commissie niet ontgaan dat de gecentraliseerde samenwerking soms botst op verschillen in klemtoon of aanpak. Voor het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) lijkt het de commissie opportuun om een specifieke werkgroep op te richten met de andere partnerhogescholen, zodat de inhoud en de organisatie van dit jaarlijks wisselende opleidingsonderdeel permanent bewaakt blijven. In de KHLeuven worden eveneens vergaderingen georganiseerd met de gastdocenten per opleidingsonderdeel, zodat zij hun lessen op elkaar kunnen afstemmen.

De commissie merkt op dat het aanhouden van de drie leerlijnen – namelijk de biomedische, psychosociale en verpleegkundige leerlijn – doorheen de verschillende opleidingsonderdelen de realisering van de eindcompetenties ondersteunt. Dat uit zich ook in de gelijkmatige verdeling van de studiepunten. De commissie is wel van mening dat psychosomatiek slechts vrij summier aan bod in de lessen over het chronisch zieke kind. Dat evenwicht is voor verbetering vatbaar. Zowel de theorie- als praktischelementen zijn voldoende vertegenwoordigd in het curriculum. Er zit volgens de commissie een duidelijke verticale samenhang in de opvolging tussen de stages en de theoretische opleidingsonderdelen. Ook de keuze van stageplaatsen neemt in complexiteit toe naarmate het curriculum vordert: studenten zullen nooit hun eerste stage meteen starten op een Medisch Psychologische Kliniek (MPK) of dienst in de geestelijke gezondheidszorg.

Uit een tevredenheidsbevraging bij de alumni van 2007–2008 bleek dat 83 procent van de respondenten tevreden is over de inhoudelijke samenhang van het curriculum. Toch waren slechts twee van de acht bevroegde studenten tevreden over de onderlinge afstemming van de opleidingsonderdelen. De overlappingen die toen gesignaleerd werden, zijn weggewerkt door het aantal gastlectoren te verminderen en de vergadercultuur onder de lectoren te stimuleren. De docenten kunnen via de opleidingscommissie eventuele problemen aankaarten. De alumni nuanceerden tijdens de gesprekken dat zij overlappingen gemeld hebben, maar dat zij die niet allemaal als storend hebben ervaren. De commissie stelt weliswaar een verschil vast tussen de deeltijdse en voltijdse studenten. Ze stimuleert de opleiding in het uitwerken van verbeteringsacties en vraagt haar om de overlappingen te blijven opvolgen.

De samenhang van het programma komt volgens de commissie wel tot uiting in de praktische organisatie van de lesonderdelen: per lesdag wordt een aantal thematische topics als een geheel afgerond. De commissie vindt dat een efficiënte aanpak, aangezien de helderheid voor studenten groter is dan wanneer elk topic versnipperd zou worden over de lesweken. Bovendien is het samenbrengen van lessen op enkele dagen in de week erg praktisch voor werkstudenten. Ze

merkt wel op dat de opleiding de belasting van de studenten bij dergelijke lange lesdagen moet bewaken (cf. 2.5).

De commissie merkt op dat het modulaire programma het samenstellen van een persoonlijk traject vergemakkelijkt, en dat de opleiding zo rekening kan houden met de verschillende achtergronden van de studenten. Studenten kunnen zowel in september als januari starten met het eenjarige programma. Voor de werkstudenten bestaat de mogelijkheid om het traject te spreiden over twee tot vijf jaren. In dat geval hanteert de opleiding de regel dat zij eerst opleidingsonderdelen één tot vier opnemen voor zij Verpleegkundige wetenschappen en Klinisch onderwijs kunnen starten. De bachelorproef kan pas in het afstudeerjaar worden opgenomen. De commissie vindt het goed dat de opleiding de volgtijdelijkheid van het programma bewaakt, zonder de flexibiliteit al te zeer te beperken. Studenten kunnen ook een individueel traject samenstellen door EVC's of EVK's aan te vragen. Wanneer zij minstens twee jaar werkervaring hebben, mogen zij een portfolio indienen om een EVC aan te vragen. Op basis van die portfolio kan de opleidingscoördinator de student uitnodigen voor een interview. Als de student daarenboven ook vrijstellingen wenst voor theoretische opleidingsonderdelen, moet hij/zij een schriftelijke toets afleggen. Studenten met een masterdiploma in de Verpleegkunde en Vroedkunde worden in principe altijd vrijgesteld voor het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen en voor de bachelorproef. In specifieke gevallen wordt steeds onderzocht of de student zowel de inhoud als de competenties van een opleidingsonderdeel beheerst, voor hij/zij voor dat opleidingsonderdeel een vrijstelling krijgt. De commissie is van mening dat de opleiding in hoge mate rekening houdt met de verschillende instroomprofielen, wat blijkt uit het grote aantal deeltijdse trajecten. De opleiding communiceert met hen ook duidelijk over lesdata en studiebelasting.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het in het kader van de samenhang wenselijk dat de drie opleidingen van de associatiehogescholen intensief overleg onderhouden.
- De commissie beveelt de opleiding aan om verder te blijven waken over de overlappen tussen de verschillende opleidingsonderdelen.

Facet 2.4 Studietoetsing

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoetsing, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit een studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoetsing van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding inspanningen levert om de studietijd te toetsen en de studeerbaarheid van het programma op te volgen. De studenten beschouwen de opleiding door de band genomen als vrij zwaar en tijdsintensief. Studietijdmetingen maken deel uit van de interne kwaliteitszorg van de KHLeuven en dienen minstens een keer per acht jaar te worden uitgevoerd. In samenwerking met de andere hogescholen gebeuren de tijdmetingen voor de bachelor-na-bacheloropleidingen Pediatrische gezondheidszorg in de praktijk weliswaar om de vier jaren. De commissie vindt dat de studietijdmetingen zelfs nog frequenter kunnen worden uitgevoerd voor een nieuwe opleiding. De commissie begreep overigens dat de metingen in overleg verlopen met de kwaliteitscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen. Zowel Metis en Kronos werden in het verleden al als meetinstrumenten gehanteerd, hoewel de verschillende opleidingen vaststelden dat het niet evident is om de respons voldoende hoog te houden. De laatste studietijdmeting gebeurde in 2009–2010 en werd in de drie partnerhogescholen uitgevoerd. Aan de KHLeuven zaten zowel Neonatologie, Intensieve zorgen pediatrie als Verpleegkundige wetenschappen boven de maximumgrens van de begrote studietijd. De commissie stelde vast dat de opleidingen per opleidingsonderdeel een aantal verbeteringsacties uitgewerkt hebben om de studietijd te verlagen. Sinds 2009–2010 worden de studenten aan de KHLeuven ook uitgenodigd om een digitale vragenlijst in te vullen die peilt naar studiebelemmerende en -bevorderende factoren. Ook met de resultaten van die peiling ging de opleiding aan de slag, constateerde de commissie. De commissie vraagt de opleiding wel om de resultaten van de gezamenlijke studietijdmetingen duidelijker leesbaar te maken in de zelfevaluatie rapporten. Ze stootte immers op tegenstrijdige gegevens en vraagt de opleidingen om de resultaten van de studietijdmetingen transparanter bij te houden en weer te geven.

Voor de bachelorproef en het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs kunnen de studenten problemen signaleren in focusgesprekken. Uit het focusgesprek in 2010 bleek dat de studenten de opleiding haalbaar vinden, maar dat vooral de bachelorproef en de combinatie tussen de lessen en de stage zwaar zijn. De opleiding onderzoekt momenteel op welke manier ze dat in de toekomst kan beperken. Ze overweegt om het eerste en tweede opleidingsonderdeel te spreiden over twee semesters, zodat de acute en de chronische of geestelijke topics beter verdeeld zijn over het jaar. Uit de gesprekken met de studenten maakte de commissie wel op dat de studenten het hoge niveau van de opleiding waarderen, en ze de grotere studielast ten opzichte van hun basisopleiding waard vinden.

De commissie is daarnaast positief over de aandacht die de opleiding besteedt aan de bijzondere situatie van de werkstudenten. Het is evident dat werkstudenten doorgaans meer tijdsdruk zullen ervaren, maar de opleiding probeert rekening te houden met de praktische haalbaarheid voor de werkstudenten. Mede daarom worden de lessen gegroepeerd op enkele dagen. Een andere reden voor de groepering van verschillende lessen is de locatie van die lessen. De opleidingen van de samenwerkende hogescholen proberen te vermijden dat studenten te vaak van

locatie moeten veranderen. Toch gaven de studenten in de metingen aan dat een groot deel van hun tijd verloren gaat aan de verplaatsingen. Gezien de opleiding een bijzondere inspanning van de studenten vraagt, spoort de commissie de opleiding aan om de tijd blijvend te bewaken met betrekking tot de verplaatsingen. De commissie waarschuwt de opleiding bovendien voor de consequenties van een te volle lesagenda: studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat hun aandacht voor de laatste leselementen van een lange lesdag vaak al sterk verminderd is. Zij benadrukten echter ook dat het verrijkend is om les te krijgen van docenten uit verschillende regio's, en dat het een voordeel is om vertrouwd te geraken met verschillende kenniscentra in Vlaanderen. Hoewel er volgens de studenten al op wordt gelet dat de lesdagen theoretisch niet te zwaar zijn, zou de haalbaarheid van de dagschema's volgens de commissie nog meer moeten worden bewaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om nog meer te waken over de invulling van de dagschema's, zodat de aandachtsboog van de studenten niet te zeer belast wordt, zonder afbraak te doen aan de samenhang van de lesdagen.
- De commissie vraagt de kandidaat-studenten tijdig en grondig te informeren over de draaglast die het combineren van studeren en werken met zich meebrengt, net zoals de verplaatsingen naar de verschillende leslocaties.
- De commissie adviseert de opleiding om de studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar, in combinatie met het bewaken van de responsgraad en het blijven voeren van focusgesprekken.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan praktijkgerichte werkvormen. Naast hoor- en werkcolleges bevat de opleiding vaardigheidsonderwijs en stages, maar eveneens werkvormen zoals de bachelorproef, individuele opdrachten en groepswork. In de theoretische opleidingsonderdelen werken docenten ook met rollenspellen, casussen, demonstraties, bezoeken en oefensessies. Hun expertise vanuit het werkveld helpt daarbij vaak. De commissie vernam van de studenten dat ze die expertise en de nadruk op casuïstiek appreciëren. De commissie is erg enthousiast over het vaardigheidscentrum van de KHLeuven, waar de studenten sinds een drietal jaren ook de kans krijgen om vrijblijvend en docentonafhankelijk hun verpleegkundige en communicatieve competenties te oefenen. De opleiding differentieert op die manier tussen de voltijdse en deeltijdse studenten. Die laatsten zijn vaak al meer ervaren en hebben minder nood aan de vaardigheidsoefeningen. Voor de aanvang van de stages worden steeds twee verplichte praktijkdagen georganiseerd met demonstraties en oefeningen. De studenten zijn dan ingedeeld in kleine groepen en doorlopen aan de hand van een carrouselstelsel een aantal procedures en handelingen, waaronder vochttherapie, pneumothorax, lumbale punctie, beademingsoefeningen en vaccins bij prematuren. Zij krijgen daarbij begeleiding van experts uit het werkveld. De commissie prijst het carrouselstelsel, en is van mening dat het vaardigheidsonderwijs zeker

de competentieontwikkeling van de studenten ten goede komt. Het vaardigheidsonderwijs valt onder het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs.

De bachelor-na-bacheloropleiding verwacht in het algemeen een grote zelfstandigheid bij de studenten. Gezien zij al een basisopleiding genoten, worden zij minder gestuurd bij individueel werk. In het didactische concept van de opleiding spelen zelfkennis, zelfreflectie en attitude een grote rol. De opleiding wil haar studenten motiveren om zelf hun leerproces in handen te nemen en daarover te reflecteren. De commissie steunt dat, aangezien ze vaststelde dat de nadruk op zelfstandigheid de kritische ingesteldheid van de studenten bevordert. Het reflecterend leren is een sterk element in het programma.

Wat de kwaliteit van het cursusmateriaal betreft, wil de commissie naast de opmerkingen die al onder facet 2.2 ter sprake kwamen, opmerken dat de hoeveelheid leerstof zoals die uit de cursussen blijkt, redelijk groot is en overlappingen bevat. De opleiding is echter van mening dat de bachelor-na-bachelorstudenten al in staat zijn om met grotere hoeveelheden studiemateriaal aan de slag te gaan. De commissie respecteert die beslissing, maar vraagt om meer overzicht te brengen in sommige cursussen: meer eenvormigheid in de inhoudsopgaves en in het correct refereren zou wenselijk zijn. De opleiding hanteert sinds kort echter een document dat de coördinatiegroep tussen de samenwerkende hogescholen opstelde en waarin een aantal aanbevelingen voor goed cursusmateriaal is opgesomd. Op die manier bezitten ook gastdocenten over een leidraad om didactisch verantwoord materiaal op te stellen. Het cursusmateriaal van de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen wordt overigens ook besproken op de samenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies, waarin men zich onder andere baseert op de studentenevaluaties. Het is volgens de commissie positief dat die verantwoordelijkheid niet meer alleen bij de docenten zelf ligt. Zeker in een opleiding met veel gastdocenten en -sprekers vindt ze die opvolging vanuit de opleiding belangrijk. In het algemeen vindt de commissie een meer systematische kwaliteitscontrole van het cursusmateriaal raadzaam.

De commissie heeft eveneens vastgesteld dat de elektronische leeromgeving Toledo actief en frequent gebruikt wordt door zowel studenten als docenten. De structuur ervan is duidelijk. De commissie vond er verschillende opleidings- of studentgerelateerde documenten op terug. Per opleidingsonderdeel is er een moduleboek met uitleg over de doelstellingen, de evaluatie en de inhoud ervan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteit van het studiemateriaal systematischer vanuit de opleiding op te volgen en te evalueren, zodat het studiemateriaal niet alleen actueel maar ook overzichtelijk en uniform is.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de samenwerkende hogescholen. De coördinatiegroep zorgt ervoor dat de examinering en de deliberaties overal gelijkaardig verlopen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, op voorwaarde van een gegronde motivering. Dergelijke afspraken worden ook opgenomen in het onderwijs- en examenreglement (OER). De commissie stimuleert de samenwerking tussen de hogescholen en merkt dat het toetsbeleid ook leidt tot kwalitatieve evaluaties.

De commissie kon vaststellen dat er veel variatie in de evaluatievormen zit en dat die in hoge mate competentiegericht zijn. De examens die de commissie kon inkijken, waren duidelijk en toepassingsgericht. Er werd afgewisseld tussen open vragen, openboekvragen, meerkeuze- en casusvragen. Naast schriftelijke examens zijn er voor sommige opleidingsonderdelen ook mondelinge examens en evalueert de opleiding via papers, peerassessment bij groepswork en self-assessment in het kader van de stage. De commissie vindt het jammer dat de klinische trainingen niet geëvalueerd worden, waardoor de praktische vaardigheden alleen via de stage zijn getoetst. Ze vraagt de opleiding te bekijken of dat in de toekomst realiseerbaar is.

De stages worden beoordeeld door de praktijklector in overleg met de stagementor. Studenten krijgen op voorhand inzage in het evaluatieformulier, zodat zij weten op welke aspecten zij geëvalueerd worden: professionele houding, kennis en inzicht, klinische beoordeling en organisatie, verpleegkundige zorgverlening en technische vaardigheden, omgaan met patiënt en familie, samenwerking in team, rapportering en overdacht. De studenten vullen ook zelf een evaluatieformulier in. Op het einde van elke stage overloopt de praktijklector met de student de sterke punten en de aandachtspunten, zodat daar in de volgende stage kan aan worden gewerkt. Zij krijgen ook per stage een indicatief cijfer. De drie stages samen bepalen het eindresultaat. De commissie begreep dat studenten soms een stage op de eigen werkplek doen. Hoewel de opleiding en de studenten zelf aangeven dat de stagementor zijn taak plichtsbewust vervult en de stagiairs openstaan voor opmerkingen, vraagt de commissie om er voldoende over te waken dat de objectiviteit gegarandeerd blijft.

Voor de evaluatie van de bachelorproef van ongeveer 30 bladzijden gaat men na of het rapport minstens een probleemstelling, een methodologie, een literatuurstudie met referenties en een analyse van het uitgewerkte instrument in de praktijk bevat. De studenten presenteren de bachelorproef aan een jury, die de mogelijkheid heeft om bijkomende vragen te stellen. Studenten maken de bachelorproef meestal per twee, maar de quoterings gebeurt individueel. Het eindcijfer omvat de geschreven en gepresenteerde inhoud van de bachelorproef (70 procent), de vorm (20 procent) en het proces (10 procent). Daarnaast worden de studenten ook beoordeeld op de paper over beleid en kwaliteitszorg, ethiek en recht. De kwaliteit van die papers kan volgens de commissie nog worden geoptimaliseerd.

Sinds 2010 maakt de opleiding gebruik van een concordantiematrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is positief over het bestaan van de matrix, maar vraagt om de matrix in de praktijk nog meer als instrument te hanteren. Voor alle docenten is er daarnaast een handleiding over het toetsbeleid van de opleiding. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding bewust werk maakt van de uniformiteit en de kwaliteit van de examens, ook bij evaluaties van opleidingsonderdelen die meerdere mensen doceerden. In dat geval wordt

de evaluatie sterk opgevolgd door de opleidingsverantwoordelijken van de drie hogescholen. Gast-docenten worden namelijk gevraagd steeds drie toepassingsvragen op te stellen met een verbeter-sleutel. Aan de hand daarvan stelt de opleidingsverantwoordelijke in kwestie vervolgens het exa-men op. De commissie is enthousiast over die werkwijze en de ondersteuning van de gastdocenten. Voor het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) woonden de drie opleidingscoördinatoren zelf afwisselend de lessen bij en stelden nadien samen een exa-men met verbeter-sleutel op voor de studenten van de verschillende betrokken hogescholen. Voor het opleidingsonderdeel Neonatologie (OO1) worden de studenten geëvalueerd door zes docenten, waarbij de studenten in een doorschuifstelsel bij ieder apart een vraag beantwoorden. De com-missie looft het carrousselstelsel, maar is van mening dat het niveau van de examenvragen nog meer verdiepend kan zijn. Ze vraagt de opleiding om daarover te waken. De commissie vraagt om ook de evaluatie van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie (OO2) op te splitsen en om de studenten niet enkel via een schriftelijk examen te evalueren.

Per opleidingsonderdeel krijgen de studenten informatie over de toetsingswijze via de ECTS-fiches en de studiegids, waarin ook een versie van het onderwijs- en examenreglement is opge-nomen (OER). De informatie over de examens krijgen de studenten al bij hun inschrijving, en wordt via Toledo en e-mail nog herhaald. In november en december kunnen studenten vrijwillig een infosessie over het OER bijwonen. De commissie is tevreden over de transparantie van het toetsingssysteem, zowel voor de studenten als voor de lectoren. Ook de feedback na de examens is naar behoren, de studenten hebben inzagerecht en krijgen de kans om bijkomende vragen stellen aan de lectoren. Indien problemen gesignaleerd worden, kunnen de studenten terecht bij de ombudsdienst.

In de KHLeuven wordt de kwaliteit van het evaluaties opgevolgd door enerzijds de technische commissie en anderzijds de examencommissie. De technische commissie is actief, die de juist-heid van de evaluaties en de berekening van het resultaat nagaat. De examencommissie be-staat uit het departementshoofd, de opleidingscoördinator, twee lectoren, stagebegeleiders, de ombudspersoon en een secretaris. De examencommissie spreekt zich onder andere uit over het slagen van de student en de behaalde graad van verdienste van de student.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om meer diepgang te brengen in de examenvragen van het opleidingsonderdeel Neonatologie.
- De commissie vindt het wenselijk om de examenvorm van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie te herbekijken, zodat de studenten zowel mondeling als schriftelijk worden geëvalueerd.
- De commissie vindt het noodzakelijk dat studenten tijdens hun stage op de eigen werkplek intensiever begeleid en geëvalueerd worden door de opleiding in functie van het behalen van het competentieniveau, maar ook in het kader van de objectiviteit. In de mate van het mo-gelijke moet een stage op de eigen werkplek zo veel mogelijk worden vermeden of beperkt.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg stelt zich open voor aan de professioneel gerichte bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde. Pediatrische gezondheidszorg voldoet aan de vereisten voor de bijzondere beroepstitel. Enkel de studenten met een vooropleiding Verpleegkunde kunnen daarop aanspraak maken. Vooral de afstudeerrichtingen Ziekenhuisverpleegkunde en Kinderverpleegkunde zijn volgens de opleiding geschikt om de bachelor-na-bacheloropleiding aan te vatten. In praktijk komen de meeste studenten effectief uit een van de bovenstaande afstudeerrichtingen. Met name de studenten met een diploma Vroedkunde hebben vaak iets meer ondersteuning en zelfstudie nodig om op een gelijk kennisniveau van bepaalde theoretische onderwerpen te komen. Voor hen en voor het relatief lage aantal studenten uit andere afstudeerrichtingen dan de bovengenoemde biedt de opleiding cursus- en filmmateriaal aan uit de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde van de basisopleiding. De commissie vraagt om er voldoende over te waken dat die studenten goed opgevangen worden, ook tijdens de stages. Zij kunnen uiteraard altijd terecht in het vaardigheidscentrum om hun pediatrische vaardigheden te trainen.

Uit de verzamelde studentenkenmerken blijkt dat de hoofdstroom bestaat uit pas afgestudeerden. Zij kiezen meestal voor de voltijdse opleiding. Naast een groot aantal pas afgestudeerden telt de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook een relatief uitgebreide groep werkstudenten, die meestal opteren voor een deeltijds traject. Zij kunnen via de EVC- en EVK-procedure vrijstellingen aanvragen (cf. facet 2.3). Studenten die al een masterdiploma behaalden, kunnen ook EVK's laten erkennen. Voorlopig heeft de bachelor-na-bacheloropleiding nog geen masterstudenten Verpleegkunde ingeschreven.

De commissie stelt vast dat de opleiding al heeft nagedacht over het instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding. De commissie is van mening dat de instroom in de opleiding een uitdaging voor haar vormt. Vooral het omgaan met de verschillen tussen deeltijdse en voltijdse studenten is niet evident, aangezien de kennis en de werkervaring van de beide groepen zich niet op hetzelfde niveau situeren. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat de deeltijdse studenten vaak meer het gevoel hebben dat ze de leerstof al kennen. Andersom kunnen tekorten aan voorkennis een hindernis vormen voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Daarvoor moet de opleiding alert blijven. De commissie heeft echter gemerkt dat de opleiding een helder zicht heeft op de instroomprofielen en de verschillende achtergronden van de studenten. Ze stimuleert de opleiding om die resultaten frequent te blijven analyseren en daarop in te spelen. Om een beeld te krijgen van

de instroomprofielen organiseert de opleiding voor alle geïnteresseerden intakegesprekken. De commissie apprecieert de aandacht die de opleiding heeft voor de beginsituatie van iedere student.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een enthousiast en samenhangend personeelsteam. De commissie merkte ook dat het hele team de visie van de opleiding samen draagt. Ondanks het grote aantal gastdocenten met beperkte opdracht slaagt de opleiding erin om iedereen betrokken te houden. De opleiding investeert bewust in een duidelijke communicatie en informatieverstoring. Dat is ook noodzakelijk gezien de intense samenwerking met de associatiepartners. De commissie heeft met genoegen vastgesteld dat de opleiding zich bewust is van het belang van een permanente afstemming met de andere partnerhogescholen. Dankzij de coördinatiegroep blijft die afstemming gegarandeerd.

Vanuit de opleiding en de hogeschool krijgen de docenten didactische ondersteuning aangeboden. Zij geven tijdens de gesprekken aan dat zij kunnen rekenen op een ruim aanbod bijscholingen, studiedagen en themasessies. Zo krijgen zij, indien gewenst, hulp bij het gebruik van Toledo of toelichting bij didactische vernieuwingen, zodat zij vlot aan de slag kunnen met didactische werkvormen zoals casusonderwijs, overalltoets of rollenspelen. Bij de departementale onderwijscoördinator kunnen zij zelf voorstellen doen. Sinds 2008 is er een elektronisch registratiesysteem (ERNA) dat de aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert. De commissie stimuleert het verder uitbouwen van het professionaliseringsbeleid. De opleiding telt overigens drie personeelsleden die de academische lerarenopleiding voltooiden en een personeelslid dat een getuigschrift van pedagogische bekwaamheid bezit.

Het personeelsbeleid wil zo transparant mogelijk zijn en streeft een open communicatie na tussen alle docenten. Vanuit de KHLeuven is een aantal doelstellingen geformuleerd rond personeelsbeleid. Sinds 2007 werkt de hogeschool bovendien met een competentiewoordenboek dat als basisinstrument gehanteerd wordt, zowel voor de verdeling van opdrachten als voor de aanwerving van nieuw personeel. De commissie vindt het positief dat men ook voor het personeel competentiegerichtheid centraal stelt. Men vertrekt immers vanuit de competenties van ieder personeelslid bij het toekennen van een opdracht. Bij aanwerving wordt een sollicitant geselecteerd op basis van het curriculum vitae voor een mondeling gesprek met de departementale en opleidingsverantwoordelijken. Doorgaans verspreidt men een vacature eerst intern en pas later extern, behalve voor bepaalde leidinggevende functies. Voor onderwijzend personeel vraagt de opleiding een masterdiploma voor lectoren van een theoretische cursus. Voor vacatures voor praktijklectoren mikt de opleiding minstens op een professionele bachelor. In de beide gevallen zijn pedagogische bekwaamheden volgens de opleiding steeds meer een pluspunt. Ook werkveld- of onderzoekservaring vergroot de inzetbaarheid van de sollicitant. Wanneer een nieuw personeelslid aan de opleiding Pediatrische gezondheidszorg start, kan hij of zij rekenen op verschillende introductieactiviteiten die voor alle personeelsleden aan de KHLeuven worden aangereikt. Het departement voorziet een informatiesessie over de concrete werking van de opleiding in het departement. Ten slotte krijgt ieder nieuw personeelslid een ervaren collega als coach toegewezen en stelt de opleidingscoördinator zich toegankelijk op. De commissie vindt het positief dat de opleidingscoördinator regelmatig een les bijwoont van de gastlectoren. Op die manier kan ze effectief coördineren tussen de verschillende opleidingsonderdelen en afstemmen met de andere partnerhogescholen. Na minstens vier jaren anciënniteit kan personeel benoemd worden. De commissie vindt het positief dat een benoeming niet enkel bepaald wordt door anciënniteit, maar ook door kwalitatieve criteria. Ze is daarnaast tevreden over het gelijkheids- en diversiteitsbeleid bij de aanwervingen.

De eerste vier jaren organiseert de opleidingscoördinator voor de personeelsleden jaarlijks een functioneringsgesprek, daarna om de twee jaren. In het gesprek bespreken ze het functioneren, en worden doelstellingen en taken voor de toekomst vastgelegd. In het eerste jaar van nieuwe docenten woont de opleidingscoördinator een les bij, wat kan leiden tot suggesties of verbetering. Evaluatiegesprekken vinden plaats door het departementshoofd, die opvolgt in welke mate het personeelslid de doelstellingen van het functioneringsgesprek heeft bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de professionele kwaliteiten van het docententeam van hoog niveau zijn. Ze is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzende personeel. De meeste vaste personeelsleden zijn naast hun onderwijsopdracht nog actief in het werkveld. Bovendien telt de opleiding veel gastdocenten met nationale en internationale uitstraling, zowel op klinisch als academische vlak. Zij komen uit verschillende achtergronden en zijn vaak experts in een subspecialisatie van de pediatrische gezondheidszorg. Het docententeam telt een dertigtal arts-specialisten, veertien docenten met een masterdiploma en meer dan dertig docenten met een bachelordiploma, waarbij sommigen ook een bachelor-na-bacheloropleiding voltooiden en een bijzondere beroepstitel of een bijzondere bekwaamheid behaalden. De commissie concludeert dat het gespecialiseerde personeelsteam het resultaat is van een zeer degelijke selectieprocedure. Ze bevestigt daarnaast dat het werken met gastdocenten en -sprekers een garantie biedt om op de hoogte te blijven van actuele evoluties op juridisch, technisch, medisch en verpleegkundig vlak. Tijdens de lessen komen de studenten aan de hand van reële casussen en praktijkvoorbeelden immers regelmatig in contact met de effectieve beroepspraktijk. Vakinhoudelijke professionalisering kan net zoals de didactische bijscholingen aangevraagd worden via het elektronische registratiesysteem (ERNA). De commissie drukt overigens haar goedkeuring uit over de organisatie van vormingen voor stagementoren, zodat ook zij weten wat van hen verwacht wordt in de begeleiding van stagiairs. De commissie begreep uit de gesprekken met de studenten dat zij erg tevreden zijn over de expertise en praktijkgerichtheid van hun docenten.

De opleiding wenst haar relatie met het professionele veld verder te omlijnen. De commissie bevestigt dat de deskundigheid van het personeel en de nauwe contacten met een aantal sterke externe partners een positieve bijdrage leveren aan de onderwijskwaliteit. Ze beschouwt de samenwerking met het UZ Leuven als een belangrijke troef. Tevens waardeert de commissie ook sterk de betrokkenheid tussen de partnerhogescholen, hoewel ze de zorg deelt van de opleiding dat de nog steeds toenemende studentenaantallen de kwaliteit van de opleidingsonderdelen in het gedrang kunnen brengen.

De opleiding streeft ook naar een personeelsbezetting die internationale deskundigheid kan bieden. Niet alleen hebben verschillende gastlectoren en lectoren zelf internationale uitstraling, zij maken ook deel uit van een internationaal netwerk. Zij nemen deel aan internationale congressen, zoals het European Association for Population Studies-congres. Tevens werden al enkele docenten naar het buitenland uitgezonden; in 2008–2009 nam een docent van Pediatrische gezondheidszorg deel aan een project in Rovaniemi in Finland. In 2010–2011 ging een personeelslid naar Slagelse in Denemarken. De commissie is lovend over de aandacht voor internationale deskundigheid in het personeelsteam.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de opleiding Pediatrische gezondheidszorg telde het onderwijzende personeel in 2010–2011 78 medewerkers, hetzij lectoren, hetzij praktijklectoren. Daarvan bestond de grote meerderheid uit gastlectoren (69), die een relatief kleine en afgebakende opdracht hebben. De gastlectoren staan in voor 65,68 procent van de onderwijsbelasting. De overige 34,22 procent wordt verzorgd door de negen vaste lectoren. In totaal beschikte de bachelor-na-bacheloropleiding over 1,29 VTE voor de 18 voltijdse studenten die zich dat jaar inschreven. Dat komt neer op een docent-studentratio van 0,0716 VTE. Het administratieve en technische personeel waarop de opleiding kan rekenen, wordt tewerkgesteld vanuit de hogeschool en het departement. Op departementaal niveau zijn er zestien ATP-leden werkzaam. Zij worden ondersteund door hulpopvoedend personeel en enkele arbeiders die instaan voor de infrastructuur.

De commissie heeft gemerkt dat de docenten erg gemotiveerd zijn en de werkdruk als haalbaar beschouwen. Ook de inzet van de opleidingscoördinator, die verschillende opdrachten combineert, is de commissie niet ontgaan. De commissie is onder de indruk van het werkethos van het personeel, maar vraagt toch dat de opleiding blijvend aandacht besteedt aan de personeelsaantallen en de versnippering van de VTE's die zij met zich meebrengen. Ze vindt het daarentegen positief dat de continuïteit van de opleiding mede gegarandeerd wordt door de ondersteuning vanop hogeschoolniveau. De werklast van de opleidingscoördinator blijft haalbaar, doordat verschillende medewerkers mee de opleiding dragen. De commissie merkt echter ook op dat de combinatie van een klein vast aangesteld docentenkorps enerzijds en grote groep gastlectoren anderzijds een uitdaging vormt voor de opleiding. Het is niet evident om vanuit die samenstelling het onderwijsproces als een geheel te dragen, maar de opleiding maakt daar actief werk van.

De leeftijdsstructuur van het personeelsbestand toont aan dat de meerderheid van het vast onderwijzend personeel bestaat uit vrouwelijke dertigers en veertigers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om meer te waken over de versnippering van de VTE's.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	excellent
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding Pediatrische gezondheidszorg kan rekenen op een zeer degelijke infrastructuur. Ook de ligging van het departement Gezondheidszorg en techniek – naast het UZ Leuven en in de omgeving van de faculteit Geneeskunde van de KU Leuven – biedt volgens de commissie vele voordelen. Wanneer de opleidingsonderdelen aan de partnerhogescholen gedoceerd worden, verspreiden de andere opleidingen tijdig de informatie in verband met het lokaal en de bereikbaarheid via Toledo. De commissie waardeert het dat de opleidingen aandacht besteden aan duurzame mobiliteit, wat blijkt uit hun jaarlijkse oproep om te kiezen voor het openbaar vervoer of carpools.

In het departement G&T zijn er zeventien matig grote leslokalen, vijf grote leslokalen, drie auditoria, vier computerlokalen en een aantal werkruimtes in het studielandschap en de mediatheek. In het studielandschap staan pc's ter beschikking van de studenten. In de mediatheek kunnen de studenten boeken of tijdschriften raadplegen of uitlenen. De mediatheek biedt ook toegang tot een aantal elektronische databanken en tijdschriften. Het gebruik van elektronische databanken kan in het kader van levenslang leren volgens de commissie nog meer worden aangemoedigd. Ze is echter lovend over de doordachte organisatie van de mediatheek: niet te veel boeken en rustige ruimtes om te werken. Ze stelde tijdens het bezoek wel de vraag waarom de opleiding een eigen bibliotheek voorziet, terwijl de studenten gebruik kunnen maken van de grote biomedische bibliotheek van de nabijgelegen universitaire campus. Ze kon zich vinden in het antwoord van de opleiding, die erop wees dat het aanbod van een eigen mediatheek vooral een didactisch nut heeft voor de studenten. Ook alle handboeken zijn er aanwezig, zodat studenten niet verplicht zijn om die werken aan te kopen. Indien zij meer informatie wensen, kunnen zij uiteraard ook doorverwezen worden naar andere bibliotheken of databanken.

De commissie constateerde dat de lokalen goed zijn uitgerust met de moderne multimedia-apparatuur en draadloos internet. Het viel de commissie op dat de lokalen die zij te zien kreeg, zeer netjes en ruim waren. In het bijzonder is ze zeer enthousiast over het vaardigheidscentrum, waar de studenten hun praktijklessen en vaardigheidstrainingen krijgen. In het vaardigheidscentrum staan enkele kinderbedden en een couveuse, die volledig uitgerust zijn met apparatuur van neonatologie en reanimatiepoppen voor basic life support van alle leeftijden. Er zijn ook drie kinderbboxen voor de training van kinderverpleegkundige vaardigheden. Bijzonder vindt de commissie ook dat de technieken die worden aangeleerd aan de studenten eveneens op video beschikbaar zijn. Dat beeldmateriaal kunnen de studenten tijdens hun vaardigheidstrainingen bekijken op de tv-schermen in het vaardigheidscentrum. Zij moeten steeds reserveren wanneer zij zelfstandig willen gaan oefenen. De commissie heeft ondervonden dat de organisatie in het vaardigheidscentrum piekfijn verloopt. Daarnaast wordt een aantal vaardigheden op de afdelingen Neonatologie en PICU van het UZ Leuven behandeld. Studenten komen eveneens in contact met de werkveldpartners van andere hogescholen, aangezien zij ook gebruikmaken van die infrastructuur. Zo krijgen zij praktijklessen of vaardigheidstrainingen in het Universitair Ziekenhuis

Antwerpen, het Revalidatiecentrum Pulderbos, het Universitair Ziekenhuis Jette en het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel. De commissie vindt het positief dat de studenten op die manier in een authentieke context les krijgen.

Het is de commissie opgevallen dat de KHLeuven geïnvesteerd heeft in vlot toegankelijke gebouwen voor mensen met functiebeperkingen. Er zijn liften, aangepaste sanitaire voorzieningen en brede deuren. Daarnaast is ook de brandveiligheid van de gebouwen in orde. De commissie is ervan overtuigd dat de materiële faciliteiten en de huisvesting veiligheid en degelijk onderwijs kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de studiebegeleiding betreft, is de commissie van mening dat de opleiding een voorbeeld is voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Ze stelde vast dat de studiebegeleiding op maat van de student verloopt: men vertrekt op basis van individuele doelstellingen. De commissie waardeert de zesdelige opdeling van studiebegeleiding, die getuigt van een duidelijke visie. In het algemeen apprecieert de commissie de studentgerichtheid die de opleiding uitstraalt. Door zowel de focus te leggen op de zelfstandigheid en de zelfreflectie van de studenten als op het leren werken binnen verschillende stagecontexten, bereidt de opleiding de studenten voor op de latere werksituatie. Ook uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij zeer tevreden zijn over de studie- en stagebegeleiding, en over de ondersteuning van de opleidingscoördinator.

De commissie gaat ervanuit dat studenten in een bachelor-na-bacheloropleiding minder nood hebben aan bepaalde studieondersteuning ten opzichte van een bacheloropleiding. Het doet haar echter plezier dat de opleiding toch werk maakt van een grondige begeleiding en een duidelijke communicatie. De studenten krijgen informatie over de mogelijkheden betreffende studiebegeleiding via de brochure 'Studeren doe je niet alleen'. Als studenten specifieke vragen hebben, kunnen zij zich ook steeds richten tot het Studieadviesbureau van het departement (StAB). In het StAB zitten een studietrajectbegeleider, een studieadviseur voor de instromende studenten en een studiebegeleider in verband met studiemethodes. Daarnaast is er een ombudsdienst, die tussenkomt in het geval van klachten. De studenten Pediatrische gezondheidszorg gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij, gezien de laagdrempelige contacten met lectoren en de opleidingscoördinator, daar tot op heden nog geen beroep hebben moeten op doen.

Vanuit de hogeschool worden de algemene studentenvoorzieningen verzorgd door de vzw Student-service KHLeuven. Student-service KHLeuven heeft een overeenkomst met de KU Leuven, waardoor studenten ook gebruik kunnen maken van de KU Leuven-diensten. Studenten kunnen informatie of hulp vragen bij de sociale dienst, de jobdienst, de huisvestingsdienst en de juridische

dienst. Voor psychotherapeutische begeleiding kunnen de studenten terecht bij de Gedragstherapeutische Begeleiding voor Studenten (GiBS); het Centrum voor Psychotherapie en Relatie (CPR) en het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CCG) De Bleek.

Kandidaat-studenten worden op verschillende manieren ingelicht over de opleiding. Zo zijn er naast de informatie op de website doorheen het jaar ook opendeur- en infodagen, de jobbeurs en de masterbeurs, waarop de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aanwezig is. Eens de studenten ingeschreven zijn, krijgen zij meer concrete en praktische uitleg over de opleiding en de verwachtingen. Dat gebeurt in de eerste plaats op de onthaaldag, waarop zij het onderwijs- en examenreglement krijgen (OER) en waarop per opleidingsonderdeel de studiefiche wordt toegelicht. Ook via Toledo kunnen de studenten antwoorden op hun vragen vinden. Indien zij trajectbegeleiding wensen of informatie nodig hebben over vrijstellingen, kunnen zij zich richten tot de opleidingscoördinator. Voor studenten die vroegtijdig wensen af te haken, worden exitgesprekken georganiseerd. De (lage) drop-out is meestal verklaarbaar door privéredenen of door de zware combinatie met een job.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	excellent
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de KHLeuven de afgelopen jaren een kwaliteitszorgbeleid heeft uitgewerkt dat zich naar alle niveaus heeft vertaald in vijfjaarlijkse beleidsplannen. Het huidige beleidsplan van Pediatrische gezondheidszorg omvat de periode 2008–2013. Ook de opleiding heeft een aanzet genomen in het uitbouwen van een geïntegreerde systematische kwaliteitszorg. De kwaliteitscycli worden effectief uitgevoerd en opgevolgd. De commissie heeft begrepen dat de opleiding verschillende metingen uitvoert, zowel kwalitatief als kwantitatief, en zowel formeel als informeel. Via het interne opvolgsysteem kan men nagaan of de vooropgestelde metingen en doelstellingen worden gerealiseerd.

De commissie vindt het positief dat metingen en bevragingen zijn vastgelegd in een meerjarenplan. In 2009–2010 werd voor het eerst een studietijdmeting uitgevoerd. De algemene tevredenheidsbevraging bij de studenten en het personeel gebeurt driejaarlijks, en wordt voor de bachelor-na-bacheloropleiding sinds 2009–2010 afgenomen. De bevraging zoekt naar sterke en zwakke punten wat de algemene organisatie van de hogeschool betreft. Op die manier wordt het ook mogelijk om intern de resultaten van de verschillende departementen en opleidingen te vergelijken. Tweejaarlijks wordt een bevraging uitgezonden naar alle pas afgestudeerden over de kwaliteit van de opleidingsonderdelen. Tegelijk krijgt de opleiding een goed beeld van de tewerkstelling van haar afgestudeerden. Daarnaast vraagt men elke acht jaar de alumni om een tevredenheidsenquête in te vullen, waarin zij hun mening over de opleiding kunnen geven. Jaarlijks worden de studenten Pediatrische gezondheidszorg gevraagd om de verschillende opleidingsonderdelen te beoordelen aan de hand van een vragenlijst. De resultaten van die bevraging combineert de opleiding met de organisatie van focusgroepen van zowel studenten als afgestudeerden. De lectoren bespreken de resultaten over opleidingsonderdelen individueel met de opleidingscoördinator. Problemen bij gemeenschappelijke opleidingsonderdelen komen ter sprake in de coördinatiegroep. De studenten werden in eerste instantie aan het einde van een module gevraagd om deel te nemen aan de evaluatie van de opleidingsonderdelen. Aangezien dat erg vrijblijvend was, bleef de respons laag. Ondertussen krijgen de studenten die bevraging aansluitend op het examen per opleidingsonderdeel, en het wordt sterk aangemoedigd om de enquête in te vullen. De commissie heeft geconstateerd dat die aanpak de respons en de betrouwbaarheid daarvan verhoogd hebben. Bovendien betekenen de focusgesprekken volgens de commissie een relevante aanvulling op de bevragingen. De responsgraad in een kleine opleiding zoals Pediatrische gezondheidszorg verdient volgens de commissie echter blijvende aandacht.

Uit de resultaten van de bevragingen in 2009 en 2011 bleek dat de meerderheid van de afgestudeerden tevreden tot zeer tevreden is over de opleiding. Ook uit de resultaten van de tevredenheidsbevraging bij de studenten in 2009 kwam tot uiting dat zij over het algemeen positief zijn over hun opleiding. Vooral het competentiegerichte en professionele karakter wordt geapprecieerd. De studenten die aan de bevraging deelnamen, waren weliswaar van mening dat er op het vlak van internationalisering en studiebelasting nog verbetering mogelijk is. Ook de meerwaarde van de bachelorproef kon volgens hen nog worden verhoogd. Het is duidelijk voor de commissie dat de opleiding de suggesties van haar studenten en afgestudeerden ter harte neemt en verbeteringsacties onderneemt zodra meer dan 20 procent van de respondenten ontevreden is over een bepaald aspect. Globaal genomen is de commissie tevreden dat de opleiding een kwaliteitscultuur heeft gecreëerd waaraan de verschillende betrokkenen bottom-up kunnen meewerken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding nog meer te waken over de responsgraad.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding op basis van de meetresultaten de kwaliteit van haar onderwijs actief poogt te verbeteren en daarin ook slaagt. De commissie waardeert de kritische zelfreflectie met concrete beleids- en actieplannen. Het beleidsplan is opgesteld volgens het EFQM-model. De aanpak is nog gestuurd vanop hogeschoolniveau, maar de commissie heeft vastgesteld dat de interne kwaliteitszorg al vrij goed verankerd zit in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, dankzij het toepassen van de PDCA-cyclus. Wanneer uit de tevredenheidsbevragingen blijkt dat meer dan 20 procent niet tevreden is, beschouwt men dat als een aandachtspunt. Op die manier hebben de bevragingen een knipperlichtfunctie. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat de opleiding zeer kort op de bal speelt. De laatste jaren werden al verschillende acties gerealiseerd ter bevordering van het aangeboden onderwijs. In samenspraak met de partnerhogescholen neemt de opleiding snel en adequaat initiatief. Bovendien heeft de commissie gemerkt dat de opleidingscommissie verbeteringsacties ook opvolgt en steeds een nieuw evaluatieonderzoek opzet om het effect te meten.

De studenten ervaren ook dat de opleiding hun suggesties serieus neemt en dat ze steeds zoekt naar oplossingen om de kwaliteit van het programma te optimaliseren. Dat blijkt onder meer uit de aanpassingen die de afgelopen jaren doorgevoerd werden omtrent overlappings-, studiebelasting en de inhoud van bepaalde opleidingsonderdelen. Zo werden vanaf 2009–2010 vaardigheidstrainingen georganiseerd binnen Klinisch onderwijs en moesten de studenten voor de bachelorproef lessen volgen en een paper schrijven rond recht en beleid, kwaliteitszorg en ethiek. Recent wisselden bijvoorbeeld ook de opdelingsonderdelen Intensieve zorgen pediatrie en Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind van semester, zodat het programma in elk semester aandacht besteedt aan chronische én acute zorg. Daarnaast noteerde de opleiding de opmerking dat de lesdagen van het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind erg lang waren. Ondertussen heeft de opleiding daar een mouw kunnen aan passen door meer afwisseling te brengen in de thematische indeling van de lesdagen. De studenten hebben daadwerkelijk een verschil gemerkt. De commissie waardeert het dat de opleiding voor het opleidingsonderdeel Neonatologie de inhoud en het examen aangepast heeft, zodat het niveau minder zwaar is geworden voor de studenten.

Ter opvolging van de recent genomen verbeteringsacties werd in 2012 een nieuw evaluatieonderzoek gestart. De resultaten daarvan waren nog niet beschikbaar voor de commissie. De commissie drukt echter haar goedkeuring uit voor de snelle opvolging.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding investeert in een bottom-upaanpak, waarin ze alle betrokkenen stimuleert om mee te werken aan de interne kwaliteitszorg. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding streeft naar dialoog en interactie. Ze moedigt de opleiding aan om op dezelfde manier haar onderwijs te blijven optimaliseren.

Het personeel wordt nauw betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. Personeelsleden komen twee keer per jaar samen in de opleidingscommissie. Op die manier worden zij op de hoogte gehouden van eventuele curriculumaanpassingen. De commissie is lovend over de samenstelling van de opleidingscommissie, waarin zowel het personeel, het werkveld, als de studenten en alumni vertegenwoordigd zijn. Jaarlijks organiseert de opleiding eveneens een overkoepelend feedbackmoment voor alle medewerkers om hen te informeren over de aanpassingen in het curriculum en de resultaten van de kwaliteitszorgonderzoeken. Ook per opleidingsonderdeel worden de resultaten van de bevraging meegedeeld. De opleidingscoördinator volgt nu en dan een les van de lectoren of gastlectoren en onderhoudt zo een vlot contact met hen. De commissie is er niet alleen van overtuigd dat de opleidingscoördinator een sleutelrol speelt in de interactie met het personeel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLeuven. De opleidingscoördinator fungeert ook als contactpersoon tussen de opleiding en de andere partnerhogescholen. De samenwerking en de afstemming gebeuren via de coördinatiegroep en de opleidingscommissie. De duidelijke communicatie en de nadruk op communicatie zijn volgens de commissie grote troeven van de opleiding.

De studenten krijgen de kans om suggesties of kritische opmerkingen te geven via de tevredenheidsbevraging, de opleidingsonderdeelbevraging en de focusgesprekken. Zij gaven tijdens de gesprekken met de commissie aan dat zij zich gehoord voelen bij eventuele problemen. De commissie bevestigt dat de opleiding veel belang hecht aan de mening van haar studenten. Indien zij dat wensen, kunnen studenten deel uitmaken van de departementale studentenraad (DSR). Aangezien zij echter met hun bemerkingen terecht kunnen bij de opleidingscoördinator en de meeste onderwerpen van de DSR volgens hen weinig relevant zijn voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, hebben zij besloten om dat niet te doen. Wat de alumni betreft, merkt de commissie op dat de opleiding nog met verschillende afgestudeerden contact onderhoudt. Zij zijn vaak tewerkgesteld op een van hun stageplaatsen, en een groot deel onder hen is ondertussen zelf stagementor of begeleider van de bachelorproef. De opleiding nodigt hen ook jaarlijks uit om te komen spreken op de jobbeurs van het departement. Zoals vermeld stuurt de opleiding frequent tevredenheidsbevragingen uit, en kunnen pas afgestudeerden zich uitspreken over de kwaliteit van de opleidingsonderdelen in een peiling of aan de hand van focusgesprekken.

De commissie stelde daarnaast vast dat de opleiding verschillende externe partners heeft, waaronder het UZ Leuven. De samenwerking bij stages verloopt volgens de commissie in goede verstandhouding. Praktijklectoren worden bijvoorbeeld uitgenodigd op het mentorenoverleg van een ziekenhuisafdeling van het UZ Leuven. Op die manier kunnen zowel praktische als inhoudelijke bezorgdheden worden besproken. Andersom betreft de opleiding de externe partners ook bij de beoordeling van eindexamens en presentaties van de bachelorproeven.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het gerealiseerde niveau van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Het diploma is relevant op de arbeidsmarkt, aangezien het een vereiste is om op een pediatrische afdeling van een universitair ziekenhuis te kunnen werken. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, waarderen het diploma en vinden de afgeleverde verpleegkundigen inzetbaar op zowel acute als chronische of geestelijke pediatrische afdelingen. Zij prijzen bovendien het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid die de bachelor-na-bachelorstudenten al bezitten. De studenten vinden evenzeer dat de opleiding aan hun verwachtingen voldoet. Zij appreciëren voornamelijk de praktijkgerichtheid en de aandacht voor actuele ontwikkelingen. Daarnaast gaven zij ook de relatie met de externe partners aan als een pluspunt. De alumni merken de meerwaarde van hun diploma; zij voelen dat zij meer ervaring en kennis hebben opgebouwd in vergelijking met de afgestudeerde bachelorstudenten. Om die reden krijgen zij meer vertrouwen op de werkvloer en voelen zij zich na de stages, die zij als erg leerrijk ervoeren, ook meer zelfzeker. Uit de bevraging in 2009 blijkt dat de pas afgestudeerden bijna allemaal onmiddellijk werk vinden op pediatrische afdelingen. Die respondenten gaven aan dat hun functie naar inhoud en niveau aansluit op de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Sommige studenten studeren verder.

De commissie vindt de koppeling tussen de stage en het eindwerk sterk, aangezien dat een win-situatie creëert voor de betrokken partijen. Bij verschillende bachelorproeven zijn de thema's maatschappelijk relevant en was de commissie overtuigd van de functionaliteit van het eindproduct. Het is positief dat het resultaat ingezet kan worden als bruikbaar instrument voor de afdelingen. De commissie begreep dat al verschillende brochures, infoboekjes en procedures effectief in gebruik werden genomen. Niettemin vindt de commissie het wenselijk om meer aandacht te besteden aan een objectieve quoterings van het stageverslag, de papers en het eindwerk. Het niveau van de bachelorproeven is zeker toereikend, maar de commissie was niet altijd overtuigd van de relatief hoge scores. Dat geldt ook voor de papers en de stageverslagen. Het niveau van de stageverslagen ligt volgens de commissie gemiddeld wel behoorlijk hoog, maar daarvoor zijn de scores weinig gedifferentieerd.

Wat de internationalisering betreft, heeft de commissie gemerkt dat de studenten- en docentenmobiliteit mogelijk wordt gemaakt en dat de opleiding initiatief onderneemt om de internationalisering op gang te brengen. Voorlopig waren er nog geen studenten die een buitenlandse stage volgden. De commissie vraagt de opleiding om dat sterker aan te moedigen. Wat de docentenmobiliteit betreft, apprecieert de commissie de al voltooide projecten in Denemarken en Finland. Ze merkt ook dat de opleiding haar internationale partners probeert in te schakelen in haar onderwijs, wat de commissie aanmoedigt.

Wat de samenwerking met de andere hogescholen betreft, heeft de commissie gemerkt dat er enige ongerustheid heerst omtrent de stijgende studentenaantallen. Te grote groepen hebben

onvermijdelijk gevolgen voor de organisatie van de lessen. Maar de opleiding beklemtoont ook dat men dankzij de associatiebrede samenwerking veel doelstellingen heeft gerealiseerd. De commissie is van mening dat de verschillende coördinatoren zich bewust zijn van de voor- en nadelen van een gedeeltelijk gemeenschappelijk opleidingsprogramma. Zij drukt haar vertrouwen uit in de kwaliteit van het onderwijs zoals dat momenteel georganiseerd wordt, en vraagt de drie opleidingen om die onderwijskwaliteit voor ogen te houden bij eventuele toekomstige beslissingen omtrent de samenwerking.

De commissie vindt dat de gerealiseerde eindcompetenties tegemoetkomen aan de nagestreefde competenties. De opleiding slaagt erin om de studenten voor te bereiden op het werkveld, zodat zij de juiste vaardigheden beheersen, maar ook de noodzakelijke wetenschappelijk-theoretische bagage bezitten om collega's in het werkveld te ondersteunen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de studentenmobiliteit te verhogen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Pediatrische gezondheidszorg streeft ernaar dat minstens 75 procent van de studenten die deelnemen aan de examens slaagt voor alle credits. Het is positief dat de opleiding streefcijfers hanteert, hoewel de commissie opmerkt dat 75 procent wel een ambitieuze doelstelling is. Uit het materiaal dat de commissie kon bekijken, bleek dat het rendement van de opleiding hoog ligt. In 2009–2010 was 76 procent van de 21 ingeschreven studenten geslaagd. Dertien voltijdse en 3 deeltijdse studenten waren geslaagd voor alle opgenomen studiepunten. Vier voltijdse studenten behaalden een studievoortgang tussen 76 en 99 procent, één student behaalde minder dan 25 procent. In 2010–2011 slaagden 12 van de 20 studenten voor alle opgenomen studiepunten. Het studievoortgangpercentage van zeven studenten situeerde zich tussen 75 en 99 procent; voor één student zat dat tussen 50 en 75 procent. Tien studenten behaalden hun diploma in 2010–2011 na één academiejaar, drie studenten voltooiden dat jaar hun opleiding na twee jaren. Met 60 procent behaalt de opleiding in 2010–2011 haar streefcijfer niet, maar dat cijfer zit wel boven het Vlaamse globale gemiddelde.

De commissie merkt op dat sommige studenten hun programma spreiden over meerdere trajectjaren, maar dat de studieduur gemiddeld niet wordt verlengd. Bovendien is er amper drop-out doorheen de jaren. Toch waardeert de commissie het dat de opleiding de beperkte drop-out opvolgt en exitgesprekken organiseert met afhakers. De commissie vindt het daarnaast positief dat er weinig gebruik wordt gemaakt van toleranties.

De opleiding volgt bewust haar rendement op en analyseert de cijfers ook. De commissie merkt echter op dat de opleiding haar rendementscijfers niet expliciet vergelijkt met gegevens van de associatiepartners of met de cijfers in het departement of de hogeschool. Het lijkt haar echter nuttig om die informatie te gebruiken om een relatief beeld te krijgen op het eigen rendement. Zeker in deze gunstige samenwerkingssituatie in de associatie zou ze dat willen aanmoedigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie rapport van de opleiding zeer helder leesbaar en professioneel uitgewerkt. Ook de bijlagen boden relevante informatie, en waren voldoende duidelijk en actueel. Het actualiseringsrapport toonde aan dat de opleidingen na het schrijven en indienen van het zelfevaluatie rapport niet hebben stilgezeten en dat veranderingen zijn doorgevoerd. In de lopende tekst van het zelfevaluatie rapport had de commissie echter nog iets meer kritische zin en analyse van de aandachtspunten verwacht. In het algemeen is de commissie van mening dat het ZER een actieve zelfreflectie op gang heeft gebracht, en ze hoopt dat deze kan worden bestendigd.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	excellent
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	excellent
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	excellent
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLeuven Katholieke Hogeschool Leuven

PedG Pediatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg maakt deel uit van het departement Gezondheidszorg van de Katholieke Hogeschool Limburg. Naast de professionele bacheloropleidingen zijn er twee bachelor-na-bacheloropleidingen: Pediatrische en Sociale gezondheidszorg. De hogeschool biedt tevens opleidingen aan in de studiegebieden Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Industriële wetenschappen en technologie, Industriële ingenieurswetenschappen, Sociaal agogisch werk, Lerarenopleiding en Media, Arts en Design. Daarvan zijn de meeste opleidingen professioneel gericht. De hogeschool omvat ook twee faculteiten met academische bachelor- en masteropleidingen. De verschillende departementen en opleidingen zijn verspreid over vijf campussen. De opleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt georganiseerd op de campus Oude Luikerbaan en de campus Bonnefantenstraat in Hasselt.

Naar aanleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs ontstond in 1994 de KHLim na een fusie van negen Limburgse hogescholen. Ervoor kon men als gegradueerde verpleegkundige met de optie Pediatrie opteren voor een extra opleidingsjaar waarin men opgeleid werd tot Pediatrische verpleegkundige. In 1994 werd de eerste voortgezette opleiding Verpleegkunde door de Katholieke Hogeschool Kempen opgestart. De KHLim volgde in 1997–1998 met een eigen voortgezette opleiding Verpleegkunde. Sinds het Structuurdecreet in 2004 werd het voor de hogescholen mogelijk om de voortgezette opleidingen in Vlaanderen om te vormen tot bachelor-na-bacheloropleidingen. De bachelor-na-bacheloropleiding volgt op de professionele bacheloropleiding, waarin Pediatrie nog steeds een afstudeerrichting is.

De Katholieke Hogeschool Limburg maakt sinds 2002 deel uit van de Associatie KU Leuven. Binnen dat kader werkt de hogeschool nauw samen met de KHLeuven en de K.H.Kempen in de werkgroep BanaBa en permanente vormingen, in die mate dat de curricula momenteel volledig op elkaar zijn afgestemd: sinds 2006–2007 lopen de curricula gelijk en worden enkele opleidingsonderdelen uit het programma gemeenschappelijk georganiseerd.

In het academiejaar 2011–2012 telde de opleiding Pediatrische gezondheidszorg 18 studenten aan de KHLim.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Pediatrische gezondheidszorg biedt de mogelijkheid aan studenten die al gediplomeerd zijn als Bachelor in de Verpleegkunde en in de Vroedkunde om zich verder te bekwamen in de pediatrische verpleegkunde, en heeft als doelstelling om de al verworven competenties binnen die context te verdiepen en te verbreden. Een pediatrisch verpleegkundige moet volgens de opleiding kunnen observeren, reanimeren, anticiperen en verantwoordelijkheid opnemen ten opzichte van het acuut en chronisch zieke kind of de neonat, maar heeft ook aandacht voor de begeleiding van ouders.

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel opgesteld is in samenwerking met de Associatie KU Leuven, en gedragen wordt door alle hogescholen in de associatie. De commissie constateerde daarnaast dat de decretale richtlijnen erin worden nageleefd, wat blijkt uit de aandacht voor algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. Ze drukt haar goedkeuring uit voor de nauwe samenwerking in de associatie. De commissie apprecieert het dat het profiel gedragsindicatoren en rollen hanteert: de pediatrisch verpleegkundige treedt op als persoon, klinisch beoordelaar en zorgverlener, organisator en coördinator, professional, lid van het team en lid van de samenleving. Daaronder vallen de volgende 21 competenties:

- empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid
- een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinaire team
- ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen
- een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.
- verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief
- relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde
- verpleegproblemen en -behoeften identificeren en onderscheiden
- doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliënt- en zorgsysteem
- verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren
- de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen
- relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren

- primaire en secundaire preventie toepassen
- de zorg organiseren en coördineren
- handelen in functie van kwaliteitszorg
- zich professioneel ontwikkelen
- medestudenten en collega's begeleiden
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking binnen het verpleegkundige team
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen
- openstaan voor diversiteit in de samenleving
- positief bijdragen tot de profilering van het beroep
- openstaan voor het economische, sociale en ethische beleid in de gezondheidszorg

Specifiek voor deze bachelor-na-bacheloropleiding is dat men de competenties toespitst op de pediatrie. Aangezien Pediatrie gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding aansluit op de professionele gerichte bachelor Verpleegkunde, worden de studenten geacht al in grote mate te beschikken over de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties. Het competentieprofiel bouwt echter voort op die competenties door te specialiseren binnen de pediatrie context. Naast het verkennen, verdiepen en integreren van competenties, moeten de studenten ze ook kunnen inzetten op een kinderafdeling of een neonatologische afdeling van een ziekenhuis. Dat betekent dat een kinderverpleegkundige vertrouwd moet zijn met intensieve neonatale zorg en met algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallenzorg, met pediatrie basisgezondheidszorg, met extramurale pediatrie zorg en met kinder- en jeugdpsychiatrie. De studenten vinden de opleiding meer verdiepend dan de basisopleiding die ze al voltooiden. De commissie drukt haar vertrouwen uit in het competentieprofiel, maar ze vindt het belangrijk dat de verdieping van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de professionele bacheloropleiding Verpleegkunde, zeker met de afstudeerrichting Pediatrie verpleegkunde, explicieter wordt gedefinieerd en gecommuniceerd. Ze vindt in het verlengde daarvan dat het uitbouwen van de 21 competenties in een honderdtal gedragsindicatoren erg ruim is voor een opleiding van zestig studiepunten. De commissie vraagt de opleiding om de realiseerbaarheid van zulk een groot aantal gedragsindicatoren in de gaten te houden.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen. De opleiding maakte in dat kader de opmerking dat de internationalisering van de bachelor-na-bacheloropleiding niet evident is, aangezien in het buitenland geen gelijkaardige opleidingen worden aangeboden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen. De commissie raadt de opleiding aan om het verdiepende karakter van Pediatrie gezondheidszorg in vergelijking met de basisopleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Pediatrie verpleegkunde meer te expliciteren.
- De commissie vindt het noodzakelijk om de realiseerbaarheid van meer dan honderd gedragsindicatoren in een academiejaar te laten onderzoeken en te bewaken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde dat het competentieprofiel tot stand is gekomen in samenwerking met de verschillende hogescholen in de Associatie KU Leuven, en dat het werd afgestemd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel tot kinderverpleegkundige van het Nationaal Verbond van Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen (NVKVV). De aandacht voor de visie van het brede beroepenveld en de andere pediatrieopleidingen is volgens de commissie zeker positief. Op internationaal niveau heeft Pediatrie gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding geen identieke equivalenten, wat een benchmarking bemoeilijkt. Toch onderhoudt de opleiding verschillende contacten met buitenlandse partners als de Paediatric Nurses Association of Europe (PNAE), en raadpleegden de opleidingsverantwoordelijken profielen uit min of meer gelijkwaardige opleidingen in Nederland en Wallonië. Die profielen werden gebruikt bij de ontwikkeling van het competentieprofiel. De commissie is lovend over de nauwe samenwerking met de verschillende belangengroepen en de partnerinstellingen in de associatie bij de opstelling van het competentieprofiel. Het samenwerkingsverband met de K.H.Kempen en de KHLeuven is uniek, en betekent een meerwaarde voor de opleidingen. Ze drukt de hoop uit dat de sterk gecentraliseerde aanpak werkbaar blijft, wat niet evident is gezien de toenemende studentenaantallen.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding in 2009 een eerste versie van het competentieprofiel bovendien heeft voorgelegd aan een gemeenschappelijke opleidingsadviesraad van de samenwerkende opleidingen. De adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers uit de academische wereld, de samenwerkende hogescholen, het werkveld, de beroepsorganisaties, de studenten en enkele internationale contacten. Vanuit de opleidingsadviesraad werd toen voorgesteld om een brede bevraging te houden, waarop alle naburige hoofdverpleegkundigen van pediatrie en neonatologische afdelingen werden aangeschreven om het competentieprofiel te beoordelen. Ook docenten en gastsprekers kregen toen de mogelijkheid om de vragenlijst in te vullen. Tijdens de gesprekken heeft de commissie geconstateerd dat de studenten en het werkveld tevreden zijn over de domeinspecifieke eisen. De commissie staat achter de geformuleerde doelstellingen, en bevestigt dat de domeinspecifieke competenties zich op expertniveau bevinden. De commissie vindt wel dat de mening van het lokale werkveld frequenter zou kunnen worden gehoord. Het werkveld gaf zelf ook aan dat de betrokkenheid bij het uitwerken van de doelstellingen kon worden versterkt. Inhoudelijk kan volgens de commissie in de doelstellingen nog meer plaats worden gemaakt voor diversiteit op een neonatologische of een kinderafdeling. De commissie merkte daarnaast op dat de opleiding aparte doelstellingen hanteert voor de bachelorproef. Ter bevordering van de eenduidigheid lijkt het haar wenselijk om de competenties die in de bachelorproef nagestreefd worden, op te nemen in het competentieprofiel. Over het algemeen constateerde de commissie echter dat de opleiding zich kan vinden in het domeinspecifieke referentiekader. Het competentieprofiel dat in samenwerking met de andere geassocieerde hogescholen werd opgesteld, ligt overigens mede aan de basis van dat kader.

Tijdens het visitatiebezoek werd tevens het ministerieel besluit bekrachtigd waardoor pediatri-sche verpleegkundigen met een bijkomend diploma voortaan in aanmerking komen voor een bijzondere beroepstitel. De commissie heeft in dat kader geconstateerd dat de opleiding voldoet aan de criteria die daarvoor werden opgesteld. Vanuit de Associatie KU Leuven heeft ook de deel-werkgroep BanaBa en permanente vormingen de opdracht om erover te waken dat de competen-ties afgestemd blijven op de vereisten voor de beroepstitel.

De studenten, zo kon de commissie vaststellen, kennen het competentieprofiel en zijn er ver-trouwd mee, aangezien de competenties op verschillende manieren aan de studenten worden meegedeeld. Enerzijds ontvangen zij bij het begin van het academiejaar de studiegids, waarin de ECTS-fiches per opleidingsonderdeel zijn opgenomen, en worden zij geïnformeerd over de competenties tijdens het intakegesprek; anderzijds lichten de docenten de competenties ook toe.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om het lokale werkveld op frequente basis te blijven betrekken bij de ontwikkeling van de doelstellingen.
- De commissie vraagt de opleiding om de competenties voor de bachelorproef te verwerken in het competentieprofiel in functie van de eenduidigheid.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg omvat volgens de commissie een uitgebalanceerde combinatie van theoretische en praktische leerinhouden, die het moge-lijk maakt de geformuleerde doelstellingen na te streven. Dat programma wordt door alle drie

de partnerhogescholen van de Associatie KU Leuven aangeboden sinds 2006–2007. Het curriculum aan de KHLim wordt bovendien gedeeltelijk samen met de KHLeuven en de K.H.Kempen georganiseerd. Concreet worden daarvan 21 studiepunten gezamenlijk met de twee bovenvermelde hogescholen ingericht. Dat zijn voornamelijk de theoriegerichte opleidingsonderdelen. Het programma bestaat in totaal uit vijf theoretische opleidingsonderdelen, het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, waaronder de praktijkstage valt, en de scriptie. Daarvan verzorgt de K.H.Kempen in Turnhout Intensieve zorgen pediatrie (OO2) en de KHLim Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere (OO4). Het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) wordt op jaarlijks wisselende basis gedoceerd in een van de drie instellingen. Neonatologie (OO1) wordt zowel aan de K.H.Kempen als aan de KHLeuven gedoceerd; de studenten van de KHLim worden daarvoor aan de KHLeuven verwacht. Het vijfde opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen (OO5) wordt ten slotte door elke opleiding apart gedoceerd, net zoals de begeleiding van de praktijkstage en de scriptie per hogeschool is georganiseerd. De gezamenlijk ingerichte opleidingsonderdelen worden opgevolgd door de coördinatiegroep, waarin de verschillende hogescholen zijn vertegenwoordigd. De decentralisatie van het opleidingsonderdeel Neonatologie is volgens de opleiding aangewezen, omdat de anders te grote studentengroepen het verdiepend leren zouden verhinderen. De commissie vindt het werken in kleinere groepen relevant voor het vaardigheidsonderwijs, maar is ook van mening dat het studentenaantal momenteel geen bedreiging vormt voor het kennisonderwijs binnen Neonatologie. De commissie heeft opgemerkt dat, mede dankzij de toegenomen samenwerking met de andere twee hogescholen, de opleiding aan de KHLim de laatste jaren haar curriculum geoptimaliseerd heeft en zelfkritisch een aantal aanpassingen heeft doorgevoerd. Daarbij apprecieert de commissie het in het bijzonder dat de opleiding geluisterd heeft naar het advies en de suggesties van de studenten. Ze hoopt dat de opleiding die aandacht voor innovatie en verbetering aanhoudt, en dat ze in het kader van toekomstige curriculumherzieningen een geformaliseerde langetermijnvisie zal ontwikkelen. Curriculumherzieningen worden aangestuurd vanuit de coördinatiegroep. De coördinatiegroep gebruikt daarbij de resultaten van bevestigingen en bevindingen uit gesprekken met de betrokkenen.

De opleiding maakt gebruik van een competentiematrix waarin het competentieprofiel aan het programma wordt gekoppeld. De commissie betreurt het dat de opleiding de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties niet rechtstreeks in de matrix heeft opgenomen. Het zou de transparantie ten goede komen om die competenties ook aan de verschillende opleidingsonderdelen toe te wijzen. De commissie is van mening dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd en op maat is van de vele werkstudenten. Het curriculum bevat geen keuzetrajecten of keuzeopleidingsonderdelen. Het programma biedt een voldoende mix van praktijk- en theoriegerichtheid. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding recent de integratie van praktijk en theorie heeft versterkt. Bij het opleidingsonderdeel Neonatologie heeft de opleiding drie dagen casuïstiek en zorgvaardigheden toegevoegd aan de lesinhoud, ter bevordering van de praktijkgerichtheid. De commissie vindt dat positief, maar vindt dat de opleiding de relevantie hiervan kan aftoetsen bij de deeltijdse studenten, die al actief zijn in de sector. Binnen het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs werd het vaardigheidsonderwijs naast de stage meer uitgebouwd. Ook het multidisciplinaire karakter van de vaardigheidstrainingen en de stages zorgt er ten slotte voor dat de studenten hun vaardigheden en kennis geïntegreerd leren inzetten op een werkplek.

De commissie merkt op dat de internationale dimensie in het programma nog mag worden versterkt. De opleiding heeft recent binnen bepaalde opleidingsonderdelen weliswaar de interculturele focus uitgebreid. De studenten trainen sinds kort bijvoorbeeld bewust hun vaardigheden inzake interculturele communicatie in het opleidingsonderdeel Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg. Volgens de opleiding vermelden de gastsprekers binnen hun expertise vaak

de actuele internationale ontwikkelingen. De opleiding heeft daarnaast de afgelopen jaren prospectie gedaan naar de mogelijkheden om een buitenlandse stage aan te bieden aan de studenten. Sinds 2011–2012 kunnen studenten een maand naar het buitenland gaan om daar een stage-ervaring op te doen. Momenteel werkt de opleiding samen met partners uit onder andere Nederland, Istanbul, Noorwegen, Zweden en Denemarken. De internationale studentenmobiliteit wordt in overleg met die partners bekeken. Voor het komende academiejaar kon de opleiding al aangeven dat een student stage zal lopen in het universitair ziekenhuis in Lausanne. Gezien het relatief hoge aantal werkstudenten die al verplichtingen hebben aan hun werkgever, ligt de studentenmobiliteit laag. Het werkveld leek tijdens de gesprekken met de commissie overigens niet overtuigd van de directe meerwaarde van de internationalisering in het pediatrieonderwijs. De commissie constateerde dat de opleiding dat zelf anders ziet. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken of het gaan naar een buitenlands congres, zijn hierbij eveneens een meerwaarde. Ze wil de opleiding stimuleren om vanuit het onderwijs een signaal te geven en om met grotere nadruk op de relevantie van de internationale dimensie te wijzen bij het werkveld. De commissie suggereert om het samenwerkingsverband te benutten en vanuit gezamenlijk overleg overkoepelende initiatieven met betrekking tot internationalisering op te starten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de internationale dimensie in het programma meer uit te bouwen en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde van een internationale stage.
- De commissie vraagt de opleiding om de studenten aan te moedigen gebruik te maken van de nieuwe mogelijkheden voor een buitenlandse stage.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat het werken met gastdocenten en gastsprekers de professionele gerichtheid van het programma en de aandacht voor actuele ontwikkelingen garandeert, aangezien gastdocenten en -sprekers veel gebruikmaken van casuïstiek in hun lessen. De commissie beaamt dat de expertise van gastdocenten en gastsprekers een meerwaarde vormt voor de professionele gerichtheid in het curriculum. Het is daarnaast een pluspunt dat enkele personeelsleden betrokken zijn bij de cel KHLim Quadri Gezondheidszorg, waarin initiatieven omtrent dienstverlening, onderzoek en permanente vorming worden gebundeld. Niettemin dient het programma Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLim volgens de commissie sterker in te zetten op vakinhoudelijke specialisatie ten opzichte van de basisopleiding Verpleegkunde. In het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie is in de ogen van de commissie ook meer

aandacht voor advanced life support noodzakelijk. Anderzijds vindt de commissie vooral de inhoud en het niveau van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen twijfelachtig. De invulling van het opleidingsonderdeel is volgens de commissie weinig samenhangend. Verpleegkundige wetenschappen omvat zowel topics als ethiek, management, communicatie, dataverwerking en wetenschappen, die niet specifiek verpleegkundig zijn. In die zin vindt ze de benaming van het opleidingsonderdeel niet ideaal. Qua niveau zijn voornamelijk de lessen en opdrachten rond dataverwerking niet aan de maat. Hoewel de studenten in de basisopleiding al een aantal onderzoeksvaardigheden hebben ontwikkeld, ontbreken daar voldoende mogelijkheden tot verdere kennis- en vaardigheidsontwikkeling voor de studenten. Bovendien begreep de commissie uit de gesprekken met de studenten dat het gedeelte wetenschappelijk onderzoek aan de KHLim gemakkelijker en lager van niveau is dan de lessen daarover aan de KHLeuven, waar de studenten Pediatrische gezondheidszorg samen les volgen met de studenten uit het schakeljaar naar de master Verpleegkunde. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over het niveauverschil dat daardoor kan ontstaan tussen twee dezelfde opleidingen.

De opleiding merkt op dat de samenwerking met andere hogescholen de mogelijkheid biedt om de sterktes en de eigen expertise van elke hogeschool gebundeld in te zetten. De commissie vindt de samenwerking met andere hogescholen inderdaad een meerwaarde, aangezien ze vastgesteld heeft dat de opleidingen de vruchten plukken van de professionele expertise van elkaar. Daarentegen is ze van mening dat de samenwerking nog een aantal kinderziektes vertoont, zoals de praktische organisatie van het programma en de inhoudelijke overlapping in de opleidingsonderdelen (cf. 2.3). Ook wat het cursusmateriaal betreft, vindt de commissie dat het niveau niet altijd de specialistische doelstellingen kan nastreven. De actualiteit ervan is bovendien niet aan de maat; de commissie stelde vast dat de gebruikte artikels van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen in een aantal gevallen al meer dan tien jaar oud zijn, in een sector die toch snel evolueert. Dezelfde opmerking geldt voor de hand-outs voor Intensieve zorgen pediatrie.

Ter uitbreiding van de specialistische diepgang in deze eenjarige opleiding oppert de commissie het idee om – naar analogie met het programma van Sociale gezondheidszorg aan de KHLim – het programma zodanig in te richten dat de studenten bijvoorbeeld twee opleidingsonderdelen kunnen kiezen uit de vier opleidingsonderdelen, in plaats van alle vier de opleidingsonderdelen verplicht te maken. Binnen de twee gekozen opleidingsonderdelen zou men dan wel meer vakinhoudelijke diepgang kunnen voorzien. Ze vraagt de opleiding om die suggestie in overleg met de andere partnerhogescholen te bespreken. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven echter tijdens de gesprekken aan dat ze het brede model van de opleiding in principe positief vinden, aangezien studenten nog niet altijd weten waar ze later willen terechtkomen.

De studenten Pediatrische gezondheidszorg maken ook een bachelorproef. Die moet kunnen resulteren in een tijdschriftartikel dat zich baseert op een vooronderzoek en een literatuurstudie. Op basis daarvan formuleren de studenten een aantal knelpunten of aanbevelingen. De thema's van de bachelorproeven worden door de opleiding verzameld en passen meestal in een groter lopend onderzoek. De opleiding wenst in de toekomst meer aandacht te besteden aan evidence based onderzoek; momenteel onderzoekt ze de haalbaarheid daarvan. De commissie stimuleert de opleiding om meer samen te werken met het werkveld om de lijst met thema's aan te vullen vanuit de beroepspraktijk. De bachelorproef is niet per definitie gekoppeld aan de stage, maar de vertegenwoordigers van het werkveld gaven wel aan dat zij stagiairs meestal helpen bij het invullen van enquêtes in het kader van de bachelorproef. Zij zouden ook meer input kunnen leveren voor de thema's, hoewel ze opmerkten dat de beperkte stagetijd vaak verhindert om samen met de student een concreet thema uit te werken. Zodra de studenten uit de opgestelde lijst een thema gekozen hebben, starten de studenten per twee een vooronderzoek rond dat thema. Nadien werken ze zelfstandig een onderzoeksvraag uit als aanzet voor het tijdschriftartikel.

De studenten worden voor de bachelorproef zowel begeleid door één of meer experts die inhoudelijk ondersteunen met hun knowhow (expertenconsultatie), als door een begeleider vanuit de opleiding, die het methodische proces bewaakt en advies geeft. De opleidingscoördinator zoekt per thema een begeleidende expert. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding belang hecht aan de zelfstandigheid en de eigen verantwoordelijkheid van de student. De commissie staat achter het concept, maar merkt ook hier op dat de opleiding de lat niet hoog genoeg legt om de vooropgestelde competenties te bereiken. De tijdschriftartikels zouden immers in theorie publiceerbaar moeten zijn in een relevant vakblad. De commissie vindt de inhoudelijke meerwaarde van de artikels daarvoor echter niet groot genoeg, mede door de beperkte omvang ervan (een tiental pagina's). Ze leerde bovendien uit de gesprekken met de studenten enerzijds dat zij de opgegeven thema's niet altijd nuttig vinden en dat anderzijds sommige thema's praktisch weinig haalbaar zijn om onderzoek naar te doen. Tijdens de gesprekken bleek ook dat de alumni de grote tijdsinvestering niet in verhouding vinden met de eerder beperkte leerwinst en het gewicht dat aan de bachelorproef wordt gegeven. Het is volgens de commissie ten slotte wel positief dat de opleiding gebruikmaakt van een schrijfwijzer voor de bachelorproef, zodat de studenten over een duidelijke en uitgebreide leidraad beschikken.

De commissie stelde daarnaast vast dat de studenten op verschillende manieren in contact komen met de beroepspraktijk, wat ze een positief punt vindt. In het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs worden immers lesdagen georganiseerd die plaatsvinden in gespecialiseerde instellingen voor kinderen of pasgeborenen. Studenten krijgen daar rondleidingen, en komen in aanraking met methodes en technieken omtrent beademing, specifieke persfusiesystemen, thoraxdrainage, simulaties, verdiepingsopdrachten rond ethiek enzovoort. Daarnaast voorziet het programma vaardigheidstrainingen in de ziekenhuizen zelf. Dankzij de samenwerking met de ziekenhuizen wordt het materiaal van de ziekenhuizen ter beschikking gesteld van de studenten. Zij kunnen op die manier oefenen op een oefenpop, en trainingen vertrekken steeds vanuit een reële casus. De commissie vindt dat een creatieve oplossing voor het gebrek aan middelen voor de uitbreiding van het eigen skills lab, maar wil de opleiding er wel voor waarschuwen dat zij zich als onderwijsvoorzieners niet te zeer afhankelijk opstelt van de ziekenhuizen. In de opleidingsonderdelen 'Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind en Geestelijke gezondheidszorg' leren de studenten een zorgplan opstellen, en bekijken ze ziektes of handicaps steeds vanuit een brede, maatschappelijke context. De ontwikkeling van beroepsvaardigheden wordt dan gestimuleerd aan de hand van rollenspelen. Op de elektronische leeromgeving Toledo worden aan studenten een aantal symposia aangeboden, waarin zij bijleren over bepaalde actuele thema's. Zo waren er al symposia rond kinderrechten, pijnbeleid bij kinderen en acute pijnbestrijding. De commissie vindt het relevant dat de opleiding aandacht besteedt aan de beroepspraktijk, en stimuleert de opleiding erin om de link naar de praktijk te blijven garanderen.

Daarnaast vormt binnen Klinisch onderwijs uiteraard de stage zelf de grootste kennismaking met de beroepspraktijk. De studenten kunnen hun interesse doorgeven via een stagevoorkeurformulier en een eigen stagetraject voorstellen, maar de stageplaats moet aan een aantal voorwaarden voldoen. De stage dient voltooid te worden op een erkende gespecialiseerde afdeling of in een instelling voor kinderen en pasgeborenen, en er wordt nagegaan of de stage kan voortbouwen op de stage die de studenten in de basisopleiding al deden. In principe vormt de stage de integratieproef waarin alle te behalen competenties samenkomen. Per stageperiode moet elke student dan ook een aantal persoonlijke doelstellingen en de aanpak daarvan noteren. Het stagetraject wordt onderverdeeld in drie keer vijf weken en omvat in totaal 450 stage-uren. In de drie periodes stelt de opleiding drie verschillende zorgdomeinen centraal: neonatologie, met inbegrip van de intensieve neonatale zorg; algemene en gespecialiseerde medische chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallen; pediatrie, met inbegrip van de extramurale pediatrie, de kind- en jeugdpsychiatrie. De commissie

apprecieert de ruime aandacht die de opleiding heeft voor de begeleiding en de communicatie rond de stage. Studenten beschikken over een uitgebreide informatiebundel, die alle opleidingen Pediatrische gezondheidszorg in de Associatie KU Leuven hanteren. Studenten kunnen overigens rekenen op gemiddeld twaalf begeleidingsuren vanuit de school, verspreid over de drie periodes. Binnen deze contacttijd met een begeleider vanuit de hogeschool en het werkveld worden evidence based onderbouwde zelfstudieopdrachten besproken waarbij de student de integratie van het geleerde in praktijk aantoon. Naast een nursestudie en project, dat uitgewerkt wordt in het kader van chronisch zieke kinderen, wordt binnen deze opdrachten aandacht besteed aan het verwerven van de competentie begeleiden van medestudenten, educatie en communicatie met ouders en kind. Daarnaast toont de student in het kader van levenslang leren aan dat hij zich twintig uur professionaliseert binnen de pediatrische zorgcontext. De kennis die de student hierdoor verwerft deelt hij tijdens een intervisiemoment met de stagebegeleider en medestudenten. Hij integreert deze inhouden bovendien door te reflecteren over hoe ze op de stageplek aan bod komen en hoe ze er nog sterker kunnen worden uitgewerkt. Die intervisie start vanaf de tweede stageperiode en mikt op competentieverhoging, zelfreflectie, samenspraak, probleemoplossend denken en peer-assessment. Alle stagedocumenten, opdrachten, stage-evaluaties en reflecties omtrent de gevolgde professionalisering worden bewaard in een stageportfolio conform de richtlijnen aangegeven in het studietraject stage. Voor de stage-evaluatie maakt de opleiding gebruik van een op het competentieprofiel afgestemd evaluatiedocument.

Hoewel de studenten veel leren door de contacten met de beroepspraktijk, vindt de commissie dat de tekorten in vakinhoudelijke diepgang voor Verpleegkundige wetenschappen maar ook in de bachelorproef en in bepaalde onderdelen van het cursusmateriaal de professionele gerichtheid van het programma onvoldoende kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de invulling van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen te herbekijken. Met name voor de topic rond dataverwerking en onderzoeksvaardigheden is het noodzakelijk dat het niveau ervan wordt verhoogd.
- Het niveau en de actualiteit van bepaalde cursussen dienen te worden verbeterd.
- Het is wenselijk om de thema's van de bachelorproeven meer in samenwerking met het werkveld vast te leggen, en om daarbij ook steeds rekening te houden met de haalbaarheid van het onderzoek dat daaraan is gekoppeld.
- De commissie vraagt de opleiding om de vakinhoudelijke meerwaarde van het tijdschrift-artikel, dat het eindresultaat van de bachelorproef vormt, te verhogen. In dat kader raadt ze de opleiding ook aan om te onderzoeken of de omvang van het artikel kan worden uitgebreid.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg, zoals dat in samenwerking met de andere opleidingen in de Associatie KU Leuven is opgesteld, qua structuur en consistentie een evenwichtig geheel biedt. Ook zijn zowel theorie- als praktijkelementen voldoende vertegenwoordigd in het curriculum. Volgens de studenten zijn de opleidingsonderdelen

bovendien zo in het curriculum opgenomen dat ze opbouwen in complexiteit, wat de verticale samenhang ten goede komt.

Wat de horizontale samenhang betreft, is de coherentie tussen de verschillende opleidingsonderdelen nog voor verbetering vatbaar. De commissie constateerde uit eerdere perceptiemetingen bij de studenten dat één op drie weinig samenhang in het programma terugvond, en dat tachtig 80 procent van de toenmalige studenten melding maakte van overlappingsen. De commissie sprak daarover met de alumni, die dat probleem bevestigden. Ze gaven echter ook aan dat hun opmerkingen over de samenhang serieus werden genomen, en dat de opleiding daarin sindsdien verbetering heeft gebracht. Hoewel de studenten tijdens de gesprekken beaamden dat de opleiding al inspanningen leverde om de overlappingsen weg te werken, signaleerden ze nog steeds beperkte overlappingsen tussen de opleidingsonderdelen. De commissie heeft er vertrouwen in dat de opleiding op termijn die laatste overlappingsen kan wegwerken, en ze is positief over de al gerealiseerde verbeteringen. Momenteel komt immers voor elk opleidingsonderdeel een opleidingsonderdeelcommissie samen, waarin alle docenten en gastdocenten erover waken dat het cursusmateriaal van de verschillende gastdocenten op elkaar aansluit. Specifiek voor Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) begreep de commissie bovendien dat er tussen de verschillende opleidingscoördinatoren informeel overleg plaatsvindt, aangezien dat opleidingsonderdeel jaarlijks aan een andere hogeschool wordt ingericht. De opleiding is er zich van bewust dat perceptiemetingen bij de studenten daarnaast een belangrijke indicator blijven. Aangezien de overlappingsen nog niet volledig weggewerkt zijn, overweegt de opleiding ook om eventueel een toetscommissie op te starten voor het cursusmateriaal. De commissie stimuleert verdere initiatieven om de samenhang te verbeteren, maar drukt ook al haar waardering uit voor de huidige aandacht die de opleiding besteedt aan de overlappingsen. Ze vindt daarnaast de bestaande samenwerking tussen de hogescholen een belangrijk element om een grote coherentie te kunnen nastreven. Informeel overleg zou volgens de commissie nog meer gepaard kunnen gaan met formele opvolging van de samenhang.

De samenhang van het programma komt volgens de commissie wel tot uiting in de praktische organisatie van de lesonderdelen: per lesdag wordt een aantal thematische topics als een geheel afgerond. De commissie vindt dat een efficiënte aanpak, aangezien de helderheid voor studenten groter is dan wanneer elk topic versnipperd zou worden over de lesweken. Bovendien is het samenbrengen van lessen op enkele dagen in de week erg praktisch voor werkstudenten. De commissie merkt wel op dat de opleiding de belasting van de studenten bij dergelijk lange lesdagen moet bewaken (cf. 2.5). Zoals hierboven aangehaald, merkte de commissie overigens ook op dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen inhoudelijk zeer breed wordt ingevuld. Ze vraagt de opleiding te onderzoeken op welke manier de samenhang en de transparantie in dat opleidingsonderdeel kunnen worden verbeterd.

Sinds 2003–2004 kunnen studenten een flexibel leertraject opstellen. De commissie begreep dat voornamelijk werkstudenten gebruikmaken van die optie. De spreiding van de opleidingsonderdelen gebeurt steeds in overleg met de opleidingsverantwoordelijken van de samenwerkende hogescholen. Men let er dan op dat de volgtijdelijkheid gerespecteerd wordt; de opleiding waakt erover dat studenten eerst aan de theoretische opleidingsdelen beginnen, voor ze de bachelorproef schrijven of de stages in Klinisch onderwijs starten. Wat de stages betreft, vindt de commissie het een pluspunt dat de stages in het modeltraject in drie blokken verspreid over het jaar plaatsvinden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie wil de opleiding stimuleren om blijvend te waken over de samenhang van het programma, en om de overlappingsen tussen en in de opleidingsonderdelen van Pediatrische gezondheidszorg nog meer in te perken.

- De samenwerking en het overleg tussen de opleidingen van de verschillende hogescholen van de Associatie KU Leuven kunnen nog formeler in functie van de samenhang worden uitgebouwd.
- De commissie raadt de opleiding aan om de interne samenhang en de invulling van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen te verbeteren.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studietoegang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding inspanningen levert om de studietijd te toetsen en de studeerbaarheid van het programma op te volgen. Hoewel de resultaten nog niet ideaal zijn, merkt de commissie dat de intentie om te evolueren en te veranderen al tot verbetering heeft geleid. Er wordt een vierjarige cyclus aangehouden om de studietijd te meten. De commissie begreep overigens dat de metingen in overleg verlopen met de kwaliteitscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen. Zowel Metis en Kronos werd in het verleden al als meetinstrument gehanteerd, hoewel de opleiding vaststelde dat het niet evident is om de respons voldoende hoog te houden. Ze geeft aan nog op zoek te zijn naar beter meetmethodes. Daarnaast kunnen studenten echter ook in de jaarlijkse perceptiemetingen per opleidingsonderdeel of in focusgesprekken problemen omtrent studietijd signaleren. De opleiding vindt dat ook relevant om te weten te komen waarom de gemeten studietijd niet altijd overeenkomt met de begrote studietijd.

De laatste studietijdmeting vond plaats in 2009–2010 en werd in de drie partnerhogescholen uitgevoerd. Toen had 81 procent van de studenten aan de KHLim de online-enquête ingevuld. De

gemiddelde studietijd per studiepunt lag tussen de minimaal en maximaal begrote studietijd. Uit de enquête bleek echter ook dat enkele opleidingsonderdelen te laag scoorden in studietijd: Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) en Klinisch onderwijs zaten onder de minimumgrens van de begrote studietijd. Volgens de afwijkingmarges van de opleiding waren die resultaten problematisch. De tijdsinvestering van de bachelorproef zat daarentegen licht boven de maximumgrens van de begrote studietijd en bevond zich om die reden in het waarschuwingsgebied. De drie opleidingen hebben actie ondernomen om de studietijd dichterbij de begrote studietijd te brengen. Zo kreeg het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind een aantal extra topics: chronische nefrologie, hematologische en niet-oncologische aandoeningen, immuunstoornissen, metabole afwijkingen, reuma en transitie van zorg. Binnen Klinisch onderwijs werd aan de KHLim meer ruimte voorzien voor vaardigheidsonderwijs. Daarnaast werden op basis van de resultaten voor sommige opleidingsonderdelen de studiepunten herverdeeld: Neonatologie veranderde van zes naar vijf studiepunten, terwijl Intensieve zorgen van vijf naar zes studiepunten werd gebracht. Bij curriculumhervormingen plant de opleiding extra studietijdmetingen in. De eerstvolgende studietijdmeting is voorzien voor 2013–2014. De commissie apprecieert het dat de opleiding de studietijd opvolgt en al actie ondernam bij problemen. Ze vraagt de opleiding wel om de resultaten van de gezamenlijke studietijdmetingen duidelijker leesbaar te maken in de zelfevaluatie rapporten. De commissie stootte immers op tegenstrijdige gegevens, en vraagt de opleidingen om de resultaten van de studietijdmetingen transparant bij te houden en weer te geven.

De commissie is daarnaast positief over de aandacht die de opleiding besteedt aan de bijzondere situatie van de werkstudenten. Het is evident dat werkstudenten doorgaans meer tijdsdruk zullen ervaren, maar de opleiding probeert rekening te houden met de praktische haalbaarheid voor de werkstudenten. Mede daarom worden de lessen gegroepeerd op enkele dagen. Een andere reden voor de groepering van verschillende lessen is de locatie van die lessen. De opleidingen van de samenwerkende hogescholen proberen te vermijden dat studenten te vaak van locatie moeten veranderen. Toch gaven de studenten in de metingen aan dat een groot deel van hun tijd verloren gaat aan de verplaatsingen. Dat verdient volgens de commissie grotere aandacht. De commissie waarschuwt de opleiding bovendien, in het kader van de studielast, voor de consequenties van een te volle lesagenda. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat hun aandacht voor de laatste leselementen van een lange lesdag vaak al sterk is verminderd. Hoewel er volgens de studenten al op wordt gelet dat de lesdagen theoretisch niet te zwaar zijn, zou de haalbaarheid van de dagschema's volgens de commissie nog meer moeten worden bewaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om nog meer te waken over de invulling van de dagschema's, zodat de aandachtsboog van de studenten niet te zeer belast wordt, zonder afbraak te doen aan de samenhang van de lesdagen.
- De commissie vraagt de opleiding om de kandidaat-studenten tijdig en grondig te informeren over de draaglast die het combineren van studeren en werken met zich meebrengt, net zoals de verplaatsingen naar de verschillende leslocaties.
- De commissie adviseert de opleiding om de studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar, in combinatie met het bewaken van de responsgraad en het blijven voeren van focusgesprekken.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan werkvormen. Naast hoor- en werkcolleges bevat de opleiding stages, vaardigheidsonderwijs, individuele opdrachten en projectwerk in het kader van de bachelorproef. Binnen de colleges werken docenten onder andere met rollenspelen, casussen en cameraopnames. Hun expertise vanuit het werkveld helpt daarbij vaak. De commissie vernam van de studenten dat ze die expertise en de nadruk op casuïstiek appreciëren. Daarnaast werkt de opleiding ook samen met het werkveld in het kader van de vaardigheidstrainingen in de ziekenhuizen. Die vaardigheidstrainingen vallen onder het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, maar een aantal vaardigheden gerelateerd aan de theoretische opleidingsonderdelen komt erin aan bod. In datzelfde onderdeel krijgen de studenten sinds een drietal jaren ook de kans om vrijblijvend en docentonafhankelijk hun vaardigheden in het skills lab te oefenen. Hoewel de commissie ervan overtuigd is dat het aanbieden van vaardigheidsonderwijs de competentieontwikkeling van de studenten zeker bevordert, is ze van mening dat het leereffect van vrijblijvend vaardigheidsonderwijs niet gegarandeerd is. Studenten moeten zich er immers voor willen inzetten en ook echt gebruikmaken van die mogelijkheid. Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek kwam echter naar voren dat de interesse van de studenten voor dit vaardigheidsonderwijs relatief laag is. De commissie vraagt de opleiding om het vaardigheidsonderwijs in het skills lab structureel op te nemen in het lessenpakket. Bovendien vindt de commissie het aangewezen dat de studenten tijdens het vaardigheidsonderwijs kunnen rekenen op begeleiding van docenten.

De bachelor-na-bacheloropleiding verwacht weliswaar een grote zelfstandigheid bij de studenten. Gezien zij al een basisopleiding genoten, worden zij minder gestuurd bij individueel werk. Wanneer ze dat wensen, kunnen ze wel gebruikmaken van coaching. In het didactische concept van de opleiding spelen zelfkennis, zelfreflectie en attitude een grote rol. De commissie steunt dat, aangezien ze vaststelde dat de competentieverwerving er niet door verhinderd wordt, en de nadruk op zelfstandigheid de kritische ingesteldheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van de studenten ten goede komt.

Wat de kwaliteit van het cursusmateriaal betreft, wil de commissie naast de inhoudelijke opmerkingen die al onder facet 2.2 ter sprake kwamen, opmerken dat de hoeveelheid leerstof zoals die uit de cursussen blijkt, redelijk groot is. Bovendien kunnen sommige cursussen overzicht gebruiken; meer eenvormigheid in de inhoudsopgaves en in het correct refereren zou wenselijk zijn. De opleiding hanteert sinds kort echter een document dat de coördinatiegroep tussen de samenwerkende hogescholen opstelde en waarin een aantal aanbevelingen voor goed cursusmateriaal is opgesomd. Op die manier bezitten ook gastdocenten over een leidraad om didactisch verantwoord materiaal op te stellen. Hun cursusmateriaal wordt overigens ook besproken op de samenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies, waarin men zich onder andere baseert op de studentenevaluaties. Het is volgens de commissie positief dat die verantwoordelijkheid niet meer alleen bij de docenten zelf ligt. Zeker in een opleiding met veel gastdocenten en -sprekers

vindt ze die opvolging vanuit de opleiding belangrijk. In het algemeen vindt de commissie een meer systematische kwaliteitscontrole van het cursusmateriaal raadzaam.

De commissie heeft eveneens vastgesteld dat de elektronische leeromgeving Toledo actief en frequent gebruikt wordt door zowel studenten als docenten. De structuur ervan is duidelijk. De commissie vond er verschillende opleidings- en studentgerelateerde documenten op terug. Per opleidingsonderdeel is er een moduleboek met uitleg over de doelstellingen, de evaluatie en de inhoud ervan. Docenten hebben ook toegang tot intranet, waar verschillende soorten informatie op terug te vinden is. Intranet werd echter minder actief gebruikt, zo begreep de commissie, aangezien docenten onderling ook al via Toledo en e-mail communiceren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om het vaardigheidsonderwijs minder vrijblijvend in het programma op te nemen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteit van het studiemateriaal systematischer vanuit de opleiding op te volgen en te evalueren, zodat het studiemateriaal niet alleen actueel maar ook overzichtelijk en uniform is.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de samenwerkende hogescholen. De coördinatiegroep zorgt ervoor dat de examinering en de deliberaties overal gelijkaardig verlopen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, indien een gegronde motivering. Dergelijke afspraken worden ook opgenomen in het onderwijs- en examenreglement (OER). De commissie stimuleert de samenwerking tussen de hogescholen en merkt dat het toetsbeleid ook leidt tot kwalitatieve evaluaties.

Sinds 2010 maakt de opleiding gebruik van een concordantiematrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is positief over het bestaan van de matrix, maar vraagt om de matrix in de praktijk nog meer als instrument te hanteren. Voor alle docenten is er daarnaast een handleiding over het toetsbeleid van de opleiding. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding bewust werk maakt van de uniformiteit en de kwaliteit van de examens, ook bij evaluaties van opleidingsonderdelen die meerdere mensen doceren. In dat geval wordt de evaluatie sterk opgevolgd door de opleidingsverantwoordelijken van de drie hogescholen. Gastdocenten worden namelijk gevraagd steeds drie toepassingsvragen op te stellen met verbeterleutel. Aan de hand daarvan stelt de opleidingsverantwoordelijke in kwestie vervolgens het examen op. De commissie is enthousiast over die werkwijze. Voor het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) woonden de drie opleidingscoördinatoren

zelf afwisselend de lessen bij, en stelden ze nadien samen een examen met verbeterleutel op voor de studenten van de verschillende betrokken hogescholen. De commissie kon vaststellen dat er veel variatie in de evaluatievormen zit en dat die in hoge mate competentiegericht zijn. De examens die de commissie kon inkijken, waren duidelijk en toepassingsgericht. Er werd afgewisseld tussen open vragen, meerkeuze- en casusvragen. Naast schriftelijke examens zijn er voor sommige opleidingsonderdelen ook mondelinge examens en evalueert de opleiding via peer-assessment bij groepswerk en self-assessment in het kader van de stage. De commissie vraagt om ook de evaluatie van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie (OO2) op te splitsen en de studenten niet enkel via een schriftelijk examen te evalueren. Voor het opleidingsonderdeel Neonatologie (OO1) worden de studenten geëvalueerd door zes docenten, waarbij de studenten in een doorschuifstelsel ieder apart een vraag beantwoorden. De commissie looft het 'carrousselstelsel', maar is van mening dat het niveau van de examenvragen nog meer verdiepend kan zijn. Ze vraagt de opleiding om daarover te waken. Vooral voor het onderdeel 'wetenschappelijk onderzoek' binnen Verpleegkundige wetenschappen maakte de commissie de kanttekening dat het niveau van een aantal vragen te gemakkelijk is. Ze raadt de opleiding aan om daarin verandering te brengen. De commissie vindt het jammer dat de klinische trainingen niet geëvalueerd worden, waardoor de praktische vaardigheden alleen via de stage zijn getoetst. Ze vraagt de opleiding te bekijken of dat in de toekomst realiseerbaar is.

Voor de stage moeten de studenten overigens drie papers maken, waarin ze een zorgplan opstellen voor een patiënt, een project uitschrijven vertrekkende vanuit een zorgprobleem, en de individuele, familiale en maatschappelijke context van een ziek kind of een kind met een handicap omschrijven. Ze houden ook een stageboek bij per stageperiode, waarin ze feedback van de stagementor noteren en zelf reflecteren over hun stage-ervaringen. De commissie is van mening dat de neerslag in het stageboek van de zelfreflectie iets uitgebreider zou kunnen zijn. De drie stageperiodes worden elk geëvalueerd door de stagebegeleider en -mentor: er is per periode een tussentijdse en een eindevaluatie. Die evaluaties gebeuren aan de hand van een evaluatiefiche die de link naar de competenties en de gedragsindicatoren maakt. De studenten evalueren ook zichzelf. Het uiteindelijke punt vormt het gemiddelde van de stagepunten en de stageboekpunten per stageperiode, waarbij de stages zelf een gewicht hebben van 70 procent en de stageboeken een gewicht van 30 procent. De studenten moeten op elke stageplaats slagen om voor het hele opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs te slagen. De stage wordt gezien als een geïntegreerde oefening, die alle competenties omvat. De commissie is zeer positief over de stage-evaluatie.

De commissie constateerde dat er een duidelijke procedure bestaat voor de evaluatie van de bachelorproeven. De studenten moeten het tijdschriftartikel dat ze geschreven hebben, presenteren en verdedigen voor een jury. De jury bestaat uit een voorzitter, en een interne en een externe lezer, die op voorhand het definitieve artikel hebben gelezen. De voorzitter is meestal de begeleider. Enkel de interne en de externe lezer quoteren na de presentatie het geheel. De commissie vindt de evaluatie duidelijk uitgebouwd, maar ook erg procesgericht. Ze maakt de kanttekening dat ook de productevaluatie in de toekomst een belangrijkere plaats moet krijgen in de eindbeoordeling dan momenteel het geval is (zie ook *facet 6.1*). Het is volgens de commissie echter een sterk punt dat voor bachelorproeven gewerkt wordt met een wisselende ploeg van externe lezers.

In het algemeen verloopt de toetsing in de opleidingen bovendien transparant: zowel voor de stage als voor de bachelorproef heeft de opleiding bundels uitgewerkt waarin de doelstellingen en de evaluatie concreet worden toegelicht. Daarnaast worden de studenten op voorhand ingelicht over de manier van evalueren, en kunnen ze voorbeeldexamens terugvinden in het examenprotocol dat de opleiding per opleidingsonderdeel heeft ontwikkeld. Naast een voorbeeldexamen kunnen de studenten daarin ook terugvinden hoe de punten verdeeld zijn. Die weging

garandeert een maximale transparantie, wat de goedkeuring van de commissie wegdraagt. In het toetsplan kunnen studenten overigens zien welke evaluatievorm bij welk opleidingsonderdeel of deelopleidingsonderdeel wordt gehanteerd. Studenten zijn hier tevreden over, en gaven tijdens de gesprekken ook aan dat ze voldoende feedback kregen na een evaluatieperiode. Er is een ombudspersoon, bij wie de studenten eventueel terecht kunnen. Wanneer er problemen zijn omtrent evaluaties, kunnen studenten dat bij de ombudspersoon aangeven. De manier van evalueren wordt ten slotte ook bevraagd in de perceptiemetingen per opleidingsonderdeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het raadzaam om de moeilijkheidsgraad van het examen ‘wetenschappelijk onderzoek’ te verhogen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer diepgang te brengen in de examenvragen van het opleidingsonderdeel Neonatologie.
- De commissie vindt het wenselijk om de examenvorm van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie te herbekijken, zodat de studenten zowel mondeling als schriftelijk worden geëvalueerd.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De studenten die zich wensen in te schrijven voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, moeten al het diploma Verpleegkunde of het diploma Vroedkunde bezitten. De opleiding voldoet aan de criteria voor het behalen van een bijzondere beroepstitel. De studenten met een diploma Vroedkunde komen echter niet in aanmerking voor de bijzondere beroepstitel van gespecialiseerde in de Pediatrie en de Neonatologie. Zij hebben weliswaar de mogelijkheid om zich bij te scholen via het brugprogramma van bachelor in de Vroedkunde naar bachelor in de Verpleegkunde. Dat is een verkort programma van zestig studiepunten. Indien ze de bijzondere beroepstitel niet wensen te behalen, kunnen zij gewoon aansluiten bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg. Ook studenten die enkel een creditcontract aangaan, moeten een vooropleiding Verpleegkunde of Vroedkunde voltooid hebben.

De commissie stelde vast dat de opleiding al heeft nagedacht over het instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding. Ze merkte echter ook dat de ingesteldheid van verschillende studenten met wie ze sprak, niet strookt met het expert-

niveau dat de opleiding nastreeft, en dat zij andere verwachtingen hebben van de opleiding. Sommige studenten gaven bijvoorbeeld aan dat zij meer managementtechnieken wilden aanleren en mede vanuit die verwachting aan de opleiding zijn begonnen. De commissie stelt vast dat de opleiding meer werk maakt van informatievoorziening en communicatie aan zowel toekomstige studenten als het werkveld, zodat zij een juister beeld krijgen van de inhoud en doelstellingen van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg.

Met elke inschrijvende student wordt immers een intakegesprek gehouden. Daarin krijgen ze praktische informatie over de opleiding, de EVK's en de mogelijkheid om een individueel leertraject op te stellen. Indien nodig kunnen zij ook doorverwezen worden naar de dienst Studentenvoorzieningen, Stuvor, om informatie te verkrijgen over financiële of andere ondersteuning. De commissie staat achter de organisatie van de intakegesprekken. De achtergrondgegevens van de instromende studenten wordt niet systematisch bijgehouden of geanalyseerd. De opleiding geeft daarentegen aan dat ze die gegevens sinds kort opvraagt via de alumnibevraging.

De bachelor-na-bacheloropleiding is afgestemd op de basisopleiding Verpleegkunde en meer specifiek op de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde van de basisopleiding. Studenten die uit een andere afstudeerrichting komen, bezitten normaliter dezelfde competenties, maar kunnen volgens de opleiding de vertaalslag naar de pediatrische en neonatologische context minder vlot maken. Daarom krijgen zij de raad om de vereiste voorkennis voor te bereiden. Zij krijgen vanuit de opleiding wel ondersteuning en kunnen beschikken over de cursussen uit de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde. De commissie vindt het positief dat de opleiding zich openstelt voor een diverse instroom, maar waarschuwt de opleiding ook voor het verschil in startcompetenties van studenten uit verschillende vooropleidingen. Dat vormt volgens de commissie een aandachtspunt, aangezien de invulling van het programma sterk gericht is op de studenten met de vooropleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Kinderverpleegkunde. Uit de gesprekken met de studenten bleek ook dat zij de verschillen onderling aanvoelen. Enerzijds vinden ze die verschillen leerrijk, anderzijds geven de studenten met een diploma Vroedkunde aan dat de studiebelasting voor hen hoger ligt en er meer zelfstandige studie van hen wordt verwacht. De opleiding gaf aan dat zij specifiek voor het eerste stagetraject meer stapsgewijze begeleiding voorzien heeft. Ze overweegt ook een introductiecursus te organiseren. De commissie stimuleert dat idee. Zowel voor de studenten met een diploma Vroedkunde als voor de studenten uit een andere afstudeerrichting van de basisopleiding Verpleegkunde, zou de opleiding meer remediërende initiatieven kunnen ondernemen. Daarvoor is het ook wenselijk dat ze eerst de verschillen tussen de instroomprofielen in kaart brengt.

Pediatrische gezondheidszorg kan daarnaast zowel gevolgd worden door reguliere als door werkende studenten. Het percentage werkstudenten dat de opleiding volgt, is echter relatief klein. De commissie apprecieert het niettemin dat de opleiding rekening houdt met de specifieke situatie van werkstudenten. Werkstudenten krijgen advies en ondersteuning in het opstellen van een traject op maat.

In het algemeen kon de commissie vaststellen dat vrijstellingen voor EVK's niet frequent worden toegekend. Een EVC aanvragen is momenteel niet mogelijk, hoewel de opleiding aangeeft te willen onderzoeken of dat in de toekomst wel kan. Studenten met een masterdiploma kunnen echter een vrijstelling krijgen voor het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen en voor de scriptie. De vrijstelling voor de scriptie geldt ook voor studenten met een ander bachelor-na-bachelordiploma. Vrijstellingen worden ten slotte ook toegekend wanneer de student al in het bezit is van een creditbewijs voor een opleidingsonderdeel. De commissie merkt op dat de procedure daaromtrent nog meer en helderder gecommuniceerd zou moeten worden aan de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.
- De commissie vraagt om de informatie over EVK's en andere vrijstellingen nog duidelijker te verspreiden bij de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging, en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De commissie heeft geconstateerd dat de professionele gerichtheid van het programma, en met name de vakspecialistische diepgang, sterker moet worden uitgewerkt in bepaalde opleidingsonderdelen, zeker in relatie tot de geformuleerde doelstellingen, die op een expertniveau mikken. De commissie drukt echter haar vertrouwen uit in de opleiding, aangezien ze van mening is dat het globale niveau en de focus op de pediatrische en neonatale gezondheidszorg in elk geval een aanvulling en een meerwaarde vormen op de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie benadrukt overigens dat de gemeenschappelijk georganiseerde opleidingsonderdelen inhoudelijk degelijk zijn ingericht en de competentieontwikkeling van de studenten kunnen garanderen. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding in een verbeteringsproces zit, waarin al verschillende acties de opleiding in de goede richting gebracht hebben, mede dankzij de samenwerking met de andere hogescholen. Het is ten slotte mede dankzij de kruisbestuiving tussen de drie opleidingen dat de commissie zich positief uitlaat over het groeipotentieel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLim.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit een opleidingsverantwoordelijke, een kern van vast personeel en een aantal gastdocenten en -sprekers. De opleidingsverantwoordelijke vormt samen met de opleidingsverantwoordelijken van de andere hogescholen de coördinatiegroep, waarin ze overleggen en afspraken maken tussen de hogescholen, eveneens omtrent gastdocenten en -sprekers. De opleidingsverantwoordelijke geeft ook zelf les. De commissie apprecieert dat, aangezien de opleidingsverantwoordelijke op die manier een grotere voeling heeft met de studenten.

De commissie maakte daarnaast kennis met een enthousiast team dat zich inzet voor de opleiding, en dat zich laagdrempelig opstelt ten opzichte van de studenten. De studenten waarderen de nabijheid van de docenten. Dat maakt dat men veel beter de vinger aan de pols kan houden bij eventuele problemen en snel kan bijsturen waar nodig.

De commissie begreep dat het personeelsbeleid van de opleiding aangestuurd wordt vanuit het departement en het centrale beleid van de Katholieke Hogeschool Limburg. Personeelsleden zijn op de beide niveaus vertegenwoordigd in het departementale onderhandelingscomité (DOC) en het hogeschoolonderhandelingscomité (HOC). In de bachelor-na-bacheloropleiding organiseert men bovendien tweejaarlijks een algemeen docentenoverleg, waarop al het onderwijzende personeel is uitgenodigd. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat men luistert naar eventuele verzuchtingen en dat dat leidt tot initiatieven.

Bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden wordt er volgens de opleiding enerzijds gelet op vakinhoudelijke competenties en expertise, en anderzijds op de didactische deskundigheid. Vanuit het departement streeft men bovendien naar een personeelsteam waarin twee derde academisch geschoold is. De commissie waardeert het dat nieuwe collega's worden uitgenodigd op twee informatievergaderingen, en een meter of peter toegewezen krijgen om hen wegwijs te maken in de school en de bachelor-na-bacheloropleiding.

Ieder personeelslid ontvangt jaarlijks een taakbelastingsfiche, waarin zowel onderwijstaken als organisatorische en administratieve opdrachten worden opgenomen. Bovendien worden ook bijscholing en navorming opgenomen in de taakbelasting: een aantal uren (10 procent) wordt forfaitair ingezet op professionalisering, hetzij didactisch, hetzij in het kader van pediatrische gezondheidszorg. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat daarvoor voldoende budget wordt vrijgemaakt. De professionalisering wordt opgevolgd tijdens de functioneringsgesprekken. De commissie vindt dat positief, maar merkt ook op dat de bijscholingen vrijblijvend zijn en dat de concrete invulling van die uren te zeer de eigen verantwoordelijkheid van de individuele docent blijft. Ze vraagt om vanuit de opleiding didactische bijscholingen aan te bieden en de docenten meer aan te moedigen daarvan gebruik te maken.

De prestaties en het welbevinden van de personeelsleden worden opgevolgd aan de hand van jaarlijkse functioneringsgesprekken en vijfjaarlijkse evaluatiegesprekken. Voor nieuwe personeelsleden volgt na het eerste jaar een evaluatiegesprek. De evaluatie baseert zich zowel op de bevindingen van de leidinggevende en het personeelslid zelf, als op de beoordelingen van studenten en collega's. Op die manier is een brede en objectieve evaluatie gegarandeerd. De nadruk ligt steeds op het permanente proces waarin een personeelslid zich bevindt. Vanuit de hogeschool hanteert men het 'Systeem voor Waardering en Ontwikkeling Personeel' (SWOP). De commissie drukt haar goedkeuring uit voor de duidelijke visie en de focus op ontwikkeling vanuit het personeelsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een aanbod didactische bijscholing en navorming te voorzien, zodat de professionalisering van het personeel niet alleen vanuit individuele initiatieven van docenten voortkomt.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professionele gerichtheid van de docenten en de gastdocenten ligt hoog, en het team is gevarieerd. De gastsprekers komen uit verschillende achtergronden en zijn vaak experts in een subspecialisatie van de pediatrische gezondheidszorg. Ook de meeste vaste personeelsleden zijn naast hun onderwijsopdracht nog actief in het werkveld. Een aantal personeelsleden engageert zich bovendien in koepelorganisaties, waardoor zij goed weten wat speelt in de sector. Het inschakelen van gastdocenten en gastsprekers is volgens de commissie een meerwaarde, aangezien zij vaststelde dat de verschillende relaties met het werkveld de band tussen de opleiding en de pediatrische gezondheidszorg versterken. De commissie concludeert dat het gespecialiseerde personeelsteam het resultaat is van een zeer degelijke selectieprocedure. Ze bevestigt daarnaast dat het werken met gastdocenten en -sprekers een garantie biedt om op de hoogte te blijven van actuele evoluties op juridisch, technisch, medisch en verpleegkundig vlak. Tijdens de lessen komen de studenten aan de hand van reële casussen en praktijkvoorbeelden immers regelmatig in contact met de effectieve beroepspraktijk. De commissie begreep uit de gesprekken met de studenten dat zij erg tevreden zijn over de expertise van hun docenten.

De vakspecialistische professionalisering is, net zoals de didactische bijscholing, opgenomen in de taakfiche van ieder personeelslid. Ook hier blijft de professionalisering een individuele verantwoordelijkheid. De opleiding merkt wel op dat de meeste personeelsleden op te hoogte zijn van actuele ontwikkelingen, gezien hun werkervaring in de sector. Dat is volgens de opleiding net een van de redenen waarom ze met zo veel gastdocenten en -sprekers werkt. De commissie juicht dat toe. Ze constateerde dat veel docenten uit eigen interesse zich bijscholen en deelnemen aan congressen of symposia. Wie dat wenst, kan zich opgeven voor een werkveldstage. De commissie vindt dat een zeer sterk punt, op voorwaarde dat de werkveldstage inhoudelijk nuttig wordt

ingevuld. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding openstaat voor voorstellen in verband met vakinhoudelijke bijscholingen.

De commissie merkt daarnaast op dat de internationale deskundigheid van het personeel nog voor verbetering vatbaar is. Gezien de meeste docenten hun onderwijsopdracht combineren met een andere job in de sector, is het voor velen praktisch onhaalbaar om aan een buitenlands project of een internationale uitwisseling mee te werken. De opleiding geeft wel aan dat er onder andere in het kader van docentenmobiliteit overleg is met het Universitair Medisch Centrum in Maastricht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om de internationale inzichten van de docenten te verruimen, en vraagt daarom om meer te investeren in de docentenmobiliteit.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding een aantal statutaire personeelsleden in dienst heeft, onder wie zowel onderwijzend personeel als administratief en technisch personeel. De afgelopen jaren is een aantal wisselingen in het team doorgevoerd. Daar heeft de opleiding volgens de commissie baat bij gehad; zij ervoer een grote eendracht in het personeelskorps. Ze heeft ook geconstateerd dat de kwaliteitsverbetering van de opleiding door iedereen wordt gedragen. Er zijn, met inbegrip van de opleidingsverantwoordelijke, acht lectoren, één praktijklector, vijf ATP-leden en drie gastdocenten betrokken bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLim. De meeste personeelsleden hebben nog opdrachten in andere opleidingen of in het departement. De acht lectoren staan gelijk aan een tewerkstelling van 0,22 VTE. De praktijklector neemt in de bachelor-na-bacheloropleiding 0,33 VTE op. Het administratieve en technische personeel bestaat uit drie voltijdse en twee deeltijdse betrekkingen. Zij ondersteunen verschillende opleidingen in het departement. De tewerkstelling van de drie gastprofessoren bedraagt binnen de opleiding 0,06 VTE. Er zijn weinig benoemingen. De personeelsleden worden aangevuld door 68 gastsprekers, die samen 0,12 VTE invullen. De commissie heeft uit de gesprekken begrepen dat de werkdruk hoog is, maar dat dat gedeeltelijk door de grote motivatie van het personeel kan worden opgevangen. Toch vraagt de commissie om de haalbaarheid van een dergelijk hoge werkdruk te blijven opvolgen. De commissie heeft bovendien vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. De commissie is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. Het departementshoofd houdt op dat vlak weliswaar een vinger aan de pols.

Binnen het onderwijzende personeel zijn de vrouwen in de meerderheid. De meeste docenten zijn dertigers of veertigers. Er zijn geen twintigers of zestigers, maar wel enkele vijftigers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de haalbaarheid van de hoge werkdruk voor het personeel en de opleidingscoördinator meer op te volgen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN**Facet 4.1 Materiële voorzieningen**

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie is van mening dat de infrastructuur en de materiële voorzieningen van de Katholieke Hogeschool Limburg kwaliteitsvol onderwijs kunnen garanderen. Ze apprecieert het dat de KHLim samen met de partnerhogescholen werk maakt van een vlotte organisatie, waarbij de studenten voldoende informatie krijgen over de bereikbaarheid van lokalen en parkeerplaatsen. De opleidingen promoten daarnaast bewust het openbaar vervoer of carpooling om de andere hogescholen te bereiken. Sommige lesdagen vinden overigens plaats in de Universitaire Ziekenhuizen van Antwerpen en Leuven of in het revalidatiecentrum in Pulderbos. De kwaliteit van de materiële voorzieningen op al die locaties is opgenomen in de jaarlijkse studentenbevragingen, zodat studenten eventuele tekorten kunnen signaleren. De commissie stelde met tevredenheid vast dat er op basis van die bevragingen al verbeteringsacties werden ondernomen. Zo werden de lessen in Pulderbos al beperkt tot een dag, aangezien veel studenten het revalidatiecentrum moeilijk konden bereiken.

Wat de infrastructuur van de KHLim betreft, vernam de commissie dat de onderwijsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden op de campus Bonnefanten in het centrum van Hasselt, waar zeven leslokalen en een docentenstudio zijn voorzien. Daarnaast kunnen de studenten terecht op de campus Oude Luikerbaan, waar de bibliotheek, het studielandschap, de vergaderzaal, de cursusdienst, de administratieve diensten, de kantoren van de docenten en de cafetaria zich bevinden. In het algemeen vond de commissie de lokalen die zij bezocht, verouderd maar netjes. De commissie merkte daarnaast op dat de vergaderzaal niet erg ruim is. De campus op de Oude Luikerbaan wordt bezet door de departementen Gezondheidszorg en Sociaal agogisch werk. De

spreiding over twee locaties is te wijten aan de toegenomen studentenaantallen. De commissie is van mening dat de spreiding over meerdere locaties in combinatie met het gegeven dat de studenten Sociale gezondheidszorg slechts beperkt aanwezig moeten zijn voor de lessen, geen ideale omgeving creëert om het gebruik van de voorzieningen te stimuleren of het leren aan te moedigen. In september 2014 plant het departement echter de verhuis naar een nieuwe campus Gezondheidszorg in Genk. De commissie kreeg inzage in de bouwplannen, en is enthousiast over de nieuwbouw en de ligging, die een integratie mogelijk maken tussen de opleidingen binnen Gezondheidszorg en het nabijgelegen Sint-Jan Ziekenhuis Oost-Limburg (ZOL). De nieuwe campus creëert ook mogelijkheden voor de samenwerking met het HBO5-onderwijs. Uit een bevraging bij de studenten bleek dat twee derde achter de verhuis naar Genk staat.

De huidige voorzieningen volstaan volgens de commissie voorlopig nog. Ze constateerde dat het gebouw vlot toegankelijk is, ook voor mensen met functiebeperkingen. Er is daarnaast overal draadloos internet beschikbaar. In het studielandschap bij de bibliotheek zijn 28 computers en een kopieertoestel aanwezig, waarvan de studenten kunnen gebruikmaken. De bibliotheek is dagelijks open van 8.30 tot 17.30 uur, en op vrijdag tot 15.30 uur. In de bibliotheek kan men zowel boeken, tijdschriften, dvd's als e-bronnen raadplegen. De collectie maakt deel uit van LIBISnet, waardoor studenten en docenten beschikken over de verzamelde catalogus van alle deelnemende instellingen. Het is volgens de commissie voor de bachelor-na-bachelorstudenten, en in het bijzonder voor de werkstudenten, een bijkomend voordeel dat zij ook thuis kunnen opzoeken in de beschikbare databanken. Nieuwe bibliotheekaanwinsten worden bekendgemaakt via 'Het Getzje', de interne informatiekant. Daarnaast is er een praktijklokaal, dat zowel de basisopleiding Verpleegkunde als de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg gebruikt. De voorzieningen in het praktijklokaal waren relatief beperkt, en studenten moeten zelf een vaardighedenmateriaalpakket aankopen. Aangezien de studenten veel les krijgen in ziekenhuizen en zorgcentra, compenseert dat volgens de commissie echter het eerder beperkte praktijklokaal op de campus. De commissie drukt tot slot ook haar goedkeuring uit van het project in samenwerking met de vzw Gors. De catering in de studentencafetaria wordt immers verzorgd door een aantal krachten uit sociale tewerkstelling. De commissie hoopt dat dat maatschappelijke initiatief in de toekomst ook in de nieuwe campus wordt overgenomen, aangezien ze overtuigd is van de sociale meerwaarde daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om een groter vergaderlokaal te voorzien op de nieuwe campus.
- De commissie vraagt de opleiding om bij de verhuis naar een nieuwe campus een meer geïntegreerde leeromgeving te voorzien.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studenten kunnen volgens de commissie rekenen op een toegankelijk personeelsteam dat bereid is om wanneer nodig te helpen, maar de commissie vraagt om de studie- en studentenbegeleiding te formaliseren. Ze is van mening dat de begeleiding vaak erg informeel verloopt. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten af en toe na de lessen vragen hoe het met het leren gaat en of er problemen zijn. De commissie vindt die laagdrempelige aanpak positief, maar vindt dat die informele aanpak aangevuld moet worden met een formele begeleiding inzake studievoortgang.

Zoals aangehaald wil de bachelor-na-bacheloropleiding de zelfstandigheid van de studenten stimuleren. Studenten- en studiebegeleiding is volgens die visie eerder een occasionele aangelegenheid, waarvoor de opleiding maatwerk per student nastreeft. De opleiding voorziet bijvoorbeeld wel bijsturing voor werkstudenten, zowel qua praktische ondersteuning als qua persoonlijke remediëring. Dat laatste is soms nodig volgens de opleiding, aangezien werkstudenten minder ervaring hebben met evidence-based nursing en digitale verwerking van documenten. De studenten met een vooropleiding Vroedkunde krijgen bij de aanvang van het academiejaar informatie over de leerstof die ze moeten bijwerken. De handboeken uit de basisopleiding Verpleegkunde worden voor hen ter beschikking gesteld. Er kan eventueel op individuele basis voor extra ondersteuning gezorgd worden vanuit de opleiding, maar dat is weinig gangbaar. Studenten geven aan dat ze tekorten op eigen houtje bijwerken. De commissie vraagt de opleiding echter om die tekorten van de studenten met een bachelordiploma Vroedkunde beter in kaart te brengen en het aanbod van een introductiecursus te overwegen.

Bij de start van een nieuw academiejaar krijgen de studenten voldoende informatie over de opleiding en het programma. Tijdens de intakegesprekken kan de opleiding al veel vragen beantwoorden. Alle studenten krijgen bovendien de studiegids, en kunnen het onderwijs- en examenreglement raadplegen via Toledo of de website van de KHLim. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat ze zich meteen welkom voelden op de hogeschool en dat de informatievoorziening vlot verliep. Ze waarderen het dat uurroosters en stageplanningen tijdig worden verspreid. In de studiegids kunnen studenten informatie over de rol van de ombudspersoon terugvinden. De commissie stelde echter vast dat zij niet goed wisten wie de ombudspersoon was. De ombudsfunctie wordt ingevuld door de departementssecretaris en situeert zich op departementaal niveau. De ombudspersoon merkte op dat men weinig problemen signaleert in de bachelor-na-bacheloropleidingen. Om uit te sluiten dat de verklaring daarvoor ligt in het niet kennen van de ombudsfunctie, zou de zichtbaarheid van de ombudspersoon volgens de commissie moeten worden versterkt.

Studenten kunnen, als zij dat wensen, ook gebruikmaken van psychosociale begeleiding. Dat is zowel voor de bacheloropleidingen als de bachelor-na-bacheloropleiding gelijk. De voorzieningen van de vzw Stuvor zijn echter enkel beschikbaar voor de initiële bacheloropleidingen. Studenten uit de bachelor-na-bacheloropleidingen kunnen enkel worden doorverwezen naar externe hulpverlening. De commissie betreurt dat, en vindt het wenselijk dat ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk wordt gemaakt.

Er zijn geen bijzondere voorzieningen voor buitenlandse studenten of voor studenten die naar het buitenland gaan. De studenten die een buitenlandse stage doen, krijgen evenwel een stagebegeleider die hen opvolgt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de studiebegeleiding meer te formaliseren en om een introductiecursus te overwegen voor de studenten uit de bacheloropleiding Verpleegkunde.
- De commissie vraagt de opleiding om de zichtbaarheid van de ombudspersoon te vergroten.
- De commissie beveelt de opleiding aan om ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk te maken.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft in samenwerking met de hogeschool en de bachelor-na-bacheloropleidingen van de andere twee hogescholen een aanzet genomen in het opstarten van een kwaliteitscultuur. Op het niveau van de hogeschool heeft men volgens de commissie een waardevolle visie op kwaliteitszorg ontwikkeld. Ze kon vaststellen dat er de laatste jaren veel werk is gestoken in het opstarten van een geïntegreerd kwaliteitsbeleid. Sinds de goedkeuring van de beleidsvisie rond interne kwaliteitszorg in 2007 heeft men aan de hand van een matrixstructuur alle departementen een rol toegekend in de centraal aangestuurde kwaliteitszorg. De departementale kwaliteitsankers vormen de brug tussen de centrale kwaliteitsverantwoordelijken en de opleidingen. De structuur uit zich ook in de opstelling van procedures, jaarplannen, actieplannen en meetinstrumenten. Wat de meetinstrumenten betreft, kocht de centrale kwaliteitszorgdienst de software voor online-enquêteering, die momenteel al operationeel is. De centrale dienst zorgde er ook voor dat een aantal medewerkers uit verschillende lagen van de hogeschool de nodige bijscholing inzake kwaliteitszorg kreeg.

De opleiding Pediatrische gezondheidszorg werkt eveneens nauw samen met de andere hogescholen in de Associatie KU Leuven. Die samenwerking wordt aangestuurd door de deelwerkgroep Banaba en permanente vormingen van de associatie. Daarnaast komen de opleidingsverantwoordelijken samen in de coördinatiegroep, die regelmatig overlegt met de centrale en departementale kwaliteitscoördinatoren en -ankers. Ze bespreken samen de meetkalender en de praktische aanpak bij curriculumontwikkelingen.

De commissie is daarnaast vrij tevreden over het meetbeleid van de opleiding. De opleiding hanteert EFQM-TRIS-metingen, die indien nodig leiden tot jaaractieplannen. Momenteel voorziet de opleiding een vierjaarlijkse studietijdmeting, een jaarlijkse perceptiemeting bij de studenten per opleidingsonderdeel, informele focusgesprekken omtrent studietijd en programma, en een formeel jaarlijks studentenoverleg. In de studietijdmeting peilde de opleiding ook naar de verplaatstijden. De commissie waardeert het dat ook daaraan aandacht wordt besteed. Ze is van mening dat de opleiding de meetinstrumenten systematisch gebruikt, en daarnaast de overleg-

organen als input beschouwt voor de verbetering van haar kwaliteitszorg. Het is de commissie echter ook opgevallen dat de kwaliteitszorg nog sterk wordt aangestuurd vanuit de hogeschool, en dat de kwaliteitszorgcultuur nog niet volledig is doordrongen bij alle betrokkenen in de opleiding zelf. Ze heeft daarnaast gemerkt dat er naast de formele metingen nog veel informeel wordt bevraagd. De opleiding kiest voor aanvullende focusgesprekken met de studenten, omdat de resultaten van vorige metingen niet altijd betrouwbaar waren; de respons haalde niet altijd de vooropgestelde cijfers. Dat verdient verdere aandacht. De commissie erkent dat focusgesprekken, gezien de kleinschaligheid en de toegankelijkheid van de opleiding, een meerwaarde kunnen zijn. Ze vraagt de opleiding echter om de betrouwbaarheid van de meetinstrumenten op punt te stellen en de interne kwaliteitscultuur te versterken. Op dit moment vindt de commissie dat de opleiding pas in actie treedt wanneer de studenten een probleem signaleren. Er is voorlopig nog geen alumnibevraging gehouden, al had de opleiding die al gepland in 2011. De opleiding gaf tijdens de gesprekken wel aan dat men binnenkort zogenaamde ontbijtsessies voor de vertegenwoordigers van werkveld wil organiseren. Tijdens een ontbijtsessie bespreekt men de kwaliteit van het programma en de opleiding. Daarnaast meldde de opleiding dat de kwaliteitszorg ook een topic is tijdens de bijeenkomsten van de opleidingsadviesraad. De commissie kreeg echter geen duidelijk antwoord op de vraag met welke regelmaat de opleidingsadviesraad samenkomt, noch ontmoette ze leden van de opleidingsadviesraad tijdens haar visitatiebezoek. Zowel alumni als werkveldvertegenwoordigers moeten volgens de commissie systematischer bevraagd worden over de kwaliteit van de opleiding.

De commissie vindt het ten slotte positief dat een aantal doelstellingen werd opgelijst na de TRIS-meting in 2010, waaronder het finaliseren van het competentieprofiel, het oprichten van een nieuwe opleidingsadviesraad, het opstellen van een meetbeleid en een meetkalender, en de voorbereiding van het zelfevaluatieverslag. Een aantal van die doelstellingen werd al behaald.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteitszorgcultuur in de opleiding te versterken door de kwaliteitszorg te formaliseren.
- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren. Het is noodzakelijk om de alumni en de vertegenwoordigers van het werkveld formeler te bevragen in het kader van de kwaliteitszorg.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie merkt dat de laatste jaren veel aandacht besteed werd aan de kwaliteitsverbetering, zowel op hogeschoolniveau, het niveau van het departement Gezondheidszorg als de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De hogeschool ontwikkelde jaarplannen, op departementaal niveau werden prioritaire actieplannen uitgewerkt en de opleiding hanteert een eigen jaaractieplan. De Katholieke Hogeschool Limburg heeft in dat kader een kwaliteitshandboek uitgewerkt, waarin een aantal procedures is opgenomen. De commissie is positief over het al gevorderde kwaliteitsbeleid, maar merkt op dat het kwaliteitshandboek – dat via intranet beschikbaar is –

erg ontoegankelijk en weinig overzichtelijk is. De opleiding bevestigt dit, maar ze geeft ook aan dat daarvoor een nieuw en meer gebruiksvriendelijk softwareplatform wordt ontworpen.

De resultaten van metingen worden besproken door de coördinatiegroep van de hogescholen in de Associatie KU Leuven. De verschillende leden van de coördinatiegroep kunnen dan voorstellen doen of advies geven ter bevordering van de kwaliteit. Bij de metingen per opleidingsonderdeel worden de resultaten ook steeds teruggekoppeld naar de docenten, aangevuld met een aanbeveling vanuit de coördinatiegroep.

De commissie heeft vastgesteld dat al een aantal verbeteringsplannen werd uitgevoerd. In samenwerking met de andere hogescholen werd al gesleuteld aan het curriculum en de nagestreefde competenties. Ook de overlappingen in het programma werden gedeeltelijk aangepakt. Op basis van de resultaten van de studietijdmetingen werden daarnaast enkele kleine bijstellingen gedaan. Via de opleidingsonderdeelcommissies worden de lessen en het cursusmateriaal van de gastdocenten en -sprekers overigens beter bewaakt dan voordien. De commissie constateerde daarnaast dat het departementshoofd moeilijke beslissingen durft te nemen bij onvoldoende functioneren van personeel. De commissie stimuleert al die verbeteringsacties, maar vindt ook dat ze nog meer ingebed kunnen worden in de formele PDCA-cirkel. De commissie oordeelt dat de verbeteringscyclus in Pediatrische gezondheidszorg nog niet systematisch en formeel van begin tot einde wordt opgevolgd. Er was geen jaaractieplan beschikbaar tijdens het bezoek. De commissie kreeg wel een leeg PDCA-sjabloon en het meerjarenplan voor onderwijsontwikkeling ter beschikking. De opleiding valt volgens de commissie terug op de centrale diensten en de samenwerking met de andere hogescholen, en moet in de toekomst nog sterker een eigen kwaliteitszorgsysteem ontwikkelen in de opleiding. Momenteel overweegt de informele aanpak nog, maar de opleiding is er zich van bewust dat dat een aandachtspunt is. De commissie drukt echter haar vertrouwen uit, aangezien ze heeft vastgesteld dat de opleiding de afgelopen jaren al een grote weg heeft afgelegd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteitszorgmaatregelen meer te implementeren in een PDCA-cyclus.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer vanuit de eigen interne kwaliteitszorg formele verbeteringsmaatregelen uit te werken en door te voeren, en minder terug te vallen op de ondersteuning vanuit de centrale diensten en de samenwerkende hogescholen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding vooral haar medewerkers en de studenten betreft en inschakelt in de interne kwaliteitszorg. Er zijn enerzijds personeelsvergaderingen en opleidingsraden, en anderzijds krijgt het personeel de kans om zelf suggesties of opmerkingen door te geven via de functioneringsgesprekken. Er zijn geen personeelstevredenheidsmetingen, maar hogeschoolbreed wordt het welbevinden van de personeelsleden wel opgenomen in het

'Systeem voor Waarderingen en Ontwikkeling van het Personeel' (SWOP). De personeelsleden zijn ook betrokken in de kwaliteitszorg via de terugkoppeling die ze krijgen over de perceptiemetingen van het opleidingsonderdeel dat ze doceren. Gastdocenten en gastsprekers worden daarnaast opgevolgd en ondersteund in de opleidingsonderdeelcommissies. Tussen docenten en studenten is er veel informeel overleg. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten regelmatig peilen naar de mening van de studenten. De commissie apprecieert die open cultuur, op voorwaarde dat die aangevuld wordt door formele overlegorganen. Ze heeft vastgesteld dat de opleiding voldoende gebruikmaakt van formele structuren inzake kwaliteitszorg.

Studenten vullen op hun beurt de bevestigingen omtrent de opleidingsonderdelen en de studietijd in. Ze kunnen ook participeren aan de kwaliteitszorg via hun inbreng tijdens de focusgesprekken. Daarnaast wordt jaarlijks een formeel studentenoverleg georganiseerd. Voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg is er één jaarverantwoordelijke die de studenten vertegenwoordigt in de departementale studentenraad. De commissie vindt het positief dat de studenten in die mate actief betrokken worden bij de kwaliteitszorg. De studenten gaven aan dat de terugkoppeling over metingen en maatregelen steeds gebeurt, zij het op informele basis, tijdens de lessen.

Er is geen formele alumniwerking, wat de commissie betreurt. Afgestudeerden worden wel nog geïnformeerd over actuele ontwikkelingen in de hogeschool, en over eventuele navormingen en studiedagen. De alumni gaven tijdens de gesprekken aan dat er daarvoor ook nog steeds interesse is. Informeel kunnen alumni ook opmerkingen geven wanneer zij ingaan op de uitnodiging om tijdens de infodagen voor kandidaat-studenten te komen praten met geïnteresseerden. De opleiding had een alumnibevraging gepland in 2010-2011, hoewel die voorlopig is uitgesteld. Het is volgens de commissie wenselijk om die enquête uit te voeren en een alumniwerking op te starten.

De vertegenwoordigers van het werkveld kunnen zowel informeel als formeel deelnemen aan de kwaliteitszorg van de opleiding. Enerzijds worden zij bevestigd in de opleidingsadviesraad, anderzijds hebben zij veel invloed op de opleiding via de aanwezigheid van gastsprekers, en de goede contacten tussen stagementoren en de opleiding. Het werkveld is ook vertegenwoordigd in de departementale raad. De opleiding overweegt om ontbijtsessies te organiseren, waarin de vertegenwoordigers van het werkveld tijdens die sessies over de kwaliteit van de opleiding in gesprek kunnen gaan. De commissie moedigt dergelijke initiatieven aan.

Daarnaast speelt ook de nauwe samenwerking met de partnerhogescholen een grote rol in de kwaliteitszorg. Via de coördinatiegroep wordt veel informatie omtrent kwaliteitszorg uitgewisseld, en worden gemeenschappelijke afspraken gemaakt. De commissie begreep overigens dat het zelfevaluatie-rapport werd geschreven door een medewerker van de coördinatiegroep, die de verschillende hogescholen heeft bezocht. De studenten en de alumni gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij niet rechtstreeks betrokken zijn bij de uitwerking van het zelfevaluatie-rapport. De commissie vindt dat jammer, en vraagt de opleiding om ook hen in de toekomst te betrekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om systematisch een terugkoppeling na bevestigingen en verbeteringsacties te voorzien.
- De commissie raadt de opleiding aan een formele alumniwerking op te starten.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding wordt zowel door de studenten, de alumni als het werkveld geapprecieerd. Studenten zijn tevreden over de klinische opleidingsonderdelen, en wezen tijdens de gesprekken op de recente verbeteringen in het curriculum. De tewerkstelling verloopt in het algemeen vlot. De opleiding deelde mee dat de alumni van 2008–2009 ondertussen allemaal werk hebben gevonden op een neonatale intensive care unit, hetzij in het UZ Gasthuisberg Leuven, hetzij in het Ziekenhuis Oost-Limburg of in het UZ Antwerpen. Alle afgestudeerden krijgen na de opleiding een brochure over levenslang leren, waarin verdere informatie over navormingsinitiatieven, permanente vormingen en postgraduaatopleidingen is opgenomen. De alumni gaven aan dat het bachelor-na-bachelordiploma een troef is bij sollicitaties.

Toch benadrukten een aantal alumni dat – volgens de commissie belangrijke – praktische vaardigheden op expertniveau nog meer getraind zouden moeten worden in de opleiding, aangezien zij merken dat ze op de werkvloer nog niet altijd stevig in hun schoenen staan. Zij gaven tijdens de gesprekken eveneens aan dat zij te weinig kennis omtrent verzorging van baby's vanaf 26 weken hebben meegekregen uit de opleiding om in de beroepspraktijk zonder ondersteuning aan de slag te kunnen. De vertegenwoordigers van het werkveld bevestigden dat sommige vaardigheden van de stagiairs en afgestudeerden nog voor verbetering vatbaar zijn, al is men over het algemeen tevreden over de inzet van de stagiairs en afgestudeerden. Ten opzichte van Nederlandse gelijkaardige opleidingen hebben de studenten van de KHLim meer theoretisch inzicht, wat de vertegenwoordigers van het werkveld appreciëren. Het werkveld gaf ook aan dat bepaalde projecten waaraan studenten meewerkten in het kader van hun bachelorproef, een meerwaarde voor de beroepspraktijk betekenden. Tijdens 'wetenschapsmomenten' krijgen studenten immers de kans om hun onderzoek voor te stellen aan de ziekenhuizen. Sommige ideeën worden nadien in de praktijk omgezet, bijvoorbeeld omtrent het gebruik van handschoenen.

Het werkveld haalde daarnaast tijdens de gesprekken de maatschappelijke relevantie van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan. Minstens 75 procent van de personeelsleden op een pediatrische eenheid in Vlaanderen moet gespecialiseerd zijn, en heeft met andere woorden minstens een bachelor-na-bacheloropleiding nodig. Bij sollicitaties wordt daar rekening mee gehouden, hoewel de vertegenwoordigers van het werkveld doorgaans geen erg grote verschillen opmerkten tussen een bachelor en een bachelor-na-bachelor. De commissie begreep dat zij de persoonlijkheid in feite belangrijker vinden dan het diploma. Bij de bachelor-na-bachelorstudenten is het potentieel volgens het werkveld wel al beter zichtbaar, en getuigen de afgestudeerden al van iets meer maturiteit. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over de opmerkingen die zij heeft opgevangen over het nog niet op punt staan van de praktische vaardigheden. Zij is van mening dat een specialisatieopleiding zoals de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg net moet kunnen garanderen dat de studenten die zij aflevert, in de praktijk als pediatrisch expert kunnen fungeren. De maatschappelijke relevantie van de opleiding waar het werkveld op wees, houdt volgens de commissie ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid in wat het gerealiseerde niveau betreft. Daarover drukt de commissie haar twijfels uit.

De commissie vindt ook het gerealiseerde niveau van het merendeel van de ingekeken bachelorproeven onrustwekkend. Hoewel ze achter het concept van het tijdschriftartikel staat, vindt ze verschillende eindwerken die ze gelezen heeft, te beknopt en te weinig diepgaand. De meeste bachelorproeven bevatten naast het artikel zelf, dat uit een tiental pagina's bestaat, een logboek met een klein pakketje literatuurstudie en een lange enquête als bijlage. De weerslag van de zelfreflectie in het logboek is zeer beperkt, en een inhoudsopgave ontbreekt vaak. Bovendien vond de commissie er meermaals schrijffouten in terug en werd niet altijd correct gerefereerd. Ze vindt dat een groot aandachtspunt, hoewel ze constateerde dat de opleiding zelf relatief enthousiast was over de bachelorproeven. De quoteringen in een aantal bachelorproeven waren volgens de commissie te hoog voor het behaalde niveau. Ze begrijpt dat de opleiding ook het proces in rekening brengt, maar ze vindt dat de inhoud van het tijdschriftartikel een minstens even relevante plaats hoort te hebben in het eindresultaat. Er waren daarenboven weinig onvoldoendes, hoewel de commissie sommige bachelorproeven ondermaats vond. In het algemeen zijn de leerwinst en de competentieontwikkeling volgens de commissie te klein ten opzichte van de grote tijdsinvestering die de studenten ervoor moeten opbrengen. Ze vindt het noodzakelijk dat de opleiding de bachelorproef optimaliseert. Zij constateerde reeds dat er recent een aantal verbetermaatregelen werden opgestart voor de toekomstige bachelorproeven. Zo worden onder meer de onderwerpen aangebracht vanuit het werkveld. Tegenwoordig neemt een ervaren studieverpleegkundige binnen het departement moeder-kindzorg van een universitair ziekenhuis de begeleiding van de bachelorproef op zich. De uitwerking van de probleemstelling en onderzoeksvraag wordt door de begeleider strikter gecoacht en opgevolgd. Daarnaast koppelen de studenten hun resultaten expliciet terug aan het werkveld. Op het vlak van de beoordeling worden enkel het product en de presentatie beoordeeld. Het gebruik van een jury met interne en externe leden verhoogt bovendien de transparantie. Op basis van die maatregelen spreekt de commissie de hoop uit dat de opleiding er op korte termijn in zal slagen om de studenten in de bachelorproeven voldoende verpleegkundige onderzoeksgerichte competenties op professioneel bachelorniveau te laten aantonen.

Tot op heden is er geen studentenmobiliteit geweest. De commissie heeft echter vastgesteld dat de contacten met buitenlandse partners zijn verstevigd, en dat een aantal mogelijke stageplaatsen in het buitenland beschikbaar is. In oktober 2010 gingen de opleidingscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen naar het congres 'European Academy of Paediatric Societies' in Kopenhagen, mede in functie van de internationale mobiliteit en de netwerkgelegenheid. De commissie vraagt daarom om de studenten aan te moedigen een buitenlandse stage te doen en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde daarvan.

Wanneer de commissie al deze opmerkingen in overweging neemt, concludeert ze dat de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg niet voldoende bekwaam zijn in de pediatrie. De opleiding oriënteert de basiscompetenties die de studenten al in hun vooropleiding behaalden, zeker in de pediatrische en neonatologische sector. De commissie betwijfelt echter of de specialistische doelstellingen behaald kunnen worden, en of de alumni qua niveau voldoende deskundig zijn na deze opleiding. In combinatie met het zorgwekkende niveau van de bachelorproeven maakt het de commissie onmogelijk om zich positief uit te spreken over dit facet. De commissie is bovendien van mening dat de verwachtingen en de ingesteldheid van de studenten aantonen dat er zowel bij het lokale werkveld als bij de kandidaat-studenten een fout beeld over de opleiding bestaat (cf. 2.9). Mogelijk bepaalt die perceptie over de opleiding mee het gerealiseerde niveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om na te gaan op welk niveau de praktijkvaardigheden moeten worden gerealiseerd bij de afgestudeerden.
- De commissie vindt het noodzakelijk om het niveau van de bachelorproeven te verhogen, en vraagt de opleiding om veel strenger te zijn in de quoterings daarvan.
- De commissie vraagt om de studentenmobiliteit te verhogen en aan te moedigen. Ze dringt ook aan op het onderzoeken van verschillen met gelijkaardige opleidingen in het buitenland.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft begrepen dat er noch vanuit de opleiding, noch vanuit het departement streefcijfers zijn opgesteld. De opleiding geeft echter aan dat ze steeds op een maximaal hoog rendement mikt. Het rendement van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg is ook relatief hoog. Dat kan enerzijds verklaard worden doordat de meeste studenten die een bachelor-na-bacheloropleiding willen volgen, ook voldoende gemotiveerd zijn. Anderzijds merkt de commissie op dat ook de zeer ruime quoterings voor de bachelorproeven daarin een factor zouden kunnen zijn (cf. 6.1). Er is weinig drop-out, hoewel sommige studenten hun traject spreiden over twee jaren, wat de studieduur verlengt. Dat is sinds de flexibilisering van het hoger onderwijs een groeiende trend. Van de voltijdse studenten met een traject van zestig studiepunten behalen de meeste studenten hun diploma na een jaar. In 2010–2011 waren negen studenten voor dat jaar ingeschreven, van wie zeven een modeltraject volgden van zestig studiepunten en twee dertig of minder studiepunten hadden opgenomen. In totaal studeerden vijf studenten af. In 2011–2012 zijn er achttien studenten ingeschreven, van wie er zes een modeltraject volgen en twaalf een traject met minder dan dertig studiepunten. Studenten die zich wensen uit te schrijven, moeten een formulier invullen dat ze bij de studentenadministratie moeten aanvragen. De opleidings-

coördinator voert ook nog een gesprek met de student in kwestie om zicht te krijgen op de reden van afhaken.

Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze afleiden dat het aantal studenten elk jaar erg wisselend is. De opleiding merkt op dat het overkoepelende studentenaantal van de samenwerkende hogescholen jaarlijks rond de dertig studenten ligt. De toename aan flexibele leertrajecten is ook in de andere hogescholen een feit. De commissie betreurt het dat de opleidingen van de verschillende hogescholen tot op heden geen grotere vergelijkende analyse maakten. Zeker in deze gunstige samenwerkingssituatie in de associatie zou ze dat willen aanmoedigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [onvoldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	onvoldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging, en stelt dat de opleiding onvoldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De commissie concludeert dat ze te weinig garantie heeft dat de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg voldoende bekwaam zijn in de pedatrie. De opleiding oriënteert de basiscompetenties die de studenten al in hun vooropleiding behaalden, zeker in de pediatrische en neonatologische sector. De commissie betwijfelt echter of de specialistische doelstellingen die de opleiding nastreeft, behaald kunnen worden en of de alumni qua niveau voldoende deskundig zijn na deze opleiding. Uit de gesprekken met werkveldvertegenwoordigers en alumni is gebleken dat de werkgever de praktische vaardigheden van afgestudeerden met een diploma in de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg nog verder moet aanleren en verbeteren. In combinatie met het zorgwekkende niveau van de bachelorproeven maakt dat het voor de commissie onmogelijk om zich positief uit te spreken over dit facet. De commissie is bovendien van mening dat de verwachtingen en de ingesteldheid van de studenten aantonen dat er zowel bij het lokale werkveld als bij de kandidaat-studenten een fout beeld over de opleiding bestaat. Mogelijk bepaalt die perceptie over de opleiding mee het gerealiseerde niveau. De commissie is wel van mening dat, mits een grondige herziening van de bachelorproef, het bijspijkeren van de praktische vaardigheden en een betere externe informatievoorziening de opleiding een degelijk niveau kan behalen in de toekomst.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het zelfevaluatie rapport is volgens de commissie vlot leesbaar. De commissie is van mening dat het zelfevaluatie rapport goed aangeeft waar de sterke en zwakke punten van de opleiding zich situeren. De huidige situatie wordt duidelijk toegelicht, al verwachtte de commissie meer informatie over de stagebegeleiding en het concept van de bachelorproef. In het algemeen ontbreekt volgens de commissie de langetermijnvisie in het ZER. Voornamelijk wat het actualiseringsrapport betreft, vond de commissie de extra aangeleverde informatie miniem en weinig concreet in vergelijking met de informatie die tijdens de gesprekken werd meegedeeld. De commissie apprecieert het wel dat er geopteerd werd voor twee aparte zelfevaluatie rapporten voor Pediatrische en Sociale gezondheidszorg. In het zelfevaluatie rapport van Pediatrische gezondheidszorg was het onderscheid ten slotte ook steeds duidelijk tussen wat op associatieniveau afgesproken was en wat de werkwijze binnen de KHLim zelf was.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	onvoldoende

is de commissie van mening dat er onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

Facet 1.2: Om de doelstellingen van de opleiding nog meer af te stemmen op de noden/evoluties in het werkveld organiseert de opleiding in maart 2013 een opleidingsadviesraad die samengesteld is uit vertegenwoordigers uit de academische wereld, het lokale werkveld, beroepsorganisaties, studenten en internationale contacten.

Facet 2.1: In het kader van internationalisering heeft de opleiding vanaf academiejaar 2012–2013 vier lesvrije weken voorzien waarin studenten een internationale ervaring d.m.v. stage kunnen opdoen. Dit academiejaar zal een student stage lopen in Zwitserland (Lausanne). De opleiding exploreert om studenten die in academiejaar 2013–2014 geen internationale stage opnemen een internationale ervaring aan te bieden in de vorm van een curriculumreis, georganiseerd door het departement of een deelname aan een internationaal congres. De opleiding benadrukt vanaf dit academiejaar bij kandidaat studenten de meerwaarde van deelname aan dergelijke initiatieven.

Facet 2.2: De opleiding heeft zich reeds volgende bijstellingen van het concept bachelorproef voor academiejaar 2012-13 voorgenomen: de onderwerpen worden aangebracht vanuit het werkveld, de begeleiding van de bachelorproef wordt opgenomen door een studieverpleegkundige binnen het departement moeder-kindzorg van een universitair ziekenhuis met een gedeelde aanstelling binnen de opleiding, de uitwerking van de probleemstelling en onderzoeksvraag wordt door deze begeleider strikter gecoacht en opgevolgd en de studenten koppelen de resultaten voortaan expliciet terug naar het werkveld.

Facet 2.5: Perceptiemeting voor OO psychosociale en geestelijke gezondheidszorg werd georganiseerd in juni 2012, evenals een studentenoverleg. De opleiding benadrukt dat een perceptiemeting jaarlijks voor elk opleidingsonderdeel wordt ingebouwd evenals een formeel studentenoverleg. Daarnaast zal nog dit academiejaar een studietijdmeting plaatsvinden van alle opleidingsonderdelen.

Facet 2.6.: De opleiding wenst aan te geven dat vanaf academiejaar 2012-2013 het cursusmateriaal geactualiseerd werd. Maatregelen om de uniformiteit van het cursusmateriaal te verhogen worden besproken in het volgende overleg van de coördinatiegroep.

Facet 3.1: Het departement hanteert sinds academiejaar 2012-2013 een nieuw professionaliseringsbeleid. Alle medewerkers stellen jaarlijks een digitale POP op voor de domeinen waarin ze zich willen professionaliseren of verder bekwamen. Dit dient te kaderen in het professionaliseringsplan van de opleiding waarbij wordt aangegeven wat voor de opleiding en voor Quadri (onderzoek en dienstverlening) prioritair is. Dit zal vervolgens jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast worden aan de doelen van het nieuwe academiejaar. Voor het academiejaar 2012-2013 wordt binnen het professionaliseringsluik ingezet op twee thema's. Enerzijds wordt een op maat van het departement uitgewerkt vormingsaanbod ICT in het kader van toenemende implementatie van blended learning aangeboden. Anderzijds worden zoveel mogelijk docenten aangemoedigd tot internationale mobiliteit (cultural awareness abroad, inleefreizen, deelname internationale projecten en congressen) die input levert naar onderzoeksprojecten, verdere curriculumontwikkeling en professionalisering van docenten. Voor academiejaar 2013-14 staat reeds vast dat zal ingezet worden op het thema evidence based practice.

Facet 3.2: De opleidingsverantwoordelijke en verantwoordelijke internationalisering bezoeken in februari 2013 het universitair ziekenhuis Clinique Infantile te Lausanne en zullen tegelijkertijd de contacten versterken met hogeschool voor verpleegkunde. In die periode loopt een banabastudent stage in Lausanne. De opleiding heeft intern beslist volgend academiejaar een curriculumreis te organiseren voor alle banabastudenten waarbij er enerzijds deelname is aan het PNAE-congres in Glasgow en anderzijds ruimte wordt vrijgemaakt voor een studiebezoek aan een kinderziekenhuis en internationale uitwisseling met de studenten van de hogeschool voor verpleegkunde in Glasgow.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	onvoldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	onvoldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLim Katholieke Hogeschool Limburg

PedG Pediatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 9

Sociale gezondheidszorg

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel van de K.H.Kempen en de KHLIM.
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptoren
- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - “Quality Assurance in the social care sector; ontwikkeling van een VTO-beleid voor front line workers”

2 DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de bepalingen uit de wet op de ziekenhuizen die toepasselijk zijn op de functie van sociale gezondheidszorg benadrukken.

Informatieverwerking en verwerking

- Bestaand wetenschappelijk onderzoek doelgericht aanwenden in de hulpverlening.
- Een beperkt (kwalitatief of kwantitatief) wetenschappelijk onderzoek binnen een organisatie opzetten, uitvoeren, rapporteren en evalueren.
- Mee richting kunnen geven aan het beleid van een organisatie en dit afhankelijk van de situatie d.m.v. beleidsvoorstellen of d.m.v. effectieve sturing en beheer.

Ethisch handelen

- Een ethisch dilemma bespreekbaar maken en constructief bijdragen tot de oplossing ervan.
- Keuzes verantwoorden vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid, getoetst aan een concrete praktijksituatie.
- Vanuit het vakgebied ethiek een visie ontwikkelen op de hulp- en dienstverlening en methodieken ontwikkelen om tot besluitvorming te komen.

Methodisch hulpverleners

- Informatie en advies verlenen op maat van cliënten inzake het hulpverlenings- en diensten-aanbod.
- Ondersteunen van cliënten waarbij nieuwe inzichten en actuele ontwikkelingen op gebied van dienstverlening, effectief worden ingezet met het oog op empowerment.
- Een zorgplan op maat van de hulpvrager uitwerken, uitvoeren en opvolgen.
- Gepast inspelen op de diversiteit van de huidige samenleving.
- Het methodisch-agogisch handelen implementeren in complexe praktijksituaties.
- Het systeemtheoretisch kader integreren in de hulpverleningspraktijk; zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- De contextuele benadering toepassen in de hulpverleningspraktijk; zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- Preventieve en diagnostische methodes aanwenden ter bevordering van het welzijn en de gezondheid van de cliënt of een specifieke doelgroep.
- Het kritisch evalueren van (nieuwe) hulpverleningsvisies, trends en modellen in functie van de eigen mogelijkheden en concrete hulpverleningssituaties.
- Projecten opzetten, plannen, uitvoeren en evalueren.

Multidisciplinair of Multi- en interdisciplinair samenwerken

- Inbreng van andere disciplines gepast inzetten en coördineren in diverse contexten.
- Netwerken opbouwen en versterken met meerdere disciplines zodat kennis van en afstemming op elkaars vakgebied vergroot worden.
- Hiaten en overlap in het hulpverleningsaanbod wegwerken.
- Samenwerkingsproblemen bespreekbaar maken, inzichten ter discussie stellen en activiteiten organiseren om de samenwerking te verbeteren.
- Effectief leiding geven, aansturen en coachen van professionals en vrijwilligers.

Management en kwaliteitszorg

- Intervisiegesprekken (bege)leiden.
- Organisaties voor hulp en dienstverlening kritisch onderzoeken vanuit een holistische visie op kwaliteitszorg.
- Probleemgericht onderzoek doen waarbij de principes van Evidence Based Practices toegepast worden voor het bevorderen van de kwaliteit van de dienstverlening.
- Verbeterprojecten implementeren en evalueren in organisaties voor hulp- en dienstverlening.
- Processen managen in het kader van beleid en kwaliteitszorg.
- Principes van de sociaalagogische organisatieleer en arbeids- en organisatiepsychologie herkennen en toepassen in organisaties voor hulp- en dienstverlening.

- Omgaan met het spanningsveld tussen belangen van de zorgvrager versus de eigen professionele belangen en de organisatiebelangen.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Sociale gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen duidelijke keuze gemaakt hebben bij het vastleggen van de beoogde competenties die ze wenst na te streven. Tijdens de bezoeken is gebleken dat het niveau en de oriëntatie van beide opleidingen overeenstemmen met de wensen van het werkveld en dat deze ook binnen de associatie afgestemd werden met andere opleidingen.

De commissie vraagt voldoende aandacht voor de communicatie rond de doelstellingen en wenst ook dat het verdiepende en verbredende karakter van de doelstellingen duidelijker wordt weergegeven.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie kon tijdens de bezoeken vaststellen dat de doelstellingen en de gekozen beroepsspecifieke competenties afgestemd zijn met het werkveld en dat ook de studenten tevreden zijn over

de gemaakte keuzes en dat beide groepen ook actief betrokken worden bij het opstellen en bijwerken ervan. Eén van de opleidingen voldoet reeds aan de vereisten van de toekomstige bijzondere beroepstitel ‘Verpleegkundige gespecialiseerd in de sociale gezondheidszorg’. Ook kon een grote overeenkomst met het domeinspecifiek referentiekader van de commissie vastgesteld worden.

De commissie stelde zich wel vragen bij de leesbaarheid van de competentiematrix en de concordantietabellen. Zij vraagt ook aandacht voor een aantal gemaakte keuzes en vraagt voldoende aandacht voor het thema ‘interculturaliteit’ en niet teveel aandacht voor het thema ‘zorgmanagement’.

ONDERWERP 2: PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de doelstellingen omgezet hebben in een adequaat opgebouwd programma en daarbij een competentiematrix hanteren. De doelen van de verschillende opleidingsonderdelen zijn daarbij duidelijk afgestemd op de beoogde leerresultaten van de opleiding. Ook de diverse aanpassingen die structureel gebeuren, en waar ook de stem van de studenten zichtbaar is, zijn volgens de commissie waardevol. De transparantie en leesbaarheid van de ECTS-fiches waren echter niet in beide opleidingen optimaal.

In beide opleidingen kon de commissie opmerken dat er weinig keuzevakken bestaan. Hierdoor volgen alle studenten een heel gelijkaardig traject. Dit maakt het moeilijk om rekening te houden met individuele interesses en/of noden. Op dit vlak zouden beide opleidingen nog een bijkomende inspanning kunnen leveren.

Bijkomend zou er ook nog extra moeite kunnen gedaan worden voor het verhogen van de mogelijkheden omtrent internationalisering in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid bij beide opleidingen vrij hoog ligt. Het werken met veel gastsprekers en uitwisseling van docenten met andere instellingen zorgt voor een grote inbreng van expertise in de opleidingen.

Er zijn verschillende opleidingsonderdelen die de studenten ook met de praktijk laten in aanraking komen. Niet in het minst gebeurt dat tijdens de stage. Studenten kunnen een stageplaats kiezen die aansluit bij hun interessegebied. Tijdens de stage kunnen studenten dan kennis maken met de verschillende niveaus van een organisatie. De stages worden bovendien als toetssteen gebruikt door de opleidingen om te zien of hun opleiding nog de nodige competenties nastreeft. De commissie hecht veel belang aan deze samenwerking en kon in beide opleidingen vaststellen dat deze goed ingevuld werd. In één van de opleidingen zou de samenwerking met het werkveld naast de informele contacten echter ook formeler uitgebouwd mogen worden.

Naast de stage kon de commissie ook vaststellen dat het eindwerk, het skillslab en de andere opdrachten die de studenten gedurende het jaar dienen uit te voeren erg praktijkgericht zijn en goed verankerd zijn in de opleiding. De onderwerpen en de analyse vormen een belangrijk bijkomend theoretisch kader naast de praktische uitvoering van de stage en zijn een meerwaarde voor het professioneel karakter van de opleidingen. In de ene opleiding ligt de nadruk bij het eindwerk vooral op het proces, in de andere opleiding worden zowel het proces als de inhoud van het eindwerk bewaakt. De commissie vindt het een goede zaak dat zowel aan proces als inhoud aandacht wordt besteed.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie was in beide opleidingen tevreden over de behaalde samenhang in de opleidingsprogramma's. Zowel horizontaal als verticaal werd binnen het modeltraject integratie bekomen. Vooral de koppeling van de stage aan de rest van het programma vond de commissie positief.

Uit de gesprekken bleek evenwel nog een zekere overlap tussen een aantal opleidingsonderdelen, waarvoor de commissie toch aandacht wenst te vragen. De commissie wil de opleidingen dan ook blijvend stimuleren om de samenhang te blijven bewaken. Een correcte naamgeving van opleidingsonderdelen kan daarbij reeds een eerste aanzet zijn.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon tijdens de bezoeken vaststellen dat de studielast zwaar is, maar dat het totaalpakket wel haalbaar is mits een degelijke planning en goede afspraken tussen studenten en opleiding. De commissie is van mening dat er inzake studietijdmetingen nog werk is. Bij de ene opleiding voor wat betreft de structurele inbedding van de metingen en voor de andere het opvolgen van de aanbevelingen die uit de metingen zijn gehaald.

Over het algemeen kon de commissie vaststellen dat beide opleidingen waar mogelijk een aantal studiebevorderende maatregelen treffen, en dit zowel op praktisch als inhoudelijk vlak. De commissie wenst deze inspanningen verder te stimuleren.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen doordachte keuzes hebben gemaakt inzake de gebruikte didactische werkvormen binnen de opleiding. Men verwacht een grote zelfstandigheid van de studenten en maakt veel gebruik van casuïstiek om de opleiding optimaal op de praktijk af te stemmen. Beide opleidingen maken ook goed gebruik van een elektronisch leerplatform.

Aandachtspunten volgens de commissie zijn in de ene opleiding de kwaliteit van het cursusmateriaal en in de andere opleiding de aanpak van de stage.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie heeft tijdens de bezoeken kunnen vaststellen dat er diverse toetsvormen gebruikt worden in de opleidingen en dat deze gekoppeld zijn aan een duidelijk reglement en beleid. De aandacht voor de student betreffende evaluatie – en de mate van inspraak die hij in dit proces heeft – heeft de commissie aangenaam verrast. De ingekeken evaluaties zijn volgens de commissie duidelijk aan de maat van een professionele bachelor.

Een aandachtspunt voor de beoordeling en toetsing van de studenten is het objectief karakter van de beoordeling, hoewel de commissie erg tevreden is over het gehele evaluatieproces.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft. De rechtstreekse instroom in de opleiding bestaat voornamelijk uit studenten verpleeg- en vroedkunde, en de opleiding is ook het meest op deze vooropleidingen afgestemd. Hoewel de toelatingsvoorwaarden een bredere instroom toelaten is de realiteit tot op heden niet zo divers. De commissie staat positief tegenover deze mogelijke brede instroom, maar vraagt wel een duidelijke bewaking van de inhoud bij het omgaan met diverse instroomcompetenties. Het zelfde geldt voor een zij instroom via EVC/EVK. Dit laatste wordt volgens de commissie momenteel ook onderbenut, mede door een gebrekkige communicatie over de mogelijkheden.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie zag in alle opleidingen een gedreven, samenhangend team dat zich enthousiast en laagdrempelig opstelde, gesteund door een duidelijk personeelsbeleid. De commissie kon vaststellen dat de studenten en alumni positief waren over de didactische en professioneel gerichte kwaliteiten van het personeelskorps. De opvolging van de kwaliteit door functionerings- en evaluatiegesprekken vond de commissie positief. De commissie had alleen graag bij één van de opleidingen een meer structurele inbedding van het professionaliserings- en bijscholingsbeleid gezien.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat in beide opleidingen bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden heel wat aandacht gaat naar de professionele expertise van de geselecteerde personen, ook voor wat betreft gastdocenten. Ook de contacten tussen de docenten en het werkveld, zowel bij formele als informele ontmoetingen, zorgen er voor dat het personeel continue in aanraking komt met de professionele praktijk. De commissie is van mening dat de inspanningen inzake internationalisering in beide opleidingen een duidelijke meerwaarde opleveren en wenst hen te stimuleren om op dit vlak nog meer realisaties na te streven. Ook het blijvend werken met ervaringsgerichte activiteiten in het kader van het vakgebied is in functie van de professionele gerichtheid van het personeel gewenst.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

De commissie kon in beide instellingen vaststellen dat er voldoende personeelsleden aanwezig waren om de vooropgestelde competenties aan de studenten over te brengen. Over het algemeen kan gesproken worden over een gefragmenteerd team van gastdocenten en -sprekers die elk voor een klein percentage ingezet worden in de opleiding. Zij worden daarbij ondersteund door een aantal vaste onderwijzende personeelsleden en een administratief-technische staf. Ondanks het enthousiasme stelde de commissie wel een hoge werkdruk vast voor deze vaste personeelsleden en zij beveelt beide opleidingen aan om deze situatie goed in het oog te houden zodat de werkdruk niet té hoog wordt.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie was in beide opleidingen tevreden over de faciliteiten die volgens hen de nodige elementen bieden om kwaliteitsvol onderwijs te organiseren. Het Panamarenko-skillslab is volgens de commissie een toegevoegde waarde aan het onderwijs. Een paar bedenkingen had de commissie bij de actualiteit van de vakliteratuur.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen voldoende studie- en studentenvoorzieningen aanbieden aan de studenten in de bachelor-na-bachelor. De potentiële studenten worden meer dan voldoende geïnformeerd en de commissie waardeert in het bijzonder de mogelijkheid tot individuele begeleiding voor onder meer werkstudenten. De opleidingen focussen daarbij wel op de verhoging van de zelfredzaamheid van de studenten, maar laten niet na ook actief de studenten te bevragen bij het opmerken van problemen.

Aandachtspunt voor beide opleidingen is de duidelijke communicatie rond de mogelijkheden inzake studie- en trajectbegeleiding. Daarnaast is aandacht nodig voor de zichtbaarheid van de ombudspersoon, en de blijvende evaluatie van de goede werking van de studentenvoorzieningen.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie kon in beide opleidingen een verschillend, maar even adequaat systeem voor kwaliteitszorg terugvinden, dat gestoeld is op een duidelijke visie, beleid en ondersteund wordt met de nodige documenten en procedures. Enkele aandachtspunten hebben betrekking op de verdere formalisering van de evaluatiemogelijkheden van de resultaten en de betrouwbaarheid van de metingen naar aanleiding van de lage responsgraad bij studietijdmetingen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie kon in beide opleidingen vaststellen dat de opvolging van metingen de voorbije jaren aanzienlijk meer aandacht heeft gekregen. Op het ogenblik van het bezoek werden de resultaten hiervan duidelijk opgevolgd, via jaaractieplannen en draaiboeken. Ook informeel werden vele elementen reeds opgevolgd en problemen weggewerkt, wat de commissie positief vindt, maar zij blijft toch voorstander van het doorlopen van een formele PDCA-cirkel omdat dit op middellange termijn de grootste garantie op kwaliteitsverbetering geeft. Ook het systematische karakter en de tijdige opvolging, zonder daarbij een te grote werklast voor individuen te creëren, kan op deze manier beter ingeschat worden.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon uit de gesprekken met de diverse geledingen opmaken dat beide instellingen heel wat inspanningen leveren om alle stakeholders bij het onderwijsproces te betrekken, ook al zijn sommige initiatieven pas recent opgestart. Toch had de commissie ook nog een aantal aanbevelingen. Zo is zij van mening dat de alumni en het beroepenveld structureler betrokken kunnen worden en denkt zij dat het beroepenveld ook breder ingevuld kan worden. Ook de samenwerking met andere instellingen of andere opleidingen binnen dezelfde instelling is volgens de commissie nog een werkpunt.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleidingen. Zowel de studenten, de alumni en het werkveld hebben tijdens de gesprekken hun positieve appreciatie hierover uitgesproken. Zij geven aan dat de opleiding een meerwaarde is ten overstaan van het basisdiploma en dat zij tevreden zijn over de nagestreefde en behaalde eindcompetenties van de opleiding. De commissie vindt het wel jammer dat de sector het diploma nog niet voldoende draagt en dat daardoor kansen verloren gaan voor de afgestudeerden. Zij wil de opleiding dan ook vragen om initiatieven te nemen om de gedragenheid en de bekendheid van het diploma te verhogen.

Een bijzonder goed resultaat wordt op het gebied van de stage in beide opleidingen vastgesteld (hoewel het aanbod van stageplaatsen nog breder kan), waar de kwaliteit van de schriftelijke bachelorproef bij één van de instellingen toch nog wat meer aandacht nodig heeft. Ook op het gebied van internationalisering kan er in beide opleidingen nog een tandje bijgestoken worden. De commissie drukt ondanks deze werkpunten uitdrukkelijk haar vertrouwen uit in het gerealiseerde eindniveau van beide opleidingen en zij heeft er eveneens vertrouwen in dat deze kwaliteit – gezien de dynamiek en continue aandacht voor het onderwijs – de komende jaren nog zal toenemen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoge studie-efficiëntie halen. De opleidingen worden met relatief weinig drop-out geconfronteerd en die worden dan ook nog opgevolgd door exitgesprekken. De commissie waardeert een bewuste opvolging en analyse van de cijfers. De blijvende analyse van de uitstroom is wenselijk.

De commissie vraagt de opleidingen om te overwegen een vergelijking tussen de hogescholen te maken van de rendementscijfers, zeker in het licht van de samenwerking tussen de partners.

VERGELIJKENDE TABEL

Sociale gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Sociale gezondheidszorg	K.H.Kempen	KHLim
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	V
Onderwerp 2 Programma	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	V
facet 2.3 Samenhang	V	V
facet 2.4 Studiomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	G	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	G	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	V
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	V
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	V
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding terug. Op de campus Lier is het departement Gezondheidszorg gevestigd, en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Sociale gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Pediatrische gezondheidszorg, Operatieverpleegkunde en Geriatriche gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen. De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Sociale gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 17 studenten ingeschreven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Sociale gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen vertrekt vanuit een sterke visie. De commissie heeft kunnen vaststellen dat deze duidelijk geformuleerd is, en dat een duidelijke vertaling aanwezig is van deze visie in de vastgelegde doelstellingen en het competentieprofiel. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een opleidingsconcept. In het opleidingsconcept wordt enerzijds gestreefd naar studentgestuurd onderwijs en anderzijds naar het behalen van een expertniveau. Meer bepaald werkt de opleiding Sociale gezondheidszorg een verdieping en verbreding in de hand in een specifiek zorgdomein, met een sterke verankering in de onmiddellijke beroepspraktijk. Het programma heeft de expertfunctie tot doel gesteld. In de bachelor-na-bacheloropleiding wordt gewerkt aan drie segmenten die voor de zorgverlener belangrijk zijn, namelijk 1) hulp en dienstverlening aan cliëntsystemen, 2) werken in en vanuit een arbeidsomgeving en 3) werken aan professionaliteit en professionalisering. Men onderscheidt drie niveaus hierin: de zorgverlener in relatie tot de cliënt en het cliëntstelsel, in relatie tot het team/de organisatie en in relatie tot zijn/haar beroep.

Het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding is opgebouwd aan de hand van de drie segmenten en de verschillende onderdelen die de opleiding daarin onderbrengt:

Segment 1: Hulp en dienstverlening aan cliëntsystemen

- Oriënteren en ontwerpen
- Werken met cliënten
- Werken namens cliënten
- Werken voor cliënten
- Evalueren en afsluiten van de hulp en dienstverlening

Segment 2: Werken in en vanuit een arbeidsomgeving

- De zorgverlener is in staat om met collega's samen te werken en daarbij een bijdrage te leveren aan de teamvorming?
- De zorgverlener is in staat om anderen in de organisatie te begeleiden.
- De zorgverlener is in staat om verantwoording af te leggen over efficiëntie en effectiviteit van het eigen professioneel handelen.

- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan het beleid van de organisatie.
- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan het beheer van de organisatie.
- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan de kwaliteitszorg van een organisatie.
- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van projecten.
- De zorgverlener is in staat om contacten aan te gaan met externe partijen, en binnen die contacten het eigen beroep duidelijk te profileren en te legitimeren.
- De zorgverlener is in staat om effectief (multidisciplinair) samen te werken met derden, met het oog op een gemeenschappelijk belang.
- De zorgverlener is in staat om beleidsvoorstellen te doen om het hulpverleningsaanbod van de instelling beter af te stemmen op vragen en behoeftes van cliënten, en om de omgeving van cliënten te beïnvloeden.

Segment 3: Werken aan professionaliteit en professionalisering

- Het zichzelf ontwikkelen in het beroep
- Het bijdragen aan de ontwikkeling van het beroep

Deze competenties worden door de opleiding Sociale gezondheidszorg nog verder gespecificeerd in te behalen deelcompetenties voor de student. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat het competentieprofiel conform het Structuurstudiebesluit (2003) algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties inhoudt. De doelstellingen die de opleiding aan studenten stelt, stroken volgens de commissie ook met het beoogde niveau en de oriëntatie. Het is de commissie in het bijzonder opgevallen dat de opleiding in haar doelstellingen en competentieprofiel een andere manier van kijken naar de expertfunctie hanteert, namelijk een externalisering van de eigen kennis naar competenties.

De bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder die van Sociale gezondheidszorg, stemden hun competentieprofielen gedegen af binnen de Associatie KU Leuven. Om een voorlopige accreditatie te bekomen tot 2012, diende de hogeschool in 2004 voor elke bachelor-na-bacheloropleiding een omvormingsdossier in. Elk dossier bevatte de kern- en deelcompetenties. Ook de inhoud van dit dossier werd, zo kon de commissie vaststellen, afgestemd tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen in de Gezondheidszorg van de verschillende hogescholen in de associatie. Deze samenwerking leverde ook afspraken op met betrekking tot het curriculum. De hogeschool hield verder rekening met de onderwijsvisie van de hogeschool, het opleidingsconcept van de hogeschool, de strategische doelen van het beleidsplan van de K.H.Kempen, de ministeriële besluiten voor de bijzondere beroepstitels in de gezondheidszorg en het advies voor het ontwerp van de bijzondere beroepstitels, waarvan de uitvoeringsbesluiten nog niet werden ondertekend en gepubliceerd. Momenteel werkt de opleiding actief aan een ander competentieprofiel met de Katholieke Hogeschool Limburg (*cf. facet 1.2*).

De commissie heeft gezien dat de opleiding een gedifferentieerde instroom toelaat. Deze ruime instroom is op zich geen probleem volgens de commissie. Ze is er echter wel van overtuigd dat een duidelijkere informatievoorziening over de profilering en de oriëntatie naar kandidaten voor de opleiding nodig is. De kandidaat-studenten kunnen dan los van hun vooropleiding de opleiding volgen, maar de keuze om zich in dit vakgebied te specialiseren, zal meer gedegen kunnen gebeuren. Tijdens de gesprekken met de studenten en de afgestudeerden is gebleken dat de gedifferentieerde instroomprofielen niet noodzakelijk een probleem hoeven te vormen. Het is immers momenteel zo dat de instroom de facto beperkt is tot bijna uitsluitend studenten met een vooropleiding Verpleegkunde en Vroedkunde, de vooropleidingen waarop de bachelor-na-bacheloropleiding volgens de commissie inhoudelijk het beste op aansluit. De commissie is er niettemin van overtuigd dat de opleiding de informatieverstrekking aan potentiële studenten met verschillende vooropleidingen nog verder moet aanscherpen om een inhoudsgerichte keuze ook bij andere profielen dan de Bachelor Verpleegkunde of Vroedkunde te vrijwaren.

De opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel stemmen volgens de commissie voldoende overeen met de eisen van het werkveld. Ze is van mening dat de inhoud van de expertfunctie die de opleiding nastreeft, daarbij cruciaal is. De expertfunctie houdt volgens de visie van de opleiding immers geen utopische ambitie in; de opleiding wil professionele gespecialiseerde bachelors afleveren in functie van de diversiteit van het werkveld. Het werkveld zelf is immers zo ruim en divers, dat men onmogelijk alle facetten kan incorporeren in de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel. Ook tijdens de gesprekken met het opleidingsteam is het de commissie duidelijk geworden dat de opleiding tracht flexibele afgestudeerden op de arbeidsmarkt los te laten. De commissie vindt het daarom positief dat de opleiding zich, gezien de omvang van de bachelor, wil focussen op het ontwikkelen van competenties in functie van die diversiteit van het werkveld. De expertfunctie wordt echter ook nog verder gespecificeerd via de keuzemodules, wat de commissie positief vindt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Een duidelijkere informatievoorziening over de profilering en de oriëntatie voorzien aan kandidaten voor de opleiding om mogelijke belemmerende factoren uit te schakelen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding adequaat domeinspecifieke eisen stelt aan de studenten van haar programma. Deze domeinspecifieke eisen werden duidelijk verwerkt in het competentieprofiel (cf. facet 1.1). In de bachelor-na-bacheloropleiding wordt daarbij concreet gewerkt aan de drie segmenten die de beroepsspecifieke eindcompetenties bevatten. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de domeinspecifieke eisen van de opleiding in lijn zijn met de wettelijke vereisten. Voor de Bachelors Verpleegkundigen die instromen in de bachelor-na-bacheloropleidingen, wordt immers voldaan aan de vereisten die gesteld worden voor de 'Bijzondere Beroepstitel Verpleegkundige gespecialiseerd in de Sociale gezondheidszorg' in België. Omdat nog geen ministerieel besluit werd gepubliceerd over deze beroepstitel, is hij wel nog niet van kracht. De commissie apprecieert het echter dat de opleiding al afstemt op de vereisten zoals die in de voorontwerpen worden vernoemd.

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding actief afstemt op het beroepenveld met betrekking tot haar doelstellingen. Via de opleidingsadviesraad (OPAR) worden de eisen van binnen- en buitenlandse beroepenvelden actief afgestemd met de doelstellingen die de opleiding stelt. De commissie heeft tevens kunnen vaststellen dat de opleiding ook effectief aanpassingen doorvoert in de opleidingsdoelstellingen en de domeinspecifieke eisen daarbinnen, op basis van feedback die daar wordt gegeven. Ook in het associatieoverleg voor de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg worden actoren uit het werkveld betrokken bij het vak- en

het competentieoverleg. De facto neemt, naast het werkveld en de opleiding van de K.H.Kempen, enkel de opleiding Sociale gezondheidszorg van de KHLIM deel aan het overleg. Dit maakt dan ook de samenwerking en uitwisseling van studenten voor verschillende OPO's mogelijk. Het afstemmen van de OPO's om de mobiliteit van de studenten te verhogen, vormt dan ook een ander onderdeel van het overleg. Daarnaast worden de domeinspecifieke eisen en hun actualiteit bewaard door de diverse contacten die de docenten onderhouden met het werkveld (cf. *onderwerp 2 en 3*). Momenteel werkt de opleiding actief aan een nieuw competentieprofiel met de Katholieke Hogeschool Limburg, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Tijdens de gesprekken met het opleidingsteam heeft de commissie begrepen dat dit de domeinspecifieke eisen en competenties voor een afgestudeerde in de bachelor-na-bacheloropleiding sterk zal veranderen. De commissie heeft er echter vertrouwen in dat de opleiding haar momenteel sterk ontwikkelde domeinspecifieke competentieverwerving zal behouden. De commissie was tijdens de gesprekken met het opleidingsteam ook tevreden te vernemen dat men in het nieuwe competentieprofiel grotere aandacht zal hebben voor de internationale tendensen in het vakgebied. Momenteel is dit volgens de opleiding immers nog niet genoeg ontwikkeld. De commissie sluit zich bij die vaststelling aan. Ze vraagt de opleiding dan ook nog eens om hier actief aandacht aan te besteden in het nieuwe profiel. De commissie vindt het ten slotte positief dat verschillende bronnen worden gebruikt voor de uitwerking. In eerste instantie werden samen met de partnerhogeschool KHLim een aantal competentieprofielen van initiële bacheloropleidingen onderling vergeleken, waaronder professionele opleidingen uit de verschillende hogescholen, de masteropleiding Sociaal werk en de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg.

De domeinspecifieke eisen zijn volgens de commissie sterk ontwikkeld, maar de vertaling ervan in de competentiematrix en de concordantiematrix is niet geheel duidelijk. Tijdens het inkijken van de documenten tijdens het visitatiebezoek is het de commissie wel duidelijk geworden dat de competentiescorelijst in de stagebundel het competentieprofiel wel zeer adequaat ontrafelt. Ze wil niettemin toch aandringen op een duidelijkere formulering van de competentiematrix en concordantiematrix zelf. Wat het aandeel (Europees) praktijkgericht onderzoek in het competentieprofiel betreft, is enkel een aanzet aanwezig. Een uitspraak doen over de domeinspecifieke doelstellingen van de opleiding op dat gebied is volgens de commissie daarom niet mogelijk. Naar potentialiteit toe heeft de commissie wel kunnen vaststellen dat dit vitale aspect van de domeinspecifieke eisen al werd aangedikt in het toekomstige competentieprofiel. Ze heeft hier dan ook vertrouwen in.

Het werkveld beklemtoonde in de gesprekken sterk de aanwezigheid van de competenties uit de expertfunctie bij afgestudeerden en stagiairs. De bachelor-na-bacheloropleiding en haar competentieprofiel onderscheiden zich daarbij duidelijk van de initiële bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde, de opleidingen waar de meerwaarde voor deze bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg op dit moment volgens de commissie het meeste duidelijk is. Voor andere vooropleidingen, zoals Maatschappelijk werker, is die meerwaarde op dit moment niet vastgesteld door de commissie. Zoals aangegeven (cf. *facet 1.1*) is de commissie echter van oordeel dat de opleiding dit makkelijk kan verhelpen door beter en duidelijkere informatie te verstrekken over het competentieprofiel en de doelstellingen. De commissie wil daarbij nogmaals opmerken dat de instroom van andere profielen dan die met een bachelor Verpleegkunde of Vroedkunde tot op heden marginaal bleef.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De leesbaarheid van de competentiematrix en de concordantiematrix vergroten en ze in hun geheel verduidelijken.
- Het thema 'interculturaliteit' opnemen in de basisdoelstellingen, gezien het belang ervan voor het werkveld.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg een adequate concretisering inhoudt van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De effectieve leerdoelen van de OPO's werden daarbij volgens de commissie duidelijk afgestemd op de doelstellingen van de opleiding. In het programma kan men drie beroepsinhoudelijke pijlers herkennen. Ten eerste is er de focus op het psychosociale begeleidingskader, inclusief crisisinterventies, systeemkaders en contextuele denkkaders. Ten tweede is een pijler aanwezig rond de methodieken van gezondheidspromotie en ziektepreventie. En ten derde is er de focus op de impact van ziekte en handicaps op de maatschappij, en op de impact van maatschappelijke tendensen in brede en enge zin met een verdieping in specifieke deeldomeinen van de sociale gezondheidszorg. Het belang van de psychosociale begeleidingskaders in het bijzonder komt duidelijk terug in het programma en zijn inhoud. De psychosociale begeleidingskaders krijgen veel aandacht in de opleiding, zowel in de theoretische onderbouwing als praktijkgericht in de basishouding van de hulpverlener. Dit laatste aspect komt tot uiting in vrijwel alle OPO's, waardoor deze basishouding telkens als rode draad doorheen de hele opleiding loopt. De commissie wil ook nog opmerken dat ze tot haar tevredenheid heeft kunnen vaststellen dat 'de basishouding van de hulpverlener' vaak de hoofdzaak van de inhoud van de vakken vormt, en terugkomt in elk OPO. Ze wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken, omdat ze denkt dat deze verwerking cruciaal is met betrekking tot de diverse eisen van het beroep, alsook met betrekking tot de afstemming van de programmainhoud met de opleidingsdoelstellingen.

De commissie is wel van oordeel dat een mogelijkheid gecreëerd zou moeten worden voor de implementatie van meer keuzevakken vanuit het vakgebied geestelijke gezondheidszorg, om de inhoud van het programma volledig te laten beantwoorden aan de werkbehoeftes. Momenteel

is enkel 'Psychiatrie voor kinderen' in de vorm van een OPO voorzien, dat studenten kunnen opnemen aan de partnerinstelling KHLim. In dat kader wil de commissie wijzen op de nood aan het aandeel geestelijke gezondheidszorg in het programma. Zo is er het (nieuwe) 'artikel 107', dat toelaat de geestelijke gezondheidszorg grondig te reorganiseren en meer te 'vermaatschap-pelijken'. De geleidelijke omvorming naar gemeenschapsgerichte woonvormen moet het daarbij mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk in hun thuishmilieu kunnen blijven en dat zieken-huisopnames worden vermeden. Het is dan ook duidelijk dat de verpleegkundige in de Sociale gezondheidszorg in het werkveld hier sterker mee te maken kan krijgen. De commissie is dan ook van oordeel dat de afgestudeerde Bachelor in de Sociale gezondheidszorg moet beschikken over competenties die uit het vakgebied geestelijke gezondheidszorg stammen en cruciaal zijn om aan deze sociaal-maatschappelijke beslissing tegemoet te komen.

De ECTS-fiches moeten informatie verstrekken over de inhoud van de vakken, hun doelstellingen en de relatie tussen die twee. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding voor elk OPO een ECTS-fiche voor handen heeft en deze ter beschikking stelt van de studenten. De ECTS-fiches, zo heeft de commissie kunnen zien, zijn ook publiek beschikbaar gemaakt op de website van de K.H.Kempen. De commissie heeft bij het van naderbij bestuderen van de ECTS-fiches en het studiemateriaal ten eerste moeten vaststellen dat sommige fiches herhalingen bevatten. Ook zijn soms tegenstrijdigheden aanwezig tussen de informatie die verstrekt wordt in de ECTS-fiches en de informatie die de commissie heeft kunnen inkijken over de OPO's/OLA's. Ze vraagt de opleiding de ECTS-fiches beter te stroomlijnen en af te stemmen, om de transparantie van de programma-inhoud te verbeteren.

De disciplineoverschrijdende elementen in het programma worden volgens de commissie het sterkste geconcretiseerd in het disciplineoverschrijdende OPO 'Verpleegkundige wetenschappen', waaraan alle bachelor-na-bacheloropleidingen deelnemen (uitgezonderd de opleiding Geestelij-ke gezondheidszorg). De commissie wil opmerken dat het de ideale manier tot kruisbestuiving is tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. Ze wil hier dan ook haar appreciatie voor uitdrukken. De opleiding brengt in het OPO adequaat de verscheidene specialisaties samen om de interdisciplinariteit van de programma-inhoud te bevorderen. Aan-gezien de opleiding veel werkstudenten telt, vormt het daarnaast ook een adequaat OPO om in dat (professioneel gerichte) kader informatiedoorstroming mogelijk te maken. De commissie is van oordeel dat het disciplineoverschrijdende opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige weten-schappen' de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg en de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in hun geheel laat groeien. Wat betreft de internationale dimensie in het programma, probeert de bachelor-na-bacheloropleiding samen met de andere opleidingen aan te sluiten bij de basisopleiding Verpleegkunde. Zo zijn er de 'internationale dagen', waarop do-centen met relevante expertise lezingen geven aan de studenten van de bachelor-na-bachelor-opleidingen. Daarnaast wordt de internationale dimensie in het programma binnengehaald via gastsprekers die participeren aan internationaal onderzoek en/of deel uitmaken van internatio-nale vakgroepen. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat in de afgelopen jaren de op-leiding getracht heeft de internationale dimensie, los van de voornoemde internationalisation@home-activiteiten, uit te breiden. Zo werd er in 2010 stage gelopen in Berlijn en Zuid-Afrika. De commissie is wel van oordeel dat 'interculturaliteit' nog te weinig aanwezig is in de vaste OPO's. Het thema zit enkel verwerkt in de keuzemodule 'Jeugdgezondheidszorg'. De commissie is, zoals aangegeven (facet 1.1), voorstander van de keuzemodules in functie van een richtinggevende specialisatie in het diverse werkveld. Ze is echter van oordeel dat dit thema in het basispakket moet worden opgenomen.

De verticale samenhang van de programmamainhoud met de basisopleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde is volgens de commissie duidelijk aanwezig. In het licht van de huidige brede

instroommogelijkheden ziet de commissie de verticale samenhang wel gehypothekeerd. Maar zoals vermeld, is dit in combinatie met een duidelijke informatieverstrekking over de opleidingsdoelstellingen de facto niet noodzakelijk een probleem (*cf. onderwerp 1*). De opleiding moet dan ook beter communiceren wat haar visie en doelstellingen zijn. De commissie vindt dat deze communicatie aan de verschillende betrokkenen moet verbeteren, en vraagt de opleiding ook de mogelijkheid te onderzoeken om zich op die manier te marketen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Onderzoeken op welke manier meer keuzeopleidingsonderdelen uit het vakgebied van de geestelijke gezondheidszorg kunnen worden ingevoerd. In het algemeen stimuleert de commissie de opleiding om het aanbod keuzeopleidingsonderdelen vanuit een duidelijke visie verder uit te bouwen.
- ECTS-fiches herbekijken in functie van transparantie en leesbaarheid.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding Sociale gezondheidszorg duidelijk professioneel gericht is. Dit is in eerste instantie mogelijk door het hoge aantal gastsprekers op wie de opleiding een beroep doet. Deze staan allemaal in het werkveld, wat de actualiteit van hun lessen en de professionele gerichtheid van de inhoud ervan kan verzekeren. De commissie wil de opleiding echter vragen de vaste docenten nog meer de mogelijkheid te bieden om op basis van effectieve tewerkstelling in het werkveld ervaringsgerichte kennis op te doen. Op die manier kan de inbreng van die ervaringsgerichte kennis in het programma door de docenten nog beter worden gegarandeerd. De commissie vraagt de opleiding dan ook organisatorische en financiële mogelijkheden te onderzoeken om dit mogelijk te maken. Het is wel zo dat het werkveld zelf nu onmiddellijk betrokken wordt bij de opbouw en de vernieuwing van het curriculum via de OPAR (opleidingsadviesraad) en de werkgroep van de Associatie KU Leuven. De commissie heeft daarbij de duidelijke intentie van de opleiding om verdere feedback te ontvangen over de domeinspecifieke eisen van het werkveld via de OPAR opgemerkt (*cf. facet 5.3*).

De commissie heeft ten tweede bij het bekijken van het studiemateriaal kunnen zien dat wat men in de verschillende OPO's brengt, up-to-date is. Wat betreft de geldende wetgeving, is de commissie van oordeel dat de opleiding hier aan tegemoetkomt in de inhoud van haar programma. Tijdens de gesprekken met het werkveld is ook gebleken dat de opleiding de meest actuele juridische teksten, zoals het Woonzorgdecreet, incorporeert in de opleiding, wat de professionele gerichtheid ten goede komt.

De commissie heeft ten derde kunnen vaststellen dat men kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aan de studenten aanbiedt. De werkvormen worden doelgericht

ingezet. Er wordt daarbij rekening gehouden met de inhoud van het vak en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een OPO. De commissie is van oordeel dat dit effectief de professionele gerichtheid ten goede komt in de opleiding vanwege de degelijke afstemming.

Ten vierde bevordert de samenwerking met de stageplaatsen volgens de commissie de professionele gerichtheid van de opleiding. Zij vormt een constante informele toetssteen met het werkveld, zo heeft de commissie ook begrepen uit de gesprekken met de betrokkenen. De stage zelf is voor de studenten ook een toetssteen voor hun praktijkvaardigheden en -attitudes. Volgens de commissie is de competentiescorelijst die de studenten ontvangen via de stagebundel daarbij een goed hulpmiddel, omdat ze de praktijkgerichtheid van de stage weerspiegelt. De stage wordt verder gebruikt om invulling te geven aan andere opleidingsonderdelen, wat de professionele gerichtheid van die OPO's weer versterkt. De commissie vindt deze kruisbestuiving tussen stage en andere OPO's een sterk punt. De stage ten slotte is op zich een concretisering van wat eraan vooraf is gegaan in het programma. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding groot belang hecht aan de stage. In het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat van het totaal aan 450 uren stage die de studenten dienen te doorlopen, 250 uren moeten gelopen worden op een sociale dienst. De studenten mogen zelf het aantal uren op elke afdeling kiezen in functie van hun interessegebieden, al weert de opleiding actief korte stageperiodes. In totaal doorlopen de studenten twee stageperiodes. Bij de aanvang van de stageperiodes wordt in samenspraak met de opleidingscoördinator een adequaat stagetraject opgesteld. De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg plant in functie van de stageperiodes vijf lesweken in het eerste semester en plant de keuzemodules in het tweede semester, waarvan de lessen telkens op een vaste weekdag worden ingepland. Dit geeft volgens de commissie de ruimte aan de studenten om hun stages optimaal in te plannen. Voor werkstudenten biedt dit vanzelfsprekend meer flexibiliteit. Maximaal één derde van het totale aantal stageuren mag een werkstudent op zijn eigen werkplaats lopen. De commissie waardeert het dat de opleiding de stage op de eigen werkplek in elk geval niet stimuleert of aanbeveelt, aangezien dit soms als resultaat heeft dat de student als gewone werkracht functioneert op zijn werkplaats en geen extra leermogelijkheden kan benutten. De commissie heeft uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld afgeleid dat ook zij geen voorstanders zijn van stage op de eigen werkplek, hoewel dit soms moeilijker is om te organiseren. In realiteit waren de stages op de eigen werkplek door werkstudenten echter zeer beperkt, zo kon de commissie vaststellen. Zo koos slechts één student ervoor om de stage in de eigen organisatie te doorlopen, en dit gebeurde bovendien op een andere dienst dan waar de student normaal werkzaam is. De andere studenten kiezen er actief voor hun blik te verruimen, wat de commissie positief vindt. Wat de concrete bedoeling en invulling zijn van de twee stages, is de commissie echter niet duidelijk geworden uit de gesprekken en de documenten. Ze is van oordeel dat de opleiding hier sterker de doelen en de inhoud moet concretiseren, om de professionele gerichtheid van de stage voor alle studenten te vrijwaren. Daarnaast moet volgens de commissie tevens de groeicomponent over de twee stages heen beter worden bewaakt. Dat kan volgens haar door een duidelijkere formulering van de doelstellingen en evoluerende leerdoelen.

Naast de stages is de commissie van oordeel dat de contacten met het werkveld nog beter kunnen om de professionele gerichtheid van de opleiding te versterken. Hoewel er betrokkenheid is van de verschillende stakeholders uit het werkveld, in onder meer het S-team en de focusgroepen, is er volgens de commissie op dit ogenblik een te sterke focus op de inbreng vanuit het ziekenhuiswezen. De commissie is van oordeel dat ook andere sociale diensten moeten bereikt worden in het kader van professionalisering, aangezien het werkveld zich laat kenmerken door een grote diversiteit.

Ten vijfde is het eindwerk een middel voor de opleiding om de professionele gerichtheid en het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek van het programma te vrijwaren. Het eindwerk vormt in het programma een afzonderlijk opleidingsonderdeel, dat zes studiepunten vertegenwoordigt. De praktische organisatie van het eindwerk wordt per bachelor-na-bacheloropleiding gecoördineerd door de opleidingsverantwoordelijke. Studenten kunnen alle informatie betreffende het eindwerk terugvinden in een studiewijzer. Zij krijgen alle informatie van bij de start van het academiejaar ter beschikking via onder andere een PowerPointvoorstelling, de website, Toledo en een infobundel. Onderwerpen worden bij het begin van het academiejaar aangeboden en zijn meestal tot stand gekomen na overleg met het werkveld. Studenten kunnen zelf onderwerpen kiezen, op voorwaarde dat deze verwant zijn met de opleiding en toepassingsgericht zijn. Studenten moeten een gemotiveerd voorstel met tijdspad voorleggen aan de procesbegeleider, die hierop schriftelijke of mondelinge feedback geeft. De uitwerking moet gebeuren op basis van evidentie en aan de hand van relevante recente literatuur. Het is de bedoeling dat de student een probleem verkent, analyseert, uitdiept en er kritisch over reflecteert. Het eindwerk moet afgesloten worden met een eindconclusie en mogelijke praktijkgerichte aanbevelingen. Studenten kunnen ofwel individueel, ofwel in groep werken. Studenten kunnen ook op vraag van derden meewerken aan wetenschappelijk onderzoek of productontwikkeling. Het initiatief voor de procesbegeleiding moet uitgaan van de studenten. Studenten worden aangemoedigd om zelf voor een expert uit het werkveld te zorgen die als praktijkbegeleider kan fungeren. Het eindwerk wordt in een schriftelijke weergave aangeboden en gepresenteerd voor een jury van externe experts, docenten en studenten.

Ten slotte wil de commissie nog aanstippen dat het 'Panamarenko-skills lab' een duidelijke investering is in de professionele gerichtheid. De commissie heeft tot haar tevredenheid tijdens het visitatiebezoek kunnen zien dat dit skills lab ingericht is om de verschillende vaardigheden van de student adequaat te integreren. Ze vindt het skills lab een duidelijk, concreet voorbeeld van een veelzijdig idee dat mogelijkheid biedt tot interdisciplinariteit tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen, en een integratie van competenties bij studenten van deze opleidingen.

Hoewel de aandacht voor maatschappelijke dienstverlening en PWO in de opleiding niet zeer groot is omwille van de beperkte omkadering, wil de commissie toch vragen mogelijkheden te onderzoeken om dit aandeel in de opleiding te vergroten voor studenten, in functie van de professionele gerichtheid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeteren van de contacten met het werkveld om de professionele gerichtheid van het programma nog te versterken.
- Nog meer het werkveld betrekken bij de opleiding door docenten ook effectief de mogelijkheid te bieden om met één been in het werkveld te staan. Op deze manier kan men de overdracht van de ervaringsgerichte kennis, die eigen is aan de professioneel gerichte bacheloropleiding, nog beter garanderen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat het programma van de opleiding Sociale gezondheidszorg over een degelijke samenhang beschikt. In het modeltraject worden verschillende keuzemodules aangeboden ter specialisatie. Deze keuzemodules passen in de ontwikkeling van de expertfunctie die de opleiding voor de studenten beoogt (*cf. supra*). De commissie vindt het positief te kunnen vaststellen dat de opleiding daarbij studentgestuurd te werk gaat. Via de keuzemogelijkheden die de opleiding biedt in de vorm van specialisatiemodules, is het voor de studenten immers mogelijk de eigen specifieke leerdoelstellingen mee vorm te geven en hun traject te sturen.

Om de samenhang tussen de stages en de rest van het programma te bewaken, is er overleg tussen de stagementoren van de werkplek en de opleiding. Hoewel de commissie dit overleg als nuttig beschouwt, is het wel zo dat de keuze van de stageplaatsen en de inhoud ervan niet steeds in overeenstemming zijn met de rest van het programma (*cf. supra*). De stage en het eindwerk worden hoe dan ook als sluitstuk van de opleiding gezien. Ook dient de student eerst het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' op te nemen alvorens het eindwerk en de stage af te werken.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de samenhang van het programma wordt bewaakt door de opleidingscoördinator, die overigens ook als aanspreekpunt optreedt voor feedback (onder andere omtrent de samenhang). Het werken met een docententeam dat periodiek de opleiding bespreekt, komt volgens de commissie de samenhang en de stabiliteit van het programma verder ten goede.

De opleiding biedt naast een modeltraject tevens flexibele leertrajecten aan. De commissie vindt het positief dat de opleiding expliciet aandacht schenkt aan werkstudenten met deze flexibele programma's.

De commissie heeft kunnen zien dat de hogeschool en de opleiding een concreet plan van aanpak en een beleid voor studenten met beperkingen heeft.

Ondanks het zeer persoonlijk onderwijs ervaren sommige studenten dat OPO's herhalingen bevatten, met andere woorden dat er overlap bestaat tussen de inhoud van de cursussen, zo bleek uit de gesprekken. De betrokkenen die de commissie verder sprak, gaven echter aan dat dit waarschijnlijk enkel of vooral een probleem vormt voor studenten met een vooropleiding Verpleegkunde met de optie Sociale gezondheidszorg, maar dat er vanuit het synchrone perspectief in het cursusmateriaal zeer weinig overlap bestaat. De commissie heeft hier dan ook vertrouwen in, maar wil de opleiding toch vragen ook de verticale samenhang met de basisopleidingen van de verschillende instroomprofielen te versterken.

Wat specifiek de naam van het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' betreft, wil de commissie aangeven dat de vlag de lading hier niet dekt. Ze heeft dit kunnen vaststellen door de inhoud van de OLA's van het OPO onder de loep te nemen. Ze wil de opleiding dan ook vragen oplettender te zijn voor de naamgeving van OPO's, opdat ze zo duidelijk mogelijk de inhoud van de lessenreeks reflecteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De verticale samenhang met de verschillende vooropleidingen die de instroom kan bevatten, versterken.
- De benaming van het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' verbeteren in functie van de eigenlijke inhoud.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ziet een gezonde balans tussen het niveau van de opleiding en de studietijd en -last voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden met de studenten is gebleken dat de opleiding zwaar maar doenbaar is. De studenten gaven daarbij aan dat ze alle gevraagde activiteiten wel goed moeten plannen, maar dat de opleiding hen hiertoe ook de juiste informatie verstrekt. Ondanks het feit dat de studenten een hoge studietijd ervaren, gaven ze ook aan tevreden te zijn over de eindkwalificaties en de mogelijkheden voor werkstudenten die de opleiding biedt in het kader van de studielast.

De toegankelijkheid van docenten en mentoren werkt volgens de commissie studiebevorderend. Deze is haar duidelijk geworden uit de gesprekken. Ook de sterke betrokkenheid van de opleidingscoördinator is volgens de commissie een studiebevorderende factor in de opleiding. De commissie wil graag haar appreciatie uitspreken voor de laagdrempeligheid. Deze houdt immers mede een vinger aan de pols met betrekking tot de studielast.

De commissie heeft daarnaast wel moeten vaststellen dat de formele studietijdmetingen die de opleiding Sociale gezondheidszorg uitvoert, volgens haar niet betrouwbaar zijn. De betrokkenheid van de werkstudenten bij de metingen is daarvoor te klein. De commissie wil in dat licht aanraden om te focussen op andere metingsvormen dan de huidige. Focusgesprekken met studenten omtrent de studietijd kunnen volgens de commissie eveneens een alternatief zijn.

Tijdens de gesprekken is gebleken dat de informele feedback die de stakeholders van het programma geven aan de opleidingscoördinator en de docenten van de opleiding, wel ter harte wordt genomen. In het geval van signalen of feedback in verband met de studietijd gebeurt er effectief iets mee. De betrokkenen hebben ook het gevoel dat er effectief met hen rekening wordt gehouden, zo stelde de commissie vast.

De commissie wil toch met aandrang vragen werk te maken van een formele, representatieve studietijdmeting om de studietijd te verifiëren. In het licht van de potentialiteit van de opleiding (naar aanleiding van de curriculumhervormingen, cf. supra) wil de commissie vragen om de studietijd blijven te bewaken en dan zeker in het kader van de hervormingen, die de gezonde balans tussen niveau en studietijd zouden kunnen verstoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De studietijd proactief bewaken in het licht van de komende curriculumhervormingen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aangeboden worden aan de studenten. De werkvormen worden doelgericht ingezet. Er wordt daarbij rekening gehouden met de inhoud van het opleidingsonderdeel en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een OPO. Ook bij het afstemmen van die werkvormen is er studentgestuurdheid (cf. facet 2.5). Er is op dit vlak een actieve inbreng van de studenten, en er is tevens vanuit de opleiding een bereidheid tot luisteren naar de studenten.

De commissie vindt in het bijzonder de 'videobox' een interessant en innovatief didactisch instrument. Daarnaast vindt ze ook het 'Panamarenko-skills lab', dat ze heeft kunnen bezoeken, een interessant leermiddel. Het lokaal biedt immers de mogelijkheid om naast de technische vaardigheden die een sociaal verpleegkundige dient te bezitten, tevens de benodigde sociale vaardigheden te oefenen, dit door de combinatie met werkvormen als rollenspel. De commissie vindt deze integratie van competenties en attitudes in een didactische werkvorm zeer positief.

Het cursusmateriaal dat de commissie heeft kunnen inkijken, was aan de maat. Het leermateriaal van de verschillende OPO's kende een goede opbouw, was actualiteitsgetrouw en professioneel gericht. Het studiemateriaal getuigde daarnaast tevens van het niveau dat de opleiding wil aanhouden: dat van een verdergezette bacheloropleiding. Met betrekking tot het studiemateriaal wil de commissie ook opmerken dat ze deze kwaliteit heeft kunnen terugvinden bij zowel het lesmateriaal van de vaste docenten als dat van de gastsprekers.

De commissie heeft ook kunnen zien dat de didactische werkvormen en het lesmateriaal veel casuïstiek inhouden. Dit vindt ze een positief punt, omdat het de professionele gerichtheid en de waarheidsgetrouwheid ten goede komt.

De opleiding maakt tevens gebruik van het elektronische leerplatform Toledo om te kunnen communiceren met studenten. Op dit platform worden tevens alle opleidingsonderdelen van het programma van de student samengebracht. De student kan er lesmateriaal en achtergrondinformatie vinden. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de communicatie via dit kanaal en de inhoud van dit platform in orde zijn.

Wat betreft de twee stages, wil de commissie nogmaals benadrukken dat het inhoudelijke aspect moet verduidelijkt worden, alsook dat het proces moet bewaakt worden in functie van de groei-component die de stages voor de student betekenen (cf. *onderwerp 1*). Verder is de commissie van oordeel dat stage in de eigen instellingen voor werkstudenten moet worden afgevoerd. De commissie ziet dit als een gemakkelijksoplossing en denkt dat men geen kwaliteitswaarborgen kan bieden bij zulke stages. Het is immers onmogelijk om zekerheid te kunnen bieden betreffende de objectiviteit van de beoordelingen van de stagementoren indien dit mogelijk hoger geplaatsten of collega's van de werkstudent zijn op zijn/haar werkvloer. De commissie vraagt hier dan ook dringend aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De stagevorm waarbij twee stageperiodes in het programma bestaan, beter bewaken in functie van het noodzakelijke procesmatige karakter van het geheel van de stage en de daaraan gekoppelde groei-component.
- De stage in de eigen instellingen voor werkstudenten onder de loep nemen en herdenken in functie van de kwaliteitsborging van de stage.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Sociale gezondheidszorg beschikt over een goed uitgewerkt onderwijs- en examenreglement. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat dit via verschillende kanalen wordt gecommuniceerd aan de studenten. Het examenreglement is verder ook toegankelijk voor andere betrokkenen en stakeholders via de website van de hogeschool. Tijdens de gesprekken met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat zij tevreden zijn over de communicatie hieromtrent, alsook dat zij op de hoogte zijn van het bestaan van een ombudspersoon en hoe ze deze kunnen bereiken.

De commissie is verder van oordeel dat de opleiding over een flexibel en aanpasbaar toetssysteem beschikt. Ze heeft kunnen vernemen dat wat betreft de examenplanning een eerste versie wordt opgemaakt, waarvan studenten op de hoogte gebracht worden en die dan indien gewenst door de student nog wordt aangepast. De commissie wil haar appreciatie uitspreken voor die betrokkenheid van de studenten bij de opmaak van die planning, alsook voor het feit dat deze praktijken in lijn liggen met de studentgestuurde visie die de opleiding heeft.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de verschillende opleidingsonderdelen beschikken over verschillende evaluatievormen. Ze heeft daarbij ook opgemerkt dat de opleiding over de

diversiteit en de afstemming van die evaluatievormen waakt. Deze evaluatievormen en de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel worden gecommuniceerd aan de studenten via de syllabi van de opleidingsonderdelen en de verschillende ECTS-fiches.

Een competentiescorelijst vormt de basis voor de beoordeling van de stage. Deze wordt ook al bezorgd aan de studenten en stage mentoren door middel van de stagebundel als kennisgeving van de evaluatiecriteria. De commissie heeft deze competentiescorelijst kunnen inkijken en is van oordeel dat deze een sterk instrument is voor de beoordeling.

Wat betreft het eindwerk, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de manier van werken zowel product- als procesevaluatie waarborgt. Concreet wordt gewerkt met een eerste en een tweede lezer en een uiteindelijke verdediging door de student. De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vaststellen dat het bereiken van een consensus tussen de verschillende betrokkenen daarbij vooropstaat en wordt gevrijwaard.

De feedback die studenten krijgen inzake evaluaties is volgens de commissie aan de maat. De opleiding voorziet hiervoor vaste momenten, waardoor het inzagerecht volgens de commissie wordt gevrijwaard.

De commissie heeft tijdens haar bezoek ook verschillende geschreven evaluatieopdrachten en schriftelijke examens kunnen inkijken. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat deze van een gedegen niveau zijn voor een professionele bachelor van het type bachelor-na-bachelor. Ze heeft daarbij ook kunnen zien dat er een goede variatie aanwezig was. Ze heeft zo open vragen die op kennis gericht zijn, kunnen zien als andere evaluatiemethodes, en was er daarbij veelal tevreden over dat de vragen uitgingen van concrete casussen. Het feit dat casuïstiek als uitgangspunt wordt gebruikt, zorgt ervoor dat er een hoge realiteitswaarde aanwezig is in de evaluatie. Maar de commissie wil wel opmerken dat de beoordeling in zulk een geval wel onderhevig is aan de interpretatie van de evaluator(en), waardoor het veel moeilijker wordt om objectief te beoordelen. Dit moet men volgens de commissie bewaken. Dit kan ten eerste gebeuren door de aanwezige evaluatiecriteria te hanteren, maar verder ook nog door goede afspraken vast te leggen tussen verschillende evaluatoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Mogelijkheden onderzoeken en implementeren om de praktijkgerichte, casuïstische toetsingen en bevragingen objectief beoordeelbaar te maken, en dit verder bewaken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding duidelijke toelatingsvoorwaarden heeft vastgelegd. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat de opleiding ook openstaat voor studenten met een beperking.

De commissie is wel van oordeel dat de huidige diverse instroom, die mogelijk gemaakt wordt door de toelatingsvoorwaarden, niet beantwoordt aan de realiteit. Het grootste deel instromers heeft de facto een vooropleiding Verpleegkunde of Vroedkunde. De visie en doelstellingen van de opleiding zijn in de realiteit volgens de commissie ook het meest op deze doelgroepen afgestemd. Hierdoor is ze van oordeel dat de opleiding adequaat tegemoetkomt aan de eisen die door instromende studenten worden gesteld. De commissie vindt het aan de andere kant ook geen probleem dat ook andere bacheloropleidingen zoals Maatschappelijk werk toegang krijgen tot de opleiding, maar ze wil – zoals eerder aangegeven – wel benadrukken dat hieromtrent een zeer duidelijke en eenduidige communicatie naar kandidaat-studenten dient te worden gevoerd. Op die manier ontstaat er dan een zekerheid tot inhoudgerichte keuzevorming bij studenten (cf. *supra*). De commissie wil in dat kader de opleiding tevens vragen om te onderzoeken wat de eigenlijke doelgroep van haar programma is en indien nodig de toelatingsvoorwaarden toch aan te passen aan deze doelgroep. Ze ziet hier een mogelijkheid tot het bevragen van de huidige instromers over hun beweegredenen tot het studeren van de opleiding in combinatie met een afstemming op de opleidingsdoelstellingen.

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding beschikt over een EVC- en EVK-beleid. Het vrijstellingenbeleid volgt daarbij het EVC-EVK-reglement van de Associatie KU Leuven, en is opgenomen in het onderwijs- en examenreglement van de K.H.Kempen. De aanvragen worden individueel behandeld. De student kan zelf zicht krijgen op mogelijke vrijstellingen via de ECTS-fiches, die digitaal beschikbaar zijn. Tot nog toe heeft de opleiding weinig te maken gehad met het toekennen van vrijstellingen op basis van een EVC- of EVK-procedure. De commissie vermoedt dat dit komt doordat vele studenten, en dus ook potentiële aanvragers, weinig bekend zijn met de huidige EVC- en EVK-regeling. Ze vraagt de opleiding ook hier werk van te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De mogelijkheden die in de toelatingsvoorwaarden worden opgenomen met betrekking tot het instroomprofiel, zijn talrijk. De opleiding zou moeten onderzoeken welk effect dit heeft op het verdiepende aspect van de opleiding en desgevallend maatregelen nemen.
- Duidelijker informeren en communiceren in functie van de beoogde doelgroep van de opleiding.
- Verduidelijken van het EVC- /EVK-beleid en duidelijk implementeren in de opleiding.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de kwaliteit van het personeel aan de maat is. De gastsprekers op wie de opleiding een beroep doet, zijn stuk voor stuk experts uit het werkveld, die de professionele gerichtheid, de kwaliteit en de actualiteit van de inhoud kunnen verzekeren. Tijdens de gesprekken die de opleiding hield met in het bijzonder de studenten en de docenten, is gebleken dat de opleidingscoördinator een goed en duidelijk ankerpunt is in de opleiding. Hij is daarnaast ook duidelijk de bezieler van de opleiding. De commissie wil daarvoor haar appreciatie uitdrukken, maar wil toch wijzen op de broze continuïteit ten gevolge van het feit dat de opleidingscoördinator veel binnen de opleiding draagt. Hoewel de commissie heeft kunnen zien dat dit gecounterd wordt door de zelfresponsabilisering van het gehele docententeam, vraagt ze toch aandacht hiervoor (cf. facet 3.3).

De commissie heeft verder gezien dat de opleiding beschikt over een gemotiveerd korps met een goede teamgeest. De groep docenten komt maandelijks samen en wordt gekenmerkt door een open cultuur. Hoewel het huidige korps voldoet om aan de verschillende kwalificaties die het programma vraagt, te beantwoorden, vraagt de commissie om de diversiteit aan zowel kennis, opleiding als ervaring te bewaken (cf. facet 3.2). De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat studenten en alumni positief zijn over de didactische en professioneel gerichte kwalificaties van

het korps. Dit heeft ze ook bevestigd gezien in de resultaten van de bevestigingen (perceptiemetingen). De commissie was overigens zeer tevreden te vernemen dat alle vaste docenten beschikken over een pedagogisch diploma.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat gastdocenten duidelijke richtlijnen krijgen. Ze worden overigens bijgestaan en persoonlijk begeleid door een statutaire docent. Ook het opvangbeleid en de begeleiding voor nieuwe medewerkers zijn volgens de commissie aan de maat. Nieuwe medewerkers krijgen een peter of meter, die hen intensief begeleidt in de eerste maanden.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat professionaliserings- en nascholingsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de professionele gerichtheid van de lesgevers in het algemeen aan de maat is.

De commissie is van oordeel dat de professionele gerichtheid voornamelijk geconcentreerd is in de kwalificatie bij de gastsprekers die actief zijn in de opleiding. Aangezien zij in het werkveld staan, hebben ze per definitie voeling en direct contact ermee. Daarnaast hebben de vaste docenten van de opleiding veel contacten met het werkveld via hun activiteiten aan de hogeschool. De commissie is van oordeel dat de vaste docenten wel niet genoeg directe voeling hebben met het werkveld op dit moment, in die zin dat ze er zelf niet actief in zijn. Idealiter maakt de opleiding het voor deze docenten mogelijk om toch dat raakvlak te hebben. De commissie heeft echter begrip voor het feit dat de opleiding slechts van een beperkte omkadering is voorzien, en begrijpt dus dat de mogelijkheden hiertoe beperkt zijn. Ze wil de opleiding toch vragen mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

Ervaringsgerichte contacten zouden volgens de commissie de mogelijkheid tot onderzoek voor de docenten ook verhogen. Ze is wel tevreden gezien te hebben dat het onderzoeksbeleid dat op hogeschoolniveau bestaat, duidelijk uitgewerkt is, en dat het de professionele en academische gerichtheid stimuleert.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg 'internationale dagen' georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en

opleidingen. De opleidingscoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen. De commissie is tevreden vast te stellen dat buitenlandse gastsprekers werkzaam zijn geweest in de opleiding.

De verschillende kwalificaties van het personeel kunnen volgens de commissie momenteel wel in de noden van het programma voorzien, maar de commissie wil wel vragen om de verschillende kwalificaties verder te blijven bewaken. Er is bijvoorbeeld momenteel een overgewicht aan medische verpleegkundigen binnen het korps, en volgens de commissie is er ook nood aan de systematische inbreng van andere gespecialiseerde verpleegkundigen. De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat studenten en alumni positief zijn over de professioneel gerichte kwalificaties van het korps. Dit heeft ze ook bevestigd gezien in de resultaten van de bevestigingen (perceptiemetingen).

Aanbevelingen ter verbetering:

- Werk maken en verzekeren van de ervaringsgerichte activiteiten in het kader van het vakgebied voor alle lesgevers, in functie van de professionele gerichtheid van het opleidingsteam.
- De verschillende kwalificaties van het personeel die nodig zijn om in het programma te voorzien, blijven bewaken.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat, ondanks de beperkte omkadering die de bachelor-na-bacheloropleiding toegewezen krijgt, de kwantiteit van het personeel voldoende is om in het programma te voorzien. De commissie wil daarbij wel benadrukken dat de werklast bij zowel de opleidingscoördinator als de statutaire docenten zeer hoog is omwille van de organisatorische taken die ze tevens moeten dragen. De commissie is verder van oordeel dat de continuïteit van de opleiding hierdoor in het gedrang zou kunnen komen. Ze heeft immers vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. Ze is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. De commissie is wel positief over het feit dat ze tijdens de visitatiegesprekken heeft kunnen opmerken dat de inzet van het personeel, ondanks de hoge werklast en de daaraan verbonden gevaren, groot is. Hoewel de personeelsleden de werklast signaleren, heeft de commissie kunnen vaststellen dat er een duidelijke wil bestaat om als team een sterke opleiding aan te bieden.

De staf-studentratio is op papier prima volgens de commissie, al is deze moeilijk in te schatten met het aandeel uren dat voorzien wordt door gastdocenten en -sprekers. De inbreng van statutair personeel in de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg bedraagt in totaal 1,24 VTE, verdeeld over verschillende individuen, die tevens meestal actief zijn in de andere bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. Daarnaast worden er nog eens 111 uren voorzien die kunnen worden 'uitbesteed' aan gastsprekers met relevante expertise. In de VTE

worden zowel de uren die docenten hebben voor onderwijskundige activiteiten (lessen, stage, begeleidingsactiviteiten...) als voor ondersteunende taken als kwaliteitscoördinatie, ombudstaken... voorzien. Uit de gesprekken met het opleidingsteam heeft de commissie moeten afleiden dat de werklast die op de schouders van de statutaire medewerkers rust, hoog is. Voornamelijk de ondersteunende taken en de hoge mate aan informele begeleiding geven daar de doorslag. De opleiding wil de hogeschool dan ook vragen hiervoor aandachtig te zijn. Het laagdrempelige karakter van de opleiding is immers een sterkte, maar mag op termijn niet evolueren tot een zwakte.

De commissie vindt het verder positief dat de verschillende opleidingsonderdelen stuk voor stuk worden gedragen door een statutaire docent, die optreedt als opleidingsonderdeelverantwoordelijke en de vakinhouden coördineert. Dit komt de continuïteit, ondanks het hoge aantal gast-docenten en -sprekers, ten goede.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Oplettend zijn voor de hoge werklast die statutaire docenten en opleidingscoördinator ervaren, gezien hun kleine aantal.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermij-ninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op associatie-niveau en lid is van verschillende werkgroepen, zodat een onderlinge afstemming van de infra-structuur in de Associatie mogelijk wordt. De commissie waardeert eveneens de weloverwogen uitgebouwde concepten op het gebied van infrastructuur.

De commissie stelde vast dat de opleidingen gevestigd zijn in moderne gebouwen op de cam-pus Lier, waarvan de infrastructuur de kwaliteit van het onderwijs kan garanderen, zowel wat

vaardigheidsonderwijs, inzet van ICT, studielandschap als mediatheek betreft. De opleiding kan er beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende soorten audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Er zijn ook een boekenwinkel en een ruime cafetaria aanwezig op de campus. De vzw Campinia Media is verantwoordelijk voor de aankoop, verkoop en reproductie van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen, indien ze dat wensen.

Het 'Panamarenko-skills lab' betekent volgens de commissie een echte toegevoegde waarde. Het biedt de mogelijkheid om levensechte situaties te recreëren, waardoor men het de student mogelijk maakt zijn competenties, kennis en attitudes geïntegreerd te oefenen.

De aanwezige bibliotheek op de campus is goed voorzien van (internationale) vakliteratuur, zo heeft de commissie tijdens de rondleiding kunnen vaststellen. Ze is wel van oordeel dat de papieren collectie actueler zou moeten zijn, of dat alleszins de bulk aan verouderde werken die aanwezig is in de bibliotheek, uit de rekken zou moeten verdwijnen. De commissie was tijdens het bezoek aan de bibliotheek tevreden te vernemen dat er wel al zulk een archiverings-/opruimingsactie gepland staat voor de hard-copy-collectie.

De cafetaria biedt zowel warme als koude maaltijden aan, die worden voorzien door Sodexo, waaraan de hogeschool outsourcet. De commissie was tevreden te kunnen vaststellen dat de maaltijden tegen student- en personeelsvriendelijke prijzen beschikbaar zijn.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de campus goed bereikbaar is met het openbaar vervoer. Ook voor fietsers is de campus zonder problemen te bereiken. De commissie heeft zo ook kunnen zien dat de K.H.Kempen beschikt over een specifiek fietsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het aandeel actuele vakliteratuur dat aanwezig is in de papieren collectie van de bibliotheek van de K.H.Kempen, blijven bewaken en verouderde werken verwijderen.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werk-

ervaring of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding zelf beschikt over een gedegen studie- en studentenbegeleiding. Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat studenten veel persoonlijke aandacht ervaren en een uitdaging kennen om hun grenzen te verleggen. Er bestaat in de opleiding een open cultuur, waardoor er hoofdzakelijk informele begeleiding is.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de formele begeleiding op opleidingsniveau in hoofdzaak studentgestuurd is. Deze studentgestuurdheid is wel in overeenstemming met de visie van de opleiding, maar de commissie is van oordeel dat er hierdoor momenteel niet genoeg zekerheid is om een vinger aan de pols te houden bij alle studenten in het geval van potentiële problemen. De commissie is niettemin van oordeel dat de huidige (informele) studie- en studentenbegeleiding wel aan de maat is. In de gesprekken met de studenten en het opleidingsteam is dit immers uitvoerig gebleken.

De stagebegeleiding in het bijzonder neemt de vorm aan van een duidelijk uitgeschreven traject, zo heeft de commissie gezien. Hoewel de stagebegeleiding positief gewaardeerd wordt door het werkveld, heeft de commissie haar twijfels bij de sterk vraaggestuurde aanpak die de opleiding hanteert. Wat ten eerste de studie- en studentenbegeleiding betreft, is de stagebegeleiding studentgestuurd. Tijdens de gesprekken is voor de commissie gebleken dat studentgestuurdheid geen synoniem is voor vrijblijvendheid. Er zijn duidelijk omschreven verwachtingen en opdrachten, en indien de student niet correct en consequent omgaat met de geboden kansen en vrijheid, grijpen de docenten wel degelijk in. Het is de commissie echter niet duidelijk op welke manier de opleiding hier steeds actief een vinger aan de pols kan houden. Ook de begeleiding van de stagementoren van de stageplaatsen is grotendeels vraaggestuurd. Hier ervaart de commissie een gelijkaardige twijfel als bij de studentenbegeleiding.

De commissie heeft in haar gesprek met de studenten wel kunnen vaststellen dat er een grote laagdrempeligheid bestaat tussen hen als stagiairs enerzijds, en de stagebegeleiders van de opleiding en de stagementoren van de stageplaatsen anderzijds. Verder maakt de opleiding ook gebruik van een stagebundel, die onder andere de competentiescorelijst bevat. Deze vormt de basis voor de beoordeling van de stage, en wordt door de opleiding ook als kennisgeving van de evaluatiecriteria gezien (cf. *facet 2.7*). De commissie is daarnaast tevreden over de eindwerkbegeleiding zoals die bestaat in de opleiding (cf. *facet 2.2*).

De communicatie over de verschillende begeleidingsmogelijkheden aan de studenten kan volgens de commissie beter. Een betere communicatie op dit vlak zou ook de begeleidingslast, die nu op de schouders van (hoofdzakelijk) de opleidingscoördinator en de vaste docenten rust, beter kunnen verdelen. Hoewel de K.H.Kempen inzake studenten- en studiebegeleiding primair belang hecht aan een laagdrempelige begeleiding in de opleiding en de commissie dit in principe ondersteunt, wordt er nu volgens de commissie iets te veel op de informele en constante begeleiding van het beperkte opleidingsteam geleund. De studenten zijn echter wel op de hoogte van het bestaan van een ombudspersoon en weten waar ze de contactinformatie van deze persoon kunnen vinden.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs ('Wat na Bachelor?') van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag. Wat betreft de instroombegeleiding is de commissie wel van oordeel dat de opleiding meer haar visie en doelstellingen dient te communiceren (cf. *supra*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De sterk studentgestuurde begeleiding die de opleiding voorstaat, blijvend evalueren en aanpassen in functie van de effectiviteit ervan.
- De officiële mogelijkheden voor studiebegeleiding degelijk bekendmaken, om het opleidings-team wat te verlichten in zijn taken.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG**Facet 5.1 Evaluatie resultaten**

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De K.H.Kempen beschikt op hogeschoolniveau over een uitgewerkte visie en een uitgewerkt beleid rond kwaliteitszorg. De commissie waardeert de aanwezigheid van een kwaliteitshandboek en de aandacht die men heeft voor overbevraging bij studenten. Zij stelde ook vast dat naast formele verbetercycli er ook ruimte is voor snelle veranderingen naar aanleiding van opmerkingen van studenten, alumni en stagebegeleiders.

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het OJP op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de ganse hogeschool). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad ondersteunt voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan, en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert een kwaliteitsraad, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen, TRIS-score bij de opleidingscoördinatoren, instroomenquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gastsprekers.

De commissie heeft tevens op basis van de aanwezige documenten tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat voor de evaluatie van haar resultaten de opleiding kwantitatieve en kwalitatieve bevragingen organiseert bij verschillende betrokkenen. Er is een systematische verzameling van informatie doordat er zowel op hogeschool- als op opleidingsniveau bevragingen worden gehouden. Op hogeschoolniveau gebeurt dit door de band door vragenlijsten. Omwille van de beperkte omvang van de opleiding, wordt er op dat niveau wel geopteerd voor focusgesprekken. Naast de studenten worden ook medewerkers en alumni formeel bevraagd. De bevragingen, zo bleek uit de gesprekken, zijn een te grote investering in relatie tot de resultaten. De commissie heeft vernomen dat de opleiding zich daarom wil focussen op een andere vorm van perceptiemetingen. Naast de formele bevragingen zijn vele informele feedbackmomenten mogelijk in de opleiding omwille van de open cultuur die er heerst tussen het opleidingsteam enerzijds en de studenten, het werkveld, stageplaatsen... anderzijds. Uit de gesprekken met de verschillende betrokkenen – in het bijzonder de studenten, de alumni en het werkveld – is het de commissie duidelijk geworden dat deze informele feedback ook leidt tot verbeteracties. De commissie leidt hieruit af dat zowel met formele als informele feedback efficiënt wordt omgegaan. Ze wil echter aandringen op een verdere formalisering van de evaluatie van haar resultaten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verder formaliseren van de evaluatiemogelijkheden van de resultaten.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rond verbetermaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen. De commissie onderschrijft dit, en wil de opleiding wijzen op deze voornemens van haar hogeschool (cf. *supra*).

De commissie heeft kunnen vaststellen dat men op opleidingsniveau jaarlijks een formeel jaaractieplan uitwerkt, in de vorm van operationele jaaractieplannen (OJP's). De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat uit de resultaten van de formele bevragingen en uit informele

feedback concrete verbeteracties voortkomen. Ze is echter wel van oordeel dat het hier veel intenties betreft zonder dat er steeds resultaten aan de verbeteracties kunnen worden gekoppeld. De reden van het niet uitvoeren, wordt verder ook niet steeds formeel opgenomen in de opvolgingsplannen. Het is ook onduidelijk wie wanneer de actie opvolgt, noch wordt daarbij vermeld hoe de verbeteractie tot stand moet komen. Zo heeft de commissie tevergeefs naar details gezocht over het afvoeren van het kwaliteitslabel voor syllabi of het vaststellen van indicatoren voor tijdsmetingen. Uit de gesprekken met het opleidingsteam bleek echter dat deze punten wel degelijk waren opgevolgd, maar dat dit nooit formeel werd vastgelegd. De commissie heeft daarnaast tijdens de gesprekken met de verschillende betrokkenen wel kunnen vaststellen dat deze op het eerste zicht wel tevreden zijn over de opvolging van de bevestigingen. Toch heeft ze op basis van de formele neerslag daarvan haar vragen. De communicatie over het welslagen en/of het niet uitvoeren van verbeteracties uit de OJP's aan de verschillende betrokkenen, is daarnaast cruciaal voor de geloofwaardigheid van de opleiding en om de verdere betrokkenheid van de actoren te verzekeren. Momenteel gebeurt dit volgens de commissie nog niet systematisch genoeg, in lijn met de opvolging van de actieplannen.

De commissie heeft verder gehoord dat de opmerkingen van studenten, alumni en stageplaatsen vaak snel in informele verbeteracties worden omgezet. Er zijn met andere woorden naast de formele verbeteracties kleine informele verbeteringen, maar de formele opvolging hiervan schiet tevens tekort. De commissie vraagt dan ook, naast het consequenter opvolgen en degelijk vastleggen van die opvolging van verbeteracties om het formaliseren van informele verbeterinitiatieven. De commissie heeft enigszins begrip voor het tekort aan formele structurele verbeteringen. Ze heeft immers kunnen vaststellen dat het aantal initiatieven dat men wil ondernemen in de opleiding te groot is in verhouding tot de draagkracht van het opleidingsteam. Het is daarom misschien aangewezen dat de opleiding bij het formuleren van verbeteracties tracht de juiste werklast in te schatten, opdat de OJP's een realistischere omvang aannemen.

De bevestigingsresultaten die de opleiding aanwendt om verbeteracties te formuleren, zo bleek uit de gesprekken, zijn een te grote investering in relatie tot de resultaten van deze oefening. De commissie heeft vernomen dat de opleiding zich daarom wil focussen op een andere vorm van perceptiemetingen. Gezien de lage responsgraad kunnen hier immers ook representativiteitsproblemen ontstaan (cf. *facet 2.5 en 5.1*). De commissie wil dan ook vragen aan de opleiding om mogelijkheden te onderzoeken om de responsgraad op bevestigingen te verhogen. Zelf ziet ze hier een mogelijkheid om over te schakelen op focusgesprekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Bij het formuleren van maatregelen tot verbetering de werklast realistisch trachten in te schatten opdat de vooropgestelde doelen ook effectief kunnen worden gerealiseerd.
- Dichter opvolgen en remediëren van de betrouwbaarheid en de lage responsgraad voor de tijdsmetingen. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevestigingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden.
- Systematisch uitvoeren van de vastgelegde verbeteracties en de opvolging hiervan structureel en formeel vastleggen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding tracht om de verschillende stakeholders te betrekken bij het programma. Uit de visitatiegesprekken die de commissie hield met studenten, alumni, stagementoren en het werkveld is gebleken dat deze zich nauw betrokken voelden bij de opleiding. De commissie betreurt het echter wel dat deze verschillende stakeholders niet echt betrokken waren bij het zelfevaluatie-rapport van de opleiding.

De commissie is van oordeel dat de grootste factor in de docentenparticipatie maar ook in de betrokkenheid onder de gastsprekers de kleinschaligheid van de opleiding is. Veel meer dan op de formele bevestigingen en overlegstructuur berust de betrokkenheid van de gastsprekers op het informele contact met vaste docenten en de opleidingscoördinator.

Naast de kwalitatieve perceptiemetingen bij studenten en de kwantitatieve bevestigingen is ook bij deze groep betrokkenen de laagdrempeligheid van de opleiding belangrijk voor hun participatie volgens de commissie. De commissie was tevens tevreden te vernemen dat studenten deel uitmaken van een geïnstalleerde studentenraad.

Het werkveld wordt voornamelijk betrokken via bevestigingen (*cf. facet 5.2*), maar ook via de OPAR. Hierin, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken, is het mogelijk voor verschillende actoren uit het werkveld om actief bij te dragen aan wijzigingen in het curriculum. De commissie is wel van oordeel dat de OPAR met een grotere systematiek met een hogere frequentie zou moeten samenkomen. De opleiding moet het werkveld volgens de commissie verder breed genoeg opvatten, wanneer het gaat over relevante betrokkenheid. Men moet zich bij haar bevestigingen dan ook breder richten. Momenteel gaat de aandacht bijna uitsluitend naar de stageplaatsen, maar bijvoorbeeld ook mantelzorg en jeugdzorg zouden hier volgens de commissie, naar analogie met de relevante arbeidsmarkt, in meegenomen kunnen/moeten worden. Ook de alumniwerking moet volgens de commissie dringend formeel worden opgestart.

De commissie kan concluderen dat het curriculum in de realiteit sterk van onder naar boven wordt gestuurd (bottom-upbenadering). Ze wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de mogelijkheden tot maatschappelijke dienstverlening en vorming worden opengesteld voor externen. De commissie apprecieert dit, maar vraagt de opleiding dit beter bekend te maken.

De commissie maakt de kanttekening dat de samenwerking met de KHLIM nog meer benut kan worden in het kader van de interne kwaliteitszorg. Als de beide scholen good practices uitwisselen, kan dat zeker een troef zijn. De commissie raadt de opleiding dan ook aan om kwaliteitszorg inhoudelijk mee te nemen in het structurele overleg tussen beide opleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Breder concipiëren van het werkveld in functie van een relevante betrokkenheid bij de opleiding, alsook het breed bekend maken van de mogelijkheden tot maatschappelijke dienstverlening en vorming voor externe betrokkenen (zoals alumni en het werkveld).
- Systematischere en frequentere samenkomsten van het adviesorgaan dat de opleiding instelde om de betrokkenheid van de externe betrokkenen te verzekeren (OPAR).
- Samenwerking met K.H.Kempen kan nog meer benut worden, ook op het vlak van kwaliteitszorg.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN**Facet 6.1 Gerealiseerd niveau**

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden en de resultaten van de bevestigingen die ze heeft kunnen inkijken, is gebleken dat zowel studenten als alumni aangeven dat de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg een meerwaarde betekende ten opzichte van hun vooropleiding. Ze waren tevreden over de bereikte eindkwalificaties. Ook het werkveld is tevreden over de eindkwalificaties van studenten die het diploma behaalden. Volgens de commissie is er een duidelijke verhoging in competentieniveau bij de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de basisopleiding (Verpleegkunde of Vroedkunde). Voor afgestudeerden met een andere vooropleiding, zoals een professioneel gerichte bacheloropleiding Sociaal werk, heeft de commissie twijfels over de onmiddellijke verticale samenhang van het programma met de basisopleiding, en dus ook over de bereikte eindkwalificaties en het -niveau. De ideale aansluiting tussen de vooropleiding Verpleegkunde of Vroedkunde en de bachelor-na-bacheloropleiding Gezondheidszorg heeft in hoofdzaak te maken met de cliënt-patiëntbegeleidingsinhouden die in deze programma's al aan bod komen. Voor deze vooropleidingen biedt de opleiding op die manier dan ook een duidelijke verbreding en verdieping. De commissie wil dan ook hier nog eens benadrukken dat een gedegen communicatie over de opleidingsdoelstellingen

en de -visie moet gebeuren naar kandidaat-studenten, en dan in het bijzonder naar die studenten met een vooropleiding verschillend van Verpleegkunde of Vroedkunde, waar de bachelor-na-bacheloropleiding volgens de commissie de nauwste verticale samenhang mee heeft. Zo kan de opleiding naast differentiatie in haar studentengroepen, verzekeren dat studenten met alle toegelaten vooropleidingen zich kunnen oriënteren naar opleidingsdoelstellingen en zich kunnen specialiseren in een programma-inhoud, die beide aansluiten bij hun concrete verwachtingen.

Uit de gesprekken met studenten en alumni is het de commissie duidelijk geworden dat het uiteindelijk niveau van de stage aan de maat is. Ze stelt het ook op prijs dat de voorbereiding van de stages en het eindwerk door de opleiding al voorzien worden aan de start van het academiejaar, wat in het kader van de planning en de duur van de studie volgens de commissie noodzakelijk is. Ze willen daarbij wel nog aangeven, zoals eerder uiteengezet, dat er meer duidelijkheid moet komen over de inhoud van de stageopdrachten, en dat het proces over de twee stages heen beter bewaakt moet worden in functie van de competentiegroei. Wat betreft de stageplaatsen is een groter aanbod nodig. Momenteel worden te weinig stages voorzien in bijvoorbeeld de maatschappelijk-juridische sector of de jeugdzorg. Ook vraagt de commissie om het aspect 'interculturaliteit', dat erg belangrijk is in de sociale gezondheidszorg, een groter belang te geven in de keuze van stageplaatsen. De commissie is, zoals aangegeven, van mening dat de opleiding wel degelijke profielen aflevert, maar de opleiding moet volgens de commissie de nodige stappen zetten en de koepelorganisaties aanspreken in functie van een grotere erkenning van het diploma.

Wat specifiek de eindwerken betreft, heeft de commissie tot haar tevredenheid kunnen vaststellen dat de kwaliteit van de eindproducten hoog ligt. Zeer positief vindt ze dat de meeste onderwerpen worden aangebracht door het werkveld, maar dat de eindproducten ook worden opgevat als bijdrages voor het werkveld. De commissie wil hier haar appreciatie voor uitspreken, omdat deze werkwijze de actualiteit van de eindwerken garandeert. De commissie vond het wel jammer te vernemen dat er in de realiteit vaak niets gebeurt met de eindwerkresultaten, ondanks hun relevantie voor het werkveld. Ze zou de opleiding willen vragen om dit nog verder actief te stimuleren, opdat de verwachtingen over de eindwerken ook volledig kunnen worden ingelost. Verder heeft de commissie geconcludeerd dat de kwaliteit van de eindwerken tevens afhankelijk is van de adequate omkadering van de opdracht via een informatiebundel met eenduidige documenten en instrumenten. Ze wil hiervoor tevens haar appreciatie uitspreken. De inhoud van de eindwerken die de commissie heeft kunnen doornemen, beantwoordde aan het nagestreefde niveau en de oriëntatie. De eindwerken waren wetenschappelijk onderbouwd, en kenden een duidelijke focus op het praktijkgerichte en toegepaste gebruik van de resultaten. De door de commissie doorgenomen eindwerken werden zowel qua proces- als productevaluatie beoordeeld. Het is de commissie daarbij niet geheel duidelijk geworden of de beoordeling wel uniform gebeurt voor alle eindwerken. Zo kon de commissie eindwerken inkijken met een lagere (maar voldoende) quotering en met een hogere (en voldoende) quotering. Wat betreft het eindproduct was de commissie daarbij van oordeel dat de eindscores in vergelijkend perspectief niet steeds overeenkwamen met de inhoudelijke kwaliteit. De procesevaluatie zou de eindscores evenwel hebben kunnen beïnvloeden, maar uit de evaluatieformulieren kwam dit niet duidelijk naar voren. De commissie zou de opleiding dan ook willen vragen de evaluatie van de eindwerken transparanter te maken wat betreft het aandeel van elementen in de eigenlijke eindscore.

De studentenmobiliteit staat in de bachelor-na-bacheloropleiding op een laag pitje. Tijdens het academiejaar 2009–2010 ging één student van de opleiding via het Erasmusproject naar de Evangelische Fachogeschool in Berlijn. Een andere student van de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg heeft tijdens datzelfde academiejaar één maand stage gelopen in een voorlichtingsproject in Zuid-Afrika (cf. *facet* 2.1). De commissie is van oordeel dat deze internationale mobiliteit te beperkt is om te kunnen beantwoorden aan de streefcijfers zoals die via het

Bologna-akkoord bestaan. Toch heeft ze begrip voor de beperkte studentenmobiliteit in het kader van een vervolgopleiding in tertiair onderwijs, zoals deze bachelor-na-bacheloropleiding. Wat de internationale mobiliteit van de docenten betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de bachelor-na-bacheloropleidingen binnen het departement Gezondheidszorg hun krachten bundelen om dit mogelijk te maken (facet 3.2). De commissie waardeert de docentenmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. De opleiding mag volgens de commissie nog meer werken aan studentenmobiliteit, bijvoorbeeld het afleggen van korte buitenlandse bezoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Informeren van potentiële studenten met alle volgens de toelatingsvoorwaarden aanvaarde vooropleidingen in functie van de verticale samenhang met de basisopleiding, en in functie van de bereikte resultaten en het niveau voor alle studenten.
- Ruimer aanbod stageplaatsen mogelijk maken in functie van het brede werkveld, om het eindniveau afdoende te kunnen realiseren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om samen te komen met de koepelorganisaties in de sector om een grotere erkenning en gedragenheid van het diploma Sociale gezondheidszorg te bereiken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Uit het ZER is het de commissie duidelijk geworden dat de opleiding de afgelopen jaren een stabiel aantal studenten mocht ontvangen. In 2006–2007 waren dat er 12, in 2007–2008 16, in 2008–2009 13 en in 2009–2010 waren 11 studenten ingeschreven. In het huidige academiejaar 2011–2012 waren dat er vijftien, zo heeft de commissie tijdens het bezoek kunnen vaststellen. Omdat het aantal inschrijvingen over de jaren heen laag ligt, is het voor de commissie moeilijk om een degelijke uitspraak te doen over de evolutie in inschrijvingsaantallen. De lagere inschrijvingsaantallen voor de opleiding Sociale Gezondheidszorg kunnen volgens haar gelinkt zijn aan het ontbreken van een beroepstitel voor zorgverstrekkers in de sociale gezondheidszorg, en dus de afwezigheid van een verplichting om deze beroepstitel te behalen in functie van professionele activiteiten. Toch is de commissie ervan overtuigd dat de opleiding voorziet in een meerwaarde ten opzichte van de basisopleidingen, en ze apprecieert daarom ook het engagement van de hogeschool om hierin te voorzien.

Omdat de opleiding te maken heeft met een aanzienlijk percentage studenten met een flexibel programma, is de studievoortgangstijd in het algemeen tevens moeilijk in te schatten voor de commissie. Van de 46 voltijdse studenten die ingeschreven waren in de loop van de academiejaar

ren 2006–2007 tot en met 2009–2010, behaalden 33 studenten het diploma in de vooropgestelde duur van één jaar, dat het modeltraject omvat. De overige studenten haakten af en één student behaalde het diploma na twee academiejaren. Voor de zeven studenten die ingeschreven waren voor een deeltijds traject in die periode, behaalde 71 procent (of vijf studenten) het diploma in de basisduur van twee jaar, dat de opleiding voor het deeltijdse modeltraject vooropstelt. De overige studenten behaalden het diploma in drie academiejaren. De commissie heeft daaruit en uit de overige documenten kunnen vaststellen dat nagenoeg alle studenten hun programma volledig afronden. Globaal gezien behaalt 82 procent van de studenten maar liefst een studie-efficiëntie van meer dan 75 procent.

De commissie heeft in de gesprekken met het opleidingsteam en de studiebegeleiders kunnen vaststellen dat de opleiding weinig afhakers kent. Meestal gaat het om één of twee personen. In de gesprekken met het opleidingsteam kwam naar boven dat deze afhakers vaak een reden, extrinsiek aan de opleiding, hebben om hun programma vroegtijdig te beëindigen. De commissie heeft echter ook moeten vaststellen dat de opleiding geen ware exitmetingen houdt. Ze vraagt hiervoor dan ook de aandacht van de opleiding. In het kader van het in kaart brengen van studie-belemmerende factoren, is het immers belangrijk om exitgesprekken of -bevragingen te houden bij deze studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Houden van relevante exitmetingen in functie van het onderwijsrendement.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie­rapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk was. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K.H.Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatie­rapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

SocG Sociale gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg maakt deel uit van het departement Gezondheidszorg van de Katholieke Hogeschool Limburg. Naast de professionele bacheloropleidingen zijn er twee bachelor-na-bacheloropleidingen: Sociale en Pediatrische gezondheidszorg. De hogeschool biedt tevens opleidingen aan in de studiegebieden Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Industriële wetenschappen en technologie, Industriële ingenieurswetenschappen, Sociaal-agogisch werk, Lerarenopleiding en Media, Arts en Design. Daarvan zijn de meeste opleidingen professioneel gericht. De hogeschool omvat ook twee faculteiten met academische bachelor- en masteropleidingen. De verschillende departementen en opleidingen zijn verspreid over vijf campussen. De opleiding Sociale gezondheidszorg wordt georganiseerd op de campus Oude Luikerbaan en de campus Bonnefantestraat in Hasselt.

Naar aanleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs fusioneerden in 1994 negen Limburgse hogescholen tot één hogeschool: de Katholieke Hogeschool Limburg. De huidige bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg heeft haar wortels in de voortgezette opleiding tot 'gediplomeerde in de voortgezette studie van Verpleegkundige in de sociale gezondheidszorg'. De voortgezette opleiding ontstond in 1999–2000 als vervolgopleiding van de opleiding Sociale verpleegkunde, die in die periode evolueerde van een vierjarige naar een driejarige opleiding. Van 2001 tot 2004 werd de voortgezette opleiding in samenwerking met de Provinciale Hogeschool Limburg ingericht. Met het invoeren van de bamastructuur kwam er een eind aan de samenwerking, en vroeg de KHLim samen met de Katholieke Hogeschool Kempen de omvorming van de voortgezette opleiding aan, wat leidde tot het opstarten van de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg.

De Katholieke Hogeschool Limburg maakt sinds 2002 deel uit van de Associatie KU Leuven. In dat kader stond de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming ervoor in om de bachelor-na-bacheloropleidingen in de hogescholen van de associatie te uniformiseren. Men stelde een nieuw curriculum op voor Sociale gezondheidszorg, dat voornamelijk aansloot op de basisopleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Sociale verpleegkunde. In 2005–2006 was de KHLim de eerste hogeschool die het vernieuwde curriculum aanbood, het jaar erna gevolgd door de K.H.Kempen. De samenwerking tussen de beide hogescholen is sindsdien nog toegenomen.

In het academiejaar 2011–2012 telde de opleiding Sociale gezondheidszorg 13 studenten aan de KHLim.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding Sociale gezondheidszorg zich rond drie pijlers heeft opgebouwd: de methodische hulpverlening, de gezondheidspromotie en de vorming in kwaliteitszorg, leiderschap en managementvaardigheden. De opleiding wil studenten afleveren die inzetbaar zijn in het algemene welzijnswerk en in sectoren als jeugdzorg, ouderenzorg en veiligheid en preventie op het werk. Tegelijk is het volgens de opleiding op maatschappelijk vlak een meerwaarde dat men de wetenschappelijke onderbouw van de sector kan uitbouwen en projectwerk kan versterken. De studenten krijgen ook les omtrent enerzijds hulpverleningsmethodes en anderzijds coördinatie, leiderschap en kwaliteitszorg. De commissie vindt het positief dat die doelstellingen tegemoetkomen aan een maatschappelijke vraag naar een opleiding die focust op managementvaardigheden en leiderschap in de zorgsector. De opleiding kiest ervoor om voornamelijk coördinerende competenties te benadrukken, waardoor studenten een team leren aansturen en leren organiseren, mede aangezien de studenten in hun vooropleidingen vaak al competenties zoals cliëntgerichtheid en teamparticipatie hebben ontwikkeld. Daardoor is er enerzijds de mogelijkheid tot verdieping van een aantal basiscompetenties en kan de opleiding anderzijds inzetten op verbreding. Vermits de instroomprofielen van deze opleiding erg verschillen, is de opleiding echter verplicht om rekening te houden met de gedifferentieerde startcompetenties. Deze bachelor-na-bacheloropleiding kan geen specialisatieniveau nastreven, maar mikt wel op een polyvalent profiel dat tot een middenkaderfunctie kan doorgroeien. De commissie begrijpt die redenering en heeft tijdens het visitatiebezoek ook vastgesteld dat het verbredende karakter het overwicht heeft. In het algemeen vindt de commissie het belangrijk dat men de verbreding en de verdieping van de bachelor-na-bacheloropleiding explicieter moet definiëren en communiceren. Ook de overeenstemming met de decretaal vastgelegde opleidingsdoelstellingen, met name de algemene competenties, kunnen sterker tot uiting komen in het competentieprofiel. De commissie vraagt om daarnaar explicieter te verwijzen in het nieuwe competentieprofiel, dat momenteel wordt opgesteld (zie ook facet 1.2).

Wat de huidige nagestreefde competenties betreft, vindt de commissie de formulering van de doelstellingen voldoende helder en breed. De opleiding heeft 25 competenties onderverdeeld in vijf categorieën: informatieverwerving en -verwerking, ethisch handelen, methodisch hulpverlen, multidisciplinair of multi- en interdisciplinair samenwerken, en management en kwaliteits-

zorg. De commissie erkent de relevantie van die vijf categorieën, maar ze merkt op dat men onder ethisch handelen meer aandacht voor diversiteit en socioculturele vaardigheden zou kunnen hebben. Dat ontbreekt nu, hoewel dat in de zorgsector belangrijke elementen kunnen zijn. Ook doelstellingen omtrent taalkennis zouden volgens de commissie een verrijking kunnen zijn voor het competentieprofiel van de opleiding Sociale gezondheidszorg. Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. Hieronder werd het huidige competentieprofiel opgenomen:

Informatieverwerving en verwerking

- Bestaand wetenschappelijk onderzoek doelgericht aanwenden in de hulpverlening.
- Een beperkt (kwalitatief of kwantitatief) wetenschappelijk onderzoek in een organisatie opzetten, uitvoeren, rapporteren en evalueren.
- Een publiceerbaar tijdschriftenartikel (niveau vakblad) schrijven.

Ethisch handelen

- Een ethisch dilemma bespreekbaar maken en constructief bijdragen tot de oplossing ervan.
- Keuzes verantwoorden vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid, getoetst aan een concrete praktijksituatie.
- Vanuit het vakgebied ethiek een visie ontwikkelen op de hulp- en dienstverlening, en methodieken ontwikkelen om tot besluitvorming te komen.

Methodisch hulpverlenen

- Informatie en advies verlenen op maat van cliënten inzake het hulpverlenings- en diensten-aanbod.
- Ondersteunen van cliënten waarbij nieuwe inzichten en actuele ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening effectief worden ingezet met het oog op empowerment.
- Een zorgplan op maat van de hulpvrager uitwerken, uitvoeren en opvolgen.
- Het methodisch-agogisch handelen implementeren in complexe praktijksituaties.
- Het systeemtheoretische kader integreren in de hulpverleningspraktijk, zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- De contextuele benadering toepassen in de hulpverleningspraktijk, zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- Preventieve en diagnostische methodes aanwenden ter bevordering van het welzijn en de gezondheid van de cliënt of een specifieke doelgroep.
- Het kritisch evalueren van (nieuwe) hulpverleningsvisies, trends en modellen in functie van de eigen mogelijkheden en concrete hulpverleningssituaties.
- Projecten opzetten, plannen, uitvoeren en evalueren.

Multidisciplinair of multi- en interdisciplinair samenwerken

- Inbreng van andere disciplines gepast inzetten en coördineren in diverse contexten.
- Netwerken opbouwen en versterken met meerdere disciplines, zodat kennis van en afstemming op elkaars vakgebied worden vergroot.
- Hiaten en overlap in het hulpverleningsaanbod wegwerken.
- Samenwerkingsproblemen bespreekbaar maken, inzichten ter discussie stellen en activiteiten organiseren om de samenwerking te verbeteren.
- Effectief leidinggeven, aansturen en coachen van professionals en vrijwilligers.

Management en kwaliteitszorg

- Intervisiegesprekken (bege)leiden.
- Organisaties voor hulp en dienstverlening kritisch onderzoeken vanuit een holistische visie op kwaliteitszorg.

- Probleemgericht onderzoek doen, waarbij de principes van evidence based practices toegepast worden voor het bevorderen van de kwaliteit van de dienstverlening.
- Verbeteringsprojecten implementeren en evalueren in organisaties voor hulp- en dienstverlening.
- Processen managen in het kader van beleid en kwaliteitszorg.
- Principes van de sociaal-agogische organisatieleer en arbeids- en organisatiepsychologie herkennen en toepassen in organisaties voor hulp- en dienstverlening.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om ook de link naar de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties duidelijker in het competentieprofiel te vertalen.
- De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding competenties rond diversiteit, taalkennis en internationalisering in het competentieprofiel opneemt.
- De commissie raadt de opleiding aan om in het competentieprofiel het verbredende karakter en de verdiepende elementen van de opleiding te expliciteren.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Sociale gezondheidszorg wordt in samenwerking met de Katholieke Hogeschool Kempen ingericht. De coördinatoren van de beide opleidingen overleggen regelmatig, en komen tweemaal per jaar formeel samen om de praktische organisatie van de beide opleidingen te bespreken. Sinds 2009–2010 werkt men aan een nieuw gezamenlijk competentieprofiel om de transparantie en de eenduidigheid tussen de beide opleidingen te verhogen. In afwachting daarvan hanteert de opleiding Sociale gezondheidszorg aan de KHLim een eigen competentieprofiel. Het huidige competentieprofiel is tot stand gekomen en opgesteld door de opleidingscoördinator en een aantal vaste docenten. Het werd afgetoetst bij de Katholieke Hogeschool Kempen en de Associatie KU Leuven. Voor het nieuwe competentieprofiel kan ook het werkveld sinds de oprichting van een opleidingsadviesraad input leveren voor de doelstellingen. De opleidingsadviesraad van de KHLim kwam voor het eerst samen in januari 2012. Ook de alumni zullen volgens de opleiding nog bevraagd worden over het nieuwe competentieprofiel. De opleiding informeert haar studenten over de doelstellingen via de infobrochure en het digitale leerplatform Toledo. De studenten apprecieerden het dat de docenten voor de examens de doelstellingen per opleidingsonderdeel nog eens herhalen. De commissie is positief over de transparante communicatie van de doelstellingen, maar ze vraagt de opleiding om de studenten formeler te betrekken in het opbouwen van het profiel. Daarnaast heeft ze geconstateerd dat de opleiding voldoende rekening houdt met de opmerkingen en vragen van het relevante werkveld. De oprichting van de opleidingsadviesraad is daarin zeker een belangrijke stap geweest. De commissie moedigt de opleiding aan om de rol van de opleidingsadviesraad in de toekomst verder te bestendigen, en ook werkelijk de suggesties van de adviesraad ter harte te nemen.

De commissie stelde daarnaast vast dat de opleiding al een groeiproses aflegde in het uitbouwen van een nieuw competentieprofiel. Ze vindt het positief dat men verschillende bronnen gebruikte voor de uitwerking. In eerste instantie werd samen met de partnerhogeschool K.H.Kempen een aantal competentieprofielen van initiële bacheloropleidingen onderling vergeleken, waaronder professionele opleidingen uit de verschillende hogescholen, de masteropleiding Sociaal werk en de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. Internationaal werd onder andere samengewerkt met de Fontys Hogeschool in Nederland. Daarnaast gaf de opleiding aan dat ze gebruikmaakte van het internationale studierapport 'Quality assurance in the social care sector; ontwikkeling van een VTO-beleid voor frontline workers', waarin men in functie van ontwikkelingen in de sociale zorgsector aanbevelingen ontwikkelt voor een kwalitatief Europees vormings-, trainings- en opleidingsbeleid. Dat project verloopt in samenwerking met Zweden, Duitsland, Groot-Brittannië, Portugal en Polen. Er zijn in het buitenland weinig soortgelijke opleidingen op hogeschoolniveau, maar de commissie vindt het nuttig dat de opleiding zich vergelijkt met verwante professioneel en academisch gerichte opleidingen. Ze stimuleert het dat de opleiding rekening houdt met internationale ontwikkelingen, en dat ze aandacht besteedt aan zulk een internationale benchmarking.

Tijdens de gesprekken heeft de commissie geconstateerd dat de studenten en het werkveld tevreden zijn over de domeinspecifieke eisen zoals die momenteel zijn geformuleerd. De studenten gaven aan dat ze duidelijk merken dat de bachelor-na-bacheloropleiding gericht is op middenkadercompetenties, waar de initiële opleidingen zich nog veel meer op basisniveau situeerden. De commissie vindt zelf ook dat de domeinspecifieke eisen aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader dat zij hanteert. De commissie maakt daarbij wel de kanttekening dat de opleiding een te sterke focus op zorgmanagement in de Sociale gezondheidszorg beter kan vermijden, omdat daarvoor al een specifieke bachelor-na-bacheloropleiding bestaat. De commissie is van mening dat de opleiding meer moet waken over de balans tussen enerzijds methodische hulpverlening en anderzijds de competenties omtrent management en kwaliteitszorg. De commissie merkte daarnaast op dat de opleiding aparte doelstellingen hanteert voor de bachelorproef, die de opleiding situeert onder het competentiedomein 'hulpverlener als innovator'. Ter bevordering van de eenduidigheid lijkt het haar wenselijk om de competenties die in de bachelorproef nagestreefd worden, op te nemen in het competentieprofiel.

De commissie vindt het positief dat de opleiding voor de bachelors Verpleegkundigen die instromen in de bachelor-na-bacheloropleidingen, voldoet aan de vereisten die gesteld worden voor de bijzondere beroepstitel 'Verpleegkundige gespecialiseerd in de Sociale gezondheidszorg' in België. Omdat er nog geen ministerieel besluit werd gepubliceerd over deze beroepstitel, is deze echter nog niet van kracht. De commissie apprecieert het weliswaar dat de opleiding zich al afstemt op de vereisten zoals die in de voorontwerpen worden vernoemd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de studenten op formele basis te betrekken bij de ontwikkeling van de doelstellingen.
- De commissie vraagt de opleiding een te grote focus op zorgmanagement te vermijden.
- De commissie vraagt de opleiding om de competenties voor de bachelorproef te verwerken in het competentieprofiel in functie van de eenduidigheid.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding zeer bewust heeft gewerkt en blijft werken aan een kwalitatief curriculum. Ze heeft begrepen dat het curriculum zal aangepast worden aan het nieuwe competentieprofiel, zodra dat volledig op punt staat. De opleiding voorziet de implementatie van die aanpassingen in het academiejaar 2013–2014. Die planning laat overigens toe om de opmerkingen uit dit visitatierapport daarin mee te nemen. De commissie vindt het positief dat de opleiding daar momenteel al rekening mee houdt. Ze waardeert het bovendien dat de opleiding heeft geluisterd naar opmerkingen en suggesties van studenten. Ze hoopt dat die aanzet verder wordt uitgebouwd, en dat de zelfkritische houding in de toekomst de kwaliteit van de opleiding blijft verbeteren. De commissie is van mening dat het programma van Sociale gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd, en op maat is van het relatief grote aantal werkstudenten. Er wordt indien gewenst op individuele basis een individueel leertraject opgesteld.

Het huidige programma is modulair opgebouwd, en wordt opgedeeld in een theoretisch en een praktisch gedeelte. Aangezien de K.H.Kempen de term 'opleidingsonderdeel' hanteert in plaats van 'module', heeft Sociale gezondheidszorg aan de KHLim beslist dat zij voortaan ook zal spreken over opleidingsonderdelen, ter bevordering van de eenduidigheid. Binnen het theoretische gedeelte biedt de opleiding drie verplichte opleidingsonderdelen aan: Wetenschappen (eerder 'Verpleegkundige wetenschappen'), Psychosociale begeleidingskaders, Gezondheidspromotie. De verplichte opleidingsonderdelen worden in het eerste semester gedoceerd. Gezondheidspromotie wordt grotendeels in samenwerking met de K.H.Kempen gedoceerd. Daarnaast bestaat het theoretische gedeelte uit vijf keuzeopleidingsonderdelen, die in het tweede semester zijn opgenomen. Naargelang de interesse en ambitie selecteren de studenten daaruit twee opleidingsonderdelen. Het keuzepakket omvat Jeugdgezondheidszorg, Psychosociale rehabilitatie,

Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg kinderen, Ouderenzorg en Welzijn op het werk. De opleiding vermeldde dat ze op termijn het aanbod nog wil uitbreiden. Ook samenwerking met andere bachelor-na-bacheloropleidingen kan op dat vlak mogelijkheden bieden. Behalve voor Jeugdgezondheidszorg, dat men enkel aan de K.H.Kempen kan volgen, biedt de KHLim overigens de keuzeopleidingsonderdelen gezamenlijk aan met de K.H.Kempen. Voor Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg heeft men binnen de Associatie KU Leuven een overeenkomst, waardoor ook de KHLeuven voor dat opleidingsonderdeel een partner is. De studenten die daarvoor kiezen, volgen de lessen samen met de studenten uit de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg. De commissie vindt het invoeren van keuzeopleidingsonderdelen in de bachelor-na-bacheloropleiding een sterk punt, aangezien de studenten effectief al in een bepaalde richting kunnen evolueren. De commissie bevestigt dat het niet noodzakelijk is dat iedere student alle keuzeopleidingsonderdelen volgt. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat zij nog meer nood hebben aan een opleidingsonderdeel of een aantal lessen omtrent sociaal recht. Voornamelijk voor de studenten die geen achtergrond hebben als sociaal werker zou dat nuttig zijn. Momenteel konden zij de 20 uren voor professionalisering in Klinisch onderwijs daarvoor al inzetten (*zie facet 2.2*), aangezien ze daar kunnen kiezen voor een vorming omtrent sociale zekerheid en de OCMW-wetgeving. Dat blijft echter beperkt en vrijblijvend. Daarom vraagt de commissie de opleiding om te onderzoeken of ze daarover een keuzeopleidingsonderdeel kan inrichten. Ze merkt op dat de opleiding zich aan de hand van een weloverwogen aanbod in keuzeopleidingsonderdelen sterker zou kunnen profileren. Naast het theoretische deel zijn er nog twee opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs die praktijkgericht zijn. Daaronder vallen stage, permanente vorming en professionalisering. Ten slotte maken de studenten een bachelorproef, die verschillende competenties integreert.

De commissie is tevreden over de competentiegerichtheid van het programma. Ze is van mening dat het programma de geformuleerde doelstellingen voldoende vertaalt. Via een competentiematrix worden de competenties gekoppeld aan de programmaonderdelen. Er is aandacht voor zowel praktijkervaring als kennisontwikkeling, en voor de integratie van beide. De opleiding kan echter wel nog de internationale component in het programma uitbouwen. Die ontbreekt momenteel, mede aangezien het voor werkstudenten niet evident is om een uitwisseling of een buitenlandse stage op te nemen. De commissie begrijpt dat, maar vindt ook dat het onderwijs een signaal kan geven aan het werkveld, en dat het de relevantie van internationalisering meer moet duiden bij de externe partners. Ze stelde immers vast dat het departement Gezondheidszorg binnen en buiten Europa een aantal bilaterale contacten heeft met hogescholen in Zweden, Noorwegen, Portugal, Nederland, Turkije, Griekenland, Zuid-Afrika, Suriname, Mali, Guatemala en Tanzania. De commissie moedigt de opleiding aan om die contacten meer te benutten in het kader van buitenlandse stages.

Het curriculum wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast. De opleidingscoördinator overlegt daarvoor met de opleidingsverantwoordelijken. Op basis van het tweejaarlijkse overleg met docenten, de studentenfeedback en input van externe partners stelt men wijzigingen voor, die tot concrete actieplannen leiden. Voor het nieuwe competentieprofiel en het nieuwe programma zal men bovendien nauw samenwerken met de Katholieke Hogeschool Kempen. De commissie apprecieert het dat op die manier het programma continu kan worden bijgestuurd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om te onderzoeken op welke manier ook een keuzeopleidingsonderdeel over sociaal recht in het programma kan worden opgenomen. In het algemeen stimuleert ze de opleiding om het aanbod keuzeopleidingsonderdelen vanuit een duidelijke visie verder uit te bouwen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de internationale dimensie in het programma uit te bouwen, en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde van een internationale stage.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het algemeen is de commissie tevreden over de professionele gerichtheid van het programma. De samenwerking met de K.H.Kempen maakt het mogelijk dat gespecialiseerde docenten kunnen worden uitgewisseld, waardoor de gezamenlijke expertise groter is. Dat heeft ook economische voordelen, aangezien de beschikbare middelen optimaal kunnen worden ingezet. De opleiding geeft zelf aan dat een breder werkveld bereikt wordt, en dat men zo een helder beeld krijgt op regionale verschillen. De commissie vindt het positief dat de opleiding de samenwerking met de K.H.Kempen benut om zich nog meer open te stellen voor de actuele beroepspraktijk. Het is daarnaast een pluspunt dat enkele personeelsleden betrokken zijn bij de cel KHLim Quadri Gezondheidszorg, waarin initiatieven omtrent dienstverlening, onderzoek en permanente vorming worden gebundeld. Nieuwe ontwikkelingen in de sector kunnen ook in het programma worden opgenomen dankzij de gespecialiseerde docenten en het aanbod van een breed keuzepakket. De commissie vindt het een pluspunt dat de opleiding via de keuzeopleidingsonderdelen kan inspelen op maatschappelijke noden en evoluties, zoals de recente opmars van de psychiatrische thuiszorg. Ze stelde vast dat de opleiding al samenwerkt met enkele externe partners voor de invulling van de keuzeopleidingsonderdelen, waaronder het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie (VIGeZ) en het Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy LUCAS. De commissie is echter ook van mening dat de methodische hulpverlening in het programma eerder gericht is op de verpleegkundige context en minder op het bredere veld dat sociale gezondheidszorg omvat. De studenten bevestigden dit. Zij vertelden ook dat het net moeilijk is om de koppeling tussen theorie en praktijk te leren maken, aangezien het systeemdenken voor hen nieuw is. De commissie vraagt in dat kader aan de opleiding om de studenten via het programma ook meer in contact te brengen met andere vormen van sociaal welzijnswerk in andere beroepsdomeinen. Daarnaast vindt de commissie de inhoud en het niveau van het opleidingsonderdeel Wetenschappen twijfelachtig. Dat opleidingsonderdeel volgen de studenten Sociale gezondheidszorg samen met de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg. De invulling van het opleidingsonderdeel is volgens de commissie weinig samenhangend; Wetenschappen bevat topics als ethiek, management, communicatie, dataverwerking en wetenschappen. Qua niveau zijn voornamelijk de lessen en opdrachten rond dataverwerking niet aan de maat. Hoewel de studenten in de basisopleiding al een aantal onderzoeksvaardigheden hebben ontwikkeld, ontbreken daar voldoende mogelijkheden tot verdere kennis- en vaardigheidsontwikkeling voor de studenten. De commissie is wel positief over het verbredende karakter van de opleiding, dat zich uit in de dubbele focus op hulpverlening, en op management en leiderschap. Net zoals in de doelstellingen moet de opleiding er weliswaar voor opletten dat de balans niet te zeer in de richting van zorgmanagement overhelt.

De studenten komen ook in aanraking met de beroepspraktijk via het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, waarvoor ze enerzijds stage lopen, en anderzijds permanente vorming en

professionaliseringsdagen volgen. De commissie is tevreden over het doordachte stageconcept. Iedere student kiest een stageplaats die aansluit bij zijn of haar interessegebied. De student neemt zelf contact op met de organisatie om te solliciteren. Nadien informeert de opleidingscoördinator de verschillende stageplaatsen, voorlopig op individuele basis. In de toekomst plant de opleiding een overkoepelend contactmoment met alle stageplaatsen, om hen te brieven over de doelstellingen en de invulling van de stage. Belangrijk bij de selectie van een stageplaats is dat de student op verschillende niveaus van de organisatie in kwestie ervaring kan opdoen, aangezien de student in de eerste zeven weken stage loopt in het kader van de sociale hulpverlening (Klinisch onderwijs 1), en zich de laatste zeven weken richt op management en kwaliteitszorg (Klinisch onderwijs 2). De stagebegeleider vanuit de organisatie kan daarom iemand anders zijn in de eerste en tweede periode. De commissie vindt het positief dat de opleiding actief zoekt naar stageplaatsen waar de studenten zowel op basis- als op middenkaderniveau kunnen functioneren, en is van mening dat die invulling van de stage een meerwaarde betekent, waarmee de opleiding zich kan profileren. Ze maakte wel de opmerking dat de student op middenkaderniveau steeds de kans moet krijgen om zelf te werken, in plaats van de hele periode een begeleider op middenkaderniveau te volgen en te observeren. De commissie begreep immers uit de gesprekken met de studenten en de alumni dat dat in het verleden al weleens problemen had opgeleverd. De initiële vergadering met de student, de stagementor en de stagebegeleider kan daaraan gedeeltelijk tegemoetkomen, aangezien dan de stagedoelstellingen nog eens worden overlopen. Iedere student formuleert op dat moment een aantal persoonlijke leerdoelen. De opleiding hecht veel belang aan de zelfstandigheid en zelfreflectie van de student. Tijdens de stage is de student zelf verantwoordelijk voor het al dan niet invullen van een begeleidingsformulier, waarop hij feedback en opmerkingen kan noteren. De stagebegeleiding houdt ook in dat voor iedere stagiair per stageperiode een tussentijdse bespreking wordt voorzien. Dat is geen bepalende evaluatie, maar een moment om de persoonlijk geformuleerde leerdoelen eventueel bij te sturen. De commissie vindt het positief dat de studenten leren reflecteren over de eigen sterktes en zwaktes, maar vraagt de opleiding ook om er voldoende over te waken dat iedere student alle nagestreefde competenties bereikt. In dat kader vraagt ze ook om het verband met het competentieprofiel in de stagegids te expliciteren. In de stagegids krijgen de studenten vanuit een zeer praktisch perspectief informatie over de stage. De permanente vormingen geven studenten de kans om per stagedeel een tiental uren in te vullen met bijscholingsactiviteiten omtrent sociale thema's. De studenten kunnen bijvoorbeeld een aantal infoavonden van een ziekenfonds bijwonen. In hun vormingsportfolio houden de studenten een overzicht bij van de bijscholingen waaraan ze deelnamen. Indien gewenst kunnen de studenten via die vormingen ook eventuele tekorten wegwerken. Daarnaast komen studenten tijdens of na hun stageperiodes samen op de school voor een aantal professionaliseringsdagen. Tijdens die dagen bespreken de studenten in groep of individueel hun ervaringen. De commissie drukt haar goedkeuring uit over de permanente vormingen en de professionaliseringsactiviteiten, aangezien ze het rendement van de stage verhogen. De commissie bevestigt bovendien dat de kennisontwikkeling en de praktijk zo naadloos op elkaar aansluiten. Tevens is ze positief over de grote aandacht die aan stagebegeleiding wordt besteed.

Studenten maken in de context van hun stage ook een aantal stageopdrachten en een paper voor het opleidingsonderdeel IKZ en management. De stageopdrachten zijn gericht op de verkenning van de organisatie, de doelgroep, de gehanteerde methodes en zelfreflectie. Ze vormen een geïntegreerd geheel doorheen alle opleidingsonderdelen. Volgens de commissie weerspiegelen de stageopdrachten een concretisering van het bereikte niveau. Voor de paper IKZ en management bestuderen de studenten een aspect in de organisatie dat voor verbetering vatbaar is, en vervolgens formuleren ze een aantal aanbevelingen die de interne kwaliteitszorg van de organisatie ten goede kunnen komen. De commissie vindt de paper een goede manier om de studenten de kans te geven om rechtstreeks een verschil te maken in de beroepspraktijk. Maatschappelijke dienstverlening bestaat volgens de opleiding net uit dergelijke projecten waaraan studenten meewerken, hetzij in functie van hun bachelorproef, hetzij voor de paper IKZ.

De studenten Sociale gezondheidszorg maken daarnaast een bachelorproef. Die moet kunnen resulteren in een tijdschriftartikel dat zich baseert op een vooronderzoek en een literatuurstudie. Op basis daarvan formuleren de studenten een aantal knelpunten of aanbevelingen. De thema's van de bachelorproeven zijn sinds kort gerelateerd aan de stage, en worden gekozen in overleg met de student, de stageplaats en de stagecoördinator. De commissie wenst dat, gezien de praktijkrelevantie, als een sterk punt te beklemtonen en ze hoopt dat de opleiding blijft streven naar een geïntegreerde bachelorproef. De studenten worden voor de bachelorproef zowel begeleid door één of meer experts die inhoudelijk ondersteunen met hun knowhow (expertenconsultatie), als door een begeleider vanuit de opleiding, die het methodische proces bewaakt en advies geeft. De student zoekt zelf een begeleidende expert, die hij/zij minstens drie keer moet consulteren. De commissie staat achter het concept van een tijdschriftartikel, maar merkt op dat de opleiding de lat niet hoog genoeg legt om de vooropgestelde competenties te bereiken. De tijdschriftartikels zouden immers in theorie publiceerbaar moeten zijn in een relevant vakblad. De commissie vindt daarvoor de inhoudelijke meerwaarde van de artikels echter niet groot genoeg, mede door de beperkte omvang ervan (een tiental pagina's). Tijdens de gesprekken bleek ook dat de alumni de grote tijdsinvestering niet in verhouding vinden tot de eerder beperkte leerwinst en het gewicht dat aan de bachelorproef wordt gegeven. Het is volgens de commissie ten slotte positief dat de opleiding gebruikmaakt van een schrijfwijzer voor de bachelorproef, zodat de studenten over een duidelijke en uitgebreide leidraad beschikken.

Wat het cursusmateriaal betreft, vindt de commissie dat de samenhang verbeterd kan worden, aangezien ze veel overlappingen terugvond. Bovendien vindt ze er de verbreding en de verdieping zoals die in de doelstellingen nagestreefd worden, niet in terug. De actualiteit ervan is bovendien niet altijd aan de maat; de commissie stelde vast dat de gebruikte artikels van het opleidingsonderdeel Wetenschappen in een aantal gevallen al meer dan tien jaar oud zijn, in een sector die toch snel evolueert. De studenten traden dat bij, en vonden globaal de kwaliteit van de cursussen matig. Zij gaven aan dat studiemateriaal niet altijd op tijd wordt geleverd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de invulling van het opleidingsonderdeel Wetenschappen te herbekijken. Met name voor de topic rond dataverwerking en onderzoeksvaardigheden is het noodzakelijk dat het niveau ervan wordt verhoogd.
- Het niveau en de actualiteit van bepaalde cursussen dienen te worden verbeterd.
- De commissie vraagt de opleiding om de vakinhoudelijke meerwaarde van het tijdschriftartikel, dat het eindresultaat van de bachelorproef vormt, te verhogen. In dat kader raadt ze de opleiding ook aan om te onderzoeken of de omvang van het artikel kan worden uitgebreid.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het evenwicht en de logica die ze terugvindt in het programma van Sociale gezondheidszorg. Het geheel is doordacht en biedt zowel theorie- als praktischelementen aan, die voldoende met elkaar kunnen integreren dankzij de opbouw van het curriculum. In het modeltraject heeft de opleiding ervoor gekozen om de verplichte theoretische opleidings-

onderdelen in het eerste semester onder te brengen en het keuzepakket in het tweede semester. Dat garandeert volgens de commissie een grote verticale coherentie, aangezien de verplichte vakken het verbredende karakter van de opleiding waarmaken, terwijl de specialisatie in de twee keuzevakken een zekere vorm van verdieping aanbiedt, waarbij de studenten al kunnen gebruikmaken van de kennis die ze opdeden in het eerste semester. Bovendien vraagt de opleiding haar studenten om hun keuzeopleidingsonderdelen te motiveren, omdat ze ernaar streeft dat minstens één van de gekozen opleidingsonderdelen aansluit bij het stagetraject dat de student zal volgen. Ook de bachelorproef wordt sinds kort gekoppeld aan de stage. Dankzij die verbanden creëert het programma een horizontale samenhang en een integratie tussen theorie en praktijk. De commissie vindt daarnaast ook de opdeling in twee opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs een sterk punt. Inhoudelijk kan de opleiding garanderen dat de studenten zowel op het vlak van methodische hulpverlening als voor management en leiderschap ervaring opdoen. Dat de beide stages zich op dezelfde stageplaats afspelen, heeft dan weer het voordeel dat de studenten een breder overzicht krijgen over het functioneren van de organisatie. Studenten zijn tevreden over de aanpak, en gaven tijdens de gesprekken mee dat ze het waarderen dat de opleiding goed vooruitblijkt, en dat ze de uurroosters en stageplanning al vroeg in het academiejaar verspreidt.

De commissie wil de opleiding echter ook waarschuwen voor de overlappings die er nog steeds zijn tussen de opleidingsonderdelen. Dat blijkt volgens haar ook uit de inhoud van het cursusmateriaal, die ze met name voor het opleidingsonderdeel Wetenschappen erg onsamenhangend vond. Het opleidingsonderdeel wordt inhoudelijk zeer breed ingevuld, en de naam dekt niet volledig de lading. In de praktijk hanteren de verschillende betrokkenen overigens de benaming 'Verpleegkundige wetenschappen'. Bovendien vond de commissie ook enkele overlappings terug met andere opleidingsonderdelen. Zo constateerde de commissie dat ethische dilemma's besproken werden in bepaalde keuzeopleidingsonderdelen, maar dat ethiek eveneens een les onderdeel vormt van Wetenschappen. Ze vraagt de opleiding te onderzoeken op welke manier ze de samenhang en de transparantie in dat opleidingsonderdeel kan verbeteren. Volgens de opleiding en de alumni is er al verbetering gebracht in de samenhang van de cursussen, en zijn meerdere overlappings ondertussen weggewerkt. Studenten worden bevraagd over de samenhang, waardoor eventuele problemen redelijk snel kunnen worden gesignaleerd. De commissie begreep ook dat de opleiding ondertussen per opleidingsonderdeel een verantwoordelijke heeft aangewezen, die waakt over de samenhang en de afstemming tussen opleidingsonderdelen of leselementen. De verschillende opleidingsonderdeelverantwoordelijken komen systematisch samen voor overleg. Daarnaast is ook het overleg met de K.H.Kempen en tussen de verschillende hogescholen van de Associatie KU Leuven de laatste jaren geformaliseerd, wat de commissie positief stemt. De commissie drukt daarom haar vertrouwen uit in het verbeteringsproces dat de opleiding doormaakt, en ze motiveert de opleiding om te blijven waken over overlappings.

De commissie heeft ten slotte vastgesteld dat de opleiding haar programma op een studentgerichte manier heeft uitgebouwd en daarmee recht doet aan de flexibilisering van het hoger onderwijs. Het programma is immers zo gestructureerd dat men de verschillende opleidingsonderdelen kan spreiden over meerdere jaren. Dat is voornamelijk voor werkstudenten een groot voordeel. De opleiding stelde wel de voorwaarde op dat alle opleidingsonderdelen binnen de vijf jaren moeten worden behaald om te kunnen slagen. Individuele leertrajecten worden steeds opgesteld in overleg met de opleidingscoördinator, die de volgtijdelijkheid bewaakt. Voor het opleidingsonderdeel Wetenschappen is bepaald dat het opleidingsonderdeel enkel kan worden opgenomen in het academiejaar dat de student ook Klinisch onderwijs 2 heeft opgenomen, of wanneer de student het opleidingsonderdeel combineert met een tewerkstelling. Ook de bachelorproef kan pas gemaakt worden wanneer de student ondertussen Klinisch onderwijs 2 volgt, daarvoor al een credit behaald heeft of al tewerkgesteld is. Daarnaast kan Klinisch onderwijs 1 slechts worden aangevat wanneer de student minimaal 50 procent van het verplichte theoretische pakket heeft

voltooid. Klinisch onderwijs 2 kan pas opgenomen worden in het traject nadat de student de verplichte theoretische opleidingsonderdelen en het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs 1 heeft afgewerkt. De commissie is van mening dat de volgtijdelijkheid relevant is, en ze drukt ook haar goedkeuring uit voor de concrete opbouw van het programma die, ondanks de volgtijdelijkheid, toch toelaat om flexibele leertrajecten op te stellen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie wil de opleiding stimuleren om blijvend te waken over de samenhang van het programma, en om de overlappingsen tussen en in de opleidingsonderdelen van Sociale gezondheidszorg nog meer in te perken, ook in het cursusmateriaal.
- De commissie raadt de opleiding aan om de interne samenhang en de benaming van het opleidingsonderdeel Wetenschappen ("Verpleegkundige wetenschappen") te verbeteren.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studietoegang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding inspanningen levert om de studietijd te toetsen en de studeerbaarheid van het programma op te volgen. Hoewel de resultaten nog niet ideaal zijn, merkt de commissie dat de intentie om te evolueren en te veranderen al tot verbetering heeft geleid. Er wordt een vierjarige cyclus aangehouden om de studietijd te meten. De studietijdmetingen binnen Sociale gezondheidszorg werden uitgevoerd via de webapplicatie Metis. De opleiding trekt echter het concrete nut van de tijdmetinginstrumenten in het algemeen in

twijfel, aangezien de resultaten niet aangeven waarom de gemeten tijd te hoog of te laag ligt. Daarom maakt ze sinds enkele jaren ook gebruik van vakspecifieke bevestigingen en formele gesprekken met de studenten, die beter aangeven waar het probleem zich situeert. De opleidingsonderdeelverantwoordelijken bespreken de verbeteringspunten, eventueel individueel met docenten.

In 2008–2009 waren de resultaten van de tijdmeting voor een groot deel van de opleidingsonderdelen afwijkend van de normatieve studietijd. De opleiding maakt een onderscheid tussen afwijkingen die zich in het waarschuwingsgebied bevinden (minder dan vijf uur verschil per studiepunten) en problematische afwijkingen (meer dan vijf uur verschil per studiepunten). De resultaten gaven aan dat enkel Wetenschappen aan de norm voldeed. Daarnaast scoorden vier opleidingsonderdelen te laag ten opzichte van de begrote studietijd, al vielen ze binnen het waarschuwingsgebied, en vier opleidingsonderdelen noteerden een problematisch lage studietijd: Gezondheids promotie, Psychosociale begeleidingskaders, Psychosociale rehabilitatie en Jeugdgezondheidszorg. De opleiding voerde vervolgens een aantal aanpassingen uit, zodat voor de opleidingsonderdelen extra projecten, opdrachten, trainingen en werkveldbezoeken in het programma werden opgenomen. Ook voor de opleidingsonderdelen in de waarschuwingszone werden de invulling en het aantal studiepunten opnieuw bekeken en geoptimaliseerd. Omdat aan die eerste meting slechts 13 van de 25 studenten deelnamen, was de betrouwbaarheid van de resultaten te laag. Daarom deed de opleiding een nieuwe meting, waar 12 van de 13 studenten op reageerden. Enkel Psychosociale rehabilitatie werd toen nog als problematisch aangeduid, wegens een te lage studietijd. De commissie vraagt de opleiding daarin verandering te brengen. De meeste opleidingsonderdelen zaten in het waarschuwingsgebied, waarbij de cijfers voor Wetenschappen, Gezondheids promotie en Psychosociale begeleidingskaders plots een te hoog gemeten studietijd aangaven. Binnen Wetenschappen zijn er overigens markante verschillen tussen de verschillende deelopleidingsonderdelen die daaronder vallen. De alumni bevestigden de resultaten tijdens de gesprekken. Zij signaleerden onder meer dat toen een aantal relatief zware opleidingsonderdelen samenviel. De opleiding heeft daar echter naar geluisterd en bracht onder tussen meer spreiding in het programma aan. De commissie heeft ook begrepen dat de studenten binnen het opleidingsonderdeel Psychosociale begeleidingskaders nu inspraak hebben in het vastleggen van data voor papers en opdrachten. In het verleden vielen die data vaak in drukke periodes; men probeert dat nu beter te spreiden. Ook voor Wetenschappen heeft de opleiding de verdeling van de studiebelasting in de mate van het mogelijke herbekeken en aangepast in de mate van het mogelijke. Er zijn ondertussen extra interviewsessies en voor de lesonderdelen Management en Integrale kwaliteitszorg heeft men die gespreid over de beide semesters. De commissie vindt het positief dat de opleiding de opmerkingen van de studenten serieus heeft genomen en dat daardoor al enkele verbeteringsacties werden doorgevoerd. Ze stimuleert de opleiding om te blijven zoeken naar een evenwicht in de studiebelasting. Volgens de studenten vraagt de opleiding momenteel nog steeds veel organisatie, zeker in combinatie met een job. Maar ze benadrukten dat zij de werkdruk haalbaar vinden. Bovendien constateerde de commissie dat de opleiding voldoende rekening houdt met de specifieke situatie van de werkstudenten. Er wordt bijvoorbeeld op gelet dat de verplaatsingen beperkt blijven en dat er niet te veel springuren in de uurroosters zitten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de gemeten studietijd van het opleidingsonderdeel Psychosociale rehabilitatie dichterbij te laten aansluiten bij de begrote studietijd, zodat het opleidingsonderdeel uit de problematische zone komt.
- De commissie vraagt blijvende aandacht voor en opvolging van de verschillen tussen de gemeten en de begrote studietijd.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactische concept van de opleiding Sociale gezondheidszorg vertrekt vanuit de sociaal-constructivistische visie op leren: om een maximaal leereffect te bereiken bij haar studenten, hecht de opleiding veel belang aan interactiviteit tussen studenten onderling, en tussen studenten en docenten of stagebegeleiders. De uitwisseling van inzichten en ervaringen, in combinatie met praktijkgerichtheid en reflectieopdrachten in het programma, garanderen volgens de opleiding dat de studenten alle competenties kunnen ontwikkelen. De bachelor-na-bacheloropleiding verwacht evenzeer een grote zelfstandigheid bij de studenten. Gezien zij al een basisopleiding genoten, worden zij minder gestuurd bij individueel werk. De commissie apprecieert het dat de opleiding een dergelijk uitgesproken didactisch concept heeft en dat ook vertaalt naar het programma. De commissie stelde immers vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan werkvormen. Naast hoorcolleges bevat de opleiding stages, stageopdrachten, zelfstudieopdrachten, groepswork bij projecten, communicatietrainingen, werkbezoeken, intervisies en supervisies. Voor het opleidingsonderdeel Psychosociale begeleidingskaders wil de opleiding vanaf het academiejaar 2012–2013 starten met simulatiecliënten. Men maakt al gebruik van beeldopnames voor bepaalde opdrachten. De commissie vindt het positief dat de lessen afgewisseld worden met de twee stages. Ze vernam van de studenten dat ze de nadruk op praktijk en casuïstiek waarderen. De commissie is ervan overtuigd dat de vormgeving van het programma voldoende is afgestemd op het programma.

Ze vraagt echter ook om de leerdoelen explicieter aan de studenten mee te delen. Zij krijgen de informatie daarover gebundeld in de studiegids, maar de commissie vond niet overal de koppeling naar de competenties terug in de cursussen. Wat de kwaliteit van het cursusmateriaal betreft, wil de commissie – naast de opmerkingen omtrent samenhang, verdieping en actualiteit, die al onder facet 2.3 ter sprake kwamen – aangeven dat sommige cursussen meer overzicht kunnen gebruiken: meer eenvormigheid in de inhoudsopgaves en in het correct refereren, zou wenselijk zijn. De commissie vindt het in dat kader belangrijk dat de opleiding een formele structuur uitwerkt voor een kritische opvolging van de inhoud en de didactische kwaliteit van de verschillende cursussen. Ze is van mening dat dit voorlopig nog te zeer de eigen verantwoordelijkheid van de docenten is. De matige kwaliteit van het cursusmateriaal is voor de commissie van doorslaggevend belang, aangezien zij dit als een elementair gegeven beschouwt voor de kwaliteit van een opleiding.

De commissie heeft eveneens vastgesteld dat zowel de studenten als docenten de elektronische leeromgeving Toledo actief en frequent gebruiken. De structuur ervan is duidelijk en toegankelijk. De commissie vond er verschillende opleidings- of studentgerelateerde documenten op terug. Per opleidingsonderdeel zijn er studiefiches met uitleg over de doelstellingen, de evaluatie en de inhoud ervan. Docenten hebben ook toegang tot intranet, waarop veel informatie terug te vinden is. Intranet werd echter minder actief gebruikt, zo begreep de commissie, aangezien docenten onderling ook al via Toledo en e-mail communiceren.

De opleiding werkt sinds kort aan een initiatief rond afstandsleren met videoconferencing, onder andere in het kader van internationalisering. Maar ook om de verplaatsingen tussen de locaties te beperken, test de opleiding momenteel een e-working-programma. Blended learning vergt een uitbreiding van de technische capaciteit. Zodra die aanwezig is in de beide partnerhogescholen, zou het geheel of gedeeltelijk afstandsleren kunnen worden geïmplementeerd. De commissie moedigt het initiatief aan en is benieuwd naar de toekomstige ervaringen met de toepassing ervan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de leerdoelen expliciet in het cursusmateriaal op te nemen, zodat de koppeling naar het competentieprofiel per opleidingsonderdeel transparant is.
- De commissie beveelt de opleiding aan een meer systematische kwaliteitscontrole van het cursusmateriaal op te starten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Sociale gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de K.H.Kempfen. In de Associatie KU Leuven hanteert men hetzelfde onderwijs- en examenreglement (OER), waarin gemeenschappelijke afspraken zijn opgenomen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, op voorwaarde van een gegronde motivering. De commissie merkt dat het toetsbeleid effectief leidt tot kwalitatieve evaluaties.

Sinds 2011–2012 maakt de opleiding gebruik van een toetsmatrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is lovend over het bestaan van de toetsmatrix, en drukt de hoop uit dat de opleiding de matrix ook daadwerkelijk als instrument zal hanteren. De opleiding heeft daarnaast ook een toetsplan, waarin aan de opleidingsonderdelen een aantal toetsvormen wordt toegekend. Daaruit kon de commissie concluderen dat zowel formatief als summatief wordt geëvalueerd. De competentiegerichtheid van het evaluatiebeleid valt haar positief op.

De commissie kon vaststellen dat er veel variatie in de evaluatievormen zit en dat die in hoge mate competentiegericht zijn. De opleiding streeft in hoge mate de integratie van theorie in praktijk na. Er werd afgewisseld tussen theorie-, toepassings- en casusvragen. De commissie stelde ook vast dat de opleiding veel gebruikmaakt van papers en opdrachten om de studenten te evalueren. Ze vindt dat ten opzichte van de examens een goede afwisseling, die de kritische ingesteldheid van de studenten stimuleert. Enkel voor het onderdeel 'wetenschappelijk onderzoek' binnen Wetenschappen maakte de commissie de kanttekening dat het niveau van de vragen te gemakkelijk is. Ze raadt de opleiding aan om daarin verandering te brengen. Een aantal oplei-

dingsonderdelen koppelt een gedeelte van de evaluatie aan een opdracht op de stageplaats. Aan de hand van een casus wordt zo theorie geïmplementeerd in de stage. Studenten worden geacht zelfstandig te zijn, maar ze kunnen voor opdrachten en papers voor een aantal opleidingsonderdelen bij de vakdocent in kwestie een tussentijdse bespreking aanvragen. Over de professionaliseringsactiviteiten die de studenten volgen, noteren ze hun ervaringen in hun vormingsportfolio. De ruime aandacht voor reflectie, intervisie en supervisie draagt de goedkeuring van de commissie weg, aangezien dat getuigt van een procesgerichte evaluatie. De docenten gaven aan dat ze het gebruik van peer- en selfassessment een meerwaarde vinden voor de competentieontwikkeling van de student.

De eindevaluatie van de stage wordt in overleg met de student, de stagementor en de stagebegeleider opgemaakt. Daarbij wordt rekening gehouden met het gesprek aan het einde van de stage, maar ook met de evaluatie van de professionaliseringsactiviteiten. De student bereidt zich voor op de eindevaluatie door de feedback en de adviezen van tussentijdse besprekingen met de stagementor en de stagebegeleider op te volgen. Hij schrijft ook een evaluatieverslag, waarin hij aanduidt of hij voor de verschillende competenties apart al dan niet een voldoende haalt. Sterke of zwakke punten moeten worden gemotiveerd. Tijdens de eindevaluatie bespreekt de stagebegeleider ook de stageopdrachten en de integratie van kennis en praktijk met de studenten. De stagebegeleider geeft iedere student dan op basis van een vierpuntenschaal een oordeel per competentie, wat leidt tot een definitief cijfer op 20. Studenten zijn op de hoogte van de evaluatieprocedure via het evaluatiedocument waarin de criteria zijn opgenomen. Zowel de stagementor, de student als de stagebegeleider ondertekent het evaluatieformulier. De commissie is van mening dat die aanpak de student de kans geeft om zijn groeiproses te tonen en verder te ontwikkelen. De studenten merkten tijdens de gesprekken bovendien op dat de stagebegeleider de studenten steunt en de stageplaats steeds goed wijst op haar verplichtingen ten opzichte van de student. De studenten ervaren de verschillende besprekingen als positief, aangezien ze vanuit een constructief perspectief verlopen en gericht zijn op de evolutie van de studenten.

De commissie constateerde dat er een duidelijke procedure bestaat voor de evaluatie van de bachelorproeven. De studenten moeten het tijdschriftartikel dat ze geschreven hebben, presenteren en verdedigen voor een jury. De jury bestaat uit een voorzitter, de begeleider, een interne en een externe lezer, die op voorhand het definitieve artikel hebben gelezen. Enkel de interne en externe lezer evalueren de bachelorproef inhoudelijk en vormelijk, net zoals de presentatie. De opleidingscoördinator of de opleidingsverantwoordelijke van de bachelorproef geeft een definitieve quoterings. De commissie vindt de evaluatie duidelijk uitgebouwd, maar ook erg procesgericht. Ze maakt de kanttekening dat ook het eindproduct in de toekomst strenger moet worden beoordeeld (zie ook *facet 6.1*). Het is volgens de commissie echter een sterk punt dat men voor bachelorproeven werkt met een wisselende ploeg van externe lezers.

In het algemeen verloopt de toetsing in de opleidingen bovendien transparant: zowel voor de stage als voor de bachelorproef heeft de opleiding bundels uitgewerkt waarin de doelstellingen en de evaluatie concreet worden toegelicht. Daarnaast worden de studenten op voorhand ingelicht over de manier van evalueren, en kunnen ze voorbeeldexamens terugvinden in het examenprotocol dat de opleiding per opleidingsonderdeel heeft ontwikkeld. Naast een voorbeeldexamen kunnen de studenten daarin ook terugvinden hoe de quoterings is verdeeld. Dat garandeert een maximale transparantie, wat de goedkeuring van de commissie wegdraagt. In het examenprotocol kunnen studenten overigens ook zien welke evaluatievorm bij wel opleidingsonderdeel of deelopleidingsonderdeel wordt gehanteerd. Bij papers of casusopdrachten worden de vormelijke vereisten en de deadline duidelijk gecommuniceerd. De commissie vindt het positief dat de opleidingscoördinator dergelijke afspraken omtrent inleverdata bovendien bijhoudt in functie van de studiebelasting. Studenten zijn tevreden over de transparantie, hoewel ze tijdens de gesprekken

ook aangaven dat ze nog iets meer feedback wensten na examens en papers. Er is een ombudspersoon, bij wie de studenten eventueel terecht kunnen. Wanneer er problemen zijn omtrent evaluaties, kunnen studenten dat aan de ombudspersoon aangeven. De manier van evalueren wordt ten slotte ook bevraagd in de perceptiemetingen per opleidingsonderdeel. Op basis van die perceptiemetingen zijn in het verleden al aanpassingen gebeurd op het vlak van de evaluatievorm.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het raadzaam om de moeilijkheidsgraad van het examen ‘Wetenschappelijk onderzoek’ te verhogen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Tot 2007–2008 liet de opleiding Sociale gezondheidszorg enkel studenten toe met een bachelor-diploma Verpleegkunde of Vroedkunde. Momenteel zijn alle studenten met een bachelor- of masterdiploma in de gezondheids- en welzijnszorg welkom. De opleiding geeft aan dat die wijziging een grote impact heeft op de effectieve studenteninstroom. Ze heeft sindsdien ook studenten ingeschreven met onder andere de diploma's Ergotherapie, Maatschappelijk werk, Toegepaste psychologie en Orthopedagogie.

De commissie vindt het positief dat de opleiding zich openstelt voor een diverse instroom, maar waarschuwt de opleiding ook voor het verschil in startcompetenties van studenten uit verschillende vooropleidingen. De achtergrondgegevens van de instromende studenten worden niet systematisch bijgehouden of geanalyseerd. De commissie vindt het raadzaam om daar wel gebruik van te maken, om een beeld te krijgen van de verschillen in het instroomprofiel. Andersom benadrukt de commissie ook dat de opleiding Sociale gezondheidszorg duidelijk de inhoud van het programma moet communiceren aan potentiële studenten. Er moet volgens de commissie explicieter aangegeven worden dat het ook gaat om een managementgerichte opleiding, waarin veel aandacht gaat naar systeembenadering. De naam van de opleiding, Sociale gezondheidszorg, laat dat volgens de commissie niet helemaal blijken. Zoals vermeld waarschuwt de commissie ervoor dat de balans tegelijk ook weer niet te sterk mag overhellen naar de managementelementen in de opleiding.

Met alle inschrijvende studenten wordt een intakegesprek gehouden. Daarin krijgen ze informatie over de opleiding, de EVK's en de mogelijkheid om een individueel leertraject op te stellen.

Werkstudenten krijgen advies en ondersteuning in het opstellen van een traject op maat. Indien nodig kunnen studenten ook doorverwezen worden naar de dienst Studentenvoorzieningen, Stuvor, om informatie te verkrijgen over financiële of andere ondersteuning. Bij eventuele kenniskorten kunnen ze die inhalen via de permanente vormingen in het programma. Studenten kiezen regelmatig voor de vormingen over sociale zekerheid en de OCMW-wetgeving. Het is ook mogelijk dat studenten een lespakket uit de reguliere opleiding Verpleegkunde met afstudeerrichting Sociale verpleegkunde volgen. Die informatie krijgen kandidaten ook tijdens het intakegesprek. De commissie staat achter de organisatie van de intakegesprekken.

In het algemeen kon de commissie vaststellen dat vrijstellingen voor EVK's niet frequent worden toegekend. EVK's kunnen via een gemotiveerde brief met alle bewijsstukken worden aangevraagd. De opleidingscoördinator reageert daarop binnen de drie weken en plant vervolgens een gesprek met de student om een traject op te stellen. Een EVC aanvragen is momenteel niet mogelijk, hoewel de opleiding aangeeft te willen onderzoeken of dat in de toekomst wel kan. Studenten met een masterdiploma kunnen echter een vrijstelling krijgen voor het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen en voor de scriptie. De vrijstelling voor de scriptie geldt ook voor studenten met een ander bachelor-na-bachelordiploma. Vrijstellingen worden ten slotte ook toegekend wanneer de student al in het bezit is van een creditbewijs voor een opleidingsonderdeel. De commissie merkt op dat de regelgeving daaromtrent nog meer en helderder gecommuniceerd zou moeten worden aan de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de instroomprofielen en de verschillen daartussen in kaart te brengen.
- De commissie vraagt om de informatie over EVK's en andere vrijstellingen nog duidelijker te verspreiden aan de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ontmoette tijdens het visitatiebezoek een gemotiveerd personeelsteam dat zich inzet voor de opleiding, en dat zich toegankelijk opstelt ten opzichte van de studenten. De studenten waarderen de nabijheid van de docenten. Dat maakt dat men veel beter de vinger aan de pols kan houden bij eventuele problemen, en waar nodig snel kan bijsturen. De opleiding bestaat uit een opleidingsverantwoordelijke, een kern van vast personeel en een aantal gastdocenten en -sprekers. De opleidingsverantwoordelijke geeft ook zelf les. De commissie apprecieert dat, aangezien de opleidingsverantwoordelijke op die manier een grotere feeling heeft met de studenten.

De commissie begreep dat het personeelsbeleid van de opleiding aangestuurd wordt vanuit het departement en het centrale beleid van de Katholieke Hogeschool Limburg. Personeelsleden zijn op de beide niveaus vertegenwoordigd in het departementale onderhandelingscomité (DOC) en het hogeschoolonderhandelingscomité (HOC). In de bachelor-na-bacheloropleiding organiseert men bovendien tweejaarlijks een algemeen docentenoverleg, waarop al het onderwijzende personeel is uitgenodigd. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat wordt geluisterd naar eventuele verzuchtingen en dat dat leidt tot initiatieven.

Bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden wordt volgens de opleiding enerzijds gelet op vakinhoudelijke competenties en expertise, en anderzijds op de didactische deskundigheid. Vanuit het departement streeft men bovendien naar een personeelsteam waarin twee derde van de leden academisch geschoold is. De commissie waardeert het dat nieuwe collega's worden uitgenodigd op twee informatievergaderingen en een meter of peter toegewezen krijgen om hen wegwijs te maken in de school en de bachelor-na-bacheloropleiding.

Ieder personeelslid ontvangt jaarlijks een taakbelastingsfiche, waarin zowel onderwijstaken als organisatorische en administratieve opdrachten worden opgenomen. Bovendien worden ook bijscholing en navorming opgenomen in de taakbelasting: een aantal uren (10 procent) wordt forfaitair ingezet op professionalisering, hetzij didactisch, hetzij in het kader van sociale gezondheidszorg. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat daarvoor voldoende budget wordt vrijgemaakt. De professionalisering wordt opgevolgd tijdens de functioneringsgesprekken. De commissie vindt dat positief, maar merkt ook op dat de bijscholingen vrijblijvend zijn en dat de concrete invulling van die uren te zeer de eigen verantwoordelijkheid van de individuele docent blijft. Ze vraagt om vanuit de opleiding didactische bijscholingen aan te bieden.

De prestaties en het welbevinden van de personeelsleden worden opgevolgd aan de hand van jaarlijkse functioneringsgesprekken en vijfjaarlijkse evaluatiegesprekken. Voor nieuwe personeelsleden volgt na het eerste jaar een evaluatiegesprek. De evaluatie baseert zich zowel op de bevindingen van de leidinggevende en het personeelslid zelf, als op de beoordelingen van studenten en collega's. Op die manier is een brede en objectieve evaluatie gegarandeerd. De nadruk ligt

steeds op het permanente proces waarin een personeelslid zich bevindt. Vanuit de hogeschool hanteert men het 'Systeem voor Waardering en Ontwikkeling Personeel' (SWOP). De commissie drukt haar goedkeuring uit voor de duidelijke visie en de focus op ontwikkeling vanuit het personeelsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een aanbod didactische bijscholing en navorming te voorzien, zodat de professionalisering van het personeel niet alleen vanuit individuele initiatieven van docenten voortkomt.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de professionele gerichtheid van de docenten en gastdocenten hoog ligt, en dat de opleiding bewust investeert in een gevarieerd en gespecialiseerd team. Relevante beroepservaring en het opleidingsniveau worden in acht genomen bij het aanwerven van nieuwe personeelsleden. De commissie concludeert daaruit dat het gespecialiseerde personeelsteam het resultaat is van een zeer degelijke selectieprocedure, waarbij gekeken wordt naar het kunnen aanbieden van zowel expertise als een vlotte samenwerking en kwalitatief onderwijs. Daarbij vraagt de commissie dat de opleiding er toch op let dat ze mensen met een niet-verpleegkundig of -medisch diploma blijft aantrekken. De gastsprekers komen uit verschillende achtergronden, en zijn vaak experts in een subspecialisatie van de sociale gezondheidszorg. Het inschakelen van gastdocenten en -sprekers is volgens de commissie een meerwaarde, aangezien het op die manier mogelijk is om de zeer snel wijzigende wetgeving in de opleiding te integreren. Ze bevestigt dat het werken met gastdocenten en -sprekers een garantie biedt om op de hoogte te blijven van actuele evoluties in de sociale sector. Tijdens de lessen komen de studenten aan de hand van reële casussen en praktijkvoorbeelden regelmatig in contact met de effectieve beroepspraktijk. De commissie begreep uit de gesprekken met de studenten dat zij erg tevreden zijn over de expertise van hun docenten.

De vakspecialistische professionalisering is net zoals de didactische bijscholing opgenomen in de taakfiche van ieder personeelslid. Ook hier blijft de professionalisering een individuele verantwoordelijkheid. De opleiding merkt wel op dat de meeste personeelsleden op de hoogte zijn van actuele ontwikkelingen, gezien hun werkervaring in de sector. Dat is volgens de opleiding net een van de redenen waarom ze met gastdocenten en -sprekers werkt. De commissie juicht dat toe. Ze constateerde dat veel docenten zich uit eigen interesse bijscholen en deelnemen aan congressen of symposia. Wie dat wenst, kan zich opgeven voor een werkveldstage. De commissie vindt dat een zeer sterk punt, op voorwaarde dat de werkveldstage inhoudelijk nuttig wordt ingevuld. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding openstaat voor voorstellen in verband met vakinhoudelijke bijscholingen.

De commissie merkt daarnaast op dat de internationale deskundigheid van het personeel nog voor verbetering vatbaar is. Gezien de meeste docenten hun onderwijsopdracht combineren met een andere job in de sector, is het voor velen praktisch onhaalbaar om aan een buitenlands project of een internationale uitwisseling mee te werken. De opleiding geeft wel aan dat de internationale contacten van de docenten bewust werden uitgebreid. De verantwoordelijke voor de bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg woonde in 2011 de EUCEN-conferentie omtrent levenslang leren in Italië bij. Die persoon woonde ook de inleefreis bij van de studenten uit de basisopleidingen Vroedkunde en Verpleegkunde in Tanzania, mede met het doel om te bestuderen hoe het Noord-Zuidproject kan ingezet worden voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. Er wordt ook overlegd met het Universitair Medisch Centrum in Maastricht en met de bachelor-na-bacheloropleiding Noord-Zuid aan de KHLeuven. Een docent van de opleiding Sociale gezondheidszorg werkt overigens mee aan het Europese project euPrevent, dat de levenskwaliteit preventief wil verbeteren door grensoverschrijdende samenwerking. De commissie ondersteunt dergelijke samenwerkingsinitiatieven, en stimuleert de opleiding om het personeel meer te betrekken bij internationale projecten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om de internationale inzichten van de docenten te verruimen, en vraagt daarom om de docenten meer te motiveren deel te nemen aan internationale stages, congressen of projecten.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding Sociale gezondheidszorg een personeelsbestand heeft van in totaal één voltijdse equivalent (VTE). Dat omvat zowel onderwijzend als administratief en technisch personeel. Er zijn drie medewerkers als ATP aangesteld. Het onderwijzende personeel bestaat vervolgens uit zes lectoren (0,44 VTE), één praktijklector (0,29 VTE), 19 gastsprekers (0,083 VTE) en twee gastprofessoren (0,10 VTE). Concreet worden zij ingeschakeld voor lesopdrachten, stagebegeleiding, selecteren van stageplaatsen, opvolging per opleidingsonderdeel, coördinatie binnen de opleiding, en de opvolging en begeleiding van de bachelorproef. De gastsprekers staan in voor een aantal lessen binnen Sociale rehabilitatie, Kinderpsychiatrie en Jeugdgezondheidszorg. De commissie heeft uit de gesprekken begrepen dat de werkdruk hoog is, maar dat die gedeeltelijk door de grote motivatie van het personeel kan worden opgevangen. Bovendien houden de opleidingscoördinator en het departementshoofd op dat vlak een vinger aan de pols. Toch vraagt de commissie om de haalbaarheid van een dergelijk hoge werkdruk te blijven opvolgen. Ze vindt de centrale rol van de opleidingscoördinator een pluspunt. De commissie is echter ook van mening dat deze sleutelrol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden, dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen.

Aangezien de studentenaantallen doorheen de jaren erg wisselend zijn, kan de opleiding op langere termijn nooit inschatten welke personeelsbezetting zij nodig heeft of welke taakbelasting zij de personeelsleden kan garanderen. De lectoren en praktijklectoren zijn allemaal vast

aangesteld, maar zijn niet voltijds betrokken in de opleiding Sociale gezondheidszorg. Zij hebben soms nog andere taken in het departement. De opleiding geeft aan dat de optie bestaat om personeel en expertise uit te wisselen met de K.H.Kempen. De commissie is van mening dat de toegenomen samenwerking voor de beide hogescholen inderdaad een voordeel is, waarvan ze hoopt dat de opleidingen de mogelijkheden maximaal benutten.

De vaste personeelsleden zijn doorgaans dertigers, veertigers of vijftigers. Er is een personeelslid jonger dan dertig en een personeelslid ouder dan zestig. Binnen het onderwijzende personeel zijn de vrouwen in de meerderheid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de haalbaarheid van de hoge werkdruk voor het personeel en de opleidingscoördinator meer op te volgen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **[voldoende](#)**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de infrastructuur en de materiële voorzieningen van de Katholieke Hogeschool Limburg kwaliteitsvol onderwijs kunnen garanderen. Ze apprecieert het dat de KHLim samen met de partnerhogeschool werk maakt van een vlotte organisatie, waarbij de studenten voldoende informatie krijgen over de bereikbaarheid en de uurroosters. De opleiding promoot daarnaast bewust het openbaar vervoer en carpooling.

Wat de infrastructuur van de KHLim betreft, vernam de commissie dat de onderwijsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden op de campus Bonnefanten in het centrum van Hasselt, waar zeven leslokalen en een docentenstudio voorzien zijn. Daarnaast kunnen de studenten terecht op de campus Oude Luikerbaan, waar de bibliotheek, het studielandschap, de vergaderzaal, de cursusdienst, de administratieve diensten, de kantoren van de docenten en de cafetaria zich bevinden.

In het algemeen vond de commissie de lokalen die zij bezocht, verouderd maar netjes. De commissie merkte daarnaast op dat de vergaderzaal niet erg ruim is. De campus op de Oude Luikerbaan wordt bezet door het departement Gezondheidszorg en het departement Sociaal-agogisch werk. De spreiding over twee campussen is te wijten aan de toegenomen studentenaantallen. De commissie is van mening dat de spreiding over meerdere campussen in combinatie met het gegeven dat de studenten Sociale gezondheidszorg slechts beperkt aanwezig moeten zijn voor de lessen, geen ideale omgeving creëren om het gebruik van de voorzieningen te stimuleren of het leren aan te moedigen. In september 2014 plant het departement echter de verhuis naar een nieuwe campus Gezondheidszorg in Genk. De commissie kreeg inzage in de bouwplannen, en is enthousiast over de nieuwbouw en de ligging, die een integratie mogelijk maken tussen de opleidingen binnen Gezondheidszorg en het nabijgelegen Sint-Jan Ziekenhuis Oost-Limburg (ZOL). De kwaliteit van de materiële voorzieningen is opgenomen in de jaarlijkse studentenbevragingen, zodat de studenten eventuele tekorten kunnen signaleren. Zij gaven tijdens de gesprekken aan dat zij in het verleden wel al opmerkingen hadden over de verouderde faciliteiten op de campus Bonnefanten. Ze tillen er weliswaar niet zwaar aan, aangezien ze relatief weinig les hebben en er op termijn een nieuwe campus komt. De opleiding verwacht overigens ook dat de nieuwe locatie een groter campusgevoel onder de studenten zal creëren.

De huidige voorzieningen volstaan volgens de commissie voorlopig nog. Ze constateerde dat het gebouw vlot toegankelijk is, ook voor mensen met functiebeperkingen. Er is daarnaast overal draadloos internet beschikbaar. In het studielandschap bij de bibliotheek zijn 28 computers en een kopieertoestel aanwezig, waarvan de studenten gebruik kunnen maken. De bibliotheek is dagelijks open van 8.30 tot 17.30 uur, op vrijdag tot 15.30 uur. In de bibliotheek kan men zowel boeken, tijdschriften, dvd's als e-bronnen raadplegen. De collectie maakt deel uit van LIBISnet, waardoor studenten en docenten beschikken over de verzamelde catalogus van alle deelnemende instellingen. Het is volgens de commissie voor de bachelor-na-bachelorstudenten, en in het bijzonder voor de werkstudenten, een bijkomend voordeel dat zij ook thuis kunnen opzoeken in de beschikbare databanken. Nieuwe bibliotheekaanwinsten worden bekendgemaakt via 'Het Gezetje', de interne informatiekraant. De commissie drukt tot slot ook haar goedkeuring uit voor het project in samenwerking met de vzw Gors: de catering in de studentencafetaria wordt immers verzorgd door een aantal krachten uit sociale tewerkstelling. De commissie hoopt dat dat maatschappelijke initiatief in de toekomst ook naar de nieuwe campus wordt meegenomen, aangezien ze overtuigd is van de sociale meerwaarde daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om een groter vergaderlokaal te voorzien op de nieuwe campus.
- De commissie vraagt de opleiding om bij de verhuis naar een nieuwe campus een meer geïntegreerde leeromgeving te voorzien.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studenten kunnen volgens de commissie rekenen op een toegankelijk personeelsteam dat bereid is om waar nodig te helpen. Zoals aangehaald wil de bachelor-na-bacheloropleiding de zelfstandigheid van de studenten stimuleren. Ze geeft ook aan dat de studenten vakinhoudelijke studiebegeleiding als weinig noodzakelijk beschouwen. Wel probeert de opleiding ondersteuning op maat te bieden wat informatievoorziening, praktische organisatie, transparantie in het kader van evaluaties en begeleiding van de bachelorproef en stages betreft. Andere vormen van studiebegeleiding zijn vraaggestuurd en eerder occasioneel. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten af en toe na de lessen vragen hoe het met het leren gaat en of er problemen zijn. De commissie vindt die laagdrempelige aanpak positief, maar vindt dat die informele aanpak gepaard moet gaan met voldoende uitgebreide communicatie over de opties rond studietraject- en studievoortgangbegeleiding.

Voor de bachelor Sociale gezondheidszorg bestaat een infobrochure. Via advertenties en aankondigingen op de website van de KHLim verspreidt de opleiding nieuws over onder meer de opendeurdagen. Bij de start van een nieuw academiejaar krijgen de studenten informatie over de opleiding en het programma. Tijdens de intakegesprekken kan de opleiding al veel vragen beantwoorden. Alle studenten krijgen bovendien de studiegids, en kunnen het onderwijs- en examenreglement raadplegen via Toledo of de website van de KHLim. Uit de alumnibevraging bleek dat zij meer informatie wensten voor de aanvang van de opleiding, onder andere over tewerkstellingsmogelijkheden nadien. De studenten waarderen het dat uurroosters en stageplanningen tijdig worden verspreid. In de studiegids kunnen ze informatie over de rol van de ombudspersoon terugvinden. De commissie stelde echter vast dat de studenten niet goed wisten wie de ombudspersoon was. De ombudsfunctie wordt ingevuld door de departementssecretaris en situeert zich op departementaal niveau. De ombudspersoon merkte op dat er weinig problemen gesignaleerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. Om uit te sluiten dat de verklaring daarvoor ligt in het niet kennen van de ombudsfunctie, zou de zichtbaarheid van de ombudspersoon volgens de commissie moeten worden versterkt.

Wanneer docenten merken dat studenten uitstelgedrag vertonen of met problemen kampen, wordt daarover een gesprek gevoerd. Samen met de opleidingscoördinator bekijkt men dan of een grotere spreiding van de opleidingsonderdelen een oplossing kan bieden. De commissie apprecieert het dat de opleiding zich bij moeilijkheden als eerste aanspreekpunt opstelt, en de studenten probeert te motiveren en ondersteunen.

Studenten kunnen ook gebruikmaken van psychosociale begeleiding, als zij dat wensen. Dat is hetzelfde voor de bacheloropleidingen en de bachelor-na-bacheloropleiding. De voorzieningen van de vzw Stuvor zijn echter enkel beschikbaar voor de initiële bacheloropleidingen. Studenten uit de bachelor-na-bacheloropleidingen kunnen enkel worden doorverwezen naar externe hulpverlening. De commissie betreurt dat, en vindt het wenselijk dat ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk wordt gemaakt.

Er zijn geen bijzondere voorzieningen voor buitenlandse studenten of voor studenten die naar het buitenland gaan. De studenten die een buitenlandse stage willen lopen, krijgen evenwel een stagebegeleider die hen opvolgt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer aandacht te besteden aan duidelijk communicatie over studietrajectbegeleiding en studievoortgang.
- De commissie vraagt de opleiding om de zichtbaarheid van de ombudspersoon te vergroten.

- De commissie beveelt de opleiding aan om ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk te maken.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft in samenwerking met de hogeschool en de Associatie KU Leuven een aanzet genomen in het opstarten van een kwaliteitscultuur. Op het niveau van de hogeschool heeft men volgens de commissie een waardevolle visie op kwaliteitszorg ontwikkeld. Ze kon vaststellen dat er de laatste jaren veel werk gestoken is in het opstarten van een geïntegreerd kwaliteitsbeleid. Sinds de goedkeuring van de beleidsvisie rond interne kwaliteitszorg in 2007 heeft men aan de hand van een matrixstructuur alle departementen een rol toegekend in de centraal aangestuurde kwaliteitszorg. De departementale kwaliteitsankers vormen de brug tussen de centrale kwaliteitsverantwoordelijken en de opleidingen. De structuur uit zich ook in de opstelling van procedures, jaarplannen, actieplannen en meetinstrumenten. Wat de meetinstrumenten betreft, kocht de centrale kwaliteitszorgdienst de software voor online-enquêteering, die momenteel al operationeel is. De centrale dienst zorgde er ook voor dat een aantal medewerkers uit verschillende lagen van de hogeschool de nodige bijscholing inzake kwaliteitszorg kreeg.

De commissie is tevreden over het meetbeleid van de opleiding. De opleiding evalueert de kwaliteit van haar onderwijs aan de hand van studietijd- en perceptiemetingen per opleidingsonderdeel, docentenevaluaties en een alumnibevraging. De studietijdmetingen, die de opleiding sinds 2008–2009 uitvoert, zouden in principe om de vier jaren plaatsvinden, aangezien een tijdmeting veel werk vraagt van de studenten. In 2009–2010 werd al een nieuwe tijdmeting gedaan, enerzijds omdat de respons van de eerdere meting erg laag was, anderzijds en voornamelijk omdat de eerste resultaten voor een aantal opleidingsonderdelen problematisch waren. Via de tweede meting wilde de opleiding nagaan in welke mate de verbeteringsacties effect hadden (zie ook facet 2.5). De commissie is tevreden dat de opleiding de resultaten van metingen effectief analyseert en benut om verbeteringsacties op te starten. Wat de studietijdmetingen betreft, benadrukte de opleiding dat de resultaten daarvan niet voldoende kunnen verklaren waarom de gepercipieerde studie-

tijd al dan niet overeenkomt met de begrote studietijd. Bovendien blijft het een uitdaging om de respons hoog genoeg te houden. De commissie vraagt de opleiding om te blijven waken over de betrouwbaarheid van de metingen. Ze merkt op dat ook het organiseren van focusgesprekken als aanvulling op kwantitatieve metingen kan benut worden om de studenten te betrekken bij de interne kwaliteitszorg.

Daarnaast stelde de commissie vast dat de opleiding per opleidingsonderdeel of deelopleidingsonderdeel een perceptiemeting opstelt. Dergelijke bevragingen vergen enige moeite van de studenten. Om die reden worden doorgaans maximaal drie opleidingsonderdelen bevraagd op jaarbasis. Het is immers belangrijk dat de studenten gemotiveerd blijven om de perceptiemetingen waarheidsgetrouw in te vullen. Uit de resultaten kan men concluderen dat de meeste opleidingsonderdelen goed tot zeer goed scoren op de aspecten 'totaalbeeld', 'lesgever', 'inhoud', 'relevantie', 'bruikbaarheid/toepasbaarheid', 'werkvorm' en 'cursusmateriaal'. Enkel voor het opleidingsonderdeel Jeugdgezondheidszorg behaalde het cursusmateriaal een iets mindere score: matig-goed. De commissie stelde vast dat nog niet alle opleidingsonderdelen momenteel al zijn bevraagd. Ze heeft wel gemerkt dat de opleiding daarvoor een duidelijke planning volgt, wat ze apprecieert. Wanneer de verschillende bevragingsmethodes de opleiding niet voldoende inzicht bieden in de gesignaleerde problemen, kan ook een studentenoverleg nuttig zijn om concretere opmerkingen van de studenten te verkrijgen.

Voor de alumnibevraging werd in 2010–2011 een eerste proefmeting gehouden. Aan de hand van die proefmeting zal de opleiding de vragen nog optimaliseren, vooraleer de digitale enquête systematisch wordt verstuurd aan alle alumni die zes tot twaalf maanden zijn afgestudeerd. De commissie begreep dat de alumnibevraging peilt naar de organisatie en de inhoud van de opleiding, maar ook naar de tewerkstellingsplaats, de functie-inhoud en het tewerkstellingsniveau van de studenten. Uit de proefmeting kwamen drie aspecten naar voor die slechts een matige quotering kregen: de informatie over tewerkstellingsmogelijkheden voorgaand aan de opleiding, de informatie verschaft door de opleidingscoördinator voorafgaand aan de opleiding en de eerder matige tevredenheid over de bachelorproef. De opleiding gaf ten slotte aan dat men in het najaar van 2012 een eerste 'ontbijtsessie' heeft gepland voor de vertegenwoordigers van het werkveld. Tijdens een ontbijtsessie bespreekt men de kwaliteit van het programma en de opleiding. Bovendien meldde de opleiding dat de kwaliteitszorg ook een topic is op de bijeenkomsten van de opleidingsadviesraad, die in het academiejaar 2011–2012 werd opgestart. Daarvan maken overigens ook alumni deel uit. De commissie is van mening dat de opleiding de meetinstrumenten systematisch gebruikt en daarnaast de overlegstructuren voldoende als input benut voor de verbetering van haar kwaliteitszorg. Het is de commissie echter ook opgevallen dat de opleiding pas sinds kort de alumni en het werkveld betreft bij haar interne kwaliteitszorg. Ze vraagt de opleiding om de input van de externe betrokkenen in de toekomst nog meer te formaliseren. Ze drukt weliswaar haar vertrouwen uit in het kwaliteitsbeleid van de opleiding, aangezien ze gemerkt heeft dat de opleiding een duidelijke toekomstvisie heeft en actief werkt aan het uitbouwen van een interne kwaliteitscultuur.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de betrouwbaarheid en de lage responsgraad voor de tijdmetingen dichter op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevragingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden.
- De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding de rol van de alumni en het werkveld ten opzichte van de interne kwaliteitszorg nog verder formaliseert.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie merkt dat er de laatste jaren veel aandacht besteed werd aan de kwaliteitsverbetering, zowel op hogeschoolniveau, het niveau van het departement Gezondheidszorg als in de opleiding Sociale gezondheidszorg. De hogeschool ontwikkelde jaarplannen, op departementaal niveau werden prioritaire actieplannen uitgewerkt en de opleiding hanteert een eigen jaaractieplan. De Katholieke Hogeschool Limburg heeft in dat kader een kwaliteitshandboek uitgewerkt, waarin een aantal procedures is opgenomen. De commissie is positief over het al gevorderde kwaliteitsbeleid, maar merkt op dat het kwaliteitshandboek, dat via intranet beschikbaar is, erg ontoegankelijk en weinig overzichtelijk is. De opleiding bevestigt dit, maar ze geeft ook aan dat daarvoor al een nieuw en meer gebruiksvriendelijk softwareplatform wordt ontworpen.

De opleiding formuleerde in het zelfevaluatierapport drie grote streefdoelen die ze op korte of middellange termijn wilde realiseren. Ten eerste wenste ze de samenwerking met de Katholieke Hogeschool Kempen te formaliseren in een samenwerkingsakkoord. Ten tweede beoogde ze de ontwikkeling van een nieuw competentieprofiel, dat in overleg met de K.H.Kempen tot stand moest komen. Ten slotte legde ze zichzelf op om het werkveld en de alumni nauwer te betrekken bij de interne kwaliteitszorg. De commissie kan momenteel bevestigen dat die streefdoelen al geheel of gedeeltelijk bereikt zijn; er bestaat ondertussen een formeel samenwerkingsakkoord met de K.H.Kempen. Het uitbouwen van een nieuw competentieprofiel bevindt zich al in een gevorderde fase; de competenties werden al internationaal getoetst. Voor de betrokkenheid van alumni en werkveld zijn de eerste concrete stappen gezet in het opstarten van een opleidingsadviesraad en de proefbevraging van de alumni.

Naast die drie streefdoelen stelde de commissie vast dat het evaluatiebeleid van de opleiding leidt tot verbeteringsplannen op het onderwijsniveau. De resultaten van metingen worden immers besproken tijdens het overleg per opleidingsonderdeel. De opvolging daarvan gebeurt tijdens het tweejaarlijkse docentenoverleg, waar ook de opleidingscoördinator op aanwezig is. Bij de perceptiemetingen per opleidingsonderdeel worden de resultaten steeds teruggekoppeld aan de docenten en de opleidingsonderdeelverantwoordelijke in kwestie. Concreet begreep de commissie dat de opleiding, dankzij het overleg tussen de verschillende docenten en gastsprekers, de overlappingen in het programma al gedeeltelijk heeft kunnen wegwerken. Op basis van de resultaten van de studietijdmetingen werden daarnaast verschillende bijstellingen doorgevoerd in functie van een evenwichtiger studiebelasting.

De commissie stimuleert al die verbeteringsacties, maar vindt ook dat ze nog meer ingebed kunnen worden in de formele PDCA-cirkel. De commissie oordeelt dat de verbeteringscyclus binnen Sociale gezondheidszorg nog niet systematisch en formeel van begin tot einde wordt uitgevoerd. Er was geen jaaractieplan beschikbaar tijdens het bezoek. De opleiding moet in de toekomst nog sterker een eigen kwaliteitszorgsysteem ontwikkelen dat in de opleiding de kwaliteit permanent opvolgt en bijstuurt. Momenteel overweegt de informele aanpak nog, maar de

opleiding is er zich van bewust dat dat een aandachtspunt is. De commissie drukt echter haar vertrouwen uit, aangezien ze heeft vastgesteld dat de opleiding de afgelopen jaren al een lange weg heeft afgelegd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteitszorgmaatregelen meer te implementeren in een PDCA-cyclus.
- De commissie beveelt de opleiding aan om ook de opvolging van de maatregelen te formaliseren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding vooral haar medewerkers en de studenten betreft en inschakelt in de interne kwaliteitszorg. Voor de inbreng van alumni en het afnemende beroepenveld zijn pas recent formele kanalen uitgebouwd. Het personeel bespreekt de kwaliteit van het onderwijs enerzijds op personeelsvergaderingen en opleidingsraden. Anderzijds krijgen medewerkers de kans om zelf suggesties of opmerkingen door te geven via de functioneringsgesprekken. Er zijn geen personeelstevredenheidsmetingen, maar hogeschoolbreed wordt het welbevinden van de personeelsleden wel opgenomen in het 'Systeem voor Waarderingen en Ontwikkeling van het Personeel' (SWOP). De personeelsleden zijn ook betrokken in de kwaliteitszorg via de terugkoppeling die ze krijgen over de perceptiemetingen van het opleidingsonderdeel dat ze doceren. Gastdocenten en -sprekers worden daarnaast opgevolgd en ondersteund in de opleidingsonderdeelvergaderingen. Tussen docenten en studenten is er veel informeel overleg. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten regelmatig peilen naar de mening van de studenten. De commissie apprecieert die open cultuur, op voorwaarde dat die aangevuld wordt door formele overlegorganen. Ze heeft vastgesteld dat de opleiding voldoende gebruikmaakt van formele structuren inzake kwaliteitszorg.

Studenten vullen op hun beurt de bevragingen omtrent de opleidingsonderdelen en de studietijd in. Ze kunnen ook participeren aan de kwaliteitszorg via hun inbreng tijdens het formele studentenoverleg, dat jaarlijks wordt georganiseerd. Voor de opleiding Sociale gezondheidszorg is er één jaarverantwoordelijke die de studenten vertegenwoordigt in de departementale studentenraad. De commissie vindt het positief dat de studenten in die mate actief betrokken worden bij de kwaliteitszorg. De studenten gaven aan dat de terugkoppeling over metingen en maatregelen steeds gebeurt, zij het op informele basis, tijdens de lessen. De commissie begreep dat de studenten en de alumni niet rechtstreeks betrokken zijn geweest bij de uitwerking van het zelfevaluatie-rapport. De commissie vindt dat jammer en vraagt de opleiding om ook hen in de toekomst te betrekken.

Er is voorlopig geen formele alumniwerking. Afgestudeerden worden wel nog geïnformeerd over actuele ontwikkelingen in de hogeschool en over eventuele navormingen en studiedagen. Informeel kunnen alumni ook opmerkingen geven, aangezien verschillende afgestudeerden contact

houden met de opleiding of de opleidingscoördinator. De opleiding voerde ondertussen wel een eerste alumnibevraging uit, die nog moet worden gefinaliseerd. Het is volgens de commissie wenselijk om die enquête voortaan periodiek uit te voeren en een alumniwerking op te starten.

De vertegenwoordigers van het werkveld kunnen zowel informeel als formeel deelnemen aan de kwaliteitszorg van de opleiding. Enerzijds worden zij bevestigd in de opleidingsadviesraad, anderzijds hebben zij veel invloed op de opleiding via de aanwezigheid van gastsprekers, en de vlotte samenwerking tussen stagementoren en de opleiding. Het werkveld is ook vertegenwoordigd in de departementale raad. De opleiding plant in het najaar van 2012 een eerste 'ontbijtsessie', waarin de vertegenwoordigers van het werkveld over de kwaliteit van de opleiding in gesprek kunnen gaan. De commissie moedigt dergelijke initiatieven aan, aangezien zij de betrokkenheid van het beroepenveld zullen vergroten. Ze wijst erop dat het wenselijk is om het werkveld zo breed mogelijk te benaderen, en om naast stagementoren en alumni ook te rade te gaan bij belangengroepen en mantelzorgers.

De commissie maakt de kanttekening dat ook de samenwerking met de K.H.Kempen nog meer benut kan worden in het kader van de interne kwaliteitszorg. Als de beide scholen good practices uitwisselen, kan dat zeker een troef zijn. De commissie raadt de opleiding dan ook aan om kwaliteitszorg inhoudelijk mee te nemen in het structurele overleg tussen beide opleidingen.

In het algemeen is de commissie van mening dat de informele betrokkenheid van de verschillende belangengroepen nog kan worden versterkt door het verder uitbouwen van een formele overlegstructuur. De eerste stap daarvoor is weliswaar al gezet.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een formele terugkoppeling na bevestigingen en verbeteringsacties te voorzien.
- De commissie raadt de opleiding aan een formele alumniwerking op te starten.
- De commissie vindt het relevant dat ook het aspect kwaliteitszorg inhoudelijk deel uitmaakt van het structurele overleg met de opleiding Sociale gezondheidszorg aan de K.H.Kempen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding wordt door zowel de studenten, de alumni als het werkveld geapprecieerd. Studenten zijn tevreden over de combinatie van hulpverlening en management in het programma. Ze kiezen daarom de bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg boven de bachelor-na-bachelor Zorgmanagement. Enkele studenten gaven tijdens het gesprek echter aan dat ze nog meer verdieping hadden verwacht voor het opleidingsonderdeel IKZ en management. Ten slotte waarderen de meeste studenten de grote hoeveelheid stage in het programma, aangezien ze praktijkervaring belangrijk vinden. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven tijdens de gesprekken aan dat ze positieve ervaringen hebben met stagiairs. De coördinerende vaardigheden en de verantwoordelijkheidszin van de studenten en alumni zijn een pluspunt. Zeker wanneer men op zoek is naar mensen die projecten kunnen opstarten, hebben verschillende organisaties uit het werkveld vertrouwen in de afgestudeerden van de opleiding Sociale gezondheidszorg. Enkele vertegenwoordigers van het werkveld vragen weliswaar een grotere nadruk op de taalkennis en op lessen over diversiteit tijdens de opleiding, vermits de studenten in de sector ook vaak in contact komen met verschillende culturen in de maatschappij. De commissie bevestigt het belang daarvan, en moedigt de opleiding aan om die elementen sterker in de competenties en het programma op te nemen (zie ook facet 1.1).

Alle afgestudeerden krijgen na de opleiding informatie en tips over solliciteren, openstaande vacatures en relevante organisaties in het afnemende veld. Uit de eerder vermelde alumnibevraging kon de opleiding een aantal vaststellingen doen omtrent de tewerkstelling van haar afgestudeerden. Van de 13 respondenten toen zijn vijf afgestudeerden in een algemeen ziekenhuis aan de slag gegaan, vier in een woon- en zorgcentrum, twee kozen voor een job in de thuiszorgsector, één kwam in een psychiatrisch ziekenhuis terecht en één afgestudeerde vond een baan in het onderwijs. De commissie kan daaruit concluderen dat het merendeel in de gezondheidszorg tewerkgesteld is. Ze begreep echter ook dat slechts vier afgestudeerden van de dertien een middenkaderfunctie uitoefenen. Veel studenten worden aangenomen op basis van het diploma uit hun initiële bacheloropleiding. De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg kan volgens de commissie weliswaar een extra troef zijn bij het solliciteren, aangezien het voor een sociaal verpleegkundige relevant is dat hij of zij over management- en teamvaardigheden beschikt, en die ook kan inzetten bij het uitoefenen van zijn of haar job. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat het bachelor-na-bachelordiploma Sociale gezondheidszorg het verschil maakte, aangezien dat getuigt van engagement en een grotere maturiteit. Bovendien zijn, op één afgestudeerde na, alle alumni tevreden tot helemaal tevreden over hun tewerkstelling. De opleiding wijst er ten slotte op dat verschillende afgestudeerde studenten gevraagd worden om te starten op hun stageplaats, wat blijk geeft van de erkenning en waardering vanuit het werkveld. De commissie is van mening dat de opleiding degelijke profielen aflevert, maar de opleiding moet volgens de commissie de nodige stappen zetten en de koepelorganisaties aanspreken in functie

van een grotere erkenning van het diploma. De commissie suggereert daarnaast om te verifiëren hoe snel de afgestudeerden in een middenkaderfunctie worden opgenomen.

De commissie drukt echter haar bezorgdheid uit over het gerealiseerde niveau van de gemiddelde bachelorproef. Hoewel ze achter het concept van het tijdschriftartikel staat, vindt ze verschillende eindwerken die ze gelezen heeft, te beknopt en veel te weinig uitgebreid. De meeste bachelorproeven bevatten naast het artikel zelf, dat uit een tiental pagina's bestaat, een logboek met een klein pakketje literatuurstudie en een lange enquête als bijlage. De weerslag van de zelfreflectie in het logboek is zeer beperkt en een inhoudsopgave ontbreekt vaak. Bovendien vond de commissie er meermaals schrijffouten in terug en werd niet altijd correct gerefereerd. Ze vindt dat een groot aandachtspunt, hoewel ze constateerde dat de opleiding zelf relatief enthousiast was over de bachelorproeven. De quoteringen waren volgens de commissie te hoog voor het behaalde niveau. Ze begrijpt dat de opleiding ook het proces in rekening brengt, maar ze vindt dat de inhoud van het tijdschriftartikel een minstens even relevante plaats moet hebben in het eindresultaat. Er waren bovendien weinig onvoldoendes, hoewel de commissie sommige bachelorproeven ondermaats vond. In het algemeen is de leerwinst volgens de commissie te klein ten opzichte van de grote tijdsinvestering die de studenten ervoor moeten opbrengen.

Tot op heden is er geen studentenmobiliteit geweest. De commissie heeft echter vastgesteld dat de contacten met buitenlandse partners zijn verstevigd, en dat een aantal mogelijke stageplaatsen in het buitenland beschikbaar is. De commissie vraagt daarom om de studenten aan te moedigen een buitenlandse stage te doen, en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde daarvan.

Wanneer de commissie al deze opmerkingen in overweging neemt, concludeert ze dat de opleiding Sociale gezondheidszorg nog heel wat werkpunten moet realiseren, voornamelijk wat het niveau van de bachelorproef en de internationalisering betreft. Ze drukt echter haar vertrouwen uit in de opleiding en het gerealiseerde niveau, aangezien de verschillende betrokkenen in het algemeen hun goedkeuring en tevredenheid uitdrukten. Bovendien heeft de commissie geconstateerd dat de opleiding in een permanent verbeteringsproces zit, waarvan de resultaten nog tot uiting moeten komen. De al geleverde inspanningen moeten zeker worden verdergezet.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het noodzakelijk om het niveau van de bachelorproeven te verhogen, en vraagt de opleiding om veel strenger te zijn in de quotering daarvan.
- De commissie beveelt de opleiding aan om samen te komen met de koepelorganisaties in de sector om een grotere erkenning en gedragenheid van het diploma Sociale gezondheidszorg te bereiken.
- De commissie vraagt om de studentenmobiliteit te verhogen en aan te moedigen. Ze dringt ook aan op het onderzoeken van verschillen met gelijkaardige opleidingen in het buitenland.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft begrepen dat noch vanuit de opleiding, noch vanuit het departement streefcijfers zijn opgesteld. De opleiding geeft echter aan dat ze steeds op een maximaal hoog rendement mikt. Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze afleiden dat het aantal studenten elk jaar erg wisselend is. Ondanks de praktische moeilijkheden die dat met zich meebrengt, is het rendement van de opleiding Sociale gezondheidszorg relatief hoog. De meeste studenten die een bachelor-na-bacheloropleiding willen volgen, zijn dan ook voldoende gemotiveerd. Sommige studenten spreiden weliswaar hun traject over maximaal vijf jaren, wat de studieduur verlengt. Dat is sinds de flexibilisering van het hoger onderwijs een groeiende trend. Vooral werkstudenten maken gebruik van die optie. Van de voltijdse studenten met een modeltraject van zestig studiepunten behalen de meeste studenten hun diploma na een jaar. In 2009–2010 waren vijftien studenten voor dat jaar ingeschreven, waarvan er van wie tien een modeltraject volgden van zestig studiepunten. Van die tien studenten studeerden acht studenten af. De twee andere studenten behaalden tussen 50 en 75 procent van de opgenomen studiepunten. In 2010–2011 waren acht studenten ingeschreven, hetzij met een modeltraject, hetzij met een aangepast traject. Vijf van de acht studenten studeerden af. De commissie is positief, en is van mening dat dergelijke slaagcijfers bewijzen dat de opleiding voldoende rendeert.

Studenten die zich wensen uit te schrijven, moeten een formulier invullen dat ze bij de studentenadministratie moeten aanvragen. De opleidingscoördinator voert ook nog een gesprek met de student in kwestie om zicht te krijgen op de reden van afhaken. In 2008–2009 schreven 2 van de 26 studenten zich vroegtijdig uit. In 2009–2010 was er een drop-out van 3 van de 20 studenten. De redenen voor uitval verschillen: privéproblemen, te weinig potentieel, jobaanbiedingen... De commissie is van mening dat de opleiding de studenten die afhaken, voldoende opvolgt en begeleidt. Ze vindt de relatief beperkte uitval niet significant.

De commissie merkt dat de KHLim de slaagcijfers van haar studenten niet systematisch vergelijkt met de studenten aan de K.H.Kempen. Ze suggereert dat een dergelijke analyse interessant kan zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een vergelijkende analyse te maken van het studierendement in de samenwerkende opleidingen Sociale gezondheidszorg aan de KHLeuven.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie-rapport vlot leesbaar is opgesteld. Ook de opdeling tussen Pediatrische en Sociale gezondheidszorg in twee aparte rapporten en het digitaal aanleveren van de bijlagen hebben de leesbaarheid bevorderd. De commissie vindt het zelfevaluatie-rapport inhoudelijk duidelijk en kan er een lijn in terugvinden: de visie van de opleiding en de toekomstdoelstellingen die erin aanwezig zijn, vergroten de samenhang van het rapport. Bovendien heeft de opleiding het zelfevaluatie-rapport aangegrepen om de eigen werking kritisch tegen het licht te houden. Uit het actualiseringsrapport blijkt vervolgens dat de opleiding effectief met een aantal eerder geformuleerde uitdagingen aan de slag is gegaan. De commissie waardeert dat.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLim Katholieke Hogeschool Limburg

SocG Sociale gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 10

Zorgmanagement

DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Bachelor in Zorgmanagement, Associatie KULeuven, Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen.
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in Zorgmanagement, Provinciale Hogeschool Limburg
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in Zorgmanagement, Hogeschool Gent
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in Zorgmanagement, Erasmus Hogeschool Brussel
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.
 - Koninklijk besluit: KB 13 juli 2006, houdende uitvoering van artikel 17bis van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, voor wat de functie van hoofdverpleegkundige betreft
 - Koninklijk besluit: KB 26 april 2007, tot wijziging van de bijlage bij het koninklijk besluit 23 oktober 1964 tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd.
- internationale referentiekaders
 - EFQM-model
 - R. Quinn-model

2 DOMEINSPECIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Specifiek wat betreft de te verwerven competenties in geval van tewerkstelling binnen het ziekenhuiswezen, wil de commissie echter wel op de noodzakelijke kennis van de Zorgmanager inzake de beroepswetgeving wijzen, zoals die vorm krijgt in de Ziekenhuiswet (KB 18 oktober 1964), en in de wijzigingen op die wet in het KB van 26 april 2007. De commissie verwijst tevens naar de bijkomende inhoudelijke bepalingen, specifiek voor ziekenhuizen, in de gecoördineerde wet van 7 augustus 1987. Daarnaast legt ze nog de nadruk op de actualisering van die bepalingen in het KB van 13 juli 2006.

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Zorgmanagement zeven competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De zorgmanager staat in voor de leiding, coördinatie en organisatie van de dienst. Hij/zij
 - kan empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid aanwenden in een verpleegkundige context.
 - organiseert de dagdagelijkse werking van de afdeling in overleg met alle betrokken actoren. Hij/zij kan daarbij prioriteiten stellen en randvoorwaarden scheppen om ordelijk en efficiënt te kunnen blijven werken.
 - kan een verpleegkundig professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinair team.
 - kan een team uitbouwen en daartoe medewerkers rekruteren.
 - is in staat een productieve relatie op te bouwen met alle stakeholders (stakeholdermanagement).
 - kent de stakeholders en hun kenmerken.
 - kan efficiënt communiceren met alle stakeholders, zowel mondeling als schriftelijk.
 - kan efficiënt vergaderen en vergaderingen leiden.
 - kan argumenteren, onderhandelen en beslissen.
 - kan zijn eigen communicatiestijl aanpassen aan de gegeven situatie. Hij/zij past de verschillende communicatiestrategieën en -tools flexibel toe.
 - kan professioneel mondeling en schriftelijk communiceren en presenteren.
 - bewaakt de veiligheid van zorg.
 - heeft kennis van motivatietechnieken en kan die ook in de praktijk toepassen.
 - heeft kennis van krachten rond teamdynamiek en teamontwikkeling. Hij/zij kan delegeren.
 - kan conflicten detecteren en oplossen, en omgaan met stress.
- 2) De zorgmanager staat in voor strategie en beleid op de dienst. Hij/zij
 - heeft inzicht in de verschillende managementmodellen en kan die vertalen naar en toepassen binnen de eigen dienst.

- kan bijdragen tot het bepalen van de strategieën en het beleid voor de organisatie.
 - kan strategieën en beleid voor de eigen dienst vormgeven en bewaken. Hij/zij is daarbij in staat om voor zichzelf en zijn afdeling realistische objectieven voorop te stellen, prioriteiten vast te stellen en die binnen de vooropgestelde tijdsplanning efficiënt en effectief te realiseren.
 - kent de theoretische kaders m.b.t. materieel middelenmanagement en kan deze toepassen op de eigen dienst.
 - kan optreden als innovator. Hij/zij kan veranderingen plannen en hiervoor strategieën uitwerken. De leidinggevende is in staat daarbij een plan op te stellen en te bepalen wat concreet moet veranderd worden. Hij/zij moet het implementatieproces kosteneffectief bepalen.
 - kan strategisch organisatiebeleid vertalen naar de eigen afdeling en de medewerkers betrekken bij de uitvoering ervan, en dat zowel top-down als bottom-up.
 - heeft inzicht in de organisatie op macroniveau binnen het vakgebied.
 - neemt initiatief voor verbetering en past hierbij principes van veranderingsmanagement toe.
 - kan ethisch, economisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen. Hij/zij
 - kent de belangrijkste aspecten uit de wetgeving op de ziekenhuizen en/of de RVT's en ROB's. Hij/zij weet deze wetgeving te vinden en kan gericht zoeken naar informatie om zijn functie en organisatie correct te kunnen besturen.
 - kent de relevante sociale- en arbeidswetgeving inclusief gezond verroosteren en wetgeving op overuren; alsook de relevante wetgeving opgenomen in het ARAB (algemeen reglement voor arbeidsbescherming) en kan deze toepassen.
 - kent de relevante wetgeving met betrekking tot de patiëntenrechten en kan deze toepassen.
 - kent de juridische aspecten met betrekking tot de beroepsuitoefening (aansprakelijkheid, verantwoordelijkheid).
 - kent relevante aspecten van economie en principes van financiering in de gezondheidszorg.
 - kan SLA's (Service Level Agreement) afsluiten met de verschillende stakeholders.
- 3) De zorgmanager staat in voor een goed personeelsbeleid. Hij/zij
- bewaakt en vult het personeelskader aan.
 - kan een correcte dienstregeling en werkverdeling opmaken rekening houdend met de noden van de afdeling en behoeften van de medewerkers. Hij/zij is in staat concrete dienstroosters op te stellen.
 - is in staat zijn medewerkers individueel te begeleiden, te motiveren en te evalueren aan de hand van verschillende gespreksvormen waaronder functionerings-, evaluatie-, bijsturings- en feedbackgesprekken.
 - heeft kennis van het teamefficiëntiemodel en kan dat ook toepassen.
 - bewaakt en ondersteunt de ontwikkelingscyclus van zichzelf en van de leden van het team, alsook van studenten.
- 4) De zorgmanager staat in voor het beheer en het beleid van de middelen binnen de dienst. Hij/zij
- heeft inzicht in de relatie tussen algemeen beleid en financieel en materieel middelenmanagement.
 - kan een personeels-, exploitatie- en investeringsbegroting van de organisatie interpreteren en kan die zelf opmaken voor de eigen dienst.
 - is in staat om op een professionele manier medewerkers te selecteren. Hij/zij kent daarbij strategieën voor rekrutering en retentie van medewerkers en kan die daadwerkelijk toepassen.

- heeft inzicht in het financieel middelenbeheer van de organisatie en kan het financieel middelenbeheer van de eigen dienst erop aan- en inpassen. Hij/zij kan daarbij een investeringsbudget opmaken en aanhouden.
 - begrijpt rapportage van financiële kerncijfers, kan die kritisch beoordelen en zelf opmaken voor de eigen dienst.
 - kan budgetten correct beheren.
 - kan een lastenboek helpen aanmaken.
 - kan kostprijsberekeningen maken, offertes vergelijken.
 - voert een goed materiaal- en stockbeheer.
 - kan de specifieke softwarepakketten van de sector toepassen op de meest efficiënte manier.
 - kan bij een beslissing tot investering overleg plegen met alle betrokken actoren en het respectievelijke advies formuleren.
- 5) De zorgmanager staat in voor het procesmanagement binnen de dienst. Hij/zij
- kan de processen op de eigen dienst beheren, analyseren, kritisch beoordelen en bijsturen. Hij/zij kan hiervoor procedures en werkmethoden ontwikkelen en implementeren. En hij/zij neemt hiervoor de kwaliteit van de zorg, de patiëntveiligheid en de klantgerichtheid in acht. Hij/zij zoekt hierbij tevens naar een efficiënte manier van werken.
 - is in staat een proces in al zijn facetten te analyseren.
 - heeft kennis van kwaliteitszorgmodellen en processen en kan deze ook daadwerkelijk toepassen.
 - bewaakt een patiëntgerichte, multidisciplinaire, kwaliteitsvolle zorg en heeft dus aandacht voor primaire en secundaire kwaliteit.
 - kan doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliëntsysteem en op het zorgsysteem.
 - integreert de principes van evidence based practice.
 - is in staat relevante gegevens te verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde.
 - kan verpleegproblemen en behoeften identificeren en onderscheiden.
 - kan de ondersteunende activiteiten onderscheiden van de primaire activiteiten.
 - bekijkt de processen vanuit het standpunt van de gebruiker (patiënt, bewoner).
 - is in staat verpleegkundige handelingen verantwoord uit te voeren.
 - kan primaire en secundaire preventie toepassen.
 - kan op een correcte manier mondeling en schriftelijk rapporteren.
- 6) De zorgmanager interpreteert beleidsinformatie, doet aan voortgangsbewaking en draagt bij tot de resultaten. Hij/zij
- heeft inzicht in de methodiek en de resultaten van behoeften- en tevredenheidsonderzoeken.
 - bouwt een klachtenbeleid uit en stemt het af op de ombudswerking van de instelling.
 - kan het gevoerde beleid opvolgen en bijsturen a.d.h.v. boordtabellen.
 - is in staat om indicatoren te ontwikkelen die de voortgang en de resultaten meten.
 - heeft inzicht in de resultaten van de kernprocessen van de organisatie en kan hiertoe voor het aandeel van de eigen dienst zelf bijdragen.
 - heeft inzicht in de operationele en financiële ondernemingsresultaten van de organisatie. De ZM kan voor het aandeel van de eigen dienst zelf bijdragen aan de ondernemingsresultaten.
 - heeft inzicht in de begrippen objectiviteit, volledigheid en responsiviteit.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan. Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Zorgmanagement in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen een duidelijk uitgewerkt competentieprofiel hebben. Een competentiematrix hanteren is hierbij een meerwaarde volgens de commissie, net als een bevraging van werkveld en alumni in functie van het profiel. De commissie is echter van oordeel dat een internationale component maar al te vaak ontbreekt bij de opleidingen. Ze suggereert de opleidingen hun profiel best zowel internationaal als regionaal te (laten) benchmarken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De competentieprofielen komen volgens de commissie grotendeels overeen met haar domeinspecifiek referentiekader. Ze apprecieert dat het merendeel van de opleidingen zich baseert op gekende en gewaardeerde managementrollen en -modellen en vraagt de overige opleidingen om dat voorbeeld te volgen. De betrokkenheid van de stakeholders bij de domeinspecifieke eisen varieert van opleiding tot opleiding. In de ene opleiding is er specifiek overleg met het werkveld

en een duidelijke communicatie naar studenten, personeel en werkveld, terwijl de andere opleiding haar stakeholders iets te eng definieert en mensen uit het oog dreigt te verliezen. De algemene inbreng van het werkveld bij het competentieprofiel is duidelijk aanwezig bij alle opleidingen, maar de commissie wil toch graag aan een aantal opleidingen suggereren om voldoende ruimte te laten om eigen accenten te leggen in het profiel. De commissie blijft de opleidingen aanraden om blijvend in te zetten op duidelijke communicatie naar stakeholders en vraagt voldoende aandacht voor attitudes in de opleidingsdoelstellingen waar dit ontbreekt.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie doelstellingen en inhoud

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de meeste opleidingen erin geslaagd zijn om de doelstellingen adequaat te vertalen naar concrete opleidingsonderdelen. Desalniettemin merkt ze op sommige opleidingen schijnbaar moeite hebben om dit te realiseren, en ze vraagt die opleidingen dan ook om de vertaling van de competenties naar het programma duidelijker te maken. De commissie beschouwt het als een good practice wanneer een opleiding voldoende aandacht spendeert aan HR-skills en waardeert de opleidingen die kiezen voor een integratie van theorie en praktijk, in een interdisciplinair kader, rekening houdend met de input van studenten en werkveld. De commissie adviseert met klem dat opleidingen inzetten op duidelijkere communicatie naar de stakeholders wanneer dit ontbreekt en vraagt opleidingen die hun stakeholders reeds betrekken dat in de toekomst vol te houden. Ten slotte betreurt de commissie dat de internationale dimensie in de opleidingen vaak heel beperkt is en pleit ze voor een meer structurele inwerking van deze component in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie stelt met tevredenheid vast dat alle opleidingen voldoende professioneel gericht zijn. Ze waardeert de link met het werkveld en het navormingsaanbod dat in enkele opleidingen aanwezig is. Wat de stage betreft wil de commissie de opleidingen waarschuwen dat een stage op eigen werkplek niet voldoende garantie kan geven op een kwaliteitsvolle leerervaring. De commissie apprecieert de idee van een aantal opleidingen om de stage te koppelen aan de eindproef en dit als een geïntegreerde oefening te beschouwen, al dan niet gekoppeld aan een persoonlijk ontwikkelingsplan. Ze waardeert het wanneer een opleiding ervoor kiest sterk competentiegericht te denken, daarbij rekening houdend met relevante actuele ontwikkelingen in het vakgebied. Verder wil de commissie vragen aan de opleidingen met een stage van beperkte duur om ervoor te zorgen dat een adequate competentieverwerving gegarandeerd blijft.

De commissie wenst echter wel haar bezorgdheid uit te drukken over de kwaliteit van het cursusmateriaal, in het bijzonder over het regelmatig ontbreken van referenties. De commissie acht het wenselijk dat de opleidingen meer aandacht besteden aan het up-to-date houden van het materiaal, het adequaat refereren, het beperken van overlap en het optimaliseren van de uniformiteit wat de lay-out betreft.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie heeft vastgesteld dat het merendeel van de opleidingen voldoende tot goede samenhang vertoont. Ze waardeert het wanneer de opleidingen ondanks de modulaire opbouw van het programma er toch in slagen om via logische structurering een mooi samenhangend en complementair programma uit te werken, waarbij aandacht voor volgtijdelijkheid aanwezig is. De commissie erkent de inspanningen om eventuele hiaten of overlappingsen aan te pakken en moedigt dat ook verder aan. De commissie wenst één opleiding in het bijzonder te waarschuwen

voor het risico van fragmentering. Verder adviseert de commissie om blijvend aandacht te hebben voor de werkdruk die op de schouders van de coördinator(en) terechtkomt doordat zij het overzicht dienen te houden over de hele opleiding en vaak ook optreden als titularis van alle opleidingsonderdelen.

De commissie apprecieert initiatieven vanuit de opleiding om de studenten te informeren over de opbouw van het programma, hetzij via informatieve lessen, hetzij via geplande informatie-momenten en bijhorende gidsen en wil dit ook verder aanmoedigen als good practice.

Facet 2.4 Studietoegang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studietoegang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen niet op een systematische manier aan kwantitatieve studietijdmetingen doen, wat enigszins te verklaren valt door de beperkte studentenaantallen en de lage responsgraad. De commissie erkent dat door het informele karakter de drempel om problemen weg te werken gewaardeerd wordt door opleiding en studenten. De commissie stelt vast dat de studenten het programma als intensief ervaren en vraagt de opleidingen om aandacht te houden voor eventuele piekbelasting van de studenten. Het organiseren van focusgesprekken en perceptiemetingen door de opleidingen wordt geapprecieerd door de commissie, maar ze raadt ten sterkste aan om die kaders in een meer structurele aanpak rond studietijdmeting.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie is erkentelijk voor het feit dat het merendeel van de opleidingen diverse werkvormen hanteren en moedigt de opleidingen die hiermee worstelen aan om hierin te investeren. Ze waardeert dat de opleidingen opteren voor een praktijkgerichte aanpak. De commissie moedigt de reeds genomen initiatieven rond e-learning, afstandsonderwijs en blended learning aan, en hoopt dat alle opleidingen hier in de toekomst in investeren. Aansluitend bij de eerdere opmerkingen onder facet 2.2. omtrent het cursusmateriaal vraagt de commissie om aandacht te hebben voor een stroomlijning van het materiaal en het gebruik van slides als cursusmateriaal tot een minimum te beperken.

De commissie waardeert een alternatieve aanpak voor de stage, maar vraagt de opleidingen om aandacht te hebben voor het aanleveren van voldoende beroepservaring voor de studenten. Ze vraagt dat er in persoonlijke ontwikkelingsplannen naast aandacht voor zelfreflectie ook voldoende ingezet wordt op competentieontwikkeling.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen diverse methodes hanteren om de studenten te evalueren en apprecieert de authentieke, praktijkgerichte aanpak op sommige plaatsen, zeker wanneer de student gebruik kan maken van degelijk uitgewerkte elektronische opvolgingsystemen. Dergelijke systemen dragen de expliciete waardering weg van de commissie.

De commissie vraagt enkele opleidingen om naast kennisgericht toetsen ook voldoende aandacht te besteden aan competentiegericht toetsen. Over de transparantie van de beoordeling moet permanent gewaakt worden, onder andere door het duidelijk vermelden van de evaluatiemethode in de ECTS-fiche en het helder formuleren van de richtlijnen voor de bachelorproef.

Wat de stage betreft, is de commissie van oordeel dat er ook voldoende aandacht moet zijn voor het toetsen van de functionering van de studenten in het werkveld. Daarbij is het noodzakelijk dat de opleiding hier een cruciale rol opneemt en zich niet laat wegspeelen door het werkveld.

De commissie vraagt dat de opleidingen blijvend werk maken van een geconcretiseerd, competentiegericht en transparant evaluatiebeleid.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie stelde vast dat de opleidingen geconfronteerd worden met een brede instroom. De commissie waardeert dat de meeste opleidingen ervoor kiezen om in te spelen op de achtergrond van de studenten en merkt op dat dit in sommige gevallen leidt tot een multidisciplinaire aanpak, wat ze apprecieert. Opleidingen die worstelen met de heterogeniteit van de instroom maken daar best een troef van door zo goed als mogelijk in te spelen op de achtergronden van die studenten. Opleidingen die in het verleden erg sterk ziekenhuisgericht werkten, wordt gevraagd om ook aandacht te hebben voor niet-ziekenhuisgerelateerde casussen.

De commissie toont haar appreciatie voor een duidelijke visie op instroombeleid die enkele opleidingen hanteren en vraagt de overige opleidingen om hun instroombeleid duidelijk te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring van de studenten.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie kon vaststellen dat elke opleiding gedragen wordt door gedreven en betrokken teams, ondersteund door een duidelijk personeelsbeleid. Ze toont haar appreciatie voor de laagdrempeligheid en toegankelijkheid waarmee docenten zich opstellen naar hun studenten toe.

De commissie beschouwt een goed uitgewerkt onthaalbeleid als een duidelijke meerwaarde, en waar dat aangevuld wordt met docententrainingen en -opleidingen wil ze dat aanmoedigen, in het bijzonder voor gastdocenten, die niet altijd de nodige pedagogische training gehad hebben. Een gezond evenwicht tussen vakinhoudelijke en onderwijskundige vorming is hierbij belangrijk.

De commissie vraagt aan opleidingen en departementen om de nodige aandacht te besteden aan de vaak zware taakbelasting van het vast onderwijzend personeel. Opleidingen dienen ook een adequaat evenwicht te vinden tussen continuïteit in het personeel en de nodige vernieuwing.

Een helder evaluatiebeleid is cruciaal en de commissie stelt vast dat de opleidingen hierover beschikken. Ze vraagt wel dat er een blijvend onderscheid gemaakt wordt tussen wat als onderwijsevaluatie beschouwd wordt en wat een functioneringsevaluatie is.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat het personeel van de opleidingen Zorgmanagement een duidelijke professionele gerichtheid heeft. De teams zijn gemotiveerd, inhoudelijk sterk onderbouwd en gediversifieerd. De commissie heeft opgemerkt dat de docenten aan vakinhoudelijke en on-

derwijskundige professionalisering doen door een sterke band met het werkveld en een door de opleidingen uitgewerkt bijscholings- en navormingsbeleid.

De commissie kon verder opmerken dat de opleidingen over het algemeen voldoende aandacht schenken aan internationalisering van het personeel, hetzij door deelname aan internationale projecten, hetzij door docentenmobiliteit. De commissie wil de opleidingen die hier nog geen prioriteit van maken, aanmoedigen om dat wel te doen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

De commissie vraagt de opleidingen en departementen om blijvend te waken over de werkdruk voor het personeel, niet in het minst wat de coördinatoren betreft. In sommige gevallen bestaat de kans op een burn-out of dreigt het uitvallen van een personeelslid de opleiding in gevaar te brengen. De laagdrempeligheid en toegankelijkheid van het personeel wordt zeker als een meerwaarde beschouwd, maar mag tegelijkertijd niet leiden tot een overbelasting van de docenten en coördinator.

De commissie wil enkele opleidingen aansporen om blijvend te waken over een gezonde verhouding docent/gastdocent en een evenwichtige leeftijdscurve en genderverhouding bij het personeel.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie heeft vastgesteld dat de campussen over het algemeen vlot bereikbaar zijn, ook voor mensen met een functiebeperking.

De opleidingen voorzien overal draadloos internet en de commissie kon vaststellen dat bij de meerderheid van de opleidingen goed uitgeruste werkruimte voorzien is voor studenten. Bij een enkele opleiding voldoet deze ruimte echter niet, wat de commissie betreurt.

Tijdens haar bezoek kon de commissie vaststellen dat de opleidingen een goed uitgewerkte bibliotheek of mediatheek hebben. Bij één opleiding vond ze de collectie wat management betreft eerder beperkt en is een uitbreiding hiervan wenselijk.

Facet 4.2 Studentenbegeleiding

De commissie vond overal degelijk uitgewerkte studentenvoorzieningen, en bij één opleiding in het bijzonder vond de commissie die voorzieningen toonaangevend. Bij alle opleidingen trof de commissie faciliteiten voor studie- en studentenbegeleiding aan, met aandacht voor psychosociaal, sociaal-juridisch en financieel advies.

De commissie waardeert dat de opleidingen kiezen voor een specifieke individuele begeleiding op maat van de studenten, in het bijzonder wanneer de opleiding aandacht schenkt aan studenten met een functiebeperking.

In enkele gevallen merkte de commissie op dat de coördinator het eerste aanspreekpunt is. Ze waardeert de laagdrempeligheid van de coördinator, maar wenst zoals eerder aangehaald te waarschuwen voor een overbelasting van de coördinator. Op vlak van studentenvoorzieningen is de commissie van oordeel dat die persoon beter sneller doorverwijst naar andere instanties.

De commissie toont haar bijzondere waardering voor een stevig uitstroombeleid. Een uitgewerkte, gefaseerde uitstroom- en dropoutbegeleiding en het blijvend contact met alumni uit één opleiding zijn volgens de commissie een absolute meerwaarde. De commissie vraagt elke opleiding om een minimum aan exitgesprekken of -bevragingen te voorzien of ze beter te organiseren.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen kunnen terugvallen op een centraal en departementaal/facultair georganiseerd kwaliteitszorgsysteem. De opleidingen vallen vaak onder centraal opgestelde en georganiseerde kwaliteitsplannen, die volgens de commissie vaak niet altijd adequaat vertaald worden naar opleidingsniveau.

De meeste opleidingen vullen hun metingen aan met perceptiemetingen, focusgesprekken en alumnibevragingen. De commissie vraagt opleidingen die nog geen systematische bevraging of analyse hebben om hier dringend werk van te maken.

De lage responsgraad lijkt een algemeen probleem waar de opleidingen mee kampen. De commissie raadt de opleidingen aan extra inspanningen te leveren om die responsgraad omhoog te krijgen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De maatregelen tot verbeteringen worden voor zover de commissie kon zien meestal opgenomen in jaaractieplannen, hetzij op departementaal niveau, hetzij op opleidingsniveau. De commissie is echter van oordeel dat deze plannen vaak wars zijn van een duidelijke prioritering of systematiek en vraagt de opleidingen om hier maximaal op in te zetten. Het opnemen van duidelijke prestatie- en procesindicatoren, heldere afspraken en coherente communicatie over het plan zijn hierbij cruciaal.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon vaststellen dat de betrokkenheid van de stakeholders in formele overlegorganen georganiseerd wordt. Haar expliciete waardering gaat uit naar het concept van de 'trialoog', waarin zowel opleidingen, studenten en werkveld vertegenwoordigd zijn. De communicatie naar studenten over hun studentenvertegenwoordiging of naar alumni over de resultaten van hun bevraging, kan geoptimaliseerd worden volgens de commissie.

De commissie beschouwt een betrokken formele resonantieraad en een structurele alumniwerking als een meerwaarde en vraagt de opleidingen om dit te koesteren of uit te bouwen. Tegelijkertijd wil ze de opleidingen vragen om te waken over de invloed van het werkveld in de opleiding.

Ten slotte wil de commissie vragen dat de stakeholders in de toekomst overal adequaat betrokken worden bij de opstelling van het ZER.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie kon vaststellen dat zowel het werkveld als de alumni tevreden zijn over het gerealiseerd niveau. De integratie van praktijk en theorie en de bruikbaarheid van geïntegreerde opdrachten of bachelorproeven in het werkveld zijn daar enkele elementen van. De commissie acht het gerealiseerd niveau van de bachelorproeven en eindopdrachten voldoende tot goed en vraagt opleidingen om blijvend te waken over de kwaliteit van papers en opdrachten.

Ten slotte beschouwt de commissie het ontbreken van een internationale dimensie over het algemeen een gemiste kans en vraagt ze de opleidingen om hier meer aandacht aan te besteden.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De opleidingen vertonen een hoog slaagpercentage en een hoge studie-efficiëntie. Hoewel de drop-out eerder beperkt is, vraagt de commissie toch voldoende aandacht voor de formele opvolging van het studierendement en de eventuele uitval.

VERGELIJKENDE TABEL

Zorgmanagement

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Zorgmanagement	EhB	HoGent	KATHO	PHL
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V	V	G
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	V	G	V	G
Onderwerp 2 Programma	V	V	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	O	G	V	G
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	V	V	G	G
facet 2.3 Samenhang	V	G	V	E
facet 2.4 Studiomvang	OK	OK	OK	OK
Facet 2.5 Studietijd	V	V	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	G	G	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	V	G	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V	V	G
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	V	G	V	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	V	V	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	V	G	G	E
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G	G	G
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V	G	G
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V	V	G
Onderwerp 6 Resultaten	V	V	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	V	V	G
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V	V	V

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Erasmushogeschool Brussel

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement behoort tot de Erasmushogeschool Brussel (EhB), die in het academiejaar 2010–2011 5081 studenten telde. De hogeschool is ontstaan uit een fusie van hogescholen uit het Gemeenschapsonderwijs, het Vrij Niet-confessioneel Onderwijs en het Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Met het Hogeschooldecreet van juli 1994 werd de hogeschool een instelling met een publiekrechtelijk karakter. De Erasmus-hogeschool Brussel vormt sinds 2003 samen met de Vrije Universiteit Brussel de Universitaire Associatie Brussel (UAB).

De Erasmushogeschool Brussel biedt professionele en academische bacheloropleidingen en masteropleidingen aan in de volgende studiegebieden:

- Handelswetenschappen en bedrijfskunde
- Onderwijs
- Sociaal-agogisch werk
- Muziek en dramatische kunst
- Gezondheidszorg
- Industriële wetenschappen en technologie
- Toegepaste taalkunde
- Audiovisuele en beeldende kunst

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement is ontstaan uit de 'kader- en managementopleiding tot hoofdverpleegkundige', die sinds 1987 werd ingericht door de Vlaamse Beroepsvereniging voor Verpleegkundig Kaderpersoneel (VBVK). In 2003 werd zij als een bachelor-na-bacheloropleiding opgenomen in de structuur van de Erasmushogeschool Brussel, als onderdeel van het departement Campus Jette. In 2011–2012 werd het departement Campus Jette opgesplitst in het departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur en het departement Lerarenopleiding. Tot het departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur behoren de bacheloropleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Biomedische laboratoriumtechnologie, Voedings- en dieetkunde en de bacheloropleiding Landschaps- en tuinarchitectuur. Naast de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement zal het departement vanaf het academiejaar 2012–2013 twee nieuwe bachelor-na-bacheloropleidingen inrichten: Pediatrische en neonatale gezondheidszorg en Oncologische gezondheidszorg. De opleiding telde in het academiejaar 2011–2012 27 studenten in het eerste jaar en 28 studenten in het tweede jaar. Zes studenten volgden een persoonlijk deeltraject.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de bachelor-na-bacheloropleiding

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de hogeschool een doordacht strategisch beleidsplan (2011–2015) hanteert, met aandacht voor de maatschappelijke relevantie en de financiële leefbaarheid van haar opleidingen. De oprichting (sinds het academiejaar 2011–2012) van een afzonderlijk departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur past in het kader van een sterkere beheersbaarheid, en is gericht op de optimalisering van de verwevenheid met het werkveld. Tegelijkertijd constateert de commissie echter dat de strategische doelstellingen van het nieuwe departement zich nog in de planningsfase bevinden en verder dienen te worden geconcretiseerd op opleidingsniveau, niet enkel wat de basisopleidingen betreft, maar ook met betrekking tot de bachelor-na-bacheloropleidingen. De gevisiteerde opleiding dient zich volgens de commissie nog sterker te verankeren in de hogeschool en het departement. Dat zal de opleiding meer instrumenten geven om de onderwijskwaliteit te optimaliseren. De visietekst op opleiding en onderwijs van de opleiding, waarvan sommige elementen op de webpagina's van de opleiding opgenomen zijn, levert hiervoor volgens de commissie waardevolle conceptuele bouwstenen. De tekst dient echter nog te worden geoperationaliseerd.

De algemene doelstelling van de opleiding is het afleveren van direct inzetbare 'operationeel leidinggevenden' voor de zorg- en welzijnssector. De commissie vindt het positief dat de opleiding door die benaming in haar doelstellingen te hanteren, de oorspronkelijke gerichtheid op de functie van hoofdverpleegkundige verbreedt tot de vorming van leidinggevenden, zowel in ziekenhuizen als in rust- en verzorgingstehuizen en andere zorg- en welzijnssectoren. Toch meent de commissie dat zij die doelstelling nog sterker kan expliciteren. De opleiding dient volgens de commissie nog verder los te komen van het imago van de oorspronkelijke kaderopleiding van de Vlaamse Vereniging van Verpleegkundig Kaderpersoneel, zonder daarom het contact ermee te verliezen. Het is echter belangrijk dat zij haar identiteit als hogeschoolopleiding in relatie tot het bredere afnemersveld versterkt.

De algemene, de algemeen beroepsgerichte en de beroepsspecifieke competenties staan vermeld op de webpagina's van de opleiding. De startcompetenties zijn de decretale algemene en algemeen beroepsgerichte competenties van afgestudeerde bachelors. De opleiding neemt zich voor die competenties tijdens de opleiding uit te diepen. De competentie 'internationaal opereren' wordt in de algemene doelstellingen omschreven als 'ageren binnen een internationale context,

gebruikmakend van internationale normering, werkmethodes en communicatievormen', maar de opleiding toont niet aan wat zij hiermee beoogt in de context van de zorgsector.

De opleiding hanteert een internationale omschrijving van het begrip 'operationeel leidinggevende', en heeft een verbredend (management)karakter ten aanzien van de voorafgaandelijke bacheloropleiding. Daarop aansluitend heeft de opleiding een lijst met beroepsspecifieke competenties opgesteld die de afgestudeerde in staat moeten stellen om de primaire processen van een bedrijfsproces in het kader van een leidinggevende functie in de zorgsector te beheersen, te optimaliseren en te verbeteren. Een operationeel leidinggevende moet volgens de opleiding in staat zijn werkprocessen op een efficiënte wijze te organiseren, en moet gericht zijn op het behalen van steeds betere resultaten. De commissie stelt vast dat de opleiding veel aandacht heeft voor beroepsvaardigheden in de doelstellingen en sterk wil inzetten op leiderschap, interdisciplinariteit en levenslang leren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om de opleiding sterker te verankeren in de hogeschool en het departement.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in het kader van de zorgsector in te bedden in het competentieprofiel, en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De visietekst op opleiding en onderwijs dient te worden geoperationaliseerd.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor bachelor-na-bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding zegt dat zij op basis van de competentieprofielen van leidinggevers in de zorgsector een competentielijst heeft opgesteld. Die competenties heeft zij gestructureerd in een competentiematrix waarbij de competenties gekoppeld worden aan acht verschillende rollen van leiderschap (bestuurder, controleur, innovator enzovoort), zoals die zijn beschreven in het managementmodel van Quinn. Dit model wordt volgens de commissie efficiënt gebruikt om de competenties aan verschillende leiderschapsrollen te koppelen. De competenties en gedragsindicatoren zijn duidelijk uitgeschreven. In functie van haar doelstelling om afgestudeerden te vormen die in staat zijn om de primaire bedrijfsprocessen te beheersen en te verbeteren, heeft de opleiding bovendien in die competentiematrix de leiderschapsrollen gekaderd in de organisatie- en resultaatdomeinen van het EFQM-model (organisatiedomeinen en resultaatdomeinen). Het EFQM-model vormt het eigenlijke opleidingsprofiel van de opleiding. Zij ziet hierin een opportuniteit om de studenten tijdens hun opleiding te confronteren met een algemeen aanvaard kwaliteitszorgmodel in de zorgsector. De studenten worden volgens haar op die manier geconfronteerd met een aantal beleids-, organisatorische en operationele aspecten van leidinggeven. De commissie apprecieert de keuze om de beide modellen te gebruiken als theoretisch kader

voor de beroepsspecifieke doelstellingen van de opleiding. Zij ervaart echter de complexiteit van het dubbele model als een hinderpaal voor de transparante weergave en leesbaarheid van de competenties. De commissie sluit zich aan bij de visie van de verantwoordelijke Onderwijsontwikkeling van de hogeschool om naar aanleiding van de ontwikkeling van een nieuw domeinspecifiek leerresultatenkader de competenties te clusteren en te stroomlijnen, het aantal rollen te beperken, en de competentiematrix te vereenvoudigen en bij te sturen.

De competentiematrix is in eerste instantie afgetoetst met het werkveld via de beroepsvereniging VBVK, die als resonantiegroep voor de opleiding fungeert. De commissie kon het verslag van een eerder informatieve vergadering in dit verband inzien. Zij kan hieruit echter niet afleiden of de opstelling van de competentiematrix het resultaat is geweest van een grondige discussie. Het zelfevaluatie-rapport maakt ook gewag van een afstemming met een aantal ziekenhuisdirecties. De opleiding argumenteert verder dat de lesgevers garant staan voor de afstemming van de competenties op de wensen en behoeften van het beroepenveld, aangezien de overgrote meerderheid van hen actief is als professioneel leidinggevende.

De commissie constateert dat de uitgebreide lijst van nagestreefde competenties haar eigen domeinspecifieke referentiekader afdekt, en aansluit bij de regelgeving en verwachtingen van het afnemende beroepenveld. Zij meent echter dat de aftoetsing nog te zeer in besloten kring gebeurt en voorgelegd zou moeten worden aan een breder overlegorgaan. De opleiding toont in het zelfevaluatie-rapport aan dat zij een beperkte benchmarking heeft gedaan met vergelijkbare Vlaamse en buitenlandse opleidingen. Een uitgebreidere benchmarking die aanleiding zou geven tot meer wisselwerking met de andere Vlaamse opleidingen, is wenselijk.

De studenten zeggen dat zij op verschillende manieren kennis kunnen nemen van de doelstellingen van de opleiding en de te verwerven competenties, met name via de studiegids en de ECTS-fiches, die raadpleegbaar zijn op de website van de hogeschool, en de mondelinge informatie van de docenten bij de aanvang van een opleidingsonderdeel. De commissie merkt echter op dat de competenties op de ECTS-fiches niet worden gerelateerd aan de competentiematrix. Tijdens de interviews stelde zij tevens vast dat de competenties en de competentiematrix als zodanig nog te weinig bekend zijn bij het werkveld en de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding te onderzoeken hoe de competentiematrix transparanter kan worden gemaakt.
- De commissie raadt aan om de competentiematrix grondig te bespreken met een ruime vertegenwoordiging van het beroepenveld.
- De commissie beveelt aan om nog meer aandacht te besteden aan de doorleefdheid van de competenties bij de studenten.
- Een effectievere benchmarking met vergelijkbare Vlaamse en buitenlandse opleidingen is wenselijk.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de uitgebreide studiegids worden de tien modules van het programma beschreven, en dit gerelateerd aan het EFQM-model.

De tien modules zijn:

- Onderzoeksmethoden
- Management en beleid van zorg
- Management en gezondheidsbevordering
- Organisatie van de gezondheidszorg
- Stage en werkbezoek
- Human Resources management
- Beleidsontwikkelingen in de gezondheidszorg
- Communicatievaardigheden voor leidinggevend
- Kwaliteitsmanagement en veiligheid
- Geïntegreerde eindopdracht (GEO) gericht op zorgmanagement

In de competentiematrix zelf is echter niet aangegeven welke competenties in de opleidingsonderdelen aan bod komen. Wie dit wil weten, moet steeds via het EFQM-model gaan. Daardoor wordt de vertaling van de competenties naar het programma, en vooral de bewaking ervan, ondoorzichtig. De opleiding zegt wel dat er, naar aanleiding van de opstelling van het zelfevaluatie-rapport, overleg is geweest tussen de vakdocenten en de opleidingscoördinatoren over de competenties die in de opleidingsonderdelen aan bod komen, maar zij kon niet aantonen aan de hand van een document of er geen hiaten zijn in de behandeling van de competenties, en in hoeverre zij al dan niet overlappend in verschillende opleidingsonderdelen aan bod komen. De commissie zegt dus niet a priori dat het programma onvolledig is. De studenten en het werkveld verklaarden trouwens dat het programma behandelt wat moet worden behandeld. Volgens de commissie moet echter duidelijker worden gemaakt hoe het programma voortvloeit uit de competenties. De in recente jaren doorgevoerde curriculumherzieningen ten aanzien van het oorspronkelijke programma van de kaderopleiding die werd ingericht door het VBVK, vertonen eerder het karakter van een herschikking van het aantal uren en zijn minder een inhoudelijk gebeuren, vertrekkend vanuit de te bereiken competenties. Een kritische herdenking van het curriculum in functie van de competenties en waarbij een aangepaste competentiematrix als startpunt wordt gebruikt, is aan de orde. Dit kan gebeuren door een grondige opfrissing van het programma, op basis van de ontwikkeling van het domeinspecifieke leerresultatenkader. Een eerste ontwerp hiervan kon de commissie tijdens het bezoek inzien. Voor de uitwerking hiervan zou de opleiding volgens de commissie best een beroep doen op de knowhow die op dit vlak in andere opleidingen binnen

de hogeschool is ontwikkeld. De manier waarop het traditionele eindwerk is herwerkt naar een geïntegreerde examenopdracht met een duidelijke relatie naar de te bereiken competenties, zowel in de uitwerking ervan als in de evaluatie, is – eveneens volgens de commissie – al een goed voorbeeld van een programmaonderdeel dat is opgebouwd vanuit het competentiedenken.

Een andere opmerking van de commissie betreft de beroepsrollen van Quinn. Hoewel zij als een belangrijk referentiepunt voor de ontwikkeling van de competentiematrix worden gehanteerd, kon de commissie ze niet terugvinden in de beschrijving van de modules en de opleidingsonderdelen in de studiegids.

De commissie wijst bijkomend op een aantal elementen die bij een programmaherwerking in het oog moeten worden gehouden, zoals een specifiekere behandeling van de module HRM. De commissie is ook kritisch ten aanzien van het hoge aantal studiepunten voor het opleidingsonderdeel Statistiek binnen de module Onderzoeksvaardigheden, en bij de boekhoudkundige behandeling van een aantal financiële onderwerpen, zoals het kunnen lezen van een balans. Die opleidingsonderdelen moeten duidelijker worden gerelateerd aan de competenties van een operationeel leidinggevende.

Curriculumaanpassingen gebeuren volgens het zelfevaluatie-rapport volgens een formele procedure die is vastgelegd op hogeschoolvlak. De opleiding zegt dat volgens die procedure in de toekomst de verantwoordelijke voor onderwijsontwikkeling van de hogeschool moet worden betrokken bij een curriculumherziening. Dat zal volgens de commissie een meerwaarde betekenen. De opleiding wijst erop dat de aanpassingen het resultaat zijn van de besprekingen in de opleidingscommissie. Als basis hiervoor worden de evaluaties van de opleidingsonderdelen door de studenten en de inbreng vanuit de VBVK, die als resonantiegroep voor de opleiding fungeert, gebruikt. In het opleidingsonderdeel Beleid naar personeel en organisatie, wordt als oefening de organisatie van de eigen opleiding, het lessenspakket en de examenregeling door de studenten uitgewerkt. De oefening biedt informatie over de manier waarop de studenten tegen het programma aankijken. De commissie wijst op het gevaar dat de opleiding zich te zeer laat leiden door individuele verzuchtingen van studenten. Aan de basis van een curriculumaanpassing moet volgens haar een grondig onderzoek met zo veel mogelijk betrokkenen liggen. Een aanpassing moet steeds gebeuren in relatie tot de competenties die van een afgestudeerde worden verwacht. De actualisering van het zelfevaluatie-rapport (maart 2012) vermeldt een aantal curriculumaanpassingen. Die hebben voor een groot deel betrekking op een herschikking van het aantal uren. Positief vindt de commissie de grotere aandacht die gaat naar coaching binnen module acht (Communicatievaardigheden), en voor het aspect accreditering in module negen (Kwaliteitszorg). Het actualiseringsdocument maakt verder melding van een nieuw opleidingsonderdeel Actuele thema's (12 uren) en van de invoering van een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) ter vervanging van de portfolio Communicatie.

Het zelfevaluatie-rapport geeft enkele voorbeelden van hoe de dimensie internationalisering in enkele opleidingsonderdelen aan bod komt. Dit gebeurt echter niet op een systematische manier. De module Managementstage bevat één dag verplicht werkbezoek aan een Nederlandse zorginstelling. De commissie meent dat ook andere landen in aanmerking zouden moeten kunnen komen. Een buitenlandse stage is ook mogelijk, maar komt zelden voor omwille van de onverenigbaarheid met de werk- en gezinssituatie van de werkstudenten. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken zijn hierbij eveneens een meerwaarde. De hogeschool geeft incentives om internationalisation@home aan bod te laten komen via de ontwikkeling van interculturele competenties. Het kosmopolitische karakter van Brussel geeft daartoe aanleiding. De commissie zag hiervan echter geen evidentie, en de opleiding geeft toe dat op dit vlak nog meer kruisbestuiving tot stand kan komen met de basisopleidingen in het departement Gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert met klem om de competenties als basis te gebruiken voor een herdenking van het programma.
- De module HRM moet specifiekere worden uitgewerkt.
- De commissie raadt aan om het kosmopolitisch karakter van de hogeschool meer te benutten.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma**Beoordelingscriteria:**

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de professionele gerichtheid van het programma. Die wordt bevestigd door de praktijkgerichtheid van de meeste opleidingsonderdelen. De inhoud van de opleidingsonderdelen staat op het niveau van een bachelor-na-bacheloropleiding. Wel maakt de commissie de opmerking dat de referenties in sommige cursussen achterhaald zijn of ontbreken. Dit wijst op de noodzaak van de actualisering van bepaalde cursusinhoud en van de controle daarop. De cursus Statistiek is een cursus die op academisch bachelorniveau wordt gedoceerd aan de VUB, maar door de docent via oefenmateriaal wordt toegesneden op maat van de opleiding. De studenten apprecieerden dit. In de opleiding wordt daarnaast nog één handboek gebruikt (rondom het leiderschapsmodel van Quinn).

De hogeschool streeft naar een speerpuntenbeleid op het vlak van projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Tot hiertoe is de opleiding op dit vlak niet actief, tenzij via de projecten waarin de gastprofessoren vanuit hun professionele bezigheid betrokken zijn, en waarvan zij gewag maken in de onderwijsactiviteiten. Gezien de kleine schaal van de opleiding is het aangewezen dat zij voor wetenschappelijk onderzoek meesurfen op de dynamiek die het nieuwe departement Gezondheidszorg op dit vlak in de toekomst wenst te ontwikkelen. Hiervoor zijn al contacten gelegd met de wetenschappelijke staf van het naburige Universitair Ziekenhuis Brussel. Er is met name overleg geweest met betrekking tot de inrichting van een skills lab met simulatiepoppen (voornamelijk in functie van de basisopleidingen Verpleeg- en Vroedkunde). De commissie is van mening dat de kwaliteit van een aantal geïntegreerde eindproeven van een zodanig niveau is dat zij een onderdeel kunnen zijn van projecten van projectmatig wetenschappelijk onderzoek of maatschappelijke dienstverlening. Op dit vlak zou de opleiding meer ambitie kunnen hebben. De aanwezigheid van een module Onderzoeksmethoden draagt daartoe bij, onder andere via de beperkte onderzoeksopdracht die de studenten in dat kader moeten uitwerken in een posterpresentatie.

De commissie is tevreden over de opzet en begeleiding van de module Managementstage in het eerste jaar. Die valt uiteen in twee luiken: een luik stage van vier dagen en een werkbezoek van één dag aan een zorginstelling in Nederland. Tijdens de stage worden de studenten gestimuleerd om hun visie te verruimen, kennis te maken met een eventueel andere aanpak en een beter zicht te krijgen op het eigen functioneren. De stage wordt geplaatst in het eerste jaar, omdat zij

volgens de opleiding een voorbereiding is op de uitwerking van de geïntegreerde eindopdracht in het tweede jaar. Het werkbezoek van één dag geeft de studenten de gelegenheid situaties in twee verschillende landen te vergelijken. De studenten moeten zelf een stageplaats en een locatie voor het werkbezoek kiezen in functie van de doelstellingen die zij zelf wensen te realiseren. Op die manier vormt de stage een element in hun persoonlijke ontwikkeling. De opleiding biedt een lijst met stageplaatsen aan (ziekenhuis, zorgcentrum, psychiatrie...), maar de studenten kunnen ook zelf een stageplaats voorstellen. De opleiding beschikt niet over een procedure voor de beoordeling van de kwaliteit van de stageplaats. Zij beoordeelt de kwaliteit voornamelijk op basis van het takenpakket dat de student en de stageplaats uitwerken. Belangrijk is dat de studenten stage lopen op een leidinggevende dienst en/of in contact komen met een leidinggevende. Slechts indien er zich problemen voordoen tijdens de stage of indien negatieve elementen worden vermeld naar aanleiding van de evaluatie van de student, treedt de opleiding op. Een permanente controle op het goede verloop van een stage is er ook door het logboek van de uitgevoerde activiteiten dat de student moet indienen. Een stage op de eigen dienst of in de eigen instelling is niet toegestaan. Aan de stage zijn twee opdrachten verbonden. In een eerste opdracht moeten zij de afdeling waar stage wordt gelopen, het gehanteerde verpleegsysteem en het inzetten van personele middelen vergelijken met de eigen werksituatie, en de sterktes en de zwaktes van elke afdeling naast elkaar zetten. De tweede opdracht heeft betrekking op de aanpak van een actuele thematiek op de stageplaats (bijvoorbeeld patiëntveiligheid). De stagedocumenten bevatten naast de taakomschrijving de nodige administratieve documenten, zoals een stage- en verzekeringscontract. De vraag vanuit het werkveld om meer stage te organiseren, is volgens de opleiding niet realiseerbaar omwille van de situatie van de werkstudenten.

De commissie apprecieert het concept van de geïntegreerde eindopdracht (GEO). Van de studenten wordt verwacht dat zij alle kennis, competenties en vaardigheden die zij in de opleiding hebben verworven, kunnen verwerken in een uniek werk: een verbeteringsproject in de eigen organisatie. De opleiding heeft met een gestandaardiseerde format een degelijke aanvraagprocedure uitgewerkt, die garant staat voor de relevantie van het gekozen onderwerp, zowel voor de student als voor de instelling/opdrachtgever. Die laatste moet zich akkoord verklaren met de onderwerpkeuze en moet de student de mogelijkheden bieden om de opdracht uit te voeren. Bij de aanvraag beschrijft de student de doelstellingen, de probleemanalyse, de methodologie en de timing. De vereisten waaraan het eindresultaat moet voldoen, zijn duidelijk omschreven. De student werkt zelfstandig, maar kan elke zaterdag bij de begeleider/coördinator van de GEO-projecten ondersteuning vragen. Het eindwerk krijgt zijn beslag in een beknopt rapport, een mondelinge presentatie en een artikel dat – mits toestemming van de student en de opdrachtgever – wordt gepubliceerd op de website van de VBVK of in een tijdschrift.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om zich via al bestaande elementen in het programma sterker te profileren op het vlak van onderzoek en dienstverlening.
- De commissie beveelt aan om aandacht te hebben voor de actualisering van het cursusmateriaal en de opname van relevante referenties.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft de opleidingsonderdelen geclusterd in tien blokmodules die worden gerelateerd aan het EFQM-model. Dit resulteert in een klassieke aanbodgestuurde modulaire programmastructuur, waarvan het eerste jaar eerder theoretisch en het tweede jaar praktisch wordt ingevuld. De commissie vindt die voorstelling van een macrostructuur op zich interessant, maar mist enigszins de aanwezigheid van leerlijnen die worden aangestuurd door de ontwikkeling van competenties. De commissie krijgt eerder een gefragmenteerde indruk van het programma. De modules en de opleidingsonderdelen vertonen buiten de EFQM-gerelateerdheid weinig verband met elkaar.

De opleidingscoördinatoren zeggen dat zij via een controle op de ECTS-fiches, de inhoud van de cursussen op de elektronische leeromgeving en de studentenevaluaties de samenhang van het programma bewaken. Via overleg met de gastprofessoren proberen ze overlap te vermijden. Volgens de studenten komt overlap tussen opleidingsonderdelen wel voor, maar zij vonden dit niet hinderlijk, omdat de insteek telkens verschillend is (bijvoorbeeld het begrip 'beroepsaansprakelijkheid' vanuit het aspect ziekenhuisbeleid of vanuit het aspect aansprakelijkheid).

De ECTS-fiches vermelden voor geen enkel opleidingsonderdeel volgtijdelijkheid, waardoor de opleidingsonderdelen en de modules vrij onafhankelijk van elkaar kunnen worden gevolgd.

De opleiding toont niet aan volgens welke criteria de studiepunten aan de opleidingsonderdelen worden toegekend. Tijdens de interviews werden elementen genoemd als het aantal uren hoorcollege en zelfstudie, maar een systematisch toewijzingsmodel of een methodische aanpak ontbreken. Een link met de competenties is ook hier niet aanwezig. De commissie stelt enkele onevenwichten vast, zoals de toekenning van hetzelfde aantal studiepunten (vier) aan het opleidingsonderdeel Statistiek en de module Stage en werkbezoek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om onderwijskundige ondersteuning in te zetten voor de ontwikkeling van competentiegericht leerlijnen.
- De commissie beveelt aan om de toekenning van de studiepunten aan de opleidingsonderdelen kritisch te onderzoeken.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement is gespreid over twee academiejaren van elk 30 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding beschikt niet over een kwantitatieve studietijdmeting om op een objectieve en genuanceerde wijze na te gaan of de reële studietijd overeenkomt met de volgens de decretale normen begrote studietijd. Wel bevraagt zij naar aanleiding van de jaarlijkse onderwijsevaluatie de studenten over wat zij noemt hun 'studietijdervaring'. De antwoorden tonen aan dat de studielast overeenkomt met wat van een professionele bachelorstudent mag worden verwacht. Gedetailleerde cijfergegevens per opleidingsonderdeel ontbreken echter, zodat op basis hiervan geen beleidsbeslissingen kunnen worden genomen. De studenten zeiden tijdens het interview met de commissie dat de opleiding behoorlijk zwaar is, zeker in combinatie met werk en gezin. Aan de geïntegreerde eindopdracht wordt relatief veel meer werk besteed dan aan bepaalde opleidingsonderdelen waaraan dezelfde studiepunten worden toegekend. De opleiding zegt dat zij in de nabije toekomst op een systematische wijze studietijdmetingen volgens paarsgewijze vergelijking zal uitvoeren. Zij zal die methode eerst toepassen in de basisopleidingen van het departement Gezondheidszorg en daarna in de bachelor-na-bacheloropleidingen. Omdat vanaf het academiejaar 2012–2013 twee nieuwe bacheloropleidingen worden georganiseerd, zullen de metingen op een voldoende schaalgrootte kunnen plaatsvinden om vergelijkingen tussen opleidingen mogelijk te maken.

ONDANKS DE SUBJECTIEF ERVAREN ZWAARTE VAN DE OPLEIDING, ZEGGEN DE STUDENTEN DAT DE STUDELAST haalbaar is indien de student zijn studie organiseert en plant. De commissie vernam dat de opleiding de studenten wijst op het belang van planning tijdens het eerste gesprek dat plaatsvindt in het kader van het POP. Zij legt naar aanleiding daarvan het verband met de praktijk van leidinggeven, waarbij het kunnen plannen eveneens een belangrijke competentie is. De spreiding van het programma over twee academiejaren maakt de opleiding voor werkstudenten haalbaar. De opleiding neemt daarnaast nog initiatieven om de studeerbaarheid te faciliteren, zoals de organisatie van de lesactiviteiten op zaterdag, de laagdrempeligheid en het vlotte contact met de docenten en de opleidingscoördinatoren, die elke zaterdag op de campus aanwezig zijn, en de afspraken met richtdata voor het uitvoeren van de stage en de GEO, en voor het inleveren van rapporten en werkstukken. De verantwoordelijke voor de studentenadministratie wees de commissie erop dat afwezigheden van gastprofessoren zo veel mogelijk via het systeem van een telefoonketting aan de studenten worden gemeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om de studielast beter in kaart te brengen via systematische studietijdmetingen. Ook het werken met bijvoorbeeld focusgesprekken om naar de studielast te peilen, kan een meerwaarde zijn.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding in een visietekst op opleiding en onderwijs een aanzet heeft gegeven tot de ontwikkeling van een didactisch concept in een competentiegericht context. Zij somt daarvoor enkele maatregelen op, zoals een beperking van de contacturen, de stimulering van zelfstandig werken (individueel en in groep) en zelfstudie, de accentuering van de kritische reflectie eigen denken en handelen, en de organisatie van afstandsonderwijs. Tegelijkertijd stelt zij vast dat de realisatie van dat competentiegericht onderwijs nog in volle ontwikkeling is. De commissie betreurt het dat de informatie over dit facet in het zelfevaluatie rapport zeer summier is. De opleiding zou hiermee beleidsmatiger kunnen omgaan indien zij bijvoorbeeld zou beschikken over een inventarisatie en een beschrijving van de gehanteerde werkvormen, met aanduiding van het effectieve gebruik ervan in functie van de te verwerven competenties. Welke werkvormen worden ingezet, is nu sterk afhankelijk van het initiatief van de individuele docent. Overleg hierover zou een evenwichtiger en meer beredeneerde inzet mogelijk maken. Een nauwkeurigere opvolging van de informatie die de docenten met betrekking tot de werkvormen en werkmiddelen op de ECTS-fiches vermelden, is wenselijk. Uit die fiches blijkt dat in de praktijk diverse werkvormen worden toegepast, maar dat het hoorcollege de bovenhand heeft. De opleiding zegt echter dat in de hoorcolleges ook interactieve werkvormen worden ingezet (voorbereiding van lesonderwerpen via zelfstudie, oefeningen, probleemtaken...). Zij zegt dat ook werkcolleges voorkomen. De commissie is positief ten aanzien van het gebruik van rollenspelen en trainingen in een videolab in het kader van de module Communicatievaardigheden. Daarvan kreeg zij een aantal voorbeelden. Voor die werkvormen wordt gewerkt in kleinere lesgroepen van ongeveer tien studenten. De opleiding besloot om de portfolio Communicatie te vervangen door een persoonlijk ontwikkelingsprofiel (POP). De eerste ervaringen daarmee zijn positief volgens de docenten en de studenten. De elektronische leeromgeving Dokeos wordt voornamelijk als een communicatieplatform gebruikt. De opleiding heeft hoge verwachtingen van de invoering van een nieuw elektronisch leersysteem Desiderius (op basis van de software Chamilo 2.0), waartoe de hogeschool heeft besloten.

Wat de werkmiddelen betreft, maakt de commissie de opmerking dat de didactische vormgeving van het cursusmateriaal erg wisselend van kwaliteit is. Voor de ondersteuning van een aantal opleidingsonderdelen zijn enkel PowerPointpresentaties voorhanden, de referenties zijn niet steeds consequent opgesteld volgens de APA-normering (of een andere), en bij figuren of afbeeldingen zijn vaak geen referenties vermeld. In vele schriftelijke cursussen ontbreken inhoudsopgaves. De commissie stelt nochtans vast dat de hogeschool over sjablonen voor cursusopbouw en PowerPointpresentaties beschikt. Die worden echter zelden gehanteerd door de docenten van de opleiding Zorgmanagement. De studenten zeiden dat de cursussen en presentaties soms op voorhand worden aangeleverd. Meestal echter wordt verondersteld dat zij het cursusmateriaal zelf afprinten (tegen weliswaar democratische prijzen). Zij ondervonden geen noemenswaardige problemen met betrekking tot de studeerbaarheid van de cursussen, ondanks een aantal opmerkingen met betrekking tot de lay-out. De twee handboeken die de studenten moeten aankopen, worden op een zinvolle manier gebruikt. De commissie besluit dat de ontwikkeling van een cursusbeleid en een stroomlijning van het cursusmateriaal (lay-out, standaardisering) wenselijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om een onderzoek te verrichten naar het evenwichtige en zinvolle gebruik van diverse werkvormen.
- De commissie adviseert om een beleidslijn uit te tekenen voor de ontwikkeling van schriftelijk cursusmateriaal.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing**Beoordelingscriterium:**

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat diverse toetsvormen aanwezig zijn (stage-evaluatie, afstudeerproject, vaardigheidstoetsen, reflectieopdrachten, kennistoetsen, permanente evaluatie, peer-review) maar ze zijn niet geconcretiseerd in een toetsbeleid. Zij stelt daarom met genoegen vast dat de hogeschool en het departement Gezondheidszorg in hun beleidsplannen (2011–2015) daarvan een prioriteit maken. Centraal worden leidraden ontwikkeld om toetsen en examens te controleren op validiteit. Een checklist met een opsomming van toetsvormen, gekoppeld aan doelstellingen en competenties, is in voorbereiding. Er is al een departementale vormingsdag rond toetsbeleid georganiseerd. De commissie hoopt dat de opleiding op een gepaste manier zal gebruikmaken van de aangeleverde instrumenten en vormingen.

Door het ontbreken van een toetsbeleid beslist iedere docent tot hertoe individueel over de manier van evalueren. De commissie maakt daarbij enkele opmerkingen. De op de ECTS-fiches vermelde toetsvormen zijn niet gedocumenteerd. Het is niet duidelijk wat wordt bedoeld met bijvoorbeeld voortgangstoets, interactieve toetsing, reflectieopdracht, peer-review, groeps-scoring enzovoort. Verder is niet steeds zichtbaar welke competenties worden getoetst, en is ook op opleidingsvlak geen evidentie aanwezig waar welke competenties worden getoetst en of ze wel allemaal worden getoetst. De competentiematrix dient te worden vervolledigd met een evaluatie- of toetsmatrix.

De commissie mist transparantie van de evaluatiecriteria. De normstelling en standaardisering ontbreken. Het is de commissie niet duidelijk, ook na herhaaldelijke vraagstelling, hoe bepaalde scores tot stand komen. De commissie stelt een nood aan een gemeenschappelijke visie op dit vlak vast. Hoewel uit de studentenbevragingen blijkt dat 87 procent van de studenten tevreden is over de evaluaties, vernam de commissie toch van de aanwezige studenten dat de evaluatiecriteria weinig bekend zijn. De informatie met betrekking tot de toepassing van de tolerantierregels is niet correct weergegeven op de ECTS-fiches. De feedback op de resultaten liet in het verleden soms te wensen over, maar hierin is volgens de alumni en de studenten verbetering opgetreden.

Er bestaat geen specifieke examencommissie. Die rol wordt waargenomen door het kernteam van de drie opleidingscoördinatoren. De rol van ombudspersoon wordt waargenomen door de departementssecretaris, die geen lesopdracht heeft in de opleiding. De taken en bevoegdheden zijn hogeschoolbreed vastgelegd in het onderwijs- en examenreglement (OER). De ombudspersoon licht dit toe tijdens een van de eerste lessen van het academiejaar. De studenten verklaarden op de hoogte te zijn van het OER en van de werking van de ombudsdienst. In de opleiding was er tot op heden geen nood aan interventie.

De stagebeoordeling gebeurt door twee personen: door de stagebegeleider op de stageplaats (10 procent) en door de stagecoördinator van de opleiding, op basis van het stageverslag, de stagefiches met vermelding van de verrichte taken en het POP (90 procent). De commissie stelde vast dat de tijdens het bezoek vermelde percentages verschillend zijn van de percentages die in het zelfevaluatieverslag zijn opgenomen (respectievelijk 20 en 80 procent). De stagebeoordeling door de stagebegeleider gebeurt aan de hand van een standaardformulier dat, blijkens het logo van de VBVK, tot stand is gekomen in overleg met de beroepsvereniging maar dat niet gelinkt is aan het competentieprofiel. De commissie vindt dit een gemiste kans in het kader van competentiegericht onderwijs. Het stageverslag wordt beoordeeld op basis van een aantal formele criteria (10 procent op lay-out en presentatie), een sterkte-zwakteanalyse van de bereikte doelen en de persoonlijke ontwikkeling via het POP (20 procent), telkens 20 procent voor de twee uit te voeren opdrachten en 20 procent op de sterkte-zwakteanalyse en de voorstellen voor optimalisering. Bij de stagebeoordeling wordt rekening gehouden met de inbreng van de student bij de feedbackbespreking. De commissie stelt vast dat de beoordelingscriteria niet expliciet zijn gelinkt aan het competentieprofiel en niet scherp genoeg zijn afgelijnd om een verantwoorde scoredifferentiatie mogelijk te maken.

De beoordeling van de geïntegreerde eindopdracht gebeurt door een gemengde jury van interne en externe juryleden. Het externe jurylid heeft het eindwerk niet gelezen, maar geeft een score op basis van de presentatie door de student, de inhoud van het tijdschriftartikel en de vraagstelling achteraf. Ook medestudenten zijn aanwezig bij de presentatie en kunnen vragen stellen. De commissie is van oordeel dat zowel de proces- als de productbeoordeling van dit opleidingsonderdeel op een transparante en competentiegerichte manier gebeurt. De studenten zijn ook op de hoogte van de evaluatiecriteria. Door de concrete en praktijkgerichte aanpak van de GEO wordt de kans op plagiaat sterk verkleind. De commissie dringt er anderzijds toch op aan dat voor de tekstonderdelen met betrekking tot de theoretische onderbouwing een plagiaatcontrole wordt uitgevoerd. Zij vernam immers dat hiervoor specifieke software in de hogeschool aanwezig is.

Omwille van het belang dat de opleiding aan de stage en de GEO hecht, zijn tekorten op de beide opleidingsonderdelen niet tolereerbaar. Indien een student niet slaagt, kan hij/zij een herwerking van de GEO indienen in de tweede zitting, of dient hij/zij zich in te schrijven voor een apart thesisjaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om het toetsbeleid van de hogeschool en het departement te concretiseren op het niveau van de opleiding.
- De competentiematrix dient te worden vervolledigd met een evaluatie- of toetsmatrix.
- De commissie wenst dat de evaluatievormen en -criteria transparanter worden beschreven.
- De commissie beveelt aan om bij de stagebeoordeling expliciet relaties te leggen naar het competentieprofiel, en de evaluatiedocumenten in die zin te herwerken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De opleiding richt zich tot studenten met een bachelor- of masterdiploma binnen de gezondheidszorg of aan de gezondheidszorg gerelateerde bacheloropleidingen, zoals Verpleegkunde, Vroedkunde, Maatschappelijk werk, Voedings- en dieetkunde, Medisch beeldvormer, Kinesithérapie en Ergotherapie. Er wordt geen ingangsproof of intakegesprek gehouden. De invoering van het POP laat wel toe van bij het begin de verwachtingen van de student in kaart te brengen, en de studenten te wijzen op het managementkarakter en de zwaarte van de opleiding. Volgens de opleiding heeft dit al in enkele gevallen geleid tot een vroege en wenselijke drop-out, eventueel met terugbetaling van het inschrijvingsgeld. De mogelijkheid tot het bekomen van (beperkt) educatief verlof en de gehele of gedeeltelijke betaling van het inschrijvingsgeld door de werkgever, faciliteert in sommige gevallen de studies.

De studenten zeiden op diverse manieren te zijn ingelicht over de opleiding: op vraag van de eigen directie om de opleiding te gaan volgen, via mond-aan-mondreclame, via een beknopte brochure of via uitgebreidere informatie op internet. Een groot aantal studenten wordt naar de opleiding toegeleid door de beroepsorganisatie VBVK (onder andere via de vermelding op de website van de vereniging en via vermelding op het inschrijvingsformulier). De commissie meent dat de instroom nog kan worden versterkt door daarnaast een sterkere profilering en marketing vanuit de hogeschool zelf naar het ruimere werkveld te voorzien. De organisatie van de lesdagen op zaterdag en de spreiding over twee academiejaren zijn belangrijke elementen om als werkstudent voor de opleiding te kiezen. Een voorinschrijving via internet is mogelijk, gevolgd door een definitieve inschrijving op afspraak of op de eerste lesdag. Het studentensecretariaat is gedurende de eerste lesweken ook op zaterdag bemand. Het is ook mogelijk om zich in te schrijven via de VBVK. Uit het overzicht van de instroomcijfers blijkt dat de opleiding kandidaten aantrekt uit alle Vlaamse provincies, met een groter aantal uit de provincies Vlaams-Brabant (36,6 procent), Antwerpen (20 procent) en Limburg (18,3 procent).

Vrijstellingen voor bepaalde opleidingsonderdelen zijn mogelijk in het kader van een EVC/EVK-procedure. De modaliteiten ervan zijn vastgelegd op het niveau van de UAB, en is raadpleegbaar op de website van de Erasmushogeschool. Kandidaten voor een dergelijke procedure worden bijgestaan door de trajectbegeleider van het departement. Gezien de aard van de opleiding komt een EVC-procedure, in tegenstelling tot een EVK-procedure, zelden voor. Het zelfevaluatie rapport maakt gewag van twee gehonoreerde EVC-procedures in de opleiding Zorgmanagement en een beperkt aantal EVK-procedures.

De commissie apprecieert de creatieve en flexibele manier waarmee de opleiding zich openstelt voor een brede instroom van studenten. Die vormt volgens alle gesprekspartners tevens een

verrijking, als gevolg van de verschillende invalshoeken waarmee problemen in de diverse domeinen van de zorgsector worden bekeken. Hierdoor speelt de opleiding gepast in op de tendens van 'ontschotting' in de welzijns- en de gezondheidssector. De opleiding benadrukt dat, welke ook de vooropleiding is, competenties als leiderschap, teamvorming en multidisciplinariteit essentieel zijn voor alle studenten. Om de doorstroom te bevorderen, heeft de opleiding bepaalde opleidingsonderdelen inhoudelijk aangepast en biedt zij enkele deelonderdelen op een gedifferentieerde manier aan, naargelang de vooropleiding of de werksituatie van de studenten (bijvoorbeeld 'Financieel beleid'). Zij onderzoekt om dit te nog uit te breiden, meer bepaald bij het bepalen van onderwerpen voor de GEO. De commissie stelt vast dat de opleiding al heeft nagedacht over haar instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	onvoldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. De tekortkomingen zijn niet van inhoudelijke aard en beletten niet dat de opleiding haar doelstellingen behaalt, maar hebben te maken met de onderwijskundige vertaling en bewaking van de competenties in het programma, met als gevolg een minder geslaagde competentiegerichtte didactische vormgeving en toetsing. De commissie merkt al een positieve evolutie op door de organisatie van het nieuwe departement Gezondheidszorg en de intentie om ook de bachelor-na-bacheloropleidingen steviger onderwijskundig te ondersteunen. Zij beveelt de opleiding aan om de inbedding in de hogeschool in de toekomst nog sterker als een opportuniteit aan te wenden.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de hogeschool beschikt over een degelijk centraal gestuurd personeelsbeleid. Op hogeschoolniveau wordt het HR-beleid onder andere geconcretiseerd door generieke functiebeschrijvingen. Dit initiatief van de centrale personeelsdienst heeft als bedoeling een gemeenschappelijk referentiekader voor het personeelsbeleid te vormen. Generieke functiebeschrijvingen kunnen worden ingezet als instrument bij werving en selectie, als richtlijn voor taakomschrijvingen en als leidraad bij functioneringsgesprekken. Er zijn functiebeschrijvingen opgesteld voor drie takenclusters: onderwijs (met onder andere onderwijsontwikkeling), maatschappelijke dienstverlening en onderzoek, en administratieve taken. De taken en competenties zijn uitgewerkt aan de hand van drie niveaus (instapniveau, benoemingsniveau, bevorderingsniveau) en houden dus rekening met de groei van personeelsleden in hun functie. De formele en administratieve elementen bij werving, selectie, benoeming, bevordering en evaluatie worden aangestuurd door de centrale personeelsdiensten van de hogeschool. Een departementale medewerker Personeel begeleidt het personeel hierin gedurende de hele periode van tewerkstelling.

Ondanks die centrale sturing is er ook ruimte voor een specifieke invulling naargelang de eigen aard van de opleiding. Zorgmanagement kiest ervoor om praktisch uitsluitend te werken met deeltijdse gastprofessoren die voor het grootste gedeelte van hun opdracht nog met beide voeten op de werkvloer staan. Een aantal onder hen was al bij de opleiding betrokken toen zij nog als een kaderopleiding van de VBVK werd aangeboden. Dit resulteert in een stabiel personeelskorps. De commissie stelt vast dat een gestructureerd beleid met betrekking tot de rekrutering van nieuwe medewerkers/gastdocenten ontbreekt, waarbij met meer elementen wordt rekening gehouden dan het huidige advies van de opleidingscoördinator. Wat de evaluaties betreft, volgt de opleiding een andere systematiek dan degene die geldig is voor de statutaire personeelsleden; er vinden geen systematische functioneringsgesprekken of evaluaties plaats. Op basis van de resultaten van studentenevaluaties voert de opleidingscoördinator een gesprek met de docenten. Dit gesprek verloopt meestal op een informele manier, maar indien nodig worden actiepunten afgesproken of wordt de arbeidsovereenkomst niet vernieuwd, zoals ook de studenten met een voorbeeld aantoonde.

De opleiding wordt geleid door een kernteam van drie opleidingscoördinatoren, waarvan één persoon als eindverantwoordelijke voor 20 procent statutair is verbonden aan de hogeschool. De leden van het kernteam zijn op alle lesdagen aanwezig. De studenten en alumni waren unaniem lovend over de toegankelijkheid van zowel het kernteam als de andere docenten. Ook de commissie apprecieert de geëngageerdheid van het kernteam en de gedrevenheid van het hele docentenkorps. Zij gaven blijk van een overtuigende intrinsieke motivatie, die zoals ze zelf zeiden, werd gevoed vanuit een besef van de noodzaak van degelijk gevormde leidinggevendenden op de werkvloer en vanuit het contact met gemotiveerde studenten, die op hun beurt bijdroegen

tot een verdieping van hun eigen inzichten. De administratieve opvolging van de opleiding (onthaalfunctie, campusbeheer, studentenadministratie, personeelsadministratie, ICT, bibliotheekbeheer...) gebeurt door personeel dat aan de campus Jette of aan het departement Gezondheidszorg is verbonden. De commissie stelde vast dat zij een sterk team vormden, dat kansen kreeg tot persoonlijke en professionele ontwikkeling.

De commissie merkte op dat een relatief groot aantal coördinatiefuncties op hogeschool- en departementaal vlak (kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling, financieel beheer) werden ingevuld door recent aangeworven personeelsleden. Dit is onder meer het gevolg van de oprichting van het nieuwe departement Gezondheidszorg, die volgens de opleiding al een nieuwe dynamiek in de managementstructuur op gang heeft gebracht. Tijdens het bezoek vernam de commissie dat binnen het departement twee nieuwe bachelor-na-bacheloropleidingen zullen starten vanaf het academiejaar 2012-2013. Het departement heeft de intentie om in de toekomst een specifiek beleid te ontwikkelen voor de drie bachelor-na-bacheloropleidingen, onder leiding van een gezamenlijke opleidingscoördinator. De commissie ervaart deze evoluties als een kans op innovatie, en hoopt dat de professionele aanpak van de nieuwe personeelsleden kansen tot ontwikkeling zal krijgen.

Het onthaal en de begeleiding van nieuwe personeelsleden worden gecoördineerd door de HR-verantwoordelijke van de hogeschool en het departement. Daarvoor bestaat een aantal instrumenten, zoals een onthaaldag en vormingssessies, waaronder een introductie in ICT-toepassingen. Het eerste jaar wordt beschouwd als een inloophase, waarbinnen voor statutaire personeelsleden al na enkele maanden een functioneringsgesprek is voorzien.

Onderwijskundige ervaring en/of kwalificaties gelden niet als een vereiste maar als een aanbevolen aanwervingscriterium. Dit gegeven, samen met de vaststelling dat praktisch alle docenten slechts een beperkte lesopdracht hebben, leidt tot een lage betrokkenheid bij de opleiding en de onderwijsvernieuwingen. De commissie vraagt de opleiding om via gepaste methodieken te streven naar een balans tussen vakinhoudelijke en onderwijskundige vorming van de gastprofessoren. In het licht van de opmerkingen van de commissie met betrekking tot onderwerp twee, dient vooral aandacht te gaan naar de ontwikkeling van competentiegericht onderwijs (vertaling van competenties in het programma, werkvormen en -middelen, competentiegericht toetsen). Competentiegericht onderwijs is bovendien teamwerk en vraagt regelmatig overleg op momenten die voor zo veel mogelijk mensen passen.

De commissie heeft vastgesteld dat de hogeschool nog andere managementopleidingen aanbiedt. Zij suggereert om te overwegen of de aanwezige competenties op managementvlak binnen de hogeschool niet, op een beperkte manier en zonder de band met de expertise van de gezondheidssector te verliezen, kunnen worden aangewend door het inzetten van statutaire personeelsleden uit andere opleidingen. Op die manier kan een kruisbestuiving plaatsvinden tussen inhoudelijke en onderwijskundige expertise, en wordt de opleiding sterker geïntegreerd in het departement en de hogeschool.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht te hebben voor de onderwijskundige vorming en de betrokkenheid van de vele deeltijdse gastprofessoren.
- De commissie beveelt aan een gestructureerd rekruteringsbeleid te voeren met oog voor innovatie in deskundigheid en onderwijskundige aanpak.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt, op basis van de inzage van de cv's, een sterke band vast tussen het werkveld en de opleiding door de inbreng van de expertise van gastprofessoren, die borg staan voor een maximale gerichtheid op de beroepspraktijk. De commissie vindt dit een sterk punt. Voor sommige zeer specifieke onderwerpen worden gastsprekers ingeschakeld.

De opleiding toont aan dat verschillende docenten internationale ervaring hebben. Zij dragen op die manier bij tot de totstandkoming van het internationale netwerk van de opleiding. Praktisch alle docenten zijn op een of andere manier (als lid of bestuurslid) verbonden aan beroeps- of onderwijsgerelateerde organisaties, of bekleden mandaten in adviesorganen van de overheid.

De keuze om bij de aanwerving van docenten de voorrang te geven aan inhoudelijke expertise, is volgens de studenten geen belemmering. Voor hen primeert naar eigen zeggen de overdracht van kennis en ervaringen uit de praktijk boven didactische onderlegdheid.

De opleiding vertrouwt erop dat de gastdocenten zich permanent vakkundig bijscholen via het eigen werkveld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het aantal personeelsleden dat instaat voor de realisatie van het curriculum bedraagt 38, van wie 21 mannen en 16 vrouwen. De leeftijdscurve vertoont een evenwichtige evolutie met 19 personeelsleden (50 procent) in de leeftijdscategorie van 40 tot 49 jaar. Alle docenten zijn contractueel verbonden als gastprofessor aan de hogeschool en zijn deeltijds aan de opleiding verbonden met een opdracht van maximaal 20 procent. De opleidingscoördinator, die tevens eindverantwoordelijke van de opleiding is, heeft een statutaire aanstelling in de hogeschool van 20 procent. Eén personeelslid (met als lesopdracht theoretische aspecten van communicatie) is voor 100 procent

verbonden aan de hogeschool en voert voor het grootste deel nog lesopdrachten in andere opleidingen uit. Er is een duidelijk onevenwicht tussen het aantal gastprofessoren, respectievelijk gastsprekers en statutairen/kerndocenten. Dit is onvermijdelijk in een opleiding die rekruteert onder specialisten in verschillende deeldomeinen, en dit voor telkens kleine opdrachten.

Het administratieve en technische personeel bestaat uit 17 personen (13,8 VTE), die onder de leiding staan van het departementshoofd. Zij staan in voor de administratie van het hele departement.

De commissie stelde vast dat de werkdruk hoog is. Dit is een normaal gegeven bij werknemers die al een zware taakbelasting buiten het onderwijs hebben. Maar ook bij de deeltijdse opleidingscoördinator en de andere statutaire personeelsleden groeit de werkdruk onder invloed van onderwijs- en organisatievernieuwingen. Nochtans leidt die werkdruk niet tot een klaagcultuur. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. De commissie is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden, dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om de werkdruk permanent te bewaken, in het bijzonder voor de opleidingscoördinator.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is, als onderdeel van het departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur, gevestigd op de campus Jette in de onmiddellijke nabijheid van het Universitair ziekenhuis Brussel en van de faculteit Geneeskunde en farmacie van de VUB. Het gebouw is complex van structuur, en enkele onderdelen zijn aan vernieuwing toe. De dienst Infrastructuur (centrale ad-

ministratie) heeft daarom beslist om de inkomhal te renoveren. Enkele aanpassingen zouden de aantrekkelijkheid van het gebouw inderdaad verbeteren. In dat verband zou de commissie het appreciëren indien een gepaste bewegwijzering naar de opleiding Zorgmanagement wordt voorzien, zodat de – weliswaar kleine – opleiding meer zichtbaarheid krijgt in het geheel. Gangen en lokalen laten een nette en verzorgde indruk na, dankzij de gewaardeerde inspanningen van het lokale onderhoudsteam. De centraal georganiseerde dienst voor Preventie en bescherming op het werk (PBW) bewaakt het veiligheidsbeleid aan de hand van jaarlijkse actieplannen. De commissie merkte alvast op dat de aanduidingen voor brandveiligheid en de evacuatieplannen waar nodig aanwezig waren. Zij waardeert ook de aandacht voor ecologische aspecten, zoals de voorzieningen voor gescheiden afvalophaling, het gebruik van gerecycleerd papier, en de aanbevelingen om dubbelzijdig te printen en eventueel in verkleind boekformaat. Drankfontein in de gangen dragen bij tot het comfort van de bezoekers van het gebouw. Op enkele centrale borden waren de namen aangebracht van de verantwoordelijken, met aanduiding van hun functies. Naast de centrale elektronische valven beschikt elke opleiding over zijn eigen valven. In het hele gebouw is draadloos internet met toereikende bandbreedte voorhanden. Het gebouw wordt 's avonds en op zaterdag eveneens gebruikt voor de onderwijsactiviteiten van een CVO-opleiding. Dat zorgt ervoor dat de studenten van de opleiding Zorgmanagement zich op zaterdag niet alleen in het gebouw bevinden en bepaalde voorzieningen, zoals het onthaal, bemand zijn. Spijtig genoeg zijn de bibliotheek en de cafetaria De Link niet geopend op zaterdag. Een openstelling tijdens een proefperiode leverde niet genoeg rendement op.

De commissie bezocht verschillende lokalen in het gebouw die de opleiding Zorgmanagement gebruikt. Zij heeft daarbij vastgesteld dat de materiële voorzieningen toereikend zijn. De administratieve diensten van het departement bevinden zich in een aparte gang, waar ook de opleidingscoördinatoren hun werkruimte hebben. Alle medewerkers hebben de beschikking over vaste pc's in netwerkverband. De centralisatie van de administratieve diensten laat efficiënt overleg toe. De docenten beschikken over een docentenlandschap met een tiental gemeenschappelijke pc's. Zij kunnen onder bepaalde voorwaarden via het hogeschoolbrede laptopproject een draagbare pc ter beschikking krijgen. Vooraan in het docentenlandschap bevindt zich een aparte ruimte voor het voeren van besprekingen met studenten.

De twee ruime leslokalen die de opleiding gebruikt, zijn voorzien van alle voorzieningen voor hedendaags onderwijs en laten door het losse meubilair flexibele opstellingen toe. Ook op zaterdag is steeds een reservebeamer aanwezig. De commissie is positief over de voorzieningen in de twee videolablokalen, die worden gebruikt voor de trainingen communicatievaardigheden.

Voor ICT-toepassingen kan de opleiding gebruikmaken van verschillende computerlokalen. De hardware wordt elke vier jaar gemoderniseerd. Op alle computers zijn Microsoft Vista, Office 2007 en vakgerichte software geïnstalleerd. Een aantal webapplicaties wordt centraal beheerd, zoals de toetssoftware Question Mark Perception en de elektronische leeromgeving Dokeos. Die leeromgeving werkt niet optimaal, en de commissie vernam dat de ICT-diensten van de hogeschool de invoering van een nieuwe elektronische leeromgeving (op basis van de software Chamilo 2.0) voorbereiden (vanaf het academiejaar 2012–2013).

Vermits voor de opleiding geen specifieke cursUSDienst is voorzien, maken de studenten veel gebruik van een aantal fotokopieerapparaten, die op verschillende plaatsen zijn opgesteld. Hoewel de printprijzen democratisch zijn, vindt de commissie het wenselijk dat meer cursusmaterialen op voorhand ter beschikking zouden worden gesteld.

De hogeschool heeft, in functie van de bevordering van de zelfwerkzaamheid en om in te spelen op de mogelijkheden van de informatiemaatschappij, veel aandacht besteed aan de inrichting

en het professionele beheer van het studielandschap. Daarin is een aantal functies samengebracht: open werkruimte, AVM-lokaal, kopieerlokaal, serverlokaal, leeszaal en bibliotheek. Er zijn 60 computerwerkposten aanwezig, en er is mogelijkheid tot het scannen, kopiëren en printen van documenten. De multidisciplinaire bibliotheek bevat gedrukte collecties voor alle opleidingen op de campus Jette. De commissie moest echter vaststellen dat de managementcollectie ter plaatse niet volstaat voor de opleiding Zorgmanagement. De studenten van de opleiding moeten daarvoor een beroep doen op de collecties van de andere bibliotheken binnen de UAB. Een collectieve catalogus en de gratis toegang en ontlending in die bibliotheken biedt hen daarvoor de mogelijkheid. Anderzijds kunnen zij beschikken over een uitgebreide collectie e-bronnen (zowel bibliografische bestanden als full-text handboeken en tijdschriftencollecties). Die informatie is, afhankelijk van de licentievoorwaarden, ook off-campus beschikbaar. De collectie e-bronnen is representatief voor de zorg- en managementsector.

Het departement beschikt over een grote autonomie met betrekking tot het beheer van de financiële middelen. De hogeschool ziet toe of dit verloopt volgens de geldende decretale voorschriften en of de voorzorgsmaatregelen van een goede huisvader in acht worden genomen. Jaarlijks kan het departement aanspraak maken op een deel van de decretale werkingsuitkering, een deel van de jaarlijks geïnde studiegelden en een deel van het gecumuleerde overschot van vorige boekjaren. De hogeschool zet de departementen aan om daarnaast eigen middelen te genereren. De mogelijkheden hiervoor, zoals de lokalenverhuur aan derden of vormen van maatschappelijke dienstverlening, zijn echter beperkt. Het relatief grote en stabiele aantal studenten van de opleiding Zorgmanagement (gemiddeld 25) zorgt er evenwel voor dat de opleiding kostendekkend is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om de gedrukte collectie met betrekking tot management in de zorgsector uit te breiden.
- De modernisering van enkele onderdelen van het gebouw en een gepaste bewegwijzering naar de opleiding Zorgmanagement zijn wenselijk.
- Om de kosten voor het afdrukken van cursusmaterialen door de studenten te beperken, dient de opleiding aandacht te hebben voor een tijdige aanlevering voor de aanvang van een opleidingsonderdeel.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement kan gebruikmaken van het degelijk uitgebouwde netwerk aan studie- en studentenbegeleiding. De verschillende initiatieven op dit vlak worden op elkaar afgestemd door de centrale dienst Studiebegeleiding, die met een systeem van ankerpunten in de departementen en van overleg tussen de departementen werkt naar een gemeenschappelijke doelstelling: een verhoging van het studierendement en een vermindering van de drop-out. Er bestaat een goede samenwerking tussen de studiebegeleiding en SOVEhB (Studentenvoorzieningen van de Erasmushogeschool Brussel). SOVEhB staat in voor specifieke psychosociale begeleiding

en ondersteuning, voor sociaaljuridische informatie en eventueel financiële steun. Zij treedt zowel proactief op, door het geven van informatie en vormingsactiviteiten, als vraaggericht. Op de campus Jette zijn de verschillende begeleidingsdiensten samengebracht onder STUDIE.punt, en dit rondom zes pijlers: de vakinhoudelijke en methodische studiebegeleiding, de studentenbegeleiding, de trajectbegeleiding, de flexibele leerwegen, de ombudsdienst en de taalbegeleiding.

De commissie vernam dat de studenten op de hoogte waren van de verschillende diensten en wisten hoe ze die konden bereiken. De diensten waarop zij een beroep kunnen doen, worden voorgesteld tijdens een van de eerste lesdagen. Zij zijn ook op zaterdag op afroep beschikbaar of anderszins via afspraak, e-mail of telefonisch contact. In de praktijk maken de studenten van de opleiding vrijwel geen gebruik van de studie- en studentenbegeleidingsinitiatieven en de ombudsdienst. Zij beschikken immers over een zekere maturiteit op het vlak van studeren, en zeggen dat zij voor de inhoudelijke studiebegeleiding vlot terecht kunnen bij hun docenten, en voor praktische en organisatorische problemen bij de leden van het kernteam, die elke zaterdag/lesdag aanwezig zijn. Via de degelijk uitgewerkte Studiegids, die ook digitaal via de website van de hogeschool raadpleegbaar is, krijgen de studenten een goed beeld van de inhoud en de behandeling van de verschillende opleidingsonderdelen. Inzake trajectbegeleiding wordt wel een aantal interventies genoteerd, meer bepaald in functie van EVK-procedures, bijvoorbeeld voor de opleidingsonderdelen Statistiek, Sociale wetgeving, Wetenschappelijk onderzoek en uitzonderlijk Managementvaardigheden (op basis van al gevolgde studies). De meeste studenten volgen echter het normtraject. In enkele gevallen adviseert de opleiding de inschrijving voor een apart zogenaamd 'thesisjaar' voor de herwerking van de GEO. Dit valt echter buiten de eigenlijke trajectbegeleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Erasmushogeschool Brussel beschikt over een kwaliteitszorgsysteem dat centraal wordt aangestuurd door de dienst Strategische planning, integrale kwaliteitszorg en databeheer. Zij hanteert daarvoor in de hele hogeschool TRIS, een voor het hoger onderwijs aangepast EFQM-model. De interdepartementale stuurgroep Kwaliteitszorg, waarin alle departementale kwaliteitszorgcoördinatoren zitting hebben, vormt de schakel tussen het hogeschoolbrede en het departementale kwaliteitszorgbeleid. De dienst Strategische planning, integrale kwaliteitszorg en databeheer rapporteert rechtstreeks aan de algemene directie en de raad van bestuur. De departementale kwaliteitszorgcoördinatoren vertalen de centrale kwaliteitszorgprincipes naar de opleidingen en omgekeerd. De centrale kwaliteitsdienst coacht de opleidingen bij het maken van het zelfevaluatie-rapport, en ondersteunt ze door het aanleveren van een aantal kwaliteitszorginstrumenten en verwerkingen van resultaten van bevragingen.

Het centrale kwaliteitsplan voor de periode 2006–2010 werd geactualiseerd in een nieuw strategisch plan 2011–2015. Daarin worden op basis van de resultaten van een doorlichting door een extern consultancybureau in 2008 elf strategische doelstellingen geformuleerd. Zij vormen de basis voor de opstelling van departementale strategische beleidsplanningsprocessen, die worden geconcretiseerd in departementale jaaractieplannen (JAP's). Ook de centraal ondersteunende diensten geven hun kwaliteitszorgbeleid richting door de opstelling van jaaractieplannen. De commissie kon het jaaractieplan 2011–2012 inzien, dat voor het eerst werd opgemaakt door het departement Gezondheidszorg. In het document ontbreekt nog een aantal elementen, zoals een SWOT-analyse en de definiëring van kritische succesfactoren. De commissie begrijpt dat de groei-pijnen van de oprichting van het nieuwe departement Gezondheidszorg hier debet kunnen aan zijn. De structuur van de departementale kwaliteitszorg lijkt volgens de commissie in orde, onder andere door de aanduiding van een nieuwe departementale kwaliteitszorgcoördinator (0,50 VTE), maar bevindt zich nog in een te pril stadium om concrete realisaties te observeren. De commissie heeft wel vertrouwen in de werking en de intenties van het nieuwe departement, en in de mogelijkheden van een versnelde inhaalbeweging. Positief is alvast dat het departement de strategische doelstellingen van de hogeschool heeft vertaald naar departementale strategische doelstellingen en daaraan gerelateerd actiepunten heeft geformuleerd voor de periode 2011–2015. Met betrekking tot de opleiding stelt de commissie vast dat men voor enkele actiepunten al initiatieven heeft genomen, zoals het opstellen van een domeinspecifiek leerresultatenkader en een visietekst opleiding en onderwijs. Dit moet echter uitmonden in een opleidings-specifiek beleidsplan met actiepunten die zijn omgezet in toetsbare streefcijfers. De commissie meent dat het kwaliteitsbeleid van de hogeschool sterker moet worden geïmplementeerd op opleidingsniveau. Het gebrek aan toetsbare streefcijfers geldt trouwens ook voor andere doelstellingen, zoals groei van het aantal studenten, die de centrale diensten vooropstellen zonder daar een concreet streefcijfer aan te verbinden. De hogeschool heeft de intentie hierin verbetering te brengen, en heeft daarvoor in 2010 een dienst Databeheer toegevoegd aan de dienst Strategische en integrale kwaliteitszorg. Het project 'databeheer' bevindt zich in de fase van de validering van de ingevoerde data. Daarna zou het proces van het opstellen van streefcijfers kunnen starten. De commissie vernam ten slotte dat de hogeschool van plan is een SharePointserver te installeren. Aan de hand daarvan zou het uitbouwen van een documentbeheersysteem worden gerealiseerd in het kader van de kwaliteitsborging. De commissie vindt dit een goed initiatief als start van een elektronisch kwaliteitshandboek.

Het zelfevaluatie-rapport maakt melding van enkele bevragingen zoals een (vrij gedateerde) bevraging van de personeelstevredenheid in 2000 en een EFQM-personeelsscore, gepaard gaande met focusgesprekken. In 2008 organiseerde de EhB een eerste algemene elektronische alumni-enquête, die sindsdien driejaarlijks wordt herhaald. De respons van afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement was echter te beperkt om er conclusies uit te trekken.

De commissie stelde vast dat op opleidingsniveau de volgende bevragingen worden georganiseerd:

- De studenten evalueren jaarlijks de opleidingsonderdelen, de algemene organisatie van de opleiding en de infrastructuur. Naar aanleiding van de bevraging van de opleidingsonderdelen wordt ook gepeild naar de perceptie van de studietijd.
- Focusgesprekken in de vorm van nabesprekingen met de pas afgestudeerde studenten na het behalen van het diploma.
- Bij inschrijving probeert de opleiding via een instroomregistratie meer informatie te bekomen over het profiel van de toekomstige studenten.
- Voor 2012–2013 is een studietijdmeting via de methode van paarsgewijs vergelijken gepland.

De commissie kon de resultaten van de drie eerste bevragingen via verslagen inkijken op intranet. Een grondige analyse ontbreekt spijtig genoeg in het zelfevaluatie rapport of de bijlagen ervan.

De commissie besluit dat de systematiek van de kwaliteitsbevragingen kan worden verbeterd en hoopt dat een aantal instrumenten, zoals het databeheerssysteem en een aantal bevragingen, eventueel na aanpassingen aan de concrete situatie, ook naar de kleinere opleidingen zoals de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement zal worden uitgerold.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Een grondigere analyse van de resultaten van de bevragingen is wenselijk.
- De commissie raadt aan om een specifiek kwaliteitsbeleidsplan voor de opleiding uit te schrijven.
- De commissie adviseert om nog meer aandacht te hebben voor de systematiek van de bevragingen, ook op opleidingsniveau. De commissie adviseert de opleiding daarbij om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het opstellen en opvolgen van verbeteringsplannen wordt bemoeilijkt doordat in het departementale jaaractieplan nog geen duidelijke prestatie- en procesindicatoren bij de actiepunten worden aangeduid. Positief is de aanduiding van deadlines en verantwoordelijken.

In het zelfevaluatie rapport is een chronologisch overzicht opgenomen van de verbeteringen die sinds 2005 zijn doorgevoerd, zowel als gevolg van de resultaten van de studentenbevragingen als van de resultaten van zogenaamde informele bevragingen van externe stakeholders. De commissie stelt met genoeg vast dat de ingewonnen informatie uit de bevragingen regelmatig en effectief tot verbeteringen heeft geleid. De inzage in de verslagen van opleidingsvergaderingen en de evaluaties van de studenten en enquêtes leveren daar evidentie van. De studenten bevestigden dat hun suggesties inderdaad werden opgevolgd. De commissie wijst er echter op dat die suggesties ook met de nodige kritische zin dienen te worden benaderd, zeker wat de samenstelling van het programma betreft. Die moet op de eerste plaats worden bepaald door de te verwerven competenties en de noden van het werkveld.

De commissie stelt vast dat de verbeteringsdynamiek vooral uitgaat van het kernteam van de drie opleidingscoördinatoren. Een formele verbeteringsmethodiek op basis van bijvoorbeeld een PDCA-methodiek en een grondige analyse van de resultaten van de bevestigingen en metingen (voor zover ze gebeuren), ontbreekt echter. Dit is volgens de commissie wenselijk om een systematische verbeteringscyclus op gang te brengen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om op het niveau van de opleiding verbeteringsplannen volgens een systematische verbeteringscyclus uit te schrijven en uit te voeren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de hogeschool en het departement beschikken over verschillende formele organen waarin de kwaliteitszorg wordt besproken:

- de departementale KZ-coördinator maakt deel uit van de interdepartementale stuurgroep Kwaliteitszorg;
- de departementale KZ-coördinator deel uit van de departementale beleidscel;
- de departementale KZ-coördinator informeert de algemene personeelsvergadering van het departement over verschillende aspecten van kwaliteitszorg;
- op de maandelijkse vergadering van de departementsraad komt kwaliteitszorg ter sprake;
- de opleidingscommissie en het kernteam spelen een cruciale rol bij de beslissing tot het doorvoeren van verbeteringen. In de opleidingscommissie is naast de docenten ook een vertegenwoordiging van het werkveld en de studenten aanwezig. De opleiding tracht alle gastprofessoren bij jaarlijks minstens één opleidingscommissie te betrekken.

De commissie betreurt het dat de opleidingscoördinator, die de eindverantwoordelijke van de opleiding is, geen deel uitmaakt van de departementale beleidscel.

De commissie heeft begrip voor de kleinschaligheid van de opleiding. Die zorgt voor korte communicatielijnen tussen het docentenkorps, het kernteam en de studenten. De opleiding zegt dat door de open overlegcultuur veel verbeteringsactiviteiten informeel tot stand komen. De commissie stelt echter bij het personeel slechts een beperkte formele bekendheid met de jaaractieplannen vast. De gastprofessoren hebben geen duidelijk zicht op mogelijke verbeteringscycli.

De alumni worden bij de kwaliteitszorg betrokken via de driejaarlijkse hogeschoolbrede alumnibevraging. De alumnigesprekspartners van de commissie zeiden echter dat ze hierover geen feedback hadden gekregen. De commissie vindt de oprichting van een LinkedIn-groep voor alumni een interessant initiatief om informatie over de opleiding en de afgestudeerden door te spelen. De alumni worden uitgenodigd op de nascholingsactiviteiten en het jaarlijkse congres van de VBVK. De commissie vindt dit positief, tenminste voor zover de onderwerpen gerelateerd zijn aan de opleiding.

De contacten met het werkveld verlopen informeel via stagegesprekken en -bezoeken, de contacten met externe juryleden tijdens de presentaties van de GEO's en contacten via bijscholing. De commissie vernam van de gesprekspartners dat de opleiding rekening houdt met hun adviezen tot verbetering. Een belangrijke gesprekspartner vormt de VBVK. De commissie is zich ervan bewust dat die beroepsorganisatie historisch een belangrijke bijdrage aan de opleiding heeft geleverd en ook bij de ontwikkeling ervan in de toekomst moet betrokken blijven. De commissie merkt echter op dat de VBVK een beroepsgroep van verpleegkundig kaderpersoneel is en geen vertegenwoordiging van het ruimere werkveld. Gezien de ontschotting in de sector en de diverse werkomgevingen waarin operationeel leidinggevend terechtkomen, dient de opleiding zich te bezinnen om ook andere vertegenwoordigers van instellingen en/of beroepsorganisaties (bijvoorbeeld ergotherapeuten, kinesitherapeuten) bij een breder opgevatte resonantieraad te betrekken.

De commissie stipt ten slotte aan dat zij bij de studenten, de alumni en de vertegenwoordigers van het werkveld

met wie zij in contact kwam, slechts een beperkte bekendheid met het zelfevaluatie-rapport vaststelde. De opleidingscoördinatoren toonden zich vooral tevreden over de eigen bijdrage aan het zelfevaluatie-rapport, omdat die hen dwong tot reflectie over de opleiding. Zij voelden zich echter minder betrokken bij een aantal onderdelen waarvoor de inhoud door de centrale diensten werd aangeleverd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert ten stelligste om de opleidingscoördinator bij de vergaderingen van de departementale beleidscel te betrekken.
- De commissie raadt aan om een bredere en representatievere resonantieraad samen te stellen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding slaagt er volgens de commissie in om een dubbele doelstelling te realiseren: tegemoetkomen aan een maatschappelijke nood en de vorming van direct inzetbare professionals. Het zelfevaluatie-rapport geeft hiervoor bij de behandeling van dit facet spijtig genoeg weinig evidentie. De commissie leidt haar besluit af uit de gesprekken met de stakeholders.

Alle stakeholders (alumni, werkveld, studenten) zijn positief over de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Meerdere afgestudeerden zeggen en tonen aan dat de opleiding een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan hun loopbaanontwikkeling als leidinggevende in de ruime zorgsector. Sommigen hebben hun huidige leidinggevende positie te danken aan het behaalde diploma. Zij zeggen bagage te hebben meegekregen om bijvoorbeeld een beleidsplan op te stellen, en dit voor de eigen dienst of voor andere instanties op de werkplek in kaart te brengen. Zij zijn dankzij de opleiding zelfzekerder en stressbestendiger geworden. Een afgestudeerde slaagde na de opleiding in een assessmentprocedure van het HR-bedrijf Hudson, wat haar niet was gelukt voor zij de opleiding had gevolgd. De alumni met wie de commissie sprak, geven de opleiding een gemiddelde score van 16 op 20. Afgestudeerden met een andere dan een strikt verpleegkundige basisopleiding sloten zich hierbij aan, omdat zij via collega's hadden vernomen dat de opleiding zich de laatste jaren sterker instelde op de brede instroom. Hieruit blijkt dat de opleiding leert uit haar ervaringen.

De opleiding heeft een goede naam in het werkveld. In vergelijking met sollicitanten met een masteropleiding kunnen de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding kennis, vaardigheden en attitudes meer afstemmen op de dagdagelijkse problematiek en werken ze sneller oplossingsgericht. Daardoor zijn ze snel inzetbaar. De stage in het eerste jaar is een meerwaarde, maar zou volgens de werkgevers nog uitgebreider mogen zijn. Toch merken zij bij sollicitaties en bij de eerste evaluaties van aangeworven afgestudeerden dat de studenten ook tijdens hun opleiding zelf nog zijn gegroeid in coaching, situationeel leidinggeven en communicatieve/interactieve vaardigheden. De trainingen dragen volgens hen bij tot het operationele aspect van de opleiding. De afgestudeerden zijn geneigd om op de werkvloer innovatie en veranderingsprocessen op gang te brengen. De gesprekspartners van het werkveld raden de opleiding aan om zelfkritisch te blijven en de evoluties in de sector te blijven opvolgen.

De studenten zelf toonden zich tevreden over de open sfeer, en de toegankelijkheid van docenten en het kernteam. Zij zouden de opleiding aanraden aan al wie een leidinggevende rol in de zorgsector ambieert, omdat zij voelden dankzij de lessen meer inzicht te krijgen in bedrijfsprocessen, en omdat zij via de vaardigheidstrainingen werden gestimuleerd om beter te communiceren. Zij voelden zich gesterkt om te werken aan hun persoonlijke groei, en zeiden bewuster te leren stilstaan en te reflecteren over de organisatie van een dienst. De diverse instroom is volgens de studenten een meerwaarde, omdat die aanzet tot een interdisciplinaire kijk op de dingen. Zij ervaren ook in de behandeling van sommige opleidingsonderdelen aanzetten daarvan.

De commissie fundeert haar beoordeling van het gerealiseerde niveau bovendien op de kwaliteit van de geïntegreerde eindopdrachten. Het concept en de uitwerking ervan laten toe een valabel oordeel te vellen over de bekwaamheid van de student om een veranderingsproces uit te tekenen en te verdedigen. De studenten, de alumni en het werkveld vinden dit een concretere en meer praktijkgerichte opdracht dan de vroegere eindwerken. De studenten zeggen dat zij via de uitwerking van hun GEO konden werken aan de competenties die zij belangrijk vinden. De GEO's die de commissie kon inzien, stonden op het niveau van een professionele bacheloropleiding, en de scores stemden overeen met de kwaliteiten ervan. Zij worden kritisch en objectief beoordeeld.

De eis om de bevindingen neer te schrijven in een publiceerbaar artikel is voor de studenten een goede oefening in schriftelijke taalbeheersing. Een tekort op een GEO is niet tolereerbaar, en de commissie vernam dat die maatregel indien nodig ook wordt genomen. De commissie stelde verder vast dat een aantal eindopdrachten een blijvende bijdrage levert aan veranderingsprocessen in het werkveld.

De resultaten op het vlak van internationalisering zijn zowel wat de studenten- als de docenten-mobiliteit en internationalisation@home betreft, verwaarloosbaar; een buitenlandse stage kwam volgens het zelfevaluatie-rapport eenmaal voor in 2005–2006 en tweemaal in 2008–2009. De docentenmobiliteit in het kader van de opleiding beperkt zich tot twee bezoeken aan Nederlandse instellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De gesprekspartners van het werkveld raden de opleiding aan om zelfkritisch te blijven en de evoluties in de sector te blijven opvolgen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Uit de aangeleverde tabellen met betrekking tot de slaagcijfers blijkt dat zowel in het eerste als in het tweede opleidingsjaar gemiddeld 80 procent van de studenten al de opgenomen credits binnen het betrokken opleidingsjaar behaalt. Het aantal behaalde creditbewijzen is in verhouding vrij gelijk gespreid over de verschillende opleidingsonderdelen. Alleen het opleidingsonderdeel Statistiek scoort hier lager. De opleiding wijt dit aan de beperkte voorkennis die de studenten in hun vooropleiding op dit vlak hebben gekregen. De opleiding kent een drop-out van 10 procent. Die is volgens de opleiding voornamelijk het gevolg van de combinatie werk-gezin-studie. De meest voorkomende reden om niet alle credits te behalen in het tweede jaar, is het uitstellen van de GEO. Ongeveer 10 procent van de studenten heeft een extra jaar nodig om alle credits te behalen. De gemiddelde studieduur van de opleiding bedraagt twee jaar en twee maanden.

Bij de stopzetting van de studies worden de studenten verzocht een uniform registratieformulier in te vullen, zodat de opleiding op de hoogte is van de redenen van de drop-out. Meestal ligt de oorzaak in een verandering van werkomstandigheden of een te zware combinatie van gezin, werk en studie. Drop-out komt meestal voor aan het begin van de studie en bij het niet slagen voor de GEO. Hoewel een exitgesprek in principe verplicht is, wordt dit vaak niet opgevolgd. De commissie meent dat daar nog wat meer aandacht naar kan gaan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om via exitgesprekken een beter zicht te krijgen op de redenen van studie-uitval, zodat aangepaste beleidsmaatregelen kunnen worden genomen om dit nog te beperken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie betreurt de onevenwichtige uitwerking van het zelfevaluatie rapport. Een aantal facetten is zeer uitvoerig beschreven, maar niet toegespitst op de opleiding. De commissie leidt uit de aangeleverde informatie in die hoofdstukken en de gebruikte terminologie (bijvoorbeeld: 'leerlingen') af dat die onderdelen eerder voor de basisopleiding zijn geschreven. Een aantal andere facetten, zoals 2.6 (afstemming tussen vormgeving en inhoud) en 2.7 (toetsing), is zeer algemeen en slechts in een drietal paragrafen beschreven. Bepaalde inhoud worden niet vermeld bij het facet waar zij thuishoren. Soms ontbreken woorden of zinsdelen zoals in 'het grootste lesgevers staan zelf nog in de praktijk'. De gesprekken en de ter plaatse aangeleverde documenten hebben de commissie geholpen bij de oordeelsvorming.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	onvoldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

EhB Erasmushogeschool Brussel

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

HOGESCHOOL GENT

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Hogeschool Gent

De Hogeschool Gent kent een nieuwe structuur vanaf het academiejaar 2011–2012 met acht faculteiten en een interfacultair centrum, het Centrum voor Ondernemen. Deze reorganisatie werd in het academiejaar 2010–2011 voorbereid, opdat kan ingespeeld worden op recente en toekomstige ontwikkelingen, zoals het realiseren van de HoGent-missie en de visie op onderwijs, het clusteren van verwante opleidingen, het efficiënter werken door schaalvergroting, het voorbereiden van de integratie van de academische opleidingen in de universiteit, het nieuwe accreditatiestelsel en het systeem van integrale kwaliteitszorg, en de internationale profilering van de hogeschool.

Het departement Gezondheidszorg Vesalius vormt nu samen met het departement Sociaal-agogisch werk en het departement Lerarenopleiding Ledeganck de faculteit Mens en Welzijn. De bachelor-na-bacheloropleidingen Zorgmanagement en Intensieve zorg en spoedgevallenzorg maken deel uit van de faculteit Mens en Welzijn, een van de drie faculteiten met professioneel gerichte bacheloropleidingen. Daarnaast bestaan er aan de Hogeschool Gent sinds 2010–2011 vier geassocieerde faculteiten met academische opleidingen en een School of Arts.

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement telde in het academiejaar 2011–2012 87 studenten, van wie 22 voltijds.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag duidelijk geformuleerde en degelijk uitgewerkte doelstellingen. Zij zag bovendien dat de opleidingsdoelstellingen en het competentiegericht denken nauw aansluiten bij de wettelijke kaders en het EFQM-model. Zij waardeert het dat de opleiding zich baseerde op een managementmodel.

De opleiding wil competente leidinggevendenden vormen die bereid en bekwaam zijn om de leiding en verantwoordelijkheid van een team op te nemen. De opleiding stelt het menselijk handelen centraal, en onderscheidt daarbinnen biologische, psychologische, sociale, culturele, symbolische en spirituele dimensies. Grosso modo onderscheidt de opleiding zeven competenties, die geformuleerd werden in termen van de rol van een zorgmanager. Een eerste competentiescluster focust op de zorgmanager die over inzicht in het beleid moet beschikken en daarnaast ook strategieën moet kunnen vormgeven. De tweede en derde competentie stellen het leiderschap en het personeelsmanagement van de zorgmanager centraal. Daarnaast moet de zorgmanager ook instaan voor een degelijk middelenmanagement. De vijfde competentie richt zich op het procesmanagement. Concreet betekent dit dat de zorgmanager in staat moet zijn om de processen op de eigen dienst te beheren, te analyseren, kritisch te beoordelen en bij te sturen. Er wordt ook verwacht dat hij de principes van evidence-based practice kent en op een correcte manier kan rapporteren. De zorgmanager moet procedures en werkmethoden kunnen uitwerken en aanpassen. Hij moet eveneens gespecialiseerde softwarepakketten kunnen hanteren en wetgeving kunnen interpreteren, implementeren en uitleggen aan het eigen team. De zesde competentie van de zorgmanager is gericht op het betrekken van alle stakeholders bij de verschillende processen en resultaten. Tot slot moet de zorgmanager inzicht hebben op de ondernemingsresultaten van zijn organisatie en moet hij deze kunnen terugkoppelen naar de werking van de dienst.

De commissie vraagt de opleiding Zorgmanagement om de doelstellingen ook op internationaal vlak te benchmarken. Zij stimuleert de opleiding om verder te overleggen met gelijkaardige opleidingen. Verder wil zij ook de opleiding vragen om zich nog meer te profileren en om de opleidingsdoelstellingen nog beter te communiceren naar buiten toe.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de doelstellingen ook op internationaal vlak te benchmarken.
- De commissie raadt de opleiding ook aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen aan de internationale standaarden.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De commissie vraagt de opleiding om zich nog meer te profileren, en om de opleidingsdoelstellingen nog beter te communiceren naar buiten toe.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen**Beoordelingscriteria:**

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie stelde vast dat de opleiding haar bestaande competentieprofiel omvormde tot het hierboven beschreven profiel omwille van de volgende redenen. Men wilde vanuit kwaliteitszorgstandpunt de doelstellingen van de opleiding en de relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma beter in kaart brengen. Daarnaast wilde de opleiding de doelstellingen afstemmen op de constant evoluerende arbeidsmarkt en inspelen op de veranderende instroom van studenten (zie facet 2.9). De opleidingscommissie koos ervoor om het EFQM-model als uitgangspunt te nemen voor het vernieuwde competentieprofiel. De commissie waardeert het dat het competentiemodel geformuleerd werd naar analogie van het EFQM-model, dat een sorteerkader is met negen aandachtsgebieden, waarvan er vijf onder 'organisatie' vallen en vier aandachtsgebieden focussen op de resultaten.

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel aansluit bij het domeinspecifieke referentiekader van de commissie. De commissie is echter wel van oordeel dat de expliciete aandacht voor attitudes in de opleidingsdoelstellingen ontbreekt en betreurt dit. Zij stelde echter wel vast dat deze prominente aandacht krijgen in bepaalde opleidingsonderdelen en bevestigingen.

De commissie zag dat de opleiding specifiek overlegde met het werkveld en andere opleidingen bij het vastleggen van haar doelstellingen, en vindt dit positief. Uit de gesprekken met de studenten, het onderwijzend personeel en het werkveld bleek overigens dat deze groepen vertrouwd zijn met de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt expliciete aandacht voor attitudes in de opleidingsdoelstellingen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma werd recent herdacht en start met twee basismodules. Het eerste deel omvat de module 'Strategie en beleid' (20 studiepunten), met onder meer de opleidingsonderdelen 'Algemeen beleid en strategisch management', 'Leiderschap' en 'Management van medewerkers'. De tweede module (10 studiepunten) focust op 'Middelenmanagement', 'Procesmanagement' en 'Ondernemingsresultaten'. Het programma wordt progressief uitgediept aan de hand van een keuzemodule (9 studiepunten) en een meer specifieke module (21 studiepunten). De commissie is van oordeel dat de keuzemogelijkheden (onder andere ontstaan vanuit de verbrede instroom) in het curriculum tegelijkertijd een meerwaarde (verbreding, kruisbestuiving en aansluiten bij de individuele achtergrond van de student) als een uitdaging zijn om het georganiseerd te krijgen. De commissie vindt het positief dat de opleiding ruimte laat voor differentiatiemogelijkheden en individuele trajecten voor de student, zodat deze zich persoonlijk kan profileren. Studenten kunnen kiezen uit de volgende opleidingsonderdelen: 'Diversiteit en multiculturaliteit', 'Teamwork en projectmanagement', 'Duurzaamheid', 'Internationalisering', 'Onderhandelen en conflictmanagement', 'Procesanalyse en -optimalisatie' en 'Wetenschappelijk onderzoek'. De specifieke module is gericht op verbeteren en vernieuwen. Hierbij komt het opleidingsonderdeel 'Organisatie en regelgeving van de gezondheidszorg' aan bod en wordt dieper ingegaan op 'Middelenmanagement en procesmanagement'.

De commissie stelde vast dat er naast de focus op ziekenhuizen ook voldoende aandacht is voor woon- en zorgcentra/ouderenzorg. De commissie zag echter relatief weinig aandacht voor HR-skills, en vraagt de opleiding om hier meer aandacht aan te besteden. Verder concludeerde de commissie na de gesprekken met de studenten en de alumni enerzijds dat er te weinig getraind werd op bepaalde sociale vaardigheden die nodig zijn voor de zorgmanager (zoals casuïstiek en HR-skills), en anderzijds dat studenten opleidingsonderdelen inzake boekhouding als minder

interessant ervaren. De commissie vraagt de opleiding om rekening te houden met deze opmerkingen.

De commissie stelde vast dat er disciplineoverschrijdende elementen aanwezig zijn in het programma, en apprecieert dit. Zo zag zij dat studenten van verschillende disciplines zowel in de eerste module als in de verdiepingsmodule intensief met elkaar samenwerken rond specifieke thema's. Ze stelde vast dat studenten samenwerken in het kader van onder meer de opleidingsonderdelen 'Management', 'Organisatieleer' en 'Leidinggeven'. Zowel het proces van het afgeleverde werk als de variatie aan inbreng wordt geëvalueerd, wat de commissie waardeert. Daarnaast is de stageplaats de plaats bij uitstek waar de diversiteit aan disciplines wordt getoetst.

De commissie stelde vast dat, net zoals de doelstellingen, ook het curriculum opgebouwd werd volgens de structuur van EFQM, en waardeert dit. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding duidelijk de te bereiken doelstellingen vooropstelt en een zeer sterk competentiegericht curriculum hanteert. Zij is dan ook van oordeel dat de eindkwalificaties duidelijk vertaald werden in het programma. De commissie vraagt zich echter wel af of men al die competenties wel op hetzelfde niveau kan bereiken.

De commissie waardeert het dat de opleidingscoördinator, samen met de lectoren, jaarlijks de competenties op het niveau van de opleidingsonderdelen bijstuurt en hierbij rekening houdt met de opmerkingen van het werkveld. De commissie stelt het voorts ook op prijs dat de opleiding in het academiejaar 2012–2013 een curriculumscreening zal uitvoeren en dit aan de hand van het curriculumscreeningsinstrument dat op hogeschoolniveau werd ontwikkeld.

De aanpassing van het studieprogramma of de wijziging van studiefiches gebeurt volgens een vaste administratieve procedure. De opleidingscommissie maakt een voorlopig dossier over aan de departementsraad, met omschrijving van de voorgestelde wijziging, de motivatie en de consequenties op het niveau van personeel, financiën en infrastructuur. Per gewijzigd opleidingsonderdeel wordt een nieuwe studiefiche bijgevoegd. De voorzitter van de departementsraad bezorgt de directeur Onderwijs het formulier 'Aanvraag tot wijzigen studieprogramma'. De door de directie Onderwijs administratief goedgekeurde documenten worden voorgelegd aan de departementsraad. Na advies van de departementsraad wordt het volledige dossier overgemaakt aan de algemeen directeur, die in samenspraak met de directeur Onderwijs het dossier voorlegt aan het bestuurscollege. Tot 2005 legde het bestuurscollege dit voor aan de raad van bestuur, die uiteindelijk een definitieve beslissing nam. Sinds 2006 beslist het bestuurscollege over de programmawijzigingen.

De commissie zag dat de opleiding van bij de aanvang van de samenstelling van het nieuwe programma rekening hield met de input van de studenten. De commissie waardeert het dat de curriculumhervorming degelijk werd voorbereid en breed is gedragen. Zij vindt het echter wel jammer dat het programma nog niet werd afgetoetst bij het werkveld.

De commissie merkt op dat de internationale dimensie in het programma nog mag worden versterkt. De commissie zag dat internationalisation@home in ontwikkeling is, en dit vooral dankzij de internationale expertise van lesgevers en gastprofessoren. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken zijn hierbij eveneens een meerwaarde. Zij vraagt de opleiding om meer aandacht te schenken aan de internationale dimensie in het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer aandacht te besteden aan HR-skills.
- De commissie vraagt de opleiding om systematisch de competenties te vermelden op de ECTS-fiches.
- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te hebben voor de internationale dimensie in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma**Beoordelingscriteria:**

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende****De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie is van oordeel dat de opleiding veel belang hecht aan de koppeling van theorie en praktijk, en waardeert dit. Tijdens de gesprekken met de studenten kwam dit ook naar voor. De commissie zag overigens een sterk verband met de beroepspraktijk, en vindt dit positief. Dit is te danken aan het grote aandeel gastdocenten die actief zijn in het werkveld. Daarnaast zag de commissie dat de opleiding kennis en vaardigheden integreert door middel van werkvormen en opdrachten – zoals groepswork, papers en reflectieverslagen – in het kader van opleidingsonderdelen als ‘Ziekenhuiswetgeving’, ‘Kwaliteitszorg’ en ‘Sociale vaardigheden’. Veelal eindigt de groepsopdracht in een groepsbespreking.

De commissie stelde vast dat de vakinhouden van het nieuwe curriculum up-to-date zijn, en is van oordeel dat het programma aansluit bij recente ontwikkelingen in het werkveld. Zij stelde vast dat de studenten zowel in het oude als het nieuwe curriculum leren werken met vakliteratuur. Zo wordt het raadplegen van vakliteratuur vanaf de eerste module aangeleerd en verder uitgewerkt in de andere modules. Het komt ook aan bod in het kader van het luik ‘geïntegreerd project’ (stage).

Studenten verwerven vooral werkveldervaring dankzij het geïntegreerd project (stage). Tijdens die stage zetten de studenten hun theoretische kennis om in vaardigheden. Voor deze stageopdracht is 24 uur voorzien in het programma. De commissie is van oordeel dat dit een stage van beperkte duur is, en vraagt de opleiding te bekijken of de stageopdracht kan worden uitgebreid. Studenten zijn zelf verantwoordelijk voor de planning en de afspraken met het werkveld. In samspraak met de stagecoach moeten zij eveneens zelf leerdoelen formuleren. De coach is verantwoordelijk voor de voorbereiding, opvolging, evaluatie en bijsturing van de studenten tijdens het stageproces. Van de student wordt een voortgangsrapportering verwacht op een stagefiche.

De opleiding kiest er bewust voor om de studenten geen bachelorproef te laten schrijven. Sinds het academiejaar 2011–2012 dienen de studenten een reflectieportfolio uit te werken. De commissie vindt het een positieve ontwikkeling in het kader van competentiegericht leren dat de opleiding opteert voor een alternatieve bachelorproef waarbij de studenten ook hun ideeën dienen te onderbouwen. De portfolio bevat de volgende elementen: een inleidend cv, een

startscreening, drie reflectiefiches, een tussentijdse screening, een stageverslag en een eindscreening. Deze reflectieportfolio bestaat zowel uit een dossierportfolio als een ontwikkelingsportfolio. In het onderdeel 'dossierportfolio' kunnen studenten inzicht krijgen in hun sterktes en zwaktes voor de deelgebieden van de opleiding. Daarnaast is het doel van de portfolio om de studenten te leren werken met leerdoelen en hen doordachte keuzes te laten maken, zowel voor de keuzemodule als voor het keuzetraject. Dit gebeurt in het onderdeel 'ontwikkelingsportfolio'. Studenten worden verdeeld over vijf portfoliogroepen. De begeleiding van de dossierportfolio gebeurt door elke docent voor het opleidingsonderdeel dat hij doceert. Daarnaast begeleidt een individuele portfoliosupervisor de student bij de ontwikkelingsportfolio. De aansturing en ondersteuning gebeuren tijdens vooraf geplande contactmomenten, die overigens gespreid zijn over het gehele opleidingstraject. De studenten krijgen vooraf een handleiding waarin de afspraken, de opzet, de leerinhoud en de leermiddelen, de organisatie en begeleiding, de structuur en manier van evalueren werden uitgelegd. Deze handleiding is beschikbaar op de elektronische leeromgeving.

Tijdens het inkijken van het studiemateriaal zag de commissie dat de cursussen opgesteld waren in eenzelfde huisstijl, en waardeert dit. Ze zag echter wel cursussen van wisselende kwaliteit. Zij zag dat bronvermeldingen niet altijd aanwezig waren in de cursussen. De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van alle cursussen te bewaken. De commissie raadt de opleiding aan om de ECTS-fiches op te nemen in het cursusmateriaal.

Wat de maatschappelijke dienstverlening betreft, zag de commissie dat de opleiding Zorgmanagement verschillende bijscholingen voor leidinggevenden uit de zorg- en welzijnssector organiseert, zoals evidence-based management, inspirerend leidinggeven, praktijk begeleide intervisie, efficiëntie in de gezondheid- en welzijnszorg en coachend leidinggeven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding te bekijken of de stageopdracht kan worden uitgebreid.
- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van alle cursussen te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding om de ECTS-fiches op te nemen in het cursusmateriaal.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals aangehaald is het nieuwe curriculum opgebouwd volgens de structuur van het EFQM-model. Dit betekent dat eerst de deelgebieden aan bod komen met betrekking tot de voorwaarden van een organisatie, zoals leiderschap, beleid en strategie, personeelsmanagement, middelenmanagement, en vervolgens procesmanagement en resultaten.

De commissie stelde vast dat het nieuwe curriculum uit twee delen bestaat, die progressief worden uitgebouwd (zie ook facet 2.1). Het eerste deel omvat theoretische opleidingsonderdelen, zoals 'Organisatie', 'Kwaliteitszorg', 'Patiëntenvoorlichting', 'Juridische aansprakelijkheid' en 'Theorieën en modellen'. Ook elementaire sociale vaardigheden komen aan bod. Deel twee bouwt verder op deel een en behandelt de meer complexe domeinen van zorgmanagement. Hier komen onder meer 'Leidinggeven', 'Organisatieleer en management' en 'Groeps- en sociale vaardigheden' aan

bod. Er wordt dieper ingegaan op de structuur van de gezondheidszorg. Zo wordt de financieringswijze van verschillende sectoren uit de gezondheidszorg toegelicht. Er wordt ook verder gewerkt op informaticatoepassingen en presentatietechnieken die in deel 1 werden aangeleerd.

De commissie is van oordeel dat de opleiding een mooi samenhangend en complementair programma aanbiedt. De commissie waardeert het dat de opleiding waakt over de logica in opbouw door eerst algemene elementen aan bod te laten komen alvorens specifiek dieper op de onderwerpen in te gaan. Zij apprecieert het dat het team streeft naar een gedegen samenhang van het programma en actief overlappings wil vermijden. Ze waardeert het dat het vaste team en het team gastdocenten samenwerken bij de curriculumontwikkeling. De commissie stelde eveneens vast dat de opleidingscoördinator toeziet op de samenhang van het programma, en vindt dit positief. De commissie waardeert voorts de aanwezigheid van disciplineoverschrijdende elementen (zie *facet 2.1*). De commissie beschouwt de opleidingsonderdeelopvolging en het curriculumscreeningsinstrument als krachtige middelen om de samenhang en afstemming verder op te volgen. De commissie vraagt de opleiding om alle mogelijkheden te blijven benutten om de expertise van de verschillende docenten samen te brengen, om zo de laatste overlap weg te werken.

De commissie stelde vast dat de opleiding ook aandacht heeft voor de samenhang van het programma voor de studenten die deeltijds ingeschreven zijn door te waken over de volgtijdelijkheid. De opleiding koos daarom specifiek voor een modulaire aanpak, en besteedde ook bijzondere aandacht aan de inroostering van het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studie jaren worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een professioneel gerichte bachelor-na-bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Globaal stelde de commissie vast dat de gepercipieerde studietijd als aanvaardbaar wordt beschouwd. Ook tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat zij het programma studeerbaar vinden. De commissie zag tijdens de visitatie dat de lat hoog wordt gelegd. Daarnaast is de commissie van oordeel dat voor de opleidingsonderdelen 'Stage' en 'Project' de overeenstemming met het aantal vooropgestelde studiepunten nog moet worden gedocumenteerd. Omwille van de bovenvermelde redenen is de commissie van oordeel dat er absoluut blijvende aandacht noodzakelijk is voor de nauwgezette opvolging van de studietijd. De commissie zag dat de opleiding een nieuwe methodologie hanteert om de studietijd te meten, en is van oordeel dat die waardevol is. Daar waar vroeger enkel gebruik werd gemaakt van retrospectief schatten en studietijdmetingen op papier, combineert de nieuwe meting drie methodes. Zo wordt momenteel de paarsgewijze vergelijking uitgetest, samen met tijdschrijven en focusgroepen. De commissie heeft echter nog geen resultaten kunnen inkijken.

De commissie zag dat de opleiding rekening houdt met het profiel van de werkstudent, en waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat dankzij de opendeurpolitiek studenten steeds terecht kunnen bij de opleidingscoördinator, en dat ook rekening wordt gehouden met opmerkingen over de studietijd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studietijd nauwgezet te blijven opvolgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool Gent stelt doelbewust geen uniform pedagogisch concept voorop, om de verscheidenheid aan opleidingen te respecteren. Dit neemt echter niet weg dat op departementaal niveau een onderwijsontwikkelingsplan werd opgesteld. De speerpunten in het huidige plan zijn actief leren, contextgebaseerd leren en een authentieke leeromgeving, coaching en internationalisering.

De commissie is van oordeel dat de opleiding diverse werkvormen hanteert die volledig in lijn liggen met de doelstellingen. De commissie zag bovendien cursusmaterialen en werkvormen die

opvielen in de positieve zin. Zo waardeert zij de werkvorm waarbij studenten tijdens hoorcolleges reflectiegroepen vormen en er na brainstorming plenair verslag wordt uitgebracht. Daarnaast worden rollenspel als werkvorm gebruikt in het kader van praktijkoefeningen. De commissie zag dat de opleiding ook gebruikmaakt van casuïstiek. Aan de hand van discussiegesprekken kunnen studenten bovendien hun eigen inbreng in de lessen valoriseren. Via intervisie en supervisie worden de standpunten van de studenten besproken. De commissie apprecieert deze praktijkgerichte aanpak. Daarnaast vindt de commissie het ook een positieve ontwikkeling dat de opleiding de studenten een reflectieportfolio laat uitschrijven. Zij beschouwt dit immers als een sterk instrument bij competentiegericht onderwijs en zelfstandig/zelfsturend leren. De commissie stelde vast dat de opleiding soms wel met te grote lesgroepen werkt. Zij vraagt daarom de opleiding trainingen aan te bieden in kleinere groepen.

De commissie stelde vast dat de opleiding gebruikmaakt van Chamilo als elektronische leeromgeving. Zij zag dat de opleiding dit platform enkel als warehouse gebruikt en vraagt daarom om de mogelijkheden die het platform zou kunnen bieden, meer te benutten. De commissie waardeert het dat de opleiding ook al beperkt aandacht heeft voor e-learning, en onderschrijft dat zij dit in de toekomst wil uitbreiden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om trainingen aan te bieden in kleinere groepen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde een diversiteit qua beoordeling en toetsing vast. Zij zag dat de opleiding verschillende evaluatievormen hanteert. Bij de schriftelijke evaluatie worden bijvoorbeeld open, gesloten en meerkeuzevragen gebruikt. Ook openboekexamens zijn een mogelijkheid. De commissie zag tijdens het inkijken van de examens zowel kennis- als casusvragen. De commissie raadt de opleiding wel aan om het aantal kennisgerichte toetsen te verminderen. Er zijn ook mondelinge evaluaties, al dan niet met schriftelijke voorbereiding. Bij de beoordeling van sommige opleidingsonderdelen worden externe experts als juryleden aangetrokken, wat de commissie positief vindt. De stage wordt op drie niveaus geëvalueerd. De zelfevaluatie van het portfolio gebeurt aan de hand van leerdoelen en de bereikte competenties van de leertrajecten uit de reflectiefiches en de stage. De feedback door het werkveld gebeurt in aanwezigheid van de student, de mentor of de hoofdverpleegkundige en de supervisor. De stage wordt in overleg met de portfoliosupervisor door de student gepland en geëvalueerd. De supervisor geeft de uiteindelijke quoterings vanuit de eigen beoordeling en de feedback van de stageplaats. Ook de presentatie van de portfolio wordt geëvalueerd. De commissie vraagt de opleiding echter wel om blijvend te waken over een adequate en transparante beoordeling van de stage/het project.

De commissie is van oordeel dat de toetsing kwalitatief wordt onderbouwd en bewaakt. Zij waardeert het dat de opleidingscoördinator toeziet op het verloop en de kwaliteit van de toetsing. De commissie vindt het positief dat er eveneens wordt op toegezien dat er minstens drie vragen of opdrachten worden voorzien, zodat de opleidingscoördinator een evenwichtige selectie kan maken.

De commissie zag dat de studenten tevreden zijn over de toetsing en examens. Zij gaven aan dat ze van bij de start van het academiejaar weten op welke manier zij zullen worden beoordeeld. Daarnaast kunnen de studenten ook alle nuttige informatie terugvinden in de onderwijs- en examenregeling (OER) van de Hogeschool Gent en de departementale aanvullingen (DOER). Volgens de studenten worden de examenroosters tijdig meegedeeld.

Na elke examen- en stageperiode is er een feedbackmoment. Studenten met problemen worden doorverwezen naar de studiebegeleider. Bij problemen wordt de student een bezoek aan de studiebegeleidingsdienst aangeraden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het aantal kennisgerichte toetsen te verminderen.
- De commissie vraagt de opleiding om blijvend te waken over een adequate en transparante beoordeling van de stage/het project.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Enkel studenten met een bachelordiploma in het studiegebied van de gezondheidszorg en de welzijnssector worden toegelaten tot de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement. Terwijl de opleiding in het begin voorbehouden was voor Bachelors in de Verpleegkunde (of Vroedkunde), zijn sinds het academiejaar 2004–2005 ook studenten uit andere beroepsgroepen in het gebied van de gezondheidszorg toegelaten. De commissie stelde vast dat studenten met uiteenlopende achtergronden instromen in de opleiding. Zo zag zij Bachelors in de Ergotherapie, Logopedie, Audiologie, Voedings- en dieetkunde, Orthopedagogie en Kinesithérapie. De commissie waardeert het dat de opleiding voor een ruim doelpubliek opteert: ‘verbreden’ biedt immers kansen voor een multidisciplinaire aanpak. De commissie zag dat de opleiding rekening houdt met de diverse instroom. Zo stelde ze vast dat lectoren peilen naar de werkervaring van de verschillende studenten, en dat zij hun leerstof specifiek naar deze achtergrond vertalen. De lectoren stimuleren deze studenten om vanuit hun invalshoek deel te nemen aan de lessen. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat bij de indeling in groepen voor de praktijklessen naar een evenwichtige samenstelling wordt gestreefd tussen studenten met en zonder werkervaring. De commissie stelt vast dat de opleiding al heeft nagedacht over haar instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding.

De opleiding wordt aangeboden met een voltijds modeltraject van 60 studiepunten, maar het is ook mogelijk om dit modeltraject deeltijds te volgen met een jaarbelasting van 27 tot 33 studie-

punten. De commissie stelde vast dat de bachelor-na-bachelorstudenten veel gebruikmaken van deeltijdse trajecten, gezien hun statuut als werkstudent. Studenten kunnen eveneens geïndividualiseerde trajecten aanvragen. De studietrajectbegeleider adviseert hen daarbij. De departementsraad beslist over het al dan niet toekennen van een geïndividualiseerd traject. Daarnaast kunnen studenten ook een examencontract, een creditcontract of een diplomacontract afsluiten. Tijdens de gesprekken bleek wel dat de studenten van oordeel zijn dat een eerste werkveldervaring wel een meerwaarde zou kunnen betekenen, en misschien zelfs noodzakelijk is. Minimaal is een aangepaste persoonlijke ontwikkeling vereist. De commissie vraagt de opleiding daarnaast om nog beter in te spelen op de heterogeniteit van de instroom, door infosessies rond het gebruik van de elektronische leeromgeving en e-learning af te stemmen op een doelpubliek dat daar niet onmiddellijk mee vertrouwd is.

De commissie vindt het positief dat studenten vrijstellingen kunnen aanvragen op basis van eerder verworven kwalificaties (EVK) en/of eerder verworven competenties (EVC). Voor vrijstellingen op basis van EVK stellen de studenten samen met de studietrajectbegeleider een dossier op dat de aangevraagde vrijstellingen en de eerder behaalde kwalificaties vermeldt. De student levert hiervoor de nodige informatie over het inhoudelijke aspect van de behaalde kwalificaties. Na advies van de opleiding neemt de departementsraad binnen 14 dagen na aanvraag een beslissing. Studenten die vrijstellingen aanvragen op basis van EVC, komen terecht bij de EVC-begeleider van de hogeschool. Op basis van bewijsstukken en een beoordelingstechniek (zoals een reflectie, interview of proef) worden de competenties door minstens twee assessoren uit de opleiding beoordeeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om nog beter in te spelen op de heterogeniteit van de instroom door infosessies rond het gebruik van de elektronische leeromgeving en e-learning af te stemmen op een doelpubliek dat daar niet onmiddellijk mee vertrouwd is.
- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te blijven bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding een duidelijk omschreven personeelsbeleid hanteert dat aansluit bij de visie van de Hogeschool Gent. De Hogeschool Gent streeft naar een dynamisch en motiverend personeelsbeleid met onder andere de volgende speerpunten: een duidelijke generieke functieomschrijving, een interne loopbaanbegeleiding, een strategisch opleidingsplan en een nieuw beoordelingsreglement met oog voor differentiatie in taken en functies. Op departementaal niveau vertaalt deze strategie zich onder meer in het maximaal inzetten van de personele middelen in onderwijzend personeel, en het opstellen van een personeelsformatie na overleg met de vakgroepen op basis van de noden in de onderscheiden vakgroepen en duidelijk geformuleerde competentieprofielen bij aanwervingen, en strikte selectieprocedures met de graad van bijscholing als belangrijk criterium. De commissie stelde vast dat er slechts weinig vacantverklaringen zijn, omwille van het grote aantal experts dat wordt aangeworven als gastprofessor. Zij zijn extern en worden geselecteerd op basis van een uitgebreid curriculum vitae, maar zonder publicatie van een vacature of selectieprocedure. Aanstellingen en vacantverklaringen worden gepland in de personeelsformatie voor de start van elk academiejaar. Indien mogelijk worden voltijdse opdrachten aangeboden. In de meeste gevallen gaat het om een halftijdse opdracht, waardoor kandidaten worden aangetrokken die ook nog halftijds in het werkveld staan, wat de commissie waardeert.

De directie Personeel en organisatie maakt de vacatures bekend via minstens twee kanalen en wil een zo ruim mogelijk publiek aanspreken. Beperkte uitbreidingen van een bestaande opdracht worden intern vacant verklaard. Ook hier verloopt de aanstelling via een selectieprocedure. Op het ogenblik van het ontstaan van de vacature wordt een selectiecommissie samengesteld, die bestaat uit minstens drie en maximaal zes leden die beschikken over hetzij expertise in het vakgebied, hetzij onderwijskundige expertise. Kandidaten solliciteren via de centrale sollicitatiewebsite van de Hogeschool Gent (<http://ses.hogent.be>). De directie Personeel en organisatie stuurt de kandidaturen elektronisch door naar het departement. De selectiecommissie screent in een eerste fase de ingediende dossiers op basis van werkveldervaring, vaardigheden, attitudes, motivatie, diploma, vooropleiding en navormingen, publicaties en algemeen voorkomen, taalgebruik en communicatievaardigheden. De opleiding hecht vooral belang aan deskundigheid en ervaring in het vakgebied, en opteert voor een gastprofessor voor de gespecialiseerde vakgebieden zoals management en leidinggeven, financieel beleid en gezondheidseconomie, en organisatiepsychologie.

De opleiding maakt werk van een gericht onthaalbeleid en een warm onthaal van nieuwe personeelsleden. De commissie waardeert dit beleid, dat overigens twee componenten omvat: een administratief en een inhoudelijk luik. De directie Personeel en organisatie zorgt samen met de dienst Interne preventie, milieu en welzijn voor het administratieve onthaal. Nieuwe personeelsleden ontvangen dan een onthaalmap met informatie. Elk jaar wordt voor hen ook een

onthaaldag georganiseerd. Op departementaal niveau worden nieuwe personeelsleden onthaald door het departementshoofd. Zij ontvangen het departementaal 'Vademecum voor lectoren' en de onderwijs- en examenregeling, met daarbij de departementale aanvullingen. Daarnaast duidt de opleidingscoördinator een lectorencoach aan, die de nieuwe collega opleidingsgerelateerde informatie geeft. Bij de start van het academiejaar is er ook een receptie.

Het departement Gezondheidszorg ziet toe op een zo evenwichtig mogelijke opdrachtverdeling. Het gebruikt hiervoor een opdrachtfile waarin alle taken worden opgesomd en uitgedrukt zijn in het percentage van een voltijdse betrekking. De departementsraad bekrachtigt de opdrachtverdeling. De commissie stelde tijdens de visitatie wel een zware belasting van het personeel vast. De commissie vraagt daarom aandacht voor de taakbelasting van zowel het ATP als het OP.

De commissie zag dat de opleiding periodieke evaluaties van vastbenoemde personeelsleden organiseert. Deze evaluaties beginnen met een zelfevaluatie, waarna een evaluatiegesprek volgt met de opleidingscoördinator of vakgroepvoorzitter. Ook de resultaten uit de studentenbevragingen worden meegenomen. Alle vastbenoemde personeelsleden worden binnen de vijf jaar geëvalueerd. Naast deze statutaire evaluaties zijn er ook omstandigheids- of actuele evaluaties. Voor alle evaluaties verstrekt het departementshoofd advies aan de departementsraad, die de rol van beslissingsorgaan vervult. Tijdelijke statutaire personeelsleden worden geëvalueerd alvorens ze opnieuw worden aangesteld. Na twee opeenvolgende heraanstellingen volgt een aanstelling van onbepaalde duur. Benoemingen gebeuren conform het algemeen geldende benoemingsreglement. Het functioneren van het personeelslid vormt het belangrijkste criterium. Personeelsleden die in aanmerking komen voor benoeming, worden aangeschreven door de directie Personeel en organisatie. In afwachting van een nieuw loopbaanmodel heeft men ruimte voorzien voor bevorderingen binnen het onderwijzende personeel.

De commissie waardeert het dat de Hogeschool Gent, samen met de associatiepartners, een reeks onderwijskundige seminars voor de leden van het onderwijzende personeel organiseert. De commissie stelde echter vast dat de deelname van de vele gastdocenten bij de georganiseerde onderwijsseminars niet gegarandeerd is. De commissie is daarom van oordeel dat de onderwijsdeskundigheid van de vele gastdocenten een aandachtspunt is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan de gastsprekers nog meer te motiveren om competentiegericht te onderwijzen en te evalueren. Dat kan bijvoorbeeld in de overlegvergaderingen, waarvan de frequentie kan worden opgedreven.
- Ook mogen de gastsprekers meer gemotiveerd worden deel te nemen aan de professionaliseringsmogelijkheden van de hogeschool.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie apprecieert de professionele kwalificaties, de grote inzet en de intrinsieke motivatie van de verschillende geledingen die betrokken zijn bij de opleiding. De commissie heeft een hecht, gedreven en gemotiveerd team ontmoet. De commissie stelde overigens ook vast dat de meeste lectoren over een academisch diploma beschikken, en apprecieert dit.

De commissie is positief over de praktijkgerichtheid van de talrijke gastprofessoren en -sprekers. Zij is ook van oordeel dat het onderwijzende personeel deskundig is. De meeste lesgevers combineren overigens hun lesactiviteit met een deeltijdse functie in het werkveld, waardoor de band met de beroepspraktijk verzekerd blijft.

Ander onderwijzend personeel heeft vroegere beroepservaring en blijft up-to-date dankzij beroepsverenigingen, bijscholingen enzovoort.

De commissie stelde vast dat de opleiding navorming stimuleert, en vindt dit positief. Het departement volgt de procedure die opgesteld werd op hogeschoolniveau, en zorgt voor informatiedoorstroming over navormingen aan het personeel. Het departementshoofd beslist over de goedkeuring en de financiële tussenkomst, maar keurt zelden een aanvraag af. Collega's die een navorming volgden, bezorgen een synthese aan de anderen. In 2010 bedroeg het budget voor navorming 51.000 euro.

Wat de maatschappelijke dienstverlening betreft, zag de commissie dat verschillende medewerkers lezingen geven in binnen- en buitenland, en studiedagen en bijscholingen organiseren.

De commissie stelde vast dat het departement Gezondheidszorg samenwerkingsverbanden heeft met verschillende internationale instellingen, onder meer in Congo, Denemarken, Finland, Portugal en de Verenigde Staten. Het departement neemt ook deel aan twee internationale projecten. De commissie waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat, in het kader van de Erasmus-overeenkomst, een aantal lectoren lesgeeft aan studenten van de Mikkeli University of Applied Sciences (Finland). Daarnaast neemt het departement Gezondheidszorg Vesalius ook deel aan internationale conferenties en workshops van de International Federation of Nurse Educators (F.I.N.E.), waarvan het sinds 2009 full member is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding in het academiejaar 2011–2012 over 1,29 VTE beschikte voor 87 studenten. De commissie zag eveneens dat het personeelsvolume nagenoeg constant blijft, ondanks het stijgende aantal studenten.

De opleiding zorgmanagement telt 15 personeelsleden, onder wie zeven gastprofessoren. Het viel de commissie op dat de overgrote meerderheid van het onderwijzende personeel een opdracht van minder dan 50 procent heeft. Zij vraagt de opleiding om blijvend te waken over de betrokkenheid van deze mensen bij de opleiding en over de samenhang van wat wordt gedoceerd. De coördinator heeft een opdracht van 29 procent. Er is geen ATP-lid aangesteld.

De commissie stelde verder vast dat het onderwijzende personeel overwegend mannelijk is. 73 procent is ouder dan 40, en 50 procent is ouder dan 50. De opleiding verklaart dit door de aanwezigheid van gastlectoren. Deze experts zijn veelal ouder en hebben daardoor meer ervaring. De commissie vraagt echter wel om het genderevenwicht te bewaken.

De commissie stelde tijdens de visitatie wel een zware belasting van het personeel vast. Volgens de docenten is deze hoge werkdruk te wijten aan de implementering van het nieuwe curriculum. De commissie vraagt daarom aandacht voor de taakbelasting van het onderwijzende personeel. De rol van de opleidingscoördinatoren van de beide opleidingen als centraal aanspreekpunt, met een bijzondere laagdrempeligheid voor medewerkers en studenten, is opvallend volgens de commissie. Zij is van oordeel dat dit enerzijds een belangrijke meerwaarde is, maar anderzijds ook een potentiële valkuil. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. De commissie is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. De commissie stelt zich dan ook de vraag of de continuïteit van de opleiding gegarandeerd is indien de coördinator voor langere tijd niet beschikbaar zou zijn. Zij vraagt de opleiding dan ook om te waken over de erg centrale rol van de opleidingscoördinator. Daarnaast vraagt de commissie om de vernieuwde organisatie van de hogeschool, met schaalvergroting in de faculteit Mens en welzijn, als een meerwaarde aan te wenden. In het kader daarvan vraagt zij de opleiding om na te denken over zowel kennisuitwisseling/samenwerking tussen de voormalige departementen als over het uitwisselen van docenten. De commissie stelde vast dat aanstellingen en vacantverklaringen voorafgaand aan elk academiejaar worden gepland in de personeelsformatie (zie punt 3. 1), waarbij er voldoende ruimte is in de reserves om te kunnen inspelen op onverwachte noden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de taakbelasting van het onderwijzende personeel te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding om de erg centrale rol van de opleidingscoördinator te herbejken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement verhuisde naar de campus Ledeganck, die gelegen is in het centrum van de stad. De commissie stelde vast dat de campus vlot bereikbaar is, en dat het gebouw toegankelijk is voor mensen met functiebeperkingen. Ze waardeert dit.

De commissie vond de lokalen aangepast voor onderwijs, maar meent dat een algemene verfraaiing van de lokalen, gangen en werkomgeving nodig is. De commissie zag dat voldoende computers ter beschikking staan van de studenten. Ze waardeert het dat een draadloos netwerk is voorzien, net als punten waar studenten op hun laptop kunnen werken. De commissie betreurt het dat slechts weinig lokalen zijn ingericht als vergader-/overlegruimte die kunnen gebruikt worden voor bijvoorbeeld groepswerken of HR-skillstraining. Zij vraagt de opleiding daarom om die alsnog in te richten. De opleiding beschikt niet over een eigen vaardigheidslokaal.

De commissie vindt het positief dat de bibliotheek van de Ledeganckcampus volledig is vernieuwd. De commissie waardeert het dat de studenten in de bibliotheek toegang hebben tot een uitgebreide databank en elektronische boeken. Studenten kunnen zelfs via VPN van thuis uit toegang verkrijgen tot deze databanken. De commissie waardeert het dat studenten bovendien ook toegang hebben tot de bibliotheken van de Associatie Universiteit Gent. De mediatheek bevat videobanden die als illustratie bij de lessen dienen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer overleg- of vergaderlokalen voor studenten te voorzien.
- De commissie meent dat een algemene verfraaiing van de lokalen, gangen en werkomgeving noodzakelijk is.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de studie- en studentenbegeleiding degelijk uitgebouwd en georganiseerd is in de Hogeschool Gent. Tijdens de gesprekken omschreven de studenten de opleiding bovendien als studentvriendelijk, wat de commissie waardeert. De commissie zag dat de bachelor-na-bachelorstudenten niet echt gebruikmaken van de studiebegeleiding wegens de opendeurpolitiek van de opleidingscoördinator en de docenten. Zij stelde tijdens de visitatie vast dat de opleidingscoördinator als eerste aanspreekpunt fungeert en dus een deel van de studentenbegeleiding op zich neemt. Volgens de commissie is het wel aan te raden om studenten sneller door te verwijzen naar de dienst Studentenaangelegenheden.

Het departement Gezondheidszorg organiseert elk academiejaar drie infosessies en één open-deurdag, tijdens dewelke de bachelor-na-bacheloropleidingen aan bod komen. De opleiding is ook aanwezig op de jaarlijkse 'Afstudeerbeurs' van de Associatie Universiteit Gent. Abituriënten krijgen er onder meer informatie over het opleidingsprogramma, de combinatie studeren-werken en de kosten. Toekomstige studenten die zich niet kunnen vrijmaken tijdens deze momenten, kunnen persoonlijke contactmomenten vragen. Deze studenten kunnen ook terecht bij de studietrajectbegeleider voor onder meer vragen over voorkennis en studievoortgang. De centrale Studieadvies- en -begeleiding geeft informatie rond studiekeuzeheroriëntatie. Alle informatie over de opleiding is ook online te vinden via de website van de hogeschool en het departement, in brochures over verder studeren en in de studiegids, waarin ook meer uitleg staat over de inhoud en de moeilijkheidsgraad van de opleiding. Studenten Verpleegkunde worden eveneens ingelicht over de mogelijkheden om verder te studeren. Alle pas afgestudeerden krijgen ook informatie over verdere navormingen en opleidingen die het departement organiseert. De commissie raadt de opleiding wel aan om de profilering duidelijker te communiceren aan toekomstige en huidige studenten. Zij raadt de opleiding aan om de vernieuwde organisatie van de hogeschool, met schaalvergroting in de faculteit Mens en welzijn, als een meerwaarde aan te wenden. Zij vraagt ook de transparantie in de communicatie aan (toekomstige) studenten te blijven bewaken.

Nieuw ingeschreven studenten ontvangen de brochure 'Studeren met succes', waarin een overzicht wordt gegeven van de begeleidingsmogelijkheden binnen de hogeschool en het departement. Zij krijgen tevens de brochure 'Wegwijs in HoGent' met allerlei praktische informatie. Specifiek voor de bachelor-na-bachelorstudenten wordt op de eerste donderdag van het academiejaar een rondleiding georganiseerd. Zij krijgen op dat moment ook alle informatie over de Hogeschool Gent en de campus Vesalius, de bibliotheek en een introductie over hoe zij kunnen werken met e-mail en de elektronische leeromgeving. Studenten die er behoefte aan hebben, kunnen terecht bij de studietrajectbegeleider. De dienst Studiebegeleiding organiseert workshops over studievaardigheden. Voor de aanvang van de lessen worden tevens twee klasverantwoordelijken aangeduid, die de communicatie tussen de studenten enerzijds, en met de lectoren en de opleidingscoördinator anderzijds moeten vergemakkelijken. Dankzij het wekelijkse contact kunnen problemen snel worden opgelost. Specifiek voor de studenten Zorgmanagement worden monitoraatsessies georganiseerd rond het gebruik van informatica in het kader van het opleidingsonderdeel 'Wetenschappelijk onderzoek'.

De commissie vindt het positief dat er eveneens aandacht is voor psychosociale begeleiding van studenten en individuele studiecoaching. Voorts is er ook de samenwerking met vzw Sovoreg voor ondersteuning en advies met betrekking tot huisvesting, sport, jobs, financiële moeilijkheden enzoverder. De commissie waardeert het eveneens dat individuele ondersteuning wordt voorzien voor studenten met een functiebeperking bij de dienst Begeleiding studenten handicap. Deze dienst zorgt onder andere voor individuele ondersteuning bij huisvesting, toegankelijkheid en mobiliteit, ADL-assistentie, (para)medische verzorging, financiering en individuele onderwijs- en examenmaatregelen. De dienst verzorgt ook diagnostetests voor dyslexie en voorziet ondersteunende software (SPRINT+: text-to-speech technology) tegen een voordeeltarief.

Studenten met een persoonlijk studietraject worden begeleid door de studietrajectbegeleider. Studenten kunnen bij deze persoon ook informatie krijgen over onder meer studievoortgang en eventueel vereiste voorkennis.

Dankzij de feedbackmomenten (zie ook *facet 2.7*) krijgen de studenten informatie over hun resultaten en hoe ze hun studieprestaties kunnen bijsturen. Naast de examinatoren zijn ook de studiebegeleider, de studietrajectbegeleider en de ombudsvrouw hierop aanwezig. De ombudsvrouw fungeert als bemiddelaar bij geschillen tussen een student en personeelsleden.

Op departementaal niveau werd een coördinator aangesteld voor internationalisering. De commissie stelde echter vast dat de bachelor-na-bachelorstudenten weinig mogelijkheden hebben om internationale ervaringen op te doen (zie ook *verder*).

De commissie zag dat er een alumniwerking is op hogeschoolniveau, die onder meer zorgt voor een vacaturedatabank en een centrale alumnidatabank. Daarnaast organiseert zij allerlei activiteiten, zoals een nieuwjaarsreceptie. De commissie stelde echter vast dat de alumniwerking nog niet echt sterk is uitgebouwd in de opleiding, en vraagt de opleiding om hieraan te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de profilering duidelijker te communiceren aan toekomstige en huidige studenten.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat tijdens het academiejaar 2011–2012 de organisatie van kwaliteitszorg een aantal wijzigingen onderging. Zo werden de departementale kwaliteitscellen verenigd in een facultaire dienst Integrale kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling. De commissie waardeert deze nieuwe aanpak van kwaliteitszorg, omdat op die manier een gezamenlijk beleid wordt uitgedacht.

De kwaliteitsraad is als denktank, overlegplatform en adviesorgaan belast met beleidsvoorbereidende, beleidsondersteunende en coördinerende opdrachten, om te waarborgen dat de Hogeschool Gent haar kerntaken op een kwaliteitsvolle manier kan uitvoeren. De raad wordt voorgezeten door de algemeen directeur van de Hogeschool Gent, en bestaat daarnaast uit de decanen en diensthoofden IKZ en OO van de verschillende faculteiten, de directeur Onderwijs en het diensthoofd Integrale kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning van de centrale administratie. Ter voorbereiding en uitvoering van deze kwaliteitsraad is er een overleg Integrale kwaliteitszorg, dat bestaat uit de diensthoofden IKZ en OO van de verschillende faculteiten, het diensthoofd Integrale kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning en de stafmedewerker Onderwijsontwikkeling van de centrale administratie. Het overleg met de opleidingen gebeurt via de facultaire stafvergaderingen, waarop de opleidingsvoorzitters aanwezig zijn, en via thematische werkgroepen, waarin voor elke opleiding een afgevaardigde aanwezig is en die geleid worden door de facultaire dienst IKZ en OO.

De commissie vindt het positief dat de dienst Integrale Kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning van de centrale administratie een kwaliteitshandboek uitwerkt op hogeschoolniveau, dat vervolgens kan worden gebruikt in alle faculteiten. De implementering hiervan is voorzien tegen het begin van het academiejaar 2012–2013. De commissie vraagt wel aandacht voor de doorstroming van het kwaliteitsjaarwerkplan van de faculteit tot op het niveau van het onderwijzende personeel.

De commissie stelde vast dat de opleiding diverse bevragingen organiseert, en waardeert dit. Op hogeschoolniveau werd afgesproken om telkens een vijfpuntenschaal te hanteren. Studenten worden bevraagd over de opleidingsonderdelen. Daarnaast worden bijna afgestudeerden ook ondervraagd over de opleiding. Deze bevraging vindt sinds het academiejaar 2009–2010 jaarlijks plaats. De opleiding bevraagt ook de medewerkers over de efficiëntie van de informatiedoorstroming in het departement, de toegankelijkheid van medewerkers met een departementale verantwoordelijkheid, de ondersteuning die de werknemers krijgen van die medewerkers met departementale verantwoordelijkheid, hun inspraak en participatie in het personeelsbeleid in het departement en de werkomstandigheden. Daarnaast bevroeg de opleiding ook het werkveld, concreet de stageplaatsen, en de alumni.

De commissie stelde vast dat de periodiciteit van en de respons bij bevragingen permanente aandachtspunten zijn. De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevragingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden. De commissie waardeert het dat de opleiding probeert aan deze problemen tegemoet te komen door voortaan slechts drie bevragingsmomenten in te roosteren. De opleiding hoopt daardoor ook de respons bij de studenten te verhogen. Daarnaast waardeert de commissie het dat de opleiding motiveringsrondes hanteert door middel van uitnodigingen en herhalingen per mail om deel te nemen aan deze bevragingen. Indien deze niet de gewenste respons opleveren, wordt een klassikaal bevragingsmoment georganiseerd.

De opleiding streeft naar goede tot zeer goede scores. Wanneer bepaalde items minder goed scoren, worden verbeteringsplannen opgesteld. Neutrale scores worden extra opgevolgd bij volgende bevragingen.

De commissie vindt het positief dat de opleiding trendanalyses maakt, om zo de resultaten van de bevragingen beter op te volgen. Deze analyses gebeurden onder meer op basis van uitstroombevraging, medewerkersbevraging, TRIS-scores, slaagcijfers, doorstroomcijfers en studierendement.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de doorstroming van het kwaliteitsjaarwerkplan van de faculteit tot op het niveau van het onderwijzende personeel.
- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen sterker op te volgen en te remediëren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering**Beoordelingscriterium:**

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool Gent koos als interne evaluatiemethode voor het TRIS-instrument, gebaseerd op het EFQM-model. Dankzij dit instrument worden sterke en zwakke punten naar voor gebracht. Deze laatste worden omgezet in verbeteringspunten, die op hun beurt verbeteringsacties worden. Deze verbeteringsacties worden opgenomen en opgevolgd in jaaractieplannen. Er worden daarnaast afzonderlijke opvolgingsrapporten opgesteld voor de opvolging van externe zelf-evaluatierapporten.

Op departementaal niveau werkt men met jaaractieplannen (JAP), waarin verbeteringspunten zo SMART mogelijk worden opgesteld met een procesbegeleider en een timing. In de mate van het mogelijke worden verbeteringspunten stapsgewijs beschreven en gekoppeld aan strategische doelstellingen van het departement. De commissie waardeert het dat de opleiding niet met ad-hocverbeteringspunten werkt maar jaaractieplannen hanteert, waarin bovendien de PDCA-cyclus zichtbaar wordt. De opleiding kiest ervoor om in tabelvorm te werken, om op die manier snel en overzichtelijk de verbeteringsacties te kunnen opvolgen. Er werd eveneens een bespreking van de realisaties van het vorige jaar toegevoegd. Zij is van oordeel dat dit een mooi instrument is, waarin verbeteringspunten systematisch een plaats krijgen met een plan van aanpak. Zij vraagt de opleiding wel om dit jaaractieplan als werkinstrument te gebruiken. De commissie betreurt het ook dat een prioritering ontbreekt bij de huidige verbeteringsdoelen, waardoor de haalbaarheid van de actiepunten binnen één jaar werd bemoeilijkt. De commissie stelde wel met tevredenheid vast dat de opleiding vernieuwingsgerichtheid aan de dag legt.

De commissie stelde vast dat de opleiding onder meer de volgende verbeteringsdoelen formuleerde tijdens het academiejaar 2009–2010: het organiseren van resonantiecommissies, het optimaliseren van de communicatie met gastsprekers en -professoren en oplossingen zoeken voor de lage respons op de bevragingen van de werkstudenten. Zoals beschreven in facet 3.1, stelde de commissie vast dat de opleiding actief werkt aan het opvolgen van deze verbeteringsdoelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding de jaaractieplannen beter te communiceren.
- De commissie vraagt de opleiding om een prioritering aan te brengen binnen de vooropgestelde verbeteringsmaatregelen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde tijdens de visitatie vast dat studenten en interne medewerkers betrokken worden bij de opleiding en de kwaliteitszorg. De commissie noteerde tijdens de gesprekken dat de studenten tevreden zijn over de inspraak die zij krijgen. De commissie zag bovendien dat de opleiding rekening houdt met de opmerkingen van de studenten en dat de studenten mee aan de wieg van het nieuwe curriculum stonden. De commissie waardeert dit. Tijdens de gesprekken stelde de commissie overigens vast dat de studenten op de hoogte waren van het zelfevaluatie-rapport, en vindt dit positief.

De commissie merkte op dat het werkveld eveneens betrokken werd bij het opbouwen van het nieuwe curriculum. Zij waardeert het dat er een resonantieraad is, maar vraagt de opleiding om systematischer overleg te plegen met deze raad. De commissie zag ook dat alumni betrokken werden bij de opleiding. Zij vraagt de opleiding echter wel om een alumniwerking nog structurerer uit te bouwen.

Op departementaal niveau vulde 82 procent van het onderwijzende personeel en 93 procent van het administratieve en technische personeel de bevraging in. De commissie waardeert deze hoge respons rate. De commissie stelde echter vast dat slechts vier van de zeven gastprofessoren (57 procent) reageerden op bevestigingen. Zij vraagt de opleiding om inspanningen te leveren om de respons van de gastprofessoren te verbeteren. Tijdens de gesprekken kwam onder meer naar voor dat dit gedeeltelijk te wijten is aan het feit dat de gastprofessoren de uitnodigingen voor deze bevestigingen op hun HoGent-e-mailadres krijgen, dat zij niet zo vaak raadplegen.

Wat de terugkoppeling van de resultaten van de diverse bevestigingen betreft, zag de commissie dat studenten en lesgevers op Chamilo geanonimiseerde rapporten over de resultaten van de studentenbevestigingen kunnen inkijken. De commissie vindt dit positief. Daarnaast worden de resultaten van de studentenbevestigingen bij de start van het academiejaar meegedeeld aan de nieuwe studenten. De resultaten van de alumni- en werkveldbevestiging worden teruggekoppeld via de opleidingscommissie. Het eindrapport werd ook langs elektronische weg aan de aangeschreven vertegenwoordigers van het werkveld en alumni teruggekoppeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de resonantieraad systematisch bijeen te roepen.
- De commissie vraagt de opleiding om inspanningen te leveren om de respons van de gastprofessoren te verbeteren.
- De commissie vraagt de opleiding om de alumniwerking beter uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de contacten met het werkveld blijkt dat de bereikte resultaten beantwoorden aan de verwachtingen. Het werkveld en de alumni toonden zich tevreden over de kwaliteit van de opleiding Zorgmanagement. Het werkveld is van oordeel dat de alumni direct inzetbaar zijn op de werkvloer en heel praktisch gericht zijn. Tijdens de gesprekken met het werkveld stelde de commissie vast dat zij wel meer aandacht wensen voor HR-vaardigheden en coachen, en minder voor sociale wetgeving en boekhouding. De commissie noteerde dat het werkveld aandacht voor kwalitatieve competenties en een correcte attitude belangrijker vindt dan de kwantiteit aan leerstof.

De alumni vinden dat zij dankzij de opleiding heel wat inzicht verworven hebben in onder meer financiering, juridische aansprakelijkheid, ziekenhuiswetgeving, organisatiemanagement en leidinggeven. Ze vinden het positief dat ze niet enkel theoretische kennis opdeden maar ook heel wat toepassingen aangereikt kregen, net zoals oefenkansen tijdens werkcolleges en stage. Ze voelen zich meer zelfzeker en sterker dan voor de opleiding. Zij voelen zich direct inzetbaar op de arbeidsmarkt.

De commissie stelde vast dat de opleiding self-management en empowerment stimuleert, en zag een hoge fierheid bij de studenten. Zij is van oordeel dat de opleiding van een intrinsiek hoog niveau is, wat de studenten stimuleert. De studenten vinden dat zij dankzij de opleiding inzicht verwerven in financiering en juridische aansprakelijkheid. Ze gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat zij ook inzicht verwerven in ziekenhuiswetgeving, organisatiemanagement, en leidinggeven en gericht leren inspelen op conflicten.

De commissie stelde wel vast dat de kwaliteit van de papers voor verbetering vatbaar is. Zij vraagt daarom aandacht voor de structuur en de diepgang van de verschillende papers die de studenten schrijven. Daarnaast stelde de commissie vast dat de opdrachten niet altijd even duidelijk en de beoordelingscriteria niet altijd even transparant waren. De commissie stelde zich ook

vragen bij groepswerken waar meer dan tien studenten aan meewerken. Zij raadt de opleiding dan ook aan om het eindniveau continu te blijven bewaken.

De commissie stelde vast dat de opleiding de internationale ervaring niet echt kan waarborgen, en vraagt de opleiding om hier blijvend aandacht voor te hebben. Zij waardeert het wel dat aandacht voor internationalisering werd opgenomen in de onderwijsvisie van de HoGent, maar stelde tegelijk vast dat de aspecten van internationale uitwisselingen nog niet in overeenstemming zijn met de algemene doelstelling inzake internationalisering van de hogeschool. Zij vraagt de opleiding ook om samen te werken met de vernieuwde dienst Internationalisering, die werd uitgewerkt op hogeschoolniveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor de bewaking van het eindniveau van de papers.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde vast dat de opleiding geen streefcijfers hanteert. De opleiding heeft de betrachting om zo veel mogelijk studenten de vooropgestelde competenties te laten bereiken. De commissie stelde een hoog slaagpercentage vast, vermits het doorheen de academiejaren schommelt rond 90 procent.

De commissie zag dat ook de studie-efficiëntie hoog is. Nagenoeg alle studenten behalen een studie-efficiëntie van meer dan 85 procent. Van de 195 studenten die de voorbije vijf academiejaren afstudeerden als professionele Bachelor in het Zorgmanagement, behaalden 50 studenten (26 procent) het diploma in één jaar; deze studenten zijn voltijds ingeschreven. De overige 73 procent (142 studenten) behaalde het diploma na één jaar; deze (werk)studenten waren ingeschreven in een deeltijds studietraject. Slechts drie studenten hadden drie jaar nodig om het diploma te halen. Eén student behaalde het diploma na vijf jaar. De commissie zag tijdens de visitatie dat de studieduur nagenoeg gelijk was gebleven. Ze merkte wel op dat het studierendement van de studenten die het deeltijdse traject volgen, licht gestegen was, terwijl het studierendement van de studenten die het voltijdse traject volgen, licht gedaald is. Zij vraagt de opleiding dan ook om aandacht te besteden aan de opvolging van het studierendement, en ook de redenen voor de vertraging en/of uitval te onderzoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te besteden aan de opvolging van het studierendement, en om de redenen voor de vertraging en/of uitval te onderzoeken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

 Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat de opleiding in het zelfevaluatie-rapport erg volledig wilde zijn, wat enerzijds positief is maar anderzijds ook de leesbaarheid bemoeilijkte. Ze vraagt de opleiding om bij het schrijven van een volgend zelfevaluatie-rapport meer te waken over de rode draad. Het is volgens haar ook opportuun om voor de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen in het departement Gezondheidszorg een apart zelfevaluatie-rapport te schrijven. De commissie is er ten slotte wel van overtuigd dat het schrijven van het zelfevaluatie-rapport voor de opleiding een erg nuttige en leerrijke ervaring is geweest, wat zichtbaar geleid heeft tot initiatieven in het kader van de kwaliteitszorg.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

HoGent Hogeschool Gent

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL ZUID-WEST-VLAANDEREN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO). De hogeschool biedt opleidingen aan in zeven departementen, namelijk het departement Handelswetenschappen en bedrijfskunde, het departement Verpleegkunde en biotechnologie, het departement Verpleegkunde en vroedkunde, het departement Sociaal-agogisch werk, twee departementen Lerarenopleiding op twee campussen, en het departement Technologie en informatica. De hogeschool biedt 18 professionele bacheloropleidingen aan en twee masteropleidingen in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven. De zeven departementen liggen verspreid over vier campussen in Tielt, Kortrijk, Roeselare en Torhout.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de KATHO sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement wordt ingericht op de campus in Kortrijk binnen het departement Verpleegkunde en vroedkunde (HIVV – Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Vroedkunde). Het departement staat in voor het organiseren voor twee basisopleidingen, de bachelor in de Verpleegkunde en de bachelor in de Vroedkunde, die ook via afstands-onderwijs kunnen worden gevolgd. De brugopleiding HBO5 naar de bachelor en de brugopleiding van Verpleegkunde naar Vroedkunde en omgekeerd, worden eveneens aangeboden binnen het departement HIVV. Verder wordt naast de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement ook de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ingericht.

Vanaf het academiejaar 2001–2002 startte de hogeschool met een kaderopleiding onder de vorm van een voortgezette opleiding, toegankelijk voor gegradueerde verpleegkundigen en vroedvrouwen. Door de hervormingen met betrekking tot de bamastructuur werd deze voortgezette opleiding in het academiejaar 2004–2005 omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding.

De hogeschool telt ongeveer 9000 studenten. In het academiejaar 2011–2012 volgen 44 studenten de opleiding Zorgmanagement. De studenten kunnen hun traject deeltijds, gespreid over twee of meer academiejaren, afwerken. Het modeltraject beslaat twee academiejaren.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding Zorgmanagement van de KATHO gebruikmaakt van een competentieprofiel dat de opleiding zelf heeft uitgewerkt. Het competentieprofiel is, naar analogie met het competentieprofiel van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, die in hetzelfde departement wordt georganiseerd, gebaseerd op het competentieprofiel van de basisopleiding Verpleegkunde. De sleutelrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisopleiding Verpleegkundige, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Zorgmanagement.

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming met het decreet en worden ze nagestreefd op niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Verder is het competentieprofiel dat in de opleiding van de KATHO wordt gebruikt, geïnspireerd op andere documenten, zoals de missie, onderwijsvisie en de strategische doelen van de hogeschool, het competentieprofiel voor de Bachelor in de Verpleegkunde en het beleidskader van de bachelor-na-bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde van de werkgroep Verpleegkunde/vroedkunde van de Associatie KU Leuven, beleidsnota's van het werkveld over recente ontwikkelingen in de gezondheidszorg en de verpleegkunde, en regionale en internationale beleidsnota's. De commissie stelt dat er weinig vergelijking met andere opleidingen mogelijk is, omdat er binnen de Associatie geen andere opleiding Zorgmanagement is gesitueerd, en er dus geen samenwerking en onderlinge afstemming gebeurt. De opleiding geeft aan dat er contacten zijn tussen de opleiding Zorgmanagement aan de KATHO en die aan de Hogeschool Gent. Wel hebben deze twee opleidingen elk hun eigen opbouw en systematiek, en een verschillende profilering. Volgens de commissie is vergelijking nog mogelijk met twee andere opleidingen Zorgmanagement in Vlaanderen, maar dit is niet gebeurd.

De commissie is van mening dat de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties, samen met de beroepsspecifieke competenties voldoende zijn geïntegreerd in het competentieprofiel.

De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel van de opleiding zes kerncompetenties (of rollen van een verpleegkundige) bevat, die op hun beurt verder zijn onderverdeeld in 21 (deel)competenties. Deze competenties zijn verder uitgewerkt in gedragsindicatoren op drie niveaus: verkennend niveau, verdiepend niveau en integrerend niveau, waarbij het competentieprofiel verder bouwt op de basiscompetenties van de initiële bachelor in de Verpleegkunde van

de Associatie KU Leuven. Daarbij kon de commissie uit het competentieprofiel van de opleiding afleiden dat de gedragsindicatoren nog verder (in een vierde niveau) werden geconcretiseerd naar de specifieke context van een hoofdverpleegkundige, wat de commissie waardeert. Wel vraagt de commissie daarbij de relatie van de gedragsindicatoren met de instroom van de opleiding in het achterhoofd te houden. De opleiding is immers toegankelijk voor studenten met een andere vooropleiding dan Verpleegkunde, hoewel dat aantal volgens de opleiding klein is. Volgens de commissie is een zorgmanager in de eerste plaats een manager en in mindere mate een verpleegkundige. Het moet dus voor studenten met een andere vooropleiding dan verpleegkundige ook een herkenbaar competentieprofiel blijven.

De basiscompetenties (verpleegkundige rollen) van het competentieprofiel zien er als volgt uit:

- 1) De leidinggevende als PERSOON handelt naar beroepsspecifieke attitudes;
- 2) De verpleegkundige als KLINISCH BEOORDELAAR EN ZORGVERLENER verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat;
- 3) De verpleegkundige als ORGANISATOR EN COÖRDINATOR organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg;
- 4) De verpleegkundige als PROFESSIONAL levert een bijdrage aan het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg;
- 5) De verpleegkundige als LID VAN HET TEAM werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelen van de zorg te realiseren;
- 6) De verpleegkundige als LID VAN DE SAMENLEVING vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn.

Volgens de commissie had de opleiding nog meer buitenlandse profielen mogen gebruiken bij het opstellen van haar competentieprofiel, aangezien er nu weinig input is van internationale referentiekaders. Ook is op inhoudelijk vlak de buitenlandse component in het competentieprofiel nu niet expliciet aanwezig. De opleiding zou meer ambitie mogen hebben om deze internationale component in de eindkwalificaties te integreren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om te komen tot meer regionale en internationale benchmarking, bijvoorbeeld met andere hogescholen of beroepsorganisaties.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel, en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 1.1, heeft de opleiding gebruikgemaakt van en is zij geïnspireerd door andere bronnen om haar competentieprofiel op te stellen. Zoals de commissie uit de ingekeken

documenten heeft kunnen afleiden, heeft de opleiding het competentieprofiel vooral opgesteld op basis van het Koninklijk Besluit van 13 juli 2006, houdende de uitvoering van artikel 17bis van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, voor wat de functie van hoofdverpleegkundige betreft, BS 28 augustus 2006. Verder geeft de opleiding aan dat, gebaseerd op de resultaten van een recente masterproef over de competenties van een hoofdverpleegkundige, een grondig onderzoek is gevoerd naar de gewenste competenties, en dit in overleg met belangrijke actoren in het regionale werkveld. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, konden bevestigen dat de opleiding hen heeft betrokken bij het ontwikkelen en valideren van het competentieprofiel, wat de commissie positief vindt. Aangezien er geen andere opleiding Zorgmanagement binnen de associatie opereert, zijn vooral de opleidingscoördinator, het departementshoofd, de onderwijscoach van de hogeschool en ook de gastdocenten actief geweest bij het vormgeven van het competentieprofiel; dit alles in overleg met het beroepenveld. De commissie vindt het jammer dat het competentieprofiel niet meer nationaal en internationaal is afgetoetst.

De commissie heeft het competentieprofiel van de opleiding vergeleken met haar eigen domeinspecifiek referentiekader en merkt daarbij een opvallend verschil op. Volgens de commissie voldoet het competentieprofiel van deze opleiding, omdat in het vierde niveau van de gedragsindicatoren wel degelijk de basiscompetenties van een manager terug te vinden zijn. Ook in het programma komen alle vaardigheden en kennis die nodig zijn voor een zorgmanager aan bod. De commissie vindt echter dat de gehanteerde rollen van een verpleegkundige niet de meest geschikte basis vormen voor een managementopleiding. Volgens de commissie zou het competentieprofiel logischer en meer herkenbaar zijn indien het was opgesteld op basis van een managementmodel zoals de rollen van Quinn of het EFQM-model, en zou de vertaling van de doelstellingen naar het programma op die manier ook transparanter verlopen. De commissie merkt daarbij op dat kruisbestuiving met andere managementopleidingen binnen de hogeschool hierbij ook een meerwaarde kan zijn. De commissie benadrukt dat het herdenken van het competentieprofiel op basis van een managementmodel in plaats van een verpleegkundig model, noodzakelijk is. De commissie geeft de opleiding het voordeel van de twijfel, omdat zij veel good practices heeft gezien in de opleiding. Ze heeft evenmin lacunes vastgesteld op het vlak van gerealiseerd niveau of competentieontwikkeling. De commissie is echter van mening dat de vergelijking met de verpleegkundige rollen in het competentieprofiel mank loopt. Zij moedigt de opleiding daarom aan om voorbeelden van andere opleidingen te onderzoeken en kruisbestuiving niet uit de weg te gaan.

De studenten en de leden van het onderwijzend personeel verklaarden tijdens de gesprekken met de commissie op de hoogte te zijn van het competentieprofiel. De studenten van de opleiding Zorgmanagement maken vooral kennis met de doelstellingen via de opleidingsgids, waarin een overzicht wordt gegeven van wat er wordt verwacht van elk opleidingsonderdeel of -activiteit en welke competenties men beoogt. Deze bundel is niet enkel op de digitale leeromgeving Toledo maar ook op papier beschikbaar. De studiewijzers die op de digitale leeromgeving voorhanden zijn, geven dus gedetailleerde informatie over de beoogde competenties, maar de inhoud is erg divers. Soms is de ECTS-fiche opgenomen, nu eens een beknopte studiewijzer, dan weer een uitgebreide studiewijzer. De commissie heeft vernomen dat de opleiding de term 'studiewijzer' gebruikt om 'ECTS-fiche' aan te duiden. Soms wordt wel het onderscheid gemaakt tussen de beide termen, zoals op Toledo, maar het is de commissie niet duidelijk geworden of het dan om een andere inhoud gaat. Volgens de commissie zijn de beide begrippen verschillend, en is het voor de stakeholders soms dus ook niet duidelijk wat er bedoeld wordt. Het gebruik van de beide termen zonder duidelijk onderscheid werkt eerder verwarrend. Bovendien zijn de inhoud van de studiewijzers soms niet eenduidig, en hier en daar onvolledig. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding om de studiewijzers te optimaliseren. Hoewel de commissie positief is over de opleidingsgids, waarin de competenties van elk opleidingsonderdeel verduidelijkt worden, vindt

de commissie het ook een meerwaarde indien de doelstellingen in het begin van elke cursus of syllabus worden herhaald, dit om de transparantie te verhogen.

De docenten meldden in het gesprek met de commissie dat ze in het academiejaar 2010–2011 de oefening gemaakt hebben om elkaars opleidingsonderdelen te onderzoeken om hiaten op te sporen en overlappingsen te vermijden. Ook de competenties kwamen hierbij aan bod. In de eerste lessen bespreken de docenten de opleidingsdoelstellingen eveneens met de studenten.

Ook het werkveld is, zoals vermeld, betrokken geweest bij het opstellen en valideren van de opleidingsdoelstellingen. Tijdens de gesprekken met de commissie vermeldden de vertegenwoordigers van het werkveld eveneens dat zij het competentieprofiel hanteren op de werkplek of de stage van de student. Volgens hen gebruiken zij het competentieprofiel van de opleiding zelfs in selectiegesprekken met toekomstige werknemers. Wel vindt de commissie dat men het competentieprofiel nog meer duidelijk zou mogen maken aan andere stakeholders uit het beroepenveld, bijvoorbeeld artsen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding dringend en ten eerste aan het competentieprofiel te herdenken vanuit een managementmodel.
- De commissie vraagt aandacht voor het onderscheid tussen studiewijzers en ECTS-fiches. Het aangeven van de beoogde competenties via ECTS-fiches in het cursusmateriaal per opleidingsonderdeel is eveneens wenselijk om de transparantie te verhogen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: [voldoende](#)

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding is nagegaan welke competenties verworven worden in welke opleidingsonderdelen. De relatie tussen het competentieprofiel en de opleidingsonderdelen is onder andere te vinden in de studie-informatiedocumenten op de website van de KATHO. Daarnaast meent de commissie dat alle relevante managementinhouden aan bod komen in het curriculum van de opleiding. De opbouw van het programma over twee modules, gebaseerd op de fasen in leiderschapsontwikkeling – namelijk van zelfkennis van de student naar een micro-, meso- en macroniveau –, kan eveneens op de goedkeuring van de commissie rekenen. De commissie vindt echter dat het competentieprofiel gebaseerd op de verpleegkundige rollen (zie *facet 1.1 en 1.2*) zich soms moeilijk in opleidingsonderdelen laat vertalen, waardoor de relatie tussen de opleidingsonderdelen en de opleidingsdoelen onduidelijk wordt. De commissie heeft als het ware de indruk gekregen dat de opleiding artificieel is nagegaan hoe de doelstellingen binnen het programma passen, en niet omgekeerd. Hoewel in het programma alle nodige managementinhouden en -vaardigheden aan bod komen, is het voor de stakeholders niet duidelijk waarom beslist is om bepaalde opleidingsonderdelen in te richten. Volgens de commissie lijkt dit een continuering van het verleden (kaderopleiding) te zijn. De commissie vindt het dan ook noodzakelijk dat de opleiding ook het programma aansluiting laat vinden bij een herdacht competentieprofiel.

Het programma zoals de commissie het heeft kunnen onderzoeken tijdens het visitatiebezoek, bestaat uit twee modules. In de eerste module ligt de nadruk op zelfkennis van de student en het kunnen leidinggeven aan anderen. In deze module komen leidinggeven aan een team, managementvaardigheden en competentie management aan bod. Dit uit zich in opleidingsonderdelen als Personeelsbeleid met inbegrip van recht, Ethiek en psychosociale vaardigheden voor leidinggevers, Verpleegmanagement, Kwaliteitszorg, Wetenschappelijke vorming, Basisvaardigheden ICT 1, Actuele thema's zorgmanagement en het Persoonsgebonden project (bestaande uit een POP en een managementstage).

In de tweede module wordt de organisatie waarin de student zal terechtkomen, en waar de student tussen een team en de organisatie doelstellingen staat, uitgelicht. De opleiding gaat verder met competentie management, maar er komen ook aspecten aan bod, zoals leidinggeven aan veranderingen, het wetgevende kader van de gezondheids- en welzijnszorg en middelenbeheer. De student krijgt de volgende opleidingsonderdelen: Leidinggeven aan veranderingen, Wetgevend kader gezondheids- en welzijnszorg, Middelenbeheer, Basisvaardigheden ICT 2, Actuele thema's zorgmanagement, Principes van projectmanagement en Managementstage met inbegrip van organisatiegebonden project (het eindwerk van de opleiding).

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding met dit curriculum gekozen heeft voor een breed basisprogramma. Er zijn met andere woorden geen keuzeopleidingsonderdelen. Wel is er een module Zorglogistiek, die aanvullend wordt aangeboden als alternatief voor het persoonsgebonden project. Het intekenen op deze module is vrijblijvend en wordt ingevuld door zes sessies waarin relevante thema's worden besproken, gekoppeld aan het maken van een opdracht, waarbij de studenten de vertaling maken van de geziene theorie naar de eigen praktijk in het persoonsgebonden project.

De studenten met wie de commissie in gesprek ging, vonden de brede basis van de opleiding en het niet aanwezig zijn van keuzemogelijkheden in het programma geen gemis. Ze zijn tevreden over de mogelijkheid om in het uitwerken van projecten zaken uit te diepen naargelang hun eigen werksituatie of stage. De diversiteit van de instroom wordt hierbij ook als een meerwaarde aangehaald. Studenten kunnen zo veel meer van elkaar leren.

Verder heeft de commissie enkel positieve zaken vernomen over de invulling van de psychosociale vaardigheden die leidinggevers dienen te bezitten, en die ook in de opleiding worden

aangebracht. Zoals de commissie uit de gesprekken heeft kunnen afleiden, zijn de studenten en afgestudeerden tevreden met de mogelijkheden die zij hebben gekregen om bijvoorbeeld door middel van rollenspelen in kleine groepen functionerings- of coachende gesprekken in te oefenen. De ervaringen van de studenten en (zelf)reflectie komen ook aan bod.

De commissie stelt zich vragen bij het opleidingsonderdeel Basisvaardigheden ICT, dat in de twee modules aan bod komt, telkens voor drie studiepunten. In totaal wordt een pakket ICT in een concept van begeleide zelfstudie aangeboden voor zes studiepunten, een tiende van het totale programma. De commissie vindt dit aantal studiepunten te hoog, en is ook niet overtuigd van het niveau van dit opleidingsonderdeel. Volgens de commissie horen sommige lesinhouden eerder in een basisopleiding thuis. Uit de gesprekken met de studenten en afgestudeerden kwam naar voren dat sommige studenten een grotere ICT-kennis hebben dan anderen, en dat voor sommige studenten de inhoud van de lessen dus eerder overbodig is, terwijl anderen die nodig hebben. De commissie meent dat de opleiding zeker kan onderzoeken of het niet mogelijk is deze module buiten het programma aan te bieden, of deze bijvoorbeeld door een instaptoets of totale zelfstudie enkel aan die studenten die hun kennis over ICT willen bijspijkeren, aan te bieden. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding om een instaptoets af te nemen vanaf het academiejaar 2012–2013.

Volgens de commissie is er sprake van curriculumherziening en houdt de opleiding rekening met vernieuwende inzichten in het werkveld. Zo gaven de studenten tijdens hun gesprek met de commissie aan dat zij opmerkingen over het programma kunnen doorgeven in de evaluaties over de opleidingsonderdelen. Ook kunnen zij zaken in verband met het curriculum aanbrengen in de focusgesprekken, die met de studenten en afgestudeerden worden georganiseerd. De afgestudeerden bevestigden deze aanpak. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie tijdens het bezoek sprak, wezen op het belang van het contact met de programmacoördinator. Aan de programmacoördinator kunnen zij bijstellingen aan het programma voorstellen. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de opleiding rekening gehouden met deze voorstellen tot aanbrengen van vernieuwingen. Zo heeft ouderenzorg een plaats gekregen in het programma, is het programma meer toegespitst op verschillende werksituaties en is het meer wetenschappelijk onderbouwd. Docenten (die vaak zelf nog deeltijds in het beroepenveld werkzaam zijn) kunnen ook wijzigingen naar voren brengen in de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering met de opleiding. Uiteindelijk dragen het departementshoofd en de coördinatieraad van de hogeschool, die wekelijks samenkomt, de eindverantwoordelijkheid over wijzigingen in het programma. De commissie merkt hierbij op dat de curriculumherziening toch nog te veel ad hoc lijkt te gebeuren, en vindt het belangrijk dat de opleiding meer werk maakt van systematische procedures voor programmaherzieningen.

De commissie is van mening dat er weinig mogelijkheden zijn tot internationale uitwisseling, vooral voor de studenten. Tijdens het gesprek met de studenten bleek dat de meesten geen interesse tonen in internationale stages. Langere stageperiodes zijn voor de werkstudenten volgens de opleiding niet haalbaar. Ook kan internationalisation@home verder worden uitgewerkt. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om blijvende aandacht te hebben voor lectorenmobiliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een programma uit te bouwen dat aansluiting vindt bij een herdacht competentieprofiel.
- De commissie adviseert de opleiding om de plaats en de waarde van het opleidingsonderdeel Basisvaardigheden ICT te onderzoeken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer werk te maken van systematische procedures voor curriculumherziening.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tot de vaststelling gekomen dat de studenten vooral kennisnemen van de actuele beroepspraktijk door het feit dat de meesten zelf werkzaam zijn in het beroepenveld en de opleiding deeltijds volgen. Zij kunnen ook hun ervaringen delen met de studenten die minder ervaring hebben opgebouwd. De persoons- en afdelingsgebonden projecten met de stage zijn eveneens een belangrijke factor in de praktijkervaring, tijdens dewelke studenten zelf worden verondersteld de transfer te maken van de theorie naar de praktijk. Verder zorgt het onderwijs door gastdocenten, die casuïstiek inbrengen in de lessen, en de vaardigheidswerkshops/rollenspelen, waarin studenten psychosociale vaardigheden oefenen, ervoor dat de studenten praktijkervaring opbouwen. De commissie waardeert eveneens de navormingen die de studenten organiseren in het opleidingsonderdeel Actuele thema's zorgmanagement, en die openstaan voor het beroepenveld. Ook erkent de commissie de meerwaarde van het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). In dat persoonlijk ontwikkelingsplan, dat binnen het opleidingsonderdeel Persoonsgebonden project valt, wordt van de studenten verwacht dat zij reflecteren vanuit hun eigen praktijkervaring.

Volgens de commissie nemen de stage en het bijhorende projectwerk in de opleiding een belangrijke plaats in. De commissie meent dat deze bijdragen tot de professionele gerichtheid van de opleiding, en dat het praktische element van de opleiding hierin goed tot zijn recht komt. In het Koninklijk Besluit van 13 juni 2006 is geen voorgeschreven stage opgenomen voor de opleiding Zorgmanagement. Toch wil de opleiding praktijkervaring en praktijkverankering in het werkveld van de student garanderen. Daarom is het klinische onderwijs in de opleiding geïntegreerd onder de vorm van twee managementstages (een in elke module) op de eigen werkvloer van de student, gekoppeld aan een persoons- en een afdelingsgebonden project. De onderwerpkeuze van de beide projecten is vrij, maar dient wel goedgekeurd te worden door de hoofdverpleegkundigen of de directie op de werkplaats van de student. De commissie vernam tijdens de gesprekken eveneens dat een beurs georganiseerd wordt waarop onderwerpen voor de projecten vanuit het werkveld voorgesteld worden, om een maximale aansluiting bij het beroepenveld te verzekeren. De commissie heeft uit de ingekeken documenten en de gesprekken vernomen dat vanuit de hogeschool geen begeleiding voorzien is voor de managementstages. De programmacoördinator is het aanspreekpunt tijdens de stages. Wel is opvolging voorzien met betrekking tot het organisatiegebonden project. Verder zijn de mentoren/hofdverpleegkundigen van de werkplaatsen van de studenten verantwoordelijk voor het geven van feedback en begeleiding. Zij waarderen het dat daarvoor een aangepaste mentorenvorming voorhanden is vanuit de hogeschool. Ook een georganiseerde terugkomdag na de stage, waarop studenten hun project presenteren aan hun medestudenten, staat in het teken van het uitwisselen van ervaringen, en het geven van feedback en advies. Voor de begeleiding van het persoonsgebonden en het afdelingsgebonden projectwerk is wel begeleiding voorzien. Die wordt voornamelijk opgenomen door de program-

macoördinator of een lector van de opleiding. Ook op de werkvloer zijn de mentoren of hoofdverpleegkundigen aanspreekpunten voor begeleiding. De commissie waardeert het dat de opleiding ook een werkwijze ter beschikking stelt voor het persoonsgebonden project en het POP, waarin de student uitgebreide informatie kan terugvinden over de werkwijze en de evaluatie van het project en het POP.

De commissie heeft uit het visitatiebezoek begrepen dat het uitwerken van het POP voornamelijk gebeurt in de eerste module. Daarna staat het minder sterk op de voorgrond. Nochtans vindt de commissie het werken met een POP een meerwaarde, en ze pleit er dus voor om het werken eraan door te trekken in de beide modules.

De commissie waardeert de waardevolle inbreng van het actueel gerichte en kwalitatief sterke navormingsaanbod in de opleiding Zorgmanagement, dat de studenten van de opleiding in groep organiseren binnen het opleidingsonderdeel Actuele thema's zorgmanagement. Deze georganiseerde vormingsdagen worden door zorgverleners uit heel Vlaanderen gevolgd, en de studenten van de opleiding ervaren die als een absolute meerwaarde. Ze vinden het een intensief opleidingsonderdeel, maar kunnen met een plan van aanpak hun werkzaamheden binnen dit opleidingsonderdeel voldoende plannen. De vormingsdag is volgens hen het eindproduct van een volledig projectwerk en benadrukt competenties die ze in hun beroep nog vaak zullen gebruiken. Door de deelname van de student aan deze vormingsdagen en het uitwerken van een opdracht gerelateerd aan de themadagen, ontwikkelt de student volgens de commissie eveneens een attitude van levenslang leren. Ook de vertegenwoordigers van het werkveld zien het georganiseerde navormingsaanbod als een meerwaarde.

De commissie heeft tijdens het bezoek vernomen dat tot voor kort aan het departement HIVV vijf expertisecentra waren verbonden. Dit waren 'Zorgcontinuïteit en -integratie', 'Preventieve zorg', 'Zorg en technologie', 'Moeder en kindzorg' en 'Evidence-based nursing'. Deze expertisecentra zijn ontstaan uit het omvormen van het vroegere Kenniscentrum, waarvan de programmacoördinator van de opleiding Zorgmanagement eveneens coördinator was. In het opvolgingsrapport gaf de opleiding aan dat in het academiejaar 2011–2012 een herstructurering is gebeurd, waardoor een nieuw expertisecentrum EC Verpleeg- en vroedkunde is ontstaan, uit een samensmelting van twee bestaande expertisecentra van twee vestigingsplaatsen (Kortrijk en Roeselare). De commissie waardeert het dat de opleiding aangeeft om de samenwerking met het expertisecentrum te verhogen. Hierdoor kunnen studenten betrokken worden bij concrete praktijkgerichte onderzoeksvragen vanuit het werkveld en ontwikkelen zij een onderzoeksattitude.

De commissie waardeert het dat de opleiding wil evolueren naar een opleiding waarvan simulatieonderwijs een belangrijk onderdeel uitmaakt. Het simulatieonderwijs dat de commissie tijdens het bezoek kon zien, staat nu nog in zijn kinderschoenen. De commissie onderschrijft de plannen van de opleiding om het simulatieonderwijs verder te ontwikkelen. De opleiding stelde immers dat ze door middel van het simulatieonderwijs bepaalde competenties, zoals competenties rond zorgcontinuïteit, meer aan bod wil laten komen in de opleiding. De commissie is tevreden dat de docenten gestimuleerd worden opleidingen over simulatieonderwijs te volgen.

De commissie heeft tijdens het bezoek het studiemateriaal ingekeken en is van mening dat de cursussen op een meer dan behoorlijk niveau zijn uitgewerkt en inhoudelijk uitgebreid zijn. Hier en daar kan meer aandacht worden besteed aan referenties en de actualisering ervan. Wel merkt de commissie op dat de cursussen vaak niet uitgeschreven zijn, maar enkel PowerPointpresentaties bevatten. De opleiding beklemtoonde wel dat tijdens de lessen zelf bij het geven van een presentatie ook wordt gewerkt met het geven van voorbeelden of het tonen van foto's en video's die niet in de afdrukken van de PowerPointpresentaties worden opgenomen. De commissie is

evenwel bezorgd over de studeerbaarheid van de PowerPointpresentaties, bijvoorbeeld wanneer een student niet in de les aanwezig kan zijn. Uit de gesprekken die de commissie met de studenten voerde, kon de commissie ook afleiden dat studenten het wel op prijs zouden stellen indien er meer uitgeschreven cursussen beschikbaar zouden zijn in plaats van enkel de PowerPointpresentaties. Verder heeft de commissie vastgesteld dat soms referenties en inhoudsopgaves ontbreken in het studiemateriaal. Ook de studiewijzers zijn niet altijd toegevoegd, en het studiemateriaal is niet altijd even eenvormig. Hieraan kan de opleiding meer aandacht schenken, alsook aan het consequent plaatsen en beschikbaar maken van het lesmateriaal op de digitale leeromgeving Toledo.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om het cursusmateriaal eenvormig te maken en aandacht te schenken aan de opname van actuele referenties en inhoudsopgaves.
- Ook is het aanleveren van meer uitgeschreven cursussen aangewezen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie wil kort terugkomen op het feit dat het oude programma van de kaderopleiding grotendeels is overgenomen en dat dit de samenhang kan beïnvloeden. De commissie is niettemin van oordeel dat het programma van de opleiding Zorgmanagement zoals het nu wordt gehanteerd, logisch is opgebouwd. Volgens de commissie is de onderverdeling in twee modules van elk 30 studiepunten in orde, en worden de leerinhouden geordend in functie van een toenemende professionalisering. Het modeltraject van de opleiding wordt gespreid over twee jaren; in elk jaar wordt dus een module afgewerkt. Verder wordt ook de toenemende professionalisering aan de modules gekoppeld. Zoals in facet 2.1 aangegeven, ligt in de eerste module de nadruk op het leidinggeven aan een team. De opleiding plaatst de studenten nog niet in een organisatie maar focust op het zelfinzicht van de student, die zich daarna kan ontpoppen tot een leidinggevende voor anderen. Het persoonsgebonden project en een eerste managementstage zijn het sluitstuk van deze module, en via deze weg toont de student aan de nodige competenties te hebben verworven. In de tweede module plaatst de opleiding de student in een organisatie, waar ze verwacht worden te kunnen omgaan met een team en de organisatiedoelstellingen. De strategische visie en het kunnen vertalen van de beleidsdoelen van de organisatie naar een team zijn daarbij van belang. Deze module wordt bekroond door een verdere managementstage en het organisatiegebonden project. De commissie waardeert het dat elk opleidingsonderdeel als dusdanig afzonderlijk kan worden gevolgd, maar dat de opleiding de volgtijdelijkheid respecteert. Een student kan enkel het opleidingsonderdeel Managementstage met inbegrip van het organisatiegebonden project beginnen indien hij of zij alle andere opleidingsonderdelen van module 1 en 2 heeft afgewerkt.

Tijdens het bezoek heeft de commissie afgeleid dat de programmacoördinator eveneens de verantwoordelijke is voor alle opleidingsonderdelen. Zij is met andere woorden de titularis van elk opleidingsonderdeel, die de leerdoelen, leerinhouden, werkvormen en evaluatievormen op elkaar afstemt, alsook de samenhang tussen alle opleidingsonderdelen bewaakt. De commissie vindt

het feit dat één titularis alle opleidingsonderdelen op zich neemt, een zware verantwoordelijkheid. De commissie meent dat het wenselijk is dat er per opleidingsonderdeel een titularis is die de bovenstaande taken op zich kan nemen, zodat het werk en de verantwoordelijkheid gedeeld worden. In de opleidingsgids zijn meerdere docenten aangeduid bij een bepaald opleidingsonderdeel. Zij zouden de werklast van de opleidingscoördinator hierbij kunnen verlichten.

De commissie is tevreden te vernemen dat een informatie- en evaluatievergadering georganiseerd wordt waarin het werkveld samenzit met de opleidingsverantwoordelijken, de gast-docenten en het departementshoofd. In deze vergadering wordt rekening gehouden met de opmerkingen van studenten uit bevestigingen en focusgesprekken, en worden overlappingsen of hiaten in het programma besproken en zo veel mogelijk weggewerkt. Ook de samenstelling van de opleidingsgids, die een overzicht geeft van wat in de opleiding verwacht wordt, was volgens de docenten een goede oefening om overlappingsen op te sporen en weg te werken of bij te sturen. De alumni konden tijdens hun gesprek met de commissie bevestigen dat hieraan al was gewerkt, en ook de vertegenwoordigers van het werkveld meldden de commissie dat zij in vergaderingen de mogelijkheid hebben om overlappingsen en hiaten aan te geven. Zij voelen zich hierin gehoord.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie bepleit het aanwijzen van meerdere titularissen voor de verschillende opleidingsonderdelen.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement bestaat uit twee studiejaar van 30 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de verslagen van focusgesprekken die de opleiding heeft gehouden met studenten in de laatste jaren en die de commissie kon inkijken, heeft de commissie afgeleid dat de opleiding over het algemeen haalbaar en studeerbaar is. In deze focusgesprekken worden eveneens studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangegeven. Uit de focusgesprekken blijkt dat vooral het studiemateriaal, de examentransparantie en de kwaliteit van het contactonderwijs studiebevorderend werken. Tijdens de gesprekken met de studenten kon de commissie ook afleiden dat betaald educatief verlof voor hen belangrijk is om hun studie tot een goed einde te brengen. De combinatie werk/gezin/studie is immers vaak tijdrovend en vergt een goede planning. Het tweede jaar (de tweede module) is volgens de studenten zwaar, omdat de opleidingsonderdelen waarin papers verwacht worden, na Nieuwjaar zijn gepland en daar ook nog eens het organisatiegebonden project bijkomt. De opleiding moet dus volgens de commissie opletten dat deze piekbelasting niet te hoog wordt. Het feit dat opdrachten kunnen worden uitgevoerd op de eigen werksetting, kan dan weer wel op goedkeuring van de studenten rekenen. Ook de commissie meent dat dit studiebevorderend werkt. Om een betere spreiding te voorzien, stellen sommige studenten het organisatiegebonden project uit tot de tweede zittijd, of voorzien ze nog een academiejaar waarbinnen ze het eindwerk/project afwerken.

De opleiding heeft tijdens het visitatiebezoek gemeld dat enkele academiejaren geleden de studietijd werd gemeten via de methode van het 'absoluut schatten achteraf' van alle opleidingsonderdelen. Eerst gebeurde dit met een manueel ingevulde vragenlijst, nadien via een digitale bevraging. Volgens de opleiding was de respons te laag om valide resultaten en conclusies eruit te kunnen distilleren. Daarom bevrageert de opleiding de studielast ook kwalitatief via jaarlijkse focusgesprekken. De commissie vindt het organiseren van deze focusgesprekken een meerwaarde. De studenten en afgestudeerden voelen zich op deze manier ook gehoord. Zij konden bevestigen dat met hun opmerkingen rekening wordt gehouden en dat de opleiding al aanpassingen had doorgevoerd.

Uit recente studietijdmetingen van de opleiding (beide modules), die verwerkt zijn met het meetprogramma Metis, kon de commissie opmaken dat de studietijd en -last van de opleiding vrij in orde zijn, doch tegen de ondergrens van de decretale normen aanleunen of er net onder vallen. Uit de resultaten van de focusgesprekken blijkt dat studenten aangeven dat dit kan te wijten zijn aan het feit dat ze de stages, de bijhorende projecten en enkele andere papers of opdrachten binnen hun eigen werksetting maken, waardoor de inschatting van de studietijd vaak vervaagt. De commissie is van mening dat er blijvende aandacht moet zijn voor het verhogen van de responsgraad bij systematische kwantitatieve metingen, zodat de studielast goed kan worden opgevolgd. De commissie vraagt zich af of het aandeel van Basisvaardigheden ICT (zes studiepunten) de juiste verhouding is. Door het verschil in niveau van de ICT-kennis van de instromende studenten moeten sommige studenten veel meer tijd investeren in dit opleidingsonderdeel dan andere studenten. Ook kan de opleiding volgens de commissie nagaan of zes studiepunten niet te veel is voor dit opleidingsonderdeel. Zo meent de commissie dat het niet aangewezen is dat het persoonlijk ontwikkelingsplan, dat de commissie net belangrijk vindt en dat volgens de studietijdmeting met schatten achteraf een veel hogere studietijd in beslag neemt, slechts twee studiepunten telt. In vergelijking met dit opleidingsonderdeel, lijkt het aandeel van ICT niet in verhouding te zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de responsgraad van de studietijdmetingen te verhogen en blijvende aandacht te schenken aan het uitvoeren van systematische, kwantitatieve bevragingen.
- De commissie adviseert de opleiding om de studiepunten van het opleidingsonderdeel Basisvaardigheden ICT te verlagen, ten voordele van andere opleidingsonderdelen, zoals de ontwikkeling van het persoonlijk ontwikkelingsplan.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactisch concept van de opleiding stelt de combinatie van theorie en praktijk centraal, als ook een diversiteit aan werkvormen die zelfsturing van de student nastreven. De zelfsturing van de student komt vooral tijdens de stages, het organisatiegebonden projectwerk en het POP op de voorgrond. De commissie is dan ook van mening dat de opleiding zeer sterk geïnvesteerd heeft in projectwerken. De commissie waardeert het ook dat binnen de opleiding Zorgmanagement de klassieke hoorcolleges beperkt worden tot het absolute minimum, ten voordele van andere, meer competentiegerichte werkvormen.

Om de opleidingsdoelstellingen te ondersteunen, de praktijkgerichtheid te garanderen en de student in staat te stellen om de aangeleerde theorie onmiddellijk toe te passen in zijn eigen werksomgeving, werkt de opleiding met werkvormen zoals paper/projectwerk, groepswerken, Toledo, uitwerken van casussen, POP en het uitwerken van een symposium in het opleidingsonderdeel Actuele thema's zorgmanagement. Volgens de commissie zijn deze werkvormen erop gericht de student maximaal zelfsturend, toepassingsgericht en multidisciplinair te laten werken. De studenten konden in hun gesprek met de commissie tijdens het visitatiebezoek bevestigen dat zij in staat gesteld worden om hun leerproces in eigen handen te nemen en kritisch te reflecteren. Verder zijn de opdrachten en het uitwerken van het symposium ook nuttig, omdat zij de competenties die hierin verwacht worden, eveneens in hun beroepssituatie kunnen aanwenden.

De commissie is positief over het gebruik van het elektronische leerplatform Toledo tijdens de lessen, bijvoorbeeld de ICT-lessen of de lessen over het financiële beheer. Daarbij kunnen studenten toetsen met een verbeter sleutel maken, zodat ze onmiddellijk hun score te zien krijgen. Ook waardeert de commissie het dat de cursusinhouden beschikbaar zijn voor de studenten op Toledo. De opleiding is van plan om een informatiesessie te organiseren over het gebruik van Toledo voor de gastdocenten, wat de commissie aanmoedigt.

De commissie waardeert het dat gastdocenten worden verzocht om een studiewijzer op te maken voor de opleidingsonderdelen die zij doceren, en om cursusmateriaal beschikbaar te stellen. Zoals vermeld (zie facet 2.2) zijn de syllabi volgens de commissie volledig en is de inhoud divers, maar is de vormgeving van de syllabi nog niet altijd eenvormig. Volgens de commissie kan het gebruik van te veel PowerPointpresentaties in plaats van uitgeschreven cursussen in tekstvorm het studeren belemmeren. De hogeschool biedt een sjabloon voor het ontwikkelen van het cursusmateriaal aan. Om de uniformiteit van het cursusmateriaal te verhogen, vindt de commissie het wenselijk dat de docenten van de opleiding Zorgmanagement meer gebruikmaken van deze sjabloon. In de jaarlijkse evaluatie- en informatievergadering kunnen de docenten hiervan op de hoogte worden gebracht.

Het simulatieonderwijs, waarin de opleiding al goede stappen heeft gezet, kan nog verder worden uitgewerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de hogeschool bezig is met het uitwerken van een toetsbeleid, dat nu echter nog in zijn kinderschoenen staat. In haar opvolgingsrapport schrijft de opleiding dat de hogeschoolvisie over het evaluatiebeleid geagendeerd is op de informatie- en evaluatievergadering van de opleiding Zorgmanagement, waaraan ook de gastdocenten deelnemen.

Uit de ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat de opleiding tracht de evaluatievorm te laten aansluiten bij de te verwerven competenties. De commissie kan bevestigen dat de evaluatie is afgestemd op de leerdoelen, de leerinhouden en de werkvormen. Zo worden kennisinhouden schriftelijk of mondeling getoetst, terwijl vaardigheidsonderwijs op een geïntegreerde wijze of via permanente evaluatie wordt getoetst (bijvoorbeeld ICT-vaardigheden, communicatievaardigheden...). Andere evaluatievormen die in de opleiding aan bod komen, zijn zelfevaluatie, bijvoorbeeld door middel van het POP of een logboek, en de evaluatie van de persoons- en afdelingsgebonden projectwerken, of verschillende examenvormen die de sociale en communicatieve vaardigheden van de studenten toetsen. De commissie heeft bij het inkijken van de examens vastgesteld dat de examenvragen op niveau zijn. Wanneer meerdere docenten of gastsprekers verantwoordelijk zijn voor een opleidingsonderdeel, is het de programmacoördinator die de vragen verzamelt en een evenwichtig examen probeert op te stellen, wat volgens de commissie voor samenhang zorgt. De gastsprekers en docenten zijn wel verantwoordelijk voor de evaluatie van de kennisinhouden en vaardigheden die in hun opleidingsonderdeel aan bod komen. De opleiding geeft in de ter beschikking gestelde documenten zelf aan dat het een werkpunt blijft om de puntentoekenning bij gastsprekers uniform te houden. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij bij schriftelijke examens, die meestal geïntegreerd zijn opgesteld, vooral open vragen beantwoorden, en enkele multiplechoicevragen. Ook de commissie meent dat deze verhouding in orde is. De studenten vinden het ook positief dat de opleiding vaak via mondelinge examens hun aangeleerde kennis en de praktische toepassing ervan toetst. De evaluatie van de managementstages is geïntegreerd in het persoons- en het organisatiegebonden project. Volgens de commissie is een afzonderlijke evaluatie van de stage bij deze opleiding niet noodzakelijk, aangezien er voldoende procesevaluatie is via het organisatiegebonden project. De toetsing van het organisatiegebonden project is volgens de commissie dan ook competentiegericht en verloopt goed. De studenten en afgestudeerden met wie de commissie in gesprek ging, bevestigden dat de evaluatie van het organisatiegebonden project correct verloopt, en dat de beoordelaars de leidraad met de evaluatiecriteria nauwgezet volgen. De opleiding houdt bij het beoordelen van het project rekening met het proces, het product, de presentatie en de verdediging van het project. De opleiding verwacht immers van haar studenten dat zij hun organisatiegebonden projectwerk verdedigen voor een jury met de interne promotor/begeleider, een externe begeleider van de werkplaats van de student, een externe lezer en een voorzitter.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek ook positieve geluiden gehoord over de toetsing van het opleidingsonderdeel Actuele topics zorgmanagement. Hoewel het een groepswork is, verloopt de toetsing van dit opleidingsonderdeel volgens de studenten en de afgestudeerden met wie de commissie sprak, vlot. Tijdens het proces vervult iedere student elke rol (bijvoorbeeld secretaris, voorzitter...) minstens één keer. Zij geven elkaar ook feedback, en houden een zelfevaluatie bij aan de hand van een logboek, dat de opleiding doorneemt om de evaluatie deels op te baseren. Ook verslagen en een plan van aanpak die de studenten indienen, worden gebruikt als basis voor de evaluatie van dit opleidingsonderdeel. Verder wordt de werkwijze van de studenten door de aanwezigen op het symposium geëvalueerd. De commissie waardeert deze manier van werken.

Uit de gesprekken met de studenten en de afgestudeerden kon de commissie met tevredenheid afleiden dat zij de evaluatiecriteria kennen en duidelijk vinden. Zij kunnen de evaluatiecriteria vinden in de opleidingsgids, waar de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel zijn opgelijst. Iedere docent licht de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel toe. Het onderwijs- en examenreglement wordt na inschrijving aan iedere student per post bezorgd. Verder heeft de opleiding afzonderlijke criteria en gedragsindicatoren opgesteld voor het opmaken van het POP en de uitwerking van het persoonsgebonden project. Ook voor het organisatiegebonden project bestaat een specifieke procedure, die is uitgelegd in een leidraad. De studenten geven aan dat de evaluatiecriteria, waarmee ook de lezers en de promotor van het organisatiegebonden project rekening moeten houden, duidelijk zijn. De commissie is diezelfde mening toegedaan, en waardeert het dat de opleidingsgids en de leidraad voor het organisatiegebonden project transparant zijn opgesteld. De studenten zijn eveneens op de hoogte van de ombudspersoon, die tijdens de examenperiodes permanent aanwezig is. Wanneer er problemen met de evaluatie zouden zijn, kunnen studenten die aangeven in de focusgesprekken of in de evaluatieformulieren die de manier van examineren bij de studenten bevragen.

Volgens de studenten kunnen zij na de examens feedback vragen en de examens inkijken. De commissie merkt daarbij op dat de feedback van de statutaire docenten systematischer en meer gestructureerd is dan de feedback van de gastsprekers. Hieraan kan de opleiding nog meer aandacht besteden. Voor de projecten die de studenten indienen, verloopt het ontvangen van de feedback vrij goed. Volgens de studenten wordt de feedback volgens de criteria van de leidraad overlopen, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie vindt het een meerwaarde dat de opleiding recent haar toelatingsvoorwaarden heeft uitgebreid, en dat naast studenten met als vooropleiding Verpleegkunde ook andere vooropleidingen (weliswaar binnen de zorgsector) worden toegelaten. Zo stelde de commissie vast dat in het academiejaar 2010–2011 ook Bachelors in de Vroedkunde en Bachelors in de Kinesithérapie in de opleiding instroomden. De commissie ontmoette ook een student met een basisdiploma Orthopedagogie. Sommige studenten hebben na hun basisdiploma en vóór de instroom in de opleiding Zorgmanagement ook een masterdiploma behaald, bijvoorbeeld de master in Medische en sociale wetenschappen. De commissie waardeert het dat de werkstudenten uit verschillende circuits komen. Niet alleen ziekenhuizen maar ook woon- en zorgcentra, thuiscentra en psychiatrische centra zijn vertegenwoordigd door de instroom. De opleiding geeft bovendien aan instromende studenten het advies om een drietal jaar werkervaring te bezitten. De opleiding moet er volgens de commissie wel over waken dat ze, aangezien ook niet-verpleegkundige instroom mogelijk is, zichzelf niet blijft profileren als een opleiding enkel voor hoofdverpleegkundigen, ook al stromen de meeste studenten in met een basisdiploma Verpleegkunde. Ook in de lessen moet erover gewaakt worden dat casusvoorbeelden niet alleen voorbeelden uit ziekenhuizen zijn maar ook uit de andere circuits. De commissie kon afleiden dat dit al ten dele gebeurt, maar blijvende aandacht hiervoor is wenselijk.

Naast de vooropleiding van de studenten (secundair en hoger onderwijs) houdt de opleiding via het BIS-systeem, een centraal databeheersysteem van de hogeschool, cijfers bij over de leeftijd, het geslacht, de werksetting en de geografische spreiding van de instromende studenten. In het kader van een blijvende opvolging waardeert de commissie het dat een dergelijk systeem voorhanden is.

De commissie is van oordeel dat de procedures voor EVK en EVC in de hogeschool op punt staan. Ook kon de commissie vaststellen dat de formulieren om deze procedures in te roepen, vlot beschikbaar zijn voor de studenten op Toledo. De commissie heeft tijdens het bezoek echter vastgesteld dat de studenten weinig tot niet gebruikmaken van EVK of EVC. De commissie vernam dat studenten met een masterdiploma wel vrijstellingen kunnen verkrijgen voor het eindwerk en het opleidingsonderdeel Kwaliteitszorg.

De commissie vernam tijdens de gesprekken dat, ook al vraagt de opleiding een werkervaring van een drietal jaar, de voorkennis van de studenten soms erg verschilt. Daarom geeft de opleiding aan dat ze erover denkt voor sommige opleidingsonderdelen, zoals Ethiek en psychosociale vaardigheden voor leidinggevend, te evolueren naar een indeling in twee groepen, naargelang de ervaring. De commissie is hier echter geen voorstander van. Volgens de commissie heeft de heterogeniteit van de groep studenten toch immers het grootste leereffect.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten. Het is wenselijk dat de cursusinhouden en opleidingsdoelstellingen maximaal worden afgestemd op de diverse instroom.
- De commissie adviseert de opleiding om niet over te schakelen naar groepen van studenten die ingedeeld worden volgens hun werkervaring, teneinde het leereffect van heterogene groepen niet teniet te doen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het bezoek zicht gekregen op het personeelsbeleid van de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement. De opleiding wordt geleid door een programmacoördinator, die onder andere instaat voor het ontwikkelen van de opleidingsvisie, de organisatie en evaluatie van het programma, het aanwerven en begeleiden van gastsprekers, en de begeleiding van studenten. Voor de leden van het onderwijzende personeel zijn takenfiches voorhanden, waarin naast de onderwijsopdracht (inclusief begeleidende taken, zoals begeleiding bij de stage en het eindwerk) onderzoek en maatschappelijke dienstverlening voorzien zijn.

De commissie waardeert het dat een aantal externe lesgevers al verschillende jaren onderwijs verzorgt in de opleiding, waardoor continuïteit verzekerd wordt en de opleiding als het ware een vast team gastsprekers ter beschikking heeft, dat volgens de opleiding zelfs vrij zelfsturend is. Volgens de commissie zorgt de teamvorming binnen deze opleiding voor meer continuïteit. De commissie waardeert het dat de programmacoördinator van de opleiding zelf lessen verzorgt in de basisopleiding Verpleegkunde over zorgmanagement en coaching, en dat zij eveneens ervaring heeft met praktijkgebaseerd onderzoek. Wat het aanwervingsbeleid betreft, is het eveneens de programmacoördinator die op zoek gaat naar nieuwe gastsprekers. De opleiding heeft in het

gesprek met de commissie aangegeven dat de vooropleiding van de docenten en hun onderzoekskwaliteiten hierin steeds belangrijker worden.

De begeleiding van nieuwe docenten is volgens de commissie in orde. Het is eveneens de programmacoördinator die hiervoor instaat. Hoewel sommige gastsprekers geen onderwijskundig diploma hebben, worden zij begeleid bij hun onderwijstaken. Onder andere in de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering tracht de opleiding hen mee te nemen in het verhaal van competentiegericht onderwijs en evaluatie. De programmacoördinator begeleidt de gastsprekers bij het invullen van de studiewijzers en de studie-informatiedocumenten. Volgens de commissie mag de opleiding de gastsprekers nog meer aanmoedigen om competentiegericht te werken. Zo kan de frequentie van overlegmomenten met de docenten en de gastsprekers nog worden opgedreven. De commissie waardeert het dat collega-docenten de oefening gemaakt hebben om elkaars cursusinhouden te bekijken, en hiaten en overlappingen in de cursusinhoud en het programma weg te werken, en moedigt een dergelijke werkwijze verder aan.

De commissie waardeert het dat alle docenten zeer regelmatig geëvalueerd worden door de studenten. Na elke les wordt van de studenten verwacht dat zij feedbackfiches invullen met betrekking tot de door hen gevolgde les. Items die aan bod komen bij de evaluatie, zijn de presentatie van de lesgevers, de inhoud van de les, de syllabus en de bruikbaarheid van de lesinhoud. De opleiding houdt rekening met de opmerkingen van de studenten en vervangt gastsprekers waar nodig. De docenten die met de commissie in gesprek gingen, konden bevestigen dat zij zeer snel feedback ontvangen van de opleiding. De statutaire docenten worden geëvalueerd in functionerings- en evaluatiegesprekken.

De commissie is tevreden te vernemen dat er vanuit de hogeschool onder meer didactische professionaliseringsmogelijkheden aangeboden worden aan de docenten. Zo worden doorheen het academiejaar drie grote nascholingsmomenten georganiseerd. Er is een Innovatietweedaagse, waarin een groep van 120 mensen rond een bepaald thema aan het werk is. De opleiding gaf aan dat het thema in november 2012 'onderzoek' zal zijn. Verder is er een onderwijsvrije Dag van de docent, met workshops en keynote speakers. Tot slot wordt per departement ook een dag ingericht met een dertigtal keuzesessies waaraan docenten kunnen deelnemen. De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de gastsprekers op deze initiatieven worden uitgenodigd, maar dat zij niet altijd deelnemen, wat de commissie betreurt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan de gastsprekers nog meer te motiveren om competentiegericht te onderwijzen en te evalueren. Dat kan bijvoorbeeld in de overlegvergaderingen, waarvan de frequentie kan worden opgedreven.
- Ook mogen de gastsprekers meer gemotiveerd worden deel te nemen aan de professionaliseringsmogelijkheden van de hogeschool.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden dat alle docenten in de opleiding Zorgmanagement een sterke band hebben met de beroepspraktijk. De programmacoördinator heeft ervaring opgedaan in diverse sectoren en verzorgt onderwijs in de initiële opleiding Verpleegkunde. Ook de gastsprekers worden geselecteerd op basis van hun specifieke deskundigheid in het werkveld en hebben bijgevolg voeling met de beroepspraktijk. De commissie is van mening dat, mede door de keuze van de gastsprekers, de opleiding een brede waaier aan inhouden aanbiedt.

De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat zij de band met het werkveld van de gastdocenten, en de praktijkvoorbeelden en casuïstiek die de gastsprekers aanbieden, waarderen. De studenten vullen een feedbackfiche in na elke les en kunnen zo snel oordelen of de professionele gerichtheid van de docenten in orde is. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat de gastsprekers bereikbaar zijn voor de studenten, en dat er sprake is van een goede sfeer tussen de studenten en het onderwijzend personeel. De commissie is eveneens tevreden dat steeds meer gastsprekers toegang hebben gekregen tot de digitale leeromgeving Toledo, om onder meer de leerinhouden nog beter en sneller met de studenten te kunnen delen. De informatiesessie die de opleiding plant met de gastsprekers over het gebruik van Toledo, vindt de commissie een positief initiatief.

Uit de ingekeken documenten en de cv's van de gastprofessoren kon de commissie afleiden dat zij deskundig zijn en soms toonaangevende functies bekleden in verschillende organisaties. Ook zijn de deskundigheden multidisciplinair, gaande van verpleegkunde en patiëntenzorg tot rechten, kwaliteitszorg, human resources en onderzoek. Voor de meeste gastsprekers is de vakinhoudelijke professionalisering gegarandeerd, doordat ze werkzaam zijn in het beroepenveld en daar op de hoogte blijven van vernieuwende inzichten, die ze in hun onderwijs in de opleiding meenemen.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding aandacht schenkt aan docentenmobiliteit. Uit de aangeleverde documenten kon de commissie afleiden dat al docenten naar het buitenland zijn gegaan voor congressen, cursussen en studiereizen. De commissie hoopt dat de opleiding deze docentenmobiliteit kan verderzetten en ook inkomende internationale docenten kan ontvangen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om haar beleid rond docentenmobiliteit verder te zetten.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit het zelfevaluatie rapport van de opleiding Zorgmanagement heeft de commissie afgeleid dat het onderwijs in het academiejaar 2010–2011 door ongeveer 0,47 VTE wordt verzorgd. 0,26 VTE of 166 lesuren daarvan zijn in handen van de gastsprekers. In totaal heeft de opleiding 1,32 VTE ter beschikking in het academiejaar 2011–2012. Naast onderwijs worden die ingevuld met admini-

stratieve ondersteuning, overhead, begeleidings- en evaluatie-uren (van het opleidingsonderdeel Actuele topics zorgmanagement, het POP en het persoons- en afdelingsgebonden project) en de inzet van de programmacoördinator. In het opvolgingsrapport kon de commissie vaststellen dat de opleiding in het academiejaar 2011–2012 over negen docenten en 17 externe gastsprekers beschikt. Deze verhouding is volgens de commissie in orde. Samen telt het lectorenkorps dus 26 leden. De opleiding kan verder op ondersteuning rekenen van vier leden van het administratief-technische personeel. De meeste lectoren, en vooral de gastsprekers, hebben een deeltijdse tewerkstelling in de opleiding. De programmacoördinator is voor 0,20 VTE aangesteld voor de coördinatie van de bachelor-na-bacheloropleiding.

De leeftijdscurve van de personeelsleden van de opleiding is volgens de commissie in evenwicht. De commissie heeft vastgesteld dat de student-docentratio hoog is. Er zijn 1,32 VTE beschikbaar voor 44 studenten, dat wil zeggen dat één voltijdse medewerker gemiddeld 33,08 studenten onder zijn hoede heeft. De opleiding geeft aan dat deze ratio inderdaad beduidend hoger ligt dan in de initiële basisopleiding Verpleegkunde. De opleiding stelt dat de hoge student-lectorratio te verdedigen is, aangezien de studenten uit de bachelor-na-bacheloropleiding al een bachelordiploma bezitten en minder begeleiding nodig hebben. Wel meent de commissie dat deze studenten toch begeleiding nodig blijven hebben, bijvoorbeeld bij het schrijven van hun afdelingsgebonden projectwerk. Daarom stelt de commissie dat de docent-studentratio toch blijvende aandacht verdient.

De commissie heeft tijdens het bezoek vernomen dat ook de werkdruk van het personeel in het oog moet worden gehouden. In bepaalde periodes van het academiejaar, bijvoorbeeld bij de start ervan, is de werkdruk immers hoog, zeker voor de programmacoördinator, die veel taken op zich neemt. De commissie is van mening dat de sleutelrol van de opleidingscoördinator, die dus ook een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden, dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. De opleiding gaf tijdens het bezoek wel aan dat zij een zelfsturend team van docenten heeft en dat bij het uitvallen van een personeelslid opvang mogelijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan blijvende aandacht te schenken aan de werkdruk van de personeelsleden, in het bijzonder van de programmacoördinator.
- De commissie adviseert de opleiding de hoge student-docentratio blijvend te onderzoeken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de rondleiding die de commissie heeft gekregen in de lokalen die de opleiding ter beschikking heeft, heeft ze vastgesteld dat de lokalen toereikend zijn om het onderwijs te verzorgen en het programma te realiseren. De onderwijsactiviteiten van de bachelor-na-bacheloropleiding vinden bijna allemaal plaats in het hoofdgebouw van het departement Gezondheidszorg op de campus in Kortrijk.

De leslokalen zijn voorzien van beamers, pc's en witte borden. De commissie heeft ook gezien dat er liften en een hellend vlak aanwezig zijn in de gebouwen, zodat deze vlot toegankelijk zijn voor personen met een functiebeperking. De campus en de gebouwen zijn vlot bereikbaar met het openbaar vervoer in Kortrijk, en er is parkeermogelijkheid voorzien voor de wagen.

De commissie heeft een bezoek gebracht aan de mediatheek, die materiaal bevat voor de vier departementen van de hogeschool. In de mediatheek, die uit twee verdiepingen bestaat, is er op de onderste verdieping een leeszaal, waar ook tijdschriften staan uitgestald. Op de verdieping daarboven bevinden zich boeken en eindwerken van de studenten die een cijfer van 14 op 20 of meer voor hun eindwerk hebben gehaald. De commissie waardeert het dat een aantal tijdschriften specifiek voor de opleiding Zorgmanagement in de bibliotheek aanwezig is. De collectieopbouw gebeurt in samenspraak met de docenten, en ook studenten kunnen suggesties doen. De commissie vindt het een positieve zaak dat de studenten een introductie in de werking van de bibliotheek ontvangen. Over het algemeen heeft de commissie geconcludeerd dat de bibliotheekvoorzieningen sterk zijn opgebouwd. Dit geldt zowel voor de infrastructuur als de collectie en de databanken.

De opleiding heeft in principe vier vaardigheidslokalen ter beschikking, maar deze worden vooral door de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg gebruikt. De commissie waardeert het dat al mogelijkheden voor simulatieonderwijs op de campus worden verkend. Ook voor de opleiding Zorgmanagement verdient het simulatieonderwijs verdere exploratie.

In de multimediacel van de campus kunnen lessen worden opgenomen en geüpload op internet, wat de commissie positief vindt. De commissie waardeert eveneens het feit dat steeds meer gastsprekers toegang krijgen tot de digitale leeromgeving Toledo, en hoopt dat dit uitgebreid kan worden tot het volledige docentenkorps.

De commissie is van mening dat de campus over een mooie cafetaria beschikt, waar er een ruime keuze aan maaltijden is. Ook zijn er voldoende andere docenten- en studentenfaciliteiten zoals een docentenkamer, waar de docenten koffie kunnen nuttigen, en het ruime 't Forum in het centrale gebouw van de campus, waar ontmoetingen of recepties kunnen worden gehouden.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de studiebegeleidingsvoorzieningen van de hogeschool goed zijn uitgebouwd. Toch heeft de commissie vastgesteld dat de bachelor-na-bachelorstudent weinig gebruikmaakt van de voorzieningen van de hogeschool. Wel gaven de studenten in hun gesprek met de commissie aan dat ze bij docenten terecht kunnen voor individuele begeleiding, en dat ze waar en wanneer nodig doorverwezen worden naar de dienst Studentenvoorzieningen (STUVO).

De commissie heeft vastgesteld dat de programmacoördinator het aanspreekpunt is voor de studenten. De studenten spreken van een warm en laagdrempelig contact met de programmacoördinator en de docenten. De opleiding geeft aan dat ze studiebegeleiding beschouwt als een taak van iedere docent. De gesprekken met de ombudspersoon en de studiebegeleiders bevestigden dat studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding minder gebruikmaken van de studiebegeleidingsdiensten. Er is bij de ombudsdienst weinig klachtenbemiddeling. De vragen die studenten stellen, gaan eerder over het verkrijgen van informatie over de examenmodaliteiten.

In het gesprek met de alumni vernam de commissie dat zij gestructureerde informatie konden ontvangen over de opleiding alvorens zich in te schrijven. De opleiding geeft aan dat zij toekomstige studenten informatie verstrekt, zodat die zich een realistisch beeld kunnen vormen van wat de opleiding inhoudt. Tijdens de eerste lesdag komen de studenten in contact met elkaar en kunnen zij elkaar beter leren kennen door een gezamenlijke activiteit, bijvoorbeeld een etentje. De programmacoördinator maakt tijdens deze introductiedag uitgebreid kennis met de nieuwe studenten om zich een beeld te vormen van de voorkennis van de student.

De commissie waardeert het dat, naast de begeleiding door de docenten in de afzonderlijke opleidingsonderdelen, ook begeleiding voorzien is voor studenten die extra begeleiding wensen inzake studiemethode, studieplanning of tijdsmanagement. Verder is de commissie tevreden over de inspanningen die de opleiding doet inzake taalbegeleiding. Twee studenten werden al qua taal begeleid in het kader van hun persoonlijk ontwikkelingsplan. De onderwijscoach van het departement vangt de begeleiding van deze studenten op, en de hogeschool heeft een taalcharter opgemaakt. Vooral in het kader van simulatieonderwijs wil de opleiding extra investeren in taalbegeleiding.

De commissie meent dat de digitale studiecoach – die toelaat studenten vanop afstand te begeleiden in hun studie, bijvoorbeeld bij het schrijven van een paper, bij andere schrijf- en spreekopdrachten, timemanagement, stressmanagement enzovoort) – een goed initiatief is.

De opleiding stuurt een digitale bevraging naar studenten die afhaken, maar de responsgraad van deze bevraging blijkt aan de lage kant te zijn. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie wel vernomen dat de opleiding het als een verbeteringspunt ziet om meer formeel de factoren die de studievoortgang belemmeren, te onderzoeken, door onder meer de bevraging van de afhakers beter op te volgen. Op dit moment gebeurt het contact met studenten die zich willen uitschrijven, eerder informeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het kwaliteitszorg- en meetsysteem van de hogeschool in orde is. Er is volgens de commissie dan ook een duidelijke en gedragen attitude inzake kwaliteitszorg binnen de hogeschool en de opleiding.

Binnen de hogeschool is het kwaliteitszorgsysteem gebaseerd op zelfevaluatie via PROZA (Projectgroep Ontwikkeling Zelfanalyse) en het EFQM-model. Het departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan neemt de visitatiestructuur met zes hoofdstukken als uitgangspunt. Op hogeschool-niveau is de dienst Onderwijs en kwaliteit verantwoordelijk voor de kwaliteitszorgwerking, onder leiding van het diensthoofd en onder coördinatie van een stafmedewerker. Op departementaal niveau wordt het kwaliteitsbeleid vertaald door de departementale kwaliteitscoördinatoren en onderwijscoaches. Het kwaliteitsbeleid van de hogeschool volgt twee bewegingen, namelijk ACT/MOVE (het op gang brengen en houden van intenties en projecten) en CHECK/CONTROL (het controleren van de resultaten en het effect van de genomen initiatieven). De dienst Onderwijs en kwaliteit heeft enkel jaren geleden de IMWR-cirkel (volgens het INK-model) geïntroduceerd. Deze cirkel is complementair aan de PDCA-cirkel en heeft Inspireren, Mobiliseren, Waarderen en Reflecteren als kernwoorden.

Op het niveau van de opleiding heeft het kwaliteitsbeleid ook aandacht voor de evaluaties van de verschillende betrokkenen. Zo wordt feedback gevraagd aan studenten, docenten, werkveld en alumni.

De studenten worden na elk afgerond deel van een opleidingsonderdeel gevraagd om een evaluatieformulier in te vullen, waarbij gepeild wordt naar de tevredenheid van de studenten op een vijfpuntenschaal. De topics die aan bod komen in deze bevragingen, zijn de presentatie van de

les, de syllabus, de kwaliteit van de inhoud en de bruikbaarheid van de inhoud van de les in de eigen werkcontext. De docenten bevestigden aan de commissie dat zij na het afnemen van deze evaluaties snel feedback ontvangen van de programmacoördinator.

Studenten en oud-studenten worden daarnaast ook afzonderlijk bevraagd in focusgesprekken, die jaarlijks plaatsvinden. De onderwerpen die in deze gesprekken aan bod komen, zijn onder andere de inhoud van de opleidingsonderdelen, het didactisch concept, de stage, het projectwerk, de studiebelasting en de manier van evalueren. De commissie heeft de verslagen van deze focusgesprekken kunnen inkijken en vindt ze waardevol. Een aantal kleine bijstellingen kan immers vrijwel onmiddellijk worden uitgevoerd.

De studenten werden in mei 2010 onderworpen aan een algemene tevredenheidsenquête vanuit de hogeschool. Ook studenten van de opleiding Zorgmanagement namen hieraan deel. In deze bevraging komen onderwerpen als het actualiteitsgehalte van de opleiding, de onderwijsorganisatie, de infrastructuur, de informatieverstrekking en het gebruik van activerende werkvormen aan bod. Over het algemeen hebben de studenten een gemiddelde tevredenheid over de opleiding. Ze zijn het meest tevreden over de informatieverstrekking, de sfeer en de onderwijsorganisatie van de opleiding.

De responsgraad van de bevragingen bij studenten, vooral de lesevaluaties, was laag. De opleiding heeft daarom een klasverantwoordelijke aangesteld per module die de bevragingen ophaalt. Zo worden studenten gemotiveerd om de evaluatieformulieren in te vullen en in te dienen. De commissie stelt dat deze weg het beste verdergezet kan worden om een valide responsgraad blijvend te garanderen.

In 2010 was er eveneens een tevredenheidsbevraging bij de medewerkers en docenten van de hogeschool. Onderwerpen die in deze enquête aan bod komen, zijn onder meer de taakinhoud, de taakbelasting, het loon, de samenwerking en betrokkenheid bij het beleid. De commissie kon uit de resultaten van deze enquête en de gevoerde gesprekken afleiden dat het personeel minder tevreden is over de werkdruk en de inspraak, maar wel tevreden is over de taakinhoud en het werkklimaat.

Verder is er de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering, waarvoor ook gastsprekers en een vertegenwoordiger van de studenten worden uitgenodigd. Op deze bijeenkomst kunnen zij feedback kenbaar maken aan de opleidingsverantwoordelijken. Ook worden de evaluatieresultaten en de mate van tevredenheid van gastsprekers informeel verkregen.

Eind 2010 heeft de opleiding een specifieke bevraging van het werkveld georganiseerd. Daarin werden vragen opgenomen over de praktijkgerichtheid, het actualiteitsgehalte, de reputatie van de opleiding, het al dan niet aanbevelen van de afgestudeerden aan collega-werkgevers enzovoort. Ook de competenties van de afgestudeerden komen in deze bevraging aan bod.

Ook de alumni werden bevraagd, zij het telefonisch. In deze meting is gepeild naar hun tewerkstellingsprofiel, de sectoren van tewerkstelling, en hun voldoening en tevredenheid met betrekking tot de opleiding en hun tewerkstelling.

De commissie is tevreden dat alle stakeholders van de opleiding bevraagd worden, en hoopt dat deze bevragingen zich in de toekomst systematisch verder zullen zetten. De opleiding moet daarbij steeds oog hebben voor de responsgraad van de bevragingen, zodat de opleiding steeds betrouwbare conclusies uit de meetgegevens kan trekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding rekening houdt met de opmerkingen van de stakeholders en de resultaten die verkregen zijn uit de metingen bij deze belanghebbenden. Op basis van deze resultaten formuleert de opleiding verbeteringsacties en -maatregelen. Zo gaf de opleiding tijdens het gesprek met de commissie aan dat een van de recente verbeteringsacties handelde over de feedback van de studenten over de lessen, en de feedback die studenten na het indienen van papers en projecten krijgen. Andere verbeteringsacties hadden betrekking op het verder uitwerken van het toetsbeleid, het bijwerken van de opleidingsgids, het optimaliseren van de toegang tot Toledo voor gastsprekers en het versterken van de banden met de expertisecentra.

De opleiding geeft aan dat ze de PDCA-cyclus tracht op te volgen. De commissie heeft vastgesteld dat, naast een departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan, ook een departementaal meerjarigenplan voorhanden is. De commissie vindt het positief dat de opleiding in haar kwaliteitszorg gesteund wordt door de hogeschool en het departement. Dit sterk uitgebouwde centrale kwaliteitszorgbeleid vindt zijn vertaling in de opleiding. De opleiding gaf aan dat zij haar kwaliteitsbeleid ook zelf kan uitwerken, en dat haar kwaliteitszorg voornamelijk gebaseerd is op gesprekken met medewerkers en studenten. De opleiding werkt met jaarplannen, maar bij de bachelor-na-bacheloropleiding worden volgens de opleiding minder concrete zaken op papier gezet. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding wel degelijk beschikt over verbeteringstrajecten die zijn gebaseerd op de resultaten van evaluaties en focusgesprekken, maar dat een plan van aanpak (met vermelding van prioritaire acties, het tijdspad, wie de acties opvolgt...) nog ontbreekt. Volgens de commissie is een dergelijk plan van aanpak wenselijk in het kader van kwaliteitszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt een systematische aanpak aan op het vlak van verbeteringsacties. Het opstellen van een plan van aanpak met vermelding van onder meer prioriteiten, tijdspad en opvolging van de acties is daarbij noodzakelijk.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding haar stakeholders in voldoende mate betreft bij de kwaliteitszorg binnen de opleiding. Dat gebeurt vooral door middel van bevragingen, zoals de bevragingen van studenten na elk afgerond deelopleidingsonderdeel in het kader van de evaluatie van de gastsprekers, de focusgesprekken die jaarlijks met studenten en oud-studenten worden georganiseerd, de bevraging van het werkveld over de kwaliteiten en competenties van de afgestudeerden van de opleiding, en de bevraging van de alumni.

De commissie is tevreden te vernemen dat de studenten de verslagen van de focusgesprekken ontvangen. Op de focusgesprekken wisselt de opleiding eveneens van gedachten met de studenten over de resultaten van de gedane metingen. De studenten zijn tevreden over de inspraak die ze daarmee in de opleiding hebben.

De commissie heeft vastgesteld dat het werkveld bij de opleiding wordt betrokken doordat de gastsprekers zelf nog deeltijds in het beroepenveld staan. Verder wordt een selectie vertegenwoordigers van het werkveld uitgenodigd op de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering, en is er overleg met het werkveld over het competentieprofiel en het curriculum, wat de commissie waardeert. Volgens de commissie kan de vertegenwoordiging van het werkveld op de informatie- en evaluatievergadering nog worden uitgebreid. Daarnaast betreurt de commissie het dat er voor de opleiding Zorgmanagement geen formele resonantieraad bestaat, waarvan onder andere vertegenwoordigers van het werkveld deel uitmaken.

De alumni worden verder bij de opleiding betrokken door hun aanwezigheid op de symposia die de studenten organiseren. De commissie waardeert dit initiatief, maar vindt het jammer dat er geen andere vorm van systematische alumniwerking voorhanden is. De opleiding geeft aan dat ze pogingen heeft ondernomen om een vorm van alumniwerking op te starten, maar dat dit uiteindelijk niet is gelukt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de betrokkenheid van de stakeholders nog meer te formaliseren. Dat kan door het organiseren van een resonantieraad voor overleg met het werkveld, of het organiseren van een systematische alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrokken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de stakeholders die zij heeft gesproken tijdens het visitatiebezoek tevreden zijn over de opleiding. De afgestudeerden gaven aan dat de programma-inhoud die zij tijdens hun studie aangereikt krijgen, toepasbaar zijn in de praktijk. Ze halen de praktische kennis van leiderschapsstijlen, het coachen van zichzelf en van het team, hun kritische reflectie en zelfkennis, en de sociale vaardigheden die hen aangeleerd worden aan als sterke punten van de opleiding.

Ook het werkveld is het eens met het feit dat de afgestudeerden een meerwaarde vormen en onmiddellijk na hun afstuderen inzetbaar zijn in het werkveld. De afgestudeerden hebben volgens de vertegenwoordigers van het werkveld sterk ontwikkelde sociale vaardigheden, en kunnen kritisch reflecteren op zichzelf en de organisatie. Vooral het evenwicht van de theorie en de praktijk binnen de opleiding, het projectwerk en het POP halen zij aan als een absolute meerwaarde. Uit de resultaten van de bevraging bij het werkveld over de waardering voor de afgestudeerden, is gebleken dat zij vinden dat de invulling van de opleiding sterk studentafhankelijk is. De studenten zijn met andere woorden zelf verantwoordelijk voor hun leertraject. Verder wordt uit de resultaten van deze bevraging duidelijk dat het werkveld vindt dat de competenties met betrekking tot kritische reflectie van de studenten op hun eigen functioneren en op de organisatie, hoewel sneller toepasbaar door de afgestudeerden, toch blijvend dient te worden bewaakt.

De studenten zijn eveneens tevreden over de opleiding. Zij voelen zich over het algemeen voorbereid op de instap in het werkveld. Uit resultaten van een bevraging van de afgestudeerden blijkt dat 63 procent van de oud-studenten vindt dat de opleiding goed aansluit bij hun jobinhoud. Dit ligt volgens de opleiding wat lager, aangezien de sectoren van tewerkstelling ook uiteenlopend zijn (ziekenhuis, woon- en zorgcentrum, thuisverpleging, psychiatrische sector, onderwijs). De studenten vinden evenwel ook dat men de praktijkgerichtheid van de opleiding nog kan opdrijven.

De opleiding geeft in de beschikbare documenten aan dat zij nagaat of studenten de beoogde competenties bereiken door middel van de managementstages, maar vooral door het POP en de afdelings- en persoonsgebonden projectwerken. De commissie vindt het POP een veelbelovend concept en kijkt uit naar de verdere ontwikkeling ervan. De commissie is positief over de projectwerken die zij heeft ingekeken, en die vaak ook nog bruikbaar zijn of geïmplementeerd worden in het beroepenveld. De erkenning die de projectwerken van de studenten kunnen krijgen, kan eveneens op de goedkeuring van de commissie rekenen. Zo heeft de commissie tijdens het visitatiebezoek vernomen dat bepaalde projectwerken van studenten uit de opleiding Zorgmanagement in aanmerking komen voor een nominatie door verschillende initiatieven die afgestudeerden bekronen. Dit zijn de Innovation Awards, een initiatief van het Ondernemerscentrum Kortrijk, de Bachelor Award van de vzw Bachelors en de NVKVV-scriptieprijs. Studenten nemen zelf vrijwillig deel aan de Innovation Awards; de nominaties van de andere twee initiatieven komen tot stand door het aanprijzen van de projectwerken door de begeleidende lectoren. De

commissie is tevreden te vernemen dat in het verleden enkele studenten van de opleiding zijn genomineerd of in de prijzen zijn gevallen met hun afstudeerwerk.

De commissie betreurt het dat internationalisering, en dan vooral studentenmobiliteit voor (langere) stages, slechts een beperkte plaats krijgt in de opleiding. Het departement HIVV biedt internationale stages aan en heeft internationale partners, maar de studenten van de opleiding Zorgmanagement, die meestal werkstudenten zijn en slechts één dag per week naar de hogeschool komen, maken geen gebruik van de internationale stagemogelijkheden. Wel meent de commissie dat de opleiding meer kan investeren in korte internationale studiebezoeken. Ook verzorgen buitenlandse docenten internationalisation@home, wat de commissie nog geïntensifieerd wil zien. De commissie hoopt dat de internationalisering in de opleiding nog kan worden opgedreven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de praktijkgerichtheid van de opleiding nog verder op te drijven.
- De commissie adviseert de opleiding om te investeren in internationaliseringsmogelijkheden, bijvoorbeeld korte studiebezoeken en studentenuitwisseling, internationalisation@home enzovoort.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding geeft aan dat ze niet beschikt over cijfers van andere gelijkaardige opleidingen, zodat zij geen vergelijking kan maken. De opleiding formuleert wel kwalitatieve doelstellingen om het uitstroomniveau van de studenten zo veel mogelijk te laten aansluiten bij de behoeften van het werkveld.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie kunnen afleiden dat in het academiejaar 2009–2010 ongeveer 76 procent van de studenten slaagt voor alle opgenomen studiepunten. Opvallend is volgens de commissie dat het slaagcijfer van het organisatiegebonden projectwerk rond 50 procent ligt. Volgens de opleiding nemen studenten vaak bewust niet deel aan het projectwerk, maar stellen ze het uit naar een volgende examenkans of een volgend academiejaar. Eens ze het projectwerk afwerken, halen ze meestal hoge resultaten.

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten afgeleid dat de gemiddelde studieduur van de opleiding 2,5 jaar bedraagt. Het merendeel van de studenten (84 procent) in het academiejaar 2009–2010 behaalt het diploma binnen de voorziene studietijd van twee academiejaren. Zeven procent doet daar drie jaar over, 2 procent vier jaar en 7 procent vijf jaar. De com-

missie meent dat lange studietrajecten best vermeden kunnen worden, en dat de opleiding er meer mag over waken dat de meerderheid van de studenten het modeltraject binnen de normale studietijd kan afleggen.

De opleiding geeft aan dat het aantal afhakers beperkt blijft. Wanneer studenten dreigen af te haken of hun studies stop te zetten, is een digitale vragenlijst beschikbaar. Die wordt echter niet zo vaak ingevuld. De programmacoördinator tracht op een informele manier, via e-mail of een gesprek, de student te benaderen en de redenen van afhaken te achterhalen. Zoals vermeld (zie *facet 2.5*) liggen de redenen van afhaken vaak bij het onderschatten van de combinatie werk/gezin/studie of andere persoonlijke redenen, zoals een zwangerschap. De commissie is er voorstander van om exitbevragingen meer te formaliseren en de respons erop te bewaken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om erover te waken dat de meerderheid van de studenten het modeltraject binnen de normale studietijd kan afleggen.
- De commissie vraagt aandacht voor de formalisering van exitbevragingen en onderzoek naar afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Volgens de commissie is het zelfevaluatie rapport volledig, inhoudelijk informatief en helder geschreven. Het is voldoende kritisch, en de actualiseringsnota is een correcte aanvulling.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KATHO Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

PROVINCIALE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Provinciale Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement wordt sinds 2004 aangeboden door de Provinciale Hogeschool Limburg. De PHL biedt naast deze opleiding de volgende professionele en academische basisopleidingen aan: Agro- en biotechnologie, Bedrijfsmanagement, Beeldende kunsten, Interieurarchitectuur, Lerarenopleiding, Officemanagement, Pop- en rockmuziek, Toegepaste informatica, Ergotherapie, Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie, Verpleegkunde en Vroedkunde. De laatste vier genoemde opleidingen behoren tot het departement Healthcare, waaronder ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Zorgmanagement, Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en Creatieve therapie vallen. Het departement staat daarnaast ook nog in voor negen postgraduatoren.

De PHL werd in 1995 opgericht na de fusie van zes provinciale instellingen voor hoger onderwijs in Limburg: PHIV, PHIKO, PHHI, PIHO, PHAI en de Provinciale Normaalschool. Het departement Gezondheidszorg van de PHL omvatte van bij het begin de opleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Ergotherapie en Kinesithérapie. De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement werd daar pas in 2004 aan toegevoegd. De basis van de bachelor Zorgmanagement ligt echter bij de kaderopleiding Nursing voor gegradueerde Ziekenhuisverpleging, die al sinds 1992 ingericht werd en deel uitmaakte van het Paramedisch Hoger Onderwijs van het Korte Type voor Sociale Promotie.

Sinds 2003 behoort de Provinciale Hogeschool Limburg samen met de Universiteit Hasselt en de XIOS Hogeschool Limburg tot de Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL).

De hogeschool beschikt over vier campussen. De opleiding Zorgmanagement wordt georganiseerd op de campus Guffenslaan in het centrum van Hasselt. In 2010–2011 waren 58 studenten ingeschreven, verspreid over de beide opleidingsjaren.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement wil studenten afleveren die inzetbaar zijn als leidinggevende in de gezondheidszorg. Daarom richt ze zich zowel op de ontwikkeling van leiderschapscompetenties en inzicht in zorgsystemen en duurzaamheid, als op een brede oriëntatie op management in de sector en op het uitbouwen van attitudes, kritische reflectie, sociale en communicatieve vaardigheden. De commissie bevestigt dat dergelijke profielen steeds meer noodzakelijk zijn in de sector, gezien de tekorten aan personeel in de sector ondanks de groeiende maatschappelijke vraag naar zorgverleners. De opleiding heeft recent haar competentieprofiel vernieuwd, zodat het beter aansluit op de verwachtingen van het werkveld. De opleiding baseerde zich op de opmerkingen uit de resonantieraad en de resultaten van de alumnibevraging. Ook kon de commissie vaststellen dat de docenten in grote mate betrokken werden bij de vernieuwing van de competenties. Het competentieprofiel ging in voege vanaf het academiejaar 2010–2011.

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement gaat uit van een aantal al behaalde competenties in de vooropleiding van de student. De commissie kon echter vaststellen dat de decretaal bepaalde algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties verwerkt zijn in het competentieprofiel. Via een matrix geeft de opleiding volgens de commissie zeer duidelijk aan hoe de decretale competenties passen in de geformuleerde doelstellingen van de opleiding. Aan de hand van vier rollen, die op hun beurt uit vijftien competenties bestaan, krijgt het competentieprofiel gestalte. De vier rollen omvatten samen: 'beleid van de zorg', 'personeelsbeleid en humanresourcesmanagement', 'verantwoordelijke voor opleiding en ontwikkeling' en 'beheer en beleid van middelen'. Bovendien formuleert de opleiding twee extra rollen, namelijk 'communicatie en overleg' (C) en 'beleidsvoerend vermogen' (B), die verspreid over de andere vier rollen aan competenties worden toegekend. De commissie concludeert dat de opleiding op die manier een breed profiel heeft uitgebouwd. Ze vindt de formulering van die zes rollen een pluspunt, aangezien ze de kernpunten van de opleiding verduidelijken en structuur geven aan de geformuleerde competenties:

- Beleid van de zorg
 - De cursist kan het zorgbeleid van de instelling vertalen naar de eigen afdeling en de medewerkers betrekken bij de uitvoering ervan, zowel top-down als bottom-up. (C, B)

- De cursist neemt initiatief voor verbetering en past hierbij principes van veranderingsmanagement toe. (B)
 - De cursist bewaakt de veiligheid van zorg. (C, B)
 - De cursist organiseert de dagdagelijkse werking van de afdeling in overleg met alle betrokken actoren. (C)
 - De cursist bewaakt een patiëntgerichte, multidisciplinaire en kwaliteitsvolle zorg, en heeft dus aandacht voor primaire en secundaire kwaliteit. (C, B)
 - De cursist bewaakt de toepassing van de wettelijk verplichte registraties. (B)
- Personeelsbeleid en HRM
 - De cursist bewaakt en volgt het personeelskader op. (B)
 - De cursist plant, organiseert en motiveert een adequate inzet van het beschikbare personeel. (C, B)
 - De cursist creëert een arbeidsklimaat waarin betrokkenheid en open communicatie centraal staan. (C, B)
- Verantwoordelijke voor opleiding en ontwikkeling
 - De cursist heeft inzicht in de verschillende dimensies van HRM en hoe deze met elkaar interageren. (B)
 - De cursist bewaakt en ondersteunt de ontwikkelingscyclus van zichzelf en van de leden van de equipe. (C, B)
 - De cursist wendt kritische incidenten aan als leersituaties. (C, B)
- Beheer en beleid van middelen
 - De cursist kan een middelenbeleid vertalen naar het afdelingsniveau, zowel top-down als bottom-up.
 - De cursist maakt en volgt het investeringsbudget van de afdeling op. (C, B)
 - De cursist kan bij een beslissing tot investering overleg plegen met alle betrokken actoren en het respectievelijke advies formuleren. (C, B)

In samenspraak met het werkveld heeft de opleiding elk van de vijftien competenties geconcretiseerd in een aantal kennisdomeinen en gedragsindicatoren. Ze worden aangevuld met een aantal beroepsattitudes: coachend vermogen, teamgeest, besluitvaardigheid, creativiteitszin, verantwoordelijkheidszin, zelfstandigheid, assertiviteit, stressbestendigheid, zin voor initiatief, flexibiliteit, accuraatheid, integriteit, betrouwbaarheid, kritische ingesteldheid, klantgerichtheid, engagement, relatie- en organisatiegevoeligheid, en openstaan voor persoonlijke ontwikkeling. De commissie vindt het positief dat zowel op kennis als op vaardigheden en attitudes wordt ingezet. De opleiding gaf tijdens de gesprekken aan dat zij bewust voor een integratie van die drie elementen kiest, om een maximale toepassingsgerichtheid en functionaliteit van het competentieprofiel te kunnen garanderen. De afstemming op de reële beroepscontext stond centraal bij de ontwikkeling van de vernieuwde competenties. Uit de bemerkingen van de resonantievergadering op het vorige competentieprofiel was immers gebleken dat de afgestudeerden Zorgmanagement te weinig praktijkgericht waren, en meer ervaring en toepassing nodig hadden voor zij als leidinggevend konden functioneren. De commissie is tevreden over de competentiegerichtheid van het nieuwe competentieprofiel.

De commissie is van mening dat de geformuleerde doelstellingen getuigen van een duidelijk missie en visie bij de opleiding. Het niveau en de oriëntatie van het competentieprofiel maken het volgens de commissie mogelijk om de verwachtingen van alle betrokkenen na te streven. De competenties bouwen volgens de commissie aan het waardebewust en zelfreflecterend functioneren van de studenten. De commissie maakt wel de bedenking dat de internationale component

ontbreekt in de doelstellingen, hoewel het volgens haar relevant is dat een leidinggevende in de zorg minstens ook op de hoogte is van internationale ontwikkelingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel is volgens de commissie erg compleet en omvat het hele takenpakket van een zorgmanager. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding na negatieve feedback op het vorige competentieprofiel een radicale ommezwaai heeft gemaakt. De huidige domeinspecifieke eisen zijn zeer sterk afgestemd op de pragmatische verwachtingen van het beroepenveld, wat de commissie positief ervaart. Het vernieuwde competentieprofiel is afgetoetst aan relevante functieprofielen van enkele ziekenhuizen, en werd ter goedkeuring voorgelegd op de resonantievergadering in januari 2010. De vertegenwoordigers van het werkveld drukten tijdens die vergadering hun vertrouwen uit in het nieuwe profiel. De commissie begreep daarnaast dat de domeinspecifieke eisen erkend zijn door de Administratie Gezondheidszorg van de Vlaamse Gemeenschap voor de uitoefening van de functie van hoofdverpleegkundige. De competenties die de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement nastreeft, voldoen eveneens aan de federale wetgeving. De opleiding gebruikte immers het Koninklijk Besluit van 13 juli 2006, waarin de functie van hoofdverpleegkundige wordt toegelicht, als uitgangspunt voor het nieuwe competentieprofiel, aangezien er geen beroepsprofiel bestaat voor de functie van leidinggevende in de zorg.

De commissie waarschuwt de opleiding evenwel voor de machtspositie van het werkveld in de hedendaagse gezondheidszorg. Ze merkt op dat de opleiding, naast aandacht voor de noden en verwachtingen van het werkveld, ook ruimte moet bewaren voor opleidingseigen innovaties en keuzes. De opleiding zou volgens de commissie haar eigenheid meer kunnen vertalen in het competentieprofiel.

Op internationaal vlak heeft de opleiding de eerste stappen gezet. Dat komt volgens de commissie tot uiting in de benchmarking die de opleiding in 2010 deed met de doelstellingen en het programma van de opleiding Management in de zorg en dienstverlening van de Hogeschool Zuyd in het Nederlandse Heerlen. Hoewel dat een professioneel gerichte opleiding met een vierjarig programma is, vond de opleiding Zorgmanagement van de PHL het overleg en de vergelijking van de competentieprofielen interessant en leerrijk. De commissie vindt de samenwerking met de Hogeschool Zuyd een pluspunt. Ze hoopt dat de opleiding in het kader van de internationalisering nog meer contacten met buitenlandse partners kan uitbouwen. De opleiding wijst erop

dat de organisatie van het beroep en de opleidingen tot leidinggevende in de zorg per land grote verschillen kennen, wat de benchmarking in het buitenland minder evident maakt.

De commissie apprecieert de zeer transparante communicatie aan studenten, personeel en externe partners. Lectoren werden sterk betrokken bij de herziening van de competenties aan de hand van curriculumvergaderingen, waarvan steeds verslag werd opgemaakt. De studenten worden via diverse kanalen op de hoogte gebracht van de doelstellingen. De competenties worden per opleidingsonderdeel gebundeld in de ECTS-fiches. Daarnaast plant de opleiding per blok een 'blokopening' in. Tijdens dat eerste hoorcollege worden onder andere de doelstellingen toegelicht. Zowel studenten als docenten kunnen de informatie ook terugvinden in de 'blokboeken'. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat ze na de blokopening al een goed beeld hebben van de verwachtingen. Het competentieprofiel wordt ook geëvalueerd via de TRIS-Lightbevraging. Voor de nieuwe competenties zal die bevraging plaatsvinden nadat de studenten het volledige traject hebben voltooid.

Huhksqskdkkkk

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om in het competentieprofiel ook de eigen profilering en accenten tot uiting te laten komen, naast de domeinspecifieke verwachtingen en eisen van het werkveld.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het curriculum werd de afgelopen jaren grondig gewijzigd en afgestemd op het nieuwe competentieprofiel. In het academiejaar 2008–2009 startte de opleiding met het uitwerken van een

concept dat de integratie van theorie en praktijk maximaal kon garanderen. Het jaar nadien leidde dat tot een eerste ontwerp van het programma, waarbij al concrete opleidingsonderdelen voor de eerste dertig studiepunten werden uiteengezet. De zestig studiepunten zijn gespreid over twee academiejaren. Het A-deel werd geïmplementeerd in 2010–2011, het B-deel met de andere dertig studiepunten volgde een jaar later, zodat de studenten die in 2010–2011 gestart zijn, onder tusschen het nieuwe programma voor het eerst in zijn geheel hebben voltooid.

De commissie is in het bijzonder lovend over de driedelige structuur in het nieuwe programma. Enerzijds is er het blauwe blok, waaronder de theoretische opleidingsonderdelen vallen; anderzijds is er het gele blok met opleidingsonderdelen in functie van de vaardigheden. Het groene blok combineert de beide en focust op integratieopdrachten. Naast die drie blokken is er nog een vierde, rood blok voor de bachelorproef. De commissie is tevreden dat de opleiding bij de opbouw van het curriculum meteen een competentiematrix hanteert, die de koppeling tussen de doelstellingen en het programma maakt. De rollen uit het competentieprofiel worden expliciet aan de verschillende blokken toegekend. Het blauwe blok bestaat uit zes theoretische opleidingsonderdelen. Het zorgbeleid zit vervat in de twee opleidingsonderdelen 'Beleid van de zorg – bestuurlijk en organisatorisch' en 'Beleid van de zorg – zorg op doelgroepniveau'. Drie theoretische opleidingsonderdelen gaan in op HRM en personeelsbeleid: 'HRM persoonsgericht leiderschap', 'HRM groepsgericht leiderschap' en 'HRM organisatorisch leiderschap'. Ten slotte is er het opleidingsonderdeel 'Middelenbeheer', waarbinnen studenten onder meer leren begroten en budgetteren. Op het blauwe blok worden de gele vaardigheidstrainingen afgestemd. In het A-jaar vertrekt men van persoonsgericht leiderschap, dan bestuurlijk en organisatorisch beleid van zorg, en vervolgens organisatiegericht leiderschap en middelenbeheer. In het B-jaar wordt dat opengetrokken naar zorg op doelgroepniveau en groepsgericht leiderschap. De integratieopdrachten in het groene blok zijn ten slotte erg gericht op de functionaliteit in de beroepspraktijk, en bevatten vaak casussen die aansluiten bij de opleidingsonderdelen die de studenten op dat moment volgen en in complexiteit toenemen. De commissie is van mening dat het programma inhoudelijk erg compleet is. De studenten zelf merkten op dat het vorige curriculum meer ICT-onderwijs voorzag. Ze vinden dat aandacht voor informaticakennis nog steeds een meerwaarde zou zijn, al gaven ze ook aan dat ze alle elementen in het huidige programma relevant vinden en dat informaticakennis ten opzichte daarvan slechts van bijkomstig belang is.

Dit vernieuwde curriculum draagt de waardering van de commissie weg, aangezien de competentiegerichtheid en de ruimte voor persoonlijke groei een zeer compleet en logisch opgebouwd programma garanderen. De commissie begreep uit de gesprekken met studenten en personeel dat zij erg tevreden zijn over de integratie van theorie en praktijk. Ook de commissie is enthousiast over het interdisciplinaire karakter van het programma en de expliciete verbanden tussen de verschillende opleidingsonderdelen. De studenten vinden bovendien dat de visualisering van de programmastructuur in kleuren de transparantie verhoogt. Zij wisten meteen op welke manier het programma de doelstellingen wenst te realiseren. Per blok krijgen de studenten – zoals vermeld – een 'blokboek', waarin de lesinhouden en de competenties per opleidingsonderdeel zijn toegelicht. De commissie vindt het daarnaast positief dat de opleiding in 2012–2013 een eerste evaluatie van het competentieprofiel en het programma heeft gepland, zodat de betrokkenen hun bevindingen kunnen doorgeven. De opleiding kan dan meteen bijsturen en eventuele kinderziektes van het nieuwe curriculum wegwerken. Curriculumevaluaties vinden plaats op jaarlijkse basis aan de hand van de studenten- en alumniebevragingen, de ervaringen van het personeel, de resonantiebijeenkomsten en de contacten met het werkveld. De commissie is van mening dat de uitzonderlijke mate van participatie van de verschillende stakeholders bij de recent gerealiseerde herziening van het programma daarin een sterk punt is geweest. De samenwerking met het werkveld en de aandacht voor actuele ontwikkelingen in het vakgebied zijn de commissie opgevallen.

De internationale dimensie in het programma is momenteel nog niet structureel in het programma opgenomen, maar komt wel tot uiting door het gebruik van internationale literatuur en internationale onderzoeksresultaten in de opleidingsonderdelen. Daarnaast wordt in het opleidingsonderdeel HRM groepsgericht leiderschap ook aandacht besteed aan het diversiteitsbeleid in het takenpakket van een leidinggevende. De opleiding gaf tijdens het visitatiebezoek bovendien aan dat zij in het verleden buitenlandse studiebezoeken organiseerde, zodat studenten verschillen in modellen voor leidinggeven in de praktijk konden leren kennen. Doordat het opstarten van het nieuwe curriculum een grote tijdsinvestering vergde, zijn die tweejaarlijkse studiebezoeken even onderbroken, maar de opleiding wil daar opnieuw werk van maken, zodra het programma volledig is geïmplementeerd en bijgestuurd. De commissie vindt het een opportuniteit voor de opleiding om de internationale dimensie nog te versterken, maar ze apprecieert het al dat de opleiding in sommige opleidingsonderdelen plaats maakt voor het internationale en multiculturele perspectief. Ze stimuleert de opleiding om de internationalisering van het onderwijs verder vorm te geven, zodat het programma van Zorgmanagement een excellent voorbeeld wordt voor binnen- en buitenlandse gelijkaardige opleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professionele gerichtheid van het programma blijkt uit de nauwe samenwerking met het werkveld, de aandacht voor actuele modellen in leiderschap en de inzet van personeel met praktijkervaring. Ook de gastlectoren zijn actief in diverse leidinggevende functies in de zorg, en kunnen hun deskundigheid inzetten in de opleiding. De commissie is ervan overtuigd dat het curriculum het mogelijk maakt om alle vaardigheden, kennis en attitudes na te streven die een zorgmanager hoort te beheersen.

De opleiding heeft naar aanleiding van het nieuwe curriculum bewust geïnvesteerd in de beroepsmatige functionaliteit van het programma. Ze vindt het belangrijk dat de studenten de link naar de beroepspraktijk leggen en snel inzetbaar zijn als zorgmanagers. De studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding zijn al werkzaam in de gezondheidszorgsector en kennen de professionele realiteit. Zij kunnen eigen voorbeelden voorleggen tijdens de lessen. De studenten komen tijdens de opleiding ook in contact met de beroepspraktijk via de twee thema-avonden die de opleiding jaarlijks organiseert. De sprekers behandelen tijdens die avonden kwesties voor leidinggevers in de gezondheidszorg. In het kader van levenslang leren worden ook alumni en externe partners uitgenodigd. De commissie vindt het een pluspunt dat de opleiding aandacht besteedt aan actuele ontwikkelingen en daarvoor plaatsmaakt in het curriculum. Ze hoopt ook dat de opleiding de buitenlandse studiebezoeken terug invoert (zie 2.1). Daarnaast heeft de

commissie begrepen dat de cursussen in grote mate gebaseerd zijn op casussen uit het werkveld. Ze apprecieert het authentieke karakter van het lesmateriaal, maar merkt ook op dat de inhoud nog vaak overlap vertoont met andere cursussen, en dat de lay-out erg divers is. Ze vraagt de opleiding om daarin verbetering te brengen en te vermijden dat verschillende logo's door elkaar worden gebruikt. Ze vindt wel positief dat er in het cursusmateriaal zowel naar Nederlandstalige als Engelstalige literatuur werd verwezen.

De studenten komen eveneens in aanraking met de beroepspraktijk via de tweedaagse training die de opleiding jaarlijks organiseert. Die tweedaagse maakt deel uit van de opleidingsonderdelen Integratie A en Integratie B, waardoor de studenten zowel in het A- als het B-traject de tweedaagse training volgen. De tweedaagse is ingevoerd ter vervanging van de stage. Die laatste werd afgeschaft, omdat de stage zoals die in het verleden georganiseerd werd, verschillende nadelen had. De opleiding had gemerkt dat er te grote verschillen waren tussen de verschillende stageplaatsen. Dat had ook invloed op de stagebegeleiding en de output. Bovendien bleek uit resultaten van de alumnibevraging in 2007 dat zij de stage geen grote meerwaarde vonden. De commissie vindt het niet ideaal dat de vroegere stages gedeeltelijk plaatsvonden op de eigen werkplek. Aangezien de opleiding zelf niet voldoende tijd kan investeren in individuele stagebegeleiding, werd daarom geopteerd voor de tweedaagse, waarin ook alle vaardigheden en competenties moeten worden ingezet. De training bevat een intensief programma op een externe locatie, waaraan alle studenten – opgedeeld in drie groepen – meewerken. In een gesimuleerde context krijgen de studenten opdrachten en casussen die uit de beroepspraktijk voortkomen. Er zijn steeds een actieve, een voorbereidende en een observerende groep studenten, die elkaar afwisselen. Binnen de groep moeten de studenten, naast het maken van de opdrachten, onder andere een visie uitwerken en aan timemanagement doen. Maar ze zijn bijvoorbeeld ook verantwoordelijk voor de maaltijden tijdens de tweedaagse. Iedere student houdt rekening met zijn of haar persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), dat aan de basis van de training ligt. Het concept van de tweedaagse past in de visie van de opleiding, die meer wil evolueren naar werkplekleren, zoals dat in de Hogeschool Zuyd in Heerlen al erg ingeburgerd is. De commissie is positief over de aandacht voor competentieontwikkeling en de geïntegreerde aanpak van de tweedaagse training. Studenten kunnen voortdurend van elkaar leren en worden ondersteund door de docenten. De commissie vindt de training een waardig en origineel alternatief voor de stage. De commissie vraagt de opleiding wel om de studenten in de toekomst ook opdrachten geïntegreerd in een reële beroepscontext te laten maken. Ze stimuleert de toekomstinitiatieven van de opleiding omtrent werkplekleren. Ook de studenten waren tijdens de gesprekken tevreden over de tweedaagse training. Ze vonden het enerzijds zwaar, maar anderzijds ook erg leerrijk.

De opleiding wijst erop dat het programma in feite nog steeds een verdoken stage bevat in het kader van de bachelorproef. De studenten moeten daarvoor immers nauw samenwerken met het werkveld. Ook de bachelorproef werd aangepast in het vernieuwde curriculum, waardoor de studenten het werk daarvoor niet spreiden over de twee trajectjaren maar het voornamelijk in het laatste trimester van het B-jaar uitvoeren. Het aantal studiepunten dat aan de nieuwe bachelorproef wordt toegekend, is uitgebreid van zes naar tien studiepunten. Dat is volgens de commissie erg ruim (cf. 6.1). Studenten kunnen zelf kiezen of ze de bachelorproef individueel of in groep maken. De opleiding is ervan overtuigd dat de beide formules voordelen hebben, aangezien men vanuit een ander perspectief aan de vaardigheden werkt. De commissie vindt het goed dat de opleiding groepswork als werkvorm hanteert, maar verkiest voor de bachelorproef een individuele opdracht. Ze is van mening dat iedere student in de bachelorproef moet kunnen aantonen alle competenties te beheersen. Dat strookt ook met de grote aandacht voor de persoonlijkheidsontwikkeling van de opleiding. De bachelorproef bestond in het verleden steeds uit een reël praktijkprobleem, op het niveau van een leidinggevende. Sinds het invoeren van het nieuwe curriculum is de opleiding voor de bachelorproef overgestapt op projectonderwijs. Op

vraag van het werkveld werken de studenten voortaan mee aan actuele projecten, waarvoor de opleiding vooraf een nulmeting maakt en nadien kijkt naar de vorderingen die de student heeft geboekt. Het concrete project wordt bepaald in overleg met de werkgever van de eigen tewerkstelling, aangezien de opleiding een win-winsituatie nastreeft: de student bouwt inzichten op en krijgt praktijkervaring op het niveau van een leidinggevende; de werkgever krijgt een uitgewerkte analyse van het project, eventueel met effectieve vooruitgang. Op die manier combineert de opleiding maatschappelijke dienstverlening en innovatie met een leersituatie voor de student. De commissie staat achter die visie, en beaamt dat de studenten ook leren uit de communicatie met het werkveld en uit de contacten die ze in de beroepspraktijk opbouwen. De coördinator van de bachelorproef begeleidt de student en gaat na of de student het project voldoende kan linken aan de theoretische opleidingsonderdelen. Aan het einde van het jaar wordt een symposium georganiseerd, waarin de studenten uit het B-traject de resultaten van hun bachelorproef kunnen voorstellen aan de andere studenten, de alumni, het werkveld enzovoort. De commissie is tevreden over het uitvoerende karakter van de bachelorproef en de organisatie van een afstudeersymposium. Ze vindt echter dat de opleiding ook de mogelijkheid zou moeten aanbieden om bachelorproefthema's te kiezen buiten de beroepspraktijk van haar partners in het werkveld. Enerzijds zou op die manier het wetenschappelijk onderzoek meer centraal kunnen staan in de bachelorproef. Anderzijds mist de commissie zowel voor de bachelorproef als in het algemeen een evenwichtige samenwerking met woon- en zorgcentra en de gehandicaptensector; de opleiding heeft momenteel voornamelijk contact met de ziekenhuizen. De commissie adviseert de opleiding om de studenten met een zo breed mogelijk werkveld in contact te brengen in functie van een maximaal leereffect. Ze is ten slotte van mening dat de studenten zeer duidelijk informatie en richtlijnen krijgen over de bachelorproef.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de overlappingen in het cursusmateriaal weg te werken en om de lay-out ervan te verbeteren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om in de toekomst de thema's voor de bachelorproeven uit te breiden naar alle sectoren binnen de welzijns- en gezondheidszorg en buiten het eigen werkterrein.
- De commissie vindt het wenselijk om naast de tweedaagse training de studenten ook een werkvorm aan te bieden die hen daadwerkelijk in contact brengt met de beroepspraktijk.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt de driedelige structuur van het recent geïmplementeerde programma knap, en is lovend over het gebruik van kleurcodes en duidelijk afgebakende blokken. Ook de studenten vinden de opbouw doordacht en de achterliggende logica duidelijk. Dankzij het invoeren van een informatieve les, de 'blokopening', bij de aanvang van een nieuw blok en dankzij de duiding in de 'blokboeken' is de opbouw erg transparant. Bovendien heeft de commissie begrepen dat er zowel voor de gele, de groene als de blauwe blokken een blokcoördinator is aangesteld. De blokcoördinatoren houden regelmatig teamoverleg en bewaken op die manier de samenhang. Zij sturen binnen het blok bij, zodat de opleidingsonderdelen onderling goed op elkaar zijn afgestemd. De

commissie constateerde dat die afstemming competentiegericht verloopt: per opleidingsonderdeel staat men voor bepaalde competenties in. Elke docent is daarvan op de hoogte en streeft die competenties na. De blokcoördinatoren leggen bovendien ook horizontale bruggen tussen de drie blokken, in functie van een maximale integratie van theorie en praktijk. Wanneer blijkt dat studenten moeite hebben met bepaalde theorie, kan daaraan meer aandacht besteed worden in de vaardigheidslessen. Verticaal houdt het curriculum een stijgende lijn aan qua complexiteit. De studenten bouwen competenties per opleidingsonderdeel op in de blokken, waarbij men van hen verwacht dat zij die kennis en vaardigheden inzetten in de opleidingsonderdelen die volgen (zie ook facet 2.1).

De commissie is van mening dat het programma, mede dankzij de structuur, een zeer volledig pakket aanbiedt. De opleiding dient wel aandacht te blijven hebben voor eventuele overlappingsen, aangezien dit integrerende systeem daar extra vatbaar voor is. De studenten gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij geen overlap ervaren. De opleidingsonderdelen en de blokken vloeien in elkaar over, wat volgens hen de samenhang net ten goede komt. De studenten krijgen overigens de kans om overlappingsen of problemen aangaande de samenhang te signaleren, via de jaarlijkse EVA-blokbevraging.

Het programma wordt opgedeeld in een A-jaar en een B-jaar, dat verplicht moet worden gespreid. De beide modeltrajecten worden weliswaar jaarlijks aangeboden. Indien gewenst kunnen studenten een individueel traject opstellen wanneer zij een grotere spreiding wensen of wanneer al vrijstellingen hebben en studieduurversnelling wensen. Studenten kunnen een EVK of een EVC aanvragen, hoewel de opleiding aangeeft dat dat in de praktijk weinig voorkomt. In elk geval moeten studenten met een individueel traject de volgtijdelijkheid respecteren. In principe moeten de studenten eerst de opleidingsonderdelen van het A-traject voltooid hebben voor zij aan opleidingsonderdelen van het B-traject kunnen beginnen. Daarnaast hanteert de opleiding de regel dat men theoretische opleidingsonderdelen uit het blauwe blok kan volgen zonder daarom de vaardigheidslessen en integratieopdrachten uit het gele of groene blok te moeten opnemen. De omgekeerde situatie is echter uitgesloten. De commissie is van mening dat de opleiding zowel de volgtijdelijkheid opvolgt als de studenten voldoende mogelijkheden aanbiedt om een eigen traject uit te stippelen. Ze vindt het eveneens positief dat de opleiding in de overgang van het oude curriculum naar het nieuwe de studenten de kans heeft gegeven om het oude programma af te ronden. Wie tijdens de overgangperiode een individueel traject volgde en slechts voor enkele opleidingsonderdelen uit het oude programma een credit behaalde, kreeg de mogelijkheid om zonder studieverlenging over te schakelen naar het nieuwe curriculum.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit twee studiejaar van elk dertig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van zestig studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de gesprekken begreep de commissie dat de studenten het programma intensief vinden, gezien de vele opdrachten en deadlines. Hoewel de opleiding rekening houdt met het tijdschema en de studenten inspraak krijgen in de planning, zit de jaarkalender behoorlijk vol. Het is haalbaar, maar de combinatie met andere verplichtingen, zoals werk en privé, creëert een hoge belasting. De studenten appreciëren het dat ze voor de bachelorproef het volledige laatste trimester van het B-traject kunnen benutten. De opleiding maakte voorlopig geen gebruik van studietijdmetingen. De studietijd werd geëvalueerd in de EVA-blokbevraging, waarin de studenten konden aangeven hoe zwaar ze de verschillende opleidingsonderdelen hadden ervaren. Daaruit bleek dat de studenten het oude curriculum ook al vrij zwaar vonden. Over de studiebelasting van het nieuwe curriculum zijn nog geen formele gegevens beschikbaar. De opleiding plant een eerste studietijdmeting aan het einde van het academiejaar 2011–2012. In de toekomst zal de studietijd gemeten worden via een EVA-blok, dat de studenten na elk blok zullen moeten invullen. Daarnaast kunnen de praktijklectoren en de lectoren gebruikmaken van de SBU-meter, die aan de hand van een aantal indicatoren per opleidingsonderdeel een inschatting maakt van de studiebelasting. De commissie vindt het positief dat zowel de studenten als het personeel betrokken worden in de evaluatie van de studietijd. Ze raadt de opleiding aan om naast een perceptiemeting ook gebruik te maken van studietijdmetingen. In het kader van het nieuwe curriculum vindt de commissie het immers belangrijk om de studielast te blijven evalueren en opvolgen.

De commissie stelde echter ook vast dat de opleiding aandacht heeft voor een planning in functie van de werkstudenten. Het programma wordt om die reden gespreid over twee trajectjaar, en de lessen worden bewust op één lesdag per week gebundeld. Wie dat wenst, kan onder begeleiding van de opleidingscoördinator een individueel traject opstellen. Na elk blok wordt een lesvrije week ingepland, waarin studenten hun integratieopdrachten kunnen afwerken en de examens bij dat blok kunnen voorbereiden. De opleiding merkte op dat verschillende werkstudenten bovendien betaald educatief verlof aanvragen. De commissie beschouwt het als een studiebevorderende factor dat de opleiding in de mate van het mogelijke rekening houdt met haar doelpubliek.

De studenten gaven zelf aan dat op het vlak van praktische organisatie nog verbetering mogelijk is. Het cursusmateriaal wordt elektronisch verspreid maar vaak erg laat, waardoor de studenten er geen gebruik van kunnen maken tijdens de lessen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studielast in het nieuwe curriculum te evalueren aan de hand van studietijdmetingen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te blijven waken over de tijdige verspreiding van het cursusmateriaal.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud**Beoordelingscriteria:**

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De curriculumherziening betrof voornamelijk inhoudelijke en structurele aanpassingen. De commissie kon dan ook vaststellen dat het nieuwe programma de kwaliteit van de opleiding nog versterkt heeft, hoewel de opleiding al een gevarieerd aanbod didactische werkvormen had uitgebouwd. Alle werkvormen zijn afgestemd op de nagestreefde competenties en de persoonlijke ontwikkeling van de studenten. De commissie is lovend over de hoge praktijk- en competentiegerichtheid, die worden bewaakt aan de hand van de competentiematrix en de blokboeken. De opleiding varieert de vormgeving van haar lessen via hoorcolleges, practica, vaardigheidstrainingen, 'onderdompelweekends', begeleid zelfstandig werken en projectwerk op individuele basis of in groep voor de bachelorproef. Aangezien het aantal studenten niet te hoog ligt, is veel interactiviteit in de lessen mogelijk. Binnen de vaardigheidstrainingen maakt de opleiding gebruik van simulaties, rollenspelen en communicatietrainingen met beeldopnames. De studenten geven aan dat de vaardigheidslessen in kleine groep zeer nuttig zijn, aangezien men in kleine groep zich steeds verplicht voelt om actief mee te werken. De integratieopdrachten worden onder begeleiding individueel of gezamenlijk uitgewerkt. In zekere zin zijn ze al een voorbereiding op de bachelorproef, waarbij studenten ingeschakeld worden om individueel of in groep een praktijkprobleem op te lossen aan de hand van theoretische en praktische kennis. Zoals vermeld bevat de opleiding ook jaarlijks een tweedaagse, waarop de studenten verschillende leiderschapscompetenties leren combineren. De commissie kan zich vinden in het concept van de tweedaagse training, maar ze stelt zich daarbij wel de vraag of dat compenseert voor de beroepservaring die de studenten tijdens een stage zouden opdoen (cf. 2.2). Daarom vindt ze het belangrijk dat de opleiding de tweedaagse aanvult met een effectieve beroepservaring. Ook alternatieven zoals werkplekleren behoren volgens de commissie tot de mogelijkheden.

De opleiding pleit voor een sterke zelfontwikkeling, aangezien die noodzakelijk is voor een goede leidinggevende. In dat kader moeten alle studenten een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) bijhouden, dat de rode draad blijft in hun opleiding. De commissie is van mening dat het POP voornamelijk over zelfzorg gaat. Het POP zou volgens haar nog meer kunnen gekoppeld worden aan competentieontwikkeling. Ze vindt het niettemin een sterk punt dat de opleiding belang hecht aan zelfreflectie en -ontplooiing. Daarnaast stelde de commissie vast dat de opleiding de werkgevers en collega's bewust betreft bij de begeleiding van de studenten. Dat past in het didactische concept van de opleiding, dat naast zelfontwikkeling streeft naar een 360 gradenfeedback over het persoonlijk functioneren. De opleiding hoopt op die manier de ontplooiing van kennis, vaardigheden en attitudes bij de studenten te stimuleren, en de inzetbaarheid van de studenten

als leidinggevend in de gezondheidszorg te verhogen. De commissie vindt die 'trialoog' een meerwaarde, zolang de input van de werkgever niet te groot wordt.

Op de elektronische leeromgeving Blackboard vond de commissie enkel het cursusmateriaal en de PowerPointslides van de verschillende opleidingsonderdelen terug. De ECTS-fiches kunnen de studenten terugvinden op de website en via de blokboeken. Blackboard is daarnaast een communicatiekanaal, dat weliswaar minder actief gebruikt wordt, aangezien de opleiding voor opdrachten en papers gebruikmaakt van het EPOS. Het Elektronisch Portfolio Opvolgsysteem is een studentvolgsysteem en een evaluatieplatform, dat ook ingezet kan worden voor communicatie en databeheer (zie ook *facet 2.7*). De commissie is ervan overtuigd dat het EPOS verschillende voordelen kan bieden in het kader van e-learning, en is enthousiast over het gebruik ervan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om in het persoonlijk ontwikkelingsplan meer aandacht te hebben voor de vorderingen van de studenten in hun competentiegroei.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding een zeer degelijk toetsbeleid heeft dat niet alleen proces- en competentiegerichtheid nastreeft, maar ook belang hecht aan transparantie en feedback voor de studenten. Naar aanleiding van het nieuwe curriculum kwam de nadruk nog meer te liggen op de ontwikkeling en de groei van de studenten. Per opleidingsonderdeel wordt de koppeling met de competenties bewaakt aan de hand van een toetsmatrix. De criteria en de toetsingsvormen staan overigens toegelicht in de blokboeken. De commissie vindt het positief dat de verantwoordelijkheid voor de begeleiding en de evaluatie van de studenten niet bij de individuele docent maar bij het hele blokteam ligt. De toetsen voor theoretische opleidingsonderdelen worden gemaakt aan de hand van het departementale bloktoetsprogramma. Via die databank van vragen stellen de blokcoördinatoren een toets op, waarin ze per vraag het gewicht ervan kunnen bepalen. Daarnaast is ook de werkgever betrokken bij de evaluatie, aangezien de opleiding pleit voor een 360 gradenfeedback.

De commissie kon uit de beschikbare documenten afleiden dat de opleiding afwisselt tussen schriftelijke testen met open en gesloten boek, individuele opdrachten, groepswerk, vaardigheidstoetsen, permanente evaluatie en het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De examenvragen die de commissie kon inkijken, waren adequaat opgesteld en bestonden uit verschillende soorten vragen. De studenten bevestigden tijdens de gesprekken dat de examenvragen toepasingsgericht zijn en vaak vanuit casussen vertrekken. Ze benadrukten dat enkel reproducerend leren niet volstaat om te slagen. Daarnaast worden ook de vaardigheden getest aan de hand van permanente evaluatie en toetsen tijdens de vaardigheidstrainingen, en aan de hand van authenticke, reële opdrachten tijdens de opleidingsonderdelen Integratie A en B. Het POP baseert zich op de toelatingsproef waaraan elke student moet deelnemen: de studenten maken meteen daarna een persoonlijke SWOT-analyse en formuleren een aantal gerichte doelstellingen. Iedere student

wordt voor het POP individueel begeleid. Uit de gesprekken bleek dat de studenten zeer tevreden zijn over hun 'coaches' en de ondersteuning die ze krijgen. Ook voor de bachelorproef krijgen de studenten een begeleider toegekend.

De evaluatie van de bachelorproef brengt zowel het proces, het product als de presentatie in rekening. De presentatie vindt plaats voor een jury van interne en externe leden uit het werkveld. De commissie ondervond dat de concrete evaluatiecriteria van de bachelorproef nog niet volledig geformaliseerd waren. Aangezien de curriculumherziening ook aanpassingen met zich meebracht aan de bachelorproef, moest men de richtlijnen daarvoor nog herschrijven. De commissie vraagt om met dezelfde helderheid als voor de andere opleidingsonderdelen die richtlijnen te verwerken. Daarnaast drukt de commissie haar voorkeur uit voor een individuele bachelorproef. Ze vindt dat een meer logische keuze dan groepswork voor een opleiding die persoonlijke groei vooropstelt.

De tweedaagse training vertrekt vanuit het POP, en bestaat uit een simulatie en een aantal opdrachten. De commissie merkt op dat de opleiding wel sterk inzet op de evaluatie via het POP, maar ze stelt zich de vraag hoe de opleiding daarbuiten het functioneren van de studenten in een reële leidinggevende functie toetst. De opleiding geeft aan dat ze in de toekomst de tweedaagse training wil aanvullen met werkplekopdrachten. Voorlopig probeert ze daaraan tegemoet te komen door de grote interactie met en de betrokkenheid van de werkgever te benutten. De commissie vindt dat enerzijds een goede tijdelijke tussenoplossing, maar wil anderzijds de opleiding waarschuwen voor een te grote inbreng in de eindevaluatie vanuit het werkveld. De eindevaluatie moet door de opleiding gebeuren.

De commissie is in het bijzonder lovend over het evaluatieplatform op het Elektronisch Portfolio Opvolgssysteem (EPOS). Het digitale instrument maakt het mogelijk dat de opdrachten en testen gekoppeld worden aan competenties en gedragsindicatoren. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding er al op diverse manieren gebruik van maakt en dat de mogelijkheden nog niet uitgeput zijn. Op het EPOS kunnen verschillende taken gepost worden, van kleine opdrachten tot de bachelorproef. Studenten weten op voorhand wat verwacht wordt, en zij krijgen nadien per competentie individuele feedback op het EPOS. Ook het POP wordt in het EPOS opgevolgd, zowel door de student als door de begeleider. De voordelen van het EPOS zijn volgens de opleiding de grote transparantie en de competentiegerichtheid. Maar evengoed vergroot het EPOS de objectiviteit van de evaluatie en de continuïteit in het evaluatieproces. De lectoren wezen tijdens de gesprekken ook op de praktische efficiëntie van het EPOS: het beperkt de papieren administratie en faciliteert de registratie van de toetsresultaten. Studenten zijn zeer tevreden over de uitgebreide feedback, waarover ze snel kunnen beschikken dankzij het EPOS. Voor de schriftelijke examens worden daarenboven feedbackmomenten voorzien, waarop studenten zijn uitgenodigd om de testen in te kijken en bijkomende vragen te stellen.

De examenroosters worden bij het begin van het academiejaar verspreid in de jaarkalender. Wat de tussentijdse opdrachten betreft, hebben de studenten een stem in het bepalen van de deadlines. De opleiding stelt hen op de hoogte van het onderwijs- en examenreglement dat door de PHL is opgesteld. Wanneer er vragen of problemen zijn, kunnen studenten ook contact opnemen met de ombudspersoon. Dat blijkt in de praktijk nauwelijks nodig te zijn, gezien de vlotte omgang tussen de studenten en het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de bachelorproef op individuele basis te laten maken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de PHL is toegankelijk voor studenten die al een bachelor Verpleegkunde of Vroedkunde behaalden. Ook studenten die beschikken over een gerelateerd diploma in de gezondheidszorg, kunnen in aanmerking komen voor de opleiding. Zo kunnen kinesisten, ergotherapeuten, klinisch laboranten en medical management assistants zich kandidaat stellen. De commissie vindt de multidisciplinariteit die gecreëerd wordt door de verschillende vooropleidingen en de werkachtergronden, een toegevoegde waarde. Ze heeft begrepen dat de opleiding tijdens de lessen inspeelt op de verschillende achtergronden van haar studenten.

De opleiding Zorgmanagement wenst studenten af te leveren die inzetbaar zijn als leidinggevende in de zorg. Daarom kiest de opleiding er sinds de curriculumherziening voor om een toelatingsproef in te richten, die peilt naar de persoonlijkheid en het profiel van de kandidaten. Kandidaten kunnen eenmaal per jaar deelnemen. In het academiejaar 2010–2011 zijn 23 studenten van de 32 kandidaten aan de opleiding gestart na de eerste selectieproef.

De selectieprocedure bestaat uit drie onderdelen. In eerste instantie dient men een schriftelijke kandidaatstelling met motivering en curriculum vitae aan de opleiding te bezorgen, waaraan ook een aanbevelingsbrief van de werkgever kan worden toegevoegd. Dat laatste is echter geen must. Ten tweede krijgen de kandidaten een casusopdracht, waarin ze hun communicatieve vaardigheden en hun stressbestendigheid aantonen. Ten slotte worden ze uitgenodigd op een criteriumgericht interview met een commissie waarin zowel de opleiding als het werkveld is vertegenwoordigd. Tijdens de visitatiegesprekken bleek dat de verschillende betrokkenen voorstander zijn van de selectieproef, aangezien de proef haar effectiviteit bewezen heeft en ze het rendement ten goede komt. Ongeveer acht procent slaagt niet voor de proef. De studenten vinden de toelatingstest zinvol, zolang dit op een gefundeerde wijze blijft gebeuren. Het werkveld kan overigens op twee manieren een stempel drukken op de selectie: via de aanbevelingsbrief en via de vertegenwoordiging in de commissie. Ook de commissie erkent de relevantie van de selectie, omdat de realiteit niet anders is: niet iedereen is geschikt voor een functie in het zorgmanagement; ook attitudes worden daarbij in rekening genomen. De commissie vindt het in dat kader positief dat de toegangproef als vertrekpunt genomen wordt voor de aanzet naar het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De instroombegeleiding loopt zo vlot over naar de begeleiding tijdens de opleiding. De opleiding plant daarnaast nog een studiedag 'Kennismaken met leidinggeven',

omdat ze uit de toelatingsproeven geconcludeerd heeft dat de kandidaten niet altijd voldoende zicht hebben op de beroepsinvulling van een leidinggevende in de zorg. De commissie vindt het positief dat de opleiding een duidelijke visie nastreeft wat haar instroombeleid betreft.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	excellent
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een zeer gedreven, complementair en betrokken personeelsteam. De gedeelde visie en de eendracht tussen de opleidingscoördinator en de blokverantwoordelijken zijn de commissie opgevallen. De personeelsleden spreken vol trots over hun opleiding. Daarnaast bleek uit de gesprekken ook dat de samenwerking met de centrale diensten gestroomlijnd verloopt. De opleiding heeft de laatste jaren duidelijk geïnvesteerd in onderwijsinnovatie, en werd daarin ondersteund door het departement en de hogeschool. De studenten zijn tevreden over de kwaliteiten van het onderwijzende personeel. Ze appreciëren de bereikbaarheid en de praktijkgerichtheid van de lectoren. De begeleiding beschouwen ze als een van de sterkste punten van de opleiding. De studenten hebben het gevoel dat ze altijd bij de opleidingscoördinator of

de docenten terechtkunnen. De commissie heeft gemerkt dat het team gedragen en ondersteund wordt door de opleidingscoördinator.

De oprichting van de blokteams en het aanstellen van de blokverantwoordelijken zijn volgens de commissie pluspunten. Niet alleen bewaakt men zo de didactische kwaliteit binnen de opleiding bewaakt, maar er wordt ook voortdurend overlegd en afgestemd tussen de verschillende lectoren en de blokverantwoordelijken. Daarnaast zijn er in de opleiding Zorgmanagement ook de curriculumvergaderingen, waar men de recente programma-aanpassingen verder implementeert en opvolgt. De commissie apprecieert de overlegcultuur.

Wat nascholing en professionalisering betreft, hanteert de hogeschool een VTO-beleid, dat aan de hand van vorming, training en opleiding inspeelt op actuele ontwikkelingen, en dat de personeelsleden ondersteunt bij noden. Aangezien een groot aantal gastsprekers uit het werkveld komt en weinig didactische competenties bezit, worden zij uitgenodigd op vormingsmomenten en studiedagen die de hogeschool specifiek voor hen organiseert. De commissie vindt het positief dat er aandacht is voor doelgerichte didactische vorming.

De evaluaties van het personeel gebeuren volgens de centraal opgestelde procedures. Functioneringsgesprekken vinden tweejaarlijks plaats voor het onderwijzende personeel, en jaarlijks voor het administratieve en technische personeel. Tijdens het functioneringsgesprek bespreekt men enerzijds de resultaten uit bevestigingen, en anderzijds is er plaats voor een open gesprek tussen de opleidingscoördinator en het personeelslid. De evaluatie wordt om de vijf jaar voorzien voor vaste personeelsleden en na drie jaar voor nieuwe personeelsleden. Daarvoor maakt de PHL gebruik van een externe technische commissie, die op basis van een verzameldossier een uitspraak doet over het functioneren en de bekwaamheid van het personeelslid in kwestie. Het verzameldossier bestaat voornamelijk uit de resultaten van de EVA-docbevestiging, taakfiches, verslagen van functioneringsgesprekken en bewijzen van nascholingen. De commissie maakte de kanttekening dat de evaluatie door een technische commissie besproken wordt tijdens het functioneringsgesprek. Ze vraagt de opleiding om erop te letten dat het functioneringsgesprek daardoor niet te zeer herleid wordt tot een evaluatiegesprek.

Voor openstaande vacatures binnen de opleiding Zorgmanagement moeten sollicitanten digitaal een curriculum vitae doorsturen. Op basis van die cv's selecteert de opleiding enkele profielen die worden uitgenodigd voor een gesprek. Men waakt er steeds over dat de personeelsleden zowel op didactisch, domeindeskundig als organisatorisch vlak capabel zijn. Eens de sollicitant is aangeworven, krijgt hij of zij een onthaalbrochure, en zal de opleidingscoördinator het nieuwe personeelslid ontvangen en informeren over de organisatie van de opleiding en de hogeschool. Jaarlijks voorziet men een avond in oktober, waarop alle nieuwe personeelsleden van de Provinciale Hogeschool Limburg aan elkaar en de opleidingen worden voorgesteld aan de hand van een vragenronde en een informele drink. De commissie is ervan overtuigd dat het personeelsbeleid goed is uitgebouwd. Ze heeft geconstateerd dat het personeel van bij het begin heldere informatie krijgt en op een vlot onthaal kan rekenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om functionerings- en evaluatiegesprekken duidelijk apart te hanteren en van elkaar los te koppelen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding over een sterk docententeam beschikt met diverse specialisaties en werkveldervaring. Veertien van de 18 praktijklectoren of lectoren zijn immers ook werkzaam als leidinggevende in de gezondheidszorg. Dat garandeert volgens de commissie een grote aandacht voor actuele ontwikkelingen in de sector vanuit verschillende perspectieven. Binnen het korps zijn er personeelsleden die elders een functie hebben als hoofdverpleegkundige, middenkader, stafmedewerker of directielid. Het werkveld waaruit zij komen, beslaat de ziekenhuissector, de thuisgezondheidszorg, de ouderenzorg en de geestelijke gezondheidszorg. Een viertal personeelsleden is ook nog betrokken bij de basisopleidingen Verpleegkunde of Vroedkunde. De commissie is van mening dat de opleiding daarmee een brede waaier aan expertise kan aanbieden aan haar studenten. Toch zou ze de opleiding nog willen aanraden om ook iemand in het personeelsbestand op te nemen die ervaring heeft in de andersvalidenzorg. Daarnaast zou ook het invoeren van academische expertise een verrijking kunnen zijn. De sterke verwevenheid tussen werkveld en onderwijs is een pluspunt, maar de commissie is van mening dat ook innovatie vanuit wetenschappelijk onderzoek nodig is.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding en het departement verschillende partners hebben in het werkveld waarmee ze structureel samenwerken. Zo is er een overeenkomst met het Jessa Ziekenhuis Hasselt, waardoor de PHL samen met dat ziekenhuis projecten kan opstarten. Eveneens werkt men samen met het Jessa Ziekenhuis Hasselt en met andere Limburgse zorginstellingen in het kader van de professionalisering.

Ook voor de vakinhoudelijke professionalisering kan het personeel rekenen op het VTO-beleid van de hogeschool. Binnen de opleiding Zorgmanagement zijn er overigens nog twee studieavonden met wisselende thema's voor het onderwijzende personeel. De lectoren kunnen ook zelf via digitale weg een aanvraag indienen omtrent professionalisering. De commissie merkte tijdens de gesprekken met de docenten dat zij de professionaliseringstendens appreciëren en het als een sterk punt van de opleiding beschouwen. Daarnaast begreep ze dat het departement Healthcare sinds 2009–2010 onderzoeksmeetings organiseert, waar de onderzoekers hun project of hun resultaten voorstellen. Op die manier probeert men de betrokkenheid tussen onderwijs en onderzoek te versterken. De commissie apprecieert die inspanningen.

Momenteel is de docentenmobiliteit geen prioriteit voor de opleiding. De commissie begreep dat de opleiding in de eerste plaats werk heeft gemaakt van het nieuwe curriculum, ten koste van de internationalisering. Ze heeft daar begrip voor, maar ze vraagt om in de toekomst de personeelsleden meer te betrekken bij het uitbouwen van internationale contacten en projecten. De samenwerking met de Hogeschool Zuyd in Heerlen is daarvan al een interessant voorbeeld, dat verdere opvolging verdient.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de kwantiteit van het personeel voor Zorgmanagement betreft, beschikt de opleiding over 1,5 VTE voor de beide trajectjaren. Gezien de recente implementering van het nieuwe curriculum is een aantal opleidingsonderdelen vervangen of aangepast. De opleiding heeft daarbij onderzocht op welke manier de 1,5 VTE het beste konden worden ingezet. De huidige personeelsbezetting kan instaan voor een 80-tal studenten. In 2010–2011 waren 58 studenten ingeschreven, maar de opleiding verwacht de komende jaren een toename van de studentenaantallen. De commissie begreep dat geen enkel personeelslid een voltijdse betrekking heeft binnen Zorgmanagement, hoewel vier lectoren voltijds werken voor de PHL. Zij zijn ook nog actief in andere opleidingen in het departement. De commissie apprecieert het wel dat de opleiding mee gedragen wordt door de vier lectoren en de organisatie van blokteams, zodat de belasting van de opleidingscoördinator wordt bewaakt. De andere personeelsleden zijn voor minder dan 0,3 procent VTE aangesteld, aangezien zij naast hun onderwijsfunctie nog actief zijn in het werkveld. Er zijn vijf gastprofessoren, zes gastsprekers, drie statutaire lectoren en vier statutaire praktijklectoren. De commissie oordeelt dat 1,5 VTE weinig is voor deze opleiding, maar ze stelde eveneens vast dat het personeel veel kan realiseren dankzij de hoge gedrevenheid en het engagement. De docenten met wie de commissie sprak, gaven aan dat het de afgelopen jaren erg druk is geweest, maar dat de stabiliteit is toegenomen en de werklast weer verminderd is na het invoeren van het nieuwe programma. Toch vindt de commissie dat de opleiding de docentenbelasting moet blijven bewaken. Er werd veel pionierswerk van hen verwacht in het kader van de implementering van een nieuw curriculum. De commissie raadt de opleiding aan om preventief actie te ondernemen om een burn-out te vermijden.

Als de gastsprekers buiten beschouwing worden gelaten, zijn er evenveel mannelijke als vrouwelijke lectoren en praktijklectoren. De meeste lectoren zijn tussen veertig en vijftig jaar oud. Er is één personeelslid jonger dan veertig jaar, drie personeelsleden zijn ouder dan vijftig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om nog meer te waken over de personeelsbelasting.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement Healthcare en de opleiding Zorgmanagement zijn gevestigd op de campus Guffenslaan in het centrum van Hasselt. Dat is een van de vier campussen waarover de PHL beschikt. Wat de huisvesting en de faciliteiten betreft, kiest de PHL voor een centraal aangestuurd beleid. De opleidingen kunnen rekenen op verschillende diensten aangaande campusbeheer, logistiek, aankoop, informatica en ICT. De infrastructuur van de gebouwen op de campus Guffenslaan werd in 2008 gerenoveerd. De commissie trof een zeer proper, toegankelijk en aangenaam gebouw aan. Ze is ook positief over de goede ligging van de campus en de vlotte bereikbaarheid via het openbaar vervoer.

De campus Guffenslaan bestaat uit drie aula's, vijf klaslokalen, dertien vergaderlokalen en twintig praktijklokalen voor de verschillende opleidingen. Overal beschikt men over draadloos internet. De lokalen zijn uitgerust met de benodigde geluids- en projectieapparatuur. Voor de lessen rond communicatieve vaardigheden kunnen de studenten Zorgmanagement gebruikmaken van vijf lokalen die specifiek zijn ingericht voor het maken van opnames, die men in een bijhorend lokaal kan analyseren. Daarnaast zijn er een koepel, een ontspanningsruimte en een stille studieruimte op de campus. De lectoren en praktijklectoren beschikken over een ruimte met een aantal werkplekken. Als de opleiding ICT-lokalen nodig heeft, kan ze terecht op de campus Elfde Linie, waar een aantal computerlokalen aanwezig is. Voor de roostering van lokalen maakt de opleiding gebruik van het centrale roosterprogramma Untis. De opleidingscoördinator volgt de lokaaltoewijzing op en zorgt ervoor dat de studenten en de docenten tijdig de informatie digitaal kunnen raadplegen. De commissie is tevreden over de computerfaciliteiten en de permanente aandacht voor innovatie binnen de hogeschool.

De centrale bibliotheek van de PHL situeert zich op de campus Elfde Linie. De commissie was onder de indruk van de gedreven bibliothecaris en de aanwezige collectie voor de opleiding Zorgmanagement. De collectie bevat zowel boeken als – al dan niet elektronische – tijdschriften. Via het netwerk kunnen studenten opzoeken in de catalogi, de databanken en de e-books. Het gebruik daarvan wordt aangemoedigd aan de hand van een introductiesessie en een PowerPoint-presentatie. Studenten leren werken met fulltext databanken zoals PubMed en digitale collecties van Bohn Stafleu, Springer, Elsevier en Health binnen Netlibrary. In het algemeen is de commissie tevreden over de goed uitgeruste bibliotheek. Ze vindt het ook positief dat jaarlijks een boekenbeurs wordt georganiseerd, waar verschillende uitgeverijen aanwezig zijn. Het onderwijzende personeel kan actuele werken inkijken en relevante publicaties aan de bibliothecaris doorgeven.

De goed onderhouden infrastructuur van het gebouw, de aanwezigheid van verschillende faciliteiten en de goed uitgeruste bibliotheek geven de commissie vertrouwen in de warme studie- en werkomgeving.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconcludeerd dat er een duidelijke visie en een uitgebouwd beleid zijn omtrent studiebegeleiding. Daarbij wordt de studie- en studentenbegeleiding opgedeeld in fasen enerzijds en in niveaus anderzijds. De fasen lopen samen met de weg van de student vanaf de studiekeuze tot na het afstuderen: informeren van abiturienten en begeleiden van de instroom, doorstroom en uitstroom. De niveaus delen zich op in eerste-, tweede- en derdelijnsbegeleiding. De eerstelijnsbegeleiding wordt door de opleiding ingevuld, de tweedelijnsbegeleiding situeert zich op het niveau van de PHL, en met het derde niveau doelt men op externe gespecialiseerde hulpverlening. De commissie is enthousiast over de duidelijke structuur en de zeer goede organisatie die daaruit voortkomt.

Op het eerste niveau staat de opleiding zelf in voor ondersteuning. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding Zorgmanagement sterk inzet op de informatievoorziening doorheen het hele curriculum. Voor kandidaat-studenten zijn er naast de infobrochures en de opendeurdagen, een selectieproef en – voortaan – een studiedag ‘Kennismaken met leidinggeven’. De instroombegeleiding bestaat uit introductiedagen, waarop de studenten geïnformeerd worden over de opleiding, de doelstellingen, de studentenvoorzieningen enzovoort. Zij kunnen ook hulp krijgen van de studentenbegeleider in het kader van een EVC- of een EVK-aanvraag en een individueel traject. Doorheen de opleiding garanderen de bereikbaarheid van de docenten en de persoonlijke coaching een sterke studentenbegeleiding. De studenten benadrukten hun grote waardering voor de individuele opvolging en de nadruk op het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). Ook via het Elektronisch Portfolio Opvolgsysteem (EPOS) krijgen zij voortdurend feedback over hun leervorderingen. Daarnaast kunnen de studenten binnen de opleiding Zorgmanagement rekenen op de blokcoaches, de opleidingscoördinator, een studentenbegeleider en een ombudspersoon. De ombudsen van de verschillende opleidingen komen nu en dan samen om ervaringen uit te wisselen. Als studenten de opleiding vroegtijdig wensen te beëindigen, is een afhaakgesprek met de studentenbegeleider verplicht. De student in kwestie heeft een attest nodig dat het heroriënteringsgesprek heeft plaatsgevonden, voor hij of zij zich officieel kan uitschrijven bij de studentenadministratie. De commissie vindt het positief dat de opleiding drop-outbegeleiding voorziet. Voor de studenten die na twee jaar afgestudeerd zijn, organiseert de PHL een jobevent, waarop de studenten verschillende potentiële werknemers kunnen ontmoeten. Daarnaast kunnen bedrijven en instellingen hun vacatures doorgeven aan de opleiding, die de vacatures verspreid via de communicatiekanalen. Alumni blijven na de opleiding informatie krijgen over navormingen en thema-avonden.

De tweedelijnsbegeleiding vertaalt zich in de centrale studentenvoorzieningen, die gecoördineerd worden door de vzw Socius. Indien nodig kunnen studenten via Socius ondersteuning krijgen van de huisvestingsdienst, de catering, de diensten Sport en Cultuur, de jobdienst en de sociale dienst. Die laatste dienst biedt hulp bij financiële of psychosociale problemen. Ook de studenten Zorgmanagement mogen gebruikmaken van de ondersteuning van Socius, hoewel de opleiding

aangeeft dat dat in praktijk weinig nodig is. Op hogeschoolniveau is er ten slotte ook nog een dienst Internationalisering, die instaat voor de coördinatie van buitenlandse projecten en uitwisselingen. Een departementale coördinator Internationalisering volgt van dichtbij de internationalisering van de opleidingen binnen Healthcare op, en vangt de in- en uitgaande studenten op. De commissie begreep dat internationale uitwisselingen voor de bachelor-na-bacheloropleiding tot op heden ontbreken.

Wanneer de studenten gespecialiseerde hulpverlening nodig hebben, worden zij doorverwezen naar het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) Sonar, waarmee er op associatieniveau een samenwerkingsverband is. Die hulpverlening situeert zich op het niveau van de derdelijnsbegeleiding.

De commissie vindt dat de samenwerking tussen de opleiding, het departement, de hogeschool en de externe hulpverlening bovengemiddeld goed georganiseerd zijn, mede dankzij een zeer heldere visie, het geïntegreerde model binnen de hogeschool en een duidelijke taakverdeling. De studie- en studentenbegeleiding maar ook de informatievoorziening kunnen als voorbeeld fungeren voor andere instellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de kwaliteit van de opleiding zowel kwantitatief als kwalitatief periodiek wordt geëvalueerd volgens een helder uitgebouwd kwaliteitszorgbeleid dat door de hele hogeschool wordt gedragen. De centrale ondersteuning draagt de waardering van de commissie weg.

Op hogeschoolniveau zijn sinds 2007–2008 zeven domeinen vastgelegd, waarvoor men specifieke speerpunten formuleert. De domeinen omvatten: curriculumwerking en onderwijsontwikkeling, kwaliteitszorg, internationalisering, studie- en studentenbegeleiding, relaties werkveld en onderzoek en dienstverlening, personeel en ICTO. De domeinwerking vertaalt zich in zeven centrale domeincoaches die instaan voor de integratie van die domeinen en de coördinatie met de opleidingen. Binnen elke opleiding zijn een aantal domeinverantwoordelijken aangesteld die zich inzetten voor een of meerdere van die domeinen. Via overlegmomenten tussen de domeincoach en de domeinverantwoordelijken van de opleidingen kunnen de domeinverantwoordelijken bezorgdheden binnen bijvoorbeeld Zorgmanagement centraal bespreken. De domeincoaches kunnen de domeinverantwoordelijken vragen om speerpunten te concretiseren op opleidingsniveau. Bij Zorgmanagement komen de domeinverantwoordelijken en de opleidingscoördinator samen tijdens de curriculumvergaderingen. De commissie apprecieert het dat die structuur zowel bottom-up- als top-downinitiatieven mogelijk maakt. De dynamiek heeft vanaf 2010–2011 tot het uitbouwen van een kwaliteitsplan geleid, waarin momenteel alle verbeteringsacties binnen de verschillende domeinen worden opgenomen. Het kwaliteitsplan streeft een continuïteit na en is opgebouwd volgens de PDCA-cirkel. De commissie apprecieert het dat de opleiding, samen met de hogeschool, geëvolueerd is van een ad-hocaanpak naar een planmatig kwaliteitsstelsel, al kan de inbedding van de PDCA-cirkel in de opleiding nog worden versterkt. De commissie ondervond dat de opleiding nog sterk gestuurd wordt door de centrale kwaliteitszorgverantwoordelijke.

Wat de metingen en evaluaties betreft, kan de opleiding een aantal instrumenten gebruiken die vanuit de centrale diensten worden aangeboden. Zorgmanagement maakt gebruik van de perceptiemetingen EVA-blok en EVA-doc bij studenten, al zal die evaluatie na verloop van tijd evolueren naar een nieuwe meting, EVA-onderwijs, waarin ook de alumni en het personeel zullen worden bevraagd. Momenteel is er nog geen personeelsenquête, al worden de lectoren dankzij de uitgebreide overlegcultuur en via de blokteams gehoord. Daarnaast gebeuren de huidige bevragingen in verband met de studielast en de dataverzameling aan de hand van PHL-brede kwaliteitsinstrumenten. In functie van het zelfevaluatie rapport en naar aanloop van het visitatiebezoek deed de opleiding Zorgmanagement ook een zelfevaluatie via de TRIS LIGHT-test. Dat werd aangevuld met een aantal opleidingsspecifieke evaluaties, zoals de door de opleiding opgestelde alumnibevraging, de resonantievergadering en de benchmarking met de Hogeschool Zuyd in Heerlen.

De commissie kreeg inzage in de visietekst van de PHL, de verslagen van resonantievergaderingen binnen Zorgmanagement, de resultaten van de alumni-enquête en de TRIS LIGHT-bevraging. Daaruit kon ze afleiden dat de opleiding formeel haar kwaliteit meet en opvolgt. De commissie is van mening dat de opleiding zelfkritisch is en een systematisch kwaliteitszorgstelsel naleeft. Bovendien heeft de commissie uit de gesprekken begrepen dat de opleiding ook informeel gesprekken aangaat met interne en externe betrokkenen over de kwaliteit van het aangeboden onderwijs. De commissie wacht de resultaten af van de eerste bevragingen rond het nieuwe curriculum. Daarover waren nog geen resultaten beschikbaar, gezien de recente implementering. De commissie adviseert de opleiding ook om de responsgraad voor de bevragingen te blijven opvolgen. Ze drukt echter haar vertrouwen uit in het kwaliteitsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de interne inbedding van het kwaliteitsbeleid nog te versterken.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding op basis van evaluaties en metingen jaarlijks een kwaliteitsplan uitwerkt met streefdoelen die dienen te worden geoperationaliseerd. De uitwerking en de opvolging van het kwaliteitsplan kunnen weliswaar nog meer en systematischer in samenwerking met het personeel gebeuren. De curriculumherziening is in de ogen van de commissie echter het bewijs van een algeheel gerealiseerd verbeteringsproces, waarvan de gefaseerde aanpak op korte termijn opmerkelijk is. De kritische ingesteldheid van de opleiding is daarin een katalysator. De commissie hoopt dat die kritische ingesteldheid ook aanwezig blijft op lange termijn.

Het is de commissie opgevallen dat de opleiding in grote mate belang heeft gehecht aan de resultaten van de kwantitatieve en kwalitatieve metingen. Daarbij speelden voornamelijk de strenge opmerkingen uit de resonantieraad en de alumnibevraging een grote rol, aangezien zij geleid hebben tot de drastische profiel- en curriculumhervorming. De commissie heeft geconstateerd dat de evaluaties en de daaropvolgende verbeteringsacties ondertussen de implementering van een behoorlijk compleet competentieprofiel en een sterk curriculum mogelijk hebben gemaakt. Ze merkte ook dat de verbeteringscyclus zeer gestructureerd en met aandacht voor de PDCA-cyclus is verlopen. Op het einde van het academiejaar 2008–2009 werd een nieuwe visie uitgewerkt die aan de basis lag van de uitwerking van het competentieprofiel het academiejaar erna. In datzelfde jaar werd een blauwdruk van het programma opgesteld en ontwikkelde de opleiding de daaraan gekoppelde competentiematrix. In 2009–2010 werden bovendien de opleidingsonderdelen van het A-traject geconcretiseerd. Dat vernieuwde A-traject werd al in 2010–2011 geïmplementeerd, terwijl het B-deel van het uitdovende programma voor de laatste keer werd aangeboden. Ondertussen heeft de opleiding de opleidingsonderdelen van het A-traject opgevolgd en bijgestuurd. De nieuwe opleidingsonderdelen van B-jaar worden gedoceerd sinds 2011–2012. De opleiding plant volgend academiejaar een eerste grondige evaluatie op basis van de resonantieraad, de bevragingen van studenten en alumni, en de reacties van de blokteams.

Hoewel de implementering van het nieuwe programma nog te recent is om te evalueren of het zijn vruchten afwerpt, kon de commissie al vaststellen dat de opleiding aan een aantal kritiekpunten van het werkveld en de alumni tegemoet is kunnen komen. Waar het vorige curriculum te weinig praktijkgericht was, en de afgestudeerden de kennis en vaardigheden te weinig konden integreren, focust het nieuwe curriculum met de drieledige blokstructuur op een maximale integratie van theoretische opleidingsonderdelen in de praktijklessen. Bovendien erkent de commissie dat de klemtoon nu zeer duidelijk op de competenties en de persoonlijke ontwikkeling van de studenten ligt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en het werkveld maken volgens de commissie een wezenlijk verschil in het kwaliteitszorgbeleid van de opleiding. Het opstarten van de resonantiegroepen, en de inspraak van studenten en alumni vormen een belangrijke insteek. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding bewust streeft naar de voortdurende 'trialoog' tussen opleiding, studenten en werkveld.

De studenten worden betrokken in de kwaliteitszorg van de opleiding aan de hand van de EVA-blokbevragingen. Daarnaast is er voor de opleiding Zorgmanagement een STUVER-werking. Via verkiezingen wordt een studentenvertegenwoordiger aangewezen, die de belangen van de studenten verdedigt in verband met examenregelingen, praktische organisatie van de opleiding, problemen enzovoort. Het viel de commissie op dat behalve de studentenvertegenwoordiger de studenten niet op de hoogte waren van de inhoud van het zelfevaluatierapport. Volgens de commissie kan het net erg leerrijk zijn voor studenten Zorgmanagement om mee te werken aan de uitwerking daarvan.

Het onderwijzende personeel wordt nauw betrokken bij de opleiding aan de hand van de blokteams en de curriculumvergaderingen. Daarnaast zijn ook de domeinverantwoordelijken, de studentenbegeleider en de ombudspersoon binnen de opleiding aanwezig, die de aandacht op onderwijsontwikkeling en kwaliteitszorg kunnen bestendigen.

Afgestudeerden kunnen de kwaliteit van de opleiding beoordelen in de alumnibevragingen. Voor hen is overigens een specifieke alumniwebsite ontworpen. Zij worden ook twee keer per jaar uitgenodigd op de thema-avonden van de opleiding. De commissie is tevreden over de manier waarop de opleiding haar afgestudeerden structureel betreft. De alumni en het brede werkveld zijn vertegenwoordigd in de resonantieraad. Via de jaarlijkse resonantievergadering, en de vele formele en informele contacten met externe partners heeft de opleiding een goed idee van de visie die het werkveld heeft betreffende de opleiding Zorgmanagement. De opleiding houdt daarmee rekening, en onderneemt actie om de wensen van het werkveld en de alumni te vertalen in het profiel en het programma. Het werkveld heeft het zelfevaluatierapport ter inzage gekregen en kreeg de kans om opmerkingen te geven. De commissie waarschuwt de opleiding ervoor dat de betrokkenheid en de invloed van het werkveld niet te groot mogen worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de grote betrokkenheid van het werkveld bewuster te controleren, zodat ze in balans blijft met de input van de andere betrokkenen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Na de gesprekken en het bekijken van de verkregen documenten is de commissie van mening dat de opleiding globaal gezien kwalitatief onderwijs verschaft en verschillende pluspunten bezit. De commissie heeft er vertrouwen in dat het gerealiseerde niveau sinds de curriculumherziening beantwoordt aan de geformuleerde competenties en de verwachtingen van het werkveld.

Het werkveld drukt zijn waardering uit voor de constructieve houding waarmee de opleiding naar de opmerkingen van de resonantieraad heeft geluisterd en effectief actie heeft ondernomen. Het competentieprofiel werd al formeel getoetst bij en goedgekeurd door het werkveld. Er is vertrouwen in het niveau dat de toekomstige alumni zullen behalen, dankzij de combinatie van een nieuw competentiegericht curriculum en het invoeren van een selectieproef. Het werkveld is ook positief over de actuele visie rond leiderschap, waarvan de opleiding getuigt.

Tijdens de gesprekken bleek dat de studenten voor de opleiding Zorgmanagement kiezen, omdat ze ambitieus zijn en meer verantwoordelijkheid willen in hun job binnen de gezondheidszorg. Voor sommige functies, zoals hoofdverpleegkundige, zorgmanagers en middenkaders, wordt het diploma als een vereiste beschouwd door de instelling of het bedrijf. Het is vaak op vraag van de werkgever dat een personeelslid de opleiding volgt. In dat geval wordt een referentiebrief opgemaakt, die de kandidaat-student bij de selectieproef aan zijn dossier moet toevoegen. De commissie erkent de maatschappelijke relevantie van de opleiding. De studenten met wie de commissie sprak, kiezen voor de opleiding aan de PHL omdat ze het programma vlot kunnen combineren met een job en daarnaar leren terugkoppelen. Ze appreciëren het brede kader dat hen wordt aangereikt en de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Het perspectief van de alumni is bijzonder, aangezien zij nog het oude curriculum hebben gevolgd. Zij werden bovendien regelmatig bevraagd over de curriculumherziening. De kwaliteit van

de opleiding is volgens hen nu geoptimaliseerd, maar ze benadrukten dat zij niet ontevreden waren over de kwaliteit van de opleiding. De afgestudeerden apprecieerden de betrokkenheid van de docenten en de grote interactie tussen studenten, docenten en het werkveld. Ze vinden de recente integratie van de theorie en de praktijk een belangrijke en noodzakelijke stap, hoewel zij ook het gevoel hadden dat zij na de opleiding gewapend waren voor een job als leidinggevende. De commissie bevestigt dat inzetbaarheid relatief is, aangezien een nieuwe functie uitvoeren steeds gepaard gaat met een leer- en inwerkperiode.

Wat de tewerkstelling betreft, bleek uit de alum nibevraging van 2007 dat 49 procent van de respondenten als hoofdverpleegkundige actief is, 3 procent is zorgmanager, 6 procent is adjunct-hoofdverpleegkundige, 5 procent is coördinator in de sociale psychiatrie en 3 procent vervult een onderwijsopdracht. Twintig procent van de respondenten is aangesteld als bachelor of gegradueerde in de Verpleegkunde, en 14 procent oefent een andere functie uit. De respondenten waren tewerkgesteld in een ziekenhuis (65 procent), een woon- en zorgcentrum (10 procent), een rust- en verzorgingstehuis (6 procent) of elders. De commissie stelt vast dat een groot deel van de alumni terechtkomt in leidinggevende functies in de gezondheidszorg, hoewel dat niet geldt voor alle afgestudeerden. Gezien de bovenstaande gegevens gebaseerd zijn op gediplomeerden uit het oude curriculum, kan de commissie niet met zekerheid weten of het nieuwe competentieprofiel en het nieuwe programma invloed zullen hebben op de tewerkstelling. De commissie verwacht dat de curriculumherziening een grotere/meer kwalitatieve tewerkstelling binnen leidinggevende functies kan garanderen. De commissie begreep echter ook dat meer dan zeventig procent tevreden is met de huidige job. De opleiding wil de studenten beter voorbereiden op de arbeidsmarkt door hen nog voor de start van de opleiding een studiedag aan te bieden over 'Kennismaken met leidinggeven'. Daarnaast worden alumni op de hoogte gehouden van navormingen en krijgen zij ook vacatures toegestuurd. Zij kunnen dergelijke informatie ook vinden op de alumniwebsite van de PHL. De commissie stimuleert de initiatieven voor de alumni, en vindt het belangrijk dat de opleiding de tewerkstelling van haar alumni blijft opvolgen.

De commissie is van mening dat de kwaliteit van de gelezen bachelorproeven correct werd beoordeeld door de opleiding. Ze vindt ook dat het niveau van de bachelorproeven in orde is, hoewel ze de opmerking maakte dat het beschrijvende karakter er vaak in overheerst. Het aandeel van de bachelorproef in het programma van de bachelor-na-bachelor is volgens de commissie echter relatief groot. Het is volgens haar niet noodzakelijk, noch ideaal om tien studiepunten van de zestig toe te kennen aan de bachelorproef. De alumni bevestigden dat ook zij twijfels hadden over de meerwaarde van de bachelorproef en bij het gewicht ervan in de opleiding. De commissie vindt het weliswaar een pluspunt dat een aantal eindwerken maatschappelijk relevant blijkt te zijn en wordt ingezet in de sector of binnen de opleiding. Tijdens het visitatiebezoek waren nog geen bachelorproeven voltooid uit het nieuwe curriculum, aangezien het B-traject pas de eerste keer plaatsvindt in 2011–2012. De commissie is benieuwd naar het niveau van de nieuwe bachelorproeven. Ze hoopt dat de opleiding in de toekomst de relevantie ervan in het programma nog meer kan consolideren.

De commissie heeft gemerkt dat de opleiding internationalisering als een aandachtspunt beschouwt, hoewel dat niet prioritair was tijdens de curriculumherziening. Ze stimuleert de opleiding om daar voortaan meer in te investeren. Ze vindt het positief dat ook enkele studenten de opleiding volgen met een job in een Nederlandse organisatie die een leidinggevende functie in Nederland beogen. Dat bevestigt dat de opleiding ook aan relevantie wint in het buitenland.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie stimuleert de opleiding om voortaan meer werk te maken van de internationalisering van haar opleiding.
- De commissie vraagt de opleiding om nauwgezet de relevantie van de bachelorproef en met name het evenwicht tussen inhoud en werklast, en de invulling van de voorziene tien studiepunten te bewaken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement**Beoordelingscriteria:**

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding geen expliciete streefcijfers heeft opgesteld. Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze weliswaar afleiden dat de opleiding bewust haar rendement opvolgt en analyseert. De commissie heeft geconstateerd dat het rendement van de opleiding hoog ligt. In 2009–2010 slaagde 98 procent van de studenten. Er blijft een klein percentage studenten dat niet slaagt, maar de commissie apprecieert het dat de opleiding streng blijft. Sinds 2010–2011 maakt de opleiding gebruik van een selectieproef. De commissie gaat ervanuit dat ook de selectieproef impact zal hebben op de uitstroom, al vraagt ze de opleiding om ook in het nieuwe curriculum streng te blijven en de selectieproef geen te bepalende rol toe te kennen.

Gezien de opleiding verdeeld is over twee trajectjaren, omvat de studieduur voor 60 studiepunten altijd minstens twee academiejaren. De afgelopen jaren kon 67 tot 88 procent van de studenten steeds afstuderen binnen de normale studieduur. Wanneer de studieduur toch verlengd wordt, gebeurt dat vaak vanuit een persoonlijke beslissing van de student. De commissie noteerde daarnaast een drop-out van ongeveer 10 à 12 procent. In 2010–2011 behaalden – op zes studenten na – alle 67 studenten credits voor het geheel aan opgenomen studiepunten.

De opleiding geeft zelf aan dat het correct en systematisch verzamelen van instroomgegevens en de analyse daarvan ten opzichte van de uitstroom nog moet worden gestroomlijnd. Daarin kan het EPOS op termijn een rol spelen als studentvolgsysteem, aangezien via die weg een aantal persoonlijke kenmerken in kaart kan worden gebracht. De commissie waardeert het dat de opleiding al een analyse maakte van de relatie tussen de instroom en uitstroom, en ze motiveert de opleiding om daar bijvoorbeeld via het EPOS meer structuur aan te geven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie stimuleert de opleiding om de verzameling van instroom-, doorstroom- en uitstroomdata verder te optimaliseren.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie­rapport van de opleiding Zorgmanagement vlot geschreven. De tekst was logisch opgebouwd en er zat een rode draad in. De commissie kon niets aanmerken op de lay-out. Enkel wat de bijlagen betreft, gaf de commissie aan dat de informatie daarin nogal lijkig was. De commissie concludeerde overigens tijdens het visitatiebezoek dat het zelfevalua­tie­rapport ten opzichte van de daadwerkelijke situatie een relatief bescheiden toon aanhield.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	excellent
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

PHL Provinciale Hogeschool Limburg

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.